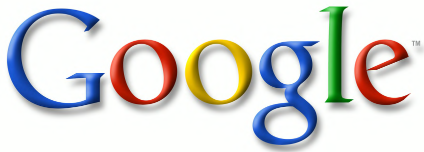

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

Dansk-latinsk Ordbog

nærmest til Skolebrug

af

L. Ove Kjær.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler Andr. Fred. Høst.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

1870.

Forord.

Idet jeg udsender denne nærmest til Skolebrug bestemte Ordbog*), skal jeg kun ledsage den med en kort Fremstilling af de Principper, som ere fulgte under Udarbejdelsen.

Ligesom Prof. Ingerslev har jeg til Samlingen af Ordenes Betydninger og deres Anvendelse i forskjellige Forbindelser benyttet Molbeks danske Ordbog som Hovedkilde, men i den Overbevisning, at det maa være en Hovedopgave, hvad der end gives Disciplene i Hænder, at virke for, at Modersmaalets Ejendommelighed og Rigdom skal ligge klar for dem, har jeg søgt at undgaa de Mangler, som jeg i denne Henseende troer at finde hos de nævnte Forfattere. Den første og største er da vistnok den, at man istedenfor at søge at adskille de danske Ords forskjellige Betydninger ved Omskrivning har benyttet synonyme Begreber; thi herved vænnes paa den ene Side Disciplene ligefrem til, istedenfor at stræbe at finde den Betydning, som Ordet har i den paagjældende Forbindelse, og derpaa efterse det til denne Betydning svarende latinske Ord, at lede i Tanken om et synonymt Begreb, som de kjende, og som synes dem til Nød at kunne erstatte Ordet, og paa den anden Side fremkaldes en Sammenblanding af Synonymer, der kun kan virke forstyrrende saavel paa Disciplenes Blik for Modersmaalet, idet den hindrer dem i at opfatte Begrebet i dets ejendommelige Betydning, som paa deres Begreber om det fremmede Sprog. Jeg følger derfor den Regel aldrig at benytte synonyme Begreber ved Bestemmelsen af Ordenes forskjellige Betydninger, og jeg

*) At den dansk-latinske Ordbog gaaer forud for den latinsk-danske, har sin Grund i de fra forskjellige Sider fremkomne Udtalelser om, at Trangen til én saadan føles stærkest.

troer, at om dette end i Begyndelsen vil lægge en Discipel nogen Vanskelighed iVejen, idet det vil bringe ham til at tænke over sit Modersmaal, vil det snart komme til at interessere ham at undersøge, hvorhen han nu skal henføre Ordet efter dets Forbindelse, og han vil lære, at hvert enkelt Ord har sin bestemte Betydning, der maa gjengives paa en bestemt Maade. Desuden har den ganske unge Discipel sin væsentlige Hjælp i Stileøvelserne, der paa lavere Trin stedse bør ledsages af opgivne Ord og Vendinger.

Det er mig dernæst ikke om at gjøre at opstille mange latinske Udtryk for et enkelt dansk Ord, naar kun det rigtigt betegnende Udtryk anføres, og under den dansk-latinske Ordbog inddrages saameget af den latinsk-danske, at der ved de latinske Udtryk tilføjes hvert enkelts ejendommelige Betydning, saavidt den kan paavises med nogen Skarphed. Man vil herimod kunne indvende, at en meget væsentlig Del af den latinsk-danske Ordbog saaledes bliver inddragen under den dansk-latinske, hvad der jo ogsaa unægtelig bliver Tilfældet, men dels vænnes Disciplene herved paa en let Maade til at tænke over det rette Udtryk og befries for det besværlige Arbejde at slaa alle disse mange Ord efter, et Arbejde, som baade er tidsspildende og, paa Grund af det trættende i det, bringer dem til at foretrække et Valg paa Slump mellem de opgivne Ord, og dels hører Bestemmelsen af disse Nuancer efter min Overbevisning ogsaa ind under den dansk-latinske Ordbog, ja det er en af dens væsentligste Opgaver.

Ved Inddelingen af Ordets forskjellige Betydninger gaaer jeg saavidt muligt ud fra Verbet og anfører det i Infinitivformen, fordi dette er det naturlige, og følger da Hovedinddelingen: 1) transitiv, 2) intransitiv, 3) reflexiv, 4) upersonlig. Under disse Hovedinddelinger sættes alle Nuancer i Betydningen og inddrages alle herhen hørende Talemaader og Forbindelser, saaledes at de samles, som kunne henføres til en Enhed. Denne Orden fraviges imidlertid af praktiske Hensyn undertiden, hvor et Verbum bruges i overordentlig mange forskjellige Betydninger, og hvor en anden Ordning vil lette Disciplene til at finde sig til Rette, hvad der navnlig er Tilfældet, hvor Verbet baade bruges om Bevægelse og uden at der foregaaer en Bevægelse eller i Forbindelse med en stor Del Præpositioner eller som Adverbier brugte Præpositioner o. s. v. Efter Verbets Betydninger formes de af Verbets

Stamme dannede Adjektivers og Substantivers, hvorved Disciplene blive nødsagede til at gaa tilbage for at se, til hvilken særegen Betydning af Verbet de ved disse Ord satte Udtryk svare. Da saaledes Verbet bliver Hovedsagen, blive disse Artikler fuldstændigere, og der gives samtidig, saavidt muligt, et Exempel paa hver af de forskjelligartede Vendinger, hvori det kan forekomme, saaat den tænksomme Discipel stedse vil have noget at holde sig til og i Reglen vil kunne se Konstruktionen, uden at denne hvert Sted udtrykkelig angives. Hvor et andet Ord end Verbet er Hovedstamme, bliver naturlig lignende Tilfældet med det, idet dets Hovedbetydninger søges adskilte saa skarpt som muligt og ordnede efter naturlig Rækkefølge.

Med Hensyn til Fuldstændighed stiller Sagen sig vanskeligere, idet der her maa trækkes en Grændse. Da Øjemedet med dette Værk nemlig ikke er at give en Ordbog, der i alle mulige Tilfælde skal fyldestgjøre dem, som ville benytte det latinske Sprog til selvstændige Afhandlinger, men kun at give en Bog, som ved Siden af at yde Disciplene i de lærde Skoler al den Oplysning, der er dem nødvendig, tillige kan anvise den rette Vej til Gjengivelse af Ord og Talemaader, for hvilke Latinen ikke har adækvate Udtryk, ere naturligvis mange Ord, Talemaader og Vendinger forbigaaede, som kun høre ind under en speciel Sfære. Paa den anden Side trænges Latinen i Forhold til Vigtigheden som Dannelsesmiddel nu i den lærde Skole, og den Forandring i Undervisningsmaaden, som Overlærer O. Fibiger har anbefalet i Metropolitanskolens Indbydelsesskrift for 1870, er vistnok nødvendig som det eneste Middel til at sikre et til Øjemedet svarende Resultat, men henvises den grammatikalske Undervisning væsentlig til Stiletimerne, bliver Stilen et endnu vigtigere Middel, og Ordbogen, der skal støtte den, maa være saa fuldstændig som mulig ikke alene i de af mig ovenfor omtalte Retninger men ogsaa i det Stof, der ligger paa Grændsen af det lexikalske og grammatikalske eller rettere sagt hører ind under begge Dele. Hvad der hidtil har været optaget af Ord og Talemaader kan langt fra ansees for tilstrækkeligt, thi først og fremmest maa intet mangle af det, som kan forekomme i de benyttede Stileøvelser, og dernæst maa der ikke gjerne savnes Ord, som betegne et af Romerne kjendt Begreb. Jeg har optaget nogle tusinde mere end Prof. Ingerslev, og lad det end være muligt, at en Del uden Skade kunde undværes, saa er Pladsen, der derved optages

mere, kun ubetydelig, fordi de i Reglen ere gjengivne uden al Udførlighed. Derimod har jeg ladet det være en Hovedsag at opføre de valgte Ord saavidt muligt med alle deres Nuancer i Betydning, thi intet mere end dette Punkt viser Sprogenes Bøjelighed, og ingen kan sige, om en sjeldnere Betydning af et almindelig gængs Ord ikke undertiden kan forekomme og fordres gjengivet. Særlig har jeg lagt Vind paa at fremhæve Hovedejendommelighederne ved begge Sprog, saaat f. Ex. Ordbogen stadig minder Disciplen om, at det danske Sprog stedse gaaer videre og videre i at danne substantiviske Betegnelser for Verbets Handling, medens Latinen gjennemgaaende udtrykker den ved Verbet og lader Substantivet udtrykke det ved Handlingen frembragte Resultat, som i Dansken gaaer ind under samme substantiviske Betegnelse o. s. v. Da Ordbogen imidlertid saaledes stadig opfordrer til at gjengive en saadan substantivisk Betegnelse ved Omskrivning (ved Adjektiv, Verbum eller en Sætning), og det naturligvis ikke har været muligt at anvise Vejen dertil undtagen paa enkelte Steder, har jeg, for at Disciplene kunne have noget at rette sig efter og kunne blive fortrolige med denne Forskjellighed i Dansk og Latin, anseet det rigtigt at forudskikke en Angivelse af de forskjellige Maader, paa hvilke et dansk Substantiv kan gjengives paa Latin. Denne er maaske bleven noget udførligere, end Formaalet strængt synes at fordre, men jeg har ikke troet at kunne bortskære noget som overflødigt*). Til denne Anvisning er føjet et lille Tillæg om danske Overskrifters Gjengivelse og — i Bogens Slutning — om moderne Personnavnes Latinisering, fordi Disciplene ikke have noget Sted at søge skriftlig Oplysning derom og stadig famle deri. Fremmede Ord ere kun optagne, forsaavidt de ere gængse, og det danske Sprog mangler fuldstændig tilsvarende Udtryk. En stor Del tydske med an, be og lignende Forstavelser sammensatte Ord ere forbigaaede, naar der for dem findes og benyttes andre ligesaa betegnende Ord.

*) Turde jeg stille en Anmodning til de Lærere i Mellemklasserne, som lade Disciplene benytte min Ordbog, da var det den, at de, førend de lod Disciplene paa egen Haand søge at finde sig til Rette i denne for en Discipel paa det lavere Trin noget vanskelige Anvisning til Gjengivelse ved Omskrivning, vilde ved at gjennemgaa den med Klassen engang for alle tilføje den mundtlige Vejledning, som først vil kunne give de trykte Bemærkninger deres rette Indflydelse.

Henvisninger ere undgaaede undtagen i enkelte Tilfælde, hvor enten to Ord ere aldeles de samme (f. Ex. imedens, mens, medens; gjennem, igjennem o. s. v.), eller en Sammenligning ønskes anstillet. Den Plads, som spares, er kun ringe, og det er en Erfaring, at intet trætter Disciplene mere end disse idelige Henvisninger til andre Steder i samme Bog, hvortil kommer, at Ordet dog oftest har en Nuance i Betydning, som kan gjengives. At en Del Talemaader findes paa to Steder i Ordbogen, er dels fremkommet ved denne Ulyst til Henvisning, dels ved Vanskeligheden i, hvor ikke Hovedpunktet ligger i enkelte fremtrædende Ord, at bestemme de Ord, hvorunder de bør anføres, og dels derved, at jeg ikke synderlig har bestræbt mig for i alle mulige Tilfælde at undgaa det.

De til de latinske Adjektiver svarende Adverbier ere ikke anførte, undtagen hvor et saadant Adverbium formes paa uregelmæssig Maade eller gjengives ved Omskrivning. Herved spares megen Plads, og Disciplene vænnes let og tidligt til sikkert at danne de rigtige Former.

De latinske Ord og Vendinger ere tagne af de mønstergyldige Prosaikere, og hvor det har været nødvendigt at optage Ord fra en senere Tid, er dette i Reglen antydet ved Tilføjelsen af (*sen.*). Dette er imidlertid kun skeet sjeldnere og især til at gjengive Begreber, som vare ubekjendte i den egentlig klassiske Oldtid. Aldeles at forbigaa Udtryk, som hyppigt findes hos de klassiske Digtere, har jeg anseet for urigtigt, men jeg har betegnet dem ved et tilføjet (*digt.*).

Endelig har jeg foretrukket den Form at sætte de ligefrem ved Endelse og Sammensætning afledede Ord under Stamordet, da Disciplene herved uvilkaarlig ledes til at kaste et Blik over den hele Bevægelse i Ordformningen og søge tilbage til Stammen. Dog har jeg fulgt Molbek i at sætte de Ord for sig, i hvilke Stamvokalen er forandret ved Omlyd, da den unge Discipel vel ellers vilde have vanskeligere ved at finde sig til Rette, og hist og her af praktiske Hensyn tilladt mig at gjøre Undtagelser fra Reglen.

At jeg har opgivet Brugen af de gothiske Bogstaver, som nu efterhaanden fortrænges i Skolebøger, vil vistnok billiges af de fleste, ligesom at jeg, hvad Retskrivningen angaaer, har tilladt mig de Forandringer, som nu kunne siges at have faaet Hævd i den lærde Skole, samt bortkastet Q og Z, og istedenfor C og Ch brugt K foran a, o, u, r, l.

I et Tillæg har jeg ligesom Prof. Ingerslev i den første Udgave af hans dansk-latinske Ordbog tilføjet en Fortegnelse over de mere bekjendte og hyppigere forekommende Egennavne og de deraf dannede Adjektiver, idet jeg anseer en saadan temmelig nødvendig, dels fordi Disciplene ikke altid have den latinsk-danske Del af Ordbogen ved Haanden, og dels fordi de, hvor et Navn er meget forandret i Udseende, ikke vilde kunne finde det i den.

Enhver, der har hjulpet mig med Raad og Bistand under Udarbejdelsen og Udgivelsen af dette Værk, bringes herved min hjertelige Tak.

Kjøbenhavn i November 1870.

L. Ove Kjær.

Forbemærkninger.

A.

Forskjelligheder i Substantivets Brug paa Dansk og Latin.

1) Paa Latin forbindes to Substantiver ikke gjerne ved en Præposition undtagen: a) hvor det første er et Verbalsubstantiv, som angiver en Retning eller en Sindsbevægelse ligeoverfor en Gjenstand, f. E. Ankomst til Byen: adventus ad urbem; Frafald fra Romerne: defectio a Romanis; Had til: odium in (eller Gen.); b) hvor Præpositionen med det styrede Substantiv stilles saaledes mellem et Substantiv og et dertil hørende Adjektiv (eller en Genitiv), at der ikke kan opstaa nogen Misforstaaelse, f. E. Ciceros tredie Bog om Pligterne: tertius de officiis liber Ciceronis; det berømte Slag ved Lago di Perugia: nobilis ad Trasumennum pugna; Cæsars Medgang i Spanien: Cæsaris in Hispania res secundæ; c) i nogle staaende Udtryk, der danne en Omskrivning for et adjektivisk Begreb, f. E. en Hær uden Anfører: exercitus sine duce; en Mand af Folket: homo de plebe. Om de forskjellige Maader, hvorpaa Latinen omskriver denne Forbindelse se B, I, 1, a-j; III. 1, 3; V. 2 c, 3.

2) Et enkelt Begreb, som i Dansk hyppigt udtrykkes ved en Forbindelse af et Verbum med et Substantiv som Objekt, udtrs. paa Latin oftest alene ved det til Substantivet svarende Verbum, f. E. have Haab: sperare; føle Frygt: metuere; have Mod til: audere; stille Anmodning: rogare; finde Ro: conquiescere; finde Fornøjelse ved: delectari; gjøre Indtryk paa: commovere; anvende Straf: punire; gjøre mange Spørgsmaal: multa quærere o. s. v.

3) Undertiden **tilføjer eller anvender Latinen et Substantiv, hvor Dansken intet har.** De vigtigste Tilfælde ere:

a) Hvor i Dansk hans, hendes, dens, dets, deres efter en Præposition gaa tilbage paa et tidligere udtrykt Substantiv, maa dette gjentages, f. E. Faderen græd over Sønnens Død, Sønnen over hans: flebat pater de filii morte, de patris filius; jeg foretrækker Leonidas' Død for dennes: mortem Leonidæ huius morti antepono.

b) Hvor i Dansk en Genitiv eller et Adjektiv bruges saaledes, at et tidligere anført Substantiv underforstaaes, gjentages dette eller erstattes med et andet, der har samme Betydning, f. E. saameget hindrede han ved sin Berømmelse Konsulens: tantum sua laude consulis famæ obstitit; min Inddeling stemmer ikke med Aristoteles': mea descriptio ab Aristotelis partitione discrepat (her kan ogsaa bruges et demonstrativt Pronomen: ab illa Aristotelis); det kannensiske Nederlag ligner det alliensiske: pugna Cannensis Alliensi cladi par est.

c) Hvor i Dansk blot Personen nævnes, betegner Latinen den ofte nærmere ved tillige at angive en Del, Virksomhed eller Egenskab ved den, f. E. vore Forfædre vilde, at Ungdommen skulde styrkes ved Arbejde: maiores nostri voluerunt, corpora juvenum labore firmari; han forbedrede Vennen: correxit mores amici; støde én: offendere animum alicuius; forstaa én: orationem alicuius intelligere; han lagde ham paa Baaren: corpus eius composuit; til at forsvare Dejotarus: ad salutem Deiotari defendendam, og saaledes bruges navnlig, hvor der er Tale om Opmuntring, Indflydelse paa og lgd., animi militum for Soldater og animus alicuius, hvor vi bruge én, f. E. disse Ord opflammede Soldaterne: his verbis animi militum accensi sunt; stemme én ugunstig for: animum alicuius abalienare a.

d) For at betegne den, ved hvem noget udføres, skeer, foregaaer, tilføjer Latinen ofte opera, auxilio (undertiden dolo, insidiis, arte, voce, ore, manibus), hvor Dansken blot bruger Præpositionen, f. E. han bevirkede ved sine Venner: opera amicorum effecit; besnæret af ham: insidiis illius irretitus; jeg kjender ved dig Egnens Skjønhed: amoenitatem regionis ex tuo ore novi.

e) Hvor paa Dansk et Adjektiv er forbundet attributivt med et Substantiv saaledes, at Adjektivets Begreb er det fremherskende, eller det ikke saameget betegner en Egenskab som Gjenstanden, hvem noget tilhører, i hvilken noget befinder sig, eller paa hvilken en Virksomhed gaaer ud, bruges i Latinen hyppigt det til Adjektivet svarende abstrakte Substantiv med en Genitiv af det Substantiv, til hvilket Adjektivet hører, f. E. den stærke Smerte: magnitudo doloris; de korte og brede Sværd: brevitas et latitudo gladiorum; den lange Vej: longitudo itineris; det vanskelige Arbejde: difficultas laboris; legemlige Smerter: corporis dolores; historisk Sandhed: fides historiæ; videnskabelige Sysler: literarum studia; kronologiske Bestemmelser: descriptiones temporum; filosofiske Regler: præcepta philosophiæ; Roscius er kommen i denne Ulykke paa Grund af sine mange gode Godser: Roscius in hanc calamitatem venit propter prædiorum bonitatem et multitudinem.

f) Hvor paa Dansk et Adjektiv i Neutrum Singularis saaledes ved en Præposition er knyttet til et Substantiv, at Eftertrykket falder paa den ved Adjektivet udtrykte Egenskab, bruges paa Latin det til Adjektivet svarende abstrakte Substantiv med det af Præpositionen styrede Substantiv i Genitiv, f. E. det dristige, gruelige i Handlingen: audacia, atrocitas facinoris; det farlige ved Sagen: periculum rei; det oprørende herved: indignitas rei; det skjønne i Støtten: pulchritudo statuæ.

g) Naar paa Dansk Egenskaber, som egentlig kun kunne tillægges levende Væsener, ved et Adjektiv tillægges livløse Gjenstande og abstrakte Begreber, bruger Latinen gjerne enten istedenfor Adjektivet et tilsvarende Substantiv eller en Omskrivning med et Substantiv, f. E. lægge voldsom Haand paa én: vim et manum alicui inferre; en afsindig Forbrydelse: furor et scelus; med anstrengt Kraft: vi et contentione; hidsigt Angreb: ardor et impetus; et skrækkende Budskab: nuntius terroris plenus; en trøstende Tale: oratio plena solatii; et truende Brev: literæ plenæ minarum; en vildfarende Mening: opinio plena erroris.

h) Da et Adjektiv paa Latin ikke attributivt kan forbindes med et Egennavn, undtagen det enten bestemt adskiller flere ensbenævnte Personer (f. E. Africanus maior, minor) eller an-

idet Offerdyrets Størrelse slog den romerske Præst, tiltaler han Sabineren saaledes: antistes Romanus, quum eum magnitudo victimæ movisset, Sabinum ita alloquitur.

c) Hvor Hovedsætningens Objekt tillige er Objekt i Bisætningen, f. E. dersom Tidsomstændighederne ville understøtte denne Forandring, ville vi gjøre den mere let og bekvemt: eam mutationem si tempora adjuvabunt, facilius commodiusque faciemus.

Her kan bemærkes, at hvor i Dansk noget ved et Verbum sentiendi eller declarandi udsiges om et af Præpositionen om styret Substantiv, trækker Latinen dette ind i den af Verbet afhængige infinitive Sætning, f. E. om Cicero er det bekjendt, at han var en meget stor Taler: Ciceronem constat summum fuisse oratorem.

7) En Del **sammensatte** Substantiver gjengives i Latinen ved enkelte, f. E. Handelsforbindelse: commercium; Ærgjerrighed: gloria; Æresfølelse: pudor; Frihedssind: libertas; Skjønhedssands: elegantia; Pligtopfyldelse: officium; Konstfærdighed: ars; Verdensklogskab: calliditas.

8) Hyppigt udtrykkes en **relativ Sætning**, der nærmere bestemmer et Substantiv og egentlig paa Dansk kun danner en Omskrivning for en Genitiv af et i den relative Sætning staaende substantivisk Hovedbegreb, paa Latin ved **Genitiv** af dette, f. E. hele det Forsvar, som Loven yder: omnis legis defensio; Indtægt, som et Gods giver: fructus prædii; Løn, som ligger i Ros og Hæder: merces laudis et honoris; Forbrydelser, han begik som Konsul: scelera consulis; Hæder, som følger af Bedrifter: gloria rerum gestarum; Betydning, som ligger i et Ord: vis vocabuli; Uret, som er øvet af én (mod én): injuria alicuius; Vildfarelser, som udspringe af Forkerthed: errores pravitatis; de Saar, som din Havesyge har slaaet: vulnera avaritiæ tuæ; en Beskyldning, som har sin Grund i Nødvendighed og ikke i den frie Villie: crimen necessitatis, non voluntatis; dette Haab, hvorpaa alle mine Tanker og Planer gaa ud: hæc spes cogitationum et consiliorum meorum.

9) Ved Brugen af **abstrakte og konkrete Substantiver** maa mærkes, at paa Dansk et Substantiv meget ofte bruges baade i ab-

strakt og konkret Betydning, medens Latinen enten har forskjellige Udtryk eller gjengiver den abstrakte Betydning ved Omskrivning (se B III 1, b; V. a-c), f. E. Opfindelse betegner saavel Handlingen (inventio) som Handlingens Resultat (res inventa; inventum); Fordring saavel Handlingen at fordre (postulatio) som det, der fordres (postulatum), ligeledes Indretning (a) institutio, b) institutum); Lykke (a) felicitas, b) res secundæ). Saaledes har ogsaa Latinen forskjellige Udtryk, hvor et abstrakt Substantiv paa Dansk saavel kan betegne Handling som Tilstand, f. E. Frelse (som Handling: conservatio, liberatio; som Tilstand: salus). I visse Tilfælde udtrykkes danske abstrakte Substantiver ved latinske konkrete eller omvendt, saaledes:

a) Abstrakte Substantiver, der navnlig omfatte en Samling af Enkeltheder eller enkelte Handlinger, udtrykkes ofte ved de latinske konkrete i Pluralis, f. E. meget Skriveri: multæ literæ; denne Fremgangsmaade: hæc instituta; Tænke- og Handlemaade: mores, instituta et facta.

b) Hvor en Persons Forhold til en Handling udtrykkes ved et af en Præposition styret abstrakt Substantiv forbundet med en Personbetegnelse i Genitiv, forandres paa Latin det abstrakte Substantiv til et konkret, f. E. under Ciceros Konsulat: Cicerone consule; under Kongens Anførsel: rege duce; efter Pompejus' Raad: Pompejo auctore; efter de tilstedeværendes Raad: auctoribus qui aderant.

c) Hvor et abstrakt Begreb staaer for at udtrykke Personer af en vis Klasse eller til Angivelse af forskjellig Levealder, bruger Latinen hyppigt istedenfor det et konkret Substantiv, f. E. Ungdommen: juvenes; Alderdommen: senes; Selskabet: convivæ; i sin Barndom, Ungdom, Alderdom: puer, adolescens, juvenis, senex; dog forekomme ogsaa paa Latin Substantiver, der bruges i begge Betydninger, f. E. vicinitas: Naboskab; nobilitas: Adel; conjuratio: Sammensværgelsen og de sammensvorne.

d) Hvor i Dansk en Handling tillægges et abstrakt Begreb i Genitiv eller styret af en Præposition, bruges paa Latin det konkrete Substantiv i Pluralis, f. E. brugelig i Poesien: a poetis usurpatus; Angstens Skrig: clamor paventium; mange Stemmer af Forundring: multus variusque sermo admirantium.

e) Undertiden gjengives danske konkrete Substantiver ved abstrakte, f. E. Gjenstand for Had, Kjærlighed: odium, amor; Røverbande: latrocinium; Vildt: venatio; en Skurk: scelus.

Hvor et abstrakt Begreb udsiges om forskjellige Personer eller tænkes gjentaget paa forskjellig Sted, Tid, i forskjellige Tilfælde, eller betegner flere Ytringer af en Virksomhed, bruges i Latin Pluralis af det abstrakte Begreb, f. E. alle Arter af Gjerrighed: omnes avaritiæ; dristige Handlinger: audaciæ; Ytringer af Kjærlighed, Letsindighed: amores, levitates (saaledes bruges f. E. adventus, caritates, celeritates, infidelitates, insaniæ, luxus, mortes, velocitates, tarditates).

B.

De vigtigste forskjellige Maader, hvorpaa et dansk Substantiv omskrives paa Latin.

I.

Ved Hjælp af Adjektiver.

1) Et af en Præposition styret dansk Substantiv udtrykkes ved et Adjektiv:

a) I Stedbestemmelser: α) for at angive Stedet, hvorfra noget stammer, f. E. en Mand fra Rom, Karthago: vir Romanus, Carthaginiensis; β) for at angive, hvor noget er eller tildrager sig, f. E. Krigen i Afrika: bellum Africanum; en By ved Søkysten: urbs maritima; Slaget ved Allia: proelium Alliense; Nederlaget ved Kannæ: clades Cannensis; et Slag til Lands: proelium terrestre; en Jagt i Skoven: venatio silvestris; et Landsted i Byens Nærhed: villa suburbana; bruges paa Latin en Præposition, da tilføjes et Participium eller en relativ Sætning, f. E. Slaget ved Tenedos: pugna ad Tenedum commissa; en By ved Søkysten: urbs ad mare sita; Krigen i Afrika: bellum, quod in Africa geritur (gestum est); bellum in Africa gestum. γ) hvor et Sted bestemmes efter Højde, Dybde, Midte, f. E. gaa

i Midten: medium ire; i Midten at Byen: in media urbe; paa Toppen af Bjerget: in summo monte; *d*) hvor en Retning angives, f. E. Vej igjennem en Slette: iter campestre; arbejde hen i den modsatte Retning: in contrarium tendere; de gik bort i forskjellig Retning: diversi abierunt; Vejen igjennem Kampanien: via Campana.

b) For at angive Stoffet, hvoraf noget er, f. E. et Kar af Sølv: vas argenteum; et Redskab af Jern: instrumentum ferreum; et Bord af Træ: mensa lignea; ved Hjælp af et saadant Adjektiv maa ogsaa de sammensatte Substantiver gjengives, hvis første Sammensætningsled angiver Stoffet, f. E. Jernbaand: vincula ferrea; Guldkar: vasa aurea. Bruges en Præposition, tilføjes et Participium, f. E. af Guld, Bronce: ex auro, ære factus.

c) For at angive det, hvormed noget er forsynet, beslaaet (i Reglen bruges her Adjektiver paa atus), f. E. en Landse med Jern: hasta ferrata; en Krukke med Hank: urna ansata; en Mand med Skjæg: vir barbatus, med Sko paa: calceatus, med Vaaben: armatus, med Hat: pileatus.

d) For at angive Bestemmelse eller Indhold, f. E. en Kjælder til Vin: cella vinaria; Lov om Pengevæsen: lex numaria, om Kornuddeling: frumentaria; Vaaben til Krigsbrug: arma militaria; Resten af Hæren: reliquus exercitus.

e) For at angive en Oprindelse fra én som Ophavsmand, f. E. en Lov af Roscius: lex Roscia; et Ord af Terentius: verbum Terentianum; et Vers af Homer: versus Homericus; et Brev fra dig: epistola tua; et Udsagn af Plato: dictum Platonicum.

f) For at angive en Forfatter, hos hvem noget findes, f. E. Herkules hos Xenofon: Hercules Xenophonteus; Ulysses hos Homer: Ulyxes Homericus.

g) Et af en Præposition styret Substantiv, der angiver en Persons eller Tings Tilstand under en Handling, udtrykkes ofte ved et Adjektiv i Apposition til Personen eller Tingen, f. E. i levende Live: vivus; efter Døden: mortuus; i Skjul: occultus; i Tavshed: tacitus; i Nærværelse, Fraværelse: præsens, absens; med, mod Villie: volens, invitus; med, mod Vidende: prudens, imprudens; i Vaaben: armatus; i uskadt Tilstand: incolumis.

h) Ofte udtrykkes et Forhold, der paa Dansk betegnes ved en Præposition med et Substantiv knyttet til et andet Substantiv, ved et afledet Adjektiv, der gjengiver Forholdet, f. E. Krigen med Mithridates: bellum Mithridaticum; Forbundet med Romerne: foedus Romanum; ved et saadant Adjektiv maa hyppigt et sammensat Substantiv gjengives, f. E. Slavekrig: bellum servile. Bruges en Præposition, maa der tilføjes et Participium eller en relativ Sætning, f. E. Krigen med Tydskland: bellum quod cum Germanis geritur (gestum est), bellum cum Germanis gestum.

i) Hvor et af en Præposition styret Substantiv angiver den Tilstand, hvori Subjektet befinder sig, som Aarsag i en Handling, bruges et Adjektiv (Participium), der angiver Tilstanden, i Apposition til Subjektet, f. E. i sin store Glæde: vehementer lætus; i sin stærke Fortørnelse: graviter offensus (smlg. III 1 a).

j) Undertiden, hvor en Egenskab betegnes mere som almindelig og oprindelig, bruges et Adjektiv, hvor et Substantiv ellers vilde knyttes til et andet ved Genitivformen, f. E. Fejl hos Næsten: aliena vitia; Dyder hos en Olding: virtutes seniles; Frygt for Konger: metus regius. Paa denne Maade gjengives ofte sammensatte Substantiver, f. E. Ungdomsvildfarelse: juvenilis error; Faderkjærlighed: amor paternus; Broderhad: odium fraternum.

k) Neutrum af et Adjektiv med en Præposition bruges ofte, hvor Dansken danner Talemaader og adverbiale Udtryk ved Hjælp af et Substantiv med en Præposition, f. E. være i Sikkerhed: in tuto esse; være i uafgjort Tilstand: in integro esse; være i Knibe: in arto esse; uden Tvivl: sine dubio.

2) Folkenavne bruges som Adjektiver undtagen i kollektiv Betydning, f. E. en Romer: vir Romanus; Romerne: Romani.

3) Et Substantiv i Genitiv med den ubestemte Artikel gjengives ved et til Substantivets Begreb svarende Adjektiv, naar Substantivet kun udtrykker en nærmere Bestemmelse ved et andet Begreb, i hvilket Tilfælde der som oftest i Dansk kan bruges et sammensat Substantiv, f. E. en Konsuls Værdighed (Konsulværdighed): dignitas consularis; en Anklagers Haandværk (Anklagerhaandværk):

artificium accusatorium; en Demagogs Letsindighed (Demagogletsindighed): levitas popularis.

4) En stor Del abstrakte Substantiver, for hvilke Latinen ikke har noget tilsvarende Udtryk, gjengives ved Omskrivning med et Adjektiv, der udtrykker Hovedbegrebet, f. E. Brevets Indholdsløshed: inanes illæ literæ; Stedets Uvejsomhed: invius locus; Misgjerningens Haandgribelighed: manifestum facinus; Fortællingens Usandsynlighed: narratio parum verisimilis; Talens Fattelighed: oratio ad intelligendum facilis; meget hyppigt bruges denne Omskrivningsmaade ogsaa hvor Latinen har et tilsvarende Udtryk, f. E. Vinterens Strænghed: aspera hiems; Byens Nærhed: urbs propinqua; Vejens Længde: longum iter.

5) Substantiver, der angive Tidsforhold, udtrykkes undertiden ved Adjektiver (især naar de ere styrede af en Præposition), f. E. Slutningen af Aaret: annus extremus; Midten af Vinteren: media hiems.

II.

Ved Hjælp af Pronominer.

1) Hvor Dansken knytter et almindeligt substantivisk Udtryk, der gaaer tilbage paa og omfatter noget i det foregaaende omtalt eller henviser til noget, som nu følger (udtrykt i en Akkusativ med Infinitiv), bruger Latinen hyppigt et Pronomen (hoc, id, illud). Saadanne substantiviske Udtryk ere især: Udsagn, Begreb, Erfaring, Sandhed, Iagttagelse, Kjendsgjerning, Overbevisning, Dom, Tanke, Sætning, Omstændighed og lgd., f. E. jeg holder fast paa den Sætning (Sandhed), at ingen er lykkelig undtagen den vise: hoc teneo, beatum esse neminem nisi sapientem; Arbejde er en Forretning enten af Sjælen eller af Legemet; Smerte en hæftig Bevægelse i Legemet. Disse to Tilstande give Grækerne ét Navn: labor est functio quædam vel animi vel corporis, dolor autem motus asper in corpore. Hæc duo Græci uno nomine appellant; dette Tilfælde er endnu ikke indtruffet: hoc nondum accidit; denne Sætning af Plato: illud Platonis; alle disse Egenskaber fandtes hos ham: hæc omnia in eo fuerunt. Hos en Taler udtrykkes især «disse Stemninger, Omgivelser, Tilstande» ved hæc.

2) Paa lignende Maade gjengives en Del andre Substantiver, naar det blotte Pronomen er tilstrækkeligt til at fastholde det Begreb, som maa tænkes, f. E. det er paa det Punkt at: in eo est ut; i dette Punkt: in hoc; derved vinder jeg ogsaa den Fordel at: ex quo illud quoque assequor ut; af hvem vi have modtaget Midlerne til at frelse andre: a quo id accepimus, quo aliis opitulari possimus; dette alene er mit Maal: hoc unum sequor; maatte jeg forudskikke den Indledning: hæc prius dicenda erant; i egen Person: ipse.

3) Hvor et Navn paa en Person er anført, og denne Person senere omtales med sin Titel eller et Begreb, hvormed han nærmere karakteriseres, gjengives Titelen eller Begrebet i Reglen ved et Pronomen, f. E. Augustus gik temmelig haardt løs paa Agrippa. Da sagde Feltherren: Augustus gravius in Agrippam invectus est. Tum ille.

4) Om Udeladelse af Mand, Kone, Folk efter et demonstrativt eller relativt Pronomen eller «Folk» efter et possessivt Pronomen, se A 4, a, b.

III.

Ved Hjælp af Verber.

1) Et dansk Substantiv udtrykkes ved **Participium** af et tilsvarende Verbum.

a) Verbalsubstantiver, der betegne en Person, som udfører den i Verbet betegnede Handling, gjengives, selv om Latinen danner tilsvarende Verbalsubstantiver paa tor (trix), dog ved Præsens Participium af Verbet, naar den enkelte Handling fremhæves som forbigaaende (smlg. V 2 a), f. E. Tilhørerne: audientes; Belejrerne: obsidentes; Forfølgerne: insectantes.

b) Abstrakte Substantiver omskrives hyppigt ved Hjælp af et Participium eller en participial Konstruktion.

α) Hvor et abstrakt af en Præposition styret Substantiv angiver en Person i en vis Tilstand eller under Udførelsen af en Handling eller Virksomhed, bruges i Latin et **Præsens Participium** af det til Substantivet svarende Verbum i Apposition til Personen, f. E. under Opstigningen: ascendens; ved sin

Ankomst: adveniens; ved sin Bortgang: abiens; paa sin Dødsseng: moriens; paa sit Leje: cubans; ved sin Fødsel: nascens; af Frygt for: metuens; under Beskuelsen af: intuens; i det Haab: sperans; i den Formodning: opinans; tro mig paa min Forsikring: mihi affirmanti credas velim; under Læsningen: legens (naar Subjektet selv foretager Handlingen); under Forfølgelsen: insequens, insectans (Handling af Subjektet; er det et Udtryk for en anden Handling, dannes en Sætning, f. E. dum hostes eum insectantur); paa samme Maade bruges et **Perfektum Participium**, hvor én angives i en vis Tilstand eller som Gjenstand for en vis Behandling, f. E. under Bevogtning: custoditus; i Lænke: vinctus; under Lukke: clausus; efter Fordrivelsen fra Byen: ex urbe ejectus; i sin Skræk: territus; dræbe én under Pinsel: cruciatum aliquem necare.

β) Hvor et abstrakt Substantiv, der er styret af en Præposition og forbundet med et andet Substantiv ved en Præposition eller Genitivform, angiver en Tidsbestemmelse, bruger Latinen en **duo ablativi** med det til det abstrakte Substantiv svarende Verbum, f. E. efter Kongernes Fordrivelse: regibus ejectis; under Romulus' Regering: Romulo regnante; efter Kongens Død: rege mortuo; efter Begyndelsen af Slaget: proelio incepto; før Begyndelsen af Slaget: pugna nondum commissa.

γ) Hvor et abstrakt Substantiv ved en Genitiv eller en Præposition er saaledes knyttet til et andet, at der mindre tænkes paa en Persons eller en Tings Tilstand end paa den i det abstrakte Substantiv liggende Handlings Fuldbringelse, bruges paa Latin et **Perfektum Participium** af det til det abstrakte Substantiv svarende Verbum, knyttet til det andet Substantiv, f. E. før Byens Anlæggelse: ante urbem conditam; Drabet paa Kongen: rex interfectus; Lentulus' og Cethegus' Paagribelse: Lentulus et Cethegus deprehensi; Flaadens Tilintetgjørelse: classis oppressa; Ophævelsen af Loven: lex sublata; Opfindelse af Konster: artes inventæ; Opdagelse af Tyveriet: furtum deprehensum; Ciceros Valg til Konsul: Cicero consul creatus (her maa imidlertid mærkes,

ning: agro colendo præesse; han bestemte et passende Sted til Bagholdets Anbringelse: locum insidiis collocandis aptum legit; ti Mand til Uddeling af Marker: decemviri agris dividendis; at holde Valgmøde til Valg af Konsuler: comitia consulibus creandis habere. Her bruges i Reglen Dativ, sjeldnere ad. Undertiden maa ogsaa sammensatte Substantiver udtrykkes paa denne Maade, f. E. Skibstømmer: materia ad naves ædificandas apta.

b) Undertiden omskrives et Substantiv, der ved en Præposition er knyttet til et andet Substantiv, ved Gerundium af det tilsvarende Verbum (smlg. A 1), f. E. Haab om Sejr: spes vincendi; Vanskeligheden ved Sejladsen: difficultas navigandi, og undertiden indskydes endog et Gerundium eller Gerundivum, f. E. Grund til Krig med Tydskland: caussa belli Germanis inferendi.

c) I mange Tilfælde, hvor en Forbindelse af et Verbum med et Substantiv danner et upersonligt Udtryk for at betegne, at noget maa eller bør ske, omskrives denne Forbindelse ved Gerundivum af det til Begrebet svarende Verbum, f. E. dette fortjener en Betragtning: hoc considerandum est; nu kræves der Aarvaagenhed: nunc vigilandum est; det er min Opgave at vise: mihi demonstrandum est; hvad der gjør Fordring paa særegen Omsigt: quæ diligentissime providenda sunt.

d) Nogle sammensatte Substantiver (især styrede af en Præposition) gjengives derved, at det transitive Substantiv (Infinitiv), som danner den ene Del af Sammensætningen, omskrives ved Gerundivum af det tilsvarende Verbum, f. E. Valgmøde til Konsulvalg: comitia consulibus creandis; om Dødsforagt: de morte contemnenda; ved Taksigelsen: in gratiis agendis; Seværdigheder: res visendæ.

e) Hvor i de a og d omtalte Tilfælde det transitive Substantiv eller sammensatte Substantiv er Subjekt, bruges Omskrivning med Infinitiv, f. E. Tilegnelsen af Sproget: linguam discere; Foragt for Døden, Dødsforagt: mortem contemnere; Barnerov er anseet o. s. v.: pueros rapere.

IV.

Ved Hjælp af Adverbier.

Hvor et af en Præposition styret Substantiv angiver Maaden, hvorpaa eller de ledsagende Omstændigheder, hvorunder noget foregaaer, eller er Omskrivning for et adverbialt Udtryk, gjengives det hyppigt paa Latin ved et Adverbium, f. E. med Taalmodighed, Grusomhed, Stolthed, Retfærdighed o. s. v.: patienter, crudeliter, superbe, juste o. s. v.; med Sandhed: vere; med Ret: recte; uden Fare: tuto; efter guddommelig Tilskikkelse: divinitus; fra gammel Tid: antiquitus; i Almindelighed: universe.

V.

Ved Hjælp af en hel Sætning.

1) Et dansk Substantiv omskrives ved en **Gjenstandssætning:**

a) Ved en Akkusativ med Infinitiv. Dette skeer i Reglen naar et abstrakt Substantiv er Objekt for et Menings- eller Ytringsverbum, eller det forbundet med Verbet danner en Talemaade, som kan have en Akkusativ med Infinitiv efter sig (man kan næsten altid paa Dansk omskrive Substantivet ved en Sætning med «at» og et til Substantivets Begreb svarende Adjektiv eller Participium eller en Infinitiv), f. E. han benægtede Muligheden, Retmæssigheden, Billigheden, Virkeligheden, Tænkeligheden, Nødvendigheden (= at Sagen var mulig o.s.v.): negavit rem fieri posse, id jure fieri posse, id æquum esse, rem esse, rem cogitari posse, necessariam esse (necesse esse id fieri); han tilkjendegav sin Nærværelse, sin Urolighed: se adesse, se commotum esse; han meldte Byens Erobring: nuntiavit urbem esse captam; Romerfolket indrømmede dem Uafhængighed: populus Romanus eos liberos esse jubebat; han erklærede sin Beredvillighed: se non nolle dixit; han troer ikke paa Muligheden af Tilkjendegivelse af Fremtidsbegivenheder og nogle Menneskers Evne til deres Forudsigelse: non censet significari futura et a quibusdam prædici posse; han udtrykte et Haab om at: dixit se sperare fore ut; de regne paa min Mildheds Bestandighed: lenitatem meam perpetuam futuram esse sperant.

b) Ved en afhængig Spørgesætning (hvor Substantivet som Objekt kan omskrives paa Dansk ved en Sætning med et Spørgeord), f. E. jeg kjender deres Tanker (= hvilke Tanker de have): quid illi cogitent, scio; han kjendte deres Upaalidelighed (hvor upaalidelige de vare): scivit, quam infidi essent; jeg sagde min Mening: dixi, quid sentirem; jeg indseer ikke Tingens Gavn: nescio, quem usum res præbeat; jeg har haft Prøve paa hans Uordholdenhed: expertus sum quam mendax sit; heraf indsaa man Vanskeligheden ved Foretagendet: hinc intellectum est, quam difficilis res esset; jeg gruer for Udfaldet: horreo, quo res eruptura sit; de bestemte hver Stats Pengebidrag: constituerunt quantum pecuniæ quæque civitas daret; han forespurgte sig om Portens Lukning: quæsivit quando futurum esset ut porta clauderetur; mit Talent, hvis Ubetydelighed jeg er mig bevidst: ingenium quod quam exiguum sit sentio.

c) Ved en Sætning med ut, ne, quominus, quin, hvor Substantivet er Objekt for eller ved Præposition knyttet til et Verbum, til hvilket en saadan Sætning føjes, f. E. han forhindrede Portens Lukning: impedivit ne porta clauderetur; jeg tvivler ikke om hans Ankomst: non dubito quin venturus sit; han modsatte sig Udførelsen af Forehavendet: obstitit ne res conficeretur; han overtalte dem til Opgivelse af Forsøget: iis persuasit ut conatu desisterent; sjeldnere er Omskrivningen, hvor Substantivet er Subjekt, f. E. heraf følger Sætningens Sandhed: hinc sequitur ut verum illud sit; Nydelsen af Bønner var Pythagoreerne forbudt: Pythagoreis interdictum erat ne faba vescerentur; hertil kommer hans Blindhed: huc accedit ut cæcus sit.

2) Ved en **relativ Sætning.**

a) Verbalsubstantiver (smlg. III 1, a), der betegne en Person, som udfører den i Verbet udtrykkede Handling, omskrives ved en relativ Sætning: *α*) naar Latinen ikke har noget tilsvarende Verbalsubstantiv, f. E. en Belønner, Belejrer; *β*) selv om Latinen har tilsvarende Ord, omskrives de dog, naar Begrebet udtrykker en forbigaaende Virksomhed eller Tilstand, f. E. en Anklager, Læser, Sanger hedder som hørende til en bestemt Klasse Mennesker: accusator, lector, cantor, men Ciceros

Anklagere, Læsere udtrykkes ved: ii a quibus Cicero accusatus est, qui Ciceronem legunt; (han ønskede Læsere for sine Skrifter: ea quæ scripserat legi voluit); der var udsat Belønninger for de bedste Sangere: præmia proposita erant iis, qui optime cecinissent; han udsatte en Pris for Kongens Drabsmand: præmium proposuit si quis (ei, qui) regem occidisset; mine Tilhørere: qui me audiunt; γ) naar en ved et Adverbium eller en Præposition med Styrelse udtrykt Bibestemmelse træder til, f. E. Sejrherren ved Floden Trebia: qui ad flumen Trebiam victoriam reportavit; han udsendte Spejdere i Egnen: misit qui loca explorarent.

b) Paa samme Maade omskrives lignende Begreber, for hvilke Latinen ikke har noget tilsvarende Udtryk, f. E. en vís Statsmand: qui consilio ac sapientia rempublicam regere possit.

c) Hvor et Substantiv paa Dansk ved en Præposition er knyttet til et andet Substantiv, anvender Latinen for at undgaa denne Forbindelse (smlg A 1, B. I) hyppigt en relativ Omskrivning: α) i Angivelse af Stedforhold, f. E. Bjergene omkring Byen: montes qui urbem ambiunt; begges Pladser i Slagordenen: locus quem uterque in acie tenebat; Byen ved Havet: urbs quæ ad mare sita est; β) i mangfoldige andre Tilfælde, f. E. Indtryk i Sjælen: ea quæ in animis imprimuntur; Følger af en Sag: quæ ex re sequuntur; Beviser for Guds Tilværelse: argumenta quibus deum esse probatur (Latinen ynder nemlig heller ikke at knytte en Akkusativ med Infinitiv direkte til Substantiver som argumentum, sententia, nuntius og lgd., men indskyder gjerne et Verbum sentiendi eller declarandi, til hvilket den infinitive Sætning da kan knyttes, f. E. dette har bragt mig til den Mening at: hæc ratio in hanc sententiam me duxit ut putem; Spor af hans Nærværelse der: vestigia, quibus apparet eum ibi fuisse.

d) Undertiden omskrives ogsaa andre Substantiver ved en relativ Sætning, f. E. mine Skrifter: ea quæ scripsi; hans Ord: ea quæ dixit; hendes Spaadom: quæ vaticinata est; dit Ønske: quæ optavisti, voluisti o. s. v. og navnlig maa mærkes, at et som Substantiv brugt Perfektum Participium stedse omskrives ved en relativ Sætning, f. E. de foragtede: qui contemnuntur, und-

tagen hvor et saadant Participium a) enten (udenfor Nominativ) kan gjengives ved et Præsens Participium af et intransitivt Verbum, f.E. de betrængte: indigentes (= trængende), laborantes; b) eller det, fordi det betegner Personer, som ere bragte i en vis Tilstand, har faaet fuldkommen Betydning af et Substantiv, f. E. de besejrede: victi.

e) En Del sammensatte Substantiver udtrykkes ved en relativ Omskrivning af det i Sammensætningens ene Del liggende Verbalbegreb, f. E. Udførselsartikler: res quæ exportantur.

Man maa mærke sig, at naar en hel Sætning ved et Substantiv tilknyttes i Apposition, maa der bruges en relativ Sætning, f. E. Cæsar maatte samtidig udføre alt, stikke Fanen frem, et Tegn til, at man skulde ile til Vaaben: Cæsari omnia uno tempore agenda erant, vexillum proponendum, quod erat insigne, quum ad arma concurri oporteret.

3) Ved en **Konjunktionsbisætning.**

Dette skeer navnlig i de Tilfælde, hvor et Substantiv, der er forbundet med et andet Substantiv ved en Præposition eller en Genitiv, er styret af en Præposition og indeholder Betydningen af en Adverbialsætning, f. E. ved Kreditens almindelige Synken: quum fides esset angustior neque creditæ pecuniæ solverentur; trods Fylde af Lærdom og Aand: quum doctrina et ingeniis abundent; efter det ulykkelige Slag ved Allia: quum apud Alliam male pugnatum esset; efter langvarig tapper Modstand af Fjenden: quum hostes diu et fortiter restitissent; under Forfølgelsen: dum hostes insequitur (smlg. B III 1. b α); i Bevidstheden om: quum sciret; førend min Ankomst til Italien: antequam in Italiam veni; uagtet hans Valg til Konsul: quamquam consul creatus erat; dette kan ikke ske uden Byens Ødelæggelse: hoc fieri non potest ita ut urbs non deleatur.

Tillæg.

Om Overskrifters Gjengivelse paa Latin.

1) I **Breve.**

Brevskriveren sætter paa Latin sit Navn (i Nominativ) og dens Navn (i Dativ), til hvem Brevet skrives, ovenover Brevet og forbinder disse Navne ved en Formel for en Hilsen, der enten udtrykkes ved S. D. (salutem dicit), i hvilket Tilfælde disse Bogstaver stilles imellem begge Navne, eller blot ved S. (salutem), der da indtager den sidste Plads, f. E. Cicero til Lentulus: Cicero S. D. Lentulo eller Cicero Lentulo S. Er et Substantiv i Apposition knyttet til Modtagerens Navn, stilles det i Reglen efter dette, dog staaer imperatori gjerne før en Kejsers Navn, f. E. Cicero til sin Broder Kvintus: Cicero Qvinto fratri S.

Navne paa Byer, hvorfra Brevet dateres, følge a) naar den, til hvem Brevet skrives, opholder sig i samme By, Reglen for Bynavne paa Spørgsmaalet hvor; b) i modsat Tilfælde Reglen for Bynavne paa Spørgsmaalet hvorfra; dog benytter Brevskriveren hyppigt i begge Tilfælde førstnævnte Regel, f. E. Rom den 1ste Marts: Romæ, Roma Kal. Martiis; Antium den 20de Juni: Antii Antio a. d. XII Kal. Julias; Syrakus, Karthago: Syracusis, Carthagine.

Navnet paa Byen, hvor Brevets Modtager boer, følger Reglen for Bynavne paa Spørgsmaalet hvorhen, f. E. han skrev til sin Ven i Rom: Romam ad amicum literas misit.

2) I **korte Angivelser** af den Gjenstand, som behandles.

Her maa mærkes, at selv om der paa Dansk ikke tilføjes noget Udtryk, som angiver, at det, som følger, er Gjenstand for en Betragtning eller Udvikling (f. E. en Fremstilling af og lgd.), gjør Latinen altid en saadan Overskrift afhængig af et tænkt Verbum (som f. E. quæritur, exponitur, narratur og lgd., eller, hvor et Spørgsmaal opgives til Besvarelse, exponatur), hvoraf der følger, at en Overskrift altid maa gjengives i afhængig Form, saaledes at a) en direkte Spørgesætning bliver til en afhængig Spørgesætning (ligesom ogsaa i Reglen en Forbindelse af et Substantiv og en relativ Sætning, som bestemmer det), b) en Sætning med et Verbum finitum bliver til en

Akkusativ med Infinitiv og c) en Nominativ til en af Præpositionen de styret Ablativ, f. E. hvilke vare Grundene til Romernes Krigserklæring mod Karthago?: exponatur quæ caussæ Romanos ad bellum Carthagini indicendum incitaverint; Grundene til Romernes K. m. K. eller: Grundene, som bevægede Romerne til K. mod K.: quæ caussæ Romanos ad bellum Carthagini indicendum incitaverint; Verdens Styrelse ved et Forsyn eller Verden styres ved et Forsyn: mundum dei providentia regi; Alexander fortjener Navnet den store: Alexandrum magnum appellandum esse, derimod, hvorfor fortjener Alexander Navnet den store: cur Alexander Magnus appellandus sit? Alexander den store: de Alexandro Magno.

Dansk-latinsk Ordbog.

Fortegnelse over Forkortelserne.

Abl.	betyder	Ablativ
abs.	—	absolut
abstr.	—	abstrakt
Adj.	—	Adjektiv
adj.	—	adjektivisk
Adv.	—	Adverbium
Akk.	—	Akkusativ
Akt.	—	Aktiv
akt.	—	aktiv
alm.	—	almindelig
Alm.	—	Almindelighed
bet.	—	betyder
Bet.	—	Betydning
Kas.	—	Kasus
Dat.	—	Dativ
Dekl.	—	Deklination
dem.	—	deminutiv
demon.	—	demonstrativ
digt.	—	digterisk
egt. egl.	—	egentlig
el.	—	eller
f. E.	—	for Exempel
Fut.	—	Futurum
Gen.	—	Genitiv
Gram.	—	Grammatik
Imper.	—	Imperativ
inchoat.	—	inchoativ
indekl.	—	indeklinabel
Inf.	—	Infinitiv
Interj.	—	Interjektion
intrans.	—	intransitiv
kom.	—	komisk
Komp.	—	Komparativ
Konj.	—	Konjunktion, Konjunktiv
jur.	—	juridisk Udtryk.
Konjug.	—	Konjugation
konkr.	—	konkret
Konstr.	—	Konstruktion
lgd.	—	lignende
mgl.	—	mangler
Nom.	—	Nominativ
o. s. v.	—	og saa videre
o. lgd.	betyder	og lignende
objkt.	—	objektiv
obl.	—	obliquus
off.	—	offentlig
Omskr.	—	Omskrivning
omskrs.	—	omskrives
opr.	—	oprindelig.
ordsprg.	—	ordsprogelig
ovf.	—	overført
ovh.	—	overhovedet
Part.	—	Partikel
Partc.	—	Participium
partic.	—	participial
Pass.	—	Passiv
pass.	—	passiv
Perf.	—	Perfektum
perifr.	—	perifrastisk
pers.	—	personlig
Pl.	—	Pluralis
Plusq.	—	Plusquamperfektum
posses.	—	possessiv
Pron.	—	Pronomen
pronom.	—	pronominal
Præp.	—	Præposition
Præt.	—	Præteritum
reflex.	—	reflexiv
rel., relat.	—	relativ
s. d. O.	—	se dette Ord
Sammensætn.	—	Sammensætninger
sen.	—	senere
Sing.	—	Singularis
sjeld.	—	sjelden
smlg.	—	sammenlign
subjekt.	—	subjektiv
Subst.	—	Substantiv
subst.	—	substantivisk
Superl.	—	Superlativ
trans.	—	transitiv
udtr.	—	udtrykker
udtrs.	—	udtrykkes
undert.	—	undertiden
upers.	—	upersonlig.

A.

Aa!: ohe! aa hør!: eheu! ohe!

Aa en: flumen, fluvius (en større tildels sejlbar Aa); amnis (med rivende Strøm); rivus (ubetydelig; et Aaløb). — Aabred: ripa.

Aaben: 1) om det, som ikke er lukket -: apertus, patulus, patens; hians (om en Mund); at staa a.: patere, hiare; et a. Brev: literæ non obsignatæ; literæ resignatæ *el.* solutæ (naar det har været forseglet); i éns aabne Øjne: palam; med aabne Arme: libenti lætoque animo; 2) om det, som ikke er bedækket -: apertus, patens; paa a. Mark: in propatulo; under a. Himmel: sub divo; paa a. Gade: in publico; ad a. Vej (modsat med Svig): via recta, justa; en a. Vej (modsat Bivej): via celebris; 3) om det, som ikke er befæstet -: patens, non munitus; 4) om det, som ikke er besat: vacuus; 5) om det, som har Mellemrum -: rarus, f.E. en a. Skov: silva rara; 6) om det, som man endnu har frie Hænder over -: integer; 7) om Karakteren: apertus, ingenuus, simplex; tilstaa a. og ærligt: aperte et ingenue fateri; 8) undertiden = aabenbar, aabenlys -: se disse Ord. — Aabenhed: raritas (Tilstanden at have Mellemrum el. staa med vide Mellemrum); udtrs. ellers ved Adjektiverne. — Aabenhjertet, aabenhjertig: apertus, simplex; ingenuus (med Hovedbegreb af Oprigtighed). — Aabenhjertighed: simplicitas, ingenuitas; animus simplex, apertus. — Aabenlydt: omnibus audientibus; coram omnibus. — Aabenlys: perspicuus, manifestus; som *Adv.* ogsaa: propalam. — Aabenmundet: garrulus. — Aabenmundethed: garrulitas. — Aabenstaaende: patulus, patens.

Aabenbar: apertus, manifestus; det er a.: patet, intelligitur; som *Adv.* bruges tillige: palam; — Aabenbare at: 1) *trans.*: a) om Bringen for Dagen -: patefacere, palam facere, aperire; b) med Bibetydning af Røbelse -: indicare, detegere; dette a.: hoc prodit; c) om en Guddom -: monere, edocere; 2) *reflex.*: apparere; se offerre (især om en Guddom). — Aabenbarelse: 1) Handlingen at aabenbare -: patefactio, proditio; udtrs. bedst ved Verbet; 2) Handlingen at aabenbare sig -: udtrs. ved Verbet, f.E. Guddommens A. for mig: deus mihi oblatus. — Aabenbaring: 1) = Aabenbarelse; 2) det, som er aabenbaret: udtrs. ved Verbet, f.E. at faa en A.: divinitus moneri, edoceri; 2) Johannes' A.: apocalypsis.

Aabne at: 1) *trans.*: a) *egt.*: recludere, reserare; baade *egt.* og *ovf.*: aperire; patefacere (i *egt.* Betydning kun om Dør og Port); a. med Magt: rumpere, vi patefacere; a. et Segl, Brev: resignare literas; et aabnet Brev: literæ resignatæ (smlg. ovenfor: aabent Brev); b) a. Foretagender og lgd. -: exordiri, incipere (aliquid); initium facere (rei alicuius); 2) *reflex.*: a) om det, som spaltes -: hiare, dehiscere; b) om en Udvej -: se præbere; ostendi; c) om det, der udstrækker sig (især for Øjet): patescere, pandi; c) a. sig for én: pectus *el.* occulta pectoris alicui aperire. — Aabning: 1) Handlingen at aabne -: udtrs. ved Verbet; 2) Handlingens Resultat -: hiatus (en gabende A.); foramen (en mindre rundagtig A.); rima (en langagtig A.); exitus (som Gjennemgang); fenestra (for Lyset); at gjøre en A. i: perforare, perfodere (f.E. en Væg: parietem); aperire; 3) om

Legemets Nødtørft -: udtrs. ved Hjælp af: alvus, f.E. han faaer A.: alvus relaxatur; standse A.: alvum sistere; Mangel paa A.: alvus dura; at have A.: alvum *el.* ventrem exonerare.

Aadsel: cadaver; som Skjældsord: caro putida. — Aadselgrib: vultur.

Aag: jugum; bære Aaget: jugum portare; bringe én under A.: injungere, imponere alicui jugum; lade sig bringe under A.: accipere, subire jugum; afkaste A.: excutere jugum; befri én fra A.: depellere, dejicere jugum a cervicibus alicuius; gaa under A.: ire sub jugum; lade gaa under A.: mittere sub jugum.

Aager: fenus iniquum; drive A. = aagre: fenus iniquum facere; fenus agitare; drive A. med noget: aliquid fenerari (i slet Betydning), collocare (i god Betydning). — Aagerkarl: fenerator. — Aagren: feneratio (iniqua). — De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af Adj. fenebris.

Aal: anguilla; elektrisk A.: torpedo.

Aand: 1) = Sjæl: animus; 2) som aandelig Kraft: ingenium; at besidde A.: ingenio excellere, valere; en Mand af A.: vir magni (præclari, eximii) ingenii; *ovf.*: store Aander: præclara ingenia; 2) om det, der giver noget et særegent Præg -: udtrs. ved Omskrivn. med: ratio, mores og lgd. f.E. Aanden i en Statsforfatning: universa institutorum et morum civitatis alicuius ratio; saadan er Tidens A.: ita se mores habent; hoc seculum vocatur; i éns A.: ex ingenio alicuius; 4) som Forstandens Sæde og om Guddomsbegrebet: mens; 5) som Stemning: studium (f. E. krigersk A.: studium bellicum; videnskabelig A.: studium literarum); pietas (ligeoverfor Guddom og Slægt, altsaa barnlig, sønlig, religiøs A. o.s.v.); 6) den afdødes A. i Forhold til Slægten: manes (*Pl.*); som Spøgelse: larva; 7) opgive Aanden: efflare animam; exspirare. — Aandelig: 1) *Adj.*: a) modsat legemlig: corporis expers; b) om det, som hører til Aanden: udtrs. ved Genitiv af animus *el.* ingenium, f. E. aandelige Evner: vires *el.* facultates ingenii; 2) *Adv.*: udtrs. ved Ablativ af samme Ord (ogsaa mente), f.E. at være a. stærk: ingenio valere; 3) et aandeligtVæsen: mens ab omni congregatione mortali segregata. — Aandeverden: inferi (*Pl.*); manes (*Pl*). — Aandfuld, aandrig: 1) om Personer: ingeniosus, argutus; facetus (hvor Egenskaben viser sig i Omgangslivet); lepidus *el.* festivus (hvor det vittige og morsomme kommer til); 2) om Ting, Begreber -: facetus. — Aandfuldhed: ingenium, facetiæ, lepor, (smlg. Adj.). — Aandløs: 1) om Persòner -: tardi (pinguis, obtusi) ingenii; frigidus; 2) om Ting og Begreber -: jejunus, pinguis, frigidus. — Aandløshed: animus obtusus; pingue ingenium. — Aandsanlæg: ingenium; indoles ingenii. — Aandsbeslægtet: eiusdem ingenii. — Aandsdannelse: animus bene constitutus. — Aandsevner, Aandsgaver: ingenium; facultates ingenii. — Aandsfattig: exigui ingenii. — Aandsfortærende: qui vires ingenii exstingvit; tædii et fastidii plenus. — Aandsforvirret: mente captus. — Aandsfraværende: mente alienatus. — Aandsfraværelse: mens alienatâ. — Aandsfrisk: mente validus; cui omnes sensus integri sunt. — Aandskraft: vires ingenii, animi. — Aandsnærværelse: animus præsens; præsentia animi; celeritas consilii (til at tage en rask Beslutning); besidde A.: animo præsenti esse. — Aandssløv: hebes; tardi ingenii; at være a.: animo parum valere. — Aandssløvhed: acies ingenii obtusior. — Aandsstyrke: robur animi. — Aandssvag: parum firmus, debilitatus animi. — Aandssvaghed, Aandssvækkelse: imbecillitas *el.* debilitas animi; animus imbecillus.

Aande at: 1) *trans.* a) *egt.*: ducere (spiritu, spirando); b) *ovf.*: spirare f.E. a. Had, Glæde: odium, lætitiam spirare, dog bruges hyppigst Omskr. f.E. med: incensum esse, efferri (aliqua re); a. Forbrydelse: scelus anhelare; 2) *intrans.*: spirare; animam *el.* spiritum ducere; a. frit: libere respirare; a. paa: afflare; a. dybt: suspirare. — Aande en: 1) Luften, som indaandes: spiritus, anima; drage A.: se aande; komme til Aande efter:

respirare a; 2) Luften, som udaandes: halitus, exhalatio; stinkende A.: os foetidum; 3) kort A.: spiritus angustior. — Aandedrag, Aandedræt: spiritus, anima; ligge i sidste A.: animam agere. — Aandeløs: exanimatus; at blive a.: exanimari. — Aandeløshed: defectio spiritus. — Aanden: respiratio.

Aar: annus; et Tidsrum af et A.: annuum tempus, spatium; et Tidsrum af to—sex A.: biennium, triennium, quadriennium, quinquennium, sexennium; hvert A.: singulis annis, quotannis; hvert tredie A.: tertio quoque anno; som varer et A. eller skeer hvert A.: annuus; som er fra dette A.: hornotinus; om Aaret: in singulos annos (for hvert A.), singulis annis (i hvert A.); to Gange om Aaret: bis in anno; i Aar: hoc anno; i Løbet af et A.: anno; i Begyndelsen, Slutningen af Aaret: ineunte, extremo anno; for et A.: in annum; ad Aare: post annum; næste A.: ad annum; Aaret før: anno proximo, superiore; det A:, hvori jeg kan søge Embede: meus annus; at gaa i sit tyvende A.: annum ætatis vicesimum agere; træde ind i sit tyvende A.: ingredi vicesimum ætatis annum; fylde et A.: annum complere; at være tyve A. gammel: viginti annos natum esse; som er ét A. gammel: anniculus; unum annum natus; unius anni; som er 60, 80 A. gammel: sexagenarius, octogenarius; det løbende A.: annus vertens; Livets bedste A.: flos ætatis; at være i sine bedste (blomstrende) A.: ætate florere. — Aarbog: annales (*Pl.*). — Aarhundrede: seculum. — Aaring: gode, slette Aaringer udtrs. ved: annonæ vilitas, annonæ caritas *el.* difficultas. — Aarlig: annuus; anniversarius (som vender tilbage hvert Aar); som *Adv.*: quotannis; in singulos annos; to Gange a.: bis in anno. — Aarrække: series annorum. — Aarsbarn: eo anno *el.* unum annum natus; anniculus. — Aarsdag: dies anniversarius. — Aarsfest: solemnia anniversaria (*Pl.*). — Aarskifte: annus inversus; vices annuæ. — Aarstal: udtrs. ved annus. — Aarstid: anni tempestas. — Aartusinde: mille annorum spatium. — Aarvis: in singulos annos (for hvert A.); singulis annis (i hvert A.).

Aare en (om Redskabet): remus. — Aareblad: palma. — Aaretag: pulsus remorum; holde A.: pariter remis incumbere. — Aaretol: scalmus (ogsaa Aarebræt).

Aare en (i Naturriget): vena; stamen (i Træ). — Aareknude: varix; som lider af A.: varicosus. — Aarelade at: venam incidere *el.* percutere; sanguinem mittere (alicui); lade sig a.: sanguinem mittere. — Aareladning: sanguinis missio.

Aarle: primo mane; ante lucem.

Aarsag: caussa; ratio (om en fra Instinkt el. Overbevisning udgaaet A.); momentum (indvirkende, afgjørende A.); fons *el.* origo (tænkt som Udgangspunkt); auctor (om Personer); culpa (skyldig A., især i Talemaaden: han er A. deri: is in culpa est); uden A.: temere, sine caussa; af hvilken A.: qua de caussa, quare, quam ob rem; af den A.: ea de caussa, ideo, propterea (at: quod); der er ingen, han har ingen A. til at sige: non est (nihil caussæ est), non habet, quod *el.* cur dicat; det har sine Aarsager: aliquid caussæ est; aliquid subest (naar de ikke ville komme frem); anføre en gyldig A. til at: justam caussam afferre cur (Konj.).

Aarvaagen: vigil, vigilans; at være a.: vigilare. — Aarvaagenhed: vigilantia; med A.: vigilanter.

Aas: 1) paa et Bjerg: jugum; 2) paa en Plov: vomis; 3) paa en Fiskekrog: esca.

Aasyn: facies; vultus *el.* os (med Hensyn til Udtrykket); for alles A.: coram omnibus, in omnium conspectu.

ABC: prima elementa (*Pl.*).

Abe en: simia; *dem.*: simiolus. — Abespil: nugæ. — De øvrige Sammensætn. udtrs. ved Subst. el. ved Adj. ridiculus, f. E. Abefagter: gestus ridiculi.

Absolut: suo proprio genere (betragtet i og for sig); udtrs. i andre Betydninger ved de tilsvarende danske Udtryk, f. E. i og for sig; ubetinget; uindskrænket; aldeles o. s. v.

Abstrakt: infinitus; a. Begreb: notio a sensibus sejuncta.

Ad: A) *Præp.* I) om *Sted*: 1) hvor det uden at være forbundet med et Bevægelsesverbum angiver en Retning: versus; 2) hvor det forbundet med et saadant Verbum angiver a) Vejen, ad hvilken Bevægelsen foregaaer: Abl. f. E. ad den appiske Vej: via Appia; b) et Sted som Gjennemgangspunkt: per, f.E. ad Rom til Neapel: per Romam Neapolim; 3) hvor Bevægelsen bestemmes ved et Biord: a) ved op: in, f.E. lige op ad en Høj: in adversum collem; at sejle op ad en Flod: adverso flumine navigare; b) ved ned: per, f. E. at gaa ned ad en Trappe: per scalas descendere; at sejle ned ad en Flod: secundo flumine navigare. II) om *Tid*: 1) hvor det staaer uden Verbum: versus; ad Aare: post annum; 2) hvor det knyttes til et Verbum: udtrs. det ved Verbet, f. E. det gryer ad Dag: illucescit; det lakker ad Aften: advesperascit; det stunder ad Vinter: hiems appropinquat. B) *Adv.* 1) hvor det hører til et Verbum (f.E. smile ad, le ad, bære sig ad): se disse Verber; 2) hvor det betegner Følgeskab el. Samtidighed: simul, una, uno tempore.

Adel: nobilitas, genus nobile; at være af A.: nobili loco (genere) natum esse; Sjæls A.: animi magnitudo, excellentia. — Adelig, adelbaaren, Adelsmand: nobilis; nobili genere ortus *el.* natus. — Adelskab, Adelstand: se Adel. — Adle at: 1) *egt.* inter nobiles recipere (aliquem); nobilitatem dare (alicui); 2) *ovf.*: decorare; dignitatem addere (alicui).

Adfærd: mores; udtrs. oftest ved Omskr.: a) som Subjekt ved: se præbere og et Adj., f.E. hvordan var hans A.: qualem se præbuit; hans A. mod mig er ubillig: iniquum se mihi præbet; b) at vise en vis A.: udtrs. ved: se gerere med et Adv., f. E. at vise usømmelig A.: inhoneste se gerere; c) at vise en vis A. imod én: udtrs. ved: aliquem habere, excipere, tractare med et Adv., f.E. at vise venskabelig A. mod én: benigne aliquem habere; d) hjerteløs A.: inhumanitas; oprørende A.: indignitas; net A.: liberalitas, humanitas; grusom A.: crudelitas; letsindig A.: levitas o.s.v.

Adgang: 1) til et Sted: aditus; 2) til en Person: adeundi copia; aditus; give én A.: aliquem admittere; give én A. til Senatet: senatum alicui dare; give én A. til sig: potestatem sui alicui facere; adeundi *el.* sui conveniendi alicui copiam facere; ikke kunne faa A. til én: potestatem alicuius non habere; nægte A.: non admittere; janua prohibere; excludere; 3) A. som Ret til at drage til: iter, f.E. give én A. til Provinsen: iter ad provinciam alicui dare.

Adlyde at: obsequi, obtemperare (om den frivillige Handling); parere (om vedvarende Lydighedsforhold); obedire (i enkelte Tilfælde og nærmest frivillig); dicto audientem esse (i enkelte Tilfælde og nærmest tvungen); én: alicui. — Adlyden: obtemperatio el. ved Verbet.

Admiral: præfectus, dux classis. — Admiralskib: navis prætoria. — Admiralspost: præfectura classis.

Adresse: inscriptio; Brevets A. var: epistola inscripta erat. — Adressere et Brev til én: alicui epistolam inscribere.

Adskille at: 1) *trans.*: separare, sejungere (ved en Sondring); divellere, distrahere (hvad der hænger sammen); disjungere (en Forbindelse); dissociare (Hjerter); discludere, distinere (ved at holde to Ting fra hinanden); dividere (et hele); dirimere (en Trætte); internoscere (én fra en anden, f. Ex. det sande fra det falske: verum a falso; Tyve fra andre: fures); distinguere (ved Mærker, noget fra noget); discernere, disjungere (som Grændse); at være adskilt (om Rummet): distare; 2) *reflex.*: a) a. sig: secedere (ab aliquo); discedere (om flere, der gaa fra hinanden); b) i Beskaffenhed: distare (inter se; ab aliqua re); a. sig fra én (i Væsen, Dragt): disparem esse alicui. — Adskillelig: separabilis; udtrs. oftest ved Verbet (= som kan adskilles). — Adskillelse: separatio, sejunctio, distractio, disjunctio, distinctio, discessio; discidium (af Slægt og Venner), eller ved Verbet, smlg. de tilsvarende Verber.

Adskillige: complures; aliquot; a. Gange: aliquoties; paa a. Steder: passim.

Adsplitte at: disjicere; a. sig: dis-

currere, dilabi. — Adsplittelse: udtrs. ved Verbet.

Adsprede at: 1) *trans*. a) *egt*.: dispergere, dissipare; a. Fjenderne: hostes disjicere; deraf adspredt: dispersus; *Adv*.: effuse, passim; flygte adspredt: diffugere; b) *ovf*.: a. Sindet: animum reficere, relaxare (ved at forfriske det); animum avertere, avocare (om Bortdragelse af Opmærksomheden); deraf adspredt: non attentus; distentus; at være a.: aliud agere; alienis negotiis distineri; 2) *reflex*.; a. sig: a) *egt*.: diffundi, dilabi; se spargere; b) *ovf*.: animum relaxare. — Adspredelse: 1) *egt*.: dissipatio, el. udtrs. ved Verbet; 2) *ovf*.: a) relaxatio *el*. remissio animi; b) animus alienis negotiis districtus; animus non attentus; 3) brugt om det, der adspreder Sindet: oblectatio, oblectamentum; denne Syssel var hans A. i hans Fritid: hoc studio otium suum delectavit.

Adspørge at: interrogare; rogare (én om noget: aliquem aliquid); consulere (for at faa Raad, f.E. et Orakel: oraculum). — Adspørgelse: interrogatio, consultatio; quæstio (for Retten).

Adstadig: sedatus, gravis. — Adstadighed: gravitas, constantia.

Advare at: monere, admonere, præmonere (aliquem aliquid, ut, (ne) faciat aliquid; ut caveat aliquid). — Advarer en: monitor, admonitor. — Advarsel: monitio, admonitio, præmonitio; give en A. = advare; faa en A. = blive advaret; til A.: monendi caussa; tjene til A.: documento esse; følge en A.: monitori obtemperare; følge éns A.: alicui monenti obtemperare.

Advokat: patronus, caussarum actor.

Af: I) *Præp*. 1) om Bortfjernelse fra Stedet, som noget er i el. paa -: ex (ud af), de (bort af; ned af); 2) om Udsondring af et Hele bruges: a) naar »af« er knyttet til et Delingsord (Subst., tællende Adj. el. Adv., Superl.): Genitiv, f.E. den viseste af alle: sapientissimus omnium; det meste af Europa: plerumque Europæ; b) ved Talord og ellers: en Præpos. (alm. ex, sjeldnere: de, inter); c) i Midten af Byen: in media urbe; Toppen, Midten, Foden af Bjerget: mons summus, medius, immus; i Begyndelsen, Slutningen af Aaret: ineunte, exeunte *el*. extremo anno; i Begyndelsen af Natten: prima nocte o. s. v. 3) om hvad der tilhører noget ifølge et Forhold: Genitiv, f.E. en Bog, en Søn af Cicero: liber, filius Ciceronis; 4) hvor det betegner en Udgang fra noget som Ophav -: a, f.E. Verden er skabt af Gud: mundus a deo creatus est; 5) hvor det angiver en Aarsag: Ablativ (oftest knyttet til et Particip.) f.E. af Vrede: ira motus; af Kjærlighed: amore ductus; af Høflighed: gratiæ caussa; træt af Rejsen: fessus itinere; 6) hvor det bestemmer en Person el. Ting efter en Egenskab -: Genitiv el. Ablativ el. Omskr. ved et Adjektiv, f.E. en Mand af Aand: vir magni ingenii; af høj Væxt: magna statura; en Sag af Vigtighed: res gravis; 7) hvor det angiver den Del af en Person el. Ting, hvori en Egenskab viser sig -: Ablativ, f.E. smuk af Ansigt: pulcher facie; 8) hvor det angiver Stoffet -: udtrs. hyppigst ved et Adjektiv, undertiden ved ex, f. E. af Træ: ligneus, af Marmor: marmoreus; af Bronse: ex ære factus; aeneus; 9) hvor det angiver Midlet, hvoraf en Bekostning ydes -: de, f. E. jeg vil give af mit: de meo dabo; 10) ved Verber, som betegne, at noget modtages, læres, høres og lgd., af noget el. nogen -: ex, f.E. du kan faa at vide af ham: scies ex illo; jeg har seet af dit Brev: intellexi ex litteris tuis; nyde Indtægt af: capere fructus ex; 11) af (mig, dig, sig) selv: sponte (mea, tua, sua); ultro; 12) af en Romer at være: ut vir Romanus; af en Begynder at være: ut est captus tironum (hvor Modtageligheden fremhæves); II) *Adv*. 1) hvor det hører til et Verbum f. E. tage Hatten af, sætte Benet af og lgd.: se Verbet; 2) af og til: nonnunquam.

Af-: En Del med af sammensatte Verber, som forekomme sjeldent og maa gjengives ved Omskrivning, ere forbigaaede f. E. afgrøfte = afspærre ved en Grøft; afhakke, affile og lgd. = borttage el. rense ved at hakke, file; afblæse, afpløje = ophøre at blæse, pløje o. s. v.

Afart: species.

Afbanke at: 1) en Klædning og lgd. -: pulsando purgare; 2) a. én:

aliquem male mulcare, verberibus *el.* fustibus conficere.

Afbarke at: glubere, delibrare; corticem demere (arbori). — Afbarkning: udtrs. ved Omskrivning.

Afbede at: 1) om at afvende ved Bøn: deprecari, precibus amoliri (aliquid); 2) a. en Forseelse og lgd.: veniam petere (rei alicuius).

Afbestille at: nuntium remittere (alicui).

Afbetale at: 1) paa Gjæld: partem debiti solvere; 2) a. helt: dissolvere; solidum solvere; nomen expedire. — Afbetaling: 1) partis solutio; 2) nomen explicatum; solutio explicata.

Afbide at: mordicus auferre (om Personer); detondere (om Kvæg); prærodere (om Fisk; hamum p.).

Afbigt: deprecatio; satisfactio; gjøre A.: deprecari; for at gjøre A.: deprecandi caussa.

Afbilde at: pingere (om en Maler), formare (om en Billedhugger), fingere (i blødt Stof); tilføjes Stoffet, skeer det ved: e, ex.

Afblomstre at: deflorescere.

Afblæse at: 1) *trans.*: flando auferre; 2) *intrans.*: det har afblæst: ventus desiit.

Afbryde at: abrumpere, defringere (en Del af noget); decerpere (Frugter, Blomster); rescindere, abrumpere, solvere (en Bro); dirumpere, dissolvere (en Forbindelse); incidere (en Tale); interpellare (én i Talen); rumpere (Søvn); obstrepere (alicui: én ved høje Raab); intermittere (for en Tid); tale afbrudt: abscise, intercise loqui; én, som taler afbrudt: orator disjunctus; afbrudte Ord: voces interruptæ. — Afbrydelse: udtrs. ved Verberne; A. for en Tid: intermissio; A. i Talen: abscissio; uden A. (om Sted og Tid): continuus.

Afbræk: lide A.: damnum facere, accipere. — Afbrække at: se afbryde.

Afbrænde at: 1) *trans.*: incendio delere (især en By), comburere, cremare; 2) *intrans.*: incendio deleri; conflagrare; igne absumi. — Afbrændelse: udtrs. ved Verbet.

Afbud: udtrs. ved Omskr., f.E. sende én Afbud: alicui nuntiare, se turum esse og lgd.

Afbøde at: 1) om at af Bøde: luere, expiare (aliqu nas expendere (rei alicuius); sig a.: expiabilis; 2) om at et Stød og lgd.: declinare, — Afbødelse: udtrs. ved

Afdele at: describere, diger Bibegreb af Ordnen); distri Dele: in partes); dissepire (ve rum og lgd.). — Afdeling: 1 lingen at afdele: descriptio, d tio; 2) det afdelte: pars; mem Talen); 3) A. af Hest- og Fodfo særegne Benævnelser: turma, manipulus, centuria; vexillum under én Fane).

Afdrage at: 1) paa Gjæld: debiti solvere; 2) om Afkoı detrahere, deducere (i en Suı summa); 3) a. én fra noget: al a re aliqua abstrahere, avertere care, deducere. — Afdrag: 1) tio partis; 2) detractio, deminut betale A. paa = afdrage paa.

Afdække at: detegere; a. et mensam tollere.

Afdæmme at: molibus coercere (V molibus a mari secludere (Land)

Afdød: mortuus, defunctus; der dødes Aand: manes (*Pl.*).

Affald: 1) hvad der skrabes, høvles af o.s.v.: ramenta (*Pl.*); A alle Slags: quisquiliæ; 2) A. af Va lapsus; 3) et Steds A.: declivit 4) (sjeld.) = Frafald: defectio. — falden (om Frugt): qui decidit.

Affatte at: concipere (en Form perscribere (en Skildring), scribere Lovudkast) — Affattelse: conce tio, perscriptio el. ved Verbet.

Affeje at (*ovf.*): percurrere; neg genter tractare. — Affejelse: udtı ved Verbet.

Affekt: motus animi; sætte i A inflammare, incendere; concitare (stæ kere). — Affektation, affektere affekteret: se konstlet Væsen, frem konstle, konstlet. — Affektfuld concitatus, ardens; a. Sprog: com motum dicendi genus.

Affile at (om Skrift og Tale): polire, perpolire. — Affiling: udtrs. ved Verbet.

Affinde sig med én: alicui satisfacere; cum aliquo transigere, pacisci (om noget: de re aliqua). — Affindelse: satisfactio, pactio eller ved Verbet.

Afflaa at: pellem detrahere; cutem deripere. — Afflaaning: udtrs. ved Verbet.

Affordre én noget: poscere, flagitare aliquem aliquid; aliquid ab aliquo contendere (med Hæftighed). — Affordring: udtrs. ved Verbet.

Afforme at: fingere (i blødt Stof), formare (i haardt Stof). — Afformning: udtrs. ved Verbet.

Affældig: imbecillus, infirmus; ruinosus (hvor det bruges for brøstfældig), caducus. — Affældighed: imbecillitas, infirmitas.

Affærdige at: 1) en Ting (sjeld.): conficere; 2) et Bud og lgd.: mittere; legare (kun offentlig); 3) a. én: aliquem dimittere (oftest med Tilføjelse af et Adv., f. E. superbe: med Hovmod; cum nuntio: med et Svar). — Affærdigelse: udtrs. ved Verbet.

Afføde at: parere. — Affødning: progenies, suboles.

Afføre at: 1) a. én en Klædning: aliquem veste (alicui vestem) exuere; alicui vestem detrahere; a. sig en Klædning: vestem exuere, ponere, deponere; 2) i Lægekunsten: purgare. — Afførelse: udtrs. ved Verbet.

Afgaa at: 1) om Bortrejse: abire, proficisci, discedere; 2) om et Brev: mitti; lade a.: mittere; 3) a. fra et Embede: abire magistratu; a. fra en Provinsbestyrelse: provincia decedere; 3) a. ved Døden: vita (e vita) excedere; mortem obire; decedere (især om Kejserne); 4) om Afkortelse: detrahi, deminui (i en Sum: de summa); 5) om Varer: facile vendi, emptores reperire. — Afgang: 1) udtrs. oftest ved Verbet, undert. ved abitus, discessus, profectio; 2) udtrs. ved Verbet; 3) decessio, abitus el. ved Verbet; 4) obitus, mors, decessus; 5) detractio, deminutio; 6) facilis venditio el. ved Verbet.

Afgive at: 1) det at give fra sig: tradere; a. igjen: reddere; 2) a. Stemme: suffragium ferre (ved Afstemning); sententiam dicere, ferre; a. Stemme for, imod én; alicui suffragari, refragari; 3) a. Udbytte og lgd.: reddere; 4) a. Vidnesbyrd: testimonium edere; dette a. et Bevis paa: hoc documento (argumento) est. — Afgift: tributum, stipendium (direkte), vectigal (indirekte); paalægge A.; tributum imponere, indicere; betale A.: tributum solvere, pendere; indkræve: exigere; exercere (om Forpagteren); ophæve: tollere; som er fri for A.: immunis; som maa svare A.: vectigalis (i Tiende, Told), stipendiarius (i Penge).

Afgjærde at: dissepire; sepe discludere.

Afgjøre: 1) en Sag: rem, negotium transigere el. decidere; 2) a. noget med én: aliquid cum aliquo componere, pacisci; vi have afgjort imellem os: inter nos convenit; det skal nu afgjøres om - eller: est in discrimine utrum-an; dette maa de vise afgjøre: hoc sapientes viderint; Sværdene skulle nu a.: res gladiis geri coepta est; jeg tør ikke a., hvo der bør foretrækkes for den anden: dijudicare non ausim, uter utri anteferendus sit; 3) a. en Trætte: litem dirimere, secare (især for Retten); controversiam dijudicare, disceptare. — Afgjort (som rent Adj.): exploratus, certus; det er a.: sic est; sic res se habet. — Afgjørende Kamp: universæ rei dimicatio; ultimum certamen; levere en a. Kamp: acie decernere; et a. Øjeblik: ipsum rei discrimen; Sagen er kommen paa et a. Punkt: res in discrimen venit. — Afgjørelse: 1) transactio, decisio; 2) udtrs. bedst ved Verbet; 3) disceptatio, arbitrium el. ved Verbet.

Afglatte at: levigare, perpolire. — Afglattelse: udtrs. ved Verbet.

Afgnave at: tondere, detondere (Græs); abradere (f. E. Huden); afgnavet: derosus.

Afgnide at: polire, detergere (fricando). — Afgnidning: udtrs. ved Verbet.

Afgrund: barathrum; gurges (ogsaa *ovf.*, f.E. en A. af Laster: gurges vitiorum); at være paa Afgrundens Rand: in summo discrimine versari.

Afgrændse at: terminare; finibus includere *el.* coercere; dissepire (a. ved et Hegn); dimetare *el.* ri (a. ved Afmaaling).

Afgræsse at: tondere; depasci; lade a.: depascere. — Afgræsning: udtrs. ved Verbet.

Afgrøde: fruges (om Sæd), fructus; Aarets A.: annona; rigelig A.: proventus; indhøste sin A.: messem facere.

Afgud: deus fictus, commenticius; gjøre én, noget til sin A.: nimium alicui tribuere; nimio studio aliquid prosequi; Ordets Sammensætninger udtrs. ved Omskr. med Subst.

Afhandle at: 1) *egt.*: disserere, disputare; edisserere (a. omstændelig); 2) = afgjøre. — Afhandling: disputatio; skriftlig A.: liber; commentatio (*sen.*); udtrs. ofte ved: ratio.

Afhegne at: dissepire.

Afhente at: 1) ved andre: arcessere, accire; vocare (om en Myndighed); lade afhente: udtrs. ved Hovedverbet; 2) a. selv: deducere (Personer), deportare (Ting). — Afhentelse: udtrs. ved Verbet; undert.: deductio.

Afhjælpe at: mederi, subvenire, remedium afferre (rei alicui, især et Onde); levare, sublevare (aliquid, især en Trang). — Afhjælpelse: udtrs. ved Verbet.

Afholde at: 1) *trans.* a) a. én fra: retinere, detinere, arcere aliquem a (fra at: ne, quominus); b) a. Forsamling: conventum agere; c) a. Udgifter ved noget: suo sumptu aliquid facere (faciendum curare); sumptus rei alicuius tolerare; 2) *reflex.*: a. sig fra: (se) abstinere re (a re); jeg kan næppe a. mig fra at: vix me contineo (teneo) quin; vix mihi tempero quin. — Afholdt (som rent Adj.) af én: carus, acceptus alicui; gratiosus apud aliquem. — Afholdende: abstinens, continens; at leve a.: continenter vivere. — Afholdenhed: abstinentia, continentia; temperantia; med A.: abstinenter, continenter.

Afhugge at: abscidere, decidere; truncare (især en Del af et Legeme el. et Træ); præcidere (a. forpaa, f.E. Næsen: nasum); succidere (a. forneden); cædere (Grene); amputare (Lemmer og Grene); a. éns Hoved: ense caput demetere alicui; securi aliquem percutere (om Halshuggelse). — Afhuggelse: udtrs. ved Verbet.

Afhylle at: detegere. — Afhyll[...] udtrs. ved Verbet.

Afhænde at: vendere, alienare ([...] a se alienare). — Afhændelig: [...]dibilis. — Afhændelse: alie[...] abalienatio.

Afhænge at: 1) om Personer; [...] én (= være afhængig af én): [...] noxium esse alicui; in potestate [...] cuius esse; ex aliquo pendere; [...] a. af nogen: sui juris esse; 2) Ting: pendere ex, positum esse [...] heraf a. alt: omnia in hoc p[...] sunt; hac re tota res continetur [...] af noget andet: aliunde pendere. [...] Afhængighed: udtrs. ved Verbe[...] Adj.; leve i A.: sui juris non e[...] alicui obnoxium esse; sub jure [...] cuius esse; holde én i A.: aliqu[...] in officio continere; uden A. af nog[...] liber et solutus.

Afhøre et Vidne: testem interroga[...] — Afhørelse af Vidner: interrog[...]tio testium.

Afhøste at: demetere (segetem [...] agros).

Afkald: gjøre A. paa: decedere [...] (f. E. sine Ejendele, sin Ret: de bon[...] suis, jure *el.* de jure suo); renuntia[...] (f. E. Livet: vitæ); sibi denegare (f. [...] Livets Nødvendigheder: vel necessaria [...] mange Ting for at: multa, ut).

Afkaste at: dejicere, excutere; a. e[...] Bro: pontem rescindere, solvere [...] abrumpere.

Afkjøbe én noget: aliquid ab aliqu[...] mercari, redimere.

Afklippe at: tondere; ikke a. Haar el. Skjæg: promittere capillum, barbam.

Afklæde at: 1) *trans.*; a. én: exuere aliquem veste (alicui vestem); vestes alicui detrahere; 2) *reflex.*: vestem exuere, ponere, deponere. — Afklædning: udtrs. ved Verbet. — Afklædningsværelse (i et Badehus): apodyterium.

Afknappe at: detrahere, deminuere (i en Sum: de summa). — Afknappelse: detractio, deminutio.

Afkoge at: decoquere.

Afkom: 1) om Mennesker: proles, progenies, suboles; 2) om Dyr: fetus, progenies.

Afkorte at: 1) om Gjenstande: truncare, decurtare, resecare; 2) i en Sum:

detrahere, deminuere (de summa); 3) Tale, Tid og lgd.: contrahere. — **Afkortelse**: udtrs. ved Verbet; 2) detractio, deminutio; 3) contractio.

Afkradse at: radere, abradere.

Afkrog: secessus; angulus (foragteligt).

Afkræfte at: vires frangere (alicuius); conficere, enervare (aliquem). — **Afkræftelse**: udtrs. ved Verbet.

Afkøle at: refrigerare; begynde at afkøles: refrigescere. — **Afkøling**: refrigeratio. — **Afkølingsværelse** (i et Badehus): frigidarium.

Aflad: venia (peccati, peccatorum.) — **Aflade** at: 1) *trans.* a. et Skib: navem exonerare, deonerare; 2) *intrans.* a. med noget: desistere re (a, de re aliqua); desinere, cessare aliquid facere; jeg kan ikke a. at: non possum non; non possum facere quin.

Aflang: oblongus.

Aflede at: a) a. én el. éns Opmærksomhed fra: aliquem *el.* animum alicuius avertere, abducere, avocare a; b) a. noget af: aliquid deducere ex, f. Ex.: dette Ord afledes af: hoc verbum deducitur ex; a. sin Herkomst fra: originem ducere a; a. Vand: aquam derivare, deducere. — **Afledning**: derivatio (af Vand), deductio (af Vand, et Ord); udtrs. ellers ved Verbet. — **Afledsrende**: emissarium.

Aflevere at: tradere; reddere (især noget, man har faaet). — **Aflevering**: udtrs. ved Verbet.

Aflive at: vita privare (aliquem); a. sig selv: mortem sibi consciscere; manum sibi inferre. — **Aflivelse**: udtrs. ved Verbet.

Aflosse at: exonerare, deonerare (navem).

Aflukke at: claudere (= lukke); obsepire (ved Spærring af Adgang), obstruere (ved Tilbygning), discludere *el.* dissepire (ved Skillerum). — **Aflukke** et: clausum; septum; cella (ogsaa for Dyr). — **Aflukning**: udtrs. ved Verbet.

Aflure at: udtrs. oftest ved aucupari, captare.

Aflægge at: 1) *egt.*: ponere, deponere, exuere; 2) *ovf.*: a. en Fejl, Frygt, Følelse og lgd.: exuere, abjicere; a. en Vane: a consuetudine aliqua recedere; a. et Besøg: visere, visitare; salutare (om Klienter); a. en Prøve: specimen dare, edere (for én: alicui; paa noget: alicuius rei); a. et Vidnesbyrd: testimonium edere, dicere; a. Regnskab: rationem reddere, referre; a. Tak: gratias agere; a. Ed: jurare; a. Ed paa noget: jure jurando aliquid confirmare; lade én a. Ed: jus jurandum *el.* jurejurando (om Soldater: sacramentum *el.* sacramento) aliquem adigere; Talemaader som: han er godt aflagt, aflagt med et godt Embede, udtrs. ved Omskr., f. E. magno reditu, fructuoso munere gaudet. — **Aflæggelse**: udtrs. ved Verbet. — **Aflægger** en: propago. — **Aflægs**: exoletus, obsoletus; at blive a.: obsolescere.

Aflæsse at: exonerare; a. Lastdyr: jumenta sarcinis levare. — **Aflæsselse**: udtrs. ved Verbet.

Afløb: exitus. — **Afløbsrende**: emissarium.

Afløse at: 1) om Personer; a. én i et Embede: succedere alicui *el.* in locum alicuius; lade én a. en anden: sufficere aliquem in locum alicuius; lade én a.: successorem alicui summittere; lade friske Soldater a. saarede: integros milites sauciis summittere; a. hinanden: per vices sibi succedere; den ene afløste den anden: alius alium excepit; a. Vagten: milites de statione deducere; 2) om Ting: excipere; Frygt afløste Glæden: pro lætitia metus animos hominum incessit. — **Afløsning**: successio el. ved Verbet; om Soldater: vices stationum; han har faaet A: ei successum est.

Afmaale at: metiri, demetiri; a. en Lejr: castra metari; locum castris dimetare; én, som a. en Lejr: castrorum metator. — **Afmaaling**: dimensio.

Afmagt: 1) om Mangel paa legemlig Kraft: imbecillitas, infirmitas; 2) om Mangel paa Indflydelse og Magt: opes afflictæ, accisæ (om en Stat), el. ved Omskr., f. E. han føler sin A.: sentit, quam parum valeat, possit; quam impotens sit; 3) om Tab af Bevidstheden: defectio virium, animi; han faldt i A.: animus eum reliquit

— Afmægtig: 1) imbecillus, infirmus; 2) impotens; at være a.: nihil valere, posse; 3) blive a.: animo linqui; han blev a.: animus eum reliquit.

Afmale at: 1) *egt.*: depingere; 2) *ovf.*: describere, depingere; a. sig noget: animo aliquid fingere. — Afmaling: 1) udtrs. ved Verbet; 2) descriptio.

Afmarsch: discessus, profectio. — Afmarschere at: discedere, decedere; lade a.: deducere.

Afmatte at: defatigare, conficere. — Afmattelse: defatigatio.

Afmeje at: demetere.

Afnøde én noget: extorquere, exprimere alicui aliquid.

Afpakke at: exonerare; a. et Lastdyr: jumentum sarcinis levare.

Afparere at: se afbøde.

Afpasse at: demetiri (ved Afmaaling); accommodare *el.* aptare (noget efter noget: aliquid ad rem aliquam, undert. rei alicui); a. Tiden: tempus opportunum capere. — Afpasselse: accommodatio el. ved Verbet.

Afperse at: exprimere (Objekt er saavel det, som perses ud, f. E. succum: Saft, som det, der perses f. E. spongiam: en Svamp). — Afpersning: udtrs. ved Verbet.

Afpine én noget: alicui aliquid extorquere.

Afplukke at: decerpere. — Afplukkelse: udtrs. ved Verbet.

Afpolere at: polire, perpolire. — Afpolering: udtrs. ved Verbet.

Afpresse at: 1) = afpine; 2) = afperse.

Afprutte at: de pretio detrahere, deminuere. — Afpruttelse: deminutio pretii; detractio de pretio.

Afprygle at: male mulcare, verberibus *el.* fustibus conficere (aliquem). — Afpryglelse: udtrs. ved Verbet.

Afpræge at: 1) *egt.*: effingere (e); exprimere (in re aliqua); 2) *ovf.*; a. sig i: eminere ex; apparere in. — Afpræg: imago. — Afprægning: udtrs. ved Verbet.

Afpudse at: polire, detergere. — Afpudselse: udtrs. ved Verbet.

Afrage at: radere, tondere; lade sit Skjæg a.: radi, barbam radere.

Afregne at: det har afregnet: desiit.

Afregning: gjøre A. med én: nem cum aliquo subducere; rem aliquo decidere.

Afrejse at: abire, proficisci, disc— Afrejse en: abitus, profectio cessus; ved sin A.: discedens, ab ved hans A. sagde jeg til ham: ab illi dixi.

Afrette at: fingere, docere, conf facere; afrettet: instructus; insu tus (aliquid facere). — Afrette udtrs. ved Verbet.

Afridse at: describere (f. E. i S in arena), adumbrare (et Omrids) Afrids: descriptio; adumbratio.

Afrive at: avellere; abscindere (K der); deripere. — Afrivning: ud ved Verbet.

Afrunde at: rotundare (*egt.* og *ov* afrundet: rotundus, om Talen ogs. aptus; at tale a.: apte loqui. — A rundelse: udtrs. ved Verbet el. A

Afryste at: excutere (*egt.* og *ov* decutere (*egt.*, *sen.*) — Afrystels udtrs. ved Verbet.

Afse at: afse noget: aliquid de con modis suis detrahere; han kan ikke dette: illa re carere non potest. - Afseet fra: udtrs. ved Omskr. f. ved Abl. abs. med omittere, remover el. ved: ut taceam de; a. fra at: præ terquam quod.

Afsejle at: solvere (navem); Skibe a.: navis solvit *el.* e portu egreditur a. med en Flaade: classe proficisci — Afsejling: udtrs. ved Verbet.

Afsende at: mittere, dimittere (isæ flere), legare (kun officielt); a. et Brev, Gesandter til én: epistolam, legatos ad aliquem mittere; a. noget til én: alicui aliquid mittere. — Afsendelse: missio, dimissio; oftest ved Verbet. — Afsender en: udtrs. ved Verbet. — Afsending: legatus (i offentligt Ærinde), nuntius (oftest i privat).

Afsides: 1) *Adj.*: devius, secretus, seclusus; et a. Sted: secessus, secretum; 2) *Adv.*: seorsum; at gaa a.: secedere; at ligge a.: recedere.

Afsige at: 1) om Tilbagekaldelse af en Bestemmelse: nuntium remittere (alicui); 2) om Afkald paa: renun-

tiare; 3) om Fornægtelse: abnuere; 4) a. en Dom: a) om den enkelte Dommer: sententiam ferre; decernere; b) sententiam pronuntiare; rem judicare. — Afsigelse: 4) pronuntiatio; udtrs. ellers ved Verbet. — Afsagt (som rent Adj.): 1) en a. Fjende, Uven af én: alicui inimicissimus; af noget: a re aliqua alienissimus; 2) forekommer undert. mindre rigtigt for: afgjort.

Afsindig: 1) om Personer: demens, amens; insanus (især af en Lidenskab); han er bleven saa a. at: eo dementiæ pervenit ut; at være a.: insanire; 2) om Foretagender: insanus; — Afsindighed: dementia, amentia, insania; at være forelsket til A.: insanire amore.

Afskaffe at: tollere, abolere; a. en Lov: legem abrogare, defigere, tollere. — Afskaffelse: abolitio, sublatio; abrogatio.

Afsked: 1) fra en Tjeneste: missio, dimissio; om Soldater: missio; A. i Naade: missio gratiosa; A. i Unaade: missio ignominiosa; tage A.: abdicare se magistratu *el.* munere (om en Embedsmand), ab hero discedere (om et Tyende); søge A.: missionem petere; give A. = afskedige: dimittere *el.* missum facere (aliquem); missionem dare (alicui); exauctorare (Soldater); give en Hær A.: mittere exercitum; faa A. = blive afskediget: mitti, dimitti, om en Gladiator: rudem accipere, rude donari; 2) om besøgende; tage A.: jubere aliquem valere; til A.: discedens; til A. vil jeg sige: priusquam discedo, dicam; ved Afskeden gav han ham: discedens, abiens (*el.* quum discederet, abiret) illi dedit (naar Giveren gaaer), illi abeunti *el.* discedenti dedit (naar Modtageren gaaer); gaa bort uden A.: nemine salutato abire. — Afskedige, Afskedigelse: se Afsked. Sammensætninger udtrs ved Omskr. f. E. Afskedsbæger: ultimum poculum; Afskedstime: ipsum discedendi tempus.

Afskikke at: se afsende.

Afskrabe at: abradere.

Afskrift: exemplar, exemplum; tage A. af = afskrive. — Afskrive at: 1) om at tage Afskrift: exscribere, transscribere; 2) om Afskrivning paa Betaling el. Indbetaling: acceptum ferre (alicui aliquid). — Afskriver en: scriba (offentlig), librarius (scriptor, privat). — Afskrivning: udtrs. ved Verbet.

Afskrække at: deterrere, absterrere (én fra: aliquem a, ne, quominus); ikke lade sig a.: non deterreri. — Afskrækkelse: udtrs. ved Verbet.

Afskrælle at: glubere; a. Bark: delibrare.

Afskum: pestis, monstrum (om en enkelt Person); fæx, sentina (om en Samling).

Afsky at: detestari; abominari. — Afsky: detestatio; nære A. for: detestari, reformidare. — Afskylig: detestabilis, abominandus, foedus; som Adv. tillige: horrendum in modum. — Afskylighed: 1) Beskaffenheden at være afskylig: foeditas, immanitas: 2) om en afskylig Gjerning: facinus detestabile, foedum; atrociter factum.

Afskyde at: mittere, emittere. — Afskydning: udtrs. ved Verbet.

Afskylle at: eluere, abluere, eluendo purgare. — Afskylning: udtrs. ved Verbet.

Afskære at: 1) *egt.*: abscidere, amputare (især Lemmer og Grene); desecare; præcidere (a. forpaa), succidere (a. forneden); circumcidere (en Græstørv og lgd.); 2) *ovf.*: a. én Haabet: præcidere alicui spem; 3) i Krigssproget: intercipere, intercludere; a. én fra: aliquem intercludere a (undert. Abl., f. E. fra Tilbageveien: reditu); a. én Flugten, en Vej: fugam, viam alicui intercludere; afskaaren: interceptus. — Afskærelse: 1) amputatio el. ved Verbet; 2) ved Verbet.

Afslaa at: 1) Græs og lgd.: demetere; 2) om Forkastelse af et Tilbud: recusare, abnuere; 3) om Afslag paa en Bøn: negare, denegare, abnuere (én noget: alicui aliquid); a. éns Bøn: preces alicuius repudiare; alicui aliquid petenti denegare; ikke kunne a. éns Bøn: non sustinere aliquem rogantem (preces alicuius); 4) a. et Angreb: propulsare, depellere (aliquem, impetum). — Afslag: 1) paa et Til-

bud: recusatio; 2) paa en Bøn: repudiatio; 3) paa en Ansøgning: repulsa; at faa A.: repulsam ferre; 4) paa Pris: deminutio pretii.

Afslibe at (*ovf.*): excolere. — Afslibning: udtrs. ved Verbet.

Afslidt: tritus, attritus; obsoletus (kun om Klæder).

Afslutte at: 1) *egt.*: ad finem perducere (aliquid); finem facere (rei alicuius); 2) a. en Forretning: rem, negotium transigere; rem cum aliquo contrahere (om Indledelse af en Forretning med én); 3) a. en Vaabenstilstand: indueias facere. — Afslutning: udtrs. ved Verbet.

Afsløre at: detegere; develare (sen.). — Afsløring: udtrs. ved Verbet.

Afsmag: 1) *egt.*: at have A.: esse alieno sapore; 2) *ovf.*: at have A. for: abhorrere a.; give én A. for: aliquem avertere a.

Afsnit: caput, pars (i en Bog), membrum (i en Periode), impressio (i Takt), incisio (i Tale).

Afsondre at: 1) *trans.*: sejungere, separare (ved en Sondring); disjungere, discernere (som Grændse); discludere, dissepire (ved en Skillevæg); 2) *reflex.*: secedere, se removere a (coetu, oculis hominum). — Afsondring: sejunctio, separatio; disjunctio, secretio el. ved Verbet.

Afsone at: expiare, luere; som kan afsones: expiabilis (modsat inexpiabilis). — Afsoning: expiatio.

Afspejle at: 1) *trans.*: imaginem reddere (rei alicuius); 2) *reflex.*: relucere ex; repercuti ex, a.

Afspise at: 1) *egt.*: coenam finire; 2) *ovf.*; a. én med noget: udtrs. ved Omskr., f. E. a. én med Løfter: vanis promissis aliquem tenere; a. én med Forhaabninger: vana spe aliquem implere; a. én med en ringe Gave: munusculo aliquem irridere.

Afspærre at: obsepire (ved Spærring af Adgang), obstruere (ved Tilbygning); a. én fra: intercludere aliquem a.

Afstaa at: 1) *trans.* cedere (én noget: alicui aliqua re), concedere (én noget: alicui aliquid); 2) *intrans.* desistere (re, a, de, facere); a. fra sin Ret: (de) jure suo decedere; bringe én til at a. fra: aliquem ave avocare a (f. E. Venskab med amicitia alicuius). — Afstaa cessio el. ved Verbet.

Afstand: intervallum, spatium; i lang A.: magno intervallo s i saa stor A.: a tanto spatio; s i lang A.: procul aliquem prospi (aliquid conspicere); at lejre sig A. af to tusind Skridt: a du milibus passuum considere; han rede sig to tusinde Skridt fra By duo milia passuum ab urbe conse

Afsted: 1) som Udraabsord: apage (te); 2) hvor det føjes til Verbum: gjengives det ikke el. Verbets Sammensætning med Præp., f. E. at gaa a.: abire; at re a.: proficisci; komme a.: se komn — Afstedkomme at: movere, co movere (især Uro, Uorden og lgd a. en Ulykke: calamitatis auctore esse (om Personer), calamitatem ferre (om Ting).

Afstemme at: suffragium ferre (i Folkeforsamling); sententiam ferre et Raad); discessionem facere (ved træde tilside); lade a.: mittere i suffragium (populum, judices: Folke Dommerne). — Afstemning: discessio; udtrs. oftest ved Hjælp af suffragium (egt. Stemmen ved Afstemning), f. E. at vælges ved A.: creari suffragiis; begynde A.: inire suffragium; at sætte de enkelte Punkter af et Forslag under A.: sententiam dividere; ved en uordentlig A.: per saturam.

Afstikke at: circumcidere (f. E. en Græstørv: cespitem); a. en Lejr: castra metari; a. Grændser for: circumscribere. — Afstikkende: discolor (om Farver); at være a. imod: abhorrere a; discordare, discrepare cum. — Afstikker en; gjøre en A.: in locum aliquem deflectere (til et Sted); digredi (i Talen); relationem egredi (om en Raadsherre).

Afstraffe at: punire; poena afficere; blive afstraffet af én: poenas alicui solvere. — Afstraffelse: poena; supplicium.

Afstudse, afstumpe at: decurtare, detruncare. — Afstudsning: udtrs. ved Verbet.

Afstøbe at: fundere, ex ære fundere *el.* exprimere (formam *el.* imaginem rei alicuius). — Afstøber en: fictor (Konstner, som støber Billeder). — Afstøbning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) det afstøbte: simulacrum.

Afstøve at: pulverem excutere, detergere.

Afsuge at: sugendo exprimere; exsugere.

Afsværge at: 1) om edelig Fralæggelse: abjurare (f. E. creditum); 2) om edbekræftet Opgivelse: ejurare (f. E. en Overtro: superstitionem). — Afsværgelse: abjuratio; ejuratio.

Afsynge at: canere, decantare. — Afsyngelse: udtrs. ved Verbet.

Afsætte at: 1) ved et Omrids: describere, facere (f. E. Grændser: fines); a. Plads til Lejr: castra metari; 2) a. Bundfald og lgd.: relinquere; 3) a. i Handel: vendere; som let lader sig a.: qui emptores facile invenit; 4) a. én fra en Post: movere aliquem munere; munus alicui adimere; magistratum alicui abrogare (om offentligt Embede); 5) i Lægekonsten: amputare. — Afsættelse, Afsætning: 1) descriptio el. ved Verbet; 2) udtrs. ved Verbet; 3) venditio; at have god A.: facile vendi, plurimos emptores reperire; slet A.: emptores non invenire; 4) udtrs. ved Verbet. 5) amputatio. — Afsættelig: vendibilis.

Afsøge at: perscrutari; explorare (i Krigssproget). — Afsøgelse: perscrutatio, exploratio el. ved Verbet.

Aftage at: 1) *trans.* a) *egt.*: demere, tollere; b) om Fremstilling i Billede: formam ac speciem adumbrare (rei alicuius); 2) *intrans.*: deminui; contrahi (Nætter, Dage); senescere, deficere (Kræfter); dilabi (Formue); deficere (Penge); remitti *el.* (se) remittere (Smerter); hebescere (Sandser); laxari (en Sygdom; vis morbi); labare (Hukommelsen); Maanen a.: luna orbem contrahit; mit Haab a.: spes mea evanescit. — Aftagelse: udtrs. ved Verbet, sjelden: deminutio, defectio.

Aftakke at: mittere; exauctorare. — Aftakkelse: missio el. ved Verbet.

Aftakle et Skib: navem armamentis exuere, spoliare; navem exarmare. — Aftakling: udtrs ved Verbet.

Aftale at: constituere, componere; a. en Tid, Dag: tempus, diem constituere (cum aliquo, inter se); a. noget med én: aliquid cum aliquo componere, pacisci; vi have aftalt: convenit inter nos; som det var aftalt: uti convenerat. — Aftale en: pactum, conventum, pactio; slutte A. med én: pactionem cum aliquo facere, el. ved Verbet; holde en A.: stare convento; efter A.: ex composito, pacto, uden A.: ultro.

Aftegne at: describere, adumbrare (formam rei alicuius). — Aftegning: descriptio, adumbratio.

Aften: vesper, vespera; det bliver, lakker ad A.: vesperascit, advesperascit; først paa Aftenen: primo vespere; om Aftenen: vesperi, vespere; i A.: hodie vesperi; igaar A.: heri vesperi; Aftenen før: pridie vesperi; Livets A.: extremum ætatis tempus; god A.: salve! ønske én god A.: jubere aliquem salvere. — Aftenbakke: vespertilio. — Aftenstjernen: vesper; stella Veneris; de øvrige Sammensætninger dannes ved Adj. vespertinus (som hører til Aften) el. Subst.

Aftigge én noget: precibus alicui aliquid extorquere; aliquid ab aliquo emendicare (sen.)

Aftjene at: 1) a. en Tjeneste: emerere, emereri (f. E. Krigstjeneste: stipendia); at have aftjent: esse emeritis stipendiis; 2) a. noget (ved Arbejde): opera sua aliquid compensare.

Afto at: se afvaske.

Aftrue at: minis extorquere, exprimere (alicui aliquid).

Aftrykke at: exprimere (saavel en Form som en Gjenstand f. E. formam, spongiam). — Aftryk: exemplar el. ved Verbet, f. E. et A. i Vox af et Segl: sigillum in cera expressum.

Aftræde at: 1) a. én noget: alicui aliqua re cedere; 2) a. fra et Embede og lgd.: abire, decedere magistratu; 3) om at gaa tilside: secedere. — Aftrædelse: 1) cessio; 2) udtrs. ved Verbet.

Aftvinge at: per vim extorquere *el.* exprimere (alicui aliquid).

Aftørre at: abstergere, detergere. — Aftørrelse: udtrs. ved Verbet.

Afvaske at: 1) hvor Objektet er en Gjenstand, som renses, el. det, der borttages ved Vaskning: eluere, abluere (f. E. et Fad, en Plet: patinam, maculam); 2) hvor Objektet er en Legemsdel: lavare. — Afvaskelse: udtrs. ved Verbet.

Afvej: 1) *egt.*: udtrs. ved iter devium (Sidevej) *el.* deverticulum (Bivej); 2) *ovf.*: at komme paa Afveje: a virtute discedere; at være paa A.: a virtute defecisse; føre én paa A.: transversum aliquem agere.

Afveje at: pendere, f. E. a. Uld: lanam pendere; Slavinden, som afvejede Uld til de andre Slavinder: libraria.

Afvende at: 1) a. éns Opmærksomhed fra noget: aliquem *el.* animum alicuius a re aliqua avertere; a. éns Sind fra én: aliquem *el.* animum alicuius ab aliquo abalienare, avertere; 2) a. noget ondt f. E. en Ulykke, Fare og lgd.: propulsare, amoliri; a. ved Bøn: deprecari; som ikke lader sig a.: inevitabilis.

Afvente at: opperiri, exspectare, f. E. en Sags Udfald: eventum rei alicuius.

Afvexle at; a. med noget (f. E. Opholdssted): mutare, commutare (aliquid); a. med at gjøre noget: alternis vicibus aliquid facere; *abs.*: per vices sibi succedere *el.* se excipere. — Afvexlende: 1) *Adj.*: varius (om Afvexling i en Helhed), alternus (regelmæssig a.); udtrs. ofte ved Adv. invicem, f. E. under disse a. Samtaler: his invicem sermonibus; med a. Lykke: vario Marte; 2) *Adv.* per vices; invicem, vicissim; følge a. paa hinanden = afvexle (*abs.*). — Afvexling: vices (regelmæssig), vicissitudo (i Tider og Forretninger), varietas (i en Helhed, Farver), commutatio (i Vaner og lgd.); at bringe A. i noget: aliquid variare.

Afvige at: 1) a. fra den rette Vej, Dyden, Sandheden: declinare de via; discedere a virtute, veritate; 2) om Uoverensstemmelse med; a. fra: a) Sædvaner og lgd.: abhorrere a; b) hvor der kan anstilles en Sammenligning: discrepare, discordare, dissentire, f. E. ninger fra Ord: facta cum dictis crepant; Stemme fra Tale: vc oratione discordat. — Afvige 1) declinatio; 2) discrepantia, di sio el. ved Verbet. — Afvige discors; udtrs. hyppigst ved Ve — Afvigte Aar, Maaned: sup annus, mensis.

Afvise at: 1) Personer: non ad tere; janua prohibere; excludere; noget: aliquid repudiare, rejicere en Beskyldning: crimen defenc rejicere. — Afvisning: 1) udtrs. Verbet; 2) repudiatio, rejectio, defen

Afviske at: detergere, abstergere Afviskelse: udtrs. ved Verbet.

Afvæbne at: exarmare; armis exu — Afvæbning: udtrs. ved Verb

Afvælte at: amoliri.

Afvænne at: 1) a. én med at gj noget: aliquem a re *el.* consuetud aliqua abducere; dedocere aliqu aliquid facere (*digt.*); afvænnes m desuefieri a; afvænnet: desuetus (f. med Krig: bello; med at gjøre nog aliquid facere); jeg har afvænnet n fra: consuetudinem deposui (rei a cuius); 2) a. et Barn: infantem la depellere. — Afvænnelse: udtrs. v Verbet.

Afværge at: 1) a. en Ulykke, Far et Angreb og lgd.: propulsare, am liri, defendere; a. ved Bøn: depr cari; 2) a. et Stød, Slag og lgd.: e cipere, declinare, defendere. — Af værgelse: 1) propulsatio, depulsi defensio; 2) udtrs. ved Verbet.

Afæde at: tondere, depasci.

Afæske at: poscere, flagitare. — Afæskning: udtrs. ved Verbet.

Ager: ager; *Adj.*: agrarius (som hører til en A.), agrestis (som er pa en A.). — Agerbrug, Agerdyrkning: agrorum cultio; agricultura (= Landvæsen); drive A.: agros colere leve af A.: agro colendo vivere *el* qvæstum facere; arando qvæstum facere. — Agerdyrker: agricola, arator. — Agerhøne: perdix. — Agerland: arvum. — Agerskjel: limes. De øvrige Sammensætninger dannes ved Adj.

Agern: glans.

Agn: esca.

Agt: 1) som Udtryk for en overvejet Tanke: animus, consilium, voluntas; f. E. det er min A.: in animo habeo, animus mihi est; det var min A.: propositum mihi erat; 2) om Tankens Henvendelse paa; at give A. paa: attendere *el.* animum attendere ad; animadvertere, observare; giv A.: attende! hoc age! 3) med Bibegreb af Forsigtighed; tage i A.: tueri, servare, curare, f. E. tage sit Helbred i A.: valetudinem tueri; tage sig i A.: cavere (for én, noget: aliquid, aliquem; a, ne); 4) holde i A. og Ære: colere et observare. — Agte at: 1) om Forsæt: in animo habere; cogitare, velle, intendere; a. sig et Sted hen: aliquo intendere (iter); hvad agter du at gjøre: quo animum intendis? 2) om Agtpaagivenhed: observare, respicere; ikke a. paa: negligere, despicere; 3) om Agtelse, som næres: colere, observare; æstimare (hvis Maalestokken tilføjes); 4) om den Pris, der sættes paa noget; a. højt, ringe: magni, parvi facere, æstimare; magno, parvo æstimare; a. højere, ringere: pluris, minoris facere, æstimare; præferre (aliquid alicui rei); posthabere (aliquid alicui rei); naar Værdien tilføjes, bruges æstimare, f. E. jeg a. det fire Sestertser værd: quattuor sestertiis hoc æstimo; jeg a. det ikke en Døjt værd: flocci *el.* nauci non facio; 5) om Betragtningsmaade, Bedømmelse: ducere, existimare, habere, judicare, f. E. a. én for en god Mand: bonum virum aliquem existimare; jeg a. det for en Ære og Igd.: honori id duco, pono, habeo. — Agtbar: honestus. — Agtelse: 1) A. som nydes: dignitas, fama; existimatio (egt. Folks Omdømme), honor; saadan A. nød han dengang: talis erat tum de eo fama; dignitas eius tum talis erat; at nyde A.: coli, honorari, observari; hans A. har tabt sig: aliquid de existimatione sua perdidit; ingen A. at nyde: negligi, contemni; nedsætte én i Folks A.: existimationem alicuius lædere, atterere; 2) A. som vises: observantia, honor; at vise én A.: colere et observare aliquem; han har min A.: est apud me in honore; med al A.: honoris caussa (især i Talemaaden: quem honoris caussa nomino); for at vise én A.: honoris alicuius caussa; in honorem alicuius (sen.). — Agtet: honoratus, honestus; en lidet agtet Borger: civis nullius existimationis. — Agtpaagivende: attentus, diligens; vigilans. — Agtpaagivenhed: attentio, cura; vigilantia; med A.: attente, vigilanter. — Agtværdig: honore dignus; honestus; quem honoris caussa nomino. — Agtværdighed: gravitas, dignitas.

Agter (i et Skib): in puppi; *ovf.* det gaaer til Agters med ham: opes eius dilabuntur; res eius deteriore loco esse coeperunt.

Agurk: cucumis.

Ah!: aha! eya! oho!

Ahorn, acer; af A.: acernus.

Ak: heu! eheu!, ak jeg ulykkelige! me miserum!

Akkord: pactum, conventum, pactio; at slutte A. = akkordere med én om noget: pactionem facere cum aliquo de; pacisci cum aliquo de (ut); decidere cum aliquo (*abs.*); ifølge A.: per pactionem; holde en A.: convento stare.

Akkurat: accuratus, diligens. — Akkuratesse: diligentia; med A.: accurate, diligenter; uden A.: negligenter.

Akt: 1) i Skuespil: actus (ogsaa i Livet); 2) om Dokumenter: acta (*Pl.*); tabulæ, literæ; 3) en højtidelig A.: solemne.

Al, alt, alle: 1) i videste Udstrækning og Omfang: omnis, omnia (*Pl.*; *Gen*: omnium rerum), omnes; han er mig alt: is mihi omnia est; med Tilsidesættelse af alt: omnibus rebus omissis; at gjøre alt muligt: omnia facere; alt uden Undtagelse: nihil non; 2) som Helhedsbegreb: universus, totus; 3) som Samlingsbegreb: cunctus; alle som én: ad unum omnes; 4) hvor hvert enkelt Led er en nødvendig Betingelse for Helheden (alle): nemo non, nullus non, quivis; alt: nihil non; 5) hvor al giver det Begreb, som det føjes til, den videste Udstrækning: udtrs. ved Omskrivning med Superl. el. et Adv., f. E med al Ærbødighed: summa reverentia; han modtog mig med al Forekommenhed: liberalissime me excepit; til al Lykke: percommode, feliciter; ophæves der-

imod denne vide Udstrækning ved Tilføjelse af «uden»: ullus, f. E. uden alt Haab: sine ulla spe; 6) ved Talangivelser (i alt): omnino, f. E. de vare i alt ti: decem omnino fuerunt; 7) i alle Maader: ab omni parte; naar alt kommer til alt: utcunque; si rem consideramus; med alt dette: tamen, quamquam. — Aldeles: plane, omnino, prorsus; a) knyttes det til et Verbum, som betegner Ødelæggelse, Udryddelse og lgd.: funditus, penitus, radicitus; b) forøger det et Adjektivs Begreb: Superlativ; c) a. ikke: neutiquam, minime, nullo modo; a. som om: pariter ac si, haud secus ac si. — Alene: 1) *Adj.*: solus, unus; 2) *Adv.*: solum, modo, tantum, tantummodo; udtrs. oftest ved *Adj.* — Alfarvej: via celebris. — Allehaande: omnis generis (*Gen.*); omne genus (med Subst. i Genitiv; f. E. a. Konster: omne artium genus). — Allesammen: omnes, cuncti, smlg. al. — Alleslags: = allehaande. — Allesteds, allevegne: ubivis, ubique; a. fra: undique, undelibet; a. hen: quoquoversus. — Almagt: potentia omnium rerum. — Almén: communis, publicus; sørge for det a. Vel: in commune consulere. — Almennyttig: qui utilitati omnium inservit. — Almensteder: loci communes. — Almenvel: salus publica. — Almægtig: qui omnia regit; omnium rerum præpotens; omnipotens (*sen.*) — Alsidig: qui omne artium genus amplectitur; qui omni doctrinæ genere instructus est. — Alsidighed: udtrs. ved Adj. — Altfor: nimis, nimium; nimius (altfor stor) — Altid: semper, nunquam non; usque (a. indtil et vist Tidspunkt); for a.: in omne tempus. — Alting: omnia (*Pl.*; *Gen.*: omnium rerum); nihil non, smlg. alt; for alting: a) ved en Imperativ; udtrs. gjerne ved et indskudt: obsecro *el.* quæso, f. E. gjør det for a. ikke: noli, obsecro, hoc facere; b) primum omnium; hvorom a. er: qualecunque est; qualiscunque res est. — Altsammen: se alt. — Alverden: universitas rerum; orbis terrarum (hvor det bruges for Jordkredsen); hvor i A.: ubi gentium *el.* terrarum? hvad i A.: tænker han paa: quid sibi tandem vult? hvor i A. vil han hen tendit? (gjerne med Tilføjelse miser). — Alvidende Gud: omnia providens et animadverte[ns]. Alvidenhed: omnium rerum entia.

Alant: inula.

Alarm: tumultus; blæse A.: *el.* classicum canere.

Albue: cubitum (tus).

Alder: ætas; til Alders: prov[ectus] ætate *el.* annis; i den A.: id æ[tatis], ea ætate; naa en høj A.: vetust[atem] ferre (om Ting), ad summam se[nec]tutem pervenire (om Personer); [være] i A. af: udtrs. ved natus, f. [E. være] en A. af tyve Aar: viginti annos [na]tus; den blomstrende A.: flos æt[atis]; den unge A.: juventus. — Alc[er]dom: senectus; vetustas (om Ti[ng]); i sin A.: senex. — Aldersteg[en]: grandis natu; senex (om en Ma[nd]), anus (om en Kvinde). — Aldren[de]: provectus ætate.

Aldrig: nunquam, non unquam; [og] a.: neque unquam; a. saa: udtrs. [ved] Omskr. f. E. om hun er a. saa sm[uk]: licet pulcherrima sit; a. saasnart: [ud]trs. ved Omskr., f. E. a. saasnart ha[vde] han seet det: statim primo adspec[tu]; endnu a.: nunquam ante hoc temp[us]; a. et Ord: ne verbum quidem; ell[ers] a.: nunquam alias.

Alen: ulna, cubitum; en A. la[ng], høj, bred: cubitalis, bipedalis; ale[n]lange Ord: sesquipedalia verba; [en] halv A.: pes.

Allegori: inversio.

Aller-: udtrs. ved den tilhørende Su[]perlativs Forstærkning ved: longe, om[]nium, vel omnium, multo.

Allerede: jam; a. længe: jam diu, [f.] E. jeg har a. længe været her: ja[m] diu hic sum; a. for længe siden: ja[m] pridem.

Allieret: foederatus. — Alliance: foedus; slutte A.: foedus facere, fe[]rire, icere.

Alligevel: nihilo minus *el.* secius tamen.

Allike: graculus.

Almanak: fasti (*Pl.*).

Almindelig: 1) som hører til de[t] hele af sit Slags: generalis, f. E. e[t] a. Begreb: notio generalis; 2) som

omfatter alle: universus, f. E. a. Kamp: pugna universa; 3) som forekommer hyppig: vulgaris (modsat singularis); 4) som vedkommer alle: communis, vulgaris; publicus (*egt.* som vedkommer Staten og dens Borgere); det a. Bedste: salus publica; sørge for det a. Bedste: in commune consulere; utilitati omnium prospicere; ofte udtrs. Begrebet ved Hjælp af omnes, f. E. a. Skræk: timor omnium; til a. Beundring: cum admiratione omnium; omnibus admirantibus; 5) som er gjort bekjendt for alle: pervulgatus, vulgo notus; at gjøre a. bekjendt: divulgare; det er a. bekjendt: constat inter omnes; 6) som *Adv.* (almindelig, almindeligvis): a) modsat enkeltvis (singulatim): generatim, universe, communiter; in universum (sjeld.); b) svarende til Adj. 4: vulgo, plerumque; at være a. yndet: omnibus acceptum *el.* apud omnes gratiosum esse; at være a. foragtet: contemptu laborare; at være a. hadet: in odio esse. — Almindelighed: universitas (A. som Helhed) *el.* udtrs. ved Adj. el. Adv.; i Almindelighed = alm. 6; om Menneskene i A.: de omnibus hominibus; om Sagen i A.: de re universa.

Almisse: stips; bede om A.: stipem colligere; mendicare.

Almue: vulgus; plebs (i Modsætning til Senat og Ridderstand); en Mand af A.: homo ex plebe; homo plebeius (der hører til plebs som Stand). — Almueven: plebicola; popularis (i politisk Henseende).

Alter: ara; altaria (*Pl.*, især som prægtigt A., Højalter); Ordets Sammensætninger gjengives ved Omskr.

Altsaa: itaque; igitur (begynder ikke en Sætning); ergo, quæ quum ita sint (navnlig ved Slutninger); og a: itaque.

Alun: alumen. — Alunskind: aluta.

Alvor: 1) som Egenskab (= Alvorlighed): severitas, gravitas; tristitia (mørk A.), austeritas (stræng A.); 2) modsat Spøg og Skrømt: gjengives ved Omskr., f. E. det er A.: serio agitur; det er ikke dit A.: hoc non serio dicis; non vera hæc tua sententia est; Spøg og A.: joca ac seria (*Pl.*); gjøre A. af noget: serio rem tractare. — Alvorlig: 1) *Adj.*: a) som besidder Alvor, ikke bruger Spøg: severus, gravis; et a. Sprog: severum dicendi genus; b) som skeer med A., ikke er Spøg: serius; tristis (især om Ord); en a. Forsikring: asseveratio; forsikre a: asseverare; under a. Sysler: inter seria; c) som udgaaer fra Oprigtighed: verus, f. E. det er min a. Mening: hæc vera est sententia mea; d) om Hæftigheden af noget (især Naturfænomener): violentus, vehemens, maximus, f. E. en a. Storm: violenta tempestas; et a. Regnskyl: maximus imber; en a. Kulde: acerbum frigus o.s.v. 2) *Adv.*: a) modsat Spøg, Skrømt: serio, vere, ex animo; b) i stræng Paamindelse: severe, acerbe; c) om Hæftigheden af noget (især en Sindsbevægelse): graviter, valde. — Alvorlighed: se Alvor 1. — Alvorsfuld: 1) om Personer: severus; consideratus (om en forbigaaende Stemning); 2) om Begreber: serius, gravis. — Alvorsord: verba seria; de øvrige Sammensætninger udtrs. saaledes ved Hjælp af Adjektiverne.

Ambolt: incus

Amethyst: amethystus; *Adj.*: amethystinus.

Amfible: bestia anceps.

Amfitheater: amphitheatrum.

Amme at: nutrire. — Amme en: nutrix. — Ammestueeventyr: fabula anilis.

Amnesti: abolitio facti; venia et oblivio rerum ante actarum (dictorum factorumque).

Amulet: bulla; amuletum (*sen.*).

Anbefale at: 1); *trans.* a. én, noget til én: commendare, tradere alicui aliquem, aliquid; a. noget: aliquid commendare; a. én til offentlig Belønning: deducere aliquem ad ærarium in beneficiis; 2) *reflex.*: a) a. sig ved noget: commendari re aliqua; b) ved Afsked: jubere aliquem valere. — Anbefalelsesværdig: commendabilis; dignus commendatione *el.* qui commendetur. — Anbefaling: commendatio; suffragatio (til et Embede); én, som giver A. til Valg: suffragator. — Anbefalende: plenus commendationis. — Anbefalings-

skrivelse: literæ commendaticiæ; diploma (officiel A. fra Senatet for én, der rejste til en Provins).

Anbringe at: 1) a. noget paa et Sted: collocare, ponere (aliquid in loco aliquo); alligare, illigare (noget, som bindes); figere (et Søm, en Nagle); applicare (en Stige); occupare (Penge); destinare (om Takkelage); a. Blomster, Krandse paa noget: floribus, coronis aliquid ornare; 2) a. Personer; a. en Datter: filiam collocare; a. én hos én: aliquem deducere ad aliquem; a. én i et Embede: providere alicui munus. — Anbringelse: udtrs. ved Verberne; A. af en Datter: collocatio filiæ.

And: anas; *Adj.*: anatinus.

Andel: pars, portio; pars rata (i et bestemt Forhold); have A. i noget: participem esse rei alicuius.

Anden: 1) *Ordenstal*: secundus, alter; a. Gang: iterum; hver anden: secundus quisque; hver a. Dag: alternis diebus; selv a.: cum uno, altero; for det andet: secundum; tum (ved Opregning af flere Led). 2) *Pronomen*; en a.: alius (af flere); den a.: alter (af to), men hvor Talen er om to, udtrs. «den anden» ved: ille *el.* posterior, naar den første er udtrykt ved: hic *el.* prior. De andre: ceteri (af samme Art), reliqui (om Resten); andres (hvad der tilhører Næsten): alienus; en a. Gang: alias, alio tempore; en a. Cicero: alter Cicero; hvor en anden staaer istedenfor Næsten, udtrs. det ved: alter; én og a.: non nemo (bestemte, som ikke nævnes), quispiam (ubestemte); én eller a.: aliquis; én siger ét, en anden et andet: alius aliud dicit; én paa én Maade, en a. paa en a.: alius alio modo; alius aliter; snart et, snart et andet: alias aliud; fra ét Sted til ét, fra et andet til et andet: aliunde alio; den ene (falder) efter den a.: alius super alium; den ene Krig følger paa den a.: bellum ex bello oritur; den ene skyder Skylden paa den a.: alter in alterum culpam conferunt; en a. end: alius atque; hvad gjøre vi andet end minde om: quid aliud quam admonemus; ingen anden end: nemo alius nisi; paa ingen anden Maade end at: non aliter quam ut (nisi); dette afhænger af noget andet: hoc aliun[...] pendet. — Andensteds: alibi, al[...] loco; a. hen: alio; a. fra: aliund[...] én ét Sted, en anden a.: alius ali[...] (alio, aliunde).

Anderledes: aliter, alio modo, al[...] ratione; ikke a. end: non sec[...] atque; snart saaledes, snart a.: ali[...] aliter; han er ikke a.: sic est; [...] sunt mores eius; hvor det undertide[...] dels som *Adj.* og dels som *Ad*[...] bruges istedenfor «anden», maa d[...] gjengives ved: alius, f. E. da mene[...] jeg ganske a.: longe alia mihi men[...] est; han er en a. Mand: alius est.

Andrage at: rogare; referre (isæ[...] ad senatum: for Raadet). — Andragende: rogatio, postulatio; paa én A.: aliquo rogante; paa A. svared jeg: rogatus respondi; jeg svared ham paa hans A.: illi roganti respondi.

Ane at: animo præsentire; præsagire; jeg aner, det aner mig: animu[...] mihi præsagit. — Anelse: præsagitio, præsensio.

Aner: imagines, maiores; som ha[...] mange A.: multarum imaginum; uden A.: qui nullam imaginem in atrio habet. — Anetavle: stemma.

Anerkjende at: agnoscere, perspicere. — Anerkjendelse: 1) i A. af: agnoscens; 2) éns A.: laus, gratia alicuius; vinde A.: probari.

Anfalde at: adoriri, aggredi, petere (aliquem); invadere, impetum facere (in aliquem); tentare (om en Sygdom); a. en By: urbem tentare, oppugnare; a. én med Skjældsord: maledictis in aliquem invehi, aliquem insectari. — Anfald: impetus; incursio *el.* incursus (kun om Fjender); tentatio (af en Sygdom); faa et A. af Vanvid, af en Sygdom: tentari amentia, morbo, in morbum incidere; gjøre A.: impetum facere, = anfalde.

Anfægte at: vexare, sollicitare; det a. mig ikke: non *el.* nihil laboro de hoc; non curo. — Anfægtelse: 1) Handlingen at anfægte: sollicitatio; 2) Tilstanden: sollicitudo.

Anføre at: 1) a. en Hær: exercitum ducere; exercitui præesse; undert. curare (*abs.*); 2) a. med Ord: afferre, proferre (f. E. en Grund: caussam);

a. én som Bevis: aliquem perhibere, nominare, laudare (en Forfatter); a. et Sted af en Forfatter og lgd: laudare, commemorare locum aliquem; a. noget til sin Undskyldning: aliquid excusare (f. E. Sygdom: morbum); 3) a. i et Regnskab: referre acceptum (som Indtægt), expensum (som Udgift); 4) a. én til noget: ducem esse alicuius ad (aliquem instituere ad) aliquid. — Anførelse i et Regnskab: nomen rationibus (*el.* in tabulas) relatum; udtrs. saaledes ved Verbet. — Anfører: 1) i Krig: dux, prætor; 2) udenfor Krig: auctor, princeps, dux. — Anførsel: imperium; under éns A.: auspiciis, ductu alicuius; duce aliquo; uden A.: sine duce, imperio.

Angaa at: 1) pertinere, spectare ad; attinere (ad), attingere; det a. ham: attinet illum; res illius agitur; det a. ikke os: nihil ad nos; at a. noget andet: alio spectare; 2) hvad angaaer: quod attinet ad, men udtrs. a) naar der angives det, i Anledning af hvilket en Dom udtales, ofte ved Præp. a, f.E. uforberedt saavel hvad Hær som Udrustning a.: imparatus quum ab exercitu tum ab apparatu; b) ved: de, f. E. hvad mig angaaer: de me; quod ad me; hvad denne Sag angaaer: de hac re; c) hvad det angaaer, at du har seet ham: quod illum vidisti. — Angaaende: de; a. mig, denne Sag o.s.v. = hvad angaaer mig, denne Sag.

Angbrystet (om Dyr): qui ilia ducit; at være a.: ilia ducere.

Anger: poenitentia; føle A. = angre; Angerens Magt: vis poenitendi. — Angergiven, angerfuld: poenitentia tactus; poenitens. — Angerløs: a culpa liber; qui nulla culpa tenetur; at være a.: culpa vacare. — Angre at; jeg angrer min Gjerning: poenitet me facti mei (quod feci; hoc fecisse); han plejer at a.: solet eum poenitere; angrende: poenitens.

Angest en: angor, anxietas, pavor; at svæve i A.: angi (for: quod, Akk. m. Inf.; de; Abl.); trepidare; angore confici (at svæve i dødelig A.); at sætte én i A.: pavorem alicui injicere. — Angest (*Adj.*): anxius, pavidus; trepidus (a. og urolig). — Angestraab: quiritatio; de øvrige Sammensætninger udtrs. ved Omskr., f. E. Angestsved: sudor angore expressus.

Angive at: 1) a. et Sted og lgd.: indicare, describere; 2) a. for Censorerne til Vurdering og lgd.: edere, profiteri, censere; a. Formuen mindre end den er: censum extenuare; 3) a. for Øvrigheden: indicare; edere indicium; nomen (alicuius) deferre; indicium (rei alicuius) facere; 4) om Beretning: tradere, narrare, referre; 5) ved Talberegning (angives til): udtrs. ved Omskr., f. E. Hæren, som han anfører, angives til hundrede tusinde Mand: exercitum centum milium ducere dicitur; Tabet angives til tusind: mille milites cecidisse dicuntur. — Angivelse: 1) descriptio; 2) professio; 3) indicium; delatio nominis; 4) narratio *el.* ved Verbet, f. E. efter Pausanias' A. var han blind: Pausanias refert illum cæcum fuisse. 5) udtrs. ved Verbet. — Angiver en: index; delator (om den, der gjør et Haandværk af at angive).

Angreb: impetus, petitio; incursus, incursio (kun om Fjender); gjøre A. = angribe. — Angrebskrig: bellum (ultro) illatum; at begynde en A.: bello lacessere. — Angrebsvaaben: tela (*Pl.*). — Angrebsvis; at gaa a. frem: infesto exercitu *el.* signis collatis incedere; hostem proelio lacessere. — Angribe at: 1) i Kamp: adoriri, aggredi (aliquem); impetum facere (in aliquem); a. en By: urbem oppugnare; den angribende Part: auctor injuriæ; 2) om en Sygdom: tentare; om en Smitte: trahere; 3) angribes af en Sorg og lgd.: affligi, commoveri (luctu, dolore); 4) a. én med Skjældsord og lgd.: in aliquem invehi; 5) a. offentlige Midler: peculatum facere; 6) om Rust og lgd.: edere, exedere. — Angriber en: qui prior læsit; auctor injuriæ.

Anholde at: 1) a. én: aliquem prehendere, comprehendere; 2) a. om noget: rogare, poscere aliquid (hos én: aliquem); aliquid petere (ab aliquo); a. om éns Haand: aliquam in matrimonium petere; nuptiis aliquam ambire. — Anholdelse: 1) comprehensio el. ved Verbet; f. E. A. af de sammensvorne: conjurati comprehensi; 2) rogatio el. ved Verbet.

Anke at: queri (over el. paa: de); querimonias habere (apud aliquem de re aliqua). — Anke en: querimonia.

Ankel: talus; som naaer til Anklen: talaris. — Ankelsko: talaria (*Pl.*).

Anker et: 1) som Maal: amphora (48 Potter); 2) Skibsanker: ancora; kaste A. = ankre: ancoram iacere; lægge et Skib for A.: navem ad ancoras religare; han lagde Flaaden for A. paa Dybet: classem in alto constituit; ligge for A.: in ancoris consistere, esse; lette A.: solvere; ancoras tollere; kappe A.: ancorale incidere; ancoras præcidere; Ankeret holder: ancora subsistit, mordet. — Ankergrund: fundus ancoræ tenax. — Ankerplads: statio; locus navi in ancoris tenendæ opportunus. — Ankertov: ancorale; de øvrige Sammensætninger udtrs. ved Subst. el. ved Adj. ancorarius, f. E. Ankersmed: faber ancorarius.

Anklage at: 1) a. for Retten: accusare (aliquem); nomen deferre (alicuius); a. én for noget: aliquem alicuius rei accusare; nomen alicuius de re aliqua deferre; a. én for Vold, Snigmord, ulovlig Embedssøgen: aliquem accusare de vi, inter sicarios, crimine ambitus; a. én for Majestætsforbrydelse, Provinsudsugelse: de maiestate, repetundarum aliquem postulare, accusare; maiestatis aliquem arcessere; a. paa Livet: capitis accusare, arcessere; han anklagede ham for at have dræbt: accusavit eum interfecisse; 2) udenfor Retten: incusare, accusare (aliquem alicuius rei *el.* de re aliqua); han anklagede ham for Skjødesløshed: negligentiam illius accusavit; 3) a. uden Grund: insimulare (aliquem alicuius rei, aliquid facere), a. chikanøst: calumniari; 4) a. for Folket: criminari, accusare. — Anklage en: 1) accusatio, postulatio; crimen; actio (især om privat Søgsmaal); fremføre en A. imod én = anklage én el. crimen alicui inferre; fremføre en A.: crimen afferre (mest udenfor Retten); 2) incusatio, accusatio, crimen; 3) criminatio, calumnia. — Anklager en: accusator; actor *el.* petitor (i private Søgsmaal); chikanøs A.: calumniator.

Ankomme at: venire, advenire, p… venire; afferri (om et Brev, Budsk… — Ankomst: adventus; mod A. … Tids): sub; ved min A.: advenie… me adveniente; ved hans A. sa… jeg til ham: illi advenienti dixi; B… vets A.: literæ allatæ.

Anledning: 1) som bevirkende A… sag: caussa; ansa (om Anledning … Dadel og lgd.); 2) som gunstig el. … ven Lejlighed til noget: occasio, caus… ved given A.: occasione data; per o… casionem; at give A. til: occasione… caussam præbere, dare (rei alicuiu… gribe efter A. til: occasionem capta… 3) i A. af: propter; de (hvad a… gaaer); caussa *el.* nomine (med Ge… el. possessivt Pronomen); i A. af, … du har sagt: quod dixisti; klage i … af: queri de.

Anliggende: res, negotium; causs… Statens A.: res publica.

Anlæg: 1) Aands A.: indoles, inge… nium; facultates animi; at have … til noget: indole ad aliquid *el.* al… cuius rei præditum esse; natura pro… pensum esse ad (noget slet); han… gode A.: bonitas naturæ eius; slett… A.: tarditas ingenii; 2) Have- el. Lyst… anlæg: horti, nemus; 3) om Udkas… til noget: adumbratio, descriptio. – Anlægge at: condere (en By), dedu… cere (en Koloni); a. en Vej: viam ædi… ficare, facere; viam munire (over van… skelige Steder), deraf munire montem… at a. en Vej over et Bjerg; a. e… Havn: portum constituere; om de øv… rige Bygningsforetagender: ædificar… *el.* facere; 2) om Anlæggelse af Ste… der til en Virksomhed, uden at de… nødvendig tænkes paa Bygning (f. E… en Skole, et Værksted): instituere… sjeldnere constituere; 3) a. en Dragt o… lgd.: sumere, induere; a. Sørgedragt… vestem mutare; 4) a. en Sag mod én… litem alicui intendere, aliquem in ju… vocare; 5) a. Penge i noget: occupar… pecuniam in (el. *Abl.*). — Anlæggelse: udtrs. ved de forskjellige Ver… ber, f. E. efter, før Byens A.: post… ante urbem conditam; under Byen… A.: dum urbs conditur o.s.v; — Anlægger en: conditor.

Anløbe en Havn: in portum ingred…

Anmasse sig at: sibi arrogare e… sumere; ad se rapere (med Vold). —

Anmasselse: 1) Handlingen at anmasse sig: udtrs. ved Verbet; 2) Egenskaben: arrogantia; med A.: arroganter. — Anmassende: arrogans; a. Væsen: arrogantia; fastidium.

Anmelde at: 1) a. noget: nuntiare; indicare (især for en Embedsmand); 2) a. et Besøg: nuntiare aliquem venisse (salutandi caussa). — Anmeldelse: nuntius; indicium; skriftlig A.: significatio literarum, udtrs. bedst ved Verbet. — Anmelder en: index.

Anmode én om noget: rogare, orare aliquem aliquid; petere aliquid ab aliquo; a. indstændig: obtestari (aliquem). — Anmodning: rogatio; paa éns A.: rogatus; aliquo rogante; svare paa éns A.: alicui roganti, petenti respondere; uden A.: ultro; non rogatus; indstændig A.: obtestatio.

Anmærke at (betegne med Mærke): notare, nota premere. — Anmærkning: nota, annotatio; gjøre A. = anmærke; undert. bruges Ordet urigtigt for Bemærkning.

Anordne at: 1) om Ordning: disponere (især ved Fordeling), instituere, ordinare; 2) om Ordre: jubere, imperare, præscribere; imperare, edicere (om Øvrigheden); decernere, statuere, censere (om Senatet); jubere (om Folket). — Anordning: 1) compositio, institutio, udtrs. ofte ved Verbet; 2) lex, edictum; senatus consultum *el.* decretum (A. af Senatet); jussum, populiscitum, plebiscitum (A. af Folket); 3) brugt i Pl. for at betegne Tingenes hele Ordning: instituta (*Pl.*).

Anprise at: laudibus tollere; prædicare. — Anprisning: prædicatio.

Anraabe at: 1) i Krigssproget; a. én: inclamare aliquem; 2) a. om Hjælp: invocare, implorare (aliquem *el.* fidem alicuius). — Anraab: inclamatio; paa éns A.: aliquo inclamante; svare paa éns A.: alicui inclamanti respondere. — Anraabelse: invocatio, imploratio.

Anrette at: 1) a. en Ulykke og lgd. a) om Ting: afferre; b) om Personer: struere (aliquid), auctorem esse (rei alicuius); 2) a. Blodbad: edere stragem, cædem; a. Gjæstebud og lgd.: parare, ornare, instruere; a. Maden: mensam epulis instruere; i de øvrige Tilfælde: facere, efficere; afferre (hvad noget har i Følge). — Anretning: udtrs. ved Verbet; om flere Anretninger: fercula (*Pl.*).

Anse at: 1) a. for el. som: habere, existimare, putare, judicare, (f. E. én for en god Mand: aliquem bonum virum); a. én for en Fjende: in hostium numero aliquem habere; a. som Fader: parentis loco habere; 2) anse med: punire; a. med en Bøde: multare. — Anseet: 1) som *Partc.*; at være højt anseet: florere (gloria, gratia, opibus); honorari; at være vel a.: acceptum esse (alicui), gratiosum esse (alicui *el.* apud aliquem); at være ilde a.: negligi, contemni, stærkere: jacere, invisum esse; at blive a.: inclarescere. — 2) som rent *Adj.*: honestus, insignis, amplus; en a. Stilling: amplitudo. — Anseelse: 1) om det ydre: forma, species; af A.: specie, vultu; at kjende én af A.: (de) facie aliquem novisse; efter A. = efter Anseende udtrs. ved: videri (ut videtur); 2) som nydes eller besiddes: auctoritas, dignitas, fama; at være i stor A.: auctoritate florere (ofte føjes ved Abl. til florere det, som især har bevirket Anseelsen, eller det, hvori den yttrer sig, f. E. florere gratia, opibus, laude amicitiæ); ikke at nyde nogen A.: negligi, jacere; 3) Persons Anseelse: studium, især i Talemaaden sine studio: uden P. A. (ellers tilføjes gjerne hominum *el.* partium). — Anselig: 1) om det ydre: speciosus, conspicuus; 2) = anseet; 3) om Udstrækning: amplus; om Størrelse: magnus, grandis; som *Adv.* i denne Betydning: admodum; en a. Pengesum, Gjæld, Opgave: grandis pecunia, grande æs alienum, munus; a. Belønning: magna præmia (*Pl.*); om Arv bruges ofte: luculentus.

Ansigt: facies, os; vultus (om Udtrykket i A.). — Ansigtsfarve: color. — Ansigtstræk: oris lineamenta (*Pl.*).

Anskaffe at: parare, comparare, providere. — Anskaffelse: udtrs. ved Verbet.

Anskreven vel: acceptus (alicui), gratiosus (apud aliquem); ilde a.: invisus (alicui).

præstare potest; utilis; ikke a.: inutilis; 2) som finder Anvendelse paa: se anvende[2]). — **Anvendelighed**: a) utilitas; b) udtrs. ved Verbet, se anvende[3]). — **Anvendelse**: udtrs. ved Verbet, undert. ved usus; Loven har A. paa ham: lex in eum valet; dette finder A. paa: hoc cadit in, dici potest de.

Anvise at: 1) a. hvor noget er, er at finde: demonstrare, ostendere; hvor det skeer ved en Betegnelse: indicare, significare; 2) om Tildeling ved Anvisning: assignare; 3) a. én Penge: a) betale én med en Anvisning: perscribere *el.* rescribere alicui pecuniam; b) a. Penge paa én: attribuere, delegare aliquem; a. til Udbetaling i Rom: Romam perscribere. — **Anvisning**: 1) demonstratio; significatio; 2) assignatio; 3) a) perscriptio; b) attributio, delegatio; lade udbetale ved én ifølge A.: attribuere aliquem; jeg har en A. paa N.: N. attributus meus est, mihi attributus est; give en A. paa: se anvise 3) b); c) betale med A.: solvere ab alio; pecuniam alicui perscribere; transscribere in alium.

Apoplektisk; faa et a. Tilfælde: sidere afflari.

Apothek: taberna medica. — **Apotheker**: pharmacopola; medicamentarius (*sen.*).

Appellere at: a) a. til en højere Instants: appellare (aliquem); b) a. til Folket: provocare ad populum; én som a.: appellator; qui provocat. — **Appellation**: appellatio, provocatio; procedere ifølge Appellation: provocatione certare.

Appetit: gjengives ved fames, (*sen.*) appetitio; have A.: cibi appetentem esse; spise med A: jucunde edere; ikke have A.: cibum fastidire.

April: Aprilis (*Adj.*); 1ste, 5te, 13de A.: Kalendæ, Nonæ, Idus Apriles; narre én A.: kan vel nærmest gjengives ved: ludos facere aliquem *el.* alicui; ludificare aliquem. — **Aprilsvejr**: coelum varium.

Ar: cicatrix. — **Arret**: plenus cicatricum; cicatricosus.

Arbejde at: 1) *trans.*; at arbejde noget ind, igjennem, ud, op paa udtrs. hyppigst ved: at bringe ved Anstrængelse ind, ud o. s. v., f.E. at arbejde et Skib igjennem Brændingen: navem eni per æstum propellere; a. noget u multo labore evellere, a. noget f expedire (ex vinculis), a. noget lø laxare. Nærmest herhen hører Ve bets 2) *reflexive* Brug; at a. sig « paa: evadere ad fastigium; a. sig ud « fri: se expedire, f.E. af en Skare, Sn rer: ex turba, ex laqueis; a. sig i igjennem: evadere, f.E. en Væg: parie perfosso evadere; Skibene a. sig ud fi Land: naves a terra moliuntur; a. s igjennem f.E. en Stimmel: luctari i turba, en Bog: summo labore perle gere librum, Sne: per nivem conter dere; a. sig træt: labore defetisci, s fatigare; a. sig svedig: laborand sudorem provocare; a. sig svedig fo sudare pro; a. sig svag: nimio labor confici; a. sig velhavende: laborand opes suas augere; a. sig frem: s tollere; a. sig ihjel: labore emori 3) *intrans.* a) *abs.*: opus facere, operan edere; laborare; modsat at være ledig aliquid agere; a. forgjæves: operan perdere; a. uafbrudt: laborem no intermittere; a. raskt, langsomt: strenue, tarde opus facere; a. ved Lys lucubrare; a. med Besvær: luctari b) arbejde paa noget: laborare, elaborare in aliqua re; eniti, anniti in, pro, ad, ut; jeg a. paa at: id ago, ut; a. paa et Skrift: librum in manibus habere; a. paa éns Undergang: perniciem alicui moliri. — **Arbejde** et: 1) som Virksomhed: opera; labor (mere besværligt); studium (aandeligt); lucubratio (ved Lys og Nat), sjelden: opus, f. E. det hører til mit A.: est mei operis; et uhyre A.: res immensi operis; 2) det, hvorpaa Virksomheden anvendes: opus; tage fat paa et A.: opus aggredi; dette Ord benyttes i nogle Talemaader, hvor vi mere tænke paa Virksomheden, f.E. at være paa A.: opus facere; gaa til, fra A.: accedere ad opus (faciendum), redire ab opere (faciendo). — **Arbejder** en: operarius; i Træ, Sten: scalptor, sculptor, i en Vingaard: vinitor, i en Skandse: munitor; lejet: mercenarius. — **Arbejdsbi**: fucus. — **Arbeidsdag**: a) modsat Søndag: dies profestus, b) ellers: dies ad opus faciendum destinatus; dies negotiosus. — **Arbeidsdygtig**, **arbejdsfør**: laboris pa-

tiens. — Arbejdsdyr: jumentum. — Arbejdsfolk: operæ. — Arbejdsløn: operæ pretium; manupretium. — Arbejdsmand: homo operarius. — Arbejdsom: laboriosus, assiduus, strenuus, navus. — Arbejdsomhed: labor, industria; assiduitas (især om Udholdenheden). — Arbejdsvant: labore assuetus. — Arbejdsvogn: plaustrum.

Ark (Papir): plagula.

Arkitrave: epistylium.

Aristokrater: optimates; som er paa Aristokraternes Side: optimatum fautor. — Aristokrati, aristokratisk: maa udtrs. ved optimates, f. E. en Stat med a. Forfatning: civitas, quæ optimatum consilio gubernatur.

Arithmetik: arithmetica (*Pl.*).

Arkiv: tabularium. — Arkivar: tabularius.

Arm en: 1) som Legemsdel: brachium (egl. Underarm); lacertus (Overarm); A. paa en Polyp: flagellum; i éns A.: in complexu alicuius; kaste sig i A. paa: confugere ad; tage i sine A.: amplecti; tage én under Armene: sustinere aliquem; med aabne A.: læto et hilari animo; 2) Arm af et Bjerg, Hav, Fæstningsarbejde: brachium; A. af en Flod og ellers: pars. — Armbaand: armilla; med A. paa: armillatus. — Armhulning, Armhul: ala, axilla. — Armmuskel: lacerti. — Armpude: cubital. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst., f.E. Armbrud: brachium fractum.

Arm (*Adj.*): 1) om Trang: inops; 2) som Yttring af Medynk: miser, infelix.

Armé = Hær.

Armod: inopia (*objektivt*), egestas (*subjektivt*); stor A.: mendicitas; bringe i A.: ad inopiam redigere, in inopiam detrudere.

Arne, Arnested: focus; ikke at have nogen A.: larem non habere; egen A.: lar suus.

Arrest: custodia; vincula (*Pl.*); carcer; privat A.: custodia libera. — Arrestant: captivus; qui in custodia est. — Arrestere at: in vincula, carcerem conjicere; in custodiam dare (om privat A.).

Arrig: asper, amarus. — Arrighed: asperitas, iracundia.

Arsenal: armamentarium.

Art: 1) som Underafdeling: species; alle Arter af: udtrs. ved omnes (*Pl.*) *el.* omne genus; 2) om Ejendommelighed: modus, mos, consuetudo; Folk af slig A.: ejusmodi, tales homines; 3) (sjeld.) om naturlig Egenskab: ingenium, indoles, natura. — Arte sig: succedere, om Planter ogsaa provenire.

Artig: 1) om Opførsel og Væsen: comis, commodus; om et Barn: honestus; bonis moribus; 2) om Svar, Indfald o.s.v.: lepidus, facetus, urbanus. — Artighed: hvor Høfligheden fremhæves: comitas; hvor Forekommenheden fremhæves: liberalitas, benignitas; sige én A.: blanda oratione aliquem prosequi; viste Artigheder: jucunditates.

Arv: 1) Handlingen at arve: hereditas; faa ved A.: hereditate capere; gaa i A.: hereditate tradi; gaa i lige A.: pari hereditatis jure uti; 2) det, som arves: hereditas; A. efter Faderen: patrimonium; faa A. efter én: hereditatem ab aliquo capere; der er tilfaldet ham en A.: heres factus est; hereditas ei venit; tiltræde en A.: adire hereditatem; erklære, at man vil tiltræde en A.: cernere hereditatem. — Arve noget: hereditate capere, accipere aliquid; a. én: heredem esse alicui; a. helt: esse heredem ex asse, halvt: ex dimidia parte, tredie Delen: ex triente; den, som arver, hvis første Arving døer el. ikke kan og vil modtage Arven: heres secundus. — Arveberettiget: qui jus hereditatis, jus hereditatem adeundi habet. — Arvedel, Arvepart: hereditas. — Arvefejl, Arvesygdom: vitium, morbus per successionem quandam traditum (us). — Arvefjende: qui capitali odio ab aliquo dissidet. — Arvefølge: jus *el.* ordo successionis. — Arvegods = Arv [2]). — Arvejæger: captator; qui testamenta captat. — Arvelader: qui hereditatem relinquit. — Arvelig: hereditarius; arvelig Sygdom: se Arvesygdom. — Arvelod = Arv [2]). — Arveløs: 1) om Personer: exheres; gjøre a.: exheredare; Handlingen at gjøre a.: exheredatio; 2) a. Gods: hereditas caduca. — Arveret: jus hereditatis *el.* adeundi hereditatem. —

Arvetager: is, cui hereditas venit. — Arving: heres; A. med en anden: coheres; A. af det hele: heres ex asse (se ovfr.: ex dimidia parte, triente); indsætte til A.: facere, scribere heredem; en Arv uden A.: hereditas caduca. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst. el. ved Adj.: hereditarius, f.E. Arvesag: lis hereditaria.

Asen: asinus (ogsaa som Skjældsord); *dem.*: asellus. — Aseninde: asina; *dem.*: asella. *Adj.*: asininus.

Ask: fraxinus; af A.: fraxineus.

Aske: cinis; gloende A.: favilla; lægge i A.: incendio delere; gaa op i Røg og A.: in cinerem verti; lade gaa op i A.: incendio delere. — Askekrukke: urna; conditorium (*sen.*); andre Sammensætn. dannes ved Subst.

Asparges: asparacus.

Asters en: amellus.

Assiette: paropsis.

Astronom: astrologus; vir coeli peritus. — Astronomi: astrologia; siderum cognitio.

Asyl: 1) *egt.*: asylum; 2) *ovf.*: perfugium.

At: se Grammatikken.

Atmosfære: aër (circumjectus); coelum; tung, trykkende A.: gravitas coeli, aëris.

Atom: corpus individuum; atomus.

Atten: duodeviginti; a. til hver: duodeviceni; a. Gange: duodevicies; den attende: duodevicesimus; octavus decimus.

Attentat: impius conatus.

Atter: rursus, = anden Gang: iterum; atter og a.: etiam atque etiam.

Attraa at: appetere, cupere; stærkere: gestire, contendere; a. lidenskabeligt: avere. — Attraa en: appetentia, cupido; desiderium (mildere). — Attraaværdig: desiderabilis *el.* ved Omskr. med dignus qui (*Konj.*).

Au!: au! oi! oiei!

Auktion: auctio; holde A.: auctionem constituere; auctionari; stille tilsalgs ved A.: proscribere; voci præconis subjicere; sælge ved A.: auctione constituta vendere (sælges: venire); sub hasta vendere (især Krigsbytt[e] Slaver og overhovedet om offentlig A. deraf: holde A.: hastam ponere; Kjø[b] ved A.: emptio ab hasta); A. over kon[-] fiskeret Gods: sectio; sælge noget ve[d] saadan A.: vendere sectionem ali[-] cuius rei; byde ved en A.: liceri; op[-] raabe ved A. = holde A.: auctionar[i]. — Auktionsplakat el. Katalog tabula (proscriptionis, auctionaria).

Audients; give A.: admittere, audir[e] (aliquem), sui copiam facere (alicui) om Senatet: senatum dare; nægte A. non admittere; janua prohibere; søg[e] A.: aditum alicuius conveniendi (sjeld admissionem) petere; faa A.: admitti

August: sextilis (*Adj.*; s. mensis); Augustus; den 1ste, 5te, 13de A.: Kalendæ, Nonæ, Idus sextiles.

Ave at: coercere; cohibere (især Lidenskaber); castigare (især Dyr og plebs). — Ave en: castigatio; disciplina (især Handlingens Virkning); holde i A.: = ave *el.* in officio retinere (et Folk).

Avind: obtrectatio, invidia; bære A. til: obtrectari, invidere (alicui). — Avindsmand: obtrectator.

Avis: acta diurna (*Pl.*).

Avl: 1) om Afgrøde: annona, messis (*sen.*); indhøste sin A.: fruges percipere, colligere; stor A. (til en Gaard): magna aratio; multa arva (*Pl.*); Gaarden har ingen A.: sine arvis est; 2) om Avl af Dyr: fetus, progenies. — Avle at: 1) om Dyr og Mennesker: gignere, generare; a. Børn: liberos procreare, gignere, creare, suscipere, med én: ex aliquo, aliqua; 2) om Afgrøde: a) om Jorden: ferre, procreare; b) om Jordens Ejer: colligere, percipere. — Avling: 1) om Frembringelse: procreatio, generatio; 2) om Jorden: se Avl. — Avlsbrug: aratio; drive A.: arare, agros colere. — Avlsbruger: agrorum cultor. — Avlsforvalter, Avlskarl: villicus. — Avlsgaard: villa.

Avne: palea; apluda (Avner: *kollektivt*).

Ax: spica, *sjeld.* spicum; af A.: spiceus. — Axformet: spici ordine structus. — Axskjæg: arista.

Axe, Axel: axis.

B.

Baad: cymba, scapha. — Baadsfolk: nautici, nautæ. — Baadshage: manus ferrea; uncus navalis. — Baadsstage: contus.

Baade at, **Baade:** se gavne, Gavn.

Baade-og: et-et; que-et (især hvor første Led er et Pron.).

Baal: rogus; *Adj.*: rogalis; lægge én paa Baalet: aliquem in rogo componere (en død).

Baand: 1) med Hensyn til bindende Kraft: vinculum, ligamentum (*sen.*); lægge i B.: in vincula conjicere; lægge B. paa: coercere, cohibere; sprænge sine B.: vincula rumpere; ex vinculis se expedire; det B., som Kvinderne bar om Brystet: fascia; 2) som Prydelse el. Hæderstegn: vitta, infula (begge ved Offringer); lemniscus (ved Triumfer); spira (Gladiatorernes Skulderbaand); redimiculum (Hovedbaand); med B.: vittatus, lemniscatus el. ved Omskr.; 3) *ovf.*: a) vinculum; Venskabets B.: nodus, vinculum amicitiæ; Blodets B.: communio sangvinis; bindes ved B.: contineri vinculo; communione conjungi; b) et tungt B.: onus.

Baare: feretrum (især Ligbaare), ferculum.

Baas: udtrs. nærmest ved præsepe (Krybbe) el. septum (Fold).

Bad: 1) Handlingen at bade: lavatio; tage et B.: lavari (koldt: frigida [*Abl.*], varmt: calida); gaa i B.: lavatum ire; 2) om Stedet: a) offentligt B.: balneæ; balnearia (orum); privat B.: balneum, balineum; b) Bade for Sundheden: aquæ. — Bade at: 1) *trans.*: lavare; b. med Taarer: lacrymis perfundere; 2) *reflex.*: lavari. — Badehus: se Bad [2]). — Badekammer: balnearia (orum). — Badekar: alveus, labrum. — Bademester: balneator. — Badning: lavatio. Adj. er balnearius, og ved Hjælp af dette dannes andre Sammensætninger, f. E. en Badetyv: fur balnearius.

Bag en: tergum, pars corporis aversa, postica; tale ilde om én paa hans B.: absentem aliquem rodere, carpere.

Bag: I) *Præp.*: post, pone; føre én bag Lyset: aliquem decipere, fallere; verba alicui dare. II) *Adv.*; bruges saaledes kun i Forbindelse med 1) en Præp.: a) bag efter: post; b) bag i: in posteriore parte; c) bag paa: post, pone; at komme bag paa én: occupare aliquem; supervenire alicui; Døden kom b. p. ham: mors eum oppressit; 2) en som Adv. brugt Præp.: a) bag efter: post; at blive b. e.: relinqui (a tergo); at komme b. e.: posteriorem venire; b) bag fra: a tergo; at begynde noget b. f.: præpostere agere; c) bag om; at se sig b. o.: respicere; d) bag over: udtrs. ved Verbets Sammensætning med re eller ved Hjælp af Adj. supinus og resupinus, f. E. bøje b.o.: reclinare; e) bag op; sparke b.o.: calcitrare, recalcitrare; f) bag til, ved: pone, post; a tergo; fortil og bagtil: et ante et pone; der ligger noget bagved (*ovf.*): aliquid subest. — Bagest: postremus, novissimus; b. af to: posterior. — Bagbinde at: manus restringere, post *el.* pone tergum vincire *el.* illigare. — Bagbunden: manibus post tergum illigatis. — Bagdel: pars aversa. — Baggrund: recessus; træde i B.: obscurari. — Baghaanden; at have i B.: reservare. — Baghold: insidiæ; lægge B.: insidias collocare, i B.: in insidiis collocare; ligge i B.: insidiari (alicui); in insidiis esse; angribe én fra B.: ex insidiis aliquem invadere; én, som ligger i B.: insidiator. — Baghoved: occiput. — Bagklog: experientia doctus. — Baglænds: 1) om Tilstanden: supinus, resupinus; kaste b. over: resupinare; 2) om Bevægelsen: retro, retrorsus (um); slæbe én b.: trahere aliquem aversum. — Bagstavn: puppis. — Bagstavnstov: retinaculum. — Bagtale at = bagvaske: calumniari; falsis criminationibus insectari (aliquem); maledice (de aliquo) loqui. — Bagtalelse = Bagvaskelse: calumnia, criminatio el. ved Verbet. — Bagtaler = Bagvasker: calumniator. — Bagtalerisk: maledicus. — Bagtrop: agmen novissimum; føre B.: agmen claudere. — Bagvendt: præposterus; inversus (om Orden); pravus (om Tænkemaade).

De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af: a) posterior: f.E. Bagben, Baghjul; b) posticus, f.E. Bagbygning, Bagdør (ogsaa pseudothyrum: hemmelig B.), Bagtrappe; c) aversus, f.E. Bagside: pars aversa; (tergum: af et Bjerg, Træ).

Bagage: sarcinæ (Oppakning); impedimenta (Tros, *Pl.*); samle Bagagen (for at bryde op): vasa colligere.

Bagatel: nugæ; res levis; gjøre Ophævelse over Bagateller: fluctus in simpulo excitare.

Bage at: coquere (f.E. Brød: panem); torrere. — Bager: pistor. — Bageri: pistrina. — Bagerovn: furnus. — Bagværk: crusta (orum); panificium (*sen.*).

Bakke: clivus, tumulus. — Bakket: tumulosus.

Balkon: solarium; podium (paa Amfitheatret).

Ballast: saburra (*egl.* Sand anvendt som B.). — Ballaste at: saburrare.

Ballet: pantomimus. — Balletdandser: pantomimus. — Balletdandserinde: pantomima.

Balsam: opobalsamum; balsamum.— Balsamere at: mortuum condire. — Balsamering: udtrs. ved Verbet. — Balsameret: (mortuus) arte medicatus.

Balstyrig: intractabilis, indomitus; impotens (af Lidenskabelighed). — Balstyrighed: impotentia.

Bambusrør: hasta graminea.

Bamse: ursus; *fem.*: ursa.

Ban: interdictio sacrorum (*sen.*). — Banlyse at: sacris interdicere (alicui). — Banlysning = Ban.

Bande at: diras, impias voces mittere; b. én: diras imprecari alicui. — Banden: imprecationes (*sen.*), diræ voces.

Bande en: grex, turba.

Bandit: sicarius, percussor.

Bane at: aperire, munire, facere; b. Vej over en Klippe: munire rupem; en banet Vej: via trita; b. sig Adgang til: viam, aditum ad aliquid patefacere; b. Vej til Fred: fundamenta pacis jacere. — Bane en: iter, via, curriculum (dette mest som Løbebane og *ovf.*, f. E. Dydens, Lasternes B.: curriculum virtutis, vitiorum, dog ogsaa via); Livets B.: vita, vitæ ratio; B. i Hædersposter: cursus honorum; om Himmellegemernes B.: cursus, meatus; bringe paa B.: mentionem injicere (alicuius rei); være paa B.: agi; komme ind paa Lasternes B.: a virtute discedere. — Banemand: interfector. — Banesaar: vulnus mortiferum.

Bange: pavidus, trepidus; være b.: trepidare; blive b.: pavescere, terreri, metum concipere; blive b. for én: perturbari, terreri alicuius visu, adventu el. lgd.

Bank: verbera; faa B.: verberari, vapulare. — Banke at: 1) *trans.*: a) = give Bank: verberare, mulcare aliquem (banke én af); verbera ingerere alicui; b) at banke noget: pulsare; b. Klæder: vestes pulsando purgare; c) banke paa en Dør: pulsare ostium, fores, januam; det b. paa Døren: ostium pulsatur; d) banke noget ind, f.E. et Søm: clavum figere, pangere; b. ned: defigere; 2) *intrans.*: Hjertet banker: cor palpitat (om hurtige Slag), trepidat (af Angst, Uro). — Bankning: pulsatio; el. ved Verbet.

Banke en: clivus, tumulus.

Bankerot: ruina fortunarum omnium; spille B.: deficere; de foro cedere; rationes conturbare; rem turbare.

Bankier: mensarius; numularius (*sen.*, en lavere B.).

Banner: signum, vexillum. — Bannerfører: signifer.

Bar: 1) uden Bedækning: nudus, apertus; 2) bar for noget: udtrs. ved *Præp.* sine el. ved spoliatus (re aliqua); 3) om det, som ikke er blandet med andet: solus, merus; nil nisi; modo, f.E. den bare Misundelse: mera invidia; bare Bagateller: nil nisi nugæ. — Bare (som *Adv.*): udtrs. a) ved solus, f.E. bare i to Dage: duo solos dies; duobus solis diebus; b) naar det knyttes til et Ønskeverbum: modo; b. ikke: modo ne. — Bar-: Sammensætningerne omskrs. ved *Adj.* nudus, f. E. barbenet: nudis pedibus; saaledes: bararmet, barbrystet, barhalset, barhovedet, barhændet.

Barakke: casa, tugurium.

Barbar, barbarisk: barbarus, om Karakteren tillige immanis, om Man-

gel paa Dannelse tillige: inhumanus, incultus; b. Fremfærd: immanitas. — Barbari: immanitas, inhumanitas.

Barbe: (Fisken) mullus.

Barbere at: barbam (*el.* aliquem) tondere, radere; lade sig b.: tonderi; ikke lade sig b.: promittere barbam. Om den første Barbering bruges: barbam ponere *el.* deponere. — Barber: tonsor, *fem.* tonstrix. — Barberkniv: culter tonsorius; novacula. — Barberstue: tonstrina; andre Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af tonsorius (*Adj.*).

Bare sig: 1) b. sig for at gjøre noget: continere, coercere aliquid, f. E. for Graad, Latter: lacrimas, risum; ikke at kunne b. sig for at: non posse non; non posse facere, quin; 2) ikke kunne bare sig for Kulde og lgd.: non posse sustinere, pati (aliquid).

Bark: cortex.

Barm: sinus, pectus; gribe i sin egen B.: animum suum explorare. — Barmhjertig: misericors. — Barmhjertighed: misericordia; føle B.: misericordia moveri, tangi; vise B.: misericordem se præbere; af B.: misericordia motus; B. med én: misericordia alicuius; uden B.: durus, immitis, crudelis, immisericors, (med *Adv.*).

Barn: puer (*fem.* puella); spædt B.: infans; Børn: pueri; lige B. lege bedst: similis simili gaudet; pares cum paribus facillime congregantur; éns Børn: liberi alicuius *el.* nati(æ) alicuius; éns Barn: filius, filia alicuius; natus, nata aliquo (*el.* ex aliquo); at faa et B.: a) om Faderen: procreare, gignere, concipere; filio(a) augeri; med én: ex aliqua; b) om Moderen: parere, partu edere; med én: ex aliquo concipere; at være B. endnu: tenera ætate esse; ikke længer være B.: e pueris excessisse; jam adolevisse; at blive B. igjen: repuerascere; delirare (om en Oldings Gaaen i Barndom); vær intet B.: noli ineptire; Lykkens B.: fortunæ filius; Landets Børn: indigenæ; in terra nati; at antage som B.: adoptare; Savn af Børn: orbitas. — Barnagtig: puerilis. — Barnagtighed: puerilitas. — Barndom: infantia, derpaa pueritia *el.* prima ætas; at gaa i B.: delirare. — Barnebarn: nepos; *fem.* neptis. — Barnebarnsbarn: pronepos; *fem.* proneptis. — Barnefødt: oriundus f. E. ex Græcis, Roma, Carthagine. — Barnemad: papparium. — At have traadt sine Barnesko: ex pueris excessisse. — Barnesnak: nugæ, ineptiæ. — Barnlig: puerilis; qui pueros decet. — Barnlighed: udtrs. ved Omskr., f. E. en vis B.: aliquid ex puero. — Barnløs: 1) som har mistet sine Børn: orbus, liberis orbatus; gjøre én b.: liberis aliquem orbare; 2) som ingen Børn har haft: liberis carens. — Barnløshed: orbitas. — Fra Barnsben af: a pueris, a parvo. — Være i Barnsnød: parturire; partu laborare. — Børnespil: delectamenta puerorum. De øvrige Sammensætninger udtrs. ved puerorum *el.* puerilis, f. E. paa Barnevis: puerorum more; Barnesjæl: animus puerilis; saaledes: Barnealder, Barnelege, Barnetanker, Barnerøst.

Barre en: lamina *el.* lamna; later (*sen.*); B. Guld, Sølv: later aureus, argenteus.

Barsel; gjøre B.: parere, partum edere. — Barselfærd: puerperium. — Barselkone: puerpera.

Barsk: 1) om Personer: asper, durus; 2) om Vejrlig: horridus, asper (aspera hiems); 3) om Tab: immitis; 4) om Mine: torvus. — Barskhed: asperitas, horror, durities.

Bas: sonus gravis; vox gravis.

Bassin: lacus.

Baske med Vingerne: alas agitare.

Bast: liber.

Bastard: 1) af Mennesker: puer non legitimus, ex pellice natus; 2) af Dyr: genus confusum, incertum.

Basun: bucina; blæse paa B.: canere bucina, bucinare. — Basunblæser: bucinator.

Beaande at: afflare. — Beaandelse: afflatus.

Bearbejde at; b. Jorden: exercere, colere, mollire, subigere; b. et Æmne og lgd.: tractare, pertractare; b. igjen: retractare; b. Folks Sind: animos hominum pertractare. — Bearbejdelse: cultus, cultura; elaboratio, pertractatio, udtrs. bedst ved Verbet.

Bebo at: incolere, colere, tenere;

Befale at: 1) = give Befaling: jubere (aliquem facere, aliquid fieri), imperare (alicui aliquid, ut faciat aliquid), edicere (ved offentlig Bekjendtgjørelse), præcipere (som en Regel, der skal følges); der er bleven mig b.: jussus sum; som de b.: ut libet; hvad b. de?: quid vis? quid me vis?; har de ellers noget at b.: ecquid porro vis? han har intet over mig at b.: nullum ei est in me imperium; 2) at have Befaling: præesse (alicui), undert. curare (især om Underbefalingsmænd, hvor Overanføreren er tilstede paa et andet Punkt). — Befaling: 1) jussum, imperium, edictum, præceptum, en B. af Senatet: senatus decretum; efter éns B.: jussu alicuius; uden éns B.: injussu alicuius; uden nogens B.: nemine jubente; paa B. at gaa: jussus abire; 2) imperium; at have øverste B.: cum imperio esse; auspicia habere; staa under éns B.: sub imperio alicuius esse; give én B. over: aliquem præficere (alicui). — Befalingsmand: præfectus.

Befamle at: manibus attrectare, terere. — Befamling: attrectatio.

Befare at: visere, obire; b. Havet: navigare (mare). — Befaren: navigandi peritus. — Befaret Vej; via trita.

Befatte sig med: tractare, attingere (aliquid); operam dare (alicui rei); operam ponere (in); hvorfor b. du dig med dette: cur huic negotio te immiscuisti? ikke b. sig med: abesse a; ikke b. sig med noget: nihil agere; b. sig med alt muligt: nihil non curare; begynde at b. sig med: accedere ad.

Befinde at: I.) *trans.*: invenire, cognoscere; II.) *reflex.* 1) om Stedforhold: esse, versari, vivere; 2) om en Tilstand: a) b. sig i Nød: α) om Mangel: laborare, premi inopia, miseriis; β) om Fare: versari in periculis, in angustiis esse; b) om Helbredstilstand: valere, f. E. b. sig godt, ikke rigtig vel: recte, minus valere; hvorledes b. de dem?: ut vales? quid agis?; jeg b. mig bedre: melius est mihi. — Befindende: 1) valetudo; 2) brugt (sjelden) om Tænkemaade: efter mit B.: mea sententia, meo judicio.

Befippet: trepidus; at være b.: t pidare. — Befippelse: trepidatio

Beflitte sig paa: operam dare, st dere (rei alicui, ut), id agere (ut).

Befolke at: frequentare. — Befo ket: frequens, celeber; at være rin b.: parce incoli. — Befolkning: Handlingen at befolke: udtrs. v Verbet el. Adj.; 2) de, som bebo Sted: incolæ; oppidani (Bybefol ning); talrig B.: frequentia hominur

Befordre at: 1) b. nogets Hasti hed: accelerare aliquid; 2) b. éns Fo del: juvare, augere aliquem *el.* com moda alicuius; som stræber at l éns Vel: studiosus salutis alicuius 3) b. én til et Embede: muneri aliquen præficere; munus alicui deferre, ti et højere Embede: ampliori dignitati gradu aliquem augere; b. én til de højeste Værdighed: ad amplissiman dignitatem aliquem producere; 4) b et Brev til én: literas ad aliquem perferendas curare. — Befordring: 1) acceleratio; 2-4) udtrs. ved Verbet; 5) at holde B.: kan udtrs. ved: equos alere.

Befragte at: navem conducere.

Befri at: liberare, expedire (aliquem re aliqua, a, ex); eripere (aliquem ex); b. for Tvivl, Sorg, og hvad der tynger Sindet: levare (aliquem aliqua re); b. for Straf: poenam (alicui) remittere; b. fra Forpligtelser og lgd.: solvere (a); befriet: liber, solutus (a); at være befriet for: vacare a. — Befrielse: liberatio; immunitas (for Skat); B. for Straf: impunitas; poenæ remissio; udtrs. oftest ved Hjælp af Verbet. — Befrieren: liberator; vindex (i Retning af politisk Frihed).

Befrugte, Befrugtelse: udtrs. ved Hjælp af Adj.: fertilis; fecundus (mest levende Væsener).

Befrygte at: timere, metuere (at: ne; at ikke: ut).

Befugte at: madefacere; befugtet: madidus.

Befuldmægtige én til noget: arbitrium *el.* auctoritatem rei alicuius alicui permittere; ved Hjælp af denne Talemaade udtrs.: Befuldmægtigelse og befuldmægtiget (ogsaa procurator).

Befænge at: inficere; befængt med alle Laster: omnibus vitiis imbutus.

Befæste at: 1) om Fastgjørelse: a) *egt.*: figere; b. ved Baand: devincire, alligare; b. et Baand: astringere; b) *ovf.*: firmare, confirmare; b. sig i éns Gunst: gratiam suam apud aliquem firmare; 2) i Krigssproget: munire, communire (stærkt); befæstet ved Natur og Konst: et natura loci et manu (opere) munitus. — Befæstelse: udtrs. ved Verbet; *ovf.* confirmatio. — Befæstning: munitio, communitio, el. ved Verbet. — Befæstningsarbejder en: munitor. — Befæstningskonst: ars muniendi. — Befæstningsværk: munimentum.

Beføjet: a) hvor Berettigelsen fremhæves; at være b. til at gjøre noget: suo jure aliquid facere; b) hvor Berettigelsen ikke fremhæves; jeg føler mig b. til: caussam habeo cur *el.* animus me impellit ad.

Beføle at: attrectare, contrectare. —Beføling: attrectatio, contrectatio.

Beg: pix. — Bege at: picare; pice oblinere. — Begfakkel: fax picea. — Beghytte: picaria. — Begsort: ater; piceus (hyppigst: af Beg).

Begaa at: 1) *trans.*: admittere, committere; b. et Drab: necem facere; cædem edere (*Pass.* da Drabet var b.: cæde facta *el.* patrata); b. en Daarskab: stulte facere; b. en Ubesindighed: inconsiderate agere; b. en Lovovertrædelse: committere in legem; b. Underslæb, Utugt: peculatum, stuprum facere; b. noget vanærende: dedecus admittere; 2) *reflex.*: kan som oftest gjengives ved pati, sustinere (f.E. i Byen: urbem), vivere (især *abs.*). — Begaaelse: udtrs. ved Verbet.

Begabe at: inhiare (alicui rei).

Begave én med noget: donare aliquem aliqua re; om Naturen: dare, tribuere (alicui aliquid). — Begavet: 1) begavet med: præditus, ornatus (re aliqua); 2) *abs.*: ingeniosus, magno ingenio; promptus ingenio (især om en Taler); lidet, ringe b.: excors; tardo ingenio. — Begavelse: bonum ingenium; ingenii bonitas; facultates animi magnæ; ikke uden B.: ingenio haud absurdo; uden B.: ingenio obtuso; sine indole.

Begejstre at: inflammare, incitare, incendere (én: aliquem *el.* animum alicuius); at være begejstret: mente incensum esse; at være begejstret for noget: amore *el.* studio alicuius rei flagrare; en begejstret Digter: poeta divino spiritu afflatus (dadlende: insanus). — Begejstring: 1) *egt.*: afflatus *el.* motus divinus, undert. inflatus; 2) Tilstanden: udtrs. ved Verbet; undert.: fervor ingenii, impetus animi; med B.: flagranti studio.

Begge: uterque (hvor Tanken dvæler ved hver enkelt, f.E. b. Konsuler, vi b., de b.: uterque consul, nostrum, eorum); ambo (begge tilsammen); utrique (om to Partier); ingen af b.: neuter; hvilken af b.: uter; hvilkensomhelst af b.: utervis, uterlibet; én af b.: alteruter; fra (paa) b. Sider: utrinque; paa b. Sider: utrobique (ogsaa *ovf.*: i begge Tilfælde, ved b. Dele); b. Dele: utrumvis; til b. Steder: utroque.

Begive at: 1) *trans.* (sjeld.): desistere (a *el.* *Abl.*); 2) *reflex.*; b. sig til én el. et Sted hen: conferre se ad aliquem *el.* aliquo; cedere, concedere aliquo; b. sig bort fra: discedere (ab aliquo, ex loco aliquo); b. sig paa Flugt: in fugam se conjicere; b. sig paa Rejse: ingredi iter; b. sig paa Vejen: viæ se committere, in viam se dare; b. sig tilsøs: mari se committere; b. sig ombord: navem conscendere; b. sig ud af Byen: urbe exire; b. sig paa Landet: rus abire; b. sig til det indre af Landet: interiora petere; b. sig tilsengs: cubitum ire *el.* discedere; b. sig til Ro: quieti se dare; 3) *upers.*: accidit. — Begivenhed: eventus *el.* eventum, casus; Begivenhederne vise: res declarat; Begivenhedernes Gang: rerum ordo; saaledes er nu Bs. Gang: is est rerum ordo, sic res se habent; ubekjendt med Bs. Gang: imperitus rerum; Skildring af B.: rerum enarratio.

Begjære at: 1) i Tanken: cupere, appetere, petere; 2) med Ord: petere (aliquid ab aliquo); poscere (aliquem aliquid); b. med Hæftighed: contendere; b. noget givet tilbage: repetere aliquid. — Begjæring: 1) desiderium el. udtrs. ved Verbet; hvad er din B.: quid cupis? quid me vis? 2) postulatio, preces (*Pl.*) el. ved Verbet; paa éns B.: aliquo rogante; rogatus; at give én et

Svar, Afslag paa hans B.: alicui roganti (petenti) respondere, denegare aliquid; opfylde éns B.: alicui petenti satisfacere; precibus alicuius annuere; ikke opfylde éns B.: alicui petenti deesse; preces alicuius repudiare. — Begjærlig: cupidus, (stærkere) avidus (efter noget: alicuius res). — Begjærlighed: cupiditas, aviditas; stærkere: amor habendi (*abs.*).

Begrave at: 1) *egt.*: a) b. en død: sepelire (om den hele Jordefærd), humare; condere sepulcro; efferre; b) b. noget i Jorden: defodere, humi abscondere, condere aliquid; 2) *ovf.*: a) *trans.*: obruere, f.E. begravet i Forglemmelse: obrutus oblivione; b) *reflex.*: abdere se (i noget: re aliqua). — Begravelse: 1) Handlingen at begrave: sepultura, humatio; 2) om Stedet: sepulcrum; 3) den anstillede B.: funus; at anstille B.: funus facere (alicuius); justa solvere (alicui *el.* funeri alicuius); gaa til B.: exsequias ire (alicui), exsequias funeris prosequi; at være til B.: funeri operam dare; en Tale ved en B.: laudatio funebris. — Begravelseshøjtideligheder: justa (funebria, *Pl.*); solemne funeris; de øvrige Sammensætninger dannes ved Adj.: funebris.

Begribe at: animo comprehendere, percipere; mente capere (aliquid); b. forud: opinione, animo præcipere; b. godt: probe intelligere; jeg b. det ikke: mens mea illud non capit. — Begreb: 1) B., som ligger i noget: notio, f.E. Ordet har dette B.: hæc notio verbo subjecta est; 2) B. som Evne til at begribe: intelligentia, captus; daarligt B.: animus obtusus; tardum ingenium; 3) B. som middelbar Forestilling: notio, der kan blive notitia (det klare Begreb om noget); have B. om: notionem (alicuius rei, de aliqua re) habere, hyppigere: intelligere, mente capere (aliquid); have tydeligt B. om: probe intelligere, perspectum habere (aliquid); have daarligt B. om: non satis, parum intelligere; have forkert B. om: perversam notionem habere; prave intelligere; danne sig B. om: notionem mente concipere; forud danne sig B. om: præcipere animo; give én B. om: alicui explicare; 4) B. som kort Udvikling af: brevis summa; give et kort B. af noget: rem breviter compreh[endere]; 5) høre ind under et B.: alicui attributum esse; re aliqua c[on]tineri; 6) at overgaa alt B.: fi[dem] evincere; et stort B. om: magna [opi]nio, exspectatio de; 7) staa, væ[re i] B. med: in eo esse ut (ogsaa upe[r.] parare, eller udtrs. ved perifras[tisk] Konjug., f. E. han stod i B. med [at] rejse: profecturus erat, iter paravit. Begribelig: facilis intellectu; gj[øre] noget b.: aliquid explicare; facere [ut] mens aliquid capiat, ut aliquid int[el]ligatur. — Begribelighed: pers[pi]cuitas. — Begribeligvis: ut int[el]ligitur; ut per se patet; ironisk: vi[de]licet.

Begroet med: obsitus (re aliqua).

Begrunde at: argumentis confirma[re] (noget: rem *el.* veritatem alicuius re[i]); undertiden bruges Ordet mindre ri[g]tigt istedenfor grunde (s. d. O.). — Begrundelse: 1) Handlingen at b[e]grunde: udtrs. ved Verbet; 2) arg[u]menta (*Pl.*); ratio.

Begræde at: deplorare, deflere, lacr[i]mis prosequi (aliquem); b. éns Dø[d]: morti alicuius illacrimare: b. samme[n]: complorare. — Begrædelig: flebili[s], deplorandus. — Begrædelse: com[]ploratio, deploratio (*sen.*).

Begrændse at: 1) om at være Grænds[e] for: terminare, definire; 2) om at sætt[e] Grændse for: circumscribere (aliquid) modum statuere (rei alicui). — Begrændsning: terminatio, circumscriptio.

Begunstige at: favere, suffragari (alicui). — Begunstigelse: udtrs. ve[d] Verbet, undert. gratia, favor.

Begynde at: 1) *trans.*: a) at b. at gjør[e] noget: incipere, ordiri (især et Haand[]arbejde), aggredi (noget vanskeligt) coepisse (foran en Infin.; foran e[n] passiv Inf. bruges Ordets passive Form) initium facere (alicuius rei, f.E. b. a[t] tale: dicendi, men i Betydningen tal[e] først: primo loco dicere); b. en Proce[s] med én: litem alicui intendere; b. Krig: bellum incipere, facere, movere; b. e[n] Kamp: pugnam conserere; b. et Slag, Skuespil: proelium, spectaculum committere; b. Uro: turbas excitare, movere; b. med: a re aliqua incipere; b) om Beretning: repetere, f. E. b. fra Begyndelsen: ab initio narrationem

repetere; a capite repetere; b. langt tilbage: altius repetere; c) hvor Verbet betegner Indtrædelsen af en Tilstand, udtrs. det hyppigt ved et verbum inchoativum, f.E. begynde at sitre: contremiscere; det b. at dages: illucescit; det b. at blive Aften: vesperascit; det b. at blive mørkt: tenebræ offunduntur; d) hvad skal jeg b. med ham: quid eo faciam; godt b. er halvt fuldendt: qui coepit, dimidium facti habet; 2) *intrans.*: incipere, ordiri, coepisse, initium capere, oriri (tage Udgangspunkt fra); b. igjen, f.E. om Krig: renasci. — Begyndelse: 1) initium (som Indgang), principium (som Grundlag), exordium (paa en Tale og et Skrift); orsus, inceptum (af en Række Foretagender); første B.: rudimenta (*Pl.*); i B.: initio; i B. af Aaret, Foraaret o.s.v.: ineunte anno, vere; i B. af Natten: prima *el.* concubia nocte; efter B. af Slaget: proelio incepto, og saaledes i Reglen ved Verbet; at gjøre B. med: initium capere a; Verdens B.: principia rerum; hverken B. el Ende: nec caput nec pedes; fra B. til Enden: ab ovo usque ad mala; 2) Handlingen at begynde: udtrs. ved Verberne, undert. inceptio. — Begyndelsesgrunde: prima elementa, initia. — Begynder en: tiro (*egl.* Rekrut); qui prima elementa discit.

Behag; finde B. i noget: delectari, teneri (aliqua re); jeg finder B. i: placet mihi (modsat: displicet mihi); overlade noget til éns B.: arbitrio alicuius aliquid permittere; efter B.: ut libet; efter eget B.: suo (meo, tuo) arbitrio; handle én til B.: in gratiam alicuius aliquid facere. — Behage at: 1) om at være til Behag: placere (alicui); probari (alicui); det b. mig: placet mihi; libet; 2) om at finde Behag; hvis de b.: si libet, nisi molestum est; sis (= si vis); hvad behager: quid vis? quid dixisti?; behager de?: vis? hvor de b.: ubi volueris. — Behagelig: jucundus, gratus; om et Sted: jucundus, amoenus; b. i Omgang: dulcis; b. Foredrag; sermonis suavitas. — Behagelighed: 1) som nydes og føles: voluptas, delectatio; at medføre B.: delectationem habere; 2) som findes ved noget: jucunditas, suavitas; at medføre B.: commoditates habere.

Behandle at: 1) Personer: tractare, habere (med et Adv.); agere cum aliquo (med et Adv.); b. én som Fjende: pro hoste aliquem habere; b. én som en anden: hunc eodem loco quo illum habere; b. én godt, slet: bene, male cum aliquo agere *el.* aliquem habere, excipere; b. én velvilligt: benevolentia aliquem prosequi; b. én foragteligt: aliquem proterere; 2) Ting: tractare; b. Jorden: terram subigere, colere; b. et Æmne og lgd.: disputare, disserere; denne Bog b.: hic liber est de, scriptus est de; b. paa Latin: literis Latinis persequi. — Behandling: tractatio; disputatio, el. udtrs. ved Verbet; fornærmelig B.: contumelia; forekommende B.: liberalitas; grusom B.: cruciatus; utilbørlig B.: indignitas; raa B.: inhumanitas; venlig B.: benignitas; uretfærdig B.: injuria; B. af en syg: curatio. — Behandlingsmaade: ratio, smlg. Behandling.

Beherske at: imperio tenere; regere, tenere (aliquem *el.* aliquid); imperare, præesse (alicui); om en Konge: tenere, regere (terram), regnare (in terra); om et Sted: imminere (f.E. en By: urbi); b. Lyster, Lidenskaber o.s.v.: coercere, continere; b. sig selv: sibi imperare, temperare; animum suum continere; én, som b. sig selv: homo continens (modsat: impotens); beherskes af én: esse in potestate alicuius; ikke bs. af nogen: esse sui juris (om en enkelt), sine cuiusquam imperio (om et Folk); lade sig b. af én: imperium alicuius pati; ab aliquo duci; lade sig b. af noget: rei alicui servire (f.E. af sin Smerte: dolori suo). — Beherskelse: imperium, potestas; continentia, moderatio, smlg. Verbet. — Behersker en: dominus, rector; rex. — Beherskerinde: domina, regina; hera (især som Slavers B.).

Behjertet: animosus, fortis; gjøre b.: animum addere (alicui). — Behjertethed: animus fortis, confirmatus; fortitudo animi.

Behjælpe sig med noget: contentum esse aliqua re; man b. sig med den ene Konsul: alter consul satis erat; b. sig med at gjøre noget: satis habere aliquid facere; man maa b. sig, som man kan: quod facere possis, eo decet

contentum esse. — At være én behjælpelig: adesse alicui; operam alicui navare (ved Haandsrækning).

Behold: 1) at være i B.: salvum esse (om den, der endnu er til); sibi superstitem esse (om den, der har undgaaet en overordentlig Fare); integrum, incolumem esse (uden at være saaret el. formindsket); reliquum, residuum esse (om en Rest); 2) at have i B.: a) integrum, incolumem habere, smlg. ovenfor, f.E. han førte Hæren i B. tilbage: incolumem exercitum reduxit; b) om en Rest: reliquum, residuum habere. — Beholde at: tenere, retinere, obtinere, servare; b. Overhaand: victorem, superiorem discedere; b. Marken: victoria potiri; lade én beholde Livet: vitam alicui dare, concedere; han beholdt Livet: vita ei data, concessa est (af Naade), vitam servavit (efter en Fare); b. for sig selv: retinere; b. hos sig selv: pectore inclusum habere, tacitum tenere; b. hos sig: secum (aliquem) retinere; b. Ret: jus suum obtinere, i en Ordstrid: victorem discedere; saa længe jeg b. min Stilling: me stante; b. i Erindringen: memoria tenere (aliquid), memoriam (rei alicuius) retinere. — Beholdning: udtrs. ved Hjælp af Adj. reliquus *el.* residuus.

Behæftet med Gjæld: obæratus; ære alieno obrutus; at være b. med Servitut (Forpligtelse, der hviler paa en Ejendom): servire.

Behændig: dexter. — Behændighed: dexteritas; med B.: dextre.

Behænge med: ornare, vestire (aliqua re).

Behørig: legitimus; meritus (om Ros, Dadel og lgd.); paa b. Tid: a) *egt.*: tempore; b) den efter Aldersgrændsen passende Tid: suo tempore; paa b. Maade: ut decet, convenit; recte; rite (især i religiøs Henseende); ofte udtrs. det ved et indskudt: par est, f.E. med b. Omhu: qua par est diligentia; da han havde ordnet alt b.: rebus omnibus, ut par erat, comparatis.

Behøve at: egere (aliqua re, om Behov for Afhjælpelse af en Mangel) el. udtrs. ved opus est, f.E. jeg b. mange Ting: multis rebus mihi opus est *el.* multæ res mihi opus sunt; jeg b. ikke at omtale: non necesse est commemorare; supersedere possum comm rare; det behøves ikke: non opus — Behov: necessitas el. udtrs. Verbet el. Adj. necessarius.

Beja at: affirmare, annuere. — jaen: affirmatio.

Bejamre at: complorare (især flere), lamentari (aliquid). — Bej ren: comploratio, lamentatio.

Bejle til én: aliquam in matri nium petere; (nuptiis) aliquam amb b. for én: alicui aliquam in matri nium petere; b. til éns Gunst: cap favorem alicuius. — Bejlen: ud ved Verbet; captatio. — Bejler procus.

Bekjende at: 1) fateri, confiteri; én til at b.: confessionem alicui ex quere; ad confitendum aliquem a gere, impellere; 2) om offentlig kjendelse: profiteri; b. sig til en R gion: profiteri, f.E. den kristelige: christianum esse; b. sig til en Sko profiteri, se scholæ alicui addict esse. — Bekjendelse: confess professio; gaa til B.: = bekjende.

Bekjendt: 1) *i aktiv Betydning*; at va b. med én, i Byen: aliquem, urb novisse, probe novisse; at være med mange Folk: multis notum ess at gjøre én b. med en anden: notitia alicuius alicui conciliare; at gjøre b. med noget: edocere aliquem aliqui aperire, indicare alicui aliquid; at bli b. med én: in notitiam alicuius v nire; søge at gjøre sig b. med é appetere familiaritatem, notitiam al cuius; at være bekjendt med f. Literaturen: peritum (temmelig go bekjendt: non rudem) literarum ess literis imbutum esse; gjøre sig b. me noget: scientiam rei alicuius acquirer gjøre sig b. med en Sag (om en Sa fører): caussam discere (ex aliquo at kunne være sit Navn b.: dignu esse nomine suo (modsat indignum han kan ikke være dette b.: hoc e indignum est; han kan ikke være b at gjøre dette: indignus est, qui ho faciat; han vil ikke være sine For ældre, Herkomst b.: pudet eum paren tum, stirpis. — 2) *i passiv Betydning* a) notus, cognitus; det er b.: con stat; det er almindelig b.: consta inter omnes; at blive b.: innotescere

her er jeg ikke b.: hic nemo me novit; at være en b. Mand: a) clarum, insignem esse; b) hominem bene notum esse (som sees stadig paa samme Tid og Sted); at være b. for en retskaffen Mand: fama probitatis florere; at gjøre én b. (om Værker og lgd.): nobilitare, illustrare aliquem; at gjøre sig b. ved: illustrem fieri (aliqua re); at gjøre noget b.: aliquid divulgare in vulgus, edere in vulgus; in medium aliquid proferre; gjøre offentlig b. ved Opslag: pronunciare, promulgare, en Lov: edicere, figere legem; at blive offentlig b. (om en Ting): emanare, exire in vulgus; at være b. ved noget: notum esse aliqua re, ob aliquid, af Navn, Anseelse: notum esse nomine, de facie; han er b. for at være rig: constat eum divitem esse (om Kjendsgjerningen), dives esse dicitur (om Formodningen). — b) en Bekjendt: *α*) om Venskab: familiaris, amicus; *β*) om Bekjendtskab: bene (alicui) notus. — c) bruges undertiden for «sædvanlig»: usitatus. — Bekjendtgjøre at: se gjøre bekjendt. — Bekjendtgjørelse: 1) Handlingen at bekjendtgjøre: promulgatio, pronunciatio el. ved Verbet; 2) det bekjendtgjorte: edictum; opslaa en B.: se gjøre offentlig bekjendt. — Bekjendtskab: 1) med noget: cognitio, notitia rei alicuius; 2) med én: notitia; nøjere B.: usus, familiaritas; stifte B. med én: jungere familiaritatem cum aliquo, om løsere B.: venire in notitiam alicuius, se bekjendt; 2) at have stort B.: multis notum esse; af mit B.: e familiarium numero.

Beklage at: 1) *trans.*: a) med Ord: miserari, commiserari, deplorare (aliquem, casum alicuius); b) i Hjertet: misereri (rei alicuius); jeg b. ham: miseret me eius; 2) *reflex.*: queri, conqueri (aliquid, de re aliqua; for én: apud aliquem). — Beklagelig: miser, miserabilis; tristis (kun om Ting). — Beklagelse: miseratio; commiseratio (for at vække Medlidenhed); til min B.: quod doleo, miseror; cum magno meo dolore. — Beklagelsesværdig: miserandus, deplorandus, miser.

Beklappe at: plaudere, applaudere (alicui); plausu (aliquid) excipere.

Beklemmelse: anxietas; animi angor. — Beklemt: anxius; føle sig b.: animo angi.

Beklippe at: attondere.

Beklæde at: 1) *egt.*: vestire, tegere; b. med Bræder: contabulare; 2) b. en Væg: parietem tapetibus vestire; b. et Embede: munus gerere, sustinere; munere fungi; b. Konsulatet: gerere consulatum. — Beklædning: tegumentum corporis; vestis (Klædning).

Bekomme at; det har bekommet mig vel: me juvit, mihi profuit; hvorledes bekom dig?: ut te juvit? det bekom ham ilde: magno ei stetit; gid det maa b. dig vel, ilde: quod bene, male tibi vertat ista res; bruges undertiden for: faa, modtage, s. d. O. — Bekomst: quantum sat est (erat).

Bekoste at: 1) b. noget paa noget: sumptum in aliqua re facere; impendere pecunias, sumptum in aliquid; 2) at skaffe paa Bekostning: suo sumptu facere, curare aliquid; b. éns Opdragelse: suo sumptu aliquem educare *el.* educandum curare; b. sig noget: aliquid emere. — Bekostelig: sumptuosus, pretiosus. — Bekostelighed: caritas. — Bekostning: sumptus, impensa; gjøre B.: se bekoste, el. det udtrs. ved Hjælp af sumptuose, f.E. gjøre store B. paa sit Liv, Bygninger: sumptuose vivere, ædificare; at kunne bestride B.: tolerare sumptus (modsat: deficere); paa sin, andres B.: suo, alieno sumptu; at le paa en andens B.: alienis malis ridere; B. ved Ligbegængelse: arbitria funeris (forsaavidt de bestaa i Gebyrer efter hvers Evne).

Bekrandse at: coronare, coronis ornare. — Bekrandsning: udtrs. ved Verbet.

Bekrige at: bellum (alicui) inferre; bello (aliquem) petere, persequi. — Bekrigelse: udtrs. ved Verbet.

Bekræfte at: affirmare, confirmare; annuere (ved et Tegn). — Bekræftelse: affirmatio, confirmatio; ved Bevis: approbatio; edelig B.: jusjurandum, affirmatio religiosa; til B. herpaa angav han: ut rei fidem faceret, indicavit; til større B.: ut maior fides rei accederet.

Bekvem: 1) om hensigtsmæssig Ind-

retning: aptus, commodus; habilis (at haandtere); at have det b.: commode vivere; en b. Adgang: promptus aditus; 2) bekvem til: opportunus, aptus, idoneus, (rei alicui, ad; qui med Konj.); om Tiden: tempestivus; 3) hvis det er dig b.: nisi molestum est. — Bekvemme sig til: animum inducere ad; descendere ad (især forbunden med en Nægtelse). — Bekvemmelighed: 1) om Tilstanden: commoditas; opportunitas (med Bibegreb af det tilfældige), commodum (især efter en Præp.); efter B.: ex commodo, per commodum; efter din B.: si commodum erit; quod commodo tuo fieri possit; i al B.: commode; 2) at have alle B.: omnibus commodis abundare; 3) bruges undertiden dadlende om Magelighed: ignavia, inertia.

Bekymre at: 1) *trans.*: sollicitare; sollicitum reddere, habere; 2) *reflex.*: ikke b. sig om: non laborare de; non curare; jeg b. mig ikke derom: non laboro; nihil curo; jeg b. mig ikke om noget: securus sum; jeg b. mig mere, mindre om: majori, minori curæ mihi est; jeg b. mig kun om mine egne, ikke om andres Sager: rerum mearum sum, aliena non curo; han er bekymret for Statens Vel: salus reipublicæ ei curæ est. — Bekymret: sollicitus; trepidus (b. og urolig). — Bekymring: cura, sollicitudo; et Liv fuldt af B.: vita sollicita, trepida (af Uro og B.). — Bekymringsfri: securus, curis vacuus, at være b.: vacare curis. — Bekymringsfuld; plenus curarum; stærkere: curis æger.

Bekæmpe at: 1) om Kamp imod: impugnare, oppugnare (aliquem); obsistere (alicui); 2) om Besejring i Kamp: devincere.

Belave sig paa: meditari, parare (aliquid, facere aliquid); at være belavet paa: paratum esse ad; exspectare (aliquid).

Bele at: deridere, irridere (aliquid).

Belejlig: opportunus, commodus; tempestivus (som kommer i rette Tid); hvis det er dem b.: nisi molestum est; paa b. Tid: commodum, in tempore. — Belejlighed: opportunitas, el. udtrs. ved Adj.; efter B.: per commodum.

Belejre at: obsidere; circumsedere; obsidione claudere, cingere. — Belejrer en: obsessor, el. udtrs. ved Verbet. — Belejring: obsidio, sjeldnere obsessio; ophæve en B.: a) om Belejrerne selv: obsidione desistere, obsidionem omittere; b) om en Undsætning: obsidione solvere, liberare. — Belejringsarbejde: opus; føre B. frem: opera admovere. — Belejringslinie: corona.

Belemret med Forretninger: negotiis districtus; b. med Gjæld: obæratus.

Beleven: urbanus, humanus. — Belevenhed: urbanitas; elegantia morum.

Beliggende; at være b.: situm esse. — Beliggenhed: situs, positio.

Belovet (om Hjælp el. Belønning): promissus.

Belte: cingulum; balteus (især til Sværd); zona (Pengebelte); cingulus (terræ: Jordbelte). — Beltemager: zonarius.

Belure at: speculari; dicta *el.* facta alicuius captare; b. en Samtale: sermonem captare.

Belyse at: illustrare; collustrare (ikke *ovf.*). — Belysning: illustratio; lux (*egt.*, en smuk B.).

Belyve én: ementiri aliquid in aliquem; mendaciis aliquem adspergere.

Belægge at: 1) *egt.*: tegere, consternere; b. med Hynder: sternere; b. med Bræder: contabulare; at være belagt med et Lag af noget: obrutum, obductum esse aliqua re; Havet er b. med Is: mare glacie vinctum *el.* obductum est; belagt med Mosaik: tessellatus; 2) *ovf.*: a) b. med Skat: tributa (alicui) imponere; b. med Arrest: in vincula conjicere, med privat Arrest: in custodiam dare; b) b. sine Ord vel: diserte loqui; verba componere. — Belæggelse: udtrs. ved Verbet; dog contabulatio: B. med Bræder.

Belære at: docere, edocere (én om noget: aliquem aliquid).

Belæsse at: onerare; *ovf.* bruges ogsaa obruere. — Belæsselse: oneratio, el. ved Verbet. — Belæsset: onustus.

Belæst; en b. Mand: homo in literis versatus, multarum literarum. — Belæsthed: udtrs. ved Adj.

Beløb: summa. — Beløbe sig til: esse, efficere; b. sig akkurat til: explere; b. sig til mere end: superare; hans Gjæld b. sig til en Talent: talentum debet; men hvor Verbet bruges upers.: effici, expleri, f. E. det b. sig akkurat til en Talent: talentum expletur; hvor meget b. det sig til: quantum efficitur? om Mandtal bruges: esse, f.E. Hæren beløb sig til ti Tusind Mand: exercitus erat decem millium.

Belønne at: præmio afficere (aliquem); præmium dare, tribuere (alicui); b. én med en Borgerkrands: corona civica aliquem honorare; naar en Person ikke er Handlingens Subjekt: compensare. — Belønning: præmium; honor (hvor den indbefatter Hædersbevisning; give én en B.: honorem habere alicui); merces (hvor Pengene betragtes som Hovedsagen).

Bemale at: pingendo polluere, dedecorare. — Bemaling: udtrs. ved Verbet.

Bemande at: classem, navem complere (sociis navalibus). — Bemanding: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Mandskabet ombord: socii navales; nautici.

Bemeldt: udtrs. ved en relativ Sætning med commemorare, dicere, f. E. paa b. Sted: eo, quem commemoravimus, loco.

Bemestre sig at: occupare (aliquid), potiri (re aliqua).

Bemidlet: opulentus, qui opibus valet; de bemidlede Borgere: udtrs. ofte ved boni.

Bemyndige én til: potestatem, arbitrium alicuius rei alicui delegare, permittere; hvem har bemyndiget dig hertil: quo auctore hoc fecisti? — Bemyndigelse, bemyndiget: udtrs. ved Verbet.

Bemægtige sig: occupare (aliquid), potiri (aliqua re; rerum: den højeste Magt); b. sig en Arv, Ejendom og lgd.: invadere. — Bemægtigelse: occupatio el. ved Verbet.

Bemærke at: 1) *egt.*: notare, annotare, nota premere; 2) *ovf.*: a) mundtlig: dicere; sententiam proferre; have i noget hertil at b.: numquid ad hæc vultis? b) ved Øjet: observare; ved Øje og Tænkning: animadvertere; ved Tænkning: intelligere; ved Sandserne: sentire; c) om et Ord: significare. — Bemærkelse: significatio. — Bemærkning: 1) nota, annotatio; 2) animadversio, observatio el. udtrs. ved Verbet.

Ben: 1) i Legemet: os (*Gen.* ossis); om afdødes jordiske Levninger: ossa; at gaa gjennem Marv og B. (om Kuldegysen): per ossa currere; at være Skind og B.: vix ossibus hærere; macie confectum esse; 2) som Lem: a) *egt.*: crus, men hvor det ikke fremhæves som Lem, bruges altid pes, f.E. hans Ben kunne næppe bære ham: vix se pedibus sustinet; spænde B. for én: supplantare aliquem; tage Benene med sig: accelerare gradum; b) *ovf.*; holde en Hær paa Benene: exercitum instructum habere; at komme paa B.: *α*) efter Sygdom: convalescere; resurgere; *β*) efter Tab: udtrs. ved Omskr. med meliore loco, f. E. han begynder at komme paa Benene igjen: res ejus meliore loco esse coeperunt; staa paa sine egne B.: suum esse; se sustentare, alere (materielt); suum judicium sequi (sjæleligt); hjælpe én paa Benene: aliquem erigere, sublevare; 3) B. paa et Møbel: fulcrum, dog ogsaa pes. — Benagtig: osseus. — Benbrud: crus factum. — Benedder, Benkræft: caries. — Benet: ossium plenus. — Benhaard: osseus. — Benklæder: tegimen crurum; Romerne brugte Laarbind: feminalia, og et Skjørt: subligaculum; Gallernes B. kaldtes braccæ; med B. paa: braccatus. — Benløs: sine ossibus (smlg. uden B.: sine pedibus, pedibus orbatus). — Benrad: ossa (*Pl.*). — Benskinne: ocrea; med B. paa: ocreatus.

Benaade at: 1) b. én: poenam alicui remittere; veniam delicti dare *el.* gratiam delicti facere alicui; blive benaadet: veniam delicti impetrare; 2) b. én med noget: aliquem aliqua re ornare, honorare. — Benaadelse, Benaadning: udtrs. ved Verbet; ogsaa poenæ remissio, delicti venia.

Benved: ligustrum.

Benytte at: (re aliqua) uti; (aliquid) adhibere (til: ad, in); b. alle Midler: omnes vias persequi. — Benyttelse: usus el. ved Verbet.

Benægte at: negare (modsat bekræfte); infitiari (modsat bekjende). — Benægtelse: negatio, infitiatio.

Benævne at: appellare, nominare (aliquem); nomen dare (f. E. alicui Scipioni). — Benævnelse: nomen; nominatio (*sen.*).

Beordre at: 1) b. én: alicui mandare, negotium dare (ut); 2) b. noget: aliquid imperare, smlg. Ordre.

Bepakke at: onerare; bepakket (om en Person): sarcinis onustus.

Bepandsret: lorica indutus.

Beplante at: conserere.

Beraabe sig: 1) paa én: a) som Autoritet: uti aliquo auctore; provocare ad aliquem auctorem; b) som Vidne: uti testimonio alicuius; producere aliquem testem; c) som Undskyldning: excusare se exemplo alicuius; 2) b. sig paa noget: a) som Undskyldning: excusare aliquid, f. E. paa sin Fattigdom: paupertatem; b) som Bevis: in medium proferre; laudare.

Beraad; være i B.: dubitare, hæsitare.

Beramme at: statuere, constituere; indicere (*offentlig*).

Berede at: 1) *trans.*: parare, apparare; b. Vej: munire viam; b. Gjæstebud: parare, ornare, instruere convivium; b. Leje: sternere lectum; b. en Drik: miscere poculum; b. Undergang, Ulykke, Fare: machinari, moliri perniciem, calamitatem, periculum; 2) *reflex.*; b. sig paa noget (som er i Vente): exspectare, opperiri aliquid; b. sig paa at gjøre noget: meditari aliquid facere; parare se ad (f.E. dicendum); b. sig til Krig: parare bellum. — Beredskab; holde i B. = holde beredt: paratum, in promptu habere; være i B.: paratum, in promptu esse. — Beredt: paratus, promptus. — Beredvillig: paratus animo, promptus; officiosus (b. til at vise en Tjeneste). — Beredvillighed: animus paratus, promptus; officium; med B.: haud cunctanter; prompte.

Bereden Mand: eques.

Beregne at: computare, rationem subducere, instituere; b. nøje: ad calculos vocare (især *ovf.*); b. et Tab: æstimare damnum; b. Længde, Brede og lgd.: computare; b. Sol- og Maaneformørkelser og lgd.: reputare; b. Himmellegemers Gang og lgd.: dimetiri; b. i Tanken: metiri, f.E. b. alt efter Fordel: omnia lucro metiri; beregnet paa: compositus ad. — Beregning: ratio, computatio; subductio; gjøre en B.: calculos *el.* rationem subducere, se beregne.

Berejse at: obire, peragrare; berejst: qui multas terras obiit.

Berette at: nuntiare; referre (især i Embedsforhold); narrare; om en Udsending, der bringer Svar: renuntiare; b. hjem: domum nuntiare; b. skriftlig: scribere; b. til en Øvrighed: deferre ad. — Beretning: nuntius; narratio, renunciatio; skriftlig: literæ; paalidelig B. af én: auctoritas; efter éns B.: aliquo auctore; give B.: se berette; jeg har faaet den B.: mihi nuntiatum est; ad me relatum est; certior factus sum.

Berettige én til noget = bemyndige. At være berettiget til at gjøre noget: jure suo aliquid facere; aliquid faciendi jus habere, f. E. at tiltræde en Arv: hereditatem adeundi; en b. Klage: justa querela; en b. Arving: legitimus heres. — Berettigelse: 1) = Bemyndigelse; 2) jus; med hvilken B.?: a) om retslig B.: quo jure? b) om given B.: quo auctore?

Berider en: equitandi magister.

Berige at: 1) *trans.*: locupletare, divitiis augere; b. sin Aand: animum excolere (studiis); b. en Samling og lgd.: augere; 2) *reflex.*: locupletari; rem suam augere; prædari (de, især med Uret). — Berigelse: amplificatio rei familiaris el. ved Verbet.

Berigtige at: a) en Fejl: emendare, corrigere; b) en Sag: expedire, transigere rem; c) en Regning og lgd.: solvere. — Berigtigelse: emendatio, solutio el. ved Verbet.

Bernsten: glesum.

Bero at: 1) lade bero: integrum *el.* in medio relinquere; lade b. ved: acquiescere in; herved lade vi dette bero: haec hactenus; 2) bero paa: positum esse in, constare in, contineri re aliqua, pendere ex; alt b. derpaa: in eo omnia sunt, vertuntur; hic est cardo rerum; alt b. paa dig: omnia in te posita sunt, sita sunt, ex te pendent; det b. paa ham selv: ex

illo pendet; herpaa b. vort Vel: res nostra in hac re agitur; omnis nostra salus consistit in hac re (in hoc homine); lade alt b. paa et Slag: rem in aciem committere, paa Udfaldet: in discrimen committere. — Stille i Bero: se bero 1.

Berolige at: 1) *trans.*: placare, tranquillum reddere; b. Lidenskaber og lgd.: sedare, comprimere; beroliget: placatus; placidus (især naar det viser sig i Udtrykket); 2) *reflex.*: animo consistere; conquiescere; b. sig ved noget: in re aliqua acquiescere. — Beroligelse: placatio, sedatio (især animi); finde B. ved: conquiescere in; ikke kunne finde B.: animo, mente non consistere.

Beruse at: 1) *trans.*: a) *egt.*: ebrium facere; b) *ovf.*: efferre; at være beruset af Glæde: efferri lætitia; 2) *reflex.*: a) *egt.*: vino se obruere; b) *ovf.*: b. sig i Nydelser: bacchari in voluptatibus. — Beruset: ebrius, ogsaa *ovf.*, f.E. fortuna ebrius: b. af Lykke.

Berygtet: infamis, famosus.

Berømme at: 1) *trans.*: prædicare, celebrare, laudibus efferre *el.* tollere; 2) *reflex.*; b. sig af noget: gloriari aliquid, aliqua re; jactare aliquid. — Berømmelse: 1) Handlingen: laudatio, prædicatio; 2) B. som nydes: laus *el.* laudes; fama, gloria. — Berømmelig: gloriosus, laudandus. — Berømmelsesværdig: prædicatione *el.* qui prædicetur dignus og lgd. — Berømt: clarus, inclitus, illustris, insignis; at gjøre b.: nobilitare, illustrare (især om Værker); famam, gloriam addere (især om Daad) el. ved Adj.; at blive b.: udtrs. ved Adj. og fieri, der ogsaa gjengive: at gjøre sig b., f.E. han har gjort sig b. ved sin Vedholdenhed: assiduitate sua clarus factus est.

Berøre at: 1) *egt.*: tangere, attingere; b. Overfladen af noget: stringere aliquid; 2) *ovf.*: a) om Indtryk: movere, commovere; 3) b. i Talen: breviter perstringere, attingere (aliquid), brevem mentionem facere (rei alicuius); jeg vil ikke undlade at b.: non præteribo; som berørt: quod supra commemoravimus; den berørte Sag: ea, quam commemoravimus, res. — Berørelse: tactio, contrectatio el. ved Verbet.

Berøve én noget: privare, spoliare (især Bytte), orbare (mest Børn, Sandsers Brug) aliquem aliqua re; eripere, adimere, auferre (især ved Tyveri) alicui aliquid; b. én Haabet: spem alicui præcludere, præcidere, eripere; dejicere aliquem spe; b. én et Embede: movere, dejicere, depellere aliquem munere aliquo; b. én Lejlighed: occasionem alicui intercidere, eripere; b. én godt Navn og Rygte: lædere famam *el.* existimationem alicuius; berøves Brugen af: capi, f. E. berøvet Forstandens Brug, Øjnene: mente, oculis captus. — Berøvelse: 1) Handlingen: privatio, spoliatio, orbatio *el.* ved Verbet; 2) Tilstanden: orbitas el. ved Verbet.

Besaa at: conserere.. — Besaaning: consitio.

Bese at: inspicere, visere, oculis perlustrare; b. nøje perspicere.

Besegle at: f. E. med sit Blod, sin Ed.: confirmare sanguine, jurejurando. — Besegling: confirmatio.

Besejle at: navigare (mare). — Besejling: navigatio.

Besidde at: possidere, tenere, habere; b. store Midler: divitiis, opibus florere, affluere; b. Yndest, Anseelse, Magt, Hæder, Tillid: gratia, auctoritate, opibus, gloria, fide florere; b. Indsigt, Lærdom o.s.v.: valere intelligentia, doctrina o.s.v.; b. Indflydelse: multum valere, posse; b. en Egenskab: udtrs. ved esse med Gen., Abl. (med eller uden præditus) el. ved Omskrivning, f.E. han besad stor Veltalenhed: magna in eo fuit eloquentia; at b. mange Kræfter: multarum virium esse; at b. Standhaftighed: magna constantia esse; at b. Aand: ingenio valere; som besidder Styrke: robustus; som b. Alvor: severus; som b. Aand: ingeniosus o.s.v.; b. Tillid til: fidem habere (alicui), til sig selv: fiduciam sui, til noget: fiduciam alicuius rei. — Besiddelse: possessio; have i B., være i B. af: se besidde; tage i B. el. sætte sig i B. af: occupare; invadere aliquid (især Ejendom, Arv); potiri (re aliqua); tage i B. paa Grund af Hævd: usucapere; blive i B. af: obtinere, retinere, tenere; komme i B. af: a) = tage i B.; b) ved Hændelse: udtrs. ved contingere, f. E.

han er kommen i B. af mange Fordele: multa commoda illi contigerunt; c) om hvad der tilfalder én: udtrs. ved obtingere. — Besidder en: possessor, dominus.

Besinde sig: 1) *abs.*: a) om Forandring af Beslutning: sententiam, mentem mutare; animum flectere; b) om at samle sine Tanker: animum recipere; ad se redire; ikke at kunne b. sig: mentis compotem non esse; apud se non esse; 2) b. sig paa noget: aliquid meditari, deliberare animo, animo volvere. — Besindelse; komme til B.: ad se *el.* sanitatem redire; bringe én til B.: ad sanitatem aliquem reducere; revocare animum alicuius; være uden B.: animo relictum esse. — Besindig: constans, gravis. — Besindighed: constantia, gravitas, moderatio (animi).

Besjæle at: 1) *egt.*: animare; 2) *ovf.*: b. én med Iver og lgd.: accendere, inflammare aliquem *el.* studium alicuius; at være besjælet af: ardere, f. E. af Iver, Begjærlighed: studio, cupiditate; at være besjælet af ædle Følelser og lgd.: excellere (re aliqua).

Besk: amarus; *ovf.* ogsaa acerbus (især om Sorg.) — Beskhed: acerbitas; amaritudo (*sjeld.* og *sen.*).

Beskadige at: lædere, affligere; lacerare (hvad der let rives itu); b. én: vulnere aliquem afficere; aliquem vulnerare. — Beskadigelse: udtrs. ved Verbet, undertiden: vulnus.

Beskaffen; saaledes b.: talis, eiusmodi, ita comparatus; hvorledes b.: qualis, cuiusmodi; anderledes b.: alius, aliter comparatus, non eiusmodi; hvorledes er det b. med dig: quid agis? quo loco sunt res tuæ? — Beskaffenhed: natura, indoles (Sjæls B.); Legems B.: constitutio, affectio (corporis); passende B.: commoditas; om ydre Forhold: conditio, ratio, f.E. saaledes er B. af vort Liv: ita comparata est ratio vitæ nostræ; Tidens B.: tempus; Vejrets B.: coelum, tempestas; et Steds B.: loci natura; god, slet B.: bonitas, pravitas o.s.v.; Sagen er af samme B.: eadem est ratio huius rei; som er af lignende B.: simili modo comparatus; af hvilken B: cuiusmodi; af hvilkensomhelst B.: cuiuscunque modi; af en vis B.: cuiusdammodi; af hvilken B. end: cuicuimodi; af hvilken B. er Sagen: quæ est conditio rei, quomodo se habet illa res? efter Sagens B.: pro re nata; ut res est.

Beskatte at: tributum imponere (alicui); b. stærkt; tributis onerare (aliquem). — Beskatning: udtrs. ved Verbet; tributum; uden B.: immunis.

Besked: 1) som gives eller faaes: responsum; spørge om B.: responsum petere; give B.: a) selv: respondere; b) til en Udsending: renuntiare; c) give skriftlig B.: rescribere; faa B.: accipere responsum; bringe B.: renuntiare, exacta referre (om hvad man har undersøgt); 2) om Kjendskab; vide B. med: peritum esse (rei alicuius), intelligere, callere (rem); ikke vide B. med: nescire (rem), rudem esse (alicuius rei), f.E. litterarum; ikke vide rigtig B. med: hæsitare in; faa B. paa noget: edoceri aliquid.

Beskeden: modestus, verecundus. — Beskedenhed: modestia, verecundia; med B.: modeste, pudenter, verecunde.

Beskeler en: admissarius.

Beskikke at: 1) om en højere Styrelse: tribuere, assignare, dare; 2) b. én til et Embede: munus ad aliquem deferre; mandare alicui munus; 3) b. sit Hus: res omnes componere. — Beskikkelse: udtrs ved Verbet, f.E. B. til Embedet: munus delatum.

Beskinne at: collustrare, illustrare; beskinnet af Solen: apricus (om et Sted).

Beskrive at: 1) give Beskrivelse af: describere, exponere; enarrare; describere (et Sted, hvor noget findes); 2) b. en Bane og lgd.: percurrere; conficere; b. en Cirkel: orbem ducere; 3) i Betydn. skrive paa: inscribere. — Beskrivelse: 1) descriptio, enarratio el. ved Verbet; 2) udtrs. ved Verbet; at give en god B. af, f.E. Sagernes Stilling: laudare rerum statum; at give en daarlig B. af den: deplorare, accusare rerum statum; under al B.: omskrives ved dici non potest; overgaa al B.: fidem evincere el ved Hjælp af dici non potest, f. E. Folks Glæde over Sejren overgik al B.: dici non potest, quanto gaudio victoria illa homines perfuderit.

Beskue at: intueri, comtemplari. — Beskuelse: contemplatio. — Beskuer en: spectator.

Beskyde at: a) med Bue og Spyd: jaculari; tela conjicere, congerere in; b) b. med grovt Skyts: tormentis petere, oppugnare, ferire. — Beskydelse: udtrs. ved Verbet.

Beskygge at: opacare (aliquid); umbram afferre (alicui); beskygget: opacus (om forfriskende Skygge), umbrosus.

Beskylde at: a) incusare (aliquem alicuius rei); criminari (af slette Bevæggrunde); b. grundløst: insimulare, stærkere: calumniari; b. én for Retten: aliquem accusare; nomen alicuius deferre, se anklage. — Beskyldning: crimen, incusatio, accusatio, insimulatio, calumnia.

Beskylle at: alluere.

Beskytte at: tueri, defendere; tutum præstare (imod: a, contra); præsidere (især om en Guddom, som b. en By; urbi); b. ved Indflydelse: patrocinari (alicui). — Beskyttelse: tutela, præsidium, patrocinium. — Beskyttelsesmiddel: munimentum. — Beskytter en: tutor, defensor; B. for Retten: patronus. — Beskytterinde: patrona.

Beskæftige at: 1) *trans.*: occupare; b. Folks Sind, Øjne: detinere animos, oculos hominum; b. paa flere Steder: distinere, distringere; 2) *reflex.*: occupatum esse (aliqua re, med en Virksomhed; in aliqua re, med Udførelse af en Virksomhed); versari in re aliqua; b. sig ivrig med: intentum esse (rei alicui, in rem); at være b. med sine egne Tanker: in cogitatione defixum esse. — Beskæftigelse: 1) occupatio; studium (aandelig B.); B. med Landvæsenet: cultus agrorum; 2) negotium; opus (det, som beskæftiger).

Beskæmme at: ignominia (aliquem) afficere *el.* adspergere; om et Arbejde: indignum (aliquo) esse; i Betydningen gjøre til Skamme: pudore afficere, multo antecellere; han blev beskæmmet: ignominia affectus est; han stod der b.: pudibundus stetit. — Beskæmmelse: ignominia (som lides), pudor (som føles). — Beskæmmelig: ignominiosus.

Beskænket: vino obrutus; inebriatus.

Beskære at: 1) *egt.*; b. Træer: putare, amputare; b. Negle og lgd.: rececare; 2) b. én noget: alicui aliquid dare, largiri. — Beskærelse, Beskæring: 1) putatio, amputatio; 2) udtrs. ved Verbet.

Beskærme at: tueri, tutum præstare, defendere, f.E. Blomster mod Kulden: flores a frigore, contra frigus; b. ved Indflydelse: patrocinari (alicui). — Beskærmelse: tutela, patrocinium. — Beskjærmer en: tutor, defensor.

Beslaa at: 1) en Hest og lgd.: calceare; 2) instruere; udtrs. bedst ved et Adj. el. Omskrivn., f.E. beslaaet med Jern: ferratus, b. med Kobber: æratus; 3) b. Sejlene: vela ad malos destinare. — Beslag: 1) udtrs. ved Verbet, se beslaa; 2) *ovf.*; lægge B. paa: a) med Hensyn til Kravet): sibi vindicare; b) om en foreløbig Beslaglæggelse: retinere; comprehendere (bemægtige sig og lægge B. paa, f.E. et Skib: navem); c) lægge B. paa én: occupare aliquem; 3) B. paa et Hjul: canthus. — Beslaglæggelse: se Beslag 2.

Beslutte at:* statuere, constituere, decernere (aliquid facere; ut aliquis aliquid faciat); om Folket: sciscere, sancire, jubere, velle; om Senatet: censere, statuere, decernere; om begge ogsaa: placere, visum esse senatui, populo; b. sig til: inducere in animum; jeg har fast besluttet: certum deliberatumque est mihi; constat mihi; mihi propositum est; jeg har besluttet hos mig selv: apud animum statui; constat apud animum *el.* mihi. — Beslutning: consilium, propositum; B. af Folket: plebiscitum; B. af Senatet: senatus consultum *el.* decretum; tage en B.: se beslutte; det er min faste B.: = jeg har fast besluttet; uoverlagt B.: temeritas.

Beslægtet ved Fødsel: consangvineus, ved Giftermaal: affinis, paa Faders Side: agnatus, alm.: propinquus, cognatus; nær b.: necessarius; langt ude b. med én: qui aliquem longinqua cognatione attingit; beslægtede Ord: cognata verba.

Besmitte at: polluere, contaminare; som Particip. tillige contactus. — Besmittelse: contagio (moralsk) el. ved Verbet.

Besmykke at: tegere, f. E. Skændsler med Tale: turpia facta oratione; b. en Last (med Ord): vitium verbis decoris obvolvere; dække noget med et besmykkende Navn: nomine aliquid prætexere. — Besmykkelse: udtrs. ved Verbet.

Besmøre at: oblinere, illinere; perungere (overalt). — Besmørelse: udtrs. ved Verbet.

Besnære at: irretire, in fraudem inducere. — Besnærelse: circumscriptio (i Pengesager), ved Verbet.

Besparelse: compendium.

Bespise at: victum præbere (alicui), alere (aliquem). — Bespisning: udtrs. ved Verbet.

Bespotte at: irridere. — Bespottelig: impius. — Bespottelse: irrisio.

Bestaa at: 1) *trans.*; bestaa en Kamp, Prøve og lgd.: sustinere, subire; 2) *intrans.*: a) om Vedvaren: stare, constare, manere; om en Magt, Lov og lgd.: valere; b. endnu: exstare, superesse; saalænge Staten b.: republica stante; b) om et Forhold imellem to el. flere: intercedere (alicui cum aliquo, inter aliquos); c) bestaa i, f.E. en Kamp: parem esse alicui *el.* pugnæ parem esse; b. i en Prøve: stare (modsat cadere); d) ikke bestaa med: repugnare (alicui rei), non congruere cum; e) bestaa af: *α*) om Stof, Sammensætning, Antal: constare ex; esse med et Adj. el. Gen., f. E. Mennesket bestaaer af Sjæl og Legeme: homo ex animo et corpore constat; Vognen bestaaer af Jern: currus est ferreus; Flaaden bestaaer af hundrede Skibe: classis est centum navium; *β*) aldeles ensbetydende med bero paa: se bero 2. — Bestanddele: elementa (alicuius rei), undert. partes.

Bestandig: 1) *Adj.*: a) om Personer: stabilis, constans; at være b.: animo constanti esse; at være b. i noget: in re aliqua perseverare, perstare; b) om Ting, Begreber: perpetuus, sempiternus; 2) *Adv.*: semper, perpetuo; for b.: in perpetuum; in omne tempus. — Bestandighed: 1) constantia; 2) perpetuitas.

Bestedt; at være b. i Nød: a) om Fare: versari in periculis; b) om Trang: laborare, premi inopia.

Bestemme at: 1) i Betydningen noget og b. at gjøre noget: statue aliquid, aliquid facere; i sidste tillig decernere, censere; om bydende B stemmelse ogsaa: sancire, indice (offentlig), om forbydende B.: caver smlg. beslutte; 2) b. én til at gjø noget: adducere, inducere, impelle aliquem ad *el.* ut; b. sig til at gjø noget: consilium capere aliquid facer in animum inducere aliquid facere ut; ikke kunne b. sig (*abs.*): consili trepidare; at lade sig b. til: adduc impelli ad; jeg lod mig b. hert ved den Omstændighed: ea re impu sus hoc feci; 3) i Betydningen træffe en Bestemmelse om en Perso eller Ting: destinare (aliquem alici rei *el.* ad; aliquid alicui *el.* ad; ali quem consulem), smlg. Bestemmels 3. 4.; Døden er bestemt for alle: mor manet omnes; 4) b. et Ords Betyd ning og lgd.: definire, interpretari. — Bestemmelse: 1) Handlingen: con stitutio, destinatio, definitio, interpre tatio, smlg. bestemme 1, 3, 4, el. udtrs ved Verbet; 2) den tagne Bestemmelse consilium, voluntas; tage en B.: con silium capere *el.* = bestemme 1; tag anden B.: sententiam, animum mutare efter hans B.: ex voluntate ejus; se cundum id, quod statuerat; da har efter sin B. var kommen til Rom Romam quum pervenisset, quo inten derat; 3) Bestemmelsen med et levend Væsen: lex *el.* conditio, qua quis natus *el.* generatus est; det er vor B.: ita ea lege, ea conditione nati sumus ut; vor B. er højere: ad altiora nati sumus; hvad er din B. med dette Menneske: quid facies huic homini *el.* hoc homine? 4) Bestemmelsen med en Ting: consilium, usus, munus; hvad er din B. med denne Ting: quo usui destinavisti hanc rem? hvad er din B. med at gaa: quo consilio abis? hvad har din B. været med at gjøre dette: quid secutus hoc fecisti? 5) B. af et Ord: definitio, interpretatio. — Bestemmelsesgrund: ratio; min B.: quæ me impulit ratio. — Bestemt: 1) som *Particip.*: se bestemme; 2) *Adj.*: a) om Personer: constans; tenax propositi; b) om Ting: certus, clarus; 3) *Adv.*: certe; sine dubio; at tale b.: distincte, clare loqui. — Bestemt-

hed: 1) i Karakter: constantia; animus constans, firmus; 2) jeg véd med B.: certo scio; certum mihi est.

Bestige at: ascendere, f.E. et Bjerg, en Hest, en Mur: montem, equum, murum, et Skib: navem (ogsaa conscendere); b. med Anstrængelse: eniti in, f.E. Toppen af et Bjerg: verticem montis; b. Tronen: regno potiri, regem fieri. — Bestigelse: ascensus, ascensio.

Bestikke at: corrumpere (pecunia); søge at b. én: sollicitare, tentare, oppugnare aliquem pecunia; lade sig b.: corrumpi; én, som ikke er bestukken: incorruptus (ogsaa som ikke lader sig b. = integer); b. én til at gjøre noget: donis, pecunia, largitione aliquem impellere ad, ut. — Bestikkelig: venalis, numarius; qui corrumpi potest, se corrumpi patitur. — Bestikkelighed: maa omskrs., f.E. han kjendte hans B.: scivit eum corrumpi posse, eum venalem esse. — Bestikkelse: largitio el. ved Verbet.

Bestille at: 1) om Virksomhed: agere; facere (mere om et enkelt Arbejde); have, ikke have at b. med én: rem, nihil negotii habere cum aliquo; hvad har du her at b.: quid tibi hic negotii est? det er snart b.: brevi confectum erit; at have meget at b.: occupatissimum esse; ikke gide b. det mindste: manum non vertere; ne digitum quidem porrigere; 2) om Forlangende; b. noget hos én: mandare alicui ut faciat, mittat aliquid; b. én til sig: vocare aliquem; jubere aliquem venire; b. Middagsmad, Lys: imperare coenam, lumen. — Bestilling: 1) munus, provincia; cura (privat); dette er min B.: hoc ago; 2) udtrs. ved Verbet. — Bestillingsmand: magistratus; homo publico munere ornatus.

Bestjæle én: furari, furto auferre alicui aliquid; b. Staten: peculatum facere (om Embedsmænd); jeg er bleven bestjaalen for det: furto mihi ereptum, ablatum illud est.

Bestorme at: 1) en By og lgd.: oppugnare, impugnare; 2) b. én med Bønner: fatigare, urgere aliquem precibus; 3) om Lidenskaber: agitare, perturbare. — Bestormelse: 1) oppugnatio; 2-3) ved Verbet.

Bestraale at, om Solen: collustrare; bestraalet af Solen: apricus, radiis solis ictus.

Bestride at: 1) om Kamp: oppugnare (aliquem, om Angreb); repugnare (alicui, om Modstand); 2) *ovf.*; b. et Hverv: munus gerere; rempublicam gerere (for Staten); ikke at kunne b. et Arbejde, Omkostninger: non parem esse, non sufficere operi, sumptibus; b. Omkostninger ved noget: suo sumptu aliquid facere; b. Omkostninger ved Hjælp af noget: tolerare sumptus re aliqua; b. Vanskeligheder, Farer og lgd.: expedire, vincere; 3) b. et Udsagn, en Sætning og lgd.: in dubium vocare. — Bestridelse: udtrs. ved Verbet.

Bestryge at: 1) *egt.*: oblinere, illinere, ungere (aliquid aliqua re); 2) *ovf.* = stryge langs med: destringere.

Bestræbe sig for: niti, eniti (pro, ad, ut); operam dare, id agere, ut. — Bestræbelse: labor, opera el. ved Verbet.

Bestrø at: adspergere, conspergere; b. Jorden med Blade, Blomster: terram sternere foliis, floribus; bestrøet med Krat, Træer: virgultis obsitus, raris arboribus.

Bestyre at: administrare, gubernare, regere; b. en Provins: præesse provinciæ; b. et Embede: munus gerere; b. i en andens Sted: procurare. — Bestyrelse: administratio, gubernatio, imperium; B. af Staten: summa potestas, res; summa rerum.

Bestyrke at: firmare, confirmare; b. én i hans Haab, Mening: confirmare spem, opinionem alicuius; b. ved Vidnesbyrd: testibus confirmare. — Bestyrkelse: confirmatio, el. ved Verbet; til B. herpaa fremførte han: rei firmandæ caussa, quod ut confirmaret, protulit; til end mere B.: quo magis rei fides constaret.

Bestyrtelse: perturbatio; trepidatio. — Bestyrtet: attonitus, perturbatus; blive b.: perturbari; gjøre b.: perturbare.

Bestænke at: spargere, aspergere, conspergere. — Bestænkelse, Bestænkning: aspersio, conspersio el. ved Verbet.

Besudle at: inquinare, commaculare; oblinere (*ovf.*). — Besudling: udtrs. ved Verbet.

Besvangre at: gravidam reddere, matrem facere; *sjeldn.* gravidare. — Besvangrelse: udtrs. ved Verbet.

Besvare at: respondere (et Spørgsmaal: ad aliquid, alicui; et Brev: ad literas, literis; rescribere ad literas); explicare (en Opgave); b. med ja: affirmare, annuere; b. med nej: negare. — Besvarelse: responsio; explicatio.

Besvige at: defraudare, circumscribere (aliquem aliqua re) — Besvigelse: defraudatio, circumscriptio.

Besvime at: animo linqui; deficere; han besvimede: animus eum reliquit. — Besvimelse: udtrs. ved Verbet.

Besvogre sig med én: affinitatem cum aliquo jungere, contrahere; at være besvogret med én: affinem esse alicui; affinitate cum aliquo conjunctum esse. — Besvogrelse: affinitas.

Besvære at: 1) *trans.*: a) b. én: molestiam afferre, molestum esse alicui; aliquem aggravare; b) b. én med noget: onerare, gravare aliquem aliqua re; besværes af: vexari (re aliqua); 2) *reflex.*; b. sig over noget: queri, conqueri de (for én: apud aliquem); expostulare (de re aliqua, aliquid esse factum; for én: cum aliquo); b. sig over én: aliquem accusare. — Besværing, Besværelse: querela; querimonia (især for at afhjælpe noget). — Besværlig: laboriosus (som volder Anstrængelse), molestus (som er besværende), gravis; at falde b.: oneri *el.* molestum esse; det falder mig b. at: difficile mihi est. — Besværlighed, Besvær: molestia (som føles), onus (som trykker), incommodum; Tidernes B.: iniquitas temporum; med B.: ægre; med stor B.: ægerrime; uden nogen B.: sine ulla molestia; facile; have B. med: laborare in; hvis det ikke er til B.: nisi molestum est.

Besværge at: 1) b. noget: jurejurando aliquid confirmare; 2) b. én: obtestari, obsecrare aliquem (ved noget: per aliquid, f. E. ved Guderne, sine Børn: per deos, liberos suos). — Besværgelse: 1) udtrs. ved Verbet el. religiosa affirmatio; 2) obsecratio el. ved Verbet; 3) som Formel: carmen (ma[gi]cum); fremsige en B.: cantare. — Besværger en: magus.

Besynderlig: mirus, memorabilis. — Besynderlighed: 1) Egenskaben at være besynderlig: mira, singularis (r[ei] alicuius) natura; der er den B. de[rm]ed: hoc miri res habet; 2) en [B.] (= en besynderlig Ting): res mir[a,] memorabilis; 3) i B.: præcipue.

Besynge at: canere, cantare, cant[are,] celebrare. — Besyngelse: udtrs. ve[d] Verbet.

Besætte at: 1) i Krigssproget: occupare, capere (et Sted), obsidere (e[n] Bro, Vej); holde besat: tenere, obsidere; 2) udenfor Krigssproget: a) b[.] et Embede med én: præficere aliquem muneri; mandare alicui munus; ikke besat: vacuus; b) b. noget med noget: instruere aliquid aliqua re; ornare (om hvad der pynter); b. et Bord med Retter: onerare, exstruere mensam epulis; besat med: udtrs. saaledes ved instructus, ornatus (re aliqua) og lgd., men hyppigere ved Adj. som ende paa atus og osus, f.E. besat med Haar: villosus, b. med Fryndser: fimbriatus. — Besættelse: occupatio (af et Sted), ellers ved Verbet. — Besætning: a) paa et Skib: remigium, socii navales; b) paa en Flaade: classiarii (milites, nautæ); c) paa en Kjole: instita, limbus; d) i en By el. Fæstning o.s.v.: præsidium; lægge i B.: in præsidio collocare; lægge B. i en By: urbem præsidio firmare; præsidium urbi addere; ligge i B.: præsidiis tenere, in præsidio esse; have en B.: præsidio teneri, firmari.

Besøg: salutatio (især Klienters); udtrs. hyppigst ved Verbet el. Omskrivning, f. E. hans B. var mig uventet: insperanti mihi venit; faa B.: salutari; aflægge B.: salutatum, salutandi caussa venire; salutare; om en Læge: visere; aflægge hyppige B. hos én: ad aliquem ventitare; aliquem *el.* domum alicuius frequentare; éns hyppige B.: assiduitas *el.* frequentia alicuius; tage imod et B.: aliquem admittere; tage imod B.: salutatores admittere; ikke tage imod B.: neminem admittere; janua prohibere (salutatores). — Besøge at: 1) en Person: visitare, visere,

adire; salutare (især af Pligt og Høflighed); b. hyppigt: ventitare ad; du har ikke besøgt mig længe: dudum est, quod apud me non fuisti; 2) b. et Sted: adire, visere; b. hyppigt: frequentare, celebrare; besøgt: celeber, frequens.

Besørge at: curare; procurare (især i en andens Navn); lade noget b. ved en anden: aliquid faciendum alicui mandare, tradere; b. de religiøse Handlinger i Anledning af et Varsel: prodigium procurare; b. éns Forretning: negotium alicuius procurare; b. et Ærinde for én: negotium alicuius gerere; b. en Forretning for én: negotium alicui curare; b. et Brev til én: literas ad aliquem perferendas curare; b. éns Begravelse: justa alicui solvere; b. noget tilvejebragt: providere, prospicere, f.E. Korn for en Hær: frumentum exercitui. — Besørgelse: curatio, procuratio el. udtrs. ved Verbet.

Betage at: 1) om Borttagelse: eripere, auferre; b. én Haabet: spem alicui præcidere, præcludere; b. én Modet: aliquem *el.* animum alicuius percellere, affligere; b. én en Skruppel: scrupulum ex animo alicuius evellere; b. én Frygt og lgd.: metum alicuius levare *el.* tollere; 2) om Indtrængen i Sindet: invadere; incedere (i Perf. og Plusq.); betagen: perculsus; at være b. af Forundring og lgd.: torpescere (re aliqua); b. af Rædsel: attonitus; han blev ganske b.: hoc animum eius perculit; 3) betaget paa: captus, f.E. Synet: oculis.

Betakke sig: recusare, renuere (for noget: aliquid).

Betale at: 1) solvere; b. noget: solvere pretium pro re aliqua; b. dyrt: magno emere; b. med tre Miner: tribus minis emere; hvormeget har du betalt derfor: quanti hoc emisti? ikke at kunne b.: non esse solvendo; b. kontant: pecuniam repræsentare; præsenti pecunia emere; b. én: solvere alicui debitum; b. én fire Sestertser: numerare alicui quatuor sestertios; at skulle betales en bestemt Dag: cadere in diem; b. tilbage: resolvere; b. én med en Anvisning: perscribere alicui pecuniam; b. Gjæld: dissolvere æs alienum; nomen expedire; faa sit Arbejde betalt: mercedem operæ accipere; 2) *ovf.*; b. noget med noget, f.E. Godt med Ondt: beneficia maledictis pensare *el.* compensare; b. lige for lige: par pari reddere; b. med Livet: capite luere; b. noget med Tab af noget: damno alicuius rei aliquid facere, emere; 3) b. Sold, Løn og lgd.: persolvere *el.* præstare; b. Skat: vectigalia pensitare, tributum solvere, pendere; b. en idømt Mulkt: litem æstimatam solvere; 4) som b. sig: fructuosus. — Betaler en: udtrs. ved Verbet; en god B.: bonum nomen; at være slet B.: tarde solvere. — Betaling: 1) Handlingen: solutio; numeratio (som Udbetaling), repræsentatio *el.* pensio præsens (kontant B.); 2) som Vederlag: pretium (for Varer); merces (for Arbejde); at faa B.: accipere pretium, mercedem, quod debebatur; kræve B.: debitum poscere; uden B.: gratis, gratuito; for B.: pretio. — Betalings-dag-Termin-Tid: udtrs. ved Omskrivning eller ved Hjælp af dies (pecuniæ), tempus.

Betegne at: 1) noget ved noget: signare, designare aliquid aliqua re, f.E. en Plads for en By ved en Plovfure: oppidum sulco designare; b. noget med et Mærke: signo apposito denotare aliquid; nota aliquid premere; 2) b. at noget er af en vis Beskaffenhed: notare, significare, f. E. denne Figur b.: hæc figura notat, significat; Foraaret ligesom b. Ynglingealderen: ver tanquam adolescentiam significat; b. Begreber ved Ord: res nominibus notare, deraf: et betegnende Ord: nomen rem notans; 3) b. et Sted og lgd.: designare, describere, f.E. han betegnede, hvor han havde nedgravet Skatten: designavit locum, quo thesaurum obruerat. — Betegnelse: notatio, designatio; significatio, nota. — Betegnende: insignis el. udtrs. ved Omskrivning.

Betids: tempore, tempori.

Betimelig: tempestivus. — Betimelighed: tempestivitas.

Betinge sig: pacisci, depacisci; excipere (om Forbehold ved et Salg og lgd.). — Betingelse: condicio, lex; pactum (som man er kommen overens om); stille en B.: ferre condicio-

nem; paa den B. at: ea condicione, lege (in eas leges), ita, ut; opfylde en B.: condicione stare. — Betingelsesvis: certis condicionibus. — Betinget: 1) b. af: ea conditione (ut), sub condicione; at være b. af noget: pendere ex, contineri re aliqua; 2) som indeholder en Betingelse: conditioni astrictus; cum exceptione.

Betitle at: f. E. en Bog: inscribere librum (f.E. Oeconomicum).

Betjene at: 1) *trans.*: a) b. Sejlene: vela ministrare; b) b. en Person: operam dare, reddere alicui; alicui ministrare; 2) *reflex.*; b. sig af: uti, adhibere; lade sig b. af én: opera alicuius uti. — Betjening: ministerium; som Post: munus. — Betjent: a) hos private: minister, famulus; b) B. hos Embedsmænd: apparitor, viator; hos Konsul og Prætor: lictor.

Betle at: 1) *egt.*: stipem colligere, (*sen.*) mendicare; 2) *ovf.*: b. én om noget: supplicibus precibus aliquid ab aliquo contendere. — Betlefærdig: mendicus. — Betlen, Betleri: mendicatio. — Betler en: mendicus. — Betlerdragt: mendicula. — Betlerske: mendica. — Paa Betlervis: mendicantis more. — Bettelstav: mendicitas; bringe én til B.: ad mendicitatem detrudere, redigere aliquem.

Betone at: gravius efferre, pronunciare; en betonet Stavelse: syllaba acuta. — Betoning: accentus.

Betragte at: 1) *egt.*: intueri, contemplari; b. ovenfra: despicere; b. nedenfra: suspicere; 2) *ovf.*: a) med Forstandens Øje: considerare, deliberare animo; secum *el.* animo suo reputare; lad os først b: videamus primum; b) b. for derfra at hente Exempel, Bevis, Grund og lgd.: respicere ad, spectare; c) b. som f. E. Fader, Fjende: patris loco, in hostium numero habere aliquem; b. én som en retskaffen Mand: judicare, habere, existimare aliquem probum virum; at ville have noget betragtet som sit Arbejde: facere aliquid sui laboris. — Betragtning: a) contemplatio, circumspectus; ved én B.: uno adspectu; 2) a) consideratio; dette fortjener en nøjere B.: hoc dignum est, quod accuratius consideretur; b) respectus, ratio; tage i B.: rationem habere (alicuius rei); resp cere (aliquid, især for at hjælpe e gjøre godt); tage sig selv i B.: s respicere; commoda sua respicere; B. af: udtrs. enten ved en Præp. (ol propter) el. ved et Particip. (motus, im pulsus med en Abl.) el. hyppigere ve Omskrivning, f. E. dette har jeg gjo i B. af din Alder; hoc ætati tuæ ded concessi; komme i B., ikke komme B.: aliquo, nullo numero *el.* loco haberi han kan ikke som fraværende komm i B.: ejus absentis nulla ratio habend est; dette kommer slet ikke i B. nulla est huius rei ratio; lade noge ude af B.: aliquid prætermittere.

Betro at: credere, committere (aliqui alicui *el.* fidei alicuius); b. én en Post et Hverv: mandare alicui munus, negotium; b. én en Kommando over: præficere aliquem, f.E. over den højre Fløj: dextræ alæ; b. sig til én: a) alicui se credere; b) *ovf.*: occulta pectoris alicui aperire. — Betroet: 1) fiduciarius; et b. Hverv: opera fiduciaria; b. Gods: fiducia (især om Pant); 2) en b. Mand, f. E. hos Kongen: cui rex plurimum fidit; vir regi acceptissimus. — Betroelse: udtrs. ved Verbet el. Adj.; B. af noget paa Tro og Love: fiducia.

Betrygge at: tutum, securum (aliquem) reddere. — Betryggelse: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Tilstanden: securitas. — Betryggende Sikkerhed (for Penge): bonum nomen; udsætte Penge mod b. Sikkerhed: fundare pecunias, f.E. i Jordegodser: agris.

Betryk; være i B.: in angustiis esse; premi difficultate (især for Penge); komme i B.: in angustum cogi.

Betræde at: ingredi (*alm.*), intrare (et Sted), inire (en Vej); b. samme Vej som en anden: vestigiis alicuius ingredi. — Betrædelse: udtrs. ved Verbet.

Betræk paa en Sofa: toral; lægge B. paa: sternere. — Betrække at: obducere (rem re aliqua); inducere (aliquid rei alicui); vestire (med Tapet).

Betrængt af Fjender, Nød og lgd.: pressus, vexatus (re aliqua); at være b.: laborare, premi; han kommer sine b. Folk til Hjælp: laborantibus suis succurrit.

Betvinge at: domare; subigere (især Fjender), expugnare (en By). — Betvingelse: udtrs. ved Verbet.

Betvivle at: dubitare, dubium habere; in dubium vocare; jeg b. ikke at: non dubito quin; det kan ikke betvivles at: non dubium est quin.

Betyde at: 1) at have en Betydning: significare, notare; b. det samme: idem valere; hvad b. dette Ord?: quæ est vis hujus vocis? quid hæc vox sonat?; hvad skal dette b.: quid hoc (sibi vult)? det har intet at b.: nihil est; 2) at være af Betydning: valere (ved Magt), posse (ved Indflydelse), florere (ved Gunst, Midler, Indflydelse); han har intet at b.: nihil potest; det har intet at b.: nullius momenti est; han betyder meget hos Kongen: multum apud regem potest; han betyder meget paa Grund af sin Gunst hos Kongen: gratia regis floret; 3) betyde én noget: indicare, ostendere alicui aliquid; monere (kun paamindende) aliquem ut (f.E. han betydede ham, at han skulde gaa: monuit eum ut abiret); denunciare (truende) alicui aliquid; 4) b. noget tilkommende: portendere. — Betydelig: a) om Størrelse, Storhed, Kraft, Virksomhed: magnus, i højere Grad: maximus, undertiden grandis (især om det, der forbavser ved sin Størrelse); b) om Udstrækning, Anseelse: amplus; c) om Tab, Saar, Ulykke: gravis; i b. Grad = betydelig som *Adv.*: a) b) valde, admodum; c) graviter; d) foran en Komp.: aliquanto, multo. — Betydelighed: magnitudo, amplitudo. — Betydenhed: gravitas, momentum; en Mand af B.: vir magnæ auctoritatis, amplus, qui auctoritate, opibus floret, multum potest; en Sag af B.: res gravis, magna, magni momenti. — Betydning: 1) som ligger i noget: vis, significatio; 2) undertiden = Betydenhed. — Betydningsfuld: gravis; magni ponderis, momenti. — Betydningsløs: levis, nullius momenti, sine pondere.

Betynge at: onerare; gravare (ikke *oof.*); betynget med: oneratus, onustus, gravis, f. E. en med Bytte b. Hær: agmen præda grave, onustum.

Betændelse: inflatio; *sen.* inflammatio; B. i Øjnene: lippitudo; én, som har B. i Øjnene: lippus; der opstaaer B. i Saaret: vulnus inflammatur.

Betænke at: 1) *trans.*: a) b. noget: reputare (for at tage Hensyn dertil, f.E. sit Helbred: valetudinem suam; b. hos sig selv: secum, cum animo suo reputare; contemplari animo), considerare (for at danne sig en Mening), meditari (for at komme til en Beslutning); b. forud: præmeditari; b. alt: circumspicere omnia; at være betænkt: meditatum, deliberatum esse; at være betænkt paa: meditari, cogitare (aliquid facere), intentum esse (rei alicui); at være b. paa at flygte: meditari fugam; b) b. én: memorem esse alicuius; b. én i sit Testamente: legare alicui aliquid; 2) *reflex.*: a) *abs.*: α) om Betænkeligheder: hæsitare, dubitare; β) om Forandring af Sind: mutare, flectere animum, mutare sententiam; γ) om Overvejelse: smlg. 1, a; b) b. sig paa at gjøre noget: dubitare aliquid facere. — Betænkelig: 1) om en Person: dubius, animi dubius; 2) om Ting: a) ikke uden Betænkelighed: periculosus, anceps, f.E. at være i en b. Stilling: in ancipiti esse; en b. Vej: via anceps; det seer b. ud: res in ambiguo est; b) om hvad der vækker Tvivl og bør betænkes: dubius, ambiguus. — Betænkelighed: 1) hos Personer: scrupulus, dubitatio; religiøs B.: religio; gjør dig ingen B.: noli timere; depone hanc curam; at foraarsage én B.: scrupulum, religionem alicui injicere; at betage én B.: scrupulum ex animo alicuius evellere; scrupulo, religione aliquem liberare; nære, have B.: se betænke 2 a; med B.: anxie; 2) om Ting: difficultas; men hyppigere ved Omskriv., f.E. Sagens B.: res dubia; Stillingens B.: locus ambiguus; der er den B. derved: hoc ambigui res habet. — Betænkning: 1) Handlingen: consideratio, cogitatio, meditatio; tage under B.: se betænke 1 a; 2) Tilstanden: hæsitatio, cunctatio; tage i B.: se betænke 2, a, b; 3) at give sin B.: sententiam suam prodere *el.* pronuntiare (de aliqua re); skriftlig B.: libellus. — Betænkningstid: tempus ad deliberandum; deliberandi spatium. — Betænksom: consideratus, circumspectus. — Betænksomhed: gravitas; animus circumspectus, con-

sideratus, providus; med B.: considerate, caute. — Betænkt: se betænke 1, a.

Beundre at: admirari; han beundres meget: magna est eius admiratio; admirationem hominum movet; dette beundres: hoc admirationi est. — Beundrer en: *sjeld.* admirator; omskrives ved Verbet el. studiosus rei alicuius. — Beundring: admiratio el. ved Verbet; til almindelig B.: cum admiratione omnium; vække B.: admirationem movere; admirationi esse. — Beundringsværdig: admirabilis, mirus, admirandus, mirificus; admirandum in modum (*Adv.*); i en b. Grad: mirum quantum.

Bevaagen: propitius (især om Guder, Fyrster), favens; at være én b.: cupere alicui *el.* alicuius caussa; alicuius studiosum esse. — Bevaagenhed: favor, studium; vinde éns B.: favorem alicuius sibi conciliare; inire gratiam ab aliquo; miste éns B.: gratia alicuius excidere.

Bevandret: versatus (in re aliqua); peritus (rei alicuius).

Bevare at: 1) noget som gjemmes: servare, conservare; b. i Hukommelsen: memoria tenere; b. én for en Fare og lgd.: servare, tueri, tutum præstare aliquem; Gud b. os: di meliora (især i afværgende Forsikring), deus avertat (i Forfærdelse), mira narras (i Forundring). — Bevarelse, Bevaring: custodia (især Handlingen at holde under Bevaring); ellers ved Verbet.

Bevendt; det er slet b. med ham: male cum eo agitur; male rem gerit; da det er saaledes b.: quæ quum ita sint; saaledes b.: talis.

Bevidne at: testari; b. for Retten: testificari, testimonio confirmare; du kan b.: testis es; b. ved Ed: jure jurando confirmare. — Bevidnelse: testificatio, confirmatio.

Bevidst: 1) i *aktiv* Betydning: a) conscius, f.E. jeg er mig ingen Brøde bevidst: nullius culpæ mihi conscius sum; b) at være sig selv b.: mentis suæ compotem esse; ikke være sig selv b.: ex, de potestate sui exisse; 2) i *passiv* Betydning: notus; den b. Sag: res, quam nosti. — Bevidsthed: conscientia (om noget), sensus; i B. om at: quum sciret; at have B mentis compotem esse; han tabte B animus eum reliquit; komme til igjen: resipiscere, animum reciper ad se redire. — Bevidstløs: a) ikl ved sin Samling: mentis non compo mente alienatus; 2) om Daanelse: anim relictus. — Bevidstløshed: udtr ved Adj.

Bevilge at: concedere, annuere (al cui aliquid); b. én en Bøn: alicui p tenti *el.* precibus alicuius annuer audire, non sustinere preces alicuius ikke b. én en Bøn: repudiare preces al cuius; b. én en Belønning: decerne alicui præmium. — Bevilgelse concessio el. ved Verbet.

Bevinge éns Skridt: accelerare gres sum alicuius. — Bevinget: alis in structus, *sen.* alatus.

Bevirke at: efficere, facere; b. én Frelse: salvum aliquem præstare; b éns Død: a) om en Person: auctoren esse mortis alicuius, b) om en Ting mortem alicui afferre, inferre.

Bevise at: 1) ved Grunde: demonstrare, ostendere; efficere (ogsaa om mathematisk Bevis), argumentis firmare; b. ved Kjendsgjerninger: re præstare (aliquid); 2) om det, der selv er Beviset: testari, demonstrare, indicare ostendere; uden direkte Objekt oftest: argumento, indicio, documento esse (at: Akk. med Inf.); 3) b. én noget: a) *egt*: probare alicui aliquid; b) b. én en Tjeneste: præstare, tribuere alicui officium; bevis mig den Tjeneste: hoc mihi tribue; b. én en Velgjerning: beneficium in aliquem conferre; b. én Ære: honorem alicui habere, præstare; honore aliquem afficere, augere; b. én den sidste Ære: justa alicui *el.* funeri alicuius solvere. — Bevis: 1) Handlingen = Bevisførelse: argumentatio, demonstratio *el.* ved Verbet; føre et B. for noget: aliquid probare, argumentis firmare; 2) det, hvorved noget bevises: documentum, argumentum, indicium (især i Talemaaderne: documento, argumento, indicio esse: tjene til B. paa); give et B. paa: documentum dare (rei alicuius); dette er et B. paa: hoc probat, argumentum est; 3) ofte er det = Bevisgrund: argumentum, ratio. — Beviskraft:

vis probandi. — **Bevislig** = som kan bevises: qui testibus probari potest; manifestus, contestatus. — **Bevismaade**: ratio argumentandi.

Bevogte at: custodire, in custodia habere; servare. — **Bevogtelse, Bevogtning**: custodia. — **Bevogter**: custos.

Bevoxet med: obsitus f. E. med Krat: virgultis; undert. vestitus.

Bevæbne at: armare; instruere (armis); b. sig: arma capere. — **Bevæbning**: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) armatura; arma (*Pl.*); i fuld B.: armatus.

Bevæge at: 1) *trans.*; a) b. noget: movere, agere aliquid; b. frem: promovere; b. tilbage: removere; b. stærkt: agitare; b) b. én til noget: movere, impellere, inducere aliquem ad; b. én til Latter, Vrede og lgd.: movere risum, iram alicui, dog i de fleste Tilfælde ogsaa ved: perducere, impellere aliquem ad, ut; hvad har bevæget dig til at gjøre dette: qua re impulsus hoc fecisti? 2) *reflex.* b. sig, lade sig bevæge: udtrs. ved de transitive Verbers Passiv; ikke at kunne b. sig til: non posse animum inducere (ad, ut); som ikke lader sig b.: immobilis; som ikke lader sig b. ved Bønner: inexorabilis. — **Bevægelig**: mobilis, agilis (brugt om Sjælen er mobilis dadlende, agilis rosende.) — **Bevægelighed**: mobilitas (baade rosende og dadlende), agilitas (rosende). — **Bevægelse**: 1) Legemers B.: motus, motio; agitatio hastigere B., B. i Vinden); B. ved at gaa: ambulatio; B. ved at lade sig bære: gestatio; sætte i B.: agere, movere, agitare; sætte sig i B.: a) *abs*: proficisci, iter ingredi; b) for noget: aggredi (ad *el. Inf.*); 2) Sjælens B.: motus, commotio, stærkere concitatio animi; at være i evig B.: semper agitari; tale med B.: graviter, commotum *el.* commotius dicere; høre med B.: audita re moveri; magno animi motu audire; uden B.: immobilis. — **Bevæggrund**: ratio, caussa; af denne B.: hac re motus, impulsus; hvad har været din B. til at gjøre dette: quid secutus hoc fecisti?

Beværte én: invitare, hospitio excipere aliquem; b én med noget: apponere alicui aliquid. — **Beværtning**: hospitium (*egt.* Herberg hos en Gjæsteven el. gjæstfri Modtagelse), caupona (*egt.* Værtshus); taberna.

Bi: apis; én, som passer Bier: apiarius. — **Biavl**: mellificium. — **Bigaard**: alvearia (*Pl.*). — **Bikube**: alvearium, apiarium. — **Bisværm**: examen apium (ogsaa **Bistade**).

Bibel: udtrs. i Reglen ved: libri divini, literæ sacræ.

Bibliothek: bibliotheca. — **Bibliothekar**: bibliothecæ præfectus.

Bibringe én en Mening: perducere aliquem in sententiam; b. én en Overbevisning: persuadere alicui; b. én Skræk og lgd.: objicere alicui terrorem; b. én et Saar: vulnus alicui inferre, infligere; b. én Gift; venenum alicui dare. — **Bibringelse**: udtrs. ved Verbet.

Bid: 1) et B.: morsus; ved et B. mordicus; 2) en Bid: frustum; offa. — **Bide** og bide i: mordere; b. igjen: remordere; b. over: dentibus rumpere (noget bøjeligt), findere (noget haardt); b. én: morsu, mordicus, dente aliquem vulnerare; Kulden b.: frigus urit; Hundene bides: canes morsu se petunt; bide paa Krogen: vorare hamum; ikke b. paa Krogen: fugere insidiatorem; bide Hovedet af al Skam: frontem perfricare; b. i Græsset: terram mordere. — **Bidende**: 1) som *Adj.*; om Tale: acer, asper; om Kulde: acerbus; b. vittig: dicax; b. Vittighed: dicacitas; 2) som *Adv.*: mordaciter. — **Bidsk**: acer, mordax. — **Bidskhed**: mordacitas.

Bidrag; sammenskyde B. til: stipem *el.* pro rata parte (efter Evne) conferre ad; at samle B.: cogere stipem; yde B.: conferre stipem; B. til et Sammenskudsgilde: symbola. — **Bidrage** noget til: aliquid conferre ad (om Personer); b. meget til: multum valere ad (om Ting).

Bidsel: frenum; lægge B. paa: frenare; faa B. paa: recipere frenum.

Bie at: 1) paa Stedet: manere, morari; 2) b. efter: opperiri, præstolari (aliquem).

Bifald: assensus, assensio, approbatio; B. ved Klap og Raab: plausus; at vinde B.: approbari, placere, probari; at give B. = bifalde. — **Bifalde** at:

laudare, probare (aliquem), assentiri (alicui); b. éns Mening: alicui, sententiæ *el.* ad sententiam alicuius accedere; ikke b.: improbare; jeg bifalder ikke din Tale: oratio tua mihi displicet; jeg bifalder Vilkaarene: ad condiciones accedo. — Bifaldsklap: plausus. — Bifaldsraab: plausus, clamor; at hilse noget med høje B.: magno clamore aliquid approbare; hilse én med B.: alicui acclamare; aliquem acclamatione laudare.

Bilde sig selv og andre ind: se indbilde; hvad b. du dig ind: quid tibi sumis *el.* tribuis? du b. dig dette ind: ita tibi videtur.

Billede: imago (alm.), effigies (især om plastiske Værker), simulacrum (Konstbillede), statua (især om støbt B.) — Billedhugger: fictor; qui signa fabricatur. — Billedhuggerkonst: ari fingendi. — Billedskærer: scalptor, cælator. — Billedstøber: statuarius. — Billedstøberi: statuaria. — Billedstøtte: signum, simulacrum, statua; B. til Hest: statua equestris. — Billedlig: translatus; figuratus (om Talen); bruge et Ord i b. Betydning: verbum transferre.

Billet: codicilli (*Pl.*); B. til offentlig Understøttelses Modtagelse: tessera.

Billig: 1) om Personer: æquus (i Sind), moderatus (i Fordringer); 2) om Ting: æquus, f. E. b. Lov, Fordring: æqua lex, postulatio; om Straf, Belønning og lgd.: meritus; b. Pris: modicum pretium; om Varer: vilis; kjøbe, sælge b.: vili vendere, emere; som b. er: ut par, æquum est; mer end b.: plus æquo; *Adv.* æque, haud immerito. — Billige at: probare, approbare. — Billigelse: probatio, approbatio, comprobatio. — Billighed: æquitas; Ret og Billighed: jus et æquum; om Prisbillighed: vilitas. — Billigtænkende: æquus.

Bilægge at: dirimere, componere. — Bilæggelse: compositio *el.* ved Verbet.

Bind: 1) *egt.*: fascia, ligamentum; 2) B. af en Bog: pars, volumen; 3) B. om en Bog: kan vel gjengives ved involucrum (*egt.* Hylster).

Binde at: 1) *egt.*: vincire (med Begreb af Tvang); b. for Øjnene: oculos obligare; b. til: alligare, annectere astringere; b. paa: alligare; b. sammen: colligare, constringere; obligare (især Papirer); b. tilbage: restringere, religare, f. E. med Hænderne b. paa Ryggen: manibus post tergum restrictis, religatis; b. op: religare (Vinranker, Haar), succingere (Klæder); b. under: subligare, substringere; b. om: devincire (aliquid aliqua re); circumligare (alicui aliquid); b. fast: devincire (f. E. en Hund: canem), astringere (et Baand); b. en Knude: nodum facere; b. Ræer, Sejl og lgd.: destinare (ad malum: til Masten); 2) *ovf.*: a) med Bibeholdelse af Begrebet Tvang: vincire, devincire (aliquem); bunden ved Ed, Lov: astrictus jurejurando, lege; at være bunden ved Løfter: teneri promissis; uden at være bunden ved Løfter: libera fide; b. Hænderne paa én: aliquem coercere, constringere; at være meget bunden: negotiis districtum esse; b) binde an med én: aliquem lacessere; manum conserere cum aliquo; b. an med noget: aggredi ad (med Foretagender); c) b. sig til Ordene: verbis inhærere. — Bindegal: furibundus, rabiosus. — Bindemiddel: vinculum.

Birk: betula.

Bisidder: qui alicui in consilio adest; assessor.

Biskop: episcopus.

Bistand: auxilium, opem (Nom. mgl.); yde B.: auxilium, opem ferre; auxilio esse; søge B.: petere auxilium; ty til éns B.: ad aliquem confugere.

Bister: torvus (af Aasyn), ira percitus (i Sind). — Bisterhed: (*sen.*) torvitas; i Udseende: vultus torvus.

Bisyssel: opus supervacaneum.

Bisætte at: condere (sepulcro), sepelire. — Bisættelse: funus, sepultura.

Bitter: acerbus (alm.); om Smag tillige: amarus; om Lod, Skjæbne og lgd.: tristis. — Bitterhed: acerbitas; Bitterheder: opprobria; sige én B.: acerbe in aliquem invehi. — Bitterlig; græde b.: effuse flere.

Bivaane at: obire (f. E. Bryllup, Marked: nuptias, nundinas); adesse, interesse (rei alicui).

Bivej: deverticulum.

Bjerg: mons. — Bjergaas: jugum (montis). — Bjergask: ornus. — Bjergboere: montani. — Bjergdal: convallis. — Bjergegn: regio montuosa. — Bjergig, bjergfuld: montuosus. — Bjergfæstning: castellum monte impositum. — Bjergkam: dorsum (jugi). — Bjergkjæde: montes continui. — Bjergland: terra montuosa. — Bjergnymfe: oreas. — Bjergskrænt: mons præcisus, præceps. — Bjergværk: metallum; drive B.: colere m.; dømme til Arbejde i B.: in metallum damnare. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. ved *Adj.*: montanus.

Bjæffe at: gannire. — Bjæffen, Bjæf: gannitus.

Bjælde: tintinabulum.

Bjælke: asser, trabs, tignum, tigillum; *Adj.* trabalis; sammentømre af B: contignare. — Bjælkelag: contignatio.

Bjørn: ursus, *fem.* ursa; den store, lille B.: ursus *el.* septentrio maior, minor. — Sammensætningerne udtrs. ved Subst., f. E. Bjørneunge: catulus ursi; Bjørnelab: manus ursi.

Blaa: cæruleus; om Øjnene (= blaaøjet): cæsius; b. af Slag: lividus (ogsaa blaagrøn af Misundelse); slaa én brun og b.: aliquem sugillare; være b.: livire; blive b. = blaane: livescere. — Blaagraa: glaucus. — Blaastribet: virgis cæruleis distinctus.

Blaar: stuppa; af B.: stuppeus; sætte én B. i Øjnene: verba alicui dare.

Blad: 1) i Naturen: folium; sætte Blade: frondescere; 2) i en Bog: folium; at blade: folia volvere, versare; at blade i en Bog: librum evolvere; 3) = Avis: acta diurna (*Pl.*).; 4) B. paa en Kniv, Sav: lamina; 5) *ovf.*: tage B. fra Munden: libere loqui; B. har vendt sig: res conversa est; fortuna mutata est. — Bladdannet: folii ordine *el.* forma structus. — Bladløs: foliis spoliatus, orbatus. — Bladrig: frondosus.

Blakket: maculis distinctus, (*sen.*) maculosus.

Blande at: 1) *trans.*: miscere; b. i: immiscere (rei); b. en Drik: poculum miscère; b. Vin med Vand: vinum temperare; b. Taarer: lacrimas (cum aliquo) miscere; b. én i noget: aliquem rei alicui admiscere; 2) *reflex.*; b. sig ind i: se immiscere, implicare (rei alicui). — Blandet: mixtus, varius; b. Slægt: genus confusum. — Blanding: 1) Handlingen: temperatio (Vin med Vand), ellers ved Verbet; 2) det blandede: res mixta; *sen.* mixtura; om Dyr: genus incertum, confusum. — Blandingsdel: pars immixta. — Blandingsdrik; poculum mixtum. — Blandingsmaade: ratio miscendi.

Blank: nitidus, fulgens; at være b.: nitere; at trække b.: gladium stringere. — Blanke at: polire; nitorem addere (rei).

Bleg: pallidus; at være b. pallere; blive b. = blegne: pallescere, exalbescere. — Blege at: pallidum reddere (aliquem); nitorem addere (rei). — Bleghed: pallor. — Bleghvidt: cerussa; *Adj.* cerussatus.

Blegne en: pustula.

Blid: 1) om Personer: mitis, lenis; mansuetus; gjøre b. = blidne: lenire, mitigare; blive b.: mitescere; 2) om Vejret, Søvn og lgd.: placidus. — Blidhed: 1) lenitas, mansuetudo; 2) udtrs. ved Adj.

Blide en: tormentum; skyde med B.: mittere, paa noget: jaculari, ferire aliquid.

Blik: 1) om Synet: acies *el.* obtutus oculorum; adspectus (Blikket paa); fæste et B. paa noget: obtutu aliquid figere; convertere *el.* conjicere oculos in; convertere adspectum ad; kaste stjaalne B. til: furtim intueri; 2) et bistert B.: torvus vultus, et alvorligt B.: serius vultus (ved disse to Talemaader udtrs. en Stemning); 3) om Opfattelsen: udtrs. ved judicium *el.* ved Hjælp af intelligere; at have et rigtigt B. paa noget: aliquid recte *el.* probe intelligere; at have et skarpt B. for: acute perspicere. — Blikstille: a) som *Subst*: malacia; b) som *Adj.*: a) om Vand: immotus, tranquillus; b) om Vejr: serenus, tranquillus; det er b.: nullus ventus agitatur.

Blik (som Metal): bractea; belagt med B.: bracteatus (Guldblik).

Blind: 1) *egt.*: cæcus, oculis captus, qui oculorum usu caret; blive b.: oculos perdere; gjøre b.: usu oculorum privare; 2) *ovf.*: cæcus, at være b. for noget: sensu alicuius rei carere; b. paa Sjælens Øje: mente captus; b. Allarm: falsus terror; b. Angreb: impetus simulatus; b. Skær: cæci, occulti scopuli; cæca saxa. — Blinde at: se gjøre blind. — I Blinde: clausis oculis, cæco impetu; bringe én til at handle i B.: occæcare consilia alicuius. — Blindhed: cæcitas. — Blindfødt; han er b.: ex quo natus est, cæcus est.

Blink: 1) af et Lys: fulgor; af et Lyn: fulgur; 2) B. med Øjet: nutus oculorum; nictus (*sen.*). — Blinke at: 1) micare, coruscare; 2) connivere, nictare, nictari; b. til én: connivere ad aliquem, alicui nictare. — Blinkende: 1) coruscus; 2) ved Verbet; 3) = blinkøjet: pætus.

Blive at (udenfor dets Brug som Hjælpeverbum i Passiv): I) *om en Tilstand*: A) *upersonlig*: 1) *det bliver*: a) *med et Subst.*: α) naar dette angiver en Tid: appropinquare, f. E. det b. Vinter: hiems appropinquat; det b. Dag: illucescit, Aften: vesperascit; β) ellers ved Omskrivning med et Verbum i Fut., f. E. det b. en Kamp: pugna orietur; det b. hans Død: peribit; b) *med et Adj.*: udtrs. ved erit, fit, inchoat. Verber el. Omskr., f. E. det b. bedst: optimum (factu) erit; melius erit (om to Ting); det b. bedre med ham: melius ei fit; det b. grønt: virescit (sjeld. upers.); det b. koldt: frigus ingruit; c) *med et Subst. og Adj.*: erit, f. E. det b. et frugtbart Aar: annus fertilis erit; d) *abs.*: futurum est, undert.: evenire, f. E. jeg véd ikke, naar det vil blive: nescio, quando futurum sit; e) det b. det samme som: idem valet atque. 2) *der bliver*: a) *med et Subst.*: α) om noget, som er indtruffet: udtrs. ved Hjælp af fieri, oriri, exsistere, f. E. der blev stor Larm: magnus tumultus ortus est; β) om noget, som vil indtræffe: erit (især naar Subst. er forbundet med et Adj.), el. ved Omskr. f. E. der b. ingen Frelse: nulla salus erit; der b. intet af hans Rejse: non profecturus est; der b. Fred: pax conveniet; b) hvad er der blevet, skal der blive af ham: quid de illo factum est, fiet? B) *personlig*: 1) om noget, der vil indtræde i en Tilstand: udtrs. ved inchoat. Verber, Fut. af esse; evadere, fieri, f. E. han b. gammel: senescit; Natten b. mørk: nox obscura erit; han blev Konge: rex evasit (som Resultat af Anstrængelse), rex factus est; 2) blive *til*: a) b. til noget (ikke = at blive noget, f. E. blive til Frost urigtigt for: blive Frost): mutari, converti in, f. E. han blev til en Slange: in angvem mutatus est; b) jeg véd ikke, hvad dette skal blive til: nescio quo res eruptura sit; 3) blive *af* med: α) noget godt: perdere, amittere; β) noget ondt: liberari, carere (re); 3) blive *borte*: α) om Personer: desiderari; β) om Ting: perire; 5) blive tilbage: α) for en anden: inferiorem aliquo esse; relinqui; β) som Rest: reliquum esse, relinqui; lade blive tilbage: relinquere; ikke lade noget b. tilbage: nihil reliqui facere; 6) Kampen bliver staaende: pugna stat. II) om *Tids- og Stedforhold*: 1) blive fast ved noget: perseverare (in), tenere; 2) blive paa et Sted: manere, permanere, morari; b. undervejs: subsistere; b. tilbage: remanere; lade én b. tilbage: aliquem a tergo relinquere; b. ude om Natten: extra domum pernoctare; 3) blive paa Pladsen i Krig: cadere, perire; b. paa Havet: in mari perire; 4) om Opsættelse og Forbigaaelse; dette lade vi blive: hoc omittimus, relinquimus (in medio, incertum: uafgjort); det maa b. til en anden Gang: in aliud tempus differendum est; alio tempore, alias (de sidste to Talemaader i Samtale); 5) det bliver derved: hoc manet, sic erit; det bliver imellem os: hoc tibi soli dictum puta; der bliver mig intet tilbage uden: nihil mihi relinquitur nisi; hvor er han bleven af: α) naar Opholdsstedet ikke vides: ubinam gentium est? β) efter at være gaaet: quo abiit? — Blivende Sted: domicilium, locus habitandi.

Blod: sanguis (i Legemet), cruor (af et Saar), sanies (fordærvet B.), pus (gaaet over til Materie); med koldt B.: sine ullo animi motu; farve med B.: cruore inficere; cruentare; standse

Blodet: sanguinem cohibere; — Blodig: cruentus, sanguineus, sanguinolentus; en b. Krig: bellum funestum, atrox; levere et b. Slag: ingenti cæde pugnare. — Blodaare: vena. — Blodbad: cædes, strages; anrette B.: edere cædem. — Blodbestænkt: sanguine respersus; sanguineus. — Bloddraabe: gutta sanguinis. — Blodfarvet: sanguine infectus. — Blodhevn: ultio parricidii; tage B. = være Blodhævner: poenas domestici parricidii (ab aliquo) exigere. —Blodkopper: udtrs. ved cucurbita (egl. Instrument til Kopsætning). — Blodskam: incestus (um). — Blodskænder en: incestus. — Blodskyld: parricidium. — Blodstyrtning: impetus sanguinis. — Blodsudgydelse: cædes, sanguis effusus; uden B.: sine sanguine. — Blodtørst: animus sanguinem sitiens; mætte sin B.: sanguine saturari. — Blodtørstig: sanguinarius, sanguinem sitiens.

Blok: truncus; som Straffemiddel: caudex; binde én til Blokken: aliquem ad caudicem alligare.

Blokade: obsidio; conclusio. — Blokere at: obsidere; obsidione claudere, cingere.

Blomme: 1) Frugten: prunum; 2) af et Æg: vitellus. — Blommetræ: prunus.

Blomst: saavel *egt.* som *ovf.* flos; alle forskjellige B.: florum omnium varietas. — Blomstre at: florere (*egt.* og *ovf.*); begynde at b.: florescere; b. af: deflorescere. — Blomstrende: floreus; b. Sundhed: vires integræ; b. Alder: flos ætatis; b. Ungdom: viridis juventus; b. Udtryk: verborum flores; b. Tid (*ovf.*): flos. — Blomsterduft: odor, qui afflatur e floribus; odor florum. — Blomsterguirlande: serta (*Pl.*) — Blomsterklase: corymbus. — Blomsterløg: bulbus. — Blomsterrig: floridus, floreus. — Blomsterstrøet: floribus stratus; de øvrige Sammensætn. dannes ved Subst. el. ved Adj.: floreus, floridus.

Blond: flavus. — Blondine: flava (virgo).

Blot (*Adv.*): 1) modo, solum, tantummodo; blot ikke (i Ønsker): modo ne, dummodo ne; 2) hvor det knyttes nøje til et Subst. eller Pron., udtrs. det ved Adj. solus, merus el. ved nil nisi, f. E. blot Stoikerne sige: soli stoici dicunt; blot Narrestreger: meræ nugæ, nil nisi nugæ; undert: ipse, hvor det er = netop.

Blotte at: nudare; detegere (ikke *ovf.*); b. Hovedet: aperire caput; b. én for noget: nudare, spoliare aliquem aliqua re. — Blottet el. sjeld. blot, blotte: nudus, apertus; stille sig blot: latus dare *el.* præbere; stille blot for: objicere, objectare (aliquem alicui rei); hvor blotte har samme Betydning som Adj. blot: solus, merus se Adv. —

Blues ved.: erubescere (aliquid facere); jeg b. ved dig: pudet me tui; jeg b. ved at gjøre dette: pudet me hoc facere. — Blufærdig: pudicus, verecundus; som *Adv.*: pudenter, verecunde. — Blufærdighed: pudor, pudicitia, verecundia. — Blusel: pudor.

Blunde at: leviter dormire. — Blund: levis somnus.

Blus: ignis; tæda (Brudeblus). — Blusse at: flagrare; om Kinder: erubescere; b. op: exardescere; excandescere, effervescere (om en Lidenskab). — Blussen: rubor (Kindens).

Bly (*Adj.*): verecundus. — Blyhed: verecundia.

Bly (*Subst.*): plumbum; af B.: plumbeus. — Sammensætn. udtrs. ved Hjælp af Adj. el. Subst., f. E. Blyfarve: color plumbeus (ogsaa livor; blyfarvet: lividus), kun blytung: plumbeus.

Blæk: atramentum. — Blæksprutte: sepia; loligo.

Blænde at: præstringere (Øjnene); cæcare, occæcare (Sjælen). — Blændværk: præstigiæ; ludibrium oculorum.

Blænkere: antecessores, antecursores.

Blære: vesica. — Blæredannet: vesicæ forma (ordine) structus.

Blæse at: 1) *egl.*: flare, spirare; b. paa: afflare; b. sammen: conflare; b. imod: reflare; b. ud: a) efflare (om Udaanding); b) flando exstinguere (om Udslukning); b. op: inflare (*trans.*); det blæser op: vis venti augetur;

ventus surgit; b. bort: a) *trans.*: auferre, tollere; b) *intrans.*: auferri vento; b. om: evertere; Træet er blæst om: arbor vi ventorum eversa, strata est; 2) b. paa Instrument: canere, f. E. b. paa Fløjte: tibia canere; b. Signal: canere; lade b. Signal: jubere tubicines canere; jubere signa canere *el.* classicum cani; b. til Tilbagetog: receptui canere. — Blæsebælg: follis. — Blæst: flatus.

Blød: mollis (af Karakter), mitis; b. som Vox: cereus; gjøre b.: mollire, emollire; blive b.: mitescere. — Blødagtig: mollis, enervatus, effeminatus; om Sæder: dissolutus. — Blødagtighed: mollitia (es); effeminatio; Sædernes B.: mores dissoluti. — Blødagtiggjøre at: effeminare. — Bløde at: madefacere; som er blødet ud: madidus. — Blødhed: mollitia. — Blødgjøre at: mollire, emollire. — Blødhjertet: mollis, mitis; gjøre b.: emollire. — Blødhjertethed: animus mollis, mitis.

Bløde at (*intrans.*): a) *egt.* udtrs. ved: sangvis exit, profluit, f. E. Haanden bløder: sanguis profluit ex manu; 2) *ovf.*: dolere, commoveri, lugere. — Blødning: udtrs. ved Verbet; standse B.: sanguinem cohibere; fremkalde B.: sanguinem elicere.

Bo at: incolere (paa et Sted: locum), habitare (in), ofte: vivere, f. E. Romæ vivit; b. i Nærheden af: accolere (locum). — Bo, Bolig, Bopæl: domus, sedes, habitatio; opslaa, fæste B. = bosætte sig. — Bohave, Boskab: supellex. — Bosat, bosiddende: qui sedem aliquo loco fixit; assiduus (*egl.* bofast = skatteydende Borger); ofte = civis; at være b.: domicilium habere; habitare, paa Landet: ruri habitare, agros colere. — Bosætte sig: aliquo loco sedem figere, considere; at drage et Sted hen for at b. sig: habitatum aliquo ire, commigrare. — Bosættelse: udtrs. ved Verbet.

Boble at: ebullire. — Boble en: bulla.

Bod en: taberna; holde B.: tabernam exercere.

Bod: 1) raade Bod paa: mederi, occurrere (alicui rei); paa en Mangel og lgd.: levare (inopiam); 2) B. og Bedring: poenitentia et emendatio; gjøre B. for: expiare (aliquid); 3) give B. for noget: poenam alicuius rei *el.* aliquid luere. — Bodfærdig: in poenitentiam versus; poenitens. — Bodfærdighed: poenitentia.

Bog: liber (*dem.* libellus), codex *el.* tabulæ (Regnskabsbog); holde B. (over Indtægt og Udgift): habere rationem acceptorum et expensorum, tabulas acceptorum et expensorum conficere; føre noget til Bogs: rationibus *el.* in codicem aliquid inferre; *Adj.* er librarius. — Bogbinder: glutinator. — Bogelsker: studiosus librorum. — Boghandler: librarius, bibliopola. — Boghandel, Boglade: taberna libraria; drive B.: rem librariam facere. — Bogholder en: tabularius. — Bogreol: pegma; foruli. — Bogsamling: bibliotheca. — Bogskab: librarium, pluteus (*sen.*). — Bogtrykker: typographus. — Bogtrykkeri: officina typographica. — Bogtrykkerkonst: ars typographica.

Bogstav: litera. — Bogstavelig: ad verbum; gjengive, oversætte b.: verbum verbo reddere; som *Adv.* ogsaa: proprie. — I Bogstavfølge, Bogstavorden: in literam; literarum ordine. — Bogstavskrift: literatura.

Bold: 1) *egt.*: pila; sphæra; den, der rækker Bolden: pilæ dator; den, der slaaer B.: pilæ factor; spille B.: pila ludere; 2) *ovf.*: ludibrium. — Boldhus: sphæristerium. — Boldspil: pilæ lusio, udtrs. hyppigere ved Verbet el. blot ved pila, f. E. han glæder sig ved B.: pila illum delectat.

Boler en: adulter. — Bolerske: adultera.

Bolle (Blandingskumme): cratera.

Bolne at: turgere, suppurare; begynde at b.: turgescere; bringe til at b.: exulcerare. — Bollen: turgidus, suppuratus. — Bollenhed: tumor. — Boldning: suppuratio.

Bolt: clavus trabalis; B. og Jern: compedes (*Pl.*); kaste i B. og Jern: compedire (*sen.*), in vincula conjicere.

Boltre sig i Græsset: in herba ludere.

Bolværk: 1) som Skytsværn: propugnaculum; 2) ved en Havn og lgd:

crepido; 3) i Militærsproget om hvad der dækker Indgangen til et Sted: claustrum.

Bom: claustra (Pl.).

Bomuld: lana ex arboribus. — Bomuldstræ: arbor lanigera.

Bonde: rusticus. — Bondeagtig: rusticus; noget b.: subrusticus. — Bondekone: rustica. — Paa Bondevis: rusticorum more; rustice. — Bondevæsen: rusticitas. De øvrige Sammensætn. udtrs. ved Hjælp af Adj. rusticus, f. E. Bondegaard: villa rustica.

Bord: 1) *egt.*: mensa; om Maaltid: coena, convivium; ved Bordet: inter coenam; et godt B.: lautus victus (modsat: tenuis victus); frit B.: coena gratuita; ligge til Bords: accubare (Subst.: accubitio); gaa til Bords: coenatum ire; rejse sig fra Bordet: a mensa *el.* coena surgere; tage af Bordet: mensam tollere; varte op ved Bordet: coenam ministrare; dække B.: mensam sternere; sætte Maden paa Bordet: mensam epulis instruere; øverste Plads ved B.: summus locus, deraf a summo: fra øverste Plads el. den, som sidder der; sende én Mad fra sit B.: alicui de mensa mittere; 2) Skibsbord; inden B.: in navi; over B.: e navi; gaa om B.: navem conscendere. — Bordben: pes, fulcrum. — Bordgjæst: conviva; at være éns B.: apud aliquem coenare; en daglig B.: certus conviva. — Bordkammerat (Sidemand ved Bordet): qui juxta accubat, conviva. — Bordsofa: lectus, triclinium.

Bordel: lupanar, fornix, lustra (*Pl.*); besøge B.: lustrari.

Bore at: terebrare; b. et Hul i: perforare; b. i Sænk: demergere, deprimere. — Bor: terebra. — Boren: terebratio.

Borg: arx, castellum. — Borgbeboer: castellanus.

Borge at: 1) give paa Borg: credere; mutuum dare (Penge); 2) tage paa Borg: mutuari; emere in fidem *el.* non præsenti pecunia; 3) b. for, at noget vil ske: a) om Personer: præstare, in se recipere aliquid futurum esse; b) om Ting: probare; borge for én = gaa i Borgen for. — Borgen: satisdatio; gaa i B. for: spondere pro, smlg. Kavtion.

Borger, Borgerinde: civis; blive B.: in civium numerum recipi; jus civitatis *el.* civitatem accipere; optage én som B.: civitatem alicui dare, aliquem in civitatem asciscere; aliquem civitati *el.* in civitatem ascribere. — Borgerlig: 1) civilis; det b. Liv: vita communis; b. Frihed: libertas; b. Kost: tenuis victus; én, som nyder b. Agtelse: qui a civibus suis honoratur, qui existimatione civium floret; éns b. Rettigheder: caput; Indskrænkning i b. Rettigheder: deminutio capitis; lide en Indskrænkning i b. Rettigheder: capite deminui; 2) modsat adelig: ignobilis; plebeius. — Borgerkrone: corona civica. — Borgerret: civitas, jus civitatis. — Borgersamfund: civitas; cives (*Pl.*). — Borgersind: animus qui civium utilitati prospicit. — Borgerven: homo vere popularis. — De øvrige Sammensætn. udtrs. ved Subst. el. ved Adj.: civilis, f. E. Borgerblod: sangvis civium; Borgerkrig: bellum civile (domesticum, intestinum).

Bort en: limbus; patagium (paa en Damekjole).

Bort (som Udraab): apage, abi! b. med ham: apage illum!

Bort (*Adv.*, *Partikel*): 1) hvor det er adskilt fra et Verbum, med hvilket det sjeldnere sammensættes, f. E. hugge bort = borthugge, drive bort: = bortdrive: se det Verbum; 2) nogle med bort sammensatte Verber og Substantiver, der maa gjengives ved Omskrivning med et Verbum, ere forbigaaede; saadanne ere især de, der betegne en Bortfjernelse el. Tidsspilde ved at foretage Verbets Handling, f. E. bortfile, bortforklare, bortskrabe o. s. v. = borttage ved at file, skrabe; bortspøge, bortsnakke, bortklynke, bortsladre o. s. v. Tiden = spilde el. tilbringe Tiden med at snakke o. s. v. 3) de øvrige Sammensætn. ere: bortdrage at: avocare; avertere; b. éns Opmærksomhed fra andre og henvende den paa sig: animum alicuius in se avertere. — Bortfjerne at: amovere, removere; ved Personer især:

ablegare, amandare. — Bortfjernelse: remotio, ablegatio, amandatio. — Bortforpagte at: locare; b. Indtægten af et Stykke Land: agrum fruendum locare. — Bortføre at: abripere. — Bortførelse: raptus (om en Person), el. se føre bort. — Bortgang, Bortrejse: abitus, digressus, discessus; ved hans B. sagde jeg ham: illi abeunti dixi; ved sin B.: abiens, digrediens, discedens. — Bortgifte at: collocare (filiam alicui in matrimonio); b. sine Søstre i fremmede Stater: sorores suas in alias civitates collocare. — Bortgiftelse: collocatio. — Bortgive at: condonare. — Bortkaldelse: avocatio, udtrs. hyppigere ved Verbet, se kalde bort. — Bortkaste at: abjicere. — Bortkastelse: abjectio el. ved Verbet. — Bortkradse at: abradere. — Bortliggende: remotus; langt b. Lande: ultimæ terræ. — Bortløben Slave: fugitivus el. udtrs. ved Verbet fugere, aufugere. — Bortrane el. bortrøve at: vi, per vim (alicui aliquid) auferre. — Bortryddelse, Bortskaffelse: udtrs. ved Verbet, se rydde, skaffe b. — Bortsendelse: ablegatio, amandatio el. ved Verbet. — Bortskræmme at: absterrere. — Bortskylle at: auferre, secum volvere. — Bortskære at: recidere. — Bortskærelse: amputatio el. ved Verbet, se skære. — Bortsnappe at: intercipere. — Bortstjæle at: furto auferre. — Borttagelse: udtrs. ved Verbet, se tage. — Borttrylle at: recantare. — Bortvaske: abluere, eluere. — Bortvisning: udtrs. ved Verb., se vise. — Bortødsle at: effundere (Penge), dissipare (Formue). — Bortødsling: effusio (pecuniarum), (*sen.*) profusio.

Borte; at være b.: a) om en Person: abesse (ikke tilstede), deesse (saa at man savnes); b) om Ting: perisse; at blive b.: a) om en Person: desiderari; b) om Ting: perire; at være b. fra Forretningerne: a negotiis remotum esse.

Botanik: herbaria (*sen.*). — Botaniker: herbarius (*sen.*).

Bov: armus; perna (afhugget).

Braad: 1) *egt.*: aculeus; cuspis (paa en Bi, Skorpion), spiculum (paa en Bi, Bremse); stimulus (til at drive Lastdyr frem med); stampe mod Braaden: stimulos pugnis cædere; 2) *ovf.*: acies.

Brage at: fragorem edere. — Brag: fragor. — Bragende Lyd: 1) = Brag; 2) af Papir, noget som brænder: fragilis sonitus.

Brak; ligge b.: cessare. — Brakmark: novale.

Braknæset: simus.

Bramme at: se jactare; b. med noget: aliquid jactare. — Bram, Brammen: jactatio. — Bramfri: a jactatione abhorrens.

Brand: 1) = Ildebrand: incendium; foraarsage en B.: excitare incendium; standse en B.: comprimere, sedare incendium; 2) et brændende Stykke: torris; 3) i Brand; stikke i B.: incendere, accendere, inflammare aliquid; stikke et Hus i B.: ædibus ignem subjicere; komme i B.: ignem concipere; incendi; staa, være i B.: ardere, flagrare; 4) Solens B.: ardor solis; 5) B. i Korn: uredo. — Brandgul: fulvus. — Brandlidt: qui incendio damnum accepit. — Brandpil: falarica; malleolus. — Brandskade: damnum incendio factum. — Brandskat kan udtrs. ved: pecunia, qua ædificia (urbs) ab incendio redimuntur (redimitur). — Brandskatte: pecunias ad ædificia (urbem) ab incendio redimenda (am) exigere. — Brandsprøite: sipho. — Brandstiftelse: incendium. — Brandstifter: auctor incendii.

Brat: 1) *Adj.*: præceps, abruptus, præcisus; 2) *Adv.* (om Tiden): subito.

Brav: probus, honestus; b. i Krig: fortis, strenuus. — Bravhed: probitas, honestas; fortitudo.

Bred en: 1) af en Flod: ripa; 2) af en Sø, et Hav: litus; 3) af et Bæger: ora (= Bredde); sjeldnere margo.

Bred (*Adj.*): 1) latus; ti Fod b.: decem pedes latus, bredere: decem pedibus latior; vidt og bredt: longe lateque; 2) om Talen: crassus, om Udtalen: plenus; at udtale b.: dilatare. — Brede at: pandere; sternere (om et Dække); b. sig: effundi; b. noget over noget: aliquid rei alicui insternere, obtendere (til Skjul).

— **Brede**: latitudo; i B.: in latitudinem; ved Landmaaling: frons; i B.: in fronte. Sammensætningerne dannes ved Adj., f. E. **bredskuldret**: latis humeris.

Bregne: filix; prydet med Figurer af Bregneblade: filicatus.

Brems: asilus.

Bresche: pars muri dejecta.

Brev: literæ; epistola (til en længere bortfjernet); sende én et B.: literas ad aliquem mittere; give én et B. at besørge: literas alicui dare; skrive et B. til én: ad aliquem scribere *el.* literas dare; faa et B. fra én: literas ab aliquo (meas, tuas) accipere; jeg har i Rom faaet et B. fra dig: literæ tuæ mihi allatæ sunt Romam, ogsaa accepi literas tuas Romæ; forsegle et B.: literas obsignare; aabne et B.: literas resignare, resolvere; skrive udenpaa et B.: literas inscribere (alicui); vexle B.: literas dare et accipere. — **Brevdrager**: tabellarius. — **Brevgjemme**: scrinium. — **Brevskaber**: literæ; tabulæ. — **Brevvexling**: literæ ultro citro datæ, datæ et acceptæ; literarum usus *el.* consuetudo; de have ophørt med B.: literarum consuetudinem deposuerunt.

Brik: calculus; latro *el.* latrunculus (i Bretspil); trække en B.: calculum dare; en B., som ikke mere kan trækkes: calculus alligatus.

Bringe en: pectus, undert. armus.

Bringe at: 1) *hvor en Bevægelse foregaaer*: ferre; ducere (især om Ledsagelse), portare (om hvad der bringes baaret), afferre (især om Sindsstemning og hvad der foraarsager en Sindsstemning). De forskjellige Retninger angives nu ved de tre førstnævnte Verbers Sammensætning med en Præp. el. Partikel; Bevægelserne: til, ind, ud, tilbage, over, frem gjengives ved: ad-, in-, e *el.* ex-, re-, trans-, pro (ikke med porto); bringe bort: a) Personer: deducere, removere, fra: de; b) Ting: asportare, auferre; removere; b. Skibe i Søen: naves deducere; b. i Seng: in lecto collocare; b. paa Papiret: litteris mandare; b. tilside: clam auferre; *ovf.* b. én Hjælp.: auxilium alicui ferre el. = hjælpe; b. én Trøst: solatium alicui afferre; om hvad noget har i sit Følge: afferre; 2) *om en Tilstand, der frembringes*: a) hvor en *Person* bringes i en Tilstand; b. under sit Herredømme: sub imperium suum redigere; b. til Bettelstaven, i Armod: ad inopiam redigere; in paupertatem detrudere; b. én i Yndest hos én: ponere aliquem in gratia apud aliquem; b. én til sig selv igjen: revocare animum alicuius, aliquem excitare; b. én paa éns Side: conciliare aliquem alicui; b. én paa sin Side: aliquem sibi adjungere (socium); b. én til Bekjendelse: ad confitendum aliquem adigere; confessionem alicui extorquere; atter b. én i god Forstaaelse med: aliquem reconciliare in gratiam (alicuius *el.* alicui); b. i Knibe: premere; b. i Folkemunde: mittere in ora hominum; b) hvor *noget* bringes i en Tilstand; b. til Ende: ad finem perducere; perficere, absolvere; b. i Stand: α) om en Afgjørelse: transigere; β) om en Ordning: in ordinem redigere; γ) hvor Vanskeligheder skulle fjernes: expedire; b. paa det rene: explicare; b. ud blandt Folk: divulgare; b. noget dertil, at: eo rem perducere, ut; b. det vidt i noget: multum in aliqua re proficere; b. paa Bane: mentionem (alicuius rei) injicere; b. for Dagen; in lucem proferre; b. paa Fode igjen: restituere; 3) *om en Paavirkning paa en Person*; b. én til: a) at gjøre noget: impellere aliquem ad; b) til at tro noget: persuadere alicui (aliquid esse); c) til en Tanke: in eam sententiam aliquem perducere; b. én fra en Tanke: de sententia aliquem detrudere, dejicere; b. én til at forlade: aliquem avocare a; b. én til at glemme (noget læst): aliquem dedocere; b. én paa andre Tanker: flectere animum alicuius; b. én paa noget: facere ut rei alicuius in mentem veniat alicui; b. Mistanken bort fra én: suspicionem ab aliquo removere; b. det over sit Sind: inducere animum ad; 4) om hvad noget giver af sig: afferre, parere; b. én Ære, Fordel: honori, emolumento alicui esse; 5) b. med sig: ferre, f. E. Tiden bringer det med sig: tempora ita ferunt.

Brink: tumulus; om den yderste Kant: ora tumuli.

Briste at: 1) *egt.*: rumpi, dirumpi; lade det b. eller bære: ultima experiri; 2) *ovf.*: a) briste i: effundi in, f. E. Graad, Latter: lacrimas, risum; b) briste af. (f. E. Harme): rumpi; dirumpi; jeg b. af Harme: rumpor, rumpo me. — Bristefærdig; jeg er b.: in eo est, ut dirumpar. — Bristning: udtrs. ved Verbet.

Bro: pons; B. over en Flod: pons fluminis; slaa B.: pontem facere, jungere, over en Flod: flumen ponte jungere; afbryde en B.: pontem rumpere, scindere. — Brohoved, Broskandse: munimentum in aditu pontis factum. — Brolagt: stratus. — Brolægning: 1) Handlingen: udtrs. ved sternere (at brolægge); 2) udtrs. ved Verbet, f. E. den slette B.: via male strata. — Bropæl: sublica; ramme én B. ned: fistuca adigere sublicam.

Broder: frater; kjødelige Brødre: germani; adopteret B.: adoptione frater. — Broderlig: fraternus. — Brodermorder: fratricida. — Broderskab: germanitas *el.* ved Omskr. De øvrige Sammensætn. dannes ved Subst. el Adj., f. E. Broderkjærlighed: amor fraternus; Brodersøn: filius fratris (ex fratre; *sen.* nepos).

Brodere at: acu pingere. — Broderi: pictura textilis.

Broget: varius, discolor (især afstikkende). — Brogethed: varietas.

Brok: ramex; én, som har B.: homo diruptus.

Brombær: rubum; *Adj.* er rubeus. — Brombærbusk: rubus. — Brombærkrat: rubetum.

Bronce: æs; pyropus (*sen.*); af B.: æreus.

Brovte med noget: jactare aliquid. — Brovten: jactatio.

Brud et: 1) *egt.*: udtrs. ved Hjælp af Verbet: se bryde; 2) *ovf.*; B. af Venskab: alienatio, disjunctio, discidia (*Pl.*); gjøre B. med én: discedere ab aliquo; Brudet er lægt, ulægeligt: in gratiam inter se redierunt, gratia eorum reconciliari non potest; i de øvrige Forbindelser udtrs. det ved Verbet, se bryde. — Brudstykke: fragmentum.

Brud en: sponsa; føre en B. til Manden; aliquam ad aliquem (alicui deducere. — Brudgom: sponsus. — Brude-, Sammensætn. udtrs. ved Adj nuptialis, f. E. Brudeblus: tæda nuptialis; dog Brudeslør: flammeum flammeolum; Brudeseng: lectus genialis; Brudekammer: thalamus.

Brug: 1) Handlingen: usus; gjøre god Brug af: bene uti (re aliqua) gjøre slet Brug af: abuti; 2) Brugen af noget: usus, f. E. at mangle Øjnenes B.: usu oculorum carere; at have Sandsernes B.: integris sensibus esse; at miste Brugen af: capi, f. E. som har mistet B. af Øjnene, et Øje, Forstanden: oculis, altero oculo, mente captus; 3) om det blandt Folk vedtagne: mos, usus, consuetudo; det er B.: mos est; det er Grækernes B.: moris Græcorum est; komme i, blive B.: in consuetudinem venire, abire; gaa af B.: exolescere; en Skik, som er gaaet af B.: mos intermissus; det er blevet almindelig B.: mos percrebruit; som det er B.: ut assolet; efter vor B.: more majorum. — Brugbar: utilis, idoneus (brugbar til). — Brugbarhed: utilitas. — Bruge at: 1) *trans.*: a) *egt.*: uti (re aliqua, have i Brug), adhibere (aliquid, især hvor Bestemmelsen tilføjes), sjeldnere usurpare; at bruge slet: abuti (aliqua re); at bruge sine Ben: citare gradum; gradu citato ire; b. Mund: crepare; b. Medicin og lgd.: haurire, sumere; b. sine Penge til Vellevnet: pecuniis ad delicias abuti; som ikke kan bruges: inutilis; b) om det sædvanlige: solere el. Omskriv. ved consvetudo est; 2) *reflex.*: viribus uti; contendere. — Brugelig: 1) som kan bruges: utilis; idoneus (brugelig til); 2) som er Brug: usitatus; det er b.: mos, consuetudo est. — Brugt (som Adj.): tritus, f. E. et meget brugt Ordsprog: tritum proverbium.

Brumme at: murmurare; fremere (især om en større Mængde). — Brummen: murmur; fremitus.

Brun: fuscus; brun og blaa: lividus; slaa én b. og blaa: aliquem sugillare. — Brunlig: suffuscus.

Bruse at: æstuare, fervere; b. larmende: strepere, intonare; Bølgerne b.: undæ sonant; b. op: exæstuare.

— Brusen: strepitus, fremitus. — Brushoved et: homo cerebrosus, fervidi ingenii.

Brusk: cartilago (*sen.*).

Bryde at: A) *trans.*: 1) *egt.*: a) bryde over: frangere (noget stift), rumpere (noget bøjeligt); b. i flere Stykker: diffringere; b) bryde af: abrumpere; decerpere (Blomster og Frugter); b. en Bro af: pontem rumpere, scindere; b. af fortil: præfringere; c) aabne ved at bryde, et Segl: resignare; b. et Lukke, en Dør og lgd. op: frangere, rumpere, diffindere; d) bringe for Dagen ved at bryde: excidere (især Metaller); e) bryde ned: demoliri, destruere; f) bryde noget ud: evellere; g) b. itu.: confringere; h) b. forneden: suffringere. — 2) *ovf.*: a) hvor det betegner et Brud paa noget; b. Ord, Løfter: prodere, violare, lædere fidem, promissa; b. Ed: negligere, violare jusjurandum; b. en Lov: rumpere, (stærkere) frangere legem; b. Forbund, Overenskomst og lgd.: turbare, rumpere; b. Venskab: dissolvere, solvere, discindere amicitiam; b. Tavsheden: rumpere silentium, finem silentii facere; b) hvor det betegner Optræden imod; b. éns Magt og lgd.: infringere; frangere (f. E. Bølgernes Magt: impetum fluctuum); b. en Linie: findere, disjicere aciem; b. en Landse med én: descendere in certamen cum aliquo; b. Staven over én: acerbius de aliquo judicare. — B) *intrans.*: 1) om en Bevægelse el. et Udbrud; bryde ud el. frem: erumpere, prorumpere; b. ud i Latter og lgd.: effundi in; Dagen bryder frem: illucescit; b. ud af Fængsel: ex vinculis (carcere) se expedire; b. ind: irrumpere; b. igjennem: perrumpere; b. løs: effundi (f.E. Regn), erumpere (f. E. Vrede), oriri (alm.), cooriri (som fjendtlig, f. E. et Oprør); det seer ud til, at en Krig snart vil b. ud: bellum imminere (instare) videtur; res ad arma spectat; b. af i Talen: incidere orationem; conticescere; b. op.: a) om en Hær: castra movere, signa tollere, signa ferre; til Vinterkvarter: discedere in hiberna; berede sig til at b. op: vasa colligere; b) om en enkelt: proficisci; iter ingredi; viæ se dare; c) om et Saar: recrudescere; 2) at bryde med én: discedere ab aliquo; dissolvere amicitiam alicuius. — C) *reflex.*; ikke b. sig om noget: securum esse; jeg b. mig ikke om: nihil moror (aliquid, aliquid facere); jeg b. mig ikke derom: nihil laboro, non curo; de hac re non laboro; bryd dig ikke derom: noli timere, depone hanc curam; b. sig en Vej: viam sibi munire, patefacere. D) brydes, om Brydekamp: luctari. — Brydekamp, Brydning: luctatio. — Brydeplads: palæstra. — Bryder en: luctator. — Bryderi: molestia; volde, gjøre én B.: negotia alicui exhibere, facessere.

Bryllup: nuptiæ; fejre et B.: nuptias celebrare; bivaane et B.: nuptias obire; *Adj.*: nuptialis. — Bryllupsguden: hymenæus. — Bryllupshøjtid: solemne nuptiarum; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj., f. E. Bryllupssang: carmen nuptiale.

Bryst: pectus; *Adj.* pectoralis; B. som giver Die: uber (som det, der giver Næring), mamma; lægge til Brystet: ubera, mammas præbere; hvor en Virksomhed fordrer Anstrængelse af Bryst og Lunger (f. E. Talerens): latera (*Pl.*), stærkt, svagt B.: latera firma, infirma. — Brystharnisk: thorax. — Brystvorte: papilla. — Bryststing: dolor laterum. — Brystplade: phaleræ; med B.: phaleratus (især om Heste). — Brystværn: lorica, pluteus.

Bryste sig: se jactare; af noget: jactare aliquid; som b. sig af ingenting: vanus jactator.

Brædegulv: tabulatum. — Bræder: se Bræt.

Bræge at: balare. — Brægen: balatus; af Lam: vagitus.

Brække at: 1) *trans.*: a) om Sønderbrydelse: se bryde A; b) b. op: evomere; 2) *reflex.*: vomere. — Brækning: vomitus, vomitio. — Brækjern: vectis. — Brækmiddel: medicamentum vomificum; tage B. ind: emeticam facere.

Bræmme en: clavus; bred, smal B.: clavus latus, angustus; bræmmet: clavatus; én, der bærer den brede, smalle B.: laticlavius, angusticlavius.

Brænde at: 1) *trans.*: a) *egt.*: urere, comburere, adurere, om Solen: torrere (*Adj.* torridus, f. E. en brændende hed Sommer: æstas torrida); om én, der brænder noget: cremare; at b. en By af: urbem incendio delere; b. Sten, Trækul: coquere lateres, carbonem (*Adj.*: coctilis); b) *ovf.*; om Tørst, Feber: urere; en brændende Smerte: doloris faces; 2) *intrans.*: a) *egt.*: ardere, flagrare, conflagrare; Ilden er brændt ud: ignis sua sponte consumptus exstinctus est; at faa Ilden til at b.: flammam exsuscitare; b) *ovf.*; b. af Begjerlighed og lgd.: ardere cupiditate; b. af Kjærlighed til én: deperire aliquam el. udtrs. ved Omskr. (f. E. amor, mulier aliquem torret); b. af Kjærlighed til noget: flagranti amore, studio aliquid amplecti. — Brændbar: igni concipiendo aptus. — Brænde, Brændsel: lignum. — Brænding (Handlingen at brænde): ustio, combustio. — Brændejern (til Haaret): calamister; krøllet med B.: calamistratus. — Brændehugger: qui ligna cædit. — Brændemærke at: notam (alicui) inurere; *ovf.*: infamiam (alicui) inurere *el.* adspergere. — Brændemærke et: stigma, nota. — Brændemærket en: homo stigmate notatus; homo inscriptus; stigmatias.

Brænding (i Havet): æstus maris.

Bræt: 1) tabula; beklæde med B.: contabulare; 2) *ovf.*: paa ét B.: simul, una. — Brætspil: alea; som er hengiven til B.: aleator.

Brød: 1) *egt.*: panis; groft B.: panis secundus *el.* cibarius; bage B.: panem coquere; 2) *ovf.*; dagligt B.: victus; res ad vitam necessariæ; jeg har mit d. B.: habeo, unde viam; spise éns B.: ab aliquo sustentari; spise eget B.: suis sumptibus vivere; spise fremmed B.: alienis sumptibus vivere; at være i Statens B.: reipublicæ servire. — Brødføde at: alere. — Brødkage: artolaganus. — Brødkrumme: mica panis. — Brødkurv: canistra (*Pl.*); panarium (*sen.*). — Brødløs: a) om Personer; at være b.: victu carere; b) om Ting f. E. Konster: artes, quæ non alent eum, qui eas exercet; quæ victum non præbent. — Brødnid: obtrectatio, invidia. — Brødpose: reticulum panis. — Brød skorpe: crusta panis. — Brød suppe: jus collyrium.

Brøde: culpa, noxa, noxia. — Brødefri: a culpa liber; qui nullius culpæ sibi conscius est; at være b. culpa vacare. — Brødefuld: multorum facinorum; qui multa deliquit noxiosus (*sen.*).

Brøle at: mugire. — Brøl: mugitus; udstøde et B.: mugitum edere.

Brønd: puteus. — Brønddække el. Indfatning: puteal. — Brøndgraver: putearius. — Brøndvippe: tolleno.

Brøst: vitium. — Brøstfældig: ruinosus. — Brøstfældighed: udtrs. ved Adj. *el.* vitiositas.

Bud: 1) om Personer; nuntius, legatus (off. B.); tabellarius (Brevbud); sende B. for at hente én: aliquem arcessere, om en Myndighed: vocare; 2) Budet, som bringes = Budskab: nuntius; bringe B.: nuntiare, nuntium afferre; han fik B.: illi nuntiatum est, nuntius illi allatus est; bringe B. tilbage: renuntiare; 3) om Befaling: jussum, imperium; paa éns B.: jussu alicuius; 4) B. paa en Auktion: licitatio; gjøre B.: liceri (paa noget: aliquid); antage et B.: licitationem probare; gjøre højere B.: contra liceri; contendere.

Bue (saavel om Vaabnet som i Bygningskonsten): arcus; fornix (i Hvælving); spænde, slappe B.: arcum tendere, remittere; skyde med B.: jaculari; sagittas mittere; *ovf.*; spænde Buen for højt: modum excedere in postulando og lgd.). — Bue sig: in arcum curvari; se curvare. — Bueformig = buedannet = buet: arcuatus. — Buegang: porticus, i en Have: xystus. — Bueskud: jactus sagittæ. — Bueskytte: sagittarius. — Buestræng: nervus.

Buffet en: abacus.

Bug: venter (alm., som Legemsdel), alvus (med Hensyn til Fordøjelsesorganerne), uterus (med Hensyn til Undfangelsen). — Bugne at: 1) *egt.*: curvari; inflecti (aliqua re); om Sejl: vento impleri; bugnende Sejl: vela sinuosa; 2) *ovf.*, b. af: abundare (aliqua re).

Bugsere at: (navem) remulco trahere.

Bugt: 1) i Havet: sinus; fuld af Bugter: sinuosus; 2) B. af et bøjeligt Legeme: sinus, af en Flod, Gade, Vej: flexus, inflexus; fuld af Bugter: flexuosus; 3) faa Bugt med én: devincere aliquem, aliquo superiorem esse. — Bugte sig = løbe gjennem Bugter: sinuari; gyros trahere (om en Slange); cursu flexuoso ferri (om en Flod). — Bugtet: sinuosus, flexuosus; obliquus (om Løb). — Bugtning: 1) = Bugt; 2) gyrus (som dannes af Dyr i Bevægelse).

Buk en: 1) Dyret: caper; 2) Redskabet: fistuca; ramme ned med en B.: fistuca adigere; 3) gjøre en B.: peccare; *Subst.*: peccatum. — Bukkefodet: capripes; de øvrige Sammensætninger dannes ved *Adj.* caprinus, f.E. Bukkeskæg: barba caprina.

Bukke at: 1) *trans.*: flectere; inflectere (b. ned); curvare; 2) *intrans.*: a) b. for én = gjøre et Buk for: demisso capite aliquem salutare; b) b. under for: succumbere (alicui); for en Sygdom, Døden: occumbere; 3) *reflex.*: se demittere, caput demittere.

Bukkel (i Haaret): cincinnus; med Bukler i Haaret: cincinnatus.

Bul: truncus.

Buldre at: tonare, intonare; concrepare (stærkt); om en Vogn: strepere; om Havet mod en Strandbred: obstrepere (litori). — Bulder: fragor; B. af en Vogn: strepitus, af Vaaben: sonitus, strepitus.

Bule en: 1) tuber; 2) om en Bod: taberna; fornix.

Bund: fundus; B. af en Grav: solum fossæ; falde til Bunds: imum petere; synke til B.: subsidere; i B. og Grund: funditus (om Ødelæggelse); omnino, plane (om Fordærvelse); i B. og Grund slet: nequissimus; drikke et Bæger ud til B.: poculum siccare. — Bundfald: fæx. — Bunde at: fundum tenere. — Bundløs: 1) profundus (om Havet); 2) sine fundo; 3) i b. Gjæld: ære obrutus, demersus.

Bundsforvandt: se Forbundsfælle.

Bundt: manipulus (Hø og lgd.); fascis, fasciculus (Ris og lgd.).

Bundtmager: pellio.

Bunke en: congeries (uordentlig B.); acervus (Korn, Penge); samle i B.: coacervare, congerere. — Bunkevis: acervatim.

Bur: cavea; receptaculum avium (Fuglebur).

Burre: lappa; hænge sig ved én som en B.: se alicui agglutinare.

Busk: frutex. — Buskads: virgultum. — Buske sig: silvescere. — Buskværk: fruticetum.

Butik: taberna; holde B.: tabernam exercere; én, som holder B.: tabernarius.

Buxbom: buxus; Veddet: buxum; af B.: buxeus.

Buxer: se Benklæder.

By: oppidum; urbs (altid om Rom); *dem.* oppidulum; *Adj.* er: oppidanus (Bybeboer, *Pl.* Byfolk), urbanus; ved Hjælp af disse Adj. dannes Sammensætningerne, dog: Bysnak: rumor, sermo; blive Gjenstand for B.: fabulam fieri; venire in sermonem hominum; han er Gjenstand for B.: sermo est per urbem, Byesbarn: municeps; ex eadem urbe ortus.

Byde at: 1) om Ordre: se befale; 2) i Handel; byde tilfals: a) Varer: vendere, venditare; b) en Bygning: proscribere; 3) om Bud paa (især ved en Auktion): liceri; b. over: contra liceri; b. op: contendere; 4) om Tilbud: offerre; offerre se; 5) b. til Gjæst: invitare, vocare; b. sig til Gjæst hos én: alicui condicere (coenam, ad coenam); b. én god Dag, Farvel: jubere aliquem salvere, valere. — Bydende, Byden: se Bud 3) 4).

Byg: hordeum; af B.: hordeaceus. — Byggryn: polenta. — Byggrød el. Bygsuppe: ptisanarium.

Bygge at: 1) *egt.*: ædificare, exstruere; b. en Bro: pontem facere, jungere; b. en By: condere urbem; b. en Bjælkebygning: contignare; b. til: adstruere; b. oven paa: superstruere; b. højere: extollere; b. sig fattig: ædificando opes suas conterere; b. op for éns Vinduer: luminibus alicuius obstruere; 2) *ovf.*, b. paa noget, én: fidere aliqua, re, alicui; idet jeg byggede paa dette Haab: hac spe fretus. — Byggen, Byggeri: 1) Handlingen: ædificatio, exstructio; 2) = Byggelyst: studium ædificandi.

— Byggeplads: area. — Bygmester: architectus; machinator (kun *ovf.*); Verdens B.: ædificator mundi. — Bygning: 1) Handlingen = Byggeri; 2) det byggede: ædificium; en vidtløftig B.: moles. — Bygningskonst: architectura. — Bygningstømmer: materia.

Byld: ulcus, vomica.

Bylt: sarcina.

Byrd: origo, stirps; af høj B.: summo, illustri loco natus.

Byrde: 1) om det besværende: onus; molestia (*ovf.*); med Hensyn til Tyngden: pondus; falde, være én til B.: oneri, molestum esse alicui; tage en B. paa: onus subire; lægge B. paa Lastdyr: jumenta onerare; 2) om Forpligtelsen paa en Ejendom: servitus. — Byrdefuld: molestus, gravis.

Bytte at; at b. noget med noget: mutare, commutare aliquid aliqua re (cum aliquo, inter se); *abs.*: permutationem facere. — Bytte et: 1) Handlingen: permutatio; gjøre et B.: = bytte; 2) om prisgjort Gods: præda; manubiæ (kun om Krigsbytte); spolia (*Pl.*; kun B. af Klæder og Vaaben); gjøre B.: prædari (fra én: de aliquo) agere (levende Væsener) et ferre (livløst); gjøre stort B.: magna præda potiri; magnam prædam facere; én, som gjør B.: prædator; være et B. for én: alicui prædæ esse; Handlingen at gjøre B.: prædatio; gjørende B.: prædabundus; som er gjort til B.: captivus.

Bæger: poculum, calix; culullus (stort, med Hank); scyphus (stort).

Bæk: rivus; *dem.*: rivulus; hyppig: fons (*egt.* Kilde).

Bækken: 1) pelvis; 2) til Musik: cymbalum; 3) Vandbassin: lacus.

Bælg: 1) Dyrehud: pellis; aftrukken: exuviæ; 2) om Bælgfrugters Hylster: folliculus, siliqua. — Bælgfrugt: siliqua, legumen. — Bælgmørk: caliginosus. — Bælgmørke: caligo.

Bænk: subsellium (især Retsbænk); scamnum; ofte blot: sedes; en Række Bænke i Theatret: ordo, spectacula (*Pl.*), i Circus: fori.

Bær: bacca; som voxer i Klaser: acinus.

Bære at: 1) *trans.*: a) *egt.*: ferre (en mindre Byrde), portare (en tungere Byrde), gerere *el.* gestare (hvad der hører til Beklædning i Fred og Krig); om en Hest: vehere; om et Lastdyr: portare; om Bærere: gestare; om Træer: ferre (Frugt); om Jorden: reddere, ferre; om alt el. alle, hvis Virksomhed bidrager til at holde nogen el. noget oppe: sustinere, sustentare; Bevægelsen i forskjellige Retninger udtrs. ved de tre førstnævnte Verbers Sammensætning med en Præp. eller Partikel; Bevægelserne: til, ind, ud, sammen, hen, tilbage udtrs. ved: ad-, in-, e *el.* ex-, con-, de-, re- (de og re ikke ved gero); b. bort; asportare; b) *ovf.*; b. Had, Nag til o.s.v.: udtrs. ved odisse (aliquem); invidere, obtrectare, iniquum esse (alicui); b. noget til Skue: aliquid ostentare; ikke at kunne b. det over sit Sind: non posse in animum inducere; b. Sorg: in luctu esse (om Sørgedragt); b. Smerte og lgd.: ferre; b. langt Skæg, Haar: promittere barbam, crinem; b. Navn: appellari el. ved nomen esse, f.E. han b. Navnet Scipio: nomen est ei Scipioni; b. Prisen for alle: omnibus antecellere; 2) *intrans.*; b. over med én: indulgere alicui; Vinden b. fra Land: ventus a terra flat; 3) *reflex.*; b. sig ad paa en Maade: agere, se gerere med et *Adv.*; han kan næppe b. sig selv: pedes ægre illum sustinent; 4) *upers.*; det bæres mig for: animus mihi præsagit; præsentio, el. det udtrs. ved videor mihi. — Bæren: udtrs. ved Verbet, ogsaa: portatio, vectio, gestatio. — Bærebør: feretrum. — Bærestol: lectica. — Bærestolbærer: lecticarius.

Bærme: fæx; til Bærmen: fæce tenus; B. af Folket; fæx populi.

Bæve at: tremere; begynde at b.: contremiscere; b. tilbage for noget: aliquid reformidare. — Bæven: tremor.

Bæver en: castor, fiber. — Bævergel: castoreum.

Bøddel: carnifex, tortor. — Bøddelforretning: carnificina.

Bøde at: 1) betale en Mulkt: multam solvere, f.E. af en Talent: talenti; 2) bøde for: luere (aliquid); b. med Livet: morte luere; 3) bøde paa: a)

om Istandsættelse: sarcire, reficere; b) paa en Mangel: levare (f. E. inopiam), mederi (alicui rei). — **Bøde** en: multa, damnum (Pengebøde); paalægge én en Bøde: multam alicui irrogare; Paalæggelse af en B.: irrogatio multæ.

Bøg: fagus; af B.: fagineus, fageus.

Bøje at: 1) *trans.*; a) b. noget: flectere, inflectere; incurvare (b. krumt); b. tilbage: reclinare, reflectere; b. baglænds over: resupinare; b. omkring: circumflectere; b) *ovf.*; b. éns Sind: animum alicuius frangere (ved Magt), movere *el.* flectere (ved Forestillinger); b. éns Sind til: flectere animum alicuius ad; b. éns Sind fra: aliquem avertere, abducere a; b. Nakken under Aaget: cervices jugo subjicere; c) b. et Ord: declinare; 2) *intrans.*; bøje af: declinare, deflectere; som ikke lader sig bøje ved Bønner: inexorabilis. — **Bøjelig**: flexibilis; *ovf.* ogsaa mollis. — **Bøjelighed**: 1) *egt.*: udtrs. ved Adj. el. Verbet; 2) *ovf.*: animus mollis; mollities. — **Bøjning**: 1) Handlingen: flexio; declinatio (af et Ord); 2) den bøjede Form: flexus, inclinatio; declinatio (Afvigelse fra lodret Linie); B. af en Vej: anfractus viæ.

Bølge at: fluctuare, undare (*sen.*). — **Bølge** en: unda. — **Bølgebevægelse** el. **Bølgegang**: fluctus; agilitas fluctuum. — **Bølgende**: fluctuans; undosus (*sen.*).

Bøn: preces (*Pl.*); rogatio; B. til Gud: precatio; votum (forbunden med Løfte); indstændig B.: obtestatio; holde B.: precari (deos); supplicare (diis); som man erholder ved B.: precarius; opnaa ved B.: impetrare; høre éns B.: precibus alicuius annuere. — **Bønfalde** at: precari (én om noget: aliquid ab aliquo), obtestari (aliquem), supplicare (alicui). — **Bønfaldelse, Bønfalden**: obtestatio, precatio. — **Bønhøre** én: preces alicuius audire, admittere, non sustinere. — **Bønlig**: 1) *Adj.*: supplex; 2) *Adv.*: supplicibus verbis, suppliciter.

Bønne: faba; *Adj.*: fabalis, fabarius, fabaceus; det er ikke en B. værd: nauci non est; flocci non facio. — **Bønnestænger**: fabalia.

Bør: udtrs. ved debere (om Pligt), oportere (om Nødvendighed, især moralsk), decere (om Sømmelighed); hvor det kan omskrives ved »maa«, bruges Gerundiv., f. E. jeg bør gjøre det: oportet me illud facere; man bør betænke: considerandum est.

Bør en: 1) = Medbør: ventus secundus; 2) = Bærebør: ferculum.

Børste en: 1) af et Dyr: seta; som har B.: setiger; at være bedækket med stive B.: setis horrere; stive B.: setæ rigidæ; rejse B.: inhorrere; begynde at rejse B.: inhorrescere; 2) Redskabet: peniculus; strigilis (til Badet). — **Børstet**: setosus, hirsutus.

Bøsse: pyxis (til Salve); loculus.

Bøtte en: calathus, situla.

C.

Ceder: cedrus; af C.: cedrinus.

Celle: cella; *dem.*: cellula; C. i en Bikube: forus.

Censor: censor; forhenværende C.: censorius; *Adj.*: censorius, f. E. lex *el.* edictum c.: Censorforordning. — **Censorliste**: census; tabulæ censoriæ. — **Censur**: censura; beklæde C.: censuram gerere.

Ceremoni: cæremonia, ritus (Ceremoniel); *ovf.*, uden C.: sine ambagibus; familiariter (om Behandling).

Champignon: boletus.

Chifferskrift: udtrs. ved nota; skrive med C.: notare.

Chikane: calumnia, malitia; blive straffet for C.: calumniam ferre. — **Chikanere** at: calumniari (ogsaa anklage af Chikane), obtrectare. — **Chikanør**: calumniator, quadruplator. — **Chikanøs**: malitiosus.

Cirkel: 1) *egt.*: orbis; slaa en C.: orbem facere, describere; 2) om Instrumentet: circinus; 3) *ovf.*: circu-

lus. — **Cirkellinie**: circulus. — **Cirkelrund**: globosus.

Cisterne: puteus.

Citere at: 1) en Forfatter, et Sted og lgd.: laudare, nominare; 2) c. for Retten: in jus vocare. — **Citat**: locus.

Cithar: cithara; fides (*Pl.*, med *dem.*: fidicula; baade Lyre og Cithar; overhovedet ethvert Strengeinstrument); spille paa C.: psallere, fidibus canere; citharizare (*sjeld.*); — **Citharspiller**: citharista; fidicen; psaltes (*sen.*); én, som spiller og synger ti C.: citharoedus. — **Citharspillerske**: fidicina, psaltria; citharistri (*sen.*).

Civil: se borgerlig. — **Civilisere** excolere, fingere. — **Civilisation** humanitas (modsat vita agrestis).

Cylinder: cylindrus. — **Cylinderformig**: teres.

Cypres: cupressus; af C.: cupresseus. — **Cypresskov**: cupressetum.

Cæsur: cæsura, incisio.

D.

Da: A) *Konj.*: I) *om Tiden*: 1) i *Forsætning*: quum; da nu: jam quum; quum igitur; hyppigt udtrs. det ved en participial Konstruktion, f. E. da Troja var ødelagt: Troja deleta; da han rejste: proficiscens; da han var befriet, kom han: liberatus venit; hvor det kan knyttes til en bestemt Tid, omskrives det ved rel. Pron., f. E. det Aar, den Dag da: quo anno, quo die (eo anno, die, quo); 2) i *Eftersætning*: a) hvor der gaaer en Tidsbestemmelse forud: quum, quo; b) i Begyndelsen af en ny Sætning, der angiver Indtrædelsen af en Tilstand: tum, f. E. da rejste han sig op: tum ille surrexit; c) hvor en Betingelse, et forudsat Tilfælde gaaer forud: oversættes det ikke, f.E. hvis jeg kan, da gjør jeg det: si potero, faciam; II) *om Aarsagen*: 1) i *Forsætning*; da, da dog: quum (*Konj.*); hyppig quod, quia, f. E. da jeg ikke kan, gjør jeg det ikke; da nu: jam quum; 2) i *Eftersætning*: quum. — B) *Adv.*: 1) om *Tid*: tum, f. E. han var da ikke tilstede: tum abfuit; indtil da: etiamtum; nu og da: nonnunquam; kun da — naar: sic — si; 2) om *Aarsag*: a) igitur, f.E. det bliver da hans Skyld: ille igitur in culpa est; b) i Spørgsmaal eller Udtryk af Utaalmodighed: igitur, tandem, f. E. hvad har han da gjort: quid tandem deliquit? c) efter en Imperativ: igitur, age, f. E. kom da: veni igitur; velan da: age.

Daa, Daadyr: dama.

Daab: baptismus.

Daad: facinus; en rask D.: strenue factum; D. i Krig: res gesta; udføre D.: rem gerere (= være Daadsmand); med Raad og D.: consilio et opera. — **Daadfuld**: rebus gestis insignis. — **Daadkraft**: virtus. — **Daadløs**: iners, ignavus.

Daane at: animo linqui; han er daanet: animus eum reliquit.

Daare: stultus; homo stolidus; handle som D.: stulte agere; dette er at handle som D.: stultorum hoc est. — **Daarskab**: stultitia, insipientia; Ungdoms D.: juvenilis error; begaa en D. = handle som Daare; det er en D.: stultum *el.* stultorum est; saavidt gik hans D., at: eo stultitiæ pervenit, ut.

Daarlig: 1) om Sygdom: æger; være d.: minus valere; blive d.: in morbum incidere, morbo tentari; 2) om Handling: stultus, stolidus; 3) om nogets Tilstand: malus, exilis; om Ære: vilis; om Helbred: infirmus; om Vej: difficilis; male stratus (om Brolægning); om Efterretning: tristis; om Tider: iniquus, tristis; om Klæder: tritus; om Undskyldning: levis; om Trøst: inanis, miser; om Vers: malus; om Bevis: infirmus o.s.v.; 4) om Personer: nequam. — **Daarlighed**: 1) morbus; 2) stulte factum; 3) udtrs. ved Adj.; 4) improbitas, nequitia.

Daase: pyxis (især til Salve); theca.
Daddel: dactylus.
Dadle at: reprehendere (mildere); vituperare (stærkere); incusare, accusare (især med Tilføjelse af det, hvorfor én dadles, f.E. d. én for Stolthed: incusare aliquem superbiæ; accusare superbiam alicuius); om at udtale D. over et Foretagende: improbare; d. noget hos én: udtrs. hyppigst ved Egenskaben som Objekt og Personen i Genitiv (dog ogsaa aliquid in aliquo). — Dadel: reprehensio, vituperatio. — Dadelfri: qui reprehensione caret. — Dadler en: reprehensor, vituperator; accusator, censor. — Dadlesyg: ad vituperandum nimis propensus, proclivis. — Dadlesyge: udtrs. ved animus og *Adj.*
Dag: I) *egt.*: a) dies; et Tidsrum af to—fire Dage: biduum, triduum, quatriduum; det er Dag: lucet; det bliver, gryer ad Dag: illucescit; om Dagen: luce, interdiu; den Dag idag: dies hodiernus; i Dag: hodie; Dag og Nat: noctes et dies; en Dag og en Nat: diem et noctem; hver Dag: quotidie; Dag for Dag: in dies singulos; singulis diebus; Dag fra Dag: diem de (ex) die; b) hvad der skeer i Relation til den Dag idag; som skeer om Dagen: diurnus, før Dag: antelucanus; højt op paa Dagen: udtrs. ved multus dies, f.E. sove til højt op paa Dagen: dormire in multum diem; som skeer i Dag: hodiernus, (i Dag og) hver Dag: quotidianus; i Dag otte Dage: post octo dies; i Dag for otte Dage siden: dies octavus est, ex quo; for tre Dage siden: nudius tertius; hid til Dags: adhuc; nogle Dage efter: aliquot post dies; c) Dagen før: pridie (med Tidsbestemmelsen i Akk.); Dagen efter: postridie; Dagen efter at: postridie quam; II) *ovf.*: 1) om Tiden overhovedet: tempus, f. E. i hine Dage: illis temporibus; gode, onde Dage: res secundæ *el.* lætæ, adversæ; 2) om Levetiden: ætas; vitæ tempus; ende sine Dage: mori, occumbere; decedere (især Fyrster); ende sine D. ved en frivillig Død: voluntaria morte vitam suam finire = ved Selvmord: mortem sibi consciscere; komme af Dage: perire; tage af Dage = dræbe; aldrig i mine Dage: nunquam; 3) for at udtr. Aabenbarelse af noget; komme for Dagen: patefieri, illustrari, aperiri; bringe for D.: in lucem proferre; aperire; lægge for D.: patefacere, prodere; 4) i Hilsen; god Dag: salve; byde én god D.: jubere aliquem salvere. — Dagarbejde: opus diurnum (forrette: facere). — Dagbog: commentarii diurni; til Udgifter: ephemeris. — Dagbrækning = Daggry: diluculum; prima lux. — Dagdriver en: gerro; subrostranus. — Dages at: illucescere. — Daglejer: (in diem conductus) mercenarius, operarius; at være D.: mercede diurna opus facere. — Daglig: 1) som skeer hver Dag: quotidianus; 2) som sees hver Dag (om en Person): assiduus; daglig Gjæst: certus conviva; éns d. Omgangsven: omskrs. ved Hjælp af quotidianus usus, f.E. qui quotidiano usu cum aliquo junctus est; 3) som hører til det daglige Liv (vita communis): quotidianus; 4) med Betydning af Tarvelighed i Udstyring og Stof: exilis; daglig Kost: victus tenuis; 5) som *Adv.*: a) som skeer hver Dag: quotidie; b) hvor Talen er om Udbetaling eller Tilvæxt: in dies singulos, in dies. — Daglys: se Dagslys. — Dagløber: hemerodromus. — Dagløn: merces diurna. — Daglønner = Daglejer. — Dagning: prima lux, diluculum; i D.: diluculo, primo mane. — Dagrejse: iter (diurnum, unius diei); gjøre lange D. til: magnis itineribus contendere ad. — Dagskær: diluculum. — Dagslys: lux; som skeer før D.: antelucanus. — Dagsfrist: usura unius diei. — Dagvagt: vigiliæ diurnæ. — Dagvis: in dies (singulos); singulis diebus. — Dagværk: opus diurnum.

Dal: vallis; convallis (rundt omgiven af Højder).

Dale at; om Solen: occidere, om hvad der svæver i Luften: labi, om Lykken: mutari.

Dam: lacus; stagnum.
Dame: femina; mulier; en fornem D.: femina nobilis. — Damevogn: pilentum (firhjulet), carpentum (tohjulet).

Damp: exhalatio (fra Jorden og Legemet); nidor (fra Mad); vapor (alm.);

lade gaa op i Røg og Damp: in fumum et cinerem vertere. — Dampe at: vaporem, nidorem emittere; exhalare; bringe til at dampe: vaporare; dampe bort: abire in vaporem. — Dampkjedel: vaporarium (ogsaa Damprør, overhovedet Stedet, hvor Dampen udvikles i Badehusene).

Dands: saltatio; ved religiøse Fester: tripudium; *Adj.*: saltatorius. — Dandse at: saltare. — Dandser en: saltator. — Dandserinde: saltatrix. Sammensætninger maa omskrs. ved saltatorius *el.* saltare (saltandi).

Danne at: 1) om Formning: a) *egt.*: figurare, formare; fingere (i blødt Stof); b) *ovf.*: formare, f. E. en Digter: poetam; 2) danne et Hele, en Del, noget ved Deling: efficere; Floden d. en *Ø*: flumen insulam efficit; 3) d. sig en Forestilling om: mente concipere (notionem alicuius rei: et Begreb om noget); 4) om Uddannelse: colere; excolere, fingere (især Sjælen); d. én: erudire, instituere aliquem; 5) brugt om Skabelsen (sjeld.): creare, figurare; med Hensyn til Konstmæssigheden: conformare; 6) d. en Forening og lgd.: inire, jungere (societatem). — Dannelse: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; Ungdommens D.: institutio, disciplina juventutis; 2) den frembragte Form: figura, forma; Ansigtets, Legemets D.: conformatio oris, corporis; 3) den frembragte Dannelse: humanitas (med Hensyn til Sjælen og Kulturen), literæ (videnskabelig D.), doctrina (med Hensyn til Kundskaber); at faa D.: institui, erudiri; uden D.: moribus incultis; rudis; at være uden videnskabelig D.: literas nescire. — Dannet: 1) om Personer: a) i Fremtræden og Væsen: urbanus, humanus; b) af Aand: politus, excultus et expolitus, eruditus (om Lærdom); videnskabelig d.: optimarum artium studiis eruditus; 2) om Talen: politus; 3) om Opførsel: urbanus; d. Væsen: urbanitas.

Datere at, **Datum:** udtrs. ved dies; skrive D. til: diem ascribere; uden D.: sine die.

Datter: filia, *dem.*: filiola; faa en D.: filia, nata augeri (om Faderen); filiam parere. — Datterdatter: neptis. — Dattersøn: nepos.

Daværende: udtrs. ved Omskrivning med qui tum erat; d. Konsul: ei[us] anni consul.

De: 1) Pl. af han, hun, den, de[t], se disse Ord; 2) i Tiltale: a) til én: tu el. Verbets 2den Person; deres: tuus; b) til flere: vos; deres vester.

December: December (*Adj.*); 1ste, 5te, 13de D.: Kalendæ, Nonæ, Idus Decembres.

Definere at: definire. — Definition: definitio.

Degradere at; d. én: ordinem al[icui] cuius militandi mutare.

Dejlig: 1) om Personer: pulcher, formosus (af Skabning); 2) om Ting: pulcher; om Egn: amoenus; om Vej[r]: serenus; om Lugt og Smag: dulcis, suavis. — Dejlighed: pulchritudo, elegantia formæ, men udtrs. bedst ved Adj.

Del: 1) *egt.*: pars; pars rata (efter et bestemt Forhold), portio (om e[n] tilfalden Del), pars virilis (den Del [af] noget, som kan forlanges af én; især pro virili parte: for min, din, hans, sin Del), membrum (om Dele af et Legeme, en Stat, Tale); om den højeste Del af noget ofte: fastigium; den øverste, mellemste, nederste, første el. forreste, sidste, bagerste Del af noget udtrs. hyppigt ved Adjekt. summus, medius, imus, primus, extremus, postremus føjede umiddelbart til Subst. f.E. den øverste Del af Bjerget: summus mons; i den første Del af Natten: prima nocte; den bagerste De[l] af Hæren: postremum agmen; jeg fo[r] min Del: equidem, quod ad me attinet; for en Del: ex parte; for en stor Del: magna ex parte, magnam partem; i t[o] Dele: bipartito, bifariam; i tre Dele: tripartito; delt i to—fire Dele: bipartitus, tripartitus, quadripartitus; 2) *kollektiv*; en Del Mennesker: nonnulli, pars; en stor D.: a) permulti, bona et magna pars; den største D.: maior pars, plerique; b) om Ting: magna copia, multitudo; 3) om *Delagtighed*: a) have, tage D. i: participem, socium (alicuius rei) esse; societatem habere, esse in parte; hvor den personlige Tilstedeværelse udfordres: interesse (alicuius rei); ikke have, tage D. i: expertem, exsortem (alicuius rei) esse; a re ali[...]

qua abesse; jeg har ingen D. deri: nihil ad me ex illa re pertinet; lade én tage D. i: aliquem in partem vocare, participem facere; aliquid cum aliquo communicare, i en Raadslagning: aliquem ad consilium admittere; b) faa Del i: in partem venire; participem fieri (rei alicuius); lade én faa D. i: admittere aliquem ad; c) faa sin D.: suum auferre, af noget: non immunem a re aliqua discedere, af en Straf: non impune discedere *el.* aliquid ferre; d) én, som har D. i: particeps, socius; consors (uden egen Virksomhed), i en Brøde: affinis culpæ; 4) om *Deltagelse*: udtrs. enten ved communem putare, habere, f. E. tage D. i éns Sorg: communem habere dolorem alicuius, el. ved lætari, dolere, moveri, f.E. tage D. i éns Lykke: lætari bonis rebus alicuius, i éns Ulykke: moveri miseriis alicuius; én, som tager Del i andres Skæbne: homo communis, misericors (modsat: homo immunis, durus); 5) en tilfalden Del: udtrs. ved obtingere, obvenire, evenire; hans D. blev: illi obvenit. — Delagtig: se Del 3 d.; gjøre én d. i: se Del 3 a. — Delagtighed: societas el. udtrs. ved Adj. — Deltage at: se Del 3. 4. — Deltagelse: 1) *egt.*: societas; communio, consortio; 2) *ovf.*: humanitas, udtrs. hyppigst ved Verbet, se Del 4. — Deltagende: se Del 4. — Deltager en: se Del 3. d. — Delvis: ex parte; membratim (se Del 1).

Dele at: 1) *trans.*: a) *egt.*; d. et Hele: dividere, partiri; d. i Dele: dividere, digerere in partes; d. imellem nogle: distribuere, dividere, f. E. Byttet mellem Soldaterne: prædam militibus, inter milites; b) dele som Grændse el. Linie: separare; disjungere, dividere; c) *ovf.*; dele noget med én: communicare *el.* partiri, sociare aliquid cum aliquo; d. Lykke og Ulykke med én: omnia cum aliquo consociare; han vil d. Skæbne (med): eundum casum subibit (atque); 2) *reflex.*; om Meninger: in diversum tendere; om en Flod, Bjergkjæde og lgd.: dividi, findi; om Folk: a) der adskilles: dilabi; b) der dele sig i forskjellige Meninger: in contrarias sententias distrahi. — Delelig: dividuus, separabilis el. ved Verbet. — Deling: divisio, partitio.

Dels—dels: partim-partim; vel-vel.

Delikat: 1) *egt.*: suavis, gratus; 2) om en Sag og lgd.: anceps, lubricus. — Delikatere sig: se invitare. — Delikatesse: cupedia (*Pl.*).

Demokrat, Demokrati, demokratisk: omskrs. ved Hjælp af populus og popularis; smlg. Aristokrat.

Den, det: 1) *Pron.*: is; hic, ille, iste (hic henviser paa en nærmere Gjenstand, ille paa en fjernere, iste til den, man tiltaler, altsaa den her: hic; den der: ille; den Tale, du fører: ista oratio); der er dem, som: sunt qui (f. E. dicant); hvor »det« staaer alene og er Objekt, gjengives det hyppigt ved: eam rem (eius rei, ea re); »det« ved upers. Verber gjengives ikke, f.E. det regner: pluit; 2) *de* (i Tiltale): se de; 3) *Artikel*: gjengives ikke. — Dengang = den Gang: a) *abs.*: tum, stærkere: tunc; b) *relat.*: quum (tum quum); quo tempore, f. E. dengang det skete: quo tempore illud factum est.

Denne, dette: hic; denne her — denne der: hic — ille; denne din: iste; indtil denne Dag: adhuc; i denne Dag: hodie; (hvor denne, dette ved et Prædikatsverbum knyttes til et Subst., retter det sig altid efter det, f. E. dette er virkelig min Mening: hæc vera est sententia mea; dette er min Bog: hic liber est meus).

Deputerede: delecti.

Der: 1) *Pron.*: qui, quæ, quod; 2) *Adv.*: a) *betonet*: ibi; han der: ille; hin der: illic; paa det Sted der: illic; der, hvor du er: istic; der er han: ecce illum; der! (i Tiltale): cape! ecce! der har du: habes; der seer du: vides, undert. tilføjes: en, en habes; b) *tonløst*: a) hvor det danner upers. Udtryk, gjengives det ikke, f.E. der var en Mand og lgd.; b) at være der: adesse, f.E. han var der: adfuit; han var der ikke: abfuit. — Deraf: 1) hvor Ordets første Stavelse betones: a) om et Aarsags- eller Udgangsforhold: inde (undert. ex ea re), f. E. d. kom det: inde factum est; b) deraf bliver intet: hoc non fiet = der bliver intet deraf; 2) hvor Ordets sidste

Stavelse betones: udtrs. ved Omskrivning: a) med en Genitiv, naar det følger umiddelbart efter et Subst., f.E. en Del deraf: pars eius, eius rei, undtagen Subst. gjengives ved et Verbum, f. E. han er en Hader deraf = han hader det; b) noget deraf: aliquid, pars eius rei; knyttes det til et Verbum, som betegner en Tagen: inde (saaledes ogsaa: intet deraf), f. E. han tog noget d.: pauca inde abstulit; jeg ved ikke noget (= intet) deraf: nescio rem; de ea re nihil mihi constat; c) han holder meget deraf: magni facit eam rem (id); han holder ikke deraf: odit, non amat eam rem. — Derefter: 1) om Tiden: inde, deinde, postea; kort d.: brevi post; lidt d.: paulo post; noget d.: aliquanto post; naar det indleder en ny Handling af samme Person: quo facto; 2) hvor der udtrs. en Overensstemmelse: a) om en Rettesnor, f. E. indrettes derefter: ad id exemplar, ea norma, ad eam normam institui; rette sig derefter: illi rei obtemperare; illud sequi; ad illud se accommodare, f. E. dette er hans Villie, derefter o.s.v.: ad eam; ei; han har ikke været mod mig derefter: non is in me fuit, imod mig derefter, at jeg o.s.v.: non ita de me meruit, ut; b) det er derefter, Varerne ere derefter: maa omskrs. ved et Adj., der udtrykker Ringheden, Maadeligheden f. E. vilis, mediocris; 3) hvor det er som et Objekt efter et Udtryk af Attraa: eius rei, f.E. begjærlig, lysten derefter: cupidus, avidus eius rei. — Derfor: 1) om Aarsagen: idcirco, eam ob rem, propterea; proinde (ved en Opfordring, der slutter sig til noget foregaaende); svagere betonet: igitur, itaque; og derfor: quare, quamobrem, quocirca, quapropter (disse rel. bruges meget hyppigt for demon.); 2) hvor det danner et Slags Objekt, maa det gjengives, som om det var opløst i «for dette» se for, f. E. Belønning derfor: præmium ejus rei; Fare derfor: periculum ne eveniat; man maa vogte sig derfor: a) ea res cavenda est; b) cavendum est, ne faciamus; Prisen derfor: pretium illius rei o.s.v.; 3) hvad kan jeg derfor: quæ mea est culpa? jeg kan intet derfor: in culpa non sum; non mea est culpa; han er ikke derfor: rem non probat. — Derfra: 1) om Stedet: a) *egt.*: inde, illinc; istinc (derfra, hvor du er); b) *ovf.*; slippe derfra: abire (incolumem: fra en Fare), evadere; 2) om Tiden: inde, ab eo tempore, ex eo die; 3) i daglig Tale undert. = fra dem, f. E. jeg skal hilse dig derfra: eorum verbis. — Derhen: 1) eo; istoc (d. hvor du er); bringe det derhen at: eo rem perducere ut. — Derhenne: illic; istic (d. hvor du er). — Derhos: præterea, insuper. — Deri: in eo, in ea re; udtrs. ofte ved en cas. obl., f. E. Fejlen deri: culpa eius rei; og d. tog jeg ikke Fejl: neque ea res me falsum habuit; d. har du Ret: vere illud dicis; d. vil jeg tro dig: illud tibi accredam o. s. v. — Deriblandt: in eo numero, inter eos (eas, ea), in iis. — Derigjennem: ea (*Abl.*); istac (d. hvor du er). — Derimellem: 1) udtrs. ved Hjælp af: inter (eos, eas, ea); 2) om Rum med Hensyn til Sted og Tid, maa udtrs. ved: interesse inter *el.* interesse, interjacere. — Derimod: 1) som *rent Adv.*: contra, contra ea; hvor det følger et Pron., f. E. jeg derimod: a) e contrario; b) vicissim (om Gjengjældelse); 2) som *pron. Adv.* udtrs. det ved Verbets Sammensætning med ob *el.* re, f. E. han kæmpede derimod, saalænge han kunde: restitit quoad potuit; undertiden gjengives det ved Hjælp af contra. — Derind: intro (*Adv.*); han gik d.: intravit. — Derinde: intus, domi (om én, der er hjemme). — Dermed: 1) om Samtidighed: ita; his dictis; 2) maa opløses i Præp. med og dem. Pron., se med, f. E. om Redskab og Middel: Abl. af det dem. Pron. f. E. dermed er jeg tilfreds: ea re, eo contentus sum; dermed er det en anden Sag: illius rei alia ratio est; dermed har det den Beskaffenhed: sic se res habet. — Derned: udtrs. ved Verbets Sammensætning med Præp. de, f. E. de vare gaaede derned: descenderant (undert. ad, in eum locum). — Dernede: ibi infra; d. i Dalen: in ima valle; d. paa Gaden: in platea. — Dernedenfor: infra. — Dernæst: deinde; deinceps (om en uafbrudt Række), tum (i Op-

regning). — Derom: opløses i Præp. om og Pron. dem. — Derop: udtrs. ved Verbet ascendere, escendere, f. E. ja lad os gaa derop: quin ascendimus (collem, montem, per scalas, in verticem). — Deroppe: illic in summo, in fastigio; de ere d.: = de ere stegne derop. — Derover: 1) om Stedet; jeg er sprungen derover: transsilui (f. E. fossam; eam); jeg er kommen derover: superavi (eum locum, om Bjerge: eos), se Verberne til hvilke det føjes; 2) om Tiden; udtrs. ved: supra, amplius, f. E. han var der to Timer og derover: duas amplius horas ibi fuit; tyve Tusind og derover: supra viginti millia; 3) om Aarsagen = over dette, f. E. opbragt derover: ea re graviter commotus; han beklagede sig derover for Kongen: apud regem de ea re conquestus est og lgd., se »over« el. Verberne, til hvilke det føjes. — Derpaa: 1) om Rækkefølge: deinde, dein, deinceps (uafbrudt Række), tum (i Opregning); 2) om Stedet: ibi; in med dem. Pron.; 3) hvor det knyttes til et Subst., udtrs. det ved Gen. af dem. Pron. el. ved eius rei, f. E. Manglen derpaa: inopia eius rei; 4) i de fleste Tilfælde udtrs. det ved Hjælp af det dem. Pron. og hyppigst med Tilføjelse af res, f. E. hvem har fundet derpaa: quis invenit eam rem; quis inventor, auctor est eius rei? give sit Ord, sin Haand derpaa: fidem suam in eam rem interponere; lade det komme an derpaa: rem in discrimen committere, om - eller: rem eo demittere, utrum - an; d. gaaer det ud: ea res agitur; stolende derpaa: ea re (spe) fretus; 5) Aaret derpaa: annus sequens. — Dertil: 1) om Stedet: eo (ogsaa: til det Punkt); 2) om Tillæg: insuper, præterea; 3) hvor det føjes til et Subst. f.E. Lyst, Tilbøjelighed o. s. v: udtrs. det ved Gen. af dem. Pron. el. ved eius rei; knyttes det til et Adj. f.E. skikket, bekvem, udtrs. det ved ad med et dem. Pron. el. eam rem, el. ved Dativ af samme Ord, og ved Ord, som betegne en Anvendelse, ved ad (id, eam rem) el. en Kasus, f. E. d. anvendes det: ei usui inservit; d. har jeg bestemt ham: ad eam rem illum destinavi; d. har jeg ikke Mod: id facere non audeo; dertil sagde han: ad id, ad ea; 4) dertil (f. E. til Brød og lgd.) spiser jeg: cum eo (ea) edo. — Derud: eo, illuc, undert. tillige ved Verbets Sammensætning med ex. — Derude: istic, foris (hvor det har Betydn. udenfor). — Derudover: supra; smlg. derover 2. — Derunder: 1) om Stedet: udtrs. ved Subst. og dem. Pron. (Abl. hvor en Forbliven, Akk. hvor en Bevægelse betegnes); 2) om Prisen: minore pretio; 3) ved Angivelse af Alder og Tal, f. E. tyve Aar og derunder: minor viginti annis; tyve og derunder: infra viginti; 4) langt derunder (om Anseelse, Værdi og lgd.): multum infra; dybt derunder (om Beliggenhed): inferius; 5) der stikker noget derunder: aliquid subest. — Derved: 1) om Stedet: juxta, prope, Verbets Sammensætning med ad (adjacere, adstare), f. E. han stod tæt derved (f. E. en Mur): juxta (eum) adstitit, eum adstitit; 2) om Middel: eo, ea re, f. E. derved skete det: eo factum est; jeg kommer d. til at tænke paa: res me monet; 3) der er Fare derved: periculosum est; periculum est in illa re; derved bliver det: hoc manet; jeg bliver derved: in eo maneo; jeg kan ikke gjøre derved: non mea est culpa; in culpa non sum; jeg var tilstede derved: interfui, adfui ei! rei; der er intet at gjøre derved: nulla spes ostenditur, uden at: nihil relinquitur nisi; jeg staaer derved: fidem præstabo; hvad tænker du derved: quid tecum cogitas hæc dicens, audiens o. s. v.; quid tibi in mentem venit hæc audienti o. s. v.; jeg er derved: a) ved Udførelsen: in opere occupatus sum; b) om hvad der er paatænkt (f.E. en Rejse): udtrs. ved Verbet (f. E. profecturus sum) el. ved Hjælp af in eo est, ut (med et Verbum, der udtr. det paatænkte). — Derværende: udtrs. oftest ved ille; qui ibi est.

Dersom: si (om Brugen se Grammatik.); d. kun, blot: dummodo (ikke: ne); si modo; d. maaske: si forte; d. nogensinde: sicubi; d. ellers: si quidem; d. nu: jam si; d. nogen: si quis; d. og, end: licet (*Konj.*), etiamsi, si vel maxime; men d.: sin;

dog d.: si tamen; d. ikke: nisi; si non (hvor «non» hører til Verbet el. et enkelt Ord); si minus (uden Verbum); d. nu ogsaa: si maxime.

Des: eo, hoc, tanto. — Desaarsag: = derfor 1. — Desangaaende: de illa re. — Desforuden: insuper. — Deslige: tales, eiusmodi. — Desmere: =des mere; desmindre = des mindre, ikke d. nihilo minus. — Desuagtet: nihilominus, tamen. — Desuden: præterea, insuper. — Desværre: 1) = desto værre; 2) som beklagende Udtryk: gjengives oftest ved en Omskr. med quod doleo, lugeo, ægre fero *el.* med molestum est quod; d. traf det sig at: infeliciter accidit, ut. — De øvrige Sammensætninger kunne alle opløses, f. E. destiere = des tiere: eo sæpius.

Desertere at: exercitum deserere; transfugere. — Desertør: fugitivus; desertor.

Despot: tyrannus. — Despotisk: superbus ac crudelis. — Despoti: tyrannis. — Despotisme: imperium superbum ac crudele.

Dessert: mensa secunda; fremsætte D.: mensam secundam inferre.

Desto = des.

Detail: singulæ res; gaa i D: singula persequi; ad vivum resecare (dadlende). — Detaillere at: per partes describere.

Detachement: delecta manus; udtrs. undert. ved vexillum (*egt.* Detaschementsfane).

Diadem: insigne regium; diadema.

Dialekt: dialectus. — Dialektik: dialectica. — Dialektisk: dialecticus (ogsaa en Dialektiker).

Dialog: dialogus; diverbium (i et Skuespil).

Did: = derhen.

Die; at give D.: mammas præbere; nutricare; at die (om Barnet): mammam sugere; et diende Barn: puer lactens. — Diebroder: collacteus. — Diesøster: collactea.

Dige: agger, moles (meget højt).

Digression: digressio; gjøre en D.: digredi, excurrere; om en Senator: egredi relationem.

Digt: 1) *egt.*: carmen; poema (større Digterarbejde); 2) noget opdigtet: commentum. — Digte at: 1) om en Digter: versus facere; carmen condere, componere; 2) = opdigte: comminisci (især for at skuffe), ementiri, fingere. — Digtekonst: poetica; (*sen.*) poesis. — Digter en: poeta. — Digterinde: poetria. — Digterisk: poeticus. — Digtning: = Digt. — Sammensætningerne maa omskrs. ved Hjælp af poeta *el.* poeticus.

Diktator: dictator. — Diktatorisk: dictatorius. — Diktatur: dictatura.

Diktere at: dictare. — Diktat: dictata (*Pl.*).

Dild: anethum.

Din, dit: tuus (a, um); dine: tui (om Slægt, Parti o. s. v.); i Tiltale f. E. din Bedrager: tu.

Dirre at: tremere. — Dirren: tremor.

Discipel: discipulus; om en Tilhænger af en bestemt filosofisk Skole: profectus e disciplina alicuius; at være D. i en saadan Skole: disciplina alicuius úti; aliquem sectari. — Disciplin: disciplina. — Disciplineret: bona disciplina institutus; at holde en Hær d.: maiorum disciplina exercitum habere.

Disig: crassus; aër crassus.

Disk; have, holde Dug og D.: larem familiarem habere.

Diskant: vox acuta, sonus acutus.

Discutere at: disceptare (de). — Diskussion: disceptatio (alicuius rei: om noget).

Dispute: altercatio. — Disputere at: verbis contendere; disceptare.

Distrikt: ager, regio; pagus (politisk). — Distriktvis: pagatim; regionatim.

Diæt: diæta; victus (om Levemaaden); holde D.: rectum modum in victu servare.

Djærv: a) om Personer: acer, fortis, b) om Ting; om Tale: liber, fortis, f. E. en djærv Maade at tale paa: forte dicendi genus; et d. Svar: acre responsum; mange djærve Forhandlinger: multa constanter acta. — Djærvhed: 1) fortitudo; animus acer, fortis; med D.: fortiter, acriter; 2) udtrs. ved Hjælp af Adj.

Djævel: diabolus.

Dobbel: comissatio; gaa til D.:

comissatum ire. — Doble at: comissari. — Doblende: comissabundus. — Dobler en: comissator.

Dobbelt: a) hvor kun Toheden fremhæves: geminus; b) hvor baade Toheden og Adskillelsen fremhæves: duplex; c) om det dobbeltsidede med Bibegreb af Tvivl el. Fare: anceps; det dobbelte: duplum; dobbelt saa stor, lille: altero tanto maior, minor; gjøre d.: duplicare; én, der faaer dobbelt Sold: duplicarius. — Dobbelthed: duplicitas.

Dog: A) *Konj.*, dog, og dog: 1) efter en ved Ordene endskjøndt, uagtet, ihvorvel og lgd. indledet Forsætning, eller naar der efter en almindelig bekræftende Udtalelse indledes en Modsætning til el. Undtagelse fra Forsætningen: tamen; men dog: verum tamen; 2) hvor der tilknyttes en selvstændig indskrænkende Bemærkning til el. Berigtigelse af det foregaaende: quamquam; 3) hvor der knyttes en Betingelse til en foregaaende Sætning: verum, sed; 4) hvor man afbryder noget og gaaer over til noget andet: sed, f. E. dog nok herom: sed hæc hactenus. — B) *Adv.*: 1) hvor der angives en Indvending, som den Talende selv fremsætter, el. et spørgende Udraab fra denne: at, f. E. én Mand faldt, dog hvilken Mand: unus vir cecidit at qui vir; herhen hører Brugen af: saa dog: at, f. E. om ikke god, saa dog taalelig: si non bonus, at tolerabilis; og dog noget: nonnihil tamen; 2) i Ønsker og Opfordringer: a) efter Imperativer: udtrs. ved et indskudt quæso, obsecro, el. ved Omskr., f. E. sig mig dog: dic, quæso; hør mig dog: audi, sodes; kom dog: quin venis; b) gid dog: α) i lidenskabelige Udbrud: at; β) i Ønsker: utinam tandem el. blot utinam; 3) i Udbrud, der betegne Utaalmodighed el. Uvillie: tandem; hvorledes dog: quonam tandem modo; hvorlænge dog: quousque tandem? hvad dog: quid tandem?

Doglæp: lacinia; palear (paa en Tyr).

Dok: navalia (*Pl.*).

Doktor: medicus.

Dokument: tabulæ, literæ; gaa til Dokumenter: tabularum fidem quærere. — Dokumentere at: tabulis, literis firmare, confirmare.

Dolk: pugio, sica (en Stimands); én, som bruger Dolken: sicarius. — Dolkestik: udtrs. ved Omskr., f. E. give én et D. i Siden: latus alicui fodere, percutere.

Dom: 1) i Retssproget: judicium; arbitrium (Dom af en Voldgiftsmand); sententia (D., som udtales af den enkelte Dommer ved Afstemning); give sin D. (om den enkelte): sententiam ferre; afsige D. (om de samlede): pronuntiare sententiam, pro sententia dicere; rem judicare; judicium facere; 2) udenfor Retssproget: judicium, sententia; ofte arbitrium; afsige D.: judicare, sententiam dicere, profiteri; efter min D.: meo judicio, me judice; fælde en gunstig D. over noget: aliquid laudare, probare, over én: bene de aliquo existimare; fælde ugunstig D. over noget: aliquid improbare, over én: acerbe, inique de aliquo judicare; 3) i dyre Domme: a) i Handel: immenso pretio; b) *ovf.*, udtrs. ved Hjælp af: magno stare, f. E. han betalte Sejren i dyre D.: magno illa victoria ei stetit. — Dommer: judex; arbiter [a) i Retssproget: den, som ikke er bunden til at dømme efter Lovene, b) udenfor Retssproget: alm.]. — Domfælde at: damnare, condemnare; d. for en Forbrydelse: sceleris damnare, for ulovlig Embedssøgen: de ambitu; anklage én og faa ham domfældt: aliquem reum facere et condemnare. — Domfældelse: damnatio. — Domstol: 1)=Dommersæde: tribunal; 2) ellers: jus (Prætorens D.), judicium (Dommernes).

Done: tendicula.

Dont; passe sin D.: rem suam gerere; Krigens, Fredens D.: bellum, pax.

Dorsk: iners, ignavus; at være d.: langvere. — Dorskhed: inertia; socordia (om Karakteren).

Dosmer: stultus; homo stolidus; bære sig ad som en D.: stulte agere. — Det er dosmeragtigt: stultorum est; stultum est.

Doven: piger; lentus (*ovf.* paa Begreber); *Adv.*: segniter, lente. — Dovenskab: pigritia. — Dovne at:

desidiæ se dedere; nihil agere; d. Livet hen: vitam inertem agere.

Draabe: gutta; stilla (som maales ud, konstig). — Draabeydende: rorans. — Draabevis: guttatim (*sen.*); per guttas.

Drab: cædes; parricidium (D. paa Slægtninge); begaa D.: cædem edere; det skete D.: cædes facta, patrata; Kongens D.: rex interfectus. — Drabsmand: homicida, cædis auctor; éns D.: interfector alicuius; Faderens D.: parricida, Broderens: fratricida, Moderens: matricida, Sønnens: parricida filii o. s. v.; leje en D.: percussorem conducere. — Drabelig; om Kamp: gravis; om Gjerninger: fortis, insignis; en d. Helt: vir bello insignis, virtute excellens. — Drabelighed: fortitudo, virtus insignis.

Drabant: satelles; stipator.

Drage en: draco, serpens.

Drage at: 1) *trans.*: ducere; trahere (med Kraft); d. Sværdet: stringere gladium; d. Vejret dybt, d. et dybt Suk: suspirare; d. Fordel: lucrum capere (ex); d. ulovlig Fordel af noget: aliquid in rem suam vertere; d. en Slutning: concludere (rationem); ratiocinari (en Fornuftslutning); d. Omsorg: curam gerere; de forskjellige Retninger, hvori Bevægelsen foregaaer, udtrs. ved Sammensætn. af trahere med en Præp. el. Partik., fra, ud, ned, sammen, frem, tilbage: abs-, ex-, de-, con-, pro-, re-; drage op: subducere; d. til sig: a) *egt.*: adducere; b) *ovf.*: ad se rapere; d. bort: a) d. bort fra: deducere de, avocare a; b) drage noget hemmelig bort (f. E. en Del af en Hær): subtrahere; c) drage bort under: subtrahere; d) d. én bort (tilside): seducere, semovere aliquem; drage frem: a) *egt.*: protrahere; b) frem for Lyset: eruere; in lucem protrahere; c) én frem til Hæder: aliquem honoribus tollere; d. noget i Tvivl: aliquid in dubium vocare; 2) *intrans.*: a) drage et Sted hen: aliquo ire, proficisci, for at bo der: aliquo commigrare, habitatum ire; d. i Feldten: in expeditionem ire; d. paa Vagt; in stationem ire, excubitum ire; b) d. et Steds fra: abire, exire (ex), relinquere (locum); 3) *reflex.*; drage sig tilbage: se recipere; 4) drages med: a) noget: vexari, confligi aliqua re; d. med Døden: animam agere; paululum spirare; b) d. med én: cum aliquo luctari. — Drag; drikke i ét D.: uno haustu bibere; i ét D: uno tractu. — Drager en: gerulus. — Dragt: 1) som bæres: onus; D. Ris, Pinde, Brænde: fascis, fasciculus (f. E. lignorum: Brænde); 2) om Beklædning: vestitus; habitus; cultus (elegant); 3) en D. Prygl: protelum plagarum; at faa en D. Prygl: male mulcari, verberibus confici.

Drama: fabula. — Dramatisk: scenicus; theatralis; d. Forestillinger: ludi scenici.

Dranker: potor; homo bibulus.

Dreje at: 1) om at forarbejde ved Drejning: tornare; drejet: tortilis (*sen.*); 2) om Bevægelsen: a) *trans.*: torquere; circumagere (dreje rundt), versare (dreje om), undert. vertere; d. tilbage: retorquere; d. tilside: deflectere; b) *intrans.*; d. af: declinare; deflectere (de via); c) *reflex.*: *α*) *egt.*: circumagere se, circumagi; (con)verti, f. E. Vinden drejer sig: ventus se circumagit; Lykken d. sig: fortuna circumagitur, mutatur; Jorden d. sig om sin Axe: terra circum axem suam se convertit; Himlen d. sig: coelum vertitur; *β*) *ovf.*; dreje og vende sig: se torquere; tergiversari. — Drejejern: tornus. — Drejer, Drejning: maa udtrs. ved Hjælp af Verbet.

Dreng: puer; *dem.*: puerulus; lille Dreng: pusio; en Flok Drenge: agmen puerile. — Drengeaar: ætas puerilis = Drengealder (ogsaa pueritia); fra D. af: a pueritia. — Sammensætningerne dannes ved Subst. el. ved Adj. puerilis.

Drift, driftig o. s. v.: se drive.

Drik: potus; potio (især om lægende el. skadelig D.). — Drikfældig: ebriosus; vinosus. — Drikfældighed: ebriositas. — Drikke at: bibere; potare (især i lange Drag og og om Dyr og *intrans.*), haurire; d. ud: ebibere, exhaurire, f. E. et Bæger: poculum, ogsaa siccare; d. en Skaal for én: salu-

tem alicui propinare (paa Sundhed), in honorem alicuius bibere; d. saa-mange Glas, som éns Navn har Bogstaver: nomen alicuius bibere; d. sig fuld: se inebriare; d. én fuld: aliquem inebriare; d. sig en Rus til: crapulam potare; drikke op, bort: maa omskrs. ved bortødsle, bortjage ved at svire, drikke; drik væk: bibe si bibis! d. én til: alicui propinare, poculis aliquem invitare. — **Drikkebroder**: potor, combibo. — **Drikkebæger**, **Drikkekar**: poculum. — **Drikkegilde**: compotatio. — **Drikkelag**: comissatio, potatio, perpotatio, holde D. hos én: apud aliquem potare. — **Drikkelig**: ad bibendum aptus. — **Drikken**, **Drikning**: potio, potatio. — **Drikkepenge** kan udtrs. ved: congiarium (en lille Pengegave). — **Drikkevarer**: potulenta. — **Drikoffer**: libamentum; bringe et D.: libare. — **Drukken**: a) ebrius, temulentus; b) *ovf.*: elatus, *sjeld.* ebrius. — **Drukkenbold**: homo ebriosus. — **Drukkenskab**: a) vinolentia (Tilstanden); b) ebriositas (Lasten); i D.: temulentus, ebrius.

Drille at: pungere, lacessere; om drillende Spøg: cavillari, illudere; d. smaat: vellicare; d. én med noget: per jocum alicui aliquid objicere. — **Drillen**: ludificatio; cavillatio (i Spøg), el. ved Verbet. — **Driller**en: cavillator. — **Drilleri** = Drillen.

Driste sig til: audere; jeg skulde ikke d. mig til: non ausim. — **Dristig**: audax; confidens (ofte dadlende); d. Handlinger: audaciæ; det dristige i noget: audacia rei alicuius. — **Dristighed**: audacia; med D.: audacter.

Drive at: A) *trans.*: 1) *hvor der fremkaldes en Bevægelse*: a) *egt.*: agere (f.E. Kvæg); d. foran sig: præ se agere; drive ved Tvang: pellere, movere; de forskjellige Retninger, hvori Bevægelsen gaaer, angives ved Sammensætning med en Præp. el. Partik., saaledes: d. ind, f. E. en Nagle: clavem pangere, adigere; d. ud: expellere; d. forbi: præteragere; d. frem: propellere, impellere; d. paa Døren: foras protrudere; d. tilbage: repellere; propulsare (om Angreb); d. omkring: circumagere; d. sammen: compellere, cogere; d. hen til: appellere ad; d. fra hinanden: disjicere; d. bort: abigere (især om Bytte af Kvæg, som Fjender drive bort); d. igjennem: transigere; d. op: excitare (Vildt); d. paa Flugt: in fugam vertere, conjicere; fugare; b) *ovf.*: *α*) drive igjennem: ad effectum perducere; d. igjennem at: evincere ut; d. en Lov igjennem: legem perferre; drive Sorger og lgd. bort: abigere, expellere; drive Skatter og lgd. ind: exigere; *β*) drive en Sag vidt: longius in re aliqua procedere; d. en Sag til det yderste: ultima experiri; d. det vidt i noget: multum proficere, progredi in; drive noget for vidt: longius progredi, modum excedere in; han har drevet det saavidt (i Galskab): eo (amentiæ) progressus est; 2) *om Indvirkning paa* én el. noget: a) drive én til: aliquem impellere, perducere ad; b) drive paa én: alicui instare; aliquem incitare; d. paa noget: aliquid accelerare; d. paa et Arbejde: operi instare; c) om Nøden: cogere. 3) *om Udførelsen af en Forretning*: exercere, tractare; d. Jorden, Blomster og lgd.: colere; d. Sørøveri: piraticam facere; d. Røveri: latrocinari; d. Aager: fenerari; 4) d. Spot, Spøg (med): ludibrio habere (aliquem); in ludibrium (aliquid) vertere; *abs.* d. Spøg: jocari. — B) *intrans.*: 1) om en Bevægelse: agi; fluctuare (paa Vandet); 2) om Lediggang: desidiæ se dedere; 3) drive over: a) om Tiden: præterlabi; b) om Regn, Uvejr og lgd.: non erumpere, non effundi; c) om en Lyst og lgd.: abire. — **Dreven** (som Adj.); d. i: peritus (alicuius rei); versatus (in); om drevet Arbejde: cælatus (opus cælatum). — **Drift**: 1) svarende til Verbet 1: a) Tilstanden; at være i D.: udtrs. ved Verbet; Arbejdet er i Drift: opus fervet; b) det, som drives, f. E. en D. Kvæg: grex; 2) svarende til Verbet 2; a) den uvilkaarlige Indvirkning paa sig selv: impetus; D. til noget: appetitus, studium rei alicuius; have D. til: trahi studio (alicuius rei); trahi *el.* rapi ad aliquid; animi impetu ad aliquid trahi; ledes af sandselig D.:

sensibus moveri; 3) svarende til Verbet 3: udtrs. ved Verbet; dog om Jordens, Blomsters D.: cultura; 4) Drift hos én: industria, navitas = Driftighed. — Driftig: navus, strenuus.—Drivefjeder: incitamentum (til at gaa noget imøde: alicuius rei); hans D.: caussa, ratio quæ eum movit, impulit. — Driven: agitatio; D. paa: incitatio. — Driver en: 1) én, som d. noget: agitator; 2) én, som intet bestiller: homo deses, iners. — Drivvaad: madidus; at være d.: madere.

Drog: nebulo.

Dromedar: dromas.

Dronning: regina.

Drossel: merula.

Drot: rex.

Drue: uva. — Druekjærne: vinaceus. — Drueklase: racemus. — Druesaft: vinum.

Drukken: se drikke.

Drukne at: 1) *trans.*: a) *egt.*: aqua mergere; b) *ovf.* = bortjage, forjage ved Vin, f. E. d. Sorger, Bedrøvelse: curas, mæstitiam vino pellere, obruere; 2) *intrans.*: in mari, in aqua perire; aquis hauriri. — Drukning: udtrs. ved Verbet.

Dryppe at: 1) *trans.*: a) d. noget paa noget: aliquid rei alicui instillare, guttatim aspergere aliquid aliqua re; b) d. over med (om Pletning): maculare aliqua re; 2) *intrans.*: stillare (baade d. fra: stillare de, og d. med: stillare re aliqua); d. med Blod: sanguine *el.* cruore manare. — Dryppelse: aspersio. — Dryppen: udtrs. ved Verbet; D. fra et Tag: stillicidium.

Drysse at: 1) *trans.*: inspergere (noget paa noget: aliquid alicui rei); 2) *intrans.*; d. ned: decidere.

Dræbe at: percutere (f.E. en Fjende); hvor Blod udgydes: occidere, interficere; hvor Blod ikke udgydes: necare (især ved Gift, Hængning); d. ved Overfald og lumsk: jugulare; lade én d.: udtrs. ved jubere aliquem interfici, aliquem interficiendum curare *el.* blot ved Verbet. — Dræbende om Saar, Slag: mortifer.

Drægtig: prægnans; fordus (om Køer og især hvor Talen er om Offring); fetus.

Drøfte at: disserere (aliquid, de re aliqua, cum aliquo); disceptare; inquirere (anstille en Drøftelse); examinare, deliberare (hos sig selv). — Drøftelse: disceptatio; d. imellem to: disputatio; d. hos sig selv: deliberatio, consideratio.

Drøj: 1) om hvad der er Forslag i: udtrs. ved Hjælp af Verberne durare, perdurare; 2) om Omfang: crassus, amplus; 3) om Tale og Ord: gravis; 4) om Arbejde: molestus; et d. Arbejde: spissum opus. — Drøjde: crassitudo. — Drøjhed: udtrs. ved Verbet el. Adj.

Drøm: somnium; i Drømme: per quietem; in somnis; at have en underlig D.: mirum somnium somniare; at have en behagelig D.: jucundo somnio uti; D. - Virkelighed: species - res. — Drømme at: a) *egt.*: somniare (aliquid, de aliquo); jeg drømte at: in somnis, per quietem mihi visus sum; 2) *ovf.*; d. om noget: a) om noget godt: aliquid sperare; b) exspectare; hvis du ikke drømmer: nisi falleris; du d.: deliras. —Drømmebillede: imago, species per somnum oblata. — Drømmeri: vanæ cogitationes. — Drømmesyn: visum in quiete oblatum. — Drømmetyder: interpres somniorum.

Drøne at: intonare, concrepare. — Drøn: udtrs. ved Verbet el. mugitus, sonitus.

Drøvtygge at: ruminare. — Drøvtyggen: ruminatio.

Du: tu (foran Verber udelades det, undtagen der hviler særligt Eftertryk derpaa); du selv: tute, tutemet. — Dutte én noget paa: insimulare aliquem (alicuius rei, aliquid dicere).

Due en: columba (om en Handue ogsaa columbus); vild D: palumbes. — Duehus, Dueslag: cella columbarum; columbarium. — Sammensætningerne dannes ved Hjælp af Adj. columbinus og (*sen.*) columbarius, f.E. Dueæg: ovum columbinum.

Due at: udtrs. ved Omskr. f. E. = være nyttig, skikket til: utilem, idoneum esse (ad, rei alicui); intet at d. til: inutilem esse; som intet duer:

inutilis; det d. ikke: hac via non procedit res. — Duelig: sollers (især i et Fag); d. til: idoneus (ad; rei; qui faciat); om Ting (*sjeld.*): utilis, aptus. — Duelighed: sollertia, el. ved Adj.

Duel: certamen singulare. — Duellere at: udtrs. ved Subst., f. E. d. med én: certamine singulari cum aliquo decertare.

Duft: odor; om Vin ogsaa: halitus. — Dufte at: odorem spargere; spirare (om Blomster); (*sen.*) fragrare.

Dug: ros; at falde som D. paa: irrorare (rei alicui). — Dugge at: rorare. — Dugfuld, dugvaad: roscidus. — Dugregn: (*digt.*) rores pluvii.

Dug en: (*sen.*) mantele, gausape, gausapum, gausapa; med D.: gausapatus.

Dukke: (*sen.*) púpus, pupa.

Dukke at: 1) *trans.*: a) mergere, immergere (in aquam); b) d. Hovedet: caput demittere; 2) *intrans.*; d. ned, under: se immergere; d. op: emergere; 3) *reflex.*: a) *egt.* (i Vand): se immergere; b) om Bøjning: se inclinare, caput summittere.

Dulme at: 1) *trans.*: lenire; 2) *intrans.*: leniri; remittere *el.* remitti. — Dulmen: udtrs. ved Verbet.

Dum: a) om Personer: excors, stupidus; stultus; at være d. som en Oxe: fenum esse; b) om Ting: absurdus, stultus. — Dumhed: stupiditas, stultitia. — Dumdristig: audax, temerarius. — Dumdristighed: audacia; stolida ferocia (mere dadlende). — Dumrian: baro; bardus.

Dump (*Adj.*): raucus; en d. Lyd (f. E. af Havet): fremitus.

Dun: pluma, lanugo (ogsaa paa Planter).

Dundre at: intonare. — Dundren: sonitus.

Dunk; stor: amphora; mindre: cadus, urceus.

Dunkel; om Lysning: subobscurus; om Luften: tenebricosus; om Tale og Stil: obscurus, absconditus; om et enkelt Sted i en Bog: impeditus. — Dunkelhed: udtrs. ved Adj. el. obscuritas (*ovf.*), tenebræ (*egt.*).

Dunst: halitus; nebula (i Luften), nidor (af Mad); vapor; exhalatio (fra et Legeme). — Dunste at: halare; vaporem emittere; d. bort: abire in vaporem. — Dunstkreds: aër.

Dusin: duodecim.

Dvale: maa gjengives ved sopor; ligge i D.: sopore languere; bringe i Dvale: sopire; soporare (*sen.*); falde i D.: sopore opprimi.

Dverg: pumilio; nanus (især digt.). — Dvergagtig: pusillus (især fra den komiske Side); minutus; minusculus.

Dvæle at: a) paa Stedet: commorari; hvad d. du efter: quid stas? b) om Dvælen med: cessare (aliquid facere); d. ved noget: immorari (rei alicui, in re).

Dyb (*Adj. Adv.*). 1) *egt.*: altus, profundus; tre Fod d.: tres pedes altus; tre Fod dybere: tribus pedibus altior; grave en d. Grav: fossam alte deprimere; grave dybt i Jorden: terram alte defodere; gaa dybt ind i en Skov: interiorem silvam petere; dybt inde, nede: penitus; ikke meget dyb: modicus; 2) *ovf.*: a) om Tonefald; om Stemmen: gravis; imus (ima vox: Basstemme); drage et d. Suk: suspirare (ex imo pectore; ex imo pectore gemitum ducere); b) som Udtryk for Inderlighed; at føle dyb Sorg: luctu perditum esse; bære, gaa i dyb Sorg: in summo luctu esse; sidde i dybe Tanker: cogitatione defixum esse; om Søvn, Ro: altus; den dybeste Fred: summa pax; d. Had, Fjendskab og lgd.: gravis, capitalis; c) som Udtryk for Grad; dybt i Gjæld: ære alieno obrutus; sidde i dyb G.: ære alieno demersum esse; dyb Fornedrelse: *α*) moralsk: summa turpitudo; *β*) om Stilling: infima conditio; dyb Indsigt: magna scientia; dyb Tænker, Filosof og lgd.: subtilis: ydmyge sig dybt: se abjicere; gaa dybt til Hjertet: penitus in animum *el.* pectus descendere. — Dyb (*Subst.*): 1) *egt.*: altum; profundum; sejle ud paa Dybet: in altum provehi; 2) *ovf.*: altum. — Dybde: altitudo; om Stemmen: gravitas; i D.: in altitudinem. — Dybsindig: subtilis. — Dybsindighed: subtilitas. — Dybtgaaende: altus. — Dybtliggende:

profundus, depressus; reconditus (f.E. Guldaarer: venæ auri). — Dybtsørgende: luctu perditus. — Dybttænkende: subtilis.

Dyd: virtus. — Dydig: virtute præditus; d. Handling: recte factum; d. i sædelig Henseende: castus.

Dygtig: 1) om Dygtighed til Arbejde: a) hvor der baade fordres Tanke og Haand: sollers, probus; b) til Arbejdet alene: strenuus; 2) om Grad: copiosus, multus, magnus, f. E. dygtigt Regnskyl: maximus imber; at blive d. vred: graviter irasci; d. Irettesættelse: gravis objurgatio og lgd. — Dygtighed: virtus; sollertia, industria (hvor Driftigheden kommer til).

Dykke,at: urinari. — Dykker en: urinator.

Dynasti: stirps regia.

Dynd: limus (naturlig D.); lutum (som danner sig ved Regn og lgd.); bedække med D.: oblimare. — Dyndet: limosus; lutulentus; luteus.

Dyne: pulvinus, culcita.

Dynge en: acervus (alm.); strues (ordnet D.); cumulus (toppet D.); congeries (sammenført D.). — Dynge at; dynge sammen: coacervare, congerere; d. op: cumulare; d. Forbrydelse paa Forbrydelse: scelus alio scelere cumulare; d. Skatte paa Skatte: opes opibus aggerare; d. Skjældsord paa én: probra alicui aggerere; d. Lov paa Lov: leges acervare; *Adj.* er: acervalis. — Dyngevis: acervatim.

Dyppe at: tingere (noget i noget: aliquid aliqua re). — Dyppelse: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) det, hvori Maden dyppes: jus.

Dyr (*Subst.*); betragtet som levende Væsen: animal, animans, som ufornuftigt Væsen: bestia; et stort Dyr: bellua; et vildt D.: fera. — Dyrisk; det er d.: belluarum est; d. Grumhed: immanitas belluæ; d. Sandselighed: libido corporis inhumana. — Dyriskhed: inhumanitas, immanitas. — Dyrehave: vivarium. — Dyrehaar: villus. — Dyrehud (aftrukken): exuviæ. — Dyrekamp: venatio. — Dyrekjød: ferina. — Dyrekredsen: orbis signifer. — Dyrekæmper: bestiarius. — Dyreleje: lustrum; cubile. — De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Subst. el. ved Adj. ferinus (som hører til et vildt D.).

Dyr (*Adj.*): pretiosus (af Værdi); magni pretii, carus (af Pris; Kornet er dyrt iaar: annona gravis, cara est); hvor kun Kostbarheden udtrs., altid pretiosus, f.E. en dyr Rejse, Hest, Vogn og lgd., om hvad der kræver store Udgifter: sumptuosus, f. E. en dyr Levemaade; ikke dyr: non pretiosus; vilis (modsat carus); dyrere: pretiosior; pluris (svarer til carus); 2) *Adv.*; dyrt: a) *egt.*: magni, magno; kjøbe d.: care emere; sælge d.: bene vendere; hvor d.: quanti? saa d.: tanti; dyrere: pluris; ikke saa d.: minoris; overordentlig d.: immenso pretio; b) *ovf.*; f. E. han betalte Sejren dyrt: victoria magno ei stetit; han lovede dyrt og helligt: sancte pollicitus est; han svor dyrt paa: jurejurando sanctissimo confirmavit. — Dyrebar: carus, carissimus; i Tiltale især: optimus, dulcissimus, f.E. dyrebare Broder: optime frater! — Dyrhed: caritas. — Dyrtid: annonæ caritas, difficultas.

Dyrke at: 1) *egt.*; d. Jorden: arare (*intrans.*); agros colere; d. hvad Jorden frembringer, f.E. Korn og lgd.: serere; 2) *ovf.*; d. Guderne: deos venerari, colere; d. Videnskaberne: literis operam dare; d. Konster, Musik og lgd.: operam dare (rei alicui), exercere (aliquid). — Dyrkelse: 1) cultura; 2) Guders D.: cultus deorum; Videnskabernes D.: studium literarum.

Dysse at; d. i Søvn: sopire; d. ned: in oblivionem adducere; Sagen er dysset ned: res in oblivionem adducta est; Sagen er dysset hen: res oblivione obruta est.

Dysse en: tumulus.

Dyst: certamen; vove D. med: ad certamen descendere cum; stride en D.: certamen conserere. — Dystridt: certamen equestre; holde D.: certamen equestre committere.

Dyvelsdræk: laser.

Dæk: stega (*sjeld.*). — Dæksbaad el. Skib med Dæk: navis tecta, constrata. — Dække at: 1) *egt.*; d. med Tag, Ly: tegere; d. med Laag og lgd.: operire, cooperire; d. med Dække og lgd.: sternere, consternere; d. med et

Lag (f.E. Blade og lgd.): sternere (foliis); om det, som dækker: tegere; om Natten, Skyer: obscurare, tegere; 2) *ovf.*: a) om en Bedækning (væbnet): protegere; om en Myndighed: munire; b) dække éns Omkostning: sumptum alicui restituere; d. et Tab: damnum compensare; d. Gjæld: æs alienum dissolvere, exhaurire; nomen expedire; c) dække et Bord: mensam sternere. — Dække et: 1) *egt.*: tegumentum (om hvad der dækker et Legeme); stragulum (hvad der bredes over); involucrum (hvori noget hylles ind); 2) spille under D.: colludere; Spillen under Dække: collusio. — Dækken: stratum. — Dæksel: operculum; operimentum.

Dæmme at: molem objicere (aquæ); — Dæmning: moles, agger; udelukke ved D.: extrudere.

Dæmpe at: sedare; comprimere; compescere (især en Lidenskab); d. Stemmen: vocem remittere, attenuare; dæmpet Stemme: vox attenuata, depressa. — Dæmpning: udtrs. ved Verbet; sedatio.

Dæmring: 1) Overgang til Dag: diluculum; 2) Overgang til Nat: crepusculum.

Dænge paa: ingerere (aliquid alicui rei).

Dø at: mori; mortem, diem supremum obire; decedere (især Fyrster); dø bort: demori (om et vist Antal); være ifærd med at dø af: exanimari (re); jeg vil dø paa, at: dispeream nisi. — Døende: moribundus; moriens. — Død (*Subst.*): mors; obitus (omtrent som vi benytte dødelig Afgang), decessus; dø en naturlig D.: naturæ concedere; dø en voldsom D.: præter naturam mori; finde Døden for Sværdet: ferro exstingui, mori; d. af et Saar: ex vulnere mori; in vulnus abire; afgaa ved Døden: mortem obire; decedere; ligge for Døden: animam agere; gaa i Døden: morti se offerre; gaa i Døden for: mortem oppetere pro; tage sin Død over: dolore (alicuius rei) absumi; for Livs og Døds Skyld: in incertum vitæ mortisque casum. — Død (*Adj.*): 1) som har mistet Livet: mortuus; exanimis; 2) som ikke er begavet med Liv: inanimus, inanimatus; 3) som der ikke ytrer sig Spor af Livskraft i: brutus; de døde: inferi; manes (i Forhold til Slægten); umbræ (som Skygger i Underverdenen.). — Dødbleg: vepallidus. — Til Døde, f.E. græmme sig til D.: mærore confici, exstingui. — Dødelig: I) *Adj.*: 1) som skal dø: mortalis, moriturus; 2) som bringer Døden: mortifer; 3) d. Afgang: decessus, obitus; 4) *ovf.* paa Had, Fjendskab: capitalis; II) *Adv.*: graviter; (*sjeld.*) ad mortem; at være d. syg: cum vitæ discrimine ægrotare; at være d. saaret: ad mortem vulneratum esse; at hade d.: capitali odio persequi; at være d. forelsket i: deperire *el.* (*sjeld.*) demori aliquem (aliquam). — Dødelighed: mortalitas; D. var stor det Aar: multi homines eo anno mortui sunt. — Dødfødt: qui exanimis nascitur. — Dødningeoffer: inferiæ; bringe D. for afdød Slægt: parentare (alicui). — Dødsangest: angores mortis; horror mortis; udstaa D.: misere angi; angore confici; sættes i D.: metu exanimari. — Dødsdag: dies supremus. — Dødsdom; fælde D.: damnare capitis. — Dødsens: du er D.: moriere; jeg vil være D.: ne vivam. — Dødsfald: mors; mange D. i en Familie: domus multis casibus funesta. — Dødsfjende: inimicus capitalis. — Dødskamp: extremus spiritus; ligge i D.: animam agere. — Dødsleje: udtrs. ved moriens, moribundus. — Dødsmaade: mors; via leti. — Dødsnat: nox suprema. — Dødsstraf: supplicium; lide D.: supplicium subire; capite luere (ogsaa poenam capitis). — Dødssyg: gravi morbo affectus; cum vitæ discrimine ægrotans. — Dødssynd: piaculum; begaa D.: piaculum committere, merere. — Dødstime: hora mortis, moriendi tempus. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst.: mors el. Adj., f.E. Dødsfare: mortis periculum; udsætte sig for D.: mortis periculum subire; morti se objicere; frelst af D.: ex media morte ereptus; Dødsfrygt: timor mortis o. s. v.

Døgenigt: homo nihili; nebulo; vappa.

Døgn: spatium diei et noctis; dies et nox.

Døje at: perferre, tolerare; vi have døjet meget: multa perpessi sumus.

Døjt; ikke en D.: non nauci, flocci (facere, habere aliquid: bryde sig om noget, esse: være værd).

Dølge at: occultare; celare (noget for én: aliquem aliquid); dissimulare (hvad der boer i éns Indre); abscondere. — Dølgen: occultatio; dissimulatio. — Dølgsmaal: udtrs. ved Verbet.

Dømme at: 1) *alm.*: judicare; existimare (mest: danne sig selv en Dom om); 2) som Dommer: a) om det enkelte Medlem: sententiam ferre; b) om Retten: judicare; sententiam pronuntiare; rem judicare; dømme i Mulkt: (aliquem) pecunia multare, multam (alicui) irrogare; d. én paa Livet: capitis aliquem damnare, i Straf: condemnare, damnare, for Snigmord: inter sicarios, til at kastes for de vilde Dyr: ad bestias, til at arbejde i Bjergværker: in metalla, for voldsom Adfærd: de vi, for noget: alicuius rei; at faa én dømt: condemnare aliquem. — Dømmekraft: judicium.

Dør: a) *egt.*: janua; fores (dobbelte Døre; Trædøren, som lukker Aabningen, en alm. Fløjdør); ostium (enhver Indgang); valvæ (Fløjdør paa en Pragtbygning); udenfor D.: extra limen; vente udenfor Døren: limen servare; D. for D.: ostiatim; b) *ovf.*; vise én Døren: jubere aliquem abire; kaste én paa Døren: foras aliquem projicere; jage Sorgerne paa D.: curas expellere, abjicere; holde inden Døre: limine cohibere; gaa fra D. til D.: domos circumire; løbe én paa Døren: aliquem fatigare; staa for Døren: instare, imminere; indenfor sine egne Døre: intra parietes; in domo sua, domi. — Døraabning: exitus. — Dørhængsel: cardo. — Dørpost, Dørstolpe: postis. — Dørskat: ostiarium; exactio ostiorum. — Dørslaa: pessulus (pessulum obdere: slaa D. for). — Dørtrin, Dørtærskel: limen. — Dørtræ: limen (superum, inferum). — Dørvogter: janitor; ostiarius.

Døse hen: terere, conterere (tempus, otium). — Døsig: langvidus, segnis. — Døsighed: langvor.

Døv: surdus; noget d.: subsurdus; blive d.: obsurdescere. — Døve at: præstringere (aurem alicui); d. éns Øre med Snak: obtundere aures alicuius. — Døvfødt: qui surdus nascitur. — Døvhed: surditas. — Døvstum = døv og stum.

E.

Ebbe og Flod: accessus et recessus maris (æstus); der er E. og F. i Havet: mare reciprocat; i Ebbetiden: æstu minuente.

Ed: jusjurandum; Soldaternes E.: sacramentum; aflægge E.: a) jurejurando se obstringere; jurare; b) sacramento dicere; bryde E.: violare, negligere jusjurandum; holde E.: jurejurando stare; jusjurandum servare; tage i E.: a) jurejurando (jusjurandum) adigere; b) sacramentum (aliquem) adigere; *ovf.*; om Banden: diræ voces; (*sen.*) imprecationes. — Edelig; give e. Forsikring: fidem et jusjurandum dare; give e. Løfte: juratum aliquid promittere. — Edsvoren: juratus.

Edder: pus (f. E. i en Byld); sanies (som flyder ud af en Byld). — Edderkop: aranea, *Adj.*: araneus.

Eddike: acetum. — Eddikeflaske: (*sen.*) acetabulum.

Eder: vos; eders: vester; en Del af eder: pars vestrum; Kjærlighed til eder: amor vestri.

Efeu: hedera.

Effen; spille E. og Ueffen: par impar ludere.

Efter: A) *Præp.*: 1) om *Følge* med Hensyn til *Orden* og *Række*: post; nærmest efter: secundum; næst efter (udmærke sig n. e. én): secundum; e. hinanden: deinceps el. ved Adj. continuus; at komme e. én: a) *egt.*:

aliquem sequi; b) i en Post: alicui, in locum alicuius succedere; om Afstand i Orden og Rang: post, ab, f.E. den fjerde efter ham: quartus ab illo; 2) om *Følge* med Hensyn til *Tid*: a) post, f. E. efter Byens Anlæggelse: post urbem conditam; komme efter noget (i Tid): aliquid sequi; aliquid excipere (umiddelbart efter); hyppigt bruges her en Duo Abl., f. E. rege mortuo: efter Kongens Død; b) angives Tidspunktet, hvorfra noget regnes: ab, ex, f. E. ab urbe condita; ex eo die, quo; ex Tullio consule; c) om umiddelbar Følge: ex, de, f. E. efter den største Mangel: ex summa inopia; Dag efter Dag: diem ex die; det ene efter det andet: aliud ex alio; 3) om *Regel*, *Rettesnor*, *Overensstemmelse*: udtrs. ofte ved Abl., f.E. e. hans Befaling: jussu eius, e. Lovene: legibus, el. paa andre Maader, f.E. a) secundum (f.E. Naturen, Lovene: naturam, leges); b) ad (f.E. e. Forskrift, Lighed, Vink, Ordene); c) ex (f. E. e. min Mening, sin Lyst); d) pro (f.E. e. Evne, Kræfter, hans Visdom, Mod o. s. v.; efter den Pris, jeg sætter paa ham: pro eo quanti eum facio); e) Omskr. med en betingende Sætning, f. E. efter hans Miner: si vultum ejus spectes; f) Omskr. med en relativ Sætning, f.E. efter din Klogskab: quæ tua est prudentia; g) en participial Konstruktion, f.E. efter hans Vidnesbyrd: eo teste; efter hans Tilskyndelse: eo auctore; ab eo incitatus; h) større end efter: maior quam pro; i) efter Omstændighederne: pro tempore, ut res sunt; efter Lejlighed: α) = naar Lejlighed gives: occasione data; ubi occasio erit; β) = efter Mageligbed: per commodum; commodo tuo (e. din L.); 4) om *Retningen* af en *Bevægelse*, f. E. kaste efter én, gribe efter noget, jage efter Vildt: se vedkommende Verber; 5) om *Sindets* og *Villiens Retning*, f.E. begjærlig efter, lægge sig efter: se Adj. el. Verbet; 6) om *Handlingens Hensigt*, f.E. gaa efter noget, grave efter noget, sende Bud efter: se Verbet el. Subst.; 7) hvor det (sjeld.) bruges om et *Aarsags-* el. *Udgangsforhold*: ex, ab; 8) hvor det angiver *Maalestokken*: Abl., f.E. skatte efter Aar: annis æstimare; B) *Adv.*: 1) om Retning: versus; 2) om Følge; bag efter: se bag; umiddelbart bag efter: secundum; 3) om Tid: post, f.E. ét Aar efter: uno anno post; 4) gjøre noget efter: imitari aliquid; 5) efter som: prout; alt efter som: perinde atque; perinde ut.

Efteraar: auctumnus; *Adj.*: auctumnalis, ved Hjælp heraf dannes Sammensætninger, f.E.: Efteraarsstorme: tempestates auctumnales.

Efterabe at: imitari (*egt.* efterligne; hvor Betydningen ikke ligger i Forbindelsen, tilføjes undert. prave). — Efteraber en: imitator (pravus). — Efterabelse: imitatio (prava).

Efterat: postquam, quum; ubi (strax efterat); gjengives hyppigt ved Particip. af Verbet el. Udtryk med Præp., f. E. e. Kongen var død: rege mortuo; post mortem regis.

Efterbryllup: repotia (*Pl.*)

Efterdi: quoniam (især om en Grund, der antages bekjendt); quia; quandoquidem.

Efterforske at: indagare, inquirere. — Efterforskning: indagatio; inquisitio; anstille E.: = efterforske.

Efterfølge at: 1) én i et Embede: alicui *el.* in locum alicuius succedere; 2) imitari; 3) om Adlyden: obtemperare. — Efterfølgelse: 1) successio; 2) imitatio; 3) obtemperatio. — Efterfølger en: 1) successor; 2) imitator; 3) = efterfølgende; i Rækken: sequens, i Tiden: posterus, posterior.

Eftergive én noget: remittere alicui aliquid; facere alicui gratiam rei alicuius; e. én Gjæld: pecunias alicui condonare; e. en Afgift: tributum remittere (alicui). — Eftergivelse: remissio. — Eftergivende: facilis, lenis. — Eftergivenhed: obsequium (Handlingen at give efter; Beskaffenheden at være eftergivende); vise E. mod én: alicui indulgere, obsequi.

Eftergjøre at: imitari. — Eftergjøren: imitatio. — Eftergjørlig: imitabilis.

Eftergrandske at: inquirere, indagare. — Eftergrandskning: inquisitio.

Efterhaanden: paullatim, sensim; e. som: prout.

Efterhige at: appetere. — Efterhigen: aviditas.

Efterkomme at: sequi (aliquid), ob-

temperare (alicui rei); e. et Løfte: promissum servare. — Efterkommer en: proles; *Pl.* posteri.

Efterlade at: 1) ved Bortgang: relinquere; e. én Herredømmet: imperium alicui prodere; 2) ved Forsømmelighed: negligere, af Mageligħed el. Villie: prætermittere. — Efterladen: negligens, incuriosus; at være e. i noget: aliquid negligenter tractare. — Efterladenhed: negligentia, incuria. — Efterladenskab: hereditas.

Efterleve at: servare; obtemperare (rei). — Efterlevelse: obtemperatio. — Efterlevende: superstes; e. Slægt: posteritas; posteri.

Efterligne at: imitari. — Efterlignelig: imitabilis. — Efterlignelse: imitatio. — Efterligner en: imitator.

Efterlæse at: relegere; e. i Bogen selv: adire librum.

Eftermale at: (picturam) imitari.

Eftermand: successor; blive éns E.: in locum alicuius succedere; en afdød Konsuls E.: consul suffectus.

Eftermiddag: post meridiem; *Adj.*: pomeridianus (f. E. Eftermiddagstiden: tempus p.).

Eftermæle: memoria; fama superstes; leve i E.: memoria, fama post mortem vivere; et evigt E.· immortalis fama.

Efternavn: cognomen.

Efternøler en: morator.

Efterregne: rationem recognoscere.

Efterretning: 1) som Meddelelse om Tildragelser; mundtlig: nuntius, skriftlig: literæ; bringe E.: nuntiare; referre (i Embedsforhold); bringe E. tilbage: renuntiare; exacta referre (om hvad man har undersøgt); give én E.: aliquem certiorem facere; faa E.: certiorem fieri; audire; faa en sikker E.: comperire; jeg har faaet sikker E.: comperi *el.* mihi compertum est; der er indløbet den E.: perlatum est *el.* nuntius perlatus est; 2) Undersøgelse om Tildragelse; indhente E.: explorare, cognoscere; exploratum mittere (i Krig); jeg har indhentet sikker E. om: mihi exploratum est; 3) som Paamindelse; til E. tjener: te fugere nolui; sic habeto; sige én til E.: monitum aliquem velle.

Efterrettelig: 1) om Paalidelighed: a) om Personer: certus; b) om Beretninger: verus; 2) om Agtpaagivenhed: accuratus, diligens; 3) holde sig efterrettelig: sequi; obtemperare (rei).

Efterse at: inspicere. — Eftersyn: inspectio.

Eftersige at: reddere (verba præeuntis: dens Ord, som fremsiger dem).

Efterskrive at (f. E. en Haandskrift): imitari (chirographum). — Efterskrift: accessio, el. omskrs. ved føjet til Brevet el. lgd., f.E. der findes den E.: in extremo appositum *el.* adscriptum est.

Efterslægt: posteritas; leve hos Efterslægten: in memoria posteritatis vivere.

Eftersnakker en: assentator.

Eftersom: 1) se efter B. 5; 2) som Aarsagspartikel: se efterdi.

Efterspil: exodium.

Efterspore at: investigare. — Eftersporelse: investigatio. — Efterspore en: inquisitor, investigator.

Efterspørge at: sciscitari, noget: aliquid, hos én: ex, ab aliquo. — Efterspørgsel: udtrs. ved Verbet el. sciscitatio.

Efterstræbe at: insidiari (alicui); insidias struere, parare (alicui). — Efterstræbelse: insidiæ. — Efterstræber en: insidiator.

Eftersætte at: persequi, f.E. han lod dem e. ved Rytteriet: equitatu eos persecutus est.

Eftersøge at; én: aliquem quærere; e. noget: aliquid perquirere; e. i noget: aliquid scrutari. — Eftersøgelse: udtrs. ved Verbet eller inquisitio, investigatio.

Eftertale; ond: infamia; god: fama, memoria.

Eftertanke: cogitatio; meditatio (for at komme til en Beslutning); consideratio (for at danne sig en Mening); komme til E.: resipiscere; anvende E. paa et Arbejde: considerate aliquid agere; ved nogen E.: si cogitaveris; re diligentius deliberata; uden E.: inconsiderate; med E.: considerate.

Eftertid: postera ætas.

Eftertragte at: affectare; sequi; appetere (stærkere). — Eftertragten: appetitio (af noget: rei alicuius); affectatio (*sen.*).

Eftertryk: a) som Ytring af Kraft:

vis; med større E.: majore conatu, vi; c) *ovf.* paa Tale og Skrift: gravitas; give Talen E.: orationem intendere; lægge E. paa et Ord: verbum premere; (tale) med E.: cum gravitate, graviter, uden E.: frigide; Ord uden E.: verba frigida; ikke besidde E.: frigere; b) som Ytring af Indflydelse: udtrs. ved multum valere, posse; c) som Ytring af Auktoritet: pondus, momentum. — Eftertrykkelig: gravis; med Hensyn til Resultat: efficax.

Eftertælle at: numerata recognoscere.

Eftertænke at: considerare (for at danne sig en Mening); meditari (for at komme til en Beslutning). — Eftertænksom: consideratus (som Egenskab); in cogitatione defixus (som Tilstand). — Eftertænksomhed: animus consideratus.

Eftervalg: subsortitio (især af Dommere).

Efterveer: incommoda, quæ ex aliqua re redundant.

Efterverdenen: posteritas, posteri.

Eg: acies (især paa et skærende Redskab); mucro (især paa et spidst).

Eg, Egetræ: 1) som voxende: quercus; 2) som Materiale: robur; af Eg: querceus (*sen.*); roboreus. — Egekrands: quercus civilis. — Egeskov: quercetum. — Egetømmer: robur.

Egen: 1) om hvad der er én egent: proprius; det er e. for Ynglinger, Oldinger o.s.v.: juvenum, senum est; 2) om hvad der er éns Ejendom: udtrs. ved poss. Pron. *el.* ipsius, ipsorum; 3) om hvad der er en Del af én: proprius; 4) hvor det forstærker et Pronomen: ipsius, ipsorum, ipsarum, f.E. for deres egen Skyld: sua ipsorum caussa; min egen: meus ipsius; 5) om hvad der adskiller sig fra det almindelige: singularis, peculiaris; 6) modsat falsk: suus (proprius); 7) éns egne: sui (tui); 8) være sin egen: sui juris, arbitrii esse; 9) han har skrevet en e. Bog derom: rem peculiari libro exposuit; 10) det er en e. Historie du der fortæller: mira narras; han er e. stemt: mire animo affectus est. — Egenhed: udtrs. ved Hjælp af proprius, singularis. — Egenhændig: mea (tua, sua, ipsius) manu. — Egenkjærlig: sui amans (nimium). — Egenkjærlighed: amor sui. — Egenmægtig: qui suo arbitrio res omnes agit, administrat (om en Embedsmand); dette er en e. Handling af ham: hoc sua auctoritate fecit; *Adv.*: suo arbitrio. — Egenmægtighed: libido, arbitrium. — Egennytte el. Egennyttighed: studium suarum rerum, sui commodi; gjøre noget af E.: sui commodi caussa aliquid facere. — Egennyttig: commodi, lucri sui studiosus; handle e.: commodo suo inservire. — Egenraadig: licens. — Egenraadighed: licentia. — Egensindig: pervicax. — Egensindighed: pertinacia. — Egenskab: a) fra et moralskt Standpunkt; god E.: virtus; slet E.: vitium; b) fra et intellektuelt Standpunkt: ars; c) som naturligt Væsen: natura; d) som eget Særkjende: proprietas; e) at have den E.: ita comparatum, talem esse; har den E.: hoc habet; af den E.: talis; det er en E. hos udmærkede Mænd: excellentium virorum est, hos Oldinger: senum est; der er den gode E. derved: hoc boni res habet. — Egentlig: 1) *Adj.*: a) modsat almindelig, Bi-: proprius, f.E. egentlig Betydning: significatio propria; et egentligt Udtryk: verbum proprium; b) modsat foregiven, tilsyneladende: verus, ipse; e. Fædreland: germana patria; 2) *Adv.*: a) proprie; b) re vera, ut veritatem, verum concedam, f.E. jeg finder egentlig ikke Behag i: ut verum concedam mihi displicet.

Egern: sciurus.

Egge at: concitare (ved Tilskyndelse); lacessere (ved Fornærmelser). — Eggelse: incitatio, provocatio.

Egn: regio; E. om en By: tractus (med Tilføjelse af et Adj. el. en Gen., f.E. t. Venafranus: Egnen om Venafrum), undert.: ager, rura (*Pl.*); i den E.: in ea vicinia (hvor der menes den nærmeste Omegn).

Egne sig; om hvad der er sømmeligt: udtrs. ved decere, convenire, det passende udtrs. især ved esse med Gen. el. meum, tuum, nostrum, vestrum, f.E. det e. sig for Oldinger: senum est; det e. sig ikke for dig at: te non decet; non convenit, te.

Ej = ikke. — Ej!: hem! ehem; ej ej!: at at!

Eje at: possidere, tenere, habere. — Ejendele: bona (*Pl.*), fortunæ. — Ejendom: possessio = Eje; E. i Jord: prædium (rusticum, urbanum: fast E. el. Grund-E. paa Landet og i Byen); Ejéndom for én, som ellers ikke kan retslig besidde selvstændig Ejendom: peculium; Ejendom, som besiddes med en efter romerske Love sikret Ejendomsret: res mancipi; han besidder E. (*abs.*): habet; det er min E.: meum est; at betragte noget som sin E.: aliquid suum ducere. — Ejendommelig: proprius, peculiaris; det er ejendommeligt, at: memorabile est; e. Beskaffenhed = Ejendommelighed: proprietas. — Ejendomsret: mancipium (fuldstændig sikret), jus possessionis; have E.: esse in possessione (alicuius rei); jure possessionis uti. — Ejer: dominus. — Ejerinde: domina.

Ejegod: optimus.

Ekko: imago (vocis); at give E.: vocem reddere, repercutere; resonare (især r. voci: svare, som ogsaa hedder respondere voci).

Ekvipere at: se udruste. — Ekviperingspenge: vasarium.

El, Elle: alnus; af Elletræ: alneus.

Elefant: elephantus; elephas; *Adj.*: elephantinus.

Elegant: elegans. — Elegance: lautitia (i Tilberedelse), nitor (i det ydre); elegantia.

Element; i Naturen: elementum; de første Elementer i Videnskab: initia (*Pl.*). — Elementarlærer: grammatista. — Elementarskole: ludus literarum *el.* literarius.

†**Elendig:** miser; bruges meget hyppig i daglig Tale for »daarlig«, se d. O. — Elendighed: miseria.

Elfenben: ebur; af E.: eburneus; indlagt med E.: eburatus.

Eller: 1) hvor det ene udelukker det andet: aut; enten—eller: aut—aut; 2) hvor det ene ikke udelukker det andet: vel; enten—eller: vel—vel (ved Nægtelse hyppigst aut—aut); 3) hvor ét af to, ligegyldig hvilket, finder Sted, (hvad) enten- (hvad) eller: sive—sive; 4) én eller anden: unus aliquis; quispiam; 5) om en ligegyldig Forskjel og en ubestemt Størrelse, Tid: ve, f. E. i to eller tre Timer: duabus tribusve horis; 6) ved forskjellige Benævnelser paa samme el. beslægtede Gjenstande: sive; eller dersom: vel si; sive (*sjeld.*); eller rettere, snarere: vel; 7) i andet Led af en disjunktiv Spørgesætning: an; ne (hvor første Led ikke betegnes); eller ikke: annon, necne; 8) eller mon: an; 9) hverken—eller: neque—neque; 10) hvor det udtalte forøges, formindskes el. betinges ved »eller endog, eller dog, eller ogsaa«, gjengives disse Udtryk ved: aut. — Ellers: 1) for at betegne noget, som vil ske, hvis noget ikke opfyldes: alioquin, aliter, quod ni ita est (sit), erat (esset); 2) naar det betegner Forholdet udenfor det enkelte Tilfælde: ceteroquin, ceterum, f.E. vi ere ellers gode Venner, eller: præterea (ved en Nægtelse), f. E. der er ellers ingen, som: nemo præterea; 3) hvis ellers, saasandt ellers: si quidem; si (ved en Betingelse i Fremtiden og en beskeden Retfærdiggjørelse), f. E. hvis det ellers er sandt, at: si verum est; 4) ellers altid: semper alias; e. aldrig: nunquam alias.

Elleve: undecim; til hver: undeni, e Gange: undecies; ellefte: undecimus; ellefte Gang: undecimum.

Elm: ulmus; af E.: ulmeus.

Elsdyr: alces.

Elske at: amare (af Tilbøjelighed); diligere (af Agtelse); studio (alicuius rei) teneri (f. E. Jagt, Fiskeri, Videnskaben o.s.v.). — Elskelig: amabilis, amandus. — Elsker en: amator; E. af noget: studiosus alicuius rei; at være E. af noget: = elske noget; han er ingen E. af at: odit; displicet illi; han er en stor E. af: deditus est (rei alicui); studiosissimus est (rei alicuius). — Elskerinde: amica. — Elsket: gratus, acceptus (af én: alicui); min elskede Søn: a) i Tiltale: carissime fili; b) i Omtale: optimus, carissimus filius. — Elskov: amor; *Adj.*: amatorius; ved Hjælp heraf dannes Sammensætn. med Elskovs undtagen: Elskovsgud: Cupido, Amor, Elskovsdrik: philtrum, Elskovshandler: amóres (*Pl.*). — Elskværdig: amabilis. — Elskværdighed: amabilitas.

Elv: amnis; smlg. Aa.

Embede; civilt: magistratus, potestas; militært: imperium; offentligt: munus; beklæde, forvalte et E.: gerere magistratum; give én et E.: præficere aliquem muneri; munus ad aliquem deferre; have et E.: muneri præesse; faa et E.: muneri præfici; nedlægge et E.: abire (magistratu); abdicare se magistratu; fratage én et E.: abrogare alicui magistratum. — Embedsalder: ætas legitima; da kan fik E., da han havde naaet E.-A.: suo tempore. — Embedsbroder: collega. — Embedsforretning: munus; at være i E.: in munere obeundo occupatum esse. — Embedsindkomst: reditus (muneris). — Embedsmand: homo publico munere ornatus; magistratus. — Embedsmagt-myndighed: potestas; militær og civil E.: imperium et potestas; den højeste militære og civile E. (hos en Person): imperium (give, faa: dare, accipere i.; have: esse in *el.* cum i.), — Embedspligt: officium (muneri debitum). — Embedssag: publicum negotium. — Embedstid: imperium; annus. — Paa Embedsvegne: pro imperio, auctoritate. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskrivning med Embede.

Emmer: favilla.

En, ét: I) *Talord:* unus; én og samme: idem; én hver, én til hver: singuli; én Gang: se nedenfor éngang; én og anden Gang: nonnunquam; én ad Gangen: singuli, f.E. bruge én Fod ad Gangen: singulis pedibus uti; én for én: singuli, f. E. opstille én for én: singulos ponere; én eller anden: unus aliquis, quispiam; én og anden: aliquis; unus et alter (hvor det har Betydningen adskillige); én siger ét, en anden et andet: alius aliud dicit; snart ét, snart et andet: jam hoc, jam illud; med ét: subito; under ét: una; omtale, overse under ét: colligere; samle paa ét Sted: in unum conferre; ud i ét: continuus; den ene: alter (af to); alteruter (af to, ubestemt hvilken); alius (af flere); II) *Pronomen*: aliquis (aldeles ubestemt); quis (tonløst; hvad for én; hvis én af eder: si quis vestrum); quisquam (aldeles ubestemt og især om den, hvis Tilværelse sættes som blot mulig, f.E. hvis der er én, som; saalænge der er én, som); tu (hvor det viser tilbage paa Hovedsætningens ubestemte Subjekt [man]; én selv; éns bliver da: tuus); III) *Artikel*: oversættes ikke. — Enarmet: altero brachio orbatus. — Enbaaren: unigena. — Enbenet: altero pede orbatus. — Endrægtig: concors, consentiens. — Endrægtighed: concordia; at leve i E.: concorditer vivere. — Enfoldig: fatuus, excors. — Enfoldighed: fatuitas. — Engang: semel (ogsaa é. for alle); é. saa stor, lille: altero tanto maior, minor; e. saa meget: alterum tantum; det er nu é. saaledes i Verden: is est rerum ordo; sic se res humanæ habent; paa é.: a) om Samtidighed: simul, uno tempore; b) om Afbrydelse: subito; c) drikke ud paa é.: uno haustu bibere. — Enhaandet: altera manu orbatus; unimanus. — Enhed: unitas. — Enhornet: a) af Naturen: qui unum cornu habet; uno cornu instructus; b) hvor det ene Horn mangler: altero cornu orbatus. — Enlig: a) om hvad der er el. staaer alene: solus; rarus (f.E. om Træer); b) om den, der ikke er gift: *α*) om en Mand: cælebs; *β*) om en Kvinde: innupta; vidua. — Enlighed: solitudo. — I Enrum: secreto, arbitris remotis. — Ensidig: a) om Personer: qui ab una tantum parte res spectat; b) om Dom, Synsmaade og lgd.: maa omskrives som a); c) é. Dannelse: unum tantum doctrinæ genus. — Ensidighed: udtrs. ved Adj. — Ensom: solus, solitarius; leve é.: vitam in solitudine degere; *ovf.* paa Steder: solitudo alicuius loci. — Ensomhed: solitudo, secessus (saavel om Tilstanden som om Stedet). — Enstavet: monosyllabus; unius syllabæ (et Enstavelsesord: verbum unius syllabæ). — Enstemmig: 1) *Adj.*: consentiens, conspirans; 2) *Adv.*: uno ore, una voce; han blev é. valgt: cunctis suffragiis creatus est; man besluttede é.: sine ulla varietate *el.* omnium consensu decretum est. — Enstemmighed: consensus omnium, el. ved Adj.

End: 1) i Sammenligning: a) efter *Komp.*: quam *el.* Abl. (se Gram.);

end efter: quam pro; end at: quam ut, quam qui; større end man havde ventet, haabet: maior opinione, spe; det er ikke mer end billigt: non iniquum est; par est; mer end nok: satis superque (af noget: rei alicuius); b) uden forangaaende Komp.: ac, atque; quam (se Gram.); intet, ingen anden end: nihil, nemo nisi, præter; 3) hvor det forøger en Komp.: etiam, eo, tanto; 3) knyttet til et Pron.: cunque, f. E. hvem han end er: quicunque is est; 4) om Tiden: a) med Hensyn til Nutid: adhuc, etiamnunc; b) med Hensyn til Datid: etiamtum; 5) om en Handlings el. Tilstands Fortsættelse: etiam, præterea; 6) end ikke: ne quidem (adskilt ved et Ord); end sige: nedum (Konj.). — Endda: 1) om Tiden, se end 4; 2) om en Modsætning til noget udtalt: tamen, nihilominus; 3) hvor det forøger et Begreb: vel. — Endog = endda 2. 3. — Endogsaa: etiam. — Endnu: 1) se end 4; endnu ikke: nondum; e. næppe: vixdum; 2) se end 3; 3) se end 5. — Endskjøndt: etsi, etiamsi, tametsi, quamquam; quamvis (Konj.).

Ende at: 1) *trans.*: finire (aliquid), finem facere (alicuius rei, en Handling af Subjektet selv; alicui rei, en Handling af en anden); e. et Brev: concludere epistolam; e. en Strid: litem componere; e. Livet: vitæ finem facere (ved Selvmord), smlg. dø. 2) *intrans.*: exitum habere; exire; e. paa et Bogstav: cadere *el.* excidere, exire in; det ender med Galskab: excidit in amentiam; jeg gruer for, hvordan dette vil e.: horreo, quo res eruptura sit; bruges undert. for at dø. — Ende en: 1) *egt.*: finis, exitus; Ende, Enden af: udtrs. ved extremus, ultimus, f. E. i E. af Aaret: extremo anno; gjøre E. paa, tage E.: se ende 1, 2; faa en Ende: finem capere; faa E. paa: defungi (negotio aliquo); komme til E. med, bringe til E.: ad finem perducere; absolvere; Krigen er bragt til E.: debellatum est; bellum perfectum est; at føre en Krig med én til E.: cum aliquo debellare; begynde fra den gale E.: præpostere agere; E. af en Raa og af den Stav, hvorom Bogruller vikledes: cornu; fra Begyndelsen til E.: ab ovo ad mala; hverken Begyndelse el. E.: nec caput nec pedes; holde ud, bære til Enden: perferre; den yderste E.: extremitas; endnu er alle Dages E. ikke kommen: nondum omnium dierum sol occidit; 2) om Øjemed: consilium; til den E.: eo consilio. — Endelig: 1) *Adj.*: in quo aliquid extremum est; det er min e. Beslutning: mihi certum deliberatumque est; 2) *Adv.*: a) ved Opregning: postremo, denique; b) om det, som skeer efter lang Tøven: tandem, denique; 3) ved indstændig Anmodning: tandem, obsecro, f. E. sig mig e.: dic, obsecro; dic tandem. — Endeligt: mors, obitus, finis, se Død. — Endelse: exitus, terminatio. — Endepunkt: finis. — Endestavelse: ultima syllaba.

Endel: nonnulli, aliquot.

Endivie: cichorium; vildtvoxende: intubus, intubum.

Ene: solus, unus. — Eneboer: solitarius (homo). — Enehandel: monopolium (*sen.*). — Eneherre: dominus. — Eneherredømme: dominatio; tyrannis (i en før fri Stat). — Enehersker: dominus, tyrannus. — Enemagt: dominatio. — Enemærker: fines. — Eneret: privilegium (*sen.*). — Eneste: 1) unicus; unus; hver e.: singuli; omnes; han er den e. som: is solus; 2) eneste i sit Slags: singularis, unicus. — Enestaaende: 1) *egt.*: solitarius; 2) *ovf.*: singularis, unicus. De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj.

Enes at: consentire, concordes esse; de enedes om: convenit inter eos; ikke enes med én: dissentire ab aliquo (i Mening), discordare cum aliquo (i Sind); de enes ikke: discordant inter se.

Enebærbusk: juniperus.

Energi: vis, vigor; uden E.: iners, dissolutus; Mangel paa E.: ignavia, dissolutio; med E.: fortiter. — Energisk: acer, vehemens, fortis; e. Forholdsregler: consilia acria; ved en fast og e. Optræden: constanti et acri virtute.

Enfoldig: se under «én».

Eng: pratum; Sammensætningerne dannes ved Hjælp af Subst. el. ved Adj. pratensis (*sen.*).

Engang: aliquando (efter ne og si: quando); olim (mest om Fortid); ikke e.: ne-quidem; efter en Imper.: indskudt quæso, obsecro; f. E. sig mig e.: dic, quæso.

Engel: 1) angelus; 2) i Tiltale: corculum; lux mea; smuk som en E.: ultra hominem formosus.

Enhver: 1) *Subst.*: a) omnes (*Pl.*); nemo non; e. som: quisquis, quicunque, enhver vèd: inter omnes constat; e. seer: nemo non videt; b) med Bibegreb af et Forhold: quisque; af to: uterque, f. E. e. elsker sig selv: se quisque amat; enhver gjør, hvad han kan: quod quisque potest, id facit; c) med Bibegreb af Inddeling, hvor hver af en Helhed fremhæves: unusquisque; singuli; 2) *Adj.*: omnis, nullus non. — Enhversomhelst: quilibet, quivis.

Enig: consentiens (i Mening, Følelse), concors (i Sind); at være e. (se enes): consentire, concordare; alle ere enige om: inter omnes convenit; heri er jeg e. med ham: hoc mihi cum illo convenit; blive enige igjen: in concordiam redire; jeg er enig med mig selv om: constat apud animum *el.* mihi. — Enighed: consensus, concordia; i E.: concorditer; udtrs. ofte ved Hjælp af Adj. el. Verbet.

Enke: vidua. — Enkemand: viduus, cælebs. — Enkestand: viduitas.

Enkelt: 1) hvad der er uden Sammensætning: simplex; 2) en enkelt: unus aliquis; hver e.: (unus) quisque, singuli, f. E. han gav hver e.: singulis dedit; det enkelte: singula (*Pl.*); singulæ res = Enkeltheder; gaa i det e.: singula persequi; for ikke at gaa i det e.: ut rem summatim attingam; sørge for Menneskene i det e.: singulis hominibus consulere; 3) om Ensomhed: rarus, f. E. der stod e. Træer: raræ arbores; et e. Træ: arbor sola; 4) enkelte Gange: aliquoties. — Enkeltmand; til E.: viritim. — Enkelttal: numerus singularis. — Enkeltvis: singulatim; singillatim.

Ens: 1) *Adj.*: a) = enig; b) idem, f. E. af e. Alder: eiusdem ætatis; 2) *Adv.*: eadem ratione; eodem modo; det er mig e.: mea non interest. — Ensartet: eiusdem generis; *ovf.* (om flere): inter se similes, pares. — Ensdannet, ensformet: formæ eiusdem; uniformis (*sen.*). — Ensfarvet: eodem colore. — Ensformig: sine varietate; æqualis (om Lyd); unius generis. — Ensformighed: similitudo, el. ved Adj. — Enslydende: eundem sonum referens (om en Lyd); eodem exemplo (om Brev, Afskrift og lgd.); iisdem verbis (om Svar, Bud og lgd.) — Enstydig: eiusdem significationis; qui eandem vim habet; de øvrige Sammensætninger udtrs. paa lignende Maade ved Hjælp af idem.

Enten-eller: se eller.

Entre at: udtrs. ved »at bestige et fjendtligt Skib ved Hjælp af Entrehager (manus ferrea, corvus, harpago)«.

Entreprenør: manceps, redemptor (især i Bygningsforetagender); conductor operis.

Epigram: epigramma.

Epilog: epilogus.

Episk: epicus.

Epode: epodos.

Episode: narratio intertexta.

Erfare at: 1) ved Underretning: certiorem fieri; du vil e. af ham: ex illo scies; 2) ved Sandser og Iagttagelse: cognoscere; 3) ved Selvprøve: experiri; 4) om den sikre Kundskab: comperire, jeg har erfaret: compertum habeo. — Erfaren: expertus, peritus (i noget: alicuius rei). — Erfarenhed: peritia; usus (svarende til experiri og expertus); en Mand af E.: homo magno rerum usu præstans; at have E. i noget = at være erfaren i noget, ogsaa: usum rei alicuius habere. — Erfaring: 1) = Erfarenhed; 2) experientia (*sen.*); E. i Verden: usus; komme til, bringe i E.: = erfare; vide noget af E.: expertum *el.* usu doctum aliquid scire; lære af E.: usu discere; jeg har gjort den E.: expertus sum; det er en Erfaringssætning: usus rerum docet.

Erholde at: 1) = opnaa; 2) = faa.

Erhverve at: parare, comparare; quærere (f. E. Formue, Ros; bet. ogsaa: søge at erhverve); e. én Gunst hos én: gratiam, favorem alicuius

alicui conciliare. — Erhverv: quæstus. — Erhvervelse: comparatio, conciliatio el. ved Verbet. — Erhvervskilde: quæstus.

Erindre at: 1) *egt*: meminisse (aliquid, alicuius rei; Ciceronem); memoria tenere; 2) om at gjenkalde i Erindring: reminisci; saalangt jeg kan e. mig: quoad longissime mens mea respicere potest *el.* memoriam repetere possum; saa ofte jeg erindrede: quoties mihi in mentem venit; 3) e. med Følelse: recordari; 4) erindre én om: a) om den blotte Bringen i E.: in mentem alicui revocare; erindres om noget: in memoriam rei alicuius revocari; b) om paamindende E.: admonere, monere, commonefacere aliquem (aliquid, rei alicuius, de). — Erindring: 1) *egl.*: memoria, recordatio; bringe i E., komme i E. om, se erindre 4, 2; tilbagekalde i E.: memoriam revocare, repetere (rei alicuius), reminisci; 2) om Paaminden: admonitio, monitio; 3) (give én noget) til E.: quod monumento sit (f. E. om Kjærlighed, Venskab: amoris, amicitiæ); 4) leve i Folks E.: apud posteros *el.* post mortem vivere. — Erindringstegn: se Erindring 3.

Erkebiskop: archiepiscopus.

Erkjende at: agnoscere, f.E. e. én for Konge: regem aliquem agnoscere. — Erkjendelse: cognitio; fuldstændig klar E.: perspicientia; komme til E. af: cognoscere; i E. af: agnoscens. — Erkjendtlig: gratus; være e.: gratiam habere; vise sig e.: gratiam referre, gratum se præstare. — Erkjendtlighed: animus gratus; føle E.: = være erkjendtlig.

Erklære at: 1) *trans.*: a) erklære noget: declarare; pronuntiare (officielt), profiteri (offentlig), nuncupare (lovformelig); e. Krig: bellum indicere; b) e. én for noget: appellare; renuntiare (efter Udfaldet af et Valg); e. én for Arving: aliquem nuncupare heredem; e. én for fri, Slave (off.): aliquem in libertatem, servitutem asserere; 2) *reflex.*: a) om Udtalelse af Mening; *abs.*: mentem suam aperire (for én: alicui); e. sig om: sententiam suam prodere (de); e. sig fordelagtigt om: laudare (aliquid), verbis ornare (aliquem), ufordelagtigt: vituperare (aliquid); 2) om Udtalelse af Stemning: profiteri (f. E. e. sig for Fjende: se esse hostem); e. sig for én: profiteri se alicui favere; e. sig imod noget, én: profiteri rem sibi displicere, se adversarium alicuius esse. — Erklæring: declaratio el. ved Verbet; give en E.: = erklære.

Erkyndige sig: sciscitari; percontari (ved at spørge).

Erlægge at: solvere. — Erlæggelse: solutio.

Ernære at: alere (aliquem); victum præbere (alicui); ernære sig ved: victum (aliqua re) parare; aliqua re sustentari; søge at e. sig ved noget: victum aliqua re quærere; e. sig kummerligt ved: aliqua re miseram vitam tolerare; e. sig selv: suo sumptu vivere; ikke at kunne e. sig selv: non posse se sua ope sustentare. — Ernærer en: altor. — Ernærerinde: altrix. — Ernæring: udtrs. ved Verbet.

Erobre at: capere; expugnare (ved Storm); som kan erobres: expugnabilis (modsat: inexpugnabilis); søge at e.: tentare. — Erobrer en: expugnator. — Erobring: 1) expugnatio el. ved Verbet; 2) en E.: terra, urbs capta; mine Erobringer: quæ bello cepi.

Erstatte at: compensare; e. én en Udgift og lgd.: restituere; e. et Tab: reparare, reficere damnum; e. noget, som mangler: explere. — Erstatning: compensatio (ved noget, som opvejer), restitutio (ved Tilbagegivelse), el. ved Verbet; fordre E: res repetere; den højtidelige Fordring paa E., som gik forud for Krig: clarigatio. — Erstattelig: = som kan erstattes: qui reparari potest, undert. reparabilis; som ikke er e.: irreparabilis.

Ert: cicer.

Erts: æs; af E.: æneus.

Esel: asinus, asellus; *Adj.*: asininus. — Eseldriver: asinarius. — Eselinde: asina, asella.

Eskadron: turma. — Eskadronvis: turmatim.

Eskorte, eskortere: se Bedækning.

Esse: caminus.

Etage: se Stokværk.

Etikette: nota.

Etsteds: alicubi; etsteds hen: aliquo; e. fra: alicunde; e. el. andet Sted: uspiam.

Etymologi: etymologia; notatio.

Eventyr: 1) om Fortælling: fabula; commentum (dadlende); 2) om Hændelse: casus mirificus; at møde mange E.: miris casibus jactari. — Eventyre sig: fortunam periclitari. — Eventyrlig: portentosus; prodigialis (*digt.*); e. Forestillinger: portenta.

Evig: 1) *egt.*: æternus; for evigt: in omnem æternitatem; 2) om hvad der varer uafbrudt: perpetuus, f. E. evige Bekymringer: perpetuæ curæ; for evigt: in perpetuum; 3) om hvad der idelig gjentages: sempiternus, f. E. evig Forstyrrelse: sempiterna interpellatio; *Adv.*: perpetuo. — Evighed: æternitas; for al Evighed: in omnem æternitatem; aldrig i E.: nunquam gentium. — En evindelig Tid: perlongum tempus *el.* temporis spatium.

Evne: 1) naturlig Evne: facultas, vis, f. E. Evne til at være Taler: dicendi facultas; efter E.: pro facultate, pro viribus; over E.: ultra vires; 2) Evne, Evner, om Formue: facultas, opes (*Pl.*); have store E.: opibus valere; have smaa E.: in re tenui esse; mine E. tillade mig ikke saadanne Udgifter: non mihi est facultas talium sumptuum; efter E.: pro opibus.

Examen: examen (*sen.*). — Examinere at: tentare, explorare.

Exces: turbæ; begaa Excesser: turbare.

Exekution: 1) om Afstraffelse: supplicium publicum; 2) se Indførsel.

Exempel: a) til Efterlignelse: exemplum (noget, der giver et E. paa: aliquid exempli); tage E. af én: sumere, capere exemplum ex aliquo, exemplo alicuius uti; give E.: edere, prodere exemplum; efter hans E.: ejus exemplo; anføre E.: exemplo uti; tjene til E.: exemplo esse; b) for, som E.: exempli caussa, gratia; hvor der anføres et længere E. el. et E. taget fra en Persons Handlemaade: ut, velut; b) til Belæring: exemplum, documentum; give et E.: documento esse; at give et godt, slet E. ved en Handling: facere aliquid bono, malo exemplo; statuere et E. paa én: exemplum statuere, edere in aliquem; gravi exemplo aliquem punire. — Exempelvis: = for, som Exempel. — Exemplar: exemplar; efter et E.: ad exemplar. — Exemplarisk: salubris exempli; e. Afstraffelse: supplicium exempli statuendi caussa sumptum; e. Liv: vitæ integritas.

Exercere at: 1) *trans.*: milites exercere; 2) *intrans.*: exerceri.

Existere at: esse, exstare. — Existens: udtrs. ved Verbet; om levende Væsener ogsaa: vita.

Expedit: promptus.

Extraordinær: a) *egt.*: extra ordinem, extraordinarius; b) om Usædvanlighed: insolitus; c) om en Forsamling: indictus.

Extrem: extremum; forfalde til E.: modum excedere; stille E. mod hinanden: secum pugnantia componere.

F.

Faa (*Adj.*): pauci; meget f.: perpauci; hvor faa er der vel, som: quotus quisque invenitur qui. — Faahed: paucitas.

Faa at: 1) *alm.*: accipere; f. ved Besvær: adipisci; f. ved Træf: nancisci; f. ved Bøn: impetrare; f. igjen: recuperare, recipere; f. Kræfter igjen: revocare vires; jeg har faaet et Brev: literæ mihi allatæ sunt; hvorfra skal jeg faa: udtrs. undert. ved unde mihi, f. E. lapidem: en Sten; 2) hvor det *forbundet med et Subst.* danner ét Begreb: a) om Talemaader, som f. E. faa Skam, Utak, Skyld o. s. v.: se Subst.; b) om Sygdom: udtrs. ved laborare, f. E. han har faaet Gigt: artus ejus laborare coeperunt, (laborare

ex); c) hvor Talemaaden kan omskrs. med Passiv af det i Subst. liggende Verbum: Passiv af dette, f. E. faa Straf, Prygl, Underretning = blive straffet, pryglet, underrettet om; d) faa Indflydelse, Magt, Rigdom og lgd.: augeri (re aliqua); e) hyppigt bruges det i daglig Tale for et andet Verbum: α) = gifte sig, gifte sig med; f. E. faa en Kone, en Kjøbmand; β) = føde, avle, f. E. faa Børn; γ) = fatte, f. E. faa Had, Nag, Lyst til; δ) om Indvirkning paa én = bringe, f.E. faa én paa andre Tanker; faa én bort; f) f. Overhaand: invalescere (om en Last og lgd.); superiorem discedere *el.* abire (i Kamp); f. Afslag: repulsam ferre; 3) hvor det *forbindes med en Inf.*: a) f. E. faa at høre, erfare, føle o.s.v. = høre o.s.v.; faa at vide: cognoscere; b) om en Nødvendighed: oportet *el.* Gerund., f. E. vi faa at gjøre det, at holde op; 4) hvor det *forbindes med et Particip.*: a) om Udførelsen af noget: ved Hovedverbet alene, f. E. jeg har faaet Brevet læst: legi epistolam, jeg har ikke faaet det læst: nondum eam legi; b) om en Bestræbelse: efficere, facere (ut); perficere; jeg kan ikke faa dette gjort: hoc perficere non possum; c) om Opnaaelse; at faa sit Ønske opfyldt: potiri voto og lgd.; d) om det tilkommende: Fut. exact. af Verbet; f. E. naar jeg faaer Brevet læst: quum epistolam legero; 5) nogle *Talemaader* af daglig Tale maa omskrs., f. E. at faa noget op: a) en Dør og lgd. = aabne; b) = brække sig; og saaledes faa noget i, ind, ned.

Faar: ovis. — Faarehyrde: opilio (*sen.*). — Faarehoved (i Tiltale): mastruca. — Faarepels: mastruca. — Faareskind med Uld paa: vellus. — Faaresti: ovile. De øvrige Sammensætn. udtrs. ved Hjælp af Subst. el. Adj. ovillus.

Fabel: 1) som Fortælling: fabula; 2) som Usandhed: commentum. — Fabelagtig: fabulosus; at lyde, klinge f.: fabulam sapere. — Fabeldigter: fabularum scriptor; de øvrige Sammensætn.: udtrs. ved Subst. el. Adj. fabulosus.

Fabrik: fabrica. — Fabrikant: fabricator. — Fabrikere at: fabricari; conficere.

Fad et: 1) patina, catinus (fladt og bredt); *dem.* patella, catellus; lanx; scutra (fladt, aflangt, firkantet); 2) til Vin: cupa, seria (ogsaa til Olie), dolium (paa hvilket Vinen gjærede). — Fadebur: cella penaria.

Fad (*Adj.*): fatuus, ineptus.

Fader: pater (mest om det borgerlige Forhold); parens (hvor det naturlige Forhold udelukker det borgerlige). — Faderlig: patrius; paternus (svarer til parens); f. Myndighed: patria potestas; Løsgivelse fra f. Myndighed: emancipatio. — Faderløs: orbus. — Faderløshed: orbitas. — Fadermord: parricidium. — Fadermorder: parricida. De øvrige Sammensætn. dannes ved Adjektiverne.

Fag: 1) om Kundskabsgrene: studium, disciplina; Mænd af Faget: eruditi; 2) ellers: ars, artificium.

Fager: pulcher; formosus (om Skabning).

Fagter: gestus; motus (manuum, corporis); chironomia (især under et Foredrag); gjøre F.: gestus agere.

Fakkel: fax; tæda (især ved Gudstjeneste og Bryllup); tænde Krigen F.: facem bello præferre; *dem.*: facula. — Fakkelbærer: tædifer (*digt.*); qui facem alicui præfert. — Fakkelskin: faces collucentes.

Falbyde at: proscribere (især Ejendomme); venditare (alm.); venum dare (især Slaver). — Falbyden: proscriptio el. ved Verbet.

Fald: 1) *egt.*: casus; lapsus (langsomt Fald); ruina (om Bygning); gjøre et F.: labi; 2) *ovf.*; éns Fald: casus, eller = Død, med et mildt Udtryk: eventum; staa for F.: labare; 3) om Tonefald: numerus; 4) i alt Fald: utique; utcunque ceciderit; quicquid evenit. — Falde at: A) om *Bevægelsen*: labi (langsomt), cadere; være nær ved at falde: labare. Bevægelsens Retning udtrs. ved disse Verbers Sammensætning med Præp. og Partik.; Bevægelserne: ind (paa), frem, tilbage, af og ned, ud, sammen, ved in-, pro-, re-, de-, ex-, con-; falde om: a) om Personer: procumbere,

procidere, cadere; b) om Ting: procidere, en Bygning: ruere, corruere; ruinam dare, facere, trahere; Vandet f.: aqua decedit; falde én til Fode: procidere, procumbere, se prosternere ad pedes *el.* genua alicuius; f. ind (om Fjender): incurrere; falde ud (en Flod): exire, decurrere, cadere; falden ned fra Skyerne: de coelo demissus; B) *uden at der udtrykkes en Bevægelse*: 1) brugt *abs.*; om Mod: cadere, concidere; om Dom: fieri; om Yttringer: jactari, lade f.: jactare; om Pris: jacere, laxare; om Kredit: deficere; om Personer (i Krig): occidere, cadere, perire, de faldne: occisi; som det falder, kan falde: prout res erit; lade noget falde: aliquid omittere, relinquere; naar Lejlighed falder: occasione data; ubi occasio erit; 2) *forbundet med en som Adv. brugt Præp.*: a) falde *af* (om Personer): tabescere; b) falde *bort*: tolli; c) f. *for*: evenire; d) f. *fra*: α) om Oprør: deficere, desciscere; β) om Bortgang: obire, decedere; e) f. *i*: udtrs. ved Omskr., f. E. det faldt i med Uvejr: continuæ tempestates ortæ sunt; f) f. *igjennem*: repulsam ferre; rejici; g) f. *ind*; om Legemet: tabescere; det falder mig ind: in mentem mihi venit; det faldt mig ind, at du: tu mihi occurrebas; der faldt mig den Tanke ind: cogitatio mihi incidit; hvadsomhelst der f. én ind: quidquid in buccam alicui venit; h) f. *ud*: eventum habere; evadere; evenire; gid det maa f. heldigt ud: quod bene vertat; 3) *forbundet med en Præp. med Styrelse*: a) f. *i*; i Hænderne paa: in manus incidere, venire; f. i Øjnene og lgd.: sub oculos cadere; conspicuum esse; f. i Sygdom, Snarer og lgd.: incidere in; f. i Afmagt: animo linqui, han faldt i Afmagt: animus eum reliquit; f. i Vildfarelse: implicari erroribus; f. i Talen: interpellare; obloqui (alicui); f. i Armod: redigi ad inopiam; f. i Søvn: obdormiscere; f. i Unaade: excidere gratia (hos én: alicuius); falden i Tanker: in cogitatione defixus; f. i Tanker om: incidere in eam cogitationem; f. i éns Lod: alicui contingere; b) f. *af*; f. af Hesten: ex equo prolabi; det faldt ham af Munden: jactabat (inter alia); ex ore eius excidit; c) f. *paa*; om Mistanke: pertinere ad, cadere in; jeg faldt paa: cogitatio mihi incidit; in mentem mihi venit; Sagen faldt paa Tale: mentio facta est rei; om Skyld: conferri in; om Lod: obtingere (alicui); om Valg, f. E. Valget faldt paa ham til Konsul: consul renuntiatus est (om Valgets Offentliggjørelse), creatus est; om en Tid, f. E. Vinteren og lgd: appropinquare; d) f. *over* én (fjendtlig): supervenire alicui, occupare aliquem, om Frygt og lgd.: incedere, invadere; e) f. *ind* paa: aggredi; impetum facere in; f. ind i en Tid: incidere in tempus; 4) *forbundet med et Adv.*: a) f. tilbage: α) f. t. i: recidere in; β) f. t. paa, f. E. om en Mistanke: recidere ad; γ) f. t. til: redire, reverti ad; resumere, f. E. en Vane: consuetudinem; b) f. bort: tolli; c) f. let, vanskeligt og lgd.: α) hvis det er Tilfældet: esse; β) er det kun en Mening: videri; det f. mig haardt at gjøre dette: ægre descendo ad hoc faciendum; d) det f. af sig selv: facile intellectu est; hvad der f. af sig selv: quod intelligitur; Ordene falde af sig selv: verba sponte decurrunt; e) Sagen er falden hen: res oblivioni data, in oblivionem adducta est. — At være faldefærdig: labare; ruinam minari. — Faldgrube: fovea. — Falddør, Faldgitter: cataracta.

Falk: falco.

Fallit: ruina rei familiaris; spille F.: deficere; rem turbare; de foro cedere (især Bankiers); foraarsage éns F.: aliquem bonis evertere; en Fallent: homo dirutus, suis rebus excussus; erklære sig fallit: bonam copiam ejurare.

Falme at: decolorari; *ovf.*: marcere; begynde at f.: marcescere.

Falsk; om det, der udgaaer fra a) Eftergjørelse: falsus, adulterinus; b) urigtige Forestillinger: fictus, commenticius; om Haab, Tillid: vanus; c) Upaalidelighed i Ord og Tale: bilingvis, perfidus; om Løfter og lgd.: vanus; d) Upaalidelighed i Sind: infidelis (om Personer), simulatus (om Ting); e) om Bedrageri: fallax; f) synge f.: absurde canere. — Falskelig: falso, perfide; fallaciter. —

Falskhed: udtrs. ved Adj., dog d) simulatio; e) defraudatio. — Falskner: circumscriptor; subscriptor falsus; falsarius (af Dokumenter). — Falskneri: circumscriptio.

Familie: familia; genus (som borgerligt Begreb); gens (som politisk Begreb); domus, domestici (i Henhold til Husfaderen); af god F.: honesto loco, genere ortus. Sammensætn. dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj. familiaris, f.E. Familiefader: paterfamilias; Familiemoder: materfamilias; Familiesorg: moeror *el.* luctus familiaris o. s. v.

Famle at: 1) *egt.*: manibus iter prætentantem ire; 2) *ovf*: hæsitare.

Fanatisk: insanus. — Fanatisme: insania.

Fane: signum (alm.); aquila (Legionsfanen); vexillum (Rytteri og Detachementfanen); sværge til F.: sacramento dicere. — Fanebærer: signifer; vexillarius.

Fange at: a) *egt.*: capere; f. Fugle: aucupari; søge at f.: captare (hinanden: inter se); b) *ovf.*: capere; irretire. — Fange en: qui custodia tenetur; captivus (Krigsfange). — Fangehul: arca. — Fangenskab: captivitas; være i F.: captivum esse. — Fangevogter: custos carceris. — Fangst: præda; af Fugle: aucupium (*sen.*).

Fantasere at: alucinari. — Fantasi: cogitatio, f. E. udmale sig i sin F.: cogitatione (aliquid) sibi fingere. — Fantastisk: mirus, singularis.

Faraorotte: ichneumon.

Farbroder: patruus. — Farfader: avus.

Fare en: periculum, discrimen (især Farens Kulminationspunkt; deraf: in ipso discrimine periculi: i den højeste F., discrimen capitis, vitæ: F., hvor det gjælder Livet, ogsaa periculum capitis); der er F. for at: periculum est ne; der er F. for Mangel: periculum est a penuria; komme i F.: periculum adire; udsætte sig for F.: periculum obire, subire; udsætte én for F.: periculo aliquem objicere; afværge en F.: defendere, propulsare periculum; være i F.: in periculo versari, esse; agi (f. E. mit Liv er i F.: caput meum *el.* vita mea agitur); der er Fare paafærde: res in ancipiti est. — Farefuld: periculosus. — Farlig: periculosus; anceps (især om Stilling og Vej); insidiosus (om Tale); capitalis (yderst farlig; især om Sygdom, en Fjende og lgd.); det seer f. ud: ingens periculum ostenditur. — Farlighed: periculum, quod ab aliqua re imminet, metuendum est.

Fare at: 1) hvor en Bevægelse foregaaer; a) om Personer: decurrere, ferri; stærkere: volare, se præcipitare; fare op: exsilire; f. frem: provolare; f. ind, ud: intro, foras se præcipitare; f. paa én: in aliquem ferri; f. vild (baade *egt.* og *ovf.*): errare; f. tilsøs: navigare; navigando operam dare; far i Mag: festina lente; b) om Ting: især volare (Skib, Vogn, Lyn, Vaaben, Ord o. s. v.), undert.: decurrere; f. forbi; prætervolare, prætervehi; 2) *ovf.*; lade fare: omittere, mittere, relinquere; f. med Usandhed: mentiri; f. med Fjas, Tant: nugari o.s.v.; han er ilde faren: male se habent res eius. — Fart: impetus; cursus (især et Skibs); navigatio (til et Sted); være paa Farter: navigare; i en Fart: propere, cito; i fuld Fart: se fuld. — Fartøj: navigium, phaselus (langt og smalt). — Farvand: mare. — Farvel: vale! ønske, sige én F.: jubere aliquem valere.

Farce en: mimus.

Farve at: a) *egt.*: colorare; colorem (rei alicui) inducere; f. Haaret: capillos medicare; f. med Blod: cruentare; cruore inficere; b) *ovf.*: colorare; Undseelsen, Skammen farver hans Kinder: rubor illi suffunditur. — Farve en: color; pigmentum (som Stof); skifte F.: colorem mutare; pallescere (til Bleghed); erubescere (til Rødme); han skifter F.: color illi non constat; skildre med glimrende F.: in majus celebrare, prædicando tollere, magnifice loqui de, med de værste Farver: verbis vexare. — Farveløs: sine colore. — Farver en: infector. — Farvestof: venenum, pigmentum. — Farvehandler: pigmentarius.

Faskiner: crates (Pl.).

Fast: 1) om indre Sammenhæng: solidus, firmus; 2) om Urokkelighed,

Modstandskraft: a) *egt.*: stabilis, firmus; at gjøre fast: firmare; b) binde f.: se binde; hefte f.: affigere; c) *ovf.*: constans, firmus; det er min f. Overbevisning, Mening, Beslutning: persvasum habeo, pro certo puto, certum deliberatumque est mihi; en f. Beslutning, et f. Forsæt: inductio animi; det staaer fast: stat, constat; at holde fast ved (f. E. Mening og lgd.): perseverare in, men at holde fast paa (f. E. Friheden og lgd.): tueri, defendere; at holde én f.: aliquem retinere, devincire (stærkere); at gjøre fast: stabilire; 3) f. Ophold, Hjem: stabilis sedes, domus; én, som har f. Ophold: civis assiduus; 4) om Besætning: munitus, validus; at gjøre f.: munire, præsidio firmare; 5) sidde f.: a) i Fængsel: custodia teneri; b) om et Skib og lgd., hvad der bliver siddende el. liggende f.: sidere, hærere (især *ovf.*); c) modsat være løs: adhærere, inhærere; insidere; 6) sætte sig fast: insidere; 7) en fast Søvn: altus somnus; at sove f.: arte dormire; 8) fast Land: (terra) continens. — Fasthed: firmitas, stabilitas. — Fastholde at: se ovenfor 2, a. b. — Fastland: continens (terra). — Fastne at: stabilire. — Fastsat: status; constitutus, compositus (ved Aftale). — Fastsætte at: statuere, decernere; sancire (f. som Bestemmelse, Lov); constituere (især Tid, Termin og lgd.); indicere (diem; om en Myndighed). — Fastsættelse: udtrs. ved Verb.; undert.: constitutio.

Faste at: cibo abstinere (se). — Faste: jejunium. — Fasten (det ikke at spise): inedia. — Fastende: jejunus.

Faster en: amita.

Fat: 1) om Forfatning el. Tilstand: udtrs. ved Omskr., f. E. hvorledes er det f.: quomodo res se habet? hvorledes er det f. med dig: quo loco sunt res tuæ? det er ilde f. med ham: male se habent res illius; male rem gerit; 2) gribe fat, tage fat; a) *egt.*: prehendere, prehensare; b) hvad skal jeg gribe f., tage f. paa: quid ago, faciam? quo confugiam? c) tage fat paa (et Arbejde og lgd.): accedere ad, et vanskeligt A.: aggredi (ad); tage f. paa igjen: resumere; 3) have fat: tenere; 4) faa fat: a) *egt.*: prehendere; invenire (om hvad der er søgt); b) = opnaa. — Fatte at: A) *trans.*: 1) ved en legemlig Bevægelse: prehendere, arripere; 2) ved en aandelig Bevægelse: intelligere; mente capere, percipere; f. hurtig: arripere; f. i Hukommelsen: memoria complecti; percipere; Hukommelsen f.: memoria capit; 3) ved en sjælelig Bevægelse: concipere, incendi, f. E. fatte Had: concipere odium; f. Kjærlighed: incendi amore; f. Mod: animum confirmare, f. M. igjen: animum recipere; fat Mod: fac bono sis animo; noli timere; f. Godhed: adamare (aliquem) f. Beslutning, Forsæt og lgd.: se disse Subst.; B) *reflex.*: 1) om Sjælsbevægelse: animum *el.* se recipere; se colligere; 2) f. sig kort: paucis rem comprehendere; for at f. mig kort: ut brevi præcidam. — Fatteevne: intelligentia; efter Gallernes Fatteevne: ut est captus Gallorum o. s. v. — Fattelig: = som kan fattes. — Fattelighed: perspicuitas. — Fatning; at være ved fuld F.: sui *el.* mentis compotem esse; tabe sin F.: perturbari; de statu mentis dejici; bringe ud af F.: confundere, perturbare; beholde sin F.: gravitatem retinere.

Fattes at: 1) om Trang til: egere (rei, re); hvad f. dig: quid doles? 2) om noget, der savnes: deesse, desiderari.

Fattig: a) om Personer: pauper; meget f.: inops; f. men uden Gjæld: pauper in suo ære; at være f. paa: egere; en fattig Stakkel, Stymper: levis pauper; b) om Ting, Begreber: jejunus. — Fattigdom: paupertas; F. paa: penuria (rei alicuius); stor F.: egestas. — Fattigkasse: kan udtrs. ved eranus.

Favn: 1) som Maal: terni cubiti; 2) tage i F.: amplecti, complecti; ile i éns F.: venire in complexum alicuius. — Favntag: amplexus, complexus. — Favne at: = tage i Favn.

Feber: febris; tredie Dags: tertiana, fjerde D.: quartana; han brænder i Feber: febris eum urit. — Feberagtig: a) *egt.*: febriculosus; b) *ovf.*: ardens. — Feberanfald: accessio

febris. — Feberhede: æstus febrisque.

Februar: Februarius; 1ste, 5de, 13de F.: Kalendæ, Nonæ, Idus Februariæ.

Fed: pingvis; opimus (med Bibegreb af Velbefindende), obesus (tyk og f.); *ovf.*: pingvis (dadlende); opimus (rosende). — Fede at: saginare; f. Høns: gallinas farcire; fedet: saginatus; altilis (som Subst. = fedet Fjerkræ). — Fedme: pinguitudo. — Fedning: sagina. — Fedt: adeps, pingue; opfyldt med F.: adipatus. — Fedthuden: omentum. — Fedtet: unctus.

Fegte at: dimicare; digladiari (en hadsk Kamp). — Fegtekonst: ars gladiatoria. — Fegtemester: lanista. — Fegteplads: palæstra. — Fegter en: gladiator. — Fegterkamp, Fegterleg: munus gladiatorium. — Fegterskole: ludus gladiatorius. — Fegterstok: rudis. — Fegtning: pugna.

Fejde at: bellum gerere. — Fejde en: bellum.

Feje at: verrere; f. sammen: converrere; f. ud: everrere; de to sidste Verber ogsaa = rense (ved at feje) f. E. en Stald: stabulum. — Fejekost: scopæ. — Fejeskarn: purgamentum. — Fejning: udtrs. ved Verbet.

Fejg: ignavus. — Feighed: ignavia, timiditas.

Fejl (*Subst.*); om fysisk el. moralsk Tilstand: vitium; mendum (kun fysisk); have F.: vitio laborare; 2) om Afvigelsen fra det rette: peccatum, vitium; mendum (i Skrift); begaa F.: peccare; vitium *el.* peccatum committere; tage F.: labi (i: in aliqua re, et Ord: in verbo labi); jeg tager F. deri: ea res me fallit; jeg tog ikke F. deri: ea res me non fefellit *el.* me falsum non habuit; 3) Fejlen ligger hos ham: is in culpa est; culpa penes eum est. — Fejl: 1) *Adj.*: vitiosus, mendosus; 2) *Adv.*: perperam, mendose; træde f.: offendere; gaa f.: aberrare (ogsaa skrive f., tage f. af [a.]); mit Haab slog f.: spes me fefellit; gaa f. af en: frustra aliquem quærere. — Fejle at: 1) *trans.*: aberrare (a); 2) *intrans.*: a) i moralsk Henseende: delinquere, peccare; b) af Vildfarelse: errare, labi; mildere: offendere; c) i legemlig Henseende; f. noget: laborare morbo; hvad f. dig: quo malo conflictaris *el.* laboras? der er noget, som f. ham: dolet nescio quid; malo aliquo laborat; d) om noget, der savnes: deesse, desiderari. — Fejlagtig, fejlfuld: vitiosus, mendosus. — Fejlbar: erroribus obnoxius. — Fejlfri: sine vitiis; integer (især om et fejlfrit Liv). — Fejlskrift: mendum; gjøre F.: in scribendo aberrare. — Fejlslagne Forhaabninger: vanæ spes. — Fejltagelse: error, af Hukommelsen: lapsus memoriæ; begaa en F.: errare, labi. — Fejltrin: 1) erratum; 2) *egt.*: offensio pedis; gjøre et F.: 1) om Forseelse: peccare; 2) *egt.*: (pedem) offendere.

Fejre at: celebrare. — Fejring: celebratio, el. ved Verbet.

Felt; drage i Felten: ad bellum proficisci; ligge til Felts: in castris esse; hjemme og i Felten: domi forisque. — Feltfod; være paa F.: in armis esse; ligge paa F.: vitam castrensem agere. — Feltherre: dux; imperator (kun om den øverstbefalende); *Adj.*: imperatorius. — Feltherretelt: prætorium. — Feltraab: tessera (militaris). — Felttog: bellum, expeditio.

Fem: quinque; delt i f. Dele: quinquepartitus; en Kommission af f. Mænd: quinqueviri (et enkelt Medlem: quinquevir); f. til hver: quini; f. Gange: quinquies; den femte: quintus; Soldater af f. Legion: quintani; hver f.: quintus quisque; femte Gang: quintum; nu for f. Gang: hoc quintum; f. hundrede: quingenti, til hver: quingeni, Gange: quingenties; $\frac{5}{6}$: dextans; et Tidsrum af f. Aar: lustrum; en Femrad (i Træplantning): quincunx. — Femaarig: quinquennalis (som varer fem Aar, skeer hvert femte A.). — Femaars: quinque annos natus, quinquennis. — Femradaaret: quinqueremis. — Femten: quindecim; f. til hver: quini deni; f. Gange: quindecies; et Kollegium af f. Mænd: quindecimviri (et enkelt Medlem: quindecimvir);

femtende: quintus decimus; Soldater af den f. Legion: quintadecimani.

Ferie: feriæ (om Fest og Helligdag); otium (Opgivelse af alle offentlige Forretninger). — Feriere at: cessare; otiari, — Feriedag: dies feriatus.

Ferm: strenuus, navus.

Fersk: dulcis (Vand); én, som er greben paa f. Gjerning: manifestus (sceleris), gribe paa f. G.: udtrs. ved Hjælp af Adj. — Ferskhed: dulcedo.

Fersken: malum persicum.

Fest: dies festus; sollemnia (*Pl.*). — Festdag: dies festus; holde F.: feriari (bruges sjeld. udenfor Partic.); celebrare diem festum. — Festlig: festus; sollemnis, udtrs. ofte ved lætus. — Festlighed: sollemne. — Festligholde at: celebrare, agere. — Festmaaltid: epulum.

Fif: captio. — Fiffig: versutus; f. Paafund: callidum inventum. — Fiffighed: versutia, calliditas; med F.: callide.

Figen: ficus. — Figenbønne: lupinus. — Figentræ: ficus; af F.: ficulneus *el.* ficulnus. — Figensneppe: ficedula.

Figur: figura (betragtet som Omrids; ogsaa *ovf.* som Talefigur); species (om det ydre Legeme); forma (fra Skjønhedens Side); gjøre F.: speciem quandam præ se ferre. — Figurlig: translatus; figuratus (om Tale); bruge et Ord f.: verbum transferre.

Fil: lima. — File at: limare; f. itu: lima proterere. — Filspaan: scobis.

Filolog: grammaticus; philologus. — Filologi: grammatica; philologia. — Filologisk: grammaticus.

Filosof: philosophus. — Filosofi: philosophia. — Filosofere: philosophari. — Filosofisk: udtrs. ved Subst., f. E. et f. Skrift: liber de philosophia scriptus; en f. Samtale: sermo de philosophia institutus; f. Læresætninger: præcepta philosophorum.

Filteri: tricæ.

Filtrere at: colare; om Vin ogsaa: castrare.

Fin: 1) modsat tyk: tenuis; om hvad er bestaaer af Traade: subtilis; 2) som har Evne til at opfatte: subtilis; 3) som udgaaer fra fin Opfattelse: tenuis, subtilis; 4) som er fri for Sammenblanding: purus; 5) om Arbejde: tersus, artificiosus; 6) om Tale og Stil: tenuis (f. E. t. dicendi genus); comptus (mere om Formen); 7) om Sandserne: subtilis, acutus; 8) om Skabning: tenuis; tener; 9) med Hensyn til Opførsel: urbanus; 10) med Hensyn til Karakter: argutus; 11) med Hensyn til Dannelse: elegans, politus; 12) af Smag: dulcis. — Finhed: tenuitas, subtilitas, acumen; dulcedo, humanitas, urbanitas, elegantia, smlg. Adj. — Sammensætninger, f. Ex. finhullet, finuldet, finkornet: omskrs. med fine Huller o. s. v.

Finantser; Statens: pecunia publica; private: res familiaris.

Finde at: 1) *trans.*: a) invenire; især om tilfældig Fund og Opdagelse: deprehendere (navnlig Personer, f. E. at finde Fjenden uden Anfører: hostem sine duce, Tyven: furem.); f. en Fjende i én: aliquem hostem invenire, cognoscere; b) især om Finden ved Søgen: reperire; comprehendere (abstrakte Begreber); deprehendere (Personer); f. tilbage, hjem: reditum reperire; f. ud af: viam reperire ex; f. ud: exitum reperire; f. igjennem: viam reperire per; f. ind: aditum reperire; c) finde ved Overvejelse el. Granskning: invenire, sjeldnere reperire; f. ud af noget: aliquid explicare; ikke kunne f. ud af noget: hærere in; d) hvor det forbundet med et Objekt danner et enkelt Begreb; f. Naade: veniam impetrare; f. Naade for éns Øjne: alicui probari; f. Bifald: probari; f. Bistand: auxilio juvari; f. Fornøjelse, Glæde ved: delectari aliqua re (ved Udførelse af: in); f. Trøst: se consolari; f. venlig Modtagelse: liberaliter, comiter excipi; f. Døden: perire; f. Ro: conquiescere; f. Undskyldning: excusari o.s.v.; e) hvor der udtrs. en Stemning el. Anskuelse ligeoverfor noget: gjengives det ved videri, f. E. jeg finder ham syg: æger mihi videtur, undtagen: han blev funden skyldig (hvor altsaa Kjendsgjerningen kommer til): reus factus est (hvor de nødvendige Indi-

cier for Domfældelse ere tilstede); Dommerne fandt ham skyldig: judices eum damnaverunt; f) jeg f. for godt: mihi placet; g) hvor det blot udtr. en Existence: inveniri, esse, f. E. der findes dem, som sige: sunt, inveniuntur, qui dicant; hvormange findes der vel, som: quotus quisque invenitur qui? man finder aldrig en saadan Ven: talis amicus nemo unquam fuit nec erit; h) finde paa: invenire; om Paafund, List, Løgn: comminisci; hvad skal jeg finde paa?: quid ago, quid faciam, quid consilii capiam, quo confugiam? 2) *reflex.*; finde sig i: pati; ferre; som man ikke kan f. sig i: intolerabilis, intolerandus, non ferendus; man maa finde sig i Nødvendigheden: necessitati parendum est; det finder sig vel (i Tiltale): noli curare. — Finder en: inventor; repertor.

Finger: digitus: tælle paa Fingrene: computare digitis; smække med F.: concrepare; se én paa F.: diligenter aliquem observare; se igjennem F. med: indulgere (alicui), connivere (*abs.*); han véd paa sine F.: memoriter recitare potest. — Fingerring: anulus. — Fingersbred: digitus transversus; ikke afvige en F.: non ungvem transversum *el.* latum discedere (a). — Fingerspids: extremus digitus. — Fingersprog: udtrs. ved Hjælp af digitis loqui.

Finne: pinna.

Fire: quatuor; f. Gange: quater; f. til hver: quaterni; under f. Øjne: secreto; arbitris remotis; en Kommission af f. Mænd: quatuorviri (et Medlem: quatuorvir); firedobbelt: quadruplex; fireaarig: quadrimus; f. hundrede: quadringenti, til hver: quadringeni, Gange: quadringenties; som bestaaer af f. h.: quadringenarius. — Firben: lacerta. — Firbenet, firefodet: quadrupes. — Firdelt: quadripartitus; *Adv.*: quadrifariam (ogsaa i fire Dele). — Firkant: quadratum. — Firkantet: quadratus; gjøre f.: quadrare. — Firradaaret: quadriremis. — Firspand: quadrigæ (i). — Firspændig: quadrijugus; en f. Vogn: quadrigæ. — Firsindstyve: octoginta, til hver: octogeni; f. aarig: octogenarius; f. Gange: octogies; firsindstyvende: octogesimus.

Fisk: piscis; saltet F.: salsamentum. — Fiske at: piscari (in turbido: i rørt Vand). — Fiskedam-park: piscina. — Fiskefangst, Fiskeri: piscatus. — Fiskehandler: cetarius, salsamentarius (med saltet Fisk). — Fiskekrog: hamus. — Fiskelage: alec. — Fisker: piscator. — Fiskergarn: rete. — Fiskeruse: scircipulus; nassa. — Fiskesauce: garum; de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. piscatorius, f.E. Fiskerbaad: navis piscatoria; horia, horiola (*sen.*).

Fixstjerne: stella fixa.

Fjed: vestigium; vandre i éns Fjed: vestigia alicuius sequi; vestigiis alicuius ingredi (*ovf.*).

Fjeld: rupes (især isoleret); mons saxeus. — Fjeldryg: dorsum (montis).

Fjende; inimicus (privat); hostis (offentlig); bitter, værste F.: inimicissimus (alicuius *el.* alicui); de ere (ere blevne) Fjender udtrs. ved: der er (der er opstaaet) Fjendskab imellem dem: inimicitiæ inter eos (ortæ) sunt; behandle én som F.: in hostium numero *el.* pro hoste aliquem habere; at være F. af noget: odisse aliquid; falde i Fjendehaand: capi (ab hoste). — Fjendsk: inimicus, hostilis; infensus (om Sindsstemning); infestus (om Handling, i Øjeblikket, især i Angreb); at være én fjendsk: inimico *el.* infesto in aliquem animo esse. — Fjendskab: inimicitiæ; simultas (paa Grund af Rivaliseren); komme i F. med én: inimicitias cum aliquo suscipere; have F. med én: inimicitias cum aliquo exercere, gerere; nære dødeligt F. til én: capitali odio ab aliquo dissidere. — Fjendtlig = fjendsk; som Adv. ofte: hostilem in modum. — Fjendtligheder: hostilia (*Pl.*); bellum; infesta (*Pl.*), f. E. gaa over til F.: transgredi ad infesta.

Fjerde: quartus; hver f.: quartus quisque; f. Gang: quartum; for det f.: quarto loco; Soldater af den f. Legion: quartani. — Fjerdedags: quartanus. — Fjerdedagsfeber: quartana. — Fjerdedel: quartarius (af et Maal);

quarta pars, quadrans; tre f.: dodrans. — Fjerdingaar: tempus, spatium trimestre. — Fjerdingvej: c. quinque millia passuum.

Fjern: longinquus, remotus; staa f.: procul stare; fjernt fra: procul a; i det Fjerne: procul. — Fjerne at: 1) *trans.*; f. én: aliquem removere, summovere (især om Liktoren); f. én fra én: aliquem ab aliquo disjungere, abalienare; f. noget: aliquid amoliri; 2) *reflex.*: discedere, facessere, abire. — Fjernhed: longinquitas. — Fjerntliggende: remotus; reconditus.

Fjord: sinus (maritimus).

Fjorten: quatuordecim; f. til hver: quaterni deni; f. Gange: quatuordecies; fjortende: quartus decimus; Soldater af den f. Legion: quartadecimani.

Fjær: penna; pluma (fin). — Fjærbusk: crista; med F.: cristatus. — Fjæret: plumis obductus; penniger; pinnatus (*sen.*), plumosus (*digt.*); plumeus (som bestaaer af F.), ved Hjælp af dette dannes Sammensætninger.

Flaa at: pellem detrahere. — Flaaning: pellis detractio.

Flaade: classis; ratis (af Tømmer); *Adj.*: classicus; kommandere en F.: classi præesse.

Flab (om Dyrs): rictus; spærre Flaben op: rictum diducere.

Flad: planus; f. Mark: æquus campus; f. Vand: vadum; f. Haand: palma; f. Strækning: planities, campus. — Fladbundet: plano alveo. — Flade: 1) *egt.*: planum; planities, campus (f. Strækning); 2) = Overflade: superficies; Vandets: summa aqua; 3) geometrisk: libramentum. — Fladerum: spatium. — Fladnæset: simus.

Flag: vexillum navale; F. paa Admiralskibet: vexillum prætorium; hejse F. = flage: vexillum erigere, tollere.

Flaggermus: vespertilio.

Flagre at; om Fugle: volitare; om Ting i Luften: agitari, volitare; om Klæder og lgd. Ting, som ere fastgjorte: fluitare; med flagrende Haar: crinibus passis.

Flakke om: vagari; circumvagari (uden Plan); errare, circumerrare (fordi man ikke kjender Vej el. lægger Plan).

Flamme en: flamma; komme i F.: flammam concipere; staa i F.: = flamme: flagrare; bringe i F.: inflammare; flamme op: exardescere. — Flammende: a) *egt.*: flagrans; b) *ovf.*: ardens, flagrans; flammeus (især om Øjne, Stjerner).

Flanke en: latus. — Flankeangreb udtrs. ved at falde i F.: latus invadere, a latere aggredi; latere aperto circumvenire.

Flaske en: lagena; ampulla (især til Olie, Salve); drikke en F.: sextarium bibere. — Flaskekurv: oenophorum.

Flattere at (om en Maler): in melius aberrare.

Flau: 1) om Smagløshed (*egt.* og *ovf.*): insulsus; 2) om Skamfuldhed: pudibundus; at blive f.: pudore suffundi; 3) om Stil, Tale: frigidus; jejunus; at være f.: frigere. — Flauhed: 1) insulsitas; 2) pudor; 3) jejunitas.

Flegma: lentus animus, tarditas. — Flegmatisk: lentus; segnis (som Karaktertræk).

Fler, flere: plures (i Sammenligning), complures (uden S.); f. Gange: aliquoties, sæpius; jeg har ikke flere Bøger (tilbage): nulli libri mihi restant. — Flerhed: maior pars; plerique. — Flersidig: varius, versatilis (især om Talent); multiplex (om Art); med f. Dannelse: in variis doctrinæ generibus versatus. — Flersidighed: udtrs. ved Adj.; F. i Dannelse: varietas doctrinæ. — Flertal: 1) om Ordbøjning: numerus pluralis; 2) = Flerhed.

Flesk: lardum, laridum. — Fleskeside: succidia. — Fleskeskinke: perna.

Flette at: nectere; f. sammen: connectere; f. i: innectere; om hvad der flettes af Vidier: texere, f. til: attexere. — Fletning: 1) af Vidier: crates; 2) af Haaret: capillus compositus et nexus; nodus.

Flid: 1) som Drift: studium, industria; 2) udadtil: a) i Retning af Udførelsesmaaden: cura, diligentia; b) i Retning af Udførelsen: opera, labor; anvende F. paa, gjøre sig F. med: studium, curam, operam ponere in, operam conferre ad *el.* in, incumbere in aliquid; med F.: a) diligenter; b)

studiose; c) consulto (om det tilsigtede). — Flittig: studiosus, diligens, laboriosus (smlg. Flid); impiger og navus (modsat doven); sedulus (om Udholdenhed og Interesse); flittig Theatergænger, Tilhører: frequens spectator, auditor. — Flittighed: = Flid.

Flig: lacinia.

Flikke at: sarcire (i det mindre); reficere (i det større); f. ind imellem: intertexere.

Flink: expeditus, agilis; en f. Mand (uden Hensyn til Arbejde): homo urbanus, comis. — Flinkhed: navitas.

Flint: silex; af F.: siliceus; slaa Ild af en Flintesten: scintillam silici excudere.

Flod: 1) modsat Ebbe: accessus maris; der er E. og F. i Havet: mare reciprocat; 2) flumen; fluvius (bruges ikke, hvor en Bevægelse op el. ned foregaaer). — Flodleje, Flodseng: alveus. — I Flodtiden: æstu accedente; de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. fluviatilis, f.E. Flodhest: equus fluviatilis.

Flok: grex; turba (uordentlig, urolig F.); *Adj.* er gregalis (som er i F. med), gregarius; tælles med til Flokken: in grege annumerari. — Flokke sig: congregari. — Flokkevis: gregatim.

Flok (= Fnug): floccus.

Flor en: flos (*egt.* og *ovf.*); staa, være i F.: florere; komme i F.: florescere.

Flor et: multicia (*Pl.*).

Floret: clava.

Flot: 1) om Personer, Levemaade og lgd.: lautus; leve f.: laute vivere; 2) om et Skib; være f.: levari; ikke være f.: hærere; gjøre f.: levare, detrudere (f.E. scopulis).

Flue: musca; cantharis (spansk F.); slaa to Fluer med ét Smæk: duos parietes de una fidelia dealbare *el.* una mercede duas res assequi; gjøre en F. til en Elefant: ex rivo magna flumina facere. — Fluenet: conopeum.

Flugt: 1) Handlingen at flyve: volatus; i F.: volans; 2) Handlingen at flygte: fuga; tage, gribe F.: fugere; in fugam se conjicere; slaa, drive, jage paa F.: fugare; paa F.: in fuga, fugiens; vild F.: præceps fuga.

Fly at: 1) *trans.*: a) om Flugt for: fugere, vitare; b) om Overrækning: dare, tradere; fly mig: cedo! 2) *intrans.*: a) om Flugt = flygte; b) om Tilflugt; f. til én: ad aliquem confugere.

Flyde at: 1) hvor der finder en Bevægelse Sted; om Vand: fluere; om Blod: manare; exire (ex); om en Flod: fluere, labi; om Ting, som flyde: fluitare, fluere; Skibet f. (modsat sidder fast): navis levatur; flyde med (om Stedet): manare, fluere (re aliqua); faa til at f.: elicere, f.E. Blod, Taarer: sanguinem, lacrimas; ophøre at f.: defluere. Bevægelsens Retning angives ved Verbets (fluere) Sammensætning med Præp. og Partik.: til, ind, ud, frem, tilbage, imellem, igjennem, forbi ved: ad (af)-, in-, e (ef)-, pro-, re-, inter-, per-, præter-; flyde over: redundare (af noget: re aliqua); f. bort: auferri; f. i Land: ejici; 2) *ovf.*: a) om Talen, Ord: fluere, currere, f.E. Talen f. let: oratio expedita currit; b) om Udledelse fra: fluere, oriri, proficisci (ex); c) om Indtægt, Tab, Fare: redundare (ex, hinc, inde); d) om Følgen af: effici, confici, sequi. — Flyden: udtrs. ved Verbet; undert.: fluxio; fluxus (*sen.*). — Flydende (udenfor Particip.): 1) *egt.*: a) om Vand: fluidus (*sjeld.*); flumen vivum (= rindende Vand); stedse f.: (aqua) perennis; hastig f.: torrens; b) om Metaller: liquidus; blive f.: liquescere; c) f. Vædske, Substans: liquor; 2) *ovf.*; om Talen: expeditus, profluens, volubilis; f. Sprog: liquidum dicendi genus; en f. Tunge: torrens copia dicendi; f. Foredrag: volubilitas dicendi *el.* verborum.

Flygte at: fugere; in fugam se conjicere; f. bort: aufugere; profugere (især bort til: in); f. til forskjellige Sider: diffugere; f. tilbage: refugere; f. for én: aliquem fugere; f. skyndsomt: fugitare; f. til én: ad aliquem confugere. — Flygtig: 1) om Karakter: levis; 2) om Forgængelighed: fluxus, fugax, volucer; 3) om Hastighed: velox; 4) om Tanke og Virksomhed: levis, brevis; 5) se f. paa: strictim aspicere. — Flygtighed: levitas; animus mobilis, el. ved Adj. — Flygtning: profugus (fra Fædrelan-

det); fugitivus (om en Slave); fugiens (om en Kriger), el. ved Verbet.

Flynder: passer, rhombus.

Flytte at: 1) *trans.*: loco movere; in locum aliquem transferre; f. tilbage: reponere; f. frem: promovere; f. tilside: summovere, semovere; 2) *intrans.*: migrare, commigrare (med alt); f. ind, ud, over, tilbage: im-, e-, trans-, re- migrare. — Flytten, Flytning: commigratio, el. ved Verbet.

Flyve at: volare (*egt.* og *ovf.*); volitare (hid og did); lade f.: emittere; Bevægelsens Retninger angives ved at sammensætte volare med en Præp. el. Partikel; Bevægelsen: ind (ind i, paa), ud, frem, tilbage, imellem, igjennem, foran, forbi, ned, op (ivejret), omkring, sammen, hen til, bort, over ved: in-, e-, pro-, re-, inter-, per-. præ-, præter-, de-, sub-, circum-, con-, ad-, a-, trans-. — Flyven: volatus. — Flyvende: volans (*egt.*), volaticus, volatilis og volucer (som hører til f. Dyr); i f. Fart: rapido cursu; f. Korps: agmen expeditum. — Flyvesand: arena mobilis. — Flyveskrift: libellus.

Flække at: findere.

Flække en: vicus. — Flækkevis: vicatim.

Flæng; i f.: promiscue; promiscuus (hvor det knyttes til et Subst.).

Flænge at: lacerare, scindere. — Flænge en: 1) i Huden, Legemet: vulnus; 2) rima.

Fløj: a) af en Bygning og et Rytteri: ala; b) af en Slagorden: cornu; staa paa: tenere. — Fløjdør: valvæ (i en Pragtbygning); fores (*Pl.*).

Fløjte at: tibia canere = spille paa F. — Fløjte en: tibia; fistula (Hyrde- og Rørfløjte). — Fløjtespiller: tibicen; auloedus; fistulator. — Fløjtespillerske: tibicina.

Fnat: scabies.

Fnyse at: fremere. — Fnysen: fremitus. — Fnysende: fremens, (*digt.*) fremebundus.

Fod: a) som Legemsdel, Længdemaal, Versfod: pes, af et Bjerg: radices (*Pl.*), af en Søjle: basis, af en Bygning: fundamenta (*Pl.*), af et Bord: pes, fulcrum; som holder én, to Fod: pedalis, bipedalis. Talemaader: 1) hvor der betegnes *Hastighed* el. *Langsomhed*; Fod for F.: pedetentim; paa staaende F.: a) illico; recenti re (negotio); b) uden Forberedelse: ex tempore; quamvis subito; tage F. i Haand: in pedes se conjicere; 2) hvor der betegnes en *Tilstand*; til Fods: pedibus, f. E. gaa til F.: ire pedibus; som er til F.: pedes; tjene til F.: pedibus merere; rask til F.: pedibus promptus; staa paa en slet F.: malo loco esse; bringe, komme paa den gamle F.: restituere, redire *el.* restitui in pristinum statum; paa den F.: eo loco, eo modo; staa paa svage Fødder: vacillare; vix se sustinere; ligge lige for Fødderne: pedibus objacere; staa paa egne Fødder: a) om Uafhængighed af andre: sui juris esse; b) om Evne til at forsørge sig: se alere, sustentare, suo sumptu vivere; c) om Selvraadighed: suo consilio niti; komme paa fri F.: libertatem adipisci; emitti, dimitti; 3) hvor der betegnes et *Forhold*: a) i og for sig; fra Hoved til Fod: a summo ad imum; a summo vertice ad imos talos; b) ligeoverfor andre; staa paa en venskabelig, fortrolig Fod med én: familiariter aliquo uti; komme paa venskabelig F. med én: in familiaritatem alicuius intrare; familiaritatem cum aliquo jungere; staa paa fjendtlig F. med én: inimicitias cum aliquo habere, exercere; komme paa fjendtlig F. med én: inimicitias cum aliquo suscipere; paa hvad F. staa de vel sammen: quænam ratio inter illos intercedit? 4) hvor der betegnes en *Handlemaade*; med Hænder og Fødder: equis virisque; velis remisque; pugnis et calcibus; træde under Fødder: conculcare, contemnere (især leges); proterere (især aliquem); sætte sin Fod ind, ud: pedem inferre, efferre; give noget Fødder at gaa paa: aliquid effundere; 5) Formen *Fode*: a) til Fode; falde én til Fode = kaste sig for éns Fødder: ad pedes, genua alicuius procumbere *el.* se projicere; b) paa Fode: udtrs. ved restituere (bringe paa F. igjen), restitui (komme paa F.), sublevare (hjælpe paa F.); c) for Fode: promiscue. — Fodangel: murex, pedica. — Fodblad: planta. — Fodbred: latitudo pedis; ikke afvige en F.: non

vestigium abscedere. — Fodfolk: pedites (*Pl.*), peditatus, copiæ pedestres. — Fodfæste; have F.: habere ubi consistere possis. — Fodgænger: pedes. — Fodjern: pedica. — Fodlænke: compede (*Abl.*), compedes (*Pl.*). — Fodrejse: iter pedestre. — Fodsaale: planta, vestigium. — Fodskammel: scamnum, scabellum. — Fodsnar: promptus pedibus. — Fodspor: vestigium; træde i éns F.: sequi vestigia alicuius, vestigiis alicuius ingredi. — Fodsti: semita. — Fodstykke: basis, crepido. — Fodtrin: a) = Fodspor; b) gradus (Trin); gjøre et F.: gressum facere. — Fodvandring: = Fodrejse. — Fodtøj: (*sen.*) calceamentum.

Foder: pabulum; hente, søge F.: pabulari; Handlingen at hente F.: pabulatio; én, som henter F.: pabulator. — Fodre at: pabulum dare; cibare. — Fodring: udtrs. ved Verbet el. visceratio (i Menageri). — Foderkorn (blandet): farrago.

Fold: 1) til Dyr: septum; 2) paa Klæder: sinus; ruga; slaa F.: rugare; 3) om Flerfoldighed: udtrs. ved Taladj. paa plex. — Folde at: plicare (*digt.*); complicare (f. sammen), replicare (tilbage), explicare (f. ud); f. Hænderne: manus jungere. — Foldning: udtrs. ved Verbet, undertiden complexio.

Folk: 1) et Folk i ethnografisk Henseende: gens, fra Nationalitetens Side: natio, i politisk Henseende: populus, som Stand = Folket: a) plebs; b) som Modsætning til lærde og fornemme: vulgus; c) som Massen: multitudo; 2) Folk (*Pl.*): a) Mennesker i Almindelighed: homines; hyppigst gjengives det alene ved Verbet eller paa anden Maade, f.E. Folk sige: dicunt; der er Folk som sige: sunt, qui dicant; F. fortælle: narratur; Folk tro: creditur o.s.v.; bringe ud blandt F.: divulgare; komme ud blandt F.: α) om Personer: coetus hominum obire; β) om noget: in vulgus emanare; for alle F.s Øjne: palam; mange F.: multi; ingen F.: nemo o.s.v.; b) om Tjenestefolk: domestici, familia; holde mange F.: multos alere; mine F.: mei; c) om Krigsfolk: milites, copiæ; friske, saarede F.: integri, saucii; vore F.: nostri; Fjendens F.: hostes; d) F. paa et Skib: nautici; socii navales; e) Landets F.: indigenæ. — Folkebeslutning: plebiscitum (modsat Senatsbesl.); populiscitum. — Folkebevægelse: motus. — Folkeforsamling, offentlig: comitia (*Pl.*); privat: contio = Folkemøde, holde: habere, tilsige: a) comitia indicere, edicere; b) contionem convocare; en Dag, der maa holdes F.: dies comitialis. — Folkefærd: se Folk 1. — Folkelig: popularis. — Folkemunde; komme i F.: in ora hominum venire, bringe: mittere. — Folkemængde: frequentia hominum; have stor, lille F.: frequenter, parce incoli. — Folkeregering: potestas popularis. — Folkeret: jus gentium. — Folkerig: celeber, frequens. — Folkerighed: frequentia hominum. — Folkesang: cantilena. — Folkesagn: fama. — Folkeskare: turba (hominum). — Folkesky: qui coetus *el.* usum hominum fugit. — Folkeslag: se Folk 1. — Folkesnak: rumor; blive Gjenstand for F.: sermonem fieri. — Folkesprog: sermo vulgaris. — Folkestamme: natio. — Folkestemning: animi hominum. — Folketaler: contionator (i ond Bet.). — Folketro: opinio vulgaris. — Folkevel: salus publica. — Folkeven: homo popularis (ofte dog i ond Bet. = Folkesmigrer); homo vere popularis; qui utilitati omnium consulit. De øvrige Sammensætninger dannes alle ved Hjælp af populus, homines el. *Adj.* popularis, f.E. Folkegunst: aura popularis; Folkehæder: gloria populi.

For: A) *Præp.*: I) i *Stedforhold*: 1) bruges undertiden a) = foran, for ved: ante, apud; b) = udenfor: extra; for Fronten: in prima acie; 2) om hvad der skeer i Nærværelse af nogen: a) coram (aliquo); for Øjne: in conspectu, ante oculos; b) om Forhandling for: apud, in, f.E. for Senatet, Folkemødet, Folket: apud senatum, in concione, apud *el.* ad populum (dicere); 3) ligge for Anker: in ancoris esse *el.* subsistere; lægge for Anker: ad ancoras religare; constituere; *ovf.*: ligge for Døden: animam agere; han ligger for Rejsen: profecturus est; 4) komme for én: udtrs. ved ante *el.* copiam fieri, f.E. da han

var kommen for ham: quum copia illius ei facta esset; *ovf.* det er kommet mig for Øre: comperi, ad aures meas pervenit; II) i *Tidsforhold*: 1) om Nutid; for nærværende Tid: in præsens, præsenti tempore; for Tiden: hoc tempore, jam; nunc (i dette Øjeblik); 2) om Fortid; for-siden: abhinc. el. ved Omskr., for otte Dage siden: jam est dies octavus ex quo; for Tiden: tum, tunc; 3) om Fremtid: in, a) f.E begjære noget for 5 Dage: in quinque dies; for hver Time: in horas; b) om Tilbehør: *Gen.*, f. E. Korn for tredive Dage: frumentum triginta dierum; for en Maaned: menstruus (*Adj.*); for et Aar: in annum; annuus; III) i *Hensyns- og Interesseforhold*: 1) i Betydningen til Gjengjæld for, til Forsvar for, til Anbefaling for, istedenfor: pro; 2) hvor det angiver Hensynsobjektet: *Dativ*; 3) hvor det knyttes til et *Adj.*: *Dativ*; angives det, som mangler: *Abl.*; godt for noget: ad aliquid utile; 4) hvor det forbundet med et *Verbum* danner ét Begreb, f.E. være f., spænde f., skyde f. o.s.v.: se Verbet; 6) hvor det knyttet til et *Subst.* angiver et Forhold (objektivt el. konjunktivt): *Gen.*, f. E. Belønning for Tapperhed: præmium virtutis; Konge for et Land: rex terræ; IV) i *Aarsagsforhold*: 1) om den virkende Aarsag: ob, propter; 2) om den hindrende Aarsag: præ; 3) for-Skyld: caussa (*Abl.*), f.E. mea, ejus caussa; for Guds Skyld: per deos te obsecro; V) om *Omdømme*, *Mening*: udtrykkes ikke, f. E. anse én for god: aliquem bonum virum habere; have Afsky, Agtelse for: detestari, revereri; VI) om *Godtgjørelsesforhold*: a) den bestemte Pris: *Abl.*; b) kjøbe for godt Kjøb: bene emere; sælge for godt Kjøb: vili vendere; for høj Pris: magno (for højere Pris: minoris; for hvilken Pris: quanti; for denne Pris: tanti); gjøre noget for Penge: mercede conductum, motum aliquid facere; for intet: gratis, gratuito; c) hvad skulde man vel give dig for at: quid mereas ut; hvad tro i de ville have for at: quid eos mereri velle censetis ut; VII) om *Fortrin*: ante, præter; VIII) i *Opregning*; for det første o.s.v.: primum, secundum o.s.v, *el.* primum, tum, deinde, denique; IX) for alting (i Opfordring): ante omnia, primum omnium, (indskudt) quæso, obsecro, f.E. gjør det for alting ikke: noli, obsecro, hoc facere; X) gjerne for mig: per me licet (facias); B) *Konj.*: 1) om Aarsag: quia, quod; 2) om Hensigt; for at: ut (følger et Pron. som Subjekt: qui); for at ikke: ne; for at ikke nogen: ne quis; C) *Adv.*: 1) hvor det forøger el. formindsker: nimis, f. E. for høj: nimis altus; 2) hvad for én, noget: quis, quid; 3) holde for: a) om Mening: putare, opinari; b) det er dig, som nu maa holde for: jam tua res agitur; 4) der kan tales for og imod: in utramque partem disputari potest; 5) knyttet til en Præp. el. et Adv., f. E. fortil, foruden o.s.v.: se disse Ord. — Forrest: primus, prior; om Tænder og lgd.: primores.

Foraar: ver. Sammensætn. udtrs. ved Hjælp af Subst. el. ved Adj. vernus, f.E. Foraarstid: vernum tempus.

Foraarsage at: efficere, facere; f. Uro, Larm og lgd.: movere, excitare; f. éns Død: auctorem mortis alicuius esse (om en Person); mortem alicui afferre (om Ting); om alt, hvad der har noget i sit Følge: afferre, f. E. dette foraarsagede ham et Tab: hoc damnum ei attulit; at f. én Skam, Ulejlighed, Tab: alicui dedecori, incommodo, damno esse; f. Smerte, Sorg og lgd.: injicere, procreare; at finde sig foraarsaget til: caussam habere, jeg finder mig f. til at: caussam mihi habere videor cur; søge at f. én Tab: intendere alicui damnum.

Foragt: despectus; contemptus (især ligeoverfor en Modstander); fastus (ligeoverfor en ringere); nære F. = foragte; nære den største F. for: penitus contemnere; bringe i F.: in contemptum adducere; komme i F.: in contemptum venire; være i F.: contemni. — Foragte at: despicere (især om Ringeagt); contemnere (især om Trods); aspernari (= kaste Vrag paa); spernere (i Hjertet). — Foragtelig: contemnendus, despiciendus; om Virksomhed: sordidus; om Opførsel: turpis; om Behandlingsmaade: contumeliosus; et f. Menneske: homo spurcus. — Foragtelighed: udtrs. ved Verb. el. Adj. — Foragter en:

contemptor. — Foragtet (som Adj.): contemptus, abjectus; at være f.: contemni, contemptui esse; at være almindelig f.: contemptu laborare.

Foran: ante; f. paa: in *el.* in adverso, f. E. f. paa Brystet: in adverso pectore; ved et Bevægelsesverbum udtrs. det ved Verbets Sammensætning med a) ante, f.E. gaa foran: anteire, antegredi; komme f.: antevenire; stille f.: anteponere; b) præ, f.E. sidde foran: præsidere; skrive f.: præscribere; hænge f.: præpendere; befæste f.: præmunire; komme f.: prævenire (aliquem) o.s.v.

Forandre at: mutare, immutare; commutare (egt. noget med noget). — Foranderlig: mutabilis; om Karakter og Vejrligt ogsaa: varius, incertus. — Foranderlighed: mutabilitas; om Karakter og Vejrligt ogsaa: inconstantia. — Forandring: mutatio; total F.: conversio; F. i Staten: commutatio rerum; pønse paa F. i Staten: rebus novis studere; rerum novarum studiosum esse.

Foranledige at: occasionem præbere (rei alicui); foranlediget herved: hac re motus; jeg finder mig f. til at: caussam mihi habere videor cur. — Foranledning: caussa; uden F.: ultro; paa given F.: occasione data.

Foranstalte at: instituere; curare (at noget skeer). — Foranstaltning: 1) Handlingen: cura, apparatio; 2) som er truffen: institutum; paa éns F.: aliquo auctore.

Forarbejde at: fabricari; f. Metaller: cudere; f. ved Formning: fingere. — Forarbejde et: præmunitio operis alicuius. — Forarbejdelse: udtrs. ved Verbet; konstig F.: fabrica.

Forarge at: 1) *intrans.*: malo exemplo vivere (ved Liv; *abs.*); malo exemplo facere aliquid (ved at gjøre noget); 2) *reflex.*: offendi (over: re aliqua). — Forargelig: 1) *Adj.*: mali exempli; 2) *Adv.*: malo exemplo. — Forargelse: 1) malum exemplum; 2) res mali exempli; give F.: = forarge 1.; tage F.: = forarge 2.

Forarmes at: in egestatem detrudi, ad egestatem redigi. — Forarmelse: egestas. — Forarmet: egenus; at være f.: in summa mendicitate esse.

Forbande at: exsecrari (aliquem, aliquid); mala (alicui) imprecari; devovere aliquem (off.). — Forbandelse: 1) Handlingen: exsecratio, imprecatio; devotio (højtidelig og off.); 2) diræ voces; udstøde F.: diras imprecari; lyse F. over én (for Overtrædelse af en Lov): caput alicuius consecrare. — Forbandelsesværdig: exsecrabilis. — Forbandet: exsecratus, sacer (især i Formler).

Forbarme sig: misereri (alicuius); *abs.*: misericordia tangi. — Forbarmelse: misericordia; af F.: misericordia motus, tactus; uden F.: immisericors.

Forbavse at: obstupefacere; blive forbavset: obstupescere (over noget: aliqua re). — Forbavselse: stupor. — Forbavset: mirabundus, stupens, obstupefactus.

Forbeder: deprecator; som F.: deprecandi caussa; at være F. for én: pro aliquo deprecari; at være F. hos én for éns Liv: vitam alicuius ab aliquo deprecari.

Forbedre at: 1) *trans.*: corrigere (noget helt forfejlet); emendare (noget fejlfuldt); f. et Menneske: aliquem meliorem reddere, mores alicuius corrigere; f. Indtægter og lgd.: augere; f. en Stilling og lgd.: in melius mutare; 2) *reflex.*: a) udtrs. ved Passiv af Verbet; b) om Sygdom (sjeld.): laxari; c) om den syge; han f. sig: melius ei fit; convalescit. — Forbederlig: qui corrigi, emendari, augeri, in melius mutari potest. — Forbedrer en: emendator, corrector. — Forbedring: emendatio, correctio, in melius mutatio; af Indtægter: udtrs. ved Verbet; af Stilling: sors benignior, res lætiores. — Forbedringshus: ergastulum.

Forbehold: udtrs. ved condicio, exceptio; under, med det F.: ea condicione ut, ita si; uden F.: sine ulla exceptione; med F. af dette: hoc excepto; med F. af min Ret: salvo jure meo. — Forbeholde at: 1) *trans.*; f. én noget: aliquid alicui integrum servare; dette er dig f.: hoc te manet; f. til en anden Tid: in aliud tempus differre; 2) *reflex.*: a) *egt.*: reservare, recipere; excipere (ved et Salg); b) om

Fortielse: reticere. — Forbeholden: occultus, tortuosus. — Forbeholdenhed: animus tortuosus.

Forben: pes anterior.

Forberede at: 1) *trans.*: a) f. noget: parare, præparare aliquid; b) f. én paa: præmonere aliquem (aliquid, de); 2) *reflex.*: a) f. sig *til*, f.E. Krig: parare bellum, til en Rejse: parare iter; b) f. sig *paa*: α) f.E. en Tale: meditari; commentari (omhyggelig); β) f. sig paa noget, som ventes el. skal gjøres: parare se ad *el.* *Dat.* — Forberedelse: 1) Handlingen: præparatio; uden F.: a) om den, der gjør noget: imparatus; b) om det, som møder: improvisus; 2) Foranstaltningen: apparatus; træffe de fornødne F.: ea, quæ opus sunt, parare; uden F.: nullo apparatu; 3) F. til Tale og lgd.: meditatio, commentatio (omhyggelig); uden F.: ex tempore, quamvis subito. — Forberedelsesskole: ludus literarius. — Forberedt: paratus; f. paa: paratus ad; at være f. paa noget: paratum aliquid exspectare.

Forbi: 1) *Præp.*: præter; udtrs. i Reglen ved Verbets Sammensætning med præter *el.* trans, f.E. gaa, sejle (og kjøre og ride), flyve, flyde forbi: præter- *el.* transire, prætervehi, prætervolare, præterfluere (aliquid); 2) *Adv.*: a) om Tiden; at være forbi: effluxisse, exisse; b) om en Forretning: transactum esse; om en Krig: finitum esse, perfectum esse; Krigen er f.: bellum desiit; debellatum est; Regnen, Uvejret og lgd. er forbi: desiit; c) det er forbi med ham: de eo actum est; d) lade gaa f.: prætermittere; omittere; e) lade én komme f.: alicui decedere. — Forbigaa at: præterire, transire (i Tavshed: silentio). — I Forbigaaende: præteriens (*egt.*); obiter; i F. vil jeg ikke undlade at berøre: quoniam res monet, non præteribo. — Forbigangen: præteritus; qui præterfluxit; transactus (om Tiden).

Forbillede: exemplar, exemplum; efter F.: ad exemplar.

Forbinde at: 1) *trans.*: a) f. noget: aliquid jungere, conjungere; b) f. et Saar, et Benbrud: udtrs. i Lægesproget ved: fasciam circumligare, fascia curare, ellers: obligare, præligare, f.E. vulnus, crus; 2) du vil forbinde mig meget: gratissimum mihi feceris; f. én ved Tjenester, Velgjerninger og lgd.: officiis, beneficiis aliquem obligare, devincire, obstringere; 2) *reflex.*: a) f. sig med én: se *el.* societatem cum aliquo jungere; b) f. sig til noget: recipere; in se recipere (som Beskytter); polliceri; spondere (retslig). — Forbindelse: 1) Handlingen: conjunctio el. ved Verbet; 2) Forholdet: conjunctio, societas; junctura (af Ord, Led); necessitudo (paa Grund af gjensidige Forpligtelser); conjugium, connubium (ved Ægteskab); consanguinitas (ved Slægtskab); affinitas (ved Svogerskab); conspiratio (i politisk Øjemed); i Forbindelse: conjunctus, *Adv.* conjuncte; smagfuld F. af Ord og Sætninger: concinnitas verborum, sententiarum; staa i F. med: conjunctum esse cum; habere rationes cum (i Pengesager); dette staaer i F. med: hoc pertinet ad; uden F. med: separatim a. — Forbinding: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Bindet: ligamentum; fascia. — Forbindtlig: liberalis, officiosus. — Forbindtlighed: a) om Kraft til at binde: vis, om en Lov: auctoritas; b) som Egenskab hos én: liberalitas; officium. — Forbunden: a) *egt.*: junctus, conjunctus (cum aliquo, alicui, især ved Slægtskab el. Venskab); b) gjøre sig én forbunden: aliquem devincire; være én f.: obnoxium alicui esse; alicui *el.* alicuius caussa debere; c) meget forbunden: benigne; cupio omnia, quæ vis.

Forbittre at: a) f. én: aliquem *el.* animum alicuius exacerbare, exasperare; ad iram aliquem provocare; b) f. noget: dulcedinem, jucunditatem alicuius rei tollere; aliquid molestum reddere. — Forbittrelse; over en lidt Fornærmelse: indignatio, i Krig: ira; ellers: ira aspera; iracundia. — Forbittret: indignabundus; graviter iratus; ira incensus (ogsaa: i sin Forbittrelse).

Forbjerg: promontorium.

Forblande at: confundere. — Forblanding: confusio.

Forblinde at: animum (alicuius) occæcare; aciem animi (alicui) præstringere;

aliquem cæcum reddere. — Forblindelse: animi cæcitas; error; i sin F.: animo occæcatus. — Forblindet: cæcus; occæcatus (om Sjælen).

Forblive at: se blive; herved maa det have sit Forblivende: hoc manet.

Forblommet: tortuosus, occultus; at tale et f. Sprog: obscuro dicendi genere uti; at tale f.: obscure loqui; forblommede Ord: tecta verba.

Forblede sig: cum sanguine animam amittere.

Forbløffe at: obstupefacere. — Forbløffet: obstupidus, stupidus; at være f.: stupere. — Forbløffelse: udtrs. ved Verbet; i sin F.: stupens.

Forborgen: occultus. — Forborgenhed: secessus; i al F.: occulte, clam.

Forbov: armus anterior; perna anterior (af et Svin; afskaaren).

Forbrug: usus. — Forbruge at: a) om Brugen: uti (re aliqua); b) om Fortæring ved Brug: consumere, absumere.

Forbryde at: 1) *trans.*; han har intet forbrudt: nihil commisit, deliquit; 2) *reflex.*: culpam admittere; f. sig imod noget (nogen): aliquid contra aliquid (in aliquem) committere; 3) have forbrudt sit Liv: poenam capitis meruisse; dømme én til at have sit Liv forbrudt: capitis aliquem damnare; han er dømt til at have sit Liv og Gods forbrudt: de capite et bonis ejus proscriptio lata est. — Forbrydelse: scelus, facinus; begaa en F.: scelus committere, admittere; en grov F.: atrox scelus. — Forbryder en: homo facinorosus, maleficus; en stor F.: homo multorum facinorum; den værste F.: homo maleficentissimus. — Forbrydersk: sceleratus (især om Handlingen), scelestus (især om Sindelaget), facinorosus (om Personen). — Forbryderske: femina facinorosa.

Forbrænde at; hvad der bages: adurere; om Solen: torrere, urere; f. Klæder, Fingre og lgd.: igne lædere; f. Marker, Græs og lgd.: adurere; at være forbrændt: adustum esse ardoribus solis.

Forbud: 1) F. imod: interdictum; 2) F. paa: nuntius, prænuntius (rei alicuius); at være F. paa: prænuntiare.

Forbund: foedus, societas (bruges hyppigt sammen med foedus); slutte F.: foedus facere, icere, jungere, bryde: rumpere, violare, forstyrre: turbare, ophæve: tollere. — Forbundsfælle: socius. — Forbundsfællekrigen: bellum sociale. — Forbundsstat: civitas foederata. — Forbundstropper: exercitus socialis; socii; auxilia ex sociis.

Forbyde at; f. én noget: interdicere alicui aliqua re; vetare aliquem aliquid facere; f. ved Lov: cavere, ne; det er blevet mig forbudt: vetitus sum; man forbyder os: vetamur; hvad Gud forbyde: quod abominor. — Forbuden: vetitus; interdictus (især *sen.*); prohibitus.

Forbygge sig: fortunas suas ædificando exhaurire.

Forbytte at: permutare (errore inductum: af en Fejltagelse).

Forbøn: deprecatio; gaa i F.: deprecari, hos én: ab aliquo; for at gaa i F.: deprecandi caussa; paa éns F.: aliquo deprecante; tilgive én paa éns F.: alicui aliquem condonare; gjøre noget paa éns F.: precibus alicuius aliquid tribuere, dare; opnaa éns Benaadelse af én ved F.: aliquem ab aliquo deprecari; han frelste hans Liv ved F.: vitam eius deprecatus est.

Fordampe at: in vaporem abire. — Fordampning: udtrs. ved Hjælp af Verbet.

Fordandser: præsul (især ved Præsternes Vaabendands).

Fordel: 1) *egt.*: pars adversa; 2) F. som haves el. nydes: a) commodum, emolumentum; b) i Handel og Erhverv: quæstus, lucrum; til éns F.: a) e re alicuius; b) alicui lucro, el. a) at være til éns F.: alicui expedire; b) alicui prodesse; udlægge til éns F.: in laudem alicuius vertere; høste F. af: a) fructum percipere ex; b) lucrum capere ex; c) ulovlig: in rem suam vertere; F. var paa Fjendens Side: hostes superiores erant, paa Romernes Side: res Romana (nostra) superior erat; medføre F.: commoda habere, secum ferre, afferre; tabe sine F.: de commodis suis dejici; hvem

har Fordelen deraf: cui bono est? — Fordelagtig: a) utilis; b) quæstuosus; c) om Stilling, Sted: locus opportunus, suus, f. E. kæmpe paa et f. Terrain: suo loco pugnare (modsat: alieno loco); d) om Betingelse: æquus, deraf f. Fred: pax æquis condicionibus facta. — Fordelagtighed: udtrs. ved Adj.

Fordele at: 1) *trans.*: distribuere, dividere (in, inter, per [noget paa et Sted]); disponere (efter Plan); f. lige: æque dispertiri; om Vinden og lgd.: distrahere; 2) fordele sig til forskjellige Sider: digredi (in diversas partes). — Fordeling: distributio; F. i Dele: descriptio; regelmæssig F.: dispositio; lige F.: æqua partitio.

Fordi: quia, quod.

Fordoble at: 1) *egt.*: duplicare, geminare; 2) *ovf.*: undert. duplicare, f. E. curam, men udtrs. i Reglen ved en Komp., f. E. med fordoblet Omhu: maiore cura, med f. Kræfter: enixius. — Fordobling: geminatio.

Fordom: opinio præsumpta, præjudicium, oftere: opinio, judicium; lade sig lede af en F.: opinione aliqua (præsumpta, præjudicata) duci.

Fordrage at; ikke kunne f.: non posse sustinere, pati, perferre. — Fordragelig: commodus.

Fordre at: poscere, flagitare (noget af én: aliquem aliquid); postulare (aliquid ab aliquo); stærkere: contendere (aliquid ab aliquo); f. tilbage el. som Gjengjeld: reposcere (ogsaa Regnskab: rationem ab aliquo r.); f. Erstatning: res repetere. — Fordring: 1) Handlingen: postulatio; 2) postulatio, postulatum; 3) i Pengesager: udtrs. ved debere; creditorem, debitorem esse, f. E. jeg har en F. paa ham: mihi debet; inddrive sine F.: nomina exigere; 4) gjøre Fordring paa: = fordre; gjøre F. paa for sig (som Ejendom): repetere; gjøre store F.: multa postulare; *ovf.*, én, som gjør store F.: homo importunus = fordringsfuld; 5) F. paa Erstatning (før Krigserklæring): clarigatio. — Fordringsløs: modestus, demissus, moderatus. — Fordringsfuldhed: importunitas. — Fordringsløshed: moderatio, modestia.

Fordreje at: a) *egt.*: torquere, distorquere; b) *ovf.*: depravare, detorquere (f.E. verba), ogsaa invertere; f. Retten: jus torquere. — Fordrejelse: depravatio el. ved Verbet; undert. calumnia (af Ord). — Fordrejet: pravus.

Fordriste sig til: audere, sustinere; jeg skulde ikke f. mig til: non ausim.

Fordrive at: pellere; depellere; f. noget, som spredes: dissipare, dispellere; f. Fjenden: hostem repellere, loco movere, pellere, fra en Lejr: castris exuere; f. én: aliquem expellere, exterminare, ejicere; f. voldsomt: exturbare; f. Bekymringer: curas pellere, dissipare; f. Tiden: tempus transigere, (*digt.*) fallere. — Fordrivelse: udtrs. ved Verbet, f.E. efter Kongernes F.: regibus expulsis; undert. exactio, ejectio.

Fordrukken: ebriosus; vinosus; at være f.: vino deditum esse.

Fordum: olim, quondam; i, fra Fordumstid: antiquitus (*Adv.*).

Fordunkle at: obscurare; obruere (f.E. éns Navn, Konsulat: alicuius nomen, consulatum); inumbrare (*ovf.*). — Fordunkelse: udtrs. ved Verbet el. obscuratio.

Fordunste at: in vaporem abire; om Vand ogsaa evanescere. — Fordunstning: udtrs. ved Verbet.

Fordybe at: 1) *egt.*: deprimere (især i Particip.), altiorem effodere; 2) *ovf.*; fordybet i Tanker: in cogitatione defixus; f. i Bøger: litteris abditus; f. i Arbejde og lgd.: operi intentus; 3) *reflex.*: obrui (i noget: re aliqua); toto animo incumbere in; f. sig i Bøger: abdere se litteris; f. sig i sine egne Tanker: in se secedere. — Fordybelse: udtrs. ved Hjælp af Verbet. — Fordybning: locus depressus; en F. paa fem Fod: locus quinque pedes depressus; grave en F. i Jorden: terram alte effodere.

Fordyre at: pretium augere (noget: rei alicuius).

Fordærve at: corrumpere, pervertere (især Sæder). — Fordærvelig: pestifer, exitiabilis, perniciosus, damnosus. — Fordærvelighed: udtrs. ved Adj., f.F. vis pestifera, exitiabilis. — Fordærvelse: pernicies, pestis; corruptio (fordærvet Tilstand); Sædernes F.:

depravatio morum; mores dissoluti, corrupti; F. som ligger i noget: corruptela; styrte (én) i F.: pessum dare (aliquem); søge at styrte i F.: (alicui) perniciem moliri; synke i F.: pessum ire (pessum dari). — Fordærver en: corruptor. — Fordærvet: corruptus; et f. Menneske: homo improbus, moribus dissolutis; f. Vin: vinum mutatum; vappa; f. Kjød: caro putida.

Fordøje at: concoquere, conficere. — Fordøjelig: qui concoqui potest; let f.: ad concoquendum facilis. — Fordøjelse: concoctio; Mangel paa F.: cruditas.

Fordølge at: celare (noget for én: aliquem aliquid); dissimulare (hvad man tænker). — Fordølgelse: dissimulatio og ved Verbet.

Fordømme at: condemnare (én for noget: aliquem alicuius rei); condemnare, detestari (aliquid); at være fordømt til (uden Dom): coactum esse; at være fordømt til evig Straf: æternis suppliciis mactari. — Fordømmelig: detestabilis. — Fordømmelse: damnatio. — Fordømmelsesdom; udtale F. over: damnare. — Fordømmelsesværdig: damnandus, damnatus (*sjeld.*). — Fordømt: sacer.

Forebringe at: deferre, afferre; f. for Senatet: referre ad senatum.

Forebygge at: avertere; f. en Mangel og lgd.: occurrere (rei). — Forebyggelse: udtrs. ved Verbet; undertiden provisio; F. af Kornmangel: inopia levata. — Forebyggelsesmiddel: cautio.

Foredrag: 1) det, som foredrages: oratio, sermo (privat), dictio (f. E. F. uden Forberedelse: dictiones subitæ; F. af Disciple til Øvelse: discipulorum dictiones), holde: habere; 2) Maaden, hvorpaa noget foredrages: dicendi genus (med Hensyn til Sproget); pronunciatio (med Hensyn til Udtalen); actio (med Hensyn til Optræden). — Foredrage at; skriftlig: exponere; mundtlig: explicare; f. for en Myndighed: referre; f. et Vers og lgd.: recitare, dicere (ogsaa dicere orationem = holde et Foredrag).

Forefalde at: incidere; om et Tilfælde, som er forefalden: factum esse, accidisse; men, der f. dog ofte Tilfælde: incidunt sæpe casus, caussæ; om en Kamp: oriri; ved forefaldende Lejlighed: occasione data; si fors *el.* casus tulerit.

Forefinde at: invenire; offendere.

Foregaa at: 1) om en Begivenhed: a) i Fortiden: udtrs. ved Verbet accidisse, factum esse; b) i Nutiden: agi, fieri; Kampen foregaaer nu: pugnatur o.s.v.; c) i Fremtiden: Fut. af esse; fieri, incidere, evenire; 2) f. én med et Exempel: exemplum alicui prodere. — Foregaaende: antecedens, præcedens; nærmest f.: prior, superior; det f.: priora, superiora (*Pl.*).

Foregive at: prætendere, perhibere; prætexere (især en Grund: caussam). — Foregivende; falsk F.: falsa oratio; som Paaskud: prætextum; under det F.: prætendens; under F. af: specie *el.* per speciem, per simulationem (rei alicuius); efter hans F. var han syg: morbum prætendit; ut prætendit *el.* perhibet ille æger fuit.

Foregjøgle én noget: vanis dictis (vana spe: et tomt Haab) aliquem ludere.

Foregribe at: antecapere; prævertere; f. én: aliquem occupare. — Foregribelse: udtrs. ved Verbet.

Forehavende: coeptum; udtrs. hyppigst ved et Verbum, f.E. hans F.: id, quod instituerat; opgive sit F.: a) naar det er paabegyndt: coepto desistere; b) naar det ikke er paabegyndt: consilio *el.* conatu desistere.

Foreholde én noget: a) bebrejdende: objicere, exprobrare alicui aliquid; b) paamindende: monere aliquem aliquid, de, alicuius rei. — Foreholdelse: 1) exprobratio el. ved Verbet; 2) admonitio.

Forekaste én noget: exprobrare alicui aliquid. — Forekastelse: exprobratio el. ved Verbet.

Forekomme at: 1) *trans.*: a) f. én: antevenire, prævenire, occupare aliquem; Døden forekom ham: præventus est morte; b) f. noget: *α*) éns Planer: consilia alicuius antevenire; f. éns Ønske: desiderium alicuius prævenire; *β*) f. en Fare og lgd.: avertere (aliquid), occurrere (rei alicui); søge at f.; obviam ire (rei alicui); 2) *abs.*: occur-

rere, inveniri; 3) *upers.*: videri; det f. mig, at jeg: mihi videor; det f. mig, at han: mihi videtur. — Forekommelse: udtrs. ved Hjælp af Verbet. — Forekommende: a) om Personer: liberalis, comis, commodus; meget f.: summo officio præditus; b) om Ting: = som forekomme. — Forekommenhed: liberalitas, comitas; med al F.: liberalissime. — Forekomst: udtrs. ved Verbet 2.

Foreligge at; det f. klart: perspicuum, manifestum est; patet; den foreliggende Sag: res, de qua agitur.

Forelske sig: amore incendi, capi (i én: alicuius). — Forelskelse: amor. — Forelsket: amore incensus, captus; at være f.: amare; at være dødelig f. i én: aliquam deperire, demori.

Forelægge at: proponere; f. én et Spørgsmaal: ex aliquo aliquid quærere; quæstionem alicui ponere; Sagen er ikke forelagt: res in medium prolata non est.

Forelæse at: recitare; f. en Formel og lgd. (som andre skulle sige efter): præire (f. E. en Ed: jusjurandum). — Forelæser en: lector, recitator; anagnostes (Slaven, som havde det Hverv). — Forelæsning: 1) Handlingen: recitatio, lectio; 2) en Afhandling, som forelæses: schola; at holde en F.: scholam habere.

Foreløbig: a) om en Handling: quod ad tempus fit; b) om at gjøre en f. Bemærkning: omskrs., f. E. jeg vil f. kort fremsætte: antequam ad rem redeo *el.* antequam ad propositum venio paucis exponam, og saaledes gjengives det i Reglen ved en Sætning med antequam *el.* priusquam.

Forende: pars anterior, prior; Forenden af et Skib: prora.

Forene at: 1) *trans.*: jungere (*alm.*); conjungere (især ved Slægt- og Venskab el. noget med noget, f. E. Lærdom med Beskedenhed: doctrinam cum modestia, hvilket sidste hyppigst udtrs. ved Adj., f. E. non minus modestum quam doctum esse), consociare og congregare (f. som til Samfund og Flok), connectere og copulare (om inderlig Forening), componere og conciliare (om hvad der er i Strid), in unum redigere (om spredte Dele); 2) ikke at kunne forenes med: abhorrere a; discordare cum; 3) *reflex.*: udtrs. ved Passiv af Verberne; f. sig til noget: conspirare ad aliquid; at f. sig med én til: consilia cum aliquo communicare ad. — Forening: 1) Handlingen: conjunctio, consociatio, congregatio; 2) den værende F.: societas, conjunctio, congregatio; komme i nøje F. med: intime jungi cum; danne en F.: societatem jungere, inire; føre en Krig i F.: bellum conjungere; i F. med en anden: cum aliquo conjunctus. — Foreningsbaand: nodus conjunctionis.

Foresat: superior; præfectus.

Foresige at: dictare; f. én en Formel (som han skal gjentage): præire alicui verba, en Ed: jusjurandum.

Foreskrive at: præscribere, præcipere; f. én Betingelser: leges alicui dare; f. Fredsbetingelser: morem *el.* leges pacis imponere.

Foreslaa at: proponere; f. en Lov: legem ferre, rogare; f. en Kandidat: aliquem nominare, commendare.

Foresnakke én noget: blandis verbis aliquem in fraudem impellere.

Forespille at: præcinere.

Forespørge hos én: aliquem percontari; ab aliquo sciscitari. — Forespørgsel: percontatio; svare én paa F.: sciscitanti, percontanti alicui respondere; stille en F.: quæstionem ponere, el. ved Verbet.

Forestaa at: 1) *trans.*: administrare; f. et Embede: præesse muneri, gerere munus; fungi munere; f. Udførelsen af noget: curare, f.E. Bygningen af en Bro: pontem jungendum curare; 2) *intrans.*: instare; imminere (især om Fare); nær forestaaende: vicinus, f.F. den nær f. Død: mors vicina; der f. en Omvæltning: motus in republica impendet; det seer ud til, at der f. en Krig: res ad arma spectat; bellum imminere videtur; Terminen til Betalingen f.: dies pecuniæ appropinquat.

Forestille at: 1) *trans.*: a) f. noget for én: demonstrare alicui aliquid, docere (belærende) aliquem aliquid, monere (advarende) aliquem aliquid,

de; b) f. én for: aliquem adducere ad; aliquem introducere apud; c) f. en Person: personam alicuius gerere, partes alicuius sustinere; d) hvad f. dette: quid hoc sibi vult? 2) *reflex.*: a) *egt.*; om et Tankeforsøg: animo *el.* cogitatione fingere; sibi proponere; lade én f. sig: jubere aliquem animo fingere; b) om noget, der finder Sted; jeg kan let f. mig: facile existimo; man kan let f. sig: facilis est existimatio; hvor det forbindes med en Nægtelse, gjengives det ved: credere, putare; jeg kan næppe f. mig: vix inducor ut credam; jeg kan ikke f. mig: credere non possum; credibile mihi non fit. — Forestilling: 1) belærende el. paamindende: admonitio el. ved Verbet, f.E. paa hans F.: eo monente; 2) F. som dannes: conformatio (animi) el. ved Verbet, f. E. gjøre sig en F.: animo fingere; 3) F. som haves: opinio, notio; en foruddannet F. om: informatio rei animo antecapta = anticipatio; vi have en medfødt F. om dette: hoc mentibus nostris anticipatum est; en uklar F.: notio complicata; have en tydelig F. om noget: aliquid perspectum habere, probe intelligere; at have en uklar F. om: non satis intelligere; parum perspicere; at have en forkert F. om: perversam notionem alicuius rei habere; slet ingen F. have om: plane nescire; 4) gjøre F. om noget til én: rem ad aliquem deferre, til Senatet: referre ad senatum; skriftlig F., som indgives: libellus; 5) F. paa Scenen: spectaculum; begynde en F.: spectaculum committere; 6) F. om en afdød: memoria et imago.

Foresvæve at: obversari; f. én: alicui ante oculos obversari; animo obversari.

Foresætte at: 1) *trans.*: a) *egt.*: apponere; b) f. én noget: alicui aliquid præscribere; 2) *reflex.*: statuere, decernere (aliquid facere); f. sig som et Maal: sibi proponere; naa det foresatte Maal: destinata efficere; jeg har fast foresat mig: destinatum est mihi; constat mihi.

Foretage at; f. noget før noget andet: aliquid rei alicui prævertere; f. sig noget, intet: aliquid, nihil agere, og hvor det forbindes med en *Inf.*: aggredi (ad, facere). — Foretagende: res, coeptum, conata (*Pl.*); udtrs. hyppigst ved Præt. af Verbet: instituere, intendere, sibi proponere.

Foretrække at: malle, præoptare; f. langt: multo malle; f. noget: præferre, anteponere (aliquid alicui rei).

Forevidende; uden mit F.: me inscio.

Forevige at: a) *trans.*: immortalitati commendare; b) *reflex.*: sempiternam memoriam sibi comparare. — Forevigelse: udtrs. ved Verbet.

Forevise at: ostendere, monstrare; f. Vidnesbyrd og lgd.: exhibere. — Forevisning: udtrs. ved Verbet.

Forfald: 1) om Hindring; have, faa F.: impediri; gyldigt, lovligt F.: justa excusatio; 2) om Tilstand: ruina; Sædernes F.: corruptela morum; mores depravati; være i F.: = forfalde; bringe i F.: a) ruinam afferre; b) om Sæder, Kredit og lgd.: pessumdare, pervertere; komme i F.: prolabi; dilabi. — Forfalde at: 1) *egt.*; om Bygninger: ruinam ferre; ruere; om Sæder, Kredit, Staten: labi, om Sæder ogsaa: desidere; 2) f. til noget: pessumdari ad; mildere: delabi ad; 3) in vitium labi. — Forfalden: 1) om en Bygning: ruinosus, putridus; 2) om en Person: ebriosus (til Drik); f. til: pessumdatus ad; deditus alicui rei; 3) om Pant og lgd.: commissus; at være f. til den Termin: in eam diem cadere. — Forfaldsdag: dies (pecuniæ).

Forfalske at: corrumpere, adulterare, vitiare. — Forfalsker en: corruptor; testamentarius (af Testamenter). — Forfalsket: corruptus; adulterinus (om Mønt). — Forfalskning: udtrs. ved Verbet; undert.: corruptio.

Forfatning; som varig Tilstand: status, condicio (især ydre Vilkaar); som forbigaaende Tilstand: locus; Statens F.: status, forma reipublicæ; F. i pekuniær Henseende: res; hvorledes er hans F.: quo loco sunt res ejus? hans F. er slettere: res eius deteriore loco sunt; at være kommen i den F.: in eum locum deductum esse; give en Stat en F.: rem publicam constituere; at være i en god F.: florere; at være i daarlig F.: a) om Affærer: malo loco esse; b) om Ting: attritum esse. — Forfatningsmæssig: formæ reipublicæ conveniens. — For-

fatningsstridig: formæ reipublicæ repugnans.

Forfatte at: componere (især Digte); scribere; concipere (især en Formel, et Udkast). — Forfatter en: scriptor; auctor (huius libri; hvor altsaa det tilføjes, som én er F. af). — Forfattelse: conscriptio, conceptio; udtrs. hyppigst ved Verbet el. auctor, f. E. F. af denne Bog tillægges N.: N. auctor huius libri perhibetur. — Forfatterskab: udtrs. ved Hjælp af auctor, se Forfattelse.

Forfejle at: aberrare a; f. sin Hensigt: frustra esse; propositum non assequi; conatu excidere.

Forfine at (f. E. Smagen, Sproget): excolere, perpolire. — Forfinelse: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Tilstanden: luxus.

Forflere at: muliplicare. — Forflering: multiplicatio.

Forflytte at: transferre; f. én: kan udtrs. ved alii muneri aliquem præficere; f. én til et højere Embede: ampliori dignitatis gradu aliquem ornare. — Forflyttelse: translatio, el. ved Verbet.

Forfra: a fronte; læse en Bog f.: ab initio; begynde f. (igjen): iterare, (f. E. Kampen: pugnam); angribe én f.: adversum aliquem aggredi.

Forfriske at: 1) *trans.*: recreare, reficere; 2) *reflex.*; f. sig: animum suum *el.* se recreare, ved Bade og Afkøling: refrigerari. — Forfriskelse: relaxatio, remissio (animi); til F.: animi relaxandi caussa. — Forfriskning: 1) = Forfriskelse; 2) F. som nydes: maa gjengives ved cibus, potus.

Forfrossen: gelu rigens; frigore perustus; at være f.: gelu rigere.

Forfædre: maiores; nærmeste F.: patres; parentes.

Forfægte at: pugnare, propugnare pro. — Forfægtelse: propugnatio. — Forfægter en: propugnator, defensor.

Forfængelig: inanis, vanus (især i det ydre); at være f. af noget: aliquid ostentare; f. Jagen efter Folkegunst: jactatio popularis. — Forfængelighed: inanitas, vanitas.

Forfærde at: consternare (aliquem); terrorem incutere, injicere (alicui). — Forfærdelig: horribilis, terribilis; det er f. (som Indskudssætning): heu nefas. — Forfærdelse: consternatio, terror, horror. — Forfærdet: perterritus, attonitus (herover: hac re).

Forfærdige at: fabricari, conficere. — Forfærdigelse: confectio el. ved Verbet. — Forfærdiger en: fabricator, el. ved Verbet.

Forføje sig: se conferre; f. sig hjem: domum redire; f. sig tilsengs: cubitum ire.

Forfølge at: 1) i Krig: insequi, persequi; f. hæftigt: insectari; 2) privat: insectari, vexare, exagitare; 3) forfølges af noget: aliqua re conflictari. — Forfølgelse: 1) insectatio, el. ved Verbet, f. E. under Fjendernes F.: a) dum hostes insequitur; b) dum hostes illum insequuntur; 2) for Retten: persecutio; 3) privat: vexatio, insectatio. — Forfølger en: insectator; exagitator, udtrs. oftest ved Verbet, f. E. flygte for F.: hostes insequentes fugere.

Forføre at: corrumpere; f. én til: pellicere aliquem ad (ut); lade sig f.: corrumpi, pellici; prøve at f.: tentare. — Forførelse: corruptela el. ved Verbet. — Forførelsesgave: illecebra. — Forførende, forførersk: udtrs. ved illecebra el. Omskr., f. E. denne f. Gunst: illecebra huius favoris. — Forfører en: corruptor. — Forførerske: corruptrix.

Forgaa at; om Ting, Personer: perire, interire; om Tiden: præterire, effluere; om Uvejr og lgd.: desinere; om Lidenskaber, Kraft: exstingui; om en Lyst, Sorg: abire; om Haabet: evanescere; at være nær ved at f. af: exanimari (aliqua re). — Forgangen: superior; f. Aar, Maaned: annus, mensis superior, men f. Dag = for nogle Dage siden: aliquot abhinc diebus.

Forgaard: vestibulum.

Forgaars; i F.: nudius tertius.

Forgifte at; f. én: alicui venenum dare; veneno aliquem necare, exstinguere; f. sig selv: venenum haurire; blive forgiftet: veneno exstingui; f. Vaaben og lgd.: veneno tingere; f. Luften: inficere aërem; f. Spisevarer: venenum cibo (potioni: Drikkevarer); immiscere. — Forgiftelse: venefi-

cium, udtrs. hyppigst ved Verbet, f.E. dø af F.: veneno exstingui, absumi. — Forgiftet; om Vaaben og lgd.: venenatus; om Luften: pestilens; *ovf.*: infectus.

Forgive, Forgivelse: bruges undertiden for forgifte, Forgiftelse.

Forgjældet: obæratus; ære alieno obrutus; han er bleven f.: ære alieno demersus est.

Forgjæves: 1) *Adj.*: inutilis; irritus (uden Virkning); vanus (især om Haab); 2) *Adv.*: frustra, nequicquam; incassum; at blive f.: ad irritum cadere; det var f., at han forsøgte: frustra conatus est.

Forglemme at: 1) *trans.*: oblivisci (aliquid, alicuius rei); oblivioni dare; blive forglemt: in oblivionem adduci, af én: excidere ex animo alicuius; forglem mig ikke: fac mei memor sis; 2) *reflex.*; f. sig (af noget): efferri (aliqua re). — Forglemmelse: oblivio; bringe i F.: obliterare, oblivioni tradere; gaa i F.: in oblivionem adduci; obliterari; oblivione obrui. — Forglemsom: obliviosus.

Forgribe at: 1) f. sig paa: a) én: vim alicui afferre; manus alicui injicere; b) privat Ejendom: aliquid de bonis alicuius in rem suam vertere; c) Statens Penge: peculatum facere; d) noget: manus rei alicui adhibere; 2) f. sig imod: lædere, violare (aliquid, aliquem). — Forgribelse: udtrs. ved Verbet.

Forgrund (af Skuepladsen): proscenium; stille i F.: primo loco ponere.

Forgrædt: lacrimis confectus.

Forgude at: 1) *egt.*: in divos referre; consecrare; 2) *ovf.*: prope divino cultu, nimio amore prosequi; hvor det staaer paa Grændsen af egt. Betydning: plus quam mortalem aliquem habere. — Forgudelse: udtrs. ved Verbet; om Kejserens F.: consecratio. — Forgudet: a) *egt.*: divus, consecratus; b) *ovf.*: udtrs. ved Verbet.

Forgylde at: inaurare. — Forgyldning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) aurum. — Forgyldt: inauratus.

Forgængelig: fluxus; mortalis; i Modsætning til det evige: mortalis. — Forgængelighed: mortalitas, el. ved Adj.

Forgænger: 1) *egt.*: antecessor; 2) i et Arbejde: dux; 3) vore F.: superiores.

Forhaabentlig: udtrs. ved Verbet sperare, f.E. f. kommer han: spero eum venturum esse, undert. et indskudt ut spero, speramus. — Forhaabning: spes; give gode F.: a) én: bonam spem alicui ostendere; b) om sig: bonæ spei esse, bonam spem sui excitare; have gode F.: bonam spem habere; hans F. bleve ikke opfyldte: spes eum fefellit; give én tomme F.: vana spe aliquem implere. — Forhaabningsfuld: plenus spei.

Forhaanden: a) om Nærværelse: præsens; præsto; b) om forestaaende; at være f.: instare, imminere.

Forhaane én: insultare alicui, contumelia aliquem afficere *el.* aspergere; f. noget: irridere aliquid. — Forhaanelse: contumelia, probrum (især i Ord). — Forhaaner en: a) af én: udtrs. ved Verbet; b) af noget: irrisor rei alicuius.

Forhadt: odiosus, af én: invisus alicui; at være f. af én: esse odio *el.* in odio alicui; blive f.: in odium venire (af én: alicuius = paadrage sig éns Had: suscipere odium alicuius); være almindelig f.: odio flagrare; gjøre én f.: odium *el.* invidiam alicui conflare; aliquem in odium *el.* invidiam adducere, vocare.

Forhale at: extrahere (aliquid), moram interponere (rei alicui), morari (en Handling fra en andens Side, f. E. et Angreb: impetum); f. en Krig og lgd.: bellum ducere, trahere. — Forhaling: mora; dilatio; uden F.: sine mora; haud cunctanter.

Forhandle at: 1) i Handel: vendere; 2) f. en Sag el. noget: agere; transigere (privat); disceptare (med Ro). — Forhandling: 1) venditio; 2) actio; tractatio (privat); disceptatio (for at komme til Sandheds el. Retserkjendelse). — Forhandlingsgjenstand: udtrs. ved Omskr., f.E. hvad er F.: de qua re agitur? F. er Freden: de pace agitur, deliberatur. — Forhandlingsmaade: ratio (agendi).

Forhaste at: 1) *trans.*: nimis acce-

lerare; 2) *reflex.*: nimis festinare. — Forhastelse: nimia acceleratio, festinatio. — Forhastet: (nimis, raptim) præcipitatus.

Forhen: ante, olim, prius. — Forhenværende: qui (olim) fuit; f. Konsul, Prætor, Censor, Kvæstor: vir consularis, prætorius, censorius, quæstorius.

Forherlige at: illustrare. — Forherligelse: illustratio.

Forhexe at: incantare, (*sen.*) effascinare. — Forhexelse: incantatio; effascinatio.

Forhindre at: impedire, prohibere, (aliquid, ne, quominus); impedimento esse (alicui, quominus); f. en Ulykke, Fare og lgd.: avertere, defendere. — Forhindring: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) impedimentum; gjøre F.: impedimento esse el. = forhindre; dette er en F.: hæc res impedimento *el.* impedimenti loco est.

Forhippet paa noget: nimio rei alicuius studio incensus.

Forhold: 1) éns Forhold: a) i det hele: mores, vita, ratio vitæ gerendæ; et ustraffeligt F.: integritas vitæ; vita integra; at kjende alle éns F.: omnium consiliorum alicuius participem esse; at vise et usømmeligt F.: indecore se gerere; b) Forhold i et Embede: muneris gerendi ratio; c) F. i pekuniær Henseende: res; d) F. ligeoverfor andre; staa i venskabeligt F. til én: coniunctum esse cum aliquo; aliquo uti; staa i fortroligt F. til én: familiariter aliquo uti; staa i godt F. til: in gratia esse cum; spændt F.: simultas; staa i F. til en Kvinde: consuetudinem habere cum aliqua; jeg staaer ikke i noget F. til dig: nihil mihi tecum commune est; i hvad F. staa de: quæ ratio inter eos intercedit? bringe én i godt F. til en anden: gratiam alicuius alicui conciliare; bringe én tilbage i godt F. til en anden: aliquem in gratiam alicuius reconciliare; deres gode F. er gjenoprettet: gratia eorum reconciliata est; in gratiam inter se redierunt; staa i underordnet, overordnet F. til én: aliquo inferiorem, superiorem esse; under lige F.: ex æquo; 2) *Forhold til, ved* noget: ratio, f.E. Forholdet er her et ganske andet: longe alia huius rei ratio est; staa i Forhold til: habere rationem cum; 3) *i Forhold til* (om Overensstemmelse): pro, ratione habita, pro ratione, si spectes el. rel. Sætning, f.E. i F. til sine Kræfter: pro viribus; i F. til hans Klogskab: quæ est prudentia eius; i F. til hvad man kunde vente: pro eo, quod exspectandum erat; i F. til Antallet: si numerum spectes; i F. til Breden: si latitudinem spectes; pro ratione latitudinis; i F. til Tiden dengang: ut tunc tempora erant; 4) passende F.: a) i en Bygning og lgd.: concinnitas; b) i en Blanding og lgd.: temperatio. — Forholde at: 1) *trans.*: a) f. Sandheden: veritatem celare; b) f. én hans Løn: recusare mercedem alicui solvere; 2) *reflex.*: a) om Vandel, Opførsel: se gerere; f. sig rolig; quiescere; f. sig tavs: tacere; b) Sagen, det forholder sig saaledes: res ita se habet; det f. sig ganske anderledes: longe alia est huius rei ratio; longe secus est; hvorledes f. det sig hermed: quæ ratio est rei? c) dette forholder sig som f.E. Aarsag og Virkning: eadem ratio inter haec intercedit atque inter caussam et effectum rei. — Forholdsmæssig: conveniens el. ved Hjælp af ratio, si spectes, pro portione. — Forholdsord: præpositio. — Forholdsregel: consilium; a) F. for: præceptum; b) imod: cautio; give F.: præcipere; tage F.: cavere, providere (ne). — Forholdsvis: pro ratione intercedente el. ved si spectes.

Forhoved: caput adversum; (*sen.*) sinciput.

Forhud: præputium. — Forhudet (med Kobber): æratus.

Forhugge at, en Vej: arboribus succisis obstruere. — Forhugget (om et Legeme): ictibus confectus. — Forhugning: concædes (*Pl.*, *sen.*), el. udtrs. ved Verbet, f.E. crebræ arbores succisæ.

Forhungret: fame confectus; famelicus (*sen.*).

Forhus: antica ædium pars.

Forhuske sig: memoria labi. — Forhuskelse: lapsus memoriæ.

Forhæng: aulæum, velum; trække F. for: velum obducere; F. paa Theatret: aulæum; siparium (mindre).

Forhærde at: durum reddere; blive forhærdet: obdurescere; en forhærdet Synder: qui facinoribus exsultat. — Forhærdelse: udtrs. ved Verbet, obstinatio (animi); durities (*sen.*).

Forhøje at: 1) *egt.*: altiorem reddere; attollere (ved Bygning), exaggerare (ved Opfyldning); f. med fire Fod: quatuor pedes in altitudinem addere; 2) *ovf.*: augere; f. med Ord: exaggerare (verbis), f. E. éns Tapperhed: virtutem alicuius. — Forhøjelse: auctio el. ved Verbet. — Forhøjning: locus editus; suggestus (især som Tribune).

Forhør: quæstio; holde F.: quærere; quæstionem exercere *el.* habere (over én: de aliquo, i Anledning af: de). — Forhøre at: 1) = holde F.; 2) f. hos én: sciscitari ex (ab) aliquo. — Forhørsprotokol: tabulæ quæstionis. — Forhørspræsident: quæsitor.

Forinden: 1) om Tid: a) *Adv.*: ante, antea; b) *Konj.*: antequam; 2) om Sted: intus.

Forivre sig: 1) i noget: nimia sedulitate aliquid agere; 2) f. sig af Vrede: ira elatum præcipitem ferri.

Forjage at: expellere; exturbare (med Vold); ejicere *el.* exterminare (ex urbe, patria); pellere (især Fjender); f. fra Hus og Hjem: sedibus, bonis funditus evertere. — Forjagelse: udtrs. ved Verbet; undertiden ejectio, exactio.

Forjætte at: spondere. — Forjættelse: sponsio.

Fork: furca; togrenet: mergæ; tregrenet: fuscina.

Forkaste at: a) i Gjerning: rejicere, aspernari; f. en Lov: antiquare legem; f. en Dom, Leverance og lgd.: improbare; b) f. i Hjertet: spernere. — Forkastelig: rejiciendus; spernendus. — Forkastelse: rejectio (især af Dommere), el. ved Verbet.

Forkert: inversus; perversus, pravus (især om Forestillinger). — Forkerthed: perversitas, pravitas.

Forkjæle at: 1) Sæder, Folk og lgd.: effeminare; 2) f. én (ved sin Væren ligeoverfor ham): nimia indulgentia prosequi aliquem; at ødelægge én ved at f. ham: corrumpere aliquem nimia indulgentia. — Forkjælelse: effeminatio el. ved Verbet. — Forkjælet: effeminatus, mollis; delicatus.

Forkjærlighed: amor præcipuus; studium; have F. for: præcipuo amore amplecti; uden F.: sine studio.

Forkjøbe sig: nimis (care) emere. — Forkjøb; komme én i Forkjøbet: aliquem prævenire, prævertere.

Forklage én: de aliquo queri, conqueri (for én: apud aliquem); querimoniam de aliquo (apud aliquem) habere.

Forklare at: explicare; enarrare (især en Forfatter, et Sted); interpretari (især Ord, Betydning); exponere (skriftlig); edisserere (omstændelig). — Forklaring: explicatio, enarratio, interpretatio. — Forklarlig: = som kan forklares; det er let forklarligt: facile intellectu est.

Forklæde at: 1) *trans.*: aliena veste (aliquem) occulere; f. én som Kvinde: muliebri ornatu aliquem occulere; 2) *reflex.*: veste dissimulari (aliena). — Forklædt: aliena veste indutus; f. som Kvinde: muliebri veste indutus; f. som Soldat: militari veste indutus. — Forklædning: vestis simulata el. ved Verbet.

Forknytte at: affligere (én: aliquem *el.* animum alicuius). — Forknyt: animo abjecto; timidus. — Forknyttet: afflictus, debilitatus (animi). — Forknyttelse: abjectio animi; (*sen.*) afflictio animi.

Forkorte at: contrahere; corripere (i Udtale); f. en Gjenstand: breviorem reddere, undertiden decurtare; f. Livet: mortem accelerare; vivendi, vitæ tempus contrahere; f. Tiden for én: facere ne quis temporis moram sentiat; f. Tiden: tempus contrahere, fallere (*sen.*). — Forkortelse: contractio (ogsaa om Udtalen, *sen.* correptio), el. ved Verbet.

Forkrænkelig: mortalis. — Forkrænkelighed: mortalitas.

Forkue at; f. én: animum alicuius frangere. — Forkuelse: udtrs. ved Verbet.

Forkundskab: udtrs. ved Omskr.: a) om forudgaaende Kundskab; han synes at have haft nogen F. derom: rem antea cognovisse videtur; b) Forkundskaber; at komme til noget med gode

F.: liberaliter antea institutum accedere ad; uden F. i noget: rudis alicuius rei.

Forkynde at: nuntiare; renuntiare (tilbage); denuntiare (truende); prænuntiare (forud); promulgare (offentlig); f. én Krig: bellum alicui indicere. — Forkyndelse: nuntius, renuntiatio, denuntiatio, promulgatio el. ved Verberne; dette er en F. forud af store Ulykker: hoc prænuntium (*Adj.*) est magnarum calamitatum.

Forkæmper en: propugnator; at være F. for: propugnare pro.

Forkøle sig: frigoris injuria tentari, (sen.) perfrigescere. — Forkølelse: udtrs. ved Verbet, undert. gravedo.

Forlade at: 1) *trans.*: a) f. et Sted: relinquere (locum), discedere a (altid om Soldater); f. en Provins: decedere provincia (om Statholderen); b) f. noget, f.E. en Bane, Vane, Nydelse og lgd.: omittere, om en Vane ogsaa: deponere; abire a; c) f. én: discedere ab aliquo; aliquem destituere (i Nøden); aliquem deserere *el.* prodere (troløst); d) f. én noget: condonare, remittere alicui aliquid; f. én noget for éns Skyld: aliquem alicui condonare; 2) *reflex.*; f. sig paa: fidere, confidere (alicui, aliqua re); idet han forlod sig paa: confisus, fretus; f. sig paa sin egen Dom: suis judiciis stare. — Forladelse: venia; gratia (gratiam alicuius rei alicui facere: skænke én F. for); om F.: ignosce. — Forladt: desertus; destitutus (af Venner, Haab); f. Tilstand: solitudo.

Forlange at: postulare; f. med Hæftighed: contendere; hvad tro i de ville f. for at: quid illos mereri velle censetis ut. — Forlangende: postulatum; postulatio; paa, efter éns F.: aliquo postulante.

Forlede at: inducere, illicere; prøve at f.: tentare. — Forledelse: udtrs. ved Verbet el. inductio, f. E. F. til Vildfarelse: inductio erroris.

Forleden Dag: paucis abhinc diebus; haud dudum; jam dudum.

Forlegen: incertus; være f.: hærere, hæsitare; være f. for: egere (re). — Forlegenhed: hæsitatio; difficultas (for Penge); dubitatio; være i F.: a) for Penge: difficultate (rei familiaris) premi; b) om Fare: in angustiis esse; laborare; c) med noget: hærere, hæsitare in; jeg er i F. med Svaret: hæsito, quid respondeam; d) *abs.*, om Stillestaaen: (ordsproglig) hærere in luto (aqua hæret); at være i samme F.: in eodem luto hærere; uden F.: non hæsitans; i sin F.: hæsitans.

Forlibe sig: se forelske sig. — Forlibelse: se Forelskelse.

Forlig: conventum, pactum; decisio (med én); slutte F.: in gratiam (inter se, cum aliquo) redire; decisionem facere; decidere (cum aliquo); slutte F. om: pactionem facere de; bringe Forstyrrelse i et F.: a) i Krig: pactiones bellicas turbare; b) privat: pactionem turbare; hvad F. har du sluttet med ham: quid cum illo pepigisti? — Forlige at: 1) *trans.*: a) f. en Strid: litem componere; b) f. én med en anden: aliquem alicui (eos inter se, inimicos) reconciliare; aliquem alicui placare; han har forligt dem: eos in gratiam reduxit (om Venner); de ere blevne forligte: = have sluttet Forlig; 2) *reflex.*; f. sig: in gratiam redire (med én: cum aliquo); 3) forliges godt med én: concorditer cum aliquo vivere; Brødre, som f. godt: fratres optime inter se convenientes; ikke at kunne f. med én: non posse cum aliquo in concordia esse; 4) Forligelse: reconciliatio; in gratiam reditus. — Forligt: reconciliatus el. ved Verbet.

Forlise at: naufragium facere (om Sømanden); frangi *el.* demergi (om et Skib).

Forlods; tage f.: præcipere; faa f., give f.: udtrs. ved Hjælp af ante, f.E. der blev givet ham f. af Byttet: ante distributionem prædæ datum illi est.

Forlokke at: illicere. — Forlokkelse: udtrs. ved Verbet.

Forlove at: 1) *trans.*: despondere (filiam suam alicui); 2) *reflex.*: pacisci (puellam). — Forlovelse: sponsalia (*Pl.*); holde F.: facere sponsalia. — Forlovelsesgilde: sponsalia; holde F.: sponsalia celebrare. — Forlovet: a) om Manden: sponsus; b) om Pigen: sponsa; være forlovet: a) om Manden: puellam, sponsam pepigisse, *sjeld.*: sibi despondisse; b) om Pigen: pactam, desponsam esse alicui.

Forlyde at; lade sig f. med: jactare (aliquid), (aliquid) præ se ferre; man har ladet sig f. med: voces jactatæ, auditæ sunt. — Forlydende; efter F.: ut fertur, ut fama est, el. ved fertur, dicitur og lgd., f. E. han er efter F. kommen hertil: fama est, fertur, eum venisse; aiunt, eum huc venisse; huc venisse dicitur.

Forlyste at: 1) *trans.*: oblectare; 2) *reflex.*: oblectari; oblectamentum capere (ex). — Forlystelse: 1) Handlingen: oblectatio; 2) oblectamentum; til sin F.: animi caussa.

Forlægge at: 1) om Flytning: transferre; 2) f. en Gjenstand, f. E. jeg har forlagt den: nescio, quo loco eum abdiderim; 3) f. en Bog (*sen.*): librum typis exscribendum curare.

Forlænds: udtrs. ved Hjælp af pronus el. adversus; falde f. ogsaa: procumbere.

Forlænge at: a) *egt.*: longiorem reddere; in longitudinem addere (f. E. fire Fod: quatuor pedes); b) f. Tiden, Livet og lgd.: producere, propagare, extrahere; extendere (især tempus alicuius rei, pugnam); f. en Stavelse: producere syllabam; f. en Embedstid: prorogare imperium (alicui). — Forlængelse af en Tid: propagatio, prolatio, af en Stavelse: productio, af en Embedstid: prorogatio (ogsaa en Termins).

Forlængst: dudum, jam pridem.

Forlæse sig: studiis se enecare.

Forløb: udtrs. ved Hjælp af post el. et Particip., f. E. efter nogle Dages F.: aliquot diebus interpositis *el.* præterlapsis; efter et Aars F.: anno transacto; efter en Times F.: post horam. — Forløbe at: 1) *intrans.*; om Tiden: elabi, effluere, transire, om Vand: effluere, defluere; Blodet forløb ham: in sangvinem (effusum) abiit; cum sanguine animam amisit; 2) *reflex.*; f. sig f. E. i Vrede: ira abreptum temere agere, delinquere. — Forløben: 1) om et Menneske: erro; fugitivus (en f. Slave); 2) om en Tid; elapsus, transactus; Aaret er for det meste f.: jam processit maior anni pars; da kort Tid var f. = efter Forløb af kort Tid: brevi tempore intermisso.

Forløber en: præcursor; Kejsernes F.: explorator.

Forløse at: 1) liberare, levare (fra Jammer, Sorg) aliquem aliqua re; 2) blive forløst (om en Barselkone): parere, partum edere. — Forløser en: liberator; vindex (fra Trældom). — Forløsning: 1) liberatio; 2) partus; (*sen.*) puerperium.

Form: forma; figura (blot fra Omridsets Side); species (smuk, fremtrædende F.); give F.: = forme: formare; fingere (et blødt Stof og *ovf.*); figurare (frembringe og forme); effingere (ved konstmæssig Efterlignelse); dannet i Form af noget: ordine, forma alicuius rei structus; af F.: forma, specie. — Formelig: 1) *Adj.*: verus, justus; sollemnis; f. Kjøb: mancipium; 2) *Adv.*: more; sollemni ritu, re vera, (*sen.*) formaliter. — Formfejl: vitium. — Formløs: informis, rudis. — Formskjønhed: species.

Formaa at: 1) om Indflydelse: posse, valere; prævalere (f. meget); 2) f. én til: aliquem impellere, permovere ad, ut, ved Bønner: aliquem exorare, ut; f. én med Møje til: aliquem pervincere ut; lade sig f.: exorari, impelli. — Formaaende: qui multum potest; potens; meget f.: præpotens.

Formaal: propositum; naa sit F.: propositum tenere, destinata efficere; ofte udtrs. F. ved et Verbum, f. E. sit F.: id quod sibi proposuerat; jeg har det F.: propositum mihi est; uden F.: temere; i hvilket F.: quo consilio?

Formalitet: ritus; uden alle F.: familiariter; med alle F.: sollemni more.

Formand: a) i en Række; éns F.: qui ante aliquem est; b) i et Embede: decessor (i et Statholderembede) el. ved succedere, f. E. min F.: is, cui (*el.* in locum cuius) successi, ogsaa: qui ante me hoc munus gessit; c) F. i et Raad: princeps (f. E. i Senatet, i et Laug); d) F. i et Arbejde: auctor; e) F. for en Trup: dux (gregis); f) F. for en Retskommission: quæsitor; g) F. for et Selskab, Drikkelag, Kompagni: magister, deraf magisterium: Post som F.

Formane at: monere (aliquem ut, ne, ved at henvende sig til éns Fornuft);

præcipere (alicui ut, især om en overordnet). — Formaning: monitio; monitum; give F.: = formane; trods F.: quamquam admonitus; efter éns F.: monitu alicuius. — Formaner en: monitor.

Formaste sig til: audere, sibi sumere, non dubitare (aliquid facere). — Formastelig: confidens; en f. Handling: facinus, audacia (impudens). — Formastelighed: 1) Beskaffenheden: confidentia; impudentia; 2) = en f. Handling. — Formastelse: = Formastelighed.

Formedelst: ob, propter (om den virkende Aarsag), præ (om den hindrende Aarsag); ope, auxilio (om den hjelpende Aarsag); i alle tre Tilfælde bruges ogsaa Abl. (forbunden med et Particip. el. Adj. el. Gen.), f. E. formedelst Sygdom: morbo impeditus; f. sine Venners Vidnesbyrd: amicorum testimoniis.

Formeget: nimis, nimium.

Formel: formula; foresige en F.: præire (verba, carmen).

Formene at: 1) om Paastand: contendere, velle; 2) om Forbud: vetare; det blev ham forment: vetitus est; man formener os: vetamur; 3) om Modstand: prohibere, f. E. f. én Lovens Hjælp: aliquem lege uti. — Formenelse: udtrs. ved Verb. 2. 3. — Formening: opinio; efter min F.: ut mea fert opinio; mea opinione. — Forment, formentlig: udtrs. bedst ved qui creditur, putatur; hvor det har Betydning »indbildt«: opinatus, hvor det udtr. det, som kun beroer paa en Forestilling: opinabilis.

Formere at: 1) *trans.*: augere; 2) *reflex.*: crescere. — Formerelse: amplificatio el. ved Verbet.

Formiddag: tempus antemeridianum; i F.: hodie ante meridiem; igaar F.: heri ante meridiem, som skeer om F.: antemeridianus.

Formilde at: lenire, mollire, mitigare, mulcere (alle især om at f. én og en Lidenskab); levare (om at gjøre noget lettere), mitigare (især Strænghed, Straf). — Formildelse: udtrs. ved Verbet; (*sjeld.*) mitigatio.

Formindske at: minuere, deminuere; Skrækken, Raseriet formindskes: terror, furor considit, Haabet: evanescit, Smerten: relaxat, Sygdommen: (vis morbi) mitigatur. — Formindskelse: deminutio el. ved Verbet; ogsaa extenuatio (f. E. af Rækkernes Højde), mitigatio (af en Straf).

Formode at: 1) om den blotte Tænkning: opinari; 2) om Tænkningen, som støttende sig til Grunde: exspectare, suspicari, f. E. ingen havde formodet dette: nemo hoc exspectaverat, saavidt jeg kan formode: quantum suspicari *el.* conjicere possum; hurtigere end man formodede: opinione citius. — Formodentlig: haud dubie; probabiliter. — Formodning: opinio; der er F. for: probabile est; imod F.: inopinato, ex necopinato, men udtrs. ofte ved Adj. improvisus, inopinans, necopinans, f. E. det traf sig imod min F.: necopinanti mihi accidit; imod alles F.: omnibus inopinantibus; de overraskede ham imod hans F.: improvisum eum occupaverunt, om Fjender: ei improviso supervenerunt; efter min F.: ut mea fert opinio; en svag F.: odor; jeg staaer i den F.: in ea sum opinione ut putem.

Formue: 1) om Evne, Kraft; arbejde over F.: ultra vires; 2) om Ejendom: res familiaris; fortunæ; bona; stor F.: magnæ opes, facultates; have stor F.: opibus florere, valere; have meget stor F.: opibus abundare; miste hele sin F.: bonis omnibus everti; anslaa, taxere éns F.: censere; have F. staaende i: habere in; han har sin F. staaende ude: rem habet in nominibus. — Formuende: opulentus, locuples; en f. Borger ofte: bonus civis. — Formuesskat: tributum. — Formuesomstændigheder: res familiaris. — Formuetaxering: census.

Formur; *ovf.*: propugnaculum, i Krigssproget ofte: claustrum.

Formynder: tutor. — Formynderskab: tutela; staa under éns F.: esse in tutela alicuius.

Formørke at: obscurare (aliquid); tenebras offundere (rei alicui). — Formørkelse: obscuratio; Solens, Maanens F.: defectio solis, lunæ.

Fornavn: prænomen.

Forneden: infra; in infima (inferiore)

parte. — Fornedre at: 1) *trans.*: a) om en Stillings Forringelse; f. én: dignitatem alicuius imminuere; Lykken ophøjer og f. efter Lune: fortuna arbitrio tollit et obscurat; b) dette f. et Menneske: hoc homini turpe est; 2) *reflex.*; f. sig til: a) i god Betydning: se demittere ad (f. E. ad minora, ad servilem condicionem); b) i slet Betydning: descendere ad; *abs.*: a) se demittere, de fastigio suo descendere; b) in humilitatem descendere. — Fornedrelse: udtrs. ved Verb. *el.* humilitas; moralsk F.: turpitudo. — Fornedrende: turpis; en f. Beskyldning: contumeliosa accusatio; tale f. om én: contumeliose de aliquo loqui.

Fornem af Fødsel: nobilis, af Stilling: amplus, honoratus, illustris (meget f.), i Væsen: arrogans; de fornemste i en Stat: principes civitatis (populi), ogsaa proceres; den fornemste Grund: causa præcipua, principalis. — Fornemhed: nobilitas; i Væsen: arrogantia; fastus (ligeoverfor lavere). — Fornemmelig: præcipue; inprimis; maxime.

Fornemme at: 1) ved Sandserne: sentire; det fik jeg at fornemme: hoc sensi; 2) ved Eftertanke: animadvertere. — Fornemmelse: sensus.

Fornuft: ratio; sund F.: mens sana, bona ratio; med F.: prudenter; uden F.: temere, tage imod F.: rationi obtemperare, rationibus cedere; pati se edoceri; bruge sin F.: prudenter, moderate agere; bringe én til F.: mentem alicuius sanare; komme til F. igjen: ad sanitatem redire; resipiscere. — Fornuftig: 1) om Begavelsen med Fornuft: ratione præditus, rationalis; være f. (i en Handling) prudenter agere; 2) om Overensstemmelse med Fornuften: prudens; tænke f.: sapere; handle f.: consilio uti. — Fornuftløs: rationis expers. — Fornuftmæssig: rationi conveniens. — Fornuftslutning: ratio, ratiocinatio, syllogismus; gjøre en F.: ratiocinari. — Fornuftstridig: rationi repugnans; absurdus; begaa en f. Handling: absurde agere; de øvrige Sammensætninger maa dannes ved Omskr. med Subst. ratio.

Forny at: renovare; instaurare (Højtideligheder), redintegrare (især Kræfter, Mod, Krig, Fred); f. afbrudte Studier: revocare studia intermissa. — Fornyelse: renovatio, instauratio, oftest ved Verbet.

Fornægte at: 1) f. én (éns Tilværelse) omskrs. ved: negare aliquem esse; f. en Ven og lgd.: negare aliquem sibi amicum esse; 2) f. noget: a) f. sine Grundsætninger: a se desciscere; f. al menneskelig Følelse: exuere omnem humanitatem; f. en Tro og lgd.; desciscere a; b) f. sig selv; a se desciscere; naturam exuere (ogsaa f. Naturen). — Fornægtelse, Fornægter en: udtrs. ved Verbet.

Fornærme at: injuria *el.* contumeliis (aliquem) afficere; injuriam inferre (alicui); offendere (aliquem *el.* animum alicuius); lædere (aliquem, især ved Ord). — Fornærmelig: contumeliosus *el.* ved injuria, f. E. det f. ved Sagen: injuria rei; jeg anseer det for f. for mig: injuriam mihi illatam puto. — Fornærmende: se fornærmelig. — Fornærmelse: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) F. som lides el. tilføjes: contumelia, injuria; lide en F.: injuriam *el.* contumeliam accipere; injuria affici; den lidte F.: injuria illata; contumelia; tilføje én en F.: injuriam alicui inferre; contumeliam alicui imponere; forsaavidt det kan ske uden F.: quod sine ulla offensione fieri possit; Proces i Anledning af F.: actio injuriarum; optage noget som en F.: aliquid in contumeliam accipere; 3) F. som den fornærmedes Sindstilstand: offensio. — Fornærmer en: auctor injuriæ; F. og den fornærmede: qui injuriam intulit et is, qui accepit. — Fornærmet: offensus; at blive f.: offendi; f. paa én: alicui offensus.

Fornævnt: quem supra commemoravimus; qui supra nominatus est.

Fornøden: necessarius; være f.: opus esse; jeg har f.: opus est mihi (multis rebus); f. Udkomme: omnia, quæ sunt ad victum necessaria. — Fornødenhed: 1) som Egenskab: necessitas; 2) om Behov: necessitates, res necessariæ; f. E. Livets F.: res ad vitam necessariæ; have mange

F.: multis rebus egere; have faa F.: paucis contentum esse (ad vitæ usum); at skaffe alle F. til noget tilveje: omnia, quæ usus rei alicuius (f. E. belli) desiderat, comparare, explere; efter enhvers F.: ex usu singulorum; ut cuilibet opus est, erit; det er en F. for mig: illa re carere non possum; opus est mihi illa re; Legemets F.: desiderium naturale, corporis.

Fornøje at: 1) *trans.*: delectare, oblectare; dette f. mig: hoc me juvat, mihi lætitiam affert; 2) *reflex.*: delectari, oblectari (re aliqua: ved noget; in re aliqua: ved Sysselsættelsen med noget; aliquo: ved én; cum aliquo: i éns Selskab); voluptatem capere (ex). — Fornøjelse: 1) Handlingen at fornøje: oblectatio, delectatio; 2) det, som vækker Tilstanden: oblectamentum; 3) F. som ligger i noget: delectatio, f. E. ved Gjæstebud: delectatio conviviorum; 4) Tilstanden: voluptas; jeg gjør mig en F. deraf: hoc mihi voluptati est; finde F. i noget: aliqua re delectari; ex aliqua re voluptatem capere; med F. libenter; 5) Fornøielser: voluptates, deliciæ. — Fornøjelig: 1) om det, som vækker Fornøjelse: jucundus, lætus; dette er f.: hoc delectationem habet; 2) om den, som nøjes med lidt: pauco contentus. — Fornøjelighed: animus moderatus, paucis contentus. — Fornøjet: 1) om Tilstanden: lætus; 2) f. med: contentus (re aliqua); jeg er ikke f. med det (om egen Handling): hoc fecisse satis non habeo; hermed er jeg f.: hoc satis habeo.

Forord: præfatio.

Forordne at: edicere, sancire (især om Loven, Senatet, Folket), imperare; om en Læge: præscribere. — Forordning: edictum; lex.

Foroven: supra; in superiore parte (i noget: alicuius rei).

Forover: pronus el. udtrs. ved Verbets Sammensætn. med pro, f. E. helde f.: procumbere; falde f.: procidere.

Forpaa: in fronte, in adversa parte; en Skramme, et Saar f.: cicatrix adversa, vulnus adversum; et Saar f. Brystet: in adverso pectore vulnus.

Forpagte at: 1) f. selv: conducere; 2) f. bort: locare, elocare. — Forpagteren: conductor; af Statens Indtægter: publicanus. — Forpagtning: conductio (Handlingen); conductum (det forpagtede). — Forpagtningsafgift: a) privat: merces (conductionis); b) af publicani: vectigal; mercedes (*Pl.*).

Forpint: excruciatus; at være f. af Smerte: doloribus excruciari.

Forplante at: 1) *egt.*: transferre ad, ogsaa propagare; 2) f. Slægt og Igd.: propagare genus o. s. v.; f. til Efterkommerne: ad posteros prodere, posteritati propagare. — Forplantelse: propagatio. — Forplantning: fetura.

Forpleje at: curare. — Forplejning: cura; uden F.: sine cura (habitus), (*sen.*) incuratus.

Forpligte at: 1) *trans.*: astringere, obligare; at være forpligtet: teneri (aliqua re); forpligtet til at opfylde sit Løfte (paa Grund af en Bøns Opnaaelse): voti damnatus; være én f.: alicui obnoxium esse; alicui *el.* alicuius caussa debere; gjøre sig én f.: aliquem obligare, devincire; 2) f. sig til: recipere; in se recipere; f. sig retslig til: spondere; lade én retslig f. sig: stipulari. — Forpligtelse: 1) officium el. ved Verbet; edelig F.: jusjurandum; uden F.: sponte, ultro; under den F.: ea lege, condicione, ut; 2) retslig F.: sponsio; stipulatio (efter Løfte).

Forplumre at: 1) *egt.*: turbidum, turbulentum reddere; 2) *ovf.*: turbare.

Forpost: statio extrema; at drage paa F.: ad extremas stationes excubitum ire.

Forpustet: exanimatus, anhelans; han er f.: anhelitus illi moventur.

Forraad: copia; F. af Levnetsmidler: a) i Huset: penus; b) i Felten: commeatus; at have rigelig F. paa: abundare (re aliqua). — Forraadshus: horreum. — Forraadskammer: cella penaria.

Forraade at: prodere; f. sin Sag: prævaricari. — Forræder: proditor; imod Fædrelandet: parricida, perduellis; imod sin Sag og Pligt: prævaricator. — Forræderi: proditio;

F. imod Fædrelandet: parricidium, perduellio; F. imod sin Sag og Pligt: prævaricatio. — Forrædersk: perfidus; en f. Handling: perfidia.

Forraadne at: putescere; bringe til at f.: putrefacere. — Forraadnelse: udtrs. ved Verbet el. Adj. — Forraadnet: putidus; putridus.

Forrang: locus prior, princeps; at have F. for én: loco superiorem esse aliquo; indrømme én F. i noget: concedere alicui re aliqua (de).

Forregne sig: a) *egt.*: in computando labi, aberrare; jeg har forregnet mig: ratio me fefellit; b) *ovf.*: falli; heri forregnede han sig: hoc illum falsum habuit. — Forregning: error.

Forrente at: 1) *trans.*: usuras pendere (pro pecunia accepta); 2) f. sig: fenus reddere.

Forrest: primus; prior (af to).

Forresten: ceterum, cetera; betegnes Forholdet udenfor det enkelte Tilfælde: ceteroquin; ceterum, f. E. vi ere f. gode Venner; præterea (ved en Nægtelse), f. E. der er f. ingen; hvis f.: si quidem; si (ved en Betingelse i Fremtiden).

Forret: 1) jus præcipuum; 2) ved Bordet: gustatio; promulsis; et Fad med en F.: gustatorium.

Forrette at: perficere, transigere; f. et Hverv: fungi munere; f. et Ærinde for én: negotium alicuius gerere. — — Forretning: negotium; occupatio (det at være sysselsat); at forhindres ved Forretninger: occupationibus impediri; hvis dine F. tillade dig: si per occupationes tuas licet; jeg har F. med ham: est mihi negotium cum illo; at have F.: occupatum esse; ingen F. at have: vacare; hvis du ingen F. har: si vacat. — Forretningsliv: vita in negotiis occupata.

Forrig: 1) ubestemt: pristinus; i forrige Tider: antiquitus (*Adv.*); 2) som nærmest foregaaende: superior, prior, f. E. i forrige Aar: anno superiore; 3) sætte i den forrige Stand: in integrum restituere.

Forringe at: deminuere; om Forøgelse af Slethed: deteriorem reddere, f. E. Mønten er bleven forringet: nummus deterior factus est; f. éns Ros: premere, attondere laudem alicuius, ogsaa: laudem alicuius detrectare *el.* attenuare; forringe éns Agtelse: existimationem alicuius lædere. — Forringelse: deminutio el. ved Verbet.

Forrive at: lacerare. — Forreven: lacer; med forrevne Klæder: vestibus scissis.

Forrykke at: loco movere. — Forrykt: male sanus. — Forrykthed: vesania.

Forræder: se forraade.

Forrøget: fumosus.

Forsaale at: soleis munire.

Forsage at: animum despondere. — Forsagt: a) om den, som ikke tør vove noget: timidus; b) om den, som har forsaget: abjectus; at blive f.: animum demittere. — Forsagthed: animus anxius, abjectus; abjectio animi; i sin F.: abjectus animi.

Forsal: atrium.

Forsamle at: 1) *trans.*: cogere; convocare (især om en Myndighed); 2) *reflex.*; f. sig: convenire, congregari; confluere (om en uordentlig Hob); f. sig omkring: circumfundi; circumsistere. — Forsamling: coetus; conventus (alm. og om en Retsforsamling i en Provins); consilium (af et Raad); senatus (af Senatet); comitia (af Folket med Retskraft); contio (af Folket privat); corona (som omgiver noget); turba (uordentlig og støjende). — Forsamlingsplads: locus conveniendi; comitium (for comitia: Folkeforsamlingen); conciliabulum (til Handel, Retssager).

Forse sig: aliquid in se admittere; delinquere; f. sig imod én: in aliquem peccare; der er endnu intet forseet: omnia integra sunt; han har forseet sig haardt: gravem culpam in se admisit. — Forseelse: 1) delictum; error; det er min F.: hoc factum est mea culpa; 2) jeg har gjort det af F.: inscius peccavi; 3) uden F.: nihil delicti; nihil peccasti, el. lgd.

Forsegle at: signare, obsignare. — Forsegling: obsignatio; Brevet er uden F.: literæ obsignatæ non sunt.

Forsende at: transmittere (noget til én: alicui aliquid). — Forsendelse: udtrs. ved Verbet.

Forside en: pars adversa, frons.

Forsigtig: cautus; circumspectus (som Karakter), providus (med Bibetydning af Omsorg); se sig f. om: circumspectare; man maa være f. i denne Sag: res est multæ cautionis. — Forsigtighed: cautio; anvende F.: cautionem adhibere; man maa anvende F.: circumspiciendum est, ut; cavendum est, ne; med F.: caute, circumspecte. — Forsigtighedsregel: cautio.

Forsikkre at: 1) *trans.*: a) f. noget: aliquid affirmare, confirmare; jeg f. dig helligt om Sandheden heraf: rem medius fidius veram esse cognosces; f. alvorligt: asseverare; at være forsikkret om: persuasum habere; jeg er f. om: persuasum habeo *el.* mihi est; b) f. én om noget: alicui aliquid confirmare; f. én om sit Venskab: affirmare, se amicum esse alicui; 2) *reflex.*: a) f. sig om: explorare, exquirere; jeg har forsikkret mig om: exploratum habeo; jeg holder mig f. herom: rem dubiam non habeo; b) f. sig éns Person: aliquem in vincula conjicere. — Forsikkring: affirmatio, confirmatio; edelig F.: jusjurandum; skriftlig F.: literarum fides; troværdig F.: auctoritas, fides; alvorlig F.: asseveratio; give en F.: = forsikkre el. ved interponere (jusjurandum, fidem, auctoritatem).

Forsinke at: retardare, morari; dette har forsinket mig i at: hoc me retardavit a; f. sig: retardari. — Forsinkelse: mora; retardatio; udtrs. ofte ved Verbet.

Forskaane at; f. én for Straf, Skat: remittere alicui poenam, tributum; at være forskaanet for: immunem esse, f. E. for Krigstjeneste, et Arbejde: militia, ab opere; forskaanet: intactus (for Saar og lgd.), incolumis (for Tab). — Forskaanelse: immunitas (for noget: rei alicuius; a re); F. for Straf: poenæ remissio; impunitas.

Forskaffe at: parare, comparare; acquirere; om hvad noget har i Følge: afferre; f. én en andens Gunst og lgd.: gratiam, favorem alicuius alicui conciliare; f. igjen: restituere; reconciliare (om Gunst og lgd.), f. E. at f. én hans forrige Stilling: aliquem in pristinum statum restituere; f. sig Venner: amicos sibi conciliare, comparare; f. sig en Uven: inimicitias suscipere (cum aliquo). — Forskaffelse: udtrs. ved Verb.; ogsaa comparatio, conciliatio.

Forskandse at: munire, præmunire (især foran). — Forkandsning: munimentum; munitio (ogsaa Forskandsningsarbejde).

Forske at: inquirere (aliquid: efter noget, in re aliqua: i noget.) — Forsker en: inquisitor; explorator, (*sen.*) indagator. — Forskning: indagatio; (*sen.*) exploratio; inquisitio.

Forskjel: diversitas (Egenskaben at være forskjellig); discrimen el. distinctio (den mellem flere Ting værende F.); der er F. paa: differt (omeller: utrum- an); interest inter; der er ingen F.: nihil differt, interest; der er en lille F.: parvulum differt; gjøre F. paa: delectum habere (f. E. Ord, Velgjerninger: verborum, beneficiorum); gjøre F.: discrimen facere; hvad F. gjør det: quid differt; ikke gjøre F. paa noget: omnia promiscua habere; uden F.: promiscue *el.* promiscuus, juxta, det er mig u. F.: nihil mea interest. — Forskjellig: 1) varius (især om Delene i et Hele); diversus (især om Retning); dispar (i Væsen og Beskaffenhed); impar (i Udstrækning, Antal, Varighed); discors og dissidens (i Mening); f. Klima: varietas coeli; at være f.: differre, distare (a), i Mening: dissentire, dissidere (cum, inter se); i Betydning: discrepare (a); om Stemning, Beretning og lgd.: variare, (smlg. Adj.); 2) i *forskjellig Retning*: a) *egt.*: diversus, f.E. at gaa i f. R.: diversos abire; at komme fra f. Sider af Alperne: ex diversis Alpibus venire; Flugt i f. R.: diversa fuga; ofte udtrs. det ved Verbets Sammensætning med dis, f. E. distrahere, distendere: at rive, spænde til f. Sider; distinere: drage til f. Sider; diffugere: flygte i f. Retning; paa f. Steder: passim; b) *ovf.*: varius; Dannelse i f. Retning: varietas doctrinæ; 3) der er f. Beretninger herom: auctores dissentiunt; varie narratur; der er f. Meninger: homines dissentiunt; dissentitur; 4) bruges undert. urigtigt

for adskillige: complures, nonnulli, aliquot; f. Gange: aliquoties. — Forskjellighed: diversitas; F. i Sindelag: disjunctio animorum; F. i Sæder, Udseende og lgd.: dissimilitudo.

Forskjønne at: pulchriorem reddere, ved Pynt, Udsmykkelse: exornare. — Forskjønnelse: udtrs. ved Verbet.

Forskrift: præceptum; præscriptum (ogsaa som F. til at skrive efter); give en F.: præcipere; præscribere. — Forskrivning: syngrapha.

Forskruet: 1) om Begreber: contortus, f. E. et f. Sprog: contortum dicendi genus; contortio orationis; 2) om Personer, Tænkemaade: pravitatis erroribus imbutus. — Forskruethed: pravitas.

Forskrække at: terrere (aliquem); lade sig f.: terreri. — Forskrækkelig: terribilis. — Forskrækkelse: terror; indjage én F.: terrorem alicui injicere; aliquem perterrere. — Forskrækket: perterritus.

Forskud: maa omskrs., f. E. optage et F. paa sin Løn: partem mercedis præcipere og lgd.; give én et F.: ante tempus pecunias alicui suppeditare. — Forskudsvis: ante diem, tempus.

Forskyde at; f. et Barn: filium abdicare; f. en Kone: repudiare uxorem; nuntium uxori remittere; f. én Penge: se Forskud. — Forskydelse: repudium (af en Kone), abdicatio (af en Søn) el. ved Verbet.

Forskylde at: mereri, promerere. — Forskyldt: meritus; dignus (ogsaa om noget ondt).

Forslaa at: 1) *trans.*: a) at blive forslaaet: α) af én: fustibus contundi; plagis confici; β) ved et Fald, et Stød: contundi; γ) om et Skib: cursu excuti; b) at forslaa: α) Sorger: curas depellere; f. Tiden: tempus transigere, (*sen.*) tempus fallere; β) f. et Skib: navem dejicere *el.* cursu excutere; 2) *intrans.*: sufficere, satis esse. — Forslag: udtrs. ved Hjælp af durare, perdurare.

Forslag; gjøre et F.: a) til en Overenskomst og lgd.: condicionem ferre; b) til Foretagende: consilium dare; proponere; censere; modtage et F.: a) condicionem accipere; b) consilium probare *el.* ved placere, f. E. han modtog F.: consillium illi placuit; bringe i F.: a) en Lov: legem ferre, rogare; Forslag af en Lov: latio legis; b) en Person: aliquem commendare; alicui suffragari (især til Konsulvalg).

Forslagen: astutus. — Forslagenhed: astutia; med F.: astu; astute, callide.

Forslidt: tritus; detritus.

Forslugen: vorax. — Forslugenhed: voracitas.

Forsmaa at: aspernari (i Gjerning); spernere (i Hjertet).

Forsmag: maa omskrs., f. E. faa F. paa: delibare; at have faaet F.: sensu (alicuius rei) delibutum esse; give én F. for: imbuere aliquem sensu alicuius rei; give én F. paa: dare alicui gustum rei alicuius. — Forsmageren: prægustator.

Forsmædelig: 1) om Straf, Død og lgd.: turpis; 2) om Hede, Pine: gravis; 3) om Ord, Behandling: contumeliosus. — Forsmædelse: contumelia.

Forsone at: 1) *trans.*: a) f. én: aliquem *el.* animum alicuius placare; b) f. én med en anden: reconciliare aliquem alicui; aliquem in gratiam cum aliquo reconciliare, reducere, restituere; han har forsonet dem: eos in gratiam reduxit (tidligere Venner); de ere blevne forsonede: in gratiam redierunt; 2) *reflex.*; f. sig med én: redire in gratiam cum aliquo; alicui reconciliari; lade sig f.: placari. — Forsonet med én: placatus, reconciliatus alicui. — Forsoning, Forsonelse: reconciliatio; bonæ gratiæ restitutio; in gratiam reditus *el.* ved Verb.; stifte F.: gratiam jungere, componere. — Forsonlig: placabilis. — Forsonlighed: placabilitas; animus placabilis.

Forsorg: cura; provisio (f. E. for Fremtiden: posteri temporis).

Forsove sig: justo diutius dormire.

Forspil: 1) *egt.*: prolusio; prologus (til et Skuespil); gjøre F.: proludere; præludere (*sen.*); 2) *ovf.*: introitus.

Forspilde at: perdere; delere, exstinguere.

Forspise sig: ultra modum se implere; se ingurgitare.

Forspring: udtrs. ved Hjælp af præcipere, f. E. paa Grund af Forspringet i Tid: tempore præcepto; vinde et temmelig stort F.: præcipere spatium aliquantum viæ; vinde F. ved tidligere Afrejse: præcipere iter; saa stort F. har han faaet: tantum itineris præcepit; at have F.: plus viæ confecisse.

Forspænd, Forspand: equi, jumenta. Forspændt: udtrs. ved junctus, f. E. Vognen er f., Hestene ere f.: equi juncti sunt currui; en f. Vogn: currus junctus.

Forstaa at: 1) *trans.*: a) om den tydelige Forestilling: intelligere; mente capere, comprehendere; jeg f. det godt: rem probe intelligo, ikke rigtigt: rem parum perspicio; at kunne forstaaes: intellectum habere; ikke kunne forstaaes: intellectu carere; b) om den særegne Opfattelse: α) interpretari, f. E. ved Historie f. jeg den Kundskab: historiam interpretor scientiam; jeg f. ved ham en god Borger: eum bonum civem sentio; β) derunder f. jeg (ved éns Ord): illud dici puto, eam verborum vim esse puto, ut significent og lgd.; γ) nogle f. det saaledes, andre anderledes: alius alio trahit; det kan forstaaes paa begge Maader: utrovis trahere licet; jeg véd ikke, hvorledes dette Udtryk skal forstaaes: nescio quæ vis huic voci subjecta sit; c) om Kundskab i: scire; ikke f.: nescire; d) give at f.: significare, indicare, aliquid ita esse; bydende: ut); 2) *reflex.*: a) f. sig paa: callere, scire; b) lade sig f. med: prodere, significare; c) det f. sig: apparet, intelligitur; ironisk: scilicet. — Forstaaelig: perspicuus. — Forstaaelighed: perspicuitas. — Forstaaelse; god F.: concordia; leve i den bedste F.: optime convenire; hemmelig F.: conspiratio; staa i h. F. med: conspirare cum (ogsaa i god Betydning); hvorledes er vel deres F.: quænam ratio inter illos intercedit?

Forstad: suburbium.

Forstand: 1) mens (som Tænkekraft); intelligentia (som Evne til at forstaa); ingenium (som naturlig god F., ogsaa acumen ingenii); have god F.: mente constare; ingenio valere; intelligentia præditum esse; være ved sin F.: mentis suæ esse *el.* compotem esse; gaa fra Forstanden: de potestate mentis exire; mente alienari; være fra F.: mente captum *el.* alienatum esse; berøve én F.: mentem alicui adimere; sund F.: mens sana; have sund F.: sapere; ikke have sund F.: decipere (ogsaa handle uden F., modsat prudenter agere: handle med F.); have F. paa: callere, scire; komme til sin F.: ad se redire; resipiscere; 2) bruges sjelden = Betydning: vis, significatio; i den F.: si hoc spectes; tage noget i en vis F.: ita accipere *el.* interpretari aliquid ut dicas significare hoc vel illud; eum sensum subjicere (verbis, rei) ut dicas o. s. v. — Forstandig: 1) prudens; 2) sollers (som forstaaer sig paa). — Forstandighed: prudentia; intelligentia.

Forstander: qui præsidet, (*sen.*) præses; magister; antistes (især for et Tempel); præfectus (ovh. én, som har Tilsyn med noget).

Forstavn: prora.

Forstemt: tristis. — Forstemthed: tristitia; tristis animi affectio.

Forstene at: in saxum mutare *el.* convertere; *ovf.*, f. én: aliquem defigere. — Forstenelse: udtrs. ved Verbet. — Forstenet (*ovf.*): attonitus, defixus.

Forstille sig: simulare (hvor noget samtidig fremhykles); dissimulare (hvor noget samtidig skjules). — Forstilt: simulatus; fictus. — Forstillelse: simulatio; dissimulatio.

Forstokkelse: pervicacia. — Forstokket: pervicax (i noget: rei alicuius); en f. Synder: homo maleficentissimus; qui facinoribus exsultat.

Forstoppe at: obstruere. — Forstoppelse: udtrs. ved Verbet; som Sygdom: alvus dura; cruditas.

Forstrække: 1) f. én med noget: alicui aliquid suppeditare; forstrakte Penge: pecuniæ promutuæ; 2) f. Lemmer: extorquere (membra, aliquem).

Forstumme at: obmutescere.

Forstyrre at: 1) om fuldstændig Tilintetgjørelse (sjeld.): evertere; 2) f. en Handlings Fremgang: interrumpere; f. én: aliquem interpellare; forstyr mig ikke: ne me obturbaveris; 3) om for-

styrrende Indvirkning paa noget: turbare, perturbare, f. E. f. et Forbund: foedus turbare. — Forstyrrelse: perturbatio; bringe F. i: conturbare, f. E. ordines hostium: Fjendernes Rækker. — Forstyrrer en: turbator; af én: interpellator. — Forstyrret: a) i Sind: perturbatus; animi turbidus; b) i Udseende: vultu turbato (esse); c) f. i Hovedet: male tutæ mentis.

Forstærke at: firmare; f. en Besætning i en By: urbem maiore præsidio firmare; f. en Hær: exercitum augere; f. Stemmen: intendere vocem. — Forstærkning: 1) Handlingen: confirmatio el. ved Verbet; 2) F. af Tropper: præsidia (*Pl.*), ved Rekrutter: supplementum. — Forstærkningsmandskab: vexillarii (i Kejsertiden).

Forstøde at: 1) = forskyde; 2) *egt.*: contundere. — Forstødelse: = Forskydelse.

Forstørre at: augere (især i Antal og Mængde), amplificare (f. E. en By, Værdighed); maiorem reddere (en enkelt Gjenstand); in maius celebrare (ved Omtale). — Forstørrelse: amplificatio, udtrs. især ved Verbet.

Forsulten: famelicus (*sen.*); fame confectus; at være f.: fame confici.

Forsvar: defensio; propugnatio (især for éns Værdighed og lgd.); præsidium (især for én); patrocinium (for Retten); tage i F., yde F.: se forsvare; dette er hans F.: hoc, his armis se defendit; anføre til sit F.: defendere. — Forsvare at: defendere (a, contra: imod); propugnare pro; præsidio esse *el.* patrocinari (alicui); f. én for Retten: caussam alicuius *el.* pro aliquo dicere; f. sig (for Retten): caussam dicere; f. én mod en kommende Fare: aliquem tueri; han forsvarer sig dermed: ea defensione utitur, ut dicat; f. hvad man har sagt: dictum præstare; det f. sig selv: defensione non eget; han kan ikke f. sin Handling for mig: factum mihi probare nequit. — Forsvarer en: defensor; propugnator (især af en Sætning), patronus (for Retten). — Forsvarlig: justus, el. ved ut debuit; om en Bygning: bene ædificatus; undersøge om en Bygning er f.: sarta tecta exigere; overgive en Bygning i f. Stand: ædem sartam tectam tradere. — Forsvarsanstalter; at gjøre F.: defensionem parare. — Forsvarsmiddel: propugnaculum, præsidium. — Forsvarsløs; om Personer: nudus, inermis; om Steder: defensoribus nudatus. — Forsvarsskrift: defensio. — Forsvarsstand; sætte i F., f. E. en By: omnia parare, quæ defensio urbis desiderat; urbem contra impetum hostium munire, firmare; være i F.: munitum esse contra periculum, impetum hostium; være i fuldkommen F.: et opere et præsidio ad hostes propulsandos instructum esse. — Forsvarstale: defensio; holde en F. for én: pro aliquo dicere. — Forsvarsvis; gaa f. frem: bellum illatum defendere.

Forsvinde at: evanescere; f. af Øjesyn: e conspectu abire; f. af Hukommelsen: e memoria effluere; excidere; om Tiden: præterire; om Frygt og lgd.: abire; om Lejlighed: prætermitti; om en Gjenstand: perire. — Forsvinden: udtrs. ved Verbet.

Forsværge at: 1) *trans.*: juratum negare, f. E. at gjøre noget: se aliquid facturum esse; 2) *reflex.*: perjurium in se admittere; pejerare.

Forsyn: providentia.

Forsynde sig: delinquere, peccare (imod: in); *abs.*: nefas committere.

Forsyne at: instruere, ornare, exornare (rigelig) aliquem aliqua re; f. fortil: prætexere (aliqua re). — Forsynelse: udtrs. ved Verbet; sørge for F. med noget: providere, prospicere aliquid. — Forsynet: instructus; ornatus; at være rigelig f. med alt muligt: copia omnium rerum abundare. — Forsynlig: providus. — Forsynlighed: animus providus, (*sjeld.*) prospicientia; uden F.: temerarius, *Adv.*: temere.

Forsæde: locus princeps; føre F.: præesse (rei); den, som har F.: princeps.

Forsæt: consilium, propositum; det er mit F.: propositum mihi est; consilium est; in animo habeo; det er mit faste F.: certum deliberatumque est mihi; constat mihi; fatte et F.: sibi proponere; consilium capere; naa sit F.: destinata efficere; ikke

naa sit F.: conatu excidere; med F.: opera data; consilio; consulto; de industria. — Forsætlig: 1) *Adj.*: udtrs. ved Hjælp af *Adv.*, f. E. et f. Drab: cædes consulto patrata; 2) *Adv.*: = med Forsæt. — Forsætlighed: udtrs. ved Adj., f. E. denne Handlings F. sees af: rem consulto factam esse inde elucet o. s. v.

Forsættes af sin Kurs: cursu excuti; f. til en anden Post: = forflyttes.

Forsætning: enunciatio prior.

Forsøde at: udtrs. ved Hjælp af dulcis, dulcior *el.* ved lenire, solari.

Forsøg: experimentum (som Prøve); tentatio (F. om noget kan opnaaes); conatus (paa et Foretagende); periculum (p. facere: anstille et F.); trods flere F.: sæpe expertus; anstille et F. med: (aliquid, ogsaa aliquem) experiri; ved F.: experiendo. — Forsøge at: conari (et Foretagende); experiri (for at erfare noget); tentare (især for at opnaa noget); periclitari (med Risiko); f. sin Lykke: fortunam (belli) tentare; f. om der kan tilvejebringes Fred, Ro o. s. v.: pacem, silentium tentare; f. at gjøre sin Ret gjældende: jus suum experiri; f. alt: nihil intentatum relinquere; omnia experiri; f. at bestikke én: pecunia aliquem tentare, oppugnare. — Forsøgt (*Adj.*); en f. Mand: vir expertus, versatus.

Forsølvet: argentatus.

Forsømme at: negligere (aliquid; aliquid facere); f. Tid og Lejlighed: tempus, occasionem prætermittere. — Forsømmelig: negligens; at være f. i en Sag: rem negligenter tractare, habere. — Forsømmelighed, Forsømmelse: negligentia, incuria; det er min F.: mea negligentia factum est.

Forsørge at: alere, sustentare; hans Døttre ere forsørgede godt: filiæ bene collocatæ sunt; han har faaet en Datter forsørget: filiam collocavit (in matrimonio). — Forsørgelse: udtrs. ved Verbet. — Forsørger en: altor. — Forsørgerinde: altrix.

Forsørget (af Kummer): moerore confectus.

Fort et: castellum, arx.

Fort (*Adv.*): protinus; porro.

Fortabe sig i: defixum esse in. — Fortabelse: 1) om Tab; under F. af: poena proposita f.E. Livet: capitis; 2) moralsk: turpitudo. — Fortabt: perditus (moralsk f.); animo abjecto (om Forknyttelse), ogsaa: afflictus.

Fortale en: præfatio; prooemium (mere som Indledning); holde en F.: proloqui.

Fortale at: 1) f. én (*sjeld.*): se bagtale; 2) f. sig: in loquendo labi.

Fortand; *pl.*: dentes primores; dentes adversi.

Fortegnelse: index; tabula (især som Katalog).

Fortid: antiquitas; éns F.: ætas transacta; i Fortiden: antiquitus (*Adv.*); Fortids Sæder: mos maiorum; Fortidens Mænd: viri præteriti.

Fortie at: reticere, silentio premere; som bør forties: tacendus; f. noget, som burde siges, ogsaa: celare (noget for én: aliquem aliquid). — Fortielse: reticentia *el.* ved Verbet.

Fortil: a fronte; hvor det forbindes med et Verb. el. Adj. udtrs. det ofte ved Verbets el. Adjektivets Sammensætning med: præ, f. E. præsecare: afskære f.; præfigere: hæfte f.; beslaaet f. med Jern: præferratus.

Fortjene at: 1) ved Arbejde: merere; f. sig Formue: rem quærere, facere; f. paa noget: emolumentum ex aliqua re habere; lucrum ex aliqua re facere; give én noget at f.: quæstum alicui afferre; f. én Penge: alicui pecuniam merere; 2) for sine Handlinger: merere, mereri, promerere (af én: de aliquo); uden at jeg paa nogen Maade har f. det: nullo meo merito; hyppigst udtrs. det ved: dignum esse (ikke f.: indignum esse), f. E. han fortjener Tiltro: dignus est, cui fides habeatur. — Fortjeneste: 1) erhvervet ved Flid: quæstus, lucrum, emolumentum; at have god F. ved: magnum lucrum facere ex; 2) erhvervet ved Handling: meritum; efter F.: merito (modsat: immerito); erhverve sig F. af én: de aliquo bene mereri; han har indlagt sig mange F. af mig: optime meritus est de me; plurima eius merita in me exstant; en Mand af F.: vir virtutibus insignis, laude dignus; naa én i F.:

merita alicuius assequi; 3) om selve Handlingen, som giver F.: laus, f. E. dette var hans største F.: hæc fuit summa laus eius. — Fortjenstlig: laude dignus. — Fortjent: meritus; dignus (ogsaa om ondt); gjøre sig f. af én: bene de aliquo mereri, de aliquo promerere; Løn som f.: merces, smlgn. Talemaaderne under Fortjeneste.

Fortløbende: continuus; en f. Række, f. E. Skove: silva continua.

Fortog: semita.

Fortolke at: interpretari; f. et Sted: enarrare, explicare locum; jeg f. det saaledes: ita illud interpretor ut dicam, censeam og lgd.; eum sensum his verbis subjicio, ut dicam ea significare; f. noget urigtigt: a) med Villie: aliquid in peius detorquere; b) imod sin Villie: prave interpretari. — Fortolker en: interpres. — Fortolkning: interpretatio, explicatio. — Fortolkningskonst: ars interpretandi. — Fortolkningsmaade: interpretatio.

Fortrin: 1) som haves: præstantia; at have F.: præstare; som har F.: potior, præstantior; at have mange F.: multa bona habere; have mange F. fremfor: multo præstare, antecellere (alicui); 2) F. som gives; give én F.: præferre, anteponere aliquem alicui; indrømme én F.: alicui cedere; primas alicui deferre. — Fortrinlig: præstans, excellens; at være f. i noget: præstare re aliqua. — Fortrinlighed: excellentia. — Fortrinsvis: maxime, præcipue.

Fortrolig: 1) om Venskab: famililiaris; meget f.: familiarissimus, intimus; f. Venskab: familiaritas; slutte f. Venskab med én: familiaritatem cum aliquo jungere; staa paa f. Fod med én: familiariter aliquo uti; at være éns f. Ven: versari in familiaritate alicuius, derimod éns fortrolige: intimus (mine f.: intimi mei); 2) om nøje Kjendskab til; f. med: versatus in, undert. intimus (især f. med éns Planer: consiliis alicuius). — Fortrolighed: 1) om nøje Venskab: familiaritas; at leve i F. med én: familiariter, intime cum aliquo vivere; 2) have F. til én: alicui fidere, confidere; fidem alicui habere; ingen F. have til én: alicui diffidere; 3) F. med: consuetudo, notitia el. udtrs. ved Adj.

Fortrop: primum agmen.

Fortryde at: 1) om den angrende Følelse: poenitere; jeg f.: poenitet me (*Gen.*, *Acc.* c. *Inf.*, quod); han plejer at f.: solet eum poenitere; som man f.: poenitendus; som fortryder: poenitens; 2) fortryde paa: ægre, inique ferre (aliquid); som man har Grund til at f. paa: poenitendus. — Fortrydelig: offensus (paa én: alicui; over noget: aliqua re); indignabundus; at være f.: ægre ferre (over noget: aliquid), indignari (over at noget skeer: aliquid fieri, over at noget er skeet: quod aliquid factum sit), succensere, irasci (paa én: alicui); jeg er f. herover: hæc res malé me habet. — Fortrydelighed: ira, stærkere: indignatio. — Fortrydelse: 1) poenitentia; 2) = Fortrydelighed.

Fortrykt: afflictus; fortrykte Omstændigheder: res afflictæ; leve i en f. Stilling: difficultate premi.

Fortrylle at: 1) *egt.*: cantare, fascinare (*sen.*); magicis artibus devincire; 2) *ovf.*: admiratione, voluptate perfundere, in admirationem rapere (aliquem); at være fortryllet: attonitum esse (re aliqua; visu). — Fortryllelse: 1) fascinatio; 2) ved Verbet; 3) den F., som ligger i noget: illecebra. — Fortryllende: 1) magicus; 2) eximius, dulcis.

Fortræd: molestia; tricæ; gjøre én F.: aliquem lædere; volde én F.: molestiam alicui exhibere. — Fortrædelig: 1) om en Person: morosus; stomachosus; 2) om en Ting: molestus; 3) være f. over noget: moleste aliquid ferre; aliquid stomachari; 4) dette gjør mig f.: hoc mihi offensioni est; hoc male me habet; gjøre én f.: stomachum *el.* offensionem alicui movere; blive f. over noget: molestia ex re aliqua affici, molestiam ex re aliqua trahere. — Fortrædelighed: 1) molestia; medføre F.: molestiam habere, exhibere; have mange F.: molestiis conflictari; volde én F.: molestiam alicui asper-

gere; 2) som f. Væsen: morositas. — Fortrædige at: molestum esse (alicui); male habere (aliquem, om Ting).

Fortræffelig: egregius, eximius. — Fortræffelighed: excellentia.

Fortrække at: 1) *intrans.*: abire, discedere; om Fugle: avolare; om Regn og lgd.: non effundi; om Skyer: distrahi; 2) *trans.*: distorquere.

Fortrænge at: loco movere; depellere (især om en Fjende); demovere (fra en Post); lade sig f.: cedere (af én: alicui). — De Fortrængte (om dem, der ere i Nød): laborantes; qui laborant, f. E. hjælpe de Nødlidende og F.: indigentibus et laborantibus subvenire.

Fortrøste at: 1) *trans.*: solari (én med noget: aliquem spe rei alicuius, ogsaa ved jubere aliquem sperare); 2) *reflex.*: fidere, confidere (alicui, fore); f. sig til at gjøre noget: audere aliquid facere. — Fortrøstning: 1) solatium; 2) fides; i F. til: confisus (rei); fretus (re); i denne F.: hac spe fretus.

Fortsætte at: persequi; f. uafbrudt: continuare, non intermittere; f. i noget: perseverare in; Værket er ikke blevet fortsat: opus relictum est, Bogen: non absolutus est. — Fortsættelse: continuatio (rei alicuius); perseveratio (in), el. ved Verbet. — Fortsætter en: maa udtrs. ved Hjælp af Verbet.

Fortumlet: confusus; perturbatus; at blive f.: perturbari, confundi, at gjøre f.: perturbare, confundere.

Fortvivle at: desperare; rebus suis diffidere, spem omnem abjicere. — Fortvivlelse: desperatio; bringe til F.: adducere ad desperationem; i sin F.: rebus suis diffidens. — Fortvivlet: 1) om den, som har opgivet Haabet: exspes; 2) da Stillingen var f.: rebus desperatis = under disse fortvivlede Omstændigheder; 3) et f. Menneske (som man maa f. om): homo desperatus, perditus; 4) drive én til en f. Beslutning: præcipitem aliquem agere; 5) hvor det betegner en høj Grad: vehementissimus, acerrimus.

Fortynde at: attenuare, extenuare (især en Slaglinie og lgd.); f. Vin med Vand: vinum temperare; f. Vin og lgd.: vinum diluere; f. en Gjenstand: rem tenuiorem reddere *el.* rem extenuare. — Fortyndelse: udtrs. ved Verbet; extenuatio.

Fortælle at: narrare, referre; om en Skribent: prodere; (memoriæ) tradere; f. fuldstændigt: enarrare; man f.: ajunt; narratur, dicitur (*oftest pers.*); jeg vil f. hele Sagen, som den er gaaet til: rem, ut gesta est, ordine exponam. — Fortæller en: narrator. — Fortælling: narratio (saavel Handlingen som det fortalte); lille F.: narratiuncula; opdigtet F.: 1) til Fornøjelse: fabula; 2) med Hensyn til at skuffe: mendacium, commentum.

Fortænke at; ikke f. én i noget: non improbare factum alicuius; vitio non vertere alicui aliquid; hvad jeg ikke f. dig i: quod non miror, accuso, reprehendo.

Fortære at: 1) *egt.*: edere, comedere; 2) *ovf.*, om Ilden: absumere; haurire; om Rust: edere; om Tiden: absumere; f. sin Ejendom: bona comedere, consumere; fortæres af Vredens Flammer: incendio iræ conflagrare; fortæres af Sorg og lgd.: confici (re aliqua). — Fortærende: edax. — Fortæring: 1) Handlingen: consumptio el. ved Verbet; 2) det, som fortæres: victus; alimentum; cibaria (*Pl.*); give én fri F.: victum alicui præbere; 3) som Udgift til F.: viaticum.

Fortærsket: contritus.

Fortætte at: condensare; bringe til at fortættes: congelare. — Fortættelse: udtrs. ved Verbet.

Fortøje at: navem religare (ad ancoras). — Fortøjelse: udtrs. ved Verbet.

Fortørne at: (aliquem *el.* animum alicuius) offendere; iram *el.* indignationem *el.* stomachum (alicui) movere; fortørnes: ira incendi; fortørnet: iratus; heftig f.: graviter commotus; være fortørnet paa én: infensum, offensum alicui esse. — Fortørnelse: offensio.

Fortørre at: torrere; exurere (især om Solen).

Forud: 1) om Sted; forud fra, i og

paa: ex, in anteriore parte; f. for: præ, ante; 2) om Tid: ante (diem, tempus); antea; 3) om Fortrin: præ, præter; 4) hvor det forbindes nøje med et Verbum: udtrs. det ved Verbets Sammensætning med præ, f. E. præire: gaa f.; præcavere: vogte sig f.; præcipere: tage, besætte f.; prædicere: sige f.; præstituere: bestemme f.; præmittere: sende f.; præsentire: føle f.; præsagire: ane f. o. s. v., dog, have noget f.: aliquid præcipui habere; være f. for: antecellere, superiorem esse; han har det forud, at: eo meliore loco est (*el.* res ejus sunt), quod. — Forudanelse: præsagitio. — Forudbestemmelse: prædestinatio (*kirkel.*); fatum (*konkr.*); tage F.: prædestinare. — Forudfattet: præceptus; f. Mening: opinio præjudicata *el.* præsumpta. — Forudforkyndende: prænuntius (alicuius rei). — Forudfølelse: præsensio. — Forudse at: providere; prospicere; f. sin Død: mortem præsentire; f. i Tanken: animo, cogitatione præcipere. — Forudsige at: prædicere, conjicere (f. E. quæ tempestas impendeat: Vejret). — Forudsigelse: prædictio. — Forudsætte at: ponere; forudsæt, at han har gjort det: pone, fac, eum hoc fecisse; forudsat at: ea condicione, ita- si. — Forudsætning; fra den F.: inde; under F. af: ita- si; under denne F.: hoc posito, concesso; efter denne F.: si hoc verum sumitur. — Forudvidende: præscius (futuri).

Foruden: 1) *Præp.*: a) præter, super (kun om Forøgelse); b) jeg kan ikke leve foruden ham: ab illo disjunctus; c) bruges sjelden for «uden»: sine, f. E. ikke kunne leve foruden Penge; d) hvor det bruges i Betydning med Undtagelse af: udtrs. det ved *partic. Konstr.* med exceptus, f.E. f. mig: me excepto; 2) *Adv.*: extra; f. at: præterquam quod.

Forulejlige én: alicui molestum esse, molestias facessere. — Forulejligelse: udtrs. ved molestia.

Forulempe at: lædere.

Forulykkes at; om et Skib: naufragio perire; om et Foretagende: non succedere; om et Forehavende: ad irritum cadere; om en Person: perire; et forulykket Menneske: homo adversa fortuna usus, stærkere: homo perditus.

Forunde at: concedere; f. én Adgang: aliquem admittere; forund mig dette: hoc mihi tribue.

Forundre at: 1) f. sig: mirari, admirari (over noget: aliquid, over at: quod, *Acc. c. Inf.*); 2) det forundrer mig: mirum mihi videtur; det skulde f. mig, om: mirabor, si; hvem kan det forundre, om: quid mirum, si. — Forunderlig: mirus; mirificus (kun attributivt); det skulde være f. om: mirum si (ni); i en f. Grad: mirum quantum; *Adv.*: mire, mirum *el.* mirandum in modum. — Forunderlighed: udtrs. ved Adj. — Forundring: admiratio (over noget: rei alicuius); være betagen af F.: stupere; torpere; det vækkede alles store F.: miraculo fuit omnibus; til almindelig F.: cum admiratione omnium.

Forurette én: injuria aliquem afficere; f. først: auctorem injuriæ esse; f. i Pengesager: circumscribere. — Forurettet en: auctor injuriæ. — Forurettelse: injuria; lide F.: injuriam accipere; den lidte F.: injuria illata; F. i Pengesager: circumscriptio.

Forurolige at: 1) *trans.*: sollicitare; f. én: exagitare, exercere aliquem; f. Fjenden: nihil tranquillum apud hostes pati, hostem exagitare; dette f. mig: hoc me angit, me sollicitum habet; 2) *reflex.*: angi, laborare (over: re, ex, de); sollicitum esse (de). — Foruroligelse: udtrs. ved Verbet *el.* sollicitatio.

Forvaaget: vigiliis *el.* vigilando confectus.

Forvalte at: administrare, procurare; dispensare (især Pengesager og Husvæsen); f. et Embede: munere fungi, munus gerere. — Forvalter en: villicus (af en Landejendom); dispensator (Husforvalter); administrator, procurator. — Forvaltning: administratio; dispensatio; procuratio.

Forvandle at: 1) *trans.*: mutare, commutare, convertere (fra: ex; til:

in); 2) *reflex.*: mutari, converti. — Forvandling: mutatio, conversio; undergaa en F.: mutari, converti.

Forvanske at: 1) om at berøve Egenskab og Værd: corrumpere; 2) i den sjeldnere Betydning at lade forkomme: facere, ut aliquid pereat. — Forvanskning: udtrs. ved Verbet *el.* depravatio, corruptio.

Forvare at: servare; f. sig: cavere (aliquid: for noget). — Forvaring: custodia; have i F.: servare; give én noget i F.: aliquid alicui custodiendum tradere; aliquid apud aliquem deponere; i sikker F.: in custodia. — Forvaringssted: receptaculum. — Forvarlig: cautus, providus.

Forvarsel: omen; at være F. for: portendere (aliquid).

Forved: ante.

Forvejen; i F.: antea, se «forud» og udtrs. ligesom det i Reglen ved Verbets Sammensætning med præ.

Forvende at: detorquere, f. E. éns Ord: verba alicuius; f. Retten: jus torquere; f. éns Sind og Igd.: in peius detorquere; f. Ordenen: ordinem invertere. — Forvendelse: inversio *el.* ved Verbet.

Forvente at: exspectare; sperare (noget godt). — Forventning: exspectatio; være over F.: exspectationem superare; imod F.: præter exspectationem; insperato; komme imod F.: insperatum venire; nære en F., staa i en F.: exspectare; ikke efter hans F.: secus atque speraverat; vække F. om sig: facere exspectationem sui; vække F. hos én: exspectationem alicui movere; spem alicui ostendere; i spændt F.: attentus; i spændt F. om: intentus in (f. E. Kampens Udfald: eventum pugnæ). — Forventningsfuld: plenus exspectationis; udtrs. ofte ved attentus (om Ting).

Forvexle at: permutare, permiscere; f. en Person med en anden: alterum pro altero sumere, undert. ved salutare, f. E. han forvexlede Aristides med Lysimachus :| salutavit Aristidem Lysimachum. — Forvexling: udtrs. ved Verbet.

Forvikle at: implicare; forviklet: implicatus, tortuosus; Sagen er forviklet: res impedita, implicata est. — Forvikling: implicatio; huslige Forviklinger: implicatio rei familiaris, undertiden: tricæ domesticæ; rede ud af F.: extricare, expedire; bringe i F.: implicare.

Forvilde at: 1) *trans.*: in errorem inducere; 2) *reflex.*: aberrare (a via); f. sig til: errore aliquo deferri. — Forvildelse: error; Sindets: error mentis; alienatio mentis. — Forvildet: 1) *egt.*: errans; 2) om Opførsel: lascivus; 3) i Sindet: mente captus; male tutæ mentis; undert. cerebrosus.

Forvinde at: udtrs. oftest ved deponere (f. E. Smerte, Sorg: dolorem, luctum); f. et Tab: damnum restituere, reparare; ikke f.: non resurgere ex; jeg har aldeles forvundet: nulla vestigia manent (alicuius rei); han har forvundet Sorgen: dolor eum reliquit; han har forvundet Sygdommen: ex morbo resurrexit, plane restitutus est. — Forvindelse: udtrs. ved Verbet.

Forvirre at: conturbare; stærkere: confundere. — Forvirret: 1) confusus; om en Sag: impeditus; 2) f. i Hovedet: male sanus; male tutæ mentis. — Forvirring: confusio; der blev stor F.: magnæ turbæ ortæ sunt; bringe F. i alt: omnia miscere; midt under F.: in medio tumultu; F. i Sindet: mens alienata; F. i Staten: turbæ; frembringe F.: turbare; turbas movere; løbe om i F.: trepidare; som løber om (er) i F.: trepidus, turbidus.

Forvise at: in exilium ejicere; exterminare; relegare (for en Tid og til et bestemt Sted med Bibeholdelse af Borgerret); deportare (*sen.*, til et fjernere Sted og med Tab af Borgerret). — Forvisning: 1) Handlingen: expulsio, ejectio, relegatio *el.* ved Verbet; 2) Tilstanden: exilium. — Forvisningssted: exilium (især *sen.*); locus exilii.

Forvisse at: 1) *trans.*; f. én om noget: affirmare, confirmare alicui aliquid; at være forvisset om: persuasum habere (persuasum mihi est); 2) *reflex.*: explorare, exquirere; jeg holder mig forvisset om dette: rem dubiam non habeo; hoc compertum

habeo; jeg har selv forvisset mig om: expertus sum (rem ita esse). — Forvisning: fides certa; have F. om: compertum habere; jeg fik den F.: mihi persuasum est; sige med F.: pro certo affirmare; uden denne F.: re non explorata; i denne F.: hac re fretus. — Forvist: vere, certo.

Forvolde at: se foraarsage.

Forvorpen: improbus, perditus. — Forvorpenhed: improbitas; perdita nequitia.

Forvoven: audax, ferox (især om Soldater); gjøre én f.: audaciam alicui addere. — Forvovenhed: audacia; om Soldater hyppigst: ferocia; med F.: audacter, ferociter.

Forvoxen: distortus.

Forvride at: detorquere, distorquere; f. Lemmer: membra luxare *el.* distorquere. — Forvreden: distortus. — Forvridning: distractio el. ved Verbet.

Forvænne at; f. én ved noget: corrumpere aliquem consuetudine alicuius rei; f. én: nimia indulgentia aliquem corrumpere.

Forværre at: 1) *trans.*: in peius mutare; exulcerare; 2) *reflex.*: a) deteriorem fieri; in pejus mutari; Sæderne f. sig: mores depravantur; b) det har forværret sig med ham: α) om en Sygdom: morbus ingravescit; β) om ydre Omstændigheder: res eius iniquiore loco sunt. — Forværrelse: condicio deterior, *el.* ved Verbet; Sædernes F.: depravatio morum. — Forværret: pejor, deterior.

Forværn: propugnaculum.

Forynge at: maa gjengives ved Hjælp af juvenilis, f. E. f. én: speciem, formam juvenilem alicui reddere; forynget: forma juvenili; forynges: juvenescere (*sen.*); denuo juvenem fieri, (tanquam Peliam recoqui). — Foryngelse: udtrs. ved Verbet.

Forædle at: excolere; mitigare (Træer); mollire (en Plante). — Forædling: udtrs. ved Verbet.

Forældes at: obsolescere. — Forældet: obsoletus.

Forældre: parentes. — Forældreløs: orbus *el.* parentibus orbus; f. Tilstand: orbitas; en f. Pige: pupilla; en f. Dreng: pupillus.

Forære én noget: alicui aliquid donare, dono *el.* muneri dare; f. bort; condonare. — Foræring: donum, munus; lille F.: munusculum; F. i Fødevarer el. Penge: sportula, congiarium; faa til F.: muneri accipere; give til F.: muneri dare.

Forøde at: effundere, profundere, dissipare (især en Formue). — Forødelse: effusio. — Forøder en: decoctor; prodigus.

Forøge at: augere; amplificare (især en Størrelse); f. et Rige: fines imperii extendere; f. sin Kredit: ad fidem acquirere; f. éns Vrede, Dristighed og lgd.: acuere, exacuere. — Forøgelse: 1) Handlingen: amplificatio *el.* ved Verbet; 2) det, som udgjør F.: accessio.

Forønsket: exoptatus; optatus.

Forøve at: committere; patrare (især Misgjerning, Drab: facinus, cædem, ogsaa cædem edere).

Fostbrødre: soldurii (et gallisk Ord). — Foster: partus. — Fosterbørn: alumni. — Fosterdatter: alumna. — Fosterfader: nutricius. — Fosterfordrivelsesmiddel: abortivum. — Fostermoder: altrix, nutrix. — Fostersøn: alumnus. — Fostre at: alere, nutrire.

Fourage: se Foder.

Fra: A) *Præp.*: 1) om *Stedforhold*: a) om Udgang fra: a, ab; undert. e, ex (især om Oprindelse); Stedet hvorfra noget skeer: ex, f. E. kæmpe fra et højere Sted: ex loco superiore; ned fra: de; hvor det forbindes med et Bynavn: α) om Afstamning: i Reglen ved et Adj., f. E. fra Athen: Atheniensis, fra Rom: Romanus, sjeldnere ved: natus, oriundus (Athenis, Roma); β) om Bortgang fra: Abl., f. E. fra Athen: Athenis; fra Rom: Roma (samme Regel gjælder mindre Øer; ellers a, ab), men hvor det betegner: fra Omegnen af el. fra Beboerne i en By el. Regeringen der: a, ab; f. Himlen: de coelo *el.* coelitus; f. Grunden: funditus; f. Roden: radicitus; b) om Afstand fra: a, ab, f. E. være borte fra: abesse, distare a; 2) om *Adskillelse*, *Afholdelse og Befrielse* fra: oftest ved Abl., sjeldnere a, ab, undert. ved Dat., f. E.

stjæle noget fra én: auferre alicui aliquid; tage noget fra én: eripere alicui aliquid; skilles fra: discedere a; afholde sig fra: abstinere aliqua re o. s. v., se vedkommende Verber; være fra sin Forstand: insanire; være fra sig selv: mente alienatum esse; raade én fra noget: dissuadere aliquid; 3) om *Udgang* fra: a, ab; fra mig (i Hilsen og lgd.): meo nomine, meis verbis; fra min Side: quod ad me attinet; fra begge Sider: utrinque; 4) om *Tidsforhold*: a, ab; om en bestemt Dag: ex; lige f. Begyndelsen: jam inde a principio; fra først af: inde ab initio; f. nu af: inde ab hoc tempore; f. den Tid af, da: inde adeo quod; vente f. Dag til Dag: diem ex die exspectare; opsætte f. Dag til Dag: diem de die differre; fra Tid til anden: subinde; 5) ved Angivelse af en Forvandling: e, ex; B) *Adv.*; oven fra: a summo; neden fra: ab imo; hvor fra: unde; der fra: inde; tage fra, skyde fra og lgd.: se Verberne.

Fraade at: spumare. — Fraade en: spuma.

Fraadse at: 1) (cibo) se ingurgitare; 2) *ovf.*; f. med noget: aliquid effundere; f. i noget: diffluere aliqua re. — Fraadser en: bucca; homo ventri deditus, gulæ parens; være en F.: ventri operam dare. — Fraadseri: udtrs. ved Hjælp af venter, f. E. ødelægge ved F.: ventre dilacerare (f. E. sin Arv: patrimonium suum); obsequium ventris.

Frabede at: 1) *egt.*: deprecari; 2) f. sig noget: abnuere, recusare aliquid.

Fradrag: udtrs. ved fradrage: a) hvor Talen er om et Beløb: detrahere, deducere, b) hvor Talen er om en Undtagelse: excipere, f. E. med F. af to Miner: deductis, detractis duabus minis (de summa); sælge en Ejendom med F. af Have: horto excepto domum vendere.

Fradømme at: abjudicare (én noget: alicui aliquid, aliquid ab aliquo); f. én en Rettighed og lgd.: interdicere alicui aliqua re. — Fradømmelse: udtrs. ved Verbet.

Frafald: defectio; gjøre F.: deficere, desciscere (ab aliquo); forlede én til F.: aliquem ab aliquo abstrahere. — Frafalde sin Mening: desciscere a sententia sua. — En frafalden: qui defecit.

Fragaa at: 1) *trans.*: infitiari; 2) *intrans.*: udtrs. ved Hjælp af detrahendus, f. E. der f. to Miner: duæ minæ detrahendæ sunt (de summa). — Fragaaelse: negatio, infitiatio; F. af éns Ord: fides violata (af fidem violare: at gaa fra sit Ord). — Fragang: 1) se Afgang; 2) se Fradrag.

Fragt: 1) F. som haves inde: onus; 2) F. som betales: vectura; naulum (*sen.*); betale F.: pro vectura solvere. — Fragte et Skib: navem mercede conducere. — Fragtgods: merces et onera (egl. Ladning og F.). — Fragtsejlads: navicularia. — Fragtskib: navis oneraria. — Fragtskipper: navicularius.

Frakjende at: se fradømme.

Frakjøbe sig: redimere (aliquid).

Fralandsvind: ventus a terra flans, oriens.

Fraliggende: remotus; longinquus. — Fraliggenhed: longinquitas.

Fraliste én noget: dolo (furtim) alicui aliquid auferre.

Fralokke én noget: aliquid ex (ab) aliquo elicere.

Fralægge sig en Beskyldning: crimen amoliri, aversari. — Fralæggelse: udtrs. ved Verbet, undert. defensio (criminis).

Fraraade at: dissuadere (aliquid; ne); dehortari (én noget: aliquem a re aliqua). — Fraraadelse, Fraraaden: dissuasio. — Fraraader en: dissuasor.

Frarane én noget: vi alicui aliquid adimere, auferre.

Fraregne at, Fraregnelse: se fradrage.

Frarive én noget: vi alicui aliquid adimere, eripere.

Frarøve én noget: vi alicui aliquid auferre.

Frasagn: fabula.

Frasige sig noget: aliquid renuntiare, mittere; f. sig noget til Fordel for én: alicui aliqua re cedere; f. sig en Post: abdicare munus; f. sig et Hverv og lgd. (som er overtaget): deponere. — Frasigelse: udtrs. ved Verbet *el.* abdicatio (af en Post).

Fraskille at: sejungere, separare. — Fraskillelig: separabilis. — Fraskillelse: disjunctio; separatio.

Frasnakke én noget: alicui aliquid eblandiri; blandis verbis aliquid ab aliquo elicere.

Fraspænde at: equos disjungere *el.* resolvere.

Frastand: udtrs. ved intervallum, f. E. følge i lang F.: longo intervallo sequi; se noget i F.: procul aliquid conspicere; at være i F.: distare, i lang F.: procul abesse.

Frastjæle én noget: furto *el.* clam alicui aliquid auferre.

Frastødende: molestus; om Ting: qui offendit; offensionis plenus.

Frasværge at: ejurare.

Fratage én noget: alicui aliquid adimere, detrahere; f. én et Embede: munus alicui abrogare. — Fratagelse: udtrs. ved Verbet *el.* abrogatio, ademptio, detractio.

Fratræde at: abire, decedere (fra en Post: munere); f. frivillig: abdicare (magistratum, se magistratu). — Fratrædelse: udtrs. ved Verbet *el.* abdicatio; sjeld.: abitus.

Fratvinge én noget: per vim alicui aliquid exprimere.

Fravende én noget: alicui aliquid surripere *el.* dolo auferre.

Fravige at: desciscere a (især en Mening); declinare *el.* deflectere a.

Fravriste én noget: alicui aliquid extorquere (per vim).

Fravænne et Barn: infantem lacte depellere.

Fraværelse: absentia; i min F.: absens (naar jeg er Handlingens Subjekt), me absente, dum absum. — Fraværende: absens; være f.: abesse.

Fred: 1) mellem Riger: pax; slutte F.: pacem facere; mægle F.: bellum componere; leve i F., have F.: in pace vivere; holde F. med én: pacem cum aliquo servare; bringe til F.: pacare; 2) mellem private: concordia; holde F.: concordiam tueri; lade én i F: missum aliquem facere; ikke lade én i F.: aliquem vexare; have noget i F. for én: tutum ab aliquo; 3) F. i Sjælen: tranquillitas animi; 4) at have Fred for noget: a re aliqua quiescere; 5) Guds Fred!: di te ament. — Frede at: tueri; tutum præstare. — Fredelig: 1) om Tilbøjelighed til Fred: pacis, concordiæ studiosus, amans; quietus; 2) som lever i Fred: pacatus; 3) en f. Tid, Periode og lgd.: tranquillus. — Fredelighed: 1) studium pacis, concordiæ; 2) udtrs. ved Adj.; 3) tranquillitas; 4) quies; otium. — Fredselskende: pacis amans. — Fredløs: proscriptus; erklære én f.: aliquem proscribere; aqua et igni alicui interdicere. — Fredløserklæring: proscriptio; interdictio aquæ et ignis. — Fredsbrud: pax rupta. — Fredsbryder: ruptor pacis. — Fredsbud: pacis nuntius. — Fredsdragt: toga; i F.: togatus. — Fredsbetingelse: condicio pacis. — Fredsforslag: condiciones pacis; gjøre: ferre. — Fredsforhandlinger: actiones de pace. — Fredsforstyrrer: turbator pacis; *ovf.*: civis turbulentus. — Fredsmægler: conciliator pacis. — Fredsslutning: pax. — Fredsommelig, Fredsommelighed: se fredelig. — Fredstegn: velamentum (som bæres). — Fredstid: pax; tempus pacatum; i F.: per otium; in pace; i Krigs- og F.: domi forisque. — Fredsstiftelse: pacificatio. — Fredsstiftende: pacificus. — Fredsstifter: pacificator; auctor pacis. — Fredstraktat: foedus; pax. — Fredsunderhandling: actiones de pace. — Fredsvilkaar: condiciones, leges pacis.

Fredag: dies Veneris.

Fregne: lenticula, lentigo. — Fregnet: lentiginosus.

Frejdig: 1) ligeoverfor Faren: animosus, fortis; 2) ligeoverfor andre og Fremtiden: animo erecto; fidens. — Frejdighed: 1) animus fortis; 2) animus erectus, alacer.

Frelse at: 1) f. én: aliquem servare; f. af en Fare: ex periculo eripere; søge at f. sig: salutem petere; 2) f. noget: aliquid conservare; frelse Staten: rempublicam servare. — Frelse en: salus; F. fra: liberatio a, el. ved Verbet; søge F. i Flugten: salutem fuga quærere; bringe én F.: salutem alicui afferre.

— Frelser en: servator, conservator, liberator; vindex (i Retning af Frihed).

Frem: udtrs. ved Verbets Sammensætning med pro (om Bevægelse), præ (om Udhævelse), f.E. løbe f.: procurrere; glide f.: prolabi; flyve f.: provolare; f. og tilbage: huc illuc, ultro citroque; tænke f. og tilbage over: animo volvere. — Fremad: porro, protinus; udtrs. undertiden ved Verbets Sammensætning med pro, f. E. falde f.: procidere; bøje f.: proclinare.

Fremavle at: procreare. — Fremavling: procreatio.

Fremblabbre at: effutire.

Fremblomstre at: efflorescere.

Frembringe at: proferre; om Jorden: procreare, ferre, gignere; f. Larm: tumultum edere; f. Forvirring, Uro og lgd.: movere; f. store Digtere, Mænd: progignere; f. noget, et Ærinde og lgd.: proferre. — Frembringelse: 1 Handlingen: procreatio el. ved Verbet; 2) det frembragte: udtrs. ved Omskr., f. E. Jordens F.: quæ terra gignit, procreat.

Frembrud: ortus (f.E. Dagens: solis, diei); oftest udtrykkes Ordet ved Hjælp af Verberne: effundere, profundere, erumpere, prorumpere og lgd., f.E. Regnens F.: imber effusus, se effundens, Taarernes F.: lacrimæ se profundentes, obortæ; komme til F. paa en Tid: erumpere in tempus; paa samme Maade udtrs. Frembryden og frembrydende, f.E. de f. Fjender: hostes erumpentes; den f. Nat: nox adveniens; den f. Dag: lux adveniens.

Frembyde at: offerre; præbere; f. sig: se offerre; offerri (om en Lejlighed); naar en Lejlighed f. sig: occasione data.

Frembære at: proferre; f. sin Tak: gratias agere; f. en Hilsen: salutare.

Frembøjet: procumbens, pronus.

Fremdeles: 1) hvor det blot fortsætter Tanken: porro, f.E. se nu f.: videte jam porro; 2) hvor der tilknyttes noget nyt: præterea, f. E. han har f.; 3) brugt om Tiden: porro, f. E. vær f. den samme: fac ut idem sis porro.

Fremdrage at: protrahere; in lucem proferre; f. af Mørket: eruere.

Fremdrive at: propellere, promovere.

Fremfor: præter; super (om Indflydelse og Overlegenhed); udmærke sig f.: antecellere (alicui); elske f.: pluris facere; hvor der skeer en Sammenligning: præ, f. E. lykkelig f. os: beatus præ nobis; f. alt: ante omnia.

Fremfusende: præceps. — Fremfusenhed: ferocitas (om Karakteren); properatio (om Handlingen).

Fremfærd: a) om den hele Maade at være paa: mores; 2) i et enkelt Forhold: ratio; factum; vise en vis F.: præbere se (med et Adj.); gerere se (med et Adv.); smlg. Adfærd.

Fremføre at: producere; f. sine Tanker: cogitationes promere; f. som Exempel, til Vidnesbyrd, en Grund og lgd.: afferre; f. Personer (som Bevis): nominare; f. en Bøn, Begjering: precari, petere; f. et Vidne: proferre testem; f. til Undskyldning: excusare. — Fremførelse: udtrs. ved Verbet.

Fremgaa at; det f. heraf: hinc apparet, elucet. — Fremgang: progressio, progressus; gjøre F. i: progredi in; gjøre F.: progressum facere; have F.: proficere; procedere; god F.: successus, have g. F.: succedere. — Fremgangsmaade: ratio; bruge en F.: rationem instituere; klog F.: prudentia; mild F.: lenitas o.s.v.

Fremglide at: prolabi.

Fremglimte at: emicare.

Fremgry at; Morgenen f.: lux oritur; illucescit.

Fremherskende: 1) om Styrke i noget: præcipuus; 2) om en Egenskab: dominans, prævalidus (om en Last); 3) om Skik: vulgaris, usitatus; at være f.: prævalere.

Fremhykle at: simulare.

Fremhæve at: laudare; laudando tollere; magnifice loqui de. — Fremhævelse: laus el. ved Verbet.

Fremkalde at: provocare; f. Larm, Uro og lgd.: movere, excitare (*Pass.* oriri); f. éns Vrede, Latter: iram, risum alicui movere; om hvad noget har i Følge: afferre (f. E. Frygt, Sorg og lgd.). — Fremkaldelse: udtrs. ved Verbet.

Fremkomme at: nasci, oriri; provenire, prodire (især om Personer, f.E. store Talere); f. med: proferre (aliquid). — Fremkommelig: pervius; ikke f.: invius. — Fremkomst: maa

udtrs. ved Verbet, f.E. de større Taleres Fremkomst: quod magni oratores provenerunt; Sædens F.: seges herbescens.

Fremkonstle at: simulare arte; fremkonstlet (om Stil, Tale): putidus; f. Væsen: affectatio.

Fremlokke at: elicere; provocare (*ovf.*, aliquid ab aliquo).

Fremlægge at: proponere; exhibere (især for Retten el. til Bevis).

Fremme at: juvare, adjuvare; f. éns Vel: aliquem augere. — Fremme en: udtrs. ved Verbet. — Fremme (*Adv.*); at være videre f.: longius processisse; at være f. (paa Scenen): partes agere.

Fremmed: 1) som ikke hører til Landet: a) som hører til et f. Land: peregrinus; fremmede: exteri; f. Folk: exteræ nationes; b) som kommer til et f. Land: advena; optagen fra f.: adventicius; c) som lever udenfor sit Fødeland: peregrinus; 2) som ikke hører til Staten: externus, f.E. Hjælpetropper fra fremmede: auxilia externa; 3) som ikke hører til Familien: alienus; 4) som tilhører andre: alienus, aliorum (alius); 5) som ikke vedkommer én: alienus, f.E. at blande sig i f. Sager: alienis se immiscere; 6) at være f. paa et Sted: a) *akt.*: non novisse; b) *pass.*: ignotum, hospitem esse; 7) alt forekom ham fremmed: omnia nova, insolita illi visa sunt; 8) at være f. for noget: aliquid nescire; alienum (a) re aliqua esse; f. for Videnskaberne: rudis literarum; anstille sig f.: dissimulare se scire; 9) en f. Gjæst: hospes; at have fremmede (som Gjæster): udtrs. ved conviva (en Gjæst), el. convivari (apud aliquem: at være Gjæst hos én); 10) i Tiltale: hospes, f.E. dic, hospes.

Fremragende: 1) *egt.*: eminens; at være f.: eminere; 2) *ovf.*: amplus; en f. Stilling: amplitudo; beklæde en f. Post: amplo munere ornatum esse; at være f.: excellere (i noget: re aliqua); smlg. fremtrædende. — Fremragen: eminentia.

Fremrykke at: progredi; procedere; at være i en fremrykket Alder: ætate jam provectum esse; den fremrykkede Aarstid: udtrs. ved Omskr., f.E. quod major anni pars processerat, i Krig: tempus æstivorum prope exactum. — Fremrykning: progressus.

Fremrække at: porrigere. — Fremrækkelse: porrectio.

Fremseende: providus.

Fremsende at: mittere.

Fremsige at: eloqui, proloqui; f. et Digt: recitare carmen; f. en Formular og lgd. (som skal siges efter): præire (verba, carmen o.s.v.).

Fremskinne at: elucere; effulgere.

Fremskride at: procedere. — Fremskriden: processus (især Talens: orationis), progressus (*egt.* og *ovf.*, f.E. Troppers, Alderens). — Fremskridt: progressio; progressus; gjøre F. i: procedere in; gjøre F.: proficere.

Fremskynde at: accelerare, maturare. — Fremskyndelse: acceleratio el. ved Verbet.

Fremslæbe at: protrahere. — Fremslæbning: udtrs. ved Verbet.

Fremspire at: efflorescere, pullulare, germinare (*sen.*), udtrs. ogsaa ved germen (Spire). — Fremspiren: udtrs. ved Verbet.

Fremspringe at: prosilire. — Fremspringende: projectus; en f. Del af en Bjergkjæde: promontorium.

Fremsprudle at: scatere (især om en Kilde), prosilire; fremsprudlende Vand: scaturigo; scatebra (*digt.*).

Fremstaa at: exsistere; provenire (især om Personer). — Fremstaaende: prominens; projectus.

Fremstamme at: balbutire.

Fremstille at: 1) *trans.*; f. én: aliquem exhibere; f. én for Folket: ad populum producere aliquem; f. noget: aliquid exponere, proponere (især offentlig og til Skue); f. en Person: personam alicuius gerere; 2) *reflex.*: apparere; f. sig for Retten: ad judicium adesse, ifølge Kavtionsforpligtelse: vadimonium sistere, og til rette Tid: vadimonium obire. — Fremstilling: enarratio (af en Begivenhed); udtrs. ellers ved Verbet.

Fremstrække at: protendere, porrigere. — Fremstrækning: udtrs. ved Verbet.

Fremstrømme at: profluere, exundare. — Fremstrømning: aqua profluens.

Fremstyrte at: proruere.

Fremstøde at: propellere; protrudere.

Fremsynet: futuri providus. — Fremsynethed: animus futuri providus.

Fremsætte at: proponere; f. en Mening og lgd.: proferre; f. et Spørgsmaal for én: quæstionem alicui ponere; f. Betingelser: condiciones ferre. — Fremsættelse: udtrs. ved Verbet; undert. propositio.

Fremsøge at: conquirere. — Fremsøgelse: conquisitio.

Fremtage at: promere, depromere. — Fremtagelse: udtrs. ved Verbet.

Fremtid: tempus futurum; for F.: in posterum; sørge for F.: in futurum consulere; se ind i F.: futura prospicere. — Fremtidig: 1) *Adv.* = for Fremtiden; 2) *Adj.*: futurus. — Fremtidsslægten: posteritas.

Fremtræde at: prodire, procedere. — Fremtrædelse: udtrs. ved Verbet. — Fremtrædende: eminens; projectus (stærkt f.), f.E. en f. Dristighed: projecta audacia; smlg. fremragende.

Fremtrække at: protrahere.

Fremtrænge at: prorumpere; om Vand (fremtrængende): profluens; at blive fremtrængt: protrudi (af protrudere: at trænge frem).

Fremture i: perstare, perseverare in. — Fremturing: perseveratio.

Fremtvinge at: vi perferre (især en Lov: legem); extorquere (f.E. confessionem: en Tilstaaelse); evincere (ut).

Fremvirke at: excidere (Metaller). — Fremvirkning: udtrs. ved Verbet.

Fremvise at: monstrare, ostendere; f. Vidnesbyrd og lgd.: exhibere. — Fremviser en: monstrator. — Fremvisning: ostentatio el. ved Verbet.

Fremvoxe at: enasci; f. paa: increscere (rei alicui).

Fremvælde at: scatere, scaturire.

Fremvælte at: provolvere.

Fremvæxt: incrementum; i Konst og Videnskab: progressus, progressio; have F.: in incremento esse.

Fri: 1) om naturlig og borgerlig Frihed: liber; 2) om den, der er uden Tvang og Tryk: liber; solutus (paa fri Fod); sætte paa f. Fod: liberare, solvere, in libertatem restituere; komme paa f. F.: liberari, emitti; f. for Bekymringer: securus, tranquillus; f. for Arbejde: otiosus (for Forretninger), vacuus; f. for Afgift: immunis; at være f. (for Forretninger): otiari; at være f. for: a) vacare (f.E. culpa: for Brøde, munere militiæ: for Krigstjeneste, a metu: for Frygt); b) carere (f.E. doloribus, miseriis: Smerter, Jammer); det staaer frit: permissum est; licet; at have f. Hænder: ad arbitrium suum agere posse; jeg har ikke engang frie Hænder (fordi der er foretaget noget i en Sag): ne integrum quidem mihi est; fri Raadighed: arbitrium, copia; at være f. (i sin Tale el. Opførsel): liberiorem esse, men, at tale frit: libere loqui; give én frit Valg: optionem alicui dare; 3) om Mark, Plads, Beliggenhed: patens, patulus, propatulus; i det frie; in propatulo; in aperto; 4) om hvad der ikke ydes Betaling for: gratuitus; *Adv.*: gratis, gratuito; 5) om Sikkerhed imod: tutus a; holde én f. for: aliquem tutum præstare a. — Fribaaren: ingenuus. — Fribytter: pirata. — Fribytterhøvding: archipirata. — Fribytteri: piratica. — Fribytterskib: navis piratica. — Fridag: dies feriatus. — Frifinde at: absolvere (aliquem alicuius rei, crimine, de vi). — Frifindelse: absolutio. — Frigive at: a) f. en Fange: aliquem dimittere (e carcere); b) en Slave: servum manumittere, liberum esse jubere. — Frigivelse: ved Verbet; manumissio. — Frigiven en: libertinus (*alm.*), libertus (i Forhold til den tidligere Herre). — Frigjøre sig for: expedire. — Frihed: 1) borgerlig og naturlig F.: libertas; sætte én i F.: aliquem liberare; skænke én F.: se frigive; 2) Tilstanden at være fritaget for noget: se Fritagelse; 3) F. som gives el. tages til noget: potestas, licentia; give én F. til: jus *el.* veniam aliquid faciendi alicui dare; tage sig F.: jus sibi sumere; tage sig store Friheder: multum sibi sumere; denne F. havde han taget sig selv: hoc sibi sumpserat; jeg tager mig den F.: audeo; 4) have F. til at gjøre noget: aliquid suo jure facere posse; jeg har F. til: mihi licet, permissum est; 5) F. for Forretninger: otium; leve i F.: otiari. — Frihedsaand: amor, stu-

dium libertatis. — Frikjende: = frifinde. — Frimodig: ingenuus; liber. — Frimodighed: animus ingenuus; i Tale: libertas; med F.: libere; ingenue. — Fripostig: nimis liber; procax (mere dadlende). — Fripostighed: nimia libertas; procacitas. — Frisindet: liberalis; libertatis amans. — Frisindethed: liberalitas; animus libertatis amans. — Fristat: respublica libera. — Fristed: asylum. — Fritage at: liberare, solvere (aliquem aliqua re); f. for Straf: poenam (alicui) remittere; impunitatem (alicui) concedere; f. for Skat: immunitatem (alicui) concedere. — Fritagelse: liberatio; F. for Afgift: immunitas; F. for Straf: impunitas (Tilstanden), poenæ remissio (Handlingen); F. for Krigstjeneste: vacatio. — Fritid: otium. — Fritime: hora vacua. — Frivillig: voluntarius; *Adv.*: ultro, sponte (mea, tua, sua).

Fri at: 1) (aliquam) in matrimonium petere, nuptiis ambire; 2) undert. = befri. — Frier en: procus.

Frille en: pellex (en gift Mands F.); concubina, amica.

Frisk: 1) modsat fordærvet: recens, f. E. f. Kjød, Vand: caro, aqua r.; f. Luft: aura libera, pura; 2) om hvad der nylig er blevet til el. skeet: recens, f. E. f. Blomster: flores recentes; et f. Saar: recens vulnus; f. Sammenlimning: r. conglutinatio; f. Minde: memoria recens o.s.v.; 3) om Helbredstilstand: a) modsat saaret: incolumis, recens; b) om Sundhed overhovedet: vegetus, validus; blive f.: convalescere; at være f.: vigere; c) f. Tropper, Soldater: integri milites; f. Kræfter: vires integræ (modsat svækkede); 4) om Udseende, Farver: lætus; 5) f. Mod: animus fortis; være ved f. Mod: animo bono, forti esse. — Friskhed: a) integritas; b) vigor (ogsaa om Udseende); ellers ved Adj.

Frist: mora (temporis); en Dags, Times F.: usura unius diei, horæ; tilstaa endnu en F. af faa Dage: paucos dies prorogare; udbede sig en F. for at overveje noget: dies nonnullos ad deliberandum (deliberandi caussa) petere, poscere; forlange en kort F.: exiguam diem postulare.

Friste at: 1) om Fristelse: tentare, sollicitare (aliquem *el.* animum alicuius); f. én til: aliquem pellicere ad; lade sig f. til: pellici ad; 2) f. Lykken: fortunam tentare; f. sin Lykke: fortunam periclitari; 3) om Lidelse: pati; f. en haard Skæbne: fortuna adversa uti; vim fortunæ experiri; 4) f. Livet: vitam propagare; f. et kummerligt Liv ved noget: miseram vitam aliqua re tolerare. — Fristelse: sollicitatio; illecebra (som ligger i noget) el. ved Verbet. — Frister en: tentator, sollicitator.

Frisør: cinerarius, ciniflo (*sen.*).

Fritbor: terebra.

Fritte at: sciscitari, percontari (ab, ex aliquo). — Fritten: percontatio.

Fro: hilaris. — Frodig: lætus (nærmest med Hensyn til Udseendet); prosper. — Frodighed: prosperitas el. ved Adj.

Frokost: jentaculum; prandium; at spise F.: prandere; som har spist F.: pransus.

From: 1) i religiøs Retning: pius: 2) af Karakter: mansuetus. — Fromhed: 1) pietas; 2) mansuetudo.

Fromme; paa Lykke og F.: temere.

Front: principia (*Pl.*) *el.* acies (i Militærsproget); frons; angribe i F.: adversum agmen aggredi; for Fronten: in primæ acie; gjøre F. mod Fjenden: infestis signis contra hostem consistere; med Flanken som F.: transversis principiis.

Frossen: gelu astrictus; om Lemmer og lgd.: rigidus. — Frost: gelu; bidende F.: acutum gelu. — Frostvejr: frigora (*Pl.*).

Frue: a) som Husmoder: domina, hera; b) som Dame: matrona (som oftest tillige Husmoder); *Adj.*: matronalis. — Fruentimmer: mulier; et ungt F.: puella; virgo (ugift). — Fruentimmerkaabe: ricinium (især i Sorg); palla; amiculum. — Fruentimmerkjole: stola. — Fruentimmerven: mulierosus. — Fruentimmervis paa: muliebriter. — Fruentimmerbolig el. -værelse: gynæceum. Sammensætninger dannes ved Adj. muliebris, f. E. Fruentimmerdragt: vestis muliebris.

Frugt: 1) *egt.*: fructus (alm.); fruges

(af Mark); poma (af Træer); give F.: fructum edere, ferre; indhøste F.: fructus, fruges percipere; første F.: primitiæ; 2) *ovf.*: fructus; emolumentum; høste F. af: fructum capere *el.* ferre (ex re aliqua, alicuius rei). — Frugtbar: fertilis og fecundus (skikket til at frembringe Frugt; fecundus mest om levende Væsener); frugifer og fructuosus (som frembringer Afgrøde = frugtbringende); ferax (som giver rigelig Afgrøde); et f. Aar: annus felix; et f. Træ: arbor felix; en f. Skribent: auctor uber; en f. Jordbund: solum uber; f. paa noget: fertilis alicuius rei. — Frugtbarhed: fertilitas; ubertas (Jordens, Talens F.); fecunditas. — Frugtbargjøre at: fertilem reddere. — Frugthandler: pomarius. — Frugthave: pomarium. — Frugtkammer (-kjelder): pomarium. — Frugtkjærne: semen; os (med haard Skal om). — Frugtsommelig: 1) prægnans (dog mest om Dyr); gravidus, ved én: ex aliquo; være f.: ventrem ferre; uterum gerere; blive f.: concipere (ex aliquo); 2) gaa f. med noget: aliquid moliri. — Frugtsommelighed: graviditas. — Frugtstilk: racemus. — Frugttræ: pomus; arbor pomifera.

Frugte at: prodesse; valere (især om Ord, Anseelse, f. E. dette Raad frugtede: hoc consilium valuit). — Frugtesløs: irritus; inutilis; være f.: frustra esse, ad irritum cadere, fructu carere; blive f.: effectu carere. — Frugtesløshed; udtrs. ved Adj.; undertiden inutilitas.

Fryd: lætitia. — Fryde at: 1) *trans.*: lætitia (aliquem) perfundere; 2) *reflex.*: lætari. — Frydefuld: lætitiæ plenus. — Frydelig: lætus. — Frydesang: cantus lætus. — Fryderaab: clamores læti.

Frygt: timor (af Frygtsomhed); metus (af Forsigtighed); hæftig F.: formido; Grund til F.: metus; nære F.: esse in metu; indjage, volde F.: metum (alicui) facere; timorem (alicui) injicere, incutere; komme i F.: metum concipere, el. ved timor incessit (aliquem *el.* alicui); for én: a) Gen. el. et Adj. (f. E. F. for Kongen: timor regius), el. a; b) i Betydning paa - Vegne: de. — Frygte at: timere, metuere (se Frygt); vereri (om Ærefrygt og i formildende Udtryk, f.E. jeg f. for, at det ikke er ganske rigtigt: vereor ne; jeg f. for at sige: vereor dicere); f. stærkt: formidare, pertimescere; horrere; f. noget el. for noget: a) aliquid (aliquem); b) paa éns Vegne: alicui, paa nogets Vegne: de, f. E. for mit Liv: de vita mea, ogsaa *Dat.*, f.E. f. for Friheden: libertati timere; c) f. at: ne; f. at ikke: ut; om Modløshed: *Inf.*, f. E. jeg f. for at gjøre noget: timeo aliquid facere. — Frygtagtig, frygtsom: timidus. — Frygtelig: terribilis, formidolosus; *Adv.*: horrendum in modum. — Frygtløs: impavidus. — Frygtsomhed: timiditas; animus timidus; med F.: timide.

Fryndser: fimbriæ; med F.: fimbriatus.

Fryse at: 1) *egt.*: algere (*subjekt.*), frigere (*objekt.*); 2) bringe til at f.: congelare; (*sen.*) gelare; 3) f. til: congelare; Vandet f.: aqua conglaciat.

Fræk: petulans; impudens (ligeoverfor andre); protervus. — Frækhed: petulantia, impudentia; frons; protervitas; med F.: impudenter.

Frænde en: propinquus. — Frændemord: parricidium. — Frændskab: propinquitas.

Frø et: semen. — Frøkorn: granum, semen.

Frø en: rana; en lille F.: ranunculus.

Frøken: virgo nobilis.

Fuge en: compages; coagmentum; undert. junctura.

Fugl: avis; lille F.: avicula; en F. hvoraf der toges Varsler: a) præpes (naar de toges af dens Flugt); b) oscen (naar de toges af dens Sang el. Skrig); i Modsætning til uvingede Dyr: volucris. — Fuglebur: aviarium, receptaculum avium. — Fuglefangst: aucupium; drive, gaa paa F.: aucupari. — Fuglefænger: auceps. — Fugleflok: grex avium. — Fuglelim: viscum. — Fugleskræmsel: formido. — Fuglespaadom: augurium. — Fuglespaamand: augur. Fuglevildt: aves (*Pl.*).

Fugte at: madefacere. — Fugtig:

madidus (især udvendig); at være f.: madere; om Værelser, Luft og lgd.: humidus. — Fugtighed: humor.

Ful: teter; foedus. — Fulhed: foeditas.

Fuld: 1) om det, som er fyldt: plenus (af noget: rei alicuius); f. af (om enkelte Gjenstande): completus, repletus aliqua re (puerorum, mercatorum r.); et f. ladet Skib: navis onusta; 2) om Overflødighed; have fuldt op af: affluere (aliqua re); have f. op at bestille el. have alle Hænder fulde: occupatissimum esse; multis negotiis districtum esse, distineri; han har f. op at gjøre med sit eget: rerum suarum satis superque ei est *el.* rerum suarum satagit; i fuldt Maal: abunde; abundanter; 3) hvor det forstærker el. formindsker et Begreb; jeg véd det fuldt vel: satis scio; jeg troer fuldt og fast: persuasum mihi est; det er min fulde Agt: destinatum mihi est, mihi constat; med f. beraadt Hu: consulto; i fulde to Aar: per duos annos; det er ikke fuldt et Aar siden: nondum plenus annus transactus est, ex quo; i f. Fart: a) om en gaaende el. løbende: cursu effuso; b) om en ridende: equo admisso, incitato; c) om en kjørende: equis admissis; rotis currentibus; af f. Hals: summa voce; 4) om Fuldstændighed: plenus; f. Betaling: totius summæ solutio; f. Tal: integer numerus; legitimus *el.* justus numerus (af en Forsamling); 5) om en Person: ebrius. — Fuldbaaren: maturus; at blive f.: maturescere; ikke f.: immaturus. — Fuldbringe at: perficere, peragere. — Fuldbringelse: ved Verbet el. perfectio, peractio. — Fuldbyrde at: exsequi; f. et Ægteskab: nuptias conficere; f. Dødsstraf: supplicium sumere (over: de). — Fuldbyrdelse: ved Verbet el. confectio. — Fuldelig: plane, omnino. — Fuldende at: absolvere (især et Arbejde, Konstværk); conficere, finire; ad finem perducere; Værket var i Begreb med at blive fuldendt: opus in effectu jam erat. — Fuldendelse: absolutio, perfectio el. ved Verbet. — Fuldender en: confector. — Fuldendt (om Fortrinlighed): perfectus, expletus omnibus suis numeris. — Fuldendthed: maturitas (i legemlig el. aandelig Henseende), el. ved Adj. — Fuldføre at: peragere, ad finem perducere; f. en Misgjerning, et Drab: perpetrare. — Fuldførelse: perpetratio; exædificatio (af en Bygning), el. ved Verbet. — Fuldfører en: confector. — Fuldkomme en Befaling: imperata facere; f. et Løfte: fidem exsolvere, liberare. — Fuldkommelse: udtrs. ved Verbet. — Fuldkommen: 1) om Fuldkommenhed i og for sig: perfectus, absolutus; 2) hvor det forøger el. formindsker et Begreb: ab omni parte; det er min f. Overbevisning: persuasum habeo *el.* mihi est; 3) om Fuldstændighed, Helhed: cui nihil deest; plenus; at være f.: omnes numeros habere. — Fuldkommenhed: 1) absolutio, perfectio; bringe til F.: ad perfectionem perducere; perficere (*egt.*); at forstaa noget til F.: plane intelligere, en Konst og lgd.: callere; naa den højeste F.: ad summum pervenire; han forstod til F.: percalluit (af percallescere: at lære at forstaa til F.); 2) Fuldkommenheder: virtutes. — Fuldmaane: luna plena. — Fuldmagt: auctoritas, arbitrium; uindskrænket F.: libera mandata (*Pl.*); at have F.: auctoritatem (alicuius rei faciendæ) habere; at give én F.: arbitrium omnium rerum alicui permittere; ifølge F.: ex mandato. — Fuldmyndig: sui juris. — Fuldmægtig: procurator; cui auctoritas alicuius rei administrandæ data, permissa est. — Fuldskab: ebrietas. — Fuldstændig: integer, cumulatus, cui nihil deest; gjøre f.: cumulare, complere, explere; at være f.: omnibus suis partibus expletum esse; give en f. Beretning om: enarrare. — Fuldstændiggjøre at: explere. — Fuldstændighed: integritas; for F.s Skyld: ne quid prætermittam, relinquam. — Fuldtallig: plenus; legitimus; gjøre f.: explere, supplere numerum; gjøre f. igjen: reficere, f.E. copias. — Fuldtallighed: numerus legitimus, justus; en f. Forsamling: frequentia. — Fuldvoxen: adultus; saasnart han var bleven f.: simul (atque) adolevit. — Fuldvoxenhed: ætas adulta; pubertas. — Fuldvægtig: justi ponderis.

Fund: 1) Handlingen: inventio; 2) det fundne: inventum.

Funke en: scintilla. — Funkle at: fulgere; scintillare; om Øjnene: ardere; om Havet: vibrare. — Funklen: fulgor; ardor (om Øjnene).

Fure en: sulcus; at drage F. = fure: sulcare (agrum); sulcos imprimere, agere; Sorger have furet hans Pande: curæ contraxerunt, adduxerunt frontem ejus, (*digt.*) frontem rugis sulcarunt.

Furie en: furia; F. som hævne Fordrydelser: scelerum furiæ, som hævne Moderen, Broderen: furiæ maternæ, fraternæ. — Furieagtig: furialis.

Fuske at: negligenter curare, tractare (med noget: aliquid). — Fusker en: malus opifex; homo imperitus. — Fuskeragtigt Arbejde: opus malum, pravum.

Futeral: theca; involucrum.

Fy!: phui; apage!

Fylde at: implere, complere; f. igjen: replere. — Fylde en: copia; ubertas (Talens); Tidens F.: maturitas (temporis); af Hjertets F.: ex intimo animi sensu; en Taler, som besidder F.: uber orator; at skrive med F.: uberius scribere. — Fyldest; gjøre F. = fyldestgjøre: satisfacere (alicui); jeg har faaet F.: mihi satisfactum est, satis accepi; give F.: satis dare. — Fyldestgjørelse: satisfactio. — Fyldig: 1) om det, som besidder Fylde: copiosus (især om Tale); uber (især om Æmne); 2) om det, der har Omfang: amplus. — Fyldighed: copia, amplitudo. — Fylding: 1) det, som tjener til Opfyldning: cæmenta (*Pl.*), tomentum (i en Madradse); 2) i Kogekunsten: fartum.

Fynd: gravitas, vis; give Talen F.: orationem intendere; tale med F.: cum gravitate, graviter loqui; med større F.: maiore conatu. — Fyndig: gravis. — Fyndighed: = Fynd.

Fyr en: pinus (af F.: pineus); tæda betragtet som harpixydende Træ); picea. — Fyrrepind: tæda.

Fyr et: 1) pharus = Fyrtaarn; 2) sjeld. = Ild. — Fyre at: ignem subjicere. — Fyrig: alacer (til Handling); acer (af Karakter); f. Sprog: commotum dicendi genus; en f. Taler: orator acer in dicendo. — Fyrighed: alacritas, ardor; med F.: ardenter, acriter.

Fyrretyve: quadraginta: f. til hver: quadrageni; f. Gange: quadragies; f. aarig: quadragenarius; den fyrretyvende: quadragesimus.

Fyrste: princeps, rex. — Fyrstelig: udtrs. ved principis; principe dignus; (*sen.*) principalis; f. Værdighed og Fyrstendømme: principatus. — Fyrstinde: regina.

Fysik: physica (*Pl.*). — Fysiker: physicus. — Fysisk: udtrs. ved Hjælp af naturæ, corporis.

Fysiognom: physiognomon. — Fysiognomi: lineamenta oris; vultus.

Fæ: 1) om Dyr: pecus (smaat Kvæg); armentum (stort Kvæg); 2) om et Menneske: pecus; bestia. — Fæavl: res pecuaria. — Fæisk: ad belluarum naturam accedens; det er f.: belluarum est.

Fædrearv: patrimonium. — Fædreland: patria. — Fædrelandsforræder: perduellis; proditor patriæ. — Fædrelandsk: patrius. — Fædrelandskjærlighed: amor patriæ. — Fædrene: patrius (som hører til el. kommer fra en Fader); paternus (som egner en Fader). — Fædrenestad: patria (urbs).

Fæl: foedus; teter. — Fælhed: foeditas el. ved Adj.; om Legemet: deformitas.

Fælde at: 1) *egt.*: cædere; 2) *ovf.*: a) f. én ved Vidner: testibus aliquem cædere, ved Dom: aliquem comdemnare; b) f. Dom: rem judicare; sententiam pronuntiare *el.* judicium facere (om den samlede Ret); sententiam ferre *el.* pronuntiare (om den enkelte Dommer); f. Dødsdom: capitis damnare; c) f. Taarer: lacrimare; lacrimas fundere; 3) om Dyr: exuere, f.E. Horn: cornua; 4) f. sammen: compingere, coagmentare.

Fælde en: 1) *egt.*: decipula (*sen.*); muscipula (Musefælde); fovea; undert. laqueus; 2) *ovf.*: insidiæ; gaa i Fælden: insidiis capi.

Fælle en: socius; optage som F.: socium asciscere. — Fælled: ager communis. — Fælles: communis (cum aliquo; inter aliquos; alicui

cum aliquo; nostrum, illorum); have f.: udtrs. ved commune esse, communicatum esse; det f. Bedste: salus publica; sørge for det f. Bedste: in commune consulere; gjøre noget f.: aliquid cum aliquo communicare; gjøre f. Sag med én: consilia cum aliquo communicare; f. Husholdning: victus communis; f. Skrift og Sprog: communio literarum et vocum. — Fællesskab: societas, communio, communitas; slutte F.: societatem jungere; de have F. i alt: communitas omnium rerum inter eos est; i F.: communiter; gaa i F. med én: societatem cum aliquo inire, coire.

Fænge at: ignem concipere. — Fængbar, fængelig: ad ignem concipiendum aptus; qui ignem facile concipit.

Fængsel: carcer, custodia; kaste i F.: in carcerem *el.* vincula conjicere; komme, blive sat, kastet i F.: in carcerem *el.* vincula conjici, in custodiam dari; at være i F.: custodia teneri; flygte fra F.: ex vinculis effugere. — Fængsle at: 1) *egt.*: = kaste i F.; 2) *ovf.*; f. én: aliquem *el.* animum alicuius devincire; aliquem defigere (af Forbavselse, paa Pletten); f. Folks Øjne: oculos hominum in se avertere; have Opmærksomheden fængslet paa: intentum esse in *el.* alicui rei; Sygdom har fængslet ham til Lejet: morbus lectulo eum affixit. — Fængsling: udtrs. ved Verbet.

Fænomen: monstrum; visum *el.* species (som viser sig for Øjet); undert. res.

Færd: 1) om Maaden at være paa i det hele: mores (*Pl.*), ratio vitæ; 2) i et enkelt Anliggende: ratio; 3) Krigens, Fredens F.: bellum, pax; 4) fra første F.: inde ab initio; 5) være i F. med: a) om et begyndt Foretagende: agere; occupatum esse in; b) om et paatænkt Foretagende; at være i F. med at gjøre noget: in eo esse, ut, *el.* perifrastisk Konjug., f.E. han er i F. med at rejse: profecturus est; in eo est, ut proficiscatur; 6) give sig i F. med noget: aggredi aliquid (ad, aliquid facere). — Færde; hvad er paa F.: quid agitur? der er Fare paa F.: periculum imminet; res in periculo est; altid at være paa F.: semper festinare; der er noget paa F.: aliquid novi est; der er intet paa F.: nihil est; noli timere. — Færdes at: 1) paa et Sted el. i noget: versari (in); 2) om Rejse: commeare; f. frem og tilbage: ultro et citro commeare. — Færdsel: frequentia; undert. commeatus.

Færdig: 1) i Henhold til noget forestaaende: a) færdig til: paratus (ad, aliquid facere); expeditus (især om den, som af Natur el. Vane er færdig til); gjøre sig f. til noget: se ad aliquid parare *el.* rem, aliquid facere parare, f. E. gjøre sig f. til Afrejse: iter parare; b) han var færdig at: haud procul abfuit a, el. ved: parum abfuit, quin; 2) om en Fuldendelse: a) gjøre færdig: absolvere, perficere; b) f. med et Værk: udtrs. ved Hjælp af Verberne conficere, absolvere, expedire, f.E. jeg er f. med Arbejdet, Bogen: absolvi opus, librum; jeg er f. med disse Besværligheder: has molestias expedivi; blive f. med noget: re aliqua defungi; c) om selve Værket: absolutus, ad finem perductus; d) om Forberedelsernes Fuldendelse; jeg er f.: paratus sum; han er f. til at gjøre det: jamjam facturus est; han vil snart være f.: mox se expediverit; e) blive f. med én: aliquem conficere; jeg skal snart blive f. med ham: hunc facile expediam; 3) om Villighed: promptus; 4) om Duelighed: peritus. — Færdighed: usus (opnaaet ved Erfaring og Vane); dexteritas (F. paa Hænderne); facultas (f. dicendi: i at tale); besidde F. i: versatum, expeditum esse in; én, som besidder mange Færdigheder: homo multarum artium; med F.: prompte, expedite.

Færgemand: portitor. — Færgeløn: vectura; naulum (*sen.*).

Fæste at: 1) om Fastgjøren: a) *egt.*: figere; f. et Baand: astringere; f. ved Baand: alligare, vincire; f. et Søm: clavum pangere; f. til: affigere (ad el. *Dat.*, f. E. f. én til Korset: cruci aliquem affigere); f. i: infigere *el.* defigere in; f. Haaret op: religare comam; b) *ovf.*: defigere, f.E. f. Øjnene paa noget: oculos in aliquid defigere; f. Opmærksomheden paa: (animum) attendere ad; f. sine Tanker paa noget:

cogitationes suas in re aliqua figere; f. i Sindet: in mente defigere; f. i Hukommelsen: memoriæ mandare; f. Lid til: fidem (alicui) habere; f. Bopæl: sedem figere; 2) om Leje: a) *egt.*; f. selv: conducere; f. bort: locare, elocare; f. Tjenestefolk og lgd.: mercede conducere; b) *ovf.*; f. sig en Pige: puellam pacisci. — Fæste et: capulus (paa et Sværd, en Dolk). — Fæstepenge: arrhabo.

Fæstning: arx; castellum. — Fæstningsarbejde: opus; munitio. — Fæstningsarbejder en: munitor. — Fæstningsværker: munitiones; munimenta.

Fætter: patruelis (hvis Fædre ere Brødre); consobrinus (hvis Mødre ere Søstre); sobrinus (*alm.*). — Fætterskab: cognatio.

Føde at: 1) om Ernæring og Underhold: a) *egt.*: alere, sustentare; f. Kvæg: pascere; f. op med: nutrire (aliqua re); b) *ovf.*: alere, f.E. ignem alere; 2) om Frembringelse, Bringen til Verden: a) *egt.*: parere (en Dreng: puerum, en Pige: puellam); partum (virilem, muliebrem) edere; fødes: nasci; f. Tvillinger, Trillinger: partum geminum, trigeminum edere; født: natus, ortus, editus (aliquo *el.* aliqua; ex fratre, sorore); født efter Faderens Død: postumus; en f. Romer: origine, natu Romanus; f. til noget: ad aliquid natus; b) *ovf.*: parere, gignere. — Føde en: alimentum; cibus (kun om Menneskers); pabulum, pastus (kun om Dyrs). — Fødeby, Fødestad: urbs natalis; patria. — Fødeland: patria. — Fødemangel: inopia cibi. — Fødemiddel: alimentum. — Fødeplet, Fødested: locus natalis. — Fødevarer: cibaria. — Fødsel: partus; fetus (især om Dyr); for tidlig F.: abortio; før, efter éns F.: ante, post aliquem natum; give én ved hans F.: nascenti alicui dare; undertrykke en Sammensværgelse i dens F.: conjurationem nascentem comprimere; fra sin F.: ex quo natus est; af F.: gente, natione (hvor Talen er om Fædreland), origine (= af Byrd); af fornem, god, lav F.: illustri, honesto, humili loco natus. — Fødselsaar: annus natalis. — Fødselsdag: dies natalis. — Fødselstime: hora natalis.

Føje at: 1) *trans.*: a) om Forøgelse (f. til): addere, adjicere, adjungere ad; ascribere (til noget skrevet); b) om Forbindelse (f. sammen): conjungere, connectere; c) om Styrelse: regere; føje noget saaledes at: eo rem perducere, ut; d) f. Anstalt til: instituere; parare; e) føje én: alicui obsequi, morem gerere, morigerari; f. noget efter noget: aliquid accommodare ad; 2) *reflex.*: a) f. sig efter én: alicui obsecundare, obsequi; f. sig efter noget: se accommodare ad; b) Sagen f. sig godt, slet: res bene, male evenit; hvordan Sagen saa end vil f. sig: utcunque evenerit res; c) *upers.*; som det kan f. sig: ut sors tulerit; det føjede sig saaledes at: res eo adducta est, ut; accidit, ut (om ren Tilfældighed). — Føje en; med F.: jure, merito; ikke uden F.: haud immerito. — Føjelig: facilis; ad obsequium proclivis; et f. Sind: animus prolixus. — Føjelighed: facilitas; animus prolixus; ligeoverfor én: obsequium (alicuius *el.* in aliquem); dette skete af F. imod Broderen: hoc obsequenter fratri factum est.

Føje (*Adj.*); i en f. Stund: paulisper; om en f. Stund: post paulum; en f. Stund efter: paulo post.

Føjte om: circumvagari; circumvolitare (in).

Føl: pullus equinus.

Føle at: 1) *trans.*: a) om Berørelse: tangere; tentare (for at undersøge); b) om indre Fornemmelse: sentire; f. forud: præsentire; f. Glæde, Sorg, Beundring og lgd. udtrs.: α) enten ved Verb., f. E, gaudere, dolere, admirari, β) el. ved percipere, f.E. gaudium, dolorem ex aliqua re percipere, capere, γ) el. ved affici, f.E. gaudio, dolore; c) om ydre Fornemmelser: sentire (*sjeld.*), affici; stærkere: confici, vexari, f. E. føle en ulidelig Tørst: siti confici, vexari; føle Smerte ogsaa dolere, f.E. jeg f. Smerte i Saaret: ex vulnere doleo, i Foden: pes mihi dolet; d) faa at føle: = føle, f.E. dette fik jeg at føle (ved): hoc sensi (in); lade én f.: facere, ut aliquis sentiat, el. ved exercere, f.E. lade én f. sin Gjerrighed,

sin Grusomhed: avaritiam in aliquem, crudelitatem in aliquo exercere; 2) *reflex.*: a) *abs.*; som f. sig: jactans, jactantior; f. sig mere: se magis extollere; b) forbundet med et Partc.: se sentire, f.E. slaaet: abjectum, prostratum; c) f. sig for: tentare, f. E. f. sig for, hvorledes en Protest vil blive optagen: intercessionem tentare, om der er Haab om Fred: spem pacis. — **Føleevne**: tactus. — **Følelig**: 1) som man kan tage og føle paa: tractabilis; 2) om Indtryk: sensibilis; 3) om Styrke: gravis, f.E. Tab, Fornærmelse: grave damnum, gravis injuria; en f. Kulde: frigus acerbum. — **Følelse**: tactus (som Sands); sensus (baade legemlig og aandelig); menneskelig F.: humanitas *el.* sensus humanitatis; naturlig F.: natura; have naturlig F. for: natura propensum esse ad; F. for Skam: pudicitia, for Ære: pudor; F. af Medlidenhed: misericordia; sædelig F.: verecundia; fin F.: sensus mollis; have F. for: sensu (alicuius rei) moveri; én, som ingen F. har: homo inhumanus, immunis (uden F. for andre); som har F.: homo liberalis, humanus (som har menneskelig F.), verecundus (som har sædelig F.); i F. af noget: conscius, conscientia (*Abl.*) alicuius rei; efter min F.: ex meo sensu. — **Følelsesfuld**: humanitatis plenus. — **Følen**: attrectatio. — **Følesløs**: a) a sensu alienatus; sensus expers; være f.: sensu carere; blive f.: sensum amittere; b) være f., f.E. af Kulde: (gelu) torpere; blive f.: torpescere, obtorpescere. — **Følesløshed**: immanitas; immunitas (for andres Smerte); torpor (om Lemmer). — **Følsom**: mollis (om Modtagelighed for ydre og indre Indtryk); humanus. — **Følsomhed**: humanitas *el.* animus mollis.

Følge at: 1) i *Rummet*: sequi, comitari; f. umiddelbart: subsequi; om venskabelig Ledsagelse: prosequi, deducere (især om Klienter), f. E. f. én til Døren: usque ad fores aliquem prosequi (ogsaa consequi); f. hjem: domum reducere; følges ad: una ire; ikke kunne f. én: aliquem non æquare; f. én til Jorden: exsequias ire alicui, aliquem comitari, funus alicuius prosequi; 2) i *Række*: sequi; f. i et Embede: (alicui *el.* in locum alicuius) succedere; den ene Krig f. den anden: bellum ex bello oritur; lade den ene Krig f. den anden; bellum ex bello serere; lade Forbrydelse f. paa Forbrydelse: scelus alio scelere cumulare; Dødsfald følger paa Dødsfald: aliud super aliud cumulatur funus; 3) i *Tid*: sequi; f. strax efter: consequi, insequi; f. umiddelbart efter: excipere; den ene Tid følger paa den anden: ætas ætati succedit; det **følgende** Aar, den f. Dag: annus, dies consequens, sequens, men i Henhold til noget forbigangent: insecutus, f.E. de f. Tider viste: tempora insecuta; om det alm. tilkommende: futurus, venturus; den f. Tidsalder: postera ætas; enhver f. Tid: omne inde tempus; 4) om *Efterlignelse* og *Tilslutning til*: sequi, consequi aliquem (som Mønster); aliquem *el.* vestigia alicuius persequi, prosequi (i Mening og Færd); f. éns Spor: vestigia alicuius premere, sequi; 5) om *Adlyden*; f. en Befaling, Lov: obtemperare imperio, legi; 6) om *Virkning*: nasci, oriri, proficisci ex; dette f. naturligt heraf: illud ex hoc natura consequitur; 7) om *Resultat*; heraf følger: hinc efficitur, sequitur, intelligitur; 8) f. med Øjnene: oculis insequi. — **Følge** en: 1) Tilstanden, at ét følger paa et andet: consequentia; consecutio (rigtig Følge); Begivenhedernes F.: ordo, series rerum; 2) være i F. med: aliquem comitari; at være i F.: una ire; som er i uafbrudt F.: continuus, non interruptus; 3) om det, som følger af noget: undert. eventus, exitus, f. E. ikke kunne indestaa for Følgerne: eventum rei præstare non posse, bedømme alt efter Følgerne: ex eventu omnia judicare, men udtrs. hyppigst ved Omskr., f.E. en logisk F.: consequens; saaledes bliver F. at: sic fit ut; det er en naturlig F.: consequens est; at være en naturlig F. af: consequi ex; at være F. af: = følge 6, 7, vid, at dette er en F. af din Ubesindighed: scito, hoc temeritate tua factum esse; at have til F.: afferre, f. E. have éns Død til F.: mortem alicui afferre; dette havde til F.: hinc factum est, ut; dette kan have farlige Følger: pericula inde red-

undare possunt (in aliquem); dette vil have slemme F. for ham: magna incommoda (mala) inde in eum redundabunt; dette vil have slemme F.: magna incommoda ex illa re nascentur; ingen véd, hvilke F. dette kan have: nemo scit, quo res eruptura sit, quem eventum res habitura sit; jeg frygtede disse F.: timebam ne evenirent ea, quæ inde orta sunt; alt godt vil blive F. heraf: omnia prospera hinc evenient. — **Følge** et: comitatus; give én sit F.: aliquem prosequi, comitari; uden F.: incomitatus; med et stort F.: magna comitante caterva; med et ringe F.: parum comitatus; Kejserens F., eller det F., som ledsagede en Befalingsmand til Provinserne: comites; cohors. — **Følgagtig**: facilis (in obsequium); at være f.: facilem se præbere (alicui). — **Følgagtighed**: obsequium; animus facilis. — **Følgelig**: propterea; quæ quum ita sint; quum ita res se habeat; om logisk Slutning: per consequentiam; ergo. — **Følgende** (som Adj.): smlg. følge 3; paa f. Maade: ita, tali modo, han holdt f. Tale: talem orationem habuit; in hanc sententiam locutus est; han skrev følgende Brev: literas misit, quarum exemplar infra scriptum est; hans Fremgangsmaade var f.: ratio eius hæc fuit. — **Følgerig**: gravis. — **Følgerække**: ordo, series, consequentia. — **Følgeskab**: se Følge 2; gjøre F.: prosequi, comitari. — **Følgesvend**: pedissequus (Tjener); sectator (som stadig følger). — **Følgeværdig**: dignus imitatione *el.* quem imitemur.

Før (*Adj.*): maa udtrs. ved crassus (tyk) el. pinguis (fed). — **Førhed**: udtrs. ved Adj. — **Førlighed**: valetudo.

Før: 1) *Præp.*: ante; f. Dag: ante lucem; 2) *Adv.*: a) ante, f.E. to Dage f.: biduo ante; længe f.: multo ante; kort f.: brevi ante; b) om tidligere Tid: antea, antehac, men om en nylig udløben Tid: nuper, modo, f. E. jeg saa ham f.: nuper illum vidi. — **Førend**: ante-quam, prius-quam; før skal-end: ante (*Fut.*)-quam (*Konj.*); jeg vil før gjøre dette, end at: potius hoc faciam, quam ut. — **Først**: 1) primus, prior (af to); den f., den anden: alter-alter; ille-hic; den første (blandt flere): princeps; første Gang: primum; for det første: primum, primo; den f., der gjør det: qui primus fecerit; den f., jeg møder: cui primo occurrero; 2) først og fremmest: ante omnia; det første, jeg kan: quam primum; 3) først paa Natten: prima *el.* concubia nocte; først paa Vinteren: ineunte hieme og lgd.; 4) først vilde han ikke tro det: initio non credidit; 5) nu først: jam demum; da først: tum demum; f. senere: post demum; f. nylig: modo demum; f. dengang: ibi demum; f. han: is demum; 6) fra f. af: inde ab initio; fra f. til sidst: a summo ad imum; ab ovo ad malum; 7) hvis først: si semel; 8) den første Dag i en Maaned: Kalendæ; den første den bedste: primus quisque; 10) om Fortrinlighed: præstantissimus; 11) med det første: propediem. — **Førstefødselsret**: jus ætatis. — **Førstegrøde**: primitiæ. — **Førstkommende**: proximus, qui proxime sequitur. — **I Førstningen**: initio.

Føre at: 1) *hvor en Bevægelse foregaaer*: a) ved noget levende: ducere; Bevægelsens Retning angives ved Verbets Sammensætning; Bevægelsen til, fra, ind, hjem og tilbage, afsides, sammen, omkring, over, ved: ad-, ab-, intro-, re-, se-, con-, circum-, trans- (traducere, ogsaa trajicere, f.E. copias flumen: Tropperne over Floden); føre for Retten: in jus adducere; f. i Fængsel: in carcerem includere; b) ved noget livløst: ferre; føre til, ind, tilbage, bort, sammen: ad (af)-, in-, re-, ab (au)-, con-ferre; føre Varer ind og ud: importare, exportare; om Vinden: agitare; f. med sig: secum ferre; om Vind og Vand: auferre; f. opad en Flod, f.E. Korn: frumentum fluvio subvehere (modsat: devehere); om Transportmidler: vehere, om Lastdyr tillige: portare; 2) *uden at nogen Bevægelse foregaaer*: a) om Styrelse; f. et Skib: navem regere, agere; f. en Hær: exercitui præesse; f. Kommando: cum imperio esse; f. Regering: summæ rerum præesse; b) om Handling og Udførelse; f. en Sag: caussam dicere *el.* defendere; f. Bevis: argumentis firmare (for noget aliquid); f. Vidner: testibus firmare;

(for noget: aliquid); f. Proces: (cum aliquo) jure contendere; litem orare; f. Krig: bellum gerere; c) om hvad én har hos sig: gerere, f.E. f. Vaaben: arma gerere; d) om hvad noget fører med sig: afferre; Tiderne føre det med sig: tempora ita ferunt; Naturen f. det med sig at: natura fert, ut; e) f. Navn: nomen gerere, habere; appellari; f. Tale: uti oratione; f. saadan Tale: tales voces spargere, jacere; f. noget i sit Skjold: aliquid moliri, parturire; f. én bag Lyset: aliquem decipere; verba alicui dare; alicui imponere (især ved at benytte éns Lettroenhed); f. Klage: querimoniam habere; queri; f. det store Ord: magna loqui; gloriari; f. Ordet: dicere; f. et kostbart Liv: sumptuose vivere; f. det over sit Hjerte: animum inducere ad; f. til Indtægt og Udgift: acceptum, expensum aliquid ferre; f) om Indvirkning paa; f. én til: aliquem adducere, impellere ad, ut; f. én i Fristelse: aliquem tentare; f. én paa Afveje: transversum aliquem agere; f. én ud af en Vildfarelse: errorem alicui eripere; f. én paa glat Is: in fraudem aliquem deducere, impellere; f. én i Fordærvelse: aliquem pessumdare; f. én i Ulykke: calamitatem alicui afferre; g) Sagen er ført dertil: res eo adducta est; h) føre op: = opføre; føre med: = medføre. — Følelse: udtrs. ved Verbet; administratio (= Ledelse). — Fører en: dux.

G.

Gaa at: A) *personlig:* 1) *hvor der foregaaer en Bevægelse*: 1) om *levende* Væsener: a) ire; g. en Tur: ambulatum ire, ambulare; gaa et Sted hen: aliquo se conferre, proficisci (f. E. Romam, ogsaa ire); g. sin Vej: abire, g. din Vej: facesse te hinc (derimod, g. sin egen Vej: suo arbitrio agere); g. et Ærinde: mandatum perficere; g. en lang Vej: viam (iter) longam (longum) conficere; hvorfor gaaer du ikke: quid stas? b) hvor Bevægelsens Retning nærmere bestemmes ved en Præp. el. et Biord: α) g. *af*, fra Vejen: de via deflectere; β) g. *bort*: abire, discedere; γ) g. *efter* noget: aliquid petere; δ) g. *forbi*: præterire; ε) g. *fra*: abire a, ex (urbe); relinquere; g. fra Arbejde: ab opere faciendo redire; g. fra det (i Tale): hærere; ζ) g. *frem*: procedere, prodire; incedere (med Anstand og Højhed); η) g. *hjem*: redire (domum); g. *i* Land: egredi; g. i Seng: cubitum ire; g. i Bad: lavatum ire; g. i Skole: ludum frequentare; g. i Retten: in jus ire; g. i Bugter: gyros trahere; ϑ) g. *igjen*: post mortem alicui se offerre *el.* apud superos versari; ι) g. *imøde*: obviam (alicui) ire; κ) g. *ind*: intrare, introire; g. ind paa én: aliquem invadere, petere; λ) g. *ind i*: inire, ingredi (urbem, in urbem); μ) g. *løs* paa: (aliquem) petere; impetum (in aliquem) facere; ν) g. *med*: comitari; ξ) g. *ned*: descendere, ad en Trappe: per scalas; ο) g. *om*: circumire; g. om til: circumire (domos, urbes); π) g. *op*: ascendere; g. *op* og *ned* paa: obambulare (campum), op og ned foran: obambulare (campo); ρ) g. *over*: trajicere (over Vand), over et Bjerg: montem superare; σ) g. *paa* Jagt: venatum ire; g. paa Græs: pasci; τ) g. *til*: adire, i Betydn. gaa stærkere: gradum accelerare *el.* addere; g. til Bords: accumbere; g. til Sengs: cubitum ire; g. til Ankers: ancoras jacere; g. til Sejls: solvere; g. til Arbejde: ad opus faciendum accedere; υ) g. *ud*: exire, egredi; 2) om *livløst*: a) om et Hjul: circumverti; Solen, Jorden og lgd.: moveri; Vand: fluere, Søen gaaer højt: mare turbidum est, gaa over Bredderne: elabi, in agros effundi; et Skib: solvere (naar det forlader en Havn), currere; Posten og lgd.: proficisci; en Dør: aperiri (op), claudi (i); ikke gaa i: α) om en Dør: claudi non posse; β) om hvad der ikke kan rummes: omskrs., f.E. Kornet gaaer ikke i Laden: horreum fru-

mentum non capit; b) g. *af* Lave: corrumpi, lædi; c) g. *i* Stykker: frangi; g. i Staa: consistere; d) g. *igjennem*: descendere, penetrare per; perforare (især om Vaaben, ogsaa trajicere); e) g. *løs*: solvi, dissolvi; f) Vinden g. *om*: ventus vertitur; g) g. *over*: frangi; h) g. *ud*: exire; i) g. *under*: subsidere, perire, om et Skib: frangi, demergi; j) Klokken gaaer *til*, f.E. ni: hora octava jam præteriit. — II) *uden at der foregaaer en Bevægelse*: 1) om *levende* Væsener: a) hvor det betegner at være, vise sig i en vis Forfatning: esse, f.E. g. nøgen: nudum *el.* nudo corpore esse; g. med bøjet Hoved: capite demisso esse; b) g. *af*: abire (fra en Post: munere, magistratu), decedere (provincia); g. af med Sejren: superiorem abire; victoriam reportare; g. Glip af: re aliqua excidere; c) g. *efter*: obtemperare, obsequi (alicui, imperio); d) g. *forbi*: transire, omittere; lade g. forbi: prætermittere; e) g. *fra*: violare (fidem: sit Ord; promissum: sit Løfte); g. fra Forstanden: mente alienari; de potestate mentis exire; f) g. *i* et Aar: annum ætatis agere; g. i Arv med: coheredem esse (alicui); g. i Rette med: cum aliquo expostulare; g. i Barndom: repuerascere, delirare; g. i Staa: hærere; g. i Borgen: spondere, vadem esse (pro); g. i Forbøn: deprecari; g. i sig selv: redire ad meliorem animum, poenitentiam; g. i Frygt: in metu, timore esse, ne (at), ut (at ikke); g. i Døden for: mori pro, mortem oppetere pro; g) g. *igjennem*: salvum evadere ex (en Sygdom, Fare), sustinere, ferre (Nød, Sorg); h) g. *itu*: frangi, discuti; i) g. *med* (om hvad der bæres): gerere; j) g. *ned*, han gaaer ned ad Bakke nu: jam res eius labuntur, deteriore loco esse coeperunt; k) g. *om* én: circa aliquem versari; l) g. *op*, det gaaer op ad Bakke med ham: res eius augentur, meliore loco sunt; m) g. *over* til én: ad aliquem transire, deficere *el.* desciscere (fra én over til en anden); g. over til andet: transgredi ad (til Fjendtligheder: ad infesta), til éns Mening: pedibus in sententiam alicuius ire, alicui *el.* ad sententiam alicuius accedere; n) g. *paa* egen Haand: suum judicium sequi; suo modo vivere; (i en Handling) suo arbitrio agere; o) g. *til* Haande: ministrare, adesse (alicui); nødig g. til noget: ægre animum inducere ad aliquid faciendum; g. tilgrunde: perire; g. tilbunds: ad vivum resecare; 2) *om livløst*: a) om Tiden: labi; om Varer, g. højt: magno vendi; Sagen g. ikke paa denne Maade: hac via res non procedit; Rygtet gaaer: fama fert, it; g. godt: procedere, succedere; g. slet: parum procedere; g. langsomt: tarde succedere; alt gaaer efter Ønske: omnia recte se habent; gid alt maa gaa godt: quod felix faustumque sit; b) hvor Ordet nærmere bestemmes ved en Præp. el. et Biord: α) g. *af*; om Varer: emptores invenire, facile vendi; g. af Brug, Mode: obsolescere; g. af Minde: e memoria excidere; g. af i en Sum: detrahi (de summa); det skal ikke g. saadan af: non sic abibit; alt gaaer vel af: omnia recte cedunt; omnia succedunt; β) g. *an*: succedere; om Vilkaar: probari posse, probabilem, tolerabilem esse; γ) g. *efter* Ønske; alt gaaer efter Ønske: omnia recte se habent, gik efter Ønske: ex sententia ceciderunt; δ) g. *for*: a) om Foretrækken: anteponi; b) om Omdømme: haberi, existimari, (f.E. han gaaer for en god Mand: vir bonus habetur); hvad gaaer her for sig: quid hic agitur? ε) g. *fra* én (ved Auktioner): ab aliquo abire; ζ) g. *frem*: procedere; η) g. *hen* (om Tid): præterlabi; prætermitti; ϑ) g. *i*; i Glemme: in oblivionem adduci; g. i Langdrag: trahi; g. i Arv: jure hereditatis tradi, om en Sygdom: per successionem tradi; g. i Svang: grassari; ι) g. *igjennem*; Vejen g. i.: via est, ducit per; om et Forslag, en Lov: probari, juberi; om en Sag: perferri; om en Mening: vincere, placere; κ) g. *imod*: adversari; reflare (alicui; om Lykken, Vinden); om en Sag: exitum adversum habere; λ) g. *ind*: cessare; μ) g. *med*: obsequi (alicui); om Penge og lgd.: absumi, consumi; alle hans Penge g. med til disse Udgifter: omnes pecuniæ eius in illos sumptus abeunt; ν) g. *op*: absumi; g. lige op: pares inter se esse; Indtægt og Udgift g. lige op: ratio acceptorum et expensorum par est; g. lige op til: pertinere usque ad; ο) g. *over*: desinere, cessare; om hvad der g. itu: frangi; g. over Skrævet:

modum omnem excedere; π) g. *tabt*: excidere, perire; ρ) g. *til*: a) ved Brug: consumi, absumi; b) der gaaer mange Penge til Arbejdet: opus magnorum sumptuum *el.* sumptuosum est; c) fortælle hvorledes, noget er gaaet til fra først til sidst: ordinem rei alicuius exponere; σ) lade en Gren gaa *tilbage*: ramum adductum remittere; lade et Kjøb g. tilbage: redhibere rem; τ) g. *ud*: exire; om Ild: exstingui, om Væxter: mori; g. ud til (om hvad der vender ud til): vertere in, prospicere; g. ud over én: redundare in aliquem, over én selv: recidere in aliquem; g. ud paa: spectare, om en Mening: eo decurrere; Vejen gaaer lige ud: via recta regione est; B) *upersonlig*; hvordan det end gaaer (el. g. af): utcunque res evenerit, cesserit; ingen véd, hvordan det vil g.: nemo scit, quo res eruptura sit; saaledes g. det: ita fit; saaledes g. det i Verden: is est rerum ordo; sic res humanæ se habent; det g. underligt til: mire evenit; det g. godt, slet med ham: bene, male cum eo agitur; gid det maa g. vel: quod bene vertat; gid det maa g. dig vel: feliciter tibi; det g. for sig: agitur res; hvorledes g. det: quid agis? quo loco sunt res tuæ? hvorledes g. det med Helbreden: ut vales? det g. mod Vinter og lgd.: hiems appropinquat; det g. paa Livet: vita agitur; det g. ofte paa: sæpe evenit; det g. over mine Kræfter: vires meas superat; ultra vires est; der g. stort Ry af: magnus rumor est de; der gik Ild i Huset: domus ignem concepit; der er gaaet Bud efter ham: arcessitur; der g. ingen Dag og lgd.: nullus dies præterit, prætermittitur.

Gaade en: ænigma; give én en G. at løse: ænigma alicui ponere. — Gaadefuld: obscurus; plenus ænigmatum.

Gaar; i Gaar: heri; i G. Aftes: heri vesperi; i G. Morges: heri mane o.s.v.; i G. Nat: nox hesterna; Levninger fra i G.: reliquiæ hesternæ og lgd. — — Gaarsdagen: dies hesternus.

Gaard: 1) = Hus: domus; 2) = Gaardsplads: area; om den indre af Bygninger omgivne Gaard: cavædium; om det ubedækkede Midtrum i denne: compluvium; 3) G. paa Landet: prædium (i Byen: prædium urbanum); villa rustica. — Gaardskarl: mediastinus.

Gaas: anser; *Adj.*: anserinus. — Gaasesti: hara anserum.

Gab: 1) om Dyr: rictus, fauces (*Pl.*); 2) om en Aabning: hiatus; 3) et Aagab: ostium, os. — Gabe at: 1) *egt.*: oscitare; g. over, efter: inhiare (rei alicui); 2) om hvad der ikke hænger sammen: hiare. — Gaben: oscitatio. — Gabestok: svarer omtrent til furca, patibulum; sætte én i Gabestokken (*ovf.*): aliquem traducere.

Gade en: via; platea; vicus (Husrækkerne); paa Gaden: a) om Ophold paa: in publico; b) om Bevægelse til: in publicum, f. E. gaa ud paa G.: in publicum prodire; fra G. til G.: vicatim. — Gadedør: janua. — Gadehjørne: compitum (som befærdet Sted); flexus viæ *el.* anfractus viæ.

Gaffel: (kjendtes ikke, hvorimod et Redskab med to Tænder kaldtes: furca, med tre: tridens); en gaffelformet Støttepæl: furca.

Gage en: maa udtrs. ved merces, pretium *el.* stipendium.

Gal: 1) om Sygdom paa Forstanden: udtrs. efter Graden ved male sanus, insanus, vesanus, amens, furibundus; om Dyr: rabiosus; være g.: insanire, furere; blive g.: furore incitari, capi, in amentiam incidere; gjøre én g.: aliquem ad insaniam redigere; jeg er ikke saa g. at: non eo insaniæ perveni, ut; er du g.: satin' sanus es? du er da vel ikke g.: non eo usque insanire te arbitror; fuld og g.: ad insaniam potus; 2) om hvad der ikke er rigtigt: perversus (især om Mening og Handlemaade); falsus; komme paa gale Veje: a virtute deficere; føre én paa gale Veje: transversum aliquem agere; komme galt afsted: offendere; in calamitatem incidere; han er kommen g. afsted: infortunium illi accidit; komme ind paa en g. Vej: de via deflectere *el.* declinare; at gjøre det for galt: modum excedere (in re aliqua); hvis noget var gaaet g.: si quid offensum esset; si quid adversi accidisset; det er for galt: hoc vero ferri nequit. — Galskab: insania, vesania, amentia, furor; om Dyr:

rabies; det er (el. tyder paa) G.: amentis *el.* amentia est.

Galan: amasius (*sen.*); adulter.

Galde: bilis; fel (oftest om Dyr); bringe G. til at løbe over: bilem (alicui) commovere; Gift og G.: pus et venenum; G. er nær ved at løbe over: bilis urit jecur.

Gale at: canere. — Galen: cantus (galli).

Galge: furca; arbor infelix; klynge op i G.: de infelici arbore suspendere. — Galgenfugl (som Skjældsord): crux.

Galop; i G.: equo admisso, citato, concitato (om Rytteren); cursu citato (om Hesten). — Galopere at: equo admisso vehi; cursu citato ferri.

Galt en: maialis.

Galæble: galla (*sen.*).

Gammel: 1) om Personer: a) af Alder: senex; grandis natu; en g. Kone: anus; vetula (noget foragtelig); blive g.: *α*) senescere, consenescere; *β*) abs. = blive en g. Mand: ad senectutem pervenire; senem fieri; *γ*) blive g. ved: insenescere (rei alicui); hvor Alderen tilføjes: natus, f.E. tyve Aar g.: viginti annos natus; hvor g.: quot annos natus? hvor g. blev han: quot annos vixit? saa g. blev han: tot annos vixit; han er lige saa g. som jeg: pari ætate mecum est; Venner, der ere lige g.: amici æquales; b) som er fra g. Tid (modsat ny): vetus, f.F. g. Venner: veteres amici; g. Soldater: veterani; c) som hører til den gamle Tid: antiquus; Folk i g. Dage: antiqui; d) en g. Skjelm: veterator; 2) om Ting: a) af Alder: vetus, f.E. et g. Træ: vetus arbor; med Bibegreb af Ærværdighed: vetustus; b) som er fra gamle Dage (modsat ny): vetus, f.E. g. Adel: vetus nobilitas; c) som hører til gamle Dage: antiquus, f.E. den g. Enighed: antiqua concordia; d) i Modsætning til Nutiden: pristinus, f.E. indsætte i de g. Rettigheder: in pristina jura restituere; med Bibegreb af Ærværdighed: priscus; e) om hvad der er ødelagt ved Tiden: obsoletus, f.E. et g. Hus: domus obsoleta; g. Klæder: vestes tritæ; én, der giver sig af med slige g. Ting: veteramentarius; f) fra el. i g. Dage: antiquitus (*Adv.*); g. Tider: vetustas; den g. Tid: antiquitas (ogsaa g. Historie). — Gammelagtig: vetulus. — Gammeldags: 1) med Bibegreb af Ærbødighed: vetustus; om Dyd, Ærlighed, Redelighed og lgd.: antiquus, priscus; en Mand af g. Sæder: vir prisci moris; g. simple Sæder: mores prisca simplicitate; 2) om hvad der er af Brug: obsoletus.

Gammen: lætitia; leve i Fryd og G.: læte agitare.

Gane en: palatum; hvor Ordet *ovf.* bruges saaledes, at der tænkes paa Smag, Lækkermundethed: gula, f.E. hvad der kildrer Ganen: irritamenta gulæ.

Gang: 1) Gjerningen at gaa: itio; ingressus; incessus (med Anstand og om en Guddom); 2) Maaden at gaa paa: ingressus, incessus; have en langsom, hurtig G.: lento, citato ingressu uti; komme i langsom, hurtig G.: lente, cito incedere; Naturen har givet Mennesket oprejst G.: natura hominem erexit; 3) om livløse Tings Bevægelse: a) *egt.*: motus, f.E. Jordens, Solens G.: motus terræ, solis; sætte i G.: agitare, movere; være i G.: agitari, moveri, om et Hjul: circumverti; faa Munden paa G.: linguam solvere; b) *ovf.*; det er Naturens G.: id rerum natura fert; det er Tingenes, Begivenhedernes G.: is ordo rerum est; det er Menneskelivets G.: sic res humanæ se habent; Livets G.: usus vitæ; Talens G.: ingressio orationis; Krigens G.: ratio belli; det er Krigens G.: talia in bello fieri solent; ratio belli ita fert; lade en Sag have sin G.: progressum rei non impedire; Sagen er i G.: res agitur, faaer en anden G.: aliter procedit; 4) om et til G. indrettet Sted: via; ambulatio (indrettet til Spadseren); xystus (imellem to Trærækker); porticus (en bedækket G.); cuniculus (under Jorden); fori (paa et Skib; imellem Tilskuerbænke); 5) hvor der angives en Gjentagelse; den G.: tum; denne G.: nunc; en anden G.: alias, alio tempore; sidste G.: postremum; nu for sidste G.: hoc postremum; én G.: semel (ogsaa: én G. for alle); to G.: bis; tre G.: ter o.s.v.; paa én G.: simul, uno tempore; ramme to paa

én G.: duos uno ictu ferire; mange G.: sæpius; takke mange G.: magnas gratias agere; jeg vil mange G. hellere: multo malo; hvor mange G.: quoties? saa mange G.: toties; første, anden, tredie G. o.s.v.: primum, iterum, tertium o.s.v.; to Gange saa stor: altero tanto maior; tre G. saa stor: ter tanto maior; mange G. større end det kunde ventes efter: multiplex quam pro; hvormeget er to G. to: bis bina quot sunt? tre G. tre: ter terni. — Gangbar: 1) om en Vej: pervius; 2) om hvad der er i Brug: usitatus. — Gangsti: semita; callis (især for Kvæg og over Bjerge).

Ganske: 1) *Adj.*; bruges sjeld. for »hele«, f.E. den g. Verden: cunctus terrarum orbis; af mit g. Hjerte: ex animi sententia; 2) *Adv.*; hvor det forøger el. formindsker et Begreb: a) omnino, plane; ikke ganske (ved et Verbum): prorsus non; g. faa: admodum pauci; g. anderledes: longe secus, aliter; multo aliter; g. nylig: nuper admodum; g. vel: satis bene; g. rigtigt: bene; g. snildt: scite; jeg véd g. vist: certo scio; Sagen er g. vist vanskelig: res sane difficilis est.

Garde en: satellites (*Pl.*); corporis custodes (*Pl.*).

Garderobe: vestiarium (*sen.*); éns G.: vestes alicuius.

Garn: 1) om ulden el. linned Traad: filum; i en Væv: stamen (Rendegarn); 2) G. til Fiskeri: rete; verriculum (som trækkes); 3) G. til Jagt: plaga (til store Dyr); casses (*Pl.*); rete; sætte G. ud: retia tendere, ponere; 4) faa én i sit G.: aliquem irretire. — Garnnøgle: glomus; vinde i et G.: glomerare. — Garnstang: ames.

Garnison: se Besætning.

Gartner: olitor; topiarius (Konstgartner). — Gartneri: topia (orum), topiaria (især Konstgartneri).

Garve at: pellem *el.* corium subigere. — Garver en: coriarius. — Garvning: udtrs. ved Verbet el. subactio.

Gasse en: anser masculus.

Gave en: 1) det, som skjænkes: donum (alm. og til Guderne); munus (især i en Anledning); donarium (til et Tempel); congiarium (af en anseet Mand til Folket, især af en Mynt); donativum (til Soldater i Penge); largitio (især for at bestikke); sportula (en lille G., især til Klienter, af Mad el. Penge); donatio (Gave som Handlingen at give); honor (Æresgave); Lykkens, Naturens G.: quæ fortuna, natura tribuit; G. af Medlidenhed og lgd.: beneficium (hvor der altsaa lægges Vægt paa Giverens Stemning og Modtagerens Trang); en G. af Folket: beneficium; give til G.: dono *el.* donum dare aliquid; donare; 2) *ovf.*; at have Guds Gaver af: abundare, diffluere (aliqua re); 3) om Aandsgave: vis, facultas; Aandens Gaver: animi facultates; at have Gave til: omskrs., f.E. som har store Gaver til at forstille sig: artifex simulandi et dissimulandi quidquid placet; som har G. til at være en Taler: facultate oratoria præditus o. s. v. — Gavmild: liberalis, largus; munificus (i det store); benignus (i det mindre); at give g.: largiri; en g. Giver: largitor. — Gavmildhed: 1) Egenskaben hos én: liberalitas; munificentia; benignitas; 2) largitas, f. E. Jorden yder sin Afgrøde med største G.: terra fundit fruges cum maxima largitate; med G.: large.

Gavl: fastigium.

Gavn: utilitas, fructus; høste G. af: utilitatem capere, fructum percipere ex; baade af Navn og G.: et nomine et re; uden G.: inutilis; at være til G. for: prodesse, utilem esse (alicui); det er til G. for dig: e re tua *el.* ex usu tuo est; det er til Statens G.: e re publica est; det er ikke til vort G.: non ex usu nostro est. — Gavne at: 1) (alicui) prodesse, usui *el.* utilem esse; e re *el.* ex usu (alicuius) esse; 2) *upers.*: expedire, conducere. — Gavnlig: utilis; salutaris; saluber (især for Legemet). — Gavnlighed: utilitas; salubritas (f.E. Klimaets: coeli). — Gavnrig: utilis. — Gavntræ, Gavntømmer: materia.

Gavtyv: furcifer; improbus.

Ged: capra; *dem.*: capella; *Adj.*: caprinus. — Gedebuk: caper, *dem.*: capellus; hircus, *dem.*: hirculus; en ung G. = Gedekid: hædus; *Adj.*: hædinus. Sammensætninger dannes ved Hjælp af caprinus, f.E. Gede-

melk: lac caprinum; Gedehaar: lana caprina.

Gedehams: vespa.

Gejl: libidinosus, salax; at være g.: prurire. — Gejlhed: libido; prurigo.

Gejstlig: ecclesiasticus. — Gejstlighed: ecclesiastici, clerici.

Gebærder: se Fagter, Lader, **Gehæng, Geled, Gemak, Gemal, gemen, Gemyt, geraade, Gevær:** se de tilsvarende danske Ord.

Gemse: capreolus.

General: dux; imperator (Overgeneral); beklæde en Stilling som G.: cum imperio esse.

Geni: ingenium; af G.: ingeniosus.

Geografi: geographia. — Geografisk: ad terrarum descriptionem pertinens.

Geometri: geometrica (*Pl.*). — Geometrisk: geometricus.

Gesandt: legatus; sende som G.: legare; beklæde en Stilling som G.: legatione fungi. — Gesandtskab: legatio.

Gestikulation: chironomia; smlgn. Fagter.

Gevinst: lucrum, quæstus; anse for en G.: in lucro ponere *el.* habere.

Gid: utinam! ut! g. ikke: utinam ne; oftest udtrs. Ordet kun ved Verbets Konjunktiv.

Gide at; ikke g.: nolle, non sustinere el. ved non libere; pigere (om Arbejde), f. E. han g. ikke arbejde: piget eum laboris *el.* opus facere; jeg gad nok vide, hvad Grunden er: miror quæ caussa sit.

Gidsel: obses; G. for noget: obses alicuius rei, for at noget vil ske: Akk. med Inf.

Gift en: venenum; tage G.: venenum haurire; dø af G.: veneno absumi, exstingui. — Giftblander: veneficus, (*sen.*) venenarius. — Giftblanderi: veneficium. — Giftblanderske: venefica. — Giftbæger: poculum mortiferum *el.* veneno temperatum. — Giftig: venenatus; veneno infectus; g. Dyr: animalia mortiferæ naturæ; g. Slanger: serpentes mali generis.

Gifte at: 1) *trans.*; g. bort: a) en Datter: filiam collocare; filiam nuptum *el.* in matrimonium alicui dare; b) en Søn b.: filio uxorem dare; 2) *reflex.*: a) om en Mand: uxorem ducere; b) om en Pige: nubere (alicui); g. sig ind i: innubere; g. sig ud af: enubere (f. E. e patribus: af patricisk Stand); 3) de ere blevne giftede, have giftet sig: matrimonium inierunt, matrimonio juncti sunt (oftest med Tilføjelse af justum, justo) *el.*: connubio juncti sunt. — Gift: a) om Manden: maritus; b) om Konen: nupta; at være g.: a) uxorem duxisse; b) alicui nuptam esse. — Giftefærdig: nubilis, adulta. — Giftermaal: matrimonium, connubium; conjugium, smlgn. Ægteskab. — Giftermaalsanliggende: res uxoria.

Gig en: cisium.

Gigt: articulorum morbus *el.* dolor arthritis; én, som lider af G.: arthriticus; qui ex articulis laborat; G. i Fødderne: podagra; G. i Hænderne: chiragra; jeg lider af G.: articuli vehementer mihi dolent. — Gigtsvag: articulorum morbo tentatus; arthriticus.

Gilde et: convivium; et lystigt G.: comissatio; at være til G. hos: epulari apud; gjøre et G.: convivium ornare.

Gilde at: castrare, exsecare, evirare. — Gilding: spado, eunuchus.

Gimmerlam: agna.

Gips: gypsum. — Gipse at: gypso inducere; gypsare. — Gibsbeklædning: tectorium. — Gipser en: tector.

Giraf: camelopardalis.

Gisning: conjectura; gjøre en G.: conjicere *el.* conjectare; conjecturam facere; som beroer paa G.: conjecturalis.

Gispe at: anhelare; ilia ducere (kun om Dyr); undert. gemere; om døende: palpitare; g. efter Luft: auram captare. — Gispen: anhelitus el. ved Verbet; om en døende: singultus.

Gitter, Gitterværk: cancelli; clathri (især paa et Bur); med G.: clathratus.

Give at: 1) *trans.*: a) dare (alm.; g. af sit eget: de suo dare); tribuere og præbere (især om Tildeling); spargere (om Fordeling); mandare og tradere

(f.E. én noget at gjøre: alicui aliquid faciendum); edere og reddere (som Udbytte); ferre (især om Jorden og Træer); edere (om det, som lader noget høre, f. E. g. Skrig: clamorem edere); movere (Anledning til); probare (om Fornuften, Synet, Tiden); hvad skulde man give dig for at: quid mereas ut; give bort: dono dare; condonare; give ud: *α*) Penge: expendere; *β*) en Bog: edere; g. til: addere; g. paa: induere (én en Klædning: alicui vestem); give tilbage: reddere, restituere; g. tilkjende, at forstaa: significare; g. Slip paa: mittere; g. fri: *α*) Slaver: manumittere; *β*) dimittere, emittere; b) give én sin Datter: filiam alicui collocare; g. én et Embede: munus ad aliquem deferre, muneri aliquem præficere; g. et Stykke: fabulam dare; g. én Snak for Pengene: verba alicui dare; c) i Handel: emere, f. E. hvormeget har du givet derfor: quanti eam rem emisti? to Miner: duabus minis; d) hvor det forbundet med et Subst. danner ét Begreb, f.E. g. Agt, Befaling, Prygl, Undervisning, Samtykke, Forargelse, Tilladelse, Irettesættelse, Skyld, Bidrag og lgd.: se vedkommende Subst.; give Valg: optionem facere; g. Lov: legem ferre, scribere; g. Haab: spem ostendere, facere; g. i Pant: pignori dare; — 2) *intrans.*; give efter: cedere (alicui); — 3) *reflex.*; g. sig: a) *abs.*: *α*) af Smerte: lamentari, queri; *β*) om den, der erklærer sig besejret: manus dare; victum se profiteri; *γ*) = give efter; b) om Forstillelse; give sig ud for: simulare se esse; g. sig Udseende af: speciem præbere (rei alicuius); præ se ferre (aliquid); g. sig en fornem Mine: superbos vultus sumere; c) om Sysselsættelse; g. sig af med noget: aliquid agere, in re aliqua versari, med en Forretning og lgd.: exercere rem, artem; g. sig til: incipere; aggredi (noget vanskeligere); d) give sig i Kast med: manum conserere cum; in certamen descendere cum; g. sig i Samtale: se in sermonem dare; g. sig i Klammeri med: rixam movere cum; jurgia nectere cum; e) g. sig Tid: tempus sibi sumere; f) g. sig paa Flugt, paa Rejse: in fugam, iter se conferre; g) g. sig i Lære hos én: disciplinæ alicuius se tradere; h) give sig ud paa Isen: glaciei se committere; g. sig ud i Natten: in noctem se conjicere; i) hvis en Lejlighed skulde g. sig: occasione data; si fors tulerit; j) g. sig blot: latus dare, præbere; — 4) *upers.*: udtrs. ved esse, inveniri, f.E. der gives dem, som sige: sunt, qui dicant; hvormange gives der vel som: quotus quisque invenitur qui? der gives dig en Lejlighed til at vise: est (ogsaa habes), ubi ostendas; der gives ingen Grund til at gjøre det: nihil caussæ est, non est, cur facias. — **Given**: datio; udtrs. hyppigst ved Verbet. — **Giveren**: dator (sjeld.), auctor (beneficii, muneris), el. udtrs. ved Omskr.

Gjedde: lupus (?).

Gjek: homo ridiculus, scurrilis. — **Gjekke** at: ludificare (aliquem); imponere (alicui). — **Gjekken**: ludificatio. — **Gjekkeri**: nugæ.

Gjeld: æs alienum; debitum (ligeoverfor Kreditoren); have G.: esse in ære alieno, debere; sidde i dyb G.: obæratum esse; ære obrutum, demersum esse; gjøre G.: æs alienum contrahere, facere; betale: solvere, dissolvere; komme ud af G.: exire ex ære alieno; belægge én med personlig Arrest el. Slaveri paa Grund af G.: aliquem nectere. — **Gjeldbunden**: obæratus. — **Gjeldfri**: ære alieno solutus; at være g.: nemini debere. — **Gjeldsbevis**, **Gjeldsbrev**, **Gjeldsforskrivning**: nomen; indfri et G.: nomen expedire. — **Gjeldsforpligtelse**: æs alienum; paadrage sig en G.: obligare se nexu. — **Gjeldsslave**: nexus. — **Gjeldsslaveri**: nexus; komme i G.: inire nexum; løse én af G.: nexu aliquem liberare.

Gjelde at: 1) *trans.*: a) om Værdi: valere; b) om Retning: valere, f. E. Loven gjelder dem: lex in eos valet; 2) *intrans.*: a) om Anseelse: valere, posse; g. meget hos én: multum apud aliquem posse; g. noget: aliquo numero esse; hans Anseelse g. meget: auctoritate multum valet; b) om at være i Kraft: valere; g. om én: in aliquem cadere; ikke gjelde: *α*) om en Lov: sublatum esse; *β*) om et Testamente og lgd.: irritum esse; lade noget g.: aliquid probare, ratum

nabere; c) om Omdømme; g. for: haberi, existimari; d) om Værdi; g. lidet: vilem *el.* exigui pretii esse, parvo vendi; 3) *upers.*: a) for at betegne en Retning: *α*) det gjelder mig, dig: hoc ad me, te pertinet; han mærkede, det gjalt ham: sensit se peti; *β*) det g. Livet, Frelsen: vita, salus agitur; b) for at betegne det, hvorpaa noget kommer an; det g. om: in eo res vertitur num; c) i Væddemaal, f. E. det g. hvad det skal være, en Talent: certabimus, contendemus quovis pignore, talento posito; d) naar det g., er han rede: ubi periculum adfuit, promptus, paratus est.

Gjemme at: 1) om Henlæggen, condere, abscondere (aliquid in loco aliquo); recondere (noget, som er taget frem); g. under Laas og Lukke: clausum servare; 2) om Opbevaring: servare; custodire (noget, som er givet at gjemme). — Gjemme et: 1) om Stedet: scrinium, capsa (til Papirer og Dokumenter); arca (til Penge); armarium (til Klæder og lgd.); receptaculum (alm. = Gjemmested); 2) give i G.: custodiendum (aliquid alicui) dare *el.* committere; være i éns G.: ab aliquo custodiri. — Gjemmested: se Gjemme; G. for hellige Sager: sacrarium.

Gjen-: udtrs. oftest ved Ordets Sammensætning med re el. ved tilføjet rursus, iterum (anden Gang). — Gjenbillede: exemplar; G. af sig selv: exemplar sui. — Gjenbo en: qui exadversum habitat. — Gjenbringelse: restitutio. — Gjendrive at: refellere, refutare, dissolvere; g. en Beskyldning: repellere, diluere crimen. — Gjendrivelse: ved Verbet el. refutatio, dissolutio. — Gjenfinde at: reperire. — Gjenfindelse: udtrs. ved Verbet. — Gjenfordre at: repetere. — Gjenforsoning: 1) reconciliatio; 2) som Tilstand: gratia. — Gjenfærd: larva. — Gjenfødes at: renasci. — Gjengangere: lemures. — Gjengive at: reddere; g. en Lighed: referre (f. E. éns Maade at tale paa: aliquem sermone). — Gjengjeld: remuneratio (Handlingen) el. ved Verbet; til G.: invicem (især ved samme Handling af samme Subjekter); vicissim (især hvor enten Handlingerne el. Subjekterne ere forskjellige). — Gjengjelde at: gratiam referre (alicui pro); remunerari (aliquem, meritum, beneficium alicuius); ikke at kunne g.: gratiæ referendæ imparem esse; jeg kan aldrig g. dig det: ne credideris unquam, gratiam tibi relatam esse; g. lige for lige: par pari reddere; g. ondt med godt: maleficia benefactis compensare. — Gjengjeldelse: = Gjengjeld. — Gjenhilsen: resalutatio. — Gjenindføre, gjenindsætte: restituere. — Gjenkalde at: revocare; g. i Erindringen: memoriam revocare (alicuius rei); g. sig: in memoriam redire (alicuius rei). — Gjenkaldelse: revocatio el. ved Verbet. — Gjenkjende at: agnoscere. — Gjenkjendelse: udtrs. ved Verbet. — Gjenkjærlighed: amor mutuus; vise G.: amori respondere; redamare. — Gjenkjøbe at: redimere. — Gjenklang: sonus redditus; være en G. af noget: aliquid sapere; finde G. hos: probari, el. ved Omskr. — Gjenklinge at: resonare. — Gjenkomst: reditus. — Gjenlevende: superstes. — Gjenlyd: vox, sonus repercussus (a); (*sen.*) echo. — Gjenlyde at: resonare; vocem repercutere, reddere; voci respondere (om Ekkoet). — Tage til Gjenmæle: respondere; contra exordiri. — Gjenoprette at: restituere. — Gjenoprettelse: restitutio. — Gjenpart: exemplum, exemplar. — Gjense at: revisere, el. omskrs.; jeg vil ej g.: oculis meis nunquam reddetur. — Gjensidig: mutuus. — Gjensidighed: vicissitudo el. ved Adj. — Gjenskin: lux repercussa. — Gjenskinne at: relucere, refulgere. — Gjenstand: 1) som værende: res; 2) G. for Tale og Skrift: res, argumentum; propositum (Hovedgjenstand); jeg vil nu vende tilbage til den egentlige G.: jam ad propositum revertar; jeg havde ingen G. at skrive om: nihil mihi propositum erat ad scribendum; 3) det, hvorpaa noget gaaer ud: udtrs. ved Hovedbegrebet el. a) have til G.: versari in, tractare; b) være G. for: f. E. Ønske, Had, Kjærlighed, Misundelse og lgd.: esse in voto, odio,

amore, invidia, el. udtrs. ved Verbet cupere, odisse, amare; dette er G. for mit Ønske o. s. v.: hoc cupio; at være G. for almindelig Foragt: contemptu laborare; at være G. for Beundring: admiratione affici; admirationi esse; han er G. for almindelig Opmærksomhed: omnium oculi in eum conversi sunt; han er G. for min Medlidenhed: eius me miseret; dette er G. for hele hans Higen: hoc toto animo amplectitur; sætte som G. for sin Virksomhed: sibi proponere; G. for Latter: risus; hvad er G for Forhandlingen: qua de re agitur? G. for Omtale: sermo; blive G. for Omtale: in sermonem hominum venire. — Gjenstraale: refulgere. — Gjenstridig: contumax. — Gjenstridighed: contumacia. — Gjensvar: responsum; give skriftligt G.: rescribere; give mundtligt G.: renuntiare. Gjensyn: udtrs. ved Verbet, se gjense. — Gjentage at: repetere; iterare (anden Gang).; gjentagende (= gjentagne Gange): sæpius, iterum atque iterum, aliquoties. — Gjentagelse: repetitio, iteratio; opfordre én til G. af noget: revocare aliquem. — Gjentjeneste: officium mutuum; vise en G.: gratiam referre *el.* officium reddere. — Gjenvalg: udtrs. ved Verbet. — Gjenvej: via compendiaria; (*sen.*) compendia og compendium. — Gjenvinde at: recuperare; g. én en Ven: alicui aliquem reconciliare. — Gjenvordighed: res adversa; han har haft mange G. i Livet: adversa fortuna usus est. — Gjenvælge at: reficere.

Gjennem: per; om Vejen, ad hvilken en Bevægelse foregaaer: Abl.; hvor Præp. bruges som Adv., gjengives den oftest ved Verbets Sammensætning med *per el. trans.* — Gjennemarbejde at: subigere (en Gjenstand); pertractare (et Stof, Æmne). — Gjennemarbejdelse: udtrs. ved Verbet. — Gjennembage at: percoquere. — Gjennemblade at: pervolvere. — Gjennemblæse at: perflare. — Gjennemblæselig: perflabilis. — Gjennembløde at: (per-) madefacere; blive gjennemblødt: permadescere. — Gjennembore at: perforare; perterebrare (med et Bor), transfigere, percutere, transigere (med et Vaaben); trajicere (med et Kastevaaben); lade sig gjennembore: ferrum recipere. — Gjennemboring: udtrs. ved Verbet. — Gjennembrud: udtrs. ved Verbet; komme til G.: prorumpere. — Gjennembryde at: perrumpere; perforare; g. et Bjerg, en Landtunge: intercidere; g. en Række: trajicere, perfringere. — Gjennembrydning: udtrs. ved Verbet. — Gjennembæve at: perstringere, f. E. Rædsel gjennembævede hans Sjæl: horror perstrinxit animum eius. — Gjennemdrage at: peragrare. — Gjennemfare at: percurrere; *ovf.*: perstringere. — Gjennemfaren: percursatio. — Gjennemfart: transitus; om Stedet: iter pervium; smal G.: angustiæ. — Gjennemflakke at: pererrare. — Gjennemflyde at: perfluere, permanare. — Gjennemflyve at: pervolare. — Gjennemforske at: perscrutari. — Gjennemforskning: perscrutatio. — Gjennemfrossen: frigore perustus. — Gjennemfure at: sulcare (rugis). — Gjennemføre at: perficere, ad finem perducere; peragere; g. en Lov: legem perferre; dette lader sig ikke g.: hoc ad finem perduci non potest; han har ikke kunnet g. det: conatu excidit; rem reliquit; de kunde ikke g. at: evincere *el.* pervincere non potuerunt, ut. — Gjennemførelse: udtrs. ved Verbet. — Gjennemgaa at: 1) *egt.*: permeare, pervadere; 2) *ovf.*: a) i Gjerning: perfungi (re); b) med Øje og Tanke: recensere, percensere; a) med Øjet: oculis perlustrare. — Gjennemgaaen: 2): a) perfunctio; b) recognitio. — Gjennemgang: 1) Handlingen: peragratio; transitio; 2) om Stedet: transitus; via pervia; vadum (over en Flod); sædvanlig G.: pervius usus; en bedækket G.: janus. — Gjennemgnave at: perrodere. — Gjennemgrave at: perfodere, smlg. gjennembryde. — Gjennemgravning: udtrs. ved Verbet. — Gjennemhegle at: exagitare; male vexare. — Gjennemhegling: vexatio, exagitatio, *el.* ved Verbet. — Gjennemhugge at: discutere (ictu); ictu findere. — Gjen-

nemile at: percurrere. — Gjennemkoge at: percoquere. — Gjennemkold: perfrigidus. — Gjennemlede at: perscrutari. — Gjennemlæse at: perlegere, percurrere (flygtig). — Gjennemlæsning: pellectio. — Gjennemløbe at: percurrere, transcurrere, decurrere; g. Æresposternes Bane: honores decurrere. — Gjennemløben (*ovf.*): percursio. — Gjennemmarsch: transitus. — Gjennemmønstre at: perlustrare, percensere. — Gjennemprygle at: verberibus conficere; male mulcare. — Gjennemrejse at: iter facere per, peragrare, perlustrare. — Gjennemrejse en: transitus; paa G.: transiens. — Gjennemride at: perequitare. — Gjennemryge at: fumigare. — Gjennemsave at: serra findere, diffindere. — Gjennemse at: 1) *egt.*: perspicere; 2) *ovf.*: recensere; g. en Bog: librum pervolvere. — Gjennemsejle at: percurrere. — Gjennemsi at: percolare. — Gjennemsigt: omskrs., f. E. her er G. til: hinc perspici potest. — Gjennemsigtig: pellucidus; at være g.: pellucere. — Gjennemsigtighed: udtrs. ved Adj. — Gjennemskjære at: persecare, en Landtunge: perfodere, intercidere. — Gjennemskue at: perspicere. — Gjennemskuelig: perspicuus. — Gjennemskuelighed: perspicuitas. — Gjennemsnit: 1) af et Legeme: udtrs. ved Hjælp af transversus; 2) i Gjennemsnit: omskrs., f. E. der dø i G. hvert Aar: si annos computamus, quotannis moriuntur. — Gjennemspejde at: explorare. — Gjennemspejden: exploratio; perscrutatio. — Gjennemstikke at: perforare, percutere, transverberare; g. en Dæmning og lgd.: perforare. — Gjennemstraale at: pellucere. — Gjennemstrejfe at: pervagari. — Gjennemstrejfning: percursatio. — Gjennemstrømme at: 1) *egt.*: permeare; fluere per; 2) *ovf.*: permanare in, *el.* ved perfundere. — Gjennemsvømme at: nando trajicere. — Gjennemsyn: inspectio. — Gjennemsøge at: perscrutari. — Gjennemsøgning: perscrutatio. — Gjennemtone at: personare. — Gjennemtrænge at: 1) *egt.*: penetrare per, permanare (et Stof); 2) *ovf.*: animum perfundere (især Glæde); in animos penetrare, descendere, stærkere: animum perstringere (især om Skræk); gjennemtrængt af: percussus (re aliqua). — Gjennemtrængelig: pervius. — Gjennemtrængende: acer; acerbus (om Kulde, Smerte); acutus (om Lyd). — Gjennemtælle at: numerum percensere. — Gjennemtænke at: animo volvere, perpendere. — Gjennemvaad: madidus; at være g.: madere; at blive g.: permadescere; at gjøre g.: madefacere. — Gjennemvaage at: pervigilare. — Gjennemvaagning: pervigilatio. — Gjennemvade at: transire (vado). — Gjennemvandre at: peragrare. Gjennemvandring: peragratio. — Gjennemvarme at: percalefacere; at blive gjennemvarm: percalescere. — Gjennemæde at: peredere. — Gjennemælte at: perdomare. — Gjennemæltning: udtrs. ved Verb.

Gjerde et: sepes; maceria (af Sten); indhegne med G.: sepire, consepire; afsondre ved G.: dissepire. — Gjerdekonge: regaliolus.

Gjerne: 1) om Lyst: libenter; meget g.: libentissime; udtrs. ofte ved Omskr., f. E. jeg seer g.: delector (aliqua re); jeg seer ikke g.: mihi non placet; mihi displicet; jeg gjør det ikke g.: invitus facio; 2) i Ønske: udtrs. ved cupere, velle, f. E. jeg vilde g. vide: scire cupio; jeg vilde g. at: velim (f. E. mihi dicas); hvor g. vilde jeg ikke have haft: quantopere vellem; 3) i Indrømmelse: facile; licet (per me), el. Omskr., f. E. jeg troer det g., det kan g. være: facile crediderim; han maa g. rejse: licet proficiscatur; han maa g. leve o.s.v.: licet ei per me vitam degere; han kan g. være lærd men: ut concesserim eum doctum esse; 4) om det, som hyppig skeer: ut plurimum, el. ved soleo, f.E. jeg seer ham g. om Morgenen: solet mane venire; soleo eum mane videre og lgd.; saaledes gaaer det g.: hoc solet (amat) fieri.

Gjerning: factum (det tilføjede *Adj.* gjengives oftest ved et Adv. f. E. en stor, god, taabelig G.: præclare

bene, stulte f.); facinus (berømmelig), res gesta (i Krig), res (især om sin bestemte G., f. E. at passe, ikke passe sin G.: rem suam curare, negligere); det er min, hans G.: meum, eius est (hoc facere); Krigens, Fredens Gjerninger: bellum, pax (ogsaa: facinora belli, res pacis); være dulig til sin G.: rem suam callere; gjøre gjort G.: acta agere; i Gjerning: re vera, re. — Gjerningsmand: auctor (facinoris, sceleris). — Gjerningssted: omskrs. med locus.

Gjerrig: avarus (med det man har); avidus (som vil have mere); sordidus (smudsig g.). — Gjerrighed: avaritia; aviditas; sordes (*Pl.*).

Gjest: hospes (fremmed); conviva (indbudt); daglig G.: certus conviva; være éns G.: apud aliquem coenare, epulari; indbyde til G.: ad coenam invitare; vocare; indbyde til Ophold hos sig som G.: hospitio (aliquem) invitare; byde sig til G. hos én: condicere alicui (coenam, ad coenam). — Gjeste at: devertere (én: apud aliquem). — Gjestebud: convivium; epulæ; epulum (offentligt G.); gjøre G.: convivium apparare, ornare; gaa til G.: coenatum *el.* ad convivium ire; *Adj.* er: epularis. — Gjestekammer: cubiculum hospitale. — Gjesteret: jus hospitii. — Gjesteven: hospes; modtage en G.: hospitem recipere; *Adj.* er: hospitalis. — Gjesteveninde: hospita. — Gjestevenskab: hospitium; staa i G. med én: hospitio alicuius uti; jeg staaer i G. med ham: hospitium mihi est cum illo; slutte G.: facere, jungere hospitium; opsige G.: hospitium renuntiare. — Gjestfri: hospitalis; liberalis (i det daglige Liv); modtage én g.: hospitio munifico aliquem accipere; at være g. mod én: hospitalem in aliquem esse. — Gjestfrihed: hospitalitas; liberalitas. — Gjestgiver: caupo; i Statens Løn: dominus publici deversorii *el.* hospitii. — Gjestgivergaard: caupona (privat); deversorium *el.* hospitium publicum (som tilhører Staten).

Gjette at: conjicere, conjectare, conjectura assequi (noget og til noget: aliquid); divinare (hvad der er truffet), af: ex *el.* de aliqua re. — Gjetning: conjectura; som beroer paa G.: conjecturalis.

Gjev: probus, strenuus. — Gjevhed: probitas.

Gjord: cingulum. — Gjordemoder: obstetrix.

Gjær: fermentum. — Gjære at, Gjæring (*ovf.*): udtrs. ved Omskr., f. E. G. i Sindet: ingenium turbidum, concitatum; fervor animi; der var G. overalt: omnia sollicita fuerunt; dette bragte G. i Staten: hoc motum reipublicæ attulit; der var G. i Tiden: tempus turbulentum fuit; han standsede G.: sedavit motum; Vreden g. i ham: animus (ab) ira fervet; det g.: animi tument.

Gjø at: latrare; g. ad én; allatrare aliquem. — Gjøen: latratus.

Gjøde at: stercorare. — Gjøden: stercoratio. — Gjødning: stercus; fimus (Møg som G.).

Gjøg: cuculus.

Gjøgle at: ludere, nugas agere. — Gjøgler: ludius, ventilator (med Taskenspillerkonster). — Gjøgleragtig: scurrilis. — Gjøgleri: nugæ; præstigiæ (= Gjøglesyn); Lykkens G.: lusus fortunæ.

Gjøre at: A) *trans.*: 1) om *Udførelse, Frembringelse, Bevirkelse*: facere; jeg vil g. det saa godt jeg kan: faciam ut potero; g. Vers: versus facere; dette gjør at: hoc facit, efficit ut; hac re fit ut; 2) om *Handlemaade*: facere; du har gjort rigtigt i at tie og lgd.: recte tacuisti; du havde gjort rigtigere i ikke at tie: melius non tacuisses; du skulde ikke have gjort dette: hoc ne fecisses; 3) om *Bestilling*: agere; facere; hvad skal jeg g.: quid ago? han gjør ikke andet end: nihil agit nisi; 4) om *Frembringelse*: a) ved Arbejde: facere, fabricari, conficere; b) gjøre Uro, Larm og lgd.: movere, excitare turbas, tumultum; 5) ved *Beregning* og *Sammentælling* (sammenlagt gjør det og lgd.): efficere; 6) om *Bringen i en Tilstand*: a) *Personer*: α) g. en Mand til noget f. E. Konsul og lgd.: facere (aliquem consulem); g. lykkelig og lgd.: felicem reddere (Passiv: fieri); g. én til sin Ven: sibi aliquem adjungere; g.

én vred; iram alicui movere; g. én opbragt: indignationem alicui movere; g. én glad: aliquem delectare; g. én bedrøvet: aliquem affligere, contristare; g. én imod: aliquem offendere; g. én bekymret, ængstelig: aliquem sollicitare, angere o. s. v. (hvor Verbet og Adj. danne ét Begreb); g. én til Arving: heredem aliquem instituere; β) om Forvandling: mutare in; γ) gjøre med én, f. E. hvad vil du gjøre med dette Menneske: quid huic homini *el.* hoc homine facies? δ) g. noget ved én: in aliquo (hvor en Person er Stoffet); ε) g. én Sorg, Glæde: aliquem dolore, gaudio afficere, (om en Ting) alicui dolorem afferre; aliquem delectare; g. én Ære, Skam og lgd.: honori, dedecori alicui esse; ζ) gjøre det af med én: aliquem conficere; η) hvad har han gjort dig: qua re te læsit? g. én noget: alicui nocere; b) *Ting*: α) reddere (Pass.: fieri), gjøre smukkere: pulchriorem reddere, frugtbar: fertilem reddere; β) men hvor det danner ét Begreb med Adj., udtrs. det oftest ved det i Adj. liggende verbale Begreb, f. E. g. ren: purgare, g. dunkel: obscurare, g. lys: illustrare, g. færdig: absolvere, ad finem perducere, en Væv: detexere telam; 8) hvor Betydningen bestemmes ved en Præp. el. en som Adv. brugt Præp.: a) g. meget *af*: magni facere; g. mere af: pluris facere; g. mindre af: minoris facere; hvor har du gjort af Bogen: quo librum abscondidisti? b) at g. noget *efter*: aliquid imitari; c) g. sort *til* hvidt: nigrum in candida vertere; g. sit til noget: pro virili parte ad aliquid conferre; dette har gjort meget til: hoc multum contulit, valuit ad; d) g. *om*: α) om Foranstaltning paany: instaurare; β) det kan ikke gjøres om: mutari nequit; in pristinum statum restitui non potest; γ) om Behandling: retractare; rescribere (skriftlig); e) g. noget *med* noget: facere de, f. E. hvad vil du gjøre med denne Ting: de hac re, hyppigere ved Omskr., f. E. quo usui hanc rem destinavisti? f) hvad har du gjort *ved* din Haand: quo malo laborat manus tua? g) g. noget i Penge: aliquid vendere; 9) hvor det *forbundet med et Subst.* danner ét Begreb med dette, f. E. g. Angreb, Anfald, Ende paa, Følgeskab, Gavn, Løfte, Skade, Forbud: udtrs. det ved det i Subst. liggende Verbum, se Subst.; g. sin Pligt: officio satisfacere; officium præstare; g. Regnskab: rationem reddere; g. Barsel: partum edere; g. Bryllup: nuptias celebrare; g. én et Spørgsmaal; quæstionem alicui ponere,, proponere; for ikke at g. mange Ord: ut brevi præcidam, ne multa, o. s. v.; 10) i *Svar*: udtrs. ved det Verbum, hvormed der spørges, f. E. læser han? Ja han gjør: an legit? legit; B) *intrans.*: a) have at g. med noget: in re aliqua versari, aliquid tractare; b) have at g. med én: negotia cum aliquo habere; cum aliquo contrahere (i Pengesager), at have meget med én at g.: re et ratione cum aliquo conjunctum esse; hvad har jeg med dig at g.: quid mihi tecum negotii est? du har med mig at g.: mecum tibi res erit; c) jeg har intet at g. uden: nihil mihi relinquitur nisi; her er intet at g.: nulla spes *el.* via salutis ostenditur; d) have nok med sine egne Sager at gjøre: rerum suarum satagere; jeg har nok at g. med mit eget: rerum mearum sum; rerum mearum satis superque mihi est; jeg har intet mere selv at gjøre: rebus meis excussus sum; e) jeg kan ikke g. derfor: in culpa non sum; culpa penes me non est; jeg kan ikke g. for, at ikke: non stat per me; C) *reflex.*: 1) om Forstillelse; gjøre sig syg, gal: simulare se ægrotare, desipere; 2) gjøre sig Umage for: operam dare; gjøre sig færdig: se parare; g. sig til af noget: aliquid jactare; aliqua re gloriari; 3) g. sig en Ære af: honori ducere; 4) jeg gjør mig intet deraf: non laboro; han g. sig intet deraf: rem negligit; 5) gjøre sig til Herre over noget: facere aliquid dicionis *el.* potestatis suæ; 6) g. sig tilgode: se invitare; 7) han har gjort sig usynlig: e conspectu hominum abiit; D) *upersonlige Udtryk*; det er mig derom at g.: id mihi curæ est; det er mig ikke at g. om: non laboro de; det er ham kun om Penge at g.: pecuniæ tantum imminet; det er derom at g.: in eo res vertitur, id agitur, ut; det er mig, ham meget

om at g.: multum *el.* magni mea, eius interest; det gjør mig ondt: moleste fero; det g. mig ondt for dig: miseret me tui; det gjør intet til Sagen: nihil ad rem; nihil refert (mea: mig). — Gjøren; al hans G. og Laden: omnia quæ facit. — Gjørlig: qui fieri potest, qui effici potest, facultatem habet; det er ikke g.: fieri nequit, non potest, jeg indseer ikke, hvorledes det er g.: non intelligo, quomodo hoc fieri possit; forsaavidt det er g.: quoad facultas feret; jeg nægter dets Gjørlighed: nego id fieri posse, smlg. Mulighed.

Glad: lætus (temporært); hilaris (vedvarende); være g.: lætari (føle og ytre Glæde), gaudere (i Hjertet), over noget: re aliqua; gjøre g.: lætificare; blive g.: lætitia, gaudio perfundi; jeg vil være g. hvis: bene, præclare mecum actum putabo si; at være overdreven g.: efferri lætitia.

Glands: fulgor, nitor, splendor (ogsaa *ovf.*); i G.: splendidus; at staa i G.: splendere. — Glandsfuld, glandsrig: splendidus.

Glas: 1) Stoffet: vitrum; af G.: vitreus; 2) = Bæger: poculum. — Glaspuster en: vitrarius. — Glasruder: specularia (*Pl.*; *Gen.* ium, orum).

Glat: levis; lubricus (g. at træde paa); scaber (uden Haar); glatte Ord: blanda verba; gjøre g. = glatte: levigare; g. Panden: frontem explicare. — Glathaget: imberbis. — Glathed: levitas. — Glatning: udtrs. ved Verb. el. Adj.

Glemme at: oblivisci (aliquid, alicuius rei), oblivioni dare (aliquid); blive glemt: e memoria excidere, oblivioni dari; glem mig ikke: fac mei memor sis; g. noget lært: dediscere; bringe til at g. noget lært: dedocere. — Skrive noget i Glemmebogen: oblivioni aliquid tradere. — Glemsel: oblivio; overgives til G.: in oblivionem adduci; bringe i G.: obliterare; in oblivionem adducere; oblivione obruere. — Glemsom: obliviosus. — Glemsomhed: oblivio.

Glente en: milvus; Adj.: milvinus.

Glid; faa paa G.: 1) én: aliquem impellere; b) noget: facere ut aliquid procedat. — Glide at: labi; g. igjennem: perlabi; g. ud: elabi; g. ned: delabi; om Tiden: labi, elabi; glide af Haanden: excidere. — Gliden: lapsus.

Glimre at: splendere; glimrende: splendidus. — Glimresyg: vanus. — Glimresyge: vanitas.

Glimt: fulgur; *ovf.* der viste sig et G. af Haab: spes aliqua affulsit; dette var kun et G. af Lykke: fortuna rei (illi) tantum arrisit. — Glimte at: micare; Havet g.: mare vibrat; g. frem: emicare. — Glimtende: coruscus.

Glindse at: nitere (om den rolige Glands); fulgere (om den straalende G.). — Glindsende: nitens, nitidus.

Glip; gaa G. af: excidere (re aliqua); slaa G.: fallere. — Glippe at: ad irritum cadere (om Foretagender); Haabet glippede for mig: spes me fefellit; alle mine Venner have glippet mig: omnes amici mei me destituerunt; Stemmen g. ham: vox eum deficit. — Glipøjet: pætus.

Gloende: candens; at være g.: candere; blive g.: candescere; gjøre g.: fervefacere. — Glohed: fervidus.

Glose en: vocabulum; glossema (en sjelden G., som trænger til Forklaring).

Glubende, glubsk: sævus, immanis; en g. Hund: canis acer. — Glubskhed: immanitas, sævitia.

Glæde en: 1) som ligger i noget delectatio, f. E. G. ved Gjæstebud: delectatio conviviorum; medføre G.: delectationem habere; delectare; 2) G. som føles: gaudium, voluptas; 3) G. som føles og ytres: lætitia; 4) det, som fremkalder G.: gaudium, oblectamentum; det er mig en G.: volup, voluptati mihi est; honori duco (ærbødigst); føle G. ved: gaudium, voluptatem capere ex; gaudere (aliqua re); der blev en G.: summa lætitia orta est; være ude af sig selv af G.: lætitia efferri; juble af G.: lætitia exsultare; min Glæde (i Om- og Tiltale): deliciæ meæ. — Glæde at: 1) *trans.*: oblectare; 2) *reflex.*: gaudere, lætari (aliqua re); jeg g. mig paa mine egne Vegne: gaudeo mihi. — Glædebringende: lætus. — Glædelig: lætus, lætabilis. — Glæde-

løs: tristis. — Glædesdag: dies lætus *el.* festus. — Glædesfest: gratulatio. — Glædespige: meretrix. — Glædesraab: clamores læti. — Glædestaarer; udgyde G.: præ gaudio lacrimare. — Glædesytring: gratulatio, under G. af alle: cum summa omnium gratulatione.

Glød: carbo; (*sen.*) pruna; Kindernes G.: rubor. — Gløde at: 1) *egt.*: candere; 2) *ovf.*: rubore suffundi. — Gløden: ardor (*egt.*); fervor (*egt.* og *ovf.*); rubor (Kindens G.). — Glødende: fervidus; gjøre g.: fervefacere.

Gnave at: rodere; g. paa: arrodere, corrodere (især om Mus); g. rundt omkring paa: circumrodere. — Gnaven: udtrs. ved Verbet. — Gnaven (*Adj.*): morosus, stomachosus; at være g. over noget: aliquid stomachari. — Gnavenhed: morositas; stomachus.

Gnide at: fricare (op ad: Abl.); atterere (g. op til); g. stærkt: perfricare. — Gnidning: tritus.

Gnier en: homo sordidus. — Gnieragtig, gnidsk: sordidus. — Gnieragtighed, Gnieri: sordes (*Pl.*); med G.: sordide.

Gnist: scintilla; ikke en G. af: ne vestigium quidem (alicuius rei). — Gnistre at: scintillare.

Gny: fremitus; give G.: fremere, fremitum edere.

God: 1) saavel om den moralske Egenskab som om Dygtighed, Forsvarlighed, Fuldkommenhed: bonus; *Adv.*: bene; kun i enkelte Udtryk bruges et andet Adj. for at angive den gode *Beskaffenhed*, f. E. gode Varer: proba merx; g. Vin: vinum generosum; g. Vej: iter commodum, expeditum; g. Jord: solum uber; g. Vejr: coelum serenum; g. Hukommelse: memoria felix; med g. Hukommelse: memoriter; en g. Skribent: auctor probatus, laudatus; g. Dage: dies læti; g. Tider: tempora læta; g. Familie: genus honestum; kjøbe for godt Kjøb: bene emere; g. Efterretning: lætus nuntius; bringe gode Efterretninger: læta nuntiare; g. Anlæg: bonitas ingenii; g. Omstændigheder: res secundæ; god Ven: verus amicus; gode og ædle Handlinger: bene facta; give gode Ord: verba blanda adhibere; lægge et godt Ord ind for én: commendatione aliquem juvare; præbere se deprecatorem pro aliquo; i g. Behold: salvus, incolumis; et godt Hoved: ingenium promptum; 2) modsat vred: mitis; blive g. igjen: placari (derimod, det kan blive godt igjen: in melius mutari potest); gjøre g. igjen: placare (derimod, gjøre noget g. igjen: aliquid corrigere); 3) ligeoverfor andre: benignus, beneficus (erga); være én god = mene det godt med én: alicui favere, bono in aliquem animo esse; tale godt om én: bene dicere alicui; gjøre én godt: beneficia in aliquem conferre; han er god at faa i Tale: aditus ad eum facilis est *el.* vir affabilis est; 4) om *Held*: secundus, faustus; god Lykke: fortuna secunda; g. Tegn: omen faustum; g. Vind: ventus secundus; lad det være sagt i en god Stund: quod felix faustumque sit; 5) om *Velstand, Rigelighed*: largus, lautus el. ved Hjælp af florere, gaudere, f. E. gode Indkomster: largus reditus; have g. Indkomster: largo reditu gaudere; g. Bytte: præda larga; g. Mad og Drikke: lautus victus; leve godt: laute vivere; gode Omstændigheder: opes; sidde i g. Omstændigheder: opibus florere; som sidder i g. Omstændigheder: opulentus; 6) i god Tid: mature; in tempore; det har god Tid: nondum tempus est; det har gode Veje: jam ei rei provisum est; det er en god Tid, siden: diu est, ex quo; i en god Tid: tempestive; tempore; 7) en god Løgn: grave mendacium; 8) i *Hilsen* og *Tiltale*; god Dag: salve; byde én god Dag: salvere aliquem jubere; vær saa god: sume, quæso; en; det er godt: benigne; godt!: probe, recte, bene! gode Ven!: amice; sodes! gode Venner!: optimi viri! vær saa god: udtrs. ved et indskudt quæso, f. E. vær saa god at sige mig: dic mihi, quæso; 9) det var godt at: bene accidit quod, men, det var godt at han: bene fecit qui; det staaer godt til: bene est, habet (med ham: illi); 10) saa godt som: tantum non; saa g. som intet: nihil admodum. — Gode et: bonum; det højeste G.

finis bonorum; med det G.: cum bona gratia; hvormange Goder der er derved, kan sees o. s. v.: quanta bona (*el.* commoda) habeat res o.s.v.; til Gode (tilgode): a) holde én noget t.: udtrs. ved Verb. ignoscere; b) gjøre sig t.: cutem curare; se invitare; c) have noget t., f. E. jeg har noget t.: aliquid mihi debetur; d) komme t.: *α*) om Skyld: deberi; *β*) det vil komme ham t.: ei proderit. — Godgjørende: beneficus. — Godgjørenhed: beneficentia. — Godhed: 1) om god Beskaffenhed og om Karakteren: bonitas; 2) G. som vises én: benignitas, som næres for én: voluntas, som vises mod uværdige: clementia; 3) modsat Strænghed: humanitas; 4) som udsprungen fra en ædel Tænkemaade: liberalitas; 5) anbefale til éns G.: fidei alicuius commendare; nære G. for én: alicui favere; alicui *el.* alicuius caussa velle; hav den G. at sige: dic, quæso (*el.* sis). — Godhjertet: benignus. — Godhjertighed: bonitas animi. — Godkjende at: agnoscere. — Godlidende: mitis. — Godmodig: facilis. — Godmodighed: facilitas animi. — Gods: 1) rørligt: res, fortunæ, bona (*Pl.*); 2) urørligt: prædium; paa sit G.: in agro; ruri. — Godskjøber: prædiator (især Kjøber af Godser, som vare pantsatte til Staten); sector (Kjøber af en proskriberet Mands Gods). — Godtbefindende: arbitrium; efter sit G.: arbitrio suo. — Godtgjøre at: 1) om Bevisførelse: probare, comprobare; 2) om Erstatning: rependere, restituere. — Godtgjørelse: 1) comprobatio; 2) ved Verbet; kræve G.: res repetere. — Godtroende: credulus; han var g. nok til at tro: satis facile ad credendum inductus est. — Godtroenhed: credulitas. — Godvillig: volens, voluntarius, *Adv.* ultro; sponte (mea, tua, sua), el. ved lubens. — Gotte sig: cutem curare; se invitare; g. sig over: delectari (aliqua re).

Gold: sterilis. — Goldhed: sterilitas. — Goldamme: assa nutrix.

Gondol: thalamegus.

Graa: canus; ravus (mørkegraa); om Vejret: uvidum coelum; g. før Tiden: præcanus; g. Haar: cani; faa g. Haar: canitiem ducere; være g.: canere; blive g.: canescere. — Graahaaret: = graa. — Graahaarethed: canities. — Graahærdet: canus. — Graane at: canescere.

Graad: fletus; briste i G.: in lacrimas effundi; han var nær ved at briste i G.: a lacrimis haud procul abfuit; vix lacrimis temperavit; næppe kunne bare sig for G.: vix a fletu *el.* lacrimis temperare; fremkalde G.: lacrimas elicere; for G.: præ lacrimis; den frembrydende G.: lacrimæ obortæ.

Graadig: vorax; g. efter: avidus (alicuius rei). — Graadighed: voracitas; ingluvies (*sen.*); med G.: avide; G. efter: aviditas (rei alicuius).

Grad: gradus; naa den højeste G.: ad summum pervenire; gaa til den G. af: eo (alicuius rei) procedere; i høj G.: magnopere; i hvor høj G.: quantopere; i højere G.: magis; i højeste G.: summopere; i den G.: adeo; i den G. som: æque* quam; i lige G.: perinde; æque; pariter. — Gradevis: per gradus, gradatim; en g. Stigen i Talens Udtryk: gradatio.

Grammatik: grammatica. — Grammatiker: grammaticus.

Gran en: abies; af G.: abiegnus. — Granskov: pinetum.

Gran et; ikke et G. af: ne vestigium quidem (alicuius rei).

Granatæble: malum punicum.

Grandgivelig: manifestus.

Grandske at: inquirere (aliquid: efter noget; in re aliqua: i noget). — Grandsker en: inquisitor, explorator. — Grandskning: inquisitio; indagatio; anstille G.: = grandske.

Grav: 1) som gravet Fordybning: fossa; grave en Grav omkring: fossam ducere circum; fossa circumdare; 2) som Begravelsessted: sepulcrum; lægge i Graven: a) *egt.*: sepulcro condere; humare; b) *ovf.*: enecare, conficere; bære til G.: efferre, sepelire; ligge i G.: quiescere; hvile i G.: in sepulcro requiescere; 3) *ovf.*, om Undergang: exitium, pernicies. — Grave at: 1) fodere; effodere: g. i Jorden: terram fodere; g. omkring: circumfodere; g. ud og op af Jorden: effodere; g. noget ned i Jorden: aliquid defodere (in terram), udtrs. ofte

ved: obruere, f. E. g. en Skat ned: thesaurum obruere; g. dybere ned i Jorden: terram altius effodere; 2) grave i Metal el. Sten: cælare, sculpere (med Mejsel); grave (noget) ind i: incidere (in ære, in æs, saxo); insculpere (saxo). — Graver en: fossor; vespillo (Kirkegaardsgraver); libitinarius (Graverkarl). — Gravere at: cælare, sculpere; afbilde noget ved Gravering: cælare aliquid (in æs, auro). — Graveren: cælatura, sculptura. — Gravhøj: tumulus; opkaste en G.: tumulum struere (over én: alicui). — Gravminde: monumentum; mausoleum (prægtigt); cenotaphium (tomt). — Gravmæle: 1) = Gravskrift; 2) = Gravminde. — Gravning: fossio. — Gravskrift: titulus sepulcralis; elogium, epitaphium. — Gravsted: sepulcrum. — Gravsten: lapis sepulcralis. — Gravstikke en: cælum. — Gravvers: versus in sepulcro incisus. — Gravør: sculptor; cælator.

Greb en: tridens (med tre Tænder), bidens (med to Tænder).

Greb et: 1) G. at tage paa: manubrium; capulus (paa et Sværd); 2) gjøre et Greb efter: manibus appetere; tage et G. i Strængene: chordas tangere; have det rette G. paa noget: rectam rei alicuius tractandæ rationem tenere; rem callere; gjøre et godt G. i Pungen: sumptibus non parcere.

Gren: 1) af et Træ: ramus; skyde Grene: fruticare; tørre G.: ramalia (*Pl.*; *sen.*); 2) af en Slægt: familia; at høre til en G. af éns Familie: aliquem attingere; 3) af Videnskaben: genus literarum; at være inde i alle Videnskabens Grene: omni literarum genere instructum esse; 4) af en Sygdom: genus; 5) paa et Redskab: dens; 6) af en Bjergkjæde: pars; 7) af en Flod: brachium; 8) paa en Stamtavle og paa en Hjorts Horn: ramus. — Grenet: ramosus. — Grenløs: truncus.

Greve: comes (*sen.*). — Grevskab: comitatus (*sen.*).

Grib en: vultur *el.* vulturius.

Gribe at: 1) *egt.*: prehendere; g. efter: manibus appetere; g. en Tyv og lgd.: deprehendere, comprehendere; g. i Strengene: chordas tangere; g. fejl: aberrare (a); g. én i Haaret: capillis aliquem prehendere; g. én om Livet: medium aliquem arripere; 2) *ovf.*: a) g. Lejligheden: occasione uti; occasionem arripere; g. én under Armene: aliquem sustinere; han er bleven greben i en Løgn: mendax repertus est; mendacii convictus est; greben i Forræderi: proditionis compertus, g. i Tempelran: sacrilegii compertus; b) om at gjøre stærkt Indtryk paa: percutere, f. E. den Mistanke greb mig: suspicione percussus sum; dette greb ham: hoc animum eius percussit; en gribende Tale: oratio gravis; 3) forbunden med en Præp. el. et Adv.: a) g. fejl: errare; b) g. *fat* paa: accedere ad, aggredi (noget vanskeligere); g. f. paa igjen: resumere; c) g. sig *an*: *α*) legemlig: vires intendere; *β*) aandelig: animum intendere; d) g. *om* sig: crescere; serpere (i al Stilhed), om Ild, Oprør og lgd.: augeri; latius extendi; e) g. *ind* i: *α*) om Personer: se immiscere, interponere (alicui rei); g. *ind* i en andens Ret: jus alterius tentare; *β*) om Ting: pertinere ad; f) g. *til*; g. til Vaaben: arma capere; g. til Vaaben igjen: arma resumere; g. til Sværdet: gladium arripere; g. til Flugten: ad fugam decurrere; g. til det sidste Middel: ultima experiri; hvad skal jeg gribe til: quid ago (nu strax); quid consilii capiam; quo confugiam? g) greben ud af Luften: inanis, vanus.

Gridsk: avidus. — Gridskhed: aviditas; med G.: avide.

Grif: gryps (Gen. gryphis).

Griffel: stilus (af Metal); (*sen.*) graphium, *Adj.*: graphiarius.

Grille en: scrupulus (alvorlig); ineptiæ (intetsigende); mira (Pl.; underlige G.); sætte én G. i Hovedet: scrupulum alicui injicere; det er en G. af ham: in hoc sibi placet; han har ofte underlige G.: mira illi sæpe in mentem veniunt; lad den G. fare: mitte ineptias; han har faaet den G.: in animum mire induxit; at gjøre sig Griller over: sollicitudinem capere ex.

Grim: foedus, deformis. — Grimhed: foeditas; deformitas.

Grime en: capistrum; lægge G. paa: capistrare (*sen.*).

Gris: porcus; porculus, porcellus. — Griset: immundus; spurcus.

Gro at: crescere; g. paa: increscere (rei alicui); g. sammen: concrescere. — Groning: incrementum.

Grotte en: specus; antrum arte factum.

Grov: 1) modsat fin: crassus; groft Brød: panis cibarius *el.* secundus; g. Føde: victus agrestis; g. Stemme: vox gravis; g. forarbejdet: infabre factus; rudis; 2) modsat beleven: inurbanus, inhumanus; f. F. et g. Menneske: homo inurbanus; grove Sæder: mores rustici, inconditi; grove Ord: a) verba aspera (= haarde); b) verba obscoena (= smudsige); c) verba agrestia (som udgaa fra Raahed); behandle én g.: inhumane aliquem excipere, habere; g. Opførsel: inhumanitas; 3) om Fejl, Forseelse: gravis; atrox. — Grovhed: 1) om Personer: inhumanitas, asperitas, mores rustici; 2) om Ting: udtrs. ved *Adj.*; 3) vise én Grovheder: aspere, inurbane aliquem tractare; sige én Grovheder: verbis asperis in aliquem invehi; en G.: a) i Adfærd: immodeste factum; b) i Ord: aspere dictum.

Grube en: fovea (især til at fange Dyr i); scrobis (scrobs).

Gruble over: anxie animo considerare, secum volvere (aliquid); sidde og gruble: in anxia consideratione defixum esse. — Grublen, Grubleri: anxia cura.

Gru en: horror; at have G. for: = grue for. — Grue at: horrere (for: aliquid, aliquid facere, ne aliquid fiat). — Gruelig: horribilis, atrox (især om Forbrydelse), horrendus; *Adv.*: horrendum in modum. — Grueligh ed: atrocitas, immanitas. — Gruen: = Gru.

Grum: 1) om Dyr: immanis, sævus; 2) om Mennesker og Ting: = grusom. — Grumhed: immanitas. — Grumme (*Adv.*): udtrs. ved Superl. *el.* admodum, f. E. g. gammel: admodum senex, g. lærd: doctissimus.

Grums: fæx. — Grumset: turbulentus; crassus.

Grund (*Adj.*): vadosus; g. Vand: vadum.

Grund (*Subst.*): 1) brugt om Stedet, fast G.: a) fundus (naturlig); fundamentum (konstig); solum (= Jordbund); area (= Byggegrund); b) G. i Vandet: vadum, brevia (*Pl.*); sætte et Skib paa G.: navem impingere vado; sidde paa G.: in vado hærere; støde paa G.: offendere; *ovf.*: α) have sin Grund i: proficisci, oriri ex; β) fra Grunden af: funditus, radicitus; forstaa fra G. af: penitus intelligere, perspicere; γ) i Bund og Grund: funditus; et i Bund og Grund fordærvet Menneske: homo ad nequitiam pessumdatus; δ) gaa til Grunde: pessum ire; perire; bringe til at g. til G.: pessum dare; perdere; lade én gaa til G.: sinere aliquem ruere, præcipitem ferri (in perniciem), pessum ire; 2) brugt om indvortes el. virkelig Beskaffenhed: natura; af Hjertets G.: ex animo; i Grunden: re vera, si ipsam rem spectes; 3) Grund for el. til noget: caussa; ratio (udgaaet fra Overvejelse), f. E. have G. til at gjøre noget: caussam alicuius rei faciendæ habere; G. til Frygt: metus; gyldig G.: idonea caussa, ratio; hvad har hans G. været: qua caussa motus *el.* impulsus hoc fecit? hvad har din egentlige G. været: quid secutus hoc fecisti? der er ingen G. til: non est, cur (*Konj.*); du har ingen G. til: non habes, cur (*Konj.*); af hvad G.: qua de caussa?; med G.: jure, vere; med god G.: jure (suo, meo, tuo); uden G.: temere, det er ikke uden G.: non temere est el. udtrs. ved selve Verbet, f. E. beskylde én uden G. for noget: aliquem alicuius rei insimulare, el. ved et Adj., f. E. som er uden G.: vanus; a) angive G. til: caussam afferre, rationem reddere; Grunde for og imod: rationes in utramque partem; der kan anføres Grunde for og imod: in utramque partem disputari potest; b) faa en G. til: caussam invenire; jeg har faaet en G. til: caussa mihi oblata est; c) handle efter G.: certas rationes sequi; 4) Grund, hvorpaa noget støttes: ratio, argumentum; bevise ved G.: probare. — Grunde at: 1) *trans.*: a) *egt.*: fundare, condere; g. en Koloni: coloniam deducere; b) g. Friheden og lgd.: firmare, stabilire; c) hvorpaa grunder

du dette Haab: qua re inductus in hanc spem venisti? hvorpaa g. du denne Mistanke: quæ res tibi hanc suspicionem movit, injecit?; 2) *intrans.*: a) grunde paa noget: aliquid animo volvere, considerare; jeg g. paa hvad du egentlig vil: animum attendo, quid velis; g. paa at iværksætte noget: aliquid moliri, meditari, machinari (noget slet); b) grunde op, f. E. Floden g. op: altitudo fluminis deminuitur; Havet g. op: vada prope sunt; mare vadosum fit; 3) *reflex.* grunde sig paa: a) teneri, contineri; b) om en Virkning: oriri, proficisci ex; consequi ex. — Grundet: 1) som har sin Grund: justus, probabilis, f. E. en g. Mistanke: justa suspicio; jeg har en g. Formodning om: non temere suspicor; et g. Haab: certa spes; at have g. Haab om: non temere sperare; 2) om Vand: vadosus. — Grundig: accuratus; subtilis (især om Beskrivelse, Udvikling og lgd.); g. Indsigt: magna scientia; at have g. Indsigt i: penitus intelligere *el.* perspicere (aliquid). — Grundighed: 1) subtilitas (fra Aandens Side); 2) = grundig Indsigt. — — Grundbegreb: notio primaria; de første G.: prima elementa. — Grundbesiddelse, Grundejendom: fundus; prædium (især paa Landet). — Grundbygning: substructio. — Grunddrift: prima naturæ. — Grundfalsk: falsissimus, deterrimus (f. E. sententia deterrima: en g. Anskuelse). — Grundflade: basis. — Grundfæste at: fundare; g. Friheden og lgd.: stabilire, firmare. — Grundlag: basis, fundamentum, principium. — Grundlinie: basis. — Grundlov: lex prima. — Grundlægge at: se grunde. — Grundlæggelse: fundatio. — Grundlærd: doctissimus. — Grundløs: falsus, vanus; som *Adv.* ogsaa temere. — Grundløshed: vanitas el. ved *Adj.* — Grundpille: udtrs. ved Hjælp af firmissimus, f. E. Venskabets G.: firmissimum amicitiæ vinculum, firmissimus amicitiæ nodus, *el.* fundamentum, f. E. G. for Ærlighed: fundamentum fidei. — Grundpræg: notio primaria. — Grundrids: adumbratio; descriptio; give et G. af: adumbrare, describere. — Grundskat: tributum. — Grundspire: prima initia (*Pl.*). — Grundstof: principia (*Pl.*); elementa (*Pl.*). — Grundstykke: fundus. — Grundsætning: 1) i Videnskaben: axioma; pronunciatum; 2) i Tænkemaade: ratio, judicium; 3) i Handlemaade: udtrs. ved Omskr., f. E. handle efter Grundsætninger: sibi constare; aliquid certi *el.* certas rationes sequi (in aliqua re); ikke handle efter sine G.: sibi parum (non) constare; secum pugnare; handle uden G.: nullo certo judicio niti; cæco impetu ferri; én, som handler efter G.: homo constans; én, som handler uden G.: homo inconstans, levis. — Grundtræk; udkaste Grundtrækkene til noget: aliquid adumbrare; at være G. i éns Karakter: ingenium alicuius designare; jeg vil give Grundtrækkene af hans Levnet: vitam eius summatim exponam. — Grundvold: 1) fundamentum (hyppigst *Pl.*); lægge G.: fundamenta jacere (alicuius rei, *egt.* og *ovf.*); fundamentum substruere (*egt.*); Husets G. er lagt af Kvadersten: domus lapide quadrato substructa est; 2) i en Videnskab: prima præcepta. — Grundærlig: probissimus; vere probus.

Grundling: gobius *el.* gobio.

Gruppe en: har intet tilsvarende Ord; en G. Dyr: grex, agmen; en G. Mennesker: homines nonnulli; numerus; en G. af tre: tres, af fire: quatuor; en uordentlig G.: turba.

Grus: glarea, rudus (især Affald). — Gruset: glareosus.

Grusom: crudelis; stærkere: immanis; om Ting: sævus, immanis, dirus; denne grusomme Straf: crudelitas huius supplicii. — Grusomhed: 1) om Egenskaben: a) om Mennesker: crudelitas, sævitia; b) om Ting, Dyr: immanitas, sævitia; 2) om Handlingen: factum, facinus crudele, atrox, immane; begaa en G.: crudeliter agere, facere; begaa en G. imod én: crudeliter in aliquem consulere.

Gry at; Dagen gryer el. det gryer ad Dag: lucescit; dies oritur; naar det g.: prima luce.

Gryde en: catinus (lille).

Grynte at: grunnire. — Grynten: grunnitus.

Græde at: lacrimare (ifølge en fysisk Aarsag el. en Sindsbevægelse), flere (af Sorg), plorare (lydelig); g. over noget: aliquid flere, deflere; komme til at g.: in lacrimas ire, effundi; faa én til at g.: lacrimas alicui movere; fletum alicuius provocare; g. højt: ejulare; g. inderligt: effuse flere. — Grædefærdig; at være g.: vix lacrimis temperare; han var g.: a lacrimis haud procul abfuit. — Græden: fletus, ejulatus. — Grædende: lacrimabundus. — Grædekone: præfica.

Græmme at: 1) *trans.*: angere; 2) *reflex.*: moerere (aliqua re, de, ob); han gaaer altid og g. sig: semper moeret; in moerore perpetuo est; g. sig til Døde: moerore confici. — Græmmelse: moeror; ægritudo (varig); volde én G.: a) om Personer: injicere alicui moerorem, ægritudinem; b) om Ting: afferre alicui ægritudinem; aliquem anxium et sollicitum habere.

Grændse at: 1) *egt.*; g. til: attingere (aliquid), vicinum (am), confinem, finitimum (am) esse (alicui terræ); 2) *ovf.*: (prope) accedere ad; conjunctum (alicui rei) esse, f. E. Vrede g. til Raseri: ira furori conjuncta est *el.* ad furorem accedit. — Grændse en: finis (naturlig); limes (som Linie); terminus (dels naturlig, dels som Grændseskjel, dels som hellig Grændse, men kun G. hvor noget ophører); modus (som indskrænkende G.); sætte G. for: modum (rei alicui) constituere; finem (alicui rei) facere; bestemme G. for: fines terminare, terminos constituere; danne G. for: terminare; have til G.: contineri (re aliqua); være G. for: a) = adskille som G.: separare, disjungere (aliquid a); b) terminare; at være G. imellem: discernere, disjungere; separare, terminare a, f. E. dette er G. imellem den offentlige og private Mark: publicum agrum a privato terminat (ogsaa disjungit); at gaa over Grændserne (*ovf.*): modum excedere; holde sig indenfor de rette G.: se continere; modum servare; udvide G.: fines extendere *el.* prolatare; drage en G.: limitem agere. — Grændseegn: confinium. — Grændsefæstning: castellum in finibus imperii positum. — Grændselinie: limes. — Grændseløs: infinitus, immensus; immoderatus (som gaaer over Grændserne). — Grændseløshed: infinitas. — Grændseskjel: terminus. — Grændsestrid: certamen de finibus *el.* terminis.

Græs: gramen, herba; ligge i Græsset: in herba recumbere; bide i Græsset: terram mordere; mento solum tangere; gaa paa G.: pasci. — Græsse at: 1) *trans.*: pascere; 2) *intrans.*: pasci. — Græsgang: pascuum (hyppigst i *Pl.*); fælles G.: ager compascuus. — Græshoppe: locusta. — Græskar: cucurbita. — Græskrands: corona graminea (obsidionalis, som blev givet den, der hævede en Bys Belejring). — Græsmark: campus gramineus. — Græsleje, Græspenge, Græsningspenge: scriptura. — Græsrig: herbosus. — Græsstraa: festuca, graminis herba. — Græstørv: cespes. — Græsvæxt: 1) Græssets Fremvoxning: incrementum herbæ; 2) god, yppig G.: læta herba.

Græsk: Græcus; forstaa G.: Græce scire; paa G.: Græce; det Græske: Græca; literæ Græcæ.

Græsselig: horribilis; horrendus; dirus; *Adv.*: horrendum in modum. — Græsselighed: atrocitas; horror, diritas.

Grød: puls. — Grødspiser en, Grødmund: pultiphagonides (af Komedien).

Grøde: 1) om Voxekraften: incrementum; staa i G.: in incremento esse; crescere; 2) Jordens G.: fructus; fruges (om Sæd). — Grødefuld: fertilis.

Grøft: fossa. — Grøfte at: fossam ducere; g. en Mark ind: agrum fossa circumdare.

Grøn: 1) om Farven: viridis; 2) om Umodenhed: acerbus; immaturus; i det grønne: in campo; at være g.: virere; Markens g. Farve: viriditas campi. — Grønnes at: frondere, virescere; begynde at g.: frondescere; g. igjen: revirescere. — Grønfoder: pabulum. — Grønhed: viriditas. — Grønskolding: juvenis imberbis. — Grønspætte: parra. — Grøn-

svær: cespes vivus. — Grønt, Grønsel: olus, olusculum. — Grøntorv: forum olitorium.

Gubbe en: senex; vir grandis natu.

Gud: deus; G. give: utinam! faxit deus!; G. forbyde: quod deus avertat! Gud bedre det: di meliora! G. bevare os: bone deus! G. være lovet, at, el. vi have, Gud være lovet: magna gratia deo (deis immortalibus) habenda est, quod; saa sandt hjelpe mig G.: medius fidius; ita me deus juvet! ved G.: deum testor; med Guds Hjelp: deo juvante; for Guds Skyld: per deos immortales te oro; per deum oro; Guds Fred: salve! di te ament; i Guds Navn: cum deis volentibus; af Gud, ved Guds Styrelse: divinitus. — Guddom: deus, numen. — Guddommelig: divinus; efter g. Tilskikkelse: divinitus (*Adv.*); divine (især: ved g. Indskydelse). — Guddommelighed: origo, natura divina, divinitas. — Gudfrygtig: pius, religiosus. — Gudfrygtighed: pietas, religio. — Gudindviet: deo consecratus. — Gudinde: dea. — Gudløs: atheos. — Gudsbespottelig: impius. — Gudsbespottelse: vox impia. — Gudsbespotter: homo impius; cui deus risus est. — Gudsdyrkelse: cultus dei. — Gudsforgaaen: impius. — Gudsforladt: a deo derelictus. — Gudsfornegter: atheos; qui deum esse negat. — Gudsfrygt: pietas. — Gudstjeneste: sacra (*Pl.*); res divina; holde G.: sacris operari.

Gul: flavus (lys gul); aureus, luteus og croceus (guldgul, safrangul); fulvus (brandgul); cerinus (voxgul); at være g.: flavere; blive g. (gulne): flavescere. — Gulagtig: subflavus; galbanus (*sen.*). — Gulhed: color flavus. — Gulsot: morbus arquatus *el.* regius; én, der har G.: homo arquatus, morbo regio tentatus.

Guld: aurum; af G.: aureus; besat med G.: auratus; som fører G. med sig el. frembringer G.: aurifer; love G. og grønne Skove: montes auri polliceri; maria et montes promittere. — Guldaare: vena auri. — Guldalder: ætas aurea *el.* auri. — Guldarbejder: aurifex. — Guldbjergværk: metallum aurarium. — Guldgrube: aurifodina. — Guldgul: se gul. — Guldkorn: granum auri. — Guldlokket: auricomus. — Guldmine: fodina auraria. — Guldprøve: obrussa (ved Ild). — Guldsmed: aurifex; faber aurarius. — Guldstykke el. -mynt: aureus; nummus aureus. — Guldstøv: ballux. — Guldvirket: auro pictus. De øvrige Sammensætninger dannes efter de anførte Exempler ved Subst. el. Adjektiverne aureus og aurarius.

Gulv: pavimentum (stampet); tabulatum *el.* tabulatio (Brædegulv). — Gulvkost: scopæ. — Gulvmatte: teges; storea.

Gummi: gummi, galbanum (en egen Art).

Gump: podex.

Gunst: gratia (G. som nydes, G. hos én; sjelden: G. som vises én), favor (gunstig Stemning for); studium (G. som viser sig i Interesse for én; bruges hyppig om partisk G.); være i G. hos: gratiosum, acceptum esse (alicui), at være i høj G. hos én: in magna gratia apud aliquem esse; gratia alicuius florere; sætte sig i G. hos én: gratiam ab aliquo inire; gratiam alicuius sibi conciliare; sætte i G. hos én: in gratia apud aliquem ponere; stræbe efter éns G.: gratiam alicuius sequi; favorem alicuius captare; stræbe efter Folkets G.: auram popularem captare; skjenke én sin G.: alicui favere; at vise én en G.: gratiam alicui præstare; bede én om en G.: gratiam ab aliquo petere; miste sin G. hos én: gratia alicuius excidere; til G. for én: secundum aliquem (undert. blot ved Dat.). — Gunstig: 1) om Stemning: (alicui) favens, propitius; (alicuius) studiosus; at være én g.: alicui favere; at være g. stemt for noget: alicuius rei studiosum esse; rei alicui favere, f. E. conjurationi: for Sammensværgelsen; 2) om Beskaffenhed: secundus, opportunus; en g. Lejlighed: opportuna occasio; ved g. Lejlighed: per occasionem; et g. Svar: responsum benignum; Lykken er ham altid g.: fortuna ei semper obsecundavit; et g. Sted: locus æquus *el.* suus, f. E.

han kæmpede ikke undtagen paa et for ham g. Sted: nunquam nisi suo loco pugnavit; at fælde en g. Dom om noget: aliquid probare, laudare. — Gunstbevisning: beneficium (især om Folkets og en højerestaaendes G.); favoris documentum; gratia, se Gunst.

Gusten: luridus. — Gustenhed: udtrs. ved *Adj.*

Guvernør: præfectus.

Gyde at: fundere; g. paa: infundere (in f. E. paa Flasker, ellers Dat.); g. i: infundere in; g. ud: effundere. — Gydekande: guttus.

Gyde en: angiportus.

Gylden: aureus (af Guld); auratus (prydet med Guld, forgyldt); *ovf.*: felix; om Haaret: flavus.

Gyldig: ratus; gjøre g.: ratum habere; være g.: valere; g. Undskyldning: justa excusatio; g. Vidnesbyrd: idoneum testimonium; g. Vidne: locuples testis; g. Grund: caussa justa, idonea; at erklære en Undskyldning, Grund, et Vidne for gyldig: probare excusationem, caussam, testem. — Gyldighed: auctoritas, fides, udtrs. oftest ved Adj.

Gymnastik: palæstra, f. E. lære, øve G.: palæstram discere, exercere. — Gymnastiklærer: palæstricus. — Gymnastikskole: palæstra; Forstander for en G.: palæstrita.

Gynge at: 1) *trans.*: librare; 2) *intrans.*: librari; g. paa Vandet: agitari fluctibus. — Gyngen: udtrs. ved Verbet; et Skibs G.: salum.

Gyse at: horrere (for noget: aliquid). — Gyselig: horribilis; *Adv.*: horrendum in modum. — Gysen: horror.

Gyvel: genista.

Gængs: usitatus; g. Ordsprog: tritum proverbium; om hvad der ofte falder paa: sollemnis el. ved Hjælp af sæpe incidere; gængse Sygdomme: morbi vulgares.

Gæsling: pullus anserinus.

H.

Ha!: ah!

Haab: spes; ugrundet H.: vana spes; H. som gaaer i Opfyldelse: rata spes; der er Grund til H.: spes ostenditur; have godt H. om én: bene de aliquo sperare; have H.: bene sperare, men, han har det H.: sperat, spes eum tenet (fore ut); gjøre sig H. om: sperare; fatte H.: spem concipere, in spem venire; give én H.: spem alicui ostendere; indgive én H. igjen: aliquem ad spem revocare; give én falskt H.: vana spe aliquem implere; ikke give én H.: spem alicui præcidere; give godt H. om sig: bonam spem sui excitare, bonæ spei esse; tabe Haabet: spe excidere; opgive alt H.: omnem spem dimittere; sætte sit H. til én: alicui confidere; vort H. staaer til ham: in eo spes nostra reposita est; Haabet slog mig fejl: spes me fefellit; spe destitutus sum; efter hans H.: secundum id quod speraverat; ikke efter hans H.: præter spem; contra ac speraverat. — Haabe at: sperare; jeg haaber at komme: spero me venturum esse; jeg h., at det vil lykkes: spero fore ut contingat; h. alt godt: omnia bona in spe habere; jeg vil ikke haabe: non opinor; hvad jeg ikke vil h.: id quod non spero; det ville vi ikke haabe: meliora speremus; haabe til el. paa én: alicui confidere; h. vist: confidere. — Haabefuld: bonæ spei; summa spe. — Haabløs: exspes; omni spe destitutus; det er h.: nulla spes ostenditur; da alt var i en h. Forfatning: perditis rebus omnibus. — Haabløshed: desperatio.

Haan: contumelia, irrisio. — Haane at: contumelia afficere; irridere. — Haanlig: contumeliosus; h. Behandling: contumelia. — Haansord: verba contumeliosa. — Haant; lade h. om: despicere, spernere.

Haand: 1) som *Legemsdel*: manus; den flade H.: palma; den knytted

H.: pugnus; række én H.: manum alicui porrigere; udstrække H.: manum tendere; tage én i H.: manum alicuius prehendere; tage noget i H.: aliquid in manum sumere; lægge af H.: de manu deponere; H. i H.: manibus junctis; lade gaa fra H. til H.: per manum tradere; give med egen H.: de manu tradere; have noget i H.: manu aliquid tenere; 2) om *Virksomhed*; ved sine Hænders Gjerning: manuum mercede; have alle Hænder fulde: occupatissimum esse; occupationibus distineri; have noget under Hænder: aliquid in manibus habere; have H. med i Spillet: re aliqua implicitum esse; Sagen gaaer fra Haanden: res succedit, procedit; sidde med Hænderne i Skjødet: manibus compressis sedere; lægge Hænderne i Skjødet: desidere; ikke røre sin Haand til noget: manum non vertere, ne digitum quidem porrigere; lægge sidste H. paa: ultimam manum afferre *el.* extremam manum imponere; den sidste H. blev ikke lagt paa Arbejdet: extrema manus operi non accessit; lægge H. paa noget: accedere ad aliquid; aliquid aggredi (noget vanskeligt); med Hænder og Fødder: equis virisque; velis remisque, pugnis et calcibus; han tjener kun fra Haanden til Munden: omnis eius quæstus in victu quotidiano et corporis cultu situs est; 3) om *Bistand*; række én en Haand: manum alicui dare; gaa én til Haande: alicui adesse, operam navare; gaa H. i H. med hinanden: se invicem juvare; 4) om *venlig* og *fjendtlig Adfærd*; lægge H. paa én: manum alicui afferre; lægge voldsom H. paa én: vim et manum alicui inferre; lægge H. paa sig selv: manus sibi inferre; mortem sibi consciscere; slaa Haanden af én: aliquem destituere; bære én paa Hænderne: in manibus aliquem habere; 5) om *Troskab* og *Ærlighed*; give sin Haand paa: fidem suam interponere; give hinanden H. paa: fidem dare et accipere; love med H. og Mund: sancte polliceri; betro noget i éns Hænder: fidei alicuius aliquid committere; 6) om *Nærhed, Beredskab*; have ved Haanden: in promptu habere; være ved H.: præsto *el.* ad manum esse; om en Tid: instare, appropinquare; 7) om *Magt, Raadighed*; at staa, være i éns H.: in manu alicuius esse; at falde i éns H.: in manus alicuius venire; give én frie H.: licentiam *el.* liberum arbitrium (alicuius rei) alicui permittere; Sagen er i gode H.: res in tuto est (apud aliquem); paa egen H.: suo Marte; privato consilio; 8) om *Beliggenhed*; paa højre, venstre Haand: a dextra, sinistra manu el. ved dexter, sinister, f. E. naar man sejler ind i Havnen, ligger der en Klippe paa venstre H.: in portum intranti rupes sinistra sita est; 9) om *Kilde*; fra en paalidelig H.: certo auctore; at vide fra en paalidelig H.: certum rei auctorem habere; fra hvilken H.? quo auctore? 10) om *Haandskrift*: manus; godkjende sin H.: manum suam agnoscere; 11) om *Frieri*; bede om éns H.: aliquam in matrimonium petere *el.* nuptiis aliquam ambire; love én sin Datters H.: filiam alicui despondere; 12) gaa fra *Haanden* (om Varer): facile vendi; facile emptores invenire; ikke gaa fra H.: emptores non invenire; 13) at have i *Hænde*: possidere; det er kommet mig af Hænde: mihi excidit; 14) under Haanden: clam, secreto. — I en Haandevending: dicto citius. — Haandfast: robustus. — Haandfang: manubrium. — Haandflade: palma. — Haandfuld: a) manipulus; quantum manu prehendi *el.* manus capere potest; (*sen.*) pugillus; b) en H. Folk: parva, exigua manus; pauci. — Haandgreb: manubrium. — Haandgribelig: manifestus; gjøre h.: ob oculos ponere. — Haandgribelighed: 1) udtrs. ved Adj. el. evidentia; gaa over til H.: ad infesta transire. — Haandhest: funalis equus. — Haandhæve at: tueri, obtinere. — Haandhævelse: udtrs. ved Verbet. — Haandhæver: vindex. — Haandjern: manica. — Haandklap: plausus. — Haandklæde: mantele. — Haandkraft: opera manuum. — Haandlanger: minister; Haandlangere: operæ. — Haandmænge; komme i H.: ad *el.* in manum venire; lade det komme til H.: rem ad manus revocare; kæmpe i H.: manum conserere *el.* conferre; i H.: comminus; falde i H.: comminus

pugnantem occidi. — **Haandpenge**: arrhabo. — **Haandsbred**: manus transversa. — **Haandskrift**: a) en: manus; b) et H.: liber manuscriptus; codex. — **Haandskriver**: servus a manu. — **Haandslag**: dextra (data); efter ved H. at have bekræftet det: dextris datis et acceptis. — **Haandsrækning**: ministerium; auxilium; administratio; give én en H.: operam alicui navare; alicui administrare. — **Haandtering**: quæstus. — **Haandværk**: ars, opificium; drive et H.: artem exercere. — **Haandværker** = **Haandværksmand**: opifex; cerdo (*sen.*), sellularius. — **Haandværksfolk**: opifices. — **Haandværksmæssig**: illiberalis; sordidus. — **Haandværkstøj**: instrumentum, apparatus opificis.

Haar: crinis (et enkelt H. og Haaret); capillus (Haaret; i Pl. de enkelte Haar); coma (Haaret som Prydelse); cæsaries (stort, smukt H.); pilus (et enkelt stridt Haar, især paa Dyr); villus (paa Dyr); med kruset H.: crispus; sætte Haaret: comam struere; binde Haaret op: comas, capillos religare; stryge Haaret tilbage: capillos a vertice revocare; glatkæmmet Haar: capilli pexi; paa et H. nær: tantum non; pæne; ikke engang et H.: ne pilus quidem; Haarene rejse sig; capilli horrent; paa et H.: ad unguem. — **Haaret**: crinitus (om Hovedhaaret); villosus (om Haar paa Legemet). — **Haarfletning**: spira. — **Haarkam**: pecten. — **Haarkløveri**: argutiæ, calumnia. — **Haarlok**: cirrus (naturlig); cincinnus (konstig). — **Haarnaal**: crinale. — **Haarnet**: reticulum. — **Haarrig**: capillosus og comatus (om Hovedhaar); pilosus (paa Legemet). — **Haarsbred**; ikke vige et H. fra: digitum transversum non discedere a. — **Haarskærer**: tonsor.

Haard: 1) om Beskaffenhed: a) *egt.*: durus; b) *ovf.*: durus (f. E. Lov, Arbejde: lex dura, labor durus); gravis (f.E. Fordring, Straf: gravis postulatio, poena; overhovedet om det, som falder haardt paa én, som Sygdom, Skæbne og lgd.); asper (f.E. et h. Vejr: tempestas aspera; h. Ord: verba aspera); en h. Kamp: pugna acris, atrox; et h. Svar: superbum responsum; haarde Tider: iniqua tempora; sove h.: arte dormire; tale én h. til: aspere aliquem appellare; holde h.: difficile esse; det holdt haardt at komme derhen: ægre eo perventum est; det holdt haardt at overtale ham til: ægre illi persuasum est; 2) om Karakter: asper; immitis; h. mod én: vehemens in; h. som en Sten: ferreus; *sjeld.* saxeus. — **Haardfør**: durus; blive h.: indurescere. — **Haardførhed**: patientia. — **Haardhed**: 1) *egt.*: duritia; *ovf.*: duritas; severitas; 2) animus immitis; duritia. — **Haardhjertet**: = haard 2. — **Haardhjertethed**: = Haardhed 2, ogsaa inhumanitas. — **Haardhudet**: callosus, *ovf.*: durus. — **Haardmundet**: tenax, f. E. en h. Hest: equus tenax. — **Haardnakket**: pertinax; obstinatus. — **Haardnakkethed**: pertinacia; animus obstinatus; med H.: pertinaciter, obstinate.

Had: odium (som vedvarende, rodfæstet); invidia (især den laveres H. til den højere staaende); fatte H. til én: odium alicuius *el.* in aliquem concipere; nære H. til: odisse, in odio habere (aliquem); paadrage sig H.: odium, invidiam suscipere; in odium (alicuius) venire; han har paadraget sig H.: in invidia, in odio est; opvække éns H.: odium alicuius concitare; opvække H. mod én: invidiam alicui conflare; in invidiam *el.* odium aliquem adducere; aliquem in odium vocare; at gjøre noget og lade en anden bære Hadet: sub aliena invidia aliquid facere; lægges for Had: in odium omnium induci; Hadet imod: udtrs. ofte ved et Adj., f. E. H. mod Kongerne, Decemvirerne: odium regium; invidia decemviralis; af H. til eder: odio vestro; gjøre noget af H.: odio, invidia impulsum *el.* motum aliquid facere; som vækker H.: invidiosus, odiosus. — **Hade at**: odisse; odio (aliquem) persequi; h. inderligt: acerbe odisse. — **Hadet**: invisus, odiosus; gjøre én h.: = opvække Had imod én; at være almindelig h.: in odio *el.* invidia esse; invidia laborare. — **Hadefuld**: infensus, infestus (paa én: alicui). — **Hader en**: osor; jeg er en H. af: odi. — **Hadsk**: infestus, iniquus; h. imod én: alicui malevolus

el. infestus; at være en h. Fjende af én: capitali odio ab aliquo dissidere. — Hadskhed: animus infestus.

Hage en: 1) som Legemsdel: mentum; 2) som Redskab: uncus, hamus; forsynet med H.: hamatus. — Hagebaand: spira.

Hagel: grando. — Det hagler: grandinat. — Hagelbyge: grandines (*Pl.*). — Hagelvejr: grando; der opstod et voldsomt H.: aspera tempestas cum grandine orta est.

Haha: oho!

Hakke en: ligo, rastrum (med fire Tænder); sarculum, bidens (med to Tænder). — Hakke at: rastro terram fodere; sarrire; *ovf.*; h. smaat: minutatim consecare. — Hakkemad: minutal. — Hakning: udtrs. ved Verbet.

Hal: kan oftest udtrs. ved atrium.

Hale en: cauda. — Haleabe: cercopithecus.

Hale at: trahere; h. et Skib: navem remulco trahere; at h. Tiden ud: tempus trahere. — Halereb: remulcum.

Hallo: ohe!

Halm: stramentum; fra Dynen i Halmen: a lodice ad tegetem. — Halmknippe: fascis *el.* manipulus stramentorum. — Halmstraa: culmus, stipula. — Halmvisk: manipulus stramenti.

Hals: collum (*alm.*); cervices (*Pl.*, den bagerste Del); gula og jugulum (forreste Del); fauces (*Pl.*, indvendige Del), jeg har faaet et Ben i Halsen: os in faucibus mihi hæret; brække Halsen: cervices frangere (paa èn: alicui); skaffe én én el. noget paa Halsen: alicui aliquem *el.* aliquid impingere *el.* obtrudere; række H. for én: cervices alicui præbere *el.* dare; skaffe én noget fra Halsen: aliquid (aliquem) a cervicibus alicuius depellere; sende én paa H.: alicui (aliquid) immittere; skaffe sig noget fra H.: aliquid amoliri; falde én om Halsen: in collum invadere, complexum ferre alicui; over H. og Hoved: udtrs. ved præceps, f. E. flygte over H. og Hoved: præcipiti fuga abire; styrte frem over H. og Hoved: præcipitem ferri; have H. og Haand over: jus vitæ et necis habere; vi ere om en Hals: de nobis actum est; dømme én paa sin Hals, til at miste Halsen: capitis aliquem damnare. — Halsbaand: monile. — Halsbetændelse: angina (i Lægesproget). — Halsbind: focale. — Halsbrud: cervices fractæ. — Halse at = give Hals: latrare. — Halshugge at: securi (aliquem) percutere *el.* ferire, caput (alicui) præcidere. — Halshuggelse: supplicium. — Halskjæde: torques; monile (især for Damer); prydet med H.: torquatus. — Halsløs Gjerning: capital (gjerne forbundet med esse). — Halsperler: monile baccatum. — Halsstarrig: contumax, obstinatus. — Halsstarrighed: contumacia, animus obstinatus; med H.: animo obstinato *el.* obfirmato. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Substantivet.

Halt: claudus. — Halte at: claudicare. — Halten, Halthed: claudicatio.

Halv: dimidius; i Sammensætninger udenfor Talord: semi, med Talord udtrs. ved: cum dimidio, f. E. halvtredie: duo cum dimidio; en halv As: semis; en halv Unce: semuncia; et halvt Aar: sex menses; semestre tempus; halv saa stor: dimidio minor; halv saa lang: dimidio brevior; halv om halv: tantum non; h. Forholdsregler: consilia molliora. — Halvaaben: semiapertus. — Halvaar: semestre tempus; sex menses. — Halvaarig: semestris. — Halvanden: unus cum dimidio; h. Gang saa stor: dimidio maior. — Halvbevæbnet: semiermis. — Halvbroder: frater ex patre *el.* ex matre tantum. — Halvdel: pars dimidia; dimidium. — Halvdød: semivivus; exanimis (af Skræk og lgd.); semimortuus (*digt.*). — Halvere: in duas partes dividere. — Halvfemsindstyve: nonaginta; h. til hver: nonageni; h. Gange: nonagies. — Halvfemsindstyvende: nonagesimus. — Halvfjerdsindstyve: septuaginta; h. til hver: septuageni; h. Gange: septuagies. — Halvfjerdsindstyvende: septuagesimus. — Halvfri: semiliber. — Halvfuld: semiplenus; ad dimidium plenus. — Halvgal: har intet til-

svarende Ord, = som nærmer sig Galskab. — Halvgammel: semisenex (*sjeld.*); ætate provectus. — Halvgjort: semifactus (*sjeld.*); imperfectus. —Halvgræsk: semigræcus.— Halvgud: heros; semideus (*Fem.*: semidea). — Halvhed: maa omskrs. ved Hjælp af mancus, imperfectus og lgd. — Halvhundrede: quinquaginta; h. til hver: quinquageni; h. Gange: quinquagies. — Halvkreds: semiorbis (*sen.*). — Halvlærd: semidoctus. — Halvmaane: luna dimidiata. — Halvmand: semimas; (*sen.*) semivir. — Halvmenneske: semihomo (*sen.*). — Halv nedfalden: semirutus. — Halv opbrændt: semiustus; semiustulatus. — Halvnøgen, -paaklædt: seminudus.— Halvsovende: semisomnus. — Halvslidt: attritus. — Halvstøvle: caliga; cothurnus (i Tragedien; paa Jagt). — Halvsøster: soror ex patre *el.* ex matre tantum. — Halvtredsindstyve: se halvhundrede. — Halvtredsindstyvende: quinquagesimus. — Halvvejen: iter dimidium; vi ere komne H. el halvvejs: iter dimidium confecimus; vi ere komne over H.: jam maiorem itineris partem confecimus; jeg har halvvejs lovet: tantum non promisi. — Halvø: peninsula.

Ham: pellis; exuviæ; skyde H.: pellem exuere.

Hamle op med én: alicui parem esse (i noget: re aliqua); aliquem æquare.

Hammer en: malleus; *dem.*: malleolus. — Hamre at: 1) malleo tundere; 2) danne ved at hamre: extundere, f. E. Skjolde: clipeos, ogsaa cudere, (*digt.*) excudere.

Hamp: cannabis; af H.: cannabinus, f.E. Hampereb: funis cannabinus.

Han (*Subst.*, om Dyr): mas, masculus. — Hankjøn: genus masculinum; af H.: virilis sexus (*Gen.*); virile secus (*indekl.*).

Han (dette *Pron.* maa i Reglen kun udtrs., naar der hviler Eftertryk derpaa, eller i Modsætning): is (mindre betonet), hic (han, han her), ille (han, han der), iste (han, som du taler om); udenfor Nom. naar Pron. gaaer tilbage paa Subjektet i samme Sætning eller i Hovedsætningen: se (sibi, se), og hans udtrs. i dette Tilfælde ved suus (samme Regel gjælder dem, deres); han selv: ipse.

Handel: mercatura; negotium (i det store); negotiatio (især med Penge, Vexler); H. og Vandel: commercium (ogsaa i Alm. Handel); drive H. = handle: mercaturam facere, exercere; mercaturæ operam dare; negotiari (især i det store og med Penge); nundinari (i det smaa; noget foragteligt); om Tuskhandel: merces commutare (*Subst.*: commutatio mercium); drive H. med noget: aliquid venditare; drive H. med Bøger: rem librariam exercere; drive H. med Smaating: scruta vendere. — Handelsaand: studium mercaturæ. — Handelsartikkel: merx. — Handelsforretninger: negotia; drive H.: negotiari (i det store). — Handelsfælle: socius. — Handelsfrihed: mercatura libera. — Handelsmand: mercator; institor (som sælger i Detail); negotiator (som driver store Forretninger). — Handelsplads: mercatus; emporium besøgt H.: celeber m. — Handelsselskab: societas mercatorum (ogsaa Handelskompagni). — Handelsskib: navis mercatoria. — Handelsstad: urbs mercatura florens. — Handelsvare: merx; mercimonium (*sen.*).

Handle at: 1) om Handel, se dette Ord; 2) om Handling: agere, facere: lade én h.: aliquem in negotium mittere; h. vel, haardt imod én: bene, acerbe in aliquem consulere; at h. ilde med: male vexare; du har handlet klogt i: prudenter fecisti, quod, el. hyppigere ved Hovedverbet alene, f.E. du har handlet klogt i at sælge dit Hus: prudenter domum vendidisti, du har handlet rigtigt i at gjøre dette: recte hoc fecisti; du havde handlet rigtigere i ikke at gjøre det: melius non fecisses; der har du handlet net: quid, malum, fecisti? 3) handle om: agere, esse de, f.E. Bogen handler om Venskabet: liber est de amicitia; hvad handles der om: de quo agitur? der handles nu, om — eller: de hoc agitur, utrum — an. — Handling: factum, facinus; en god, slet, berømmelig H.: bene, male, præclare factum (dog ogsaa Adj.), i Krig: res gesta; at udføre berømmelig H.: rem gerere.

Handske: brugtes ikke, da Tunikaens Ærmer dækkede Haanden; tage paa én med Handsker (el. Fløjelshandsker): molli brachio aliquem objurgare.

Hane (Dyret): gallus (gallinaceus). — Hanegal: cantus galli. — Hanekamp, -fægtning: venatio gallorum. — Hanekam: crista. — Haneskjæg: palea.

Hane (Redskabet): epistomium.

Hang; at have H. til: propensum esse ad, smlg. Tilbøjelighed.

Hank: ansa; manubrium; med H.: ansatus.

Hare en: lepus, *dem.*: lepusculus; fare noget over med en Harefod: levi brachio aliquid agere. Sammensætningerne dannes ved Subst., f. E. Harekilling: catulus leporis.

Harke at: screare. — Harken: screatus.

Harme at: 1) *trans.*: indignationem movere (alicui); 2) *reflex.*: indignari (aliquid; quod, aliquid fieri), indigne (aliquid) ferre. — Harme: indignatio. — Harmfuld: indignabundus. — Harmelig: molestus; odiosus; quod indignationem movet.

Harmoni: concentus; *ovf.*: se Enighed. — Harmonere at: concinere; *ovf.*: se enes. — Harmonisk: conspirans; *ovf.*: se enig.

Harnisk: 1) *egt.*: thorax (Brystharnisk); lorica (et med Ringe besat Læderharnisk); med H.: loricatus; lorica indutus; 2) *ovf.*; bringe i H.: exasperare; komme i H.: exasperari.

Harpe en: fides (*Pl.*; ovh. ethvert Strengeinstrument); sambuca. — Harpespillerske: sambucistria; psaltria.

Harpix: resina; bestrøgen med H.: resinatus.

Harsk: rancidus. — Harskhed: udtrs. ved Adj.

Harve at: occare. — Harver en: occator. — Harvning: occatio.

Hasard: alea. — Hasardspiller: aleator.

Hase en: poples; smøre Haser: terga vertere; pedibus se tutari.

Haspe en: sucula, turbo.

Hassel: corylus; *Adj.*: colurnus. — Hasselhøne: attagen. — Hasselkrat: coryletum (*sen.*). — Hasselmus: nitedula.

Haste at: festinare; properare (uden dadlende Bibegreb), med at gjøre noget: aliquid facere; h. med noget: propere aliquid agere; h. paa én: aliquem incitare; stimulos alicui admovere; h. et Sted hen: aliquo properare, se proripere; h. til Hjælp: opem accelerare; det haster: properato opus est. — Hast, Hastværk: festinatio; properatio; i H.: festinanter; cito; en i H. samlet Hær: exercitus tumultuarius; et i H. skrevet Brev: epistola plena festinationis; i sit Hastværk: festinabundus. — Hastig: 1) om Personer: festinabundus, festinans; h. til Vrede: in iram pronior; 2) om Ting: citus; celer; meget h.: rapidus; et h. Løb: cursus citatus. — Hastighed: celeritas.

Hat: pileus (egt. en rund Filthue; *dem.*: pileolus); apex (en høj Hat); petasus (bredskygget Rejsehat); causia (hvid bredskygget); med Hat paa: pileatus; tage Hatten af: caput aperire (for én: alicui); sætte H. paa: caput operire.

Hav et: mare; især digterisk: pelagus, pontus (det dybe Hav) og æquor (Havfladen); det dybe H.: altum, profundum; Verdenshavet: oceanus; som er ved Havet: maritimus; paa hin Side H.: transmarinus; besejle Havet: mare navigare, percurrere. — Havaal: conger. — Havblik, Havstille: malacia. — Havbred: litus. — Havbugt: sinus maris. — Havbund: fundus maris. — Havgræs: alga. — Havfladen: summa aqua; æquor maris. — Havløg: scilla. — Havgud: deus marinus. De øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. maritimus (som hører til Havet), marinus (som hører til Havet, er i el. kommer fra Havet), f. E. Havdyr: bestia maritima.

Have en: hortus; horti (Lysthave); pomarium (Frugthave). — Havedyrkning: cultus hortorum. — Havekniv: falx. — Haveurter: olera (*Pl.*); de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst., sjeld. ved Adj. hortensis (*sen.*).

Have at (udenfor dets Brug som Hjelpeverbum): 1) om *Besiddelse* af

enhver Art: habere, dog: a) om Børn, Familie bruges helst Omskr. med esse, f. E. han har tre Sønner: tres ei filii sunt; b) om en Egenskab: esse med Gen. el. Abl., f. E. han har en høj Væxt: magna statura est; han har et faderligt Sind mod os: animi erga nos paterni est, men, han har den Egenskab: hoc habet; c) om hvad noget omfatter: continere, habere; ikke have Plads til: non capere; d) om hvad noget har i Følge: afferre; Sagen har sine Betænkeligheder: res dubitationem movet; e) om hvad én har ved Siden el. paa: gerere, f. E. han har Sværd ved Siden: gladium gerit; have én el. noget hos sig: aliquem *el.* aliquid secum habere; f) ikke ville have noget: aliquid recusare, repudiare; g) hvad vilde du vel have for at: quid mereas ut; hvad tro i, de ville have for at: quid eos mereri velle censetis ut; jeg vil have ti Miner: decem minas paciscor; h) have Værdi: in pretio esse; pretium habere; ingen Værdi have: nihili esse; in nullo pretio esse; i) jeg har dig: teneo te (i en Dispute el. om en Elsker el. Ven); 2) hvor det *forbundet med et Subst.* udtrykker ét Begreb: a) og dette Begreb har en anden el. noget til Gjenstand: udtrs. det ved det i Subst. liggende Verbum, f. E. have Kjærlighed, Had til, Afsky for og lgd.: amare, odisse, detestari, dog ogsaa habere, f. E. Haab om, Had til: spem de, odium in; have (megen) Omgang med én: aliquo uti (multum, familiariter); b) gaaer det derimod tilbage paa Subjektet selv: capere, percipere, f. E. have Nytte, Fordel af: utilitatem, lucrum capere ex; jeg har Ære, Skam af: honori, dedecori mihi est; c) angiver det noget, som noget medfører, eller som ligger i noget: afferre, habere el. ved et Adj., f. E. det har Vanskeligheder: difficultates habet *el.* difficile est; d) have Mangel paa noget: inopia rei alicuius laborare; h. en Sygdom: laborare morbo; h. Feber: febri laborare; h. ondt i Fødderne: ex pedibus laborare; jeg har ondt i Foden: pes mihi dolet; e) jeg har Befaling at gjøre dette: jussus sum hoc facere; jeg har Tilladelse: situs sum; permissum mihi est; 3) hvor det *forbundet med et Adj.* udtrykker ét Begreb, gjengives det ved et til Begrebet svarende Verbum, f. E. have én mistænkt: aliquem suspicere; have én kjær: aliquem amare; 4) *forbundet med en Infinitiv* udtrs. det i Reglen ved Gerundivum, f. E. jeg har dette at gjøre: hoc mihi faciendum est, jeg har et Brev at skrive: epistola mihi scribenda est, hvor Nødvendigheden og Pligten fremhæves: oportet; jeg har intet at gjøre: non habeo quod faciam; jeg har intet at skrive om: non habeo ad te scribere (men non habeo, quod scribam: jeg véd ikke, hvad jeg skal skrive om); at have meget at bestille: multis negotiis occupatum esse *el.* occupatissimum esse; han har at befale: imperium penes eum est; hvad har de at befale: quid vis, cupis?; hvad har du her at bestille: quid tibi hic negotii est?; han har intet at leve af: non habet quo vitam toleret; have én at takke for noget: aliquid alicui debere *el.* acceptum alicui referre; 5) om *Tilstand*: have det godt, slet: se male, bene habere; han har det bedre: melius ei est; jeg har det slet: male mecum agitur; jeg har ondt ved at gjøre dette: difficile mihi est hoc facere; ægre animum induco ad hoc faciendum (naar man nødig vil); du har let ved: facile tibi est; 6) om *Tilværelse*: exstare; inveniri, f. E. man har Bøger af ham: libri eius exstant; man har ikke dette Træ her: arbor illa in hac terra non invenitur (crescit); 7) i *Forbud*; ikke ville have: vetare; 8) *forbundet med et Adv.*: a) have *paa*: gerere; b) have *for*: in animo habere; cogitare; c) have *inde*: α) om Erobring og lgd.: habere, f. E. Fjenden har Byen inde: hostis urbem habet; β) jeg har Sæden inde: omnes fruges percepi; d) have *imod*: udtrs. ved non placere; displicere, f. E. jeg har noget derimod: res mihi displicet; jeg har imod at dette skeer: mihi non placet hoc fieri; e) have *tilbage*: udtrs. ved residuum esse (om det tiloversblevne); reliquum esse; relinqui, f. E. jeg har intet tilbage uden: nihil mihi relinquitur, restat nisi; jeg har dette tilbage: hoc mihi

reliquum est; ikke lade én have noget tilbage: nihil alicui relinquere *el.* reliqui facere; f) have i Vente: exspectare, sperare; jeg har alt godt i Vente: omnia bona in spe habeo; g) hvad har du haft for Øje ved at gjøre dette; quid secutus hoc fecisti? 9) der har du: a) naar man sætter én i Kundskab om noget: habes, f. E. der har du vore Planer: habes consilia nostra; b) naar man giver én noget: cape, sume, en; c) der har du èn Lejlighed til: habes ubi (*Konj.*). — Havesyg: avarus. — Havesyge: avaritia, stærkere: amor habendi.

Havn: portus; komme i H.: portum capere; ligge i H.: in portu esse; være i H., naa i H.: portum tenere. — Havneløs: sine portubus. — Havnerig: portuosus. — Havnetold, Hafneafgift: portorium; én som opkræver H.: portitor = Havneskriver; at være Havneskriver: in portu operam dare.

Havre: avena.

Hed: fervidus, fervens; h. Vand: aqua fervens; h. Kamp: acris pugna; det gik hedt til: acriter pugnatum est; at være h.: fervere; at gjøre h. = hede: fervefacere, om Solen: urere, torrere. — Hede en: 1) *egt.*: æstus (ogsaa om indvortes H.); fervor (brændende H.); 2) *ovf.*: ardor, f. E. Kampens H.: pugnæ ardor; i den første H.: primo impetu; bringe i H.: concitare, irritare (ved Drilleri); komme, sættes i H.: excitari, exasperari.

Hedde at: 1) vocari, appellari; jeg hedder Marcus: nomen mihi est Marco (Marcus); Marcus vocor; hvad hedder denne By: quod huic urbi nomen est? Rom: Romæ; 2) det hedder: fama est, it; aiunt, fertur, dicitur, f. E. det h., at han er død: aiunt eum mortuum esse; mortuus esse dicitur.

Hede en: har intet tilsvarende Udtryk; Romerne benævnte den kun som udyrket, øde Land: loca deserta, inculta (*Pl.*).

Hedenfaren: mortuus, defunctus.

Hedensk, Hedning: ethnicus.

Hefte et: 1) paa et Sværd: capulus; 2) som Del af en Bog: volumen, pars.

Hefte at: 1) figere; h. til: affigere, suffigere (Dat., ad); h. sammen: configere, connectere; h. i: infigere; h. op (om Klæder): succingere, deraf succinctus: som har heftet Klæderne op; h. Øjnene paa noget: oculos in aliquid *el.* aliqua re defigere; 2) om Fastklæben: hærere, adhærere; 3) hefte én for Gjæld: aliquem nectere; heftet for Gjæld: nexus.

Heftig: 1) om Personer: acer, vehemens; gaa heftig løs paa én (med Ord): vehementer aliquem accipere *el.* in aliquem invehi; blive h.: incendi; 2) om Ting: vehemens; h. Kjærlighed: ardens amor; h. Begjærlighed: magna cupiditas; h. Sygdom: gravis morbus; blive h.: ingravescere. — Heftighed: vehementia; ardor (især af Lidenskaber og Kamp: ardor cupiditatum, armorum *el.* pugnæ); at forlange med H.: (acriter) contendere; H. i Talen: contentio orationis.

Hegle at: pectere. — Hegle en: pecten.

Hegn: sepes; at sætte H. om: consepire. — Hegne at: 1) *egt.*: sepire, consepire; 2) *ovf.*: tueri.

Hejdal: ohe!

Hejre: 1) Fuglen: ardea; ardeola; 2) Planten: lolium.

Hejse noget op: (machina) aliquid tollere, sursum torquere; h. Sejl: vela dare *el.* pandere; h. Flag: vexillum erigere; h. Anker: ancoram tollere.

Hel: 1) om Helhed: totus (fra Oprindelsen hel); omnis (uden at der gjøres Indskrænkning); universus (om en samlet Helhed); cunctus (en Helhed af enkelte); perpetuus (som danner et fremskridende Hele), f. E. hele Skibet: tota navis; hele Øen: omnis insula; hele Evropa: universa Europa; hele Senatet: cunctus senatus; i hele sit Liv: perpetua vita; af mit hele Hjerte: ex animi sententia; 2) om Massen: solidus, f. E. hel af Guld: auro solidus; 3) om Frihed for Beskadigelse: integer, incolumis; 4) en h. Del: multi, magna pars; 5) som *Adv.*; hengive sig h. til én:

totum se alicui tradere; jeg véd h. vel: satis scio; Tiden er ikke h. udløben: tempus nondum transactum est; hvor det forstærker et Adj.: admodum, valde. — Hele at: curare; hele et Saar: ducere *el.* inducere cicatricem (baade om Lægemidlet, som heler, og Saaret, som heles). — Hele et = en Helhed: totum aliquid; det Hele: rei summa; i det H.: in universum; betragte Sagen i dens H. el. i det H.: rem universam spectare. — Helskindet: incolumis; at slippe h. bort: incolumem abire. — Helsøskende: fratres, sorores ex ambobus (parentibus).

Helbred: valetudo; godt H.: valetudo (firma), svageligt: valetudo (minus firma, infirma; Adj. tilføjes kun, hvor Sammenhængen ikke viser Betydningen); være ved g. H.: recte valere, firma valetudine uti; faa sin H. igjen: convalescere; hvorledes staaer det med H.: ut vales? hvor usselt er ikke hans H.: quam tenui valetudine est. — Helbrede at: sanare, curare; h. en Sygdom: mederi morbo; h. et Saar: vulnus curare; helbredes: consanescere. — Helbredelig: sanabilis. — Helbredelse: sanatio.

Held: fortuna secunda *el.* prospera; som Tilraab, hvormed der ønskes én Held: feliciter, f. E. H. med dit Foretagende: feliciter quod agis; have H. med sig: fortuna secunda uti; ikke have H. med sig: fortuna adversa uti; det var et H.: percommode accidit; til al H. (i Ønsker): quod felix faustumque sit. — Heldbringende: faustus, prosper. — Heldig: felix; fortunatus (hvad Lykkens Goder angaaer); prosper (om Ting); faustus (henviser til Gudernes Naade); faa et h. Udfald: bene evenire; bonum eventum habere; gid det maa falde h. ud: quod bene vertat. — Heldigvis: feliciter el. ved Omskr. med bene accidit ut.

Helde at: 1) om Stillingen: a) *trans.*: acclinare, inclinare (ogsaa: bringe til at helde) in; b) *intrans.*: *α*) *egt.*: declinare (alm. om Afvigelse fra lodret Linie); h. forover: procumbere; som h. forover: pronus; som h. ned: declivis; *β*) *ovf.*: inclinari; se inclinare, f. E. Dagen h.: dies se inclinat *el.* inclinatur in postmeridianum tempus; helde til noget: se ad aliquid inclinare; bringe én til at h. til: animum alicuius inclinare ad; Folk helde til: studium hominum se inclinat ad *el.* animi hominum se inclinant ad; 2) helde i: infundere in; h. paa: infundere (rei alicui); h. ud: effundere; h. én over med noget: aliquem re aliqua perfundere. — Helding: 1) Tilstanden: declinatio, inclinatio; 2) om Stedet: locus declivis; declivitas; en svag H.: locus tenui fastigio declivis; 3) det er paa Heldingen med ham: res eius in extremo sitæ sunt.

Helgen: sanctus (homo).

Heller: 1) forbunden med en Nægtelse; h. ikke: nec, neque; h. ingen: neque quisquam (*Subst.*), neque ullus (*Adj.*); 2) hvad heller: sive; 3) = hellere: libentius (med større Lyst); potius (om to Ting, af hvilke kun den ene er mulig), f. E. jeg vil heller lide alt end gjøre dette: omnia potius perpetiar quam hoc faciam; jeg vil hellere: ogsaa malo, malim (beskedent); helst: libentissime; potissimum; jeg vil h. have dette: hoc præfero, hoc malo; hvad (af disse to Ting) vil du helst have: utrum præfers? jo før jo hellere: quam primum; primo quoque tempore.

Hellig: sanctus (om den moralske Fuldkommenhed og den derpaa grundede Ukrænkelighed); sacer (indviet til en Gud); sacrosanctus (ved religiøse Ceremonier erklæret for hellig og ukrænkelig); et h. Sted: locus sacer *el.* sanctus; den h. Skrift: libri divini; en h. Handling: sacrum; de h. Love (til hvis Overtrædelse der var knyttet Forbandelse): leges sacratæ; h. Kviste: verbenæ; gjøre h.: sacrare = bestemme til h. Brug; erklæret for h.: sacrosanctus; love helligt: sancte polliceri. — Hellige at: sacrare; h. til en Gud: consecrare (aliquid) deo; *ovf.*; h. sig til noget: totum se rei alicui dare. — Helligdag: dies festus ac sollemnis; feriæ. — Helligdom: sacrum (hyppigst i Pl.); templum *el.* sacrarium (som helligt Sted); én, som plyndrer en H.: sacrilegus, Handlingen: sacrilegium. — Hellighed:

sanctitas; religio. — Helligholde at: celebrare, agere (festum, sollemne). — Helligholdelse: celebratio.

Helsen: salus, valetudo; at have sin H.: recte valere; faa sin H. igjen: convalescere.

Helt: vir bello fortis; heros. — Heltedigt: carmen epicum; epos. — Heltedigter: poeta epicus. — De øvrige Sammensætninger maa udtrs. ved Omskrivning med: viro forti dignus el. et Adj., f. E. Heltemod: animus fortis et intrepidus; heltemodig: fortissimus; Heltekraft: vires invictæ o. s. v.

Hemme at: coercere, cohibere.

Hemmelig: 1) om det, som fjernes fra Folks Kundskab: a) *alm.*: clandestinus; holde h.: abscondere; abdere; b) især af Frygt: occultus, tectus; holde h.: occulere, celare, dissimulare; c) især af Forsigtighed el. Ærefrygt: arcanus, secretus; holde h.: tegere; d) tale h.: α) med én: secreto, sine arbitris colloqui cum aliquo; β) om noget, f. E. Folk tale h. om: homines fremunt, mussitant; 2) om det, som ikke kommer over Læberne: tacitus, f. E. hemmelige Tanker, Bønner: tacitæ cogitationes, preces; holde h.: tacere, celare; hemmelige Sammenkomster, Papirer: secreta (*Pl.*); paa, fra et h. Sted: in, ex occulto. — Hemmelighed: 1) Beskaffenheden at være hemmelig; i H.: clam; secreto = hemmeligt; tale i H.: = tale hemmeligt; hviske i H. til én: clam alicui aliquid insusurrare; gjøre en H. af: silentio premere; ikke gjøre en H. af: non occulere; 2) det, som holdes hemmeligt: arcanum; secretum (især i Religionssager = mysterium); én, som kjender éns H.: secretorum arbiter; det er ingen H.: palam est; aabenbare alle sine H.: omnia sua occulta expromere. — Hemmelighedsfuld: 1) et h. Menneske: homo tectus; 2) obscurus. — Hemmeligholde at: se hemmelig. — Hemmeligholdelse: udtrs. ved Verbet el. dissimulatio.

Hen: 1) om Bevægelse til el. i Rummet; det bruges i denne Betydning oftest forbundet med en Præp. og gjengives ved denne, f. E. hen ad, h. til, h. under, h. paa, h. ved, h. imod, langs hen med; gjøre Angreb hen imod én: ad aliquem impetum facere; et Sted hen: aliquo; hvor hen: quo; 2) hvor det hører til et Verbum, gjengives det ved Verbet, f. E. svinde hen: tabescere; trække Tiden hen: tempus trahere. — Henne: 1) der h.: ibi; hist h.: istic; 2) = borte.

Hendrage at: 1) h. Livet: vitam degere; h. Livet i Usselhed: miseram vitam tolerare; 2) hendrages af Lyster, Lidenskaber: se cupiditatibus tradere, dedere; jeg hendrages af Lyst til at se: efferor studio videndi; hendrages til noget: ad aliquid rapi; impetu animi ad aliquid trahi.

Hendrive Tiden: tempus absumere, terere (i Lediggang: desidia); hendrive sin Frihed: otium suum desidia terere, conterere; h. Dagen med Leg: diem ludendo conterere.

Hendysse at: 1) *egt.*: sopire; 2) *ovf.*: in oblivionem adducere.

Hendø at: intermori, demori; hendøende Kræfter: vires deficientes.

Hendøse at: terere, conterere desidia (vitam, otium).

Henfalde til: se dedere; h. til en Last: in vitium labi. — Henfalden til: deditus (rei alicui).

Henfarne Tider: præteritum tempus; h. Aar: anni præteriti. — Henfart: abitus.

Henfly at: confugere; undert. = bortfly: fugere.

Henflyde at: effluere; h. i Taarer: in lacrimas solvi, effundi.

Henføre at: 1) *egt.*: abducere, devehere; 2) *ovf.*: referre (ad).

Hengaa at; om Tiden: labi; effluere; de hengangne: mortui, defuncti.

Hengive sig til noget: se alicui rei dedere, tradere; h. sit Liv for: vitam profundere pro. — Hengiven: 1) til noget: deditus alicui rei; obnoxius alicui rei; 2) én h.: alicui addictus; alicuius studiosus. — Hengivenhed: studium (alicuius), voluntas (erga aliquem), caritas; H. til (*sjeld.*): udtrs. ved Hjælp af Adj.; nære H. for: = være én hengiven.

Henglide at: labi.

Hengræde at: fletu absumere (tempus).

Hengræmme at: moerore, ægritudine absumere (tempus).

Henhold; i H. til: pro; secundum. — Henholde at: 1) *trans.*; h. én: aliquem extrahere; h. én med Løfter: promissis aliquem producere; h. én med Tale: trahere aliquem sermone; h. Tiden: tempus morari; h. noget: moram alicui rei interponere; 2) *reflex.*; h. sig til Ordene: verba premere; verbis inhærere; h. sig til éns Løfte: promissum alicuius urgere; h. sig til én: se ad aliquem (auctoritatem alicuius) applicare.

Henhøre at; h. til: (ad aliquid) pertinere *el.* attinere; (aliquid) spectare; 2) h. under: contineri (re aliqua); dette h. under mig: hoc meum est, mei muneris est.

Henimod: 1) om Stedet: versus; 2) om Tiden: sub, undert. ad, f. E. h. Vinter: ad hiemem; 3) ved Talangivelser: circiter; ad (baade som Præp. og Adv., f. E. h. to Tusind: ad duo millia; da der var faldet h. to Tusind: occisis ad hominum millibus duobus).

Henjamre at: ejulatu absumere (tempus).

Henkaste at: abjicere, projicere; h. noget til én el. for én: aliquid alicui objicere; h. nogle Ytringer: voces jactare; imellem andre Ytringer henkastede han den, at: inter alia jactavit.

Henlede at: deducere; h. Vand: aquam derivare; h. éns Opmærksomhed paa: animum alicuius convertere ad; h. Mistanken paa én: in suspicionem aliquem vocare; h. Talen paa noget: mentionem rei alicuius *el.* de re aliqua movere.

Henleve at: vitam transigere; h. Livet i Ensomhed: vitam solitariam degere.

Henligge at: jacere.

Henlægge at: 1) *egt.*: ponere, deponere; h. igjen: reponere; 2) *ovf.*: a) om Opbevaring: servare; seponere; condere; b) om Afbrydelse: α) h. for stedse: omittere, ponere; β) h. foreløbig: seponere, differre. — Henlæggelse: udtrs. ved Verbet.

Henregne til: referre ad, inter *el.* in, f. E. henregne én til Guderne: aliquem in deorum numerum, inter deos, in deos referre; henregnes til de levende: cum vivis annumerari.

Henrejse en: iter, paa Henrejsen: iter faciens.

Henrette én: supplicium de aliquo sumere *el.* supplicio aliquem afficere; han lod ham h. under Pinsler: de eo cruciato supplicium sumpsit *el.* eum cruciatum necavit; h. ved Halshugning: securi percutere. — Henrettelse: supplicium.

Henreven: elatus, f. E. h. af Vrede: ira elatus; lade sig henrive: efferri (af noget: re aliqua); h. én: aliquem secum abripere; h. Sjælen: animum commovere. — Henrivende: amoenus, divinus; h. smuk: eximia pulchritudine.

Henrinde at: labi; defluere.

Henrisle at: leni murmure ferri.

Henrykke at: mire, mirifice oblectare; voluptate perfundere; henrykkende, om Sted: amoenus (ogsaa om Udsigt), divinus; h. skjøn: pulcherrimus, jucundissimus (alm.). — Henrykkelse: elatio animi; summa voluptas; jeg føler en vis H.: efferor gaudio; det er med en vis H. jeg mindes denne Dag: memoria illius diei voluptate perfundor; i sin H.: gaudio elatus.

Henseende; i H. til: udtrs. i Reglen ved Abl. (om den Del af en Person el. Ting, hvorom noget udsiges) el. ved ad (noget udenfor Personen el. Tingen) el. ved a (især om en Ængstelighed for noget); i H. til ham: quantum quidem ad illum pertinet; i H. til dine Ord: quod dicis (scribis); i H. til Sagen selv: de ipsa re (de bruges saaledes især, hvor der skeer en Overgang); i denne H.: quod ad hoc attinet; i enhver H.: ab omni parte; i alle Henseender: in omnibus rebus *el.* = i enhver H.; at være i enhver H. fuldkommen: omnibus suis numeris perfectum esse.

Hensidde at: desidere (h. ørkesløs); sedere.

Hensigt: consilium, animus; propositum (hvor Maalet fremhæves); i den H. at: eo consilio ut; udtrs. ofte ved ut *el.* ved caussa med *Gen.*; have til H.: in animo habere; det er

min H.: in animo habeo; cogito, stærkere: propositum mihi est; naa sin H.: destinata efficere, propositum assequi; han naaede sin H.: perfecit quod intenderat; jeg har aldrig haft den H.: nunquam cogitavi hoc facere; hvad var din H. med dette: quo consilio *el.* quid secutus hoc fecisti? at have H.: aliquid sequi; i denne H.: hac mente, hoc animo, consilio; uden H.: temere; gjøre noget i en god H.: bono animo aliquid facere. — Hensigtsløs: inutilis, ineptus. — Hensigtsmæssig: consilio, proposito conveniens; h. indrettet: commodus; h. Maal, Forhold: temperatio, convenientia. — Hensigtsmæssighed: udtrs. ved Adj.

Henskyde sig under én: ad auctoritatem alicuius se applicare.

Henslide at: terere, conterere.

Henslumre at: obdormiscere; somno sopiri.

Henslæbe Livet: vitam trahere; h. Livet i Besvær: vitam molestam trahere.

Henslænge at: abjicere, projicere; h. noget til én: aliquid alicui objicere.

Hensmelte at: diffluere; h. i Taarer: in lacrimas effundi, solvi.

Hensove at: 1) *egt.*: obdormiscere; 2) *ovf.*: mori; decedere, se dø; hensovet: defunctus.

Henstaa at: 1) *egt.*: stare; 2) *ovf.*; vi ville lade dette h.: hoc in medio relinquemus; Sagen h.: res quiescit; res integra manet (uden at der er begyndt paa den); vi kunne ikke lade Sagen h. længere: res differri nequit. — Henstand; at forlange H.: moram poscere; give én H.: diem alicui prorogare; den givne H.: prorogatio diei; give en Skyldner H.: debitori indulgere.

Henstille at: 1) *egt.*: ponere, collocare (aliquid in loco aliquo); 2) *ovf.*; h. noget til éns Afgjørelse: rem decidendam alicui tradere (om en Strid og lgd.); dette h. jeg til andres Afgjørelse: hoc aliorum est judicare; hoc alii viderint; jeg h. til dig: judicium tuum facio.

Henstrø at: spargere, dispergere.

Hensukke at: inter gemitus agere (Livet: vitam).

Hensvinde at: tabescere, contabescere; om Tiden: labi; den hensvundne Tid: tempus præteritum. — Hensvinden: tabes.

Hensyn: ratio; respectus (i Tanke og Sind); tage H. til: rationem (alicuius rei) habere *el.* ducere (hvor det gjelder Handling); respectum (alicuius *el.* ad aliquem) habere (hvor det gjelder Sindelaget); i alt tage H. til: omnia referre ad; uden at der tages H. til den fraværende: sine ratione absentis *el.* ratione absentis non habita; at have H. til: spectare; pertinere ad; mit H. fordrer: res meæ postulant; H. til Sagen fordrer: res postulat; med H. til: ratione habita (rei alicuius); ad (om noget udenfor Personen el. Tingen); de (hvor det har Betydning angaaende, i Henseende til). — Hensynsløs: importunus. — Hensynsløshed: importunitas.

Hensynke i Kummer, Sorg og lgd.: obrui mærore, mæstitia; hensunken i Tanker: in cogitatione defixus.

Hensætte at: ponere, collocare (aliquid in loco aliquo); h. i Fængsel: in carcerem (carcere) includere.

Hensørge Livet: in luctu et mærore vitam degere.

Hente at: 1) aliquid petere, afferre (petere betegner Gangen for at hente, afferre selve Handlingen); h. tilbage: repetere; hent mig: affer! han har hentet: attulit; han har hentet tilbage: retulit; h. frem: promere; h. Vand, Foder, Brænde: aquari, pabulari, lignari (især i Krig); 2) h. én: aliquem adducere (naar man selv gaaer), arcessere; lade én h.: aliquem arcessere, vocare (om en Myndighed); h. med Magt: rapere, abripere.

Hentrælle Livet: vitam miseram et laboriosam tolerare.

Henty til: confugere ad (én: aliquem *el.* fidem alicuius).

Hentyde at: 1) *trans.*: (aliquid) trahere *el.* referre ad *el.* in; h. noget til det værste: in peius interpretari aliquid; 2) *intrans.*: spectare ad (h. paa noget værende); demonstrare, prodere (h. paa noget kommende). — Hentydning: udtrs. ved Verbet.

Hentære at: conficere, absumere; hentæres: tabescere, contabescere.

Hente at: liquescere, solvi.

Hentørre at: exurere (om Solen, der udtørrer Vandbeholdninger); hentørres: exarescere.

Henved: circiter, circa, ad (smlgn. henimod); om Tiden (sjeld.): sub, ad.

Henvejre at: 1) om Vinden: auferre; 2) *ovf.*: ventis tradere.

Henvende at: 1) *trans.*; h. sin Opmærksomhed paa: animum attendere *el.* advertere ad; h. éns Opmærksomhed paa noget: animum alicuius in aliquid convertere; h. Opmærksomheden (Folks Opm.) paa sig: animos, oculos hominum in se convertere; omnium oculos in se avertere; h. éns Opmærksomhed paa sig: aliquem advertere *el.* convertere; oculos *el.* animum alicuius in se convertere; henvende Blikket til: oculos in rem aliquam defigere; alles Øjne vare henvendte paa ham: omnium oculi in illum conversi erant; h. alle sine Tanker paa noget: omnes curas in re aliqua defigere; 2) *reflex.*: a) *egt.*; h. sig til én: se ad aliquem convertere; b) *ovf.*: adire aliquem (især for at bede om noget), ad aliquem confugere (for at søge Hjælp); h. sig skriftlig til én (for at bede om noget): per epistolam aliquem adire. — Henvendelse: udtrs. ved Verbet.

Henvise til noget (som Bevis): laudare, proferre aliquid; h. én til en anden: aliquem ablegare *el.* rejicere ad; h. en Sag til: rem rejicere ad. — Henvisning: udtrs. ved Verbet.

Henvisne at: flaccescere; contabescere (*ovf.*).

Her: 1) om Stedet: hic; hoc loco; her i Byen: in hac urbe; h. i Nabolaget: hic viciniæ; her i Verden: in terris; hist og h.: passim; 2) h. er han: en, ecce tibi illum; h. har du: habes; cape, sume (naar man giver én noget), her har du Bogen: en tibi librum; her er jeg: en, assum; 3) ved Verber, der udtr. en Bevægelse: huc, f. E. kom her: huc ades; han kom her i Nabolaget: huc viciniæ advenit; 4) se her: attende! 5) om Tiden: jam, quo facto (især i Overgang til noget nyt). — Heraf: hinc; ex hac re. — Herefter: 1) om Tiden: posthac; engang h.: aliquando; 2) om Overensstemmelse: secundum (hoc); man maa rette sig h.: obtemperandum est. — Herfor: 1) om Grunden: hanc ob rem; quam ob rem; og h.: quare; 2) = for dette, f. E. h. er der ingen Hjælp: huius rei, mali nullum remedium exstat; h. er der ingen Fare: hinc nullum periculum imminet; Frygten h.: hic metus. — Herfra: 1) om Stedet: hinc; ex hoc loco; 2) om Tiden: hinc; ex hoc tempore; 3) om Oprindelse: hinc. — Herfrem: huc. — Herhen: huc; herhen hører: huc pertinet. — Herhid: huc. — Herhos er at bemærke: observandum præterea est. — Heri: 1) om Stedet: hic; hoc in loco; 2) = i dette: in hoc; in hac re; h. ere vi enige: hoc inter nos convenit; h. ere Forfatterne uenige: in hac re dissentiunt auctores; h. tog han ikke fejl: hæc res eum falsum non habuit; h. bestaaer Konsten: hac re ars continetur. — Heriblandt, herimellem: = iblandt, imellem dette (disse, dem); han regnes h.: in hoc numero est, numeratur, ponitur. — Herigjennem: 1) om Stedet: hac; per hunc locum; 2) = igjennem dette: per hoc; h. kan man komme til Sandheden: hac via verum inveniri potest. — Herimod: contra; contra hoc; h. kan intet indvendes: hinc nihil diffindi potest; han indvendte herimod: objecit (contra hoc); medmindre i have noget at indvende h.: nisi quid ad hæc vultis. — Herind: huc domum; han kom h.: intravit; kom h.: intra! — Herinde: intus; domi. — Hermed: 1) om Redskab = med dette (denne): hoc, hac (his); 2) om Følge: cum hoc; 3) h. vil jeg sige: hoc ita intelligo; hermed gik han bort: his dictis, hæc locutus (efter nogle Ord af ham selv) abiit. — Herned: huc; kom h.: huc descende. — Hernede: hic infra; h. (paa Jorden): in hac vita. — Hernæst: posthac. — Herom: de hac re; de hoc. — Heromme: hic. — Heromkring: hic viciniæ; ved Verber, der udtr. en Bevægelse: huc viciniæ. — Herop: huc sursum. — Heroppe, herovenpaa: hic in superiore parte. — Herover: 1) om

Stedet: huc; in hanc partem; 2) om Aarsagen: hac de causa, super hac re; h. sørger han sig til Døde: hic mæror eum absumit, conficit; Smerten h.: hic dolor. — Herovre: hic; in hac parte. — Herpaa: 1) om Tiden: deinde, postea; 2) = paa dette; idet han stolede h.: hac spe fretus; h. svarede han: ad hæc respondit. — Hertil: 1) huc; 2) h. kommer: huc accedit; føj h.: huc adde, adjice; h. svarede han: ad hoc (hæc) respondit. — Herud: foras. — Herude: foris. — Herunder: = under dette; h. stikker noget: aliquid subest; h. forstaaer jeg: his verbis intelligo; h. hviler: hic situs est. — Herved: 1) om Stedet: prope; 2) hac re; hoc; h. er at mærke: hic *el.* hoc loco observare licet; h. forstaaer han gode Mænd: hos bonos viros intelligit; h. forstaaer jeg den Kundskab: hanc scientiam intelligo. — Herværende: qui hic adest; udtrs. ofte (især i Taler) ved hic.

Herberg: hospitium (hos en Gjesteven); deversorium (hos en Gjæstgiver); tage H. hos: deversari apud, i: in.

Herkomst: genus, locus, stirps; af god H.: honesto loco natus *el.* ortus; af lav H.: inhonesto loco natus *el.* ortus; af ringe H: tenui, humili loco ortus; en Romer af H.: origine Romanus; udlede sin H. fra: originem ducere a.

Herlig: egregius, eximius; h. Gjæstebud, Maaltid og lgd.: lautus, magnificus; h. Udseende: jucundus aspectus; h. Udsigt, Egn, Sted og lgd.: amoenus, jucundus. — Herliggjøre at: illustrare. — Herliggjørelse: illustratio. — Herlighed: splendor; magnificentia.

Heroisk: heroicus, f. E. den h. Tid: ætas heroica, et h. Digt: carmen heroicum; en h. Handling: illustre factum.

Herold: præco (som offentlig Betjent); interpres *el.* nuntius (som sendes); fetialis (ved Krigserklæring); caduceator (som sendes til en Fjende). — Heroldstav: caduceus.

Herre en: 1) i Forhold til en Ejendom: dominus; at være H. over meget: multa possidere, habere; 2) i Forhold til andre: a) *egt.*: herus (i Forhold til Tyendet); paterfamilias (i Forhold til Huset); patronus (i Forhold til Klienter, frigivne); dominus (i Forhold til undergivne); princeps (i Forhold til et Lands Beboere); at være H.: dominari (f. E. in urbe: i en By); alle Folks Herre: dominus omnium gentium; han vilde være H. over hele Verden: imperium totius orbis terrarum petivit; at gjøre sig til H. over: subigere; suæ dicionis facere; sub imperium suum redigere; b) *ovf.*; at være H. over sine Modstandere; in adversarios dominari; som Herren er, saa følge hans Svende: qualis rex talis grex; enhver er H. i sit eget Hus: gallus in sterquilinio suo plurimum potest; 3) Forhold til sig selv; sin egen H.: a) *egt.*: sui juris *el.* arbitrii; b) *ovf.*: sui potens; at være H. over sig selv: sibi imperare; at være H. over sine Lidenskaber: cupiditates *el.* animum regere; én, som ikke er H. over sig selv: impotens, Tilstanden ikke at være det: impotentia; 4) om Magt til at raade over: arbiter (alicuius rei); at være H. over sine Børn: patriam potestatem habere; at være H. over Liv og Død: habere jus vitæ et necis (om en Magthaver); at være H. over alles Liv og Ejendom: in capite fortunisque omnium dominari; han er H. over Liv og Død.: jus vitæ et necis penes eum est; han er Herre derover: res ab eo pendet; 5) vor Herre: deus; 6) = Mand, f. E. en rig Herre: vir dives; en rig gammel Herre: dives senex; Herrer og Damer: viri et feminæ; 7) min Herre!: hospes (til en fremmed)! amice! sodes! — Herredømme: 1) om Magten: imperium; summa rerum; dominatio *el.* dominatus (uindskrænket); faa H.: rerum potiri; at have H. over: imperio (aliquid) tenere, el. = være Herre over, herske over: se Herre, herske; at bringe under sit H.: sub imperium suum *el.* potestatem suam redigere; suæ dicionis facere; staa under éns H.: esse dicionis alicuius; esse in dicione alicuius; esse sub imperio alicuius; at vægre sig ved at underkaste sig éns H.: imperium alicuius recusare; 2) det, hvorover der her-

skes: imperium, regnum. — Herreklæder: vestis virilis. — Herrelevnet (*ovf.*): vita lauta. — Herreløs: vacuus.

Herskab: 1) = Herredømme; 2) domini (*kollekt.*) herus; domus; fornemt H.: domus nobilis, splendida. — Herskabelig: splendidus, illustris.

Herske at: 1) om Magt: imperare (over én: alicui); dominari (in); imperium habere (abs.); imperio tenere (aliquid); om en Konge: regnare (in); regere (terram); 2) om hvad der er gængs *el.* gjældende: udtrs. ved Hjælp af invalescere, percrebrescere, esse, *el.* Omskr., f. E. overalt hersker Glæde, Sorg: ubique lætitia est, moeror agitatur; der herskede Forvirring overalt: res trepidæ fuerunt; der herskede almindelig Ængstelse og Uro: anxii et solliciti omnes trepidarunt; Fattigdom hersker iblandt Egnens Befolkning: incolæ illius regionis in paupertate vitam degunt *el.* paupertate premuntur; der herskede dødelige Sygdomme det Aar: is annus morbis luctuosus fuit; der herskede da Overdaadighed: luxus tum in morem venerat; der hersker den Skik: mos invaluit; hic mos prævalet; mos *el.* moris est (ut); der h. den Tro: opinio est; der h. Meningsforskjel: dissentitur o. s. v.; den Skik blev herskende: in morem venit; en h. Last: vitium commune; en h. Tilbøjelighed: studium commune, men den herskende Tilbøjelighed hos én: studium prævalens *el.* præcipuum; en h. Sædvane: consuetudo vulgaris (ogsaa om Mening, Attraa og lgd.); de h. Vinde: venti prævalentes. — Hersker en: dominus; princeps, rex. — Herskerinde: domina; regina, dominatrix. — Herskersind: animus imperiosus. — Herskertid: imperium, dominatio (ogsaa ved: tempus imperii, dominationis). — Herskervælde: dominatio. — Herskesyg: imperiosus, dominationis cupidus; h. Planer: consilia ambitiosa. — Herskesyge: regnandi cupiditas.

Hertug: dux.

Hest: equus; *dem.* equuleus; til H.: equester; sætte sig til H.: in equum ascendere; være til H.: equo vehi; in equo sedere; holde Heste: equos alere; hjælpe én op paa Hesten: in equum aliquem tollere; tjene til H.: equo merere; falde af H.: ex equo delabi; kaste én af Hesten: equo aliquem excutere (bruges ogsaa om Hesten, der kaster Rytteren af); gjennemrejse til H.: equitem transcurrere; en Statue, som forestiller én til H.: statua equestris; Tjeneste til H.: militia equestris. — Hestebrems: oestrus. — Hestedækken: stratum, ephippium. — Hestehandler, Hestepranger: mango. — Hesterøgter: calo. — Hestesko: solea ferrea; lægge H. under: calceare. — Hestestald: equile. — Hestfolk: equites, copiæ equestres, (Samlingen: equitatus); lade H. gjøre Tjeneste som Fodfolk: equites ad pedes deducere; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj. equinus, f. E. Hestehale: cauda equina; Hestemanke: juba equina.

Hevn: ultio; vindicta; poenæ (kun i Forbindelse med capere og petere; tage H. over én for noget: poenas rei alicuius ab aliquo petere); af H.: ulciscendi cupiditate *el.* studio motus; mætte sin H.: iram ulcisci. — Hevne at: 1) *trans.*: a) h. én: ulcisci aliquem; poenas pro aliquo capere; b) h. noget: ulcisci aliquid; poenas alicuius rei petere; at ville h. noget: aliquid ultum ire (f. E. injuriam ultum ire: at ville h. den lidte Uret el. at sætte sig i Bevægelse derfor); 2) *reflex.*; h. sig paa én: aliquem ulcisci (for noget: ob aliquid); h. sig for noget: aliquid ulcisci. — Hevner en: ultor; vindex. — Hevnerske: ultrix; vindex. — Hevngjerrig: ulciscendi *el.* iræ explendæ cupidus. — Hevngjerrighed: ulciscendi cupiditas (= Hevnlyst). — Hevngudinde: furia.

Hex: venefica; maga. — Hexe at: magicis artibus *el.* veneficiis uti. — Hexedrik: udtrs. i Reglen ved poculum; give én en H.: poculum alicui infundere, temperare. — Hexeformular: carmina; voces; cantio; fremsige H.: cantare. — Hexemester: veneficus, magus. — Hexe-

middel: venenum. — Hexeri, Hexekonst: ars magica; det er H.: præstigiæ sunt. — Hexestav: virga venenata. — Hexeurter: herbæ venenatæ.

Hid: huc; h. og did: ultro citroque; huc et illuc; kom h.: huc ades! giv h.: cedo! — Hidføre at: afferre, adducere. — Hidkomst: adventus; ved sin H.: adveniens. — Hidrejse: accessus; paa sin H.: huc proficiscens. — Hidlede at: deducere. — Hidrøre fra: oriri, nasci ex. — Hidtil = hidindtil: adhuc; ad hoc tempus; hactenus (om Tiden kun hos Digterne og *sen.*). — Hidtilværende: udtrs. ved Omskr. med qui fuit (adhuc, ad hoc tempus).

Hidse at: 1) h. én: aliquem incendere, inflammare; om Vin: in venis fervere; caput icere; hidsende Vin: vinum fervidum: 2) h. paa én: immittere in aliquem; 3) bruges undert. urigtigt for hejse. — Hidsig: 1) om Personer: a) af Temperament: acer, vehemens, cerebrosus; h. til Vrede: in iram præceps; b) om Sindets Oprørthed: incensus, commotus; blive h.: gravius commoveri, ira incendi; exasperari; c) om stærk Iver: fervidus; ardens; d) hidsig paa noget: alicuius rei appetens, avidus; 2) om Ting: a) h. Temperament: ingenium fervidum, som er af h. Temperament: commotioris ingenii; b) om Sygdom: acutus; c) om Kamp og lgd.: acer; Striden bliver h.: pugna ingravescit; d) om Vin: fervidus, severus. — Hidsighed: ardor; animi fervor; i sin H.: gravius commotus; hans H. gaaer snart over: iram celeriter deponit *el.* omittit.

Hige at: avere, vehementer cupere; appetere; h. højt: alta, immensa cupere; h. efter noget: appetere aliquid; rei alicui imminere, som higer efter noget: avidus rei alicuius. — Higen: appetentia; appetitio; aviditas (heftig H. efter).

Hil dig: salve! h. eder: salvete!

Hilde at: irretire (aliquem aliqua re); hildet i Nydelser: illecebris voluptatum irretitus; hildet i sit eget Garn: suis artibus, suo dolo captus.

Hille, Hillemænd: pol, edepol, bombax, babæ.

Hilse at: salutare; (aliquem) salvere jubere; h. paa én Gang: consalutare; h. igjen: resalutare (aliquem); salutem (alicui) reddere; h. én fra én: aliquem alicuius verbis *el.* alicuius nomine salutare; lade én h.: salutem alicui nuntiare, dicere; gaa hjem til én for at hilse paa ham: aliquem salutatum ire (venire: komme); blive hilset: salutari; hilse én skriftlig: salutem alicui ascribere; h. alle efter Orden: persalutare. — Hilsen: salutatio, salus; H. igjen: resalutatio; modtage H.: salutari; bringe én H.: salutem alicui nuntiare, dicere; faa en H. fra én: nomine *el.* verbis alicuius salutari; flittig H.: persalutatio; samtidig H. (af flere): consalutatio.

Himmel: coelum; under aaben H.: sub divo; fra Himlen (som kommer fra Himlen): coelestis (Adj.), divinitus (Adv.), f. E. Regn fra H.: aqua coelestis; en Gave fra H.: donum divinitus missum; iagttage Tegn fra H.: de coelo servare; sendt fra Himlen: de coelo demissus; hvad om Himlen falder ned: quid si coelum ruat; sætte Himmel og Jord i Bevægelse: velis remisque contendere (for at naa noget); mare coelo miscere (om Forstyrrelse); at være i den syvende H.: coelum attingere; in coelo esse. — Himmelbeboerne: coelites, coelestes; (*digt.*) coelicolæ. — Himmelblaa: cæruleus. — Himmelegn: tractus, plaga; coelum; at tage fejl af H.: toto coelo errare. — Himmelfalden: de coelo delapsus; *ovf.*: attonitus. — Himmelfaren: in coelo positus. — Himmelhøj: sidereus. — Himmelkugle: sphæra. — Himmellegeme: astrum, sidus, i *Pl.*: coelestia. — Himmelraabende: nefarius; immanis. — Himmelranden: orbes finientes. — Himmelsk: coelestis (*egt.*); divinus (*ovf.*). — Himmelstrøg: = Himmelegn. — Himmeltegn: signum. — Himmelvid: immensus; der er en h. Forskjel: immane quantum discrepat.

Himmerige: kan gjengives ved elysium (de saliges Opholdssted i Underverdenen).

Hin: ille; af to: alter. — Hinanden: udtrs. ved alter alterum, inter

se, undert. mutuo; hinanden gjensidig: mutuus, f.E. Tjenester, som man viser h. gjensidig: officia mutua. — Hinsides: ultra; trans; som er h. Havet: transmarinus; som er h. Bjergene: transmontanus; som er h. Rhinen, Donau, Po: transrhenanus, transdanuvianus, transpadanus.

Hind: cerva.

Hinde en: membrana; Saaret har trukket H.: vulnus cicatricem induxit.

Hindre at: impedire, prohibere (aliquid); obstare, officere (rei alicui), at noget skeer: ne, quominus; h. én i at gjøre noget: prohibere aliquem aliquid facere; h. én fra noget: aliquem re aliqua prohibere; h. én i hans Foretagende: conatum alicuius impedire; h. én i hans Forehavende: consilium alicuius impedire; h. én i hans Lykke: commodis alicuius obstare. — Hinder, Hindring: impedimentum; lægge H. i Vejen: impedimenta objicere; officere (for: rei alicui); være til Hinder (= være *hinderlig*): impedimento esse; obstare; Hindringen ligger hos ham: in mora est (ne, quominus); der er intet til H. for at: nihil impedit, quominus; han bortryddede Hindringerne: rem expedivit.

Hinke at: claudicare. — Hinken: claudicatio.

Hirse: milium; af H.: miliarius.

Hisse op: sursum torquere; h. ned: demittere; h. Sejl: vela dare.

Hisset, hist: illic; h. hen: illuc; in illam partem; h. igjennem: illac; h. henne: illic; h. ude: foris; h. og her: passim; huc illuc *el.* ultro citroque (hvor der angives en Bevægelse); h. fra: illinc; h. nede: illic infra; h. oppe: illic in superiore parte; baade her og hisset: et ante mortem et post eam; et vivus et mortuus.

Historie: 1) historia; memoria rerum gestarum; res (især et Lands, Folks H., f.E. Tydsklands H.: res Germanicæ; skrive en H.: res componere); 2) som Videnskab: rerum gestarum scientia; 4) en enkelt Historie: narratio; fabula (opdigtet, f.E. hvad er det for en H.: quæ hæc est fabula?); vita (en Persons); 4) en lang H.: longæ ambages; hvilken H. blev der ikke: qui tumultus; quæ turbæ! — Historiegrandsker: historicus (ogsaa historiekyndig og historisk). — Historieskriver: rerum gestarum scriptor; at være H.: res gestas scribere *el.* componere (ved Hjælp heraf udtrs. Begrebet Historieskrivning). — Historisk: historicus; verus (modsat falsk); h. Kildeskrifter: monumenta rerum gestarum.

Hitte at: invenire; h. ud af noget: aliquid expedire; h. noget op: aliquid comminisci, fingere.

Hjalte et: capulus.

Hjelm: galea (af Læder); cassis (af Metal); med H. paa: galeatus. — Hjelmbusk: crista; med H.: cristatus. — Hjelmbaand: spira. — Hjelmknop: conus.

Hjem et: 1) om Stedet, hvor én er fra: patria; 2) om Bolig: domus; domicilium; i sit H.: domi suæ; have Hus og H.: suum larem habere; 3) *Adv.*; hjem, hjemad: domum; komme h. til én: in domum alicuius venire, han kom h. til mig: meam domum. — Hjemme: 1) *egt.*: domi; h. fra: domo; hvor har du h.: unde domo? blive h.: domi se continere; h. hos mig: apud me; domi meæ; er han h.: estne intus? han spurgte, om Herren var h.: quæsivit, an dominus intus esset; at have h. i: natum, oriundum esse (f. F. i Rom: natum esse Romæ; oriundum esse Roma); 2) *ovf.*; at være h. i: (alicuius rei) peritum esse; versatum esse in (f. E. literis); callere rem. — Hjemgang: domum itio. — Hjemkomst: reditus; ved sin H.: rediens. — Hjemlig: patrius, domesticus. — Hjemmefødt: indigena; en h. Slave: verna. — Hjemrejse: domum reditus; paa Hjemrejsen: domum rediens. — Hjemstavn: patria. — Hjemsøge at: vexare; hjemsøges af noget: re aliqua conflictari. — Hjemsøgelse: vexatio. — Hjemve: desiderium patriæ; føle H.: desiderio patriæ teneri. — Hjemvej: se Hjemrejse; de øvrige Sammensætninger maa dannes ved Omskr. med Subst. domus *el.* domi, domo, domum, f. E. hjemsende at: domum mittere; hjembringe at: domum referre.

Hjemle at: vindicare. — Hjem-

ling: vindicatio; vindiciæ (Paastanden). — Hjemmel: auctoritas; jus (retslig H.); usus, usucapio (H. ved Hævd); skaffe H.: convincere. — Hjemmelsmand: auctor; paalidelig H.: idoneus, certus auctor.

Hjerne: cerebrum; da han længe havde brudt sin H.: quum diu multumque cogitasset; forvirre éns H.: cerebrum alicui excutere. — Hjerneskal: calva. — Hjernespind: res inanis; de øvrige Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af Subst.

Hjerte: 1) *egt.*: cor; *dem.*: corculum; H. bæver: cor palpitat; 2) *ovf.*: pectus; animus; godt H.: bonitas animi; aabne sit H. for én: pectus alicui aperire; at se H. aabent: apertum pectus videre; af H., af Hjertens Grund: ex animo; at tale af H.: ex intimo pectore loqui; a) om *Mod*; at have H. paa det rette Sted: animo forti esse; skyd H. op i Livet: erige animum! at have H. til: audere; b) om *Følelse*; bringe det over sit H.: animum inducere ad; in animum inducere aliquid facere; at have H. til: sustinere; ikke have H. til: non sustinere; gaa til H.: α) om Ord: alte *el.* in pectus descendere; gaa dybere til H. end: altius in pectus descendere quam; β) om Sorg: udtrs. ved moveri, commoveri, f. E. denne Ulykke gik ham til H.: hac miseria commovebatur; røre éns H.: animum alicuius movere; c) om *Stemning*; H. bliver tungt: animus contrahitur; ligge paa H.: cordi, curæ esse; lade noget ligge sig paa H.: cordi aliquid habere; d) om *Paamindelse*; lægge én noget paa H.: aliquem aliquid monere; lægge paa H., tage til H.: infigere animo *el.* aliquid in animo; læg dig mine Ord paa H.: verba mea in animum demitte; e) skjænke én sit H.: animum alicui dare; f) Hjertet af Vinteren: media hiems; summa hiemis asperitas. — Hjerteangest: angor animi; føle H.: animo angi. — Jeg har Hjertebanken: cor mihi salit. — Hjertefred: animus tranquillus, securus. — Hjertekammer: venticulus. — Hjertelag: animus. — Hjertelig: ex animo; ex intimo animo profectus, f. E. føle en h. Glæde: ex animo lætari. — Hjerteløs: inhumanus; immanis; ferreus. — Hjerteløshed: duritia; immanitas. — Hjertensgod: optimus. — Hjertensgodhed: animi bonitas. — Hjertensfryd, Hjertenslyst: summa lætitia; af Hjertens Lyst = af Hjertens Grund: ex animo; ex animi sententia. — Hjertensmening: animi sententia. — Hjertenskjære: carissimus, dulcissimus. — Hjertero: tranquillitas animi. — Hjertesorg: ægritudo; cordolium (*sen.*); have H.: in ægritudine et dolore esse. — Hjertensven: dulcis amicus, udtrs. i Tiltale ogsaa ved: corculum.

Hjord: grex; (*sen.* om stort Kvæg) armentum; *Adj.*: gregarius (af Hjorden, som hører til H. [ogsaa de grege *el.* gregalis]); i Hjorde: gregatim.

Hjort: cervus; *Adj.*: cervinus; ved Hjælp af dette dannes Sammensætningerne.

Hjul: rota. — Hjulaxel: axis. — Hjulbenet: valgus, varus. — Hjulbeslag: canthus. — Hjulbør: feretrum. — Hjulege: radius; forsynet med H.: radiatus. — Hjulspor: orbita.

Hjælp: auxilium (alm.); præsidium (beskyttende); subsidium (i Fare); remedium (H. imod); adjumentum (H. til); bringe én H.: opem ferre alicui; ope aliquem juvare; komme til H.: auxilio, subsidio venire; sende til H.: auxilio, subsidio mittere; ile sine betrængte Folk til H.: suis laborantibus succurrere; være til H.: auxilio, præsidio, subsidio esse; tage til H.: in auxilium adhibere; finde H. hos én: ab aliquo juvari; søge H. hos én: auxilium ab aliquo petere; Hjælp imod noget: remedium alicuius rei; det var ham en stor H. til: magnum ei fuit adjumentum (magno adjumento) ad; uden nogens H.: nullo adjuvante; med Guds H.: juvante deo; ved H. af: Abl. af Subst.; per (Personer). — Hjælpe at: I) *trans.*: 1) h. én: a) ved et Arbejde, i en Bestræbelse: aliquem juvare, adjuvare (in re aliqua, in opere faciendo, aliquid facientem); b) i en Sygdom: aliquem sanare; c) i en Fare: opem ferre, opitulari, auxiliari, subsidio *el.* auxilio

esse alicui; h. én ud af en Fare: aliquem ex periculo expedire; d) i Trang: aliquem sublevare; auxilio aliquem juvare = h. paa én; e) h. én til noget: ad aliquid assequendum aliquem juvare; han har hjulpet mig dertil: eo adjutore id assecutus sum; f) h. én af med noget: aliquem re aliqua liberare; g) h. én op: aliquem tollere (paa en Vogn, Hest: in currum, equum); h) h. én for Retten: alicui adesse; II) *intrans.*: 1) h. imod noget: alicui rei mederi; hjælpe paa noget: mederi (rei); levare (især en Mangel: [inopiam] *el.* en Person); 2) han staaer ikke til at h.: nulla spes salutis est; Lægemidlerne h. ikke: medicamina nihil valent; 3) hvad h. det: quid juvat? det h. ikke: nihil prodest; 4) h. til: adjuvare; 5) hjælpes ad: se invicem juvare; III) *reflex.*: contentum esse (re aliqua). — Hjælpeløs: auxilii inops; auxilio destitutus; h. Tilstand: solitudo; auxilii inopia. — Hjælpemiddel: 1) imod noget: remedium alicuius rei; 2) til noget: adjumentum, præsidium ad; 3) Hjelpemidler = Hjælpekilder: auxilia, subsidia, f. E. Virksomhedens H.: subsidia industriæ. — Hjælper en: adjutor; advocatus (for Retten om Venner). — Hjælperinde: adjutrix. — Hjælpetropper: auxilia (*Pl.*); copiæ auxiliares. — Hjælpsom: auxilio promptus; ad juvandum paratus. — Hjælpsomhed: animus auxilio promptus.

Hjørne: angulus; med tre H.: triangulus; paa alle H.: ubique, ex omni parte; fra alle H.: undique; Verdens Hr.: plagæ mundi *el.* cardines coeli; H. af en Gade: anfractus viæ.

Hob: acervus og cumulus (Ting), strues (i Orden stablet H.), grex og agmen (Dyr), turba (forvirret H. Mennesker), manus (lille H. Mennesker); ofte udtrs. det ved multus, multum, f. E. en H. Mennesker, Penge: multum hominum, numorum; den store H. = Hoben: vulgus, multitudo; at regnes til Hoben: in grege annumerari; i to, tre, fire Hobe: bifariam, trifariam, quadrifariam (ved Deling); bipartito, tripartito. — Hobe sammen: coacervare, cumulare; h. sig sammen: a) om Personer: congregari, confluere; b) om Ting: coacervari. — Hobetal; i H.: frequentes, densi; bringe sammen i H.: = hobe sammen; komme sammen i H.: = hobe sig sammen. — Hobevis; i H.: acervatim; gregatim.

Hof: aula. — Hoffolk: aulici. — Hofmand: aulicus; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af aula el. Adj. aulicus, f. E. Hofstat: aula regia; aulici.

Hoffærdig: fastidiosus. — Hoffærdighed: fastidium.

Hofte en: coxa, lumbus. — Hofteben: coxendix. — Hoftelam: delumbis; at gjøre h.: delumbare.

Hold: 1) *egt.*; at have H. paa: tenere; at faa H. paa: capessere; prehendere; 2) som Afdeling: pars; i to, tre H.: bipartito, tripartito; (ved Deling) bifariam, trifariam; 3) have et H. i Siden: dolore laterum tentari. — Holdbar: qui defendi potest; idoneus (om Grund). — Holdbarhed: udtrs. ved Adj. — Holde at: I) *trans.*: 1) *egt.*: tenere; h. i Haanden: manu *el.* in manu tenere; h. ved Haanden: manu tenere; h. med Tænderne: tenere mordicus (Adv.); h. i Vejret: tollere; h. oppe (hindre fra at falde): sustinere; h. frem: protendere; h. tilbage: retinere; h. om noget: aliquid tenere, f. E. om et Greb: manubrium tenere; h. sammen: continere; h. fra hinanden: distinere; h. et Sted besat: locum insidere; 2) *ovf.*: a) om en *Indvirkning* paa el. *Fremfærd* ligeoverfor én; h. én hen: aliquem extrahere; h. én hen med Tale: sermone aliquem trahere; h. én i Uvished: suspensum aliquem tenere; h. én i Uvidenhed om noget: aliquem aliquid celare; h. én i Live: vitam alicuius sustentare; h. én i Ave: aliquem coercere, cohibere; h. én i Fængsel: aliquem in vinculis habere; h. én i Bevogtning: in custodia aliquem habere; h. én op: aliquem retardare; h. én op med Løfter: promissis aliquem producere; h. én ude: aliquem excludere; h. én inde: janua aliquem cohibere; h. én for Munden: os alicui opprimere; h. slemt Hus med én: male aliquem vexare; h. én til noget (til at gjøre

noget): cogere aliquem aliquid facere, (til at vænne sig til noget) assuefacere aliquem re aliqua; han er fra Ungdommen holdt til Arbejde: a pueritia labore (ogsaa laborare) assuetus est; h. én til Pligt, Troskab: in officio, fide aliquem continere; h. Øje med én: aliquem speculari, observare; h. én fra noget: aliquem revocare, prohibere a (ne, quominus); h. én tilbage fra noget: aliquem retinere a; b) om *Forretning*, *Handling*: exercere; h. Vagt: excubias agere; h. Bøn: precari; h. Mønstring: recensere; h. Raad: consilium habere; h. en Tale: orationem habere; h. Bryllup: nuptias celebrare; h. Festdag: feriari (især i Part. Perf.); diem festum celebrare; h. Øvelser: se exercere; h. Skole: ludum habere; h. Forsamling (om én): conventum habere; de holdt Forsamling hos: convenerunt apud; h. Gilde hos én: comissari apud aliquem; h. Fred: pacem servare; h. Fred med én: concorditer cum aliquo vivere; c) om *Vedligeholdelse*: conservare; tueri (integrum); d) om *Sammenligning*; h. sammen med: comparare, conferre cum; e) om *Omdømme*: existimare, habere; h. én for Fjende: pro hoste *el.* in hostium numero aliquem habere; h. én for sin Fader: patris loco aliquem habere; h. én for lærd: doctum aliquem habere; f) om *Overholdelse*: servare, tenere; h. et Løfte, en Ed, sit Ord: servare promissum, jusjurandum, fidem (ikke h.: violare); h. Maade: modum servare; ikke h. Maade: modum excedere; g) om *Indhold*: continere; h) om *Værdi*: valere; i) om *Underhold*: alere; j) om *Udholdelse*: tolerare, ferre; perferre (til Enden); lad os holde tre Dage ud endnu: obduretur hoc triduum; k) om *Væddemaal*; hold med mig: da pignus! hvad holde vi: quo pignore certabimus (contendemus); vi holde en Talent: talento posito certemus; l) holde *Omgang* med én: aliquo uti (multum, familiariter); h. utilladelig Omgang med: consuetudinem habere cum; m) om *Kjærlighed til*; h. af: amare (aliquid, aliquem, aliquid facere); magni facere (aliquem); h. mere af én: pluris aliquem facere; jeg h. ikke af: odi; mihi displicet; n) h. Samtale: sermonem habere; o) holde frem for: monstrare, ob oculos (alicui) ponere; p) holde noget hemmeligt: aliquid occulere *el.* celare; q) h. Sengen: lectulo affixum esse; r) h. i Tømme: coercere, cohibere; 5) h. tilbage (i en Bevægelse): sustinere. — II) *intrans.*: 1) *abs.*: subsistere (ogsaa h. inde, Stand); det vil h. haardt: difficile erit; 2) forbundet med en Præp. el. en Partikel: a) nu maa du h. *for*: jam tua res agitur; b) h. *med* én: cum aliquo facere; ab aliquo *el.* a partibus alicuius stare; c) h. *op*: desinere; h. op med: desistere a; d) h. *paa*: α) observare, defendere; h. strengt paa: restricte observare; β) = vædde; e) h. *over*: tueri; defendere; f) h. *sammen*: concordes esse; se invicem adjuvare; g) h. *til* højre, venstre: tenere *el.* cursum convertere ad dextram, sinistram; h) h. *ved*: durare (*abs.*); manere; perseverare, perstare (in aliqua re); i) h. *ud*: durare, f. E. jeg kan ikke h. ud her i Huset: in ædibus durare nequeo; Fødemidlerne holdt ud: duraverunt, h. ikke ud: defecerunt. — III) *reflex.*: 1) *abs.*: a) om Modstandsevne: se sustinere, tueri; b) = h. sig selv: se cohibere *el.* continere; c) om Fødevarer: integrum manere, servari; ikke h. sig: corrumpi, putescere; 2) h. sig rolig: quiescere; h. sig færdig: paratum esse; h. sig vaagen: vigilare; h. sig hjemme: se domi tenere *el.* continere; h. sig i Skindet: in propria pelle quiescere; 3) h. sig *fra* noget: aliquid fugere, vitare; (ab) aliqua re temperare; jeg kan ikke holde mig fra at le, græde: risum tenere nequeo, a lacrimis temperare nequeo; jeg kan ikke holde mig fra at skrive: non possum non scribere; non possum non facere quin scribam; 4) h. sig *op* over én: aliquem irridere *el.* lubibrio habere; 5) h. sig *ved* noget: se aliqua re sustinere; aliqua re niti; 6) h. sig *til* en: aliquem sequi; se ad aliquem applicare; alicui se dare; h. sig til én som Hjemmelsmand: aliquo auctore niti; h. sig til Ordene: verbis inhærere; h. sig til et Løfte: promissum urgere. — **Holden**: 1) om Formuestilstand: locuples; 2) hel og

h.: a) salvus, incolumis, integer; b) hvor kun Helheden udtrs.: totus. — Holdning: 1) ydre: habitus (corporis), gestus; 2) indre: gravitas (værdig H.); inconstantia (vaklende H.); constantia (fast H.); minæ (truende H.); vise en fast H.: constantem, gravem se præbere; bringe én ud af H.: aliquem perturbare. — Holdt; gjøre H.: subsistere; consistere (om en Hær); lade gjøre H.: constituere.

Holm: parva insula. — Holmgang: certamen singulare.

Honning: mel; tilberedt med H.: mellitus. — Honningavl: mellificium. — Honningkage el. -skive: favus. — Honningsød: mellitus. — Honningæble: melimelum.

Honorar: salarium; honor (især til Lægen).

Hoppe en: equa; *Adj.*: equinus.

Hoppe at: subsilire; salire. — Hoppen: subsultus.

Hor: adulterium. — Horkarl: adulter. — Horkvinde: adultera.

Horisont: orbes finientes *el.* qui aspectum nostrum definiunt. — Horisontal: æquus; libratus; *Adv.*: ad libellam.

Horn: cornu; bucina (Hyrdehorn, Valdhorn); blæse paa H.: cornu canere; bucinare; af Horn (hornagtig): corneus; som har H.: cornutus, corniger; et lille H.: corniculum. — Hornet: corniger. — Hornblæser: cornicen; bucinator. — Hornkvæg: armentum; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af corneus.

Hors: caballus.

Hos: 1) om Stedet: apud; ad (om et Sted, i hvis Nærhed noget skeer); 2) hos én: apud, undtagen: a) om hvad der er i éns Besiddelse: penes; b) om Egenskaber: in (aliquo), undert. Gen. el. et Adj., f. E. denne Dygtighed hos Feltherren: hæc imperatoris virtus; denne Dygtighed hos en Feltherre: hæc virtus imperatoria; c) om hvad én har hos sig: cum (secum habere); d) om Ophold i éns Nærhed: cum, f. E. han er hos ham: cum eo est; 3) som *Adv.*: prope, el. ved adesse.

Hospital: valetudinarium (*sen.*).

Hoste at: tussire. — Hoste en: tussis; som har H.: tussiens; tør H.: sicca tussis.

Hov: ungula; forsynet med H.: cornipes.

Hove at: amare *el.* ved placere (jeg h.: mihi placet, h. ikke: mihi displicet).

Hoved: 1) som Legemsdel og overført paa Gjenstande: caput; som har et stort H.: capito; med to, tre Hoveder: anceps *el.* bifrons, triceps; han mistede Hovedet: supplicium de eo sumptum est, han blev dømt til at miste H.: capitis damnatus est; stikke Hovederne sammen: capita conferre; det hænger os over H.: supra caput est; hverken Hoved el. Hale: nec caput nec pedes; 2) forat betegne en Person i Alm.: homo, vir, f. E. et uroligt H.: homo turbulentus; et kronet H.: rex; 3) for at betegne en Formand: caput, princeps; 4) som Sæde for Tænkeevnen: ingenium; et godt (lyst, aabent) H.: felix *el.* promptum ingenium; et daarligt H.: tardum ingenium; et ikke daarligt H.: ingenium haud absurdum; et tykt H.: pingue ingenium; forstyrret i Hovedet: mente captus; male tutæ mentis; faa i H.: a) om Begriben: mente capere, comprehendere; assequi; b) jeg kan ikke faa i Hovedet at: animum inducere non possum *el.* adduci non possum ut credam; have noget i Hovedet: aliquid meditari, commentari; han har mange Planer i Hovedet: multa simul molitur; jeg kan ikke faa af Hovedet: animo mihi semper observatur; tabe Hovedet: a mente deseri; 5) som Sæde for Lidenskab; kort for Hovedet: ad iram *el.* irascendum facilis; støde én for H.: aliquem offendere *el.* lædere; have noget i H.: ebrium esse; stige til Hovedet: caput icere; 6) om Egensindighed el. Hu: følge sit eget Hoved: suo arbitrio (aliquid) agere; ingenio suo obsequi; alt gaaer efter hans H.: ad nutum *el.* voluntatem eius omnia administrantur; han vil, at alt skal gaa efter hans H.: omnia sibi parere vult *el.* æquum censet; gjøre én Hovedet kruset: negotia *el.* molestiam alicui facessere; Sagen gik ikke efter mit H.: res secus accidit ac volueram; det

er ikke efter mit H.: res mihi displicet; sætte sig i H.: a) en Tanke: sibi persuadere; b) en Beslutning: firmiter statuere; sætte én noget i Hovedet: a) en Tanke: aliquem opinione imbuere; b) et Forsæt: aliquem impellere ad; aliquem confirmare ad; 7) voxe én over H.: supra aliquem assurgere; se én over H.: aliquem despicere; 8) hænge med H.: animo abjecto esse; 9) bide H. af al Skam: frontem perfricare. — Hoved — udtrs., hvor det kun forstærker et Begreb, ved: primus, primarius, præcipuus, f. E. Hovedaarsag: caussa præcipua. — Hovedarving: heres primus. — Hovedbaand: redimiculum. — Hovedbrud: meditatio difficilis. — Hovedforbrydelse: res capitalis. — Hovedforseelse: error gravissimus. — Hovedhaar: capillus. — Hovedgjerde: caput. — Hovedkvarter: principia (*Pl.*). — Hovedfag; éns H.: studium in quo quis præcipue elaborat. — Hovedgrund: ratio gravissima. — Hovedindhold: summa, caput. — Hovedkulds: præceps; styrte h.: præcipitem ferri; flygte h.: præcipiti fuga abire. — Hovedmand: princeps; caput; coryphæus. — Hovedperson: princeps, caput. — Hovedpine: capitis dolor; have H.: capite laborare. — Hovedpude: cervical. — Hovedregel: lex præcipua. — Hovedsag: cardo rei, caput (ved noget); det er en H.: res gravis *el.* magni ponderis est; H. er: in eo res vertitur. — Hovedskal: calva. — Hovedslag; levere et H.: de summa rerum decernere. — Hovedstad: caput rerum; sedes imperii. — Hovedstol: sors, caput. — Hovedsvimmel: vertigo. — Hovedsæde: sedes, caput.

Hoven: tumidus. — Hovenhed: tumor. — Hovne at: tumere; begynde at h.: tumescere.

Hovere at: exsultare (over noget: aliqua re; ved noget: in aliqua re). — Hoveren: exsultatio (over noget: in aliqua re).

Hoveri: opera; servitus; gjøre H.: operam præstare; fri for H.: immunis; at være forpligtet til H.: operam debere. — Hoveriarbejde: opera.

Hovmester: pædagogus; du skal ikke være min H.: ne patruus sis mihi.

Hovmod: superbia (i Karakter); fastus og fastidium (ligeoverfor andre); insolentia (som følger af Medgang). — Hovmode sig: superbire (af noget: re aliqua). — Hovmodig: superbus, insolens, fastidiosus; være h.: superbire; blive h.: inflari (over noget: re aliqua); spiritum sibi sumere; gjøre h.: inflare. — Hovmodighed: = Hovmod; med H.: insolenter, superbe.

Hu: animus; mens; studium (H. til); mod i H.: animo abjecto; have i H.: memoria tenere; komme i H.: reminisci; recordari (med Følelse); gaa af H.: ex animo excidere; min H. staaer dertil: eo fert animus; vor H. staaer stærkt til: rapimur ad; at vende sin H. til noget: aliquid concupiscere. — Hue at: placere; ikke h.: displicere. — Hukomme: reminisci (aliquid, alicuius rei), (aliquid) recordari. — Hukommelse: memoria; god H.: bona, fidelis memoria; med god H.: memoriter; daarlig H.: infirma memoria; fæste i H.: memoriæ mandare, efter Mnemonikkens Regler: signa ponere; bevare i H.: in memoria tenere; for at skjærpe H.: memoriæ exercendæ gratia; have god H.: bona memoria esse; memoria valere; miste H.: memoriam perdere; H. slog mig fejl: memoria me fefellit. — Hukommelsesfejl: memoriæ lapsus; begaa en H.: memoria labi. — Hukommelsesevne: vis memoriæ. — Hukommelseskonst: ars memoriæ. — Huske at: meminisse (aliquid, aliquem, alicuius rei); h. paa: reminisci (aliquid, alicuius rei); in memoriam (alicuius rei) redire; h. én paa noget: in memoriam alicuius rei aliquem revocare; saa langt jeg kan h. tilbage: quoad longissime mens mea memoriam temporis præteriti revocare *el.* repetere potest; jeg kan ikke huske Navnet: nomen (e memoria) mihi excidit; husk paa: memento; noli oblivisci (f. E. dit Løfte); jeg huskede ikke paa: oblitus sum. — Husvale at: 1) *trans.*: (aliquem *el.* animum alicuius) reficere; h. ved Trøst: solatium afferre (alicui); 2) *reflex.*: refici. — Husvalelse: refectio; so-

latium (ved Trøst). — Husvalende: recreans.

Hud: cutis (finere); pellis (grovere); membrana (som Hinde); exuviæ *el.* tergum (aftrukken); corium (tilberedet); skjælde én Huden fuld: maledictis aliquem onerare; med H. og Haar: totus. — Hudfarve: color. — Hudflette at: flagellare; flagris urere. — Hudflettelse: flagellatio. — Hudløs: cute detersa. — Hudløshed: ved Adj. — Hudstryge, Hudstrygning: = hudflette, Hudflettelse. — Hudsygdom: porrigo (især i Hovedet).

Hue en: pileus (rund Filthue); apex (høj); galerus (en H. med Skygge og hjelmformet som vore Politihuer); med H.: pileatus, apicatus, galeritus. — Huebaand: spira.

Hug: 1) et H.: ictus, plaga; give én et H.: aliquem ferire, cædere (med noget: aliqua re); 2) han fik et H. i Hovedet, Armen: caput, brachium eius vulneratum, percussum est; han fik et dødeligt H.: vulnus mortiferum accepit; 3) Pl.: verbera; give én H.: aliquem cædere; faa Hug: vapulare; 4) Hug en; sidde paa H.: duplicatis poplitibus sedere. — Hugge at: 1) *trans.*: cædere; percutere; h. Hul paa: perforare; patefacere; h. Brænde: ligna cædere; h. ned: cædere; h. ned for Fode: trucidare; promiscue cædere; h. itu: ictu discutere; h. af: detruncare; truncare; præcidere (foran); succidere (forneden); h. om: cædere; h. over: diffindere; h. noget ind i Sten: aliquid lapidi *el.* in lapide (saxo) incidere *el.* insculpere; h. til: dolare; 2) *intrans.*; lære at h.: discere gladio uti; h. efter én: ictu aliquem petere; h. løs paa hinanden: ictibus mutuis se petere; hug til!: cæde modo! h. ind: impetum facere; 3) *reflex.*; h. sig igjennem: per tela hostium evadere; viam gladio rumpere; h. sig i Armen, Fodens ictu brachium, pedem lædere. — Hugorm: vipera; Sammensætninger dannes ved Adj. vipereus, viperinus, f. E. Hugormegift: venenum viperinum.

Huje at: gjengives vel nærmest ved ululare *el.* fremere. — Hujen: ululatus, fremitus.

Huk: sinus (indad); angulus (udad).

Hukomme, Hukommelse: se under Hu.

Hul (*Adj.*): 1) cavus; en h. Nød: nux cassa; et h. Træ: arbor exesa; 2) om Stemmen: raucus; klinge hult: raucum sonare; 3) om Personer: tectus; tortuosus. — Hule at: cavare, excavare. — Hule en: specus (*alm.*); cavum og caverna (underjordisk); antrum (især hos Digterne); spelunca (mørk og uhyggelig). — Hulhed: udtrs. ved Adj. — Hulning: udtrs. ved Verbet; (*sen.*) excavatio. — Hulvej: fauces (*Pl.*).

Hul et: 1) foramen (*alm.*); hiatus (gabende H.); cavum (i Jorden, i en Klippe); rima (aflangt Hul); vulnus (H. paa Legemet); Huller i en Vej: salebræ; rive et H. i en Klædning: vestem scindere; grave et H. i Jorden: terram effodere; hugge et H. igjennem en Mur: murum patefacere *el.* perforare; bore et H. igjennem: perterebrare; tage H. paa en Dunk, en Flaske: aperire amphoram, lagenam (ogsaa: picem amphoræ, lagenæ amovere); tage H. paa en Dynge: incipere ex acervo sumere; det gjorde et H. i Dyngen: minuit acervum; 2) *ovf.*; kaste én i Hullet: aliquem in arcam conjicere; at bo i et Hul: in casa misera vivere; ikke engang at have et Hul at bo i: ne coenaculum quidem habere. — Hullet: rimosus; lacer (om Klæder), el. = fuld af Huller.

Huld (*Adj.*): 1) af Sind: benevolus; om Gudinder: alma; at være én h.: alicui favere; 2) af Udseende: venustus. — Huld et: bonus corporis habitus; være ved godt H.: bono corporis habitu gaudere; som er ved godt H.: pinguis, nitidus; (*sen.* carosus). — Huldskab; sværge én H. og Troskab: sollemni jurejurando fidem alicui promittere. — Huldsalig: amabilis.

Hulke at: singultire. — Hulken: singultus.

Hun: 1) *Pron.* (udtrykkes i Reglen kun, naar der hviler Eftertryk derpaa og i Modsætning): ea (mindre bestemt); hæc (hun; hun her); illa (hun; hun der); ista (hun, som du taler om); udenfor Nominativ, naar det gaaer

tilbage paa Subjektet i samme Sætn. el. i Hovedsætningen: se (sibi, se), og hendes udtrs. i dette Tilfælde ved suus (samme Regel gjælder dem, deres); 2) *Subst.*: femina. — Hunkjøn: genus femininum; af H.: muliebris sexus (*Gen.*); muliebre secus (*indekl.*).

Hund: canis; *dem.*: catellus; den store og lille H. (to Stjernebilleder): canis maior og minor. — Hundeagtig, hundsk: caninus. — Hundebjæf: gannitus. — Hundeglam: latratus. — Hundehvalp: catulus. — Hundestjerne: canicula; sirius. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj. caninus, undtagen hvor kun et Begreb forøges, f.E. Hundekulde: acerbum frigus.

Hundrede: centum; h. til hver: centeni; h. Gange: centies; h. Aar gammel: centenarius; en Afdeling paa h.: centuria, en Anfører for en saadan Afdeling: centurio; den hundrede: centesimus. — Hundredaarig: centenarius. — Hundredfoldig: centuplex. — Hundredhovedet: centiceps (*digt.*). — Hundreddobbelt: centumgeminus (*digt.*). — Hundredhændet: centimanus (*digt.*).

Hunger: fames; esuries (*sjeld.*); tilfredsstille sin H.: famem explere; føle H.: fame laborare; lide H.: cibi nil habere; inedia vexari; lade én lide H.: fame aliquem torquere; dø af H.: fame perire; lade én dø af H.: fame aliquem necare. — Hungersnød: fames; inopia (cibi *el.* annonæ). — Hungre at: esurire; h. frivillig: cibo abstinere. — Hungrig: esuriens; være h.: fame laborare; være h. som en Ulv: milvina (fame) laborare.

Hurtig: 1) om Personer: celer (til Handling); velox (forenet med Behændighed og Smidighed); 2) om Ting: citus, celer; *Adv.*: cito, celeriter; et h. Hoved: ingenium promptum; i h. Løb: cursu citato; blive hurtigere: incitari. — Hurtighed: celeritas; velocitas; med H.: cito, celeriter; med stor H.: celerrime. — Hurtigløber: celeripes. — Hurtigskriver: actuarius; notarius (*sen.*).

Hus: 1) domus (baade *egt.* og *ovf.* paa Husets Beboere); ædes (*Pl.*); Hus for Hus: vicatim; give én H.: tectum alicui dare; at have H. og Hjem: suum larem habere; komme i éns Hus: domum alicuius (meam) venire; forbyde én sit H.: domo aliquem prohibere; han har et stort H. at underholde: magnam familiam alit; give hvad Huset formaaer: largo hospitio (aliquem) accipere; 2) holde godt H. med: parcere (rei alicui); holde ilde H. med: male vexare; 3) hvilket H. vil der ikke ligge: qui tumultus (orientur); holde H. for ingenting: fluctus in simpulo excitare. — Huse at: hospitio (aliquem) excipere; tectum (alicui) præbere. — Til Husbehov: quantum in usum diei sufficit; parce. — Husbonde: herus; paterfamilias. — Husdyr: cicur (bestia). — Husdør: janua. — Husfader: paterfamilias. — Husfolk: domestici, familia. — Husforvalter: dispensator. — Husfred: concordia domestica. — Husfrue: hera. — Husgud: lar; *Pl.*: penates. — Husherre: dominus; herus (i Forhold til Tyendet); paterfamilias (i Forhold til Familien). — Husholder; god H.: vir parcus; slet H.: vir rei familiaris administrandæ imperitus. — Husholdning: 1) Handlingen at styre H.: rei domesticæ administratio; 2) Maaden at leve paa: cultus victusque; føre en kostbar H.: sumptuose vivere. — Huskarl: mediastinus. — Husleje: merces (habitationis); (*sen.*) pensio; at give f. E. tre tusind i H.: habitare tribus millibus. — Huslig: 1) som hører til Huset: domesticus; huslige Anliggender: res domesticæ; h. Opdragelse: præcepta domestica; 2) om en Person: attentus. — Huslighed: cura attenta. — Husly: tectum. — Husmandskost: victus tenuis. — Husmoder: materfamilias; hera (i Forhold til Tyendet); matrona (en agtet H.). — Husrum; give en H.: domo aliquem excipere. — Husrække: vicus; domus continuæ. — Hussager: res familiares. — Husstand: domus. — Hustugt: disciplina domestica. — Husvant: familiaris. — Husven: usu domestico cum aliquo junctus. — Husvæsen: domus; res familiaris; rationes domesticæ.

Husere at: sævire; h. med én: in aliquem sævire.

Hustru: uxor; conjux; *Adj.*: uxorius; tage en H.: uxorem ducere; skille sig ved en H.: nuntium uxori remittere.

Husvale, Husvalelse: se under Hu.

Hvad: 1) *Pron.*: a) *subst.*: quid; quæ (*Pl.*); utrum (af to); b) *adj.*: qui, quæ, quod; uter (af to); c) h. da: quid ergo; quid igitur? h. nu: quid? h. om: quid si; h. for: qui; 2) hvad enten- h. eller: sive-sive; h. eller: vel si; sive; 3) hvad skal jeg med: quo mihi (med en Akk., f. E. med Penge: pecunias). — Hvadsomhelst: quidquid; quodcunque; utrumvis *og* utrumlibet (af to).

Hvalfisk: cetus; orca; balæna (*alm.*).

Hvalp: catulus.

Hvalt: arcuatus; convexus.

Hvas: acutus; asper (at føle paa); en h. Kulde: acerbum frigus; med en h. Tunge: mordax. — Hvashed: asperitas; mordacitas, el. ved Adj.

Hvede: triticum; *Adj.*: triticeus; ved Hjælp af dette dannes Sammensætninger.

Hvem: quis; qui; h. vel: quinam; h. blandt saa mange: quotus quisque; h. af to: uter; hvem man vil: quilibet, quivis. — Hvemsomhelst: quicunque; quisquis; utervis *og* uterlibet (af to).

Hveps: vespa; røre ved en Hvepserede: crabronem incitare (*ordspr.*).

Hver: se enhver; hver Gang: quoties, quum (h. Gang jeg kommer, glæder mig: quoties veni, me delectat; h. Gang, jeg kom, glædede mig: quoties veneram, me delectabat), men, h. Gang (uden Eftersætning): semper; nunquam non; h. én: omnes; nemo non; h. Dag, h. Aar: quotidie, quotannis; som skeer h. Dag, h. Aar: quotidianus, annuus, men, h. Dag, Aar medfører: singuli dies, anni afferunt; med h. Dag, Aar: in dies, annos singulos; hver den, som: = enhver som; de gik h. sin Vej: diversi abierunt; h. anden, tredie, fjerde o. s. v.: alternus; tertius quisque, quartus quisque o. s. v. (f. E. h. anden Dag: alternis diebus); h. eneste én: ad unum omnes. — Hverandre: inter se; alii alios, *el.* ved vicissim. — Hverdag: dies profestus. — Hverdagsfeber: febris quotidiana. — Hverdagskost: tenuis victus. — Hverdagslivet: vita communis. — Hvermand: omnes; nemo non.

Hverken-eller: neque-neque; nec-nec; h. den ene eller den anden: neuter (af to).

Hverv: negotium; munus (især offentligt); udføre et H. for Staten: rempublicam gerere; give én det H.: alicui mandare (ut; aliquid faciendum); dette hører til mit H.: hoc est operis mei; hoc meum est.

Hverve at; h. Soldater: conducere milites; delectum habere; h. Tilhængere: fautores, asseclas comparare *el.* sibi conciliare; gaa om for at h. Stemmer: ambire populum; h. Stemmer for én: alicui suffragari. — Hverver en: conquisitor, leno. — Hverving: 1) af Stemmer: ambitio (af den paagjældende selv); suffragatio (for en anden); 2) af Soldater: udtrs. ved Verbet; bruges Udtrykket ikke om lejede Soldater: delectus.

Hvi: quamobrem; quare.

Hvid (*Subst.*): udtrs. ved libella, numulus, numus; paa en H.: ad libellam; ikke en H.: ne minimum quidem.

Hvid (*Adj.*): albus; candidus (skinnende hvid); niveus (h. som Sne); eburneus (som Elfenben); lacteus (som Melk); være h.: albere; blive h.: albescere; gjøre h.: dealbare; gjøre sort til hvidt: nigrum in candida vertere. — Hvidagtig: albidus (*sen.*). — Hvide: albumen (ovi). — Hvidhed: album, candor. — Hvidklædt: albatus. — Hvidne at: albescere. — Hvidte at: dealbare. — Hvidløg: allium.

Hvile at: 1) *trans.*: quieti dare; 2) *intrans.*: a) om Stillingen: cubare, recubare; i Bygningskonst, h. paa noget: fulciri re aliqua; inniti re aliqua; b) om Tilstanden: *α*) quiescere; conquiescere (h. ud); requiescere (h. ud efter: a, ex); cessare (om Ophøren med Arbejde); at lade én h.: otium alicui concedere; lade noget h.: rem non commovere; *β*) om rejsende: subsistere; *γ*) om de døde: in se-

pulcro requiescere; lade de døde h.: mortuos non sollicitare; herunder hviler: hic situs est; *δ*) om Jorden, et Arbejde: cessare; lade Jorden h.: terræ requiem dare; lade Arbejdet h.: ab opere cessare; c) at h. paa (*ovf.*): contineri (re aliqua); consequi ex; d) Natten h. over Jorden: nox terræ offusa est; Taage h. over Marken: nebula campo offusa est; 3) *reflex.*: quiescere; conquiescere; requiescere. — Hvile en: quies; requies; otium (for Forretninger); tage H.: quieti se dare; tage H. i Græsset: in herba recumbere; nyde H.: quietem capere; gaa til H., lægge sig til H.: cubitum ire *el.* se conferre; bringe til H.: lecto componere; bringe til H. i Graven: in sepulcro condere; slaa sig til H.: tranquillum esse; conquiescere. — Hviledag: dies vacuus; feriæ (*Pl.*). — Hvilefrist: laxamentum. — Hvileplads: sedes. — Hvilested: sedes; (de dødes) sepulcrum. De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Omskr., f. E. Hviletid: tempus ad quietem datum.

Hvilken: 1) *Pron. rel.*: qui; uter (af to); h. det skal være: quilibet, quivis; uterlibet *el.* utervis (af to); h. det end er: quisquis, quicunque (*adj.*) est; 2) *Pron. interr.*: qui, quis; uter (af to)? h. vel: quinam? ad h. Vej: qua? 3) i Udraab: udtrs. ikke hvor det tilhørende Subst. er forbundet med et Adj., f. E. hvilket elendigt Menneske: miserum hominem, men, h. Menneske: qui homo. — Hvilkensomhelst: quicunque; uterlibet *el.* utervis (af to); af h. Beskaffenhed: qualiscunque; ad h. Vej: quacunque.

Hvine at: stridere. — Hvinen: stridor. — Hvinende: stridens, stridulus.

Hvirvel: 1) i Vandet: gurges; vertex; fuld af Hvirvler: verticosus; 2) paa Hovedet: vertex; 3) paa en Dør: repagulum; obex; pessulus (mindre); 3) i Legemet: vertebra; 4) *ovf.*; styrte sig i Lasternes H.: se in flagitia ingurgitare. — Hvirvelvind: turbo. — Hvirvle at: 1) *trans.*: in verticem circumagere; 2) *intrans.*: circumagi; 3) *reflex.*: in orbem agi.

Hvis: 1) *Pron.*: cuius (quorum, quarum); utrius (af to); 2) *Konj.*: si; h. ikke; nisi; si non (hvor Nægtelsen hører til et enkelt Ord); si minus (hvor Verbet underforstaaes); h. kun, blot: dummodo (ikke: ne); si modo; h. maaske: si forte; h. nogensinde: sicubi; h. ellers: si quidem; si (ved en Betingelse i Fremtiden og ved en Begrundelse af noget); h. nu: jam si; quod si (ved en Overgang); h. nogen: si quis; h. ogsaa: licet (*Konj.*); etiamsi; men h.: sin; dog h.: si tamen; og h. nu (ved Overgang til nyt): quid si.

Hviske at: susurrare; h. én noget i Øret: alicui aliquid insusurrare; Folk h. om: homines mussitant. — Hvisken: susurrus.

Hvisle at: sibilare; sibilum edere. — Hvislen: sibilus.

Hvo: se hvem; hvosomhelst: se hvemsomhelst.

Hvor: 1) spørgende og henvisende: ubi; quo loco; men naar det bruges ved et Bevægelsesverbum istedenfor hvorhen: quo, f. E. hvor du kommer, jager man dig bort: abigeris quo venisti; h. det skal være: ubivis, ubilibet; hvor-hen, hvor-fra: se hvorhen, hvorfra; h. bliver han af: cur tandem moratur? h. er han bleven af: quo abiit? h. bliver dit Løfte af: quid fiet promisso? 2) foran Adjektiver og Adverbier: quam; foran Komparativer (hvor meget): quanto; hvor-end: quamvis (*Konj.*), f. E. hvor rig han end er: quamvis dives sit; h. stor: quantus; h. stor end: quantuscunque; h. liden: quantulus; h. gammel: quot annos natus; h. nær var det ikke ved at: quam pæne (f. E. du havde ødelagt mig: me perdidisti); 3) i Udbrud: quam, f. E. hvor du dog tager alt med: quam nihil prætermittis; h. vilde jeg ikke ønske: quam vellem (ogsaa quantopere v.). — Hvoraf: 1) unde; ex quo; h. kommer det: qui fit? 2) = af hvilket, af hvilke, f. E. Rigdomme, h. han havde Overflod: quibus abundavit; Venner, h. han havde faa: amici, quos paucos habuit. — Hvordan: 1) *Adj.*: qualis; h. end: qualiscunque; 2) *Adv.*; h. har du det: ut vales? h. gaaer det: quid agis? h. er han tilmode: quo animo est?

h. har du faaet det at vide: unde scis? ofte udtrs. det ved: quo modo, qua ratione, f. E. h. forholder det sig: quo modo res se habet? h. gik det til, at: qua ratione factum est, ut? — Hvorefter: 1) om Tiden: deinde, postea; ofte udtrs. det ved en particip. Sætning, quo facto, quo dicto og lgd., f. E. han leverede Brevet, hvorefter han gik: literis traditis abiit; han fik ham i sin Magt, hvorefter han lod ham dræbe: eum comprehensum necavit; han slog Fjenderne, hvorefter han angreb: hostibus proelio victis aggressus est; h. han gik bort: quo facto (dicto) abiit; 2) = efter hvilket, hvilke. — Hvorfor: 1) spørgende Adv.: quid? h. det: quid ita? h. ikke: quidni? 2) spørgende og relativ: cur, quare, quam ob rem, qua de caussa; 3) alene relativ: quapropter; quocirca; 4) = for hvilket; han efterlod neppe det, h. han kunde begraves: vix reliquit, unde efferretur. — Hvorfra: unde; ex quo loco; h. er han: unde domo est? h. end: undecunque; h. det end skal være: undelibet; h. i al Verden: unde gentium? — Hvorhen: quo; h. i al Verden: quo gentium; h. end: quoquo; quocunque, f. E. h. jeg end kommer, seer jeg: quocunque veni, video. — Hvori: ubi; in quo (qua). — Hvoriblandt: inter quos (quas, quæ); in quibus. — Hvorigjennem: qua. — Hvorimellem = hvoriblandt. — Hvorimod: 1) *Adv.*: ex altera parte; contra; 2) = imod hvilket, f. E. et Forslag, h. han kæmpede: cui restitit. — Hvorledes: 1) *Adv.*: quomodo; qua ratione, ut, quemadmodum; h. befinder de dem: ut vales? h. staaer det: quo loco res est? h. forholder det sig: quo modo se habet res? hvorledes?: quid? quid ais? 2) *Adj.*: qualis. — Hvorlænge: quamdiu, quousque. — Hvormange: quot; quam multi; h. Gange: quoties. — Hvormed: quo, qua, quibus; h. han mente: quibus verbis intellexit (ofte tilføjes saaledes det Subst., hvortil det viser tilbage). — Hvormeget: quantum; foran en Komp.: quanto. — Hvorofte: quoties; quam sæpe; h. end: quotiescunque. — Hvorom: de quo (qua); de qua re; h. vædde vi: quo pignore certabimus? det er dit Vel, h. det gjælder nu: jam tua salus agitur. — Hvorover: 1) om en Vej: qua; 2) om Grund: quam ob rem; quare. — Hvorpaa: 1) om Stedet: ubi; in quo (qua); 2) om Tiden: se hvorefter 1; 3) = paa hvilket; h. det kommer an: id, in quo res vertitur *el.* quo res continetur. — Hvorsomhelst: ubicunque; ubiubi; h. hen: quocunque, quoquo; h. fra: undecunde; undeunde. — Hvorstor: quantus; h. Pris sætter du paa: quanti facis? — Hvortil: 1) = til hvilket (ad quod; cui rei); undert. quo, quorsum, f. E. h. sigter dette: quo spectat hoc? h. tjene mig Penge, hvis jeg ikke maa bruge dem: quo mihi pecunias, si non conceditur uti; h. tjene: cui usui inserviunt? h. dette?: quorsum hoc? h. skal dette føre: quorsum hoc tendit? 2) om Stedet: quo. — Hvorunder: sub quo (qua). — Hvorved: 1) om Stedet: ad quem (quam, quod); h. det ligger: cui adjacet; 2) om Middel, Redskab: quo (qua); ved Personer: per quem (quam); cuius ope *el.* ministerio; 3) = ved hvilken, hvilke, f. E. h. han forstod gode Mænd: quos bonos viros intellexit; h. han forstod Visdom: quam sapientiam interpretatus est. — Hvorvidt i noget: quo (alicuius rei); om Maalet: ad quem finem; quatenus. — Hvorvel: quamquam, etsi; licet (*Konj.*).

Hvælve at: udtrs. ved Hjælp af Subst. el. Adj. — Hvælvet: fornicatus; convexus, (f. E. den h. Himmel: coelum convexum); concavus; h. Loft: camera. — Hvælving; fornix (*egt.*); testudo; convexum (f. E. coeli); convexitas (*sen.* Tilstanden at være hvælvet).

Hvæse at: sibilare. — Hvæsen: sibilus.

Hvæsse at: acuere.

Hyben: cornum (Bærret); cornus (Busken); *Adj.*: corneus.

Hyggelig: jucundus; commodus; h. Udseende: jucundus aspectus.

Hykle at: 1) *trans.*: simulare (aliquid; se esse); h. Venskab for én: amicitiæ specie aliquem fallere; 2) *intrans.*: simulare, f. E. Mester i at

h.: simulandi artifex; h. for én: assentari alicui. — Hykler en: simulator (i noget: alicuius rei). — Hykleri: simulatio. — Hyklersk: simulatus; ad simulationem compositus. — Hyklet: simulatus, fictus.

Hyl, Hylen: ululatus; Vindens H.: stridor venti. — Hyle at: ululare; ejulare *el.* lamentari (jamrende); om Vinden: stridere; Vinden h. i Skoven: silva stridet ventis.

Hylde at: in verba jurare (principis); lade én h.: in verba alicuius sacramento adigere (populum). — Hyldning: jusjurandum in verba (principis) dandum, datum (Hyldingsed).

Hylle noget over noget: aliquid aliqua re obtegere; h. noget ind i: aliquid aliqua re involvere; h. sig ind i: se involvere, f. E. i Kappe: sago. — Hylster et: involucrum.

Hynde et: pulvinar.

Hyppe at: accumulare. — Hypning: accumulatio.

Hyppig: frequens; creber (noget dadlende); sæpe (*Adv.*); crebro (*Adv.*); han kommer h.: frequens venit; han sender h. Bud: frequentes nuntios mittit; han var h. tilstede: multus adfuit; h. Brug, Anvendelse af: frequens usus *el.* frequentatio. — Hyppighed: frequentia; crebritas, el. ved Adj.

Hyrde en: pastor; undert.: custos, magister (pecoris). — Hyrdedigt: carmen bucolicum *el.* pastorale. — Hyrdefløjte: fistula; én, som blæser paa H.: fistulator. — Hyrdeliv: vita pastoralis. — Hyrdinde: magistra (pecoris). De øvrige Sammensætn. dannes ved Subst. el. ved Adj. pastoralis.

Hyre at: conducere. — Hyrevogn: rheda meritoria; vehiculum conductum.

Hysse at: 1) for at bringe Tavshed: silentium imperare; 2) for at tilkjendegive Mishag: obstrepere (alicui); h. én ud: sibilis aliquem explodere *el.* conscindere. — Hyssen: sibilus.

Hytte en: casa; tugurium.

Hytte at: 1) *trans.*: tueri; defendere; 2) *reflex.*: cavere (aliquid, aliquem, ne).

Hyttefad: piscina; vivarium.

Hæder: gloria (som findes hos én); honor (som nydes og vises); H. for gode Gjerninger: laus bonorum factorum; være i H.: in honore esse; være til H.: honori *el.* laudi esse; komme til H.: honore augeri, ornari; vise én stor H.: magno honore *el.* in magno honore aliquem habere; aliquem honore augere. — Hædre at: ornare, honestare, honorare; observare, *el.* = vise Hæder. — Hæderfuld: honorificus; honorabilis. — Hæderlig: honestus; gloriosus. — Hædersbane: cursus honorum. — Hædersdag: dies illustris. — Hædersmand: vir honestus. — Hæderspost: honor. — Hædersminde: monumentum (laudis, gloriæ). — Hæderstegn: insignia (*Pl.*); ornamentum; insigne honoris. — Hæderstitel: honoris *el.* honorifica appellatio. — Hæderstrin: honor. — Hæderværdig: dignus honore, laude; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj. honorificus.

Hægte at: fibula astringere *el.* coercere. — Hægte en: fibula.

Hæk: sepes viva.

Hæl: calx; hænge i Hælene paa én: in tergo alicuius hærere; følge én i Hælene: vestigia alicuius premere; at vise Hælene: tergum *el.* nudum corpus ostendere; fægte med Hælene: pedibus se tutari.

Hæle at: (furta) recipere. — Hælen: occultatio (furti *el.* prædarum). — Hæler en: receptor (furti *el.* prædarum). — Hæleri: = Hælen.

Hæmme at: reprimere; cohibere; impedire (især om at øve hæmmende Indflydelse paa). — Hæmmesko: sufflamen; standse ved H.: sufflaminare.

Hænde sig, hændes: accidere (om det uventede); evenire (om det ventede); contingere (især om det heldige); herved hændtes det: hac re (quo) factum est; der er hændet ham en Ulykke: incidit in calamitatem. — Hændelse: res; casus; eventum; Hændelsen førte det med sig: fors tulit; af en H.: casu; forte; fortuito; det er en H.: casu factum est; det

var en lykkelig H.: feliciter evenit; underlige Hændelser: miri casus, jeg havde den u. H., at jeg mødte o.s.v.: miro casu mihi obviam factus est; der mødte ham mange forunderlige Hændelser: casibus miris jactatus est; H. som Krigen medfører: casus bellorum. — Hændelsesvis: = af en Hændelse.

Hænge at: 1) *trans.*: suspendere (paa: de); h. én: aliquem suspendere; laqueo gulam alicuius frangere; h. for: obtendere (aliquid alicui rei); 2) *intrans.*: pendere; h. i el. paa: a) *egt.*: pendere de, ex, in; h. én om Halsen: in amplexu alicuius pendere; b) *ovf.*: additum esse (f. E. libris: h. i Bøgerne); h. ud over: imminere (rei alicui, ogsaa *ovf.*: h. over Hovedet); h. ned: dependere; lade h. ned: demittere; fundere (Haar, Klæder); h. med Ørerne: aures demittere; h. med Hovedet: animo demisso *el.* abjecto esse; med Haaret hængende ned ad Ryggen: crinibus passis; h. sammen: cohærere; det ene h. sammen med det andet: alia ex alio nectuntur; h. ved: a) *egt.*: adhærere; b) *abs.*: perstare; c) h. ved noget: perstare in; adhærescere (rei alicui); d) h. ved én (om Tilbøjelighed): addictum esse (alicui); h. ved éns Læber: ab ore alicuius pendere; h. fast: hærere; h. fuld af: onustum esse (re aliqua); h. til en Side: vergere; hans Liv h. i en Traad: in summo discrimine vita eius versatur. — 3) *reflex.*: a) *egt.*; h. sig: suspendio vitam finire; b) *ovf.*; h. sig ved noget: rei alicui inhærere. — Hængsel: cardo.

Hær: exercitus (*alm.*); acies (i Slagorden); agmen (paa Marschen); *ovf.*: agmen. — Hærfører: dux. — Hærførsel: imperium. — Hærmagt: exercitus. — Hærskare: copia; multitudo. — Hærværk: rapina.

Hærde at: durare; hærdes: indurescere; hærdet: durus.

Hærfugl: epops, upupa.

Hærje at: vastare, vexare. — Hærjen: vastatio.

Hæs: raucus; gjøre hæs: vocem (alicuius) obtundere; blive h.: irraucescere; skrige sig h.: vocem suam obtundere. — Hæshed: ravis.

Hæslig: 1) i moralsk Henseende: turpis; 2) af Udseende: deformis, turpis; 3) om Fornemmelser: foedus; teter; 4) om et Sted: teter. — Hæslighed: deformitas; foeditas; turpitudo, el. ved Adj.

Hætte: cucullus.

Hævd: 1) *egt.*: usucapio; tage i Besiddelse ifølge H.: usucapere; 2) holde i H. = hævde: obtinere; tueri; defendere.

Hæve at: I) *trans.*: 1) h. i Vejret: a) *egt.*: tollere; attollere; om en Maskine: torquere (sursum); b) *ovf.*; h. én til Hædersposter: honoribus aliquem ornare, tollere; ad honores aliquem provehere; h. én til Skyerne: (laudibus) aliquem in coelum efferre *el.* tollere; h. éns Mod: aliquem *el.* animum alicuius confirmare; h. sit Mod: animum tollere *el.* confirmare; at være hævet over noget: aliquid negligere, contemnere; 2) om Bringen til Ophør: a) h. en Belejring: α) om de belejrende selv: obsidionem solvere; obsidione absistere; β) om Undsætning: obsidione solvere (aliquem, urbem); b) h. en Lov, Bestemmelse og lgd.: rescindere, tollere, solvere; h. en Skik og lgd.: tollere; c) h. en Sygdom: morbo mederi; d) h. en Strid: litem dirimere; 3) h. Indkomster og lgd.: capere; h. Løn: accipere mercedem; II) *reflex.*: 1) om en Person: a) *egt.*: surgere; b) *ovf.*; h. sig selv: se *el.* facta sua laudibus tollere; de se magnifice loqui; 2) om en Bygning el. lgd.: eminere; 3) Raabet h. sig til Himlen: clamor se in auras tollit; clamor in coelum it *el.* fertur; 4) om Svulmen: tumere; turgere; som har hævet sig: turgidus. — Hævelse, Hævning: 1) Handlingen: udtrs. bedst ved Verbet; 2) om Opsvulmen: tumor. — Hævert: sipho.

Hø: fenum; af Hø: feneus. — Høhække: præsepe. — Høloft: fenilia (*Pl.*).

Høflig: humanus, urbanus, commodus; et h. Brev: literæ officii plenæ; et h. Svar: benignum, modestum responsum. — Høflighed: humanitas; urbanitas; en besværlig H.: molestum officium; vise én H.: comiter, libera-

liter aliquem habere *el.* excipere; rejse sig for én af H.: alicui assurgere; af H.: gratiæ caussa; med H.: urbane, comiter, officiose. — **Høflighedsbevisning**: officium; honor.

Høg: accipiter.

Høj en: collis; tumulus (mindre, især Gravhøj); clivus (jævnt skraanende); locus editus.

Høj (*Adj.*): 1) altus; celsus og excelsus (som rager højt op); arduus (om Steder, høj og brat); editus (om Steder, som ligge højt); grandis (høj og svær); procerus (høj og slank); sublimis (højt ivejret); præaltus og præcelsus (meget høj); magna statura (af høj Væxt); ligge højt: in loco edito *el.* in excelso situm esse; saa højt: in eam (talem) altitudinem; 2) brugt om *Tid*, *Alder*; i høj Alder: provecta ætate; grandis natu; det er paa høje Tid: ipsum discrimen adest; res nullam moram patitur; højt oppe paa Dagen: multus dies *el.* multa lux, f. E. sove til højt op paa Dagen: in multum diem dormire; 3) om *Stand* og *Stilling*: amplus; af h. Stand: illustri loco natus; h. Værdighed: amplissimus status; h. Stilling: amplitudo, undert. bruges i denne Bet. fastigium; beklæde en h. Stilling: amplo *el.* honorifico munere fungi; en Mand i h. Stilling: vir amplus; høje Embeder: ampli honores; stige højere: ampliore munere augeri *el.* ornari; stige til den højeste Værdighed: ad amplissimum honorem, *el.* dignitatis gradum pervenire; lade én stige højt: ad summos honores aliquem provehere; 4) om *Pris*, *Værdi*; h. Pris: magnum pretium; overordentlig h. Pris: immensum pretium; af h. Værdi: magni pretii; pretiosus; Kornet staaer højt: annona cara est; anslaa højt: magnum pretium statuere (alicui rei); beløbe sig højt: multum esse *el.* efficere; et højt Beløb: magna summa; kjøbe, sælge for h. Pris: magno emere, vendere, for højere Pris: pluris; at være af højere Værdi: pluris esse; skatte, elske højt: magni facere, højere: pluris, højest: maximi, plurimi; en høj Pengesum: grandis pecunia; byde højere (paa en Auktion): contendere; contra liceri; staa højt hos én: gratia alicuius florere; 5) om *Skatter*, *Paalæg*, *Straf*: gravis; 6) om *Mening*, *Tanker*, *Forhaabninger*: magnus; have høje Tanker om én: multum alicui tribuere; have høje Tanker om sig selv: sibi placere; 7) om *Tale*, *Stil* og *Tone*: sublimis, f. E. en høj Stil, et højt Sprog: sublime scribendi, dicendi genus, undert.: grandis; h. Tone: sonus acutus; tale i høje Toner om: superbe *el.* magnifice loqui de; tale i en h. Tone: satis superbe loqui; høj Stemme: magna vox; raabe højt: magna voce clamare; lyde højt: magnum sonare; højt Raab: magnus clamor; høje Trusler: magnæ minæ; love højt og dyrt: sancte polliceri; 8) en h. Sjæl: animi magnitudo; høj Tænkemaade: animus altus, elatus; 9) om *Fremskridt*; bringe det højt i noget: multum in re aliqua proficere; bringe det til det højeste i noget: maximos progressus in re aliqua facere; bringe noget til det højeste: artem aliquam perficere; 10) leve højt: splendide vivere; 11) naar det kommer højt: si ad summum pervenit; 12) **højest**: altissimus; summus (om Egenskaber); summopere (*Adv.*); føjes det til et Adj., udtrs. det ved Superlativ, f. E. højst uværdig: indignissimus; den højeste Magt: summa rerum; bemægtige sig den h. Magt: rerum potiri; det højeste Gode: finis bonorum; det højeste Punkt af noget: fastigium alicuius rei; Farens højeste Punkt: ipsum discrimen periculi; i det højeste: summum; ad summum; alle disse Egenskaber findes hos ham i højeste Grad: summa omnia hæc in eo sunt, inveniuntur. — **Højagte** at: venerari; revereri. — **Højagtelse**: reverentia; veneratio. — **Højalter**: altaria (*Pl.*). — **Højde**: 1) Egenskaben: altitudo; altum; proceritas (Højde og Slankhed); 2) Højden af noget: summum fastigium; i Højde: in altitudinem; 3) om selve Stedet: locus editus. — **Højforræder**: perduellis, parricida. — **Højforræderi**: perduellio, parricidium. — **Højhed**: altitudo (*alm.*); Stilens og Talens H.: sublimitas, el. ved Adj.; Sjelens H.: magnitudo *el.* altitudo animi; Stan-

madvertere; i. én (for at passe paa ham): speculari aliquem; 2) i. Lovene: leges colere; i. sine Pligter: officio satisfacere; i. éns Forskrifter: præceptis alicuius obtemperare; i. den rette Maade: modum servare, tenere. — Iagttagelse: observatio; I. af Varsler: spectio (om Embedsmanden, som iagttager Varslet: qui de coelo servat); med fin Iagttagelsesevne: emunctæ naris. — Iagttager en: observator; speculator; spectator.

Ibenholt: ebenus; af I.: ebenius (*sen.*)

Iberegne at: annumerare; iberegnet: udtrs. ved Præp. cum.

Iblande at: immiscere (aliquid alicui rei). — Iblanding: immixtio.

Iblandt: inter; in (*Abl.*); én i. dem: unus ex illis (illorum); regne i.: in numero habere; regnes i.: in numerum referri (f. E. Guder: deorum).

Id: studium.

Idé en: notio, species rei animo informata; gjøre sig en I. om: mente concipere; ingen I. have om: plane nescire; gjøre sig en forkert I. om: perversam notionem (rei alicuius) habere.

Ideal: species, effigies (*abstr.*); specimen, exemplar (*konkr.*); udkaste sig et I.: speciem *el.* imaginem (rei alicuius) mente concipere; han er mit I.: nihil eo perfectius novi. — Idealsk: perfectus, *el.* udtrs. ved Omskr. med Subst.

Idel: merus; nil nisi. — Idelig: creber (*Adv.* crebro); komme i.: ventitare; være i. paa et Sted: multum (*Adj.*) loco aliquo esse; sende i.: missitare; i. sende Bud: crebros nuntios mittere. — Idelighed: frequentia; assiduitas.

Identisk: idem. — Identitet: udtrs. ved *Adj.*

Idet: 1) om Aarsag: quum (Konj.); 2) om hvad der skeer samtidig: dum, quum, el. Particip. af Verbet, f.E. idet han rejste: abiens.

Idræt: 1) som Egenskab: studium; 2) som Virksomhed: negotium; rask I.: facinus; strenue factum.

Idyl: idyllium; carmen bucolicum.

Idømme én en Straf: aliquem damnare; i. én Livsstraf: capitis aliquem damnare; i. én en Bøde: pecunia *el.* pecuniæ aliquem damnare; i. én en Mulkt: multam alicui irrogare. — Idømt: debitus; lide den i. Straf: debitam poenam solvere.

Ifald: se dersom, hvis.

Iflæng: promiscue; promiscuus (som er i.).

Ifølge: secundum; ex; *Abl.* (om en virkende Grund og Indflydelse).

Iføre at: 1) *trans.*: induere (alicui vestem); 2) *reflex.*: induere; amiciri (en Overklædning); 3) iført: indutus (aliqua re); i. Krigskappe: paludatus; i. Fredsdragt: togatus; i. Støvler: caligatus; i. Vaaben: armatus o. s. v.

Igaar: heri; igaar Aftes: heri vespere o. s. v.; Gjæstebudet igaar: convivium hesternum.

Igjen: 1) om hvad der gjentages: rursus, rursum; iterum (anden Gang); at komme i.: redire; 2) om Gjengjeld: udtrs. ved mutuus el. Verbets Sammensætning med re, f. E. give én en Belønning igjen: aliquem præmio remunerari; elske igjen: mutuo amore amare *el.* redamare; hilse i. salutem reddere (alicui); resalutare; svare igjen: rescribere (skriftlig); renuntiare (mundtlig til et Bud); respondere (i Samtale); 3) om Gjenerhvervelse: udtrs. ved Verbets Sammensætning med re, f. E. give igjen: reddere, restituere; bringe i.: referre; faa i.: recipere; faa en Stilling i.: restitui in, recuperare; erhverve én i.: reconciliare alicui; 4) om Tilbagebliven; være i., blive i.: relinqui; reliquum *el.* residuum esse; 5) om Lydens Tilbagekastelse; lyde, skingre i.: resonare; 6) holde igjen: resistere; 7) gaa i. efter Døden: post mortem ad superos redire; om Sammensætningerne se under gjen.

Igjennem: 1) per; i. denne Vej: hac via (saaledes Abl. om Vejen, som man tager); 2) hvor Ordet som Præp. el. Adv. hører nøje til Verbet, gjengives det ved dettes Sammensætning med per *el.* trans, f. E. stikke igjennem: perforare, transfigere; rejse igjennem: peragrare; rejse, løbe hurtigt i.: percurrere, transcurrere; ride i.: perequitare; glide i.: perlabi; gaa en Ulykke igjennem: calamitatem perferre; sætte

i.: pervincere, perpellere (ut); sætte en Lov i.: legem perferre; føre noget i.: aliquid perficere; 3) se igjennem Fingre: connivere (in aliqua re); indulgere (alicui); slaa sig i. Fjenden: per tela hostium evadere; slaa sig i. med Nød: ægre vitam tolerare; komme i. Vanskeligheder: difficultates expedire; trænge sig i. en Folkehob: in turba luctari; som varer hele Aaret i.: perennis.

Igle: hirudo.

Ihjel: udtrs. ved Hjælp af det verbale Begreb, det hører til, f. E. sulte ihjel: fame perire; sulte én i.: fame aliquem necare; sørge sig i.: moerore confici *el.* mortem sibi contrahere; slaa én i.: aliquem interficere, occidere; stikke én i.: aliquem confodere; træde én i.: obterendo aliquem necare.

Ihu; komme i.: reminisci; recordari (med Følelse); rinde i. el. i Hu og lgd.: se Hu; ihukomme, Ihukommelse: se hukomme, Hukommelse.

Ihændehaver: possessor; dominus; at være I. af: possidere, tenere.

Ikke: 1) non; mindre bestemt nægtende: haud (ved Adjektiver og Adverbier); aldeles ikke: neutiquam; nihil (især ved Particip.), nullus (slet ikke); endnu ikke: nondum, og endnu ikke: necdum; thi ikke: nec enim; men ikke: neque vero; dog ikke = ikke endda: neque tamen; ikke uden: non nisi; ikke just, synderlig: non admodum; ikke desto mindre: nihilo minus; dels — dels ikke: et — neque; dels ikke — dels: neque — et; og ikke nogen: neque quisquam (*subst.*), neque ullus (*adj.*); ikke nogen: nemo (*subst.*); nullus; neuter (af to); at ikke nogen: ne quis; ikke engang: ne-quidem; ikke éngang (men oftere): non semel, (*egt.*) ne semel quidem; ikke det mindste: ne minimum *el.* tantillum quidem; jeg vil ikke sige: non modo (i Synken til noget lavere); 2) i *Spørgsmaal*: nonne (ikke; om ikke); non (i Spørgsmaal, der udtrykke en Forundring over, at noget ikke er); eller har du ikke sagt det: an hoc non dixisti? ikke sandt: quid vero? hvorfor ikke: quidni? 3) *om ikke*: nonne; an (efter nescio, haud scio, dubito, dubium est); 4) *at ikke*: udtrs. ved ne: a) i nægtende Ønsker, Forbud, Advarsler, f. E. du maa ikke gjøre dette: ne hoc feceris (noli hoc facere); han maa ikke gjøre dette: ne hoc faciat; b) i indrømmende Udtryk; lad saa være, at der ikke er Kræfter: ne sint vires; c) i Gjenstandssætninger undtagen: α) efter Udtryk, der angive, at noget skeer og foregaaer (ut non); β) efter Udtryk, der angive en Frygt (ut); 5) *for at ikke* (i Hensigtssætninger): ne; 6) *kun at ikke*, *blot ikke*: modo ne, dummodo ne; 7) *og ikke*: neque, nec, undtagen i Modsætninger, hvor det udtrs. ved non (ogsaa *men ikke*), f. E. min Broder og ikke (men ikke) jeg: frater non ego; 8) *hvis ikke*: nisi; si non (hvor Nægtelsen hører til et særeget Ord); si minus (uden Verbum); 9) *ikke nok at — men*: non solum — sed; 10) hvor det hører til et *Adj.*, udtrs. det ofte ved dettes Sammensætning med in, f. E. ikke værdig: indignus, ikke retfærdig: injustus; mindre stærkt ved parum, f. E. parum dignus, justus: ikke ganske værdig, retfærdig; 11) hvor det hører til et Verbum, udtrs. det undert. ved et Verbum, der indbefatter det nægtende Begreb, f. E. ikke ville: nolle; ikke kjende: nescire; ikke vide: ignorare.

Ikkun: non nisi; tantum; duntaxat; i Ønske: modo; i Tilladelse: udtrs. ikke altid, undert. modo; i. at: a) om Betingelse: dummodo, dum (med Konj.); i. at ikke: dummodo ne; b) om Undtagelse: nisi quod; præterquam quod.

Il: festinatio. — Ile at: contendere (om Bevægelsen), festinare og properare (baade om Bevægelse og Virksomhed), med at gjøre noget: aliquid facere og aliquid. — Ilbud: a) nuntius citus, trepidus; b) om Personen: cursor, hemerodromus. — Ilfærdig, ilsom: festinans; trepidus (med Bibegreb af Frygt); *Adv.*: festinanter; properanter. — Ilsomhed, Ilfærdighed: festinatio; properatio; trepidatio (af Frygt og Uro). — Ilsindet: in iram præceps.

Ild: 1) *egt.*: ignis; flamma (luende

I.); fænge, komme i Ild: ignem *el.* flammam concipere; slaa I.: ignem *el.* scintillam excutere (silici, ex silice); gjøre I. paa: ignem suscitare; sætte I. paa: ignem subjicere (alicui rei); Ilden tager fat paa: ignis comprehendit; 2) om Ildebrand: incendium; ignis; Ilden udbreder sig: ignis effunditur; der er Ild løs: incendium oritur; 3) *ovf.* paa Sindet: ardor; ignis (hyppigst Pl.). — Ildfarvet: igneo colore. — Ildfast: ad incendia munitus. — Ildfuld: ardens; incitatus. — Ildgnist: igniculus; scintilla. — Ildklemme: forceps. — Ildkugle: globus in coelo animadversus. — Ildløs: incendium. — Ildprøve: udtrs. ved ignis; som har udholdt I.: igni spectatus. — Ildrager: rutabulum. — Ildrød: flammeus; igneus. — Ildskuffe: trulla. — Ildsprudende: flammas eructans. — Ildsted: focus. — Ildtang: forceps. — Ildsfare, Ildsnød, Ildsvaade = Ildebrand: incendium; stifte I.: incendium excitare.

Ilde: male; behandle én i.: male aliquem accipere; ville én i.: male alicui velle; jeg er i. tilmode: male mihi (animo mihi) est; det gaaer ham i.: male se res eius habent; male rem gerit; befinde sig i.: minus valere; tage i. op: ægre, moleste ferre; in malam partem vertere (aliquid); som er i. lidt: invisus (alicui: af én); det var i. at: infeliciter accidit ut. — Ildebefindende: valetudo incommoda; offensio corporis. — Ildeklingende: ingratus. — Ildelugtende: ingrato odore, stærkere: foetidus. — Ildesindet: iniquus, malevolus (alicui: i. mod én). — Ildesindethed: malevolentia. — Ildesmagende: ingrato sapore. — Ildgjerning: maleficium. — Ildgjerningsmand: (homo) maleficus.

Iligemaade: item; similiter; jeg, du, han i. (ved en ny Handling af samme Subjekt): idem.

Ilter: calidus; in iram præceps; cerebrosus; ilter Plan: calidum consilium. — Ilterhed: iracundia; animus in iram præceps.

Imedens: dum, f. E. imedens dette foregik, var: dum hæc geruntur, erat; imedens Maaltidet varede: inter coenam; imedens disse Uroligheder varede: inter has turbas.

Imellem: 1) *Præp.*; om Sted og Tid: inter; 2) imellem os: intra nos; det bliver i. os: hoc tibi soli dictum puta; at svæve i. Haab og Frygt: inter spem metumque fluctuare, suspensum esse; der er Forskjel imellem: interest inter; ligge imellem: interjectum esse inter; interjacere (*Dat.*); være i.: interesse inter; komme imellem: intercedere inter; falde i.: intercidere inter; løbe i.: intercurrere inter; stille, lægge i.: interponere inter; ride i.: interequitare inter; blande i.: intermiscere (aliquid alicui rei); skjelne imellem en Ven og Fjende: amicum ab hoste internoscere; sætte imellem: interponere inter (*el.* Dat.); der er Venskab imellem mig og ham: mihi cum illo amicitia est; Venskabet i. os, dem: amicitia nostra, illorum; Ligheden i. dem: similitudo illorum; som er i. to Maaneder: intermenstruus; som er i. Murene: intermuralis; 3) *Adv.*; indtræffe el. forløbe i.: intercedere; lade komme i.: intermittere; træde hindrende i.: intercedere; engang i.: interdum, nonnunquam (= imellemstunder.)

Imens: se imedens.

Imidlertid: 1) om Tiden: interea (om en vedvarende Handling, som udfylder Mellemtiden); interim (om en momentan Handling); inter hæc; dum hæc geruntur; 2) i Modsætning: nihilo minus *el.* secius; 3) hvor ingen Bisætning men en selvstændig indskrænkende Bemærkning el. Berigtigelse tilknyttes: quanquam.

Imod: A) *Præp.*: I) om *Stedet*: versus, adversus, ad; om fjendtlig Bevægelse imod: adversus, contra; vende noget imod: aliquid obvertere (alicui *el.* in aliquem); II) om *Tiden*: sub, f. E. imod Aften: sub vesperam; det lakker imod Vinter: hiems appropinquat; III) om *Forhold*: 1) ligeoverfor én: a) venligt: erga, (in); b) fjendtligt: contra, adversus, in; have noget imod én: alicui iniquum *el.* infestum esse; dette taler imod ham: hoc contra eum est; 2) om Modvirken, Modstræ-

ben: contra, adversus; at stride imod: repugnare, resistere (alicui); stille sig imod én: obsistere alicui; at sejle imod Strømmen, Vinden: adverso flumine, adverso vento navigare; 3) om Mangel paa Overensstemmelse med: contra; imod Naturen, Sædvane, Forhaabning: præter naturam, morem, spem; det strider imod hans Karakter: abhorret a moribus eius; 4) i Sammenligning: præ, ad, intet imod ham: nihil ad illum; 5) i. at (om Betingelse, Erstatning): ea condicione, lege ut; ita ut; 6) komme imod én: alicui obviam venire *el.* ferri; alicui occurrere; 7) tage imod noget: aliquid accipere; tage imod én: aliquem recipere; 8) Middel, Trøst, Had imod: remedium, solatium, odium alicuius rei; 9) Beskyttelse, Forsvar imod: a, (sjeldnere) contra, f. E. beskytte Muren imod Fjenderne: murum ab hostibus (hostes a muro) defendere; 10) imod Vidende, Villie: imprudens, invitus, f. E. jeg har gjort det imod mit Vidende el. imod min Villie: imprudens, invitus feci; jeg har gjort det imod dit Vidende, din Villie: te imprudente, invito feci; B) *Adv.*; gjøre én imod: aliquem lædere *el.* offendere; det er mig imod: mihi displicet; det var mig imod at gjøre dette: invitus hoc feci; han er mig imod: mihi molestus est; Lykken er os imod: fortuna nobis adversa est, reflat; naar Verden gaaer os imod, nedbøjes vi: quum fortuna reflavit, affligimur; dersom det ikke er dig imod: nisi molestum est; han kæmpede imod, saalænge han kunde: restitit, quoad potuit; det hjælper ikke at stride imod: nil juvat contra niti.

Imorgen: cras; *Adj.*: crastinus; i. tidlig: cras mane; i. Aften: cras vesperi; til imorgen: in crastinum.

Imøde: obvius, obviam, f. E. komme én i.: obviam alicui fieri *el.* venire; obvium fieri *el.* se dare alicui; alicui offerri *el.* in aliquem incidere (tilfældig); gaa imøde: obviam ire; sende i.: obvium mittere, f. E. sende én et Brev i.: literas obvias alicui mittere. — Imødegaa at: 1) *egt.*: obviam ire; 2) *ovf.*: occurrere (rei); refellere (i. og gjendrive). — Imødegaaen: occursatio (af Høflighed), el. ved Verbet. — Imødekommende: commodus, officiosus; comis. — Imødese at: exspectare (alm.); opperiri (om en Forventning); oppetere (et Onde med Ro, f. E. Døden: mortem).

Ind: intus; intro; introrsum; introrsus, f. E. komme ind til én: intro ad aliquem venire; lade én komme ind: aliquem admittere; kom ind!: intra! se ind: introrsum perspicere; føre én ind: aliquem intus deducere; hyppigst udtrs. imidlertid Begrebet ved Verbets Sammensætning med intro *el.* in, f. E. gaa ind: intrare, introire; gaa ind igjennem en Port: porta introire; gaa ind paa: a) intrare in (*egt.*); b) accipere, probare (et Vilkaar); trænge ind: intrare intra; svøbe noget ind: aliquid involvere (re aliqua); bryde ind i: irrumpere *el.* introrumpere in; sejle ind i en Havn: intrare portum; se ind i: introspicere (f. E. i et Hus: domum); støde ind: intrudere o. s. v.; løbe en Dør ind: impetu januam frangere; gaa dybere ind i Landet: interiora petere. — Inde: 1) *egt.*: intus; længere inde: interius; dybt inde: penitus; midt inde i Skoven: in media silva; Folk, som bo længere inde: nationes interiores; 2) at have noget inde: a) om Besiddelse: habere, f. E. Fjenderne have Byen inde: hostes urbem habent; b) i Hukommelsen: memoria tenere; at være inde i noget: aliquid callere; in re aliqua versatum esse; holde inde med noget: aliquid omittere, a re aliqua desistere (for stedse), a re aliqua cessare *el.* aliquid intermittere (foreløbigt). — Inderst: intimus; det inderste: intima (*Pl.*); han skjulte sig i det inderste af Landet: in intimam terram se abdidit. — Indre: interior; det indre af et Hus: interior domus *el.* penetrale.

Indaande at: spiritu *el.* spirando ducere. — Indaanden: tractus (f. E. af Luften: coeli).

Indad: intro; introrsum, introrsus. — Indadbøjet: aduncus.

Indanke at; i. en Sag for: provocare ad; han har indanket Sagen: provocatione certat.

Indavle at: percipere (fruges). — Indavling: perceptio.

Indbanke at: pangere; figere (et Søm).

Indbefatte at: continere, complecti; at være indbefattet under: attributum esse (rei alicui); indbefattet: cum.

Indbegreb: summa. — Indbegribe at: = indbefatte.

Indberette at: referre (ad aliquem). — Indberetning: relatio; skriftlig I.: libellus.

Indbilde at: 1) *trans.*; i. én noget: fidem rei alicuius alicui facere; ea opinione aliquem imbuere, ut credat; 2) *reflex.*: opinari; imaginari (*sen.* om Fantasiforestillinger); jeg i. mig: in ea opinione sum, ut existimem. — Indbildning: opinio (falsa, vana); imaginatio (*sen.*, ogsaa om Indbildningskraft, der oftest udtrs. ved Omskr. med animus, mens, cogitatio og et Verbum); han staaer i den I.: ea opinione imbutus est, ut credat; i den I.: credens, ratus, opinans; have Indbildninger: sibi placere; nimiam de se opinionem habere. — Indbildsk: tumidus, inflatus, f. E. af sit Held: successu; være i.: sibi placere; være i. af noget: aliqua re superbire *el.* tumere. — Indbildskhed: vana de se opinio; arrogantia. — Indbildt: opinatus, opinabilis; imaginarius (*sen.*).

Indbinde at: udtrs. ved glutinare; i. i ét Bind: uno volumine comprehendere. — Indbunden: involutus; om et saaret Sted: præligatus.

Indblande at: 1) *trans.*: immiscere, inserere (aliquid alicui rei); i. éns Navn i en smudsig Sag: nomen alicuius in re turpi interponere; i. én i en Forbrydelse: aliquem sceleri inserere; 2) *reflex.*: se immiscere *el.* interponere (rei alicui). — Indblanding: udtrs. ved Verbet.

Indblik: cognitio; have I. i: perspicere; mangle I. i: ignorare; give I. i: aperire.

Indblæse at: 1) *egt.*: inspirare; inflare; 2) *ovf.*; i. én noget: suggerere, subjicere alicui aliquid. — Indblæsning: inflatus.

Indbo et: supellex.

Indbringe at: 1) *egt.*: inferre; i. Varer: importare merces; i. i en Tale og lgd.: inserere; 2) om Udbytte: reddere; indbringende: fructuosus; quæstuosus.

Indbrud: irruptio; gjøre I.: effractis portis invadere; der er skeet I. hos mig: fures effractis portis apud me invaserunt. — Indbryde: se bryde ind.

Indbrænde at: inurere, f. E. én et Mærke: alicui notam. — Indbrænding: udtrs. ved Verbet, f. E. I. af et Mærke: nota inusta.

Indbyde at: invitare; vocare (ad coenam); uden at han var indbudt: invocatus; en ikke indbudt Gjæst: umbra. — Indbydelse: invitatio; vocatio; efter I.: invitatus. — Indbydende: blandus; at være i.: blandiri; se i. ud: blanda specie esse.

Indbyggere: incolæ; oppidani (i en By); cives (i en Stat); et Land med mange I.: terra frequens, med faa I.: terra infrequens *el.* parce inculta.

Indbyrdes: 1) mutuus; 2) *Adv.*: mutuo; inter se; alter alterum; invicem, f. E. understøtte hinanden i.: se invicem juvare; i. Hjelp: auxilium mutuum; afgjøre en Sag i.: inter se rem transigere.

Inddele at: (in partes) describere *el.* dividere. — Inddeling: descriptio, divisio.

Inddige at: molibus a mari secludere.

Inddrage én i.: aliquem imponere in; aliquem in partem rei alicuius vocare; i. under et Herredømme: sub potestatem redigere; i. under sit Herredømme: suæ dicionis facere; i. i Statskassen: in publicum addicere. — Inddragelse: publicatio (af Ejendom i Statskassen), *el.* ved Verbet.

Inddrikke at: imbibere; haurire.

Inddrive at: 1) *egt.*: adigere; 2) Skat og lgd.: exigere. — Inddrivning af Skat: exactio.

Inddryppe at: instillare.

Inddysse at: sopire.

Inddæmme at: mole secludere *el.* a mari disjungere.

Indebrænde at: 1) *trans.*; i. én: incendio aliquem exstinguere; igne domui subjecto aliquem delere; 2) *intrans.*: incendio perire.

Indehaver: possessor; at være I. af: possidere.

Indeholde at: 1) om Indhold: continere; 2) = tilbageholde: retinere.

Indelukke at: includere (aliquem, f. E. carcere, in carcere, in carcerem); i. noget: aliquid sub claustro *el.* clausum servare. — Indelukke et: septum; septa (*Pl.*). — Indelukkelse: inclusio.

Inden: I) *Præp.*: 1) om *Stedet*: intra (= inden for), undert. (især om Rummet) Abl., f. E. modtage én inden sit Territorium: recipere aliquem finibus, el. det udtrs. ved Verbet, f. E. han forbød ham at komme i. sit Territorium: exclusit eum finibus; vetuit eum fines suos transgredi; 2) om *Tiden*: a) som er forløben: intra *el.* (sjeldnere) post; b) tilkommende: intra *el.* Abl., f. E. Senatet befalede dem at forlade Byen inden tre Dage: Senatus censuit, ut intra tres dies *el.* proximis tribus diebus ex urbe exirent (Abl. især om det, som skal ske inden); i. Dag: ante lucem; i. Aften: ante vesperam; II) *Adv.*: intus; inden i, fra, for: se indeni, indenfra o. s. v.; III) *Konj.*: antequam; priusquam. — Indenfor: 1) *Præp.*: a) = inden; b) hvor det bet. paa denne Side: cis, citra; Vaabnet falder i. Maalet: telum citra cadit; 2) *Adv.*: intus; domi; kom i.: intra! — Indenfra: ab interiore parte. — Indeni: intus; in interiore parte. — Indentil: intus. — Indenbyes: domesticus; en i. Borger: civis assiduus (in urbe). — Indenlandsk: indigena; domesticus. — Indenlands: domi; intra patriæ fines.

Inderlig: intimus; *Adv.*: intime; ex animo; ofte udtrs. Ordet, hvor det forøger et Begreb, ved Superl. el. ved Omskr., f. E. at være i. glad: summa lætitia perfusum esse; ønske i.: summe cupere; i. kjær: gratissimus; i. bevæget: summopere commotus. — Inderlighed: intimus sensus, el. udtrs. ved *Adj.*; med I.: ex animo.

Inderst: se under ind.

Indeslutte at: 1) *trans.*: includere, (aliquem carcere, in carcere, in carcerem); i. én i sine Bønner: pro aliquo deprecari; i. i et Brev: literis inserere; i. en By: obsidione urbem cingere *el.* circumdare; holde én indesluttet: clausum aliquem tenere; om Begrændsning: continere; 2) *reflex.*: se abdere; de coetu hominum secedere; indeslutte sig i en By, f. E. Kapua: Capuæ *el.* Capuam se includere. — Indesluttelse: inclusio. — Indesluttet (om et Menneske, sjælelig): abstrusus; et i. Liv: vita umbratilis.

Indespærre at: includere; smlg. indeslutte. — Indespærring: inclusio.

Indestaa for én: pro aliquo spondere; jeg indestaaer for, at Manden er saaledes: in me recipio hos viri esse mores; i. én for noget: aliquid præstare, f. E. i. for at éns Tab skal blive ham erstattet: damnum alicui præstare; i. for, at noget vil ske: præstare aliquid futurum esse; fidem de re aliqua interponere; jeg indestaaer derfor: periculum rei suscipio; det er mig, der skal indestaa derfor: meo periculo agitur.

Indeværende: udtrs. ved hic, f. E. i i. Aar: hoc anno; Konsul for i. Aar: consul huius anni.

Indfald: 1) fjendtligt: incursio; gjøre I. i et Land: incurrere *el.* incursionem facere in terram; 2) som Tanke: a) cogitatio subita; consilium repentinum; jeg fik det I.: mihi in mentem venit; underlige Indfald: mira commenta; hvor har du faaet det I.: unde tibi in mentem venit; b) bruges Ordet dadlende: libido, f. E. det beroer alt paa et I. af ham: res posita est in libidine eius; 3) som vittig Yttring: lepide *el.* facete dictum; facetiæ; lepor; én, som har muntre og vittige Indfald: vir multo lepore; mange gode I.: multi sales; multa salsa. — Indfalde at; om en Tid (i. paa): incidere (in). — Indfalden: om en Væg og lgd.: collapsus; om Kinder, Øjne: cavus.

Indfælse at: inserere.

Indfart: 1) introitus; udtrs. hyppigst ved Verbet intrare, f. E. mange ledsagede ham ved hans Indfart: multi homines eum intrantem comitati sunt; 2) om Stedet: aditus; ostium.

Indfatte at: 1) marginare; circumdare (aliquid aliqua re); 2) om Indfatningen: amplecti, ambire. — Indfatning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) det, som indfatter: ambitus; limbus; ora; crepido (ophøjet I.).

Indfinde sig: apparere; adesse (især for Retten); paalægge én Forpligtelsen at i. sig for Retten: vadimonium alicui imponere; love at i. sig for Retten: vadimonium promittere; i. sig efter Kavtion: vadimonium sistere; i. sig til den bestemte Termin: ad vadimonium venire; ikke i. sig trods Forpligtelsen: vadimonium deserere; i. sig ved en Fest, Triumf og lgd.: celebrare diem festum, triumphum; i. sig ved et Marked og lgd.: obire nundinas; i. sig under noget: intervenire rei alicui.

Indflette at: inserere; intexere (aliquid alicui rei). — Indfletning: udtrs. ved Verbet.

Indflikke at: inserere, interserere.

Indflydelse: 1) om en Person: auctoritas; gavnlig I.: opera salutaris; have I.: multum posse; have I. paa: multum valere ad (aliquid efficiendum); han har stor I. i denne Sag: præcipuæ sunt eius partes in hac re; have I. paa el. hos én: multum apud aliquem posse; forskaffe I.: auctoritatem afferre *el.* facere; man tillægger ham stor I.: magna auctoritas ei tribuitur; multum posse dicitur; uden al I.: nullius momenti; 2) om Ting: vis; momentum; gavnlig I.: utilitas; have I.: vim habere; magni momenti esse (paa noget: ad aliquid efficiendum, in aliqua re), momentum facere *el.* habere (rei *el.* ad rem); have gavnlig I. paa: (rei) prodesse; have skadelig I. paa: (rei) nocere; (rem) corrumpere; som har gavnlig I.: utilis; som har skadelig I.: pestifer. — Indflydelsesrig: 1) om Personer: magnæ auctoritatis; indflydelsesrige Venner: amici valentes; 2) om Ting: magni momenti.

Indfri et Løfte: fidem liberare; i. en Forpligtelse (pekuniær): nomen expedire; i. et Pant og lgd.: redimere. — Indfrielse: udtrs. ved Verbet.

Indfødt: indigena; in terra natus.

Indføre at: inferre; importare (Varer); inducere og introducere (én, en Skik); i. mange nye Forandringer: plurima novare; i. i et Regnskab: in rationes inducere; rationibus inferre; i. som Indtægt, Udgift: acceptum, expensum referre; i. i en Bog: in tabulas referre. — Indførelse: udtrs. ved Verbet; Indførelse af én i et Hus: introductio. — Indførsel: invectio (af Varer); exactio (i éns Bo).

Indgaa at: 1) *trans.*; i. Overenskomst, Forbund, Fred: pactionem, foedus, pacem facere *el.* jungere; i. Venskab: amicitiam contrahere, jungere; i. en Forening: inire societatem; i. Ægteskab: a) om Manden: uxorem ducere; b) om Pigen: nubere; de have indgaaet Ægteskab: matrimonio juncti sunt; 2) indgaa paa et Forslag: condicionem accipere *el.* probare, ikke i. paa: aspernari, rejicere; 3) *intrans.*: a) *egt.* (sjeld.): ingredi; b) indgaaende Varer: merces quæ importantur; c) at være meget indgaaet med én, f. E. jeg er m. i. med ham: mihi cum illo summa familiaritas et consuetudo intercedit *el.* est. — Indgang: 1) Handlingen: introitus; ingressus; 2) om Stedet: aditus; 3) om Tiden: initium; ved Aarets I.: ineunte anno; 4) finde I.: probari; æquis animis audiri.

Indgive at: 1) én noget: alicui aliquid subjicere (*ovf.*) *el.* suggerere (ogsaa *egt.*); i. én den Tanke: mentem alicui injicere; 2) i. en Klage til én over noget: querelam apud aliquem de re aliqua habere, smlg. Klage; i. en retslig Klage imod én: actionem alicui intendere; i. et Lovforslag: legem rogare; rogationem ferre. — Indgivelse; efter éns I.: aliquo auctore; guddommelig I.: inspiratio. — Indgivning: udtrs. ved Verbet.

Indgjerde at: sepire, consepire.

Indgnide at: fricare; infricare; med Olie: oleo perungere. — Indgnidning: udtrs. ved Verbet.

Indgrave at: 1) en Mark og lgd.: fossa disjungere, dissepire; 2) noget i Sten og lgd.: aliquid in lapide (lapidem) incidere *el.* insculpere; 3) *ovf.*; dybt indgravet i Erindringen, Hjertet: in mente penitus defixus. — Indgravning: udtrs. ved Verbet.

Indgreb; gjøre I. i éns Ret: jus alterius tentare, minuere. — Indgribe i: a) om Personer: se immiscere (rei alicui); b) om Ting: vim exercere in. — Indgribende: magni momenti; gravissimus.

Indgroet: penitus insitus (om en Mening og lgd.), inveteratus (især om Had, Vane og lgd.).

Indgrøfte at: fossa circumdare. — Indgrøftning: udtrs. ved Verbet.

Indgyde at: 1) *egt.*: infundere; 2) *ovf.*: suggerere; subjicere; i. én nyt Mod: animum alicuius reficere *el.* erigere; aliquem *el.* animum alicuius confirmare; i. én Trøst: aliquem consolari; dette i. Medlidenhed: hoc misericordiam habet *el.* movet; i. Haab: spem facere, subjicere *el.* afferre; i. nyt Haab: spem revocare; i. Mishag: offendere. — Indgydelse: 1) infusio; 2) udtrs. ved Verbet.

Indhav: mare conclusum.

Indhegne at: sepire; consepire. — Indhegning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Hegnet: sepes; 3) den indhegnede Plads: conseptum; septum.

Indhente at: 1) *egt.*: assequi; i. og føre tilbage: retrahere; 2) i. Tilladelse: veniam petere, jeg har indhentet T.: impetravi; 3) i. Efterretning: explorare; efter indhentet Efterretning: re explorata; han sendte Folk ud for at i. Efterretning: dimisit qui exacta *el.* explorata referrent. — Indhentning: udtrs. ved Verbet.

Indhold: 1) om det, som noget kan rumme: udtrs. ved Hjælp af capere, f. E. en Dunk af fire Sextariers I.: amphora quæ quatuor sextarios capit; 2) I. af en Bog: argumentum; fattig paa I.: inops rerum; Indholdet handler om: liber est de; I. af et Brev, Udsagn: sententia, el. ved Omskr., f. E. Brevet havde følgende I.: literæ his verbis scriptæ erant; han skrev et Brev af følgende I.: literas misit in hanc sententiam. — Indholdsfortegnelse, Indholdsliste: tabula; argumentum; (*sen.*) index. — Indholdsløs: vanus; nugatorius; om et Brev: literæ frigidæ. — Indholdsrig: gravis; plenus rerum; ponderosus.

Indhølter (i et Skib): statumina (*Pl.*).

Indhugge at: incidere; insculpere (in aliquid, in aliqua re). — Indhug: impetus, incursio; gjøre I.: impetum facere.

Indhule at: excavare.

Indhylle at: involvere (aliquid aliqua re); obvolvere; indhyllet i Mørke: in tenebris absconditus. — Indhylling: involutio.

Indhøste at: fruges colligere *el.* percipere. — Indhøstning: messis; perceptio fructuum.

Indirekte: per ambages.

Indjage én Frygt: metum, pavorem alicui injicere *el.* incutere (stærkere).

Indkalde at: citare (især paa Embedsvegne, f. E. for Retten: in jus); i. til Krig: evocare. — Indkaldelse: vocatio.

Indkassere at: exigere. — Indkasseren: exactio; coactio (af Auktionspenge). — Indkasserer en: exactor; coactor.

Indkjøb: coemptio; emptio; gjøre I. = indkjøbe: emere, coemere; i. Fødevarer: opsonare, opsonari.

Indkjørsel: 1) Stedet: aditus; 2) Tilstanden: udtrs. ved Omskr., f. E. under Indkjørselen i Byen: urbem curru invehens.

Indklage én for Retten: aliquem in jus vocare; diem alicui dicere. — Indklagelse for Retten: vocatio.

Indklamre at: interclusione sejungere. — Indklamring: interclusio.

Indklæde at: vestire, ornare (noget i noget: aliquid aliqua re). — Indklædning: vestitus (orationis: Talens).

Indknibe at: contrahere; indkneben: contractus; angustus (om Sted).

Indkoge at: decoquere; i. Vand til fjerde Delen: aquam in quartam partem decoquere.

Indkomme at: 1) om Indtægt: redire; 2) i. med en Ansøgning: petere (skriftlig: literis, per literas); i. med en Klage: a) for Retten: actionem (alicui) intendere; b) privat: querelam apud aliquem habere de; 3) *egt.* (især om Skibe): intrare. — Indkomst: reditus; vectigal (offentlig). — Indkomstskat: tributum.

Indkredse at: circumscribere. — Indkredsning: circumscriptio.

Indkræve at: exigere; exercere (kun om Statsforpagterne). — Indkrævelse: exactio; coactio (af Auktionspenge).

Indkvartere at: collocare (milites apud aliquem, in urbe). — Indkvartering: deductio militum in oppida.

Indlade at: 1) *trans.*: admittere; intromittere; ikke i.: excludere; janua prohibere; 2) *reflex.*: a) i. sig *i*; i en Handel med én: rem *el.* rationem cum aliquo contrahere; i. sig i Krig: bellum suscipere; i. sig i et Slag: proelium inire, rem in certamen committere; i. sig i Strid: se in certamen committere, med én: *α*) om den begyndende: controversiam movere; *β*) om den, som ægges: certamen subire; i. sig i en Samtale: sermonem instituere; se in sermonem dare; i. sig i Ægteskab: *α*) om Manden: uxorem ducere; *β*) om Pigen: nubere; *γ*) alm.: matrimonio operam dare; b) i sig *paa* noget: aliquid suscipere; aggredi (især om vanskelige Foretagender); descendere ad (paa noget slet); i. sig paa et Forslag: condicionem probare, ikke i. sig paa det: condicionem aspernari; jeg vil ikke i. mig derpaa: ad hanc condicionem accedere nolo; c) i. sig med én: negotia cum aliquo contrahere.

Indland: terra interior; drage ind i I.: interiora petere.

Indlede at: auctorem esse (rei alicuius); han indledede Samtalen: ab eo sermo ortus est; is sermonem intulit; i. en Proces for Retten: litem contestari; at i. noget med: exordium rei alicuius a re aliqua capere. — Indledning: exordium; (*sen.*) præfatio, prooemium.

Indlemme noget i noget: adjungere aliquid ad; i. én i: aliquem recipere in, f. E. en Forening, Sammensværgelse: societatem, conjurationem; i. én i en Plan og lgd.: participem aliquem facere consilii; indlemmes i en Familie: familiæ immisceri, ved Giftermaal: innubere. — Indlemmelse: udtrs. ved Verbet.

Indlevere at: tradere; reddere. — Indlevering: udtrs. ved Verbet.

Indliste at: 1) *trans.*: clam inferre; subjicere; 2) *reflex.*: irrepere; se insinuare.

Indlogere at: 1) *trans.*: (aliquem apud aliquem) collocare; 2) *reflex.*: deversari (apud aliquem); (ad aliquem) habitatum venire.

Indlukke én: 1) aliquem admittere; 2) smlg. indelukke.

Indlysende: perspicuus; evidens; det er i.: patet, apparet, manifestum est; gjøre i.: probare, ostendere.

Indlægge at: 1) *trans.*: a) *egt.*: imponere; i. Krigsfolk i en By: milites in urbe collocare; præsidium urbi imponere (som Besætning); b) i. Forbøn for én: pro aliquo deprecari; i. et godt Ord for én: commendatione aliquem juvare; c) i Snedkeriet: ornare, f.E. Guld, Elfenben: auro, ebore; indlagt med Guld, Sølv: auratus, argentatus; i. med Mosaik: vermiculatus, tessellatus; 2) *reflex.*: sibi parere *el.* comparare. — Indlæggelse, Indlægning: udtrs ved Verbet.

Indlænding: indigena; in terra natus.

Indløb: ostium; aditus. — Indløbe at: 1) *trans.*: assequi, consequi (cursu); 2) *intrans.*: a) om Breve, Efterretninger: afferri; venire; nuntiari; der er indløbet den Efterretning: nuntius allatus est; der indløbe sørgelige Efterretninger: tristia nuntiantur, afferuntur; b) om Hændelser: accidere, fieri.

Indløse at: redimere; i. sit Ord: fidem liberare; i. sit Løfte: promissum *el.* fidem solvere; votum solvere (især til Guderne). — Indløsning: redemptio el. ved Verbet.

Indmad: exta (*Pl.*); viscera (*Pl.*); ilia (*Pl.*).

Indmarsch: ingressus; introitus. — Indmarschere at: intrare, ingredi.

Indordne at: 1) *trans.*: subjicere (sub el. Dat.); 2) *reflex.*: se subjicere; i. sig under Loven: legi obtemperare.

Indpakke at: colligere vasa, sarcinas; i. sig mod Kulde: vestibus frigus defendere *el.* vestibus se a frigore tueri; i. i en Kasse og lgd.: includere (arca); i. noget: aliquid involvere, circumvolvere (i: aliqua re). — Indpakning: udtrs. ved Verbet.

Indpas; give I.: admittere; faa, skaffe sig I.: a) om Personer: se insinuare; b) om Ting: invadere; incedere (især om Tilstand, Egenskab).

Indpasse at: aptare, apte inserere (in aliquid, rei alicui).

Indplante at: 1) *egt.*: transferre; 2) *ovf.*: inserere *el.* ingenerare (alicui aliquid); inficere (især i Part. Perf.).

Indpode at: inserere, en Kvist:

surculum arbori *el.* in arborem. — Indpodet: insitivus; insiticius (*sen.*). — Indpodning: insitio.

Indprente at: inculcare; insculpere; i. sig noget: aliquid memoriæ mandare, animo figere; i. én en Mening og lgd.: aliquem opinione imbuere; i. én noget: alicui aliquid inculcare; aliquem aliqua re implere (især Had og lgd.); indprentet: infixus; at være fast i.: in animo sedere, insidere. — Indprentning: udtrs. ved Verbet.

Indpresse at: imprimere (= presse ind); comprimere (= presse sammen).

Indpræge at: = indprente; det er fast indpræget i min Sjæl: in animo sedet, insidet; in mente inhæret.

Indrette at: 1) *trans.*: instituere, constituere; i. efter: aptare ad; accommodare ad; 2) *reflex.*; i. sig: res suas componere *el.* constituere; i. sig efter: se *el.* rationes suas componere ad. — Indretning: 1) Handlingen: institutio, constitutio, compositio; 2) det indrettede: institutum, ratio *el.* ved Verbet, f. E. gjøre mange gode I.: multa bene instituere; efter hans I.: ut res ab illo instituta est; gjøre mange nye I.: multa novare; 3) om et Redskab: instrumentum.

Indridse at: insculpere; inscribere. — Indridsning: udtrs. ved Verbet.

Indrullere at: conscribere, lade sig i.: nomen dare; indrulleret: ascripticius.

Indrykke at: 1) *trans.*: inserere; 2) *intrans.*: ingredi, intrare. — Indrykning: ingressus, udtrs. bedst ved Verbet.

Indrømme at: concedere; largiri; i. én en Bøn: precibus alicuius annuere; i. én en Ejendom og lgd.: alicui aliqua re cedere. — Indrømmelse: concessio, af en Ejendom: cessio; for at gjøre dig denne I.: ut hoc tibi largiar.

Indsalve at: ungere; perungere (overalt); indsalvet: delibutus (unguentis). — Indsalving: unctio, perunctio.

Indsamle, Indsanke: colligere. — Indsamling, Indsankning: collectio.

Indse at: intelligere; lære at i.: cognoscere; i. klart: perspicere. — Indsigt: intelligentia; peritia (grundet paa Erfaring); I. i noget: cognitio, peritia rei alicuius; have I. i noget: rem aliquam callere; rei alicuius peritum esse; besidde nogen I. i: imbutum esse (re aliqua); besidde dybere I.: plus (in re aliqua) videre; komme til I. i: cognoscere; efter min I.: quantum ego video; have store Indsigter: peritia multarum rerum excellere; slet ingen I. have i noget: rem plane nescire; rei alicuius rudem esse; udvide sine I.: animum doctrina excolere. — Indsigtsfuld: peritus; doctus.

Indsejling: 1) Stedet ostium; aditus; 2) Tilstanden: udtrs. ved Omskr., f. E. Skibet er under I. i Havnen: navis in portum intrat.

Indsende at: mittere; i. en Beretning: referre (per literas). — Indsendelse: missio *el.* ved Verbet.

Indsidder: inquilinus.

Indsigelse: intercessio (officiel), exceptio (for Retten imod en Klagers Angivelse el. Fordring); gjøre I.: intercedere; (privat) aliquid objicere, opponere; uden I.: haud gravatim; sine mora.

Indskibe at: 1) *trans.*: navi imponere; 2) *reflex.*: navem ascendere; conscendere (ogsaa c. navem, in navem; i Tarentum: Tarento). — Indskibning: 1) udtrs. ved Verbet; 2) conscensio in navem.

Indskride at (*ovf.*): intercedere; se interponere. — Indskridning: intercessio.

Indskrive at: 1) *egt.*: inscribere; 2) i. én paa Listerne: aliquem *el.* nomen alicuius in tabulas referre; lade sig indskrive (som Soldat): nomen dare *el.* edere; i. én som Borger: in civitatem aliquem ascribere, som er indskreven: ascripticius. — Indskrivning: 1) ved Verbet; 2) relatio. — Indskrift: titulus; inscriptio.

Indskrænke at: 1) *trans.*: circumscribere; finibus includere; i. sine Lidenskaber og lgd.: coercere, cohibere; i. noget til: aliquid terminare (re aliqua); det er indskrænket til: continetur (re aliqua); i. Tiden: tempus contrahere; 2) *reflex.*; i. sig: sumptus circumscribere; i. sig til at sige: non amplius dicere quam; i. sig til noget:

ultra aliquid non progredi; i. sig til visse Grændser: certis finibus se continere. — Indskrænket (*Adj.*): 1) *egt.*; i. Levemaade: parcus victus; i. Udsigt: brevis aspectus; 2) *ovf.*; et i. Menneske: homo excors, tardi ingenii. — Indskrænkning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Tilstanden; med I.: circumscriptus (e); uden I.: liber; libere; 3) det, som indskrænker: impedimentum; vinculum; 4) I. i borgerlige Rettigheder: deminutio capitis, lide I.: capite deminui; I. af en Lov; derogatio.

Indskud: stips (ubrugl. i Nom. Sing.); symbola (til et Gilde); udtrs. bedst ved Omskr. med Verbet conferre *el.* pars; give hver sit I. til: pro rata parte conferre ad. — Indskudsdag: dies intercalaris. — Indskudssætning: interpositio.

Indskyde at: 1) i. Penge: conferre; 2) i. én noget: alicui aliquid subjicere; i. én den Tanke: mentem alicui injicere; 3) i. noget: aliquid inserere; i. i Aaret: intercalare; Dagen, som indskydes: dies intercalaris; 4) *reflex.*; i. sig under: provocare ad; i. sig under én: ad auctoritatem alicuius se applicare. — Indskydelse: 1) Handlingen: maa udtrs. ved Verbet; I. af en Dag: intercalatio; 2) efter éns I.: aliquo auctore, suasore; guddommelig I.: inspiratio; motus divinus; ved guddommelig I.: divine, divinitus; pludselig I.: consilium subitum *el.* repentinum.

Indskære at: incidere (in æs, ære).

Indskærpe at: inculcare; i. i éns Hukommelse: aliquid memoriæ alicuius inculcare; jeg har indskærpet ham: etiam atque etiam eum monui, ei præscripsi.

Indslumre at: obdormiscere.

Indslutte, Indslutning: se indeslutte, Indeslutning; **indspærre:** se indespærre.

Indsmigre sig hos én: assentando, blanditiis gratiam apud aliquem inire, se apud aliquem insinuare; for at i. sig: per ambitionem; indsmigrende: blandus; bede én i. om at: alicui blandiri ut; i. Adfærd og Tale: blanditiæ, blandimentum.

Indsmugle at: 1) *trans.*: furtim inferre; 2) *reflex.*: irrepere, obrepere.

Indsmøre at: perungere.

Indsnige at: 1) *trans.*: furtim inferre; 2) *reflex.*: irrepere; se insinuare, f.E. i. sig i éns Fortrolighed: se in familiaritatem alicuius insinuare; i. sig i et Testamente: in testamentum irrepere.

Indsnit: insectura; gjøre et I. i: incidere (f.E. et Træ: arborem).

Indsnære at: irretire, impedire.

Indsnærpe at: constringere; contrahere.

Indsnøre at: constringere.

Indstevne én: diem alicui dicere; aliquem in jus vocare. — Indstevning: vocatio, el. ved Verbet.

Indstifte at: instituere. — Indstiftelse: 1) Handlingen: institutio; 2) det indstiftede: institutum. — Indstifter en: auctor; conditor; machinator (af noget slet).

Indstille at: 1) *trans.*; i. én til noget: aliquem commendare; i. noget til én: a) aliquid ad aliquem referre (især i Embedssager); b) i Betydn. i. noget til éns Afgjørelse: rem decidendam alicui tradere; 2) *reflex.*: a) i. sig til et Embede: petere; b) = indfinde sig. — Indstilling: relatio (til én), el. udtrs. ved Verbet; gjøre I.: = indstille.

Indstoppe at: ingerere; farcire.

Indstrande at: litori impingi; ejici. — Indstranding: udtrs. ved Verbet.

Indstrø at: inspergere (*egt.*); intexere, inserere (*ovf.*). — Indstrøelse: inspersio.

Indstrømme at: influere. — Indstrømmen, Indstrømning: 1) *egt.*: udtrs. ved Verbet; 2) af Mennesker: udtrs. ved confluere.

Indstudere at: commentari (især en Tale); discere. — Indstudering: commentatio el. ved Verbet.

Indstændig: impensus, enixus; *Adv.*: impense (især i Komp.); enixe; etiam atque etiam; ofte udtrs. det ved Verbet, f.E. bede én i.: precibus aliquem fatigare, aliquem obtestari; forlange i.: contendere (ab aliquo); paa hans indstændige Anmodning tillod han ham: precibus fatigatus permisit ei; i. Bøn: obtestatio. — Indstændighed: vehementia, el. ved Adj.

Indsuge at: imbibere haurire; i. en

Mening og lgd.: opinione imbui. — Indsugning: haustus, el. ved Verbet.

Indsvøbe at: involvere (noget i noget: aliquid aliqua re).

Indsy at: insuere; i. én i en Sæk: in culeum aliquem insuere. — Indsyning: udtrs. ved Verbet.

Indsylte at: condire. — Indsyltning: conditio, conditura (*sen.*).

Indsætte at: instituere, f.E. i. én til Arving: heredem aliquem instituere, scribere (facere); i. én i et Embede: muneri aliquem præficere; i. én igjen i en Stilling: aliquem in pristinum statum, in pristinam dignitatem restituere; i. Penge i noget: pecuniam in re aliqua collocare *el.* occupare; i. én i Fængsel: in carcere aliquem includere. — Indsættelse: udtrs. ved Verbet.

Indsø: lacus.

Indsøbe at: sorbere.

Indtage at: 1) om Rumfang: continere; occupare; 2) om et Skib; i. Ladning: onerari; i. Ryttere: equites tollere; Skibet har indtaget sine Passagerer: vectores navem ascenderunt; 3) i. Penge: pecunias recipere (ex aliqua re); 4) i. éns Plads: in locum alicuius succedere; 5) om Erobring: capere; potiri (*Abl.*); i. med Storm: expugnare (vi); 6) i. en Plads: locum occupare; 7) i. en høj Stilling i Samfundet: amplifico munere ornatum esse; 8) *ovf.*; i. én: aliquem capere *el.* sibi devincire; aliquem tenere; i. én for én: aliquem alicui conciliare *el.* gratiam alicuius alicui conciliare; i. én for en Plan: consilium alicui probare; i. én imod én: aliquem ab aliquo alienare; voluntatem alicuius *el.* aliquem ab aliquo abalienare; i. én imod noget: animum alicuius alienum a re aliqua reddere; at være indtagen for én: amore alicuius captum esse; studio alicuius teneri; at være indtagen imod: alienatum esse a; abhorrere a. — Indtagelse: occupatio; expugnatio; udtrs. bedst ved Verbet. — Indtagelig: = som kan indtages. — Indtagende: gratus; dulcis; blandus; i. af Udseende: 1) modsat Virkeligheden: specie blandus; 2) om selve det ydre: venustus; formosus (især om Skabning).

Indtegne som Borger: in civitatem ascribere; i. som Nybygger: colonum ascribere; i. i en Bog: in tabulas referre; lade sig i.: nomen dare *el.* edere, profiteri; som er indtegnet: ascripticius. — Indtegnelse: udtrs. ved Verbet.

Indtil: 1) *Præp.*; om Sted og Tid: ad, usque ad; kun indtil: tenus (hvor der betegnes en Indskrænkning); 2) *Adv.*; i. videre: interea; 3) *Konj.*: donec, dum (*Konj.* hvor en Hensigt udtrs.); lige fra han kom, indtil han rejste: ab adventu ad discessum; fra Maaltidet begyndte, indtil det endte: ab ovo usque ad mala.

Indtog: ingressus; introitus; holde I.: ingredi; intrare; I. i Triumf: triumphus; holde I. i Triumf: triumphum agere; ved sit I. i Byen: urbem ingrediens.

Indtryk: 1) *egt.*: impressio (sjeld.; helst ved Verbet); 2) *ovf.*; gjøre I. paa: movere, afficere; stærkere: commovere; graviter afficere; gjøre forskjelligt I. paa: varie animos afficere *el.* movere; modtage I.: moveri; modtage sandselige I.: sensibus moveri; modtage I. af noget virkeligt, noget tomt: vere, inaniter moveri; gjøre et behageligt I. paa én: aliquem delectare; som gjør et behageligt I.: jucundus, gratus; gjøre et ubehageligt I.: offendere; som gjør et ubehageligt I.: molestus; gjøre et dybt I.: in pectus alte descendere; modtagelig for I.: mollis; uimodtagelig for I.: durus; immunis; stærkere: inhumanus. — Indtrykke at: imprimere.

Indtræde at: 1) *egt*: ingredi; intrare; *ovf.*, i. i et Aar: inire, ingredi annum; i. i Ægteskab: a) om Manden: uxorem ducere; b) om Pigen: nubere; c) de ere indtraadte i Ægteskab: matrimonium inierunt; matrimonio juncti sunt; Vinteren er indtraadt: jam hiems est, coepit; 2) om Tilfælde: a) *upers.*: = hændes; b) *pers.*: intercedere; intervenire, f. E. vigtige Tilfælde indtræde: magni casus intercedunt; hvis det Tilfælde skulde i.: si fors tulerit; 3) om Hindring: udtrs. ved Verbet, f.E. der er indtraadt den Hindring for Rejsen; iter ea re impeditum est. — Indtrædelse: ingressus; introitus; ved sin I.: ingrediens.

Indtræffe at: 1) om Ankomst: venire, advenire; 2) om Tilfælde, Hændelse: se indtræde 2; 3) om Drøm, Spaadom: evenire; exitum habere; 4) i. paa en Tid, Dag: incurrere, incidere in tempus, diem.

Indtrængende: 1) *Adj.*: gravis; smlg. indstændig; 2) *Partc.*: irrumpens; invadens; om Vand: influens.

Indtægt: quæstus (af Handel); fructus (af Ejendom, Kapital); reditus (*alm.*); gjøre sig en I. af: lucrum facere ex; quæstui habere; nyde I. af: fructum capere ex; regne til I.: in lucro deputare; føre til I.: acceptum referre; I. og Udgift gaa lige op: par est ratio acceptorum et expensorum; Indtægts- og Udgiftsbog: rationes; tabula (accepti et expensi); faa til I.: reficere (af: ex); han har saa stor I. af: tantum ei reficitur ex; af sit Gods har han en aarlig I. af to Talenter: ex prædio suo bina talenta capit. — Indtægtskilde: fons, undert. quæstus, f. E. af denne I. flød: ex hoc fonte redierunt.

Indtørres: exarescere.

Indvaanere: incolæ; oppidani (i en By); med mange I.: frequens; med faa I.: infrequens, om et Land: parce incultus.

Indvandre at: immigrare. — Indvandrer en: colonus. — Indvandring: immigratio.

Indvarpe at: remulco in portum trahere (navem).

Indvende at: objicere, opponere; i Rettergang: excipere; med mindre i maaske have noget at i. hertil: nisi quid ad hæc forte vultis. — Indvending: recusatio; I. i Rettergang: exceptio; gjøre I.: a) = indvende; b) = ikke ville noget: tergiversari; gravari; uden I.: sine mora; haud gravatim, gravate; ingen I. gjøre mod at: nihil morari quominus.

Indvendig: interior; intus (*Adv.*); det indvendige af et Hus: domus interior.

Indvexle at: permutare. — Indvexling: permutatio.

Indvi at: consecrare (*alm.*); dedicare (til en Gud); initiare (til en Gudstjeneste); inaugurare (ved Varsler). — Indvielse: consecratio; dedicatio; initiatio; inauguratio.

Indvikle at: 1) *egt.*: involvere (noget i noget: aliquid aliqua re); i. i et Garn: irretire; i. sig i et Garn: se in plagas impedire; 2) *ovf.*: impedire; implicare; i. én i noget: aliquem alicui rei inserere; i. én i en Proces: litem alicui inferre; være indviklet i Forretninger: negotiis districtum esse; en indviklet Sag: res impedita, involuta; et indviklet Sprog: tortuosum *el.* impeditum dicendi genus. — Indvikling: implicatio, el. ved Verbet.

Indvilge at: 1) *intrans.*: consentire, annuere; 2) *trans.*: i. én noget: alicui aliquid concedere; i. en Bøn: precibus annuere, preces audire (én: alicuius); ikke i. en Bøn: preces repudiare; (alicui) aliquid petenti denegare. — Indvilgelse: consensus, consensio, el. udtrs. ved Verbet; uden min I.: me improbante, non consentiente.

Indvinde at: recuperare; i. et Tab: damnum restituere.

Indvirke at: 1) *egt.*: intexere; 2) i. paa: vim exercere *el.* habere in; i. paa én: aliquem movere, afficere. — Indvirkning: vis; have I.: = indvirke; have gavnlig, skadelig I. paa: prodesse, nocere (rei alicui); smlg. Indflydelse.

Indvolde: viscera (især *alm.*); exta (i Overkroppen); intestina (i Underlivet); ilia (tilberedte til Spise); tage I. ud: viscera eximere; eviscerare (*sen.*); exenterare (*sen.*). — Indvoldtyden: 1) som Konst: haruspicina; 2) som Handling: haruspicium. — Indvoldtyder: haruspex, extispex.

Indvortes: 1) *Adj.*: intestinus; internus; domesticus (f. E. i. Stridigheder: turbæ, dissentiones domesticæ); 2) *Subst.*: udtrs. ved interior, f. E. Menneskets Indvortes: homo interior; 3) *Adv.*: intus.

Indvæve at: intexere; i. imellem: intertexere.

Indynde sig hos én: se apud aliquem insinuare; søge at i. sig hos: captare gratiam (alicuius), hos Folket: auram popularem captare; Bestræbelsen for at i. sig hos én: captatio favoris alicuius.

Indøve at: exercere; docere (Skuespillere).

Infanteri: se Fodfolk. — Inflammation: se Betændelse. — Informere: se undervise.

Ingefær: zingiberi (*indekl.*); zingiber.

Ingen, intet: nemo (*Subst.*); nullus (*Adj.*); neuter (af to); intet (= ingen Ting): nihil (udenfor Nom. og Akk. Kasus af: nulla res); og ingen: nec quisquam (*Subst.*); neque ullus (*Adj.*), og intet: neque quidquam, neque ulla res; ved Personbenævnelser bruges den substantiviske Form, og overalt, hvor man i Dansk kan sætte »ikke« istedenfor, non, f. E. jeg nærer intet Had: non odi, jeg nærer ingen Frygt, Tvivl: non metuo, dubito o.s.v.; ingen af dem: nemo; neuter; ingen af os: nemo nostrum; ingen af alle: nemo omnium; der er ingen Grund til: nihil, non, nihil caussæ est, cur, quod (*Konj.*); slet intet: nihil omnino; nihil quidquam; intet mindre: nihil minus; intet nyt: nihil novi (saaledes hyppigst ved Adj. af anden Dekl.); intet sørgeligt: nihil triste (saaledes altid Adj. af tredie Dekl.); for intet: gratuito, gratis; agte for intet: pro nihilo habere; gjøre til intet: ad nihilum redigere; blive til intet: ad nihilum recidere; intet andet end: nihil nisi; jeg har intet med ham at gjøre: nihil mihi cum illo est; jeg har intet at: non est, habeo, quod (*Konj.*); det gjør intet til Sagen: ad rem nihil interest; der er intet at haabe: nulla spes ostenditur; til ingen Nytte: nequicquam, frustra; paa ingen Maade: nequaquam. — Ingenlunde: nequaquam; neutiquam; minime (især i Svar). — Ingensinde: nunquam; og i.: neque unquam. — Ingensteds: nusquam; nullo loco; og i.: neque usquam. — Intetbetydende, intetsigende: nugatorius; nullius momenti; om et Menneske, en Ting: levis; om Ord: inanis; om Grund: vanus; føre i. Tale: nugari; i. Snak: nugæ; én, som fører intetsigende Tale: nugator.

Inkonsekvent: inconstans; secum pugnans; være, handle i.: sibi non constare; *Subst.* er: inconstantia.

Insekt: insectum.

Instrument: 1) = Redskab; 2) musikalsk: a) med Strenge: fides (*Pl.*); blæsende: tuba (Trompet); cornu (Horn); tibia (Fløjte); at blæse paa I.: canere. — Instrumentalmusik: cantus nervorum et tibiarum.

Instrux: præscriptum, præceptum; give en I.: præscribere, præcipere (alicui ut).

Interessant: jucundus; gratus. — Interesse: 1) som haves: studium (rei alicuius); have I. for: studio teneri, studiosum esse (rei alicuius); amplecti (aliquid, aliquem); have I. for én: se interessere 2; 2) som ligger i noget: udtrs. ved gravis *el.* momentum, f.E. en Sag af I.: gravis res; res magni momenti; dette har ingen I. for mig: hoc mea non refert, interest, modsat: mihi cordi est; 3) éns personlige I.: rationes, res, commodum alicuius, f. E. min I. kræver: res *el.* rationes meæ poscunt. — Interessere: 1) *trans.*; i. én: aliquem *el.* animum alicuius tenere, movere, smlg. Interesse 2; 2) *reflex.*; i. sig for noget: alicuius rei studiosum esse; aliquid amplecti; i. sig for én: alicui *el.* rebus alicuius favere; alicui cupere *el.* velle; alicuius caussa cupere *el.* velle. — Interessent: socius; optage én som I.: socium aliquem asciscere. — Interessentskab: societas; indgaa I.: societatem inire, jungere. — Interesseret: illiberalis; lucri cupidus; at være i.: lucro imminere.

Interpunktion: interductus; interpungere at: incidere.

Intet: se ingen.

Intrige: dolus ac machina; fallacia; i en Komedie: ars; spille I.: dolum nectere. — Intrigant: insidiosus; captiosus; en i. Person: architecton.

Invalid: causarius (miles).

Irettesætte én: aliquem castigare (verbis, dictis), objurgare; i. én for noget: aliquem de *el.* in aliqua re objurgare; i. én for Ladhed: segnitiam alicuius castigare. — Irettesættelse: castigatio; objurgatio; faa en I.: castigari; objurgari; give en I.: = irettesætte; idet han tog I. ilde op: se castigari ægre passus. — Irettesætter en: objurgator, castigator.

Ironi: ironia; dissimulatio, illusio;

inversio verborum. — **Ironisk**: simulatus; bruge i. Ord: verba invertere.

Is: glacies; *Adj.*: glacialis (ogsaa iskold, isklædt, som frembringer Is); føre én paa glat Is: in fraudem aliquem impellere. — **Isfugl**: alcedo. — **Iskold**: gelidus. — **Islagt, isdækket**: glacie obductus (undert. junctus). — **Isne** at: gelu constringi; coire (om Blod). — **Istap**: stiria. — De øvrige Sammensætninger maa dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj.

Islæt: subtemen.

Isse: vertex.

Istand: udtrs. ved Verbets Sammensætning med re, f. E. gjøre, sætte istand = **istandsætte**: reficere, reparare; *ovf.*, bringe istand: transigere. — **Istandsættelse**: refectio; reparatio.

Istedenfor: pro; loco (med Gen.); følger en Infinitiv el. en Sætning med at efter, udtrs. det ved Omskr., f.E. non modo non — sed; tantum abest ut — ut; undert. ved quam *el.* potius quam (hvor det let kan omskrs. med: hellere end), f. E. jeg foretrækker at gaa bort istedenfor at blive: malo abire quam hic manere; i. at gaa satte han sig ned: non modo non abiit sed resedit *el.* tantum abfuit ut abiret, ut resideret; i. at du burde hjælpe mig, understøtter du min Medbejler: non modo mihi, ut debuit, non ades, sed æmulo meo suffragaris.

Istemme at: 1) en Sang: a) om den, som synger for: cantum exordiri *el.* præire; b) om den, som falder i: succinere; 2) *ovf.*: assentiri (*rei*); probare.

Ister: adeps. — **Isterbug**: abdomen. — **Isterhinde**: omentum.

Især, især deleshed: imprimis; maxime; præcipue, præsertim (hvor en vigtig Grund tilføjes); især naar: præsertim quum (hvor en ny Grund tilføjes); enhver især: unusquisque.

Itu: udtrs. ved Hjælp af Verbets (hvortil det føjes) Sammensætning med dis el. Passiv, f.E. gaa i.: frangi (om noget stift), rumpi (om noget bøjeligt); bryde, brække i.: frangere, rumpere; hugge i.: discutere; rive i.: dirumpere; scindere (om Klæder); lacerare (om hvad der let rives); skære i.: dissecare.

Iver: studium, cura; med I.: studiose, acriter; drives med stor I.: calere. — **Ivre** at: 1) *intrans.*; i. imod noget: acriter aliquid impugnare; 2) *reflex.*: succensere; indignari. — **Ivrig**: 1) som viser Iver: studiosus (i. for); strenuus og assiduus (i. under Udførelsen af noget); være i. for noget: studio alicuius rei incensum esse; rei alicui *el.* in rem aliquam insistere (tage sig i. af noget); i. Tilhører: assiduus auditor; i. Forsvarer: strenuus defensor; i. Tilhænger: studiosissimus (alicuius rei); 2) for at fremhæve Graden: ardens, f. E. i. Længsel: ardens desiderium, udtrs. hyppigst ved et Verbum, f.E. jage, tragte i. efter: captare; gribe i., tage i. fat paa: capessere; 3) om Vrede: iratus; ira incensus; blive i.: incitari, inflammari. — **Ivrighed**: = Iver.

Iværksætte at: efficere (om Udførelse); instituere (f.E. iter: i. en Rejse); aggredi (især om Paabegyndelse). — **Iværksættelig**: qui fieri potest, facultatem habet. — **Iværksættelse**: udtrs. ved Verbet, undertiden effectus, effectio; molitio (af noget stort), f. E. man var kommen til Iværksættelsen af Arbejdet: ventum erat ad effectum operis. — **Iværksætter** en: effector.

Iøvrigt: ceterum (cetera); quod restat, reliquum est, superest.

J.

Ja: 1) i Svar: ita, etiam; undert. sane; udtrs. oftest ved Gjentagelse af det Verbum, hvormed der spørges, f. E. har du gjort det: fecistine? Ja: feci; sige ja: annuere, el. ved ajo; svare ja el. nej: aut etiam aut non respondere; ja vist: certe; admodum; 2) for at udtr. en stigende Grad: immo;

ja endog: immo vero etiam; quin etiam; 3) foran en Betingelse, især naar noget modsat fremføres: immo, f.E. ja, naar du blot vidste: immo si scias; 4) som Overgangspartikel: quid quod? quid? 5) ironisk: nimirum; scilicet; 6) ja, men (naar man selv stiller en tænkt Indvending og i spørgende Udraab): at; 7) ja Tak!: benigne. — Jabroder: assentator.

Jage at: 1) *trans.*: a) *egt.*, om Jagt: venari; aucupari (Fugle); b) fjendtlig: persequi; consectari; c) j. bort: ejicere; pellere; j. én paa Døren: foras aliquem projicere; j. op: excitare (især Vildt el. en sovende); j. ned: depellere; j. ud: expellere; j. frem: propellere; d) j. Kaarden i én: aliquem gladio confodere; pectus alicui percutere; 2) *intrans.*: a) om Jagt: venari; aucupari; gaa ud at jage: venatum ire; b) j. efter noget, f. E. Fordel, Gunst: lucrum, favorem captare; j. efter Folkegunst: auram popularem captare; én, som jager efter noget (især Arv): captator; c) j. afsted: volare; currere. — Jagen: 1) = Jagt: venatio; venatus; aucupium (efter Fugle); én, som gaaer paa J.: venator; auceps (efter Fugle); gaa paa J.: venatum ire; være paa J.: venari, aucupari; 2) Jagen efter noget: captatio rei alicuius; smlg. jage 2. — Jagtgarn: plaga (til større Dyr); casses (*Pl.*, alm.); rete; sætte J.: plagas tendere. — Jagtspyd: venabulum; de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst., Adj. venaticus el. Verbet, f. E. Jagtelsker: studiosus venandi; Jagthund: canis venaticus. — Jæger: venator. — Jægerinde: venatrix. — Jægergarn: se Jagtgarn.

Jagt (Skibet): lembus, celox.

Jammer: miseria; Nød og J.: miseria et calamitas. — Jammerfuld: miserandus; calamitosus. — Jammerklage en: lamentatio; planctus. — Jammerlig: miser; miserabilis; futilis; se j. ud: miseram speciem præbere; Adv. ogsaa: miserandum in modum. — Jammerlighed: miseria, el. ved Adj. — Jamre at: 1) deplorare, lamentari (over noget: aliquid); plangere (over én: aliquem); 2) j. sig: lamentari, højt: ejulare; j. sig over noget: aliquid deflere. — Jamren: miseratio; lamentatio.

Jeg: ego (oversættes ikke undtagen hvor der ligger Eftertryk derpaa og i Modsætning); j. for min Del: equidem; j. selv: egomet; ipse; ego ipse; et andet j.: alter ego.

Jer: = eder, eders.

Jern: ferrum; have mange J. i Ilden: multa simul agitare; lægge i J.: in vincula conjicere. — Jernalder: ferrea proles, ætas. — Jernbeslaaet: ferratus. — Jernfast: ferreus. — Jernfiltspaan: scobis. — Jerngrube: ferraria, metallum ferrarium. — Jernhaard: ferreus. — Jernholdig: ferratus. — Jernkrog, Jernhage: manus ferrea. — Jernredskab, Jernværktøj: ferramenta (*Pl.*). — Jernsmed: faber ferrarius; de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. ferreus (af Jern, som er af J.).

Jertegn: prodigium; miraculum; portentum (især skrækindjagende); at besørge de religiøse Handlinger, som et J. kræver: procurare prodigium; Subst. procuratio.

Jo: 1) hvor man bekræfter det modsatte af et nægtende Spørgsmaal: immo (jo; jo tvertimod; jo vist), hvortil gjerne føjes det Verbum, med hvilket der spørges, f. E. er det ikke en god Sag? Jo vist saa god som nogen: caussa non bona est? Immo optima; 2) hvor man bestyrker en bekræftende Sætning, som indeholder en Indvending mod noget, som en anden har fremsat, el. hvor man i en Slutning tilføjer Undersætningen ved »men nu jo«: atqui, f.E. du har jo selv tilladt ham: atqui ipse ei permisisti; men nu sees der jo - følgelig er: atqui perspicitur - ergo; 3) jo, men: at; 4) efter »ikke, ingen, ikke noget, ikke nogen, intet«: quin (qui non), f.E. der er intet, som jo kan blive slettere: nihil est, quin depravari possit; 5) jo meget mere: immo vero, immo potius; 6) ved en Komp.: quo, quanto, el. ved Omskr. med ut quisque, ita og Superl., f. E. jo lærdere, des beskednere: quo doctior eo modestior *el.* ut quisque doctissimus est ita modestissimus;

jo før jo heller: quam primum; primo quoque tempore; 7) i ironiske el. spottende Udraab: scilicet, nimirum, f.E. jo nu skal man se, at han gjør det: id facit nimirum *el.* scilicet; 8) jo gjerne: libenter (vero, equidem); 9) undert. gjengives det ikke, navnlig hvor det blot bruges for at betegne, at det, der udtales, allerede er bekjendt for den, hvem man tiltaler, el. antages som noget, der maa indrømmes af alle.

Jolle en: scapha; cymba; linter.

Jomfru: virgo. — Jomfruelig: virginalis *el.* virgineus. — Jomfrustand: virginitas.

Jord: terra (*alm.*); solum (som Jordbund); humus (som den laveste Del af den synlige Verden el. som Jordsmon); ager (benyttet til Agerdyrkning, f.E. dyrke Jorden: agròs colere); tellus (Jorden som Gudinde og som Verdenslegeme); agger (Jord, som bæres sammen for at danne en Ophøjning); stede til Jorden: humare; sepelire (den hele Højtid); kaste J. paa: humum injicere; Jorden dækker hans Støv: terra ossa eius tegit; ligge paa J.: humi jacere; kaste til J.: humi prosternere, fundere; rejse sig fra J.: humo surgere; falde til J.: (humi) procumbere; hele J.: orbis terrarum; under J.: sub terris; ingensteds paa J.: nusquam terrarum; som er af el. i J.: terrenus; sætte Himmel og Jord i Bevægelse: mare coelo miscere (om Forvirring), remis velisque contendere (for at opnaa noget). — Jordagtig: terrenus. — Jordbeg: bitumen. — Jordbeskrivelse: terræ descriptio; geographia. — Jordbrug: agricultura. — Jordbruger: agricola. — Jordbund: solum; humus. — Jordbælte: zona. — Jordbær: fraga (*Pl.*). — Jordbærtræ: arbutus; Frugten: arbutum; *Adj.*: arbuteus. — Jorde at: humare; sepelire (om hele Begravelsen). — Jordefærd: exsequiæ; pompa funebris; funus. — Jordegods: prædium (rusticum). — Jordfrugter: fruges terræ. — Jordfæste at: = jorde. — Jordhøj: tumulus. — Jordisk: terrester. — Jordklode: terra. — Jordklump: gleba. — Jordkreds: orbis terrarum. — Jordskjælv: terræ motus. — Jordskred: lapsus terræ. — Jordsmon: humus. — Jordstrøg: plaga, regio. — Jordvold: agger.

Jordemoder: obstetrix.

Jubel: exsultatio. — Juble at: exsultare (af Glæde: lætitia, over en Sejr: victoria, over andens Undergang: in ruinis alicuius). — Jubeldigt, -Fest, -Tale o.s.v. udtrs. ved Adj. secularis, f. E. carmen seculare. — Jubelraab, Jubelskrig: læti clamores.

Jul: festum nati Christi (*sen.*); sollemnia natalicia Christi (*sen.*).

Juli: Julius (*Adj.*); den 1ste, 7de, 15de J.: Kalendæ, Nonæ, Idus Juliæ.

Juni: Junius (*Adj.*); den 1ste, 5te, 13de J.: Kalendæ, Nonæ, Idus Juniæ.

Jurisdiktion: jurisdictio. — Jurist: juris *el.* jure consultus; juris *el.* jure peritus.

Just: 1) om Tiden: commodum, f.E. han var j. gaaet: discesserat commodum; j. nu: nunc ipsum, nunc quum maxime (om Foretagende); j. nu er det Tid: nunc utique tempus est; j. da: tum ipsum, tum maxime; j. den Dag: illo ipso die; j. dengang: tunc ipsum; j. tre Dage: tres ipsos dies, ved Talord ogsaa admodum, f.E. j. ti Aar gammel: decem admodum annos natus; j. to Tusind: duo admodum millia; 2) hvor det føjes til et Pron.: ipse, potissimum; det er j. ham: ipse est; man bestemte, at j. han: ut is potissimum; hvorfor j. jeg: cur ego potissimum; 3) j. ikke: non utique; non sane; jeg j. ikke: non equidem; 4) ikke j.: non ita; haud ita.

Juvel: gemma; lapis (pretiosus). — Juveler: gemmarius.

Jæger, Jægergarn: se Jagt.

Jævn: 1) *egt.*: planus; æquus (modsat skraa); en jævnt opstigende Skraaning: lene fastigium; 2) *ovf.*: a) mellem stærk og svag: lenis, remissus, æquus; b) modsat kostbar og glimrende: modicus, parcus; c) en j. Mand: homo simplex; jævne Sæder: mores simplices; d) om Stil: simplex, enucleatus. — Jævnaldrende: æqualis. — Jævndøgn: æquinoctium; *Adj.* er æquinoctialis (Jævndøgns-). — Jævne at: 1) *egt.*: æquare; j. en Mur

med Jorden: murum terræ æquare; j. Bjerge: montes coæquare; 2) *ovf.*; j. en Strid: litem dirimere *el.* componere (ved Mægling). — Jævnføre at: conferre. — Jævnhed: lenitas, el. udtrs. ved Adj.; Sindets J.: æquitas animi; Talens J.: æquabilitas orationis. — Jævnlig: 1) *Subst.*, *Pl.*: pares; pares et æquales; Legen gaaer bedst med Jævnlige: pares cum paribus facillime congregantur; 2) *Adj.*: assiduus; j. komme til én: ventitare ad aliquem. — Jævnsides: 1) una, pariter, el. udtrs. ved vicinus, f.E. bo j. med én: vicinum alicuius esse; gaa j.: una ire; 2) j. løbende = jævnstrøgs: pari tractu.

Jøde: Judæus. — Jødinde: Judæa. — Jødisk: Judæus, Judaicus.

K.

Kaa en: se Allike.

Kaabe en: palla; amiculum; pallium (græsk, blev baaren af romerske Hetærer); ricinium (i Sorg).

Kaad: lascivus; procax; at være k.: lascivire. — Kaadhed: lascivia; petulantia.

Kaal: brassica; olus. — Kaalorm: eruca. — Kaalstok: cauliculus.

Kaar: 1) med Hensyn til Formuetilstand: rationes, res (*Pl.*); gode K.: res secundæ, lætæ; slette K.: res angustæ; i lykkelige K.: fortunatus; i trange K.: inops; indigens; hans K. ere blevne forbedrede: res eius meliore loco sunt, smlg. Evne; 2) om Tilladelse til at vælge: optio; 3) = Vilkaar: condicio.

Kaarde: mucro; gladius; ensis; trække K.: gladium stringere; gaa med K.: gladium gerere. — Kaardefæste: capulus. — Kaardeklinge: lamina (gladii). — Kaardespids: mucro (gladii). — Kaardestok: dolo *el.* dolon.

Kaare at: creare; cooptare (naar et Kollegium selv vælger et Medlem). — Kaaring: creatio; cooptatio.

Kabale en: calumnia; artificia (*Pl.*); smede K.: calumniari; smede K. imod én: clandestinis consiliis aliquem oppugnare; anklage én af K.: aliquem calumniari.

Kabinet: conclave; cubiculum (Sovekabinet). — Kabinetssekretær: notarius (i Kejsertiden).

Kabriolet: cisium.

Kage: placenta; libum (især Offerkage); crustum (Bagværk). — Kagebager: libarius; crustularius.

Kagle at: glociare.

Kagstryge at: virgis urere; flagellare. — Kagstrygning: flagellatio.

Kaj: crepido.

Kakkelovn: caminus (herved udtrs. ogsaa Kakkelovnsvarme).

Kald: 1) om Embede: munus; et godt K.: munus fructuosum; 2) om Evne, Tilbøjelighed; have K. til: viribus *el.* ingenio valere ad; føle K. til: studio (alicuius rei) teneri; impetu animi (ad aliquid) trahi; uden Anlæg og K.: invita Minerva.

Kalde at: 1) vocare; at k. én for Retten: in jus aliquem vocare; diem alicui dicere; k. frem: provocare; k. tilbage: revocare; k. noget tilbage i Erindringen: memoriam rei alicuius revocare; k. sammen: convocare; k. bort: avocare; k. til sig: ad se vocare *el.* provocare; arcessere (én der er borte); k. tilside: sevocare; k. ind: introvocare; k. paa én: a) *egt.*: aliquem vocare; b) én, som sover: aliquem excitare (dormientem, e somno); k. Raadsherrerne til Forsamling: patres in curiam citare; k. den anklagede for Retten: reum citare; k. én til Vidne paa noget: aliquem testem rei alicuius citare; k. én, Guderne til Vidne: aliquem, deos testari; 2) om Benævnelse: appellare; nominare; hvad kaldes han: quo nomine appel-

latur? at kalde en Ting med sit rette Navn: rem suo nomine nominare; at være kaldt op efter nogen: nominari ex aliquo; aliquem nomine reddere; 3) om Embedsbesættelse; k. én: munus ad aliquem deferre; munus alicui mandare. — Kaldelse = Kald; K. til Embede: munus ad aliquem delatum. — Kalden: vocatio. — Kaldspligt: officium.

Kalender: fasti (*Pl.*).

Kalk: calx; lædsket K.: calx macerata; ulædsket K.: calx viva; brænde K.: calcem coquere. — Kalkbrud: calcaria. — Kalke at: tectorio inducere (aliquid). — Kalkgrus: rudus. — Kalkning: udtrs. ved Verbet. – De øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. calcarius. f. E. Kalkovn: fornax calcaria.

Kallun: omasum.

Kalv: vitulus. — Kalvekjød: vitulina; de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. vitulinus, f.E. Kalvesteg: assum vitulinum.

Kam: 1) til Kaaret: pecten; skære alle over én K.: omnes uno ordine habere; 2) af en Bølge: cumulus; 3) paa en Hjelm, et Dyr: crista; med K.: cristatus; 3) paa en Væv: arundo; pecten; 4) af et Bjerg, en Højdestrækning: dorsum. — Kammusling: pecten.

Kamel: camelus.

Kamin: caminus.

Kammer: conclave; cubiculum. — Kammertjener: cubicularius.

Kammerat: sodalis (som Omgangsven); socius (i Forretninger); contubernalis (i Telt); commilito (i Krig); condiscipulus (i Skole); comes, socius itineris (paa Rejse); tribulis (i Stamme); collega (i Hverv). — Kammeratlig: 1) *Adj.*: udtrs. ved Omskr., f. E. ut decet socios, collegas; undert. æquus; 2) *Adv.*: socialiter. — Kammeratskab: sodalitas; societas; contubernium; commilitium; condiscipulatus.

Kamp: pugna, proelium (med Vaaben); dimicatio (med Vaaben og ovf.); certamen (især Væddekamp); contentio (især om Rivalisering); concertatio (baade Væddekamp og heftig Ordstrid); en afgjørende K.: decertatio universæ rei; at levere K.: acie decernere, *el.* = kæmpe; levere en afgjørende K.: proelio *el.* acie decertare; det kom til K.: res in certamen venit. — Kampdommer: arbiter (pugnæ); brabeuta (ved Kamplege). — Kampdygtig: ad dimicandum firmus. — Kampfærdig: ad pugnandum paratus; in armis paratus; expeditus (især om Soldater). — Kamphandske: cæstus, cestus. — Kamplyst: studium pugnandi. — Kamplysten: pugnandi cupidus, pugnax. — Kampleg: certamen. — Kampplads: locus (certaminis, ubi pugnatur); arena (til Øvelse). — Kampraab: clamor. — Kamptummel: concursus pugnantium; strepitus armorum.

Kanal: fossa; canalis (muret).

Kande: cantharus (med vid Bug og Hanker); guttus (sneverhalset, især ved Offringer); hirnea, *dem.*: hirnula.

Kandelaber: candelabrum.

Kandidat: candidatus; (*sen.*) petitor.

Kanel: cinnamomum; cinnamum.

Kanin: cuniculus.

Kant: 1) som Rand: ora; margo; crepido (ophøjet); labrum; 2) skarp K.: angulus; 3) paa en Klædning: limbus; 4) om Sted, Egn: plaga, regio; paa alle Kanter: ubique; ex omni parte; fra alle Kanter: undique. — Kante at: ora *el.* margine circumdare; prætexere (foran). — Kantet: 1) *egt.*: angulatus; 2) *ovf.*: rusticus. — Kantning: = Kant 3.

Kantre at: everti; bringe til at k.: evertere.

Kapel: sacellum; sacrarium; cella (det K., i hvilket Guddommens Billedstøtte stod).

Kapers: capparis.

Kaperskib: navis prædatoria.

Kapital: 1) = Hovedsum: caput, sors; trække Renterne fra Kapitalen: de sorte deducere, quod usuris pernumeratum est; 2) *alm.*: pecunia; 3) Kapital- (i Sammensætning): capitalis. — Kapitalist: homo bene nummatus, pecuniosus.

Kapitel: caput.

Kapitulation: condicio deditionis; slutte K. = kapitulere: ad condicionem accedere *el.* descendere; condiciones accipere; certis condicioni-

bus se tradere; arma condicione ponere; forlange at k.: condiciones deditionis poscere.

Kappe en: 1) for Mandfolk: pallium (græsk, som ogsaa Hetærerne bar); chlamys (græsk); pænula (Rejsekappe), deraf pænulatus: med K. paa; læna (foret); lacerna (grov Rejsekappe); abolla (af tykt Tøj); sagum (Krigskappe), deraf sagatus: med K. paa; paludamentum (Feltherrekappe), deraf paludatus: med K. paa; endromis (efter Legemsøvelser); 2) Fruentimmers Hovedbedækning: calautica; 3) dreje Kappen efter Vinden: fortunæ *el.* tempori servire.

Kappe at: præcidere, incidere; k. Træer: arbores detruncare; k. Skibstov: oram præcidere, resolvere; k. Anker: ancoras præcidere. — Kapning: udtrs. ved Verbet.

Kappes at: certare; æmulari. — Kappelyst: æmulatio. — Kappestrid: certamen; certatio. — Kappevis: certatim.

Kapsel: bulla; med K.: bullatus.

Kapun: capo.

Kar: vas; *dem.*: vasculum; øse Vand i et bundløst K.: imbrem in cribro gerere; in vento et aqua scribere.

Karakter: 1) om den medfødte Sindsbeskaffenhed: ingenium; natura; indoles (god); 2) den i Livet tilegnede K.: mores (*Pl.*); 3) *ovf.* paa Ting og Begreber: indoles; natura; 4) en Mand af K.: homo constans. — Karakterisere at: 1) k. noget: aliquid (aliquem) designare; 2) dette k. ham: hoc ingenium ejus ostendit *el.* prodit. — Karakteristisk: singularis; proprius, f. E. dette er k. for Alderdommen: hoc proprium est senectutis; det er k. for dig: id est proprie tuum. — Karakterfast: constans; at være k.: sibi constare. — Karakterfasthed: gravitas animi; constantia. — Karakterløs: levis; mobilis; at være k.: parum sibi constare; animo inconstanti et mobili esse. — Karakterløshed: levitas (animi). — Karaktersvag: infirmus (animi). — Karaktersvaghed: infirmitas animi.

Karl: 1) ungt Menneske: juvenis; 2) i tjenende Stilling: calo. — Karlsvognen: ursus maior.

Karde (karte) at: pectere (lanam). — Karde en: pecten.

Karre en: carrus; plaustrum (til Læs).

Karrig: malignus, attentus; tenax (rei alicuius). — Karrighed: tenacitas, malignitas; med K.: maligne.

Karrikatur: imitatio depravata; in peius fictus (vultus). — Karrikere at: in peius effingere.

Karsk: sanus; at være k.: rectè valere. — Karskhed: sanitas; firma valetudo.

Kaserne: castra urbana (*Pl.*). — Kasernere at: in castris urbanis collocare (milites).

Kasse en: arca (som Gjemme el. til Penge); cista (især til Ting, som bæres i Festoptog el. til Stemmetavler); capsa (især til Bøger og Dokumenter).

Kassere én: aliquem exauctorare (især Soldater); munus alicui abrogare; cum ignominia aliquem dimittere; k. noget: aliquid abjicere (ut inutile), repudiare, improbare (især Leverance og lgd., en Dom). — Kassation: dimissio ignominiosa (éns K.), el. udtrs. ved Verbet.

Kasserer en: dispensator (privat); quæstor.

Kast: jactus; missus (*sjeld.*); K. i Tærningspil: jactus; manus; det bedste K. (naar alle Tærninger viste forskjellige Tal): Venus; jactus venereus; venereus; det sletteste K. (naar alle viste samme Tal): canis; komme i K. med én: in certamen cum aliquo pervenire (fjendtlig); in aliquem incidere. — Kaste at: A) *trans.*, *intrans.*: 1) hvor *blot Bevægelsen* el. en *Handling* udtrs.: jacere; jactare (k. ofte); k. med Skyts: jaculari, mittere (tormentis); k. Korn: ventilare (frumentum); k. med Spyd: jaculari; k. Fjenden: hostem pellere, in fugam conjicere; k. Anker: ancoras jacere; k. Grøft og lgd.: fodere (fossam); k. Dæmning og lgd.: struere (molem); k. en Vej: viam munire, facere; k. sine Klæder: vestem exuere; k. Unger: parere; k. Lod: sortiri; k. sine Børnesko: excedere ex pueris;

2) hvor baade *Bevægelse* og *Retning* udtrs.: conjicere (især om flere); mittere, jaculari (in locum aliquem); k. et Spyd efter én: aliquem jaculari; k. noget paa én: aliquid alicui injicere *el.* ingerere; aliquem re aliqua petere; k. fra sig: abjicere; projicere; k. om sig: induere (en Klædning: vestem); (k. om sig med noget: aliquid jactare); k. noget om Hovedet: caput aliqua re involvere; k. én af Hesten: aliquem equo dejicere; k. én paa Døren: foras aliquem projicere; k. én i Fængsel: in vincula *el.* carcerem aliquem conjicere; Sygdom kastede ham paa Lejet: morbus lecto eum affixit; k. over noget (*egt.*): jactu superare; k. noget over noget: aliquid re aliqua superjacere; k. noget (en Klædning) over én: superinjicere alicui aliquid; k. noget under noget: aliquid subjicere sub; k. et Vaaben til et Maal: telum adjicere; k. én ned fra: aliquem præcipitare de; k. Fjenderne tilbage: hostes repellere; k. Fjenderne paa Flugt: hostes in fugam conjicere; hostes fugare. — Ofte udtrs. Bevægelsens Retning ved én som Adv. brugt Præp. el. en Partikel; saadanne Talemaader ere: a) k. *af*: excutere, f.E. at k. Aaget af: jugum excutere; Hesten k. ham af: equus eum excussit o. s. v.; at k. en Bro af: pontem rescindere *el.* interscindere, abrumpere; k. af sig: α) *egt.*: abjicere; excutere; β) om Indtægt: reddere; b) k. *bort*: abjicere; projicere; c) k. *hen*: α) = k. bort; β) = tilside: projicere; γ) hen for én: alicui objicere, projicere; d) k. *ind*: injicere in; k. Tropper ind i en By: milites *el.* præsidium in urbem aliquam conjicere; e) k. *ned*: dejicere (ned til et dybere Sted); k. en Støtte og lgd. ned: columnam proruere *el.* dejicere; f) k. *om*: evertere; prosternere; g) k. *op*: α) om Jordarbejde: aggerere, struere, egerere; β) om Brækning: (*trans.*) evomere; (*intrans.*) vomere; h) k. *ovenpaa* (*paa*): superjacere; i) k. *paa*; k. en Klædning paa: vestem induere; j) k. *sammen*: conjicere; k) k. *til*: implere, f.E. en Grav: fossam; l) k. *ud*: ejicere; k. én ud: foras aliquem projicere; 3) hvor *blot Retningen* angives; k. Øjnene paa én: a) oculos in aliquem (aliquid) convertere *el.* conjicere; b) paa noget (af Begjærlighed): oculum adjicere ad el. Dat.; k. et barsk Blik paa: torve *el.* torvo vultu intueri; k. stjaalne Blik til hverandre: furtim se intueri; k. et Øje paa: inspicere; k. et Øje tilbage til: respicere ad; k. Skylden paa: culpam conjicere in; k. under sit Herredømme: sub potestatem redigere. B) *reflex.*: 1) k. sig imod Fjenden: contra hostes se conjicere; 2) k. sig i éns Arme: a) *egt.*: in collum alicuius invadere; b) *ovf.*: ad aliquem confugere; k. sig paa Knæ for én: ad genua alicuius procumbere; genibus alicuius accidere; k. sig for éns Fødder: se ad pedes alicuius projicere *el.* abjicere; 3) k. sig paa Flugt: se in fugam conjicere; k. sig paa en Hest, i en Baad: raptim conscendere equum, scapham (ogsaa: se conjicere in); k. sig paa Lejet: a) *alm.*: in lectum se prosternere *el.* proripere; b) i Sygdom: jactari (febri); 4) k. sig ind i: se projicere in; k. sig ind i en By: in urbem aliquam se conjicere; k. sig i Døden for: mortem subire pro; 5) k. sig ned: se humi prosternere; procumbere, ned fra et brat Sted: se præcipitare; 6) k. sig over noget: incumbere in aliquid; k. sig over én: aliquem petere; 7) k. sig op imod én: imperium alicuius detrectare; 8) k. sig under éns Herredømme: imperio alicuius se subjicere; 9) k. sig ud: se projicere; prosilire. — Kasten: jactatio (frem og tilbage); conjectio (til et Maal); conjectus (alm. og til ét Sted); missio (med Vaaben). — Kasteskive: discus; én, som kaster K.: discobolus. — Kasteskovl: vannus. — Kastemaskine: tormentum; catapulta (til Pile, Landser); ballista (til Sten). — Kasteskyts: tormenta. — Kastespyd: cuspis, jaculum (*alm.*); pilum (stort romersk); verutum (kort og spids); kaste med K.: jaculari. — Kastevaaben: telum; telum missile. — Kastning: smlgn. Kast; rense Korn ved Kastning: frumentum eventilare.

Kastanie: nux castaneæ. — Kastanietræ: castanea. — Kastaniebrun: myrteus.

Kastagnet: crotalum. — Kastagnetdandserinde: crotalistria.

Kaste en: tribus; ordo.

Kastel: castellum; arx; Beboer af et K.: castellanus.

Kastrat: se Gilding.

Kat: feles; *Adj.*: felinus. — Kattekilling: catulus felis.

Katalog: tabula; index.

Kategori; henhøre under samme K.: sub eandem rationem cadere.

Katheder: suggestus; cathedra (*sen.*).

Katholsk: catholicus (*sen.*).

Katost: malva.

Kavalleri: equitatus; equites; copiæ equestres. — Kavallerist: eques; tjene som K.: equo merere.

Kavere at: se indestaa. — Kavtion: satisdatio; sponsio (for Retten); stille K.: satis dare (f.E. for en mulig Skade: alicui damni infecti); stille K. for én: pro aliquo spondere; stille K. for at ville indfinde sig for Retten: vadimonium promittere, paalægge én en saadan K.: vadimonium alicui imponere; lade sig stille K.: satis accipere; fordre K.: satis petere *el.* exigere; tilbyde K.: satis offerre. — Kavtionist: sponsor (alm. og for Retten); vas (især i Sager, der angaa Liv og Ære); præs (i Pengesager).

Ked: pertæsus (af noget: rei alicuius), men udtrs. bedst ved Subst. el. Verbet, f. E. jeg er ked af noget: tædet me alicuius rei; tædium alicuius rei me tenet; tædio rei alicuius teneor; jeg er k. af at gjøre: tædet me facere; gjøre én k. af noget: tædio rei alicuius aliquem implere; jeg er led og k. af: pertædet me. — Kede at: 1) *trans.*; k. én: tædio esse alicui; 2) jeg keder mig: tædet me; at kedes: = være ked af. — Kede: tædium; fastidium (paa Grund af overdreven Nydelse); foraarsage K.: tædium afferre; fatte K.: tædium capere (ved: ex). — Kedelig, kedsommelig: tædii plenus; molestus (om Personer). — Kedelighed, Kedsommelighed: 1) Tilstanden i Sjælen: = Kede; 2) Beskaffenheden at være kedelig: udtrs. ved Adj.

Kedel: lebes; aënum (af Kobber); cortina.

Kegle: conus; meta (kegleformig Figur).

Kejser: imperator, Cæsar. — Kejserdømme: imperium. — Kejserinde: Augusta. — Kejserlig: imperatorius.

Kejtet: lævus, rusticus, inscitus. — Kejtethed: rusticitas, inscitia.

Kid: hædus.

Kige at: prospicere (frem); inspicere (ind i: in; ind igjennem: per).

Kilde en: fons, *dem.*: fonticulus; *ovf.*: fons, origo; jeg véd det fra sikker K.: certis auctoribus illud comperi. — Kildevæld: caput fontis. — Kildevand: aqua viva.

Kilden: 1) om Personer: irritabilis; 2) en k. Sag: res anceps. — Kildre at: titillare. — Kildren: titillatio.

Kile en: cuneus; forsyne med K.: cuneare. — Kileformig: 1) *Adj.*: cuneatus; tilspidse k.: cuneare; en k. Slagorden: cuneus; 2) *Adv.*: cuneatim.

Killing en: catulus (leporis: af en Hare, felis: af en Kat, cuniculi: af en Kanin).

Kilte op: succingere; én, som har kiltet op: succinctus.

Kime en: germen. — Kime at: germinare (især *sen.*); germen trudere.

Kime at (om Lyden): sonare.

Kind: gena; malæ. — Kindben: mala. — Kindhest: alapa; give én en K.: alapam alicui infligere. — Kindtand: dens genuinus, molaris (især hos Dyr).

Kippe en: ganea; popina (hvor simple Spisevarer sælges); fornix (i en Kjelder).

Kirke en: templum; ædes sacræ; gaa i K.: sacra obire. — Kirkegaard: sepulcretum. — Kirkeran: sacrilegium; begaa K.: sacra legere; sacrilegium facere. — Kirketyv: sacrilegus; sacrorum spoliator *el.* expilator.

Kirsebær: cerasum (s). — Kirsebærtræ: cerasus.

Kirurg: medicus. — Kirurgi: chirurgia.

Kiselsten: silex.

Kiste en: 1) smlgn. Kasse; 2) = Ligkiste. — Kisteklæder; en Mand i K.: homo de capsula.

Kit: ferrumen. — Kitte at: ferruminare.

Kiv: jurgium; rixa; lis (især i Talemaaden ligge i K. og Strid sit hele Liv: ætatem in litibus terere); yppe K.: jurgium nectere. — Kives at: jurgare; rixari. — Kivagtig: litium et rixæ cupidus; litigiosus. — Kivagtighed: litigandi *el.* rixandi studium, cupiditas.

Kjelder: cella subterranea; hvor Fødevarer sælges: popina, fornix. — Kjeldermester: cellarius.

Kjeltring: scelus; homo impurus, improbus. — Kjeltringagtig: improbus; nequam. — Kjeltringstreger: fraudes.

Kjende at: novisse; jeg kjender: novi, cognovi, stærkere: cognitum *el.* perceptum habeo; lære at k.: cognoscere; noscere; ikke k. noget: aliquid ignorare; jeg kjender ham ikke: ignotus mihi est; k. fra: internoscere, f.E. k. Tyve fra andre: internoscere fures, det sande fra falske: verum a falso; k. igjen: recognoscere; k. paa noget: signo aliquo (nota aliqua) aliquid agnoscere; k. én skyldig: aliquem damnare; kjendes ved: agnoscere. — Kjendelig: insignis; conspicuus; gjøre k.: signare; insignire; være k.: conspici. — Kjendelse: 1) om Dom: judicium; arbitrium (især om Voldgift); afsige en K.: rem judicare; 2) at give én en K.: præmio aliquem afficere. — Kjendemærke, Kjendetegn: insigne, nota, signum; gjøre et K.: notam *el.* signum apponere; at være K. paa: prodere, designare, udtrs. ofte ved et Adj. el. esse med Gen., f. E. dette er K. paa en Daare: hoc stultum prodit *el.* stultorum est. — Kjender en: homo alicuius rei gnarus *el.* peritus. — Kjenderblik: oculi eruditi. — Kjendermine; give sig K.: simulare se peritum *el.* gnarum esse rei. — Kjendsgjerning: factum; res; det er en K.: constat. — Kjendskab: 1) det at kjende nogen el. noget: notitia; have K. til: novisse; ikke have K. til: ignorare; nescire (til et Sprog); komme i K. med én: in notitiam alicuius venire; 2) Personer, som man kjender: se Bekjendtskab. — Kjendt: se bekjendt; det at være k.: notitia.

Kjep: baculum. — Kjephest; ride paa K.: in longa arundine equitare; éns K.: deliciæ alicuius. — Kjephøj: insolens; inflatus.

Kjole, Kjortel: vestis.

Kjæde: 1) *egt.*: catena, *dem.*: catella; torques (til Prydelse); i Kjæde: catenatus; med K.: torquatus; 2) en K. af Bjerge: continui montes, af Ulykker: continuæ calamitates o. s. v., af Sætninger: series sententiarum; 3) dandse i Kjæde: catenas ludere.

Kjæk: fortis; ferox (især om Soldater). — Kjækhed: fortitudo; ferocia; med K.: fortiter.

Kjæle for én: alicui blandiri; aliquem *el.* alicui palpare; k. for sine Lyster og Tilbøjeligheder: sibi indulgere. — Kjæledægge en: deliciæ; at være éns K.: alicui in deliciis esse. — Kjælen: mollis, tener (begge dadlende); blandiens (indsmigrende k.); blandus (f.E. blanda verba: kjælne Ord). — Kjælenskab: mollitia; blanditia (f.E. om Børn).

Kjær: carus, acceptus, gratus; faa k.: incipere amare (aliquem, aliquid); amore capi (alicuius; rei alicuius); have k.: amare, amplecti; det er mig kjært: bene est; gaudeo; det vilde være mig meget kjært, om du: gratissimum mihi feceris si. — Kjære (i Tiltale): sodes, quæso; kjære Ven: amice; kjære Venner: optimi viri. — Kjæreste en: sponsus; sponsa; amica. — Kjærkommen: gratus; lætus (især om Budskab og lgd.). — Kjærlig: 1) om Personer: amans; en k. Søn, Fader: pius; 2) om Ting og Begreber: amoris plenus; 3) at tale k. til én: amanter aliquem alloqui; behandle én k.: amanter aliquem accipere. — Kjærlighed: amor (*alm.*); caritas (ren og uegennyttig); pietas (barnlig, broderlig K.); have K. til: amare; K. til mig, eder, noget, én: amor mei, vestri, alicuius rei, alicuius *el.* in aliquem; K. som jeg, i, én føler: amor meus, vester, alicuius; éns K. (om den Gjenstand, som elskes): amor alicuius; af K.: amore ductus. — Kjærlighedsbevisning: amoris significatio. — Kjærlighedsgud: Cupido. — Kjærlighedsgudinde: Venus. — Kjærlighedshandel: amores (*Pl.*). — Kjærligheds-

pant: monumentum amoris. — Kjærtegn: blanditiæ; vise én K.: = kjærtegne: alicui blandiri; aliquem *el.* alicui palpare.

Kjærling: anus; muliercula (foragtelig); Sammensætninger dannes ved Adj. anilis (kjærlingeagtig).

Kjærne en: 1) nucleus; os (haard); acinus (i Bær); granum (i Druer, en Frøk., en Kornk.); 2) *ovf.*: flos; robur (f.E. af Hæren: exercitus). — Kjærnefuld: 1) *egt.*: granosus, el. ved Hjælp af plenus; 2) *ovf.*: a) om Personer: robustus; b) om Tale: gravis, nervosus. — Kjærnetropper: robur exercitus.

Kjætter: hæreticus (*sen.*). — Kjætteri: hæresis (*sen.*).

Kjætting: catena.

Kjæve en: mala; bucca (opblæst). — Kjæveben: maxilla (det nedre K.).

Kjævles: rixari; at k. om ingenting, om Kejserens Skjæg: rixari de lana caprina. — Kjævleri: rixa.

Kjøb: emptio; til Kjøbs: venalis; faa til Kjøbs: emere; ikke at være til Kjøbs: non vendi *el.* non venalem esse; sælge for godt K.: modico pretio *el.* vili vendere; kjøbe for godt K.: bene *el.* parvo emere; give godt K.: a) *egt.*: modico pretio vendere; b) *ovf.*: concedere; slutte et K.: emptionem facere; lade et K. gaa tilbage: redhibere (rem); oven i Kjøbet: insuper; ifølge Kjøbet: ex empto. — Kjøbe at: emere (hvor Erhvervelsen fremhæves); mercari (hvor Handelen fremhæves); k. ind: coemere; k. Fødevarer ind: opsonari; k. dyrt: magno emere, billigt: bene emere; k. kontant: præsenti pecunia emere; k. paa Kredit: fide sua *el.* in fidem emere; k. én til noget: mercede *el.* pecunia aliquem conducere *el.* comparare (ad, qui); k. fri, løs: redimere. — Kjøbekontrakt: formula *el.* lex emptionis (mancipii). — Kjøbelyst: emendi studium *el.* cupiditas; emacitas (overdreven). — Kjøbelysten: emendi cupidus; emax (overdreven). — Kjøbepris: pretium. — Kjøber en: emptor. — Kjøbmand: mercator (som selv henter og sælger sine Varer til Udsalg i Detail); institor og propola (som sælge i Detail); negotiator (som driver store Handelsforretninger); Adj. er: mercatorius. — Kjøbmandskab: mercatura; drive K.: mercaturam exercere, facere. — Kjøbmandsskib: navis mercatoria. — Kjøbmandsvare: merx; mercimonium (især *sen.*). — Kjøbslaa: emptionem facere *el.* contrahere; nundinari (med Foragt). — Kjøbslaaen: nundinatio. — Kjøbstad: forum; emporium; oppidum (alm. om en større By). — Kjøbstadfolk: oppidani.

Kjød: caro (ogsaa i Frugt og Træ); *dem.*: caruncula (et lille Stykke K.); *ovf.*: corpus; Kjødets Lyst: corporis libido. — Kjødelig: germanus (om Slægtskab), naturalis, el. ved natura (*Abl.*) *el.* corporis, f.E. kjødelige Lyster: corporis libidines. — Kjødhakning: carnarium (især *sen.*). — Kjødmad (til Brød): opsonium; indkjøbe K.: opsonare. — Kjødrig: carnosus. — Kjødtorv: macellum. — Kjøduddeling: visceratio (offentlig).

Kjøkken: culina. — Kjøkkenhave: hortus olitorius. — Kjøkkenurter: olus; olera (*Pl*), *dem.*: olusculum. — Kjøkkenskriver: nidor e culina.

Kjøl: carina.

Kjøn et: sexus; genus (i Grammatik); lyse et Barn i Kuld og Kjøn: infantem tollere. — Kjønsdele: inguen.

Kjøn (*Adj.*): pulcher; bellus.

Kjøre at: 1) *trans.*: curru vehere; k. ud: evehere c., ind: invehere c.; k. Heste til: equos condocefacere; 2) *intrans.*: curru vehi; k. ind: invehi c.; k. ud: evehi curru; k. ned: devehi c.; k. tilbage: revehi c.; k. frem: provehi c.; k. til (om Hast): iter accelerare; k. omkring noget: aliquid (curru) circumvehi; k. forbi én: aliquem prætervehi (curru); k. over: transvehi (curru). — Kjørende: curru vectus. — Kjørsel: 1) vectatio (*sen.*), el. ved Verbet el. vectura; tilsige én til K.: vecturam alicui imperare; Betaling for K.: vectura; 2) der er megen K. der: is locus curribus frequentatur. — Kjøretøj: vehiculum; currus. — Kjørevej: via.

Kladebog (især en Kjøbmands): adversaria (*Pl.*).

Klage at: 1) *intrans.*: a) queri (aliquid,

de aliqua re); k. højt: lamentari (aliquid); ejulare; b) k. til én over: queri apud aliquem *el.* cum aliquo de; querelas habere apud aliquem de; k. for Retten: *α*) *alm.*: lege agere; *β*) i Pengesager: jure (cum aliquo) agere; actionem (alicui) intendere; *γ*) i Kriminalsager: accusare (aliquem); nomen (alicuius) deferre; *δ*) om at føre falsk Klage: calumniari; 2) *reflex.*: queri; conqueri (aliquid, de aliqua re, aliquid factum esse, quod aliquid factum sit), for én: apud aliquem; jeg kan ikke k.: non est quod querar. — Klage en: 1) querela (hyppigst som Udbrud af Følelse); questus (i Skrig); lamentatio (Jammer og Klagen); udbryde i Klager: questus effundere; 2) expostulatio (ligeoverfor Fornærmeren); querimonia (for at søge Afhjælpelse el. Ret); accusatio (til Retten i Kriminalsager); actio (for Retten i en privat Sag); calumnia (falsk K.); Begjering og Ret til at indbringe en Klage: postulatio; indgive Klage: se klage. — Klagedigt: elegia. — Klagefuld, klagende: flebilis, queribundus, querulus, lamentabilis. — Klagelyd: lamentatio; questus = Klageraab, Klageskrig, Klagen. — Klagemaal: querimonia. — Klager en: 1) i Kriminalsager: accusator; actor; 2) i private Sager: petitor; 2) falsk K.: calumniator. — Klagesang: cantus flebilis; nenia *el.* cantus funebris (ved Begravelser). — Klageskrift: (actionis) libellus.

Klam: udus, uvidus. — Klamhed: udtrs. ved Adj.

Klamme: 1) til at forbinde med: fibula; 2) = Parenthes: interclusio.

Klamres at: rixari. — Klammeri: rixa; altercatio; yppe K.: rixam nectere; rixas movere.

Klang: clangor; sonus. — Klangfuld: sonorus. — Klangløs: raucus.

Klappe at: 1) kjærtegnende: palpare (alicui, aliquem); k. én paa Hovedet: caput alicui demulcere; 2) bifaldydende: plaudere; plausum dare; k. ad én: alicui applaudere *el.* plaudere; én, som k.: plausor; 2) om Hjertet: palpitare. — Klappen: 1) palpatio; 2) plausus. — Klappre at: crepare; crepitare (f.E. om Storken); et Instrument til at k. med: crepitaculum; sistrum (ved Isistjenesten). — Klappren: crepitus.

Klar: 1) om Lyset: clarus; splendens; 2) om Legemer: pellucidus; om Luften, Vandet, Vin: liquidus, purus; om Vejret: serenus, k. Vejr: coelum serenum; sudum; 3) om Lyden: clarus; blive k.: clarescere; 4) *ovf.*: a) om Tydelighed: clarus, perspicuus; apertus; sige én med k. Ord: palam alicui dicere; det er ikke klart: non liquet (især i Retssproget); obscurum est; det er klart: patet, apparet, palam est; et k. Hoved: lucidum ingenium; b) k. til noget: paratus (ad, Inf.); gjøre sig k.: se parare; gjøre sig k. til Forsvar: defensionem parare; c) om det, som er frit for fremmede Bestanddele: purus. — Klare at: 1) *trans.*: a) *egt.*: liquare, f.E. k. Vin: vinum liquare; 2) *ovf.*: a) k. sin Gjæld: æs alienum dissolvere; k. en Gjældspost: nomen expedire; b) k. en Sag: rem aliquam transigere; c) k. noget (Vanskeligheder ved en Sag): rem expedire, extricare; k. Vanskeligheder: difficultates expedire; 2) det klares: nubes diffugiunt; sol redit, og lgd.; *sjeld.*: disserenascit; 3) *reflex.*; klare sig ud af noget: se expedire. — Klarere at: solvere; dissolvere (især Gjæld). — Klarhed: 1) *egt.*: claritas; splendor; Himmelens K.: serenitas; Vejrets, Luftens K.: sudum; Lydens, Stemmens K.: claritas soni, vocis; splendor vocis; 2) *ovf.*; om Forstaaelighed: perspicuitas; claritas (*sen.*); med K.: perspicue; clare. — Klarlig: = med Klarhed. — Klartlydende: argutus; clarus. — Klartseende: perspicax (i noget), el. ved Omskr., f.E. at være k.: acie oculorum valere. — Klartskinnende: lucidus; splendens (om det blanke).

Klase en: racemus (af Frugt); corymbus (af Blomster).

Klasse en: ordo (især i politisk Henseende); genus. — Klassifikation: descriptio in ordines. — Klassificere at: in ordines describere. — Klassisk: eximius; præstans; classicus (*sen.*).

Klat: 1) om en lille Del: frustum; 2) macula. — Klatte at; k. paa noget: maculis aspergere aliquid.

Klattre, klavre at: scandere; k. op: eniti. — Klattren: nisus.

Klejnmodig: animo demisso, fracto. — Klejnmodighed: animus demissus, fractus; med K.: abjecte, timide.

Klem: 1) staa paa K.: semiapertum *el.* non plane clausum esse; 2) med Fynd og K.: cum vi et gravitate. — Klemme at: premere; k. sammen: comprimere, constringere. — Klemme en: 1) Redskabet: fibula (til at fastgjøre med); forceps (til at tage noget med); 2) at være i K.: in angustiis esse, versari; bringe i K.: premere, in angustum redigere.

Klenodie: res pretiosa; gemma (om ædle Stene).

Klid: furfur; apluda (*sen.*); *Adj.*: furfureus.

Klient: cliens; være éns K.: in clientela alicuius esse; patrono aliquo uti. — Klientinde: clienta. — Klientskab: clientela; give sig under éns K.: se in fidem et clientelam alicuius conferre.

Klik: 1) sætte en K. paa éns Navn: famam *el.* existimationem alicuius lædere; alicui *el.* famæ alicuius maculam aspergere; 2) slaa K.: non succedere.

Klima: coelum; sundt K.: coelum salubre; coeli salubritas; usundt K.: coelum pestiferum; klimatiske Forhold: coeli ratio.

Klimp: gleba.

Kline sammen: conglutinare; k. noget paa noget (f. E. Papir paa en Væg): aliquid aliqua re inducere.

Klinge en: lamina; gaa én paa Klingen: aliquem invadere, urgere; jugulum alicuius petere; lade springe over Klingen: cædere, occidere, til sidste Mand: ad internecionem trucidare.

Klinge at: sonare; tinnire; klingende: sonans; tinnulus; k. Mynt: pecunia præsens; betale i k. Mynt: pecuniam repræsentare; pecunia præsenti solvere. — Klingen: sonitus; tinnitus. — Klingklang: tinnitus; nugæ sonoræ. — Klingre at: tinnire; tintinnare.

Klinke med én: alicui propinare; k. med én paa hans Vel: salutem alicui propinare.

Klinke en: obex; pessulus (mindre).

Klint en: ora prærupta; litus præruptum.

Klinte: lolium.

Klippe en: saxum; rupes; i Søen: scopulus; saxum, cautes (spids); *Adj.*: saxeus. — Klippebjerg: mons saxeus. — Klippeblok: saxum ingens. — Klippeborg: arx saxo imposita. — Klippefast: adamantinus. — Klippefuld: saxosus; scopulosus; scopulis infestus (om Havet). — Klippehaard: saxeus. — Klippestykke: rupes, saxum, scopulus. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj.

Klippe at: tondere; k. Negle: ungues resecare; k. Træer: arbores putare. — Klipning: tonsio, putatio, el. ved Verbet. — Klippetid: tempus, quo oves tondentur.

Klirre at: sonare, om Vaaben ogsaa strepere, sonum dare. — Klirren: sonitus, strepitus.

Klister: gluten. — Klistre sammen: conglutinare.

Klo: unguis; komme i éns Kløer: in manus *el.* potestatem alicuius venire; udrive af éns Kløer: ex unguibus *el.* faucibus alicuius eripere; slaa en Klo i: corripere; faa én i sine Kløer: aliquem irretire; faa Kløer i noget: aliqua re potiri; have i Kløer: in potestate habere; tenere (irretitum).

Kloak: cloaca (underjordisk).

Klode en: globus; hele Kloden (= Jordkredsen): totus terrarum orbis.

Klods: 1) *egt.*: truncus; caudex (som Strafferedskab); taxillus (lille K.); compes (om Foden); 2) = Klodrian: baro; lapis; caudex; truncus; stipes. — Klodset: agrestis, ineptus.

Klog: 1) prudens; at være k.: sapere; da han var bleven k. af Skade indsaa han: re expertus intellexit; 2) k. i el. paa noget: prudens, peritus rei alicuius; blive k. paa: intelligere; være k. i noget: multum videre in re aliqua; være klogere: plus videre; 3) ikke rigtig k.: male sanus; ikke være rigtig k.: desipere; er du rigtig k.: satin sanus es? blive k. igjen: resipiscere. — Klogelig: prudenter; caute (med Bibegreb af Forsigtighed). — Klogskab: prudentia; med K.:

prudenter. — Klogskabsregel: præceptum prudens.

Klokke en: 1) til at ringe med: tintinnabulum; 2) hvad er Klokken: quota hora est? de forskjellige Dagtimer (fra sex Morgen til sex Aften) udtrykkedes hos Romerne stedse ved Ordenstallene fra én til tolv; Nattetimerne derimod oftest ved de fire Nattevagter (vigiliæ), f. E. Klokken er ti: hora quarta est; K. er tre (Eftermiddag): hora nona est; henimod K. tre Morgen: sub quartam vigiliam; K. tolv Nat: media nox; K. sex Morgen, Aften: prima diei, noctis hora o.s.v.; K. er over elleve: jam quinta hora præteriit; K. tre el. saa omtrent: hora nona aut non multo secus; nu udtrs. Timerne i Reglen blot ved Ordenstallet, f. E. K. er sex: hora sexta est; sende én for at se hvad K. er: ad horas mittere.

Kloster: monasterium (*sen.*). — Klosterbroder: monasticus (*sen.*).

Klov: ungula.

Klub: sodalitas; sodalitium. — Klubbroder: sodalis.

Klud: pannus; panniculus; pannulus. — Kludetæppe: cento.

Kludre med noget: aliquid negligenter curare. — Kludervorn: negligens; et k. Arbejde: opus cura carens. — Kluderi: opera nimium celeris, cura carens.

Klukken (om Høns): singultus.

Klump: massa; gleba (Jord); offa (Dejg, Kjød); lille K.: parvum pondus. — Klumpfodet: scaurus.

Klynge at: 1) *trans.*; k. op: suspendere; k. sammen: conglobare; 2) *reflex.*; k. sig til: adhærere (rei); k. sig sammen: se conglobare, congregare; congregari, glomerari. — Klynge en: globus (Mennesker); agmen (Dyr); racemus (Bær). — Klyngen: udtrs. ved Verbet; K. sammen: glomeratio. — Klyngevis: catervatim (Mennesker); acervatim (Ting).

Klynke at: queri; lamentari. — Klynken: questus; lamentatio. — Klynkende: querulus. — Klynkeri: questus.

Klyster: clyster (ogsaa Klystersprøjte).

Klæbe at: 1) *trans.*: agglutinare, affigere, illinere; 2) *intrans.*: adhærere; k. sammen: cohærere; Tungen k. fast ved Ganen: lingua inhæret. — Klæbrig: unctus; lentus (som klæber sammen, f. E. Lim); tenax. — Klæbrighed: tenacitas el. ved Adj.

Klæde at: 1) *trans.*: a) *egt.*: vestire; k. én paa: vestem alicui induere; k. én af: veste aliquem exuere; detrahere alicui vestem; b) om hvad der anstaaer: decere (aliquem); ikke k.: dedecere; 2) *reflex.*: vestiri; amiciri (i Overklædning); k. sig i Silke: veste bombycina uti; k. sig om: vestem mutare; k. sig paa: vestem induere. — Klædedragt: 1) Maaden at klæde sig paa: habitus; cultus (corporis); 2) = Klæder, Klædning: vestis; vestes (*Pl.*); vestimenta; cultus (elegant); med Klæder paa: vestitus; uden K.: nudus. — Klædebon: vestis (= Klædningsstykke, Klædemon). — Klædelig: elegans; concinnus.

Klæg: limus. — Klæget: limosus.

Klække op: nutrire; k. ud: excludere (Æg), educere (Kyllinger).

Klækkelig: benignus, largus; give k.: largiri.

Klø at: 1) *trans.*: perfricare, scabere; 2) *intrans.*: prurire; 3) *reflex.*; k. sig i Hovedet: caput perfricare; 4) *upers.*: udtrs. ved intrans., f. E. det kløer i mit Hoved: caput mihi prurit. — Kløen: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) som føles: prurigo, scabies.

Kløft: hiatus *el.* fauces (i Jorden); barathrum (dyb K. i et Bjerg); sulcus (i Hagen); eluvio (dannet ved Vandstrøm). — Kløftet: bisulcus (i to Dele); trisulcus (i tre Dele). — Kløftsadel: clitellæ; *Adj.*: clitellarius.

Kløgt: sollertia. — Kløgtig: sollers.

Kløve at: 1) findere; diffindere; 2) *ovf.*, k. Ord: verba captare, aucupari; calumniari. — Kløvning: fissio.

Kløver: trifolium. — Kløverblad (*ovf.*): triumviratus.

Knage at: crepare. — Knagen: crepitus. — Knagende Lyd: fragilis sonitus (som af Papir og lgd.).

Knage en: uncus; clavus ligneus; hænge op paa en K.: de unco suspendere.

Knalde at: sonare; sonitum edere; k. med en Pidsk: insonare flagello. — Knald: sonitus.

Knap en: umbo (paa et Skjold); umbilicus (paa Enden af den Stok, om hvilken Bogruller vikledes); bulla.

Knap (*Adj.*): 1) om Sneverhed: angustus, artus; 2) med Hensyn til Formue: tenuis; at have det knapt: tenuiter rem gerere; at holde én k.: tenuiter *el.* parce aliquem habere; alt for k.: maligne; leve knapt: parce vivere; 3) om Paaholdenhed: attentus; malignus (ligeoverfor andre); 4) om Størrelse, Tid: exiguus; 5) = næppe: ægre, difficulter; vix. — Knaphed: angustiæ; malignitas; tenuitas; exiguitas (smlgn. Adj.).

Knarke at: crepare; gemere (om en Vogn). — Knarken: crepitus; gemitus.

Knarvorn: morosus: lidt k.: submorosus. — Knarvornhed: morositas.

Knast: nodus. — Knastet: nodosus.

Kneb: 1) *egt.*: udtrs. ved Hjælp af Verbet; 2) K. i Maven: tormina (*Pl.*); 3) *ovf.*: captio; dolus; latrocinium.

Kneben: 1) om Personer: attentus; parcus; 2) om Ting: angustus; exiguus (om Tid).

Knebbre at: crepitare.

Knegt: 1) ungt Menneske: adolescens; 2) i tjenende Stilling: calo.

Knejpe en: popina (til at spise i); ganea (til at drikke og dobble i). — Knejpegænger en: ganeo.

Knejse at: 1) om en høj Gjenstand: prominere, eminere; 2) om et Menneske: supinas cervices gerere. — Knejsende: 1) arduus, celsus; 2) supinus, superbiens.

Knep et; at slaa K. med Fingrene: digitis concrepare.

Knevle at: os claudere (én: alicui).

Knibe at: 1) *trans.*: vellicare, vellere; 2) *intrans.*; k. paa noget: rei alicui parcère; 3) *upers.*: udtrs. ved Omskr., f. E. nu kniber det: jam discrimen adest; det kniber for ham: res eius in augusto sunt; det begynder at k. med Spisevarer: cibus deficere coepit; han kom dem til Hjælp, da det kneb for dem: laborantibus illis subvenit. — Knibe en: angustiæ; difficultas (især for Penge); bringe i K.: premere (især Fjender); in angustum compellere, redigere; at være i K.: laborare; premi (difficultate rei familiaris *el.* domestica: for Penge); in angusto *el.* arto esse (res est). — Knibtang: forceps.

Knibsk: aspera. — Knibskhed: asperitas.

Knippe et: fascis, *dem.*: fascicolus (især Kviste og lgd.); manipulus (især Korn, Hø); at gjøre et K.: in fascem colligere. — Knippevis: fasciatim.

Knippel en: fustis.

Knirke at: stridere, crepare. — Knirken: crepitus, stridor.

Knittre at: crepare. — Knittren: crepitus.

Kniv: culter, *dem.*: cultellus; falx (krum); novacula (skarp, især Ragekniv); scalprum (for Skomagere, Billedhuggere o.s.v.). Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst.

Knokkel: nodus; talus (paa Foden); articulus (paa Fingrene); os *el.* ossiculum.

Knold: nodus (paa Træ); gleba (af noget); oculus (paa en Rod); bulbus (som Rod).

Knop: gemma (paa en Plante); bulla (til Prydelse); sætte Knopper: gemmare = knoppes.

Knort: nodus. — Knortet: nodosus.

Knude en: 1) nodus (*alm.*); articulus *el.* geniculum (paa Straa, Rør); caudex *el.* truncus (en K. Træ); tuber (en hævet K.); binde i en K.: nodare; binde en K.: nodum astringere; befri for Knuder: enodare; slaa en K.: nodum facere; 2) *ovf.*: captiuncula; at gjøre Knuder: impedimenta objicere; at gjøre én K.: molestiam alicui exhibere; heri stikker Knuden: hic latet difficultas; hoc est quod quæritur. — Knudet, knudret: nodosus; confragosus (om en Vej).

Knuge at: premere; comprimere; om Kulde, Feber: urere, vexare; k. Hjertet sammen: animum contrahere, angere.

Knurre at: fremere; murmurare (ogsaa om Maven). — Knurren: murmur; med K.: fremens, murmurans.

— Knurrepotte: homo morosus. — Knurvorn: morosus. — Knurvornhed: morositas.

Knuse at: contundere, comminuere; om Tænder: conficere; k. smaat: pinsere; k. Fjenderne: hostes proterere. — Knusen: udtrs. ved Verbet el. confectio (med Tænder). — Knusetand: dens molaris.

Kny at: mussitare, mussare. — Kny; give et K.: vocem emittere. — Knyen: mutitio.

Knytte at: 1) *trans.*: nectere; connectere (k. sammen); annectere (k. til); k. sit Haab til: spem ponere *el.* repositam habere in; k. Venskab: amicitiam jungere *el.* facere; k. Garn: retia nectere; k. én til sig: aliquem sibi adjungere; 2) *reflex.*; k. sig til én: se alicui addicere, adjungere *el.* dedere.

Knæ: genu (*egt.* og *ovf.*); falde paa K. for én: ad genua alicuius accidere; alicui supplicare (for at bede om noget); med bøjet K.: duplicato poplite; med stift K.: contento poplite. — Knæle at: genibus niti (om den, der er knælet ned); in genua procumbere (Bevægelsen); k. for én: = falde paa K.; knælende: supplex; genibus advolutus *el.* nixus. — Knæbaand: periscelis. — Knæfald; gjøre et K. = falde paa K. — Knæhase: poples. — Knæhose: tibiale (*sen.*). — Knæsætte at: tollere. — Knæled: genuum junctura; de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst., f. E. knæhøj: ad genua pertinens.

Knæk: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Lyden: crepitus; 3) = Revne: rima; faa et K.: a) *egt.*: frangi, fatiscere; b) *ovf.*: labefactari. — Knække at: 1) *trans.*: frangere; 2) *intrans.*: frangi.

Knøs: puer; undert. juvenis.

Ko: bos; vacca *el.* juvenca (ung K.). — Kohyrde: bubulcus. — Kostald: bubile; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj. bubulus.

Kobber: æs; af K.: aëneus, aheneus, æreus; beslaaet med K.: æratus. — Kobberkedel: aënum. — Kobberforhudet: æratus. — Kobberrust: ærugo. — Kobbersmed: faber ærarius; ved Hjælp af dette Adj. dannes de øvrige Sammensætninger, f.E. Kobberbjergværk: metallum ærarium; kun bruges aheneus *el.* æreus om det, som er af Kobber.

Koble at: lenocinium facere (som Erhverv); feminam alicui conciliare. — Kobler en: nuptiarum conciliator; leno. — Kobleri: lenocinium. — Koblersk: lenonius. — Koblerske: lena, conciliatrix.

Kode en: talus.

Koge at: 1) *trans.*: coquere; k. om: recoquere; k. ind: decoquere; 2) *intrans.*: effervescere (om Vandet); aqua ferventi molliri, coqui (om det som koges); kogende: fervidus; fervens. — Kog: fervor; at være i K.: fervere. — Koghed: = kogende. — Kogemaskine: authepsa. — Kogning: udtrs. ved Hjælp af Verbet.

Kogger: pharetra; med K.: pharetratus.

Kogle en: conus. — Koglebærende: conifer, coniger.

Kogler en: præstigiator. — Kogleri: præstigiæ. — Koglerske: præstigiatrix.

Kok en: coquus. — Kokkepige: coqua.

Kold: frigidus (*egt.* og *ovf.*); gelidus (iskold); at være k.: frigere; blive k.: frigescere; k. Vinter: aspera hiems; det er koldt: frigus est; det bliver k.: frigus ingruit; det bliver koldere: frigus augetur; koldt Vand: frigida; koldt Klima: frigus coeli; med koldt Blod: lente; tranquille. — Koldblodig: immotus, intrepidus. — Koldblodighed: animus immotus, intrepidus. = Koldbrand: udtrs. ved Hjælp af frigus, vis frigoris og lgd., f. E. der er gaaet K. i hans Fødder: pedes eius vi frigoris ambusti sunt, nivibus adusti sunt. — Koldsindig: lentus, frigidus; blive k.: negligentiorem fieri; frigescere; gjøre én k.: ardorem alicuius minuere; gjøre én k. imod én: animum alicuius *el.* aliquem ab aliquo abalienare. — Koldsindighed: animus lentus, frigidus; K. med noget: incuria, negligentia; med K.: lente, frigide.

Kolik: tormina (*Pl.*); *Adj.*: torminalis; som lider af K.: torminosus.

Kollega: collega. — Kollegium: collegium.

Koloni: colonia; anlægge en K. paa et Sted: coloniam in locum aliquem deducere. — Kolonist: colonus; indtegne én i Listen som K.: colonum aliquem ascribere.

Kolonnade: porticus.

Komedie: comoedia (som Lystspil); spectaculum (*alm.*); gaa paa K.: spectatum ire; være paa K.: spectare; spectaculo interesse; spille K. med én: aliquem eludere *el.* irritum habere. — Komediegænger: 'spectator; flittig K.: frequens spectator. — Komediehus: theatrum. — Komediespiller: comoedus (komisk Skuespiller); comicus; ludio (foragtelig = Komediant). — Komisk: comicus (som hører til Komedien); qui risum movet; ridiculus.

Komet: cometes; stella crinita.

Kommandere at: exercitui præesse; exercitum ducere; summæ rei præesse (om den, som har den øverste Kommando); at k. Soldater et Sted hen: milites aliquo mittere *el.* ire jubere; k. én: alicui imperare. — Kommandant: præfectus. — Kommando: 1) om Befaling: imperium; summa rei; under éns K.: aliquo imperante; auspiciis alicuius; give én K. over Hæren: aliquem exercitui præficere; have K.: cum imperio esse; staa under K.: sub imperio esse; parere; vægre sig ved at staa under éns K.: imperium alicuius detrectare; 2) en K. Soldater: manus; præsidium; vexillum (som hører under én Fane).

Komme at: A) *trans.*: ingerere; inferre; imponere; om flydende Ting: infundere; k. sammen: commiscere, congerere; k. noget ihu: reminisci aliquid, alicuius rei; k. noget af Lave: aliquid turbare; B) *intrans.*: 1) om Personer: venire; advenire (om Ankomst); pervenire (til Maalet); kom herhen: huc ades! 2) om Ting: afferri; 3) Talemaader, som dannes ved Hjælp af en Præp. el. et Biord: a) k. *af*; om Oprindelse: α) om Ting: nasci, oriri, proficisci (ex); hvoraf k. det: unde fit? det k. af at: causa eius rei est, quod; inde oritur, quod; heraf k. al den Larm: hinc illæ lacrimæ; β) om Personer; kommen af: natus, ortus, f.E. han er k. af god Slægt: honesto loco *el.* genere natus est; k. af Lave: turbari; k. af Brug: exolescere; som er k. af Brug: exoletus, obsoletus; k. af Dage: perire; k. af Vane med noget: a re aliqua desuefieri; consuetudinem rei alicuius deponere *el.* omittere; som er k. af Vane med noget: desuetus re aliqua (facere aliquid); k. af med noget: α) noget ondt: aliqua re liberari; β) noget man har ejet: amittere; k. af med sine Varer: merces suas extrudere. — b) k. *afsted*: proficisci (*egt.*); k. afsted med noget: in re aliqua proficere, (res mihi succedit); k. galt afsted: labi; in calamitatem *el.* infortunium incidere; jeg er k. galt afsted: infortunium mihi accidit; c) k.-*an*; k. an paa: positum esse in; contineri (re aliqua); pendere ex; det k. an paa ham: res ex eo pendet; det k. an paa, om — eller: ea res agitur, utrum-an; res in eo vertitur, utrum-an; res illa re continetur, utrum-an; at lade det k. an paa en Kamp: rem in certamen committere; lade det k. an paa en Dom: judicium experiri; d) k. *bag paa* én: aliquem occupare; k. bag paa Fjenden: hosti supervenire; Regnen kom bag paa dem: imber eis supervenit; e) k. *bort*: α) om Personer: proficisci; abire; β) om Ting: perire; f) *dertil* k. at: (huc) accedit quod (om en Kjendsgjerning), ut (om det tænkte); g) k. *dyrt*: magno stare *el.* constare; h) k. *efter* én: alicui *el.* in locum alicuius succedere; k. efter noget: α) i Tiden: sequi; β) for at hente: petere, arcessere; γ) om Erfaring: cognoscere, comperire; søge at k. efter: explorare; δ) om Opdagelse: deprehendere, f.E. k. efter éns Rænker: fraudes alicuius deprehendere; i) k. *for*: α) om Hændelser: accidere, incidere; β) om en Sag: agi; γ) k. for éns Ører: ad aliquem perferri *el.* ad aures alicuius pervenire; δ) det k. mig for, at jeg har sagt: videor mihi dixisse; det k. mig for, at du har sagt: videris mihi dixisse; ε) k. for Orde: in ora hominum venire; η) k. for Dagen: in lucem proferri; illustrari; erumpere; ϑ) k. for én: udtrs. ved Hjælp af

copiam, potestatem fieri, f.E. saasnart jeg var kommen for ham: ut primum copia illius mihi facta est; j) k. *fra*: *α*) discedere (som saaret, besejret og lgd.: saucium, inferiorem); k. godt, daarligt fra noget: rem bene, male gerere; *β*) i Talen: hærere; k. fra det egentlige Æmne: digredi; *γ*) han er k. fra Embedet: munus ei abrogatum est; k. fra Hus og Gaard: bonis funditus everti; k) k. *frem*: *α*) om Personer: prodire; procedere; progredi; om Ting, f. E. Planter: provenire; *β*) k. frem med noget: aliquid proferre; *γ*) k. frem i noget: in aliqua re proficere *el.* progressus facere; *δ*) om noget skjult: in lucem proferri; l) k. *højt*; hvor højt k. (om Prisen): quanti venit; m) k. *i*: *α*) k. i et Hus: in domum aditum habere; k. hyppigt i éns Hus: ad aliquem ventitare; jeg k. daglig i hans Hus: usus domesticus et consuetudo mihi cum illo est; *β*) k. i Mode: in morem *el.* consuetudinem venire; *γ*) jeg k. i Tanker om at: illud mihi succurrit; *δ*) k. i med én: cum aliquo rem *el.* rationem contrahere (om Forretninger); consuetudinem cum aliquo inire (om Omgang); k. i med noget: consuetudinem rei alicuius suscipere; *ε*) k. i Fare, Ulykke o.s.v.: incidere in periculum, calamitatem; *ζ*) k. i Slægtskab, Venskab med én: affinitatem, amicitiam cum aliquo jungere; *ϑ*) k. i Vilderede: implicari; *ι*) k. i Stand: transigi; Freden er k. i Stand: pax convenit; (*κ* k. i Bevægelse: moveri, agitari; om Havet: surgere; om Sindet: concitari; *λ*) k. i Kog: effervescere (baade *egt.* og *ovf.*); *μ*) k. i Brand: flammam concipere; incendi; *ν*) k. i Forvirring: turbari; k. i Uro: sollicitari; k. i Raseri: furore incendi; k. i Forbavselse: obstupescere; k. i Afhængighed af én: obnoxium alicui fieri; n) k. *iblandt* Folk: in publicum prodire; han k. meget iblandt Folk: coetus hominum celebrat; om en Sag: in vulgus emanare; o) k. *igjennem*: se expedire; k. igjennem med lidt: parvo contentum esse; p) k. *imellem*: intercedere; noget er k. imellem dem: discordia *el.* controversia inter illos orta est; k. imellem Folk: se komme iblandt; q) k. *imøde*: obviam venire alicui; obvium alicui fieri; alicui occurrere; r) k. *ind*: intrare; lade én k. ind: aliquem admittere; ikke lade én k. ind: excludere *el.* janua prohibere aliquem; om Indtægt: redire; k. ind med noget: aliquid inferre; k. ind med et Lovforslag: legem rogare; rogationem ferre; s) k. *med*: sequi; comitari; k. med noget: aliquid afferre; ikke kunne k. med: relinqui; non posse æquare (aliquem aliqua re); t) k. én *nær*: prope ad aliquem accedere; han k. ingen for nær: neminem lædit *el.* offendit; u) k. *op*: oriri; provenire *el.* exire (Planter); k. op at slaaes: manum cum aliquo conserere; pugnam cum aliquo inire *el.* incipere; de vare nær ved at komme op at slaaes: res a manibus haud procul abfuit; k. op at skjendes med én: rixam cum aliquo nectere (om den begyndende), jurgium cum aliquo incipere; k. op igjen (efter en Sygdom): resurgere; v) k. *over*: *α*) ved en Hændelse: incidere in; *β*) = k. bag paa; *γ*) om Frygt og lgd.: invadere; x) k. *overens*: convenire *el.* congruere inter se; k. overens om noget med én: pacisci cum aliquo de re aliqua; indbyrdes k. overens om: inter se pacisci; de ere k. overens om Freden, Betingelsen: pax, condicio inter illos convenit; de kunne ikke k. overens indbyrdes: inter se discordant; y) k. *paa*: *α*) om en Hændelse: accidere; *β*) = k. bag paa; *γ*) k. én paa Livet: comminus aliquem aggredi; *δ*) k. paa noget: aliquid (alicuius rei) reminisci; k. én paa noget: facere, ut aliquid *el.* alicuius rei in mentem alicui veniat; jeg kan ikke k. paa: mihi non succurrit; *ε*) k. paa Bane: udtrs. ved mentionem fieri, f.E. Sagen kommer paa Bane: mentio fit rei; *ζ*) k. paa Valg; han k. paa Valg: ratio eius habetur; han kan ikke k. paa Valg: ratio eius habenda non est; *η*) k. paa Fode igjen: restitui; *ϑ*) han er kommen paa Knæerne: res (familiares) eius afflictæ sunt; *ι*) k. paa Tronen: regnum adire; *κ*) hvordan k. du paa det Indfald: quomodo tibi in mentem venit; *λ*) om Prisen: constare (*Abl.*); z) k. *saavidt*; Sagen er k. saavidt, at: res eo deducta est ut; at lade det k. saavidt, at: committere ut; han er

k. saavidt i Afsindighed: eo insaniæ venit; æ) k. *sammen*: convenire; congregari (om flere); ø) k. *til* noget: α) om noget, som opnaaes: nancisci; β) k. til Ulykke og lgd.: incidere in; γ) k. til at gjøre noget: cogi (nødtvungen), el. ved Omskr., f. E. jeg er k. til at tabe: invitus feci quod perdidi; δ) det k. ham til Gode: ei bono est; ε) jeg kan ikke k. til for ham: mihi obstat (quo minus) *el.* ab eo impedior; ζ) k. til Verden: nasci; η) jeg er k. til Rette med ham: mihi cum illo convenit; ϑ) det kom til Kamp: res ad certamen venit; ι) Turen k. nu til mig: jam meæ partes sunt; Turen er k. til dig: jam tua res agitur; κ) k. til Ære og Værdighed: honore et dignitate augeri; lade én k. til Ære og Værdighed: ad honorem et dignitatem aliquem provehere; λ) k. til Ende med noget: aliquid ad finem perducere; μ) k. til sig selv igjen: resipiscere; ν) k. til Syne: apparere; ο) k. til Haandmænge: ad manus *el.* pugnam venire; π) k. til at tale om: incidere in mentionem (rei alicuius); jeg k. nu til at tale om Digterne: venio nunc ad poetas; ρ) k. til kort: inferiorem discedere; han er k. til kort med sine Penge: pecuniæ eum defecerunt; ς) k. én til Hjælp: alicui succurrere; k. én til Undsætning: alicui subsidio venire; ö) k. *tilbage*: redire; reverti; k) k. tilbage til Æmnet: ad propositum redire; jeg er k. tilbage (i Affærer): res meæ deteriore loco esse coeperunt; k. tilbage i sin forrige Stilling: in pristinum statum restitui; ø) k. *ud af* noget: aliqua re liberari; k. ud af Fængsel: dimitti; k. ud af Vanskeligheder: difficultates expedire; k. ud af Gjæld: æs alienum dissolvere; k. ud af det med lidt: parvo contentum esse; parvo se expedire; én, som man ikke kan k. ud af det med: homo molestus; de kunne ikke k. ud af det sammen: inter se discordant; α) det k. mig ud paa ét: nihil mea refert; β) der k. ikke noget ud deraf: nihil ea re efficitur; γ) k. ud blandt Folk: se k. iblandt; δ) intet sligt k. ud af hans Mund: nihil tale exit ex ore illius; a) k. *ved*: Sagen k. mig ved: res ad me pertinet; han k. ikke mig ved: a me alienus est. C) *reflex.*: α) k. sig: convalescere; sanitatem recipere; valetudinem recuperare; der er Haab om, at han vil k. sig: spes salutis ostenditur; β) jeg véd ikke, hvorledes det kommer sig at: nescio quomodo factum sit ut; γ) nu er han kommen sig (hvad Formue angaaer): jam res eius meliore loco sunt. — Komme et: adventus; mod Sommerens K.: sub æstatem; ved sit K.: adveniens; ved hans K.: eo adveniente (ved hans K. lykønskede Vennerne ham: advenienti ei amici gratulati sunt). — Kommende: futurus; venturus; tænke paa det k.: in futurum consulere.

Kommentar: commentarius.

Kommissarius: procurator; curator; som hører til en Kommission paa to, tre, fire o.s.v. Medlemmer: duumvir, triumvir o.s.v. — Kommission: 1) Forening af Medlemmer: duumviratus (af to); triumviratus (af tre); quatuorviratus (af fire) o. s. v.; 2) K. som gives: mandatum; negotium. — Kommissionær: procurator; negotiorum curator.

Kommune (paa Landet): pagus.

Kommunikation: commercium, commeatus. — Kommunikationslinie (i Krigssproget): brachium.

Kompagni: societas. — Kompagnon: socius.

Kompliment; gjøre én sin K.: aliquem salutare; sige én K.: verbis honorificis aliquem alloqui *el.* compellare; det er kun K.: inania verba sunt.

Komplot: conspiratio, coitio; stifte K.: conspirare; conspirationem *el.* coitionem facere.

Koncentrere sine Tropper: copias *el.* milites in unum contrahere.

Koncert: symphonia; concentus.

Kone: 1) mulier; femina; som Husmoder: materfamilias; matrona (agtet gift Kone); 2) éns K.: uxor *el.* conjux alicuius; tage sig en K.: uxorem ducere; blive éns K.: alicui nubere *el.* jungi; 3) gammel K.: anus.

Konfekt: bellaria (*Pl.*).

Konference en: consilium, deliberatio, consultatio; blive Gjenstand for K.: in consultationem venire.

Konfiskere at: in publicum addicere; publicare; konfiskeret Gods: commissum (*sen.*). — Konfiskation: publicatio.

Konge en: rex, *dem.*: regulus; at være K.: regnare; blive K.: regnum adipisci *el.* adire; regno potiri. — Kongebaaren: regia stirpe natus = som er af Kongeblod. — Kongeborg: regia. — Kongedatter: regina. — Kongedømme: regnum. — Kongegaard: aula. — Kongefamilien (de mandlige Medlemmer): reges (*Pl.*). — Kongelig: regius; regalis (som ligner en K.). — Kongeligsindet: qui regis partibus favet. — Kongerige: regnum. — Kongestad: sedes imperii. — Kongestol: solium (= Kongesæde). — Kongetitel: nomen regium. — Kongeværdighed: regnum; dignitas regia. — Af Kongeæt: = kongebaaren; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj. regius, f.E. Kongenavn: nomen regium; at give én Kongenavn: regem aliquem appellare; Kongehad: odium regium; Kongehus: domus regia; Kongemord: cædes regis.

Konkret: certus, definitus.

Konkurrent: æmulus; at være éns K.: cum aliquo certare, contendere; æmulari.

Konsekvent: a) om Personer: sibi constans; b) om Ting: consentaneus, constans; at være k.: a) sibi constare; b) consentaneum esse. — Konsekvens: 1) om Slutningsfølge: consequentia; 2) om Egenskaben: constantia (om Personer); convenientia (om Ting); at være i K. med: convenire cum; ikke være i K. med: discordare a; discrepare cum.

Konst: 1) ars (saavel artes liberales *el.* ingenuæ: der høre til Dannelse og Videnskab, som artes illiberales *el.* sordidæ: Haandværkskonster); artificium (mere som Færdighed); dyrke de skjønne K.: artibus liberalibus operam dare; blive til en K.: venire in artis modum; 2) = Konstgreb; k. efter éns Konster: fraudes alicuius deprehendere; 3) befæstet ved Natur og K.: et natura et manu munitus; 4) det er ingen K.: res non difficilis est; non magnum est; 5) rejse om og gjøre Konster for Penge: æruscare; en saadan omrejsende Konstner: æruscator (*sen.*). — Konstarbejde: opus artificiosum; opus artis. — Konstberider: desultor. — Konstdommer: censor. — Konstelsker: artis studiosus. — Konsterfaren: artis peritus. — Konsterfarenhed: peritia artis. — Konstflid: industria. — Konstfærdig: artificiosus. — Konstfærdighed: ars, artificium. — Konstgartner: topiarius. — Konstgartneri: topia (*Pl.*); topiaria. — Kunstgreb: ars; artificium; fraus. — Konstkjender: vir artis peritus; criticus. — Konstig: arte factus; artificiosus; manu factus (modsat naturlig). — Konstle at: nimium artis adhibere; k. Skin af noget: aliquid affectare, simulare. — Konstlet: nimis artificiosus; simulatus *el.* fictus (modsat naturlig); om Tale og Stil: putidus, calamistratus, crispus; om en Person: putidus; vultuosus (i Mine og Lader). — Konstlethed: affectatio; elegantia putida (i Stil og Tale). — Konstløs (om Tale): rectus; simplex; incomptus. — Konstmæssig: artificiosus; præceptis artis accommodatus. — Konstner en: artifex. — Konstsands: sensus; judicium. — Konstværk: = Konstarbejde, udtrs. undertiden ved ars, artificium. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. ars el. Adj. artificiosus.

Konstitution: 1) Legemets: corporis constitutio *el.* habitus; god K.: constitutio firma corporis; corpus bene constitutum; daarlig K.: infirma constitutio *el.* valetudo; have god K.: esse corpore bene constituto; 2) en Stats: status reipublicæ constitutus.

Konsul: consul; K. valgt for næste Aar: consul designatus, valgt i Aarets Løb istedenfor en afdød: consul suffectus; som har været K.: consularis. — Konsular: consularis. — Konsulat: consulatus.

Kontant: præsens; betale k.: præsenti pecunia solvere; pecuniam repræsentare; k. Betaling: repræsentatio.

Kontingent: portio; virilis pars; give sit K.: pro virili parte conferre (ad);

K. af Tropper: quantum quæque civitas militum mittere debet; han sendte sit K. efter Forbundsloven: misit quantum militum ex foedere par erat.

Kontrakt: pactio, pactum, lex, syngraphus (skriftlig); contractus (*sen.*); ifølge K.: per pactionem; slutte K.: rem contrahere (især i Pengesager; deraf res contracta: en afsluttet K.; res contrahenda: en K. idet den afsluttes), pactionem facere. — Kontraktmæssig: ex pacto.

Kontrapart: adversarius; altera pars.

Kontrast: conjunctio dissimilium; stille Kontraster med hinanden: res inter se pugnantes consociare; de ere Kontraster: inter se contrarii sunt; at danne en K. til: pugnare cum; discrepare cum.

Kontribution: tributum; pecuniæ imperatæ (i Krig); sætte i K.: pecunias imperare.

Kopi: imitatio (af et Billede); exemplar. — Kopiere at: exprimere (picturam ex altera: et Maleri); transcribere (et Brev, en Bog). — Kopist: scriba (off. Afskriver).

Kor: chorus; Opførelse af et K.: choragium. — Kordands: chorus; chorea.

Koral: coralium.

Koriander: coriandrum.

Korktræ: suber.

Korn: seges (paa Marken); semen (som saaes); granum (et enkelt K.); frumentum (af Ax); fruges (baade K. og Bælgfrugter); semen (Sædekorn); hente K.: frumentari; én, som henter K.: frumentator; Hentning af K.: frumentatio; Kornet staaer højt (i Pris): annona cara est, laft: vilis; kaste K.: ventilare (frumentum); rense K. ved Kastning: eventilare (frumentum). — Kornax: spica. — Kornbrand: uredo. — Kornhandler: frumentarius. — Kornkammer, Kornloft: granaria (*Pl.*). — Kornland: terra frumenti ferax. — Kornmagasin: horreum. — Kornmangel: difficultas annonæ; inopia frumenti. — Kornmod: fulctrum. — Kornorm: curculio. — Kornpris: annona; høj K.: gravitas annonæ; lav K.: levitas annonæ; jævn K.: modica annona; nedsætte K.: annonam levare; Kornpriserne have ikke forandret sig: annona nihil mutavit; K. falde: annona laxat; K. stige: annona ingravescit. De øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. frumentarius, f.E. Lov om Kornuddeling: lex frumentaria.

Korps: manus; agmen; vexillum (som hører under én Fane); ala equitum (Hestfolk).

Korrekt: emendatus; føre et k. Sprog: emendata oratione uti; give en k. Fremstilling af noget: recte et ordine rem exponere.

Korrespondance: litterarum usus. — Korrespondent: qui litterarum usu cum aliquo junctus est. — Korrespondere at: litteras dare et accipere.

Kors: 1) *egt.*: crux; 2) *ovf.*: malum, crux, incommodum; have sit K. med: magnam molestiam capere ex; 3) krybe til Korset: ad officium redire. — Korse sig: obstupescere. — Korsfæste at: in crucem tollere *el.* suffigere; cruci affigere. — Korsfæstelse: supplicium crucis, el. ved Verbet. — Korslægge at: decussare: korslagt: decussatim (*Adv.*), in formam crucis. — Korsvej: compitum; trivium; *Adj.*: compitalis.

Kort (*Adj.*): 1) om Udstrækning i Længden: brevis; curtus (paa Grund af Afstumpning); pressus *el.* strictus (i Tale); meget kort: perbrevis; gjøre det k.: paucis *el.* breviter rem absolvere; brevi aliquid comprehendere; for at gjøre det k.: ne longum faciam; ut brevi præcidam; ne longus sim; bruge en Stavelse k.: syllabam corripere; 2) om Tiden: brevis; den korteste Dag i Aaret: bruma (*Adj.*: brumalis); i k. Tid: brevi (tempore), i en k. Tid: paulisper (igjennem); inden k. Tid: brevi *el.* in brevi; for en k. Tid: ad breve (tempus); parumper; om k. el. lang Tid: serius ocius; for k. siden: nuper; modo; om k. Tid: brevi; k. før, efter: brevi ante, brevi post; k. førend: brevi antequam; 3) kort (i Udraab): quid multa? ne multa; denique; 4) k. for Hovedet: facilis ad iram; cerebrosus; irritabilis; 5) komme til k.: inferiorem discedere; deteriore condicione

esse; komme til k. med noget: udtrs. ved Omskriv. med deficere, f. E. han er k. til k. med sine Penge: pecuniæ eum defecerunt; 6) gjøre k. Proces med én: a) cito aliquem absolvere; b) om Straf: statim damno aliquem afficere; 7) k. og godt: ut paucis *el.* brevi rem comprehendam; ut paucis absolvam (= k. at fortælle). — Kortaandet: anhelus. — Kortaandethed: spiritus angustus. — Kortfattet, kortvarig: brevis. — Korthed: brevitas; i K.: breviter; paucis; fatte sig i K.: paucis rem absolvere; fat dig i K.: in pauca confer. — Kortsynet: 1) *ovf.*: parum providus; improvidus; 2) *egt.*: acie oculorum obtusa. — Kortsynethed: 1) *ovf.*: animus improvidus; 2) *egt.*: oculi obtusi; Sammensætn. som f. E. kortbenet, korthalset, korthalet udtrs. ved Omskr. med brevis *el.* curtus.

Kort (Landkort): tabula geographica.

Kost (til Fejning): scopæ.

Kost: cibus; victus; cibaria (*Pl.*); diarium (daglig K. for Slaver, Soldater, Fanger o. s. v.); god K.: victus lautus; tarvelig K.: victus tenuis; fri K.: coena gratuita. — Kostforagter: homo fastidiosus. — Kostpenge: præbitum (*sen.*).

Koste at: 1) *trans.*; k. meget paa noget: magnos sumptus in aliquid facere *el.* impendere; *ovf.*: poscere, postulare; stare, constare, f. E. Sejren k. ham meget Blod: victoria ei multo sanguine stat; Sagen k. megen Anstrengelse: res multi laboris est; Sejren kostede Anførerens Liv: victoria vita ducis redempta est; Byens Erobring kostede ham to Kohorter: damno duarum cohortium urbem expugnavit; det kostede mig megen Umage at overtale ham til at gjøre det: ægre ei persuasi, ut illud faceret; den Ære kostede ham søvnløse Nætter: multis vigiliis hanc gloriam paravit; at dræbe et Menneske k. Livet: hominem interficere capitale est; 2) *intrans.*: stare, constare, esse; venire, f. E. det k. mere, mindre: pluris, minoris est; k. meget: magno stare; hvormeget har det kostet: quanti emisti? to Talenter: duobus talentis; hvormeget k. denne Ting: quanti venit hæc res? han k. mig meget: multorum sumptuum mihi caussa est; 3) *reflex.*; at k. sig noget: aliquid emere *el.* pecuniis (datis) comparare. Kostbar: 1) af høj Værdi: pretiosus; carus; 2) som kræver stor Udgift: sumptuosus; føre en k. Husholdning: sumptuose vivere. — Kostbarhed: caritas el. ved Adj.; en K.: res pretiosa. — Kostelig: 1) = kostbar; 2) om Fortrinlighed: splendidus; egregius; lautus (om Mad); opimus (Bytte).

Krabbe en: squilla.

Kradse at: scabere; radere; k. én: unguibus aliquem vulnerare (i Ansigtet: faciem alicuius unguibus vulnerare); k. sig i Hovedet: caput perfricare.

Kraft: vis; virtus (Sjælskraft); robur *el.* vires (Legemskraft); vires animi (Aandskraft); molimen (Kraftanvendelse, f. E. Maskiner af ringe Kraft: adminicula parvi moliminis); K. i Tale: nervus, uden Saft og K.: jejunus; over sine Kræfter: ultra vires; være ved Kræfter: bonis viribus esse; vigere (ogsaa at være i sin fulde K.); give Kræfter: vires suppeditare; komme til Kræfter: vires colligere; komme til K. igjen: convalescere; være i Kraft (om Lov): valere; sætte ud af K.: rescindere; i K. af: ex; i K. af min Ret: jure meo. — Kraftanstrængelse: intentio virium; molimen *el.* molimentum, f. E. Sagen fordrer ringe K.: res est parvi moliminis. — Kraftfuld: validus, robustus; gravis *el.* contortus (om Tale). — Kraftig: validus; efficax (med Hensyn til Virkning); præsens (om Hjælp). — Kraftløs: languidus; debilis; iners; at være k.: languere. — Kraftløshed: infirmitas; languor. — Kraftmiddel: remedium efficax.

Krage en: cornix.

Kram: scruta (*Pl.*); Skramleri: merces (om Varer). — Krambod: taberna (propolæ). — Kramvarer: merces (*Pl.*).

Kramme at: manibus contrectare. — Krammen: contrectatio.

Krampe en: 1) Redskabet: fibula; 2) Sygdommen: spasmus.

Kramsfugl: turdus.

Krands: corona; *dem.*: corolla; serta (*Pl.*); corollarium (af konstige Blomster); K. til Belønning: corona (castrensis, civica, navalis, muralis o. s. v.); sætte Krandsen paa noget: velut cumulum accedere ad aliquid; din Daad sætter Krandsen paa Værket: tuum facinus in cumulum accedit; at vinde Krandsen: vincere; victoria potiri. — Krandse at: coronare; corona ornare, vestire.

Krat: virgultum (ogsaa Kratskov).

Krater: fauces montis.

Krav: 1) Handlingen at kræve: exactio (af Penge), el. ved Omskr., f. E. lyde Naturens K.: naturæ obtemperare; naturam sequi; 2) Ret til at kræve: vindiciæ (K. paa at have retslig Fordring paa noget); at gjøre K. paa: postulare (tanquam debitum); sibi vindicare; jeg har et K. paa dig: mihi debes; du kan gjøre K. paa min Hjælp: auxilium a me exigere *el.* repetere potes.

Kravle at: scandere, niti (op); repere (om Børn, Dyr). — Kravlen: nisus, f. E. ad Klipperne: per saxa, el. udtrs. ved Verbet.

Kreatur: 1) *egt.*: pecus (mindre); bestia (stort); 2) *ovf.*; éns Kreaturer: canes alicuius, undert. operæ.

Krebs: cancer (ogsaa Krebsens Stjernebillede).

Kredit: 1) i Pengesager: fides; tage paa K.: fide sua emere; give én noget paa K.: alicui aliquid credere; hans K. vakler: fides eius concidit; forøge sin K.: ad fidem acquirere; 2) K. som nydes: auctoritas; være i K.: auctoritate valere; staa i K. hos én: gratia alicuius florere; ingen K. at have: jacere, contemni. — Kreditere én noget: alicui aliquid credere. — Kreditor: creditor.

Kreds: orbis; circulus (ogsaa selskabelig); corona (af Tilskuere el. Tilhørere); dioecesis (i administrativ Henseende); regio (af et Land); provincia (Virkekreds); orbis signifer (Dyrekredsen); orbis terrarum (Jordkredsen); indago (af Jægere, Jagtgarn); stille sig i en K.: in orbem consistere; det ligger udenfor min K.: non meum est. — Kredse at: 1) *trans.*; k. noget ind: aliquid circumscribere; 2) *intrans.*: orbes variare. — Kredsløb: circulus (om Himmellegemer); circuitus (især om Solens og Klodens K.); orbis (Tidens og Begivenhedernes K.); gyrus (*egt.*); sno sig i K.: gyros variare; dette vender som i K. tilbage hvert Aar: idem orbis in singulos annos volvitur. — Kredsformig: orbiculatus; in orbem ductus. — Kredsstad: forum.

Kreppe at (Haaret): calamistrare.

Kridt: creta; bestrøgen med K.: cretatus; af K.: creteus; rig paa K.: cretosus. — Kridhvid: candidus.

Krig: bellum; tumultus (farlig og pludselig); i K. og Fred: domi militiæque; tjene i K.: militare; der er K. allevegne: bello omnia ardent; føre K. paa K.: bellum ex bello serere; føre K.: bellum gerere, belligerare (adversus, cum); begynde K.: arma movere; bellum incipere; begynde K. paany: bellum renovare; rebellare (om den overvundne); trække en K. i Langdrag: bellum ducere *el.* trahere; paaføre K.: bellum inferre; erklære K.: bellum indicere; føre sin Del af Krigen: suo bello defungi; have K.: in armis esse; det seer ud til K.: res ad arma spectat; det kommer til K.: bellum imminet; ende en K.: bellum finire; debellare; gaa i K.: ad bellum ire *el.* proficisci; i den puniske K.: in bello Punico; paa den puniske Krigs Tid: bello Punico; en rigtig K.: bellum justum. — Krige at: bellum gerere; bellare; belligerare. — Krigelskende: bellicosus. — Kriger en: miles; bellator (modig K.). — Krigersk: 1) som hører til K.: militaris, bellicus; alt har et k. Udseende: omnia ad bellum spectant; omnia bellum portendunt; k. Syssel: studia rei militaris; 2) som ønsker Krig: bellicosus; k. Lyst: studium belli; alle vare k.: omnes belli studiosi fuerunt. — Krigerstand: militia. — Krigsaand: animus bellicosus. — Krigsbedrift: res gesta; facinus belli. — Krigsbulder: sonitus armorum. — Krigsbytte: manubiæ. — Krigsdragt: habitus militaris; i K.: sagatus (om Soldaten), paludatus (om Feltherren),

undert. armatus. — Krigsdygtig: in armis *el.* bello exercitus. — Krigsed: sacramentum; aflægge K.: sacramento dicere. — Krigserfaren: rei militaris peritus. — Krigserfarenhed: rei militaris scientia (især hos en Befalingsmand); belli peritia (især hos Soldater). — Krigserklæring: bellum indictum (som har fundet Sted); bellum indicendum (som skal finde Sted); give K.: bellum indicere. — Krigsfane: signum militare. — Krigsfange: captivus; bello captus; gjøre til K.: bello capere. — Krigsfod; sætte alt paa K.: omnia ad bellum (bello necessaria *el.* quæ belli usus poscit) parare. — Krigsfolk: milites; copiæ. — Krigsfornødenheder: res bello necessariæ; quæ bello utilia sunt; quæ usus belli poscit. — Krigsforraad: apparatus belli. — Krigshelt: vir in bello fortissimus. — Krigsherold: fetialis. — Krigshær: exercitus. — Krigshændelser: casus bellorum. — Krigskammerat: commilito. — Krigskammeratskab: commilitium. — Krigskappe: paludamentum (Feltherrens); sagum; i K.: paludatus, sagatus. — Krigskonst: ars bellica. — Krigslejr: castra (*Pl.*). — Krigslist: furtum; fraus (bellica); strategema. — Krigslov: lex belli. — Krigslue: flamma belli; Krigsluen er tændt i Landet: terra bello ardet. — Krigslykke: fortuna belli; med vexlende K.: vario Marte; med lige K.: æquo Marte. — Krigslyst: belli studium, cupiditas. — Krigslysten: bellicosus. — Krigsmagt: copiæ; exercitus. — Krigsmand: miles; bellator (modig); vir militaris. — — Krigsomkostninger: sumptus belli; de betalte K.: solverunt quæ in bellum impensa erant. — Krigsplan: ratio belli. — Krigspuds: furtum; strategema. — Krigsraad: consilium (militare *el.* castrense); prætorium. — Krigsret: 1) jus belli; 2) judicium militare. — Krigsrustning: apparatus belli; at gjøre Krigsrustninger: bellum parare. — Krigssang: carmen bellicum. — Krigsskib: navis longa. — Krigsskueplads: sedes belli. — Krigstid: bellum; tempus bellicum. — Krigstjeneste: militia; gjøre K.: militare; stipendia merere *el.* facere; ikke have gjort K.: nullius stipendii esse; nullum stipendium habere; tage K.: nomen dare (militiæ); vægre sig ved K.: militiam detrectare; som har udtjent sin K.: emeritus; emeritis stipendiis. — Krigstog: expeditio. — Krigstribun: tribunus militum *el.* militaris. — Krigstugt: disciplina militaris; slet K.: laxior disciplina; holde streng K.: severa disciplina exercitum coercere *el.* habere; der var slet ingen K.: omnis disciplina soluta erat. — Krigsvaaben: arma militaria. — Krigsvæsen: res militaris. De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst.

Kristen: christianus. — Kristenhed: christiani. — Kristelig: christianus; pius (om Handling). — Kristendom: doctrina christiana; undervise i K.: præcepta doctrinæ christianæ docere.

Kristustorn: paliurus.

Kriminalforhør: quæstio; anstille K.: quæstionem exercere, habere (over én angaaende noget: de aliquo rei alicuius; angaaende noget: de re aliqua). — Kriminalproces: judicium publicum; caussa capitalis; lis capitis. — Kriminaldommer: quæsitor.

Kritik: critica (ars). — Kritiker: criticus, censor. — Kritisk: 1) *egt.*: criticus; 2) et k. Øjeblik: discrimen rerum; det k. Øjeblik er kommet: ipsum rei discrimen adest; res in discrimen venit; at være i en k. Stilling: in summo discrimine esse, versari; (*ordspr.*) lupum auribus tenere.

Kro en: 1) hos Fugle: ingluvies; 2) om Stedet: deversorium; caupona; holde K.: cauponari. — Kromand, Krovært: caupo.

Kro sig: se jactare; gloriari; superbire (af noget: aliquid jactare; aliqua re superbire *el.* gloriari).

Krog: 1) Redskabet: uncus; lupus (af Jern); hamus (ogsaa Fiskekrog); med K.: hamatus; ikke ville bide paa Krogen: insidiatorem fugere; bide paa Krogen: capi; 2) Stedet: angulus; 3) spænde K. for én: aliquem supplan-

tare. — Krogbenet: valgus. — Kroge at: curvare, incurvare. — Krognæset: naso adunco. — Kroget: aduncus; incurvus; k. tilbage: recurvus; om en Vej og lgd.: flexuosus. — Krogrygget: pandus; incurvus. — Krogveje: malæ artes; fraudes; ambages.

Krokodil: crocodilus.

Krone at: 1) *egt.*: coronare; k. til Konge: regio insigni (aliquem) ornare; 2) *ovf.*: ornare; decorare; Lykken k. alle hans Foretagender: fortuna coeptis eius bonum exitum dat; kronede Hoveder: reges; kronede Dage: dies læti; dette k. Værket: hoc in cumulum accedit. — Kronarving: regni heres. — Krone en: 1) *egt.*: corona; diadema (hos Østerlænderne); 2) om Magten: regnum; at overtage Kronen: regnum adire; 3) *ovf.*; Kronen paa noget: cumulus; sætte K. paa noget: aliquid cumulare; velut cumulum ad aliquid accedere; dette satte K. paa hans Berømmelse: hic tanquam cumulus gloriæ eius accessit; hac re gloriam suam cumulavit. — Kronejendom: ager publicus. — Kroning: udtrs. ved Verbet. — Kronprins: heres regni; i Kejsertiden: princeps juventutis. — Kronprinsesse: regina.

Kronik: annales; fasti. — Kronologi: ratio temporum. — Kronologisk: ad rationem temporum compositus; *Adv.*: secundum temporum ordinem.

Krop: 1) *egt.*: corpus; død K.: cadaver; pleje Kroppen: cutem *el.* corpus curare; skille éns Hoved fra Kroppen: securi aliquem percutere; bære el. have paa Kroppen: gerere, gestare; Klæderne paa Kroppen: cultus corporis; 2) Sygdommen: struma; én som lider af K.: homo strumosus; at blive angreben af K.: struma tentari.

Krukke en: urceus; urna; stor K.: amphora (tohanket til c. 27 Potter); cadus.

Krum: curvus; incurvus; flexuosus (med Krumninger); aduncus (som en Krog); slutte k.: quadrupedem constringere. — Krumbenet: loripes. — Krumbugtet: flexuosus. — Krumbøjet: curvatus, incurvus. — Krumhed: aduncitas. — Krumkniv: falx. — Krumme at: curvare; inflectere; k. sig for én: alicui se abjicere; alicui lenocinari. — Krumning: 1) Handlingen: inflexio; flexio; 2) Retningen: sinus; flexus; anfractus (om en Vej); curvatura (om et Hjul); som har Krumninger: flexuosus; sinuosus. — Krumnæset: grypus. — Krumrygget: pandus. — Krumslutning: udtrs. ved Verbet, se slutte krum. — Krumstav: lituus. — Krumveje: ambages *el.* = Krogveje. De øvrige Sammensætninger dannes ved Adj.

Krumme en: mica (panis).

Krus: poculum; smlg. Bæger.

Kruse at: crispare; om Haar ogsaa: ferro torquere. — Kruset: crispus. — Krusejern: calamister.

Krusemynthe: mentha, menta.

Kry: ferox; at blive k. af noget: efflari aliqua re; at være k. af noget: aliqua re superbire; gjøre sig k.: se jactare; gjøre sig k. af noget: aliquid jactare.

Krybbe en: præsepe.

Krybe at: 1) *egt.*: repere; serpere (om Slanger); k. ind: irrepere; k. frem: prorepere; k. hen til: arrepere; k. op: scandere, niti; 2) *ovf.*; k. for én: alicui lenocinari *el.* serviliter adulari; k. sammen (af Kulde): contrahi; k. i Skjul: delitescere; se abdere. — Kryben: 1) *egt.*: reptatio; 2) *ovf.*: humilis assentatio. — Krybende: 1) *egt.*: repens; reptabundus; serpens; 2) *ovf.*: humilis; servilis; vernilis; *Adv.*: serviliter; servilem in modum. — Kryber en: humilis adulator *el.* assentator. — Kryberi: humilis assentatio *el.* adulatio.

Kryderi: condimentum; K. i Talen: sales (*Pl.*); lepores (*Pl.*). — Krydre at: condire. — Krydren: conditio.

Krydse at: 1) *trans.*; Vejene k. hinanden: via in diversas partes abit; k. Klinger: digladiari; 2) *intrans.*: vagari (f. E. præter oram: ved Kysten, toto mari: om paa Havet). — En krydset Race: genus confusum.

Krykke en: fulcrum; gaa ved K.: fulcro niti.

Krympe at: 1) *trans.*: contrahere; 2) *reflex.*: se curvare; k. sig ved noget: ægre ad aliquid descendere; ægre animum inducere ad aliquid faciendum; gravari aliquid facere; k. sig for én: alicui se abjicere.

Krystal: crystallus; af K.: crystallinus. — Krystalkar: crystallina (*Pl.*). — Krystalklar: vitreus.

Kryste ud: exprimere; k. én i sine Arme: aliquem amplecti.

Kryster en: homo ignavus; kalde én en K.: ignaviam alicuius accusare.

Kræ: pecus.

Kræft: cancer; carcinoma (*sen.*).

Kræmmer en: institor. — Kræmmerhandel: institorium.

Kræmmerhus: cucullus.

Krænge at: 1) *trans.*: invertere; 2) *intrans.*: in alteram partem inclinari.

Krænke at: violare, lædere; k. en Pige: aliquam constuprare; at føle sig krænket: offendi; se contumelia affectum putare; uden at føle sig krænket: sine offensione animi; k. éns Rygte: existimationem alicuius lædere; infamiam alicui aspergere; dette krænker ham: hoc offensioni illi est. — Krænkelse: 1) Handlingen: violatio; 2) som føles: offensio; 3) som tilføjes: injuria; contumelia; tilføje én en K.: contumelia aliquem afficere. — Krænkende: contumeliosus; acerbus; en k. Fornærmelse el. Behandling: contumelia. — Krænker en: violator. — Krænket: violatus; offensus (om Personer).

Kræsen: fastidiosus. — Kræsenhed: fastidium.

Kræve at: postulare; requirere (som fornødent, Ret); exigere (ifølge et Retsforhold, f. E. Ed, Betaling); k. med Hæftighed: contendere; k. stærkt: efflagitare; k. tilbage: repetere, reposcere; k. Erstatning: res repetere; k. én for Gjæld: creditum reposcere; k. Skatter ind: exigere (vectigalia, tributa); k. Regnskab: rationem reposcere; k. én til Vidne: aliquem testari; ad aliquem provocare; k. én til Ansvar: rationem ab aliquo repetere. — Kræven: postulatio, flagitatio, efflagitatio, el. ved Verbet.

Krøbling: mancus; mutilus; blive K.: mutilari; mancum fieri; gjøre til K.: mutilare.

Krølle at: crispare (Haaret). — Krølle: cincinnus; fimbriæ cincinnorum; slaa K. paa Næsen: naso suspendere (ad: aliquem, aliquid); naribus uti. — Krøllet (som har Haaret k.): crispus; calamistratus (konstig); cincinnatus.

Krønike en: annales (*Pl.*); fasti. — Krønikeskriver: annalium scriptor.

Kube en: alveus.

Kudsk: auriga; rhedarius (paa en Rejsevogn).

Kue at: domare, coercere; k. ganske: perdomare.

Kugle en: globus; sphæra (i Videnskaben). — Kugleformet: globosus = kuglerund.

Kujon: homo ignavus. — Kujoneri: ignavia.

Kul: carbo; pruna (brændende); et lille Stykke K.: carbunculus. — Kulpande: batillum. — Kulsvier: carbonarius.

Kuld: proles, fetus.

Kulde: frigus (*objekt.*, *egt.* og *ovf.*); algor (*subjekt.*), stærkere: gelu; behandles, modtages med K.: frigere; føle K.: algere. — Kuldegysen: frigus; horror. — Kuldslaaet: egelidus.

Kuldkaste at: evertere; pervertere; dejicere; k. Love, Testamenter og lgd.: rescindere; irritum reddere; dette har kuldkastet mit lyse Haab: hoc ex magna spe mea me deturbavit. — Kuldkastelse: eversio, dejectio, rescissio el. ved Verbet. — Kuldkaster en: eversor. — Kuldsejle at: 1) *trans.*: navem evertere; 2) *intrans.*: everti. — Kuldsejling: udtrs. ved Verbet.

Kule en: scrobs; fovea (større K.).

Kultivere at: colere (et Land); excolere (*ovf.*). — Kultur: cultura; cultus; Mangel paa K.: incultus.

Kumme en: cratera.

Kummen: cuminum.

Kummer: ægritudo og ægrimonia (*subjektiv*); ærumna (*objektiv*); have K.: in ægritudine esse; gjøre én K.: ægritudine aliquem afficere; ægritudinem alicui afferre (om Ting). — Kummerfuld: ærumnosus (som

medfører Kummer); afflictus, tristis. — Kummerlig: miser; k. Omstændigheder: miseria; sidde i k. Omstændigheder: sorte iniqua conflictari; at leve k.: miseram vitam tolerare.

Kun: duntaxat, tantum, non nisi; i Ønske: modo (*Konj.*); i Tilladelse: modo, men udtrs. ofte ikke; k. at: a) om Betingelse: dummodo, dum (*Konj.*); k. da-naar: sic-si; b) om Undtagelse: nisi quod; præterquam quod; kun at ikke: tantum ne.

Kundbar: notus; blive k.: innotescere. — Kundgjøre at: palam facere; divulgare; k. offentlig: edicere (en Lov og lgd.); promulgare (ved Opslag). — Kundgjørelse: 1) edictum, el. ved Verbet; 2) Handlingen: promulgatio. — Kundskab: 1) som faaes: cognitio; have K. om: scire, cognitum habere; indhente K. om: explorare; give én K. om noget: aliquem de re aliqua certiorem facere; aliquem edocere (aliquid, aliquid fieri); faa K. om: certiorem fieri de; det er let at komme til K. om: hoc facile sciri potest; hoc facilem cognitionem habet (mere om Erkjendelse); 2) K. som haves: notitia; scientia; intelligentia; Mangel paa K.: inscientia; have K. i: scire, nosse; ikke have K. i: ignorare; 3) Kundskaber: doctrina; en Mand med K.: homo doctus, eruditus, med mange K.: doctissimus, multarum rerum cognitione instructus (= kundskabsrig).

Kunde en: a) emptor (en Kjøbmands K.), adventor; en god K.: qui multa ab aliquo emit; b) en Haandværkers K.: qui opera alicuius utitur; han har mange K.: multi homines opera eius utuntur.

Kunne at: 1) om Evnen, Muligheden: posse; valere; quire (kun forbundet med en Nægtelse), f. E. jeg vil gjøre det, hvis jeg kan: faciam si potero; hver gjør, hvad han kan: quod quisque potest id facit; ikke kunne lade være, ikke kunne andet end: non posse non; non posse facere, quin; ikke kunne lide: non amare; du kan tro mig: crede mihi; jeg kan ikke indse: non intelligo (og saaledes udelades det i Reglen, hvor Evnen el. Muligheden ikke fremhæves, og Eftertrykket falder paa den tilføjede Infinitiv); det kan være: esto! det kan være muligt: fieri potest; man kan herfra se: licet hinc videre; hinc videri potest; ikke at kunne betale: solvendo non esse; jeg kan ikke derfor: non mea culpa est; jeg kan ikke svare, skrive og lgd.: non habeo quod respondeam, scribam; 2) i Tilladelse, Indrømmelse: udtrs. ved licet, f. E. han kan gjerne være lykkelig: licet ei beato esse; du kan opregne: licet enumeres; du kan gaa: licet abeas; 3) om Indsigt: scire, nosse; callere (ifølge Erfaring); at kunne Latin: Latine scire.

Kuppel: tholus.

Kur: curatio. — Kurere at: curare, sanare.

Kur; gjøre K. til én: gratiam alicuius captare, til en Kvinde: amorem alicuius conciliare conari (operam dare ut).

Kurre at: gemere. — Kurren: gemitus.

Kurs: 1) om Retning: cursus; komme ud af sin K.: excuti cursu; komme ud af sin K. og hen til: deferri ad; forslaa et Skib af K.: navem dejicere; styre K.: dirigere cursum; 2) Pengekurs: numus; K. varierer: numus jactatur.

Kurv: corbis, *dem.*: corbula; flettet K.: qualum, fiscina, *dem.* fiscella (af Vidier), calathus (af Vidier, især til Uld, Blomster, Frugt, f. E. ordne Blomster i Kurve: flores calathis secernere); canistra (Pl.; af Rør, især til Brød); give én Kurven: aliquem repudiare *el.* spernere; faa en K.: repudiari, sperni.

Kusine en: sobrina.

Kvad: carmen; cantus (om Sang).

Kvadersten: saxum quadratum.

Kvadrat: quadratum; quadrum. — Kvadrere at: quadrare.

Kvaksalver: medicus imperitus; circulator; circumforaneus pharmacopola. — Kvaksalveri: inepta medendi ratio.

Kval: afflictatio; cruciatus; ærumna; det er mig en K.: molestissimum mihi est; jeg har min K. med ham:

multum molestiæ in illo exhaurio; jeg har min K. dermed: res me vexat; Dødens Kvaler: tormenta mortis; føle K.: cruciari.

Kvalificere at: 1) *trans.*: aptum reddere; 2) *reflex.*: aptum esse.

Kvalitet: natura; qualitas. — Kvalitativ: genere.

Kvalm: 1) *Subst.*: a) *egt.*: vapor; b) *ovf.*; gjøre K. over ingenting: fluctus in simpulo excitare; 2) *Adj.*: vaporum plenus.

Kvalme at: udtrs. ved nauseare, f. E. det k. for mig: nauseo. — Kvalme en: nausea.

Kvantitet: 1) copia; pondus; quantitas (*sen.*); 2) i Poesien: tempora (*Pl.*); 3) Ordenes K.: mensura verborum. — Kvantitativ: magnitudine, gradu.

Kvarré: agmen quadratum.

Kvartal: tempus trimestre; quarta anni pars; Løn for et K.: stipendium trimestre.

Kvarter: 1) om Maalet: a) om Tid: quarta pars horæ; b) om Maal: quarta pars cubiti; 2) om Stedet: regio; vicus; 3) tage K. hos: deversari apud; lægge i K. hos: (milites) collocare apud.

Kvas: sarmenta (*Pl.*); ramalia (*Pl.*, *sen.*).

Kviddre at: frigutire; fritinnire. — Kviddren: cantus.

Kvide en: angor; være i K.: angi; volde én K.: aliquem angere.

Kvie en: juvenca. — Kviekalv: vitula.

Kviksølv: argentum vivum.

Kvinde: mulier (især i sjælelig Henseende); femina. — Kvindagtig: effeminatus; *Adv.*: muliebriter. — Kvindagtighed: mollities (a). — Kvindagtiggjøre at: effeminare. — Kvindehader: mulieribus infensus. — Kvindeven: mulierosus. — Kvindelig: muliebris; ved Hjælp af dette Adj. el. Subst. dannes Sammensætninger, f. E. Kvindekjøn: muliebris sexus, af K.: muliebre secus (*indekl.*).

Kvist: ramus; lille K.: surculus; hellige K.: verbenæ; krandset med hellige K.: verbenatus.

Kvistkammer: coenaculum.

Kvit: liber, solutus; blive noget k.: liberari re aliqua; blive én k.: ab aliquo liberari; man kan ikke blive ham k.: importunus hæret. — Kvittere at: pecuniam solutam *el.* acceptam testari. — Kvittering: pecuniæ solutæ testatio.

Kvæde en: pirus cydonia.

Kvæg: pecus (smaat); armentum (stort); om et Menneske: pecus. — Kvægavl: res pecuaria; én, som lever af K.: pecuarius. — Kvægbrems: oestrus. — Kvægdrift: grex. — Kvæghjord: grex; armentum; pecuaria (*Pl.*). — Kvægrig: pecorosus. — Kvægtyv: abigeus (*jur.*). — Kvægtyveri: abigeatus (*jur.*). De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst.

Kvæge at: reficere, recreare; k. sig: refici, recreari. — Kvægelse: refectio; recreatio.

Kvække at: 1) *egt.*: coaxare; 2) *ovf.*: murmurare, fremere. — Kvækken: 1) udtrs. ved Verbet; undert.: rhoncus; 2) murmur, fremitus.

Kvælde at; det kvælder: vesperascit (mod Aften); illucescit (mod Dag). — Kvælding: crepusculum.

Kvælde at (om Vand, Blod): emanare; profluere; exire; scaturire (kun om Vand).

Kvæle at; 1) *trans.*: a) *egt.*: suffocare; gulam (alicui) frangere; strangulare; *ovf.*, k. Ild, Oprør og lgd.: sedare; reprimere; restinguere (aldeles); b) om Plage: vexare, torquere; kvæles af Latter: risu dirumpi *el.* emori, at være nær ved at k. af Latter: risu pæne dirumpi; være nær ved at kvæles af Hede: udtrs. ved Omskr., f. E. jeg er nær o. s. v.: æstus misere me angit; 2) *reflex.*; k. sig med noget: se cruciare (f. E. sollicitudinibus, ægritudine); kvalt: suffocatus; med k. Røst: voce suffocata, exigua; med en af Vrede k. Røst: ira vocem præcludente. — Kvælen, Kvælning: suffocatio, el. ved Verbet. — Kvælende (*ovf.*): intolerabilis.

Kvæste at: sauciare; k. stærkt: mutilare. — Kvæstet: saucius; mutilus.

Kvæstor: quæstor, *Adj.*: quæstorius (ogsaa en Mand, som har været K.);

Kvæstoralder: ætas quæstoria; en K.s Bolig i Provinsen: quæstorium. — Kvæsturen: quæstura.

Kydsk: castus, pudicus. — Kydskhed: castitas, pudicitia; med K.: caste, pudice.

Kylling: pullus (gallinaceus); udruge Kyllinger: pullos educere.

Kyndig: peritus, gnarus (i noget: alicuius rei). — Kyndighed: peritia; scientia (i Videnskab).

Kys: osculum; basium (forelsket); suavium (kjærligt); med et K.: osculans, osculabundus; give et K.: dare *el.* ingerere (alicui) osculum; give et fint K.: osculum delibare. — Kysse at: osculari, suaviari; kyssende: osculabundus; kysses med én: cum aliquo osculari; de kysses: inter se osculantur. — Kyssen: osculatio.

Kyse at: terrere; k. bort: absterrere; han lod sig ikke kyse bort: non absterritus est.

Kyst: ora; ora maritima (af Havet) = Kystland. Sammensætningerne udtrs. ved Omskr. med Subst. el. Adj. orarius (*sen.*), f. E. Kystbeboer: incola oræ maritimæ; Kystsejlads: navigatio secundum littus; Kystværn: præsidium oræ maritimæ.

Kæmme at: pectere; kæmmet: pexus.

Kæmpe en: homo ingentis *el.* immanis corporis; gigas. — Kæmpemæssig: ingentis magnitudinis. — Paa Kæmpevis: gigantum modo. De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Omskr. med Adj. ingens, f. E. et Kæmpeværk: opus ingentis laboris.

Kæmpe at: 1) *egt.*: pugnare *el.* dimicare (i Slag = acie decernere); luctari (i Brydning); certare (i Væddekamp); manum cum aliquo conserere; contendere (især *ovf.*); k. paa Liv og Død: ad internecionem concurrere; k. imod: repugnare (alicui); k. til Forsvar for: propugnare *el.* pugnare pro; k. med vexlende Lykke: vario Marte pugnare; k. en afgjørende Kamp: decertare; 2) *ovf.*; k. med noget, f. E. en haard Skæbne: mala fortuna conflictari (ogsaa cum adversa fortuna conflictare). — Kæmpen: luctatio. — Kæmper en: miles; athleta *el.* luctator (i Fægterlege); propugnator (for noget).

Kæntre at: everti.

Kær et: palus; *Adj.*: paluster; paludosus (*digt.*).

Køle at: refrigerare; køles: refrigescere (*ovf.* ogsaa kølnes); k. sin Harme og lgd.: explere (iram o. s. v). — Kølig: frigidus; opacus (om forfriskende Kølighed). — Kølighed: frigus gratum. — Køling: 1) refrigeratio (= Afkøling); 2) frigus (f. E. frigus vesperi: Aftenkøling); tilvifte K.: ventilare.

Kølle en: clava; som bærer K.: claviger.

Kønrøg: fuligo.

L.

Laag: operculum; tage Laaget af: aperire.

Laage en: porta minor.

Laan: 1) Handlingen (= Laanen): commodatio (om Laangiveren); mutuatio (om Laantageren); versura (L. for at betale et ældre L.); 2) det laante: pecunia mutua; gjøre et L.: pecunias mutuas sumere; bede om et Laan: pecunias mutuas rogare; tilbagebetale et Laan: pecunias (mutuas sumptas) resolvere. — Laane at: 1) *egt.*: mutuari *el.* mutuum sumere aliquid; l. bort: alicui aliquid commodare (Gjenstande, der tilbageleveres som de ere); alicui aliquid mutuum dare (Penge el. hvad der erstattes ved Ting af samme Art); l. Penge ud imod Renter: pecunias fenerari; én, som l. Penge ud imod Renter: fenerator; l. for at betale et L.: versuram facere; betale med

laante Penge: versura solvere; 2) *ovf.*; l. Øre til noget: aurem rei alicui præbere; l. Øre til éns Bønner: preces alicuius audire.

Laar: femur. — Laarbind: feminalia.

Laas: claustrum, sera (begge Ord egt. en Slaa); have under L. og Lukke: clausum servare; lukke i L.: obserare.

Lab (Bjørnelab): manus ursi; at suge paa Labben: tenuiter rem gerere (*ovf.*).

Labe at: lingere.

Labyrinth: labyrinthus.

Lad: segnis, iners; ligge paa den l. Side: desidere. — Ladhed: segnitia, inertia.

Lade en: 1) om en Kasse: arca; 2) Kornlade: horreum; 3) Boglade: taberna libraria; 4) Ansigtslader: vultus; have underlige L.: mire vultum torquere. — Ladefoged: villicus.

Lade at (om Ladning): onerare; ladet: onustus. — Ladning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) onus.

Lade at: I) *trans.*: 1) omittere; l. tilbage: relinquere; 2) om Tilladelse: pati, sinere; 3) om Indrømmelse: tribuere, concedere; 4) ved en Opmuntring, Paamindelse: udtrs. ved Konj. el. quin, f. E. lad os gaa: eamus; quin imus; lad hver beholde sit: suum quisque retineat; 5) om Foranstaltning, Befaling: udtrs. ved jubere (aliquid fieri; aliquem aliquid facere), curare (aliquid faciendum), el. blot ved Hovedverbet, f. E. han lod et Hus bygge: domum ædificavit, at lade én kaste i Fængsel: in vincula aliquem conjicere; 6) om Indførelse i Tale og Skrift: facere, inducere (f. E. én sige: aliquem dicentem); 7) l. Livet: vitam amittere; perire; 8) l. én løs: aliquem dimittere; 9) l. én i Stikken: aliquem destituere; 10) l. et Stykke opføre (om Forfatteren): fabulam docere; 11) l. Vandet: mingere; urinam edere; have Trang til at l. Vandet: micturire; 12) forbundet med en Infinitiv udtrs. det (hvor ikke Tilfældene 2—6 indtræde): a) i Reglen ved et enkelt Verbum, f. E. lade falde: demittere; l. fare, være: mittere; omittere; desistere a (om det begyndte); l. være godt: in re acquiescere; l. mig være: noli me tangere; lade én være: aliquem missum facere; pati, aliquem securum esse; l. komme ind: admittere; l. gaa: dimittere; l. gaa ned, op: summittere; l. staa el. ligge: relinquere; l. noget bero (henstaa uafgjort): aliquid in medio relinquere; l. bero paa: ponere in; periclitari in (hvor der er Fare derved); l. det bero paa en Dom: judicium experiri; l. komme: arcessere; l. sin Stemme høre: vocem spargere *el.* reddere; l. sin Sang høre: canere; l. én vide: aliquem certiorem facere; l. én handle: aliquem in negotium mittere; l. se: videndum præbere; b) undert. ved facere, f. E. l. én mærke: facere, ut quis sentiat. — II) *intrans.*: 1) l. som om: simulare (f. E. se iratum esse: som om man er vred; nihil novi accidisse: som om intet er passeret); 2) l. haant om: irridere; 3) l. til: videri el. Omskr., f. E. han l. til at være en brav Mand: vir probus videtur; han l. ikke til at komme: non puto eum venturum esse. — III) *reflex.*: 1) hvor en Mulighed betegnes: udtrs. ved posse el. ved et Adj., f. E. dette l. sig gjøre: hoc fieri potest; Sagen l. sig næppe tro: res vix credibilis est; Grunden l. sig høre: caussa probari potest *el.* probabilis est; 2) i andre Tilfælde udtrs. det: a) ved Passiv af Hovedverbet, f. E. at l. sig bevæge: moveri; han lod sig overtale: ei persuasum est; uden at l. sig forskrække: non perterritus; b) ved det enkelte Verbum, f. E. at lade sig mærke med: prodere; l. sig se: apparere; l. sig sige: cedere, obtemperare. — IV) *upers.*: 1) det l. ilde, smukt: dedecet, decet; 2) hvor en Mulighed betegnes: ved posse el. Omskr. med Adj., f.E. det l. sig gjøre: fieri potest; det l. sig næppe tro: vix credibile est; 3) det l. til: videtur.

Lag et: udtrs. ved Hjælp af series, ordo; at dække som med et L.: sternere; som danner flere L.: multiplex.

Lage en: alec, garo, salsamentum (alle Fiskelage); muria (Saltlage).

Lagune en: æstuarium.

Lakke at; det l. ad Aften: vesperascit, ad Vinter og lgd.: hiems appropinquat.

Laktuk: lactuca.

Lalle at: balbutire; balbo ore loqui. — Lallen: os balbum.

Lam et: agnus; agna (Gimmerlam); *Adj.*: agninus. — Lammekjød: agnina.

Lam (*Adj.*): claudus; at være l.: claudicare (paa Grund af noget: ex re aliqua). — Lamhed: claudicatio (som viser sig i Gangen = Lammen); debilitas. — Lamme at: 1) *trans.*: debilitare; 2) *intrans.*: claudicare; 3) lammes paa et Lem: membro aliquo capi; 4) lammes (*ovf.*): torpescere.

Lampe en: lucerna; lychnus. — Lampestage: lychnuchus.

Land: 1) modsat Vand: terra; fast L.: continens; til Lands og til Vands: terra marique; Sejr til Lands: victoria terrestris; gaa i L.: egredi; sætte i L.: exponere; lægge til L.: navem terræ (ad terram) applicare; støde fra L.: navem ex litore in altum expellere; 2) med Hensyn til Dyrkning: ager, solum; magert L.: ager aridus; godt L.: solum uber; 3) om en Strækning L.: terra, regio; 4) modsat By: rus; agri; rejse paa Landet: rus abire; paa L.: ruri; in agris; fra L.: rure; leve paa L.: rusticari; in agris esse. — Lande at: appellere; appelli; navem, *el.* nave appellere (ad littus); exscensionem facere (om Landgang). — Landalmuen: rustici. — Landbrug: agricultura. — Landdag: conventus; concilium. — Landeplage: pestis publica. — Landesorg: luctus publicus. — Landevej: via (publica). — Landfast: continens. — Landflygtig: exsul; profugus; føre en L. tilbage: aliquem restituere; blive l. = gaa i Landflygtighed: a) frivillig: solum exilii caussa vertere; in exilium ire; exsulatum abire; b) tvungen: exilio multari; in exilium agi; jage i L.: in exilium ejicere; leve i L.: exsulare. — Landgang: exscensio in terram; egressus; gjøre L.: exscensionem facere; egredi. — Landgods: ager; prædium (rusticum). — Landjord: terra; som lever paa L.: terrester. — Landkort: tabula geographica. — Landliv: vita rustica; rusticatio (for en Tid). — Landlig: rusticus; agrestis. — Landluft: aër liberior. — Landløber: erro; circulator. — Landmaaler: geometres; geometer (*sen.*); finitor. — Landmaalerkonst: geometria. — Landmagt: copiæ terrestres. — Landmand: agricola; arator. — Landsbarn: indigena. — Landsby: pagus (med tilhørende Landdistrikt); vicus (*alm.*). — Landsbyagtig: rusticus. — Landsbyfolk: rustici. — Landsbykone: rustica. — Landsbypige: puella rustica. — Landsforræder: perduellis; parricida. — Landsforræderi: perduellio; parricidium. — Landsforvisning: exilium; deportatio (til et fjernt Sted); relegatio (den mildeste Art, til en vis Afstand og for en vis Tid). — Landsforvist: exul, in exilium ejectus. — Landsherre: princeps. — Landskab: regio, terra. — Landskabsmaleri: topia (*Pl.*). — Landsmand: popularis; hvad for en L.: cujas? vor L.: nostras. — Landstad: urbs mediterranea. — Landsted: villa. — Landstryger: erro, planus. — Landtange: isthmus. — Landtunge: lingula. — Landvind: ventus qui a terra flat. — Landvæsen: res rustica. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst. el. Adj.: terrester, rusticus, f. E. Landdyr: animal terrestre; Landejendom: prædium rusticum; Landkrig: bellum terrestre; Landhandel: mercatura terrestris o. s. v.

Landse en: hasta (alm.); hasta pura (uden Jern, gaves som Tapperhedsbelønning); lancea (med en Svingrem midt paa); med L.: hastatus = Landsedrager. — Landseskaft: hastile.

Lang: 1) longus (saavel om Udstrækning som Tid); longinquus (om Tid); productus (om en Stavelse); promissus (om Haar og Skjæg); prolixus (f. E. lang Hale: cauda prolixa; et l. Kast: ictus prolixus); l. Afstand: longinquitas; i lang Afstand fra noget: e longinquo; en lang Stang: longurius;

saa l. som Dagen er: totus dies; henholde for l. Tid: in longum ducere; Tiden bliver mig l.: impatiens sum moræ; én Fod l.: unum pedem longus; én Fod længere: uno pede longior; 2) *Adv.* **langt**: a) om Sted; l. borte: procul; longe (ved et Adj. el. Particip., f. E. longe remotus: langt bortfjernet); se l. bort el. ud: longe videre; l. borte i Verden: longe gentium; løbe til l. borte fra: longe accurrere; være langt fra noget: a) om et Sted: distare; b) om et Menneske: abesse; have l. hen til: longe abesse a; som er l. borte: remotus; longinquus; l. fra hinanden: longo intervallo; komme l. frem: multum viæ conficere; have l. tilbage til: longe abesse a; langt ind i Landet: ad interiora regionis; l. omkring: longe lateque; l. ud: in longinquum; gaa l. bort: longe procedere; in longinquas terras abire (paa Rejse); l. fra (i lang Afstand fra): e longinquo; saa l.: hac tenus (= hertil); saa l. jeg kan se: quoad aciem intendere possum; b) om Tid; l. ud paa Dagen, Natten: udtrs. ved multus dies, multa nox, f. E. sove til langt op paa Dagen: in multum diem dormire; se l. ud i Fremtiden: longe ante futura prospicere; in longitudinem consulere (om Omsorg); række l.: in multum *el.* longum tempus sufficere; et Haab, som skuer l. ud: longinqua spes; det er for l.: longum est; jeg vil ikke gjøre det for l.: longus esse nolo; saa l. jeg kan se tilbage: quoad longissime mens mea respicere potest; c) komme l. i noget: multum in re aliqua proficere; han er kommen saa l. i sit Afsind: eo dementiæ processit: d) hvor det forstærker et Udtryk: longe; multo (ved Kompar. og komparative Begreber), f. E. l. anderledes: longe aliter; l. større: multo maior; (l. over: multum supra; l. under: multum infra); l. at overgaa: multo antecellere; e) langt fra saa: multo (med Komp. af et Adj. med modsat Betydning), f. E. l. fra saa stor: multo minor; langt fra saa god: multo deterior; f) det er saa l. fra at — at: tantum abest ut — ut; non modo non — sed (quoque), f. E. han er saa l. fra at være rig, at han er meget fattig: tantum abest ut dives sit, ut pauperrimus sit; non modo non dives est, sed pauperrimus. — **Langagtig**: oblongus. — **Langdrag**; trække i L.: trahere; ducere; extrahere; gaa i L.: moram habere. — — **Langdrægtig**: lentus. — **Langfingret** (*ovf.*): furax. — **Langhalm**; at tærske L.: lapides verberare. — **Langmodig**: patiens; lenis. — **Langmodighed**: patientia; lenitas; med L.: patienter. — **Langs**: 1) paa l.: in *el.* per longitudinem; 2) l. med: secundum, præter; sejle l. med: legere; sejle tilbage l. med: relegere. — **Langsom**: tardus; lentus (af Mangel paa Virksomhed og Iver); lenis (om Gift); blive langsommere: retardari. — **Langsomhed**: tarditas; lentitudo; med L.: tarde; lente. — **Langtbortliggende**: longe remotus. — **Langstrakt**: longus, extentus. — **Langtrukken**: longus; productus; languidus (især om Tale). — **Langvarig**: longus; longinquus; diuturnus; diutinus (l. og besværlig). — **Langvarighed**: diuturnitas; longinquitas. — **Langvejs** fra: a loco longe remoto; l. bort: in longinquas terras. — **Langøret**: auritus; Sammensætninger som f. E. **langbenet**, **langarmet**, **langhalset** o. s. v. dannes ved Omskriv. med Adj.: longis cruribus, brachiis, longo collo.

Lap en: pannus, *dem.*: panniculus, pannulus. — **Lappe** at: sarcire. — **Lapperier**: tricæ. — **Lappeskræder**: sarcinator.

Larm: 1) om Lyden: fremitus, strepitus; 2) om Forvirringen: tumultus; turbæ; gjøre L.: turbas movere. — **Larme** at: strepere; fremere (om Mennesker); tumultuari (især om Soldater); larmende: strepens; fremens; tumultuosus (især om en Forsamling).

Larve en: eruca.

Las: pannus. — **Laset**: 1) om Personer: pannis obsitus; pannosus; 2) om Ting: lacer; l. Tilstand: pannositas; lasede Klæder: pannuli; pannicularia.

Lasket: obesus.

Last: 1) i et Skib: onus; 2) som Byrde: onus; pondus; være til L.:

oneri *el.* molestum esse; 3) som moralsk Lyde: vitium; flagitium (en lastefuld Handling); turpitudo (Tilbøjeligheden); lægge én til L.: vitio alicui vertere, crimini alicui (aliquid) dare. — Laste at: 1) et Skib: navem onerare; 2) vituperare; accusare; reprehendere (mildt). — Lastdrager: baiulus, gerulus. — Lastdyr: jumentum. — Lastefuld: vitiosus; flagitiosus; vitiis obnoxius. — Lastefuldhed: turpitudo. — Lasten: vituperatio. — Laster en: vituperator. — Lastfri: integer. — Lastskib: navis oneraria. — Lastvogn: plaustrum; sarracum. — Lastværdig: improbus; vituperandus; vituperatione *el.* qui vituperetur dignus. — Lastværdighed: vitiositas, turpitudo.

Latin: sermo Latinus; lingua Latina; paa L.: Latine; paa slet L.: male Latine; behandle paa L.: Latinis literis persequi; kunne L.: Latine scire; én, som kan L.: Latinis literis doctus; som kan godt L.: linguæ Latinæ bene peritus; latinsk: Latinus; det latinske: literæ Latinæ.

Latter: risus; cachinnus (Skoggerlatter = risus effusus); med L.: ridens; cum risu; næppe at kunne bare sig for L.: risum vix tenere posse; briste i L.: in risum effundi; cachinnum tollere; fremkalde L.: risum movere; søge at fremkalde L.: risum captare; være til L.: risui *el.* pro ridiculo esse; blive til L.: rideri; in ludibrium *el.* risum abire; gjøre sig til L.: deridendum se præbere; revne af L.: risu dirumpi. — Latterlig: ridiculus; ridendus; gjøre én l.: aliquem irrisui objicere; gjøre noget l.: aliquid in risum vertere; gjøre sig l.: in risum abire. — Latterlighed: 1) Egenskaben: udtrs. ved *Adj.*; 2) en L.: ridiculum; res ridicula; risus. — Lattermild: facilis ad risum. — Lattervækkende: ridiculus; qui risum movet.

Laug: collegium, sodalitas. — Laugsbroder: sodalis.

Laurbærtræ: laurus; af L.: laureus. — Laurbærkage (ved Bryllupper): mustaceus. — Laurbærkrands: corona laurea.

Lav: 1) om Sted el. Beliggenhed, Højde: humilis; depressus (lavtliggende); 2) om Vand: tenuis; lave Steder i Vandet: brevia, vada; 3) om Byrd, Stand: obscurus, humilis, tenuis; af l. Byrd: tenui loco natus; lave og høje: parvi et ampli; humiles et illustres; 4) om Tænkemaade og Haandtering: sordidus, illiberalis; 5) l. Pris: pretium modicum; vilis, f. E. Kornet er i l. Pris: annona vilis est; at kjøbe til l. Pris: bene emere; 6) om Stemmen: demissus; depressus; 7) om Tale og Stil: tenuis; depressus; l. Stil: tenue dicendi genus; humilis oratio (dadlende); 8) om Tone: gravis. — Lavbenet: brevibus cruribus. — Lavhed: 1) humilitas; 2) tenuitas; 3) humilitas; obscuritas; 4) udtrs. ved *Adj.*; 5) vilitas; 6) submissio; depressio; 7) tenuitas; 8) gravitas. — Lavning: locus depressus, demissus. — Lavvande: aqua tenuis.

Lave at: 1) *trans.*: a) = forarbejde; b) l. Mad: cibum coquere; c) l. til: parare, apparare; 2) *reflex.*; l. sig til: parare (f. E. bellum: en Krig; iter: en Rejse); se parare ad (aliquid faciendum).

Lave (*Subst.*): a) sætte i L.: componere, igjen: reficere; b) bringe af L.: turbare; c) gaa af L.: turbari.

Lavine: moles nivium e monte delabens.

Lavværge (for et Fruentimmer): tutor.

Lax: salmo.

Laxere at: purgari; se purgare. — Laxering: purgatio alvi.

Le at: ridere; cachinnari (skoggerle); le overstadig: effuse ridere; le ad én, noget: aliquem, aliquid ridere; de aliqua re ridere; le ved noget: in re aliqua ridere; le sig fordærvet: risu dirumpi; le indvendig: in sinu gaudere; jeg maa le: risum tenere neque; at le paa andres Bekostning: malis alienis ridere. — Leen: risus. — Leende: ridens; cum risu.

Le en: falx messoria; besat med Leer: falcatus, f. E. en med Leer besat Vogn: currus falcatus.

Led: 1) Stedet, hvor Lemmer forbindes: artus, articulus; et Led i Rygraden: spondylus; vertebra; Led for Led: articulatim; vride af Led:

detorquere; 2) som Del: membrum; 3) paa Væxter: articulus; geniculum; med mange L.: articulosus = ledet. — Ledemod: = Led.

Led (som Bom): claustrum.

Led (*Adj.*): 1) turpis; deformis (af Udseende); 2) at være led af noget: udtrs. ved tædere, f. E. jeg er led af: tædet me (huius rei; hoc facere), undert. ved pigere (hvor Modbydeligheden fremhæves); at være led ved: fastidire (især ved Mad el. paa Grund af Overmættelse). — Lede en: tædium; fastidium; have L. til noget: tædio alicuius rei teneri; aliquid fastidire. — Ledes ved: = være led ved (se led 3) el. have Lede til, se Lede.

Lede at: 1) *egt.*; om Ledelse: ducere; deducere (et Sted hen); 2) om Styrelse: regere; administrare; gubernare; 3) om Søgning: quærere; scrutari (aliquid: efter, om noget); l. op: invenire quærendo; l. ud: exquirere; l. sammen allevegnefra: conquirere (ogsaa l. efter allevegne); 4) lade sig l. af én: aliquem sequi; alicui omnibus in rebus obtemperare *el.* parere, servire (= gaa i éns Ledebaand). — Ledelse, Ledning: 1) udtrs. ved Verbet; 2) administratio, gubernatio. — Leden: conquisitio, el. udtrs. ved Verbet. — Leder en: dux, ductor.

Ledig: 1) om det, som ikke er besat: vacuus; være l.: vacare; gjøre l.: vacuefacere; 2) om den, som ikke har noget at bestille: otiosus; vacuus; deses (om den uvirksomme); at være l.: cessare; desidere (f. E. at sidde hele Dagen l.: totum diem desidere); 3) løs og ledig: liber et solutus; 4) om en Arv el. Ejendom, til hvilken ingen Arving el. Ejer findes: caducus. — Lediggang: desidia; otium (især for en Tid). — Ledig-gænger: deses; cessator. — Ledighed: vacuitas; vacatio (især om Frihed for noget).

Ledsage at: comitari; sequi; prosequi (en bortdragende); deducere (om Klienten); l. Sang med Spil: carmen nervis sociare; l. noget med noget: aliquid alicui rei addere; l. én for at beskytte ham: præsidio alicui esse; aliquem cum præsidio dimittere *el.* deducere (med en Bedækning); lade én l. en anden: comitem aliquem alteri adjungere; Gud l. dig: ducat te deus! — Ledsager en: comes; socius (L. i noget: alicuius rei); pedissequus (om en Tjener); sectator (stadig L.). — Ledsagerinde: comes; socia. — Ledsagelse: comitatus; med éns L.: aliquo comite.

Leg: ludus (baade *egt.* og *ovf.*; det er en L. at lære: ludus est discere); ludicrum (Skuespil); L. i Cirkus: ludus circensis; lade Legene begynde: ludos committere; foranstalte L.: ludos facere; paa den Tid, da Legene holdes: ludis; drive L.: ludos facere; ludere. — Lege at: ludere; l. med én: colludere; l. med noget: ludere aliqua re; legende: ludibundus, ludens. — Legekammerat: collusor. — Legen: lusio; lusus. — Legeplads: area. — Legetøj: crepundia (*Pl.*). — Legeværk: ludus.

Legat: legatum; give én et L.: alicui aliquid legare, (a herede: som Arvingen skal udbetale).

Legeme et: corpus, *dem.*: corpusculum; L. uden Hoved: truncus; dødt L.: cadaver; at pleje sit L.: cutem *el.* corpus curare. — Legemlig: 1) som hører til Legemet: udtrs. ved Subst., f. E. l. Fornødenheder: corporis necessitates; l. Smerter: corporis dolores; l. Omgang: stuprum; 2) modsat aandelig: corporeus; 3) *Adv.*: udtrs. ved corpore, f. E. at være l. svag: corpore infirmum esse (ogsaa corpore infirmo). — Legemsbeskaffenhed: constitutio corporis; habitus *el.* habitus corporis; saaledes udtrs. Sammensætninger ved Hjælp af Subst.

Legion: legio; *Adj.*: legionarius; ved Hjælp af dette dannes Sammensætninger.

Legitimere at: fidem *el.* auctoritatem facere (rei alicui). — Legitimation: udtrs. ved Verbet.

Lejde et: fides publica; imod (med) offentligt L.: fide publica *el.* fide publica interposita.

Leje et: lectus; cubile; om Dyrs L. tillige lustra (*Pl.*); søge Lejet: cubitum ire.

Leje at: 1) l. bort: locare; 2) l. selv: conducere; redimere (i Forpagtning);

3) l. sig ud (især om Gladiatorer): se auctorare; auctorari; 4) som er bestemt til at lejes ud: meritorius. — Leje en: 1) Handlingen: a) Handlingen at leje bort: locatio; b) Handlingen at leje selv: conductio; 2) have til L.: conductum aliquid habere; som er til L.: meritorius; Værelser til L.: meritoria (*Pl.*); 3) Afgiften: merces (conducti: af noget lejet, habitationis: af Beboelse). — Lejehus: insula. — Lejekontrakt: auctoramentum (*sen.*); lex conductionis. — Lejen: conductio. — Lejer en: conductor (alm.); inquilinus (som boer til Leje). — Lejesvend: mercenarius; mercede conductus. — Lejet: conductus; mercenarius (især om Personer). — Lejetropper: milites mercenarii. — Lejevogn: rheda meritoria.

Lejlighed: 1) L. til at bo i.: habitatio; 2) L. som gives el. haves til noget: occasio; facultas; potestas; copia; locus og tempus (om gunstig L. i Sted og Tid), f. E. give én Lejlighed (til noget): potestatem alicui facere, facultatem alicui dare, occasionem alicui præbere (rei alicuius gerendæ *el.* ad); lade en god L. gaa ubenyttet: occasionem prætermittere; søge L.: occasionem captare; ved L.: occasione data; per occasionem; si fors tulerit; her er ikke L. til: non est huius loci; dersom du har L. (= Tid): si vacabis, si tibi vacat; jeg har ikke L. til at være tilstede: mihi non vacat adesse; ved den L., som noget frembyder: per occasionem alicuius rei; ved alle Lejligheder: utique; omnibus locis; 3) om Tilstand, Beskaffenhed; efter Stedets, Tidens L.: pro loco, tempore; efter din L.: commodo tuo; ut videbitur. — Lejlighedsvis: per occasionem; occasione data.

Lejr: castra (*Pl.*); slaa L.: castra ponere, facere, locare; slaa L. ved en Flod og lgd.: applicare castra flumini; bryde op med L.: castra movere; maale Plads til L.: castra metari; staaende L.: castra stativa; L. om Sommeren: castra æstiva, om Vinteren: castra hiberna. Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj. castrensis (som hører til en Lejr). — Lejre sig: 1) i Lejr: considere; se slaa L.; 2) sterni; se prosternere; accumbere.

Lektie: pensum; dictata (*Pl.*).

Lem et: membrum; L. for L.: membratim. — Lemlæste at: truncare; mutilare. — Lemlæstet: truncus; mutilus. — Lemlæstelse: udtrs. ved Verb. el. Adj.

Lemfældig: mitis, lenis; remissus (noget dadlende); for l.: remissior; mollis. — Lemfældighed: lenitas; med L.: leniter; bruge L.: leniter agere; vise L.: lenem se præbere.

Lempe; med L.: leniter; fare med L.: leniter agere. — Lempe at: 1) *trans.*; l. efter: accommodare ad; conformare ad; 2) *reflex.*: cedere, obtemperare, f. E. l. sig efter Omstændighederne: tempori cedere; rebus obtemperare; én, som ikke vil lempe sig efter andre: homo molestus, insociabilis, importunus. — Lempelig: lenis; paa en l. Maade: leniter.

Lens: vacuus; at være l. for: vacare *el.* carere (re aliqua). — Lense at: vacuefacere; vacuum reddere.

Leopard: leopardus.

Ler: argilla (Pottemagerler), limus; af L.: fictilis; argillaceus (*sen.*). — Leret: luteus (opblødt af Regn); limosus. — Lerkar: testa; vas fictile *el.* testaceum. — Lerkrukke: urceus.

Let: 1) af Vægt: levis; 2) l. Vaaben: levis armatura; l. Tropper: milites levi armatura; milites expediti (uden Bagage); 3) om Bevægelsen: levis; let tilfods: promptus pedibus; med l. Fjed: suspenso gradu *el.* pede; 4) modsat vanskelig: facilis; expeditus (især om hvad der let skaffes, f. E. en let Tilbagekomst: reditus expeditus; et let anskaffet Maaltid: coena expedita); en let Vej: via expedita; l. at sige: facilis dictu *el.* ad dicendum; l. at gjøre: facilis factu; det er l. at gjøre: in promptu est hoc facere; 5) l. til noget: pronus, facilis ad; l. at bevæge: mobilis; 6) l. om Hjertet: curis levatus; 7) en let Vin: lene vinum; 8) ikke let = ikke lettelig: non (haud) cito *el.* facile. — Letbevæbnet: levi armatura. — Letfodet: pe-

dibus promptus; velox. — **Letfærdig**: lascivus; petulans (stærkere). — **Letfærdighed**: lascivitas; petulantia. — **Letfærdigheder**: amatoriæ levitates. — **Lethed**: 1) om Vægten: levitas; 2) modsat Vanskelighed: facilitas; med L.: facile. — **Letnemmet**: prompto ingenio. — **Letsindig**: levis (om Karakteren); temerarius (om en Handling); dissolutus (i Sæder). — **Letsindighed**: levitas animi; temeritas (i en Handling); dissolutio. — **Lette** at: 1) *trans.*: a) l. en Byrde: levare, levius reddere (onus); *ovf.*: levare; l. sit Hjerte: animum curis levare *el.* sollicitudine exonerare; b) l. et Skib: navem exonerare; c) l. Vejen: molestiam itineris levare; l. Vejen for én (*ovf.*): aliquem sublevare; d) l. et Arbejde: opus facilius reddere; e) = løfte: tollere; l. Anker: ancoras tollere; solvere; 2) *intrans.*: solvere; 3) *reflex.*: se levare; surgere. — **Lettelig**: facile; nullo negotio; ikke l.: non facile; haud temere. — **Lettelse**: 1) Handlingen: levatio; 2) det, som letter: levamen; levamentum; det vil være mig en L.: levamento mihi erit. — **Lettroende**: credulus; være l.: facile induci ad credendum. — **Lettroenhed**: credulitas.

Leve at: 1) om Tilværelse: vivere; spiritum ducere; l. endnu: superstitem *el.* in vivis esse; l. efter én: alicui superstitem esse; én, som l. endnu: superstes; saalænge jeg l.: me vivo; vivus; quoad vivam; lade én l.: vitam alicui condonare; saasandt jeg l.: ita vivam ut; han leve: valeat! dette Liv er ikke værd at l.: hæc vita vitalis non est; 2) l. paa en vis Maade: vivere; vitam agere *el.* degere; l. et lykkeligt Liv: vitam beatam *el.* beate vivere; l. vel: valere; lev vel: vale! sige én det sidste lev vel!: aliquem affari; l. usselt: miseram vitam tolerare; l. knapt: tenuiter rem gerere; l. flot: laute vivere; l. for sig selv: secum vivere; l. for én: alicui vivere; l. med én: cum aliquo vivere; l. for noget: totum se rei alicui dedere; l. for den Dag idag, for Øjeblikket: in diem, in horam vivere; l. hengiven til: vivere in; l. paa Landet: in agris esse; rusticari; 3) l. af: vivere (re aliqua), f. E. af Kjød: carne, af Rov: rapto; vitam tolerare, ali (re aliqua); have at l. af: copiam *el.* rem provisam habere; jeg har intet at l. af: non habeo, quo vitam tolerem; deraf l. han og hans: inde se et suos alit; hvoraf l. han: quo, unde vitam tolerat? jeg ikke kan l. deraf: non sufficit ad vitam tuendam; 4) l. i det Haab: esse in ea spe; sperare, f. E. jeg l. i det H. at jeg vil l. den Dag: spero me visurum esse illum diem; 5) l. op igjen: reviviscere. — **Levende**: 1) modsat død: vivus; at være l.: vivere; blive l. igjen: reviviscere; 2) modsat det, som ikke har faaet Liv: animalis; vita *el.* anima præditus; at være l.: animam habere; l. Væsen: animans; animal; 3) modsat konstig: vivus, f. E. l. Hegn: viva sepes, l. Blomster: vivi flores; 4) *ovf.*: a) om et Sted: celeber; frequens; b) om Handel: florens; en l. Handelsby: urbs mercatura florens; c) l. Billede: expressa imago; d) om Stil, Foredrag: vigens, concitatus; l. Veltalenhed: vivida eloquentia; e) om Følelse, Indtryk: vehemens; at gjøre et l. Indtryk: vehementer animum afficere; f) om Kamp, Strid: acer; g) l. Forestilling: præsens imago *el.* cogitatio (som én selv har); forestille sig l.: sibi proponere; at give én en l. Forestilling om: rem aliquam alicui velut oculis opponere *el.* oculis conspiciendam præbere; gjøre én l. Forestillinger (om Paamindelse): graviter aliquem monere; h) om Udtryksfuldhed: argutus, f. E. l. Øjne: oculi arguti; i) et l. Temperament: vividum ingenium. — **Leveaar**: annus ætatis. — **Levealder**: udtrs. hyppigst ved ætas, undert. ved seculum vitale. — **Levebrød**: 1) om Embede: munus; 2) quæstus, victus; gjøre sig et L. af: quæstum facere ex. — **Levedage**: vita; vitæ spatium; det skal aldrig ske i mine L.: dum vivam non fiet. — **Leveevne**, **Levekraft**: vis vitalis. — **Levemaade**: 1) alm.: vitæ genus; victus (med Hensyn til Mad og Drikke); mores *el.* vita (med Hensyn til Opførsel og Færd); 2) at have L.: elegantibus moribus esse; som har L.: elegans, liberalis, ur-

banus; at mangle L.: a cultu vitæ abhorrere; som mangler L.: vitæ communis ignarus; rusticus *el.* agrestis (stærkest). — Leveplan: ratio vitæ (instituendæ). — Leveregel: præceptum vitæ *el.* vivendi. — Levested: sedes; locus vivendi, el. Omskr.; her er et dyrt L.: hic omnia magno constant. — Levetid: vitæ spatium; ævum vitale (den alm. L.) — Levevej: quæstus; ratio quæstus faciendi. — Levnet: vita; vivendi ratio. — Levnetsbeskrivelse: vita; enarratio vitæ (omstændelig). — Levnetsløb: vita; curriculum vitæ. — Levnetsmidler: alimenta; victus; cibaria; commeatus (for en Hær, forsaavidt de tilføres).

Lever en: jecur, *dem.*: jecusculum. — Leversyg: hepaticus.

Leverandør: manceps; redemptor. — Levere at: tradere; reddere (noget modtaget); l. tilbage: reddere; restituere; l. et Slag: proelium committere. — Levering: udtrs. ved Verb.

Levne at: relinquere; reliquum facere; intet at l.: nihil reliqui facere. — Levning: reliquiæ; residuum.

Lid: fides; sætte sin Lid til én: alicui *el.* aliquo confidere, spem in aliquo ponere = lide paa én.

Lide at: A) om *Udholden*: 1) *trans.*: pati, ferre; perpeti og perferre (indtil Enden); han har lidt meget ondt: multa perpessus est; l. Hunger og Tørst: fame et siti laborare; l. Nød: laborare; l. Mangel paa noget: inopia alicuius rei laborare; aliqua re egere; at frygte for at komme til at l. Mangel paa noget: a re aliqua metuere; l. Skibbrud: naufragium facere; som har lidt Skibbrud: naufragus; l. Tab: damnum, detrimentum, jacturam facere (smlg. Tab); l. Uret, Fornærmelse: injuria, contumelia affici; injuriam accipere; l. Forfølgelse: vexari; lide Døden: mori; l. Straf: poenas dare, luere, pendere; l. Dødsstraf: supplicio affici, han led D.: supplicium de illo sumptum est; 2) *intrans.*: in dolore esse; l. meget: vehementer vexari *el.* affligi; jeg l. i min Fod: pes mihi dolet; l. af en Sygdom i Benene: ex pedibus laborare; han maa l. derfor: poenas eius rei solvit *el.* luit. — B) om *Tilbøjelighed*; l. én: alicui favere; l. noget: aliquid amplecti, amare; jeg l. ikke: non amo; ikke kunne l.: non amare, (stærkere) non posse sustinere *el.* pati; at være vel lidt af én: acceptum alicui esse, vel l. af Folket: apud populum gratiosum esse; at være ilde l. af én: alicui invisum esse; C) brugt om *Tillid*: fidere, confidere (alicui *el.* aliquo); D) om *Tiden* og et Arbejde: procedere; Arbejdet l. ikke: opus non succedit; det l. ad Dag, Aften: illucescit, vesperascit; det l. ad Nat: nox ingruit; det l. ad Vinter og lgd.: hiems appropinquat. — Lidelig: tolerabilis; ferendus. — Lidelse: 1) Tilstanden: perpessio; 2) det, som lides: a) udvortes: malum; calamitas; han har udstaaet mange Lidelser: multa perpessus est *el.* pertulit; b) indvortes: dolor; denne Ting volder ham mange L.: multum doloris ex ea re percipit. — Lidelseskammerat: socius malorum. — Lidende: 1) af Smerte og lgd.: udtrs. ved Verbet; at være i en l. Tilstand: in dolore esse; 2) forholde sig l. (passiv): nil moveri; quiescere.

Liden, lille: 1) af Størrelse: parvus; exiguus; brevis (Væxt); pusillus (fra den komiske Side); minutus (af Omfang); udtrs. ofte ved *dem.* af Subst., f.E. en l. Bog: libellus, et l. Menneske: homuncio o.s.v.; hvor l.: quantulus, quantillus; saa l. tantillus; l. Dreng: parvus; pusio; l. Pige: parva; noget l.: minusculus; 2) af Antal: paucus; exiguus; 3) om Tid; for en l. Stund: parumper; (i) en l. Stund: paulisper; om en l. Stund: post breve tempus; 4) om Ubetydelighed: exiguus, levis; der er en l. Forskjel: parvulum differt. — Lidet, lidt: paulum, parvum, parvulum; ved et Adj. og Adv. udtrs. det ved Komparativ, f. E. l. fri: liberior, foran en Kompar. ved paulo, f. E. l. friere, paulo liberior, ved et Adj. udtrs. det undert. ved Adjektivets Sammensætning med sub, f. E. subiratus: lidt vred; submororus: l. guaven; subniger: l. sort; subodiosus: l. fortrædelig; subobscurus: l. mørk; l. før: brevi *el.* paulo ante; l. efter: brevi post; for l. si-

den: modo; nøjet med l.: parvo contentus; for l.: parum (af noget: alicuius rei); hvor l. end: quantulumcunque; saa l.: tantulum; saa l. som: non magis = lige saa lidt; jeg véd det lige saa l. som du: hoc tecum ignoro; saa l. — saa l.: non magis — quam; jeg bryder mig kun lidt om: parvi facio; tanti mihi est (om en Onde, som man maa finde sig i for at opnaa et Gode); l. efter l.: paulatim, sensim. — Lidenhed: 1) om Personer: brevis statura (*egt.*); min L.: parvitas mea; 2) om Ting: exiguitas, brevitas, tenuitas.

Lidenskab: animi motus; concitatio animi; studium; perturbatio animi; have L. for noget: impetu animi ad aliquid ferri; alicuius rei studiosissimum esse; i sin L.: fervore animi abreptus. — Lidenskabelig: ardens; acer; fervidus; l. Sindsbevægelse: concitatio animi; sætte én i l. Stemning: aliquem *el.* animum alicuius concitare; l. Beundrer: summus admirator; være l. Jæger: studio venandi ardere; l. Kjærlighed: amor ardens; at være l. forelsket i: aliquam deperire; amore alicuius flagrare; attraa l.: avere; som attraaer l.: avidus (rei alicuius); at være i l. Oprør (om Sindet): æstuare. — Lidenskabelighed: ardor; impotentia (vild).

Liderlig: libidinosus; dissolutus; en l. Person: ganeo; at være l.: heluari. — Liderlighed: mores dissoluti; vita libidinosa.

Liflig: dulcis, suavis. — Liflighed: dulcedo, suavitas.

Lig et: cadaver (fra den uhyggelige Side); corpus (med og uden Tilføjelse af mortuum); følge et L.: alicui exsequias ire; lægge et L. paa Baare (tilrette for at begraves): mortuum toro componere; vaske og salve et L.: aliquem pollingere; Gudinden for Ligene: Libitina, *Adj.*: Libitinensis. — Ligbaal: rogus, bustum. — Ligbaare: feretrum, lecticula, torus. — Ligbegængelse: funus, exsequiæ; overvære en L.: funeri operam dare; Omkostninger (i Gebyrer) ved L.: arbitria funeris. — Ligbleg: vepallidus. — Ligfærd: = Ligbegængelse. — Ligfald: morbus comitialis. — Ligfølge: pompa funebris. — Ligkiste: loculus; arca; sandapila (simpel); sarcophagus (af Kalksten). — Ligsang: carmen funebre; nænia. — Ligsten: cippus. — Ligtale: laudatio (funebris). — Ligtog: funus; pompa funebris; Ligtoget gaaer: funus ducitur; gaa i Spidsen for L.: funus ducere. — Ligtorn: clavus (morticinus). — Ligvers: carmen funebre; de øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst. *el.* Adj. funebris, f.E. Liglys: faces funebres; Ligklæder: vestes funebres.

Lig (*Adj.*): 1) similis (i Beskaffenhed); par (med Begreb af en Sammenligning, mest om Graden); æqualis (i Kvantitet, især om Ting); lige Børn lege bedst: similis simili gaudet; pares cum paribus facillime congregantur; 2) at være, blive sig selv l.: sibi constare. — Lige: I) *Subst.*: par; de ere hinandens L.: sunt pares inter se; en Mand, hvis L. ikke findes: qualis nemo unquam fuit nec erit; L. søger L.: se ovenfor under lige Børn lege bedst; gjøre L. for L.: par pari referre *el.* respondere; paria *el.* parem rationem facere (*sen.*); II) *Adj.*: 1) modsat skjæv: rectus, (baade horisontal og vertikal); directus (især om det lodret lige); æquus (horisontal); et Menneske med l. Væxt: homo rectus; en l. Front: æqua frons; danne en l. Front: frontem æquare; i l. Linie: recta; e regione; 2) i Udseende og Beskaffenhed: similis; æqualis; æquabilis (l. for alle); at gjøre l.: æquare, f.E. at gjøre et Arbejde el. Farer l. for alle: laborem, pericula æquare; sørge for at Lodderne ere af l. Antal o.s.v.: sortes æquare; slutte Forbund paa l. Vilkaar: foedus æquare; gjøre l. i Anseelse, Værd og ldg.: coæquare; optage én paa l. Vilkaar med sig selv: aliquem recipere in parem condicionem atque ipse sis; et l. Ægteskab: par connubium; Handlingen at gjøre l.: æquatio; paa l. Maade: æqualiter; 3) i Størrelse, Styrke, Grad: par (især i Sammenligning og Grad); æquus; kæmpe med l. Lykke: æquo Marte pugnare; i l. Grad: ex æquo; æque; at være l.: in æquo esse

el. stare; at være l. med én: alicui parem esse; aliquem æquiparare; at stille én l. med en anden (i sin Anskuelse): in æquo aliquem alicui ponere; aliquem alicui æquiparare; gjøre én l. med en anden: aliquem parem cum aliquo facere; gjøre noget ligt med noget: aliquid rei alicui assimulare; 4) l. i Alder: æqualis; eiusdem ætatis; 5) ved Deling: æquus; æquabilis; l. Deling: æquabilis partitio; æqua descriptio; 6) om Tal: par; 7) l. fem være lige: securum esse; in utramvis aurem dormire; III) *Adv.*; 1) om Retning: recta; recto itinere; l. frem: recta regione; l. for: e regione; se én l. i Øjnene: rectis oculis aliquem aspicere; at være l. imod noget: repugnare cum; som er l. tvertimod: contrarius; det er l. tvertimod: contra est; 2) om Lighed: æque; udtrs. ofte ved non magis, non minus, el. en Komp. med en Nægtelse; l. gamle: eiusdem ætatis; 3) om Tid og ved Talangivelse: = just; l. i Øjeblikket: ilico; statim; 4) ved Stedangivelse el. Aldersangivelse; l. til: usque (ad); l. fra: usque (ab); 5) ved Deling: æquis partibus, æquabiliter; dele l.: in æquas partes describere; 6) det ligger l. for Haanden: in promptu est; 7) ikke saa l.: non satis; non admodum. — Ligeaarig: æqualis (med én: alicui); eiusdem ætatis = ligealdrende. — Ligeartet: similis; eiusdem generis. — Ligedan: similis; undert. idem. — Ligefor: e regione; contra. — Ligefrem: 1) *Adj.*: a) om Tydelighed: apertus; simplex; b) om Oprigtighed: ingenuus, simplex; 2) *Adv.*: a) aperte; b) sine ambagibus; simpliciter; c) om Retning: recta; recta regione; directo. — Ligefremhed: ingenuitas, simplicitas, el. ved Adj. — Ligefuldt: non secus; nihilo minus. — Ligegyldig: 1) i Sind: a) dadlende: negligens; at være l.: negligere (ved noget: aliquid); b) uden dadlende Betydning: lentus, securus; l. ved noget: immotus aliqua re; at være l. ved noget: lente aliquid ferre; aliqua re non moveri; blive l.: neutram in partem moveri; 2) om en Person el. Ting: vilis, levis; han er mig l.: nullo est apud me numero; det er mig l.: est mihi tanti (om et Onde, som man maa finde sig i for at opnaa et Gode), nihil mea refert, nihil ad me, nihil curo; intet er mig mere l.: nihil mea minus interest. — Ligegyldighed: 1) a) incuria, negligentia; at vise L. ved: negligere, contemnere (aliquid); b) securitas; æquitas animi; 2) levitas; leve pondus. — Ligeledes: item, similiter; pari *el.* simili ratione *el.* modo; et ipse (et nyt Subjekt ved samme Prædikat); idem (samme Subjekt ved nyt Prædikat); han er der l.: ibidem est; l. fra Rom: indidem Roma; dette kan l. udledes derfra: hoc indidem duci potest. — Ligelydende: eisdem verbis conceptus, scriptus; eodem exemplo. — Ligelig: æquabilis, æquus. — Ligelighed: æquabilitas, æquitas (om Symmetri). — Ligemand: par (alicui, alicuius; meus, mihi), smlg. Lige. — Ligemeget: 1) *Adj.*: tantundem; det er mig l.: est mihi tanti (om et Onde, som man maa underkaste sig for at opnaa et Gode); nihil mea interest; nihil curo; 2) *Adv.*: pariter, æque. — Ligeoverfor: 1) om Modstrid: contra, adversus; 2) om Retning: e regione; contra; exadversum (baade Præp. og Adv.); exadverso (f. E. Byen: urbi, Floden: fluminis). — Ligesaa: 1) ved et Adj. el. Adv.: æque (ac, atque); non minus (quam); l. gal som han var: ut erat furiosus; hans Troskab varede l. længe han levede: fides eius vitæ æqualis fuit; i indse l. godt som jeg: juxta mecum omnes intelligitis; 2) *abs.*: eodem modo; non aliter; et ipse (med Gjentagelse af Prædikatsverbet, ved et nyt Subjekt med samme Prædikat); han gjorde l.: idem (eadem) fecit. — Ligesaadan: 1) eiusdem generis; eiusdemmodi; 2) = ligesaa. — Ligesaalidet: 1) *Adj.*: non plus; non amplius; 2) *Adv.*: nihilo magis; non magis; l. som: non magis quam (begge Dele benægtes). — Ligesaamange: totidem. — Ligesaameget: 1) *Adj.*: tantundem; 2) *Adv.*: non minus; l. som: non magis quam (begge Dele bekræftes). — Ligesaavel: non minus; l. som: nihilo minus-quam; quum-tum. —

Ligesindet: unanimus (enig og l.); similiter animo affectus; eodem animo *el.* sensu. — **Ligesom**: 1) *Adv.*: quasi (hvor det Ord, der følger, betegnes som billedligt el. mindre nøjagtigt), ut, tanquam; 2) *Konj.*: a) non minus quam; æque ac *el.* atque (= ligesaavel som); b) l. — saaledes: ut, sicut, quemadmodum (kun i en Forsætning) — ita, sic; c) naar det knytter et nyt Prædikat til samme Subjekt: idem, f.E. jeg afslog hans Tilbud ligesom jeg sagde: condicionem recusavi, idem dixi; d) naar det knytter et nyt Subjekt til samme Handling: idem atque, æque atque, f.E. han gjør l. du: facit idem atque tu; han sejrer l. du: vincit æque ac tu; e) om Tiden: = just; f) om et Forhold: prout; g) = det samme som: idem atque. — **Ligeud**: recta; directo. — **Ligevægt**: æquilibritas, libramentum, holde: servare; holde L. imod én: alicui parem esse; holde i L.: librare; bringe én ud af L.: animum alicuius perturbare; et Sind, der ikke kommer ud af L.: æquus animus. — **Lighed**: similitudo (i Beskaffenhed, med noget: alicuius rei); æquitas (for Loven); æqualitas (i Størrelse, Alder); æquabilitas (i Ære, Løn, Andel o.s.v.); indføre L. i Formue: æquare pecunias; som har L.: udtrs. ved Adj. el. Omskr., f.E. Mennesket har L. med Gud: homini cum deo similitudo est. — **Ligne** at: 1) *trans.*: a) l. noget med noget: aliquid cum aliqua re comparare, conferre; de ligne hinanden: sunt similes inter se; han ligner sin Fader: similis est patris; l. én i noget: aliquem æquare, alicui parem esse aliqua re; 2) *intrans.*: similem esse (*sgt.*); som ikke er at l. med: inferior, impar; dette l. ham ikke (*ovf.*): hoc ab illo *el.* moribus illius abhorret. — **Lignelse**: 1) om billedlig Fremstilling: simile; parabola; 2) om Lighed i Skikkelse: similitudo; i L. med: ad similitudinem. — **Lignende**: se lig; noget l. kan siges herom: eadem fere est ratio huius rei; have vi nogensinde hørt el. seet noget lignende: quid horum simile aut audivimus aut vidimus.

Ligge at: 1) om *Personer, Dyr*: jacere (l. ned, død, saaret, overvunden, hen); cubare (for at hvile); secubare (alene); l. tilbage: recubare; l. i el. paa: incubare, l. paa Æg: ovis incubare; l. tilbords: accubare; l. tilsengs: in lecto jacere *el.* cubare; l. paa Vagt: excubare; l. syg: ægrotare; l. paa Knæ: genibus niti; l. i det sidste Aandedrag el. for Døden: animam agere; l. paa Landet: rusticari; l. ude om Natten: extra domum (modsat hjemme) *el.* sub divo (under aaben Himmel) pernoctare; l. over paa et Sted: noctem subsistere; l. paa Lur: insidiari (efter én: alicui); l. i Vinterkvarter: hiemare; l. i Lejr: in castris esse; tendere; l. i Felten: in armis *el.* castris esse; l. skjult: latere; l. i Beredskab, tilrede: paratum esse; l. under for noget: alicui rei succumbere; l. paa Ryggen: supinum cubare; l. i Strid med: litem habere cum; l. én til Byrde: oneri alicui esse; l. for en Rejse: iter parare; l. paa den lade Side: desidere; lade noget l.: a) aliquid relinquere, non tollere; b) *ovf.*: aliquid relinquere *el.* negligere. 2) om *Ting*: a) om *Steder*: situm esse; jacere (*sjeld.*); l. nær ved: adjacere; l. under: subjectum esse; l. imellem: interjacere; l. paa en Høj og lgd.: colli impositum esse; som l. højt: editus; som l. laft: humilis, depressus; b) om et Skib; l. for Anker: in ancoris consistere, esse, ad ancoras stare; l. i Havn, paa Dybet: in portu, in alto stare; c) l. *hen* (om en Sag, Handel og lgd.): jacere; quiescere (om en Sag); om en Mark: cessare (l. brak); d) om Magtpaaliggenhed; der l. megen Magt *paa*: magni *el.* multum interest (mea, eius); l. paa Hjerte: cordi, curæ (alicui) esse; der l. ingen Magt paa: nihil refert, interest; e) om Beroen paa: situm *el.* positum esse in; det l. deri: res ea re continetur; hvori l. det: qua re continetur; quæ caussa est; unde *el.* qua re factum est? det l. alt til ham: omnia ex illo pendent; f) l. *i* el. *hos* noget; hvilken Betydning l. i dette Ord: quid hæc vox sonat? quæ est vis huius vocabuli? der l. noget skjult deri: aliquid subest quod occultatur; Skylden l. hos ham: is in culpa est; ofte ud-

trs. «som l. i» ved Gen., f. E. den Løn, som l. i Ros og Hæder: merces laudis et gloriæ; g) om hvad der gjemmes: esse, servari; h) det l. for Dagen: patet; det l. klart for alle: manifestum est; nemo non videt; i) l. fuld af: impletum esse; k) hvilket Hus vil der l.: qui tumultus orientur! — Liggen: accubitio (tilbords); ellers ved Verbet. — Liggende: 1) om Personer: jacens *el.* stratus (paa Jorden); cubans (i Sengen); supinus (paa Ryggen); accubans (tilbords) o. s. v., se Verbet; 2) om Steder: situs; 3) om Penge: otiosus (som ikke ere udsatte); 4) om hvad der gjemmes, som Sæd og lgd.: conditus; repositus. — Liggendefæ: thesaurus, res pretiosæ.

Lilie: lilium.

Lille: se liden.

Lim: gluten. — Lime at: glutinare; conglutinare (l. sammen); agglutinare (l. til). — Limning: conglutinatio. — Limstang: 1) *egt.*: calamus; 2) *ovf.*; løbe med L.: ludibrio haberi; frustra esse; lade én løbe med L.: alicui imponere.

Lind en: tilia. — Lindebast: philyra.

Lind (*Adj.*): mollis; gjøre l.: mollire, mitigare; om en Kvist og lgd.: lentus. — Linde at: levare, mitigare; laxare (Baand). — Lindre at: levare; mitigare (især Smerte, Sygdom); lenire og consolari (l. Sorg). — Lindring: 1) Handlingen: mitigatio, levatio; 2) det, som l.: levamentum, lenimentum; 3) jeg føler L.: dolor laxatur, remittit, levatur; du vil føle L. derved: tibi illa res erit levamento.

Lindse en: lens, *dem.*: lenticula.

Line en: funis; linea (tynd, især Fiskeline); dandse paa L.: ingredi per funem. — Linedandser: funambulus.

Lineal: regula.

Linie en: 1) *egt.*: linea; i lige L.: recta linea; afsætte efter en ret L.: lineare; 2) i Bøger: versus; versiculus; 3) i Krigssproget: ordo, acies; 4) som hører til den mandlige L.: agnatus, som hører til den kvindelige L.: cognatus. — Liniedandser: urigtig for Linedandser s. d. O.

Linned: linteum; carbasus (fint); af L.: carbaseus, carbasinus; linteus; klædt i L.: linteatus. — Linnedvæver: linteo. — Linnet: linteus; carbaseus; l. Klæder: vestes linteæ; carbasa (*Pl.*).

Lire en: lyra; spille paa L.: lyra canere; psallere.

List: 1) som Egenskab: astutia; 2) som listigt Paafund: ars; fraus; dolus; furtum (især Krigslist); versutia (i Handel). — Liste at: 1) *trans.*; l. noget fra én: furtim alicui aliquid auferre; l. ind: furtim inferre; 2) *reflex.*: a) l. sig et Sted hen: se aliquo surripere; furtim aliquo repere *el.* irrepere; l. sig bort: se subducere; l. sig: suspenso gradu incedere; l. sig fra én: se alicui surripere; *ovf.*, l. sig ind i éns Fortrolighed: in familiaritatem alicuius furtim se insinuare; b) l. sig til noget: furtim ad aliquid pervenire; ad aliquid arrepere; l. sig til at gjøre noget: furtim aliquid facere; c) l. sig paa (om Søvn og lgd.): obrepere, surrepere (alicui); d) l. sig til noget (til at tage noget): aliquid surripere. — Listig: callidus; astutus; versutus (i Handel). — Listighed: calliditas; smlg. List.

Liste en (Fortegnelse): tabula; index.

Literatur: literæ; monumenta literarum (især historisk L.); filosofisk L.: literæ de philosophia; paa Literaturens Mark: in literis; Kundskab i L.: cognitio literarum.

Liv: 1) Tilstanden at leve: vita; at nyde L.: vivere; vita frui; i Live: vivus, superstes; efter Livet: post mortem; komme til L. igjen: a) reviviscere; b) *ovf.*: animum recipere; bringe én til Live: ad vitam aliquem revocare; berøve én L.: vita aliquem privare; berøve sig L.: mortem sibi consciscere; lade Livet: vitam ponere; miste Livet: perire; dømme fra L.: capitis *el.* capite damnare; forbryde L.: fraudem capitale committere; betale med L.: morte *el.* capite luere; straffe paa L.: supplicio afficere; kæmpe paa L. og Død: ad internecionem concurrere; for Livs og Døds Skyld: in incertum vitæ mortisque casum; det gjælder L.: vita agitur; jeg vil ikke i levende L. gjøre

det: quoad vivam non faciam; 2) Maaden at leve paa: vita; vitæ ratio, udtrs. ofte ved Verbet, f. E. føre et kostbart L.: sumptuose vivere, føre et sparsommeligt L.: parce vivere, føre et hæderligt L.: honeste vivere o. s. v.; føre et indesluttet L.: vitam umbratilem degere; lucem non aspicere; føre et offentligt L.: in luce atque in oculis civium vivere; føre et Liv i Ro og Frihed: otiari; et L. fuldt af Uro og Bekymring: trepida vita; 3) om Levetid: vita; forkorte sit L.: vitam contrahere; mortem accelerare; forlænge L.: vitam producere; i mit L.: in mea vita; quoad vixi (vivam); tilbringe L.: vitam degere; 4) om Tilbøjelighed: summa voluptas; 5) Udtryk af kraftigt el. fyrigt Liv: vigor, alacritas; frequentia *el.* celebritas (paa et Sted); contentio (i Stemme); vis *el.* nervi (i Stil); ardor, vigor *el.* nervi (i Tale); der er ikke L. i Handelen: mercatura jacet; her er intet L.: omnia languent; én, som er uden L.: frigidus; languidus, lentus; at besidde L.: vigere; at mangle L.: frigere; languere; med L.: acriter, ardenter, nervose; uden L.: lente, frigide; 6) som den midterste Del af Legemet: corpus (medium); tage én om L.: medium aliquem arripere; *ovf.*; gaa én paa L.: aliquem urgere *el.* premere; comminus aliquem petere; bliv mig fra L.: apage! noli me tangere; at ville én paa L. (tillivs): aliquem petere (vi); som vil én tillivs: infestus; 7) som Underliv: alvus (Sæde for Fordøjelsen); uterus (Moderslív); venter; 8) = Levnetsbeskrivelse. — Livagtig: vivus, verus, germanus; *Adv.*: vere; det er l. ham: ipsissimus est (*kom.*); et l. Billede: vivus vultus; expressa imago. — Livbaand: cingulum, zona. — Livegen: servus; mancipium. — Livegenskab: servitus. — Livfuld: alacer; plenus vigoris; om Øjne, Bevægelser: argutus. — Livlig: vegetus; alacer; acer; l. Temperament: vividum ingenium; at være l. i Aand: animo vigere, smlg. livfuld. — Livlighed: se Liv 5. — Livløs: 1) som ikke har været begavet med L.: inanimus; 2) som har levet: exanimis; mortuus; 3) hvori der ikke ytrer sig fyrigt L: languidus; sine nervis. — Livsalig: amabilis, dulcis. — Livsbane: ratio vitæ; vita. — Livsfange: qui in custodia sempiterna tenetur. — Livsfangenskab, Livsfængsel: custodia sempiterna. — Livsfare: periculum *el.* discrimen vitæ (capitis); komme i L.: adire *el.* subire discrimen vitæ; udsætte sig for L.: morti se objicere; bringe én i L.: aliquem in discrimen vitæ adducere; være i L.: in summo discrimine versari; de vita periclitari. — Livsfarlig: qui discrimen vitæ habet *el.* affert; in quo vita agitur; undertiden capitalis (*sen.*). — Livsfrugt: fetus; partus. — Livsglad: lætus et alacer. — Livskraft: a) *egt.*: vis vitalis; 2) *ovf.*: vigor. — Livskraftig: vegetus; at være l.: vigere. — Livsophold: victus. — Livssag: caussa capitis. — Livsstraf: supplicium; poena capitalis; under L.: sub poena mortis; poena capitis proposita. — Livstegn: signum vitale. — Livstid: vita; vitæ spatium; i min L.: in mea vita; quoad vixi (vivam). — Livsunderhold: victus. — Livsvarme: calor vitalis. — Livvagt: corporis custodes; satellites; i Kejsertiden: cohors prætoria; prætoriani. De Sammensætninger med Liv-, som udtr. Ordets Betydning 4, gjengives ved Omskr. med Adjektiverne gratissimus *el.* præcipuus, f. E. min Livfarve: color mihi gratissimus; Sammensætn. med Livs- ved Hjælp af vita, f. E. der er intet Livshaab: nulla spes vitæ ostenditur, Livsgrændse: terminus vitæ, Livslede: tædium vitæ, jeg føler L.: tædet me vitæ, Livsytring: indicium vitæ o. s. v.

Lo en: area.

Lod: A) et L.: 1) som Vægt: semuncia; 2) L. paa en Vægt: pondus; 3) til Lodning: perpendiculum (især i Murerhaandværk); 4) af Faar: vellus; 5) som kastes: sors; at kaste L.: sortes conjicere; at kaste L. om noget: aliquid sortiri; kaste Lodderne i Stemmeurnen: sortes in urnam conjicere; sørge for at alle Lodder ere éns: æquare sortes; Loddet

kommer ud: sors exit; Loddet traf ham først: sors eius prima exiit; trække L.: sortem ducere, educere; B) en Lod: 1) den ved L. bestemte Del: sors, portio; 2) *ovf.* paa Skjæbnen: sors, condicio; tung L.: gravis condicio; uundgaaelig L.: necessitas; det falder i min L.: mihi contingit, obtingit; 3) have L. og Del i: participem esse (rei alicuius); ikke have L. og Del i: abesse a. — Lodde at: 1) om Lodkastning: sortiri (om noget: aliquid); 2) om Lodning; l. sammen: ferruminare. — Lodden: hirsutus, villosus. — Lodkastning: sortitio; ved L.: sorte, sortito; uden L.: extra sortem; bestemt ved L.: sortitus; vælge ved L.: sortiri; vælge ved L. istedenfor: subsortiri; Eftervalg ved L.: subsortitio (af Dommere); faa ved L.: sortiri; tilfalde én ved L.: sorte alicui evenire. — Lodret: directus ad perpendiculum; ad lineam; rectis lineis.

Lods: nauta locorum peritus.

Loft: 1) om den øverste Del af Huset: tabulatum; paa Loftet: in summa domo; 2) i et Værelse: tectum; camera (hvælvet); lacunar (tavlet L.); Gipsbeklædning paa et L.: tectorium; forsynet med tavlet L.: laqueatus; 3) til Korn: granaria (*Pl.*), til Hø: fenilia (*Pl.*). — Loftkammer: coenaculum. — Loftdække: tectorium.

Loge (paa Amfiteatret): podium.

Logere at: deversari (in domo, apud aliquem). — Logi: deversorium (Stedet); tage L.: deversari; tage ind for at logere: devertere (ad, in); give én L.: tectum alicui præbere.

Logik: logice; logica (*Pl.*); philosophia rationalis. — Logisk: rationalis.

Logre at: adulari (for én: alicui). — Logren: adulatio.

Lok: cirrus (naturlig); cincinnus (konstig). — Lokket: cincinnatus.

Lokke at: illicere; pellicere; inescare (ved Lokkemad); l. ud: elicere; l. frem: prolicere; l. hen til: allicere; lade sig l.: udtrs. ved Passiv af Verb. — Lokkemad: esca. — Lokkemiddel: illecebra (til noget: alicuius rei, undert. = Lokkefugl: illex). — Lokken: udtrs. ved Verbet. — Lokkende; *ovf.*: venustus (af l. Ydre); blandus (om Ting); amoenus (om en Egn); en l. Egenskab: illecebra, blandimentum, blanditia; at øve en l. Indflydelse: blandiri (f.E. paa Sandserne: sensibus); et l. Skuespil: illecebræ spectaculi.

Lomme en: kjendtes ikke; man benyttede enten en Fold i Togaen (sinus) el. en om Halsen hængende Pung (crumena), el. en Taske (loculus). — Lommetørklæde: sudarium. — Lommetyv: zonarius sector.

Loppe en: pulex.

Los en: lynx; som har Losøjne: Lynceus (af Argonavten Lynceus).

Losse at: navem exonerare. — Losning: exoneratio.

Lov en: A) som myndig Forskrift: lex; foreslaa en L.: legem ferre, rogare; give en L.: legem scribere, ponere, instituere; edicere (om Prætor); antage en L.: legem jubere *el.* accipere; forkaste en L.: legem antiquare; tilraade, fraraade en L.: legem suadere, dissuadere; afskaffe en L.: legem abrogare; bekjendtgjøre en L.: legem promulgare; sætte en L. igjennem: legem perferre; ifølge Lovene: legibus; gaa frem efter Loven: lege agere; uden L. og Dom: caussa indicta; efter L. og Dom: re judicata; holde sig til Lovens Bogstav: jus urgere (i Modsætning til æquitatem urgere: hævde Billighedens Fordringer); 2) som alm. Forskrift: præceptum; præscriptum; 3) som Tilladelse: venia, copia; give én L. til: copiam alicui facere (rei alicuius); jeg har faaet L. til: permissum mihi est; situs sum; uden L.: nulla auctoritate; L. til at rejse bort: commeatus; 4) paa Tro og Love: fide bona; ut inter bonos bene agi oportet. — Lovbefalet: lege præscriptus, constitutus. — Lovbegrundet: legitimus. — Lovbestemmelse: lex. — Lovbestemt: lege constitutus. — Lovbog: leges scriptæ; corpus juris. — Lovbud: lex; præceptum legis. — Lovbunden: lege alligatus, constrictus. — Lovformelig: legitimus. — Lovforslag: lex, rogatio; stille et L.: legem rogare, be-

kjendgjøre: promulgare, antage: jubere, forkaste: repudiare, faa antaget: perferre. — **Lovfortolker**: legis interpres. — **Lovfortolkning**: interpretatio legis. — **Lovgiver** en: legum lator *el.* auctor. — **Lovgivning**: legum latio, el. Omskr. med Verb. — **Lovgyldig**: legi consentaneus = lovhjemlet. — **Lovhjemmel**: auctoritas legis. — **Lovkyndig**: juris (*el.* jure) peritus *el.* consultus. — **Lovkyndighed**: juris scientia *el.* peritia. — **Lovlig**: 1) overensstemmende med Moralens Love: justus, rectus; 2) overensstemmende med borgerlige Love: legitimus, licitus; l. Næring: quæstus probus; 3) l. Undskyldning: justa excusatio; l. Grund: justa *el.* probabilis caussa; l. Fordring: æqua postulatio; l. Kald: jus; 4) *Adv.*: juste; lege; legitime; handle l.: lege agere. — **Lovlighed**: udtrs. ved Adj., undert. ved æquitas, convenientia cum lege; Ret og L.: jus et æquum. — **Lovløs**: 1) exlex (som staaer udenfor Loven og dens Beskjærmelse); 2) sine lege. — **Lovløshed**: licentia. — **Lovmæssig**: legitimus; legi consentaneus. — **Lovmæssighed**: convenientia cum lege. — **Lovstridig**: legibus repugnans; injustus; at være l.: legibus repugnare. — **Lovstridighed**: udtrs. ved Adj. — **Lovtrækker** en: calumniator. — **Lovskraft**; have L.: pro lege valere; give L.: jubere pro lege valere.

Lov en: 1) om Ros: laus, prædicatio, laudatio; Gud ske L.: gratia deo habenda est; 2) have godt L. paa sig: bene audire; ikke have det bedste L.: male audire; have slet L.: infamia ardere. — **Lovprise** at: prædicare; laudibus tollere, ornare, efferre. — **Lovprisning**: prædicatio. — **Lovsang**: hymnus; pæan (især til Apollo). — **Lovsynge** at: carmine *el.* cantu prædicare. — **Lovtale** en: laus; laudatio; prædicatio; holde L. over: laudare, prædicare; laudationem habere (over en død i en Tale). — **Lovtaler** en: laudator, prædicator.

Love at: 1) *trans.*: a) om Tilsagn: polliceri (især af egen Drift); promittere (især efter Anmodning); l. gjensidig: compromittere (retslig); fidem dare et accipere; l. højtidelig: sancte polliceri; l. med Haand og Mund: dextra data polliceri; l. lovformelig, bindende: spondere (alicui aliquid); l. beskyttende: recipere; l. at komme (= love sig bort): polliceri se venturum esse; l. at komme til Middag hos én: alicui ad coenam promittere; l. at komme til én: ad aliquem promittere; l. Erstatning for mulig Skade: damni infecti promittere; holde det, som man har lovet: fidem solvere, liberare; promissum servare; ikke holde, hvad man har lovet: promissum, fidem violare; l. Guld og grønne Skove: montes et maria polliceri; montes auri promittere; l. sin Datter bort til én: filiam alicui despondere, som er lovet bort: sponsa, pacta; at l. det bedste: α) *egt.*: benigne polliceri; β) = give det bedste Haab: optimam spem sui facere; optimæ spei esse; b) om Lovpris: laudare, collaudare, prædicare; laudibus tollere; 2) *intrans.*; at love for én: pro aliquo spondere, for noget: aliquid in se recipere; præstare (f.E. eventum: for Udfaldet); 3) *reflex.*; l. sig meget af én: optima quæque ab aliquo sperare; jeg l. mig intet godt af Sagen: metuo, quo res eruptura sit; jeg l. mig alt godt: omnia bona in spe habeo; l. sig bort: operam suam obligare (til en Forretning). — **Loven**: pollicitatio, promissio, el. ved Verbet.

Lude med Hovedet: caput demittere; om Træer, Mure og lgd.: vergere. — **Ludende**: pronus.

Lue en: flamma; staa i L.: flagrare; komme i L.: flammam concipere. — **Lue** at: flagrare (*egt.* og *ovf.*); om Øjne: ardere; om Kinder: rubore suffundi; luende Øjne: flammea lumina. — **Luerød**: flammeus.

Luft: 1) aër (især den nedre Del); æther (især den højere Del); aura (i Bevægelse); coelum (navnlig med Hensyn til Vejrligt og Klima); i fri Luft: sub divo, sub coelo; sund L.: coelum salubre; tung L.: gravitas coeli; usund L.: coelum pestilens; frisk L.: coelum purum, liberum; ren og klar

L.: -sudum; stige op i Luften: in, ad, sub auras assurgere; sublimem ferri (især om levende); snappe efter L.: auram captare; 2) L. som indaandes: spiritus; drage L.: spiritum ducere; betage én L.: spiritum alicui intercludere; 3) *ovf.*; skaffe én L.: aliquem expedire; laxamentum alicui afferre; give sin Vrede L.: iram erumpere; give sit Hjerte L. (ved Meddelelse): promere occulta pectoris; gaa i Luften: ad nihilum recidere; som er greben ud af Luften: vanus. — Lufte at: 1) *trans.*: ventilare (Korn); vento exponere; 2) *intrans.*: flare; det l. i Sejlene: vela vento inflantur. — Lufthul: spiraculum (*sen.*). — Luftig: 1) *egt.*: vento pervius, ventosus; 2) *ovf.*: ætherius. — Luftkastel; bygge L.: vana moliri. — Luftkreds: aër. — Luftning: lenis ventus, aura. — Luftrør: arteria, fistula. — Luftsyn: visus; species in coelo visa; natlige L.: visus nocturni. — De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Omskr. med Subst. el. Adj. ætherius, f. E. lufttom: aëre vacuus.

Luge en: fenestra.

Luge at: herbas inutiles evellere; sarrire. — Lugejern: sartor.

Lugt: 1) som Sands: odoratus; fin Lugt: sagacitas (især Hundenes); som sporer ved Lugten: sagax; odorus (*sen.*); at spore noget ved Lugten: aliquid odorari; sandse ved Lugten: olfacere; have en skarp L.: sagaciter olfacere; 2) L. som udstrømmer fra noget: odor; L. som udstrømmer fra Blomster: odor, qui e floribus efflatur; ubehagelig L.: gravis odor; jeg mærker det paa Lugten: illud mihi olet; give L.: se lugte; sætte L. paa: odorare. — Lugte at: 1) *trans.*: olfacere (aliquid); odorem (rei alicuius) percipere; 2) *intrans.*: a) olere; odorem reddere; redolere (stærkt); fragrare (godt); foetere (ilde); l. behageligt: suavem odorem spargere; b) l. til noget: odorem rei alicuius trahere; nares rei alicui applicare; aliquid olfactare; én, som har lugtet lidt til Filosofien: odoratus philosophiam; Handlingen at l. til: odoratio, odoratus; c) l. efter noget: aliquid olere. — Lugtende: olens; odorus *el.* odoratus (vellugtende); som frembringer l. Sager: odorifer; l. Sager: odores.

Lukke at: claudere (l. i), præcludere; l. til: occludere; l. Øjnene til: connivere; l. ind: admittere, intromittere; l. inde: a) én: occludere, includere aliquem; b) noget: custodire, sub claustro servare aliquid; l. ud: emittere; l. ude: excludere; janua prohibere; l. et Brev, en Kniv: epistolam, cultrum complicare; l. op: aperire; recludere; reserare (hvad der er lukket med Slaa); solvere (et Brev); resignare (et Segl); l. af for: præcludere (alicui); l. i Laas: obserare; lukkede Vinduer: fenestræ junctæ; Saaret har lukket sig: vulnus cicatricem duxit; l. ved Tilbygning: obstruere. — Lukning: udtrs. ved Verbet.

Lukke et: 1) *egt.*: se Gjemme; 2) holde én under Laas og L.: aliquem inclusum custodire; gjemme under Laas og L.: clausum servare.

Lumpen: vilis, sordidus; turpis (om Personer og Handlinger); spurcus (om Personer). — Lumpenhed: vilitas, turpitudo.

Lumsk: obscurus; tortuosus; perfidus (om Handling); dræbe én l.: aliquem jugulare. — Lumskhed: animus tortuosus, tectus.

Lun: 1) *egt.*: tepidus; qui frigus defendit (om Klæder og lgd.); 2) *ovf.* paa Personer: tectus, tortuosus. — Lunhed: 1) udtrs. ved Verbet; 2) animus tectus, tortuosus.

Lund en: nemus; lucus (indviet).

Lune et: 1) ingenium (vedvarende); libido *el.* studium (temporært); godt L.: hilaritas; ondt L.: tristitia; morositas; at være i godt L.: hilarem esse; at være i ondt L.: tristem *el.* morosum esse; efter L.: ex libidine sua; én, som har Luner: homo mobilis, inconstans, libidinosus; 2) som ytrer sig i Indfald og Tale: lepos; facetiæ; en Mand af L.: vir multo lepore; med L.: lepide; med Skjemt og L.: lepide et jocose. — Lunefuld: 1) dadlende: varius; libidinosus (især om Handling); inconstans; 2) rosende: lepidus; facetus; plenus le-

poris *el.* facetiarum. — Lunefænger en: homo morosus.

Lunge: pulmo; latera (Pl., hvor en Virksomhed anstrænger Brystet, f. E. at tale med gode L.: bonis lateribus); opkaste Lungen: pulmoneum vomitum vomere; ryste Folks Lunger: risu populum quatere. — Lungeagtig: pulmoneus. — Lungekar: ramex.

Lunken: 1) *egt.*: tepidus; egelidus (berøvet sin Kuldegrad); at være l.: tepere; blive l.: tepescere, tepefieri; gjøre l.: tepefacere; 2) *ovf.*: frigidus, segnis, remissus; at blive l.: frigescere; aliquid ex ardore remittere; gjøre én l. imod: aliquem alienare a. — Lunkenhed: 1) tepor; 2) frigus; studium remissum; drives med L.: frigere; med L.: languide, frigide. — Lunkne at: tepefacere.

Lur; ligge paa L.: speculari; in insidiis esse; insidiari (alicui: efter én); lægge sig paa L.: subsidere; staa paa L. (for at lytte): auscultare; gaa paa L. efter noget: captare, f.E. efter Arv: testamenta captare. — Lure at: 1) in specula esse; speculari (om Agtpaagivenhed); 2) *abs.*: auscultare; aures admovere; 3) l. paa én: alicui insidiari; 4) l. paa Begivenhederne: observare quid flat, tempora, res; l. paa en Lejlighed: occasionem captare, aucupari; l. efter: a) for at opnaa: captare; imminere in; b) for at opsnappe: excipere. — Luren: auscultatio; insidiæ; captatio; udtrs. hyppigst ved Verbet. — Lurendrejer: homo captiosus. — Lurer en: speculator; insidiator, el. ved Verbet.

Lurvet: pertritus *el.* pannosus (om Llæder); exilis; en l. Person (hvad Tænkemaade angaaer): homo spurcus.

Lus: pediculus.

Luske at: se Talemaaderne under liste.

Luslidt: tritus.

Lutter: 1) *Adj.*: a) om det, som er renset: purus; purus putus (i højere Grad); b) om det, som er ublandet: merus; nil nisi; 2) *Adv.*: = *Adj.* b. — Lutre at: purgare; lutret: pustulatus, purgatus. — Lutring: purgatio.

Luven; tage L. fra én: aliquem superare (i noget: re aliqua).

Luxus: luxuria (Tilbøjeligheden); luxus (som Handling el. Tilstand). — Luxusgjenstand: instrumentum luxuriæ.

Ly: udtrs. oftest ved et Verb., f. E. at være i L.: tectum esse; give L. imod: defendere a, contra; at søge L.: munimentum petere; give én L.: tectum alicui præbere. — Ly at; l. for Vinden, Regn og lgd.: ventum, imbrem defendere a.

Lyd: sonus, sonitus; fremitus (af flere Stemmer); crepitus (stærk L.); murmur (bruges især demonstratift, »denne Lyd«: hoc murmur, hvor der hentydes paa en af mange forskjelligartede Lyd, f. E. paa Vindens Susen, Havets Brusen, Biers Summen, Instrumenter o. s. v.); give L.: sonare, fremere, crepare; sonum edere, vocem mittere (give Lyd fra sig). — Lyde at: 1) om Tone: sonare; fremere (om Stemmer); l. stærkt: crepare, insonare; 2) om Adlyden: parere (især af Underdanighed og om vedvarende Forhold); obsequi *el.* obtemperare (frivillig); dicto audientem esse (tvungen); obedire (i enkelte Tilfælde, især frivillig); 3) saaledes l. Ordene: sic habent verba; som l. saaledes: in hanc sententiam; Brevet lyder: literæ his verbis scriptæ sunt; 4) det lyder utroligt: incredibile dictu est. — Lydelig: clarus; med l. Røst: clara voce; blive l.: clarescere. — Lydhør: auribus acutis; at være l.: acute audire. — Lydig: udtrs. ved Particip. af Verbet; være én hørig og l.: alicui obnoxium esse. — Lydighed: obedientia; obtemperantia; holde i L.: in officio continere; bringe til L.: ad officium revocare; vise én L.: = lyde én; nægte én L.: imperium alicuius detrectare. — Lydløs: tacitus; med l. Fjed: pede suspenso; være l.: silere.

Lyde en: vitium, mendum; at have L.: vitio laborare; fuld af L.: vitiosus, mendosus.

Lygte en: lanterna, laterna.

Lykke en (om en Mark): ager conseptus.

Lykke en (Knude): transenna; no-

dus; en Strikke med L. paa: laqueus.

Lykke en: 1) fortuna; successus (i en Ting); L. i Krig: fortuna belli; god L.: fortuna secunda *el.* prospera; res secundæ; slet L.: fortuna adversa; res adversæ; have Lykken med sig: fortuna prospera uti; rem bene gerere; have L. med sig i noget: successu prospero uti *el.* gaudere; ikke have L. med sig: fortuna adversa uti; fortunam adversam experiri; friste L.: fortunam tentare; friste sin L.: fortunam periclitari; ønske én til L.: alicui gratulari; Ønsken til L.: gratulatio; til L.: a) i Ønske: quod bene vertat! quod felix faustumque sit! feliciter quod agis! til L. med: macte, f.E. med din Tapperhed: virtute tua! jeg vilde ønske dig til L. med din T. hvis: juberem te macte virtute esse si; b) adverbialt: peropportune accidit (ut); feliciter evenit; at have mere L. end Forstand: feliciorem quam sapientiorem esse; han har gjort sin L.: in tuto sunt res eius; at kæmpe med vexlende L.: vario Marte pugnare; overmodig af sin L.: successu efflatus; paa L. og Fromme: temere; 2) om en enkelt lykkelig Hændelse bruges: felicitas, el. Omskr., f. E. han havde den L.: ei contigit; det var en L.: commode accidit; det er endnu en L.: in hoc incommodo peropportune accidit; det var en stor L.: peropportune accidit; 3) Lykken som Gudinde: fortuna; Lykkens Barn: filius fortunæ *el.* gallinæ albæ; Lykkens Slag: fulmina fortunæ. — Lykkedrukken: fortuna ebrius. — Lykkelig: a) om Personer: felix (*alm.*); fortunatus (med Hensyn til ydre Omstændigheder); beatus (som føler sig l.); b) om Ting: prosper; faustus; et l. Budskab: lætus nuntius; l. Omstændigheder: res prosperæ *el.* secundæ; l. Rejse!: bene ambula! at gjøre noget l. for én: alicui aliquid fortunare. — Lykkeligvis: prospere, feliciter; l. kom han: peropportune accidit ut veniret. — Lykkes at: 1) *pers.*: succedere; procedere; prospere evenire (med Hensyn til Udfald), f.E. mit Forehavende l.: coepta mihi succedunt *el.* coeptis meis succedit; 2) *upers.*: contingere, evenire. — Lykkespil: alea. — Lykkespiller: aleator. — Lykketræf: fortuna; casus; undert. alea. — Lyksalig: beatus. — Lyksaliggjøre at: beare. — Lyksalighed: beatitudo; beatitas; felicitas. — Lykønske at: gratulari; l. én til noget: alicui aliquid gratulari (ogsaa de aliqua re); l. én som Konge: regem aliquem salutare; lykønskende: 1) *Adj.*: gratulabundus; 2) *Adv.*: cum gratulatione. — Lykønskning: gratulatio (til noget: alicuius rei); bringe L.: gratulari. — Lykønskningsskrivelse: gratulatio literarum; sende én en L.: per literas alicui gratulari.

Lyn et: fulmen (nedslaaende); fulgur (lysende); *Adj.*: fulguralis, fulmineus; Lynet slaaer ned: fulmen cadit; truffen af L.: a) om en Person: fulmine ictus; fulminatus (*sjeld.*); b) om et Sted: de coelo tactus; at nedgrave en af Lynet truffen Gjenstand: condere fulmen. — Lyne at: fulgurare; fulminare; ogsaa fulgere, f. E. naar det l.: Iove fulgente; si fulserit; det lyner: fulgurat, fulminat, men hyppigere ved Omskr. med Subst.: fulgura micant, coruscant. — Lynen: fulguratio, fulminatio (begge *sen.*); fulminum jactus. — Lynglimt: fulgur. — Lynild: se Lyn. — Lynslagen: 1) *egt.*: fulmine ictus; de coelo tactus (om et Sted); 2) *ovf.*: attonitus. — Lynsnar: rapidus; fulmineus; *Adv.*: fulminis instar. — Lynstraale en: fulmen; at slynge L.: fulminare, fulmen jaculari. — Lynudtyder en: fulgurator.

Lyng: erica.

Lyre en: lyra; chelys (den opr. af Skildpaddeskallen forfærdigede L.); spille paa L.: lyra canere; psallere. — Lyrisk: lyricus. — Lyrespiller: lyristes.

Lys (*Subst.*): 1) candela (støbt L.); 2) lux (det fra et Legeme udstrømmende L.); lumen (det lysende Legeme); ved L.: ad lumina; arbejde ved L.: lucubrare; Arbejden ved L.: lucubratio; tænde L.: lumina accendere; henimod den Tid, man tænder L.: sub lumina; se Dagens L.: lucem

aspicere; 3) *ovf.*; bringe for Lyset: in lucem proferre; komme for L.: a) om en Person: prodire; b) om noget: aperiri; illustrari; deprehendi; give L.: lucem affundere; faa L. i noget: aliquid edoceri; føre én bag Lyset: aliquem fallere, inducere; verba alicui dare; lade sig føre bag Lyset: falli, decipi; staa én i Lyset: alicui officere; holde Lyset for én (*ovf.*): esse risui alicui; ludos alicui dare; staa sig selv i L.: sibi deesse; se noget i et urigtigt L.: perversam notionem rei alicuius habere; perverse rem aliquam mente concipere. — Lys (*Adj.*): 1) *egt.*: clarus; lucidus; luculentus (*digt.*); l. Nat: nox sublustris; l. Haar: crines flavi; det bliver l.: lucescit, lux oritur; det er l.: lucet; naar det er blevet lyst: luce orta; sove til l. Dag: in medium diem dormire; ved l. Dag: medio die; 2) om Sjælens Stemning: lætus; l. Forhaabninger: læta spes; have lyse Udsigter: omnia læta in spe habere; 3) et lyst Hoved: promptum ingenium. — Lysbringende: lucifer. — Lyse at: 1) *egt.*: lucere; splendere *el.* fulgere (med Glands); begynde at l.: lucescere; l. for én: lumen alicui præferre; 2) *ovf.*: lucere (om Berømmelse og lgd.); l. ud af: elucere, eminere e; l. Forbandelse over: exsecrari, detestari; l. i Kuld og Kjøn (et Barn): tollere; l. én i Ban: aqua et igni alicui interdicere. — Lysende: lucidus, splendidus; et l. Exempel paa Dygtighed: lumen aliquod virtutis; give et l. Exempel paa: lucidum exemplum rei alicuius edere. — Lyshaaret: flavus; flavis crinibus. — Lysestage: candelabrum. — Lysglimt: fulgur. — Lyshul: fenestra. — Lyslevende: vivus; det er ham l.: ipsissimus est (*kom.*). — Lysne at: lucescere. — Lysning: 1) Egenskaben: lux; 2) = Dagning: diluculum; 3) i el. for en Bygning: lumina (*Pl.*). — Lyspunkt: lumen; pars lucida. — Lyssky: lucifugus. — Lysside: 1) ved et Maleri: eminentia; 2) L. ved noget: commoditas; det har den L.: hoc commodi habet. — Lysstraale: radius.

Lyske: inguen; ilia (*Pl.*).

Lyst: 1) L. som føles ved noget: voluptas, gaudium, oblectatio; medføre L.: oblectationem habere; oblectare; finde sin L. i: aliqua re delectari; ex re aliqua voluptatem capere; libidinem habere in re aliqua; det er mig en L.: volup *el.* voluptati mihi est; Kjødets L. (sandselig L.): corporis libido; for sin L.: animi caussa; han har for sin L.: animi caussa habet; 2) L. som næres: libido (heftig L.); studium (*alm.*); appetentia (stærk L.); lad ham gjøre hvad han føler L. til: faciat quod libet; have L. til: cupere, optare, appetere; studio alicuius rei teneri; jeg har ingen L. til: tædet me, odi (aliquid facere); at faa L. til: concupiscere; stille sin L.: animum explere; en, som har L. til noget: cupidus *el.* studiosus rei alicuius; Lysten er forgaaet mig: udtrs. ved jam nolo *el.* fastidio (af Overmættelse); tæmme sine Lyster: sibi (animo) imperare; se coercere. — Lyste at: 1) *trans.*: cupere; 2) *upers.*; det l. mig: juvat me; animus meus fert; libet, collibitum est mihi. — Lystelig: hilaris, lætus. — Lysten: cupidus, avidus (efter noget: rei alicuius); at være l. efter noget: aliquid ligurire, appetere. — Lystenhed: cupiditas, libido. — Lystgaard, Lyststed: villa. — Lysthave: horti (*Pl.*). — Lysthavende: emptores. — Lystig: lætus, jocularis; være l.: animo hilari esse; gjøre sig l.: animum diffundere; gjøre sig l. over én: facetiis aliquem (aliquid) perstringere; aliquem irridere. — Lystighed: 1) hilaritas (om éns lystige Stemning); lætitia (som føles og ytres); facetiæ *el.* festivitas (i Indfald, Tale); 2) der herskede L.: omnia læta fuerunt; under alles overvættes L.: in summa omnium exsultatione *el.* lascivia. — Lystigmager en: scurra. — Lystslot: villa amoena. — Lystspil: comoedia. — Lystspildigter: poeta comicus. — Lystskov: nemus; de øvrige Sammensætninger med Lyst- (i Betydning: for sin Fornøjelse) udtrs. ved Omskr. med: animi *el.* delectationis caussa (institutus, factus o.s.v.).

Lystre at: parere (vedvarende), dicto audientem esse (alicui). — Lystren: obedientia, obtemperatio.

Lytte at: auscultare; subauscultare; l. efter en Samtale: sermonem captare. — Lytten: auscultatio.

Lyve at: mentiri; l. for én: apud aliquem mentiri; l. én noget paa: aliquid in aliquem ementiri; insimulare aliquem alicuius rei (aliquid fecisse); l. sig fri: mendacio se expedire; l. én død: ementiri aliquem mortuum esse; han l. som en Hest kan rende: homo mendacissimus est; hvor du kan l.: quam mendax es.

Læ: se Ly.

Læbe: labrum (superius: Overlæbe, inferius: Underlæbe); intet saadant kommer over hans L.: nihil tale exit ex ore illius.

Læder: corium; aluta (fint og garvet). — Lædersæk: uter; culeus (til Vin). — Lædertamp: scutica. De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Omskr. med Subst.

Lædske at: 1) *trans.*; l. én: aliquem reficere *el.* recreare; l. sin Tørst: sitim restinguere; l. Kalk: calcem macerare *el.* calcem accendere; 2) *intrans.*: = *trans.*; lædsket: recreatus; maceratus (Kalk). — Lædskedrik; give én en L.: potu aliquem recreare. — Lædskelse: 1) Handlingen: recreatio, refectio; 2) det, som lædsker: udtrs. ved Verbet. — Lædskende: reficiens, recreans. — Lædskning: udtrs. ved Verbet.

Læg (*Adj.*): indoctus. — Lægfolk: indocti; laici (*sen.*). — Lægmand: idiota; indoctus homo.

Læg en: sura.

Læg et: ruga; lægge i L.: complicare.

Læge at: sanare, curare; mederi (rei); som kan læges: sanabilis; som ikke kan læges: insanabilis. — Læge en: medicus. — Lægedom: 1) = Lægemiddel: medicamentum; 2) som lægende Kraft: vis medendi. — Lægedrik: potio medicata. — Lægehjælp: udtrs. ved Omskr. med medicus, f. E. skaffe én L.: medicum ad aliquem adducere; have L.: a medico curari; mangle L.: cura medici carere. — Lægekonst: medicina; ars medendi. — Lægekraft: vis salutaris. — Lægekyndig: artis medicæ peritus (ogsaa medendi peritus). — Lægemiddel: medicamentum; L. imod: remedium, medicina (alicuius rei). — Lægen: curatio. — Lægende: saluber, salutaris. — Lægetilsyn: cura medici. — Lægevidenskab: = Lægekonst; andre Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. el. Verbet.

Lægge at: A) *trans.*: 1) *egt.*: ponere, collocare (aliquid in loco aliquo); l. paa: imponere; l. fra sig: ponere; l. under: subjicere (f. E. Æg under en Høne: ova gallinæ), substernere (et Tæppe); l. ned: deponere; l. over: transmittere; l. ud: exponere; l. tilside: seponere; l. tilbage: reponere; l. tilrette: componere; disponere (ved Fordeling); l. sammen: componere; complicare (f. E. et Brev: epistolam, Klæder: vestes); 2) *ovf.*: a) *hvor en Bevægelse foregaaer*; l. i Orden: digerere, disponere; l. Baghold: insidias ponere, collocare; l. Besætning i en By: urbi præsidium imponere; urbem præsidio firmare; l. én i Kvarter hos én: aliquem apud aliquem collocare; l. Haand paa: a) *egt.*: manum imponere in; b) *ovf.*: *α*) paa én: manus alicui inferre; l. voldsom Haand paa én: vim et manum alicui inferre; *β*) l. Haand paa noget: aggredi rem; l. sidste Haand paa: extremam manum afferre (rei); l. én i Lænker: catenas alicui injicere; catenis aliquem onerare (*egt.*); in vincula aliquem conjicere; l. en By i Aske: urbem incendio delere; l. ned (for at sylte): condire; l. Vejen om ad: iter convertere ad; l. en Vej: viam facere, munire, ædificare; l. en Vej over et Bjerg: montem munire; l. Grundvold: fundamenta jacere; l. Æg: ova parere; l. i Jorden (Frø og lgd.): serere; l. et Skib op: navem subducere; l. et Skib ud: navem deducere; l. et Skib til Land: navem terræ (ad terram) applicare; l. Flaaden for Anker paa Dybet: classem in alto constituere; b) hvor der *ikke foregaaer nogen Bevægelse*; l. paa Hjerte: animo figere; l. én noget paa Hjerte: aliquem aliquid monere; alicui aliquid commendare; l. Raad op imod én: insidias alicui struere; l. et godt Ord ind for én: commendatione aliquem juvare; pro aliquo deprecari; l. for Dagen: ape-

rire, significare; prodere (hvad man helst vilde holde skjult); l. én et Spørgsmaal, Thema for: alicui ponere quæstionem, rem; jeg vil l. dig Ordene i Munden: subjiciam tibi quid dicas; l. én noget til Last: vitio aliquid alicui vertere; l. én for Had: in odium aliquem vocare; l. en Vane af: consuetudinem deponere; l. én Hindringer ivejen: alicui impedimento esse; alicui obstare (quominus); l. Vind paa: operam dare (rei alicui); l. op: comparcere; l. paa noget: pretium rei alicuius augere; l. megen Vægt paa noget: multum in re aliqua ponere; l. sammen til: conferre ad; l. til: a) *egt.*: addere, adjicere; b) Kreaturer og lgd.: alere, summittere; l. tilbage (Vej, Tid): conficere; l. ud: a) Penge for én: pro aliquo solvere, numerare (interim); b) om Fortolkning: interpretari; l. godt, ilde ud: in bonam, malam partem interpretari; l. ud som en Fejl: vitio vertere; l. Hænderne i Skjødet: a) *egt.*: compressis manibus sedere; b) *ovf.*: manum non vertere; desidere; B) *intrans.*; l. til: congelare, conglaciare; l. til Land: appellere, appelli; l. fra Land: solvere; e portu egredi; C) *reflex.*: 1) *hvor en Bevægelse foregaaer*; l. sig tilsengs: cubitum ire; l. sig tilbords: accumbere; l. sig ned: decumbere; l. sig tilbage: recumbere; l. sig for Anker: in ancoris consistere; l. sig i Græsset: in herba recumbere; l. sig paa Lur: subsidere; l. fra sig: deponere; 2) *uden at der foregaaer en Bevægelse*: cessare; conquiescere; relaxare *el.* remittere (om Smerte); considere (om Raseri, Skræk); Vinden l. sig: vis venti minuitur, cadit; bringe til at l. sig: sedare (f. E. Larmen: tumultum, Bølgerne: fluctus); l. sig imellem: se interponere; l. sig ud: corpus facere; l. sig ud med én: inimicitias *el.* simultatem cum aliquo suscipere; l. sig noget til: aliquid sibi parare *el.* comparare; l. sig efter noget: in aliquid incumbere; animum ad aliquid applicare; at have lagt sig noget til Bedste: rem, opes sibi paravisse.

Lægte en: longurius; regula.

Læk en: rima; faa en L.: rimam agere; fatiscere. — L æ k (*Adj.*): udtrs. ved Hjælp af Subst., f.E. at være l.: rimas ducere *el.* habere; blive l.: rimas agere. — L æ k k e at: rimam habere.

Lækat en: mustela.

Lækker: delicatus, suavis; unctus (give et lækkert Maaltid: unctum ponere [*digt.*]). — L æ k k e r b i d s k e n: cupedia (*Pl.*); pulpamentum. — L æ k k e r m u n d: homo gulæ fastidiosæ. — L æ k k e r m u n d e t: gulosus; at være l.: ligurire. — L æ k k e r m u n d e t h e d: udtrs. ved gula, f. E. tilfredsstille éns L.: gulam alicuius explere.

Lænd en: lumbus.

Læne at: 1) *trans.*: acclinare; applicare, f.E. l. en Stige op ad en Mur: scalas muro applicare; l. tilbage: reclinare; 2) *reflex.*: acclinari, se acclinare, applicare (ad, *Dat.*); inniti (in aliquem, alicui rei *el.* re aliqua, for at støtte sig). — L æ n e s t o l: hemicyclium; cathedra. — L æ n e t tilbage: reclinis (*digt.*); reclinatus.

Længde en: longitudo; proceritas (Personers, Træers); diuturnitas (en Begivenheds); spatium (Tidens, ogsaa longitudo, diuturnitas, longinquitas); i Tidens L.: tempore; procedente tempore; i Længden: in longitudinem; diu (om Tiden); efter Længden: per longitudinem; trække ud i Længden: 1) *trans.*: ducere, trahere; extrahere; 2) *intrans.*: moram habere; bevirke at noget trækker ud i L.: moram rei alicui interponere.

Længe: 1) om Tiden: diu; l. før, efter: multo ante, post; saa l. før: tanto ante; hvor l.: quamdiu (ogsaa: saa l. som); saa l.: tamdiu; l. siden: dudum, f. E. det er l. siden: dudum est (quod); det er l. siden jeg saa ham: diu illum non vidi; for l. siden: jam dudum, pridem (om det, der gaaer længere tilbage i Tiden); jam diu (om det, der har varet længe); for ikke l. siden: haud dudum, non pridem; for hvor l. siden: quam pridem? langt om l.: tandem; saa l. jeg lever: quoad vivam; saa l. til: donec, dum (om to paa hinanden følgende Handlinger; ved blot Angivelse af Tidspunktet: Ind., ved Angivelse af en Hensigt: Konj.); som varer l.: diuturnus; det varer

for l.: mora est; længere: diutius; trække l. ud: se Længde; ikke l.: jam non; ikke l. nogen: jam nullus, nemo; længst: diutissime; for l.: = forlænge siden; 2) l. nok (i Indrømmelse): sane.

Længes at: desiderio moveri; l. efter noget: aliquid desiderare; desiderio alicuius rei teneri; l. heftig: desiderio flagrare, confici; l. efter at gaa bort, komme hjem: cupere abire, domum redire. — Længsel: desiderium (ogsaa: Gjenstand for L.); føle L.: = længes; opvække L.: desiderium afferre, injicere, movere; opvække L. hos én: aliquem desiderio incendere; stille L.: desiderium explere; med L.: avide. — Længselsfuld: desiderio incensus, ardens; at være l.: desiderio flagrare; *Adv.*: avide.

Lænke at: catenis vincire; l. én: catenas alicui injicere; in catenas aliquem conjicere; lænket: vinctus, catenatus. — Lænke en: catena; lægge i L.: a) = lænke; b) in vincula conjicere; bryde sine L.: vincula rumpere; e vinculis se expedire; L. om Foden: compedes; som har L. om Foden: compedibus vinctus. — Lænkebunden: 1) *egt.*: vinctus; 2) *ovf.*: obstrictus, devinctus. — Lænkehund: canis catenarius.

Lærd: doctus; eruditus; literatus (især som har læst meget); en lærd: vir doctus; give sig en l. Mine: velle videri doctum; have en l. Mine: speciem doctrinæ præ se ferre; en l. Samtale: sermo de artium studiis institutus; lærde Studier: studia doctrinæ *el.* literarum; et l. Selskab: societas doctorum; l. Dannelse: eruditio. — Lærdom: 1) som besiddes: doctrina, eruditio; udmærke sig ved L.: scientia literarum excellere; han besad megen L.: erant in eo plurimæ literæ; uden L.: indoctus; med L.: doctus (*Adv.*: docte); 2) L. som gives: præceptum; give én en L.: alicui aliquid præcipere, alicui præceptum dare; 3) = Lære: doctrina; præcepta (*Pl.*).

Lære at: 1) om Undervisning, som gives: docere, erudire, instituere, f.E. l. én Videnskab: artes aliquem docere; artibus aliquem erudire (om et enkelt Fag: in); l. én Latin, Græsk: Latine, Græce aliquem docere; l. én at spille paa Cithar, blæse paa Fløjte: fidibus, tibia aliquem docere; han lærer i Rom: Romæ docet; l. offentlig: profiteri; om en Filosof bruges undert. Omskr. med: placere, videri, f. E. Zeno l., at der er: placet Zenoni esse; 2) om Belæring: docere, monere, probare, f. E. dette lærer, at Sagen er umulig: hoc probat id fieri non posse; dette l. at være forsigtig: hoc docet cautum esse; hoc nos monet ut cauti simus; som har lært af Erfaring: expertus; usu doctus; l. at kjende: cognoscere; det at lære én eller noget at kjende: cognitio (alicuius, rei alicuius); 3) om Undervisning, som modtages: discere (apud aliquem, ab aliquo); addiscere (l. til); ediscere (l. udenad); condiscere (fuldstændig); som har lært Latin, at spille paa Cithar o.s.v.: Latine, fidibus doctus; som har lært Krigstjenesten: militiam doctus; som ikke har lært noget: rudis, imperitus; 4) i Trusel; jeg skal l. dig at: jam faxo ne amplius libeat, placeat. — Lære en: 1) om Undervisning: a) Handlingen at lære én: eruditio, institutio; b) L. som gives el. modtages: disciplina; at være i L. hos én: in disciplina alicuius esse; sætte én i L. hos én: aliquem disciplinæ alicuius tradere; hvad der kan være Gjenstand for L.: res quarum disciplina est; 2) alt, hvad der læres ved Undervisning: disciplina; 3) Lære om noget (som Videnskab): doctrina; præcepta (*Pl.*); disciplina (især om et filosofisk System, f. E. den stoiske Lære: disciplina Stoicorum); 4) L. som Rettesnor: præceptum; give én en L.: alicui aliquid præcipere; en advarende L.: monitum, documentum, f. E. mit Exempel skal give den advarende L. at ingen: ego documento ero ne quis. — Læreaar: tirocinium; at have staaet sine L.: tirocinium ponere *el.* deponere. — Læreanstalt: ludus. — Lærebegreb: ratio; disciplina. — Lærebog: liber, in quo disciplina traditur, qui præcepta artis alicuius continet. — Lærebygning: præcepta (*Pl.*); disciplina. — Lærredigt: poëma didacticum. — Læredreng: alumnus, discipulus, f.E. hos en Skomager:

alumnus tabernæ sutrinæ. — Lære-embede: docendi provincia, munus; at beklæde et offentligt L.: profiteri. — Lærefag: disciplina. — Lærelyst: studium discendi. — Lærelysten: discendi cupidus. — Læremaade: docendi ratio. — Læremester: magister. — Læren: udtrs. ved Verbet. — Lærenem: promptus ad discendum; qui artem aliquam *el.* literas facile arripit. — Lærepenge: merces (f.E. for Übesindighed: temeritatis). — Lærer en: doctor (mest med Hensyn til Læregjenstanden); præceptor, magister; L. i de frie Konster: doctor liberalium artium. — Lærerinde: magistra; præceptrix (*sen.*). — Lærerig: salutaris; utilis (ad discendum); bonæ frugis plenus; alleslags l. Exempler: omnis exempli documenta. — Lærestol: cathedra. — Lærestykke: pensum; dictata (*Pl.*). — Læresystem: disciplina. — Læresætning: præceptum, placitum, dogma (filosofisk). — Læretid: tirocinium. — Lærling: discipulus; alumnus; tiro. — Lærvillig: docilis. — Lærvillighed: docilitas.

Lærke en: alauda; L. med Top: avis galerita.

Lærketræ: larix.

Lærred: linteum; af L.: linteus.

Læse at: 1) *egt.*: legere; lectitare (l. flittig); l. igjen: relegere; l. igjennem: perlegere; l. for: legere; l. i en Bog: librum legere; jeg har læst i Zenofon at: legi apud Zenofontem; læses meget: in manibus esse; 2) om Forelæsninger: docere, scholas habere. — Læsehest: qui se literis involvit. — Læselig: qui legi potest; meget l.: facilis ad legendum. — Læselyst: studium legendi. — Læsemaade: scriptura. — Læser en: lector; éns Læsere: qui aliquem legunt, f.E. Ciceros L.: qui Ciceronem legunt. — Læseverden: lectores. — Læsning: 1) Handlingen: lectio; udtrs. ofte ved Verbet, f.E. under L.: inter legendum; legens, det faldt mig ind under Læsningen: legenti mihi in mentem venit; 2) det, som læses: liber; 3) en Mand af megen Læsning: homo literatus; qui multa legit. De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af Verbet, f.E. Læsekonst: ars legendi; læseværdig: dignus, qui legatur.

Læspe at: stridere. — Læspende: blæsus; ore blæso.

Læsse at: onerare (f. E. vehiculum) onus imponere (vehiculo); l. noget paa én: aliquem re aliqua onerare, onus alicui imponere; l. af: exonerare; læsset: onustus. — Læsning: udtrs. ved Verbet.

Læst en: forma (sutoris).

Løb et: 1) om Bevægelsen: cursus (*alm.*); motus *el.* cursus (Himmellegemers); lapsus (Vandets); at have frit L.: libero spatio decurrere; Floden forandrer sit L.: fluvius in alium cursum deflectitur; 2) om Tiden: decursus; i Tidens L.: procedente tempore; i Løbet af: udtrs. ved Abl.; inden Løbet af: intra el. Abl. (in); 3) om Begivenheder: cursus; ordo (regelmæssigt L.); at lade noget frit L.: rem non impedire; det er Verdens L.: is est rerum humanarum cursus; det er Begivenhedernes L.: is est rerum ordo; is vertitur ordo; Tingene beholde deres L.: res ordine suo decurrunt; 4) gaa i Løbet: perire; absumi, consumi (især Penge); 5) brugt for «Væddeløb»: curriculum. — Løbe at: I) *trans.*, forekommer i nogle Talemaader: l. Væddeløb: cursu certare; l. én Kaarden gjennem Livet: aliquem percutere (gladio); lade én l. April: ludibrio aliquem habere; alicui imponere; l. Fare: periculum adire; jeg løber Fare for at falde: periculum est ne cadam; l. Storm paa en By: urbem vi oppugnare; jeg vil l. den Risiko: periculum rei faciam; l. en Dør ind: januam impetu frangere; l. én ind eller op: cursu aliquem assequi; l. én paa Døren: aliquem fatigare *el.* crebro interpellare; l. én forbi: aliquem cursu transire *el.* a tergo relinquere; l. én forbi i noget: alicui aliqua re præcurrere; l. sin Vej: fugere; aufugere; II) *intrans.*: 1) om Bevægelsen: currere; fluere (om en Flod, ogsaa currere); manare (om Taarer, Blod); l. ofte: cursare; cursitare; l. paa, imod: incurrere in; allidi ad (om et Skib); l. paa hinanden: concurrere; inter se collidere (om Skibe); l. ud: excurrere; egredi *el.* exire (om et

Skib); exire (om en Flod); profluere (om Vand); l. tilbage: recurrere; l. forud: præcurrere; l. frem: procurrere; l. frem og tilbage: concursare; l. til: accurrere; l. sammen: concurrere; l. til forskjellige Sider, hist og her: discurrere; l. omkring: circumcurrere; l. om: a) om et Hjul: circumverti; b) om et Skib: circumvehi, flectere, f. E. et Forbjerg: promontorium; c) om Solen: ferri, moveri circum; l. igjennem: percurrere, decurrere; l. bort: fugere, aufugere; l. over til én: ad aliquem deficere *el.* transfugere; lade l.: emittere; lade et Skib l. i Søen: navem deducere; l. efter én: aliquem (aliquam) sectari (*ovf.*); lade Munden l.: inconsiderate loqui; 2) *ovf.*: a) om Tiden: decurrere, labi; l. ud: exire, abire; det løbende Aar: annus vertens; b) om en Vej: ducere, ferre; c) om en Efterretning: manare; d) om et Kar: rimam habere; e) forbundet med en Præp. el. et Biord; l. *af*: *α*) l. af med noget: aliquid reportare; *β*) om Udfald; l. godt el. slet af: bene, male evenire, evadere; jeg gruer for, hvorledes dette vil l. af: horreo quo res eruptura sit; Øjnene l. *i* Vand: oculi suffunduntur; bevirke at éns Tænder l. i Vand: salivam alicui movere; l. *med*: *α*) f.E. Sladder, Rygter og lgd.: divulgare; *β*) l. med Limstangen: se Limstang; l. *op* (om Planter): cito crescere; l. *over*: redundare; l. *sammen* (om Melk): congelare; det er ikke at l. *til*: non adeo facile est; l. *ud* (om et Forbjerg og lgd.): prominere; det l. ud paa: spectat ad; det løber ud paa det samme: eodem res spectat. — Løbebane: spatium; curriculum (især *ovf.*). — Løbegrav: fossa. — Løben: cursus; concursatio (sammen, paa hinanden, frem og tilbage); decursus (ned); percursatio (omkring i); decursatio (omkring); discursus (fra hinanden, frem og tilbage); recursus (tilbage). — Løbepas; give én L.: aliquem dimittere (cum ignominia *el.* ignominiose); faa L.: cum ignominia dimitti. — Løber en: cursor; hemerodromus (Hurtigløber). — Løbsk: oestro percitus; løbe l.: subito furore abripi.

Løbe en: coagulum.

Løfte et: 1) Forsikringen hvorved noget loves: promissum, fides; give et L.: promittere, polliceri (se love); give gode Løfter: bene, benigne, prolixe polliceri; liberaliter polliceri; give én mange L.: multa alicui polliceri; holde sit L.: promissum *el.* fidem servare, solvere, persolvere; bryde et L.: promissum negligere, fidem violare; uden at være bunden ved L.: libera fide; kræve Opfyldelse af et L.: promissum exigere; gjensidigt L.: fides data et accepta; compromissum (retslig); 2) L. om Sikkerhed: fides publica; 3) L. til en Gud: votum; at være forpligtet ved et L.: voto teneri; at blive forpligtet ved et L.: voti compotem *el.* reum fieri (paa Grund af Ønskets Opfyldelse); som er forpligtet til Opfyldelse af et L. (paa Grund af Ønskets Opfyldelse): voti reus, damnatus; at gjøre et L.: votum facere; vovere; indfri et L.: votum solvere; 4) Handlingen at love: pollicitatio, promissio.

Løfte at: tollere, levare; l. i Vejret: extollere, sublevare; l. én til Skyerne: ad *el.* in coelum aliquem efferre *el.* tollere. — Løften: udtrs. ved Verbet. — Løftestang: vectis.

Løg et: cæpa, cæpe; allium (Hvidløg); bulbus (Blomsterløg el. som Kjøkkenurt); porrum (Porreløg).

Løgn: mendacium; det er L.: mentiris, mentitur; falsum est; du er greben i en L.: mendax repertus es; binde én en Løgn paa Ærmet: centonem alicui sarcire; en stor L.: grave mendacium. — Løgnagtig: mendax. — Løgnagtighed: vanitas. — Løgner: mendax; en stor L.: mendacissimus (= Løgnhals).

Løjbænk: torus, lectus, lecticula.

Løjer: jocus, lusus, jocularia (*Pl.*); gjøre L.: jocari, jocum movere, ludos facere; gjøre L. med én: aliquem ludificari; gjøre L. med noget: aliquid in jocum vertere; én, som gjør L.: joculator. — Løjerlig: ridiculus, festivus.

Løkke en: se Lykke.

Løn, Løndom; i L.: clam, occulte; som skeer i L.: clandestinus, occultus. — Løndør: pseudothyrum, ostium occultum. — Løngang: iter occultum; cuniculus (underjordisk L.). —

Lønkammer: secretum conclave. — **Lønlig**: clandestinus, occultus, absconditus. — **Lønvej**: via secreta, occulta; ad Lønveje: per fraudes, ambages.

Løn en (Træet): acer, platanus; af L.: acernus.

Løn en: 1) merces (for en vedvarende Tjeneste); pretium (for en bestemt Ting); remuneratio (som viser sig i Gjengjæld); faa L. for sin Tjeneste: habere operæ pretium; L. for en god, slet Gjerning: pretium recte, perperam facti; det er en net L., du yder mig: pulchram mihi gratiam refers; 2) præmium (= Belønning); 3) ofte = Straf: poena; fortjent L.: poena debita; forskyldt L.: merces. — **Lønne** at: 1) *egt.*: mercedem (alicui) dare *el.* persolvere; 2) præmio afficere; 3) poena afficere; 4) om Gjengjeld: remunerari; l. godt med ondt: beneficia maledictis pensare *el.* compensare; l. én slet: malam gratiam alicui referre; 5) l. sig: a) *egt.*: fructum reddere; som lønner sig: fructuosus; b) det l. sig Umagen: operæ pretium est; tanti est (om et Onde, som man maa underkaste sig for at opnaa et Gode). — **Lønning**: stipendium (til Soldater); merces.

Lørdag: dies Saturni *el.* extrema hebdomadis.

Løs: I) *Adj.*: 1) modsat fast: solutus; 2) modsat stram: laxus, solutus; med l. Hovedhaar: crinibus passis; 3) modsat fæstet: solutus; *ovf.*, at have en Skrue løs: male tutæ mentis esse; at være løs paa Traaden: pudicitiæ parum consulere; 4) modsat beskæftiget el. i Tjeneste: vacuus; l. og ledig: liber et vacuus; 5) modsat grundet: vanus, inanis; snakke l. og fast: dicenda tacenda loqui; 6) Talemaader, hvor Ordet nærmer sig Adv.; give én l.: aliquem dimittere, emittere; blive én l.: ab aliquo liberari; der er Ild l.: incendium ortum est; II) *Adv.*: udtrs. oftest ved et Verbum, f.E. bryde l.: a) *trans.*: evellere; b) *intrans.*: erumpere, effundi; gaa l. paa: invadere; in aliquem invehi (med Ord); storme l. paa: invehi in. — **Løsagtig**: impudicus, libidinosus. — **Løsagtighed**: libido; impudicitia (*sen.*). — **Løse** at: solvere (saavel et Baand som den el. det, der er bundet); resolvere (l. igjen, op); l. én af Lænker: vinculis aliquem exuere *el.* levare; l. én fra noget (en Forpligtelse og lgd.): aliquem re aliqua solvere; l. en Vanskelighed: difficultatem expedire; l. et Spørgsmaal: quæstionem persolvere, solvere; at l. én af: in locum alicuius succedere; lade én l. en anden af: aliquem in locum alicuius sufficere; l. hinanden af: per vices sibi succedere; l. Vagten af: milites de statione deducere. — **Løselig**: 1) = som kan løses; 2) modsat grundig: non satis accuratus; *Adv.*: leviter; gaa l. hen over noget: aliquid prætervolare. — **Løsen**: 1) = Løsning: udtrs. ved Verb.; 2) Krigsløsen: tessera. — **Løsepenge**: pretium redemptionis. — **Løsgive** at; l. en Fange: captivum emittere *el.* missum facere; l. en Slave: servum manumittere *el.* liberum esse jubere. — **Løsgiven**: emissus; manumissus. — **Løsgivelse**: emissio; manumissio. — **Løsgænger** en: vagus, gerro. — **Løsgængeri**: cessatio, desidia. — **Løskjøbe** at: redimere. — **Løskjøbelse**: redemptio. — **Løslade** at: dimittere; ikke l.: retinere. — **Løsladelse**: dimissio. — **Løsne** at: laxare, relaxare. — **Løsning**: udtrs. ved Verbet. — **Løsrive** at: distrahere, revellere; l. én fra: aliquem abstrahere *el.* avellere a; l. sig: avelli, om undergivne: deficere *el.* desciscere (ab aliquo). — **Løsrivelse**: abruptio, el. ved Verbet. — **Løssige** sig fra: renuntiare (aliquid). — **Løsøre**: supellex; ruta cæsa (i Retssproget).

Løv: frons; af Løv: frondeus; at være beklædt med L.: frondere; faa L.: frondescere (= løves). — **Løvbærende**: frondifer. — **Løvdækket**: frondeus; om Jorden: foliis stratus. — **Løvfrø**: rana arborea. — **Løvfuld, løvrig**: frondosus, frondeus. — **Løvhytte**: umbraculum; trichila. — **Løvkrands**: corona frondea. — **Løvtag**: tecta frondea. — **Løvværk**: frons. De øvrige Sammensætninger dannes saaledes ved Adj. eller undertiden ved Omskr. med Subst., f. E. **Løvfald**: tempus quo

folia decidunt; quo arbores foliis viduantur; Løvspring: tempus quo arbores frondescunt.

Løve en: leo, *Adj.*: leoninus. — Løvinde: leæna. — Løveunge: catulus leoninus.

Løverdag: se Lørdag.

M.

Maa: se maatte.

Maade en: 1) *egt.*: modus, ratio; paa denne M.: hoc modo, hac ratione; i lige M.: item; i nogen M.: aliqua ex parte; i alle Maader: ab omni parte; ikke paa nogen M.: minime; optage paa begge Maader: in utramque partem trahere; hvor det forbindes med et Adj., udtrs. det oftest ved et Adv., f.E. paa en hæderlig M.: honeste, paa en skammelig M.: turpiter; 2) = sædvanlig M.: ratio, mos, f.E. M. at leve paa: ratio vivendi; det er hans sædvanlige M.: hi sunt mores eius; paa sin M.: suo more; det er ikke min M.: non meum est; 3) om rigtigt Forhold: modus, moderatio; holde M.: modum servare *el.* adhibere; holde M. med noget: moderari (rei); holde M. i noget: temperare in; modum servare in; over M.: extra *el.* præter modum; med M.: moderate. — Maadehold: moderatio (i Handling); modestia (i Sind); mediocritas (især i Lidenskab); temperantia (som bestaaer i Fornuftens Herredømme over Begjærligheder); med M.: moderate, modeste. — Maadeholden: moderatus (i Handling); modestus (i Sind); modicus (i Nydelser); temperans (forsaavidt Begjerligheder beherskes); temperatus (især om det, hvori der viser sig Maadehold, f. E. en Tale, Brug); m. Lidenskaber: mediocritates (perturbationum). — Maadelig: 1) = maadeholden (*sjeld.*); 2) medius (især rosende); mediocris (mest dadlende, især om Kvalitet); modicus (mest dadlende, især om Kvantitet); exilis *el.* vilis (i Udseende og Stof); miser (især om Tilstand); m. Trøst: miserum solatium; m. Person: homo nequam; m. Helbred: valetudo infirma. — Maadelighed: 1) = Maadehold (*sjeld.*); 2) mediocritas, el. ved Adj. medius, modicus, se maadelig.

Maage en: mergus; fulica (maaske en Vandhøne).

Maal et: 1) Tingenes i Forhold til en Enhed bestemte Maal: modus (ogsaa abs. det rette M.); mensura (ogsaa M., hvormed der maales); fuldt M.: cumulus; med fuldt M.: cumulate; have i fuldt M.: abundare (re aliqua); Iagttagelse af det rette M.: moderatio; 2) om et stillet M.: a) *egt.*: finis, meta; sætte et M.: locum destinare, træffe: ferire, fejle: aberrare a; løbe til Maals: cursu certare; b) *ovf.*: propositum, consilium, destinatum; stille sig et M.: sibi proponere; jeg har det M.: mihi propositum est; det er Konstens M.: arti propositum est; naa sit M.: destinata efficere; propositum assequi; ikke naa sit M.: frustra esse, conatu excidere; 3) M. for noget: finis, terminus; bestemme M. for: terminum constituere, modum imponere *el.* statuere (rei alicui); 4) om Sprog: lingua, sermo; 5) om Stemmen: vox; kjende én paa hans M.: voce aliquem cognoscere; tabe Maalet: voce destitui; han tabte Maalet: vox eum defecit; at faa Maalet igjen: usum vocis recipere. — Maale at: 1) *trans.*: metiri; demetiri (m. af); dimetiri (m. ud); m. noget efter noget: aliquid re aliqua metiri *el.* terminare, judicare, æstimare; 2) *reflex.*; m. sig med én: a) i Kamp: certamen cum aliquo conserere; cum aliquo contendere; b) om Sammenligning: alicui se conferre; at kunne m. sig med én: alicui parem esse; ikke kunne m. sig med én: aliquo inferiorem esse; aliquem non æquare. — Maalestang: pertica. — Maalestok: 1) *egt.*: pertica; decem-

peda (en M. paa ti Fod til Landmaaling); 2) *ovf.*: pes, modus. — **Maaler** en: mensor. — **Maaling**, **Maalning**: mensio, dimensio. — **Maalløs**: elinguis, mutus; blive m.: obmutescere; være m.: vocis usu carere. — **Maalløshed**: udtrs. ved Adj.

Maaltid: coena; convivium *el.* epulæ (festligt); epulum (offentligt); tage Del i et offentligt M.: publice epulari; give et M.: convivium parare; indbyde til M.: ad coenam vocare *el.* invitare; give et M. for én: coena aliquem excipere; under Maaltidet: inter coenam; holde et godt M.: bene coenare; som har holdt M.: coenatus.

Maane en: luna; Maanen formørkes: luna deficit, laborat; M. tager til: luna crescit; M. tager af: luna senescit; M. skinner hele Natten: luna pernox est; *Adj.*: lunaris. — **Maaneformørkelse**: defectus lunæ; det er M.: luna deficit. — **Maaneløs**: lumine lunæ carens. — **Maaneskin**: lumen lunæ; det er M.: luna lucet; i M.: per lunam; Tiden, hvori intet M. findes: interlunium.

Maaned en: mensis; den første Dag i en M.: Kalendæ; den 5te og 13de (i Marts, Maj, Juli, Oktober den 7de og 15de): Nonæ, Idus; tre Maaneder: tempus trimestre; sex M.: tempus semestre; i Maanedens Begyndelse, Slutning: mense ineunte, exeunte; hver M.: singulis mensibus; for en M.: in mensem, el. ved Adj. menstruus, f.E. Levnetsmidler for en M.: cibaria menstrua. — **Maanedlig**: menstruus; *Adv.*: singulis mensibus. Sammensætninger dannes ved Hjælp af *Adj.* menstruus.

Maar en: meles (?).

Maaske: fortasse, forte (efter si, nisi, ne); forsitan (*Konj.*); nescio *el.* haud scio an (hvor der udtales en Formodning el. en beskeden Bekræftelse); hvor det bruges ironisk: nimirum.

Maatte en: teges, storea.

Maatte at: 1) om Nødvendighed, Trang: udtrs. ved necesse esse (om indre i Sagens Natur liggende Nødvendighed), debere (om ubetinget moralsk Forpligtelse eller Nødvendighed efter subjektiv Overbevisning), opus esse (om en af Omstændighederne betinget Nødvendighed); Gerundivum (om en Nødvendighed, der af sig selv fremgaaer af Forholdene), f. E. man maa dø: moriendum est, necesse est mori; man maa adlyde Loven: legi obtemperandum est; 2) hvor Umuligheden af Handlingens Undladelse fremhæves: udtrs. ved non posse non; non posse facere quin, f.E. han maatte blive rørt: non potuit non commoveri; jeg maa gjøre dette: non possum hoc non facere; jeg maa le: risum continere nequeo; 3) om Forpligtelse og nødvendig Fordring: udtrs. ved Hjælp af: oportere (Konj., Inf.), el. cogi, f.E. der maa være Spor: oportet exstent vestigia; det maa ske: fieri id oportet; vi maa ofte handle anderledes end: cogimur sæpe o. s. v.; hvor derimod Forpligtelsen kun udgaaer fra en indre Tilbøjelighed, udtrs. det alene ved Hovedverbet, f. E. jeg maa tilstaa: fateor; han maatte adlyde: paruit; 4) i Tilfælde, der tænkes som nødvendig Betingelse: udtrs. ved oportere el. Gerundiv., f. E. du maa gjøre det, hvis vi skulle være o.s.v.: hoc tibi faciendum est (hoc facias oportet) si futuri sumus; undert. udtrs. det ikke, f.E. eller jeg maa tage Fejl: aut ego fallor; det maatte gaa underligt til, hvis: mirum si, mirabor si; 5) om Formodning: udtrs. ved consentaneum *el.* necesse esse; videri; sine dubio o.s.v., f. E. han maa være syg: ægrotare videtur; han maa have seet: consentaneum est eum vidisse; 6) i Tilladelse: licere, f. E. du maa gjerne gjøre det: licet facias; 7) i Ønsker: udtrs. ved Konj., f. E. gid det maa gaa ham vel: valeat; 8) i Indrømmelse, Opmuntring, Befaling: udtrs. ved Konj. el. Imperativ, f. E. han maatte være ved godt Mod: bono animo esset; du maa ikke tro: cave putes; du maa ikke gjøre det: noli hoc facere; du maa ikke lade det komme dertil at: ne commiseris ut; 9) i Spørgsmaal: licere, f.E. maa jeg: licetne? 10) i Hensigtssætninger: udtrs. ved Konj., f.E. han gjør dette, for at jeg ikke maa tro: hoc facit ne credam; 11) i Gjenstandssætninger: udtrs. ved Konj. eller Infin., f.E. han bad om, at det maatte være ham tilladt: petivit, ut sibi liceret; han indrømmede, at

han maatte være ulykkelig: concessit eum miserum esse.

Mad: cibus (især naturlig Spise); esca (især konstig tillavet Spise); cibaria (*Pl.*); at lave M.: cibum coquere; sætte M. for én: cibum alicui apponere; sætte Maden paa Bordet: mensam epulis instruere; Maden er færdig: coena parata est; Maden smager ham: jucunde edit; Maden smager ham ikke: cibum fastidit. — Maddamp: nidor. — Made at: cibum ingerere (alicui). — Mading: esca. — Madlede: fastidium; at have M.: cibum fastidire. — Madmoder: hera. — Madvarer: cibaria (*Pl.*). De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst.

Maddike: vermis.

Madradse en: torus, culcita.

Mag; i M.: commode, lente; i Ro og M.: per commodum; fare i M.: lente procedere. — Magelig: 1) om Personer: piger, iners; 2) om Ting: a) om Bekvemhed: commodus; b) om Lethed: expeditus, facilis. — Magelighed: 1) inertia; 2) commoditas, facilitas; i M.: commode, facile.

Magasin et: horreum (stort); cella penaria (for Forraadet i Huset); apotheca (*sen.*).

Mage en: 1) hvor Begrebet af et Par er antydet: alter; 2) om Ægtefælle: conjux; 3) om Lighed: par (alicui, alicuius); som ikke fandt sin M.: cui nemo par inventus est; har man kjendt Magen: num quid simile vidimus? Krage søger Mage: similis simili gaudet. — Mage (*Adj.*): par, æqualis. — Mage at: efficere, instituere; at m. det saaledes, at: ita agere *el.* rem componere ut; committere ut; mag det saaledes at: fac ut. — Mageløs: unicus, singularis; *Adv.*: mire, mirifice. — Mageskifte at: commutare. — Mageskifte et: permutatio.

Mager: macer; at blive m.: macescere, macrescere, corpus amittere; yderlig m.: macie confectus; om Jord: aridus; om Tale: frigidus, jejunus (at være m.: frigere); om Kost, Indtægt: tenuis; om Trøst: levis. — Magerhed: macies; jejunitas; tenuitas; levitas, el. ved Adj. — Magres at: = blive mager.

Magiker en: magus. — Magisk: magicus.

Magistrat: magistratus.

Magnater: proceres, primores.

Magnet: magnes (lapis); lapis Magnesius.

Magt: 1) om Kraft til at virke: a) vis (*Sing.* og *Pl.*); af al M.: omni vi; omnibus viribus; at have M.: valere (viribus); b) bruges i nogle Talemaader *uegt.*; at holde ved M.: integrum servare; staa ved M.: valere; være uden M.: jacere; kjende ved M.: confirmare; ratum esse jubere (om offentlig Godkjendelse); der ligger M. paa: interest, refert, se magtpaaliggende; 2) om Handlefrihed: potestas; auctoritas; at have M. til: posse; give én M. til noget: potestatem *el.* auctoritatem aliquid faciendi alicui dare; det staaer ikke i min M., jeg har ikke M. dertil: hoc non est in potestate mea; saavidt det staaer i min Magt: quantum potero; quantum in me est (erit); 3) om Myndighed, Vælde: auctoritas (f. E. M. til at give Love: auctoritas legum ferendarum); potestas (M. ifølge lovlig Myndighed); potentia (især politisk Magt ifølge personlige Forhold og Omstændighederne); opes (M. ifølge personlig Indflydelse); imperium (Embedsmagt, saavel civil som militær, og især den hos en enkelt Mand forenede højeste civile og militære Magt, som ogsaa udtrs. ved: imperium et potestas); den højeste M.: summa res *el.* rerum; bemægtige sig den højeste M.: rerum potiri; han besidder den højeste M.: summa rerum penes eum est; den højeste M. i Krig: imperium; at have den højeste M. i Krig: cum imperio esse; at have M.: pollere; at have megen, større M.: multum, plus posse *el.* valere; faa større M.: opibus augeri; ingen M. have: nil posse *el.* valere, in nullo numero esse; at være i éns M.: in potestate alicuius esse; ikke være i nogens M.: sui juris esse; at faa noget i sin M.: re potiri; min M. gaaer ikke saavidt: tantum non possum; 4) om Krigsmagt: exercitus, copiæ; M. til Lands og til Vands: copiæ terrestres et maritimæ; 5) om en politisk M. (en Stat): imperium; regnum; 6) om misbrugt Magt: vis;

tage med M.: vi potiri; sætte M. mod M.: vi vim repellere. — **Magte** at: posse. — **Magtesløs**: 1) *egt.*: sine vi; viribus destitutus; invalidus; at være m.: viribus carere; 2) *ovf.*: a) at være m.: nil posse, valere; b) uden Virkning, Gyldighed: irritus. — **Magtfylde**: imperium; auctoritas. — **Magthaver**: dominus; Magthaverne i en Stat: potentiores; qui omnia tenent. — **Magtpaaliggende**: gravis; magni momenti; udtrs. i Reglen ved Hjælp af: interest, refert; det er mig ham, meget m.: mea, illius magni *el.* multum interest (hoc fieri, ut illud fiat; med Hensyn til: ad). — **Magtpaaliggenhed**: gravitas, el. ved Hjælp af Adj. — **Magtsprog** et: decretum pro auctoritate *el.* imperii jure; give et M.: pro imperii jure pronuntiare; lyde éns M.: imperio alicuius parere.

Maj: Majus (*Adj.*); den 1ste, 7de, 15de M.: Kalendæ, Nonæ, Idus Maiæ.

Majestæt: maiestas. — **Majestætisk**: augustus. — **Majestætsforbrydelse**: perduellio; maiestatis crimen.

Majoran: amaracus; Salve af M.: amaracinum.

Majoritet: maior pars.

Majtresse: amica; concubina; pellex (en gift Mands M.).

Makadamisere en Vej: viam glarea substruere.

Makrel: scomber.

Makulatur: charta inepta.

Male at: 1) m. paa Mølle: molere; 2) m. med Pensel: pingere (ogsaa *ovf.*); m. til: appingere. — **Maler** en: pictor. — **Maleri**: pictura (baade *abstr.* og *konkr.*); tabula picta. — **Malerisk**: picturæ similis. — **Malerkonst**: ars pingendi *el.* picturæ. — **Maletand**: dens molaris. — **Malning**: pictura (med Pensel), el. ved Verbet. — **Malstrøm**: vertex, gurges; fuld af M.: verticosus.

Malke at: mulgere. — **Malkespand**: mulctra, mulctrum. — **Malkning**: mulctus.

Malle en: 1) Fisken: silurus; 2) Redskabet: maa udtrs. ved hamus.

Malm: æs; metallum (enhver M.). — **Malmfuld** (*ovf.*): sonorus.

Malurt: absinthium.

Man: har intet tilsvarende Pron.; de vigtigste forskjellige Maader, hvorpaa det gjengives, ere: 1) Verbets passive Form, f. E. heraf indseer man: hinc intelligitur; man fik at vide: compertum est; man kan tro: credi potest; man foragter ham: contemnitur; man maa kæmpe: pugnandum est; 2) Verbets 2den Person i Konj. (i Betingelsessætninger, relative Sætninger, Opfordringer, Formaninger, Forbud, potent. Konj., Spørgsmaal om hvad der skal ske), f.E. man maa være tilfreds med hvad man kan udrette, og i alt, hvad man foretager sig, anvende alle sine Kræfter: quod facere possis, eo decet contentum esse et, quicquid agas, agere pro viribus; højere end man kan naa: altius quam quo ascendere possis; man skulde have troet: crederes; 3) Verbets 3die Person Plur.: a) ved Verber, der angive en Ytring el. et Udsagn uden Tilføjelse, f.E. man siger: aiunt; man troer: credunt; b) ellers med Tilføjelse af: homines, omnes *el.* vulgo; 4) Verbets 1ste Person Plur. (naar den talende medtager sig selv), f.E. man bør leve saaledes: ita vivere debemus; 5) quis, aliquis, quispiam med Verbet i Konj. (Konj. potentialis), f.E. man kunde sige: dicat aliquis; 6) tu (især »man selv»); 7) Omskrivning med res, f.E. man kan vente Krig: res ad arma spectare videtur; man var nær ved at komme op at slaaes: res a manibus haud procul abfuit; 8) anden Omskrivning, f.E. man foragter ham: contemptu laborat; man hader ham: in odio est; man beundrer hendes Skjønhed: pulchritudo illius admirationem movet; større end man havde ventet, formodet, haabet: maior exspectatione, opinione, spe; større end man kunde vente efter: maior quam pro; heraf kan man se: hinc apparet; man kan undre sig over: mirari licet; man er kommen i den Vane: in consuetudinem, morem venit; naar man iagttager disse Forskrifter, kan man leve herligt: hoc præscripta servantem licet magnifice vivere; naar man sejler ind i Havnen ligger Byen: in portum intranti urbs sita est; uden at man fornærmede ham: sine ulla injuria, nulla injuria lacessitus o.s.v.

Mand: 1) alm. om en Person: homo; en gammel M.: senex; en ung M.: juvenis; en M.: aliquis, quidam; alle M., hver M.: omnes; nemo non; M. for M.: viritim; til Mands: in singulos; alle som én M.: a) ad unum omnes; b) om Enighed: omnes uno ore; i Mands Minde: post hominum memoriam; jeg er ikke den M.: non is sum; jeg kjender min M.: non ignoro, quicum mihi res sit, quis illud fecerit, quis auctor sit; jeg arme M.: me miserum! en stakkels fattig M.: levis pauper; 2) i fysisk Henseende: mas; 3) i sjælelig Henseende og med Hensyn til Karakter og Opførsel: vir (især hvor personlige Egenskaber fremhæves), homo; vær M.: esto vir! vis dig som en M.: præsta te virum; at bære som en M.: virili animo ferre; en tapper M.: vir fortis; en lærd M.: homo doctus; jeg vilde ønske jeg var en M.: virum me natam vellem; falde som Mænd: virorum more pugnantes perire; 4) hvor Evnen til at gjøre noget fremhæves: udtrs. ved Omskr., f.E. jeg er M. derfor: me vide; et Ord en M.: ut dictum ita ratum est; han er M. derfor: ille nimirum est, qui hoc efficere possit; 5) en gift M.: maritus; min M.: vir meus; tage en M.: alicui nubere; 6) i Krigssproget: miles, vir, homo; 6) som Hjemmelsmand, Borgen: auctor; jeg skal være dig M. for: in me recipio; auctor sum; jeg har min M. for mig: certo auctore illud comperi. — Mandbar: puber (baade om Mand og Kvinde); nubilis (kun om en Kvinde); at blive m.: pubescere. — Mandbarhed: pubertas. — Manddom: 1) om Alder: ætas virilis = Manddomsalder; 2) om Egenskab: virtus. — Manddrab: homicidium; nex. — Manddraber: homicida. — Mandefald: strages. — Mandfolk: vir, mas. — Mandhaftig: virilis; et m. Fruentimmer: virago. — Mandhaftighed: fortitudo, virilitas. — Mandig: virilis, fortis; masculus (især digt.). — Mandighed: virtus; fortitudo. — Mandkjøn: sexus virilis; secus virile (indekl.). — Mandlig: virilis; masculus (af Mandkjøn); m. Alder: ætas constans, firmior; m. Stemme: vox gravior. — Mandsdragt: vestis virilis. — I Mandsminde: post hominum memoriam. — Mandsmod: animus virilis. — Mandshøj: hominis altitudine; være m.: altitudinem hominis æquare. — Mandskab: copiæ *el.* manus (i Krig); remigium *el.* socii navales (paa et Skib); classiarii (paa en Flaade); det unge M.: pubes; juventus. — Mandslinie: udtrs. ved Hjælp af agnatio; som hører til M.: agnatus. — Mandstugt: disciplina; holde streng M.: severa disciplina exercitum (milites) coercere *el.* habere. — Mandtal: recensio; recensus (*sen.*); holde M.: recensere (f.E. equites: over Rytterne). — Mandvoxen: nubilis.

Mandag: dies lunæ.

Mandel: 1) Frugten: amygdalum; 2) paa Halsen: tonsilæ.

Mane at: 1) om Krav: poscere (aliquem aliquid); monere (om en Kreditor); 2) m. de døde frem af Graven: mortuos excitare; animas sepulcris excire; m. Maanen ned fra Himlen: lunam coelo deripere cantu.

Maner: 1) Maaden at være paa: mos, ratio; hvad er det for en M.: qui istic mos est? 2) = Fagter.

Mange: multi; m. Folk: magna multitudo, magnus numerus hominum; multi homines; m. Penge: magna vis pecuniæ; m. af Soldaterne: multi militum; hvor m.: quot? hvor m. Gange: quoties? m. Gange: sæpe; sæpe numero; sæpius; paa m. Steder: multifariam; saa m.: tot; ligesaa m.: totidem; saa m. som: quot; saa m. Hoveder, saa m. Sind: quot homines (capita) tot mentes; m. flere: multo plures; overmaade m.: permulti; m. Gange større: multis partibus maior; temmelig m.: bene multi; mangen (mangt): non nemo; non nullus; multi. — Mangeaarig: multorum annorum. — Mangeartet: multiformis. — Mangefarvet: multorum colorum. — Mangefold: multiplex. — Mangehaande: multorum generum. — Mangehovedet: multorum capitum. — Mangekantet: multangulus. — Mangeslags: multorum generum; multiplex. — Mangfoldig: 1) som er af mange Slags: varius; multiplex; 2) om Antal: multi; m.

Gange: sæpius. — Mangfoldighed: varietas. — Mangfoldiggjøre at: multiplicare. — Mangfoldiggjørelse: multiplicatio.

Mangel: 1) M. paa noget: penuria; inopia (rei alicuius); at have, at lide M. paa: laborare penuria *el.* inopia (rei alicuius); egere (re aliqua, rei alicuius, bruges om M. paa noget nødvendigt); carere (re aliqua, M. paa noget behageligt); M. paa Penge: difficultas nummaria; der er ingen M. paa: non deest (desunt); i M. af: a) om Kjendsgjerningen: quia deest, non adest; b) om Antagelsen: si desit; at afhjælpe en M.: levare inopiam; 2) Tilstanden at være i Nød: egestas; inopia; at falde i M.: ad inopiam redigi; 3) M. ved noget: vitium. — Mangelfuld: mancus, vitiosus, mendosus; lacunosus (især som indeholder Huller); at være m.: vitiis laborare. — Mangelfuldhed: vitiositas. — Mangle at: 1) *trans.*: egere, indigere, carere, se have Mangel; 2) *intrans.*: a) om Personer: desiderari; b) om Ting: deesse, desiderari; det m. paa alt: omnia desunt; fra min Side skal intet m.: a me nihil deerit; ego non deero. — Manglende (som ikke er tilstede): qui deest.

Manke en: juba; med M.: jubatus.

Manuskript: liber manuscriptus; codex.

Manøvre en: decursus, decursio; der blev holdt en M.: decursum est in armis. — Manøvrere at: in armis decurrere.

Marienglas: lapis specularis.

Marine: res maritima *el.* navalis. — Mariner en: epibata.

Mark: 1) *egt.*: ager (Jord benyttet til Agerdyrkning el. Græsning; Markerne, som høre til en Kommune); campus (fri og flad M., ogsaa *ovf.*, f.E. Ærens M.: honoris campus, derimod paa Literaturens M.: in literis); arvum (Sædemark); paa fri M.: sub divo; 2) i Krigssproget; rykke i Marken: ad bellum proficisci; rømme M.: fugere; beholde M.: vincere; slaa af M.: fundere. — Markarbejde: opus rusticum. — Markfrugter: fruges. — Markmus: mus agrestis. — Markskjel: limes; terminus (materielt). — Markskriger: circumforaneus, circulator. — Andre Sammensætn. dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj. agrestis, agrarius (især lex agraria: Lovforslag om Markuddeling til de fattige Borgere, hvoraf agrarii: Folk, som ønskede en saadan Lov).

Marked: mercatus; nundinæ (ugentligt); rejse til M.: mercatum obire; bringe til M.: aliquid in forum venale afferre; holde M.: mercatum habere; bestemme et M.: mercatum indicere; Kjøbslaaen paa et M.: nundinatio. — Markedsdag: nundinæ. — Markedsplads: nundinæ; forum. — Markedstid: nundinum (især i Forbindelse med trinum: den Tid af idetmindste sytten Dage, som omfattede tre Torvedage).

Marketenter: lixa.

Marmor: marmor; af M.: marmoreus (ogsaa marmorhvid). — Marmorarbejder: marmorarius; faber marmorarius (*sen.*). — Sammensætninger dannes ved Adj. marmoreus, f. E. Marmorbrud: lapicidina marmorea.

Marsch: iter; paa Marschen: in itinere; en Hær paa M.: agmen; agmen quadratum (med Bagagen i Midten); fremskynde M.: iter maturare; rette M. til: iter convertere ad; sætte sig i M.: iter ingredi; castra movere *el.* signa convellere (fra Lejr). — Marschere at: iter facere; m. bort: discedere; castra movere; m. hurtig ned fra: decurrere ex; m. op ad: succedere in; m. ned paa: degredi in. — Marschfærdig: itineri paratus; gjøre sig m.: iter parare; vasa colligere (i Krigssproget). — Marschorden: agmen, ordo.

Marsvin: delphinus, delphin.

Marter: cruciatus; tormentum. — Marterknegt: tortor. — Martre at: excruciare; torquere (paa Pinebænken); *ovf.*: vexare, cruciare.

Marts: Martius (*Adj.*, mensis M.); den 1ste, 7de, 15de M.: Kalendæ, Nonæ, Idus Martiæ.

Martyr: udtrs. ved Omskr., f.E. som var en M. for: qui mortem obiit pro og lgd.

Marv: medulla; det gik mig gjennem M. og Ben: per ossa cucurrit

(om Frygt, Gysen), intimum pectus mihi commovit (om Medfølelse); fra Marven af: medullitus.

Mase at: ad minutiam redigere; contundere.

Maske en: 1) *egt.*: persona; larva (*sen.*); med M. paa: personatus; 2) *ovf.*; tage Masken af: se prodere; animum suum aperire; tage M. af én: pellem alicui detrahere; under Venskabs M.: specie *el.* simulatione amicitiæ; under M.: tecte; det er en M.: fraus subest; aliquid tegitur; 3) M. i et Garn: macula; med fine M.: rarus. — Maskere (*ovf.*): speciem obducere (rei); tegere (dolo).

Maskine en: 1) *egt.*: machina; machinatio; tolleno (til at hæve noget); 2) som Kogemaskine el. lgd.: authepsa.

Masse en: 1) massa (sammenhængende), moles (stor M.); 2) om et Antal, Mængde: multitudo, magnus numerus, magna vis *el.* copia (især Penge el. enkelte Ting); i M.: cumulate; at have i M.: abundare (re aliqua); 3) den store M.: vulgus. — Massevis: acervatim.

Massiv: solidus. — Massivhed: soliditas.

Mast: malus (ogsaa Mastetræ); klattre op i Masten: malum scandere.

Mastixtræ: lentiscus.

Mat: 1) *egt.*: languidus; lassus (af noget); at være m.: languere (ogsaa *ovf.*); blive m.: languescere; defetisci, deficere; gjøre m.: languefacere; 2) *ovf.*: languens *el.* languidus (om Øjet); jejunus, frigidus (om Tale; at være m.: frigere); iners (om Vers); languidus (om Stemme); obscurus (om Lys). — Mathed: languor; lassitudo. — Matte at: languefacere; fatigare (ved Anstrængelse); defatigare (m. aldeles); mattes: = blive mat.

Materialier: materia (til Bygning); res (til et Skrift, en Tale).

Materie en: 1) som Stof: materia (es); 2) som Æmne: res; argumentum; 3) i Bylder, Saar: pus.

Mathematik: mathematica. — Mathematiker: mathematicus.

Matras: se Madradse.

Matros: nauta; remex (paa Krigsskibe). — Matrostjeneste: ministerium nauticum.

Matte en: se Maatte.

Mave en: venter (som Legemsdel); ventriculus *el.* venter (som den, der optager Maden); stomachus (med Hensyn til Fordøjelsen); uterus (med Hensyn til Foster); alvus (som Kanal). — Mavepine: tormina (*Pl.*). — Mavesygdom: morbus cardiacus; som lider af M.: cardiacus, stomachicus.

Med: I) *Præp.*: 1) om en *Forbindelse, Tilslutning*, ovh. Forhold til en Person: cum; med mig: mecum (saaledes: te-, se-, nobis-, vobis-, quibus-, qui-, quo-cum); at holde m. én: a parte alicuius *el.* ab aliquo stare; følge m. én: aliquem comitari; 2) hvor der angives *Redskab*, *Middel*, det, hvormed noget forsynes og lgd.: udtrs. ved Abl.; 3) om *Maade*: a) hvor Subst. er forbundet med et Adj., Pron. el. Genitiv: udtrs. ved Abl.; b) hvor Subst. betegner en Egenskab: udtrs. ved det til Subst. svarende Adv., f. E. med Klogskab: sapienter, med Maade: moderate, med Grusomhed: crudeliter; c) i andre Tilfælde: ved per, f. E. med Magt: per vim (ogsaa vi), med List: per insidias, med den største Vanære: per summum dedecus, dog, med Flid: de industria, med Villie: volens, med Vidende: prudens, med Glæde: lætus, med det gode: cum bona gratia, med din Tilladelse: pace tua; sejle med Strømmen: secundo flumine navigare; med den Betingelse: sub ea condicione, ita (ut); med Tiden: tempore procedente; med det første: propediem, mox; se iøvrigt vedkommende Subst.; 4) hvor det knyttet til et Verbum *el.* Adj. betegner et *Forhold* til en Ting: se Verbet el. Adj., f.E. at være tilfreds med noget: aliqua re contentum esse; behæftet med Gjæld: obæratus o.s.v.; 5) hvordan er det med dig?: a) om Helbredstilstand: ut vales? b) om ydre Stilling: quo loco sunt res tuæ? med mig er det en anden Sag: mea ratio alia est; det bliver bedre med ham: a) om Helbred: melius fit ei; b) om ydre Forhold: res eius meliore loco esse coeperunt; 6) langs med: secundum; sejle langs med: legere; 7) = iblandt: inter, in, f. E. han var med de første: inter primos; 8) med min-

dre: præterquam si; nisi; med mindre maaske: nisi forte. II) *Adv.*: udtrs. ved Hjælp af Verbet, hvortil det hører, f.E. det er mig ikke med: res mihi displicet; Lykken gaaer ham med: fortuna illi obsecundat, adspirat. — Med-, Medarbejder: (operæ) socius. — Medarving: coheres; indsætte én til M. med en anden: ascribere aliquem heredem alicui. — Medbejler: æmulus; rivalis (i Kjærlighed); competitor (til et Embede); at være éns M.: alicui æmulari; de ere hinandens M.: inter se æmulantur. — Medbejlen, Medbejleri: æmulatio. — Medborger: civis. — Medbringe at: adducere (én); afferre (noget). — Medbør: ventus secundus; have M.: pede æquo navigare; vento secundo uti. — Meddelagtig: particeps, se delagtig. — Meddele at: 1) om Delagtiggjørelse, saavel i noget som i Tanker: communicare (aliquid cum aliquo); m. hinanden noget: aliquid inter se communicare; 2) om Underretning: aliquem certiorem facere (de); 3) m. sig til én: pectus alicui aperire; occulta pectoris alicui aperire *el.* promere. — Meddelelse: 1) communicatio; 2) nuntius. — Meddiscipel: condiscipulus. — Medejer en: socius, consors. — Medfange en: socius captivitatis. — Medfart: tractatio; fornærmelig M.: contumelia; mild M.: clementia; grusom M.: crudelitas o. s. v.; bruge M. med: tractare; accipere (med et Adv.). — Medfødt: insitus; innatus. — Medfølelse: humanitas, misericordia. — Medfølende: humanus, misericors. — Medfølgende: adjunctus; additus. — Medfør; i M. af: secundum, ex, pro. — Medføre at: afferre. — Medgaa at: consumi; absumi. — Medgang: res secundæ; fortuna secunda; have M.: fortuna secunda uti. — Medgift: dos; som har faaet stor M.: dotata; som ingen M. har faaet: indotata; give M.: dotare; som er faaet i M.: dotalis. — Medgive én en Ledsager: comitem alicui addere; m. én noget: alicui aliquid dare, quod secum ferat. — Medhersker en: socius imperii. — Medhjelper en: adjutor; socius; minister (underordnet); assessor (én af en Prætor, Statholder, Dommere valgt M. for Retten). — Medhjelperske: adjutrix, socia, ministra. — Medhold: comprobatio; give noget M.: probare, comprobare aliquid; give én M. i: alicui (aliquid, de) assentiri; finde M.: probari, hos én: alicui placere (om en Ting), el. ab aliquo comprobari; han fandt M. hos alle: omnes ei assensi sunt. — Medhustru: pellex; concubina. — Medinteressent: socius. — Medkavtjonist: consponsor. — Medlem: socius; sodalis (af et Kollegium). — Medlidende: misericors. — Medlidenhed: misericordia; føle M. med: miserari (aliquem); jeg føler M. med ham: miseret me eius; opvække M.: a) om Ting: misericordiam habere; b) om Personer: misericordiam movere; af M.: misericordia motus, tactus. — Medlærling: condiscipulus. — Medmenneske: alius homo. — Medregent: socius imperii. — Medregentskab: societas imperii. — Medregne at: annumerare. — Medrejsende: socius itineris. — Medsende at: una mittere. — Medskabt: insitus, innatus. — Medskyldig: socius *el.* affinis culpæ. — Medslave: conservus; servitii socius. — Medslavinde: conserva. — Medsoldat: commilito. — Medsøger en: competitor. — Medtage at: 1) om Følgeskab: assumere; m. noget: aliquid secum ferre; aliquid auferre; 2) om Behandling; ilde m.: male vexare; ilde medtaget af: confectus, corruptus (re aliqua). — Medtjener: conservus. — Medtjenerinde: conserva. — Medvidende, Medvider: conscius (med én i noget: alicui rei alicuius). — Medvidenhed, Medviden: conscientia. — Medvind: se Medbør. — Medvirke at: adjuvare (til noget: aliquid). — Medvirkende: udtrs. ved Omskr., f.E. dette var m. til: hoc quoque contulit ad; undert. udtrs. det ikke, f. E. m. Bistand, Indflydelse: auxilium *el.* opera, auctoritas. — Medvirkning: auxilium, opera; ved hans M.: illo adjuvante. — Medynk, medynksom: se Medlidenhed, medlidende. — Medynksløs: immisericors.

Méd: consilium, propositum.

Mede at: hamo piscari. — Medekrog: hamus. — Medestang: arundo. — Medesnor: linea.

Medens: se imedens.

Medicin: medicamentum, medicina; tage M.: medicamentum haurire.

Megen, mere, mest: A) *Adj.*: multus (meget Korn: multum frumenti); plus (altid subst., f. E. mere Korn: plus frumenti; hvor det staaer absolut, bruges ofte *Pl.* plura, f.E. han gav ham mere: plura ei dedit, *el.* amplius, f.E. hvad mere: quid amplius?), plurimus (mest Korn: plurimum frumenti); for megen: nimius; ikke meget: parum; saa meget som muligt: quam plurimus; saa megen: tantus; hvor megen: quantus; megen Larm, Skrig og lgd.: magnus tumultus, clamor (overmaade megen: maximus). B) *Adv.*: 1) meget: a) med Begreb af *Omfang*: multum; for m.: nimis, nimium; overmaade m.: mirum quantum; nimium quantum; elske m.: multum diligere; gjøre m. af én: magni aliquem facere; det er m. magtpaaliggende: multum *el.* magni interest; det er mig lige m.: est mihi tanti (om et Onde, man underkaster sig for at opnaa et Gode), nihil curo, nihil mea refert; det er m. (i Svar, hvor en Forandring udtrs.): mira narras; b) om *Grad*: valde, admodum, magnopere; ved Komparativer: multo, f. E. m. større: multo maior; ved Adj. el. Adv. udtrs. det: *α*) ved Superl. af Adj. el. Adv., f. E. meget lang: longissimus; *β*) ved Adj.s el. Adv.s Sammensætning med per, f.E. perabsurdus, peracerbus, peracutus, perbene o. s. v.; ved nogle Verber udtrs. det ligeledes ved per, f. E. blive meget hyppig: percrebescere; det behager meget: perlibet o. s. v.; saa meget: tam, adeo; saa meget mere: tanto magis; meget mere: multo magis; meget mindre: a) multo minor; b) nedum (hvor det har Betydningen «end sige»); 2) mere: a) med Begreb af *Omfang*: plus; gjøre mere af én: pluris aliquem facere; er mere (= mere værd): pluris est; b) om *Grad*: magis; plus (hvor noget siges at være mere end et Ord betegner, f.E. et mer end broderligt Sindelag: animus plus quam fraternus, samt ved Verber, hvor Omfangsbegrebet er det fremherskende, f. E. skade én mere: plus alicui nocere); potius (hvor af to Ting den ene siges at finde Sted og den anden slet ikke; han bør ikke opgive Forsøget men meget mere anstrænge alle sine Kræfter: decet illum omnibus viribus anniti potius quam conatu desistere); hvad der er endnu mere: quod maius est; ved Adj. og Adv. udtrs. det hyppigst ved Komp., f. E. mere kjæk end klog: fortior quam prudentior; jo mere: quo (quanto) magis; des mere: eo (tanto) magis; hvormeget mere: quanto magis; mere end man troer: supra fidem; mere end gjerne: libentissime; ikke mere end billig: æquissimus; c) ved *Talstørrelser*, *Tidsangivelse*: plus; amplius (mest substantivisk om Udstrækning i Tid og Tal), f.E. én mere: uno plus; forøge med mer end Halvdelen: parte plus dimidia augere; mere end én Konge: plus unus rex; mer end totusinde faldt: plus duo millia hominum ceciderunt; han var der mere end to Timer: amplius duas horas ibi fuit; det er mer end sex Maaneder: amplius sunt sex menses; d) ikke mere: jam non (om Forandring af en Tilstand); non amplius, plus (om Enden paa en Tilstand); ikke mere nogen: jam nemo, nullus; e) og ikke meget mere (i et berigtigende Udsagn efter betingende, spørgende, ironiske Udtryk): et non, ac non (*sjeld.*: ac non potius), f.E. ret som om jeg kalder dem ulykkelige, der ikke ere fødte, og ikke meget mere dem, der ere døde: quasi ego dicam eos miseros, qui nati non sint, et non eos, qui mortui sunt; 3) mest: a) med Begreb af *Omfang*: plurimum, gjøre mest af: facere plurimi (pluris: den ene af to); det meste af noget: plurimum *el.* maior pars rei alicuius; b) om *Grad*: maxime; forstærker det et Adj. el. Adv., udtrs. det ved Superl. (om to Komp.); c) om *Tid*: plurimum; d) for det meste: plerumque; vulgo. — Merbemeldt: quem sæpius commemoravimus. — Mestendels: plerumque, maximam partem.

Meje at: metere. — Mejer en: messor. — Mejning: messis.

Meisel en: scalprum; udskære med M.: sculpere.

Mekanikus en: machinator. — Mekanisme: machinatio (ogsaa mekanisk Konstfærdighed). — Mekanisk: 1) *Adj.*: fortuitus; qui sine consilio ac mente fit; qui a nulla voluntate proficiscitur; en m. Bevægelse: motus temere factus; 2) *Adv.*: temere, sine consilio.

Mel: farina; pollen (fint M.; Melstøv); mola (groft Mel, som brugtes ved Offringer); *Adj.*: farinarius. — Melspiser: farrata (*Pl.*).

Melde at: 1) *trans.*: a) om Beretning, Omtale: tradere; b) melde én: nuntiare aliquem adesse (venturum esse, adventum alicuius); c) m. én noget: alicui aliquid nuntiare, renuntiare (om én, der bringer Melding tilbage); nuntium alicui afferre de; 2) *reflex.*: a) m. sig (sin Ankomst): significare se adesse (venturum esse); lade sig m.: mittere qui nuntiet se venturum esse (se adesse, adventum suum); b) nomen dare (især om Soldater); nomen profiteri. — Melding: udtrs. ved Verbet.

Melk: lac; blive til M.: lactescere; fuld af M.: lacteus; tyk M.: lac concretum. — Melkebøtte: mulctra, mulctrum. — Melkefarvet: lacteo colore. — Melkehvid: lacteus; de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. lacteus, f. E. Melkevejen: circulus (orbis) lacteus.

Mellem: se imellem. — Mellemart: genus medium. — Mellembud: internuntius. — Mellemgulvet: præcordia (*Pl.*). — Mellemhandler: internuntius. — Mellemkomst: intercursus, interventus. — Mellemmand: sequester (hos hvem noget deponeres); internuntius. — Mellemregent: interrex. — Mellemregering: interregnum; der bliver M.: res redit ad interregnum. — Mellemrum: intervallum; spatium; intercolumnium (mellem to Søjler); intermundia (Pl., mellem Verdenerne); som indeholder M.: rarus. — Mellemspil: embolium (mellem Akter). — Mellemst: medius; qui in medio est. — Mellemstor: mediocris, modicus. — Mellemtid: intervallum; tempus interjectum; han gaaer i Mellemtiden til Rom: Romam intercurrit; i M.: interim (om en momentan Handling); interea (om en Handling, som udfylder Tiden). — Mellemting: udtrs. ved Adj. medius, f. E. der er ingen M. imellem: medium non est inter. — Mellemvej: mediocritas; som holder M.: medius; der er ingen M. imellem: medium nihil est inter; gaa ad M.: medio ire. — Mellemvæg: paries interjectus. — Mellemværende et; at have M. med én: cum aliquo contrahere (især i Pengesager), re et ratione cum aliquo junctum esse; afgjøre et M.: debitum solvere; afgjøre et M. med én: negotium, rem cum aliquo decidere. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj. medius, f. E. mellemliggende: qui medius interjacet, om Tid: medius.

Melodi: modi, numeri. — Melodisk: suavis, modulatus.

Mén: 1) om Fejl: vitium; 2) at gjøre én M.: alicui nocere; lide M.: malo el. incommodo affici. — Méned: perjurium; begaa M.: pejerare; perjurium in se admittere. — Méneder, ménedersk, ménsvoren: perjurus; blive M.: perjurium admittere; pejerare.

Men: sed (bruges: a) hvor det foregaaende ophæves; b) ikke blot — men: non modo — sed; c) hvor man forlader noget og gaaer over til andet); autem (hvor noget andet og forskjelligt tilføjes); at (ved Tilføjelse af en ny modsat Tanke, af en Indvending, ved et effektfuldt Udtryk, = men, kunde man sige, ja, men, men saa gid); verum (udtr. Berigtigelsen af det foregaaende stærkere end sed i Talemaaden «ikke blot men ogsaa»: non modo — verum etiam, ellers = sed); vero (hvor der tilføjes noget vigtigere og større, f. E. dette passer sig ikke, men at dandse er endog en Last: saltare vero etiam in vitiis ponitur); et (hvor der blot tilføjes noget nyt, el. hvor en Tanke først udtrs. nægtende og derpaa bekræftende, f.E. han adlød ikke men gik: non dicto audiens fuit et abiit; han holder ingen Maade men attraaer: nihil moderati habet et petit); *men nu* (i Slutning

til at tilføje Undersætningen): atqui, autem; *nej men*, *men virkelig* (ironisk el. indignerende): enimvero; *men dog*: atqui (i en Indvending), sed tamen. Undertiden udtrs. det ikke: a) i korte Modsætninger; b) hvor det forbindes med et demonst. Pron. (udtrs. nemlig ved det relative Pron.); c) forbindes ikke med en konklusiv Partikkel el. et relatift Pron.; *men ikke*: a) (i Modsætning, hvor det tilknytter en fuldstændig Benægtelse: non, f. E. han er god men ikke ond (= han er ikke ond men god): bonus est non malus; b) hører Nægtelsen derimod alene til det efterfølgende Begreb: et non, ac non, f. E. her gjælder en kort men ikke vanskelig Forskrift: huius generis breve et non difficile præceptum est; hvad han havde befalet der skulde gives tilbage men ikke blev givet tilbage: quod restitui jusserat ac non restituebatur; c) tilknyttes en nægtende Sætning med »vero«: neque vero.

Mene at: 1) om Anskuelse: putare *el.* existimare (alm.); censere (om den kompetente *el.* paa Overvejelse og Grunde støttede Mening); opinari (en Mening, som kun beroer paa Følelse el. subjektift Skjøn); sentire (især modsat tale, f. E. mene ét og sige ét andet: aliud dicere, aliud sentire); arbitrari (ren *subjek.*); jeg skulde m.: crediderim; 2) om Sigten til el. en vis Betydnings Forbindelse med Ordene: udtrs. ved dicere el. Omskr., f. E. jeg m. ham: illum dico; hvorledes m. du dette: quo amimo istud dicis? quorsum hoc pertinet?; det er ham, der menes: is petitur; hoc ad illum pertinet; jeg véd ikke, hvad Forfatteren har ment: ignoro quid auctor voluerit, quo spectet auctor; 3) indskudt »mener jeg«: opinor; 4) om Stemning ligeoverfor én; m. det godt med én: alicui *el.* alicuius caussa velle (cupere); m. det ilde med én: alicui malevolum esse; alicui nolle. — Mening: 1) det, som menes: opinio (grundet paa Følelse el. subjektiv Opfattelse); sententia (grundet paa objektiv gyldige Grunde *el.* Kompetense); existimatio (grundet paa en Betragtning af Sagen); at have forskjellige M.: non idem sentire; dissentire; jeg er af en ganske anden M.: longe alia mihi mens est; jeg er af den M.: in ea sententia sum, ut putem; at slutte sig til, tiltræde éns M.: alicui assentiri; alicui (*el.* sententiæ alicuius, ad sententiam alicuius) accedere; at gaa over til éns M.: in sententiam alicuius pedibus ire *el.* transire; at spørge Senatorerne om deres M.: sententias rogare, perrogare (om alles M.); en forudfattet M.: opinio præsumpta, præjudicata; 2) om den i noget lagte Betydning: sensus el. Omskr., f. E. hvad er Meningen af disse Ord: quid hæc verba significant *el.* sibi volunt? hvad er Meningen hermed: quorsum hoc pertinet? quo spectat res? der er ingen M. heri: hoc vero absurdum est; der er ingen M. i hans Tale: oratio eius non cohæret; verba eius nullam sententiam habent, sensu carent; det kan tages i begge M.: res utroque trahi potest; 3) om en Hensigt: consilium; jeg gjorde det i en god M.: bono animo *el.* consilio illud feci; det var ikke min M. at: non id spectavi ut; 4) optage noget i en god, slet M.: in bonam, malam partem aliquid accipere. — Meningsforskjellighed: dissensio; der hersker M.: dissentitur. — Meningsløs: absurdus; vanus; sensu carens. — Meningsløshed: absurditas, *el.* ved Omskr. med Adj. — Meningssag: res in opinione sita.

Menig: vulgus (m. Mand); miles gregarius (m. Soldat.).

Menneske et: homo; et ungt M.: adolescens; intet M.: nemo homo; han er intet M.: nihil hominis est; hvad er det for et M.: quid hoc hominis est? et lille M.: homuncio, homullus, homunculus; komme blandt Mennesker: in publicum prodire; coetus hominum celebrare *el.* obire; blive et andet M.: plane alium fieri. — Menneskealder: ætas. — Menneskefjende: homo generi humano infestus; at være M.: genus humanum odisse. — Menneskefjendskab: odium generis humani. — — Menneskehaand: manus. — Menneskehandler: plagiarius. — Menneskeheden: genus humanum.

— **Menneskekjærlig**: humanus. — **Menneskekjærlighed**: humanitas (ogsaa **Menneskelighed** = sensus humanus). — **Menneskelig**: humanus. — **Menneskemorder**: homicida. — **Menneskety v**: plagiarius. De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj. humanus, f. E. **Menneskehad**: odium erga homines. — **Menneskehader**: qui genus humanum odit. — **Menneskekjød**: caro humana. — **Menneskekløgt**: humanum consilium. — **Menneskekundskab**: cognitio ingenii humani. — **Menneskeliv**: vita hominis (hominum: Menneskelivet). — **Menneskeoffer**: hostia humana. — **Menneskesky**: qui hominum congresssum et societatem fugit. — **Menneskeslægten**: genus humanum *el.* hominum. — **Menneskctom**: vacuus (hominibus). — **Menneskeæder**: qui carne humana vescitur.

Mens: se imedens.

Mere, mest: se megen.

Messing: orichalcum.

Mester; 1) M. i noget: artifex, princeps (in arte, artis); rei alicuius peritissimus; 2) M. for noget: machinator, auctor rei alicuius; 3) om en Læremester: magister; 4) om en Haandværksmester: faber, opifex; 5) om den, der raader over noget: dominus; være M. over: habere in potestate; spille M.: dominari; finde sin M.: superari, vinci; inferiorem esse (aliquo); gjøre sig til M. af, over: potiri (re aliqua). — **Mesterhaand**: ars eximia. — **Mesterlig**: summa arte confectus, elaboratus; perfectus. — **Mesterstykke**: opus artis absolutum, perfectum; opus præstantissimum = **Mesterværk**. — **Mestre at**: castigare; corrigere (paa noget: aliquid).

Metal: metallum, ofte æs; af M.: æneus. — **Metalarbejder**: vascularius.

Meteorsten: lapis ardens.

Methode en: via, ratio, modus. — **Methodisk**: via et ratione institutus.

Midaldrende: mediæ ætatis.

Middag: 1) meridies; medius dies; medium diei; om Middagen: meridie; *Adj.*: meridianus; 2) indbyde én til M.: aliquem ad coenam vocare; holde M.: coenare. — **Middagshvile**: meridiatio (sjeld.), quies post coenam; holde M.: meridiare; post coenam dormire. — **Middagsmad, Middagsmaaltid**: coena. — **Middagssøvn**: somnus meridianus. — **Middagstid**: tempus meridianum.

Middel et: 1) til at opnaa noget: præsidium (rei alicuius; ad aliquid faciendum), subsidium (Hjelpemiddel); adjumentum (ad); der er intet M. til Frelse; nulla via salutis est; forsøge alle M.: nil intentatum relinquere; omnia experiri; vælge et M.: rationem inire; 2) = Lægemiddel: medicamentum; 3) Middel imod: remedium (alicuius rei); 4) Midler (som besiddes): opes, fortunæ; at besidde store M.: opibus valere, florere; leve af smaa M.: tenuiter rem gerere. — **Middelbar**: quod per alium fit, efficitur og lgd.; en m. Aarsag: caussa non proxima.

Middel- —; **Middelalder**: ætas media. — **Middeldybde**: modica altitudo; af M.: modicus. — **Middelhøjde** (om Personer): statura mediocris. — **Middelmaadig**: mediocris (om Værdi, ogsaa om en Taler, Digter, Talent o. s. v.); modicus (om Kvantitet); meget m.: permediocris. — **Middelmaadighed**: mediocritas; M. ligger imellem det gode og det slette: mediocritas posita est in confinio boni malique. — **Middelpunkt**: 1) *egt.* medium; centrum *el.* umbilicus (*sen.*); 2) *ovf.*: summa; caput; summum. — **Middelstand**: vulgus; ordo plebeius. — **Middelstørrelse**: magnitudo mediocris; af M.: modicus. — **Middelvej**: mediocritas; temperamentum; gaa ad M.: medio ire; holde M.: medium tenere. — **Midlertidig**: qui ad tempus est *el.* fit; Adv.: se imidlertid.

Midie: media corporis pars.

Midnat: media nox. — **Midsommer**: media æstas. — **Midvinter**: media hiems.

Midt (*Adv.*): udtrs. ved Adj. medius (føjet til Subst., som følger efter den med midt forbundne Præp.), f. E. m.

paa Torvet: in medio foro, m. gjennem Byen: per mediam urbem, m. igjennem Fjenderne: per medios hostes; m. under Hædringen af Guderne: in medio deorum honore; gribe én m. om Livet: medium aliquem arripere; staa m. imellem: medium esse inter; som er m. i Landet: mediterraneus. — Midte, en: 1) *egt.*: udtrs. ved Adj. medius; 2) *ovf.*: numerus *el.* ved Omskr., f. E. i sine Venners M.: inter amicos. — Midterst: medius. — Midtpunkt: medium. — Midtvej: dimidia pars (itineris, viæ); M. i et Arbejde: dimidium (opus, operis). — Midtvejs: udtrs. ved Hjælp af Subst., f. E. da han var kommen m.: quum dimidiam viæ partem confecisset.

Mig: me, mihi (nos, nobis); mig selv: memet, mihimet (nobismetipsis), udtrs. ofte ved poss. Pron., f. E. Brevet fra mig: epistola mea.

Mil en: c. quinque milia passuum. — Milepæl, Milesten: milliarium (for hver Tusind Passus); lapis. — Milevidt: longe lateque.

Mild: mitis; lenis (især om Vejrligt, Miner, Sind); clemens (ikke om Ting); blive m.: mitescere, mitigari. — Mildhed: lenitas, clementia. — Mildne at: lenire, mitigare; m. Sorg, Nød: levare; Vejrliget mildnes: coelum mitescit.

Mile en: frenum; M. med Jernbraadde: frena lupata (Pl.).

Militær: militaris; ved Hjælp af dette Adj. dannes Sammensætninger, f. E. den militærpligtige Alder: ætas militaris; Militærvæsenet: res militaris.

Million: decies centena millia (men forekommer kun ved Angivelser i Sestertser, og sædvanlig udelades centena millia) f. E. fire M. S.: quadragies sestertium; to M.: vicies sestertium; en Sum af hundrede M.: summa sestertii millies; kjøbe en Ejendom for en M.: emere fundum decies sestertio.

Milt: lien. — Miltsyg: lienosus.

Min: meus (udtrs. kun i Modsætning el. hvor der hviler Eftertryk derpaa); for min egen Skyld: mea ipsius caussa; det er ikke min Sag: non meum est; jeg skal gjøre mit til at: quantum in me est (erit) conferam ad; for min Andel: pro virili parte (= mit, saa meget som kan forlanges af mig).

Minde at; m. én om noget: in memoriam alicui aliquid revocare; aliquem monere *el.* admonere aliquid, alicuius rei, de aliqua re; som m. om: memor (alicuius rei). — Mindes én: revocari *el.* redire in memoriam alicuius; jeg m.: memini (aliquid, alicuius, Catonem), recordor (med Følelse). — Minde et: 1) af en Flod: ostium; 2) om Erindring: memoria; recordatio (med Følelse); have i M.: tenere memoria; recordari; det randt mig i M.: venit mihi in mentem (aliquid, alicuius rei); mihi occucurrit; det er gaaet mig af M.: excidit mihi e memoria, animo; det er endnu i frisk M.: recens est adhuc memoria illius rei; i Mands M.: post hominum memoriam, som har i M.: memor (alicuius rei); til M. om: in memoriam, quod monumento sit (alicuius rei); 3) som Mindesmærke: monumentum; 4) som Indrømmelse, Samtykke: assensus, consensus; give sit M. til noget: aliquid probare; consentire (de re aliqua); med mit M.: me probante; uden mit M.: sine assensu meo; improbante me; 5) Mindet, som efterlades: memoria, fama. — Mindefest: parentalia (for afdøde); ellers ved Omskr. med: in memoriam institutus, factus. — Mindelig: qui cum bona gratia *el.* communi consensu fit; m. Afgjørelse: conventum, pactio; bilægge ved m. Afgjørelse: componere (deraf compositio: en Bilæggelse ved m. Afgjørelse). — I Mindelighed: bona cum gratia; cum pace. — Mindesmærke: monumentum; skriftligt M.: monumentum literarum; til et M. om: quod monumento sit rei alicuius; in memoriam rei alicuius. — Mindeværdig: memoria hominum dignus; memorabilis. De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med: in memoriam (institutus, scriptus, o. s. v.)

Mindre: 1) *Adj.*: minor, smlg. liden; at være m. end én: magnitudine infra aliquem esse; 2) *Adv.*: minus;

med m.: nisi; ikke des m.: nihilo minus; intet m.: nihil minus; mindre end hundrede: infra centum; én m.: uno minus. — Mindst: 1) *Adj.*: minimus; minor (af to); ikke det mindste: nihil omnino; 2) *Adv.*: minime, minimum; i det mindste: saltem, certe; quidem (jeg i.: equidem, ego quidem). — Mindreaarig: nondum sui juris. — Mindreaarighed: ætas immatura. — Mindretal: pars minor; pauciores. — Mindske at: diminuere.

Mine en: 1) Ansigtsmine: vultus; venlig, munter, frejdig M.: vultus serenus; mørk M.: vultus tristis; give sig en mørk M.: vultum in tristitiam componere; tristem vultum sumere; uden at forandre en M.: vultu immobili; 2) *ovf.*; holde gode M. til slet Spil: rem adversam sereno vultu ferre; gjøre M. til at gjøre noget: aliquid facturus videri; give sig M. af: simulare (se esse); speciem præbere (rei alicuius); under M. af: specie; per simulationem (rei alicuius); 3) underjordisk: cuniculus; anlægge en M.: cuniculum agere. — Minespil: ductus oris.

Mineral: metallum; fossile (*sen.*).

Minie: minium, sandix; farvet med M.: miniatus; at farve med M.: miniare.

Minut: sexagesima pars horæ.

Mirakel: miraculum, portentum.

Mis- Misbillige at: improbare; reprobare (*sjeld.*); condemnare (haardt). — Misbilligelse: imprόbatio. — Misbrug: 1) Handlingen: malus *el.* perversus usus; gjøre Misbrug af = misbruge: abuti (re); 2) som findes: malus mos; mala consuetudo. — Misdæder: homo sceleratus. — Misforhold: prava ratio; at staa i M. til: discrepare cum (inter se: indbyrdes). — Misfornøjelse: tædium; studium rerum novarum (i politisk Henseende); vække éns M.: a) om Personer: aliquem, animum alicuius offendere; b) om Ting: offensioni *el.* stomacho alicui esse; jeg føler M. over denne Sag: tædet me huius rei; hanc rem moleste *el.* inique fero. — Misfornøjet: stomachosus; rerum novarum studiosus (i politisk Henseende); jeg er m. med: ægre *el.* moleste fero (aliquid); me poenitet (f.E. noget: rei alicuius); jeg er ikke m. med min Fremgang: non me poenitet quantum profecerim; at være m. med sig selv: sibi displicere. — Misforstaa at: prave interpretari *el.* intelligere. — Misforstaaelse: 1) det at misforstaa: error; falsa interpretatio; 2) M. imellem to: simultas, discordia. — Misfoster: partus monstruosus. — Misgjerning: facinus, maleficium, scelus; begaa en M.: facinus committere. — Misgreb: error, lapsus; gjøre et M.: labi, peccare. — Mishag: odium; udtrs. hyppigst ved Omskr., f. E. føle M. med noget: re aliqua offendi; graviter aliquid ferre; føle M. med noget hos én: aliquid in aliquo offendere; vække M. hos én: displicere alicui; ab aliquo improbari; offensioni *el.* stomacho alicui esse; lydelig give M. tilkjende: fremere (om flere); give sit M. med noget tilkjende: aliquid improbare, accusare; paadrage sig éns M.: in offensionem alicuius incurrere; nære M. imod: odisse. — Mishage at: displicere, tædio esse (én: alicui); improbari (én: ab aliquo). — Mishandle at: vexare; excruciare (ved Pinsler); mulcare (ved Slag); violare (ved Vold). — Mishandling: vexatio; aspera tractatio; dræbe én under M.: aliquem excruciatum necare. — Miskjende at: non recte judicare (én: de aliquo); m. éns gode Villie: voluntatem alicuius non agnoscere. — Miskjendelse: injuria *el.* ved Omskr., f. E. din M. af hans gode Hensigt: voluntas eius a te parum perspecta og lgd. — Miskredit: mala existimatio; at være i M.: 1) om en Person: male audire; frigere; 2) om en Ting: contemni, jacere; bringe i M.: in infamiam *el.* contemptum vocare. — Misklingende: dissonus. — Miskundelig: misericors. — Miskundhed: misericordia. — Mislede at: in errorem inducere. — Mislig: anceps, dubius; m. Omstændigheder: res trepidæ, dubiæ; at komme i en m. Stilling: in discrimen adduci; at være i en m. Stilling: in discrimine versari; angustiis premi; Stillingen er m.: res in ancipiti est.

— Mislighed: udtrs. bedst ved *Adj.*; M. ved min Stilling: difficultas rerum mearum; der er den M. ved Sagen: res ideo trepida est quod. — Mislyd: sonus ingratus. — Mislykkes at: non procedere, succedere; et mislykket Forsøg: irritus conatus. — Mismod, Mismodighed: contractio animi; tristitia. — Mismodig: animo abjecto, demisso; blive m.: animum contrahere; være m. over: graviter ferre (aliquid); animum abjicere propter. — Misstemning: 1) subjektiv: tristitia; ligeoverfor en anden: offensio; mens alienata (ab aliquo); alienatio (ab aliquo); 3) ligeoverfor noget: tædium. — Mistanke en: suspicio; blive Gjenstand for M.: in suspicionem venire; gjøre til Gjenstand for M.: in suspicionem vocare; vække M.: suspicionem movere; nære M.: suspicionem habere; M. falder paa ham: is in suspicione est, suspicio in eum cadit; Sagen giver Anledning til M.: res suspicionem habet; der er Grunde til M.: res suspiciosa est. — Mistænke at: suspicari; m. en: aliquem suspectum habere; mistænkes af én: esse in suspicione alicui. — Mistænkelig: suspectus; suspiciosus; Sagen er m.: res suspicionem habet; gjøre én m.: aliquem in suspicionem adducere *el.* suspectum reddére. — Mistænksom: suspiciosus; suspicax (*sjeld.*). — Mistænksomhed: animus suspiciosus. — Mistænkt: suspectus. — Mistillid: diffidentia; med M.: diffidenter; nære M. til: diffidere (alicui). — Mistonende: absonus. — Mistro: suspicio; vække M.: hos én: suspicionem alicui movere. — Mistro at: suspicari (de aliquo); diffidere *el.* fidem non habere (alicui). — Mistroisk: diffidens. — Mistrøste at: a) m. én: solatium et spem alicui auferre; spem alicui demere; b) m. om noget: rei alicui diffidere. — Mistrøstig: rerum suarum diffidens; at blive ganske m.: omnem spem amittere, animum abjicere. — Mistvivl: desperatio; nære M. = mistvivle: desperare (aliquid, de aliqua re, fore). — Mistyde at: male interpretari, smlg. miskjende. — Misunde at: invidere (alicui aliqua re; m. én hans Ros, Penge o. s. v.: laudi, pecuniis alicuius invidere). — Misundelig: invidiosus, invidus (alicui: paa én); at være m. paa én: invidere alicui; gjøre én m.: invidiam alicui movere. — Misundelighed: animus invidiosus. — Misundelse: invidia; obtrectatio (den paa Medbejlen grundede M. og misundelige Nedsættelse); at være Gjenstand for M.: in invidia esse; invidiam habere; gjøre én til Gjenstand for M.: aliquem in invidiam adducere; som vækker M.: invidiosus. — Misunder en: invidus; obtrectator (misundelig Nedsætter). — Misundt: invidiosus; qui in invidia est. — Misvæxt: inopia frugum. — Misvæxtaar: annus sterilis, adversus frugibus.

Miskmask: farrago.

Miste at: amittere (aliquid, saaledes at Tingen ikke mere er i éns Besiddelse); perdere (saaledes at Tingen ikke mere er forhaanden); spoliari (re aliqua, om hvad der berøves én); jacturam facere (rei alicuius); m. sine Børn: liberis orbari.

Mistel en: viscum.

Mjød: mulsum.

Mod (*Præp.*): se imod.

Mod (*Adj.*); m. i Hu: animo abjecto; tristis. — Modig; at græde sine m. Taarer: effuse flere.

Mod et: 1) alm. om Sindsstemning: animus; at være ved godt M.: bono *el.* magno animo esse; hvorledes er du til Mode: quid tibi animi est? jeg er til M. som om jeg: videor mihi (fecisse); at have M. paa: appetere; 2) om modig Sindsstemning: animus fortis *el.* magnus; fortitudo; animi (*Pl.*), f. E. indgyde én M.: animos addere, animum confirmare alicui; indgyde én nyt M. igjen: animum alicuius (ad spem) revocare; faa nyt M.: animum recipere; tabe M.: animum demittere, despondere; animo deficere; tage M. til sig: animum capere *el.* confirmare; jeg har taget M. til mig: animus mihi accedit; vær ved godt Mod: a) trøstende: noli timere, depone hanc curam! b) opfordrende: fac animo forti sis! med uforsagt M.: animo intrepido. —

Modfalden: animo demisso. — Modfaldenhed: demissio animi. — Modig: animosus, fortis; ferox *el.* acer (især i Kamp); strenuus (kun om Soldater); besidde en m. Karakter: animi magni *el.* fortis esse; de blive modige: animos tollunt. — Modighed: animus fortis. — Modløs: abjectus (animo); animo abjecto; gjøre én m.: animum alicui adimere *el.* percellere; blive m.: animum abjicere. — Modløshed: abjectio animi; animus abjectus.

Modarbejde at: reniti (*abs.*); obviam ire *el.* occurrere, f. E. éns Planer: consiliis alicuius); contendere contra.

Modbevis: argumentum contrarium; give et M.: in contrariam partem argumento firmare. — Modbevise at: argumentis refellere, refutare.

Modbydelig: ingratus, foedus; han er mig m.: molestissimus mihi est. — Modbydelighed: 1) som føles: fastidium; føle M. for noget: aliquid fastidire; 2) Tilstanden at være m.: foeditas, molestia.

Modbør: ventus adversus; vi have M.: ventus nobis reflat.

Mode en: consuetudo, mos; komme i M.: in morem venire; bringe i M.: in morem perducere; at være i M.: in more esse; vulgari consuetudine receptum esse; gaa af M.: obsolescere. — Modeherre: scurra.

Model: exemplar (propositum ad imitandum); efter M.: ad exemplar. — Modellere at: effingere (aliquid).

Moden: maturus; mitis (kun om Frugt); tempestivus; m. af Alder: maturus ævi *el.* ævo; m. Alder: ætas matura; af m. Forstand: maturus animi; m. Dom: firmum judicium; m. Overlæg: bonum consilium; med m. Overlæg: considerate. — Modenhed: maturitas. — Modne at: 1) *egt.*: maturare; modnes = blive moden: maturescere, coqui, mitescere; 2) *ovf.*: ad maturitatem perducere; modnes: ad maturitatem pervenire.

Moder: mater; parens (især *ovf.*); blive M.: partum edere; være M. til til mange Børn: multos liberos peperisse, multos natos habere; blive M. ved én: matrem de aliquo fieri; Adel paa Moderens Side: nobilitas materna; hvis M. endnu lever: matrimus. — Moderland, Moderstad: mater; patria. — Moderlig: maternus. — Moderløs: orbus. — Modermelk; indsuge med Modermelken: cum lacte nutricis sugere. — Modermord: matricidium. — Modermorder: matricida. — Modermærke: nota genitiva; nævus. — Modersliv: uterus; fra M.: a prima origine. — Modersmaal: sermo patrius; lingua patria; de øvrige Sammensætninger dannes ved Adj. maternus.

Modgang: fortuna adversa; res adversæ; have M.: fortuna adversa uti; have megen M.: rebus adversis conflictari. — Modgangstid: tempus iniquum.

Modgift: antidotum.

Modklage: accusatio *el.* actio contraria.

Modpart: adversarius. — Modparti: pars adversa; altera factio (om politisk M.).

Modsige at: 1) *trans.*: a) *egt.*: obloqui (rei alicui, alicui); disputare contra; Forfatterne modsige hinanden: in diversum trahunt auctores; b) om at staa i Modstrid til: discrepare (cum); discordare (a); 2) *reflex.*: secum pugnare; sibi non constare. — Modsigelse: 1) Handlingen: contradictio (*sen.*), udtrs. ved Verbet, f. E. uden M.: a) *egt.*: nullo obloquente, repugnante; b) *ovf.*: manifesto; sine controversia; finde M.: impugnari (hos én: ab aliquo); trods din M.: quamvis obloquaris; ikke taale nogen M.: a) om en Person: non pati sibi repugnari; b) om en Ting: nihil dubitationis habere; 2) Tilstanden: repugnantia, discrepantia; at staa i M.: inter se discrepare *el.* pugnare; at staa i M. til: repugnare (rei alicui); discrepare cum; discordare a; at staa i M. til Naturen: contra naturam esse; det er en stor M.: illud vehementer repugnat (esse o. s. v.). — Modsigelsesaand: studium obloquendi. — Modsigende: repugnans; at være m.: = staa i Modsigelse.

Modstaa at: repugnare (især *abs.*), obsistere (især om Angriberen), resistere (især om den angrebne), én:

alicui. — Modstand: udtrs. ved Verbet; gjøre M.: resistere, obsistere, f. E. der bliver gjort tapper M. af vore Folk: a nostris fortiter resistitur; gjøre M. mod ens Planer: consiliis alicuius obsistere; uden M.: nullo resistente; trods heftig M.: etsi acriter repugnatur; berede sig til M.: se ad resistendum parare (ogsaa defensionem parare); at finde M.: impugnari, impediri; han finder stærk M.: fortiter ei resistitur; efter langvarig M.: quum diu repugnasset; han overgav sig uden M.: sine pugna se dedidit o.s.v. — Modstander en: adversarius. — Modstandskraft: vis ad resistendum.

Modstrid: repugnantia; staa i M. til: repugnare (rei alicui), discrepare cum; staa i indbyrdes M.: inter se repugnare, discordare; uden M.: sine controversia. — Modstride at: a) om en Person: obsistere (rei alicui); repugnare (*abs.*); b) om Ting: = staa i Modstrid til; modstridende Begreber og lgd.: inter se repugnantes; contrarii.

Modstræbe at: contendere contra; obviam ire (f. E. consiliis alicuius: éns Planer); reluctari (alicui). — Modstræben: udtrs. ved Verbet. — Modstræbende: invitus (*Adj.*); gravate.

Modsætte at: 1) *trans.*: opponere (rem rei alicui); 2) *reflex.*: obsistere, resistere, adversari (rei alicui *el.* alicui); reniti (*abs.*); impugnare (især legem: et Lovforslag); repugnare (især *abs.*). — Modsat: diversus, contrarius (stærkere end diversus); han tog en den forrige m. Bestemmelse: contrarium decernebat ac paullo ante decreverat; vendt i m. Retning: diversus; de gaa bort i m. Retning: diversi abeunt; Forfatterne anføre m. Beretninger: in diversum trahunt auctores; aldeles det modsatte: alia omnia; ofte gjengives Ordet ved: contra, f. E. jeg er overbevist om det modsatte: id ego contra puto; rem non ita se habere arbitror; hine kunne tale bedre end give Regler, jeg kan maaske det modsatte: illi dicere melius quam præcipere, nos contra fortasse possumus. — Modsætninger: res inter se repugnantes; en M.: repugnantia, contrapositum; contrarium (til noget: rei alicuius). — Modsættelse: udtrs. ved Verbet.

Modtage at: accipere (*alm.*); excipere (en Gjæst og lgd.); recipere (én, der søger Hjælp; efter Anmodning og lgd.); admittere (én, der søger Avdients); nancisci (noget tilfældigt, ønskeligt); impetrare (hvad man beder om); parere (et Raad, en Indbydelse); probare (et Vilkaar, en Undskyldning og lgd.); m. éns Overgivelse: in deditionem aliquem recipere; ikke m.: rejicere, repudiare; aspernari (med en Følelse af Foragt); jeg kan ikke m. denne Ros: hanc laudem non agnosco. — Modtagelig: 1) *akt.*: capax (rei alicuius); idoneus (ad); m. for Indtryk: mollis; ikke m. for: durus ad; 2) *pass.*: probabilis. — Modtagelighed: udtrs. ved Adj. — Modtagelse: acceptio, el. ved Verbet. — Modtager en: udtrs. ved Verbet.

Modvendt: adversus; diversus (i, fra m. Retning).

Modvillie (imod): animus aversus *el.* alienus (a); med M.: gravate, repugnanter; invitus. — Modvillig: 1) m. til noget: udtrs. ved Hjælp af invitus; at være m. til: nolle facere aliquid; at være m.: gravari; 2) om Karakteren: contumax. — Modvillighed: 1) = Modvillie; 2) contumacia.

Modvind: ventus adversus; tempestas adversa; reflatus; det er M.: ventus reflat.

Modvirke at: contendere contra; obviam ire (rei); impugnare (aliquid).

Modvægt: 1) *egt.*: libramen; 2) en M. imod: remedium, compensatio; at være M. imod: compensare; stille som M. imod: opponere (rei, alicui).

Modværge et; gjøre M.: resistere (imod én: alicui); sætte sig til M.: se defendere; efter tappert M.: quum fortiter restitisset.

Mon: ne (hængt til et Ord, især til Verbet, udtr. et Spørgsmaal i Alm.); num, numne, numquid (hvor man venter et benægtende Svar); utrum (i disjunktive Sætninger; ogsaa ne); m.

ikke: nonne (i direkte Spørgsmaal, hvor der ventes bekræftende Svar); m. nogen: ecquis, numquis? m. denne: hicine? m. han: isne; m. han skulde have gjort det: flerine potest ut ille hoc fecerit? hvor det føjes til et andet Spørgeord, oversættes det i Reglen ikke, f. E. hvor stort m. Antallet er: quantum putas numerum esse, sjeld. ved: ne, f. E. hvad mon det er for et Onde, han lider af: quone malo laborat? hvor mon han færdes: ubinam gentium versatur? eller mon: an.

Monark: princeps; rex. — Monarki: 1) om Staten: regnum; 2) om Regjeringsformen: singulare imperium; dominatus unius. — Monarkisk Forfatning: = Monarki; de vare imod m. F.: non semper uni parere voluerunt.

Monument: se Mindesmærke, Gravminde.

Morads: palus. — Moradsig: paluster.

Moral: ethica (e); doctrina morum. — Moralist: aretalogus (nedsættende Udtryk). — Moralitet: 1) morum condicio *el.* ratio; 2) om Vandel: honestas, castitas. — Moralsk: 1) ad mores pertinens; moralis; 2) honestus; m. Følelse: verecundia.

Morbroder: avunculus.

Morbær: morum. — Morbærtræ: morus.

Mord: homicidium, cædes, nex; interfectio *el.* occisio (paa én); parricidium (paa en Slægtning); begaa M.: cædem facere; hominem jugulare. — Mordbrand: incendium; begaa M.: ignem tecto subjicere; incendium excitare. — Mordbrænder: auctor incendii; incendiarius. — Morder: homicida (alm.); parricida (af en Fader, nær Slægtning el. ukrænkelig Mand); matricida (af en Moder); fratricida (af en Broder); interemptor *el.* interfector (éns M.); percussor (som Redskab for en anden); Morderen: auctor cædis. — Morderhaand; at falde for M.: jugulari, trucidari. — Morderdolk: sica. — Morderhule: spoliarium. — Mordersk: funestus; en m. Kamp: acerrima pugna; en m. Krig: bellum internecivum. — Mordlyst: cædis cupiditas.

More at: 1) *trans.*: delectare, oblectare; 2) *reflex.*: delectari, oblectari, se oblectare (over noget: aliqua re, in re aliqua); m. sig ved én: aliquo oblectari, i éns Selskab: cum aliquo oblectari, ved Læsning: cum libellis oblectari; m. sig i sin Fritid med noget: otium suum re aliqua delectare. — Morsom: jocularis, ridiculus; festivus og lepidus (især om Tale). — Morskab: oblectamentum (noget, som morer); oblectatio (det at more); for sin M.: animi *el.* delectationis caussa; som tjener til M.: ludicer (el.-crus, ubrug. i Nom. Sing.).

Morfader: avus.

Morgen: 1) mane (*indekl.*); tempus matutinum (Morgenen); henimod M.: sub lucem; det bliver M.: lucescit, lux *el.* sol oritur; tidlig om Morgenen: primo mane; at vaage til M.: ad ipsum mane vigilare; langt op paa M.: multo mane; fra M. til Aften: totum diem; Morgenen efter: postridie mane; god M.: salve! 2) *i Morges*: hodie mane; igaar M.: heri mane; 3) *i Morgen*: cras, crastino die; til i M.: in crastinum diem; i M. tidlig: cras mane; den Dag i M.: dies crastinus; i M. Aften: cras vesperi. — Morgendulig: qui mane surgit. — Morgendæmring: diluculum (= Morgengry, Morgenskær). — Morgenrøde: aurora; ved den første M.: ad primam auroram; prima aurora. — Morgenstjerne: Lucifer, Venus. — Morgenstund: mane (*indekl.*), tempus matutinum; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af *Adj.* matutinus, f. E. Morgenkulde: frigus matutinum.

Morter en: pila; støde i en M.: pinsere. — Morterkølle: pistillum.

Mos: muscus. — Mosbeklædt: muscosus.

Mosaik: opus tessellatum; et lille Stykke, som indlægges til at frembringe M.: tessera; Sammensætninger dannes ved Adj. tessellatus *el.* vermiculatus (indlagt med M.), f. E. Mosaikgulv: pavimentum tessellatum.

Mose en: palus. — Moseagtig: paluster. — Mosegræs: ulva. — Mosesiv: scirpus.

Most: mustum; sapa (tyk M.); defru-

tum (afkogt M.). — Mostæbler: mala mustea.

Moster en: matertera.

Mudder: limus (ifølge naturlig Beskaffenhed); lutum (paa Grund af Regn og lgd.). — Muddret: lutulentus; limosus (ikke om Vand).

Mudt: morosus, tristis. — Mudthed: morositas.

Muggen: mucidus; at være m.: mucere; blive m. = mugne: mucescere. — Muggenhed: situs.

Muk, Mukken: mutitio. — Mukke at: mutire, mussitare; fremere (om mange); ikke vove at m.: non audere hiscere.

Muld: humus; om et dødt Legeme: cinis, pulvis. — Muldrig: uber; pinguis. — Muldvarp: talpa.

Muldyr: hinnus.

Mulig: a) udtrs. hyppigst ved Hjælp af posse, f. E. det er m.: fieri potest (res facultatem habet); saalænge det var mig m.: quamdiu potui; hvis det paa nogen Maade er m.: si ulla ratione fieri potest (si facultas erit); saavidt det er m.: quoad (eius) fieri potest; han holdt alt for m.: nihil erat, quod se non consequi posse arbitraretur; paa enhver m. Maade: quacunque ratione; b) hvor det forbindes med en *Superl.* el. med *saa megen*, *saamange*, *saa stor* o. s. v. — *som*: udtrs. det ved Superl. med quam, quantus (hyppigst i Forbindelse med posse), f. E. med den størst mulige Hurtighed: quanta maxima celeritate *el.* quam celerrime (potuit, fieri potuit); han samlede saa mange Tropper som m.: quantas maximas copias (potuit); saa mange som m.: quam plurimi; den størst mulige Atstand: tanta distantia, quanta maxima esse potest og lgd.; c) hvor det forbindes med *al* udtrs. det enten ved quidquid est, quidquid potest inveniri, excogitari o. s. v. el. udelades, f. E. alt m.: nihil non; forsøge alt m.: omnia experiri, nihil intentatum relinquere; alle m. Fornærmelser: quidquid contumeliæ excogitari potest; d) *Adv.*: *α*) udtrs. ved fortasse *el.* fieri potest ut; jeg véd ikke, om han mulig er kommen: dubito an venerit; *β*) snarest m.: primo quoque tempore; *γ*) hvis m.: si forte, smlg. muligvis. — Mulighed: facultas, ratio, f. E. han lod ingen M. tilbage til at nægte: nullam infitiandi rationem reliquit; oftest ved Omskr. med: fieri posse, f. E. jeg seer ingen M.: non intelligo, quomodo hoc fieri possit; jeg benægter M.: nego id fieri posse; der er ingen M. til Frelse: nulla via salutis invenitur. — Muligvis: udtrs. bedst ved Omskr. med: haud scio, nescio, dubito, incertum est, an; fieri potest ut.

Mulkt: multa, poena; paalægge én en M.: multam alicui irrogare; falde i en M.: multam committere; forlange én dømt i M.: multam petere *el.* irrogare. — Mulktere én: aliquem pecunia multare; multam alicui irrogare.

Mullen: mucidus; at være m.: mucere. — Mulne at: mucescere. — Mullenhed: situs.

Mulm: tenebræ; Dødens M.: extremæ tenebræ. — Mulmsort: piceus; tenebricosus; m. Nat: atra nox.

Mulæsel: mulus. — Mulæseldriver: mulio (ogsaa Mulæselhandler), *Adj.* mulionicus, mulionius, mulinus. — Mulæselinde: mula.

Mumle at: murmurare (*intrans.*); fremere (om mange Personer; m. om noget: aliquid fremere); mussitare (*trans.*); m. for sig selv: secum commurmurare. — Mumlen: murmur; murmuratio (*sen.*).

Mund: 1) M. som Legemsdel: os; at slaa én paa M.: os alicui obtundere *el.* percutere; at have mange M. at føde: multos alere; 2) bruges i mange Talemaader om og med Hensyn til Talen og udtrs. da ved: os el. Omskr., f. E. med én M.: uno ore; bruge M.: increpitare, increpare (aliquem: paa én); tage Bladet fra M.: libere loqui; ikke turde lukke M. op: non audere hiscere; stoppe M. paa én: aliquem confutare; vocem alicui præcludere; linguam alicuius retundere; hvad der falder én i M.: quidquid in buccam venit; holde M.: tacere; holde ren M.: commissa tacere; lægge én i M.: alicui subjicere (verba); accommodare alicui verba; tale én

efter M.: ad voluntatem alicuius loqui; auribus alicuius servire; Snakken efter M.: assentatio; én, som snakker efter M.: assentator; tale i Munden paa én: alicui obloqui; altid have i M.: semper in ore habere (aliquid); høre af éns egen M.: ex ipso audire; tage M. fuld: omnia magna loqui, det at tage Munden fuld: jactatio verborum; 3) Folks M. = Folkemunde: os hominum, f. E. være i F. M.: in ore hominum esse; komme i F. M.: in ora hominum venire. — Mundaabning: rictus. — Mundart: dialectus. — Mundforraad: cibaria (*Pl.*), penus. — Mundfuld: offa. — Mundhuggen, Mundhuggeri: rixa. — Mundhugges at: rixari. — Munding: ostium, os. — Mundskænk: puer a cyatho, poculo; pocillator (*sen.*). — Mundsmag; faa en M. af: degustare, delibare; give én en M. af noget: alicui aliquid delibandum, degustandum præbere. — Mundtlig: præsens (*Adj.*); coram (*Adv.*); m. Samtale: præsens sermo; udvikle noget m.: coram aliquid explicare; give én en m. Paamindelse: coram aliquem monere; faa m. Underretning: nuntiis certiorem fieri; m. Meddelelse: sermonis communicatio.

Munk: monachus (*sen.*). — Munkekloster: monasterium (sen.).

Munter: 1) om fysisk Beskaffenhed: alacer, vividus; 2) om Virkningen af godt Lune: hilaris; at se m. ud: vultu hilari esse; at gjøre m.: hilarare. — Munterhed: 1) alacritas; 2) hilaritas; med M.: hilariter.

Mur: murus; moenia (*Pl.*, om en befæstet Stad). — Murbrækker: aries. — Murbrokker: rudus. — Mure at: gjengives ved exstruere; m. til: obstruere. — Murhage en: falx muralis. — Murkrone en: corona muralis. — Murske en: ascia. — Murtinder: minæ murorum. — Murværk: structura.

Murre at: murmurare (ogsaa om Maven). — Murren: murmur.

Muræne: muræna.

Mus: mus; *Adj.* murinus. — Musefælde en: muscipulum. — Musetorn: ruscum.

Muse en: musa; *Adj.*: museus.

Musik: musica (orum); musica (e); Vokal-M.: cantus vocum; Instrumental-M.: cantus nervorum et tibiarum. — Musikalsk: musicus. — Musikant: symphoniacus. — Musikkjender: musicus; rei musicæ peritus.

Muskel: torus; musculus (*sen.*); i *Pl.* undert. lacerti. — Muskuløs: torosus, robustus.

Musling: concha; conchylium. — Muslingskal: concha, testa.

Myg: culex. — Myggenet: conopeum.

Mylre at: 1) om den urolige Bevægelse: trepidare; 2) om et Sted, der er opfyldt af noget: scatere, refertum esse (aliqua re); 3) Blomster m. frem af Jorden: flores e terra abundant; 4) m. til, sammen: affluere, confluere.

Myndig: 1) om Evne, Magt: potens; 2) om den, der tiltager sig Myndighed: imperiosus; 3) om den, der kan være sin egen Værge: qui sui juris *el.* suæ potestatis est; at blive m.: in suam tutelam pervenire. — Myndighed: 1) auctoritas; at besidde stor M.: multum auctoritate valere; 2) superbia; med M.: imperiose; 3) tutela; komme til M.: = blive myndig; 4) faderlig M.: patria potestas. — Myndighedsalder: ætas matura.

Myndling: pupillus (mandlig); pupilla (kvindelig); qui sub tutela alicuius est.

Mynt: 1) Stedet, hvor der præges Penge: moneta; *Adj.*: monetalis; 2) præget: numus; moneta (*sen.*), nomisma; *Adj.*: numarius (lex numaria: Lov om Forfalskning af Mynt); god M.: probus numus; falsk M.: adulterinus numus; *ovf.*, betale med samme M.: par pari reddere. — Mynte at: signare (pecuniam, æs, aurum); *ovf.*, at være myntet paa: spectare. — Myntvæsen: res numaria.

Mynte (en Planteslægt): mentha.

Myrde at: jugulare (lumsk); trucidare (voldsomt). — Myrderi: cædes.

Myre en: formica.

Myrrha: myrrha, *Adj.*: myrrheus (salvet med M.; myrrhafarvet); myrrhinus.

Myrthe en: myrtus; *Adj.*: myrteus — Myrthelund: myrtetum.

Mysterier: mysterium; initia (*Pl.*); indvi i M.: initiare; en Præst ved M.: mysta (es). — Mystisk: mysticus (*egt.*); obscurus (*ovf.*).

Mythe en: fabula. — Mythisk: fabulosus. — Mythologi: scientia historiæ fabulosæ. — Mythologisk: ad fabulas pertinens.

Mytteri: seditio; tumultus; gjøre M.: seditionem movere. — Mytteriaand: animus seditiosus.

Mægle at: 1) *trans.*: componere, f. E. m. Forlig i en Strid imellem nogle: litem inter aliquos componere, undert. conciliare; 2) *intrans.*: intercedere, intercurrere, se interponere (*egt.* indblande sig som Mægler). — Mægler en: internuntius, proxeneta (*sen.*; ved Kjøb og Salg), auctor (især til Fred, Enighed, Forbund: pacis, concordiæ, foederis), interpres, udtrs. undert. ved medius, f. E. M. imellem Broder og Søster: medius fratris et sororis, *el.* ved Verbet. — Mægling: interventus; compositio.

Mægte at: valere, posse. — Mægtig: 1) om den, som har Magt over noget: potens, compos (rei alicuius); at være sig selv m.: sui compotem esse; som ikke er sig selv m.: sui impotens; han er ikke sig selv m.: ex *el.* de potestate, a se exiit; ikke at være et Sprog ret m.: linguam parum cognitam habere; han er Sproget m.: linguæ peritus est; 2) om den, som har megen Magt: potens; qui opibus valet (om politisk M.); at blive mægtigere: opibus augeri; at være m.: valere; om en By, et Rige: opulentus; 3) *ovf.*: ingens; amplus (især om Udstrækning); 4) *Adv.*: admodum, vehementer.

Mæle at: loqui; ikke at m. et Ord: vocem non edere. — Mæle et: vox; tabe Mælet: voce destitui; han tabte Mælet: vox eum defecit; at faa Mælet igjen: usum vocis recipere; kjende én paa Mælet: voce aliquem agnoscere.

Mængde en: 1) om et stort Antal: multitudo; magnus numerus; 2) om en Hoben, Masse af noget: vis, copia; at være i M.: scatere, abundare; at have i M.: abundare (aliqua re); i M.: abunde, f. E. der er Korn i M.: abunde frumenti est; 3) Mængden: a) om den største Del af et Folk: vulgus, multitudo; b) om det største Antal af en vis Mængde: maior pars, plerique.

Mænge at: 1) *trans.*: miscere, commiscere; 2) *reflex.*: se immiscere (rei alicui).

Mærke at: 1) *trans.*: a) *egt.*: notare (aliquid); nota (aliquid) premere; notam *el.* signum (rei alicui) apponere; signare (aliquid); b) om at lægge Mærke til: animadvertere; attendere ad; jeg m. det meget godt: probe *el.* pulchre intelligo; det var nok værdt at lægge M. til, hvor o. s. v.: operæ pretium est, si animadvertistis, quam; m. iforvejen: præsentire; saavidt jeg kan m.: quantum intelligo; Sjælen m.: animus sentit; c) om Iagttagelse ved ydre Sandser: sentire, f. E. her m. vi ikke Kulden: hic frigus non sentimus; d) lade én m. noget: alicui aliquid prodere, ostendere; dette fik jeg at mærke (ved): hoc sensi (in); han skal faa at m.: sentiet; 2) *reflex.*: a) m. sig noget: animo aliquid figere; i Hukommelsen: memoriæ mandare aliquid; jeg skal m. mig det: memor eius rei ero; b) lade sig m. med noget: aliquid præ se ferre; ikke lade sig m. med: dissimulare. — Mærke et: 1) *egt.*: nota (hvorved noget gjøres kjendeligt el. fremhæves; ogsaa et beskæmmende M.), signum; sætte M. paa: = mærke; 2) lægge M. til: = mærke. — Mærkelig: 1) som fortjener at mærkes: notabilis, memorabilis; 2) om det, som let kan mærkes: insignis, conspicuus. — Mærkværdig: memoria dignus, memorabilis, notabilis. — Mærkværdighed: 1) Egenskaben at være mærkværdig: udtrs. ved Adj.; 2) om selve det, som er mærkværdigt: res digna cognitione *el.* digna, quæ noscatur.

Mæsk: sagina. — Mæske at: saginare. — Mæskning: saginatio.

Mæt: 1) satur; spise, drikke sig m.: satiari cibo, potu; ad satietatem vesci, bibere; blive m.: satiari; han bliver m.: satietas eum capit; 2) mæt af noget: plenus alicuius rei; (*sen.*) satur alicuius rei; 3) *ovf.*: satur (*sen.*), el. Omskr. ved Hjælp af fastidio, tæ-

dio (rei alicuius) teneri; fastidire (aliquid, paa Grund af Overmættelse); se sig m.: satiari videndo; man kan ikke se sig mæt paa: animus intuendo expleri nequit. — Mætte at: 1) *trans.*: m. én med noget: satiare, saturare aliquem aliqua re; m. sin Hunger: famem explere; 2) *reflex.*: satiari, impleri. — Mæthed, Mættelse: 1) *egt.*: satietas; saturitas (*sen.*) 2) *ovf.*: satietas; fastidium (paa Grund af overdreven Nydelse).

Mø en: virgo.

Møbler: supellex. — Møblere at: instruere (domum).

Mødding: sterquilinium.

Møde at: 1) *egt.*: occurrere, obviam venire *el.* obvium fieri (alicui); de mødte hinanden: obvii inter se erant; jeg mødte ham tilfældig: mihi oblatus est; 2) om Modstand, Modvirken: obviam ire, resistere (alicui); *ovf.*: occurrere, obviam ire; 3) = at give Møde: adesse (især for Retten), apparere; paalægge én den Forpligtelse at møde for Retten: vadimonium alicui imponere, møde efter saadan Forpligtelse: vadimonium sistere, ikke møde: vadimonium deserere, love at møde: vadimonium promittere; m. paa bestemt Tid og Sted til noget: obire tempus locumque rei alicuius; 4) om en Hændelse, Tilskikkelse: accidere, evenire; usu venire (upers.); der mødte ham en haard Krig: bellum grave eum excepit; der mødte ham nogle forunderlige Hændelser: miris casibus jactatus est; det Tilfælde mødte ham: ille casus eum excepit. — Mødes at: convenire. — Møde et: 1) venskabeligt M.: congressus, conventus (især i et alvorligt Øjemed); fjendtligt M.: congressus; 2) tilfældigt M.: occursus (ogsaa Handlingen at mødes); 3) i Møde: se imøde. — Mødested: locus conveniendi. — Mødetid: tempus constitutum; møde til M.: ad tempus venire.

Mødig: lassus, fessus; blive m.: fatigari; gjøre m.: fatigare. — Mødighed: fatigatio, lassitudo.

Mødrene-: udtrs. ved Hjælp af *Adj.* maternus.

Møg: stercus; fimus (benyttet som Gjødning).

Møje en: labor, opera; det koster, kræver megen M.: multi laboris est; at anvende megen M. paa: multum laboris (operæ) in re aliqua ponere, consumere; med megen M.: multo labore, magna (virium) contentione; uden M.: facile, nullo labore; jeg har spildt baade Tid og M.: et oleum et operam perdidi (et oleum et opera periit). — Møjefuld, møjsom, møjsommelig: laboriosus, operosus, molestus. — Møjsommelighed: 1) Beskaffenheden at være møjsommelig: difficultas; labor operosus; 2) molestia; at overvinde alle M.: omnes molestias expedire *el.* vincere.

Møl: tinea (maaske Mølorm), blatta.

Mølle en: mola; male paa M.: molere. — Møller en: pistor. — Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. el. af *Adj.* molaris, f. E. en Møllesten: lapis molaris.

Mønning: fastigium.

Mønster: exemplar (til Efterligning), exemplum (*sjeld.*); tage én til M.: aliquem tanquam exemplar ad imitandum sibi proponere; det M., som én giver: exemplar alicuius; efter det M., som var opstillet: ad exemplar propositum; et M. paa noget: exemplar alicuius rei; med dette M. for Øje: hoc exemplar intuens (ad hoc exemplar). — Mønsterværdig: 1) *egt.*: imitatione dignus; 2) *ovf.*: egregius; integer, sanctus.

Mønstre at: recensere, recognoscere; lustrare (om Censorernes 5 Aars M.). — Mønstring: recensio, recognitio, recensus (*sen.*); holde M.: = mønstre; passere M.: recenseri.

Mør: 1) *egt.*: mitis; blive m.: mitescere; gjøre m.: coquere; 2) m. af Ælde: putridus; blive m.: putescere; gjøre m.: putrefacere. — Mørhed: 1) mollitia, mollitudo; 2) putror. — Mørbanke at: male mulcare, plagis conficere; mørbanket: fustibus mitis (*kom.*).

Mørk: 1) modsat lys: obscurus; fuscus *el.* furvus (om Farve); caliginosus (om Luften); nubilus *el.* tenebricosus (om Himlen, Luften); m. Nat: nox intempesta; m. Øjne: nigri oculi; mørkt Vejr: nubilum; at gjøre m.: obscurare; tenebras *el.* caliginem

(rei alicui) offundere; at blive m.: obscurari; det bliver mørkt: advesperascit (*egt.*); tenebræ offunduntur; 2) modsat tydelig: obscurus, impeditus; en m. Tale: ænigma, tenebræ; 3) om Udseende, Miner: tristis, austerus; at se m. ud: tristi vultu esse; 4) om Sindsstemning: tristis, tetricus. — Mørke et: obscuritas (dunkelt); tenebræ (ogsaa *ovf.*); caligo (stærkt); i M.: in tenebris; per tenebras; tæt M.: densæ tenebræ. — Mørkeblaa: cæruleus. — Mørkegraa: ravus. — Mørkne at: 1) *trans.*: se gjøre mørk; 2) *intrans.* = mørknes: se blive m. — Mørkladen: subfuscus, subobscurus. — Mørkning: crepusculum.

N.

Naa at: I) *trans.*: 1) n. et Sted, en Alder: pervenire ad (in); attingere; n. en høj Alder: ad summam senectutem pervenire; om Skibe: capere; 2) n. én i noget: aliquem re aliqua æquare; aliquem assequi (ogsaa n. én undervejs: in itinere); aliquem re aliqua consequi; f. E. naa én i Fortjeneste: merita alicuius assequi; n. én i Tapperhed, Ros og lgd.: virtutem, laudem alicuius æquare; 2) n. noget (med noget): aliquid contingere (f. E. manu: med Haanden); 4) n. en Hensigt, et Maal: assequi, consequi (smlg. Hensigt, Maal); at n. sit Ønske: voti compotem fieri; II) *intrans.*: a) *egt.*: pertinere ad; b) *ovf.*; min Evne naaer ikke saavidt: vires meæ non sufficient.

Naade: 1) om en højeres velvillige Stemning ligeoverfor en ringere: gratia; at staa i N. hos én: gratia alicuius florere; gratiosum apud aliquem esse; at komme i N. hos Folket: gratiam inire ad plebem; tabe éns N.: gratia alicuius excidere; finde N. for éns Øjne: alicui probari; bringe én i N. igjen hos én: in gratiam alicuius aliquem restituere; Afskedigelse i N.: missio gratiosa; 2) Naade, som bevises én: a) uden foregaaende Fornærmelse: beneficium, gratia; som man faaer af N.: precarius; jeg beder dig om den N.: peto a te hanc gratiam; at vise én en N.: beneficium alicui tribuere; vise én den N. at at eftergive, skjænke ham noget: gratiam alicui facere rei alicuius; vise én den N. at tilstaa ham en Dag: gratiam (ogsaa veniam) alicui dare unius diei; vis mig den N. at: tribuo mihi hoc ut; viser mig den N. at jeg maa: hanc mihi veniam detis, ut patiamini, me; skylde andres N. sit Liv: de lucro vivere; anse som N.: beneficii loco habere; b) for en foregaaende Fornærmelse: *α*) med Hensyn til den, der viser Naade: clementia; indulgentia; tage Tilflugt til éns N.: ad clementiam alicuius confugere; *β*) med Hensyn til den, hvem der vises N.: venia, impunitas; bede om N.: veniam implorare; skjænke én N.: veniam (ac pacem), impunitatem alicui concedere; poenam alicui remittere; 3) overgive sig paa N. og Unaade: in arbitratum se alicui dedere; som har overgivet sig paa N. og Unaade: dediticius. — Naade at; Gud n. os: di meliora! Gud n. ham: væ misero! Gud n. mig: heu me miserum! — Naadegave, Naadesbevisning: beneficium (se Naade 2.) undert.: gratificatio. — Naadestød; give én N.: aliquem conficere. — Naadig (smlg. Naade): 1) propitius, favens; 2): a) benevolus; b) clemens; n. Straf: poena mitis.

Naal: acus, *dem.*: aculeus.

Naar: 1) *Tidskonjunktion*: a) *relativ*: quando; ved oftere gjentagne Handlinger (hvergang naar): quum, quoties, si, ubi, f. E. naar jeg seer ham, glæder jeg mig: quum illum vidi, animo delector; oftest udtrs. det ved en participial Konstruktion, f.E. naar Byen er erobret: urbe expugnata; naar de ikke kunde skrække Fjenden, omringede de dem, naar de vare spredte: si hostes deterrere nequiverant, disjectos circumveniebant;

naar man gaaer ud af Byen, ligger Graven: ex urbe exeunti o.s.v.; naar man iagttager disse Forskrifter, kan man leve: hæc præscripta observantem licet vivere; naar du vil: ubi voles; b) *spørgende*: quando, quo tempore? 2) *Betingelseskonjunktion*: si; n. ellers: si quidem; men n.: sin; n. blot: si modo; i Ønsker: dum, dummodo (Konj.); n. blot ikke: modo, dummodo ne. — Naarsomhelst: quandocunque, quandoque.

Nabo: vicinus (alicuius *el.* alicui, med Hensyn til Hus); finitimus (med Hensyn til Grændser, om Folk, Provinser); confinis (om Marker, private); Krig med Naboer: bellum finitimum. — Naboerske: vicina. — Nabolav: 1) om Stedet: vicinia, vicinitas; her i N.: hic viciniæ; 2) om Personer: vicini, vicinitas; *Adj.*: vicinalis; vicinus. — Naboskab: 1) det, at være Nabo: vicinitas; 2) = Nabolav; 3) Grændsenaboskab: confinium. De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af Adjektiverne, f. E. Nabohus: domus vicina; Naboland: terra finitima; Nabomark: ager confinis.

Nag: 1) i Samvittigheden: poenitentia; 2) N. til: odium; invidia; obtrectatio (paa Grund af Medbejlen); at fatte N. til: odium concipere in (ogsaa Gen.); bære N. til: infestum esse (alicui). — Nage at: 1) *egt.*: rodere; 2) *ovf.*: mordere, angere (aliquem *el.* animum alicuius); nagende Bekymringer: curæ edaces; n. Sorg: acerbus dolor.

Nagle en: clavus. — Nagle at: (clavis) figere; n. én til (f. E. Korset, Døren): aliquem affigere (cruci, foribus).

Naiv: simplex. — Naivitet: simplicitas.

Nakke en: cervices (*Pl.*); være én paa Nakken: esse in cervicibus alicuius; lateri alicuius adhærere; tage Foden paa Nakken: se in pedes conjicere; bøje Nakken under Aaget: jugum accipere.

Nap et: udtrs. ved Verbet. — Nappe at: vellicare; n. én i Øret: auriculam alicui pervellere.

Nar en: stultus; sannio (paa en Skueplads); scurra (ved Rigmandens Bord); at gjøre sig til N.: ridendum se præbere, for én: ludos alicui præbere; spille en Nars Rolle: scurrari, scurræ partes agere; holde én for N.: aliquem ludibrio habere *el.* ludificare, deridere; for at holde én for N.: ad ludibrium alicuius; du gjør N. af mig: me ludis. — Naragtig: scurrilis, ridiculus. — Naragtighed: udtrs. ved Adj., undert.: ineptiæ, stultitia. — Narre at: 1) ludere, ludificare (aliquem); imponere alicui (ved at benytte sig af éns Lettroenhed); fallere, decipere (mere dadlende); blive narret: ludificari; frustra esse (i noget); 2) n. én noget fra: aliquem re aliqua fraudare. — Narreri, Narreværk: nugæ. — Narrestreger: nugæ, ineptiæ; at drive N.: nugari.

Narcisse (Lilie): narcissus.

Nardus (Salven): nardus; Salve af Nardusblade: foliatum.

Nasturtium: nasturtium.

Nat: nox; Begyndelsen af Natten: concubia nox; Midten af N.: media nox; det bliver N.: nox ingruit; om Natten: noctu, nocte; arbejde om N.: lucubrare; Arbejden om N.: lucubratio; ligge under aaben Himmel om N.: sub divo pernoctare; som varer hele N.: pernox; (i Løbet af) en Nat og en Dag: die et nocte; Dag og N.: dies noctesque, dies et noctes; noctes et dies (om noget vedvarende og gjentaget); langt ud paa N.: multa nocte, de multa nocte; til langt ud paa N.: in multam noctem; at vaage Natten igjennem: totam noctem pervigilare; en gjennemvaaget N.: nox pervigil. — Natlig: nocturnus. — Natpotte: scaphium; matula; matella. — Natteleje: lectus; give én N.: aliquem hospitio excipere. — Nattesværmer: grassator. — Nattevaagen: vigilia. — Nattevagt: vigilia. — Natugle: noctua. De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj. nocturnus, f.E. Nattetyv: fur nocturnus.

Nation: gens. — National: gentis (alicuius) proprius. — Nationalitet: quod gentis (alicuius) proprium est; ingenium et mores gentis. — Sammensætninger dannes ved Omskr., f.E. Nationalkarakter: ingenium

gentis proprium; **Nationalstolthed**: nimia gentis suæ admiratio o. s. v.

Nattergal: luscinia; *dem.*: lusciniola.

Natur: 1) om Indbegrebet af Egenskaber hos en Person el. Ting: natura (især om Gjenstande), vis (om Ting), indoles (især om Personer, men ogsaa om Træer, Dyr), ingenium (om Personer); 2) om den oprindelige el. særegne Beskaffenhed hos noget og modsat Konst: natura; at følge sin N.: naturam suam sequi; at leve overensstemmende med N.: naturæ convenienter vivere; under Naturens Vejledning: natura duce; Menneskenes udødelige N.: immortalitas hominum; det er blevet mig til en anden N.: hoc mihi in naturam vertit; af Naturen: natura; 3) om det særegne i et Menneskes Organisme: constitutio corporis; valetudo; dog ogsaa, en god N.: bona natura; 4) modsat Skin: veritas; ipsa res (modsat Sagens Ydre); 5) Naturen (alt det skabte): rerum natura (ogsaa undert. natura); som angaaer N.: naturalis; 6) den frie N.: omskrs. ved Hjælp af rus, agri og lgd. — **Naturanlæg**: animi facultates; ingenii facultates. — **Naturfejl**: damnum naturæ. — **Naturforsker**: physicus; naturæ investigator. — **Naturgave**: ingenii facultas. — **Naturhistorie**: historia naturalis. — **Naturkyndig**: physicus; rerum naturalium *el.* naturæ peritus. — **Naturkyndighed**: naturæ cognitio. — **Naturlig**: 1) *alm.*: naturalis (som hidrører fra Naturen); genuinus (forsaavidt det er medfødt); a natura profectus; n. Beskaffenhed: natura; en n. Død: mors necessaria *el.* naturalis *el.* naturæ debita; dø en n. Død: naturæ concedere; Tingenes n. Gang: rerum natura; en n. Søn: filius naturalis; en n. Orden: ordo naturæ rei aptus; en n. Forestilling: species ad rei naturam expressa; det er naturligt: consentaneum est; per se intelligitur; sua sponte apparet; det er en n. Følge heraf: ex hac re consequitur; 2) modsat konstig: simplex; nativus (som det er af Naturen); n. Blomster, Hegn: flores vivi, sepes vivæ; n. Dragt: simplex cultus; 3) modsat forstilt: ingenuus, apertus, simplex. — **Naturlighed**: animus simplex, ingenuus. — **Naturligvis**: 1) *alm.*: natura (*Abl.*); 2) med nogen Ironi: scilicet, nempe, nimirum. — **Naturlære**: physica (orum); physiologia. — **Naturmenneske**: homo agrestis. — **Naturskjønhed**: amoenitas.

Navle en: umbilicus.

Navn: 1) *egt.*: nomen; ved N.: nomine; han er mig kun bekjendt af N.: nomine tantum eum novi; give én N.: nomen alicui dare, imponere (f. E. Caio, sjeldnere Caium, Caii); at have, bære et N.: nomen gerere; at faa N. af el. efter noget: nomen aliqua re invenire; at have N. af noget: nominari ex *el.* ab re aliqua; at have N. efter én: aliquem nomine reddere; ex aliquo nominari; mit N. er: nomen mihi est (f. E. Caio, sjeldnere: Caius, Caii), vocor, appellor (Caius); give en Ting sit rette N.: rem suo nomine signare *el.* dicere; 2) i (en Persons el. Tings) N.: nomine; i eget N.: suo nomine; at hilse én i éns N.: alicuius nomine *el.* verbis aliquem salutare; at laane Penge paa en andens N.: alieno nomine *el.* fide alicuius pecuniam mutuam sumere; 3) i Modsætning til Sagen og Virkeligheden: nomen, species; af N. mer end af Gavn: nomine magis quam re; under N. af: nomine (alicuius rei); 4) om Berømmelse: nomen, fama; denne Mand havde et stort N.: magnum huic viro nomen fuit; 5) om Omdømme: existimatio, fama; at have et godt N.: bene audire; at have et slet N.: male audire; at efterlade sig et udødeligt N.: immortalem gloriam, sempiternam memoriam relinquere. — **Navnebroder**: cognominis (alicui *el.* alicuius, *sen.*); qui nomine aliquem refert. — **Navngive** at: nominare; nominatim indicare. — **Navngivelse**: udtrs. ved Verbet; uden N. af min Hjemmelsmand: auctore sublato; uden N. af Stedet: sine nomine loci. — **Navnkundig**: inclitus, insignis; gjøre én n. (om Værker og lgd.): aliquem illustrare. — **Navnkundighed**: nobilitas, claritas. — **Navnlig**: 1) saaledes at én udtrykkelig nævnes: nominatim; 2) hvor

noget fremhæves: imprimis, præcipue. — Navnløs: 1) sine nomine; 2) *ovf.*: udtrs. ved infinitus, summus el. Omskr., f. E. en navnløs Glæde: lætitia, qua nulla maior percipi potest. — Navnopregner (Slaven): nomenclator.

Ned: udtrs. ved Verbets Sammensætning med de, f. E. stige ned: descendere; lægge sig ned: decumbere; flyde, synke, glide n.: defluere; lade gaa n.: demittere, summittere o. s. v. se Verbet; op og ned: sursum deorsum (*egt.*); at vende op og ned paa alt: omnia miscere; vende op og ned paa noget: aliquid pervertere. — Nedad: deorsum, per pronum; som helder n.: declivis; som gaaer n.: pronus. — Nede: infra (inferior, imus), f. E. nede i Dalen: in ima valle; n. paa Gaden: in platea, in via; at staa længere n.: inferiorem esse; n. ved Bjerget: ad radices montis; der er skrevet længere n.: inferius scriptum est. — Nedenfor: infra. — Nedentil: infra. — Nedenunder: infra (Adv. og Præp.); in inferiore parte. — Nederst: infimus, imus; inferior (af to).

Nedarvet: a maioribus (hereditate) traditus.

Nedbede noget over én: alicui aliquid precari; n. ondt over én: mala in caput alicuius detestari; n. Forbandelse over én: diras alicui imprecari.

Nedbryde at: 1) *egt.*: demoliri, destruere; 2) *ovf.*: perdere, corrumpere. — Nedbrydelse: demolitio, destructio; udtrs. oftest. ved Verbet, f. E. bortlicitere et Hus til N.: domum destruendam locare.

Nedbøje at: 1) *egt.*: deflectere; med nedbøjet Hoved: capite demisso; 2) *ovf.*: affligere; frangere (stærkere). — Nedbøjet (om Stemning): demissus.

Neddrage at: detrahere; devocare (*ovf.*).

Neddryppen: destillatio.

Neddysse at: silentio premere; Sagen er bleven neddysset: res silentio obliterata est; n. Samvittigheden: aciem conscientiæ hebetare. — Neddyssen: udtrs. ved Verbet.

Neddæmpe at: opprimere.

Nederdel: pars inferior.

Nederdrægtig: nefarius, turpis. — Nederdrægtighed: 1) som Egenskab: foeditas, turpitudo; 2) som Handling: facinus nefarium, turpe; turpiter factum.

Nederlag et: clades (i Krig), strages (paa Mennesker), f.E. lide et N.: cladem accipere, udtrs. ofte blot ved plane vinci; anrette et stort N.: magnam stragem edere; volde én N.: cladem alicui afferre, inferre.

Nedfald: lapsus; casus. — Nedfalde at: delabi, decidere; nedfalden: qui decidit.

Nedfare at: descendere; se dejicere. — Nedfart: descensus; under sin N.: descendens.

Nedgaaende (om Solen): occidens. — Nedgang: 1) *egt.*: descensus, descensio; 2) om Solens, Stjerners N.: occasus.

Nedgrave at: defodere (in terra, terram); obruere (f.E. en Skat: thesaurum). — Nedgravning: udtrs. ved Verbet.

Nedharve at: inoccare. — Nedharvning: udtrs. ved Verbet.

Nedhisse at: demittere. — Nedhisning: udtrs. ved Verbet.

Nedhugge at: sternere, cædere; trucidare (ubarmhjertig), concidere; n. til sidste Mand: ad internecionem trucidare; occidione cædere. — Nedhugning: dejectio (*egt.*); cædes, occidio, el. ved Verbet.

Nedhængende: dependens; promissus (Haar, Skjæg); bære n. Haar: comam promittere; crinem summittere.

Nedjage at: depellere, deturbare.

Nedkalde at: devocare; n. Forbandelse over én: diras alicui imprecari. — Nedkaldelse: udtrs. ved Verbet.

Nedkaste at: dejicere; n. én: aliquem sternere. — Nedkastelse: dejectio, el. ved Verbet.

Nedkjøre at: (curru) devehere. — Nedkjørsel: udtrs. i de forskjellige Betydninger ved Verbet el. Omskr., f. E. denne N. er farlig: hæc viæ declivitas periculosa est; Nedkjørselen til Byen: via in urbem prona og lgd.

Nedkommen; at være n. med en Søn: filium peperisse; at være n.:

partum edidisse; peperisse. — Nedkomst: partus.

Nedlade at: 1) *trans.*: demittere, summittere; 2) *reflex.*: a) *egt.*: se demittere; descendere; b) n. sig til at gjøre noget: descendere ad aliquid (faciendum); sustinere *el.* in animum inducere aliquid facere; se summittere in; c) n. sig = være nedladende: comem, communem se præbere (alicui); se cum infimis æquare; d) n. sig paa et Sted: considere, sedem figere in loco aliquo. — Nedladende: comis, communis, facilis. — Nedladenhed: comitas, communitas, facilitas; med N.: comiter, humane.

Nedlægge at: 1) *egt.*: ponere, deponere; n. Vaabnene: ab armis recedere; n. noget hos én (som betroes): alicui aliquid committere; aliquid apud aliquem deponere; 2) n. et Embede: magistratu se abdicare; n. Regeringen: imperium deponere; 3) til Syltning: condire; 4) n. et Dyr og lgd.: cædere, sternere; 5) n. Indsigelse: intercedere (især om Folketribuner, imod: udtrs. ved Dat., de, quominus aliquid fiat), reclamare. — Nedlæggelse: abdicatio; ellers ved Verbet.

Nedpakke at: condere.

Nedpløje at: inarare (f. E. n. Gjødning: fimum inarare), arando obruere.

Nedramme at: fistuca adigere.

Nedrejse en: descensus; under N.: descendens.

Nedride at: equi impetu sternere.

Nedrig: improbus, foedus. — Nedrighed: 1) Egenskaben: improbitas, turpitudo; 2) en nedrig Handling: foedum, turpe facinus; improbe factum.

Nedrinde at: defluere.

Nedrive at: demoliri, destruere (en Bygning); deripere (noget hængende); subruere (en Mur). — Nedrivelse: demolitio, destructio, el. ved Verbet.

Nedrulle at: 1) *trans.*: devolvere; 2) *intrans.*: devolvi.

Nedryste at: decutere, dejicere.

Nedsable at: cædere, occidere; de bleve nedsablede alle: occidione cæsi sunt; ad internecionem trucidati sunt. — Nedsabling: cædes, occidio, trucidatio, el. ved Verbet.

Nedsalte at: salire. — Nedsaltning: salsura, el. ved Verbet.

Nedskrive at: literis mandare. — Nedskrivning: perscriptio.

Nedslaa at: 1) *egt.*: sternere, profligare; 2) *ovf.*; n. én: aliquem *el.* animum alicuius affligere, abjicere; n. éns Haab: spem alicuius infringere; nedslaaet (nedslagen): animo abjectus; afflictus, demissus, mæstus; med n. Blik: oculis demissis. — Nedslagenhed: demissio animi; animus demissus, contractus.

Nedsluge at: devorare.

Nedspænde at: remittere. — Nedspændelse: remissio.

Nedstamme at: a) om Personer: originem trahere; genus ducere; som n. fra: ortus, oriundus (ex, ab); b) om Ting: óriri, proficisci ex (ex fonte eo). — Nedstammelse: origo, el. ved Verbet.

Nedstemme at; n. Talen: orationem summittere; n. sine Fordringer: aliquid de postulatis deminuere; n. éns Begejstring: ardorem alicuius minuere; n. Tonen: ad modestiam redire; bringe én til at n. Tonen: ad modestiam aliquem revocare. — Nedstemning: udtrs. ved Verbet.

Nedstige at: descendere. — Nedstigning: descensus, descensio; under N.: descendens.

Nedstyrte at: 1) *trans.*: præcipitare; præcipitem dejicere (aliquem); deturbare; 2) *intrans.*: præcipitem ferri. — Nedstyrten: præcipitatio. — Nedstyrtning (det selv at styrte ned): casus (præceps); dejectus.

Nedstøde at: detrudere, dejicere.

Nedsylte at: condire. — Nedsyltning: conditio.

Nedsynke at: subsidere (i Vand), concidere; n. i Grus: funditus everti; n. i Ladhed og lgd.: pessumdari ad inertiam; n. i Armod: ad egestatem devolvi, in egestatem detrudi o. s. v.; at være nedsunken i: udtrs. ogsaa ved jacere in.

Nedsænke at: demergere (i Vand), demittere; n. et Skib: navem deprimere; med nedsænket Blik: oculis demissis. — Nedsænkelse: demissio, el. ved Verbet.

Nedsætte at: 1) *trans.*: a) *egt.*: de-

ponere; b) om Forringelse af Pris, Fordring: minuere (pretium); deminuere (aliquid de pretio); c) om Nedsættelse af en Person el. Ting: elevare; (de aliquo) detrahere; n. éns Ros: laudem alicuius detrectare, attenuare *el.* obterere; laudi alicuius obtrectare (af Misundelse); d) n. en Kommission og lgd.: constituere; e) n. én fra første i anden Klasse: a primo ordine in secundum aliquem detrudere; 2) *reflex.*: sedem figere; considere. — Nedsættelse: obtrectatio (misundelig N.); tabulæ novæ (N. af Gjæld), deminutio; udtrs. ellers ved Verbet. — Nedsætter en: detrectator; obtrectator (misundelig N.).

Nedtage at: tollere, demere; refigere (hvad der er opslaaet); detendere (hvad der er udspændt). — Nedtagelse: udtrs. ved Verbet.

Nedtrampe at: proculcare, proterere.

Nedtrykke at: 1) *egt.*: deprimere, premere; 2) *ovf.*: affligere (aliquem *el.* animum alicuius), demergere; nedtrykt: animo demisso, abjecto; afflictus.

Nedtræde at: proterere, obterere. — Nedtrædelse: udtrs. ved Verbet.

Nedtrække at: deorsum trahere.

Nedtynge at: deprimere, degravare.

Nedværdige at: I) *trans.*: 1) om Nedsættelse; n. éns Fortjeneste, Ros: meritis, laudi alicuius obtrectare; 2) om Fornedrelse: dedecorare, polluere, infamia aspergere; dette n. en Mand: hoc viro turpe est; at gjøre nedværdigende Brug af noget til: re aliqua turpiter abuti ad; II) *reflex.*: se abjicere (om den, der opgiver sin Æresfølelse), se prosternere; n. sig til at gjøre noget: ad aliquid descendere (humiliter). — Nedværdigelse: 1) obtrectatio; 2) infamia, el. ved Verbet, f. E. N. af en Helligdom: templum pollutum. — Nedværdigende: turpis. el. ved Verbet.

Neg et: merges.

Neger en: Æthiops.

Negl: unguis; bide sine N.: digitos prærodere. — Neglerod: reduvia.

Nej: 1) alm. i Svar: udtrs. ved non og Gjentagelse af Hovedverbet, f. E. har du gjort det? nej: fecistine? non feci; nej ingenlunde, nej aldeles ikke: minime; minime vero; nullo modo; nequaquam; 2) i et Svar, der berigtiger det foregaaende ved at paastaa det modsatte (nej tvertimod): imo, f. E. nej han sover endnu: imo adhuc dormit; 3) i et forundrende Spørgsmaal (nej virkelig?): quid dicis? 4) at sige, svare nej: negare (ved Ord); abnuere (ved Vink); recusare (paa en Anmodning); at faa nej: repulsam ferre; mit nej er ligesaa godt som dit ja: eodem jure ego nego quo tu affirmas; den ene siger ja, den anden nej: ille affirmat, hic negat; 5) i harmfulde Udtryk: vero, f.E. nej dette er utaaleligt: hoc vero ferendum non est; 6) nej Tak!: benigne.

Nektar: nectar; *Adj.*: nectareus.

Nelde en: urtica.

Nem: 1) om Fatteevne: docilis, sollers; 2) facilis; commodus (om hvad der falder vel til sin Brug). — Nemhed: sollertia; facilitas; commoditas, el. udtrs. ved Adj.; jeg vil for Nemheds Skyld strax: quo facilius rem transigam, statim. — Nemme at: percipere; n. hurtig: aliquid arripere. — Nemme et: ingenium; at have et hurtigt N.: ingenio prompto esse; at have et tungt N.: tardo ingenio esse.

Nemlig: 1) hvor det angiver en kommende nærmere Betegnelse af det, hvortil Talen sigtede, el. af et enkelt foregaaende Udtryk: a) hvor det indleder en Sætning: enim (altid efter ét el. undert. flere af Sætningens Ord), el. det udelades, hvor en Appositionssætning følger i Akk. med Inf., el. gjengives ved autem (ved hvilket Ord den tilføjede Sætning skilles stærkere fra det foregaaende); b) hvor det indleder en Opramsning, el. hvor der kun følger et enkelt Subst. efter: udtrs. det i Reglen ikke (foran en Opramsning sjeld. nempe), dog gjengives det undert. ved dico *el.* qui est, id est, hvor man kunde være uvis om det, der følger som Forklaring; c) efter et Spørgeord: enim; d) hvor der tilføjes en Grund el. Aarsag: nam; 2) hvor der kommer nogen Ironi til: scilicet (om hvad der antages at være i sig selv

indlysende); nempe (hvor man selv er sikker i sin Sag og antager det samme om andre); nimirum (hvor der udtrs. en Forundring, hvis Sagen ikke skulde forholde sig saaledes).

Neppe: vix; endnu n.: vixdum; med Nød og N.: ægerrime, ægre; difficulter, f.E. med Nød og N. fik jeg ham overtalt til at: ægre ei persuasi ut; n. var dette sket før: vix hoc factum erat, quum.

Nerve: nervus (*sen.*).

Net et: rete (alm.); et lille N.: reticulum (ogsaa Haarnet); et Jægernet: plaga (til større Dyr); casses (*Pl.*); funda (Kastenet); verriculum (Fiskenet til at trække). — Netkæmper: (Gladiatoren): retiarius.

Net (*Adj.*): 1) bellus; concinnus; lepidus (om Ord, Udtryk); mundus (om Klædedragt, Levemaade, Bohave). 2) ironisk: pulcher, f.E. det er en n. Løn, du yder mig: pulchram mihi gratiam refers. — Nethed: elegantia; concinnitas; munditia.

Netop; ja n. (i Svar): ita prorsus; se ellers: just.

Neutral: neutrius partis studiosus; medius; være n.: neutri parti favere; medium se gerere; quiescere. — Neutralitet: neutrius partis studium; iagttage, holde N.: = være neutral.

Ni: novem; n. til hver, n. hver Gang: noveni; ni Gange: novies; som varer ni Dage: novendialis (ogsaa som finder Sted paa den niende Dag). — Niaarig: novem annos natus; novem annorum. — Niende: nonus; n. Gang: nonum. — Nihundrede: nongenti, til hver: nongeni; den n.: nongentesimus; n. Gange: nongenties. — Nitten: undeviginti (decem et novem); n. til hver: undeviceni; n. Gange: undevicies. — Nittende: undevigesimus (decimus nonus).

Nid: invidia; livor; obtrectatio (og den dermed følgende Nedsættelse af en anden). — Nidfuld: invidiosus. — Nidkjær: acer; studiosus (for: rei alicuius). — Nidkjærhed: ardor; studium acre. — Nidsk: 1) fuld af Nid: invidiosus; 2) om Gjerrighed: sordidus. — Nidskhed: sordes (*Pl.*). — Nidskrift: libellus famosus. — Nidvers, Nidvise: carmen famosum; carmen malum.

Nidding: homo improbus, sceleratus; homo ignavus (om en Kujon). — Niddingsdaad: foedum, atrox facinus.

Nik: nutus; bifalde el. samtykke ved et N.: annuere. — Nikke at: nutare; oscitare (af Søvn); n. til én: alicui nutare, innuere. — Nikken: nutatio.

Nip, at tage et N. = nippe: libare, degustare; det var paa Nippet, at: in eo erat, ut. — Niptang: forceps.

Nogen, noget, nogle: 1) *Adj. el. Subst.*: aliquis (Subst. og Adj., der bruges: a) om en enkelt ubestemt Person el. Ting; b) om nogen, noget af Betydning, f. E. der er noget i det, du siger: nunc dicis aliquid; at betyde noget: aliquem, aliquid esse); quisquam (Subst.; Begrebet i dets største Almindelighed; især i Sætninger, der indeholde Nægtelse, Tvivl og lgd.); ullus (Adj., svarer til quisquam); quispiam (aldeles ubestemt); quis (angiver, oftest efter en Partikkel el. et Relativ, et ubestemt tonløst Subjekt el. Objekt; bruges spørgende efter num; mon nogen vel: num quisnam; mon n.: num quis; ecquis; om n.: si quis; vil du noget: num quid vis? at ikke n.: ne quis); quidam og nonnemo (hvor en bestemt Person el. Ting menes, men ikke nævnes); aliquantus (nogen, ikke saa ganske ringe; ved Komp.: aliquanto); aliquot (nogle; om et ubestemt Antal); nonnulli (nogle enkelte); pauci (nogle faa); nogle-andre: alii-alii; noget nyt: aliquid novi; n. Gange: aliquoties, nonnunquam; i nogen Tid: aliquamdiu; nogle sige: sunt qui dicant; hvad for noget: quid? ikke nogen: nemo (*subst.*); nullus (*adj.*); maaske ikke n.: haud scio an nemo; ikke noget: nihil; ikke n. andet Sted: nusquam alibi; 2) *Adv.*: noget (ved et Adj. el. Adv.): udtrs. a) ved Komp. med el. uden Tilføjelse af paullo, f. E. n. frit: liberius; han var noget frygtsom: paullo timidior fuit; b) ved Sammensætning med sub, f.E. n. vred: subiratus; n. misundelig: subinvidus; c) ved satis,

f.E. n. dristig: satis audacter; d) noget nær: pæne, propemodum; e) noget før, efter: paullo ante, post; f) hvor der betegnes »ikke saa ganske ringe» føjes aliquanto til Komp., f.E. noget større: aliquanto maior. — Nogenledes, nogenlunde: aliquatenus; aliqua ratione. — Nogensinde: unquam; ikke n.: nunquam; maaske ikke n.: nescio an nunquam. — Nogensomhelst: quisquam (*subst.*); ullus. — Nogensteds: alicubi, uspiam; n. fra: alicunde; hvis n. fra: sicunde; n. hen: aliquo, quoquam; om n.: sicubi; at ikke n.: necubi; ikke n.: nusquam; maaske ikke n.: nescio an nusquam.

Nok: 1) om Tilstrækkelighed: satis (objektiv); affatim, abunde (subjektiv); at have n.: abundare (af noget: re aliqua); Straf n.: satis poenæ; Exempler n.: satis exemplorum; mer end nok: satis superque; han har mer end n. i sine egne Sager: satis superque est ei rerum suarum; jeg anseer det for n. at sige det: satis habeo illud dicere; at være n.: sufficere; n. herom: hæc sufficiant; hoc hactenus; at faa n.: satiari; aldrig at faa n.: nunquam expleri; jeg forstaaer det n.: probe intelligo; lad det nu være n.: jam desine! 2) i Indrømmelse: certe; quidem, el. Omskr. med at enim, atqui, f.E. det er nok smukt, men: certe pulchrum est, sed; ut concesserim id pulchrum esse, tamen; pulchrum illud quidem est, sed; jeg faaer nok gjøre det: at enim cogor id facere; atqui oportet, og lgd.; 3) i Ønske: udtrs. i Reglen ved Konj. velim, f.E. jeg vilde nok vide: scire velim; jeg vilde n. have ønsket: vellem equidem; 4) i Formodning, beroligende Tiltale: sine dubio; haud dubie el. Omskriv., f.E. han kommer n.: veniet haud dubie; han kommer n. ikke: dubito an venturus sit; det er n. ham, det gjælder: illius res sine dubio agitur; res sine dubio ad eum pertinet; jeg troer nok: credo equidem; han troer nok: credit, opinor; 5) med Ironi: sane, f.E. han klager n.: sane queritur; 6) hvor det forstærker et Begreb (nok saa): a) i Sammenligning: aliquanto med Komp., f.E. n. saa stor: aliquanto maior; b) udtrs. ved Superl. af det følgende Adj. el. Adv., f.E. om han end er n. saa fattig: licet pauperrimus sit; om han end trygler n. saa meget: licet intimis precibus fatiget; 7) nok engang: iterum. — Noksom: satis.

Nonne: monacha (*sen.*).

Nord: septentriones (*Pl.*). — Nordboer: incola terræ septentrionalis. — Norden: terræ boreales, septentrionales. — Nordenvind: aquilo, boreas; septentrio. — Nordisk: ad terras *el.* gentes septentrionales pertinens. — Nordlig: septentrionalis, borealis. — Nordostvind: aquilo. — Nordpol: polus arcticus; cardo coeli. — Nordvestvind: caurus (corus).

Norne en: Parca.

Note en: nota. — Notere at: literis mandare. — Notorisk: manifestus; det er n. for alle: omnibus constat.

November: November (*Adj.*); 1ste, 5te, 13de N.: Calendæ, Nonæ, Idus Novembres.

Nu: 1) *Tidspartikel*: nunc; in præsentia; jam (ved en Forandring i den hidtilværende Stilling); nu strax: statim; nu og da: nonnunquam, identidem; nu til Dags, nu omstunder: hodie, his temporibus; nu omsider: tandem; ret nu: mox, propediem; nu paa Timen: confestim; nu netop: nunc ipsum; nu først: nunc demum; fra nu af: ab hoc inde tempore; indtil nu: usque ad hoc tempus; nu for tredie, fjerde Gang: hoc tertium, quartum; nu nylig: nuper, modo; 2) *Overgangspartikel*: a) hvor der fremføres noget, som slutter sig til det foregaaende: jam, igitur, el. betegnes ikke; da nu: jam quum (quum igitur); hvis nu: quod si; om nu endog: si jam; ut jam; b) hvor det indleder en Forklaring af noget foregaaende: jam; undert sed (hvor Forklaringen paaviser noget urigtigt); c) ved Opfordring i Imperativ: jam, f.E. hør nu op: jam desine; d) i utaalmodige Spørgsmaal (nu snart): jamne, f.E. gaa vi nu snart: jamne imus? e) for at betegne, hvad der faktisk finder Sted (= nu derimod, under

disse Omstændigheder): nunc; f) i Tiltale (som Udraabsord): age; igitur, f.E. nu saa kom: veni igitur; g) i en Slutning til at tilføje Undersætningen (nu; men nu): atqui, autem; h) hvor man forlader noget og gaaer over til andet: sed, f.E. dette er nu Smaating, lad os komme: sed hæc parva, veniamus; 3) som *disjunktiv* Partikel: (nu-nu): modo-modo; nunc-nunc. — Nu et: punctum temporis (horæ). — Nulevende: qui nunc est (sunt). — Nutid: hoc tempus. — Nuværende: = nulevende; under de n. Forhold: ut res nunc sunt.

Nul (*ovf.*): nullus; at være et N.: nullo numero esse; nihil valere; med ét var jeg et N.: nullus repente fui.

Nummer: numerus; éns N.: sors, tessera alicuius. — Numerere at: numero signare, notare.

Ny (*Subst.*): 1) om Maanen: luna crescens; 2) i Ny og Næ: subinde, nonnunquam.

Ny (*Adj.*): 1) i Modsætning til det hidtilværende el. det, man hidtil har haft Kundskab om: novus; en ny Konge: alius rex; nye Guder: novensiles; 2) om det, som nylig er blevet til el. er skeet: recens; novicius (som nylig er kommen i Tjeneste); novellus (som nylig er plantet, tagen i Brug); 3) om Tiden: recens; de nyere: recentiores; 4) paa ny, af ny: denuo, de integro; begynde en Krig paa ny: bellum renovare; holde Lege paa ny: ludos instaurare (saaledes instaurare om hvad der er forbundet med en Højtidelighed); gjøre ny: novare (ogsaa gjøre fra nyt af; give en ny Skikkelse); 5) at faa nyt Mod: animum recipere; give én nyt Mod: animum alicuius revocare, confirmare; 6) nyt: aliquid novi; i politisk Henseende: res novæ; indføre noget nyt: novare (res); det er noget nyt: novum institutum est; novatio est; at ønske nyt (en ny Tingenes Ordning): res novandi *el.* rerum novarum cupidum esse; rebus novis studere. — Nyadelig: homo novus; n. Stand: novitas. — Nybygd: colonia. — Nybygger: colonus. — Nyfødt: recens natus. — Nyfigen: curiosus. — Nyfigenhed: curiositas. — Nygift: a) om Manden: novus maritus; b) om Konen: nova nupta. — Nyhed: 1) det at være ny: novitas; 2) selve det nye: novi aliquid; res nova; en stor N.: res memoranda. — Nyhedskræmmer: famigerator. — Nymaane en: interlunium; nova luna; luna nascens. — Nylig: nuper, modo; ganske n.: nuperrime, nuper admodum; meget hyppigt udtrs. det imidlertid ved Hjælp af Adj. recens, f.E. en n. vunden Sejr: recens victoria; n. plukkede Blomster: recentes flores; som n. er kommen fra Rom: recens Roma; som n. har faaet et Embede: recens de munere; som n. har faaet et Saar: recens a vulnere; som n. har ødelagt Byen: recens ab excidio urbis o.s.v. — Nypløjet Mark: ager novalis. — Nys (*Adv.*): = nylig. — Nyt: se ny 6. — Nytaar: anni initium; annus incipiens. — Nytaarsdag: Calendæ Januariæ. — Nytaarsgave: strena. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med novus, recens, nuper.

Nyde at: frui (med Følelse af Behagelighed); uti (hvor Brugsbegrebet er fremherskende); vesci, gustare (Spisevarer); bibere, haurire (Drikkevarer); intet at have nydt før Maaltidet: integram famem ad coenam afferre; intet at n.: cibo et potu abstinere; n. Indtægt, Glæde og lgd.: percipere *el.* capere fructum, voluptatem ex, n. Indtægten af: udtrs. ogsaa ved frui, f.E. n. I. af visse Grundbesiddelser: certis fundis frui; n. éns Omgang: aliquo frui *el.* uti; jeg n. samme Ret som du: eodem jure sum quo tu; at n. god Opdragelse: liberaliter educari; jeg har nydt meget godt af ham: multa beneficia ab eo in me collata sunt; n. stor Ære: esse magna gloria. — Nydelse: 1) det at nyde: fructus, usus, perceptio; usus fructus (N. og Benyttelse af), el. ved Verbet, smlg. nyde; N. af Livet: usura vitæ; N. af Dagslyset: usura lucis; 2) voluptas; sandselige Nydelser: corporis voluptates *el.* libidines; behagelig N.: suavitas, jucunditas; det er mig en N.: volup mihi est; som forskaffer N.: voluptarius (ogsaa hengiven til Ny-

delser); at sætte det højeste Gode i N.: summum bonum in voluptate ponere; finde N. ved: voluptatem capere ex. — Nydelsesrig, nydelsessyg: voluptarius.

Nydelig: venustus, bellus. — Nydelighed: venustas.

Nykke en: libido; han har ofte underlige N.: mira illi sæpe in mentem veniunt; han har faaet den N.: mire illi in mentem venit; det beroer paa en N. hos ham: positum est in libidine eius.

Nymfe en: nympha (*alm.*); oreas (Bjergnymfe); hamadryas (Trænymfe); naias (Vandnymfe).

Nynne at: demissa voce canere; undert. cantitare.

Nyre en: renes (*Pl.*); Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst.

Nys (*Subst.*); at faa N. om: comperire; jeg har faaet N. om: ad aures meas pervenit; give én N. om: certiorem aliquem facere de.

Nyse at: sternuere; sternutare (*sen.*). — Nysen: sternutamentum (ogsaa Nysepulver). — Nyserod: helleborum (us).

Nysgjerrig: curiosus; nova cognoscendi avidus. — Nysgjerrighed: curiositas; studium nova cognoscendi.

Nytte at: 1) *trans.*: uti (re aliqua); 2) *intrans.*: prodesse *el.* usui esse (alicui); conducere (kun 3die Pers.); hvad n. det dig: quid te juvat, quid attinet (hoc facere), quem fructum inde capis? det n. intet: nihil attinet; hvortil nytte: quid prosunt? hvortil n. mig: quo mihi (med en Akk., f.E. pecunias: Penge). — Nytte en: utilitas; usus; fructus; høste N. af: fructum *el.* utilitatem capere ex; det er til N.: usui *el.* ex usu est; prodest; det medfører stor N.: magnos usus affert (ad); magnam utilitatem habet; ikke være til N.: nulli usui esse; til éns N.: e re alicuius; tjene til N.: usui inservire; hvad N. gjør (dette Redskab og lgd.): quem usum præbet; at gjøre N.: usui esse; prodesse. — Nyttig: utilis; saluber (for Sundheden); det er n.: usui, ex re est; n. til noget: utilis rei alicui *el.* ad; ikke n. til noget: plane inutilis; dette er n.: hæc res utilitatem habet; hvad der er n. i Krigen: belli utilitas; yde mange n. Tjenester: multas utilitates præbere; at gjøre n. Anvendelse af: bene uti. — Nyttighed: utilitas.

Næ: 1) om Maanen: luna decrescens; 2) i Ny og N.: subinde, nonnunquam.

Næb: rostrum; forsynet med N.: rostratus.

Nægte at: negare (*alm.*); infitiari (af egen Interesse); infitias ire; n. én noget: alicui aliquid denegare, abnuere; han nægtede at komme: negavit se venturum esse; at give et nægtende Svar: negare; at faa et nægtende Svar: repulsam ferre (paa en Anmodning), eller ved negari, f. E. jeg fik paa mit Spørgsmaal det n. S.: quærenti mihi negatum est; én som n. en Gjæld: infitiator. — Nægten, Nægtelse: negatio; infitiatio (af noget betroet el. Gjæld).

Nænne at: sustinere. — Nænsom: parcus; at være n. med: parcere (rei alicui).

Nær: A) *Adj.*: 1) om *Sted*: propinquus; confinis *el.* conterminus (n. i Grændser); vicinus (som boer n.); udtrs. ofte ved prope (*Adv.*), f.E. han er os nær: nobis prope est; han er Byen n.: prope ab urbe abest; 2) om *Tid*: propinquus; instans *el.* imminens (om hvad der er nær forestaaende); 3) om *Forbindelse*; n. Forbindelse: arta conjunctio; staa i n. Forbindelse med: a) om Personer: arte conjunctum esse cum; necessitudine conjunctum esse cum; b) om Ting: cohærere cum; n. personlig Forbindelse: necessitudo; necessitas (*sjeld.*); n. Slægtning: propinquus; B) *Adv.*: 1) om *Sted, Afstand*: prope (urbem, ab urbe); nær ved: juxta, propter; at staa nær ved én: prope ab aliquo abesse; at gaa n. hen til én: prope ad aliquem adire; at ligge n.: in propinquo esse. II) bruges i *Forbindelse med et Verbum* dels i *egt.* og dels i *ovf.* Betydning, f. E. 1) at *være nær*: a) *egt.*: prope esse; b) at være et Sted paa tusind Skridt nær: a loco aliquo non amplius mille passus abesse; c) være lige nær til noget: eodem jure esse; idem jus *el.* eun-

dem aditum habere; d) jeg er lige nær: nondum quidquam profeci; e) jeg er nær ved at tro: pæne adducor ut credam; parum abest quin credam; prope credo; de vare nær ved at flygte: prope fugam res fuit; parum abfuit, quin terga vertissent; Byen var n. ved at blive erobret: urbs tantum non capta est; han havde n. erobret Byen: urbem pæne cepit; han var n. ved at briste i Graad: vix a lacrimis temperavit; Huset er n. ved at falde: domus ruinam minatur; det er n. ved at: prope est ut; det var overordentlig n. ved at: nihil propius factum est quam ut; 2) *komme nær*: a) *egt.*: appropinquare (alicui); b) komme én (noget) nær (om Lighed): prope ad aliquem (aliquid) accedere; alicui propinquum esse; c) komme én for nær: aliquem lædere, offendere; kom mig ikke for n.: noli me tangere; 3) ligge Døden nær: animam agere; 4) tage sig noget nær: moleste *el.* ægre aliquid ferre; 5) grændse nær op til: a) *egt.*: confinem, conterminum esse (rei); contingere (rem); b) *ovf.*: accedere ad; conjunctum esse (rei); 6) det gaaer mig nær: moleste, ægre fero. III) om *Tid*: prope, f. E. Tiden er nær da: prope adest (tempus) quum, quando; udtrs. ofte ved Verbum, f.E. Sommeren er nær: æstas appropinquat; Natten er nær: nox ingruit; Døden, Faren og lgd. er nær: mors, periculum imminet, instat. IV) = næsten: prope, fere, tantum non; propemodum *el.* pæne (= paa lidt nær). V) saa nær som han, paa ham nær: præter eum, illo excepto; ikke nær saa lang, saa stor: multo brevior, minor; *Komp.*: nærmere: 1) *Adj.*: propior (urbem, morti: ved Byen, Døden); 2) *Adv.*: propius; gaa n. til én: propius aliquem accedere; det kommer Sandheden nærmere: vero propius est; n. forbunden: conjunctior; n. beslægtet: propior; bruges undert. = nøjere: accuratius, f. E. udvikle nærmere: accuratius exponere, disserere; *Superl.*: nærmest (næst) *Adj.*, *Adv.*: proximus, proxime (om Sted, Tid, Rang, Lighed), f. E. dine n. (foregaaende) Breve: proximæ tuæ literæ; i den n. forestaaende Nat: proxima nocte; jeg er ham n. (i Rang): proximum me habet; det er Guddommen n.: id deo proximum est; jeg sad ham nærmest: proxime eum sedi; de n. beslægtede: proximi; n. Byen: proxime urbem, ab urbe, (proximus urbem, urbi); n. efter (om Lighed): proxime (aliquid); i de nærmeste Dage: propediem; paa det nærmeste: propemodum; naar man taler om Fanden er han n.: lupus in fabula; lupus in sermone; enhver er sig selv n.: sibi quisque ruri metit; éns nærmeste Venner: intimi alicuius. — Nærboende: vicinus. — Nærforestaaende: propinquus, vicinus; imminens; at være n.: imminere, instare. — Nærgaaende: molestus; acerbus; n. Brev: literæ mordaces; n. Behandling: contumelia; n. Beskyldning: crimen contumeliosum. — Nærgrændsende: confinis, conterminus. — Nærliggende: vicinus, propinquus; qui in propinquo est; fra et n. Sted: ex propinquo. — Nærhed: propinquitas; i Nærheden af: se nær ved (nær B. 1); her i N.: hic viciniæ; at være i N.: prope abesse, in propinquo esse; haud procul esse *el.* abesse; han slog Lejr i en N. af ti Tusind Passus: consedit a decem millibus passuum; se noget i N.: prope aliquid conspicere; kæmpe i N.: comminus pugnare. — Nærme at (*reflex.*): 1) appropinquare (urbi *el.* ad urbem: til Byen); instare *el.* imminere (om en Tid, Ting); ingruere *el.* appropinquare (Vinter, Sommer, Nat og lgd.); adventare (n. sig stærkt; baade om Personer og Ting); 2) *ovf.*: a) om Lighed: propius accedere ad; non multum abhorrere a; b) om Forhold; søge at nærme sig én: sequi gratiam alicuius; n. sig én igjen: cupere in gratiam cum aliquo redire. — Nærmelse: adventus, appropinquatio. — Nærpaarørende: propinquus, consanguineus. — Nærværelse: præsentia; i min N.: me præsente; i N. af: coram (*Abl.*); in conspectu (alicuius). — Nærværende: præsens; coram (= personlig); at være n.: adesse, præsto esse; ikke være n.: abesse; for n. Tid: in præsens, in præsentia; præsenti *el.* hoc tempore; n. Dag: hic dies; n. Sted: hic locus.

— Næste en: alius; alter. — Næsten: se nær IV; han er n. lige saa gammel som jeg: non multum a mea ætate distat; det er n. ikke at holde ud: vix ferendum est. — Næstfølgende: proximus, sequens. — Næstkommende: proximus. — Næstsøskendebørn: sobrini. — Næstældst: secundus natu.

Nære at: I) *trans.*: 1) om Vedligeholdelse af det fysiske Liv: nutrire; med Hensyn til Udvikling: alere; 2) om Underhold: alere, sustentare; 3) *ovf.*; at n. Haab: sperare; n. Had: odisse; n. Tvivl: dubitare; n. Kjærlighed: amare o.s.v.; at nære éns Haab, Overdaadighed og lgd.: alere spem, luxuriam alicuius; II) *reflex.*: 1) *egt.*: vitam tueri, tolerare (ved noget: aliqua re); n. sig af Rov: rapto vivere; 2) ikke kunne n. sig for: confici (aliqua re); 3) ikke kunne n. sig i: non posse pati, sustinere (f. E. i en By: urbem). — Nærende, nærerig: firmus ad alendum. — Næring: 1) det, som nærer (= Næringsmiddel): nutrimentum, alimentum; pastus *el.* pabulum (for Dyr); victus *el.* cibus; 2) om hvad der overhovedet hører til Underholdning, Udkomme = Næringsvej: quæstus; at søge sin N. ved noget: ali, sustentari aliqua re; have en N.: exercere quæstum; at sidde i en god N.: quæstum fructuosum exercere; undert. udtrs. det ved ars (især hvor Næringsvejen nærmere bestemmes), f. E. drive N. som Boghandler: artem librariam exercere; drive N. som Kjøbmand: mercaturam facere; 3) *ovf.*: pabulum (oftest med Tilføjelse af tanquam). — Næringsdrivende Borger: civis assiduus (som skattepligtig). — Næringsfrihed: quæstus liber. — Næringsløshed: inopia; Tidernes N.: difficultas temporum. — Næringsmiddel: se Næring 1. — Næringssorger: angustiæ rei familiaris. — Næringsvej: se Næring 2. — Nærsom: 1) om Personer: attentus; 2) om en By: opulentus; 3) om Ting: fructuosus.

Nærig: nimius in quærendo; nimis attentus. — Nærighed: nimium quærendi studium.

Næs et: ligula, lingula.

Næse en: nasus (som Legemsdel); nares (Pl.; som Lugteredskab); en fin N.: nares argutæ; have en fin N.: naris emunctæ esse; med flad N.: simus, silus; med kroget N.: grypus; tage én ved N.: alicui imponere (spøgende); aliquem fallere; have N. allevegne: omnia rimari; sætte N. højt: fastum vultu fateri; som sætter N. højt: erectus et celsus; slaa Krøller paa N.: naribus uti; slaa Krøller paa N. ad: naso suspendere (aliquem, aliquid [*digt.*]); faa en N.: objurgari; faa en lang N.: frustra esse; spe *el.* conatu excidere; bringe én til at rynke N.: nares alicui corrugare; at tage noget bort for éns N.: alicui aliquid præripere. — Næsebor: naris. — Næsegrus: cernuus (*digt.*); udtrs. ved præceps *el.* pronus; kaste sig n.: humi se prosternere; falde n.: procumbere; cernuare (*sen.*). — Næsehorn: rhinoceros. — Næsestyver: colaphus; give én en N.: pugnum in os alicui impingere; colaphum alicui incutere. — Næsvis: insolens, nasutus. — Næsvished: insolentia.

Næste, næsten: se under nær.

Næve en: pugnus. — Nævefægter: pugil. — Nævekamp: pugilatio, pugilatus (*sen.*). — Næveful d: pugillus. De andre Sammensætninger dannes ved Adj. pugillaris, pugillatorius; el. ved Subst., f. E. Næveslag: ictus pugni.

Nævne at: 1) om Benævnelse ved Navn: appellare, dicere, vocare; at n. noget ved dets virkelige Navn: rem suo nomine signare; uden at n. nogen: sine nomine; nomine suppresso; at n. sit Navn: nomen edere; 2) om Omtale: commemorare (aliquid); mentionem facere (rei alicuius); hans Navn nævnes ikke nogensinde: nominis eius nulla unquam mentio fit. — Nævnelse: 1) nominatio; med Navns N.: nominatim; 2) commemoratio, mentio.

Nød et: bos; ungt N.: juvencus.

Nød en (Frugten): nux. — Nøddekjerne: nucleus. — Nøddeknækker: nucifrangibulum (*kom.*). — Nøddeskal: putamen. — Nøddeskov: nucetum.

Nød en: 1) som tvingende Aarsag: necessitas; at gjøre noget af N.: necessitate coactum aliquid facere; 2) om Tilstanden: a) Tilstanden at mangle det nødvendige: egestas (subjektiv), inopia (objektiv); lide N.: egere; inopia laborare; komme i N.: ad egestatem redigi; in inopiam detrudi; at hjelpe én i N.: inopiam alicuius levare; klage sin N. for én: apud aliquem queri; b) Tilstanden, som medfører Fare: discrimen, angustiæ; at være i N.: laborare; in angustiis esse; in periculo versari; at være i den yderste N.: in ipso periculi discrimine versari; in summo periculo esse; hjælpe én i N.: alicui laboranti succurrere; der er N. paa Færde: res in angusto est; i N. skal man lære sine Venner at kjende: amicus certus in re incerta cernitur; at komme i N.: incidere in periculum; der har ingen N.: nihil periculi est, res salva est; det har ingen N. med mig: equidem facile me expediam; 3) om Besvær, Møje: labor, molestia; at have sin N. med noget: (in) re aliqua fatigari; at have sin N. med én: multum molestiæ in aliquo *el.* alicuius caussa exhaurire; jeg har min N. med ham: multa mihi negotia facessit; med N.: ægre; med N. og Næppe: vix ac ne vix quidem; ægerrime. — **Nøde** at: cogere (aliquem aliquid facere); (aliquem) adigere, compellere ad, ut (om en mildere Tvang); necessitatem (aliquid faciendi alicui) imponere; n. ved Anmodning: exorare; n. én noget paa: alicui aliquid obtrudere; i Passiv (**nødes**) gjengives det hyppigt ved Gerund., f.E. jeg er nødt til at gjøre det: faciendum mihi est; undert. ved non posse non; oportere (*upers.*); debere. — **Nødanker**: ultimum perfugium. — **Nøden**: udtrs. ved Verbet; efter megen N.: diu multumque fatigatus, rogatus. — **Nødig**: 1) *Adj.*: necessarius; at have noget n.: re aliqua egere; jeg har n.: opus est mihi (re, res, facere); det gjøres ikke nødig at: opus non est; supervacaneum est; jeg har ikke nødig at omtale: supersedere possum commemorare; 2) *Adv.*: ægre; oftest udtrs. det ved Adj. invitus, meget n.: invitissimus, perinvitus, jeg gjorde det n.: invitus hoc feci; jeg seer det n.: displicet, nolim; jeg seer ham n.: mihi displicet, molestus mihi est. — **Nødlidende**: inops, egenus, indigens. — **Nødlidenhed**: egestas, inopia. — **Nødløgn**: mendacium necessarium. — **Nødraab**: clamor. — **Nødsage** at: se nøde. — **Nødsfald, Nødstilfælde**: udtrs. ved necessitas, usus, el. Omskr.; i N.: si opus *el.* usus facto fuerit; si ita necessitas tulerit; i yderste N.: si summa necessitas inciderit; kun i N.: non nisi necessitate cogente (coactus). — **Nødtvungen**: coactus necessitate *el.* vi. — **Nødtørft**: 1) res ad victum necessariæ; at have til N.: rebus necessariis non carere; til N.: quantum satis est; 2) forrette sin N.: ventrem exonerare; legemlig N.: desiderium naturale *el.* corporis. — **Nødtørftig**: exiguus, tenuis; n. Udkomme: quantum ad necessarios vitæ usus sufficit; leve n.: tenuiter rem gerere; parce vivere. — **Nødtørftighed**: necessitas. — **Nødvendig**: necessarius; *Adv.*: necessario; ikke have det nødvendige: egere; det nødvendige: omnia quæ sunt ad victum necessaria; det er n.: a) necesse est (n. ifølge Natur, Omstændigheder; bruges kun med et Pron. i Neut., en Inf. el. en hel Sætning; det er n. for et Menneske at dø: homini necesse est mori; det var n. at skrive: necesse fuit literas dari); naar det gjøres n.: quum res locusque poscit; det er en n. Følge: fieri non potest quin; b) oportet (om moralsk Nødvendighed, Pligt); c) ved Gerundivum, f. E. jeg seer, at det er n. jeg maa: faciendum mihi video ut. — **Nødvendighed**: 1) det at noget er nødvendigt: necessitas; at sætte én i den N.: necessitatem alicui imponere ut; jeg seer mig sat i den N.: faciendum mihi video ut; gjøre en Dyd af N.: necessitati cedere (*ordsp.*); de necessitate virtutem facere; af N.: necessitate coactus, necessario; 2) det, som er nødvendigt: res necessaria, necessitas; Livets Nødvendigheder: res ad vitam necessariæ; vitæ necessitates; at have mange N.: multis rebus egere; multa desiderare; denne Havn er en N. for Byen: hoc

portu urbs carere non potest. — Nødvendigvis: necessario el. ved necesse est; se nødvendig. — Nødværge et: defensio necessaria; udtrs. bedst ved Omskr., f. E. dræbe én af N.: vitam suam defendentem (pro vita sua pugnantem) hominem interficere; bruge N.: necessitate coactum se defendere; vim vi repellere.

Nøgen: nudus; gjøre n.: nudare; halv n.: síminudus. — Nøgenhed: nuditas.

Nøgle et: glomus; vinde i N.: glomerare.

Nøgle en: 1) *egt.*: clavis; 2) til et Land og lgd.: claustrum (oftest i Pl.); 3) til en Hemmelighed: explicatio. — Nøglebenet: jugulum.

Nøje: 1) *Adj.*: accuratus; n. Forening: arta conjunctio; n. Venner: amicissimi; intime conjuncti; den nøjeste Pris: minimum pretium; at give nøjere Oplysning i en Sag: rem accuratius explicare, illustrare; at fordre n. Regnskab: accuratam rationem reposcere; 2) *Adv.*: accurate; paa det nøjeste: accuratissime; intime (om Forening); undersøge n.: ad vivum resecare; regne det n. med (= være nøjeregnende med): ad calculos vocare (f. E. Tjenester: officia); ikke regne det n. med én: alicui indulgere. — Nøjagtig: accuratus (om Ting); diligens (især om en Person); anstille n. Undersøgelse: rem diligenter explorare; efter n. Undersøgelse: re diligenter explorata; give n. Beskrivelse: accurate exponere. — Nøjagtighed: cura, diligentia; med N.: accurate, diligenter; uden N.: negligenter.

Nøje at; lade sig n. med = nøjes med: contentum esse (re aliqua); (aliquid) satis habere; han lod sig n. med at sige: satis habuit dicere. — Nøjsom: parvo contentus, præsentibus æquus (især *digt.*). — Nøjsomhed: animus moderatus, æquus; modestia, continentia; med N.: modeste.

Nøle at: cunctari; cessare (af Ladhed); tergiversari (for at søge Udflugter); n. med noget: cessare aliquid facere. — Nølen, Nøleri: cunctatio, mora, tergiversatio. — Nøler en: cunctator.

O.

O!: o! ah (i Vrede)! oho (i Forundring el. Glæde).

Obelisk: obeliscus.

Objektiv: externus, adventicius.

Obligation: syngrapha; cautio.

Ocean: oceanus.

Od en: mucro; cuspis (paa et Spyd, en Landse); acies (*alm.*).

Odde en: ligula, lingua.

Ode en: oda. — Odedigter: poeta lyricus.

Offensiv Krig: bellum ultro illatum; gaa o. til Værks: bello aggredi *el.* petere; o. Alliance: foedus belli inferendi.

Offentlig: 1) modsat hemmelig: apertus, manifestus; *Adv.*: palam; in oculis omnium; 2) modsat privat: publicus; det offentlige: publicum; gjøre o. bekjendt: in vulgus edere; i det offentliges Navn: publice; lade sig se o.: in publicum prodire; ifølge o. Befaling: publice; o. Indtægter: vectigalia; leve paa o. Bekostning: de publico convivari; de o. Anliggender: res publica; 3) modsat ikke tilgængelig: omnibus patens; publicus; gjøre o.: publicare; 4) et o. Fruentimmer: scortum, prostibulum, lupa.

Offer et: 1) om Handlingen: sacrificium; 2) O. som ydes: hostia *el.* victima (O. af Dyr); libamentum (af flydende Ting, undert. af Førstegrøde); primitiæ frugum (O. af Førstegrøde); piaculum (for at sone); inferiæ (O. for de døde); thus (Røgoffer); bringe et O.: hostia sacra facere; libare; primitiis, thure deos venerari; indvi som O.: devovere; overgive én som O. for Brud paa en Traktat: dedere aliquem piaculum rupti foederis; 3)

O. som gjøres: jactura; gjøre et O. for én: alicui aliquid gratificari (især for at vinde éns Behag), condonare; ikke sky noget O.: nihil non audere, sustinere; han har bragt sin Frihed som O. for: libertatem gratificatus est (alicui, pro); dette Offer skylde vi Fædrelandet: hoc patriæ debemus; 4) blive O. for, falde som Offer for: perire (re aliqua); han er falden som O. for: vitam suam gratificatus est (alicui rei, pro). — Offre at: 1) *egt.*: a) *abs.*: sacra facere *el.* curare; sacris operari; b) o. til én: alicui sacrificare; c) o. noget: aliqua re sacra facere; aliquid immolare; o. Røgelse og lgd.: thure deos venerari *el.* diis supplicare; o. flydende Ting: libare; 2) *ovf.*; o. én noget: alicui aliquid gratificari; o. Livet for Fædrelandet: pro patria mori *el.* mortem oppetere; o. én for Hadet: aliquem odio dare; 3) o. sig for noget: se totum rei alicui dare, dedere. — Offerdyr: hostia, victima. — Offermaaltid: dapes (*Pl.*). — Offerpræst: sacrificulus; sacricola (*sen.*). — Offerskaal: simpuvium, patera. — Offerslagter: popa, victimarius. — Offring: sacrificium; immolatio; anstille O.: sacrificium facere; immolare; operari (*el.* sacris operari); rem divinam facere; under Offringen: inter res divinas, el. ved Verbet.

Officér: præfectus militum; at være O.: ordines ducere; beklæde en høj Post som O.: honestum ordinem ducere.

Officiel: publicus, publice (*Adv.*); melde o.: publice nuntiare; sende en o. Skrivelse: publice scribere *el.* literas mittere; erklære o. (om Bekjendtgjørelse): pronuntiare; anmelde o.: profiteri.

Ofte: sæpe, sæpenumero; temmelig o.: sæpius; meget o.: sæpissime, persæpe; som oftest: ut plurimum, plerumque; hvor o. (hvor o. ikke): quoties; hvor o. har jeg ikke sagt: quoties dixi; saa o.: toties; saa o. som: quoties, quotiescumque; saa ofte jeg seer ham, glæder jeg mig: quoties eum vidi, animo delector; hyppigt udtrs. Ordet ved Hjælp af et verbum frequent., f.E. komme o.: ventitare, synge oftere: cantitare; gjøre ofte: factitare o.s.v.

Og: et (*alm.*, hvor begge Led betragtes som sideordnede); ac *el.* atque (ved Begreb af Lighed, Sammenstilling; ac kun foran Konsonanter); que (hængt til et Ord, betegner andet Led som Tillæg til el. Udvidelse af det første); neque *el.* nec (efter en forudgaaende Nægtelse); og ikke: neque, nec (undtagen Nægtelsen hører til et enkelt Ord, da: et non, og hvor det indleder en Modsætning: non; og ikke meget mere: et non, ac non; følger et nægtende Pron. el. et pronominalt Adv. efter «og», oversættes det ved neque og det tilsvarende bekræftende Pron. el. Adv., f.E. og ingen: neque quisquam (*Subst.*), neque ullus (*Adj.*), og aldrig: neque unquam; og det: et is (Pron. retter sig efter Hovedbegrebet, f. E. og det Soldater: et ii milites); baade — og: et — et; baade — og ikke (dels — og dels ikke): et — neque; hvor «og» føjer et sidste Led til en Opramsning af flere Led: udtrs. det ikke. — Ogsaa: 1) etiam; quoque (efter et Ord, paa hvilket der hviler Eftertryk, f. E. ogsaa han forsøgte: is quoque conatus est); nec non (hvor «ogsaa» fortsætter Tanken ved at tilføje noget, som heller ikke nægtes, f. E. det indseer du ogsaa meget godt: neque tu hoc non intelligis); ja ogsaa: atque adeo, quin etiam; om ogsaa: etiamsi; licet (*Konj.*); saa vel — som ogsaa: quum — tum; 2) undertiden bruges Ordet mindre rigtigt for: a) endog, b) ligeledes, se disse Ord.

Oktober: Oktober (*Adj.*); den 1ste, 7de, 15de O.: Kalendæ, Nonæ, Idus Octobres.

Ol en.: octoginta.

Oldefader: proavus. — Oldemoder: proavia. — Oldsager: monumenta antiquitatis; res antiquæ. — Oldtid: antiquitas; i O.: antiquitus (*Adv.*); at gaa tilbage til O.: ab ultima antiquitate repetere; Oldtidens Historie: antiquitas. Sammensætningerne som Oldgrandsker, Oldkyndighed, Oldtidsminde, dannes ved Hjælp af antiquitas.

Olden: glans; som bærer O.: glandifer.

Olding: senex, *Adj.*: senilis; ved Hjælp af dette Adj. udtrs. Sammensætninger, f.E. Oldingsalder: ætas senilis.

Olie: oleum, *Adj.*: olearius; gyde O. i Ilden: oleum addere camino. — Oliehandler: olearius. — Olietræ: olea, oliva, *Adj.*: oleagineus, oleaginus; et vildt O.: oleaster. — Oliven: oliva; som frembringer O.: olivifer. — Olivenskov: olivetum; de øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. ved Adj. oleagineus, f.E. Oliegren: ramus oleæ, virga oleaginea.

Oligarki: paucorum dominatio.

Om: A) *Konj.*: 1) hvor der angives en Betingelse: = dersom; 2) om end: licet, quamvis (*Konj.*); etiamsi; 3) hvor det indleder en afhængig Sætning: num (i afhængige enkelte Spørgesætninger); si (efter Udtryk, der angive en Forventning, Forundring, et Forsøg); utrum (i disjunktive Spørgsmaal; udtrs. ogsaa ved ne el. udelades); an (om, om ikke, om ikke maaske, efter Udtryk, der betegne Uvisbed, Tvivl); B) *Præp.*: 1) hvor der angives Retningen af en Bevægelse: circum, circa; ofte udtrs. det ved Verbets Sammensætning med circum, f.E. lægge Armene om éns Hals: brachia collo alicuius circumdare; gaa om Byen: urbem circumire; binde noget om én: aliquem aliqua re circumligare; Floden flyder om Borgen: flumen arcem circumfluit o. s. v.; 2) hvor der angives en Tidsbestemmelse: a) *Abl.* (alm., f.E. om Dagen: die, interdiu, om Natten: nocte, om Aftenen: vespere, om Morgenen: mane, om Sommeren: æstate, om Vinteren: hieme); b) post, f. E. om kort Tid: post breve; c) de (om Tiden, fra hvilken noget tager sin Begyndelse), f. E. Røvere staa op om Natten for at: latrone de nocte surgunt ut; d) in, f.E. to Gange om Dagen: bis in die; e) han har to Talenter om Aaret af: bina talenta capit ex; bina talenta illi reficiuntur ex; f) langt om længe: tandem; 3) hvor der udtrs. et Hensyn, Stoffet for en Virksomhed, det, i Anledning af hvilket noget skeer: de, super (om Anledning), f.E. at tale om: loqui de; om mig maa i nu have den Anskuelse: de me sic habetote o.s.v.; oftest udtrs. det imidlertid, hvor det angiver Gjenstanden for en Virksomhed, ved en bestemt Kasus (Gen. hvor det hører til et Subst., f.E. Haab om og lgd., el., hvor det hører til et Verbum, ved dettes Kasus el. Omskr., f. E. spørge én om noget: aliquid ex aliquo quærere; bede om noget: aliquid petere; det gjælder om Livet: vita agitur, se paagjældende Subst. el. Verbum); 4) hvor der angives en Ledsagelse: cum, circum, f.E. han er altid om Kongen: semper cum rege est; 5) jeg er om en Hals: perii; actum est de me; 6) at være om sig: attentum esse; det er mig ikke at gjøre om: non laboro (f. E. hans Venskab: de amicitia eius); C) *Adv.*: 1) hvor en Bevægelse foregaaer: udtrs. ved Verbets Sammensætning med a) circum (hvor en Retning angives, f.E. Hjulet drejer sig om: rota circumvertitur; føre om: circumducere; bære om: circumferre o. s. v.); b) re (hvor det bruges om Tilbagevenden, f.E. vende om: redire; se sig om: *α*) respicere; *β*) circumspicere = om til alle Sider); falde om: cadere, procidere; kaste om: evertere, sternere; 2) hvor der angives en Forandring el. Gjentagelse: udtrs. ved Verbet (i Reglen ved Verbets Sammensætning med re), f. E. koge om: recoquere; klæde sig om: vestes mutare; gjøre Offringen om: sacrificium instaurare; holde Lege om igjen: ludos instaurare; om igjen: de integro; 3) det véd jeg intet om: rem nescio; det bryder jeg mig ikke om: nil curo; 4) hvor der angives hele Længden og Udløbet af et Tidsrum: udtrs. ved Hjælp af totus, f.E. jeg har været der Aaret om: totum annum ibi fui; han har ikke været her hele Aaret om: toto anno hic non fuit. — Omme (om Tiden): udtrs. ved Omskr., f. E. Tiden er o.: tempus effluxit, exiit.

Omarbejde at: retractare; rescribere (skriftlig); retexere. — Omarbejdelse: udtrs. ved Verbet.

Omarme at: amplecti, complecti (inderligere); de omarmede hinanden: inter se complexi sunt; at ville omarme én: ferre alicui complexum, petere aliquem amplexu; holde én fast omarmet: hærere in complexu ali-

cuius. — Omarmelse: amplexus, complexus.

Ombage at: recoquere.

Ombinde at: circumligare; o. sit Sværd: ense accingi.

Omblade at: volvere.

Omblæse at: evertere (flando), dejicere.

Omboende Folk: finitimi.

Ombord; gaa o.: navem conscendere; gaa o. i Tarentum: Tarento conscendere; have o.: vehere; bringe o.: navi imponere; Handlingen at gaa o.: conscensio (in navem).

Ombringe at: 1) *egt.*: circumferre; 2) o. én: aliquem interficere, necare.

Ombruse at: circumtonare.

Ombygge at: aliter ædificare; en ombygget Plads: locus ædificiis cinctus. — Ombyggelse: udtrs. ved Verbet.

Ombytte at: permutare, commutare. — Ombytning: permutatio.

Ombære at: circumferre, circumgestare. — Ombæring: udtrs. ved Verbet.

Ombøje at: inflectere. — Ombøjning: 1) Handlingen at bøje: udtrs. ved Verbet; 2) Handlingen at bøje om (f.E. om et Maal): flexus.

Ombølge at: circumfluere; circumplecti (om Haaret); ombølges: cingi (af: re aliqua).

Omdanne at: transformare, diffingere. — Omdannelse: udtrs. ved Verbet.

Omdele at: distribuere. — Omdeling: distributio, el. ved Verbet.

Omdragende: vagus (*alm.*); circumforaneus (fra Torv til Torv).

Omdreje at: 1) *egt.*: circumagere; o. sig: circumagi; 2) *ovf.*: invertere. — Omdrejning: 1) Handlingen: inversio, el. udtrs. ved Verbet; 2) Himlens O.: conversio coeli, vertigo coeli; circumactus coeli (*sen.*).

Omdrive at: circumagere; Skibet omdrives af Bølgerne: navis fluctibus jactatur.

Omdække et Bord: mensam de integro sternere.

Omdømme et: judicium; existimatio (Folks O.); efter mit O.: meo judicio, mea sententia; det ligger udenfor mit O.: non meum est (id judicare).

Omegn en: vicinitas (nærmeste O.); regio adjacens; rura (O. om en By); her i O.: hic viciniæ; herhen i O.: huc viciniæ.

Omendskjøndt: se endskjøndt.

Omfang: ambitus, circuitus; som har et vidtløftigt O.: vastus; af passende O.: modicus; af ringe O.: mediocris. — Omfangsrig: amplus, vastus.

Omfare at: circumvehi, circumvolitare. — Omfart: udtrs. ved Verbet, f.E. paa O.: circumvehens.

Omfatte at: continere; amplecti (o. med Kjærlighed); ambire (om en Ramme, Indfatning). — Omfattende: fusus (om en Forfatter, Tale, Skrift); copiosus (især om Tale); amplus (om Rum). — Omfatning: ambitus; margo (høj O.).

Omfavne, Omfavnelse: se omarme, Omarmelse.

Omflagre at: circumvolitare. — Omflagren: udtrs. ved Verbet.

Omflakke at: vagari; omflakkende: vagus; errabundus (temporært); erraticus (varigt). — Omflakken: error.

Omflyde at: circumfluere, cingere; circumfundi.

Omflytte at: transferre; trajicere (især Ord). — Omflytning: inversio, el. udtrs. ved Verbet; O. af Ord: translatio, trajectio.

Omflyve at: circumvolare. — Omflyven: udtrs. ved Verbet.

Omforme at: diffingere; transformare. — Omformning: udtrs. ved Verbet; transformatio (kirkelat).

Omgaa at: 1) *egt.*: circumire; circumgredi (især *sen.*); 2) *ovf.*: declinare, eludere; o. en Lov: legi fraudem facere; legem eludere. — Omgaaes at: 1) med én: aliquo uti (multum, familiariter: meget, fortrolig); o. godt, ilde med én: bene, male in aliquem consulere; leniter, male aliquem excipere *el.* habere; som ikke er til at o. med: insociabilis; o. med Folk: cum hominibus versari; 2) o. med noget: aliquid tractare. — Omgang: 1) om den kredsformige Bevægelse: ambitus; *ovf.*: vices; paa O.: in vices, vicibus; at gaa paa O. til alle: per

omnes in orbem (circum) ire; 2) om Behandlingsmaade: udtrs. ved Omskr., f.E. nyde en venskabelig O.: benigne excipi; 3) O. med én: consuetudo, usus; fortrolig O.: familiaritas; have fortrolig O. med én: familiariter aliquo uti; at have daglig O. med én: usu quotidiano et familiaritate cum aliquo conjunctum esse; holde O. med mange: multorum consuetudine uti; kun holde O. med faa: paucorum hominum esse; ikke holde O. med nogen: sibi vivere; coetus hominum vitare; 4) legemlig O.: stuprum. — Omgangskreds: circulus (amicorum); familiares; høre til éns O.: ex familiaribus alicuius esse. — Omgangsmaade: ratio. — Omgangsven: familiaris; qui consuetudine et usu cum alio conjunctus est; daglig Gjæst og O.: convictor. — Omgangsvis: in vices. — Omgængelig: facilis, communis, affabilis. — Omgængelighed: facilitas, communitas; affabilitas.

Omgive at: circumdare (noget med noget: aliquid aliqua re; aliquid alicui rei); cingere (aliquid aliqua re); ambire, cingere (om et Sted, f. E. en Sump o. Byen: palus urbem ambit); stipare *el.* circumstare (om Ledsagere, mange Folk); o. med Vold: circumvallare; o. med Fæstningsværker: circummunire; om Luften, Vand: circumfundi. — Omgivelse: 1) Gjerningen at omgive: udtrs. ved Verbet, om Ledsagere ogsaa: stipatio; 2) de, som omgive én: stipatores (stadige O., især som beskyttende), comites; éns nærmeste O.: familiares et propinqui alicuius; intimi; høre til éns nærmeste O.: esse ab latere alicuius.

Omgjerde at: consepire, circumsepire.

Omgjorde at: cingere; o. sig med Sværdet: ense accingi, cingi.

Omgjøre at: mutare; de novo instituere; retractare.

Omgnave at: circumrodere; ambedere.

Omgrave at: 1) circumfodere (grave omkring); 2) refodere (grave igjen). — Omgravning: udtrs. ved Verbet.

Omgrændse at: 1) *egt.*: terminare; circumscribere terminis; 2) om et Sted (f.E. Bjerge): ambire, cingere.

Omgrøfte at: fossa circumdare, cingere.

Omgængelig: se under omgaa.

Omhakke at: repastinare. — Omhakning: repastinatio.

Omhegne at: circumsepire. — Omhegning: sepes.

Omhu: cura, diligentia; med O.: accurate, diligenter; uden O.: negligenter; bære O. for: curam rei alicuius gerere; bære O. for at noget skeer: aliquid faciendum curare; bære O. for én: alicui consulere; anvende O. paa: curam ponere in; Mangel paa O.: incuria; incultus (for det ydre).

Omhugge at: cædere; excidere (en Skov). — Omhugning: udtrs. ved Verbet, undert. excisio.

Omhyggelig: diligens, accuratus. — Omhyggelighed: = Omhu.

Omhylle at: involvere, velare.

Omhæng: velum, velamen, undert, aulæum. — Omhænge at: ornare. vestire.

Omkante at: prætexere.

Omkaps: certatim; løbe o.: cursu certare, ride o.: equitando certare o. s. v.

Omkaste at: evertere, dejicere. — Omkastning: udtrs. ved Verbet.

Omklæde at: 1) *trans.*; o. én: aliis vestibus aliquem induere; 2) *reflex.*: vestes mutare. — Omklædning: mutatio vestis, el. ved Verbet.

Omkoge at: recoquere.

Omkomme at: perire, interire.

Omkostning: sumptus, impensa; impendium (til Opnaaelse af et bestemt Maal); bære O.: sumptus tolerare; at erstatte én O.: sumptus *el.* pecunias expensas alicui restituere; han betalte Krigens O.: restituit quæ in bellum expensa erant.

Omkrandse at: coronare; corona cingere.

Omkreds: ambitus, circuitus; extremitas (af en Kugle); i O.: in circuitum; at have en vid O.: late patere. — Omkredse at: corona cingere; circumscribere (*egt.*).

Omkring: circum, circa; o. i: per;

o. ved: circum; o. til, paa: circum; rundt o.: circum, passim; der o.: in ea regione; her o.: hic viciniæ; meget ofte udtrs. imidlertid Ordet (saavel Præp. som Adv.) ved Verbets Sammensætning med circum, f. E. dreje o.: circumagere; lægge, stille, sætte o.: circumdare (aliquid alicui rei, aliquid aliqua re); føre o.: circumducere, circumferre; sende o.: circummittere; gaa o. til Byerne: urbes circumire; stille sig o.: circumsistere (aliquem); staa o.: circumstare (aliquem); se sig o.: circumspicere o.s.v. — Omkringboende: vicini, finitimi. — Omkringliggende: circumjecti; udtrs. ofte blot ved circa, f. E. han hærjede de o. Marker: agros circa vastavit; hele den o. Egn var i Fjendernes Magt: omnia circa hostium erant. — Omkringstaaende: circumstantes.

Omkuld; falde o.: procidere, cadere; kaste o.: evertere; blæse o.: evertere, sternere.

Omkvartere at: alio deducere. — Omkvartering: hospitiorum mutatio.

Omkvæd: verba iterata (*Pl.*).

Omleve Livet: tempus vitæ transactum remeare.

Omliggende: circumjectus, subjectus, circumjacens; smlg. omkringliggende.

Omløb: circuitus, ambitus; circumvectio (undert. om Solen); at være i O.: circumagi, om et Rygte: ire, serpere; periodisk O.: conversio. — Omløben: discursus, error. — Omløber en: erro, planus; circulator (som Markskriger).

Ommelde at: mentionem facere (rei alicuius); memorare (aliquid).

Omnævne at: transnominare.

Omordne at: aliter instituere; mutare. — Omordning: mutatio, el. ved Verbet.

Omplante at: alio transferre. — Omplantning: udtrs. ved Verbet.

Ompløje at: 1) om gjentagen Pløjning: denuo arare, ogsaa iterare campum, renovare agrum; 2) om Pløjning rundt om: circumarare.

Omraade et: 1) = Territorium (en Stats O.): fines (*Pl.*); 2) *ovf.*: provincia; at høre under nogets O.: re aliqua contineri; det hører ikke under mit O.: non meum est.

Omrejse at: 1) o. i et Land: terram peragrare; 2) o. et Land: circum terram aliquam iter facere. — Omrejsende: vagus; circumforaneus (fra Torv til Torv); o. Gøglere: circulatores.

Omride at: circumequitare (f. E. urbem: en By).

Omrids: circumscriptio (begrændsende); adumbratio (løst); descriptio (nøjagtigt); give et O. af: adumbrare, describere. — Omridse at: circumscribere.

Omringe at: cingere, circumdare; circumsistere *el.* circumfundi (om Mennesker); omringende: circumfusus; o. en Fjende: hostem circumire, circumvenire. — Omringen, Omringelse: udtrs. ved Verbet.

Omrive at: subvertere; destruere *el.* demoliri (en Bygning). — Omrivelse: demolitio, destructio, el. ved Verbet.

Omrode at: subruere.

Omrykke at: subvertere.

Omrøre at: versare.

Omsejle at: circumvehi, flectere (f.E. et Forbjerg: promontorium). — Omsejling: udtrs. ved Verbet.

Omsende at: circummittere (f.E. Folk til alle Sider: homines in omnes partes).

Omsider: tandem; han o.: is demum; da o.: tum demum; endelig har jeg o.: vix tandem.

Omsigt: circumspectus; med O.: circumspecte; en Mand med O.; homo circumspectus, providus.

Omskabe at: mutare; recoquere (én). — Omskabelse: mutatio.

Omskandse at: circumvallare; circummunire. — Omskandsning: circummunitio.

Omskibe at: se omsejle.

Omskifte at: 1) *trans.*: permutare (noget med noget: aliquid aliqua re); 2) *intrans.*: per vices sibi succedere. — Omskiftelig: mutabilis. — Omskiftelighed: mutabilitas. — Omskiftende: varius. — Omskiftning: 1) vicis (Gen. [Nom. mgl.], om regelmæssig Afvexling); 2) mutatio (af noget); permutatio.

Omskrive at: rescribere (*egt.*); circumscribere (f. E. en Cirkel); circumire (i Tale); o. et Ord, en Talemaade og lgd., ogsaa: aliis verbis, alio modo exprimere. — Omskrivning: (*sen.*) circumlocutio; circuitio (i Talen), el. udtrs. ved Verbet, f. E. at udtrykke noget ved O.: verbis mutatis aliquid exponere.

Omskyet: nubibus cinctus, obductus.

Omskygge at: inumbrare, obumbrare.

Omskylle at: circumluere, circumfluere. — Omskylning: circumluvio.

Omskære at: circumcidere.

Omslag: 1) som er om noget: involucrum; 2) i Lægekonsten: fomenta (*Pl.*); 3) om Forandring i Tilstand: mutatio, commutatio.

Omslutte at: cingere, circumdare; ambire (om et Sted); continere (*ovf.*); circumfundi (om Luften); o. med Kjærlighed: amore amplecti.

Omslynge at: circumplecti, complecti, amplecti; circumplicare (aliquem aliqua re); o. Haaret med et Baand: comas vitta cingere; o. Dørstolperne med Krandse: postes coronis vestire. — Omslyngning: complexus, el. ved Verbet.

Omslæbe at: trahere, circumferre.

Omsmede at: diffingere.

Omsmelte at: recoquere, diffingere. — Omsmeltning: udtrs. ved Verbet.

Omsno at: amplecti (om en Slange); circumligare *el.* circumplicare (aliquid aliqua re); omsnoet (= besnæret): irretitus; smlg. omslynge.

Omsnære at: constringere; irretire (i Snare); omsnæret (*ovf.*): irretitus.

Omsnøre at: circumligare, constringere.

Omsonst: 1) uden Betaling: gratis, gratuito; hvad man har o.: gratuitus; 2) om Arbejde, Møje: irritus, vanus; *Adv.*: frustra, incassum; blive o.: frustra esse, ad irritum cadere.

Omsorg: cura; bære O. for: curam gerere; bære O. for én: alicui consulere; jeg har O. for: mihi curæ est; med O.: curiose; uden O.: negligenter; anvende O. paa: curam ponere in; én, der drager O. for noget: curator (rei alicuius); Mangel paa O.: incuria; incultus (for det ydre).

Omspinde én med sine Garn: aliquem irretire; søge at o. én: retia alicui tendere.

Omsprede at: spargere, dispergere.

Omspurgt: de quo quæritur, quæsitum est.

Omspænde at: 1) o. med Haanden: palma *el.* manu complecti; o. noget med noget: aliquid complecti aliqua re; o. sit Sværd: gladio cingi, accingi; 2) o. (Heste): a) equos mutare (naar Hestene skiftes); b) aliter jungere.

Omstaaende: qui circumstant (circumstabant); en o. Skare: corona (for at høre el. se).

Omstemme én: animum alicuius mutare, flectere; at blive omstemt: animum mutare; de sententia deduci. — Omstemning: udtrs. ved Verbet.

Omstille at: 1) disponere (især Vagt el. efter bestemt Plan); 2) om Forandring i den tidligere Stilling: ordinem mutare; o. Ord: verba transponere. — Omstilling: dispositio, el. ved Verbet; O. af Ord: translatio; trajectio.

Omstimle at: circumfundi; o. én: confluere circum aliquem, alicui *el.* aliquem circumfundi.

Omstrejfe at: vagari; omstrejfende: vagus; errabundus (temporært); erraticus (vedvarende). — Omstrejfning: error.

Omstridt: controversus.

Omstrø at: spargere.

Omstrømme at: circumfluere, cingere.

Omstunder; nu o.: hoc tempore; his temporibus; Folk nu o.: qui nunc sunt homines.

Omstyrte at: subvertere, dejicere; o. en Lov: legem tollere, evertere; o. en Stat og lgd.: evertere; o. det bestaaende: res novare. — Omstyrtelse: eversio, el. ved Verbet. — Omstyrter en: eversor. — Omstyrtning: ruina; Rigets O.: exitium regni; eversio civitatis.

Omstændelig: 1) om Fuldstændighed: accuratus; give en o. Beretning om noget: rem omnem ordine *el.* ut gesta est exponere; en o. Fortælling: totius rei narratio *el.* enarratio; 2) om Personer: accuratus; ineptus *el.* putidus (dadlende); 3) *Adv.*: ordine, accurate.

— Omstændelighed: diligentia; molestia (dadlende).

Omstændighed: 1) som særegen Beskaffenhed ved en Ting: natura, condicio (*alm.*); en slem O.: incommodum; en god O.: bonum; en O., som gjør Udslaget: momentum; den fornemste O.: caput rei, f. E. denne O. ved Tingen kan jeg ikke forklare mig: hanc rei naturam non intelligo; denne O. ved Sagen bevirker: hæc rei condicio facit; dette er den fornemste O. ved Sagen: hoc caussam continet; alle Omstændigheder ved Sagen: omnis ordo rei; fortælle en Sag med alle O.: rem ordine *el.* ut gesta est exponere; der er den slemme O. derved: hoc incommodi res habet; der er den gode O. derved: hoc boni res habet; 2) den O. at (hvor der siges, at noget finder Sted, og der tillige udsiges noget om dette): quod, f. E. den O. at du har kjøbt Huset, glæder mig: quod domum emisti gratum mihi est; 3) O. i Forhold til andre Ting og Begivenheder: res, tempora; f. E. efter Omstændighederne: e *el.* pro re nata, pro re (saaledes som de ere), prout se tempora dabunt; under saadanne O.: quum res ita se habeant; in tali rerum statu; efter daværende O.: ut tum erant tempora; ut in illo tempore; at give efter for Omstændighederne: temporibus cedere; Omstændighederne tillade ikke: res non patitur; under andre O.: alias; ubekjendt med Omstændighederne: rerum imperitus; 4) éns Omstændigheder: res *el.* rationes alicuius; efter O.: pro facultate; sidde i smaa O.: tenuiter rem gerere; sidde i gode O.: lautiore condicione uti; 5) en enkelt indtræffende O.: res; en slem, ubelejlig O.: incommodum; der er indtruffet den slemme O.: incommode accidit; en mærkværdig O.: res memoranda; en heldig, belejlig O.: opportunitas; 6) at gjøre Omstændigheder: ambagibus uti; uden O.: a) sine ambage; b) familiariter (om Behandlingsmaade); at gjøre mange O. med én: a) ved Høflighedsbevisning: nimis magno apparatu aliquem excipere; b) i Behandlingsmaade: molliter aliquem tractare; hvortil disse mange O.: quid sibi volunt hæ ambages? 7) hvor Ordet i sig omfatter, hvad der i det foregaaende er omtalt, og viser tilbage derpaa (en Omstændighed, som, og lgd.), udtrs. det ved res el. ved et Pron. (hoc, quod, quæ res).

Omstøbe at: 1) *egt.*: diffingere; 2) *ovf.*: res novare (i politisk Henseende); immutare. — Omstøbning: udtrs. ved Verbet.

Omstøde at: 1) *egt.*: subvertere; 2) *ovf.*; o. Love og lgd.: tollere, rescindere; o. en Stat: evertere civitatem; o. et Testamente: testamentum irritum facere *el.* rescindere, refringere; o. et Vidnesbyrd: testimonium infirmare; o. Tingenes Ordning: res novare; o. en Dom: judicium improbare. — Omstødelig: = som kan omstødes. — Omstødelse: 1) eversio, dejectio, el. ved Verbet; 2) infirmatio, el. ved Verbet.

Omsuse at: circumflare; circumsonare (*ovf.*).

Omsving (*ovf.*): mutatio, commutatio; tage O.: mutari. — Omsvinge at: circumagere.

Omsværme at: circumvolitare; omsværmende: palantes (om Soldater).

Omsvæve at: circumvolare.

Omsvøb: 1) hvad der svøbes om: involucrum; 2) O. i Talen: ambages; verborum ambitus, circuitio et anfractus; med O.: per ambages. — Omsvøbe at: involvere, velare (med noget: aliqua re).

Omsætte at: trajicere; alio ordine disponere; o. Varer: vendere; o. Penge (ved Vexler): permutare. — Omsætning: permutatio, venditio, el. ved Verbet; O. af Ord: translatio, transgressio.

Omtaage at: 1) *egt.*: nebulam obducere (f. E. Bjergtoppen: summo monti); omtaaget: nebula cinctus; nebulosus; 2) *ovf.*: occæcare.

Omtale at: commemorare (noget som er kjendt); mentionem facere, inferre *el.* injicere (rei alicuius, noget som bringes paa Bane); colligere (o. under ét); mentiones serere (o. ved flere Lejligheder); komme til at o.: incidere in mentionem alicuius rei. — Omtalt: quem commemoravimus: den ovenfor o. Mand: quem supra

commemoravimus *el.* diximus; meget o.: celeber, celebratus; at være godt o.: bene audire, at være slet o.: male audire. — Omtale en: mentio (saavel om noget bekjendt som noget ubekjendt); commemoratio (af noget bekjendt); sermo (især som Bysnak); blive Gjenstand for O.: venire in sermonem hominum; være Gjenstand for almindelig O.: esse in ore et sermone omnium; han er Gjenstand for O. i Byen: per urbem sermo est; god O.: laus; ond O.: infamia.

Omtappe at: diffundere. — Omtapning: udtrs. ved Verbet.

Omtone at: circumsonare (aliquem).

Omtordne at: circumtonare (aliquem).

Omtrent: fere, ferme; ved Talangivelser ogsaa: circiter, circa, ad; han er o. paa min Alder: non multum a mea ætate distat; o. ved, i, paa (ved Tidsangivelser): circa (*Præp.*), circiter (baade Præp. og Adv., f.E. o. ved Middag kom han hjem: rediit circiter meridiem *el.* meridie).

Omtumle at: jactare, agitare. — Omtumling: jactatio el. ved Verbet.

Omtvistet: controversus; en o. Gjenstand: udtrs. ofte ved lis, f. E. sætte sig i Besiddelse af en o. Gjenstand (om Dommeren): litem in rem suam vertere.

Omtælle at: renumerare; iterum numerare.

Omvandre at: 1) *trans.*: peragrare; 2) *intrans.*: vagari; omvandrende: vagus. — Omvandring: error.

Omvanke at: vagari (fordi man intet Maal har); errare (ufrivilligt el. planløst). — Omvanken: error. — Omvankende: vagus; errabundus (temporært), erraticus (vedvarende).

Omvej: ambages (*Pl.*), circuitus; at gjøre en O. igjennem: circumire per; drage ad lang O. til: longo circuitu petere.

Omvende at: 1) *trans.*: a) *egt.*: invertere (baade *egt.* og *ovf.*); b) *ovf.*; o. én: ad meliorem vitam reducere aliquem; ad poenitentiam aliquem adducere (en Synder); 2) *reflex.*: mentem mutare; ad meliorem vitam redire; vitam emendare; ad poenitentiam adduci (en Synder). — Omvendelse: udtrs. ved Verbet. — Omvending: conversio. — Omvendt: 1) *Adj.*: inversus (*egt.*); contrarius; 2) *Adv.*: contra, imo, f. E. jeg troer at det er o.: id ego contra puto; det traf sig o.: contra accidit; nej o.: imo vero.

Omvexle at: permutare (aliquid aliqua re); med omvexlende Lykke: varia fortuna. — Omvexling: 1) Handlingen: permutatio; 2) Tidens O. og lgd.: vices (*Pl.*).

Omvikle at: involvere, circumplicare (aliquid aliqua re). — Omvikling: udtrs. ved Verbet.

Omvinde at: circumligare (aliquid aliqua re); o. med Krandse: coronare; coronis vestire; omvunden med Krandse: coronis redimitus.

Omvælte at: subvertere; o. det bestaaende: res novare. — Omvæltning: eversio (*egt.*); conversio (hvor der vendes op og ned paa alt); politisk O.: perturbatio rerum; res novæ (især i Talemaaderne: pønse paa O.: rebus novis studere, begjærlig efter O.: rerum novarum cupidus *el.* studiosus); foranledige en O.: res novare.

Ond: 1) i moralsk Henseende: improbus, malus; det onde: vitia, turpia, mala; o. Rygte: infamia; have o. Rygte: male audire; rumore adverso flagrare; o. Villie: malevolentia; en o. Handling: maleficium; én, som gjør ondt: homo maleficus, som vil ondt: homo malevolus; 2) i fysisk Henseende: malus; o. Vejr: tempestas foeda; onde Tider: iniqua tempora; o. Tidende: tristis nuntius; o. Tale: sermo malignus; at *have ondt*: a) *abs.*: nauseare (om Kvalme); han har o.: animo deficit, animus eum reliquit; b) naar den Legemsdel tilføjes, hvor Smerten føles: laborare ex, f.E. at have ondt i Fødderne: pedibus, ogsaa: dolore pedum laborare; jeg har o. i Fødderne: pedes mihi dolent; c) have o. ved at gjøre noget: ægre animum inducere ad aliquid faciendum; ægre sustinere aliquid facere; at *gjøre ondt*: a) om Smerte: dolere, f. E. min Fod gjør mig o.: pes mihi dolet; b) om Stemning; det gjør mig o.: moleste fero; male me habet (ea res); at *faa ondt*: animo deficere; har har faaet o.: animus eum reli-

quit; *lide ondt*: laborare; molestiis *el.* malis conflictari; han har lidt meget o.: multa perpessus est; 3) ønske o. over én: mala alicui imprecari; tale o. om én: alicui maledicere; én, som taler o.: homo maledicus; 4) lægge ud til det onde: in malam partem interpretari; regne én noget til onde: vitio alicui aliquid vertere; give o. af sig: increpare. — Onde et: malum. — Ondartet: malignus; om Sygdom: acutus; o. Natur: malignitas. — Ondhed: malignitas. — Ondhjertet: malevolus, malitiosus. — Ondskab: 1) som Egenskab: malitia; improbitas (moralsk); malignitas *el.* malevolentia (ligeoverfor én); 2) som Handling: maleficium. — Ondskabsfuld: malignus, malitiosus. — Ondskabsfuldhed: malitia, malignitas.

Onsdag: dies Mercurii.

Onyx: onyx, *Adj.*: onychinus.

Op: udtrs: 1) hvor det angiver en Bevægelse og Retning opad: a) ved Verbets Sammensætning med sub *el.* ex, f.E. føre op: subducere; rykke op ad: succedere; jage op: excitare; løfte op: sublevare; som skraaner jevnt opad: supinus, acclivis; b) ved Verbet alene, f.E. rejse sig op, staa op: surgere; løfte op: tollere o. s. v., se vedkommende Verbum; 2) op og ned: sursum deorsum; 3) op ad: sursum, sublime; gaa lige op ad Højen: ire in adversum collem; med Bunden op ad: inversus; 4) hvor ingen Bevægelse men kun en Retning angives: udtrs. ved et med en Præp. sammensat Verbum, f. E. se op: suspicere; støde op til: attingere o.s.v., se Verbet. — Opadbøjet: simus. — Oppe (om hvad der er højt): supra; o. i Huset: in summa domo; o. i Byen: in superiore urbis parte; hist o.: illic supra *el.* in superiore parte; 2) om at være oven Senge; at være oppe: surrexisse; er han alt o.: jamne surrexit? jamne resurrexit (efter en Sygdom)? 3) holde sig o. (om én, der er ved at falde): se a lapsu sustinere (*egt.*), se sustinere, sustentare (*ovf.*).

Opamme at: nutrire (lacte *el.* ubere). — Opammelse: udtrs. ved Verbet; (*sen.*) nutricium.

Opbevare at: servare, conservare. — Opbevaring: udtrs. ved Verbet, undert. custodia; at have i O.: custodire.

Opbinde at: religare (Haar, Planter); succingere (Klæder, ogsaa: in sinum colligere); om Haar ogsaa: in nodum colligere. — Opbinden: religatio, el. ved Verbet.

Opblomstre at: efflorescere; o. paany: revirescere.

Opblusse at: excandescere, exardescere (baade *egt.* og *ovf.*). — Opblussen: udtrs. ved Verbet.

Opblæse at: inflare; implere (om Vinden, der o. Sejlet); opblæst: inflatus, tumens (over noget: re aliqua); at være o.: tumere, superbire (aliqua re); at blive o.: animos tollere. — Opblæsning: inflatio.

Opbløde at: aqua mollire; macerare. — Opblødning: udtrs. ved Verbet.

Opbringe at: 1) noget (f.E. et Skib): intercipere, capere; 2) o. én: iram alicui movere; o. én imod: aliquem incitare in. — Opbragt: iratus, indignabundus (over noget: re aliqua); at blive o.: excandescere, graviter commoveri; irasci (paa én: alicui).

Opbrud: discessus; profectio; at gjøre O.: discedere (især om Soldater); castra movere (fra en Lejr); proficisci; berede sig til O.: vasa colligere; signa convellere.

Opbruge at: consumere, absumere.

Opbrusende: effervescens. — Opbrusning: fervor; i sin O.: fervore animi abreptus.

Opbryde at: effringere, refringere. — Opbrydning: udtrs. ved Verbet.

Opbrænde at: 1) *trans.*: flammis absumere; cremare; concremare *el.* comburere (o. ganske); 2) *intrans.*: igne *el.* incendio absumi, hauriri; deflagrare. — Opbrændelse: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) deflagratio, el. ved Verbet; (*sen.*) combustio.

Opbud: 1) til Krig: evocatio; 2) af Bo: proscriptio; at gjøre O.: bonis cedere. — Opbyde at: 1) Soldater og lgd.: evocare, excire; 2) = gjøre Opbud; 3) *ovf.*; o. alle sine Kræfter: omnes vires intendere; omni vi niti

(for at opnaa: ad); 4) paa en Auktion: contra liceri; én, som opbyder: illicitator.

Opbygge at: ædificare, exstruere; exædificare (o. ganske). — Opbyggelse: exstructio, ædificatio.

Opdage at: 1) o. noget hidtil ubekjendt: invenire (ved Tænksomhed el. tilfældig), reperire (ved Søgen og Virksomhed); 2) o. noget, som foregaaer: animadvertere, observare; 3) o. en Sammensværgelse og lgd.: deprehendere; investigare (ved Eftersporen). — Opdagelse: 1) Handlingen: inventio (af noget nyt), deprehensio (af en Sammensværgelse og lgd.), el. ved Verbet, f. E. Opdagelsen af Tyveriet: furtum deprehensum; gjøre en O.: aliquid invenire; animadvertere (af noget, der foregaaer); jeg har gjort den O., at han: comperi, illum; at gjøre mange O.: multa nova invenire; gaa ud paa O.: ad nova invenienda exire (*egt.*); aliquid observatum excurrere; 2) det opdagede: inventum, res inventa. — Opdagelsesrejse: iter ad novas terras inveniendas susceptum. — Opdager en: inventor; qui invenit.

Opdigte at: fingere; comminisci; opdigtet: fictus; commenticius; ementitus (især om en Beskyldning). — Opdigtelse: 1) Handlingen: conflctio; 2) det opdigtede: commentum.

Opdrage at: educare, instituere; o. strengt: severa disciplina continere; o. én til noget: aliquem instituere ad, rei alicui aptare; o. godt: ad bonos mores conformare; bonis moribus imbuere. — Opdragelse: educatio (*egt.*); institutio (i mere udstrakt Betydning); have nydt en god O.: liberaliter educatum esse; uden O.: rusticus, rudis. — Opdrager en: educator. — Opdragerske: educatrix.

Opdrive at: 1) o. Vildt: excitare; 2) paa en Avktion: plus licitari; contendere; én, som o. paa en Avktion: illicitator; 3) o. Penge og lgd.: invenire. — Opdrivning: udtrs. ved Verbet.

Opdræt: educatio. — Opdrætte at: educare, educere.

Opdynge at: cumulare, exaggerare, coacervare; o. noget paa noget: aliquid aliqua re cumulare. — Opdyngning: coacervatio, exaggeratio, el. ved Verbet.

Opdyrke at: colere. — Opdyrkning: cultura.

Opdække at: mensam sternere, epulis instruere. — Opdækning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) omskrs. ved epulæ, f. E. en prægtig O.: exquisitæ epulæ.

Opdæmme at: exaggerare (o. Land); mole secludere *el.* extrudere (o. Vand). — Opdæmning: exaggeratio, moles.

Opegge at: concitare; stimulare (til Vrede); én, som o.: concitator. — Opeggelse: concitatio.

Opelske at: educare; educere. — Opelskning: educatio; cultura (især af Planter), el. ved Verbet.

Operere at: secare.

Opfange at: excipere (baade *egt.* og om Opsnappelse); intercipere (kun om Opsnappelse). — Opfangen: udtrs. ved Verbet, (*sjeld.*) interceptio.

Opfarende: 1) om en Person: iracundus; irritabilis; in iram mobilis *el.* præceps; 2) en o. Vrede: ira effervescens. — Opfarenhed: excandescentia; animus in iram præceps. — Opfart: ascensio, ascensus.

Opfatte at: percipere (*ovf.*); concipere (*egt.* og *ovf.*); o. hurtigt: arripere. — Opfattelse: 1) captio (Evne til at opfatte; bruges kun med: ut est); intelligentia; at have én hurtig, langsom O.: prompto, tardo ingenio esse; 2) efter min O.: meo judicio; quantum ego intelligo; din O. af Sagen er forkert: non recte de re judicas; vor O. af Sagen er forskjellig: de re dissentimus.

Opfinde at: 1) om Opdigtelse: fingere, comminisci: 2) o. noget nyt: aliquid invenire, reperire. — Opfindelse: 1) Handlingen: a) conflictio; b) inventio; gjøre mange O.: multa invenire; af min O.: a me inventus; 2) det opfundne: a) commentum; en listig O.: consilium; en ondskabsfuld O.: machinatio, fraus; b) inventum; res inventa; nyttig O.: res utiliter inventa; O. skyldes ham: is primus invenit; laus inventi ei debetur. — Opfinder en: inventor; jeg er den første O.: ego primus inveni. — Opfinderske: inventrix. — Opfindsom:

ingeniosus, sollers (in inveniendo). — **Opfindsomhed**: ingenium, sollertia (in inveniendo).

Opflamme at: inflammare, incendere; en opflammende Vrede: ira effervescens.

Opflette Haaret: comam componere, colligere.

Opflikke at: resarcire.

Opflytte én: ad altiorem gradum aliquem promovere, i den første Klasse: a secundo ordine in primum aliquem promovere. — **Opflytning**: udtrs. ved Verbet.

Opfordre én til noget: aliquem ad aliquid provocare *el.* excitare; o. én til at gjøre noget: aliquem monere ut aliquid faciat; aliquem jubere aliquid facere; o. én til at overgive sig, til at hævde Friheden, til at gribe til Vaaben: ad deditionem, libertatem, arma aliquem vocare; o. til Krigstjeneste: evocare. — **Opfordring**: provocatio; evocatio, admonitio, el. ved Verbet; efter O.: rogatus; uden O.: sponte, ultro; efter Vennernes O.: admonentibus amicis; efter de tilstedeværendes O.: auctoribus qui aderant; følge éns O.: monenti alicui parere.

Opfostre at: alere, educare. — **Opfostring**: educatio, el. ved Verbet.

Opfriske at: 1) i Erindringen: memoriam alicuius rei revocare; in memoriam alicuius rei redire; 2) o. noget: aliquid renovare, reficere. — **Opfriskning**: 1) udtrs. ved Verbet; 2) renovatio, refectio.

Opfylde at: 1) *egt.*: implere, complere, exaggerare (ved Opfyldning), f. E. o. et Morads: paludem aggere complere; paludem exaggerare; *ovf.*, o. én, éns Sjæl: aliquem tenere; opfyldt: plenus (alicuius rei); impletus; refertus *el.* differtus (især af Mennesker); 2) o. én en Bøn, et Ønske: precibus, desiderio alicuius annuere; precibus alicuius non deesse; jeg vil o. dit Ønske: faciam quod optas; morem tibi geram; faa et Ønske opfyldt: voti compotem fieri; opfyldt: ratus, ikke opfyldt: irritus; o. éns Forventning: spem alicuius explere; o. éns Villie: voluntati alicuius parere; imperata facere; 3) o. et Løfte: fidem liberare; promissum servare; at være forpligtet til at o. et Løfte: promisso teneri; ikke o. et Løfte: fidem *el.* promissum violare; fidem fallere; 4) o. sine Pligter: officio satisfacere; officium exsequi; ikke o. sine Pligter: officium deserere; officio deesse; o. Venskabets Pligter: amicitiæ satisfacere; anstrænge sig for at o. sine Pligter: officia intendere; 5) o. sin Hensigt: consilio satisfacere; ikke o. sin Hensigt; vanum *el.* irritum esse; ad irritum recidere; effectu carere; opfyldt: effectus; 6) at blive opfyldt (om en Drøm, Spaadom): re, eventu, exitu probari, comprobari; evenire. — **Opfyldelse**: eventus *og* exitus (om Spaadom, Drøm), el. udtrs. ved Verbet, f.E. gaa i O.: = blive opfyldt, se opfyldes; Haabet gik i O.: spes rata fuit; et Haab, som sent gaaer i O.: sera spes; O. af Løftet: promissum servatum. — **Opfyldning**: 1) Handlingen at opfylde: exaggeratio, el. ved Verbet; 2) det, som bruges til at opfylde med: agger, fartura; anlægge en Sti ved O.: tramitem aggerare. — **Opfyldt**: se opfylde 1, 2, 5.

Opføde at: alere, nutrire; educare *el.* pascere (Dyr). — **Opfødning**: educatio, el. ved Verbet.

Opføre at: 1) *trans.*: a) om Bygning: exstruere, ædificare; excitare (Taarn, Gravhøj); o. Bygninger i Havet: mare exstruere; *ovf.*, o. en Lærebygning: disciplinam exstruere; b) o. et Skuespil: spectaculum edere; lade et Skuespil o.: fabulam docere (om Forfatteren); 2) *reflex.*: se gerere, agitare; o. sig som en tapper Mand: fortem se præbere. — **Opførelse**: a) exstructio, ædificatio; b) commissio, el. ved Verbet. — **Opførsel**: a) i Alm.: vita, mores, ratio vitæ; b) i et enkelt Tilfælde: ratio; forekommende O.: observantia; ædel O.: liberalitas; dannet O.: urbanitas; skammelig O.: turpitudo; pligtmæssig O.: officium; beskeden O.: modestia; klog O.: prudentia; hvordan er hans O.: qualem se gerit; hvordan er hans O. mod dig: qualem se tibi exhibet? han viser en skammelig O.: turpiter se gerit o.s.v.; det er en net O. af dig: pulchre te geris; er det en O. for dig: an hoc te dignum est? decetne te illud facere?

Opgaaende: 1) om Solen: oriens; 2)

om en Skraaning: acclivis; jevnt o.: tenui fastigio acclivis; en o. Skraaning: acclivitas. — Opgang: 1) Handlingen: ascensus; under Opgangen: ascendens; 2) Solens O.: ortus solis; 3) om Stedet: aditus.

Opgave en: 1) quæstio, pensum (stillet O.); give én en O.: quæstionem alicui ponere; løse en O.: a) *egt.*: quæstionem solvere *el.* explicare; b) *ovf.*; løse en vanskelig O.: efficere quod difficillimum est; (*sen.*) thema; 2) om Hverv: provincia, munus; en vanskelig O.: negotium difficile, res difficilis.

Opgive at: 1) om at give Slip paa: a) opgive noget, som er paabegyndt: omittere, relinquere; recedere a (et Haandværk og lgd.); deponere (især om det, som man har paataget sig); desistere (de, a, *Abl.*, f. E. Belejringen: obsidione); o. Venskab, Omgang med én: amicitiam, consuetudinem alicuius deponere; ab amicitia, consuetudine alicuius se removere; b) o. noget, som paatænkes: omittere; desistere (f. E. sin Plan: consilio); o. en Fornøjelse: remittere delectationem; c) o. noget til Fordel for en anden: cedere alicui aliqua re; o. sit Bo: bonam copiam ejurare (til Retten); bonis cedere; o. sin Ret: jure suo cedere; d) o. Haabet: desperare; spem abjicere; som er opgivet: desperatus; man maa o. ham: desperandum est de illo; da alt var opgivet: omnibus rebus desperatis; o. en syg: de salute ægri desperare; han er til at o.: nulla spes salutis ostenditur; e) o. Aanden: animum efflare; exspirare; være nær ved at o. Aanden: α) *egt.*: animam agere; β) *ovf.*: exanimari, f.E. af Frygt: metu; g) o. et Embede: se munere *el.* magistratu abdicare; munere *el.* magistratu abire; 2) om Forklaring, Anmeldelse: indicare; o. officielt: profiteri *el.* edere; 3) o. én noget (som han skal rette sig efter): alicui aliquid præscribere; o. Tid og Sted til noget: diem et locum constituere (alicuius rei), undert. blot constituere; om en Myndighed: edicere, indicere; 4) om Opgivelse af et Spørgsmaal, Thema: ponere, proponere, f. E. der blev opgivet ham et Thema at tale om uden Forberedelse: ei ponebatur, de quo diceret quamvis subito. — Opgivelse: udtrs. ved Verbet, dog O. af Haabet: desperatio, O. officielt: professio, O. af et Embede: abdicatio, O. af en Ejendom (til en andens Bedste): cessio.

Opgjøre at; at o. et Mellemværende med én: rem cum aliquo transigere; o. et Regnskab: rationem conficere, computare.

Opgrave at: effodere (baade Jorden og noget af Jorden); eruere (o. noget, f.E. et Lig: mortuum). — Opgravning: udtrs. ved Verbet.

Ophav: 1) om Personer: auctor; 2) om Ting: fons, origo. — Ophavsmand: auctor; machinator (til noget slet); turbator *el.* concitator (til Uroligheder).

Ophejse, ophisse at: tollere; torquere (om en Maskine).

Ophidse én: aliquem exasperare; o. Folket: plebem exagitare, concitare; o. én til: aliquem excitare, stimulare ad; ophidset af Vrede og lgd.: ira incensus; lade sig o.: exasperari, concitari. — Ophidselsesmiddel: irritamentum. — Ophidsning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Tilstanden: concitatio. — Ophidser en: concitator.

Ophjælpe at: juvare; o. én: aliquem auxilio levare, aliquem erigere, sublevare. — Ophjælpning: udtrs. ved Verbet.

Ophobe at: cumulare, coacervare; o. Skatte paa Skatte: opes opibus aggerare *el.* cumulare. — Ophobelse: exaggeratio, coacervatio.

Ophold: 1) O. paa et Sted: mansio, commoratio; tage O.: sedem figere; have O.: habitare, vivere; have midlertidigt O.: commorari; udtrs. undert. ved esse, vivere, habitare, f.E. Ophold i Rom: Romæ esse; 2) O. som skeer i Tid: mora, dilatio; uden O.: extemplo, statim, sine mora; 3) O. som skeer i noget: intermissio, cessatio; at gjøre et O.: cessare (ab opere: i et Arbejde), intermittere (aliquid), i Talen: subsistere in dicendo; uden O.: uno tenore; assidue; 4) O. af Livet: victus; yde én O.: aliquem alere, sustentare; victum alicui præbere; søge

O.: victum quærere; søge O. ved noget: se re aliqua sustentare; søge O. ved sine Hænders Arbejde: mercede manuum vitam tolerare *el.* sustentare. — Opholde at: 1) *trans.*: a) om Opholdelse: sustinere, sustentare, smlg. Ophold 4; b) om Forsinkelse: morari (især én); trahere *el.* ducere (noget), moram (rei alicui) interponere *el.* facere; o. én: aliquem retardare, detinere; dette o. mig: res est mihi moræ; jeg skal ikke o. Sagen: per me nulla mora est; Sagen taaler ikke at opholdes: res nullam moram patitur; 2) *reflex.*: a) o. sig paa et Sted: commorari (for en Tid); subsistere (undervejs); habitare, sedem *el.* domicilium habere (om stadigt Ophold); b) o. sig ved noget: α) in re aliqua subsistere; β) i Tanken: rei alicui immorari; c) o. sig over én: aliquem cavillari *el.* perstringere; o. sig over noget: aliquid irridere *el.* cavillari. — Opholdelse: udtrs. ved Verbet. — Opholder en: altor, el. ved Verbet. — Opholdsted: sedes, domicilium; at tage O.: sedem figere; at have O.: habitare, domicilium habere.

Ophoste at: exscreare.

Ophovne at: turgescere; ophovnet: turgidus, at være o.: turgere.

Ophugge at: destruere (et Skib: navem).

Ophænge at: suspendere (paa: ex); at være ophængt: pendere; ophængt: suspensus. — Ophængelse: udtrs. ved Verbet.

Ophæve at: tollere; solvere (især en Forbindelse); rescindere (især Love og Anordninger); o. Venskab med én: ab amicitia alicuius recedere; se ab amicitia alicuius removere; o. en Belejring: obsidionem omittere *el.* solvere (om den belejrende), obsidione liberare *el.* solvere (ved Undsætning); o. et Senatsmøde: senatum mittere. — Ophævelse: 1) Handlingen at ophæve: udtrs. ved Verbet; 2) gjøre Ophævelser over ingen Ting: fluctus in simpulo excitare; hvilke O.: quæ tragoediæ! qui tumultus! 3) gjøre mange O. af: jactare *el.* supra modum extollere; magnifice loqui de; ultra modum tollere.

Ophøje at: 1) *egt.*: attollere, erigere; 2) *ovf.*: a) o. én til en høj Værdighed: aliquem ad amplissimam dignitatem provehere; o. én: honoribus aliquem tollere; aliquem honore augere *el.* ornare; o. til Guder: in deorum numerum, inter deos referre; ad deos evehere; b) o. ved Ros: laudibus efferre; laudibus tollere; o. éns Manddom: virtutem alicuius exaggerare. — Ophøjelse: udtrs. ved Verbet. — Ophøjet: 1) om et Sted: editus, superior; 2) *ovf.*: celsus, amplus; elatus (om Tænkemaade); et o. Sprog: sublime dicendi genus; magniloquentia; 3) om Arbejde: cælatus; at udskære o. Arbejde: cælare; Udskæring af o. Arbejde: cælatura; én, som forfærdiger o. Arbejde: cælator. — Ophøjethed: elatio (animi: Sjælens, orationis: Talens); sublimitas (Talens); excelsitas. — Ophøjning en: suggestus, locus editus.

Ophøre at: 1) o. med noget: desinere (aliquid facere); cessare ab aliqua re; aliquid intermittere (for en Tid); desistere (aliqua re, aliquid facere, a); 2) Krigen, Regnen og lgd. er ophørt: bellum finem habet, finitum est, desiit; imber desiit; Raabet o.: clamor subsistit. — Ophør: finis; uden O.: sine fine; uno tenore; assidue; arbejde uden O.: assidue, sine intermissione opus facere; bringe til O.: finem facere (alicui rei).

Opirre at: irritare; exasperare (aliquem); iram (alicuius) incitare. — Opirrelse: irritatio; i sin O.: ira incitatus. — Opirret: ira inflammatus; infestus (paa én: alicui).

Opjage at: 1) o. Vildt: feras excitare; 2) o. et Skib: navem assequi, consequi. — Opjagning: udtrs. ved Verbet.

Opkalde at: 1) o. Vidner og lgd.: excitare; provocare; 2) o. én efter én: nominare aliquem ex aliquo; nomen alicuius alicui imponere; han er bleven opkaldt efter ham: nomine eum reddit; ex eo nominatur; nomine eius vocatur. — Opkaldelse: udtrs. ved Verbet.

Opkaste at: I) *trans.*: 1) *egt.*: in sublime jactare; om Havet: ejicere; 2) *ovf.*: a) om Jordarbejde; o. Jorden: terram effodere; o. en Jordvold, Dæm-

ning, et Dige: aggerem facere *el.* exstruere; o. en Gravhøj over én: tumulum alicui struere *el.* excitare; o. en Grav: fossam ducere *el.* fodere; o. en Grav omkring: fossa circumdare (aliquid); b) o. et Spørgsmaal: quæstionem ponere; o. Tvivl om noget: aliquid in dubium vocare; c) om Brækning: evomere; d) om et ildsprudende Bjerg: eructare, erumpere; II) *reflex.*; o. sig til Dommer: partes judicis sibi sumere; o. sig til Konge: nomen regium sibi vindicare; regem se facere; o. sig til Herre over et Land: regnum invadere. — Opkastelse: exaggeratio (af Jord); positio (af et Spørgsmaal); vomitus (om Brækning); udtrs. bedst ved Verbet.

Opkilte at: 1) *trans.*: succingere; 2) *reflex.*: succingi; opkiltet: succinctus. — Opkiltning: udtrs. ved Verbet.

Opkjøbe at: coëmere; opsonari (Spisevarer). — Opkjøb: coemptio, el. udtrs. ved Verbet. — Opkjøber en: udtrs. ved Verbet.

Opklare at: 1) *egt.*: illustrare; blive opklaret: illustrari, clarescere; 2) *ovf.*: erudire (Forstanden og lgd.); illustrare (en Sag); evolvere (et Begreb og lgd.). — Opklaring: illustratio, udtrs. ved Verbet.

Opklynge én i Galgen: aliquem suspendere (de infelici arbore). — Opklyngning: suspendium.

Opklæde at: vestire.

Opklække at: educere (Kyllinger og lgd.); alere.

Opkoge at: recoquere; o. en gammel Historie: fabulam veterem refricare. — Opkog, Opkogning: udtrs. ved Verbet.

Opkomme at: oriri, nasci. — Opkomst: 1) *egt.*: ortus, origo; 2) Handelens, Videnskabernes O. og lgd.: amplificatio, men udtrs. bedst ved Omskr., f.E. Handelen er i O.: mercatura efflorescit; fremme Handelens O.: mercaturam juvare; at sørge for Videnskabernes O.: literarum studiis prospicere; at hindre Handelens O.: mercaturæ obstare; commercium impedire.

Opkradse at: eradere, eruere.

Opkræve at: exigere. — Opkrævelse: exactio. — Opkræver en: exactor.

Oplag af noget: copia, vis. — Oplagshus: horreum; apotheca. — Oplagsted: receptaculum.

Oplagt til noget: pronus (ad aliquid); propensus ad; ikke at være o. til: abhorrere a; jeg er o. til: animus fert; libet mihi; jeg er godt o. til: collibitum est mihi.

Opland: terra interior; O. om en By: rura *el.* agri (urbis alicuius).

Oplede at: exquirere.

Opleve noget: 1) om hvad man har oplevet: udtrs. ved vidisse, meminisse el. Omskr., f. E. har jeg maattet o. dette: eone me ætas perduxit, ut viderem! jeg har oplevet mit fyrretyvende Aar: perveni ad quadragesimum ætatis annum; jeg har oplevet den Tid: ætas mea incidit in illud tempus; jeg har oplevet mange herlige Dage: multos præclaros dies vidi; jeg har oplevet megen Glæde af ham: summos fructus ex illo percepi; 2) om Fremtiden; jeg vil endnu o. det: me adhuc vivo eveniet; jeg haaber at o.: spero me visurum; jeg haaber at o. mit fyrretyvende Aar: spero me perventurum esse ad o. s. v.

Oplive at: 1) *egt.*: animare; 2) *ovf.*: reficere, recreare; at o. Erindringen om én: in memoriam alicuius redire. — Oplivelse: refectio, recreatio, el. ved Verbet. — Oplivende: jucundus, suavis, el. ved Verbet.

Oplue at: 1) *trans.*: a) *egt.*; o. Ilden: ignem excitare; b) *ovf.*: inflammare; 2) *intrans.*: excandescere (*egt.* og *ovf.*); exardescere (*egt.* og *ovf.*).

Opluge at: evellere.

Oplukke at: aperire, recludere (noget tillukket); solvere *el.* resignare (et Brev); reserare (*egt.* hvad der er lukket med en Slaa). — Oplukning: udtrs. ved Verbet.

Oplyse at: 1) *egt.*: illustrare; collustrare (især om Solen); 2) *ovf.*: a) o. noget: aliquid illustrare; lucem rei alicui afferre; b) o. én om noget: aliquem aliquid edocere; aliquem de re aliqua certiorem facere (om given Underretning); c) o. Forstanden, Sjæ-

len og lgd.: erudire; o. et Begreb og lgd.: evolvere; en oplyst Mand: vir eruditus; en oplyst Forstand: mens exculta. — Oplysning: 1) illustratio; 2) a) illustratio; b) udtrs. ved Verbet; give én en O.: = o. én om noget; give fuldstændige Oplysninger om noget: aliquid edisserere; til des større O.: quo res melius intelligatur; jeg har faaet den O.: certior factus sum; søg O. hos dem, som: quære ex illis, qui; c) doctrina, el. ved Verbet; O. af et Begreb og lgd.: explicatio; at sørge for Oplysningen: culturæ animi prospicere, animos hominum excolendi curam gerere. — Oplyst: se oplyse 2, c.

Oplægge at: 1) o. et Skib: navem subducere; 2) o. til Forraad: condere; 3) o. ved Sammensparen: reservare, comparcere; 4) o. Raad: consilia conferre; o. Raad imod én: insidias alicui struere. — Oplægning: udtrs. ved Verbet; O. af et Skib: subductio navis.

Oplære én: aliquem erudire (f. E. artibus; in jure). — Oplærelse: eruditio.

Oplæse at: recitare (især Digte); legere (*alm.*); præire (en Formular el. hvad der skal siges efter); reddere (en Lektie og lgd.). — Oplæser en: recitator; anagnostes (Slaven, som forelæste). — Oplæsning: recitatio; lectio; efter O. af Bogen: libro lecto.

Opløb: concursus; tumultus, turbæ; der er O.: turbæ ortæ sunt; gjøre O.: concursum facere (ogsaa foraarsage O.). — Opløbe at: 1) *trans.*: assequi, consequi (cursu); 2) *intrans.*: crescere, augeri.

Opløfte at: tollere (*egt.* og *ovf.*, f.E. Hænderne: manus, Stemmen: vocem); o. én til Skyerne: aliquem laudibus ad *el.* in coelum ferre, efferre, tollere. — Opløftelse: sublatio, contentio (af Stemmen: vocis), el. ved Verbet.

Opløse at: 1) *trans.*: resolvere (hvad der er bundet); solvere *el.* dissolvere (en Forbindelse); distrahere (et Ægteskab, en Forbindelse); solvere, explicare (en Gaade, et Spørgsmaal); expedire *el.* tollere (en Vanskelighed); describere *el.* dividere (o. i Dele); liquefacere (et fast Legeme); o. en Hær: exercitum dimittere; o. Senatet: senatum mittere; 2) *reflex.*: udtrs. ved de trans. Verbers Passiv; liquescere (ved Forraadnelse). — Opløselig: = som kan opløses. — Opløsning: dissolutio; enodatio (af en Knude), el. ved Verbet; et Menneskes O.: mors hominis.

Opmaale at: dimetiri, metiri. — Opmaaler en: mensor; geometres (af Land). — Opmaaling: dimensio.

Opmande at: 1) *trans.*; o. én: animum alicuius confirmare; 2) *reflex.*: animum recipere, confirmare.

Opmuntre at: 1) o. én til noget: hortari, incendere aliquem (ad, ut, ne), aliquem monere (ved at henvende sig til éns Forstand); o. én til at gribe til Vaaben: in arma aliquem exhortari; 2) om Fremkaldelse af Munterhed: exhilarare; o. éns Sind: animum alicuius recreare. — Opmuntring: 1) exhortatio, excitatio; uden O.: sponte, ultro; paa O.: exhortatus, rogatus; paa sine Venners O.: hortantibus amicis; 2) relaxatio animi; til O.: animi relaxandi caussa. — Opmuntringsmiddel: incitamentum.

Opmærksom: 1) attentus, intentus (paa noget: alicui rei); at være o.: attendere (animum ad); intentum esse (rei alicui); ikke være rigtig o.: parum attentum esse; gjøre én o.: aliquem *el.* animum alicuius advertere; gjøre én o. paa noget: aliquem *el.* animum alicuius advertere ad aliquid; aliquem aliquid edocere *el.* monere (paa noget som vil ske); 2) at være o. imod én: liberalem et comem se alicui (erga aliquem) præbere; liberaliter (comiter, humane) aliquem prosequi *el.* excipere. — Opmærksomhed: 1) attentio animi; at have sin O. henvendt paa: attendere ad (noget kommende); intentum esse in rem *el.* rei (noget som foregaaer); at drage éns O. bort fra: aliquem *el.* animum alicuius avertere *el.* revocare a; henvende éns O. paa sig: aliquem *el.* animum alicuius convertere; at drage éns O. bort fra noget og henvende den paa sig selv: animum alicuius *el.* aliquem in se avertere; undgaa éns O.: aliquem fallere, effugere; med O.: attente, sedulo; hellige noget hele sin O.: rei alicui

servire; 2) vise én O.: = være opmærksom imod én, se opmærksom 2.

Opnaa at: assequi *el.* consequi (ved Anstrængelse, et Maal); impetrare (paa Anmodning); nancisci (ved et Held); efficere (sin Hensigt: destinata); pervenire ad (en Alder, Fuldkommenhed, Ende, et Maal); o. et Ønske: voti compotem fieri *el.* voto potiri; blot jeg kan o. at: modo mihi contingat ut. Opnaaelig: = som kan opnaaes. — Opnaaelse: udtrs. ved Verbet.

Opnævne én efter én: nomen alicuius alicui imponere; aliquem nominare ex aliquo; at blive o. efter noget: re aliqua nomen invenire; at være o. efter én: nomine aliquem reddere.

Opoffre at: 1) *trans.*: a) o. noget for at opnaa noget: damno alicuius rei aliquid redimere; o. Formue, Kræfter paa: opes, vires impendere in (ut); han har opoffret hele sin Formue paa: omnes fortunas exhausit in; han opoffrede mange Folk paa Byens Erobring: damno multorum militum *el.* magna suorum strage urbem expugnavit; at opoffres (om Personer): udtrs. ved perire; cædi (om Soldater); b) o. noget for noget el. for éns Skyld: aliquid alicui condonare, gratificari (især for at vinde éns Behag), f. E. o. sit Liv for Staten: vitam suam rei publicæ condonare; o. sin Søn for Hadet: filium odio condonare; o. sin Frihed for éns Gunst: favori alicuius libertatem suam gratificari; c) o. Venskab for Nytte: amicitiam utilitati gratificari, posthabere (dette overalt, hvor der er Bibegreb af en Tilsidesættelse); 2) *reflex.*; o. sig (Livet) for noget: mortem oppetere pro; vitam profundere pro; o. sig for noget (om Hengivelse til): alicui rei se dedere *el.* dare, f. E. han o. sig ganske for det almindelige Bedste: totum se saluti publicæ dat; han o. sig meget for mig: multa mihi tribuit. — Opoffrelse: jactura (af Penge); udtrs. ved Verbet, f.E. med O. af egen Interesse: suo commodo posthabito; impendio commodi sui; jeg har gjort mange O. for ham: multa ei tribui; multa ei gratificatus sum; uden O. af: sine jactura alicuius rei (især af Formue), sine damno alicuius rei.

Oppakning: sarcinæ (især om Soldaters); onus (Lastdyrs); med O. paa: sub sarcinis; onustus; uden O.: expeditus (om Soldater).

Oppasse at: 1) om Opvartning: ministrare (alicui); 2) om Udspejden: speculari; insidiari (for at angribe, alicui). — Oppasser en: minister.

Oppe: se op.

Oppebie at: opperiri (aliquem, aliquid), præstolari (alicui); o. Lejligheden: occasionem captare.

Oppebære at: colligere; exigere. — Oppebærelse = Oppebørsel: exactio, el. ved Verbet.

Oppløje at: exarare. — Oppløjning: udtrs. ved Verbet.

Oppudse at: exornare, interpolare. — Oppudsning: exornatio.

Oppuste at: inflare (*egt.*); o. Ilden igjen: ignem refovere; o. Tvedragt, Had og lgd.: excitare. — Oppustning: inflatio.

Oppynte at: exornare. — Oppyntning: exornatio.

Opraabe at: 1) ved Navn: evocare (især til Krigstjeneste); citare (paa Embedsvegne, især for Retten); o. Navne: nomina citare; 2) o. til Salg: proscribere *el.* pronuntiare. — Opraab: evocatio. — Opraaber en: præco.

Opraadnet: putridus.

Opramse at: recitare; reddere (en Lektie); enumerare (Navne og lgd.). — Opramsen: recitatio, enumeratio, *el.* ved Verbet.

Oprede at: sternere.

Opregne at: enumerare. — Opregning: enumeratio.

Oprejse at: 1) *egt.*: erigere; oprejst: erectus; Naturen har givet Mennesket en oprejst Gang: natura hominem erexit; 2) om Opførelse af noget: excitare *el.* erigere (f. E. et Taarn: turrim, en Gravhøj: tumulum); ponere *el.* collocare (en Støtte og lgd.); 3) *ovf.*; o. et Tab og lgd.: restituere; at faa oprejst: recuperare; dette holder mig oprejst: hoc me sustentat. — Oprejsning: 1-2) udtrs. ved Verbet; 3) restitutio, satisfactio; give én O.: alicui satisfacere; jeg har faaet O.: mihi satisfactum est; satisfactionem

accepi; offentlig O. for Ærestab (med Ret til at vende tilbage i den tidligere Stilling): postliminium.

Oprense at: expurgare. — Oprensels e: purgatio.

Opret: erectus. — Opretholde at: tueri, integrum servare; sustentare. — Oprette at: 1) om Indretning, Indstiftelse: instituere, constituere; 2) o. et Forbund, en Forbindelse med én: societatem cum aliquo inire; o. en Pagt med én; cum aliquo pacisci; o. en Overenskomst med én (især i Pengeanliggende): rem *el.* negotium cum aliquo contrahere; 3) o. et Tab og lgd.: restituere, reparare, explere. — Oprettelig: qui restitui, expleri potest; som ikke er o.: irreparabilis. — Oprettelse: 1) institutio, el. ved Verbet; 2) udtrs. ved Verbet; 3) restitutio, reparatio. — Opretstaaende: stans; erectus.

Oprigtig: sincerus, simplex, ingenuus; et o. Venskab: vera amicitia; at give en o. Tilstaaelse: ingenue confiteri; o. talt: si quæris; ut ingenue loquar. — Oprigtighed: simplicitas; animus simplex, ingenuus; med O.: sincere, ingenue.

Oprinde at: oriri; som er oprunden af: ortus, natus. — Oprindelig: principalis; qui est a prima origine; han var o. en Galler: a prima origine Gallus; Landets o. Indbyggere: primi terræ incolæ, undert.: indigenæ. — Oprindelse: origo, fons; materia (især til Onder: malorum); primordia (*Pl.* første O.); have el. udlede sin O. fra: a) om en Person: originem trahere *el.* ducere a, ex; b) om en Ting: oriri ex, proficisci ex; hvad er O. hertil: unde hoc profectum est? hvad er O. til denne Vildfarelse: unde hic error natus est? heri seer han Oprindelsen til Ulykkerne skjult: hic malorum fontem latere putat.

Oprippe at: renovare; o. et Saar: se oprive.

Oprive at: 1) noget, som staaer fast: evellere, revellere; 2) o. et Saar: a) *egt.*: vulnus refricare; b) *ovf.*: dolorem renovare; 3) o. Fjenden: hostes obterere. — Oprivning: udtrs. ved Verbet, sjeld.: evulsio.

Oprede at: 1) o. Jorden: terram fodere, ruere; rimari (om Svin); 2) o. noget (af Jorden): aliquid eruere.

Oprulle at: 1) noget, som er rullet sammen: evolvere (ogsaa *ovf.*); 2) noget om noget: aliqua re aliquid circumplicare.

Oprykke at: evellere, revellere (noget, som staaer fast); o. én: aliquem transferre, transcribere, promovere ad altiorem gradum (in). — Oprykning: udtrs. ved Verbet.

Oprække at: tollere (Hænderne: manus).

Oprømt: hilaris; gjøre én o.: aliquem exhilarare. — Oprømthed: hilaritas.

Oprør: 1) seditio, turbæ; rebellio (om et undertvunget Folk); gjøre O.: seditionem facere; turbas movere; rebellare, arma resumere (om de undertvungne); 2) om Sindets O.: tumultus *el.* concitatio animi; at være i O.: vehementer, graviter commotum esse; at komme i O.: vehementer concitari, commoveri; 3) Havets O.: mare turbidum. — Oprøre at: 1) om Bevægelsen: agitare, turbare; Havet oprøres: mare surgit; oprørt: turbidus; 2) o. Sindet: a) animum graviter commovere; b) o. én: indignationem alicui movere (om Harme); oprørt: graviter commotus; indignatione incensus; 3) om at bringe til Oprør: concitare, exagitare. — Oprørende: indignus, foedus; det o. ved Sagen: indignitas rei; o. Behandling: indignitas. — Oprører en = Oprørsstifter: turbator; seditionis princeps *el.* auctor. — Oprørsaand: animus seditiosus; ingenium turbidum; studium rerum novarum (*alm.*). — Oprørsk: seditiosus, turbulentus; rebellis (om den overvundne); tale o.: seditiosas voces jactare; seditiosa oratione uti. — Oprørt: se oprøre 1, 2.

Opsadlet: instratus. — Opsadling: udtrs. ved Adj., f. E. en Hest med prægtig O.: equus speciosius instratus.

Opsamle, opsanke at: colligere. — Opsamling, Opsankning: collectio.

Opsat: 1) at være o. paa: incumbere in, ad; imminere in; studiosum *el.* cupidum esse (alicuius rei); jeg er o. paa at gjøre dette: collibet mihi

hoc facere; 2) o. Melk: lac congelatum.

Opsende Bønner: preces fundere, mittere.

Opsige at: renuntiare, f. E. o. én Venskab: amicitiam alicui renuntiare.

Opsigt: 1) som haves: custodia, cura; at have O. med noget: curam alicuius rei gerere; rei alicui præesse; give én O. over: curam alicuius rei alicui mandare; at have O. med én: aliquem custodire, speculari; custodem alicuius esse; at faa O. over noget: rei alicui præfici; at staa under éns O.: sub tutela alicuius esse; O. med Byen: custodia urbis; under min O.: me custode; 2) O. som gjøres: udtrs. ved Omskr., f. E. at gjøre O.: homines advertere, convertere; oculos *el.* animos hominum advertere; som vækker O. ved noget: conspicuus re aliqua (ved noget ydre); uden O.: silentio; per silentium.

Opskibe at, f. E. Korn af Rhone: frumentum Rhodano subvehere.

Opskjørte at: succingere.

Opskrive at: literis mandare; exscribere; perscribere (nøjagtig). — Opskrivning: conscriptio, perscriptio.

Opskrue at: 1) Prisen: pretium præter modum augere; 2) opskruet (Stil, Tale): putidus; nimis artificiosus.

Opskræmme at: excitare; excutere.

Opskylle at: ejicere; opskyllet Land: alluvio.

Opslaa at: 1) o. et Telt og lgd.: collocare tabernaculum; tentorium *el.* tabernaculum tendere; o. en Lejr: castra ponere, collocare, facere; o. en Lejr ved en Flod: castra flumini applicare, ved en By: castra urbi subjicere; o. sin Bolig: sedem figere; 2) o. en Bekjendtgjørelse og lgd.: figere; 3) o. en Bog: librum evolvere. — Opslag: tabula (som Bekjendtgjørelse); gjøre et O.: tabulam figere; bekjendtgjøre ved O.: promulgare; proscribere (til Salg; en Auktion); Bekjendtgjørelse ved O.: promulgatio; proscriptio (til Salg).

Opslide at: (usu) terere; opslidt: tritus, *ovf.*: confectus labore.

Opslikke at: lingendo absumere.

Opsluge at: devorare; om Havet: haurire, absorbere. — Opslugning: udtrs. ved Verbet.

Opsnappe at: intercipere (*egt.*), excipere (*egt.* og *ovf.*). — Opsnappelse: udtrs. ved Verbet. — Opsnapper en: interceptor.

Opsnuse at: investigare.

Opspile at: diducere.

Opspind: commentum. — Opspinde at (*ovf.*): comminisci; opspind dog noget: finge tamen aliquid; o. en List: dolum nectere.

Opspise at: consumere, absumere.

Opspore at: investigare (egt. om Jægeren); indagare (egt. om Hunden). — Opsporing: investigatio.

Opsprætte at: dissuere.

Opspytte at: exspuere; exscreare.

Opspænde at: 1) et Telt og lgd.: tendere; 2) noget, som er spændt: solvere, resolvere.

Opspærre at: diducere (især Gabet: rictum).

Opspørge at: quærendo invenire.

Opstaa at: surgere (baade *ovf.* og *egt.*, f.E. han er ikke opstaaet endnu: nondum surrexit); cooriri, oriri (*alm.* om Oprør, Storm o. s. v.; o. af: ex); provenire (om Talere, Personer); o. fra de døde: reviviscere; ad superos redire; der opstod den Frygt hos ham: metus illi oblatus est.

Opstable at: exstruere; coacervare. — Opstabling: 1) Handlingen: coacervatio, exstructio; 2) det opstablede: strues.

Opstand: seditio, turbæ; rebellio (af et undertvunget Folk); tumultus (pludselig og farlig O.); gjøre O.: seditionem facere; turbas movere; arma resumere (om et undertvunget Folk). — Opstandelse: resurrectio (*sen.*).

Opstige at: 1) *egt.*: escendere; o. i Luften: sublimem ferri, om Røg, Damp: sursum ferri, surgere; Blodet o. i hans Kinder: rubore suffunditur; 2) *ovf.* (om Tanker og lgd.): oriri. — Opstigelse: ascensio, escensio, ascensus, el. ved Verbet. — Opstigende: udtrs. ved Verbet; om en Skraaning: acclivis; en o. Skraaning: acclivitas.

Opstille at: 1) *trans.*: a) *egt.*: collocare, ponere, statuere (aliquid in, f.E. mensa); opponere (o. imod; rei); disponere (i Orden); o. en Hær: aciem

instruere; bringe Forvirring i den o. Hær: ordines turbare; o. Vagt: præsidium disponere; o. et Garn: rete *el.* plagas tendere; b) *ovf.*; o. Grunde: rationes afferre; o. en Hjemmelsmand: auctorem nominare; 2) *reflex.*: consistere (f.E. i en Kreds: in orbem). — Opstilling: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; O. i Orden: dispositio; O. af Soldater: instructio; 2) den ved Handlingen tilvejebragte Ordning: ordo, el. udtrs. ved Verbet.

Opstøve at: 1) om Hunde: indagare; om en Jæger: investigare; at opstøve noget i gamle Annaler: memoriam rei alicuius ex annalium vetustate eruere.

Opsving: ascensio (i Talen); impetus (i Talen, Sjælen og lgd.); tage O.: efflorescere (om Handel og lgd.); amplificari (om en By); attolli (om en Taler); impetum sumere (om Talen). — Opsvinge sig: se tollere; o. sig til Konge: regno potiri.

Opsvulme at: turgescere; opsvulmet: turgidus, inflatus, at være o.: turgere. — Opsvulmen: tumor.

Opsyn: cura; at have O. med: præesse (rei alicui); curam gerere (rei alicuius); give én O. over: aliquem rei alicui præficere; curam rei alicuius alicui mandare; staa under éns O.: sub tutela alicuius esse. — Opsynsmand: magister, curator; custos (over Slaver og lgd.); æditaus (over et Tempel).

Opsætsig: contumax; gjøre sig o. imod én: detrectare imperium alicuius; in aliquem cooriri (om flere); de begynde at blive o.: animos tollunt. — Opsætsighed: contumacia; intemperies.

Opsætte at: 1) *trans.*: a) om Opstilling af noget (f.E. et Hegn): exstruere; o. Haaret: comam struere; capillos componere; b) o. skriftlig: conscribere; concipere (især Formlen til noget); c) om Udsættelse: differre (f. E. fra Dag til Dag: diem de die, til næste Dag: in posterum diem; bruges ofte med personligt Objekt, f.E. o. at tale med én til syvende Dag: aliquem in septimum diem differre); procrastinare (*egt.* til imorgen), ampliare (en Proces); proferre (især en Termin); 2) *reflex.*; o. sig imod én: imperium alicuius detrectare. — Opsættelig: = som kan opsættes. — Opsættelse: 1) a) exstructio, el. udtrs. ved Verbet; b) conscriptio, el. ved Verbet; c) dilatio, ampliatio, procrastinatio, prolatio; mora (O. som bevirkes el. fordres); Sagen taaler ingen O.: res moram nullam patitur; uden O.: sine mora; extemplo; O. til at overveje: spatium deliberandi.

Opsøge at: exquirere, investigare; jeg har faaet opsøgt: quærendo inveni. — Opsøgning: udtrs. ved Verbet.

Optaarne at: exaggerare; o. Bølger: fluctus sub auras erigere.

Optage at: I) *egt.*: a) o. noget, som ligger: tollere; b) o. noget, som falder: excipere (ogsaa et Hug, Slag og lgd.); suscipere; II) *ovf.*: 1) o. *én*: a) i et Samfund, en Forbindelse: aliquem assumere (in societatem); asciscere (in, inter), ascribere (societati), cooptare (naar et Kollegium selv optager et Medlem); o. én som Borger: civem aliquem asciscere; civitati *el.* in civitatem aliquem ascribere; optages til: ascribi ad; b) optage i Barns Sted: adoptare; c) o. én i sit Hus: α) som Gjæst: aliquem excipere; β) en Trængende: recipere; d) o. en mistænkelig Person og lgd.: comprehendere; e) o. én i en Vogn, paa et Skib: aliquem in currum, navem tollere; f) Byen optog dem: urbs eos excepit; 2) o. *noget*: a) o. Plads el. Tid: occupare; o. først: præoccupare; hans Tid er meget optagen: occupatissimus est; plurimis negotiis districtus est; b) o. en Flod: recipere; c) o. Kreaturer og lgd.: intercipere; d) o. Penge: α) om Løn: præcipere mercedem (partem mercedis); β) alm. (om udsatte Penge): pecuniam sibi solvendam curare; γ) o. et Laan: pecunias mutuas sumere; e) o. en Skik og lgd.: recipere; o. nye Ord: nova verba asciscere; f) o. en Egn og lgd.: depingere, describere; imitari (pingendo, pictura); g) o. en Liste: in tabulam referre; h) o. et Forhør: quæstionem habere; i) o. paany: resumere; j) o. i god, ond Mening: in bonam, malam partem accipere *el.* interpretari; o. i Spøg, Alvor: aliquid joco, serio dictum putare; k) hvorledes optog han: quo animo tulit?

han optog Fornærmelsen med Ro: injuriam constanti animo tulit. — Optagelse: II) 1) a) receptio, admissio; cooptatio; b) adoptio; 2) c) interceptio; f) pictura, imitatio; udtrs. ellers (som ogsaa oftest i de anførte Tilfælde) ved Hjælp af Verbet.

Optegne at: literis mandare; perscribere; memoriæ tradere *el.* prodere (om en Historieskriver). — Optegnelse: 1) Handlingen: perscriptio; 2) det optegnede: commentarius; en kort O.: commentariolum; en historisk O.: memoria rei literis prodita; skriftlige O.: literæ; literarum fides.

Optog: pompa (*egt.*); i et ynkeligt O.: miserabili cultu.

Optrille at: subvolvere.

Optrin: 1) om en Begivenhed, der iagttages: res, factum, spectaculum; 2) i et Skuespil: scena.

Optræde at: 1) om den blotte Optræden: prodire, procedere; lade én o.: aliquem producere; 2) o. som en bestemt Person: personam alicuius sumere; partes alicuius suscipere; se gerere (f. E. som Anklager, Lærer: accusatorem, præceptorem); o. som Skuespiller: in scenam prodire; 3) hvor Tilblivelsen samtidig fremhæves: provenire, f. E. der o. dengang store Talere: proveniebant tunc magni oratores. — Optræden: udtrs. ved Verbet.

Optrække at: 1) *egt.*: subducere; sursum *el.* in sublime trahere; 2) *ovf.* (om bedragersk Adfærd): defraudare. — Optrækker en: fraudator; circumscriptor. — Optrækkeri: circumscriptio. — Optrækkersk: fraudulentus. — Optrækning: udtrs. ved Verbet; subductio (af et Skib).

Optugte at: educare; conformare. — Optugtelse: educatio; disciplina.

Optælle at: enumerare. — Optælling: enumeratio.

Optænde at: incendere; inflammare; o. én til Vrede: iram alicuius incendere; Hadet optændtes: odium exarsit. — Optændelse: udtrs. ved Verbet.

Optænke at: excogitare; fingere (en Undskyldning, Usandhed). — Optænkelig: = som kan optænkes; paa alle o. Maader: omni ratione; at anvende alle o. Midler: nil intentatum relinquere; al o.: omnis; alt o.: omnia.

Optø at: 1) *trans.*: solvere, liquefacere; 2) *intrans.*: liquescere, solvi.

Optøjer: turbæ; tumultus; gjøre O.: turbas movere; turbare.

Optømme at: frenare. — Optømning: udtrs. ved Verbet.

Optømre at: contignare.

Opvaagne at: expergisci; expergefieri; *ovf.*: oriri.

Opvakt: ingenio alacri *el.* prompto.

Opvarme at: calefacere (*egt.*), regelare (noget, som er blevet koldt); o. ved sit Bryst, under sine Vinger: fovere. — Opvarmelse: udtrs. ved Verbet.

Opvarte én: 1) alicui ministrare *el.* ministerium facere (som Tjener), apparere (som Tjener el. Medhjælper, især en Øvrighedsperson), aliquem salutare (om Besøg hos en højere); 2) o. én med noget: alicui aliquid apponere, ministrare. — Opvarter en: minister *el.* puer (især ved Bordet); apparitor (hos en Øvrighedsperson); famulus (*alm.*). — Opvarterske: famula. — Opvartning: ministerium (af en Tjener); apparitio for en Øvrighedsperson); salutatio (af en ringere for en højere); gjøre én sin O.: aliquem salutare. — Opvartningspige: famula.

Opveje at: 1) om Erstatning: compensare; 2) om lige Forhold: parem esse, f. E. Indtægterne opveje ikke Udgifterne: ratio acceptorum par non est; han kan ikke o. ham: eum non æquiparat; o. et Hoved med Guld: caput auro rependere.

Opvikle at: evolvere.

Opvise at: exhibere; man kan ikke o. Magen: talis non invenitur.

Opvoxe at: crescere; adolescere (om Personer); den opvoxende Ungdom: juventus adolescens; de vare opvoxede med hinanden: una educati erant.

Opvække at: 1) o. af Søvne: excitare, suscitare (e somno), expergefacere; 2) o. Sindsbevægelser og lgd.: excitare, movere; afferre (om hvad noget har i sit Følge), f. E. dette o. hans Vrede: hoc iram ei movet; o. Forundring: admirationem movere; dette o. Lyst; hoc studium affert;

udtrs. ofte ved: esse (f. E. o. Ærgrelse hos én: alicui offensioni *el.* stomacho esse) el. ved habere (f. E. at o. Tvivl: dubitationem habere) el. ved facere (f. E. o. Haab hos én: spem alicui facere); 3) o. et Oprør: turbas excitare *el.* movere; 4) o. fra de døde: aliquem ab inferis excitare (ved Manen); aliquem vitæ reddere. — Opvækkelse: excitatio, el. ved Verbet.

Opvælde at: scaturire.

Opvælte at: ruere (Jorden); subvolvere.

Opvæxt: incrementum (om Væxter); at være i O.: a) om Væxter: in incremento esse; b) om Handel og lgd.: efflorescere; c) om en By og lgd.: crescere; d) om en Person: adolescere; i min O.: adolescens.

Opæde at: absumere; comedere.

Opøse at: exhaurire; haurire.

Orakel: 1) Stedet: oraculum; 2) = Orakelsvar: oraculum; sors.

Orangetræ: citrus; af O.: citreus.

Ord: 1) materielt: vox (i Talen, med Hensyn til Form og Lyd); verbum (med Hensyn til Betydning i Talen); vocabulum (som Benævnelse i Sproget paa noget *el.* som Bestanddel af Sproget); Ordene: verba *el.* voces (i Sammenhæng), vocabula (betragtede hvert for sig), f. E. det Ord Vellyst: vox voluptatis; benævne Begreber med Ord: rebus vocabula imponere; sige et O.: vocem mittere, verbum facere; O. for O.: ad verbum; oversætte O. for O.: verbum verbo reddere; efter Ordene (modsat efter Meningen): verbo; tomme O. (modsat Virkelighed): verba; holde sig til Lovens Ord: jus urgere (i Modsætning til Billigheden: æquitatem); 2) hvor det indbefatter en *Ytring*, *Udtalelse*: dictum; scriptum (det skrevne Ord i Modsætning til Meningen og lgd.); hurtigere end et O.: dicto citius; et mildt O.: leniter (el. lene) dictum; et haardt O.: dure (*el.* durum) dictum; et O. i rette Tid: tempestive dictum; lade et O. falde: vocem jacere *el.* jactare, der falde Ord: voces jaciuntur; lægge én Ordene i Munden: alicui subjicere quid dicat (verba); tale store Ord: se jactare; omnia magna loqui; lægge et godt Ord ind for én: commendatione aliquem juvare; pro aliquo deprecari; jeg har et O. at tale med dig: habeo quod tecum communicem; jeg vil kun tale to Ord med dig: tribus verbis te volo (*kom.*); give én gode Ord: a) om bønfaldende, indsmigrende Adfærd: ad preces se convertere; blande loqui; alicui blandiri; b) om Eftergivenhed: cedere; give onde Ord: convicia *el.* probra fundere; et gammelt O.: vetus verbum (= proverbium vetus: et gammelt Ordsprog); med ét O.: uno verbo; denique; 3) hvor det indeholder en *Forpligtigelse*, et Tilsagn: fides; give én sit Ord paa noget: fidem alicui dare de re aliqua; sætte sit O. i Pant: fidem obstringere *el.* interponere (paa noget: in rem aliquam); holde sit O.: fidem servare; in fide manere; bryde sit O.: fidem violare *el.* fallere; tro én paa hans O.: fidem alicuius sequi; paa mit O.: mea fide; tage én paa Ordet: verbis alicuius inhærere; holde sig til éns O.: postulare ut aliquis fidem datam servet; et O. en Mand: ut dictum ita ratum; 4) hvor det indeholder en *Ordre*: præceptum, dictum, f. E. at være én lydig paa hans O.: dicto audientem esse alicui; 5) hvor det indeholder en *vægtig Stemme*: auctoritas, f. E. han har ogsaa et O. at sige i denne Sag: et eius auctoritas hac in re aliquid valet; 6) hvor det udtr. en almindelig *Mening*, en *Anskuelse*: udtrs. ved Omskr., f. E. Ordet gaaer: ajunt; han har O. for at være et godt Menneske: vir bonus vulgo existimatur; han har O. for at have gjort dette: ajunt eum hoc fecisse; hoc fecisse dicitur *el.* narratur; at have et godt, slet O. paa sig: bene, male audire; 7) hvor det udtr. *Tale*; belægge sine O.: verba componere; have Ordet i sin Magt: diserte loqui; falde én i Ordet: aliquem interpellare; alicui interloqui (*sen.*); forlange Ordet: dicendi copiam *el.* potestatem postulare; faa Ordet: dicendi copiam accipere; da han havde faaet O.: copia dicendi facta; ut primum copia dicendi ei facta est; tage Ordet: a) efter én: deinceps loqui; b) til Gjenmæle: respondere; ikke sige et O. mere: verbum non addere; fremføre

et O.: verbum facere; føre Ordet: verba facere. — **Orde**; komme til O.: copiam loquendi habere; saasnart han kunde komme til O.: quum primum copia loquendi ei facta est; ikke lade én komme til O.: a) om en Myndighed: copiam dicendi alicui non facere; b) om tilstedeværende: alicui obstrepere (paa Grund af Larm); alicui obloqui (ved at tale i Munden paa ham); tage til O.: loqui incipere; komme for O.: in ora hominum venire. — **Ordbetydning**: vis *el.* significatio verborum. — **Ordbog**: vocabularium (*sen.*); lexicon (*sen.*). — **Ordbram**: splendor *el.* jactantia verborum; verba sonora. — **Ordbøjning**: flexus *el.* declinatio verborum. — **Ordforraad**: copia verborum. — **Ordfylde**: udtrs. ved Hjælp af copiosus (e), f. E. tale med O.: copiose dicere. — **Ordfyldig**: copiosus. — **Ordfølge** (rigtig): consecutio verborum. — **Ordfører**: interpres, orator; at være O.: verba facere. — **Ordgyder**: garrulus. — **Ordgyderi**: garrulitas. — **Ordholden**: fidus; qui fidem servat. — **Ordholdenhed**: fides. — **Ordkløver**: syllabarum (verborum) captator *el.* auceps. — **Ordkløveri**: captatio verborum. — **Ordkiv**: jurgium; yppe O.: jurgium nectere. — **Ordknap**: paucorum verborum; taciturnus. — **Ordknaphed**: pauciloquium. — **Ordlydende**: verba singula reddens; Adv.: ad verbum. — **Ordret**: ad verbum expressus; oversætte o.: verbum verbo reddere. — **Ordrig**: verbosus (noget dadlende); copiosus. — **Ordrigdom**: copia verborum. — **Ordskvalder**: verba canora; nugæ canoræ. — **Ordspil**: lusus verborum. — **Ordsprog**: proverbium; blive til et O.: abire in proverbium; gjøre til et O.: vertere in proverbium; efter Ordsproget: ut est in proverbio; det er et O.: est in proverbio. — **Ordstilling**: positus verborum. — **Ordstrid**, **Ordvexling**: altercatio; være i O.: altercari; komme i O.: jurgium nectere; det er kommet til O.: res in altercationem vertit.

Orden: 1) den Følge, hvori flere Gjenstande komme efter hinanden, den ved Ordning tilvejebragte Orden: series (især i Rækkef.), ordo; efter O.: ordine; stille i O.: disponere; instruere (især en Hær, agmen [til Marsch], aciem [til Kamp], i god O.: agmine composito); bringe i O.: in ordinem redigere; bringe Haaret i O.: capillos componere; comam struere; holde i O.: bono ordine habere; coercere *el.* continere (Personer); fremsætte en Sag i O.: ordinem rei alicuius exponere; ikke være i O.: turbatum esse; forstyrre O.: turbare; uden O.: nullo ordine; incompositus (Adj.); *ovf.*, bringe en Sag i O.: rem transigere (ved Afgjørelse), rem expedire, explicare; 2) den ved almindelige Love bestemte Orden: ordo; Naturens O.: natura, naturæ ordo; efter Naturens O.: natura; hvad der er efter Naturens O.: naturalis; secundum naturam; borgerlig O.: institutum; det er Tingenes O.: is vertitur ordo; is est rerum ordo; ea est rerum natura; 3) den engang antagne O.: mos, consuetudo; imod O.: præter consuetudinem, morem; efter O.: ex more; 4) den ved Undervisning tilvejebragte O.: disciplina; 5) om Stand: ordo, corpus. — **Ordentlig**: 1) som er i O.: compositus; bene dispositus; 2) som er indrettet efter god O.: bene instructus; o. Indretning: ordinatio; o. indrettet: ordinatus; at indrette o.: ordinare; 3) om det, som er overensstemmende med Sædelighed og god Orden: a) om Personer: α) i Levemaade: frugi; modestus; honestus; β) i Forretninger: diligens, accuratus; b) om Ting: moderatus, honestus; c) *Adv.*: liberaliter, honeste; 4) om det, som med Rette kan bære Navnet: justus, legitimus, f. E. et o. Slag: justum proelium; 5) om hvad der ikke gaaer ud over det almindelige: ordinarius; 6) ironisk (kun som Adv.): sane, omnino; o. som om: plane ac si. — **Ordne** at: ordinare; disponere (især ved Fordeling og om Opstilling i Orden); constituere; at o. en Sag med én: rem cum aliquo transigere; vi have ordnet det saaledes indbyrdes: ita inter nos composuimus; o. Haaret: capillos componere; comam struere; o. Soldater, Hær: instruere, til Slag: aciem instruere, o. til Marsch:

agmen instruere; o. et Gjestebud: convivium instituere. — Ordning: 1) Handlingen at ordne: ordinatio (især Forhold), dispositio (især ved Fordeling); instructio (især af en Hær); transactio *el.* explicatio (af en Sag); 2) = Orden.

Ordre en: jussum, imperium; give O.: jubere (aliquem facere; aliquid fieri); imperare (alicui, ut), jeg har modtaget den O.: jussus sum.

Organ: instrumentum *el.* ved Omskr. — Organisere at: constituere. — Organisme: constitutio.

Orgel: organum (især Vandorgel); hydraulus (Vandorgel). — Orgelspiller: hydraules (paa Vandorgel).

Orienten: terræ orientales (*sen.*) *el.* versus orientem sitæ.

Original: 1) *Subst.*: a) om det første af sit Slags opfundne Værk: opus non aliunde expressum; b) til Efterlignelse: exemplar *el.* exemplum; c) om en Person: homo singularis et mirus; 2) *Adj.*: a) proprius, proprio Marte elaboratus; b) verus; c) mirus et singularis. — Originalitet: udtrs. ved Hjælp af Adj.

Orkan: tempestas vehementior; turbo.

Orlog: bellum. — Orlogsmagt: vires maritimæ; classis. — Orlogsskib: navis longa. — Orlogstjeneste: militia navalis.

Orlov: commeatus; give én O.: alicui commeatum dare; aliquem in commeatum mittere; der gaves let O.: commeatus satis liberi erant; at møde den bestemte Dag efter O.: ad diem commeatus adesse.

Orm: vermis, *dem.*: vermiculus); lumbricus (Regnorm), caries (i Tænder, Bén), teredo (i Træ); at plages af O.: verminare, verminari. — Ormstukken: cariosus; Tilstanden at være o.: caries.

Orne en: verres.

Os: vapor; nidor (af Mad). — Ose at: male olere.

Ost en: caseus, lave O.: lac premere.

Otte: octo: o. til hver: octoni; o. Gange: octies. — Otteaarig: octo annorum; octo annos natus. — Ottedobbelt: octuplus. — Ottehundrede: octingenti; o. til hver: octingeni; o. Gange: octingenties; den o.: octingentesimus. — Ottende: octavus; o. Gang: octavum; den o. Time: octava.

Oven: 1) *Adv.*: super, supra; 2) *Præp.* (kun i Udtrykket oven Senge); at være o. Senge: surrexisse (om en syg). — Ovenfor (Præp. og Adv.): super; supra (især om geografisk Beliggenhed); staa o.: superiorem stare; jeg har o. omtalt: supra commemoravi. — Ovenfra: superne, ex superiore loco; desuper. — Ovenikjøbet: insuper; præterea. — Ovenmeldt, ovenanført: 1) Adj.: quem supra diximus *el.* commemoravimus; 2) *Adv.*, som o.: ut supra dictum est. — Ovenom (*Præp.* og *Adv.*): super. Ovenover (*Præp.* og *Adv.*): supra, super. — Ovenpaa (*Præp.* og *Adv.*): super, supra, men udtrs. ofte ved Verbets Sammensætning med: super, f. E. lægge o.: superimponere; superinsternere (som Dække); sætte o.: superponere; kaste o.: superjacere; (*ovf.*) at være o.: rem optime gerere. — Oventil: super, supra.

Over: A) *Præp.*: I) i *Stedforhold*: 1) om en Forbliven paa et højere Sted el. et Fald over: super; supra (altid hvor Begrebet ovenfor el. ovenpaa kommer til); at sidde ét Trin o. én: uno gradu supra aliquem sedere; 2) om en *Bevægelse* el. *Udstrækning*: a) super, supra (hvor Retningerne ud over, op over udtrs.), f. E. at styrte én ud over en Vold: super vallum aliquem præcipitare; at springe over noget: saltu supra aliquid ferri o.s.v.; at se ud over Havet: mare prospectare; b) per (Retningen henover), f.E. at gaa o. Torvet: per forum ire; c) hvor der ved Tilføjelsen af hel (totus *el.* omnis) betegnes, at noget skeer over den hele Udstrækning af noget: Ablativ, f. E. over hele Byen: tota urbe; d) hvor Retningen af den Vej, én tager, nærmere bestemmes: Ablativ, f. E. rejse til Neapel over Rom: Roma (sjeldnere per Romam) Neapolim ire; o. Land: terra: e) hvor Bevægelsen over, hen over (især et Vand) udtrs.: α) ved Verberne trajicere, transportare, traducere: ved Akk., f. E. han førte sine Tropper over Floden:

copias flumen trajecit; β) ellers ved trans el. et med trans el. super sammensat Verbum, f. E. gaa o.: transgredi, stige o.: superscandere, springe o.: transsilire; f) ofte udtrs. Begrebet ved Verbet alene, f. E. at brede o.: sternere; gaa o. et Bjerg: montem superare; Bjerget hænger ud o. Byen: mons urbi imminet; hænge én o. Hovedet: alicui imminere; der staaer Vand o. Markerne: agri stagnant; g) kaste én over Bord: aliquem de nave præcipitare *el.* detrudere; II) i *Tidsforhold* (sjeld.): super (Akk.); at sove ind over et Arbejde: operi indormire; o. Bordet: inter coenam; III) hvor det betegner *Stoffet* for en *Virksomhed*: de; super (Abl.); IV) hvor det betegner et *Fortrin*: supra; udtrs. hyppigst ved et med post *el.* ante sammensat Verbum, f. E. at staa o. Lovene: esse supra leges; at staa højt o. én: multo aliquem antecellere; at sætte noget o. noget: aliquid alicui rei anteponere; han sætter Penge o. alt: pecuniis omnia posthabet o. s. v.; voxe én o. Hovedet: supra aliquem se tollere; in formidinem alicuius erigi; se én o. Hovedet (Skuldrene): aliquem despicere; V) hvor det betegner, at noget *overstiger et Begreb*: supra, ultra, ved Talstørrelser især: amplius *el.* plus med el. uden Tilføjelse af quam, f.E. o. Evne: supra modum; o. firehundrede faldt: amplius (quam) quadringenti occisi sunt; o. tyve Tusind: plus (supra) viginti milia; forøget med o. Halvdelen: parte plus dimidia auctus; VI) hvor det angiver en *Aarsag*: ob, propter, el. Abl.; om en hindrende Aarsag: præ; VII) hvor det udtr. *Gjenstanden* for en Sindsbevægelse, el. Gjenstanden, som en aandelig Handling gaaer ud paa, el. endelig Gjenstanden for en Magt, et Herredømme, et Opsyn og lgd.: udtrs. det ved en Kasus af det følgende Subst. el. ved Præp. de, ob, (smlg. det Subst. Adj el. Verb., til hvilket det knyttes), f. E. Smerte o. noget: dolor alicuius rei; Smerten over dette: hic dolor; at føle Smerte o. noget: aliqua re dolere; sejre o. Fjender: hostes superare; ønske ondt o. én: mala alicui imprecari; holde o. noget: aliquid tueri; han skammer sig o. sin Gjerning: pudet eum facti o. s. v.; B) *Adv.*: a) hvor det betegner en Udstrækning i Tid: per, el. Akk.; b) udtrs. ellers ved super (om Overskriden af et Maal) el. ved et Verbum, f.E. gaa over: desinere, præterire; effluere (om Tid), lægge o.: superimponere; save o.: serra diffindere; ride én o.: equo aliquem prosternere; flyde o. af noget: aliqua re abundare; brække o.: frangere o. s. v., se vedkommende Verbum.

Overalt: 1) om Stedet: ubivis, ubique; nusquam non; 2) = overhovedet: omnino.

Overanfører: imperator; qui summæ rerum præest. — Overanførsel: imperium; summa rerum; at have O.: cum imperio esse; summæ rei præesse; under min, hans O.: meis, illius auspiciis.

Overanstrenge at: 1) *trans.*; o. én: ultra modum, plus justo aliquem exercere labore; 2) *reflex.*: ultra modum vires (legemlig), animum (aandelig) intendere.

Overarm: lacertus.

Overbebyrde at: plus æquo onerare (aliquem aliqua re); nimio onere (aliquem) premere.

Overbefolkning: nimia frequentia (hominum).

Overbevise at: 1) o. én om en Sandhed og lgd.: aliquid alicui persuadere *el.* probare; at være o. om: persuasum (aliquid) habere; vær o. om: velim tibi persuadeas (f. E. at jeg elsker dig som en Broder: te a me fraterne amari); jeg er o. om: persuasum mihi est; satis mihi constat; 2) o. én om noget (en Misgjerning og lgd.): aliquem alicuius rei convincere *el.* coarguere; du er overbevist om at have sagt: convinceris dixisse; som er overbevist om en Forbrydelse: sceleris manifestus, compertus. — Overbevisende: gravis; ad persuadendum aptus. — Overbevisning: 1) a) Handlingen at overbevise: persuasio; b) O. som næres: sententia; jeg nærer den O.: persuasum mihi est; jeg nærer den sikre O.: persuasissimum mihi est; handle af O.: judicio certo agere; jeg gjorde det i den O.: feci ratus, quod credebam, quod mihi

persuasum erat; du har handlet imod din O.: fecisti contra ac tua ipsius sententia fert; 2) convictio.

Overblevne: reliqui.

Overblik: prospectus (*egt.*); conspectus (*ovf.*); have O. over noget: aliquid perspectum habere; give én et O. over: (aliquid) alicui evolvere, describere; tage et O. over (*egt.*): prospectum capere, petere (f. E. hele Egnen: totæ regionis).

Overbord: udtrs. ved de, ex navi, in mare, f. E. springe o.: se ex navi projicere.

Overbringe at: perferre, afferre; o. én en Hilsen fra én: salutem alicui alicuius verbis *el.* nomine nuntiare; aliquem alicuius verbis salutare. — Overbringer en: nuntius; tabellarius (af et Brev). — Overbringelse: udtrs. ved Verbet.

Overbud; gjøre et O.: plus liceri. — Overbyde én: plus altero liceri; alterum licitando vincere; abs.: contendere; plus licere.

Overbygge at: ædificiis complere.

Overbære med én: alicui indulgere; at vise sig overbærende: lenem se præbere; at være overbærende: indulgere. — Overbærelse: indulgentia, lenitas; vise én O.: alicui indulgere; med O.: indulgenter, leniter. — Overbærenhed: lenitas, facilitas (animi). — Overbærende: facilis, lenis.

Overdaadig: 1) om en Person: prodigus; luxui deditus; 2) om Ting: profusus, luxuriosus; et o. Gjæstebud: lautum convivium. — Overdaadighed: luxuria (Tilbøjeligheden); luxus (som Levemaade).

Overdel: pars superior.

Overdrage at: 1) o. én noget: alicui aliquid (*el.* aliquid faciendum) mandare, demandare; o. én en Post: munus ad aliquem deferre; o. én en Gjæld: nomen in aliquem transcribere; en overdragen Sag, et o. Hverv: mandatum; 2) bruges undert. = overtrække. — Overdragelse: mandatio; udtrs. bedst ved Verbet.

Overdrev et: saltus.

Overdrive at: nimio augere (f. E. en Fare); modum *el.* fines in re aliqua excedere (især i Virksomhed, Handling); o. éns Ros: nimia laude aliquem tollere; virtutem alicuius exaggerare; o. noget ved Berømmen, Lovtale: in maius aliquid celebrare; extollere; magnifice loqui de; o. i Fortælling: fidem superare; o. Fordringer: plus æquo *el.* iniqua postulare; o. Frygt og lgd.: plus æquo, justo timere. — Overdreven: immoderatus, nimius, insolens; o. Fordring: iniqua postulatio; o. Glæde: dissoluta lætitia; o. Nydelse: profusa libido. — Overdrivelse: udtrs. ved Adj., f. E. Farens O.: periculum nimio auctum; O. i Gavmildhed: immoderata munificentia; i Rhet.: superlatio, superjectio, trajectio; uden O.: more modoque; modice.

Overdugge at: rore aspergere (aliquid); irrorare (rei alicui; *sen.*); overdugget: roscidus.

Overdynge at: onerare (baade *egt.* og *ovf.*); o. med Jord: terra obruere.

Overdøve at: obstrepere (én: alicui).

Overende en: pars superior.

Overende (Adv.); rejse o.: erigere; staa o.: erectum stare; kaste o.: evertere; falde o.: procidere; ride én o.: equo aliquem prosternere.

Overens: udtrs. ved et med con sammensat Verbum, f. E. stemme o.: consentire, conspirare; stemme o. med noget: congruere cum; stemme o. med én: cum aliquo consentire; vi stemme nøje o. i Tilbøjeligheder: magna est inter nos studiorum consensio; ikke stemme o.: discordare, discrepare (a, cum, inter se); vi ere komne o. herom: hoc inter nos convenit; jeg kommer næppe o. med ham herom: hoc mihi cum illo vix conveniet; vi ere komne o. om Planen: consilium inter nos composuimus. — Overenskomst: pactum, conventum; comparatio (især mellem Embedsbrødre); slutte en O.: pacisci, pactionem facere (de re aliqua, ut aliquid fiat); bringe istand ved O.: componere; ifølge O.: per pactionem, ex pacto; bestemme ved O.: comparare (om Embedsbrødre), componere; Bilæggelse ved mindelig O.: compositio. — Overensstemmelse: consensus *el.* consensio (i Mening, Beslutning), convenientia (harmonisk O.),

constantia (især med sig selv); almindelig O.: summa omnium consensio; i O. med: e, ex; convenienter (f. E. naturæ: med Naturen); at staa i indbyrdes O.: inter se congruere, consentire. — Overensstemmende: a) conveniens, consentiens; constans (med sig selv); at være o. med: se stemme overens; b) o. med (Adv.) = i Overensstemmelse med.

Overfalde at: 1) Personer; o. én: improvisum alicui supervenire; aliquem opprimere; 2) om Ting: invadere, corripere; om en Storm: deprehendere. — Overfald: subitus impetus.

Overfare at: 1) *egt.*: transcurrere, percurrere; 2) *ovf.*: negligenter tractare; o. noget med en Harefod: levi brachio aliquid agere. — Overfart: trajectus, trajectio, transvectio, transmissio, men udtrs. hyppigst ved de tilsvarende Verber, f. E. ved O. over Floden: flumen trajiciens.

Overflade en: superficies; Vandets O.: summa aqua. — Overfladisk: levis, parum diligens.

Overflod: abundantia, affluentia; at have i O.: abundare, affluere (re aliqua); leve i O.: omnium rerum copia abundare *el.* affluere; in abundantia et copia omnium rerum vivere; at være tilstede i O.: superare, suppetere, undert., suppeditare; der er O. paa alt: omnia abundant; der er Korn i O.: abunde frumenti est; at yde i O.: suppeditare (ogsaa s. copiam alicuius rei). — Overflødig: 1) om det, som ikke er nødvendigt: supervacaneus; gjøre o. Arbejde: (*ordspr.*) fundere arenas in litus, fundere aquas in mare, lignum in silvam ferre; det er o. for mig at: supersedere possum; nihil attinet, me; 2) om det, som findes i rigelig Mængde: abundans, affluens; at leve o.: = leve i Overflod; have o. af noget: = have i Overflod; *Adv.*: abunde, abundanter. — Overflødighed: = Overflod.

Overflyde at: inundare.

Overfløje at: circumire, circumvenire.

Overfor: in, erga.

Overfuse én: probra *el.* convicia alicui ingerere; maledictis aliquem obruere.

Overfylde at: ultra modum implere; o. sig med Spise: se ingurgitare; ultra modum se implere; cibo obrui. — Overfyldelse: udtrs. ved Verbet.

Overføre at: 1) *egt.*: trajicere, traducere, transvehere (alle om at føre noget over et Sted, f. E. Tropper over Havet: copias mare); transferre (f. E. Krigen til Spanien: bellum in Hispaniam); 2) *ovf.*; o. noget paa én: aliquid in aliquem conferre; o. noget fra noget til noget: aliquid ab aliqua re ad aliquid transferre; o. ved Skrift: transferre; at bruge et Ord i overført Betydning: verbum transferre; overført (ved Overlevering): translaticius. — Overførelse: 1) transportatio, traductio; 2) translatio. — Overfører en: translator.

Overgaa at: 1) om Fortrin: antecellere, præstare (aliquem *el.* alicui); superare *el.* vincere (aliquem aliqua re: én i noget); 2) om Overstigen: excedere, superare, el. ved supra el. Omskr., f. E. det o. al Troværdighed: supra fidem est, fidem excedit; en Gunst, som o. min Forventning: gratia maior spe; det o. al Beskrivelse, hvor: dici non potest, quam; 3) om hvad der hændes én: in aliquem cadere; alicui accidere, f. E. dette kan ikke o. en brav Mand: hoc in bonum virum non cadit; hvis der skulde o. mig en Ulykke: se quid adversi acciderit; der o. ham en stor Skam: summo pudore affectus est; der er overgaaet ham en haard Straf: graves poenas dedit. — Overgang: 1) *egt.*: transitio (Handlingen; ogsaa O. til et andet Parti); transgressio (saavel Handlingen f. E. Alpium: over Alperne, som til noget andet: ad aliquid); gjøre O. til: transire ad; excedere ad (fra det egentlige Æmne til); O. over et Vand: trajectus; 2) *ovf.*; det er en O.: hoc non semper ita erit. — Overgangssted: transitus; vadum (gjennem en Flod).

Overgaars, i o.: nudius tertius.

Overgeneral: imperator.

Overgipse at: gypsare; gypso inducere (rem aliquam, *el.* rei alicui gypsum inducere).

Overgive at: 1) *trans.*; o. én noget: alicui aliquid tradere; o. med egen Haand: de manu tradere; o. fra Haand til Haand: per manus tradere; o. én sin Ejendom: alicui bonis cedere; o. til éns Raadighed (især til en Fjende): dedere; o. én noget at besørge: aliquid (faciendum) alicui mandare *el.* demandare; 2) *reflex.*: se dedere (alicui); se dare (alicui rei, f. E. til Uvirksomhed: inertiæ); om en By: deditionem facere; in deditionem venire; opfordre til at o. sig: ad deditionem vocare; o. sig paa Naade og Unaade: se alicui in arbitratum dedere; som har overgivet sig: dediticius. — Overgivelse: traditio el. ved Verbet; O. til Fjenden: deditio.

Overgiven: petulans (kaad o.); lascivus; elatus lætitia; o. Glæde: effusa lætitia; at være o.: lascivire. — Overgivenhed: petulantia, lascivia; exsultatio (af Glæde); fuld af O.: lascivus; i sin O.: exsultans, lasciviens.

Overgreb, at gjøre O.: jus alterius lædere; nimium sibi sumere; udtrs. undert. ved injuria (pass.).

Overgroet: obductus, obsitus (re aliqua).

Overgyde at: perfundere (aliquem aliqua re).

Overhaand; faa O.: superare, superiorem abire; have O.: superiorem esse; tage O.: invalescere (især om en Skik); crescere; serpere (uformærkt, om et Onde); en Last, som har taget O.: vitium prævalidum. — Overhaands: admodum. — Overhaandtagende: invalescens, crescens.

Overherre en: princeps, dominus. — Overherredømme: principatus, imperium.

Overholde at: servare (især Loven: legem), tueri (især Pligt: officium).

Overhoved: caput, princeps.

Overhovedet: omnino; in universum.

Overhugge at: ictu discutere *el.* findere; præcidere (et Tov: funem).

Overhvidte at: dealbare, gypsare.

Overhæng; at have O. af én: crebro ab aliquo interpellari; ab aliquo obtundi; at være fri for O.: ab interpellatoribus assiduis tutum esse. — Overhænge én: aliquem obtundere; o. én med Bønner: rogando *el.* precibus assiduis aliquem fatigare. — Overhængende: imminens, instans; at være o.: imminere, instare.

Overhøre at (= ikke høre); dette har jeg o.: hoc aures meas præteriit, effugit. — Overhørig; at være éns Ord o.: alicui dicto audientem non esse.

Overile at: 1) *trans.*; o. en Beslutning: nimis festinanter *el.* præcipitanter consilium capere; consilium præcipitare; en overilet Beslutning: consilium præcipitatum, overilet: udtrs i Reglen ved inconsideratus, festinatus, el. ved Hjælp af nimis festinanter, f. E. en o. Straf: poena nimis festinanter sumpta; et o. Menneske: homo præceps; 2) *reflex.*: nimis festinare; præcipitem ruere; jeg har o. mig, da jeg kjøbte: nimis festinanter emi, inconsiderate emi; o. sig af Vrede: ira abreptum temere agere. — Overilelse: nimia festinatio; i O.: nimis festinans; ira abreptus, f. E. fornærme én i O.: ira abreptum injuriam alicui inferre; jeg gjorde det i Ungdoms O.: ardore juventutis abreptus illud feci.

Overjordisk (*ovf.*): plus quam humanus; divinus.

Overkalke at: se overhvidte, overgipse.

Overkjole en: se Overklædning.

Overkjøre at: curru subvertere, sternere. — Overkjørsel: 1) Handlingen: transvectio; 2) Stedet: transitus.

Overklædning: vestis superior (alm. Udtryk); toga (Romernes alm. O.); læna (foret); palla (bares af Damer); chlamys (ulden); amictus (alm., til Varme el. Prydelse).

Overkomme at: 1) om hvad der kommer uformodentlig: occupare, invadere; 2) om Evne til at udføre noget: perficere (aliquid), defungi (aliqua re); det er mer, end jeg kan o.: hoc vires meas superat; labori par non sum; 3) o. Udgifter: sumptibus parem esse; sumptus tolerare; 4) at o. noget (ved et Tilfælde, Held): nancisci aliquid.

Overkors: decussatim; lægge o.: decussare (*sen.*).

Overkrop: pars corporis superior.

Overlade at: 1) *trans.*: a) o. én noget: alicui aliquid tradere *el.* alicui

(aliquid) aliqua re cedere (til Ejendom); alicui aliquid (aliquid faciendum) committere *el.* mandare (til Besørgelse); o. én Æren for noget: gloriam alicuius rei alicui concedere (alicuius facere); o. én noget for godt Kjøb: vili *el.* parvo aliquid alicui vendere; b) o. én til hans Skjæbne: aliquem destituere; pati aliquem ruere; overladt til sig selv: destitutus; c) o. én et Valg: optionem alicui dare; d) o. noget til éns Afgjørelse: aliquid decernendum alicui relinquere; dette o. jeg til de vises Afgjørelse: hoc sapientes viderint; o. en Sag til Senatets Afgjørelse: rem ad senatum rejicere; e) o. et Skib: navem plus justo onerare; 2) *reflex.*: se dedere (alicui rei). — Overladelse: udtrs. ved Verbet; O. af en Ejendom: cessio. — Overladning: udtrs. ved Verbet.

Overlast: vis, molestia; gjøre én O.: vim alicui afferre; uden at have lidt O.: incolumis.

Overlaste at: plus justo onerare.

Overlegen: superior (én: aliquo); at være o.: superiorem esse; vincere (i noget: aliqua re). — Overlegenhed: præstantia (om Fortrin i det hele); O. i Kræfter: vires maiores; at besidde O. i Kræfter: viribus superare *el.* superiorem esse; O. i aandelig Henseende: maior virtus; at besidde O. i aandelig Henseende: virtute antecellere; at føle éns O.: aliquem superiorem sentire; ikke lade de ringere føle sin O.: se cum inferioribus coæquare; dette gav ham O.: hac re superior evasit.

Overleve at: supertitem esse; superesse (alicui); som o. én: superstes alicui *el.* alicuius; han vil ikke o. denne Ulykke: hæc calamitas illum absumet. — Overlevende: superstes.

Overlevere at: tradere; reddere (et Brev); prodere (til Efterkommerne, Mindet); o. fra Haand til Haand: per manus tradere; o. med egen Haand: de manu tradere. — Overleveret: translaticius. — Overlevering: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet, sjeld. traditio; 2) = en overleveret Beretning: traditio (*sen.*); fama vetus.

Overliste at: dolo capere.

Overlydt: magna *el.* clara voce.

Overlæbe en: labrum superius.

Overlæg: 1) Handlingen at overlægge: deliberatio; 2) med O.: prudenti consilio; consulto (= med Forsæt); som handler med O., har O.: consideratus (modsat inconsideratus); at handle med O.: considerate agere, uden O.: inconsulte, temere. — Overlægge at: considerare (for at danne sig en Mening om en Sag); deliberare (for at komme til en Beslutning); reputare (secum *el.* cum animo suo, *alm.*); consultare (især om flere; de, super); o. med én: consilia cum aliquo conferre; overlagt: deliberatus; consultus; overlagt med en anden: compositus; efter o. Plan: consulto, ex composito.

Overlæsse at: 1) *egt.*: plus justo onerare; 2) *ovf.*: obruere; o. sig med Mad og Drikke: se ingurgitare, effarcire; ultra modum se implere.

Overløb: molesta interpellatio; at have O. af én: ab aliquo interpellari, fatigari; én, som plager én med sit O.: molestus interpellator; jeg er ked af hans evige O.: tædet me ab eo assidue interpellari. — Overløben: transitio (til et andet Parti); transfugium. — Overløbe én: crebro aliquem interpellare; at o. én med Anmodninger: precibus aliquem obtundere *el.* fatigare. — Overløber en: transfuga; perfuga (stedse dadlende).

Overmaade: admodum, valde, mirum in modum; o. gammel: admodum senex; glæde sig o. ved noget: vehementer aliqua re delectari; det er mig o. magtpaaliggende: magni mea interest; udtrs., hvor det forøger et Adjektivs Begreb, hyppigst ved Superl., f. E. o. smuk: pulcherrimus (eximia pulchritudine).

Overmaal: cumulus, udtrs. bedst ved Omskr. med Adj. nimius, effusus, Adv. nimis, nimio plus, effuse, el. Verberne affluere, abundare (at have til O., re aliqua), superare (at være i O.); et O. af Glæde: nimia, effusa lætitia; at skjænke til O.: effuse donare.

Overmagt, at have O.: plus posse,

prævalere, superiorem esse; O. var paa Fjendernes Side: hostes superiores erant; overvældes af O.: numero obrui. — Overmægtig: præpotens, prævalidus.

Overmale at: colorem inducere (alicui rei).

Overmand: 1) om den, som har at sige over en anden: præfectus; 2) om den, som i en vis Henseende er en anden overlegen: superior; at finde sin O. i én: ab aliquo superari; alicui parem non esse; aliquo inferiorem esse. — Overmande én: aliquem vincere (multitudine *el.* numero militum); at blive overmandet: numero obrui.

Overmenneskelig: plus quam humanus; qui humanam condicionem superat; divinus.

Overmod: insolentia, superbia; i sit O.: insolentia elatus; knække éns O.: animos alicuius frangere. — Overmodig: insolens, fastidiosus (især imod sine Ligemænd: in pares), superbus; o. af sin Lykke: fortuna inflatus *el.* superbiens; at blive o.: insolentia efferri; inflari; spiritus magnos sumere; animos tollere; gjøre én o.: aliquem inflare; at være o.: superbire, exsultare (af noget: aliqua re). — Overmodighed: = Overmod.

Overmorgen: perendie; *Adj.*: perendinus (som hører til o.).

Overmæt: satur et plenus. — Overmætte at: usque ad fastidium satiare. — Overmættelse: satietas et fastidium.

Overnatte at: pernoctare; o. paa Rejse et Sted: noctem subsistere.

Overnaturlig: divinus (om Væsener); en o. Begivenhed: monstrum, portentum, hvoraf: monstruosus, portentosus; o. Størrelse: magnitudo immanis (en Billedstøtte af en Mand i o. Størrelse: superans magnitudinem hominis); o. Kræfter: vires plus quam humanæ; hvad der er o. i Verden: quod vires naturæ superat.

Overopsigt, Overopsyn: cura summa; at have O.: summæ rei præesse; at give én O.: curam summæ rei alicui mandare. — Overopsigtsmand, Overopsynsmand: præfectus summæ rei; at være O.: summæ rei præesse; at gjøre én til O.: aliquem summæ rei præficere.

Overordentlig: 1) om hvad der er udenfor sædvanlig Orden: extraordinarius; extra ordinem; 2) om det, som er mer end almindeligt: mirus, singularis; o. Flid: summum studium; o. Anstrængelse: maximus labor; *Adv.*: mire; mirum quantum, hvor det forøger et Adjektivs Begreb, udtrs. det hyppigst ved Superl., dog, o. stor: immensus; immensa magnitudine; 3) om hvad der ikke ofte indtræffer: insolitus, novus.

Overpræst: pontifex (maximus: om Formanden); antistes.

Overraske én: aliquem occupare; alicui supervenire; alicui obrepere (om Alderdom, Svaghed og lgd.); o. Fjenden: hosti supervenire; hostem opprimere; Døden o. ham: mors eum oppressit; o. én med en Glæde: alicui necopinanti lætitiam objicere; jeg blev o. ved at møde ham: necopinanti mihi oblatus est; glad overrasket ved hans Ankomst: adventu inopinato eius lætus. — Overraskelse: udtrs. ved Omskr., f. E. i min store O. over Svaret: responso improviso attonitus; O. over Mødet med Vennen: amicus necopinanti ei oblatus; Glæden over O. var saa meget større, som: res inopinata tanto magis eum delectavit, quod; det var mig en O.: mihi inopinanti accidit. — Overraskende: inopinatus, improvisus, insperatus.

Overregne at: computare. — Overregning: computatio; ved O. fandt jeg: computando inveni.

Override at: equitando sternere; equo prosternere.

Overrisle at: irrigare; vande Marker ved Overrisling: aquam in agros irrigare.

Overrumple at: (aliquem) opprimere; (alicui) improvisum supervenire; o. en Fæstning, By og lgd.: incursu improviso capere. — Overrumpling: impetus improvisus; subita incursio.

Overrække at: tradere, porrigere (alicui aliquid). — Overrækning: udtrs. ved Verbet; sjeld.: traditio.

Oversaa at: conserere. — Oversaaet: consitus, obsitus (aliqua re).

Oversandselig: qui sensibus percipi non potest; qui sub sensus non cadit; undert.: divinus.

Oversave at: serra diffindere.

Overse at: 1) o. et Rum og lgd.: perlustrare oculis; herfra kan man o. hele Egnen: hinc tota regio prospici potest; 2) *ovf.*: perspicere; colligere (under ét Overblik); 3) o. en Person: aliquem negligere *el.* nullo numero habere; 4) o. noget (af Uagtsomhed): non animadvertere; dette har jeg overseet: hoc me effugit *el.* fefellit; dette bør ikke oversees: hoc negligendum non est. — Overseelig: = som kan oversees.

Oversejle at: nave deprimere (alteram navem).

Oversende at: transmittere, mittere. — Oversendelse: udtrs. ved Verbet.

Oversigt: 1) *egt.*: prospectus; 2) *ovf.*; have O. over noget: aliquid perspicere *el.* perspectum habere; give én O. over noget: aliquid alicui evolvere, perscribere; samle under én O.: colligere.

Overskibe at: trajicere, f. E. Soldater til Afrika: milites in Africam; o. Korn og lgd.: transportare, transvehere (nave). — Overskibning: udtrs. ved Verbet.

Overskinne at: luce sua premere, vincere.

Overskjælde at: conviciis onerare (aliquem), convicia (alicui) ingerere.

Overskride at: 1) *egt.*: transgredi, superare; 2) *ovf.*: excedere, egredi, f. E. Grænderne: fines, modum; det o. al Troværdighed: fidem excedit; det o. mine Kræfter: vires meas superat, supra vires est; det o. mine dristigste Forventninger: maximam spem meam vincit, superat. — Overskridelse: egressio, el. ved Verbet.

Overskrift: præscriptio (mere som Indledning); inscriptio; staa som O.: chartam prætexere.

Overskrige én: clamore aliquem vincere; alicui obstrepere (for at han ikke skal blive hørt).

Overskud: residuum (det som bliver tilovers); lucrum (som Gevinst). — Overskydende: qui superest.

Overskue at: 1) *egt.*: oculis (aliquid) perlustrare; prospectum (rei alicuius) capere; herfra kan Havet overskues: hinc mare prospici potest; hic locus mare prospectat; 2) o. i Tanken: animo contemplari; o. sin Stilling, Farer og lgd.: contemplari, reputare. — Overskuelig: udtrs. ved Verbet, f.E. herfra er hele Egnen overskuelig: hinc tota regio prospici potest, totius regionis prospectus hic oculis subjicitur. — Overskuelse: conspectus, el. ved Verbet.

Overskygge at: inumbrare, opacare. — Overskyggelse: inumbratio.

Overskylle at: inundare (f. E. Markerne: agros); effundi (super *el.* in agros); o. én med noget: aliquem re aliqua perfundere. — Overskyllelse: inundatio, el. ved Verbet.

Overskære at: dissecare.

Overslaa én med noget: aliquem aliqua re aspergere; o. én med Vand: perfundere aliquem aqua.

Overslag: computatio; æstimatio; gjøre O. over: computare (aliquid *el.* rationem rei alicuius); aliquid æstimare (et Tab).

Oversmøre at: perungere (aliquid aliqua re). — Oversmørelse: perunctio.

Oversne at: nivibus obruere.

Overspringe noget: aliquid præterire, transire, prætermittere. — Overspringelse: udtrs. ved Verbet el. prætermissio.

Oversprøjte at: conspergere (aliquem aliqua re). — Oversprøjtning: udtrs. ved Verbet.

Overspytte at: conspuere.

Overspænde at: plus æquo intendere (især sine Kræfter: vires); overspændt: qui modum excedit; nimius; at gjøre o. Fordringer: modum excedere in postulando. — Overspænding: udtrs. ved Verbet.

Overstaa at: defungi, perfungi (aliqua re); Faren er overstaaet: periculo defuncti sumus; Krigen er o.: jam finis belli adest; overstandne Lidelser, Smerter: mala præterita *el.* quæ perpessi sumus.

Overstadig: supra modum; admodum; o. glad: lætitia elatus.

Overstemme at: 1) o. én (ved Røst, i Sang): clamore, cantu aliquem vincere; 2) ved Stemmeflerhed: suffra-

giis aliquem vincere; at blive o.: suffragiis aliorum *el.* maioris partis dissensione vinci.

Overstige at: 1) *egt.*: superare, transcendere; 2) *ovf.*: a) o. Hindringer, Vanskeligheder og lgd.: superare, expedire; b) om hvad der gaaer videre end noget: superare, vincere, excedere (Grændser), el. ved Hjælp af supra, f. E. det o. min Forventning: supra exspectationem est; det o. al Troværdighed: supra fidem est; fidem excedit; en Sejr, som o. alles Forventning: victoria maior spe, opinione omnium; det o. menneskelige Kræfter: superat humanas vires; Renterne o. Kapitalen: usuræ mergunt sortem; det o. en Sum af fire Tusind: excedit summam quatuor milium; Antallet af de faldne oversteg tusind: plus mille milites cæsi sunt. — Overstigelig: superabilis, el. = som kan overstiges.

Overstraale at: 1) *egt.*: luce *el.* fulgore vincere; overstraales af et Lys: luce aliqua offundi; 2) *ovf.*: vincere, deprimere; om en Person: multo, longe antecellere.

Overstrege at: delere; litura premere.

Overstride at: perpeti (aliquid); (aliqua re) defungi (især Fare); expedire (Vanskeligheder).

Overstryge at: linere, oblinere; o. et Navn: nomen delere; o. en Gjeldspost: nomen inducere (*egt.*). — Overstrygelse: udtrs. ved Verbet; O. af noget skrevet: litura.

Overstrø at: conspergere.

Overstrømme at: inundare; effundi in *el.* super.

Overstyr; sætte o.: exhaurire, effundere; én, der har sat sin Formue o.: decoctor; gaa o.: ad irritum cadere *el.* recidere; at bringe til at gaa o.: irritum facere; subvertere.

Overstænke at: conspergere (aliquem aliqua re). — Overstænkning: aspergo.

Overstøve at: pulvere opplere; overstøvet: pulverulentus.

Oversvømme: inundare (*egt.*); alle Marker ere oversvømmede: agri omnes stagnant; Fjenden o. hele Landet: hostis in terram effunditur; Landet oversvømmes med slige Folk: terra impletur talibus hominibus; Landet er o. af Kjøbmænd: terra referta est mercatorum. — Oversvømmelse: inundatio; eluvio.

Oversætte at: vertere, convertere, transferre, f. E. fra Græsk paa Latin: e Græco in Latinum; o. paa Latin: Latine vertere; o. et Ord: verbum reddere; o. ordret: verbum verbo reddere; ad verbum aliquid exprimere. — Oversættelse: 1) Handlingen at oversætte: conversio, translatio; 2) det, som er frembragt ved Handlingen: udtrs. ved Verbet, f. E. en latinsk O. af et græsk Digt: carmen Græcum in Latinum conversum. — Oversætter en: udtrs. ved Verbet el. interpres.

Overtage at: recipere (ifølge Anmodning el. lgd.); suscipere (især Hverv, Byrde); adire (Embede, Arv og lgd.); o. et Ansvar: in se recipere. — Overtagelse: udtrs. ved Verbet; undert. susceptio.

Overtale at: 1) *trans.*: a) o. én til noget (at gjøre noget): persuadere alicui aliquid *el.* ut faciat aliquid; aliquem exorare (ved Bønner); du kan ikke o. mig til: non a me impetrabis ut; b) o. én til at tro: alicui persvadere (rem ita esse); 2) *reflex.*; jeg kan ikke o. mig til: in animum inducere nequeo; non a me impetro ut; han lader sig ikke o. til: ei persuaderi nequit; induci *el.* perpelli nequit, ut; let lade sig overtale: facile impelli, induci; han lod sig endelig o. til: tandem ei persuasum est; lade sig o. ved Bønner: precibus evinci; exorari. — Overtalelig: exorabilis, el. ved Verbet. — Overtalelse: persuasio (O. til at tro); al hans O. hjalp ikke: oratio eius ad persuadendum composita nihil egit; omnes cohortationes eius vanæ fuerunt.

Overtro: superstitio. — Overtroisk superstitiosus; superstitionibus obnoxius; at være o.: superstitione imbutum esse; indføre o. Lærdomme: novas superstitiones inducere.

Overtræde at; o. en Lov og lgd.: violare, negligere legem, contra legem facere; o. éns Bud: contra im-

perium aliculus facere. — Overtrædelse: delictum; O. af en Lov: legis violatio; O. af et Bud: factum contra imperium, men udtrs. overhovedet bedst ved Verbet. — Overtræder en: udtrs. ved Verbet, f. E. O. af Loven: qui contra legem facit.

Overtræffe at: 1) om Fortrin: antecedere, antecellere, præstare (alicui *el.* aliquem, i noget: re aliqua); han er aldrig bleven o. af nogen: nemo unquam eum antecelluit; eo superior nemo unquam fuit; omnibus semper præstitit; 2) det o. mine Forventninger: spem, exspectationem (meam) superat, vincit; supra exspectationem (meam) est; som o. Forventning: maior (og lgd.) spe, exspectatione.

Overtræk et: involucrum; tegumentum (især scuti: til et Skjold). — Overtrække noget med noget: aliquid re aliqua inducere, obducere; Himlen er overtrukken: coelum nubibus obductum *el.* obscuratum est; en o. Himmel: coelum nubilum. — Overtrækning: udtrs. ved Verbet; undert. obductio.

Overtyde, Overtydning: se overbevise, Overbevisning.

Overtælle at: numerare (aliquid), numerum (rei alicuius) inire. — Overtælling: numeratio.

Overtænke at: secum reputare; deliberare (for at komme til en Beslutning); considerare (for at danne sig en Mening); animo trahere; o. nøje: cogitatione pertractare; o. igjen: secum retractare. — Overtænkning: reputatio; deliberatio; consideratio.

Overtøj: se Overklædning.

Overveje at: 1) *egt.*: præponderare; overvejende: gravior, maioris momenti; den o. Del: pars maior; 2) i Tankerne: se overtænke. — Overvejelse: se Overtænkning; tage under O.: = overveje; handle efter O.: considerate agere; handle uden O.: inconsiderate agere. — Overvejet: deliberatus; consideratus; o. forud: præmeditatus.

Oververden: superi; i O.: apud superos.

Overvinde at: superare, vincere (aliquem), victoriam (ab aliquo) reportare; o. ganske: devincere; o. Vanskeligheder: difficultates vincere *el.* expedire; o. sig selv: animum vincere; sibi imperare; o. sine Lidenskaber: animum coercere, cohibere. — Overvindelig: superabilis *el.* = som kan overvindes. — Overvindelse: 1) *egt.*: udtrs. ved Verbet, f. E. Fjendens O.: victoria ab hoste reportata; hostes devicti; (victoria); 2) det kræver O.: ingentis animi est; det koster mig O.: vix a me impetro, ægre in animum induco (ut); ikke uden O. har jeg gjort dette: haud facile inductus sum ut hoc facerem. — Overvinder en: victor; expugnator (af en Stad).

Overvintre at: hiemare. — Overvintring: hiematio.

Overvurdere at: 1) *egt.*: pluris justo æstimare; 2) *ovf.*: nimium tribuere (rei alicui); o. sine Kræfter: viribus suis nimis confidere; o. Fjendens Styrke: robur hostis maius credere (quam re vera est, og lgd).

Overvægt: 1) *egt.*: pondus maius *el.* gravius; at have O.: propendere, præponderare; 2) *ovf.*: maior auctoritas; have O.: prævalere, præpollere, superiorem esse (især i Kamp), i noget: aliqua re; Overvægten var paa vor Side: res nostra superior fuit; dette gav os O.: hac re superiores facti sumus *el.* evasimus. — Overvægtig: justo gravior.

Overvælde at: 1) o. én med noget: a) *egt.*: aliquem aliqua re obruere *el.* cumulare; b) *ovf.*: obruere, onerare, f.E. o. én med Velgjerninger, Bebrejdelser, Fornærmelser, Skjældsord: obruere aliquem beneficiis, probris, injuriis *el.* contumeliis, conviciis; o. én med Lovtaler, Ros, Hædersposter: laudibus, honoribus aliquem onerare; o. sig med Mad og Drikke: cibo potuque obrui; ultra modum cibo potuque se implere; overvældet med Gjæld: obæratus, ære obrutus; overvældet med Forretninger: negotiis districtus; 2) o. én: aliquem numero obruere, superare (ved Overmagt); aliquem vi superare. — Overvældelse: udtrs. ved Verbet.

Overvære at: interesse rei alicui (om den blotte Tilstedeværelse); obire *el.* operam dare (som Deltager, f. E.

o. et Marked: nündinas obire; o. en Auktion: auctioni operam dare). — Overværelse: 1) *abs.*: præsentia; udtrs. hyppigst ved Adj. præsens, f.E. i min O.: me præsente; rose én i hans O.: aliquem præsentem laudare; i alles O.: coram omnibus; omnibus audientibus; uden nogens O.: arbitris remotis; secreto; 2) O. af noget: maa udtrs. ved Hjælp af Verbet.

Overvættes: 1) *Adj.*: nimius; o. Glæde: lætitia immodica, effusa; i sin o. Glæde: lætitia elatus; 2) *Adv.*: admodum, nimis, effuse; udtrs., hvor det forøger et Adjektivs Begreb, hyppigt ved Superlativ.

Overøse at: perfundere (aliquem aliqua re). — Overøsning: perfusio.

Ovn: fornax; caminus (Kakkelovn); furnus (Bagerovn); fornax æraria (Smelteovn).

Ovre: 1) om Stedet; hist. o.: illic in ulteriore parte; her o.: in hac parte o. s. v.; 2) at være ovre (om en Begivenhed, Regn og lgd.): desiisse, transiisse.

Oxe: bos; ung O.: juvencus. — Oxedriver: bubulcus. — Oxestald: bubile. — Oxetorvet: forum boarium. De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj. bubulus.

P.

Paa: I) *Præp.*: 1) om *Stedforhold*: a) in (Abl. om en Forbliven; Akk. om en Bevægelse); Gen. (af Navne paa mindre Øer); paa dette Sted: hoc loco; at være paa Landet: ruri esse; at gaa paa Landet: rus ire; b) hvor der baade udtrs. et Stedforhold og en Handling, betegnes det ved Omskr. med Kas., Verb., f. E. være paa Rejse: iter facere; gaa paa Arbejde: ad opus faciendum accedere; kaste én paa Døren: foras aliquem projicere; banke paa Døren: fores *el.* ostium pulsare; gaa paa Jagt: venatum ire, se tilhørende Subst.; 2) om *Tidsforhold*: Abl. (om det bestemte Tidspunkt), in (om Varighed, Fremtid, f. E. paa et Aar: in annum), Gen. (hvor det knyttes til et Subst. for at betegne Udstrækningen el. Varighed, f. E. en Rejse paa to Dage: iter bidui); paa Timen, Øjeblikket: confestim; e vestigio; 3) *Aldersforhold*: Gen., el. natus med Akk., f.E. en Dreng paa otte Aar: puer octo annorum *el.* octo annos natus, undert. ved et Taladjektiv paa arius, f.E. paa tredsinds- firsindstyve Aar: sexagenarius, octogenarius; 4) hvor det forbundet med en Superl. angiver *Maaden*: udtrs. det ved Superlativen som Adv. (oftest med Tilføjelse af quam), f.E. paa det hurtigste: quam celerrime; paa det bedste: optime; 5) *paa det at* (om en Hensigt): ut (nægtende: ne); 6) hvor det imellem to Subst. udtr. et *Forhold*: Gen., f. E. Grenene paa Træet: rami arboris; Bevis paa Klogskab: documentum prudentiæ; Mangel paa Korn: inopia frumenti; Overflødighed paa alt: abundantia omnium rerum o.s.v.; (i de fleste Tilfælde kan Præp. ogsaa paa Dansk erstattes ved en Gen.); 7) hvor det udtr. en *Maade*: Abl., el. ved et Adv. el. et Particip., f. E. paa Grækernes Vis: more Græcorum; paa Knæ: genibus advolutus; paa Tro og Love: fide bona; paa éns Vegne: nomine alicuius; paa en grusom Maade: crudeliter; paa denne Maade: hoc modo, hac ratione; paa Anmodning: rogatus; der blev mig svaret paa Spørgsmaal: mihi quærenti responsum est (saaledes Partc. næsten altid, hvor det forbindes med et Verbalsubst.); 8) hvor det udtr. *Redskabet* el. *Midlet*, hvorved en Bevægelse foregaaer, Instrumentet, hvorpaa der spilles, en Del af noget, hvorom noget udsiges: Abl., f.E. sort paa Ryggen: niger tergo; spille paa Fløjte: tibia canere; kjøre paa en Vogn: curru vehi; 9) hvor det *forbundet med et Adj.* udtr.: a) et Forhold: Abl. el. Gen., f. E. rig paa Midler: dives opum; b) en Stemning ligeoverfor en:

Dat., in, erga, f. E. vred paa én: alicui iratus, infensus, se overalt vedkommende Adj.; 10) i andre Tilfælde, hvor det enten knyttes til et Verbum, f. E. støde paa én, træffe paa noget, skynde paa én, haabe paa noget, el. forbundet med et Subst. danner ét Begreb, f. E. have paa rede Haand, paa et Haar nær o. s. v., se vedkommende Verb. el. Subst.; II) *Adv.*: udtrs. stedse ved Omskr. med et Adj., Adv., Partc. el. lgd., f. E. med Krigskappe paa: sagatus; paa to nær: duobus exceptis, præter duo; paa langs: in longitudinem, se overalt det Ord, til hvilket det nærmest hører.

Paaagte at: attendere (ad, aliquid).

Paaanke at: querimoniam habere (noget for én: de re aliqua apud aliquem), queri (aliquid, de re aliqua). — Paaankning: querimonia.

Paaberaabe sig, at: provocare ad; auctoritate *el.* exemplo (alicuius) se defendere, excusare (til Undskyldning).

Paabinde at: illigare.

Paabrænde at: inurere (f. E. én et Mærke: alicui notam). — Paabrænding: udtrs. ved Verbet.

Paabud: a) tributum (som Skat); b) imperium. — Paabyde at: imperare (f. E. tributum: Skat); edicere (ut).

Paabyrde én noget: alicui aliquid injungere, imponere; p. én Skylden: culpam in aliquem conferre. — Paabyrdelse: udtrs. ved Verbet.

Paadigte én noget: falso alicui aliquid tribuere; aliquid in aliquem ementiri. — Paadigtning: udtrs. ved Verbet.

Paadrage at: 1) *trans.*; p. én noget: alicui aliquid conflare, om Ting ogsaa: alicui aliquid afferre, creare; 2) *reflex.*: contrahere (f. E. Gjæld: æs alienum, Sygdom: morbum); suscipere (især Fjendskab, Had); p. sig en Gjældsforpligtelse: obligare se nexu.

Paadryppe at: instillare.

Paadutte én noget: aliquem alicuius rei incusare; aliquid in aliquem conferre.

Paadynge at: ingerere (aliquid rei alicui). — Paadyngen: udtrs. ved Verbet; ophøje ved P. af Jord: exaggerare.

Paadømme at: judicare; decernere (litem); Sagen er endnu ikke paadømt: adhuc sub judice lis est. — Paadømmelse: judicium; judicatio (*sjeld.*).

Paafalde at: incidere (i Pf. og Plusq. bruges: incessit, incesserat), f. E. der p. Hæren en stor Skræk: magnus terror exercitui incessit; paafaldende: mirus, singularis; det er mig p.: miror; det vilde være p., om: mirabor si; mirum si; det er det p. derved: hoc miri res habet; det var mig p., at han sagde: me advertit dicens (quum diceret).

Paafugl: pavo; et Øje i en Paafugls Hale: gemma.

Paafund: inventum, commentum; ondt P.: machinatio; listigt P.: consilium, calliditas.

Paafylde Jord og lgd.: aggerare, ingerere. — Paafyldning: udtrs. ved Verbet; ophøje ved P.: exaggerare.

Paafølge at: sequi; insequi (umiddelbart); paafølgende: sequens; posterus (om Tid, f.E. den p. Nat: postera nox).

Paaføre én Krig: bellum alicui inferre; bello aliquem petere, persequi; p. én Skade, Tab: damnum, incommodum alicui inferre (om Personer), afferre (om Ting); p. én Proces: litem alicui intendere.

Paagjeldende: (is) de quo agitur.

Paagribe at: comprehendere; in custodiam dare; lade én p.: aliquem comprehendere (ogsaa jubere aliquem comprehendi). — Paagribelse: udtrs. bedst ved Verbet, f. E. P. af de sammensvorne: conjurati comprehensi; til hans P.: ad eum comprehendendum; sjeld.: comprehensio.

Paagyde at: infundere. — Paagydning: udtrs. ved Verbet; infusio.

Paahefte at: affigere, infigere. — Paaheftning: udtrs. ved Verbet.

Paaholden: attentus, malignus. — Paaholdenhed: malignitas; sordes (*Pl.*, stærkere); med P.: maligne, illiberaliter, sordide.

Paahør; i P.: coram (*Abl.*); i alles P.: coram omnibus; omnibus audientibus.

Paakalde at: implorare, invocare; p. éns Hjælp: aliquem *el.* fidem alicuius implorare; auxilium ab aliquo petere. — Paakaldelse: ved Verbet *el.* imploratio, invocatio.

Paakaste at: injicere. — Paakastelse: ved Verbet el. injectio.

Paakjende at: judicare, decernere (litem). — Paakjendelse: judicium, el. ved Verbet; udsætte P. af éns Sag: caussam alicuius ampliare.

Paaklage at: queri (aliquid *el.* de re aliqua); querimoniam habere de. — Paaklage en: querimonia.

Paakline, paaklistre at: illinere, agglutinare (aliquid alicui rei).

Paaklæde at: vestire (aliquem); vestem (alicui) induere; paaklædt: veste indutus. — Paaklædning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) selve Klædningen: vestis; vestitus; cultus (corporis).

Paakomme at: incidere (i Perf. og Plusq.: incessit, incesserat, f. E. der paakom dem stor Frygt: magnus metus eos (iis) incessit); opprimere (især om en Sygdom og lgd.); i paakommende Tilfælde: si res *el.* casus ferat.

Paalandsvind: ventus qui a mari flat (a mari flans).

Paalidelig: 1) om en Person: fidus; certus; locuples *el.* gravis (om en Hjemmelsmand, et Vidne); en p. Skyldner: nomen rectum, bonum; jeg véd fra p. Kilde: certis auctoribus comperi, scio; 2) om Ting: certus, verus. — Paalidelighed: fides, veritas; med P.: vere, certe; Hjemmelsmændene maa selv staa inde for P. heraf: fides huius rei penes auctores erit.

Paaligge at; det p. mig, eder, ham: meum, vestrum, eius est; mei, vestri, eius officii est.

Paalime at: agglutinare.

Paalyve én noget: aliquid in aliquem ementiri.

Paalæg: a) tributum (direkte); vectigal (indirekte); tungt P.: onus; gjøre P.: tributum imperare, injungere; b) give én det P. at: alicui præscribere ut; c) forhøje ved P.: augere. — Paalægge at: 1) *egt.*: imponere; 2) *ovf.*; p. én noget: alicui aliquid imperare (f. E. at levere Gidsler, stille Hestfolk: obsides, equites; *alm.* ut); aliquem jubere aliquid facere; p. én en Mulkt: multam alicui irrogare; p. én Straf: poenam alicui injungere *el.* irrogare; p. én en Byrde: onus alicui injungere, imponere. — Paalæggelse: irrogatio (af en Mulkt), el. ved Verbet.

Paalæsse at: onerare; p. en Vogn med noget: plaustro aliquid imponere *el.* ingerere.

Paaminde at: monere, admonere (aliquem aliquid, alicuius rei, de); p. én om noget glemt: aliquid in memoriam alicui revocare. — Paamindelse: monitus, admonitio; uden min P.: me non monente; efter P.: admonitus; efter min P.: me monente. — Paaminder en: monitor, admonitor.

Paany: se ny.

Paanøde én noget: alicui aliquid ingerere *el.* obtrudere.

Paapasselig, paapassende: diligens, attentus. — Paapassenhed: diligentia, vigilantia, cura; med P.: diligenter, attente.

Paapege at: demonstrare, indicare.

Paarøre at: attinere (aliquid). — Paarørende: propinquus, cognatus.

Paase at: curam gerere (rei alicuius); p. éns Bedste: alicui consulere.

Paasejle at: navem impingere in; om Skibet: offendere (f. E. en Klippe: scopulum, in scopulo); impingi in; Skibene paasejle hinanden: naves inter se collidunt. — Paasejling: udtrs. ved Verbet.

Paasige én noget: aliquem alicuius rei incusare; aliquid in aliquem conferre; alicui aliquid tribuere.

Paaske: pascha; festum paschale (*sen.*).

Paaskjænke at: infundere.

Paaskjønne at: agnoscere (aliquid); memorem se præstare (alicuius rei); *abs.*: gratum se præstare; p. i Gjerning: gratiam referre (alicui pro re aliqua). — Paaskjønnelse: a) i Sind: animus memor, gratus; b) i Gjerning: gratia relata.

Paaskrift: inscriptio, titulus (især paa en Støtte, Sten). — Paaskrive at: inscribere.

Paaskud: caussa; species; prætextum (især *sen.*); bruge til P.: prætendere, prætexere (caussam); causari; tjene til P.: in speciem assumi; under P. af: simulatione *el.* per caussam *el.* speciem alicuius rei; nomine alicuius rei; under det P.: ea specie, eo nomine; til, som P.: in speciem, dicis caussa.

Paaskynde at: accelererare, maturare. — Paaskyndelse: udtrs. ved Verbet.

Paasmøre at: illinere.

Paastaa at: 1) om Forsikring: affirmare, contendere; om en Filosof ogsaa: sumere, velle, tenere; hermed vil jeg ikke p.: non quo contendam; hoc quum dico non contendo idem; p. det modsatte: alia omnia *el.* omnia contraria probare; 2) om Paastand paa: contendere, postulare; p. sin Ret: jus premere. — Paastaaelig, paastaaende: obstinatus, pertinax; qui obstinate sententiam suam defendit *el.* tuetur. — Paastaaelighed: pertinacia (in sententia sua tuenda). — Paastand: 1) P. paa: postulatio; at gjøre P. paa: postulare; 2) om Anskuelse: opinio, dictum; Stoikerne opstille den P.: Stoici contendunt; Stoicis placet; smlg. paastaa 1.

Paastrø at: inspergere.

Paastænke at: aspergere, inspergere (alicui aliquid). — Paastænkning: udtrs. ved Verbet.

Paasy at: assuere.

Paasyn: conspectus; i éns P.: in oculis *el.* conspectu alicuius; i alles P.: coram omnibus; omnium in conspectu; intuentibus omnibus; i mit P.: inspectante me.

Paasætte at: imponere; p. Ild: ignem ædibus subjicere; p. sig Kronen: diadema sumere. — Paasættelse: udtrs. ved Verbet.

Paatage sig: 1) en Skikkelse og lgd.: speciem, personam alicuius sumere; p. sig en fornem Mine: vultus superbos sumere; 2) p. sig et Arbejde og lgd.: suscipere; recipere (efter Anmodning); redimere (en Entreprise); p. sig et Ansvar for noget: aliquid in se recipere, f. E. jeg p. mig A. for at han vil være: in me recipio eum fore; p. sig et Hverv for Betaling: conducere. — Paatagen (modsat naturlig): simulatus, fictus.

Paatale at: queri (aliquid), querimoniam habere (de aliqua re); postulare (sin Ret); expostulare (cum aliquo de re aliqua *el.* rem). — Paatale en: querimonia.

Paategne at: inscribere. — Paategnelse: inscriptio.

Paatrykke at: imprimere; p. et Stempel: signare.

Paatrænge at: 1) *trans.*; p. én noget: alicui aliquid ingerere *el.* obtrudere; 2) *reflex.*: se obtrudere, se offerre (om Overbevisning, Tanker), alicui nolenti, invito. — Paatrængende: molestus, importunus (om Personer); en p. Nødvendighed: summa necessitas. — Paatrængenhed: molestia, importunitas.

Paatvinge én noget: alicui aliquid ingerere *el.* obtrudere.

Paatvivle at; det er ikke at p.: dubium esse nequit; det paatvivles: ambigitur.

Paatænke at: in animo habere; meditari; dette Værk har længe været paatænkt af mig: diu est ex quo meditatus sum hoc opus perficere.

Paavirke én: a) om en Person: auctoritate multum apud aliquem valere *el.* posse; b) om Ting: aliquem afficere (forbundet med Adv.); vim in aliquem exercere; paavirkes af noget: re aliqua moveri; som ikke lader sig p.: immobilis, af Bønner: inexorabilis; en Karakter, som let lader sig p.: ingenium molle, mobile (modsat durum). — Paavirkning: vis; modtage P.: affici, commoveri; øve P.: afficere, vim exercere; P. af Kulde, Varme: appulsus frigoris, caloris.

Paavise at: monstrare, ostendere. — Paavisning: monstratio, el. ved Verbet.

Paaøse at: infundere. — Paaøsning: udtrs. ved Verbet.

Padde en: bufo.

Pagt: pactum, conventum, foedus; slutte en P.: pacisci, pactionem facere, foedus icere *el.* facere; holde en P.: convento stare.

Pak: fæx populi, colluvies hominum. — Pakfuld: confertus; differ-

tus (især af Mennesker). — Pakhus: horreum; apotheca (*sen.*). — Pakke at: 1) *trans.*: a) p. ind: componere aliquid, colligere (in fasciculos); *abs.*: vasa colligere, sarcinas colligere (om Soldater); b) p. tæt sammen: stipare; p. fuld: implere; c) p. ud: promere; 2) *reflex.*: a) p. sig ind: vestibus se involvere; b) *abs.*: foras se proripere; facessere; pak dig: apage, hinc facesse! pak dig fra Byen: facesse ex urbe! — Pakke en: fascis, fasciculus, sarcina. — Pakning: udtrs. ved Verbet. — Paksadel: clitellæ; *Adj.*: clitellarius (som hører til en P.).

Palads: palatium, regia.

Palisade: vallus, cervus (i Krigssproget); en Samling el. Befæstning af P.: vallum; cippus (= Palisadeværk). — Palisadere at: vallo munire.

Palme en: palma; som har vundet mange P.: multarum palmarum; som fortjener P.: palmaris; som har Skikkelse af en P.: palmatus (ogsaa smykket med Palmegrene); rig paa P.: palmosus. — Palmeskov: palmetum.

Pande en: 1) som Legemsdel: frons; rynke P.: frontem contrahere *el.* adducere; glatte P.: frontem explicare; det er skrevet paa hans P.: inscriptum est in fronte eius; 2) P. til Kul, Røgelse: batillum; til at stege i: sartago, patina. — Pandebaand: redimiculum; frontalia (Pl., Pandesmykke for Heste). — Pandekage: laganum.

Pandser: lorica. — Pandserklædt: loricatus, lorica indutus.

Panisk Skræk: vanus terror.

Pant: pignus; give til P.: pignori dare *el.* opponere; tage P.: pignerari, pignus accipere; anbetroet P.: fiducia; et forfaldet P.: fiducia commissa; sælge P. ved Auktion: pignora cædere. — Pante ud: pignora capere. — Pantesag: fiducia. — Pantsætte at: pignerare; pignori dare; obligare. — Panttager en: pignerator.

Panter: panthera; Hanpanter: pardus; Hunpanter: pardalis.

Papegøje: psittacus. — Papegøjefisk: scarus.

Papir: charta; af P.: chartaceus; bringe paa Papiret: perscribere, literis mandare; bruge Papiret: de scripto dicere (modsat sine scripto dicere); Papirer (Dokumenter): literæ; tabulæ (offentlige); ubrugeligt P.: charta inepta; P. af stort Format: macrocolum.

Par: 1) *egt.*: par (f.E. columbarum: Duer); duo; et P. Ægtefolk: conjuges; et Par (som hører sammen): bini, f. E. et P. Oxer: binæ boves; 2) om et ubestemt Antal: aliquot, pauci, unus et alter. — Parre at; 1) *trans.*: copulare, jungere; comparare (især til Kamp); 2) *reflex.*: coire (om Dyr). — Parring: coitus.

Papyrusplanten: papyrus, papyrum.

Paradis: sedes beatorum; paradisus (*sen.*); *ovf.*: locus amoenissimus. — Paradisisk: beatissimus, amoenissimus.

Paradox: 1) *Subst.*: sententia mira; paradoxum (*sen.*); 2) *Adj.*: mirus; paradoxus (*sen.*).

Parallel: pari tractu.

Pardon: impunitas, venia; kæmpe uden P.: sine missione pugnare.

Parenthes: interclusio, interjectio (*sen.*).

Park: 1) som Lystskov: nemus; 2) som Vandbassin: lacus; piscina (Fiskepark).

Parlementær: caduceator, orator.

Parole: tessera; som modtager P.: tesserarius.

Part: pars; pars rata (i et bestemt Forhold); jeg for min P.: equidem; have P. i noget: participem esse alicuius rei; den ene P. (i en Proces): alter; adversarius. — Parti: 1) pars (Sing. og Pl.); caussa (især det P., man forfægter); factio (politisk); disciplina (filosofisk); være paa éns P.: a partibus alicuius stare; cum aliquo facere; alicui *el.* caussæ alicuius favere; partes alicuius sequi; tage éns P.: ad caussam alicuius se applicare; som helder til éns P.: ad caussam alicuius inclinatus; ikke høre til noget P.: nullius partis esse, (af to Partier: neutrius partis esse; bringe én paa sit P.: aliquem sibi adjungere

el. ad se traducere, ad suam partem perducere; 2) om Giftermaalsforhold: condicio; stifte et P. (ægteskabeligt): nuptias conciliare; gjøre et godt, slet P.: felici, improspero matrimonio jungi; 3) jeg har endnu ikke taget mit P.: nondum satis constitui. — Partiaand: studium partium. — Partihad: odium partium. — Partigænger: homo factiosus. — Partihøvding: princeps factionis. — Partisk: alterius partis studiosus; at være p.: alteri parti favere, studio partis teneri (ogsaa handle p.); en p. Dommer: judex cupidus. — Partiskhed: alterius partis studium; cupiditas; gjøre noget af P.: studio partium aliquid tribuere. — Partistifter: turbator.

Partikel: particula.

Paryk: capillamentum (*sen.*), galerum.

Pas et: 1) Stedet: fauces, angustiæ; aditus (som fører til et Sted); 2) Dokumentet: syngraphus.

Passage en: 1) transitus (Stedet); 2) fri P.: libera commeandi copia *el.* facultas; 3) her er megen P.: multi homines hoc itinere commeant. — Passager en: viator; peregrinator; navigans *el.* vector (en P. tilsøs).

Passatvinde: etesiæ.

Passe at: I) *trans.*: 1) om Indretning efter ret Maal og Størrelse: aptare, accommodare (rei, ad rem); 2) p. noget: a) om Omsorg for: curam (rei, alicuius) gerere, aliquid curare; b) p. Kvæg og lgd.: pascere, custodire, én, som passer: curator, f. E. Bier: apum; c) p. Tid, Lejlighed: tempus, occasionem observare; p. den rette Tid til noget: tempus *el.* occasionem captare; d) p. det rette Maal, den rette Grændse: modum servare; 3) p. én op: *α*) om en Tjener: alicui ministrare; *β*) i ond Hensigt: alicui insidiari; 4) p. sig selv: rerum suarum esse; pas dig selv: tuas res tibi habeto! II) *intrans.*: 1) om at have det rette Maal, at være rigtig indrettet: aptum, accommodatum esse; quadrare (ogsaa om et Regnskab); Skoen passer: calceus ad pedem convenit *el.* aptat; 2) p. til noget (om Harmoni, Overensstemmelse): cum aliqua re congruere *el.* convenire; congruere *el.* inter se convenire (= p. sammen); ikke p.: discordare, discrepare (cum, inter se); 4) p. paa noget: a) om Opsigt med: *α*) *egt.*: aliquid custodire, servare; *β*) om Opmærksomhedens Henvendelse paa noget: aliquid observare; animum ad aliquid attendere; pas paa: attende! p. paa én: *α*) for at udspejde ham: aliquem speculari, observare; *β*) for at bevogte ham: aliquem custodire; b) om Overensstemmelse med: convenire cum aliqua re; cadere *el.* convenire in aliquem; quadrare in aliquem; II) *reflex.*, *upers.*: udtrs. ved: decere, convenire, *f.* E. det p. sig for en Mand: decet virum; det p. sig for mig at gjøre dette: convenit me hoc facere; det p. sig ikke for dig: te dedecet, te indignum est. — Passende: aptus (paa Grund af ydre Paavirkning, Plan); idoneus (ifølge naturlige Egenskaber el. Omstændigheder); accommodatus (til et bestemt Øjemed, især om Tale); conveniens (rei = som staaer i Harmoni med); decorus *el.* honestus (om det, som passer sig); ofte omkrs. det med: par est, el. udtrs. ved dignus, meritus, f. E. med p. Omhu: qua par est diligentia; en p. Belønning: præmium dignum *el.* meritum; p. Straf: poena merita; p. Fordring: æqua postulatio; indrette paa p. Maade: quadrare; apte instituere; en Person, som p. kan gjøre dette: homo aptus *el.* idoneus, qui illud faciat; det forekommer mig p.: decere *el.* convenire arbitror; placet; p. Beskaffenhed: commoditas; p. Blanding, Forhold: temperatio; blande i p. Forhold: temperare.

Passer en: circinus.

Passere at: 1) *trans.*: transire, transmeare; p. en Flod: fluvium trajicere, transmittere; p. en Vej: viam commeare; 2) *intrans.*: a) om Reise: ire, proficisci; p. forbi: prætervehi; lade én p.: copiam commeandi alicui facere; b) det kan p.: ferendum, tolerandum est; ferri potest; c) p. for noget: haberi, existimari, f. E. for en god Mand: vir bonus; p. for Borger: esse pro cive; d) sligt p. undertiden: talia interdum fiunt, eveniunt.

Passjare at: colloqui; confabulari

cum aliquo. — Passjar; føre en P.: = passjare; det er P.: nil dicis.

Patriot: civis bonus; civis patriæ amans. — Patriotisk: patriæ amans; pius; p. Sindelag: amor patriæ, civium. — Patriotisme: amor patriæ, rei publicæ.

Patron: patronus.

Patte at: mammam sugere; ubera trahere. — Patte en: mamma, uber, papilla (især paa Dyr). — Pattebarn: puer lactens; infans. — Pattebroder: collacteus. — Pattesøster: collactea.

Pavke en: tympanum.

Pavse en: mora; cessatio (i Arbejde); laxamentum (for at hvile ud); pausa (*sen.*); respiratio; gjøre en P.: pausam facere; cessare (ab opere); intermittere (opus).

Peber: piper. — Pebret: piperatus.

Pebersvend: senex cælebs. — Pebersvendeliv: vita cælebs.

Pedant: homo ineptus, putidus. — Pedanteri: ineptiæ. — Pedantisk: ineptus, putidus.

Pege paa: monstrare, demonstrare (aliquid), digitum intendere (ad aliquid); p. Fingre ad én: digito aliquem monstrare. — Pegefinger: digitus index.

Pels: reno; mastruca (af Faareskind); pellis manicata, scortea. — Pelsklædt: pellitus.

Pen (*Adj.*): mundus, nitidus; pene Folk: homines honesti; én, som er kommen af p. Folk: honesto loco natus. — Penhed: mundities, elegantia (i Væsen).

Pen en: calamus; føre i Pennen: literis mandare; perscribere; concipere (et Udkast og lgd.). — Pennestrøg: tractus calami.

Penge: pecunia (som kollektift Begreb); æs *el.* argentum (hvor der tænkes paa Stoffet, Totalværdien); numus (hvor der tænkes paa myntede Penge); rede P.: numeratum; pecunia præsens; betale med rede P.: pecunia præsenti solvere, pecuniam repræsentare; ikke have rede P.: numeratum non habere; efterlade, have i rede P.: in numerato relinquere, habere; han har P. udestaaende: pecunia ei est in nominibus; for P.: pretio; kjøbe for mange P.: magno pretio emere; mange P.: grandis pecunia; at have mange P.: divitiis abundare; der er ingen P. mellem Folk: raritas *el.* difficultas est pecuniæ; dette kræver P.: hoc sumptus magnos postulat, sumptuosum est; en Mand, som har P.: homo pecuniosus; som ikke kan betales med P.: pecuniis non venalis; at gjøre noget i P.: pretio aliquid vendere; laane P. ud paa Rente: pecunias fenerari *el.* fenori dare; laane P. imod Renter: pecunias fenore accipere; P. som staa fast i en Ejendom: pecunia prædio fundata; anbringe P.: pecuniam occupare; stille P. til éns Disposition: pecunias alicui exponere; hvad skal jeg med P., hvis: quo mihi pecunias si. — Pengebeløb: pecunia. — Pengebidrag: collecta, stips; symbola (til et fælles Maaltid). — Pengebøde: multa. — Pengeforholdene: ratio pecuniarum. — Pengeforlegenhed: difficultas numaria. — Pengeforvalter: dispensator. — Pengegjerrig: avarus. — Pengegjerrighed: avaritia. — Pengegridsk: avidus pecuniæ. — Pengegridskhed: aviditas pecuniæ. — Pengehandler: argentarius. — Pengekasse: arca. — Pengekat: zona. — Pengekurs: numus, f. E. P. er ustadig: numus jactatur. — Pengelaan: versura (især for at betale en anden Kreditor); pecunia mutua sumpta; gjøre et P.: versuram facere; pecuniam mutuam sumere, smlg. Laan. — Pengemand: homo pecuniosus, numatus. — Pengemangel: inopia *el.* difficultas numaria, argentaria. — Pengepung: crumena, marsupium. — Pengesag: res numaria; lis pecuniaria (for Retten). — Pengesnyder: circumscriptor; defraudator. — Pengesorger: difficultas domestica *el.* rei familiaris. — Pengestolt: divitiis elatus. — Pengestykke: numus. — Pengesum: pecunia. — Pengetaske: sacciperium. — Pengetrang: raritas *el.* difficultas pecuniæ (*alm.*); at være i P.: difficultate domestica premi. — Pengetørst: sitis argenti; fames auri. — Pengevin-

ding: lucrum. — Pengeværdi: pretium. — Pengevæsen: res numaria *el.* pecuniaria.

Pensel: penicillus. — Penselstrøg: tractus penicilli.

Pergament: membrana; *Adj.*: membranaceus.

Periferi: extremitas.

Periode: 1) i Tid: temporis spatium; tempus; 2) i Tale, Stil: verborum ambitus *el.* circuitus; periodus; comprehensio *el.* complexio verborum. — Periodisk: 1) certo tempore recurrens; p. Tilbagevenden: conversio; 2) ordne p.: verborum ambitu comprehendere, concludere; verba continuare; Sætningen er smuk p.: comprehensio verborum numerose cadit.

Perle en: margarita; gemma og bacca (digt., deraf baccatus: med Perler). — Perlemuslinger: conchæ unionum.

Perpendikel: perpendiculum (*sen.*). — Perpendikulær: directus ad perpendiculum.

Perse at: exprimere (succum), premere. — Perse en: prelum. — Persekar: dolium. — Persning: udtrs. ved Verbet.

Persille: apium.

Person: persona (i et Skuespil, i en Rolle el. i et Forhold, hvori én optræder); homo (*alm.*); caput (hvor der blot tages Hensyn til Tallet); en fyrstelig P.: rex, princeps; kjende én af P.: specie aliquem novisse; mange P.: multi (homines); en P.: aliquis, quidam, homo; jeg for min P.: equidem; han for sin P.: is quidem; uden Persons Anseelse: sine gratia et studio; forestille éns P.: personam alicuius sustinere; i egen P.: coram; ipse; en skadelig, fordærvelig P.: pestis. — Personlig: proprius; ipse (ipsius), f. E. p. Nærværelse: ipsius præsentia; have p. Had til én: suo nomine aliquem odisse; give p. Møde: ipsum *el.* coram adesse; tale p. med én: præsentem cum aliquo colloqui; p. tapper: manu fortis; afgjøre noget p. med én: coram aliquid cum aliquo agere; han henvendte sig p. til Kongen: regem ipsum adiit (ogsaa: ipse regem adiit). — Personlighed: 1) ingenium, natura; 2) Personligheder (imod én): contumeliæ; sige én P.: contumeliis in aliquem invehi. — Personsanseelse: studium (partium).

Pest: pestilentia (*egt.*); pestis (*ovf.*); befængt med P.: pestilens. — Pestbringende: pestilens; pestifer.

Ph: de med disse Bogstaver begyndende Ord se F.

Pibe at: sibilare (med Munden); tibia canere (paa en Pibe); p. én ud: aliquem sibilare; pibende: stridens, sibilus; Vinden p.: ventus stridit. — Pibe en: tibia; fistula (Rørpibe); stikke P. ind: cedere; se cohibere; dandse efter éns P.: se totum ad nutum alicuius fingere; morem alicui gerere; P. fik en anden Lyd: res mutata est. — Piben: sibilus; stridor (om Vinden). — Piber en: fistulator; tibicen, el. ved Verbet.

Pidsk: flagellum, flagrum; lorum; smelde med en P.: insonare flagello; holde én under P.: severa disciplina aliquem habere; aliquem castigare. — Pidske at: flagellare; flagellis cædere; verberare; virgis cædere (især Forbrydere). — Pidsken, Pidskning: flagellatio, el. udtrs. ved verbera (*Pl.* Pidskeslag), f. E. holde én under Pidsken: coercere aliquem verberibus; én, som fortjener Pidskeslag: verbero.

Pig: aculeus, spiculum; paa Pindsvin og andre Dyr: spina. — Pigget: aculeatus, lupatus. — Pigkjep: stimulus. — Pigvar: rhombus.

Pige en: 1) Tjenestepige: ancilla, famula; 2) *alm.*: virgo; lille P.: puella. — Pigebarn: puella. — De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af Subst.

Pil: 1) Træet: salix; af P.: saligneus *el.* salignus; flettet af P.: vimineus; 2) Vaabnet: sagitta; skyde med P.: sagittas mittere, conjicere, (*sen.*) sagittare; som skyder med P.: sagittarius. — Pilekogger: pharetra; med P.: pharetratus. — Pilekrat: salictum. — Pileod: cuspis, spiculum (Pilespids). — Pileskaft: arundo. — Pileskud: jactus sagittæ (*alm.*); ictus sagittæ (som træffer). — Piletræ: = Pil 1. — Pilsnar: rapidus.

Pille en: 1) til Prydelse el. Støtte:

columna (især til Prydelse); pila *el.* statumen (til Støtte); columen (*ovf.*); 2) som lille Kugle: pilula; pastillus (for at give Vellugt). — Pillerum: intercolumnium.

Pille at: carpere; p. bort: carptim auferre; p. op: carptim colligere.

Pimpsten: pumex; af P.: pumiceus; glattet med P.: pumice levigatus; pumicatus (*sen.*); glatte med P.: pumice terere.

Pind: talea; tæda (Fyrrepind); radius (Ridsepind). — Pindsvin: ericius; echinus (især Søpindsvin).

Pine at; *egt.*: cruciare, excruciare; torquere; *ovf.*: vexare, angere *el.* cruciare (Sindet); p. og plage: pungere et vexare; p. frem: extorquere; p. én tildøde: cruciatum aliquem necare. — Pine en: cruciatus, tormentum (legemlig og aandelig); volde P.: cruciare. — Pinebænk: equuleus (i Form af en Træhest); fidiculæ (af Strikker og Snore); tormentum; lægge én paa P.: in equuleo aliquem distendere; spænde én paa P.: aliquem torquere. — Pinested: carnificina. — Pinlig: dolorosus, udtrs. oftest ved Verbet, denne Frygt er mig p.: hic metus me vexat, cruciat; holde p. Forhør over én: de aliquo quæstionem habere. — Pinsel: tormentum, cruciatus; dø under P.: in tormentis mori.

Pintse: pentecoste.

Pippe at: 1) *egt.*: pipilare; pipire; 2) p. frem (om Planter og lgd.): provenire, apparere. — Pippen: pipulum.

Pirre at (*ovf.*): irritare, incitare. — Pirrelig: irritabilis; morosus. — Pirrelighed: animus irritabilis; morositas. — Pirren, Pirring: irritatio. — Pirringsmiddel: irritamentum.

Pjalt: pannus, *dem.*: panniculus, pannulus. — Pjaltet: pannosus; pannis obsitus (om Personer); p. Tilstand: pannositas; p. Klæder: pannicularia.

Pjat: nugæ, fabulæ. — Pjatte at: blaterare, alucinari.

Plade en: bractea (især Pladeguld); lamina; *ovf.*, slaa én en P. for noget: aliqua re aliquem ferire.

Plads: 1) P. som én el. noget indtager: locus, sedes; flytte en Bygning fra dens P.: ædes sede sua moliri; P. til at sidde paa: sedes, sedile; alle P. ere optagne: omnia sedilia (subsellia) plena sunt; første P. i noget: principatus, f. E. i Værdighed: dignitatis; gjøre P.: a) om dem, der skaffe P.: homines submovere *el.* removere; b) selv gjøre P. for én: decedere alicui (ved at gaa tilside); aliquem sessum recipere (ved at give ham P. imellem sig); Plads!: discedite! tabe Pladsen: vinci; beholde P.: vincere; blive paa P.: cadere; 2) P. til noget: locus; Pladser i Theatret: spectacula, sedilia; kæmpe paa en fordelagtig, ufordelagtig P.: suo, alieno loco pugnare; ikke have P. til: capere non posse; 3) P., hvor én er stillet: status, locus; forlade sin P.: loco cedere, locum deserere; 4) P., hvor noget foregaaer: spatium, locus; P. til Folkeforsamling: comitium; P. til Torv, Marked: forum; indviet P.: templum (især den P., hvor Varsler toges); 5) P. imellem noget: intervallum; 6) aaben, ubebygget P.: area (*alm.*), pomoerium (paa begge Sider af Stadsmurene), vestibulum (foran et Hus mellem Hovedbygningen, Sidebygningerne og Gaden); offentlige Pladse: loca communia; 7) bebygget, beboet P.: urbs, oppidum; 8) P. som beklædes: munus; beklæde en P.: munere fungi; besætte en P.: muneri aliquem præficere. — Pladskommandant: præfectus.

Pladskregn: imber; der faldt P.: magnus coortus est imber; under en stærk P.: maximo imbri.

Plage at: 1) *trans.*: vexare, exagitare; exercere (især med Arbejde); fatigare (især med Bønner, Anmodninger); 2) *reflex.*; p. sig med noget: re *el.* in re aliqua exerceri; plage sig med andres Sorger: alienis malis laborare. — Plage en: incommodum, malum, onus; molestia *el.* miseria (aandelig P.); det er mig en P.: molestissimum mihi est; han er mig en P.: molestus *el.* oneri mihi est; at have sin P. med noget: aliqua re vexari; at have sin P. med én: multum molestiæ in aliquo *el.* alicuius caussa exhaurire. — Plager, Plageaand: vexator, carnifex (*ovf.*); mala crux. — Plageri: vexatio.

Plakat: edictum (som off. Bekjendt-

gjørelse); proscriptio *el.* titulus (paa Ting, der ere tilsalgs); tabula (især Avktionsplakat, ogsaa om Bekjendtgjørelser); opslaa en P.: tabulam figere.

Plan: 1) om et Sted: planities; campus planus; 2) P. til et Foretagende: consilium, ratio; lægge en P.: rationem instituere *el.* inire (rei alicuius); institutum capere (rei alicuius); følge en bestemt P.: certa ratione progredi; have en P. med noget: aliquid sequi; i hvad Plan har du gjort dette: quid secutus hoc fecisti? med denne P. for Øje: hac mente; uden P.: temere; nullo consilio. — Planløs: temerarius; *Adv.*: temere. — Planløshed: temeritas. — Planmæssig: qui consilio, ratione fit *el.* suscipitur; *Adv.*: consilio; certa ratione. — Planere at: æquare.

Planet: stella errans.

Planke en: tabula; belægge med P.: contabulare; Sammenføjning af P.: contabulatio (Plankeværk); et Gulv af P.: tabulatio, tabulatum.

Plante at: serere. — Plante en: herba. — Planteagtig: herbidus. — Plantekundskab: herbaria (*Plin.*). — Planter en: sator. — Planterig: herbosus. — Planteskole: seminarium; plantaria (*Pl.*). — Plantestad: colonia. — Plantning: 1) satio (Handlingen); 2) locus consitus.

Plaster: splenium; medicamen.

Plat: 1) *Adj.* (om Stil, Tale): sordidus; vulgaris; 2) *Adv.*: a) hvor det forstærker et Adj. el. Adv.: omnino; b) at sige sin Mening p. ud: libere sententiam dicere; 3) *Subst.*; P. eller Krone: capita aut navim. — Platfodet: plancus. — Plathed: obscoenitas.

Platantræ: platanus.

Pleje at: 1) *trans.*: a) om Omsorg: curare; fovere (med Venlighed, Ømhed); colere (især Planter); tueri (især Sundhed); p. sin Magelighed: corpus, cutem curare; p. sin Rolighed: quieti se dare; p. Retten: jus exercere; p. sit Embede: munus obire; 2) *intrans.*; om Vane: solere; jeg p.: soleo, consuevi; som det p. at gaa: ut fit, ut solet, ut assolet; 3) *reflex.*: molliter se curare; cutem curare. — Pleje en: cura; curatio; nyde P.: curari, foveri; paatage sig éns P.: aliquem curandum suscipere; give én i P.: aliquem alicui curandum tradere. — Plejedatter: alumna. — Plejefader: altor. — Plejemoder: altrix. — Plejesøn: alumnus.

Plet: 1) macula (*alm.*); labes (dadlende); lentigo (lindseformig P.); nævus (paa Legemet som Modermærke); faa en P.: maculam concipere *el.* suscipere; sætte en P. paa én: maculam *el.* labeculam alicui aspergere; 2) om et Sted: locus. — Plette at: 1) *trans.*: a) *egt.*: maculare; macula (aliquem) aspergere; b) *ovf.*: contaminare; polluere; p. éns Rygte: infamiam alicui aspergere; 2) *intrans.*: maculam relinquere. — Pletfri: sine macula; *ovf.*: integer; a culpa vacuus. — Plettet: maculosus; varius (om Skind og lgd.).

Pligt: officium; opfylde sin P.: officio satisfacere, officium exsequi; svigte sin P.: officium deserere, ab officio discedere, officio deesse; blive P. tro: in officio esse *el.* manere; holde én til hans P.: in officio aliquem continere; det strider imod P.: contra officium est; det er min P.: meum est; dette er Børns P. imod Forældre: hoc liberi parentibus debent. — Pligtarbejde: opera debita (Handlingen); opus debitum. — Pligtforglemmelse: impietas (især ligeoverfor Fædreland og Slægt). — Pligtfølelse: officium. — Pligtig: obstrictus; obligatus; at være p.: debere. — Pligtmæssig: officiosus; debitus (officio); *Adv.*: officio convenienter; han har handlet p.: fecit ut debuit; officio satisfecit. — Pligtmæssighed: convenientia cum officio. — Pligtskyldig: officiosus, debitus. — Pligtstridig: contra officium.

Plire at: nictare. — Pliren: nictus. — Plirøjet: pætus.

Plov: aratrum. — Plovaas: vomis (andre: Plovjern). — Plovfure: sulcus. — Plovmand: arator. — Plovstjert: stiva, buris. — Plovstud: bos arator.

Pludselig: subitus, repentinus; *Adv.*: subito (om en p. Handling af Subjektet); repente (om det uventede).

Pludskindet: bucculentus.

Plukke at: carpere, legere; p. af: decerpere, itu: discerpere, concerpere; p. en Gaas: plumam anseris vellere; anserem depilare (*sen.*). — Plukkemad: minutal. — Plukkevis: carptim. — Plukning: udtrs. ved Verbet.

Plump: 1) om Ting: rudis (især om Arbejde); inhabilis (om hvad der paa Grund af Plumphed ikke er let at haandtere, f. E. et Skib); vastus; 2) om Opførsel, Adfærd: rusticus; stærkere: agrestis, rudis; 3) om Tale: infacetus; pinguis; inconcinnus. — Plumphed: 1) forma rudis, inhabilis, vasta; 2) mores rustici, agrestes; inurbanitas, rusticitas; 3) infacetiæ, el. ved Adj.

Plumre at: turbare, turbidum reddere. — Plumret: turbidus.

Pluralitet: pars maior; plures.

Plyndre at: 1) *trans.*: populari (en By, et Land); diripere (en By, Ejendomme); spoliare (én); vastare (en Egn aldeles); expilare (én, om Røvere); ferre et agere (p. ved at tage Ejendom og bortføre Kvæg og Mennesker); 2) *intrans.*: prædari (in, ex loco aliquo). — Plyndren, Plyndring: populatio, direptio, spoliatio, expilatio, prædatio. — Plyndrende: prædatorius, populabundus. — Plyndrer en: populator, direptor, prædator.

Pløje at: 1) *egt.*: arare, terram aratro invertere; p. op.: exarare; p. om: renovare, iterare (agrum, campum); p. ned: inarare; 2) p. Havet: mare secare; 3) om Snedkere; p. sammen: coagmentare. — Pløjeland: arvum; aratio (især i *Pl.* om de bortforpagtede Statsmarker). — Pløjer en: arator. — Pløjning: 1) aratio; 2) coagmentatio.

Podagra: podagra; dolor pedum. — Podagrist: qui pedum doloribus laborat; podagricus; podagrosus (*kom.*).

Pode at: inserere, immittere. — Podekvist: surculus. — Podning: insitio.

Poesi: poesis, poetica. — Poet: poeta. — Poetisk: poeticus.

Pog: puer. — Pogeskole: ludus literarum *el.* literarius.

Pokal: poculum (maius).

Pokker; gaa P. i Vold: abi in malam rem; abi in malum cruciatum, in malam crucem; for P.: papæ!

Pol: polus; vertex (paa Himlen).

Polere at: polire (*egt.* og *ovf.*); poleret: politus, perpolitus, *ovf.*: excultus (om en Nation), elegans, nitidus. — Polering: udtrs. ved Verbet.

Polisk: tectus, occultus, callidus. — Poliskhed: animus tectus; calliditas.

Politi og de deraf dannede Ord omskr. ved Hjælp af: disciplina, cura publica, cura securitatis publicæ og lgd.

Politik: 1) udtrs. ved Omskr. med res publica, f. E. skrive om P.: de rebus publicis scribere; forstaa sig paa P.: rerum publicarum peritum esse; scientia reipublicæ regendæ excellere; beskæftige sig med P.: in rebus publicis versari; 2) af P.: callido consilio. — Politiker: homo reipublicæ regendæ peritus. — Politisk: politicus; udtrs. oftest ved Subst., f.E. en p. Samtale: sermo de re publica (institutus); p. Forandring: commutatio rerum publicarum; at gjøre p. Forandring: res novare; tænke paa p. Forandring: rebus novis studere.

Polyp: polypus.

Pomp: pompa; magnificentia. — Pompøs: magnificus; dette p. Værk: magnificentia huius operis.

Pompemaskine: antlia.

Poppel: populus; af P.: populeus, populneus.

Populær: 1) popularis; populo gratus *el.* acceptus; meget p.: populo gratus et acceptus; 2) *ovf.*: ad vulgarem sensum accommodatus. — Popularitet: gratia apud (ad) populum; at besidde P.: gratia populi florere.

Porcellæn; af P.: murrhinus, murrheus. — Porcellænskar: vasa murrhina.

Port: porta. — Portner: janitor, ostiarius. — Portnerske: janitrix.

Portechajse en: lectica; sella gestatoria; lade sig bære i P.: gestari. — Portechajsebærer: lecticarius, gestator.

Portion: pars, portio; i smaa Portioner: unciatim.

Portræt: imago; male éns P.: vultus alicuius exprimere.

Porøs: rarus. — Porøsitet: raritas.

Pose en: pera, sacculus; loculi (især til Penge); cucullus (af Papir).

Post: 1) Dørpost, Vinduespost: postis; 2) P. som beklædes: munus, provincia; indbringende P.: munus fructuosum, quæstuosum; beklæde en P.: munere fungi; besætte en P.: muneri aliquem præficere; en ledig P.: munus vacuum; 3) som én staaer paa: a) locus (*alm.*); statio *el.* præsidium (om Soldater); besætte Posterne: præsidia disponere; stationes firmare; drage paa P.: succedere in stationem; være paa P.: in statione esse; inspicere Posterne: vigilias circumire; forlade sin P.: a statione discedere; locum deserere; b) *ovf.*, den P., hvorpaa man er stillet i Livet: statio *el.* status vitæ; man maa være paa sin P. at ikke: circumspiciendum est, ne; 4) at indføre en P. i et Regnskab: aliquid in rationem inducere; opgjøre en P.: rationem conficere. — Postskib: navis tabellaria.

Pot en: svarer omtrent til duo sextarii.

Pote en: pes.

Potte en: olla; urceus (især til Vand, til afdødes Aske); testa (brændt Lerpotte); catinus (til at koge i); matella (især som Natpotte). — Pottemager: figulus; *Adj.*: figulinus, figlinus. — Pottemagerarbejde: figlina. — Pottemageri: figlina. — Pottemagerkar: figlinum. — Pottemagerler: argilla figulina; lutum. — Potteskaar: testa.

Pragt: splendor; magnificentia; lautitia (i den hele huslige Orden); apparatus (i Anordning); fyrstelig P.: splendor regius; at føre stor P.: splendide vivere; kun at leve for Pragten: omnia ad splendorem referre. — Pragtelskende: magnificus. — Pragtfuld: splendidus, magnificus; p. Anordning af noget: apparatio, apparatus rei alicuius. — Pragtlyst: magnificentia. — Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj.

Prakke én noget paa: alicui aliquid obtrudere. — Prakker en: decoctor; homo obæratus.

Praktikus: usu rerum exercitatus; vir peritus. — Praktisk: udtrs. ved Omskr. med vita, f.E. det p. Liv: vitæ usus; af p. Nytte: ad vitæ usum utilis. — Praxis: 1) om Vedtægt: mos, institutum; det er bleven P.: in morem venit; 2) modsat Theori: usus; at kjende noget baade af Theori og P.: et usu et ratione aliquid cognitum habere; P. som haves: usus, exercitatio.

Pral: gloriatio; ostentatio (især om forfængelig Stillen til Skue); jactatio. — Prale at: 1) *abs.*: se jactare; gloriari; 2) p. af noget: aliquid jactare, ostentare; aliqua re gloriari; p. af én: de aliquo gloriari; p. med Besiddelsen af noget: in aliqua re gloriari. — Pralende: jactabundus; gloriosus; *Adv.*: cum jactatione; gloriose, jactanter, jactantius. — Pralhans: homo gloriosus, jactabundus. — Praler en: ostentator, jactator (rei alicuius). — Praleri: = Pral.

Pram: scapha maior. — Pramme at: vehere; p. over: transvehere; p. Varer op ad en Flod: merces fluvio subvehere (modsat: devehere). — Prammand: portitor.

Prange at: 1) om Pragt: splendere (aliqua re); 2) om Handel: nundinari. — Pranger en: mango (især Hestepranger).

Prelle tilbage: resilire, resultare; repercuti (især om en Lyd).

Presse at: 1) premere; p. tæt sammen: stipare; 2) p. Saften ud: succum exprimere; p. Druer: uvas premere, calcare; 3) p. noget ud af én: alicui aliquid extorquere; 4) p. én til Søtjeneste: aliquem in classem cogere; 5) p. paa én: alicui instare. — Presse en: prelum; torcular (Vinpresse).

Prik: punctum; besat med Prikker: ocellatus (især om Terninger); til Punkt og Prikke: accuratissime; holde til Punkt og Prikke: religiose servare *el.* tueri; det har du truffet paa en P.: rem acu tetigisti; jeg véd paa en P.: accurate scio. — Prikke at: punctis notare *el.* variare (mærke med P.); pungere. — Prikken en: punctio. — Prikken (*Adj.*): morosus; irritabilis. — Prikkenhed: morositas; animus irritabilis. — Prikket: punctis notatus; ocellatus.

Prime at: alucinari.

Princip: 1) se Grundsætning; 2) P. for noget: udtrs. ved consilium, f. E.

det højeste P. for et lykkeligt og godt Liv: omnia bene vivendi recteque faciendi consilia.

Prins: filius regis *el.* principis; princeps juventutis (navnlig Kejsertidens Kronprins). — Prinsesse: filia regis *el.* principis; nurus regis *el.* principis (Prinsens Kone).

Pris: 1) give noget til P. for én: aliquid alicui permittere; give én til P. for én: aliquem alicui objicere; give sit Liv, Rygte til P.: projicere vitam, famam; give en By til P. for Soldaterne: urbem militibus diripiendam dare *el.* prædæ esse sinere; give et Skib til P. for Bølgerne: navem fluctibus dare; 2) ved Væddekamp og lgd.: palma, præmium; vinde en P. ved de olympiske Lege: Olympia vincere; 3) P. for Handling: prædicatio (med Hensyn til Yderen), gloria *el.* laus (med Hensyn til Modtageren); at yde P.: laudare, prædicare; at modtage P.: laudari, prædicari; 4) P. paa noget: pretium; annona (paa Korn, Levnetsmidler); P. er høj: magno venditur; annona cara est; at staa i høj P.: magni pretii esse; magno venire, vendi, æstimari; staa i P.: in pretio esse; P. er lav: vili venditur; annona vilis est; P. stiger: pretium augetur; annona ingravescit; P. falder: pretium minuitur; annona laxat; Priserne staa lavt: pretia jacent; hvad er P.: quanti est, constat, emitur? rimelig P.: modicum pretium; urimelig P.: immensum pretium; sætte P. paa: a) *egt.*: pretium merci facere *el.* constituere; b) *ovf.*: magni (aliquem, aliquid) facere *el.* æstimare; multum (alicui, rei alicui) tribuere; c) han satte en P. paa hans Hoved: præmium proposuit, si quis hominem occidisset; 5) at bære Prisen: antecellere; 6) at gjøre Priser: naves capere *el.* intercipere. — Prisbillig: vilis. — Prisbillighed: vilitas. — Prise at: 1) *trans.*: laudare, prædicare; p. højt: laudibus tollere, efferre; p. én lykkelig: beatum aliquem prædicare; 2) *reflex.*; p. sig lykkelig: beatum sibi videri. — Prisdommer: arbiter. — Priselig, prisværdig: dignus qui laudetur, prædicetur; laudabilis, laudandus. — Prisgive én for: aliquem objectare, objicere (rei alicui). — Prisskrift, Pristale: commissio (*sen.*).

Privat: privatus; domesticus. — Privatejendom: res privata; peculium (for én, som ellers ingen Ejendom kan have). — Privatliv: otium. — Privatmand: homo privatus.

Privilegium: jus eximium, singulare; beneficium. — Privilegere at: jus eximium (alicui) dare *el.* concedere; privilegeret: jure eximio *el.* singulari ornatus.

Probere at: se forsøge, prøve.

Procedere at: lege agere, litigare; om en Sagfører: caussam orare. — Procedure en: jure agendi ratio. — Proces: 1) lis, caussa; actio (med Hensyn til Retsforhandlingen); controversia (hvor Striden fremhæves); caussa publica (Kriminalproces); quæstio *el.* rei capitalis judicium (hvor det gjælder Ære el. Liv); periculum (farlig P.); anlægge P.: lege agere, actionem instituere; anlægge P. imod én: aliquem judicio persequi, litem alicui intendere; give én Lov til at anlægge P.: dare alicui actionem, bede om Lov dertil: postulare actionem; indlede en P. for Retten: litem contestari; vinde el. tabe en P.: litem obtinere aut mittere; vinde en P.: (caussa) vincere; tabe en P.: caussa cadere; vinci; skaffe én en P. paa Halsen: litem alicui impingere; have P.: a) som Part: litigare, certare; judicio contendere; den, som har P.: litigator; have mange P.: multis litibus distineri; én, som har mange P.: homo litigiosus; b) om en Sagfører: caussam orare; have mange P.: multum in foro versari, multis caussis adhiberi; som har mange P.: multum in foro versatus; det kommer til P.: res in judicium venit; Sagen er under P.: de re certatur, litigatur; sub judice lis est; 2) Gjenstanden for en P.: lis; at tilegne sig Gjenstanden (om Dommeren): litem in suam rem vertere; at bestemme Gjenstandens Værdi: litem æstimare; 3) *ovf.*; gjøre kort P.: a) med én: celeriter aliquem conficere; b) med noget: breviter re aliqua defungi. — Processyg: litigiosus.

Procent: udtrs. ved Ordenstallet (i Fem. Sing.) til det Tal, som multipli-

ceret med Procentantallet giver hundrede, f.E. ½ P.: ducentesima; 5 P.: vicesima o.s.v., dog: 6 P.: semis (nemlig ½ P. maanedlig); 12 P.: centesimæ (nemlig 1 P. maanedlig); 8⅓ P.: fenus unciarium (nemlig 1/12 af Kapitalen); 75 P.: fenus dodrantarium (¾ af Kapitalen); 5 P. ogsaa: quincunx (nemlig 5/12 P. maanedlig); 4 P.: triens (⅓ P. maanedlig); Renten var stegen fra 4 til 8 P.: fenus ex triente factum erat bessibus (⅔ P. maanedlig).

Procession: pompa; i P.: solemni pompa; holde P.: pompam ducere.

Produkt: fructus; quæ terra gignit.

Profession: quæstus (som Næringsvej); ars; opificium (som Haandværk); drive en P.: artem exercere. — Professionist: opifex.

Professor: professor (*sen.*); være P.: munus publici doctoris sustinere. — Professorat: munus publici doctoris; beklæde et P.: = være Professor.

Profet: vates. — Profetere at: vaticinari, canere. — Profetisk: vaticinus. — Profeti: vaticinatio.

Profit: lucrum, quæstus, emolumentum; compendium (som vindes ved Besparelse); regne til P.: in lucro deputare; gjøre sig en P. af: lucrum facere ex; gjøre sig en P. af offentlige Anliggender: rempublicam quæstui habere. — Profitabel: lucrosus; quæstuosus. — Profitere at: 1) *trans.*: lucrari, lucri facere (aliquid); 2) *intrans.*; p. af: lucrum capere ex.

Program: libellus.

Prokonsul: pro consule; proconsul (mest *sen.*); *Adj.*: proconsularis.

Prokurator: actor caussarum; patronus; causidicus (noget foragtelig).

Prolog: prologus (ogsaa den, der fremsiger en P.).

Pronomen: pronomen.

Prop: cortex; spissamentum (*sen.*). Propfuld: confertus, differtus (især af Mennesker); effertus. — Proppe at: 1) *egt.*: cortice instruere, vincire; 2) *ovf.*: implere, stipare; refercire; proppet med Mad: cibo languidus.

Prosa: oratio soluta, prosa, pedestris. — Prosaisk: solutus, pedestris; prosa oratione scriptus, compositus. — Prosaist: scriptor, auctor.

Prostituere at: 1) *trans.*: a) dedecore (aliquem) obruere: infamiam (alicui) aspergere; b) aliquam prostituere; 2) *reflex.*: infamiam subire; famam abjicere. — Prostitution: dedecus, infamia.

Protest: intercessio. — Protestere at: reclamare (alicui rei); intercedere (rei alicui, især paa Embedsvegne; imod at: quominus); jeg p. ikke imod at: non recuso quin.

Protokol: tabulæ; commentarius (Retsprotokol); undert.: periculum.

Proviant: commeatus; sørge for P.: commeatum providere *el.* prospicere. — Proviantere at: commeatum curare (en By, Hær: urbi, exercitui), commeatum convehere, afferre. — — Proviantering: frumentatio, el. ved Verbet; sørge for P.: commeatum providere. — Proviantvæsen: res frumentaria.

Provins: provincia; *Adj.*: provincialis; gjøre til P.: in provinciæ formam redigere. — Provinsbeboer: provincialis; de øvrige Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af Subst. el. Adj., f. E. Provinsbestyrelse: administratio provincialis *el.* provinciarum.

Provision: cibaria (*Pl.*); daglig P.: diarium; commeatus (= Proviant).

Prunk: magnificentia, jactatio. — Prunke at: se jactare; p. med noget: aliquid ostentare; prunkende: jactabundus, magnificus; p. Ord: verba ornantia; magnificentia verborum. — Prunken: jactatio.

Pruste at: fremere. — Prusten: fremitus.

Pryd: decus, ornamentum; tjene til P.: decori esse. — Pryde at: ornare, exornare; p. Talen: orationem distinguere, figurare (med Billeder og Figurer). — Prydelse: ornatus, ornamentum; til P.: ornatus caussa; tjene til P.: ornamento esse.

Prygl: 1) en P.: fustis; 2) *Pl.*: verbera; faa P.: vapulare; verberari; én, som fortjener P.: verbero; som skal have P.: vapulaturus. — Prygle at: (aliquem) verberare; verbera (alicui) ingerere; fuste (aliquem) cædere; p. én stærkt: aliquem mulcare; p. ihjel: verberibus necare.

Præcis: se nøjagtig.

Prædike at: 1) p. om noget: aliquid crepare; p. for døve Ører: surdis auribus canere; surdo fabulam narrare; 2) i Kirken: in sacris concionari (*sen.*). — Prædiken: concio, oratio in sacris (*sen.*).

Præg: imago, signum; bære P. af noget: aliquid spirare, præ se ferre. — Præge at: 1) p. Mynt og lgd.: signare; 2) præget i Hjertet: animo fixus.

Prægtig: magnificus, splendidus (i det ydre); egregius, eximius (af Beskaffenhed); p. Maaltid: coena lauta; p. Anordning: apparatus; apparatio. Prægtighed: magnificentia; splendor.

Præmie en: præmium; give P.: præmio afficere; en hædrende P.: honor; P. ved Væddeløb og lgd.: palma; vinde P.: palmam accipere; vincere.

Præsident: princeps; præses (*sen.*); quæsitor (Forhørspræsident); at være P.: præsidere (især om Embedsmænd, i Senatet).

Præst: sacerdos (*alm.*), pontifex (Præst som Medlem af det Kollegium, der havde Bestyrelsen af de religiøse Anliggender); flamen (P. for en bestemt Gud); fetialis (som Medlem af det Kollegium, der brugtes ved Afslutning af Forbund og Fred o.s.v.); sacrificulus (Offerpræst). — Præsteembede, Præsteværdighed: sacerdotium; flaminium, pontificatus. — Præstehue: apex. — Præstelig: sacerdotalis, pontificalis, flaminius. — Præsteskab: sacerdotes (*Pl.*). — Præstinde: sacerdos; flaminica (en flamens Kone).

Prætor: prætor, *Adj.*: prætorius (ogsaa: som har været P.); prætor urbanus, peregrinus. — Prætorværdighed, Prætur: prætura.

Prøve at: 1) p. for at erfare, lære at kjende noget: aliquid tentare, examinare; spectare (f.E. Guld ved Ild: aurum in igne); 2) for at gjøre et Forsøg: periclitari, experiri, tentare, conari, f.E. p. Lykken: fortunam periclitari; p. Krigslykken: fortunam belli tentare; p. éns Taalmodighed: patientiam alicuius tentare; p. om der ikke kan opnaaes Fred og lgd.: spem pacis tentare; p. at gjøre sin Ret gjeldende: jus suum experiri; 3) om at gjennemgaa Prøvelser: experiri, perpeti, f.E. han har prøvet megen Sygdom: multas graves valetudines expertus est; han har prøvet meget: multa perpessus est; 4) prøvet: expertus, spectatus; perspectus; én, som har p. meget: homo multa perpessus, qui multa pertulit, fortuna adversa usus. — Prøve en: 1) for at komme til Kundskab om noget: experimentum, tentamen, tentatio; periculum (især i Forbindelse med facere: at gjøre P.; med andre: ex aliis); gjøre P.: experiri (aliquid), periculum (rei alicuius) facere, smlg. prøve; til P.: experiendi caussa; sætte paa P.: tentare, paa farlig P.: in discrimen vocare; staa sin P.: usu probari; anstille en P. med én: aliquem experiri; 2) det, hvoraf man erfarer en Tings, Persons Egenskaber: specimen, documentum, exemplum (ogsaa af Varer); aflægge, give P.: specimen rei alicuius dare; documentum dare; mange P. paa noget: multa signa alicuius rei. — Prøveaar: tirocinium. — Prøvelse: 1) Handlingen at prøve: examen, tentamen, smlg. Prøve; 2) en haard P.: calamitas; at gjennemgaa mange P.: multa perpeti *el.* perferre. — Prøvestykke: specimen; tirocinium, rudimentum; gjøre sit P.: rudimentum ponere *el.* deponere. — Prøvetid: tirocinium. De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst. el. Verbum.

Publikum: udtrs. ved homines, vulgus og lgd., f.E. et talrigt P. var tilstede: multi homines convenerant; komme i P.s Hænder: in manus hominum venire; gjøre P. bekjendt med: in vulgus edere; divulgare; P.s Dom: judicium vulgi; for P.: universis, omnibus (f.E. tilgængelig for P.: omnibus patens); bringe en Sag for P.: rem in medium vocare; vort P.: homines horum temporum; vort P.s Smag: ingenium horum temporum; en Forfatters P.: lectores, fautores; et Theaters P.: spectatores, undertiden udtrs. det ved: scena, f.E. tage Hensyn til P.: scenæ servire.

Pude en: pulvinus, *dem.*: pulvillus

(*alm.*); culcita; cervical (*sen.*, Hovedpude); cubital (en Sofapude).

Puds: 1) som Paafund: jocus; snildt P.: furtum; spille én et P.: alicui imponere (ved at benytte hans Lettroenhed); furtum alicui facere; aliquem ludificare; 2) = Pynt: ornatus, cultus. — Pudse at: 1) svarende til Subst. 1: = spille én et P.; p. én for: aliquem (re aliqua) ferire; 2) om Oppyntning: ornare, curare; p. op: exornare, interpolare; p. af: polire; p. Træer, Hækker: putare; 3) p. én paa én: aliquem alicui immittere. — Pudserlig, pudsig: ridiculus, jocularis. — Pudsekalk: calx tectoria. — Pudsekniv: falx. — Pudsning: 1) Handlingen: exornatio; 2) paa Konstgjenstande: crusta, paa en Væg: opus tectorium.

Puf: ictus, impulsus; give et P.: impellere, trudere. — Puffe at: ferire, impellere, trudere; p. ind: intrudere; p. frem: propellere, protrudere; p. én i Siden: latus fodere alicui.

Puge Penge sammen: quavis ratione rem facere; pecunias corradere.

Pukke paa noget: aliquid exprobrare (især officia sua: pukke paa sine Tjenester); aliquid jactare.

Pukkel: gibba, gibber (*sen.*). — Pukkelrygget: gibber; meget p.: gibberosus.

Puls: pulsus venæ *el.* arteriæ; føle P.: pulsum venarum attingere; venam (alicui) tentare; P. slaaer: venæ micant. — Pulsaare: arteria; aabne P.: arteriam incidere.

Pund: 1) *egt.*: libra; pondo (indekl. Subst. i Nom., Akk., Gen.); som vejer to, tre P.: bilibris, trilibris; to P. i Vægt: binæ libræ ponderis; et halft P.: selibra; 2) *ovf.*: ingenium, ars. — Pundevis: ad libram.

Pung: crumena, loculus, marsupium; Pungen er tom: crumena deficit.

Punkt: 1) *egt.*: punctum; 2) som en bestemt Del, et Afsnit og lgd.: locus (især i Tale, Afhandling); res, caussa; i alle P.: omnibus rebus, locis; fra P. til P.: per singula eundo; 3) Sagen er kommen paa det P.: res eo adducta est; han er kommen paa det P. i Afsindighed: eo dementiæ pervenit; 4) Farens højeste P.: discrimen periculi; det højeste P. af noget: culmen alicuius rei; 5) til P. og Prikke: accuratissime; holde til P. og Prikke: religiose servare *el.* tueri. — Punktere at: 1) om at gjøre Punkter: punctis notare *el.* signare; 2) om at sætte Skilletegn: incidere, distinguere, interpungere. — Punktlig: diligens, accuratus. — Punktlighed: diligentia; med P.: diligenter. — Punktum: punctum; sætte P.: puncto distinguere *el.* incidere. — Punktvis: per singula eundo; membratim; gaa p. igjennem: per singula ire.

Pur: merus (f.E. pure Narrestreger: meræ nugæ); sincerus, integer (om det ublandede).

Purk: puer, pusio.

Purpur: purpura, ostrum. — Purpurbræm: clavus (paa Togaen); med bred, smal P.: laticlavius, angusticlavius. — Purpurdragt: vestis purpurea; purpura. — Purpurfarve: purpura, conchylium. — Purpurfarvet: conchyliatus, el. ved Omskr. — Purpurhandler: purpurarius. — Purpurklædt: purpuratus. — Purpurrød: purpureus. — Purpursnekke: murex. — Purpurstribe (paa Tunikaen): clavus; Tunika med bred, smal P.: tunica laticlavia, angusticlavia.

Purre (Planten): porrum.

Pusling: homullus, homunculus, pusio.

Pust: flatus, flamen. — Puste at: 1) *egt.*: flare; p. paa: afflare; p. op: inflare; p. et Lys ud: lumen flando exstinguere; 2) om en Hest, et Menneske: anhelare; ilia ducere; jeg kommer til at p.: anhelitus mihi moventur; 3) *ovf.* om Hvile: respirare. — Pusten: anhelitus. — Puster en: follis. — Pusterum: laxamentum; at tage sig P.: opus intermittere, ab opere cessare.

Putte at: 1) *trans.*: condere; p. ind: ingerere; 2) *reflex.*: se abdere.

Pynt: 1) om Stedet: a) som rager ud: ligula; promontorium (bjergrig); b) som rager op: culmen, apex; c) den yderste P. af noget: ora, margo; 2) om hvad der pynter: ornatus, cultus. — Pynte at: ornare; comere (p.

Haaret); *ovf.*: polire, perpolire; p. Talen med Billeder: orationem figurare. — Pyntejomfru: ornatrix. — Pyntelig: ornatus, comptus, mundus. — Pyntelighed: munditiæ.

Pyramide: pyramis.

Pyt (Vandpyt): lama, lacuna.

Pægel (flydende Sager): udtrs. ved duodecima pars congii; sex cyathi.

Pæl: palus (tynd, slank); stipes (tyk, stærk); sudes (mindre P.); asser (tyk, lang); sublica (Bropæl); vallus (Palisadepæl); statumen (Støttepæl); adminiculum (især Rankepæl). — Pælebro: pons sublicius. — Pæleorm: teredo.

Pære en: pirum. — Pæretræ: pirus.

Pøbel: infima plebs; vulgus. — Pøbelagtig: sordidus, plebeius, servilis. — Pøbelagtighed: sordes (*Pl.*); illiberalitas.

Pøl: lacuna.

Pølse: hillæ (salte); farcimen (*alm.*); tomaculum og tucetum (særegne Arter). — Pølsemager: fartor. — Pølsesnak: nugæ.

Pønse paa noget: meditari aliquid, moliri aliquid (noget stort); machinari aliquid (noget ondt). — Pønsen: meditatio, el. ved Verbet.

R.

Raa en: 1) Dyret: caprea; 2) paa et Skib: antenna; fastgjøre R.: antennam ad malum destinare. — Raanokke en (Enden af en R.): cornu.

Raa (*Adj.*): 1) modsat tilberedt: crudus; 2) modsat forarbejdet: rudis, non factus; 3) modsat dannet: incultus, agrestis, rudis; 4) om Vejret: ingratus, asper, horridus. — Raahed: asperitas, feritas, el. ved Adj.

Raab: clamor; vociferatio; conclamatio (af flere); convicium (blandet R., misbilligende R.); opløfte et R.: clamorem tollere; ile én til Hjælp paa hans R.: clamanti alicui succurrere. — Raabe at: clamare, vociferari; conclamare (paa én Gang); r. paa én: aliquem clamare; r. til én: alicui inclamare (f. E. at han skal komme til Hjælp: ut opem ferat); r. sammen: clamore convocare; r. efter én: clamore aliquem prosequi; r. op: a) Navne: citare; b) om en Avktionsholder: pronuntiare (rem in venundando); r. om Hjælp: fidem, auxilium alicuius implorare; den ene r. i Munden paa den anden: alter alteri obstrepit.

Raad: 1) som gives: consilium; auctoritas (vægtigt R.); man fulgte hans R.: auctoritas eius valuit; jeg følger hans R. endnu efter hans Død: auctoritas eius mihi vivit; efter éns R.: de *el.* ex consilio alicuius; aliquo auctore; efter de tilstedeværendes R.: auctoribus qui aderant; spørge én til R.: consilium ab aliquo petere, aliquem consulere; hjælpe én baade med R. og Daad: et re et consilio aliquem juvare; give R.: a) *alm.*: dare consilium; suadere; give gode, slette R.: bene, male suadere; lad være at give R.: noli suadere; b) i Retssproget: (alicui) cavere; 2) R. for noget: auxilium alicuius rei; R. imod noget: remedium alicuius rei; jeg véd intet andet R. end: nihil relinquitur, opinor, nisi; der er intet R. (til Frelse): nulla via salutis invenitur; jeg véd et R.: viam consilii inveni; som véd R.: consilio promptus; som ikke véd R.: consilii inops; nu ere gode R. dyre: lupum auribus teneo (*ordspr.*); 3) holde R.: consultare, consilia conferre; tage én paa R.: aliquem in consilium adhibere *el.* assumere, admittere; lægge R. op: capita conferre (om flere); consilia inire; lægge R. op imod én: insidias alicui struere; 4) R. som Forsamling: consilium, i Krig: consilium militare *el.* castrense; prætorium; i Rom: senatus, patres; i Byerne: decuriones; komme i Raadet: in senatum venire (ogsaa: optages i Raadet); Raadet samles: senatus cogitur, skilles ad: dimittitur; give Ad-

gang til Raadet (Avdiens): senatum dare; Medlem af Raadet: senator, decurio, consiliarius; vælge til Medlem af Raadet: in senatum legere; 5) Raad til noget: facultas; jeg har ikke R. til saadanne Udgifter: non est mihi facultas talium sumptuum; at have gode R.: sumptus facile tolerare; 6) holde til Raade: parcere (med: rei), modum (in aliqua re) non excedere; som holder til R.: attentus, tenax. — Raade at: 1) *egt.*: consilium dare; alicui auctorem esse (rei alicuius); alicui aliquid suadere (*el.* ut); r. til Fred, Krig, en Lov: pacem, bellum, legem suadere; r. fra Fred o.s.v.: pacem dissuadere; hvad r. du: quid consilii das? 2) r. over: imperare (alicui); dominari in; dette r. du ikke over: hoc in potestate tua non est; du har intet over mig at r.: ne sis patruus mihi; dette r. han over: hoc in manu *el.* potestate eius est; 3) r. for noget: aliquid regere, moderari; dette r. jeg ikke for: hoc in manu *el.* potestate mea non est; 4) lade én r.: rem alicui permittere; han sagde, at han vilde lade ham r.: dixit se fore in potestate eius; 5) r. Bod paa: mederi (rei alicui); occurrere (rei); levare (især en Mangel); 6) r. en Drøm: somnium interpretari. — Raadelig: ex re; utilis; det er r.: ex re est; expedit; dette holder jeg for raadeligst: hoc magis probo. — Raaderum: arbitrium. — Raadføre sig med én: aliquem consulere; consilio alicuius uti; efter at han havde r. sig med ham: consilio cum eo communicato. — Raadførsel: consultatio. — Raadgivende: consiliarius. — Raadgiver en: consilii auctor; consiliarius (ifølge Stilling); at være R.: rem consilio regere; at være éns R.: aliquem consilio regere. — Raadhus: curia, sedes publici consilii. — Raadig over noget: dominus, arbiter, compos rei alicuius, r. over sig selv: sui juris *el.* arbitrii; in sua potestate. — Raadighed: arbitrium; potestas (grundet paa lovlig Ret); give én R. over: potestatem *el.* auctoritatem alicuius rei alicui permittere; stille sig under éns R.: dare se in arbitrium alicuius; staa under éns R.: esse in potestate alicuius; sub imperio et dicione alicuius esse; bringe under sin R.: suæ dicionis facere; tiltage sig R. over: arbitrium alicuius rei sibi sumere; jeg har til min R.: potestas mihi est (alicuius rei). — Raadsforsamling: se Raad 4; regelmæssig R.: legitimus senatus, extraordinær: indictus; der holdes R.: senatus est, habetur. — Raadsherre: senator, decurio; smlg. Raad 4; blive R.: in senatum legi; *Adj.*: senatorius. — Raadslaa at: deliberare (rem, de re), consultare (aliquid, de re aliqua), consulere; r. om det almindelige Bedste: in commune consultare *el.* consulere; r. med én: cum aliquo consiliari *el.* consilia conferre; som om der endnu kan raadslaaes: quasi consilii res sit. — Raadslagning: consultatio, deliberatio, consilium; holde R. med én: consilia cum aliquo conferre; blive Gjenstand for R.: in consultationem venire; gjøre til Gjenstand for R.: in consilium ferre; dette kræver længere R.: hoc maioris consilii est; skride til R.: in consilium ire; lade skride til R.: in consilium mittere. — Raadslutning: consultum, decretum. — Raadsnar: ad consilia (capienda) celer; consilio promptus. — Raadsnarhed: celeritas consilii. — Raadspørge at: (aliquem) consulere. — Raadspørgen: consultatio. — Raadspørger: qui consulit; consultor (især i en Retssag). — Raadvild: consilii inops, trepidus; at løbe r. omkring: trepidare (consiliis); jeg er r.: consilium mihi deest. — Raadvildhed: consilii inopia, trepidatio; i sin R.: consilii inops.

Raadden: puter, putidus, putridus; corruptus *el.* vitiosus (om Mad, Kjød og lgd.); at være r.: putere. — Raaddenhed: putror. — Raadne at: computrescere; begynde at r.: putescere; bringe til at r.: putrefacere.

Race en: genus; natio (kun om Dyr); blandet R.: genus confusum.

Rad: ordo (især Træer, Bænke i Theatret og lgd.); series (mere som Rækkefølge, findes ikke i Gen., Dat. og Plur.); i R.: ordine, deinceps (baade om Rum, Tid og Følge); tre Dage i R.: tres dies continui; sætte paa R.: in ordinem, seriem dirigere; gaa efter

R.: in orbem ire; Raden er til mig: jam meæ partes sunt. — Radvis: ordine, per ordines.

Radbrække at: 1) *egt.*: (membra alicuius) rota contundere; 2) *ovf.*; r. et Sprog: male barbare loqui (f.E. Latine). — Radbrækning: udtrs. ved Verbet).

Radis: raphanus; radix.

Rage at: 1) med en Kniv: radere (f. E. Hoved, Skæg: caput, barbam); lade sig r.: radi, tonderi; r. af: abradere; 2) r. frem: a) *trans.*: eruere; b) *intrans.*: prominere; eminere (i Vejret); 3) r. i Klammeri: rixam *el.* jurgium nectere (om Ophavsmanden); rixari; 4) hvad r. dette dig: quid tibi hic negotii est? — Rage en (Redskabet): rutabulum. — Ragekniv: culter tonsorius; novacula. — Rageri: scruta (*Pl.*).

Rajgræs: carex; et med R. bevoxet Sted: carectum.

Ram: 1) af Smag: rancidus; 2) af Lugt: ingratus; foetidus.

Ramme (*Adj.*); det er mit r. Alvor: hoc serio dictum puta.

Ramme at: 1) *egt.*: ferire, percutere; at blive r. af Lynet: de coelo, ictu fulminis percuti; tangi; ikke r.: aberrare a; 2) du har ramt det paa en Prik: rem acu tetigisti; 3) en Ulykke har ramt ham: incidit in calamitatem; Slaget ramte ham haardt: graviter afflictus est (ea re); hic dolor vehementer eum afflixit; 4) at r. ned: fistuca adigere; fistucare. — Rambuk: fistuca.

Ramme en: ambitus; limbus (*sjeld.*); margo.

Ramse op: recitare, reddere (en Lektie), enumerare (Navne).

Ran: raptus, rapina; begaa R.: rapere. — Rane at; r. noget: aliquid rapere; r. noget fra én: vi alicui aliquid eripere; aliquem aliqua re spoliare. — Ransmand: raptor (alicuius rei); prædo.

Rand: margo; ora (f.E. af et Skjold: clipei, af et Glas: poculi, af en Afgrund: barathri); crepido (ophøjet); med takket R. (om en Mynt): serratus. — Randglose: vox in margine scripta.

Randsel: mantica, pera.

Rang: locus, ordo; høj R.: dignitas; højeste R.: summus dignitatis gradus; amplissima dignitas; en Mand af høj R.: vir amplus; indtage den første R.: principem locum tenere; indrømme én første R.: priores partes alicui tribuere; naa den højeste R.: ad amplissimam dignitatem pervenire; faa en højere R.: ampliore dignitate ornari; en Taler af første, anden R.: qui principem, secundum in eloquentia locum obtinet; gjøre én R. stridig: de loco cum aliquo contendere; efter R.: ut quisque est honoratior; dignitatis ordine. — Rangfølge: ordo; gradus dignitatis. — Rangstrid: contentio de loco. — Rangsyge: mala ambitio.

Rangle en: crepitaculum; crepundia (*Pl.*). — Ranglebjelde: tintinnabulum (crepitaculi).

Rank: procerus; erectus. — Rankhed: proceritas.

Ranke at: religare. — Ranke en: vitis (Vinranke). — Rankepæl: adminiculum.

Ransage at: perscrutari (*egt.* og *ovf.*); scrutari, rimari. — Ransagelse: perscrutatio.

Rap: celer; promptus (især til noget). — Rapfodet: pedibus promptus. — Raptunget: lingua promptus.

Rapse at: furari; clam *el.* furtim auferre. — Rapsen: furtum.

Rar: 1) om hvad der sjelden forekommer: rarus; 2) rosende: amabilis, jucundus. — Raritet: res rara.

Rase at: furere, insanire; sævire (om en Lidenskab, Storm, Havet; imod én: in aliquem); har raset ud: desiit sævire, furere. — Rasende: furens, furiosus; insanus (om en Lidenskab, Vrede og lgd., ogsaa om Foretagender, Udgifter); furibundus (af Vrede); at blive r.: a) *egt.*: in insaniam incidere; b) *ovf.*: ira exasperari; at være r.: furere, insanire; at gjøre én r.: a) *egt.*: furorem alicui injicere; ad insaniam aliquem adigere; b) aliquem exasperare (af Vrede); en r. Storm: horrida tempestas; r. som han var: ut erat furiosus. — Raseri: furor (især om rasende Lidenskab); amentia (om rasende Adfærd, lidenskabelig

Sindsstemning); insania (om R., der ytrer sig i afsindig Overdrivelse, Bestræbelse, f. E. attraa til R.: ad insaniam concupiscere).

Rask: 1) i Bevægelse: celer, agilis, promptus (f. E. r. tilfods: pedibus promptus); en r. Soldat: miles strenuus; en r. Sømand: nauta impiger; 2) en r. Daad: strenue factum; 3) om Helbredstilstand: sanus; at være r.: valere; ikke være rigtig r.: minus valere.

Rasle at: strepere (om den stærkere Lyd, f.E. med en Lænke); crepare. — Raslen: strepitus, crepitus.

Rast: quies, requies; holde R.: quiescere; ab opere cessare; subsistere (undervejs); ikke have, unde sig R. eller Ro: non posse quiescere aut consistere. — Rastdag: dies ad quietem datus; holde R.: quiescere; subsistere (paa Rejse). — Rastløs: 1) om Personer: inquietus; qui semper aliquid agit; 2) om Ting; r. Arbejde: labor assiduus; at være i r. Bevægelse: semper, assidue moveri. — Rastløshed: sedulitas; assiduitas.

Ratificere at: ratum esse jubere; auctoritate sua confirmare. — Ratifikation: confirmatio, el. udtrs. ved Hjælp af Verbet.

Rav: electrum; sucinum.

Rave at: titubare, male se sustinere (om en drukken); vacillare (om en Bygning). — Raven: titubatio.

Ravn: corvus; corax; *Adj.*: corvinus; han stjæler som en R.: nihil illo est rapacius; skrige som en R.: crociare.

Realisere at: a) ad rem *el.* effectum perducere; b) r. sine Ejendomme: bona vendere. — Realitet: veritas; i R.: re vera; tvivle paa R. af noget: rem in dubium vocare; nægte en Tings R.: negare rem esse; bevise en Tings R.: demonstrare *el.* probare rem vere esse.

Reb: funis; restis (tyndt R.). — Rebe Sejl: vela contrahere. — Rebslager: restio.

Rebel med Afledninger: se Oprør.

Recensere at: recensere (en Bog: argumentum libri recensere judiciumque de eo ferre). — Recensent: censor libri. — Recension: censura (libri).

Rekognoscere at: explorare, speculari; lade r.: exploratum (qui explorent, explorarent) mittere; én, som r.: explorator, speculator. — Rekognoscering: exploratio; gaa paa R.: exploratum ire; drage ud paa R.: ad exploranda loca proficisci.

Rekrut: tiro, miles novus; udskrive R. for Hæren: supplementum exercitui scribere. — Rekrutere at: supplere, supplemento explere (exercitum). — Rekrutering: udtrs. ved Verbet. — Rekruteringsmandskab: supplementum.

Red en: statio.

Redde én: servare aliquem, salutem alicui afferre; r. noget: aliquid conservare; han staaer ikke til at r.: nulla spes salutis ostenditur; nulla via salutis invenitur; de eo desperandum est (især *ovf.*). — Redning: 1) Handlingen at man redder: liberatio, conservatio; 2) Tilstanden at man reddes: salus; uden R.: sine spe; der er ingen R.: = han staaer ikke til at redde. — Redningsmand: auctor salutis; conservator, liberator. — Redningsmiddel: salus; via salutis.

Rede en: nidus; bygge R.: nidum facere *el.* struere; nidificare (*sen.*); blive i Reden: nidum servare.

Rede at: 1) *trans.*: a) r. en Seng: lectum sternere, parare, struere; r. Haaret: capillum pectere; b) r. én til: aliquem male mulcare; c) r. ud af noget: aliqua re extricare, (ex) aliqua re expedire; 2) *intrans.*; r. for sig: a) ved Betaling: solvere, dissolvere (en Gjæld); b) ved Regnskabsaflæggelse: rationem reddere; c) ved Forklaring: rem expedire; d) ved Forsvar: se defendere; 3) *reflex.*; r. sig ud af noget: se expedire; rem expedire *el.* explicare (f. E. r. sig ud af Vanskeligheder: difficultates). — Rede en: 1) at finde R. i noget: rationem rei alicuius perspicere *el.* expedire; gjøre R. for noget: se rede 2; bringe R. i noget: aliquid expedire, aliquid in ordinem digerere; 2) at være til R.: paratum esse. — Rede (*Adj.*): 1) r. til noget: paratus ad (aliquid facien-

dum; p. aliquid facere); promptus ad; gjøre sig r.: se parare; gjøre sig r. til en Rejse, til Krig o. s. v.: iter, bellum parare; 2) at have paa r. Haand: in promptu habere; at være paa r. Haand: in promptu esse; som er paa r. Haand: promptus; expeditus; 3) r. Penge: præsens *el.* numerata pecunia; numeratum; ikke have r. Penge: numeratum non habere; have, efterlade i r. Penge: in numerato habere, relinquere. — Redebon: promptus, paratus; officiosus (til Tjenester); at vise sig r.: facilem se præbere. — Redebonhed: animus promptus; officium (til at gjøre Tjenester, opfylde sin Pligt); liberalitas (til at give); med R.: liberaliter, prompte. — Redegjørelse: satisfactio, el. ved Verbet, se rede 2. — Redekam: pecten. — Redelig: probus, fidus; en r. Ven: vere amicus; in amicitia firmus; r. Skyldner: nomen rectum; r. i Sind: ingenuus; Sagen er r. nok: res satis expedita est; at handle r.: sine fraude agere; mene det r. med én: utilitati *el.* commodo alicuius inservire; mene det r. med sit Venskab: vere aliquem amare. — Redelighed: probitas, fides, integritas; innocentia; Hjertets R.: animus ingenuus; med R.: probe, integre; at gjøre R.: se rede 2. — Redning (Handlingen at rede): udtrs. ved Verbet.

Redskab: 1) instrumentum; machina (stort, konstigt); løbende R.: armamenta (*Pl.*); 2) *ovf.*, om et Menneske: minister; lade sig bruge som R. af én: operam suam alicui locare *el.* navare.

Reel: verus, el. udtrs. ved re (*Abl.*, f.E. yde r. Tak: gratiam re præstare).

Referere at: 1) til én: referre ad aliquem; 2) dette r. sig til: hoc pertinet ad, spectat.

Reform: mutatio; emendatio (til det bedre). — Reformere at: mutare, corrigere, emendare.

Regel: lex (især for en Konst, Videnskab og lgd.); præscriptum *el.* præceptum (som gives); formula (staaende R.); ordo (R. som ligger i Vedtægt, Skik); regula (*ovf.*); cautio (Forsigtighedsregel); foreskrive én som R.: præcipere, præscribere alicui; følge en R.: servare, sequi legem, præscriptum; bestemme som R.: sancire (legem); gjøre sig det til R.: eam legem sibi injungere, statuere; i Reglen: plerumque, fere; udenfor R.: extra ordinem, morem; som afviger fra R.: abnormis. — Regelbunden: 1) *Adj.*: lege obstrictus; 2) *Adv.*: legi convenienter. — Regelløs: lege solutus; dissolutus (om Tale). — Regelmæssig: legitimus, justus; han kommer r. hver Dag: quotidie constanter advenit; en r. Bygning: ædificium concinnum; føre et r. Liv: convenienter naturæ *el.* constanter vivere; r. Vaaben: arma militaria. — Regelmæssighed: 1) om Handlinger: constantia, ordo, el. ved Adj.; 2) i Udvortes, Ydre: concinnitas. — Regelret: legi (legibus) conveniens (convenienter *Adv.*).

Regent: princeps, rex; qui civitati præest. — Regentskab: qui civitati præsunt. — Regere at: 1) *trans.*: regere, moderari (aliquid, terram); regnare in; præesse (civitati, reipublicæ); r. et Skib: navem regere, gubernare, moderari; 2) *intrans.*: regnare *el.* regnum obtinere (som Konge); imperare; summæ rerum præesse; 3) *reflex.*; r. sig selv: sibi imperare; sui compotem esse; lade sig r. af én: ad voluntatem alicuius se conformare. — Regering: imperium; regnum (over et Kongerige); administratio rei publicæ; at have R.: summæ rei præesse; summam potestatem tenere; regnare (i et Kongerige); civitatem regere; imperio præesse og lgd.; komme til R.: regno potiri, regnum adire (i et Kongerige); rerum potiri; R. gaaer fra Fader til Søn: regnum per manus traditur; nedlægge R.: imperium deponere; en despotisk R.: regium imperium (for Romerne, ellers: imperium crudele ac tyrannicum). — Regeringsanliggende: res publica; publicum negotium; i et R.: reipublicæ caussa. — Regeringsform: forma reipublicæ *el.* imperii; monarkisk R.: imperium singulare; republikansk R.: forma liberæ reipublicæ; despotisk R.: tyrannis. — Regeringskonst: ars reipublicæ administrandæ. — Regeringstid: imperium.

Register: index; tabula.

Regn: 1) *egt.*: pluvia; imber (Pladskregn); i R.: in imbri, per imbrem; vi faa R., det seer ud til R.: imber imminet; *Adj.*: pluvialis; 2) *ovf.*; R. af noget: magna vis rei alicuius. — Regnbue: arcus (pluvius *el.* coelestis). — Regndraaber: guttæ imbrium. — Regner det (*upers.*): pluit; det r. Blod: sanguine *el.* sanguinem pluit; det r. stærkt: magna vis aquæ dejicitur; det r. ikke mere: imber *el.* pluvia desiit. — Regndryp: stillicidium. — Regnorm: lumbricus. — Regnsky: nubes pluvia; nimbus. — Regnskyl: imber; under et hæftigt R.: imbri maximo. — Regnstænk: rores pluvii. — Regnvand: aqua coelestis, pluvia. — Regnvejr: tempestas pluvia; de øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med pluvia, imber, el. *Adj.* pluvius, pluvialis, f.E. Regndag: dies pluvialis.

Regne at: I) *trans.*: 1) om Beregning: computare, numerare, f. E. regne Tiden efter Aar: tempus annis computare; r. fra: detrahere; r. med: annumerare; ikke r. med: excipere, eximere; 2) om Bringen i Regning: rationem habere alicuius rei; aliquid computare; 3) regne til: a) til en Værdi: æstimare (Abl.); b) til et Tal: udtrs. ved Omskr., f. E. Tabet regnes til Tusinde Mand: mille milites cecidisse dicuntur; jeg regner Antallet til to tusinde: numerum duorum milium esse existimo; c) regne én til Guderne: in deorum numerum aliquem referre; r. én til de lærde: inter doctos aliquem numerare; r. én til el. blandt sine Fjender: in hostium numero aliquem habere; d) regn hertil: huc adde, adjice; e) *ovf.*; r. til Fordel: in lucro ponere; r. til det onde: in malis ponere; r. én noget til Ære og Igd.: alicui aliquid honori ducere, vertere; 4) r. *for*: habere, existimare, ducere; r. én for en god Mand: bonum virum aliquem habere; jeg regner det ikke for noget: nihil huic rei tribuo; nullam huius rei rationem habendam puto; at r. noget for intet: aliquid pro nihilo ducere *el.* nullo loco numerare; r. noget for en Velgjerning: beneficii loco aliquid numerare; at r. én for intet: nullo numero aliquem habere; regnes for noget: in aliquo numero esse, aliquem numerum obtinere; jeg regner dette for meget: huic rei multum tribuo; magnum hoc existimo; 5) r. op: enumerare; 6) man kan r. at: statui *el.* judicari potest; II) *intrans.*: 1) *egt.*: rationes conficere *el.* subducere; computare (ogsaa r. over); in arithmeticis se exercere (hvor det foretages som en Øvelse); r. efter; denuo rationem inire; r. fejl: labi in computando; jeg har regnet fejl: ratio me fefellit; r. godt: in arithmeticis bene versatum esse; r. slet: numerorum tractandorum imperitum esse; 2) *ovf.*; regne paa én, noget: alicui, rei alicui confidere; idet han regnede paa: confisus; idet han regnede paa dette: hac spe fretus; som man kan r. paa: fidus; som man ikke kan r. paa: vanus; r. paa noget fremtidigt: udtrs. oftest ved expectare, sperare, f. E. jeg r. paa, at du kommer: spero te venturum esse. — Regnebræt: tabula. — Regnekonst: arithmetica (*Pl.*). — Regnemester: in arithmeticis *el.* numeris tractandis versatus (god R.); slet R.: numerorum tractandorum imperitus. — Regnemynt, Regnepenge: lupinus. — Regnen: computatio. — Regnetavle: tabula. — Regning: 1) Handlingen at regne: a) computatio, el. ved Verbet; b) føre R.: rationem habere *el.* subducere; føre R. over Indtægt og Udgift: rationes acceptorum et expensorum conficere; c) bringe i R.: in rationem inducere; 2) en R. fra én, til én: ratio *el.* summa debiti; 3) a) at have R. med én: ratione et re cum aliquo conjunctum esse (om Mellemregning); b) tage paa R.: in fidem emere; non præsenti pecunia emere; c) paa min R.: meo nomine, sumptu; det gaaer paa min R. alt: α) *egt.*: omnia mihi solvenda sunt; β) *ovf.*: omnia meo periculo fiunt; 4) efter min R.: mea opinione; min R. slog fejl: spes me fefellit; 5) gjøre R. paa én, noget: se regne II 2; gjøre R. uden Vært: frustra esse; falso sperare; conatu excidere; 6) finde R. ved noget: lucrum ex re aliqua capere; ikke svare R.: sumptus non restituere, reddere; 7) gjøre én en Streg i R.: rem, ra-

tiones alicuius turbare; 8) = Regnekonst, f. E. øve sig i R.: in arithmeticis se exercere. — Regningsfejl; error (in computando). — Regnskab: ratio; føre R.: rationem habere *el.* subducere; R. over Indtægt og Udgift: ratio acceptorum et expensorum; anføre i R.: perscribere; opgjøre et R.: rationem conficere; aflægge, gjøre R.: a) *egt.*: rationes referre; b) *ovf.*: rationem dare *el.* reddere; fordre R.: rationem repetere, reposcere; R. stemmer: ratio constat, quadrat, stemmer paa en Skilling: ratio convenit ad numum. — Regnskabsbog: tabulæ rationum; offentlig R.: tabulæ publicæ; R. over Indtægt og Udgift: tabulæ acceptorum et expensorum; holde, føre R.: tabulas conficere. — Regnskabsfører: ratiocinator; dispensator (privat). — Regnskabsføring: rationes (*Pl.*); dispensatio (over en Privatmands Pengesager; d. regia: over en Konges Pengesager).

Rejse at (om at foretage Rejse): proficisci (alm.), ire (alm.); iter facere (om at være paa Rejse, f. E. jeg har rejst den hele Dag: totum diem iter feci); peregrinari (udenlands); excurrere (for Fornøjelse); r. paa Landet: rus ire; r. et Sted hen: ad locum aliquem *el.* aliquo tendere; r. hurtigt til: contendere ad; r. bort: abire, exire (ex urbe); r. til Fods: pedibus ire; r. til Hest, Vogns, Søs: equo, curru, nave vehi; r. omkring til: circumire (især Byer, Egne); obire (for at være tilstede ved noget, f. E. nundinas: Markeder); r. igjennem: peragrare; r. til Neapel over Rom: Roma (per Romam) Neapolim ire. — Rejse en: iter (alm.); peregrinatio (udenlands); excursio (kort Fornøjelsesrejse); profectio *el.* abitus (Bortrejse); være paa Rejse: iter facere (ogsaa gjøre en R.); være paa Rejser: peregrinari; give sig paa R.: iter ingredi; in viam se dare; have en R. for: iter parare; hvorhen gjelder R.: quo tendis? paa Rejsen: iter faciens; standse med R.: desistere itinere. — Rejsebeskrivelse: descriptio itineris. — Rejsefælle, Rejsekammerat: socius itineris; comes; convector (tilsøs). — Rejsefærdig: itineri paratus; petasatus (egt. med Rejsehat paa); gjøre sig r.: itineri se parare. — Rejsefølge: comitatus; comites (især Øvrighedspersoners R. til Provinserne). — Reisehat: petasus. — Rejsekappe: lacerna; med R. paa: lacernatus (*sen.*). — Rejsekost: viaticum. — Rejsende: viator, peregrinator; advena (som kommer til et andet Land). — Rejseomkostninger: sumptus itineris. — Rejsepenge: viaticum. — Rejseselskab: comites; socii itineris. — Rejsesæk: mantica, pera. — Rejsevogn: rheda; petorritum (til Tjenerskab og Bagage).

Rejse at: I) *trans.*: 1) *egt.*; r. op: erigere; tollere; 2) r. Vildt: feras excitare; r. Folk, Almuen: vulgus, plebem concire, concitare; r. et Oprør: seditionem excitare; turbas movere; 3) r. en Sag mod én: litem *el.* actionem alicui intendere; r. en Trætte: jurgium nectere; 4) r. Penge: pecunias invenire, comparare; II) *reflex.*: 1) om en Person: surgere, assurgere (af Høflighed), se tollere; r. sig til en Virksomhed: ad aliquid consurgere; r. sig imod én: in aliquem cooriri; 3) om Ting: oriri, exsistere, f. E. der rejste sig en Storm: magna orta est tempestas; Havet r. sig: mare surgit; om Oprør: cooriri (overhovedet om fjendtligt); Haarene rejse sig: capilli horrent (rigent). — Rejsning: udtrs. ved Verbet.

Relativ: cum aliis comparatus; comparatione.

Religion: har intet tilsvarende Udtryk paa Latin, undtagen hvor det bruges = Religionsvæsenet *el.* Gudsfrygt: religio, men udtrs. ved doctrina, sacra (Pl., f. E. Christiana), ratio rerum divinarum; Sammensætninger udtrs. ved Omskr. med Subst. el. Adj. religiosus: religiøs, dog Religionssag = religiøs Betænkelighed: religio, at gjøre sig religiøs Skrupel over noget: habere aliquid religioni; in religionem aliquid trahere; at krænke noget, der er Gjenstand for religiøs Tilbedelse: religiones violare; Krænkelse af Religionen: sacrilegium; en religiøs Fest: sacra (*Pl.*). — Religiøsitet: religio, pietas.

Rem: lorum; amentum (Svingrem); corrigia (Skorem), habena (paa en Slynge, undertiden om en Skorem); at skære en bred Rem af en andens Ryg: ex alieno largiri; at have en R. af Huden: a culpa vacuum non esse. — Remmesnider en: lorarius.

Ren (*Adj.*): 1) *egt.*: purus; mundus *el.* tersus (udvortes r.); om Himlen: serenus, purus; om Vand: liquidus, purus; om Luften: liquidus; at gjøre noget r.: aliquid purgare; 2) om hvad der er uden Blanding og Forfalskning: sincerus, merus; rene Sullaer: meri Sullæ; r. Profit: merum *el.* liquidum lucrum; hvad ren Indtægt faa Ejerne: quid puri ad dominos pervenit? 3) om hvad der er fri for moralske Fejl: integer, innocens, castus; r. for Borgerblod: a civili sanguine castus; r. for Brøde: animus purus; r. Samvittighed: recta conscientia; 4) om Stil, Sprog: purus, emendatus, incorruptus; et r. Sprog: purum et incorruptum dicendi genus; 5) hvor det forstærker et Begreb: plane, f. E. det er r. umuligt: plane fieri nequit; 6) tale r. ud, sige sin Mening r. ud: libere loqui, libere sententiam aperire; drikke et Glas r. ud: poculum siccare, exhaurire; 7) bringe noget paa det rene: aliquid explicare *el.* expedire, extricare; komme, bringe det paa det r. med én i noget: cum aliquo de re aliqua transigere; vi ere komne paa det r.: inter nos convenit; 8) at gjøre r. Bord: mensam detergere. — Rengjøre at: purgare. — Rengjørelse: purgatio. — Renhed: udtrs. ved Adj. el. Subst. sinceritas, munditIes (udvortes), elegantia (Sprogets R.), integritas (Sædernes R.), sanctitas (sædelig R.). — Renlig: mundus. — Renlighed: studium munditiæ; castimonia (den legemlige R., som udfordres til religiøse Handlinger). — Rense: at: 1) *egt.*: purgare, expurgare; 2) *ovf.*; r. én el. noget (ved Sonoffer el. i religiøs Henseende): aliquem *el.* aliquid lustrare, purgare; 3) *reflex.*: se purgare *el.* lustrare; r. sig ligeoverfor én for en Beskyldning: se alicui purgare. — Renselse: 1) purgatio; 2) lustratio. — Renselsesfest: lustrum; afslutte R.: lustrum condere. — Renselsesmiddel: purgamentum. — Renselsesoffer: lustrale sacrificium; suovetaurilia (det alm. Offer ved en Renselsesfest bestaaende af et Svin, et Faar og en Tyr). — Renskrive at: transcribere. — Rensning: se Renselse.

Ren, Rensdyr: reno, rheno.

Rende at: se løbe. — Rendebane: curriculum (især *ovf.*), stadium, circus (især circus Maximus).

Rende en: canalis, rivus (til at lede Vand omkring); tubus (som Vandrør); cloaca (dækket, til Urenligheder); emissarium (Afledsrende).

Rendegarn, Rending: stamen, stamina (*Pl.*).

Rente: fenus (betragtet som Udlaanerens Fordel); usura (som Laaneren giver); laane Penge ud mod R.: pecunias fenori dare; fenerari; Udlaaning af Penge mod R.: feneratio; én, som udlaaner P. mod R.: fenerator; udsuge ved R.: fenerari; som hører til R.: fenebris (f. E. Penge udsatte paa R.: pecunia fenebris); efterlade sig Penge paa R.: pecunias in quæstum relinquere. — Rentes Rente: onatorismus (sjeld.); at lade Gjelden forøges ved R. R.: usuram multiplicare; regne R. R.: fenus renovare. — Rentebærende: fenebris. — Rentefod: fenus, smlg. Procent, høj R.: fenus grande, iniquum.

Reol: pegma, foruli (især til Bøger).

Reparation: refectio; helst ved Verbet. — Reparere at: reficere, resarcire.

Repræsentant: qui personam alicuius gerit; vicarius. — Repræsentere at: personam alicuius gerere.

Republik: libera civitas, respublica. — Republikaner: reipublicæ amicus; communis libertatis defensor *el.* propugnator. — Republikansk Forfatning: forma liberæ reipublicæ.

Reserve, Reservetropper: subsidia (*Pl.*), milites subsidiarii, copiæ subsidiariæ; subsignani (som stod i Nærhed af Fanen); at være til R.: subsidiari. — Reservelinie: subsidium.

Residens: sedes imperii; sedes regia (kongelig). — Residere at: sedem imperii *el.* regni habere.

Rest: residuum, reliquum; reliquiæ (som Levning); hele Resten: quidquid restat; at staa til R. med noget: adhuc (etiamtunc) aliquid debere; for Resten: ceterum; quod superest; ceteroquin (= i andre Henseender, ellers); give én hans R.: aliquem conficere. — Restere at: reliquum esse, restare; at r. med noget: adhuc aliquid debere; nondum solvisse. — Restgjæld: reliqua (*Pl.*).

Resultat: finis, exitus; summa (især af en Regning); jeg gruer for hvad R. dette vil faa: horreo quo res eruptura sit; hvad bliver R.: a) af et Regnestykke: quid efficitur? b) af noget: quid eveniet, quem exitum habebit res? vi ere komne til et R.: inter nos convenit; man kom til det R.: eo decursum est. — Resultatløs: irritus; blive r.: ad (in) irritum redigi, cadere.

Ret en (Mad): cibus (alm., f. E. en velsmagende R.: cibus jucundus); en enkelt Ret: ferculum; mange Retter: multa fercula.

Ret en: 1) hvad der stemmer med Love, tilkommer én: jus; den strænge R.: summum jus; med R.: jure; med fuldkommen R.: optimo jure; suo (meo, tuo) jure; med R. el. Uret: jure aut injuria; søge sin R.: jus persequi; gjøre sin R. gjeldende: lege agere; hjælpe én til hans R.: α) alm.: jus alicuius defendere; β) om en Dommer: jus alicui reddere; lade én vederfares R.: suum alicui tribuere *el.* reddere; heri maa man lade ham vederfares R.: hoc ei concedendum *el.* reddendum est; ikke lade én vederfares sin R.: jure aliquem prohibere; injuriam alicui facere; tilkomme én med R.: alicui deberi; 2) Indbegrebet af Love, Bestemmelser: jus, jura; fas (guddommelig R.); 3) som Domstol og Rettergang: judicium (for Dommerne), jus; Retten (= Personerne i Retten): judicium, judices; kalde for Retten: in jus vocare; stævne én for R.: aliquem in judicium vocare; diem alicui dicere; modtage Stævning for R.: α) om den, som indlader sig i Proces: judicium accipere; β) in jus vocari; komme for R.: in jus venire, ire; staa bi for R.: (alicui) adesse; holde R.: jus dicere; kjende for R.: decernere; sætte Retten: judicium committere; afsige R.: jus dare, reddere, dicere; Forhandling for Retten: actio; Forpligtelse (med Kaution) at indfinde sig for Retten: vadimonium, indfinde sig ifølge saadan Forpligtelse: vadimonium sistere; 4) = Rettighed: jus, f. E. R. over Liv og Død: jus vitæ necisque, jus de tergo ac vita; R. til at gaa paa et Sted: iter; have lige R.: uti pari condicione; 5) om rigtig Opfattelse, Anskuelse; at have R.: vere dicere *el* sentire; ikke have R.: errare, falli; give én R.: alicui assentiri; sententiam alicuius probare; faa én til at give sig R.: sententiam suam alicui probare; at ville have R.: suam sententiam probari velle; 6) Rette: a) komme til R. med noget: aliquid explicare, expedire; komme godt til R. med én: in gratia cum aliquo esse; vi komme godt til R.: inter nos convenit; b) tale én til R.: aliquem monendo (objurgando) ad meliorem mentem reducere; hjælpe én til R.: aliquem expedire, juvare; c) finde sig til R. i noget: aliquid expedire; d) gaa i R. med én: cum aliquo expostulare; tage sig selv til R.: vi jus suum exsequi; e) sætte noget til R.: in ordinem aliquid digerere *el.* redigere; aliquid componere. — Ret (Adj., Adv.): 1) modsat skæv: rectus; 2) modsat fejl: rectus, probus, æquus el. ved Omskr., f. E. til rette Tid: tempore, in tempore; paa rette Sted: loco; paa rette Maade: recte; ut oportet; rite (i religiøs Henseende); det r. Maal: modus; det r. Middel: remedium quod poscitur; remedium efficax; den r. Bog: liber qui poscitur; som det er r.: ut par, æquum est; ut fieri oportet (oportuit); hvis jeg hører r.: nisi aures me fefellerunt; hvis jeg husker r.: si recte memini; eller rettere: vel, vel potius; 3) om hvad der er overensstemmende med Tingen: verus, rectus, f. E. den r. Aarsag: vera caussa; at give et Begreb dets rette Benævnelse: rem nomine suo signare *el.* notare; den r. Benævnelse for et Begreb: nomen rem notans; 4) om hvad der er overensstemmende med Ret: justus, legitimus; 5) ikke ret: a) non satis; pa-

rum (f. E. jeg forstaaer det ikke ret, jeg husker ikke ret om: parum intelligo, memini); jeg véd ikke ret om: haud scio an; b) ikke r. stor: haud ita magnus; 6) hvor det uden Nægtelse staaer som forstærkende el. bekræftende Partikkel: admodum, vehementer, undert. sane, profecto, men hvor det er = nogenledes: satis, el. ved Kompar., f. E. r. godt: satis bene; han glædede sig r.: admodum delectatus est (re aliqua); jeg véd ret vel: satis scio; me non fallit; 7) ret nu: nunc cum maxime; 8) ret som om: perinde ac si, quasi. — Retfærdig: justus; om en Dommer ogsaa: æquus, integer; en r. Sag: bona caussa; r. Straf, Ros, Belønning og lgd.: meritus, dignus, debitus. — Retfærdiggjøre at: 1) *trans.*; r. én: aliquem purgare; aliquem liberare crimine (suspicione, culpa); r. noget: aliquid excusare, defendere; 2) *reflex.*: se purgare; r. sig for én: alicui se purgare; alicui caussam suam probare. — Retfærdiggjørelse: purgatio, satisfactio; at forebringe til sin R.: excusatione, defensione uti (f. E. ea: det); til min R.: quo me purgem. — Retfærdighed: justitia, om en Dommer ogsaa: æquitas; haandhæve R.: jura, leges defendere; imod al R.: contra jus; nullo jure; vise hver Mand R.: suum cuique tribuere; med R.: juste. — Retmæssig: justus, legitimus; at have r. Krav paa: jure sibi vindicare. — Retmæssighed: udtrs. ved Hjælp af Adj. el. Omskr., f. E. at benægte R. af noget: negare aliquid jure factum esse; bevise R. af en Fordring: probare postulationem æquam *el.* justam esse. — Retsbetjent: viator, stator, apparitor. — Retsbestemmelse: lex, edictum, rescriptum (kejserlig). — Retsdage: dies fasti. — Retsforhandling: actio. — Retsform, Retsformel: actio; formula (legis). — Retsforsamling: conventus (i en Provins); holde R.: conventum agere; forum agere. — Retsfølelse: sensus recti. — Retsindig: probus, honestus. — Retsindighed: probitas; fides. — Retskaffen: a) om Personer: probus, integer; b) om Ting: rectus, probus; at handle r.: recte, honeste agere. — Retskaffenhed: animus probus; integritas animi. — Retskjendelse: judicium; afsige R.: judicare; sententiam pronuntiare (om den enkelte Dommer); forlange en R.: jus petere. — Retskrivning: orthographia; formula et ratio scribendi. — Retskyndig, retslærd: juris *el.* jure peritus, consultus; pragmaticus (som stod Sagførerne bi for Retten); Erklæring af en r.: responsum. — Retslig: judicialis; juridicialis (sjeld.), *el.* ved Omskr. med Subst.; r. Undersøgelse: quæstio, andrage paa r. U. imod én: ferre quæstionem in aliquem, anstille r. U.: quæstionem exercere; quærere (imod én om: in aliquem de). — Retspleje: juris dictio (ogsaa Myndighed til R.). — Retsprotokol: commentarius; tabulæ. — Retssag, Retsstrid: controversia, lis; Dom i en R.: judicium; gjøre til Gjenstand for en R.: in controversiam adducere; afgjøre en R.: controversiam, litem dirimere; indlede en R. for Retten: litem contestari; jeg opfordrer dig til R.: ex jure te manum (manu) consertum voco, smlg. Proces. — Retssvar: responsum; give R.: de jure respondere. — Retstermin: dies; vadimonium; bestemme R.: diem dare, dicere; møde til R.: obire diem, vadimonium. — Retsvidenskab: juris disciplina. — Rettelig: recte, ordine, ut decet. — Rettergang: judicium; holde R.: judicium facere; Standsning af R.: justitium; anordne Standsning af R.: edicere justitium, ophæve den: justitium remittere. — Rettighed: jus; dine R.: justa tua; have lige R.: pari condicione uti; Indbegrebet af en Borgers R.: caput; lide Indskrænkning i R.: capite deminui. — Retsvidenskab: jus; juris disciplina. — Retsvidne: testis.

Rette at: I) *trans.*: 1) om at give en Retning: dirigere; in partem aliquam convertere; tendere (især iter, cursum); 2) r. noget: a) som er bøjet: aliquid corrigere, dirigere; b) som er galt: emendare; in melius mutare; corrigere (noget rent forfejlet); 3) r. noget efter noget: aliquid ad rem aliquam accommodare; 4) r. Maden an:

mensam epulis instruere; 5) r. én (om Halshuggen): securi aliquem percutere; II) *reflex.*; r. sig efter én, noget: sequi aliquem, aliquid; alicui obtemperare, morem gerere, morigerari; r. sig efter Omstændighederne: tempori inservire. — Rettelig: = som kan rettes. — Rettelse: emendatio, correctio. — Retterplads, Retter-sted: supplicii locus. — Rettesnor: norma, regula. — Retning: regio, f. E. i lige R.: recta regione; give noget en vis R.: aliquid aliquo dirigere; give en falsk R.: a recta via avertere; tage en anden R.: alio se flectere, dirigere, om en Flod: cursum alio flectere; vendt i modsat, forskjellig R.: diversus; de gik bort i forskjellig R.: diversi abierunt; i alle R.: in omnes partes; udtrs. undert. ved: quoquo versus; i samme R.: eadem regione, via; i R. af: a) versus (udelukkende om Stedforhold) f. E. i R. af Italien: in Italiam versus, i R. af Havet: ad mare versus; i R. af Rom: Romam versus; b) in (sjeldnere om Stedforhold, f. E. se op i R. af Bjerget: in montem suspicere, men især for at betegne Gjenstanden, hvorpaa en Handling el. Sindsstemning er rettet); c) ad (sjeldnere om Stedforhold men især for at udtr. det, i Retning af hvilket noget gjælder el. skeer), f. E. i R. af alt andet (= i alle andre Retninger) ere vi fornuftige: ad omnia alia sapimus; i R. af Frihedens Gjenerhvervelse skete intet dette Aar: ad libertatem recuperandam nihil hoc anno factum est; d) udtrs. ofte ved en Kas. obl. især Gen. (hvor det knyttes til et transitivt Subst.).

Retirade: recessus.

Rev, Revle: brevia (Pl.), saxa (Pl., Klipperev), syrtis (foranderligt Sandrev).

Revne at: rumpi, fatiscere, rimas ducere *el.* agere. — Revne en: rima; fuld af Revner: rimosus. — Revnefærdig: udtrs. ved Omskr., f. E. jeg er r.: in eo est ut dirumpar.

Revolution: rerum commutatio; res novæ; gjøre R.: res novare. — Revolutionær: qui novis rebus studet; rerum novarum cupidus; at være r. sindet: rebus novis studere; studio rerum novarum flagrare; r. Planer: nova consilia.

Revse at: castigare. — Revselse: castigatio. — Revser en: castigator.

Rhetor: rhetor, eloquentiæ præceptor. — Rhetorik: rhetorica. — Rhetorisk: rhetoricus.

Ribben: costa.

Ridder: eques; blive R.: equestri dignitate ornari; Adj.: equester; ved Hjælp af dette Adj. dannes Sammensætninger, f. E. Ridderorden, Ridderstand: ordo equester, (equites). — Ridderlig: 1) som hører til en Ridder: equester; 2) om Handlemaade: fortis, præclarus; forti viro dignus.

Ride at: 1) *trans.*; r. en Hest: equo uti, vehi; 2) *intrans.*: equitare; equo (ogsaa: in equo) vehi; at kunne r.: scire equo uti; r. forbi: prætervehi, præterequitare; r. op og ned paa: obequitare (campum); r. op og ned foran: obequitare (campo); r. hen til: equo advehi; r. til: equum admittere; r. i Galop: equo admisso vehi; komme ridende i Galop: equo admisso advolare; r. over noget: equo aliquid superare, r. én over: equo aliquem prosternere. — Ridebane: hippodromus; stadium. — Ridehest: equus ad equitandum aptus. — Rideknegt: equiso. — Riden, Ridning: equitatio. — Ridedækken: ephippium. — Ridepidsk: flagellum. — Ridesadel: sella. — Ridetøj: instrumentum equestre.

Ridse en: rima; i Huden, Legemet: leve vulnus. — Ridse at: 1) om Afridsning: describere; delineare; 2) r. ind i: insculpere (aliquid alicui rei); 3) r. Huden, Armen og lgd.: stringere; leviter vulnerare. — Ridsepind: radius.

Rift en: se Ridse; at gjøre R. i: scindere, lacerare.

Rig: 1) som besidder Rigdom: dives, locuples, qui opibus valet *el.* floret; pecuniosus, numosus (r. paa Penge); opulentus, copiosus (bruges især om Byer og Lande); at være meget r.: divitiis abundare, affluere; at være r. paa noget: aliqua re affluere, abundare; rig paa: copiosus (re aliqua, a); plenus (rei alicuius); 2) om

hvad der er rigelig tilstede: largus, uber; r. Gaver: larga dona; som giver r. Gaver: largus. — Rigdom: 1) det at eje meget: divitiæ; opes (især som Middel til Indflydelse); 2) som besiddes: opes, copia, abundantia; at besidde R.: opibus florere; divitiis abundare; R. i Udtryk, Ord: copia; som besidder R. af Ord: copiosus; han har R. i Overflod: divitiæ ei superant; R. paa noget: copia alicuius rei; at have R. paa noget: aliqua re affluere *el.* abundare. — Rigelig: largus (især om Gave); uber; copiosus (især om r. Forsyning med); at give r.: largiri; som giver r.: largus; r. Gaveuddeling: largitio; i r. Mængde: large; denne Næringsvej giver mig mit r. Udkomme: hic quæstus large mihi suppeditat unde vitam tolerem; at være r. forsynet med: circumfluere (re aliqua). — Rigelighed: largitas, ubertas, el. ved Hjælp af Adj. — Righoldig: uber.

Rige et: imperium; regnum (især Kongerige).

Rigtig: 1) hvad der er saaledes, som det bør være: rectus, justus (især overensstemmende med Retfærdighed), legitimus (især overensstemmende med Forskrift, Lov); r. Maal el. Forhold: temperatio, moderatio; ofte udtrs. det ved Omskr. med: oportere, debere, el. et andet Verbum, f. E. alt er r.: omnia expedita sunt; Regningen er r.: ratio constat, quadrat, convenit; Sagen forholder sig ikke ganske r.: res suspecta est, suspicionem habet; han valgte de r. Midler: a) alm.: viam quam oportuit ingressus est; b) i Sygdom: rectam medendi viam iniit; paa r. Sted: loco, quo convenit; til r. Tid: tempore; paa sit rigtige Sted: suo loco; som ikke er r. i Hovedet: male sanus; male tutæ mentis; cerebrosus; det moralsk rigtige: rectum, honestum; 2) om hvad der er overensstemmende med Sagen selv: verus, justus, f. E. et r. Slag: justum proelium; et r. Udtryk: nomen rem notans; 3) *Adv.*: a) recte, ordine, ut oportet; b) hvor det udtr. en Fuldstændighed: satis, probe; ikke r.: parum, non satis, f. E. jeg forstaaer det ikke r.: rem parum intelligo; c) rigtigt!: bene! probe! d) i Indrømmelse; rigtig nok: sane, undert. quidem, certe, haud dubie, f.E. Manden har r. nok sagt dette, men: vir ille quidem hoc dixit, sed; jeg r.: equidem. — Rigtighed: 1) Beskaffenheden at være rigtig: veritas, subtilitas (i Tanker og Udtryk), el. ved Omskr., f. E. at betvivle R. af noget: aliquid in dubium vocare; jeg betvivler R.: non credo id verum esse; jeg benægter R.: nego id verum esse; 2) at bringe i R.: α) en Sag: aliquid explicare, expedire; componere (især ved Aftale); β) en Gjæld og lgd.: persolvere, dissolvere; han har bragt Sagen i R. med sin Kreditor: creditori satisfecit; at have sin R.: α) alm.: verum, certum esse; β) om en Regning: constare, quadrare; gjøre R. for noget: rationem rei alicuius reddere.

Rim: 1) = Rimfrost: pruina; bedækket med R.: pruinosus; 2) i Vers: maa udtrs. ved Omskr., f. E. similis versus (verborum extremorum) exitus. — Rime at: 1) *trans.*: a) i Vers: simili exitu claudere; b) r. noget sammen: aliquid inter se conciliare; 2) *reflex.*: a) om Ord: similiter exire; b) *ovf.*; r. sig med noget: cum re aliqua congruere, convenire; ikke r. sig med: dissentire, discrepare cum, a; discordare cum; dette r. sig ikke sammen: hoc non cohæret. — Rimelig: 1) om Overensstemmelse med Omstændighederne: verisimilis, probabilis; at være r.: a vero non abhorrere; verisimile esse; at gjøre noget r.: fidem rei alicui facere *el.* addere; rimeligere: vero propior; dette gjør det rimeligere: eo fit ut facilius credam (credamus); 2) om hvad der ikke overskrider en billig Grændse: æquus; ikke r.: iniquus; at opstille en r. Fordring: æquum postulare. — Rimelighed: 1) probabilitas; verisimilitudo; efter al R.: probabiliter, verisimiliter; Sagen har ingen R.: res verisimilis *el.* credibilis non est; 2) æquitas, el. ved Adj.; efter R.: æque, recte, ut par est. — Rimeligvis: probabiliter; verisimiliter, el. ved Adj., f. E. han har r. sagt: verisimile, probabile, consentaneum est eum dixisse;

hvor nogen Ironi kommer til: scilicet, nimirum.

Rinde at: 1) *egt.*: fluere (om Vand, en Flod); manare (om Blod, Taarer); labi (om en Flod, Strøm); 2) *ovf.*: a) om Tiden: labi, effluere; præterire; b) det r. mig i Hu: in mentem mihi venit; mihi succurrit. — Rindende: a) r. Vand: aqua profluens; flumen vivum; aqua perennis (stedse r.); b) at have r. Øjne: lippire; Sygdommen at have r. Øjne: lippitudo; som har r. Ø.: lippus.

Ring en: anulus; hamus (som et Led, paa et Pandser); gyrus *el.* orbis (R. som dannes ved en Bevægelse); én, som forarbejder Ringe: anularius. — Ringfinger: digitus anularius. — Ringformig: orbiculatus. — Ringmur: moenia; muri. — Ringpandser: lorica serta.

Ringe at: sonare; det ringer for mine Øren: aures mihi tinniunt.

Ringe (*Adj.*): 1) r. af Størrelse, Mængde: exiguus, parvus; et r. Antal: pauci; perpauci; parvus *el.* exiguus numerus; ringere: minor; ringest: minimus; 2) r. i Grad: tenuis, parvus; der er en r. Forskjel: parvulum differt; dette gjør kun et meget r. Indtryk paa ham: hoc paulum aut nihil illum movet; ringere: minor; sælge ringere: minoris vendere; 3) r. af Værdi, i indvortes Godhed: exilis, exiguus, levis; tenuis (især om Kost); ringere: deterior; ringest: deterrimus; 4) r. af Anseelse, Agtelse, Stand: humilis, ignobilis, parvus; af r. Stand: humili, ignobili, obscuro, tenui loco ortus, natus; humilis parentibus natus; at agte r.: parvi ducere; negligere; ringere: inferior; agte r.: minoris ducere, æstimare; ringest: infimus, imus. — Ringeagt, Ringeagtelse: despicientia, contemptus; at vise R., føle R. for: despicere; contemnere (især for Farer og Nydelser), negligere (især for Loven, Guderne); at behandles med R.: contemni, negligi, jacere, frigere. — Ringeagte at: despicere (især en Person), contemnere (især hvad der ikke frygtes, Nydelser, Døden); spernere (i Hjertet); negligere (især Love, Guder); at være ringeagtet: contemni, negligi; jacere. — Ringeagter en: contemptor. — Ringhed: 1) materiel: exilitas, tenuitas, *el.* ved Adj.; 2) af Stand: ignobilitas, humilitas, obscuritas; 3) min R.: parvitas mea (*sen.*).

Ris: 1) som Samling af Grene, Kviste: sarmenta (*Pl.*), ramalia (*Pl.*, *sen.*); 2) R. til Fletning: vimen; 3) som Strafferedskab: virga; give R.: virgis cædere (aliquem). — Risbundt, Risknippe: fascis, *dem.*: fasciculus. — Risfletning: crates. — Riskost: scopæ. — Risskov: virgultum.

Risiko: smlg. Fare; paa egen, offentlig R.: suo, publico periculo. — Risikere at: periclitari; in casum *el.* aleam dare; in discrimen committere; r. et Slag: rem in discrimen proelii committere; r. at miste sit Liv: in discrimen vitæ adduci; r. sit Liv: vitam periclitari *el.* in discrimen dare; jeg vil r. det: periculum rei faciam.

Risle at: trepidare; leni murmure ferri. — Rislen: udtrs. ved Verbet.

Rist; hverken have R. el. Ro: usque sollicitari; non posse quiescere aut consistere.

Riste at: torrere; frigere (*digt.*, især Bælgfrugter, Kastanier). — Ristning: udtrs. ved Verbet.

Ritual: ritus; Adj.: ritualis; efter R.: rite.

Rival: æmulus; rivalis (i Kjærlighed); at optræde som R.: æmulari (alicui, cum aliquo [i ond Betydning]; aliquem [i god Betydning]). — Rivalisere at: se optræde som Rival. — Rivalisering: æmulatio.

Rive at: I) *trans.*: 1) om Sønderrivelse; at r. over: divellere, rumpere; r. itu: lacerare, scindere (især Klæder); rives ihjel af vilde Dyr: a feris dilacerari; r. med Kløer, Negle: unguibus vulnerare, secare; 2) om Bortfjernen fra Stedet; r. op *el.* ud: evellere; convellere; r. af: avellere; r. Børn ud af Forældrenes Arme: liberos a parentum complexu divellere; r. én ud af Dødens Arme: ex media morte aliquem eripere; r. løs: convellere; r. noget ned: aliquid demoliri *el.* destruere (f. E. en Bygning), subruere (en Mur), aliquid dejicere (ned

fra det Sted, hvorpaa det staaer), aliquid deripere (noget som hænger); r. med sig: secum rapere; secum ferre *el.* volvere *el.* auferre (om en Flod); r. Klæderne af én: vestes alicui deripere; r. noget fra én: alicui aliquid eripere; r. én omkuld: aliquem prosternere; 3) r. smaat: fricare, perfricare; 4) r. Haanden, Armen: manum, brachium vulnerare, stringere (let); 5) r. noget mod noget: terere (f. E. lignum ligno); 6) *ovf.*: a) r. én med sig: aliquem secum rapere; rives hen af sin Vrede og lgd.: efferri ira; om den naturlige Drift: trahere, f.E. hver rives hen af sin Lyst: sua quemque voluptas trahit; b) r. noget til sig: aliquid arripere (ogsaa *egt.*); aliquid sibi arrogare *el.* sumere; r. Herredømmet til sig: imperium arripere; r. Magten til sig: rerum potiri; c) r. én ned: laudem alicuius attenuare; alicui maledicere; aliquem proscindere; r. én ned i hans Fraværelse: absentem aliquem rodere *el.* carpere; r. noget ned: aliquid in deteriorem partem trahere; vituperare; II) *reflex.*: 1) r. sig løs fra noget: se a re aliqua avellere; a re divelli; r. sig løs (af Lænker, Baand): se expedire, se eripere ex; 2) r. sig paa noget, f. E. et Søm: clavo se vulnerare. — Rive en: pecten. — Rivende (om en Strøm): rapax, rapidus, violentus; en rivende Strøm: torrens; r. Hurtighed: rapiditas; i r. Fart: rapide, raptim.

Ro at: 1) *trans.*: navem propellere, remis incitare; 2) *intrans.*: remigare; r. stærkt: remis incumbere, insurgere, contendere; r. baglænds: remis inhibere; ophøre med at r.: remos inhibere. — Roen, Roning: remigatio; remorum usus. — Ror et: gubernaculum (i *ovf.* Betydning bruges især *Pl.*); clavus (*ovf.*) f. E. sidde ved Roret: clavum reipublicæ tenere; ad gubernaculum sedere (*egt.* og *ovf.*). — Rorbænk: transtrum. — Rorkarl: remex; Rorkarlene: remiges, remigium. — Rorpind: clavus. — Roskib: navis actuaria.

Ro en: quies (modsat Virksomhed, Tilstanden at være i Hvile); requies (efter Arbejde); tranquillitas (i Sjælen, Vejret); securitas (sorgløs Ro); otium (Ro for Arbejde); leve i Ro og Frihed: otiari; som har Ro: quietus; tranquillus (i Sindet); som bærer Præg af R.: tranquillus; efterat der havde været R.: ex tranquillo; i Ro: tranquillo, f. E. føre noget igjennem i R.: aliquid t. peragere; Fred og R.: pax, otium (undert. pax et otium); leve i Fred og R.: pace frui; in otio esse; i R. og Mag: per commodum; a) at *have R.*: α) for Arbejde: requiescere, cessare; β) i Sindet: esse animo tranquillo, vacuo; γ) for en Sygdom, Smerte: refici, laxari; δ) for én: ab aliquo in tuto esse; jeg er i R. for ham: patitur me requiescere *el.* tranquillum esse; ikke have R.: α) for Arbejde: requiescere non posse; usque fatigari; β) i Sindet: usque sollicitari, animo turbari; γ) for Sygdom, Smerte: semper vexari, morbo tentari; δ) for én: semper ab aliquo interpellari, vexari, sollicitari; jeg har ingen R. for ham: non patitur me requiescere; b) *lade én i R.*: missum aliquem facere, pati aliquem quiescere, tranquillum esse; ikke lade én i R.: aliquem sollicitare; ikke lade én R. før: usque alicui instare donec; c) *slaa sig til R.*: α) ved noget: acquiescere re aliqua (in); β) et Sted: alicubi manere, sedem figere, consistere; d) *bringe i R.*: α) Staten: in tranquillum redigere; β) et erobret Land: pacare; γ) én: animum alicuius tranquillare; δ) en Bevægelse: sedare; e) *lægge sig til R.*, gaa til R.: cubitum ire. — Rolig: quietus (saavel om den, der lades i Ro, som den, der ikke forstyrrer andre); otiosus; tranquillus (især i Sindet); securus (i Sindet); placidus (forsaavidt det viser sig i det udvortes); sedatus (om Stemme, Gang); gjøre r.: se bringe i Ro; at være, forholde sig r.: quiescere; være r. ved noget: nihil re aliqua moveri; r. Vejr: tranquillitas, tranquillum; om Havet og Elementerne: tranquillus; jeg er r. derfor: de illa re securus sum; du kan være r.: noli timere; depone hanc curam. — Rolighed: se Ro; med R.: tranquille, quiete, placide.

Rod: 1) *egt.*: radix; fra Roden af: radicitus; oprykke med R.: radicitus

evellere; skyde Rødder: radices agere; slaa Rødder (*ovf.*): invalescere; inveterascere (om et Onde); en spiselig R.: radix (især en Ræddike); 2) *ovf.*: om Ophav, Udspring: fons, origo; af have sin R. i: oriri ex. — Rodfrugt: radix. — Rodfæste at (*ovf.*): stabilire, confirmare. — Rodfæstelse (af et Onde): inveteratio. — Rodfæstet (om et Onde): inveteratus; at blive r.: inveterascere. — Rodskud: viviradix.

Rode at: ruere, fodere; rimari (efter Føde, om Svin).

Roe en: rapum.

Rok en: colus. — Rokkehjul: rota.

Rokke at: 1) *trans.*: a) *egt.*: movere; b) *ovf.*: labefactare, infirmare, concutere; søge at r. éns Troskab: fidem alicuius attentare; hvis ét Bogstav rokkes: si una litera commovetur; 2) *intrans.*: vacillare. — Rokken, Rokning: 1) a) agitatio, el. ved Verbet; b) labefactatio, el. ved Verbet; 2) vacillatio (*sen.*).

Rolle en: 1) *egt.*: partes (*Pl.*); persona; spille første R.: primas (partes) agere; spille éns R.: partes alicuius agere, personam alicuius gerere; falde ud af sin R.: corruere; 2) *ovf.*: partes, persona, el. ved Omskr., f.E. han spillede en vigtig R.: graves eius partes fuere; magna eius in ea re auctoritas fuit; spille en R., som ikke er éns naturlige: alienam personam ferre; spille den alvorlige, strenge Mands R.: personam severitatis, gravitatis tueri; fordele Rollerne: partes distribuere.

Ros: 1) Handlingen at rose: laudatio, prædicatio; 2) som ydes, modtages: laus (Sing. og Pl.); der maa siges til hans R.: hæc laus ei debetur; at yde R.: = rose. — Rose at: 1) *trans.*: laudare, collaudare (r. meget), laudibus tollere, efferre (i høje Toner); 2) *reflex.*: se prædicare; r. sig af noget: re aliqua gloriari; aliquid jactare. — Rosværdig: laudabilis, laudandus, dignus laude *el.* qui laudetur. — Rosværdighed: udtrs. ved Adjektivet.

Rose en: rosa; *Adj.*: roseus, rosarius. — Rosenfarvet: roseus. — Rosenhave: rosarium. De øvrige Sammensætninger dannes ved *Adj.*

Rosin: uva passa. — Rosinvin: passum.

Rosmarin: ros marinus.

Rotte en: glis.

Rov: 1) Handlingen at røve: raptus, rapina; gaa paa R.: raptum *el.* prædatum ire; 2) det, som røves: raptum, præda, manubiæ; leve af R.: rapto vivere; begaa R.: rapere; rapinas facere; 3) *ovf.*; blive et R. for Ilden: igni, incendio absumi; conflagrare; at blive Dødens R.: morte opprimi. — Rovbegjærlig: rapax; at være r.: prædæ inhiare, cupidum esse. — Rovbegjærlighed: rapacitas. — Rovdyr: animal rapax; fera bestia (især bestemt til Dyrefægtning); bellua immanis. — Rovlyst: rapinæ cupiditas. — Rovlysten: rapinæ, prædæ cupidus.

Ru: asper; horridus; scaber (paa Overfladen). — Ruhed: asperitas.

Rude: 1) Urten: ruta; 2) scutula (som aflang Firkant); 3) specularia (Pl., af Glas).

Ruelse: poenitentia.

Ruffer: leno. — Rufferi: lenocinium. — Rufferske: lena, conciliatrix.

Ruge at: 1) *trans.*: educere, excludere; r. Kyllinger ud: pullos educere, excludere; 2) *intrans.*: a) *egt.*: ovis incubare; b) *ovf.*; r. over noget: *α*) i Tankerne: aliquid meditari, moliri; *β*) for at passe paa det: aliquid anxie custodire; r. over en Skat: thesauro incubare.

Ruin: 1) af noget: reliquiæ, parietinæ, rudera (*Pl.*); ligge i R.: dirutum jacere; 2) som bevirkes: a) *egt.*: excidium; b) *ovf.*: pernicies, exitium; ruina (saavel i Sing. som i Pl.); pønse paa éns R.: perniciem alicui moliri; volde éns R.: bonis aliquem evertere.

Rulle at: 1) *trans.*: volvere, volutare; r. ned: devolvere; r. sammen: convolvere; r. ud: evolvere; r. frem: provolvere; r. op: evolvere; 2) *intrans.*: udtrs. ved Passiv af ovennævnte Verber; om et Hjul: currere, circumverti; om Tordenen: tonare; om en Vogn: strepere; om Bølgerne:

agitari; Bølgerne r. op til Byen: undæ urbem alluunt; 3) *reflex.*: volvi, volutari; r. sig sammen: se in orbem (orbes) contrahere. — Rullen: 1) Bevægelsen: udtrs. ved Verbet; 2) Lyden; Tordenens, en Vogns R.: strepitus. — Rulle en: 1) cylindrus; en R. Papir: volumen; 2) indføre i Rullen: conscribere. — Rullestok: scutula.

Rum (*Adj.*), r. Sø: salum, altum; r. Tid: longum tempus; det er r. Tid siden: diu est quod *el.* ex quo.

Rum et: 1) *alm.*: spatium, locus; intervallum (imellem noget); inane (tomt R., ogsaa: inanitas); lade R. imellem: spatium interponere; som der ikke er R. imellem: continuus; have R. til: capere posse; som har R. til: capax (rei alicuius); her er ikke R. til: locus non est; 2) *ovf.*; give Vreden, Hadet og lgd. R.: admittere; 3) i et Skib: alveus, sentina (det nederste R.); 4) i et Skab: loculus; 5) om Tid: spatium, mora; 6) et indesluttet R. ved Løbebanen: carcer. — Rumme at: capere, comprehendere. — Rummelig: spatiosus, amplus. — Rummelighed: amplitudo, laxitas, el. ved Adj. — Rumskjøds, at sejle r.: pede æquo navigare.

Rumle at (om en Vogn): strepere. — Rumlen: strepitus.

Rumpe en: podex, anus, clunis.

Rund: 1) *egt.*: rotundus; orbiculatus (som en Kreds); globosus (som en Kugle); teres (langagtig r., f. E. om Arm, Læg); gjøre r.: rotundare; 2) *ovf.*; r. Tal: numerus plenus; 3) *Adv.*; Jorden r.: per orbem terrarum; udtrs., hvor det hører til et Verbum, ved dettes Sammensætning med circum (f. E. at gaa r. til: circumire; løbe r. (om et Hjul og lgd.): circumverti; dreje r.: circumagere; flyde r. om: circumfluere, el. ved Hjælp af: in orbem. — Rundbygning: tholus. — Rundbøjet: curvatus. — Runde at: rotundare. — Runddel: orbis, circulus. — Rundelig: largus, liberalis; skjænke r.: largiri. — Rundhaandet: largus, munificus. — Rundhaandethed: largitas, munificentia. — Rundhed: udtrs. ved Adj. — Runding: curvamen. — Rundtom: circa, circum, el. ved Verbets Sammensætning med circum, f. E. udbrede sig r.: circumfundi; ligge r.: circumjacere; omgive med Vold r.: circumvallare o. s. v.; r. til: circum; r. fra: undique; circumundique (*sen.*). De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Adjektivet.

Runge at: personare, f. E. Sangen r. i Huset: domus cantu personat; lade Sangen r. i Huset: domum cantu personare.

Runken: rugosus. — Runkenhed: udtrs. ved Adj.

Rus: crapula (især med Hensyn til den følgende Tunghed); ebrietas (Tilstanden); sove en R. ud: crapulam edormire; drikke sig en R.: vino se obruere; se inebriare.

Ruse en: scirpiculus, nassa.

Rusk: rores pluvii. — Rusket Vejr: coelum nebulosum et uvidum.

Ruske at: vellere; om Vinden: agitare.

Rust: rubigo *el.* robigo (paa Metal); uredo (i Korn). — Rustfarvet: robiginosus, ferrugineus. — Rusten: robiginosus; raucus (om Stemmen). — Rustne at: rubigine corrumpi; rubiginem ducere.

Ruste at: 1) *trans.*: armare, armis instruere (r. en Flaade ogsaa: ornare classem); 2) *intrans.* (*abs.*); man ruster: bellum paratur; 3) *reflex.*: bellum parare (til Kamp, Krig); iter parare (til en Rejse). — Rustning: 1) Handlingen at ruste: comparatio, apparatus, el. ved Verbet; 2) arma (*Pl.*); i R.: armatus, in armis. — Rustvogn: carrus; petorritum.

Rutte med noget: aliquid effundere; r. med fremmed Ejendom: aliena largiri.

Ry: fama; rumor; der gaaer Ry af hans Tapperhed: virtus eius fama prædicatur; at være i R. for noget: udtrs. ved Omskr., f. E. han er i R. for at være gjerrig: ajunt eum avarum esse; at være i R.: fama celebrari; celebritate famæ florere; bringe i R.: famam afferre, addere; han er kommen i R. for sin Gavmildhed: munificentia eius fama celebratur.

Rydde at: 1) om at gjøre ryddelig: vacuefacere; r. op: omnia disponere (f.E. in domo, cubiculo); r. en Mark: agrum pacare; r. en Skov: silvam cædere, concidere; r. noget bort: aliquid amoliri (især med Besvær; om Vanskeligheder); 2) r. alle Vanskeligheder af Vejen: difficultates expedire; 2) r. én af Vejen: aliquem de medio tollere. — Ryddelig: vacuus, purus; gjøre ryddelig: se rydde 1. — Rydning: udtrs. bedst ved Verbet.

Ryg: tergum (tænkt vertikal); dorsum (tænkt horisontal); tage en Byrde paa R.: tergo, dorso onus subire; som ligger paa R.: resupinus, supinus; lægge paa Ryggen: resupinare; lægge Hænderne paa Ryggen: manus ad (post) tergum rejicere; vende Ryggen: a) til Flugt: terga vertere; b) vende én R.: ab aliquo discedere; om Lykken og lgd: aliquem deserere, destituere; falde Fjenden i R.: hostem a tergo circumvenire *el.* adoriri. — Rygning: dorsum (af et Bjerg og lgd.); culmen *el.* fastigium (af et Hus). — Rygrad: spina. — Rygstød: 1) *egt.*: pluteus; 2) *ovf.*: suffugium. De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst.

Ryge at: (*intrans.*, smlg. nedenfor røge *trans.*): 1) om Røg: fumare, fumigare (om det, der stiger Damp af); fumum emittere; det ryger i Huset: fumus domum implet; 2) r. løs paa én: irruere in aliquem; in aliquem invehi (især med Ord). — Rygende: fumidus, fumosus.

Ryggesløs: improbus, impius, profligatus. — Ryggesløshed: improbitas, impietas.

Rygte et: fama; rumor (især fortællende el. bedømmende R.); godt R.: fama prospera; slet R.: infamia, fama adversa; at have et godt R.: bene audire; at have et slet R.: male audire; rumore adversa flagrare; infamia ardere; bringe i slet R.: infamare; Rygtet gaaer: fama it, fert; rumor est; R. udbreder sig: fama, rumor serpit; det R. er almindeligt: fama percrebuit; et godt Navn og R.: fama, f. E. det gjælder hans gode Navn og R.: fama eius agitur; erhverve sig et godt R.: famam quærere. — Rygtemager, Rygtesmed, famigerator (*sjeld.*). — Rygtes at: in vulgus *el.* homines emanare; fama innotescere.

Ryk et: udtrs. ved Verbet. — Rykke at: 1) *trans.*: a) om at flytte noget ved en langsom Bevægelse: movere; r. til: admovere; r. fra, bort: amovere; r. frem: promovere; b) om Bevægelsen ved et Ryk: vellere, trahere, f. E. r. én i Øret: aurem alicui vellere; r. op, ud: evellere; r. over: divellere, rumpere; r. fra hinanden: divellere; r. løs (fra dets Plads): convellere; c) r. en Termin ud: diem proferre; 2) *intrans.*; r. ind i et Land: ingredi in terram, fines; r. op: *α*) *alm.*: discedere; *β*) fra en Lejr: castra movere; signa convellere; *γ*) i éns Plads: in locum alicuius succedere; *δ*) lade én r. op: in altiorem gradum aliquem promovere; r. frem: progredi; castra promovere; r. frem til Angreb: signa inferre; r. nærmere: appropinquare; propius accedere; r. i Marken: ad bellum proficisci, exire; in expeditionem ire; r. én imøde: alicui obviam ire; r. tilbage: se recipere. — Rykken, Rykning: udtrs. ved Verbet.

Rynke at: corrugare; r. Panden: frontem contrahere, adducere; r. paa Næsen: naribus uti; r. paa Næsen ad noget: naso aliquid suspendere. — Rynke en: ruga; sinus (paa en Kjole); faa R.: rugis notari; slaa R.: rugare (ogsaa om en Klædning); skaffe R., bringe til at slaa R.: a) paa Panden: alicui rugam trahere; b) paa Næsen: nares alicui corrugare. — Rynket: rugosus; contractus *el.* adductus (især om Panden).

Ryste at: 1) *trans.*: quatere, concutere; r. stærkt: conquassare; om Feber: urere; om Vinden især: agitare; r. af, ud: excutere, effundere (f.E. en Sæk Penge); r. ned: decutere; r. Hovedet: caput movere, agitare; 2) *intrans.*: moveri; tremere (forbunden med at bæve); horrere (af Skræk); jeg r. af Kulde: horror mihi membra quatit; Jorden r.: terra movet; begynde at r.: contremiscere. — Rystelse: motus, tremor, horror. — Rysten: agitatio, concussio, el. ved Verbet.

Rytter en: eques; *Adj.*: equester. — Rytteri: equitatus; equites (*Pl.*); copiæ equestres; tjene ved R.: equo merere; lade R. gjøre Tjeneste tilfods: equitem ad pedes deducere. — Ryttertjeneste: militia equestris. De øvrige Sammensætninger dannes ved Adj. equester, f.E. Rytterfægtning: proelium equestre, el. ved Subst., f.E. Ryttermønstring: recensio equitum.

Ræbe at: ructare (ructari). — Ræben: ructus. — Ræbende: ructabundus; ructuosus (*sen.*).

Ræd: timidus. — Ræddes at: horrere (aliquid: for noget); horrore *el.* terrore perfundi. — Rædsel: terror; horror (især religiøs). — Rædselsfuld, rædsom: horribilis, horrendus; atrox (især om en Forbrydelse); *Adv.*: horrendum in modum; Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj., f. E. Rædselsdag: dies atrox, plenus terroris.

Ræddike en: raphanus; radix.

Række en: ordo; series (især Rækkefølge); acies (opstillet til Slag); en R. Bjerge: continui montes; en R. af Aar: multi anni, en R. af tyve Aar: viginti anni; holde R.: ordines servare; gaa ud af R.: ordines relinquere; i R.: ordine, deinceps; gaa efter R.: in orbem ire; gaa Rækken rundt: per omnes in orbem ire; i tætsluttet R.: pede presso; Soldaterne i første, anden, tredie R.: hastati, principes, triarii. — Rækværk: cancelli; septum; pluteus.

Række at: 1) *trans.*: a) r. én noget: alicui aliquid porrigere, tradere; r. frem: protendere, porrigere; r. Hænderne i Vejret: manus tollere (især af Forundring); manus in coelum tendere (bønfaldende), manus porrigere (ved Afstemning), ræk hid: cedo! b) r. noget (i Længden): = forlænge ved at trække, el. ved extendere; 2) *intrans.*: a) i Stedforhold; r. til: pertinere ad; contingere, assequi; b) om Tilstrækkelighed: sufficere; ikke r. til: deficere.

Rænke: fraus; insidiæ; machinatio; smedde R.: sycophantari; dolos procudere. — Rænkefuld: insidiosus, fraudulentus, vafer. — Rænkesmed: sycophanta; architecton.

Ræv: vulpes, *dem.*, vulpecula, *Adj.*: vulpinus; gaa paa Rævekløer: insidias adhibere; fraude uti. Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj.

Røbe at: a) *egt.*: prodere, detegere; b) hvor det udtr. et Bevis paa noget: prodere; udtrs. undert. ved esse med Gen., f. E. det r. Klogskab: prudentis est.

Rød: ruber; rubicundus; at være r.: rubere; at blive r.: rubescere; erubescere (af Undseelse, Skam), udtrs. ogsaa ved Omskr., f.E. han bliver r.: rubor ei suffunditur. — Rødagtig: rubicundus. — Rødbede en: beta. — Rødgul: luteus. — Rødhaaret: rufus. — Rødhed: rubor. — Rødkridt: cerula miniata (brugtes til Mærke i Bøger). — Rødlig: rubellus, rubidus. — Rødme at: se ovenfor blive rød. — Rødme en: rubor. — Rødmusset, rødkindet: genis rubentibus.

Røg: fumus; fuld af, sværtet af R.: fumosus; lade gaa op i R. og Aske: aliquid in fumum et cinerem vertere. — Røge at: fumigare; fumo torrere *el.* siccare; suffire (med Røgelse). — Røgfarvet: fumidus. — Røgkammer: fumarium. — Røgoffer: tus; bringe R.: ture sacrificare *el.* deos colere.

Røgelse: tus; suffimentum; *Adj.*: tureus. — Røgelsefad, Røgelsekar: turibulum; acerra.

Røgt: cura, curatio. — Røgte at: 1) r. Dyr: curare, fovere; 2) r. et Hverv og lgd.: curare negotium, mandatum. — Røgter en: bubulcus.

Rømme at: 1) *trans.*: relinquere locum; cedere loco (især r. Marken, Valpladsen); r. Marken for: concedere (alicui); at r. noget tilside: aliquid loco movere; aliquid amoliri (som koster Møje); 2) *intrans.*: a) r. bort: profugere; aufugere (hemmelig); b) r. op: omnia disponere; 3) *reflex.*: screare. — Rømning: 2) fuga; 3) screatus. — Rømningsmand: fugitivus; profugus.

Rønne en: domus ruinosa; misera casa.

Rør et: arundo (langt, stærkt); canna (mindre, tyndt); calamus (til at skrive med); fistula (et Vandrør, Spiserør,

Luftrør); tubus (især Vandrør, konstigt R.). — **Rørfløjte**: fistula; som spiller paa R.: fistulator. — **Rørskov**: arundinetum. — **Rørtag**: tectum stramineum.

Røre at: 1) om Bevægelsen: movere; der rører sig ikke en Vind: nullus ventus agitatur; ikke r. sig til noget: manum non vertere; ne digitum quidem porrigere; 2) om Indvirkning paa Sindet, Følelsen: movere, commovere; rørende: ad animos hominum commovendos aptus, animum movens, undert. lacrimabilis, et r. Syn: spectaculum miserationem movens, en r. Skildring: descriptio ad movendum composita; 3) om Berøring: tangere, attingere; som endnu ikke er rørt: integer; 4) r. om i noget, r. noget sammen: aliquid miscere; 5) r. op i en Sag: mentionem rei alicuius denuo injicere; rem denuo in medium proferre. — **Røre en**: turbæ; motus; som er i R.: turbidus. — **Rørelse**: motus animi; at føle R.: animo moveri; med dyb R.: vehementer commotus; fremkalde R.: animum (animos) afficere *el.* movere; uden R.: immotus. — **Rørig**: agilis; vegetus; en r. Alderdom: cruda senectus; at være rask og r.: firma valetudine uti; recte valere. — **Rørighed**: agilitas, el. ved Adj. — **Rørlig**: mobilis; r. Gods: supellex; ruta cæsa, res moventes (i Retssproget). — **Rørt**: motus, commotus, misericordia tactus; i r. Vande: in turbido.

Røst: vox; med høj R.: magna voce; lade sin R. høre: vocem edere; svag R.: vox exilis; følge Hjertets R.: animo cedere.

Røve at: 1) *trans.*: aliquid rapere; r. noget fra én: vi *el.* per vim alicui aliquid eripere, auferre; aliquem aliqua re spoliare; 2) *intrans.*: rapinas facere; prædari; latrocinari (paa Landevejen); at r. fra Kirker: sacrilegium facere; r. og plyndre: trahere et rapere; røvende: prædabundus. — **Røven**: raptus, rapina. — **Røver en**: prædo (*alm.*); latro (Stratenrøver); pirata (Sørøver); raptor (af noget: alicuius rei). — **Røveragtig**: rapax; *Adv.*: more prædonum. — **Røveranfører**: dux prædonum *el.* gregis latronum; archipirata (Sørøveranfører). — **Røverbande**: grex latronum; latrocinium. — **Røverfærd**: latrocinium. — **Røvergods**: præda (rapta). — **Røverhule**: receptaculum (locus receptor) latronum. — **Røveri**: rapina, raptus; i Krig: prædatio; paa Landevejen: latrocinium; til Søs: piratica; prædatio maritima; begaa R.: rapinas facere; prædari, latrocinari, piraticam facere. — **Røverkjøb**; for R.: minimo. — **Røversk**: rapax. — **Røverskib**: navis piratica. — **Røvertog**: latrocinium; gaa paa R.: latrocinari.

S.

Saa: I) *Adv.*: 1) hvor det udtr. et Hensyn til noget forhen omtalt: ita, sic, f. E. s. gjorde han: ita fecit; s. forholder det sig: ita est; 2) hvor det ved et Adj. el. et Adv. betegner en Grad: a) tam, adeo, f. E. saa lidet: tam parum; b) s. mange: tam multi, tot, f. E. s. m. Mennesker, som der er, s. m. Sind: quot homines tot mentes; s. lille: tantulus; s. lille som: quantulus; s. stor: tantus; s. stor som: quantus; s. megen: tantus; s. meget: tantum; s. meget end: quantumvis, quamvis; om end nok s. meget: si maxime; kun s. meget, at (ved en Indskrænkning): ita-ut; s. meget mere: eo, tanto magis; s. meget desto: tanto; s.- som du vil el. som det skal være: udtrs. ved quamvis, f.E. s. mange som du vil: quamvis multi; s. stor det skal være: ogsaa quantuslibet, quantusvis; s. gal som han var: ut erat furiosus; s. ofte: toties; s. ofte som: quoties; s. gammel: tam provectus ætate, men: s. gammel han er: quamvis ætate

provectus sit; det er s. langt fra: tantum abest (at-at: ut-ut); s. mægtig er han: tantum potest; dobbelt s. meget: alterum tantum; tre Gange s. stor: ter tanto maior; lige s. meget: tantundem; saa lidt, længe o.s.v., se: saalidt, saalænge; c) hvor det fremhæver et Adj., udtrs. det hyppigt ved dettes Superl., f.E. to s. tappre Mænd: duo fortissimi viri; 3) som Udraabs- el. Spørgeord; udtrs.: a) ved igitur, ergo, el. slet ikke, f.E. s. kom: veni igitur; s. har jeg mistet: amisi ergo; s. lad os gaa: quin imus; s. hold dog op engang: jam desine! b) i affektfulde Udbrud af Ønsker, Forbandelser: at, f.E. saa gid alle Guder ramme dig: at te omnes di perduint; 4) om ikke, saa dog: si non, at; 5) ved en Sammenligning: ita (hvor ut gaaer forud: som-saa); 6) ved en Tidsfølge: tum, deinde; men s.: tum vero; saa-saa: tum-tum, jam-jam; i en Eftersætning udtrs. det ikke (sjeld.: tum og kun ved et iforvejen betegnet Tidspunkt). II) *Konj.*: a) oversættes *ikke i en Eftersætning*; b) saa at: ut; s. at ikke: ut non; s. at sige: ut ita dicam. — Saadan: talis, eiusmodi, huiusmodi; s. som nu: hic, f.E. under en s. Dyrtid som nu: hac annona; s. som følger: hic, f.E. med s. Ord: his verbis; s. som: qualis; paa s. Maade: ita, sic, tali modo. — Saafremt: si. — Saakaldt: quem (quos) dicimus. — Saaledes: ita, sic, tali modo; mon s.: itane? s. som: sicut; ut; s. forholder det sig: sic est; s. forholder det sig ikke: non est ita; kun s.-hvis: ita-si (ved en Indskrænkning); og s.: itaque, igitur, ergo. — Saalidt som: non magis quam. — Saalænge: tamdiu; s. som: (tantisper) quoad, donec, quamdiu. — Saamænd: profecto. — Saasandt: 1) ita, sic, f.E. gid jeg s. maa beholde Livet, som jeg har seet ham: ita vivam, ut eum vidi (= jeg har s. jeg lever seet ham); s. Gud hjælpe mig har jeg seet ham: sic deus me adjuvet ut eum vidi; 2) undert. = saafremt, f.E. jeg skal gjøre det, s. jeg kan: faciam si potero; 3) s. ellers: si quidem. — Saasnart: ut primum, simul atque, f.E. s. han havde seet ham: ut primum eum vidit. — Saasom: 1) hvor det angiver en Foranledning: quoniam (om en Grund, der antages bekjendt); quando (= quoniam, men sjeldnere); si quidem; 2) hvor det indleder Exempler: ut. — Saavel-som: quum-tum; saavelsom: non minus quam; cum. — Saavidt (som): 1) quantum, quod, f.E. s. jeg véd: quantum scio; quod sciam; s. det staaer til mig: quantum in me est (erit); 2) quoad, quatenus, f.E. s. det er muligt: quoad (eius) fieri potest; 3) i Stedforhold: eo, eo usque; eatenus; han er kommen s. i Galskab: eo amentiæ pervenit.

Saa at: 1) *trans.*: serere, seminare; som man s., saa høster man: ut sementem feceris, ita metes; 2) *intrans.*: semen spargere; sementem facere. — Saaen, Saaning: satio, satus. — Saadag: dies sementivus. — Saakorn: semen. — Saamand: sator. — Saatid: tempus sementivum.

Saale en: 1) som Fodtøj: solea (romersk); crepida (græsk); med S. paa: soleatus, crepidatus; 2) = Fodsaale: planta; solum, vestigium. — Saalemager: solearius, crepidarius.

Saar: vulnus (frembragt ved skarpe Vaaben); plaga (frembragt ved Stød, Slag); ulcus (frembragt ved Sygdom); fuld af S.: vulneribus confectus; ulcerosus; uden S.: incolumis, integer; Saaret heles: vulnus cicatricem ducit; Saaret bryder op: vulnus recrudescit. — Saare at: 1) *egt.*: vulnerare (*alm.*); sauciare (især i Kamp); vulnus alicui inferre *el.* infligere; plagam alicui injicere; s. én dødeligt: ad mortem aliquem vulnerare; vulnus mortiferum alicui inferre; at blive saaret til Døden: vulnus mortiferum accipere; 2) *ovf.*: violare; s. én: aliquem lædere, offendere. — Saaret: 1) *egt.*: vulneratus, saucius (i Kamp); 2) *ovf.*: offensus. — Saarlægekonst: chirurgia.

Saare (*Adv.*): valde, admodum, vehementer.

Sabbat: sabbata (*Pl.*).

Sabel: gladius, ensis. — Sabelklinge: lamna. — Sabelskede: vagina. — Sable ned: contrucidare, concidere, obtruncare.

Sadel: sella; clitellæ (Kløftsadel, Paksadel); sidde fast i S.: (*ovf.*) gradum *el.* locum suum tenere; løfte af Sadlen (*ovf.*): loco dejicere; hjælpe én i S.: aliquem in equum tollere. — Sadeldækken: ephippium. — Sadelmager: faber lorarius, sellarius. — Sadle at: 1) *egt.*: equum sternere, insternere; 2) *ovf.*; s. om: animum mutare, flectere.

Safian: aluta.

Safran: crocus; *Adj.*: croceus (ogsaa safrangul). — Safranfarve: color croceus. — Safranolie: oleum crocinum.

Saft: sucus. — Saftfuld, saftig: sucosus; sucidus; suci plenus. — Saftløs: aridus; sine suco; exsanguis (kun *ovf.*).

Sag: 1) for Retten: lis, caussa, smlg. Proces; gjøre sig bekjendt med en S. (om Sagføreren): discere caussam (ex aliquo); 2) som Forretning, Anliggende: negotium, caussa, res; at blande sig i andres Sager: alienis negotiis se immiscere; at gjøre fælles S. med én: rem cum aliquo communicare; med uforrettet S.: re infecta; det er ikke min S.: non meum est; det er ikke hans S. at tale meget: non amat multis verbis uti; det er ingen S.: facile est; nihil negotii est; lad dette være andres S.: hoc alii viderint; jeg har mer end nok i mine egne Sager: rerum mearum satis superque mihi est; at passe sine egne Sager: rerum suarum esse; gjøre sine S. godt, slet: rem bene, male gerere; 3) enhver Ting el. Gjenstand, hvorom der tales, handles: res, f. E. det er en ganske anden Sag: longe alia est ratio huius rei; at gaa udenfor Sagen: digredi; relationem egredi (om en Senator); det gjør intet til S.: nihil refert; nihil ad rem (*abs.*); 4) i Modsætning til Personen, Manden: res. — Sagførelse: actio; udtrs. oftest ved accusatio *el.* defensio. — Sagfører en: actor caussarum; patronus; causidicus (foragtelig), cognitor (for en tilstedeværende); procurator (for en fraværende). — Sagkundskab: peritia. — Sagkyndig: peritus (i noget: rei alicuius), intelligens. — Sagsøge at: diem (alicui) dicere; litem *el.* actionem (alicui) intendere. — Sagsøgning: actio; petitio (kun i private Sager). — Sagsøger en: actor, accusator, petitor. — Sagvolder: reus (i offentlige Sager); is unde petitur (i private Sager).

Sagl: saliva.

Sagn: fama; et gammelt S.: vetus fama; fabula; at gaa tilbage til Sagnene: ad fabulas redire. — Sagnhistorien: historia fabularis. — Sagnrig: fabulosus.

Sagte: 1) uden Støj: lenis; s. Stemme: vox summissa; gaa s.: gradu suspenso ire; tale s.: summissa voce loqui; 2) uden Hastighed: lenis (især om Vinden); gaa s.: pedetentim ire; 3) uden Voldsomhed: placidus, mitis. — Sagtens: facile; udtrs.: a) hvor det betegner en Indrømmelse, ved et indskudt: credo; b) hvor det udtr. en Formodning: videlicet; sine dubio, haud dubie, el. indskudt: opinor; c) i Ønske: ved et indskudt: quæso. — Sagtfærdig: sedatus, lenis, remissus, mansuetus. — Sagtfærdighed: lenitas animi, mansuetudo. — Sagtmodig: lenis, placidus, mitis. — Sagtmodighed: lenitas; animi placabilitas; med S.: placide, leniter. — Sagtne at: sedare, componere; at s. sin Gang: gradum comprimere; s. sin Stemme: vocem summittere; sagtnes: leniri; om Iver, Flid: senescere, frigescere; om Havet: desævire; om Uvejr: residere; om Skræk, Raseri: considere; om Lidenskaber: sedari, defervescere; om Smerte: remitti; om Sygdom: laxari.

Sal: atrium (den største S. i et romersk Hus), el. = stort Værelse.

Salat: lactuca.

Salg: venditio; sectio (af Bytte el. en proskriberets Ejendom); at være til S.: venire, prostare; som er til S.: venalis.

Salig: beatus; divus (som staaende Tillægsord til de afdøde Kejsere). — Salighed: felicitas; beatitudo.

Salt: 1) *Subst.*: sal; *ovf.*: sales (*Pl.*); *Adj.*: salarius; 2) *Adj.*: salsus; græde s. Taarer: effuse flere; s. Taarer: salsæ lacrimæ. — Saltgrube: salinæ. — Saltkar: salinum. — Salt-

korn: mica salis, som knittrer, naar det, kastes i Ilden: mica saliens (som Varsel). — Salte at: salire; sale condire; saltet: salsus; s. Fisk: salsamentum; som handler med s. Fisk: salsamentarius. — Saltlage: muria. — Saltning: salsura, el. ved Verbet.

Salve at: ungere, perungere (helt); salvet: unctus; delibutus. — Salve en: unguentum. — Salvehandler en: unguentarius, pigmentarius. — Salvekrukke: pyxis, concha. — Salver en: unctor. — Salvning: unctura; unctio; Betaling for S.: unguentarium. — Salvningsværelse (i et Badehus): unctorium.

Samdrægtig: concors, consentiens. — Samdrægtighed: concordia; leve i S.: concorditer vivere.

Samfuld: totus, plenus; i s. sex Dage: per sex dies continuos.

Samfund: societas; communio; communitas; at træde i S.: societatem inire *el.* jungere; at være i S. med: societate junctum esse cum; i S.: communiter; Menneskenes alm. S.: societas generis humani. — Samfundsbaand: nodus societatis. — Samfundslivet: vita communis.

Samfærdsel: commercium, commeatus.

Samklang: concentus; at staa i S. med: congruere *el.* convenire, concinere cum; ikke staa i S. med: discordare *el.* discrepare cum, a; staa i S.: consentire; concinere.

Samkvem: commercium, societas; holde S. med én: aliquo uti; ikke holde S. med én: abstinere societate alicuius.

Samle at: 1) *trans.*: a) *egt.*: colligere (saavel Ting som Personer); cogere, conducere *el.* congregare (Mennesker; congregare: især at s. til ét Sted); congerere, conferre *el.* coacervare (Ting); contrahere *el.* cogere (en Hær); s. igjen: recolligere; s. og henlægge: reponere, condere; s. under ét (i Talen): colligere, conferre; b) *ovf.*; s. sine Tanker: animum intendere; s. sine Kræfter: omnibus viribus anniti; s. sin Opmærksomhed: animum attendere; 2) *reflex.*: a) *egt.*: congregari, confluere = at samles; vi samles: convenimus, congredimur; b) *ovf.*: se, animum, mentem colligere; se recipere (især efter Flugten, Skrækken og lgd. ex fuga, timore); s. sig igjen: se recolligere. — Samling: 1) Handlingen at samle: collectio, el. ved Verbet; 2) S. som holdes: conventus, coetus; 3) en S. af noget: copia; en S. af éns Værker: opera alicuius; en S. af éns Digte: carmina alicuius; 4) at være ved sin S.: mente constare, penes se esse; ikke være ved sin S.: mente alienatum esse; at komme til sin S.: mentem, animum recipere. — Samlingsplads: locus conveniendi *el.* conventus; conciliabulum (især til Handel, Retssager).

Samleje: concubitus; have S.: concubare.

Samlevende Mennesker: homines eiusdem temporis.

Samliv: usus, societas, conjunctio; dagligt S.: usus quotidianus; som fører dagligt S. med én: convictor alicuius.

Samme: idem; i det s.: eodem tempore; ad s. Vej: eadem; den s. som: idem atque (eller qui); som hører til s. Tribus: tribulis; som har s. Hverv, Embede: collega; som er fra s. Land: popularis; det er mig det s.: nihil curo; nihil mea refert.

Sammen: 1) om Stedet, Forbindelse ved Sted: una, eodem loco, f. E. gaa s.: una ire; at være s.: eodem loco versari; at bo s.: eandem domum, idem cubiculum incolere; hyppigst udtrs. det imidlertid ved Verbets Sammensætning med con, f. E. at komme s.: convenire; at hænge s.: cohærere; at sætte s.: componere; at styrte s.: corruere; synge s.: concinere; græde s.: collacrimare; at tale s.: colloqui o. s. v.; 2) om Tiden: simul; træffe s. med: competere (rei *el.* cum re); 3) om Fællesskab: idem, communis, f. E. at have Fader s.: eodem patre natos esse; at have Hus s.: communi domo uti; at holde s.: eandem caussam tueri; se invicem adjuvare; de holde godt s.: optime inter eos convenit.

Sammenbetle at: mendicando colligere.

Sammenbinde at: colligare; constrin-

gere (især Hænder, Fødder). — Sammenbinding: udtrs. ved Verbet.

Sammenblande at: miscere, commiscere; confundere (*ovf.* og med Bibegreb af Uorden). — Sammenblanding: commixtio, permixtio, confusio, el. ved Verbet.

Sammenblæse at: conflare; congerere.

Sammenbringe at: colligere, cogere; conferre (Ting); sammenbragt: collaticius.

Sammenbære at: comportare, congerere, conferre. — Sammenbæren: collatio, congestus, el. ved Verbet.

Sammenbygge Huse: domos continuare.

Sammendrage at: contrahere (saavel Tropper som til kortere Omfang); conducere. — Sammendragning: conductio, contractio; udtrs. bedst ved Verbet.

Sammendrive at: cogere, compellere. — Sammendrivning: udtrs. ved Verbet.

Sammendynge at: coacervare, cumulare. — Sammendyngning: coacervatio.

Sammenfald: lapsus; ruina.

Sammenfalse at: coagmentare, compingere. — Sammenfalsning: coagmentatio.

Sammenfatte at: comprehendere, complecti, continere; s. i Talen el. Tanken: colligere; s. i faa Ord: in pauca conferre, paucis absolvere; s. Talen kort: orationem constringere.

Sammenfeje at: converrere.

Sammenflette at: nectere. — Sammenfletning: complexio, el. ved Verbet.

Sammenflikke at: consarcinare.

Sammenflokke at: congregare; s. sig: congregari; confluere.

Sammenflyde at: confluere.

Sammenfolde at: complicare. — Sammenfoldning: complicatio.

Sammenfælde at: coagmentare. — Sammenfældning: coagmentatio.

Sammenfæste at: configere, connectere.

Sammenføje at: copulare, jungere, compingere *el.* contignare (Bræder); coagmentare (ved Fuger). — Sammenføjelse: copulatio, compactio. — Sammenføjning: a) Handlingen: coagmentatio; b) compages; coagmentum.

Sammenføre at: congerere, conferre; convehere (paa Vogne, Skibe); cogere, congregare (Mennesker, Dyr).

Sammengroet: concretus; Saaret er s.: vulnus cicatricem duxit.

Sammenhefte at: conserere, configere. — Sammenheftning: udtrs. ved Verbet.

Sammenhobe at: congerere, coacervare. — Sammenhobning: congestus, coacervatio.

Sammenhold: concordia, conjunctio, societas. — Sammenholde at: 1) *egt.*: continere; coercere (f. E. Haaret ved et Baand: capillos vitta); 2) s. noget med noget: aliquid cum aliqua re conferre, comparare.

Sammenhægte at: fibula connectere, astringere.

Sammenhæng: cohærentia; Ords S.: contextus; Talens S.: ordo *el.* series (indre), tenor, perpetuitas (ydre); fortælle en Sag i S.: rem ordine exponere; fortælle en Sags egentlige S.: veram rei alicuius rationem exponere; bringe i S.: componere, jungere; uden rigtigt S.: male cohærens; som er i S.: a) om Sted: continens, continuus; b) i Tid: perpetuus, continuus; c) om Tale: *α*) disertus, compositus; der er intet S. i hans Tale: oratio eius non cohæret; *β*) hvor der kun tænkes paa den uafbrudte Fremgang; at tale i S.: uno tenore loqui, perpetuam orationem habere. — Sammenhængende: se som er i Sammenhæng.

Sammenkalde at: convocare; citare (paa Embedsvegne); s. Senatet: senatum cogere. — Sammenkaldelse: convocatio.

Sammenkaste at: conjicere. — Sammenkastning: conjectus, el. ved Verbet.

Sammenkitte at: ferruminare.

Sammenkjøbe at: coëmere.

Sammenklemme at: comprimere (noget); en sammenklemt Mængde: multitudo conferta.

Sammenkline, sammenklistre at: conglutinare. — Sammenklining: conglutinatio.

Sammenklynge at: conglobare, constipare. — Sammenklyngning: ved Verbet; conglobatio (*sen.*).

Sammenknibe at: constringere; coartare.

Sammenknuge at (*ovf.*): contrahere.

Sammenknytte at: connectere, copulare. — Sammenknytning: copulatio, el. udtrs. ved Verbet; (*sen.*) connexus.

Sammenkoble at: copulare, conciliare. — Sammenkobling: conciliatio, el. ved Verbet.

Sammenkoge at: concoquere.

Sammenkomst: conventus (alm., især i alvorligt Øjemed); concilium (baade abstrakt og konkret); congressus (selskabelig og fjendtlig); coetus (konkret); holde S.: convenire, congredi, concilium habere; coetum facere.

Sammenkrympe at: contrahere. — Sammenkrympning: contractio.

Sammenkrøben af Kulde: frigore torridus, contractus.

Sammenlappe at: consarcinare, consuere. — Sammenlapning: udtrs. ved Verbet.

Sammenligne at: comparare, conferre, componere, contendere (aliquid cum re aliqua, inter se); ikke lade sig s.: comparationem non habere. — Sammenligning: comparatio, collatio; komme i S.: comparari, conferri; uden S.: sine controversia; i S. med: ad (hvor det, med hvilket noget sammenlignes, tillige er Maalestok for Sammenligningen, især efter en Nægtelse, f. E. intet i S. med dit Rytteri: nihil ad tuum equitatum); præ (i S. med én [som da slet ikke behøver at besidde den Egenskab, der udmærker den anden], f. E. lykkelig i S. med os: præ nobis beatus), ad comparationem, sub comparatione (alicuius rei); si contuleris cum; ved nøjere S.: si accuratius contuleris.

Sammenlime at: conglutinare. — Sammenlimning: conglutinatio.

Sammenlodde at: ferruminare.

Sammenlægge at: 1) *egt.*: componere, complicare; 2) s. ved Beregning: computare; 3) hvis vi lægge alle disse Omstændigheder sammen: si res omnes comprehendimus. — Sammenlægning: 1) complicatio; 2) computatio.

Sammenlænke at: catena jungere, connectere. — Sammenlænkning: udtrs. ved Verbet.

Sammenløb: concursus, concursatio; af Floder: confluens (*Sing.* og *Pl.*).

Sammenpakke at: colligere (vasa, res, sarcinas); s. Mennesker: constipare; s. noget: aliquid stipare. — Sammenpakning: stipatio (paa hinanden), el. ved Verbet.

Sammenparre at: componere, comparare *el.* committere (til Kamp, Væddestrid). — Sammenparring: compositio, comparatio, commissio.

Sammenpasse at: aptare, accommodare (ad).

Sammenpløje (om Snedkere): coagmentare, compingere. — Sammenpløjning: coagmentatio; compactio.

Sammenpresse at: comprimere; confercire (i et Rum, paa et Sted); de sammenpressede Soldater: milites conferti. — Sammenpresning: compressio.

Sammenpuge at: corradere.

Sammenraabe at: convocare (clamore).

Sammenrapse at: compilare.

Sammenregne at: computare, rationem inire. — Sammenregning: computatio.

Sammenrotte sig: conspirare. — Sammenrottelse: conspiratio.

Sammenrulle at: convolvere, conglomerare, conglobare. — Sammenrulning: udtrs. ved Verbet.

Sammenrynke at: corrugare; s. Panden: frontem contrahere, adducere. — Sammenrynkning: contractio.

Sammensamle at: colligere; sammensamlet: collecticius. — Sammensamling: collectio.

Sammensanke at: colligere; congerere (til et Sted). — Sammensankning: collectio.

Sammenskrabe at: corradere (især Penge: pecunias); s. en Hær af: exercitum colligere ex. — Sammenskrabet: collecticius.

Sammenskrive at: conscribere.

Sammenskud: collatio; gjøre S.: conferre; S. til et Gjestebud: symbola. — Sammenskyde at: conferre. — Sammenskydning: collatio (af Penge).

Sammenslynge at: connectere; implicare (forviklet). — Sammenslyngning: nodus (den tilvejebragte S.), el. ved Verbet.

Sammenslæbe at: congerere; convehere (paa Vogne). — Sammenslæbning: congestus, el. ved Verbet.

Sammensmede at (*ovf.*): struere, machinari, moliri; s. en Løgn: aliquid ementiri.

Sammensmelte at: 1) *trans.*: (*ovf.*) confundere; 2) *intrans.*: a) om Forening: coalescere; b) om Formindskelse: deminui; om Hjorder: decrescere; om et Antal: redigi (ad), f. E. de vare sammensmeltede til trehundrede: ad numerum trecentorum redacti erant *el.* numerus eorum ad trecentos redactus erat. — Sammensmeltning: 1) confusio; 2) a): udtrs. ved Verbet; undert.: confusio; b) deminutio.

Sammensno noget: constringere; s. et Tov: torquere; s. Grene: ramos implicare (om Træer).

Sammensnærpe at: contrahere.

Sammensnøre at: constringere.

Sammenspare at: comparcere; sammensparede Penge: viaticum (især Soldaters); peculium (af én, der ellers ikke kan eje).

Sammenspinde at (*ovf.*): machinari, struere aliquid; s. et Paafund: aliquid comminisci, fingere.

Sammenstable at: coacervare, cumulare; en sammenstablet Hob: strues. — Sammenstabling: coacervatio.

Sammenstille at: a) til Sammenligning: conferre, componere, comparare; s. i Talen el. Tanken: colligere; b) til Kamp: componere, comparare, committere. — Sammenstilling: a) comparatio, collatio; b) comparatio, compositio, commissio.

Sammenstoppe at: confercire (i Rum); consarcinare (ved Flikning).

Sammenstrømme at: confluere, concurrere. — Sammenstrømning: concursus (af Mennesker); colluvio (af Urenligheder); confluens (el. Pl., af to Floder).

Sammenstuve at: constipare, confercire. — Sammenstuvning: udtrs. ved Verbet, f. E. Mængdens S.: conferta multitudo.

Sammenstyrte at: corruere, collabi; ruinam trahere, dare. — Sammenstyrtning: lapsus, ruina.

Sammenstød: 1) fjendtligt S.: concursus, congressus; 2) conflictio (især af to Legemer); om Skibes S.: collisio, concursus; 3) tilfældigt S.: concursus, concursio; 4) Begivenheders S.: concursus. — Sammenstødende (*ovf.*): concurrens; in idem tempus incidens.

Sammensvorne: conjurati. — Sammensværge sig: conjurare (cum aliquo, inter se, ut, de). — Sammensværgelse: conjuratio.

Sammensy at: consuere; sammensyet: sutilis.

Sammensætte at: componere, jungere; s. noget af noget: componere *el.* construere aliquid ex aliqua re; om Talen: congerere ex; sammensat: compositus. — Sammensætning: compositio; constructio (af Ord); danne ved S.: construere.

Sammensøge at: conquirere. — Sammensøgning: conquisitio.

Sammentage; naar alt sammentages: si omnia in unum conferantur; alt sammentaget: omnibus in unum collatis.

Sammentigge at: mendicando colligere.

Sammentrykke at: comprimere. — Sammentrykning: compressio.

Sammentræde (*intrans.*): congredi; in societatem convenire. — Sammentræden: congressus, conventus.

Sammentræf: concursus; det skete ved et S.: forte evenit, ved et S. af mange Omstændigheder: multis rebus inter se competentibus.

Sammentrække at: contrahere *el.* colligere (Tropper, en Hær); om Kulden: contrahere. — Sammentrækning: udtrs. ved Verbet; contractio (f. E. af Panden, Øjenbrynene: frontis, superciliorum).

Sammentrænge at: 1) i Rum: coartare, constipare, conglobare; sammentrængt: confertus, *Adv.*: confertim; 2) om Stil, Tale: coartare; at tale sammentrængt: compresse loqui; s. i faa Ord: in pauca conferre; sammentrængt Tale: densa oratio. —

Sammentrængning: coartatio, udtrs. bedst ved Verbet.

Sammentælle at: computare, numerum inire. — Sammentælling: computatio.

Sammentømre at: contignare (af Bjelker); contabulare (af Planker, Bræder). — Sammentømring: udtrs. ved Verbet; undert. contabulatio.

Sammenvikle at: complicare, conglomerare; sammenviklet: implicatus.

Sammenvoxe at: concrescere (*egt.*); coalescere (*ovf.*). — Sammenvoxet: concretus. — Sammenvoxning: concretio.

Sammenvæve at: contexere.

Sammeslags: idem, eiusdem generis.

Sammesteds: ibidem; eodem loco; s. hen: eodem; s. fra: indidem.

Samstemme at: consentire; ikke s.: discordare; s. med én: alicui assentiri; s. med noget: congruere *el.* convenire cum; ikke s. med noget: discrepare *el.* discordare a, cum; samstemmende: consonus. — Samstemning: 1) *egt.*: concentus; 2) *ovf.*: concordia, convenientia; at staa i S.: = samstemme.

Samt: I) *Præp.*: cum; II) *Konj.*: et; item (hvor flere Led opregnes, men udtrs. i dette Tilfælde sjelden).

Samtale at: colloqui (cum aliquo; især om Forretningssager); sermocinari; confabulari. — Samtale en: colloquium (aftalt, i Forretninger); sermo (tilfældig); sermocinatio (hvor Dialogen fremhæves); holde en S. med én: cum aliquo colloqui, sermonem cum aliquo habere; begynde en S.: sermonem serere, ordiri; de indledede S.: ab iis sermo orsus est; give sig i S. med én: sermonem cum aliquo serere; se in sermonem alicuius dare.

Samtid: udtrs. ved Hjælp af tempus, f. E. Samtidens Mennesker: homines eius temporis *el.* qui tum erant; hans S.: eius tempus. — Samtidig: 1) om Personer: æqualis; 2) om Ting, Begivenheder: udtrs. ved Omskr. med tempus, el. ved competere, f. E. noget er s. med noget: res aliqua rei alicui *el.* cum re aliqua competit; denne Begivenhed var s.: hoc in idem tempus incidit, eodem tempore evenit; 2) *Adv.*: simul. — Samtidighed: udtrs. ved Hjælp af Adj.

Samtlige: universi; ad unum omnes.

Samtone at: concinere.

Samtykke at: consensu (aliquid) comprobare; consentire (de re aliqua, ad, in aliquid); annuere (*abs. el.* rei alicui); assentiri (*abs.*, de re). — Samtykke et: consensus; assensus; auctoritas (om en højere Myndighed), undert. suffragatio, astipulatio (begge Ord om Folket, Mængden); Senatet samtykker: patres auctores fiunt; oftest udtrs. det ved Verbet, f. E. med mit S.: me consentiente, approbante; uden mit S.: me improbante, dissentiente; me inscio (naar Sagen er én ubekjendt); give sit S.: = samtykke; nægte sit S.: negare se comprobaturum esse rem; recusare, renuere.

Samvidende: conscius; at være s. med én i noget: alicui alicuius rei conscium esse. — Samvittighed: 1) conscientia (med en Gen. el. et Adj.); en god S.: conscientia recta; at have en god, ren S.: nullius culpæ sibi conscium esse; ond S.: conscientia mala *el.* male factorum; at have en ond S.: culpæ, sceleris sibi conscium esse; anse noget for at være et Tegn paa ond S.: in conscientiam aliquid ducere; jeg tager det paa min S.: non extimesco culpam; med frelst S.: salva fide; 2) at gjøre sig en S. af noget: religioni aliquid habere, jeg gjør mig en S. deraf: udtrs. ogsaa ved religioni est mihi; uden at gjøre sig nogen S.: nulla religione deterritus. — Samvittighedsangst, Samvittighedsnag: conscientiæ morsus; føle S.: conscientia morderi; conscientiæ stimulis agitari. — Samvittighedsfuld: pius; integer *el.* sanctus (om en Person); diligens (i sin Gjerning); som Adv. ogsaa: cum fide. — Samvittighedsfuldhed: religio; diligentia. — Samvittighedsløs: impius, improbus. — Samvittighedsløshed: impietas. — Samvittighedssag: religio; det er mig en S.: religioni mihi est; det betragtes som en S.: religiosum est. — Samvittigheds-

skrupel: religio; scrupulus; befri én for en S.: scrupulum ex animo alicuius evellere; scrupulo aliquem liberare; indgyde én S.: scrupulum alicui injicere; uden S.: religione intactus. De øvrige Sammensætninger maa udtrs. ved Omskr., f.E. Samvittighedsro: tranquillitas animi nullius culpæ sibi conscii; Samvittighedsspørgsmaal: quæstio altius penetrans; at gjøre et S.: quærere quæ ad intimos animi sensus pertinet.

Samvirke at: 1) *abs.*: una agere; 2) s. til: viribus conjunctis niti ad, conferre ad; samvirkende: conjunctus.

Sand (*Subst.*): arena; sabulo (groft S.); saburra (som Ballast). — Sandbanke (i Havet): brevia (*Pl.*), vadum. — Sanddyne: syrtis. — Sandgrav: arenaria. — Sandet, sandig: arenosus. — Sandsten: lapis bibulus. — Sandørk: arenæ; locus desertus et arenosus.

Sand (*Adj.*): 1) verus (modsat falsk); der er ikke et s. Ord deri: totum hoc fictum est; der kommer ikke et s. Ord af hans Mund: nihil veri loquitur; s. at sige: ut verum confitear; sandt nok: sane; 2) om hvad der er overensstemmende med Navnet: justus, verus; udtrs. oftest ved: vere (hvor det hører til et Adj.), f. E. en sand lærd: homo vere doctus; den s. Dyd: ipsa virtus; 3) saa sandt: sic, ita, f.E. saa s. hjælpe mig Gud: sic me deus adjuvet (ut eum vidi og lgd.); 4) ikke sandt?: nonne? nonne sic est? 5) det er sandt: a) i Indrømmelse: fateor; sane; b) naar man besinder sig: memini. — Sanddru: verax. — Sanddruhed: veracitas; animus verax. — Sande at: comprobare, confirmare veritatem alicuius rei *el.* aliquid verum esse. — Sandfærdig: verus. — Sandfærdighed: veritas. — Sandelig: profecto; ja s. (i Svar): vero. — Sandhed: 1) som Beskaffenhed: veritas; bevise S. af noget: probare aliquid verum esse; indestaa for S. af noget: fidem rei præstare; benægte S. af noget: negare aliquid verum esse; 2) om Overensstemmelse mellem Ord og Virkelighed: verum; at tale S.: vera loqui; for at sige S.: ut verum confitear; ne mentiar; som der ikke findes S. i: expers veritatis; 3) en Sandhed (en sand Sætning): sententia; (*ovf.*) han fik mange S. at høre: multa de se vera audivit; 4) i S.: profecto. — Sandhedskjærlighed: amor veri. — Sandhedsven: amicus veritatis. — Sandsiger en: vates, divinus; haruspex (som Indvoldtyder); augur (af Fugles Flugt og Skrig); hariolus (ringeagtende). — Sandsigerske: vates, divina, harriola. — Sandsynlig: verisimilis; gjøre noget s.: fidem rei alicui facere; sandsynligere: vero propior; det er ikke s.: verisimile non est; a vero abhorret. — Sandsynlighed: verisimilitudo, probabilitas; efter al S.: verisimiliter, probabiliter; der er ingen S. for: = det er ikke sandsynligt. — Sandsynligvis: verisimiliter; probabiliter; udtrs. oftest ved Adj., f. E. han er s. kommen: verisimile est eum venisse; ironisk: nimirum, scilicet; credo (indskudt).

Sandal: solea (romersk); crepida (græsk); som bærer S.: soleatus, crepidatus. — Sandalmager: solearius; crepidarius.

Sands en: 1) Evnen til at fornemme: sensus; at være uden S.: sensu carere; have S. for: sentire, sapere; som kan fornemmes ved Sandserne: qui sub sensus cadit; at være ved sine S.: animo constare; mentis, animi, sui compotem esse; at have Brugen af alle sine S.: integris sensibus esse; ikke være rigtig ved sine S.: male sanum esse; sui male compotem esse; 2) der er ikke sund S. deri: hoc vero absurdum est, sensu caret, non cohæret. — Sandsebedrag: præstigiæ. — Sandse at: 1) *egt.*: sensibus percipere, sentire; 2) *ovf.*: a) om Agtpaagivenhed: animum advertere; observare; b) om Bevidsthed: animo constare. — Sandselig: 1) om det, der hører til Sandserne, fornemmes af dem: cum sensibus conjunctus; sensibus obnoxius; qui sub sensus cadit; qui sensibus percipitur; 2) s. Nydelse: corporis libido *el.* voluptas;

s. Glæde: sensuum oblectatio; s. Drift: impetus corporis; s. Tilbøjeligheder: studium rerum quæ sensus delectant; 3) om en Person: homo corporis voluptatibus *el.* libidini deditus. — Sandselighed: udtrs. ved corpus, corporis voluptas *el.* libido; beherskes af S.: corpori *el.* libidini corporis inservire; under S.s Herredømme: libidine dominante. — Sandsesløs: 1) *egt.*: sensibus carens; mente captus; at være s.: sensu omni carere; 2) s. af Skræk, Forbavselse og lgd.: attonitus; obstupidus; (stupore) torpidus; at være s.: torpere; stupere; 3) om Mangel paa Agtpaagivenhed: excors, stupidus. — Sandsesløshed: 1) mens alienata; 2) stupor, torpor; 3) stupiditas.

Sang: 1) Handlingen at synge: cantus; 2) det, som synges: cantus; carmen (den digtede S.). — Sanger: cantor. — Sangerinde: cantrix. — Sangfugl: oscen (ved Varsler). — Sanggudinde: musa.

Sanke at: legere, colligere; s. sammen: colligere, congerere, coacervare (i Hob). — Sankning: collectio.

Sart: tener, mollis, delicatus. — Sarthed: teneritas, mollitia.

Sat: gravis, constans, sedatus. — Sathed: gravitas, constantia, el. ved Adj. med animus.

Satire en: satira. — Satireskriver: satirarum scriptor. — Satirisere at: irridere. — Satirisk: acerbus; meget s.: mordax; bidende s.: dicax.

Sauce: jus.

Sav en: serra. — Savblad: lamina serræ. — Save at: serra diffindere *el.* dissecare. — Savskaaret: serra fissus. — Savspaan: scobis.

Savn: desiderium; føle S.: desiderio teneri, moveri (alicuius rei); tilfredsstille et S.: explere desiderium. — Savne at: desiderare; requirere (især hvad der hører til noget); carere (aliqua re).

Sax en: forfex; klippe med S.: tondere.

Scene en: 1) som Skueplads: scena; bringe et Stykke paa S.: in scenam fabulam deferre; fabulam docere (om Forfatteren); 2) som Begivenhed: factum; spectaculum (forsaavidt den foregaaer for Øjet). — Scenisk: scenicus.

Scepter: sceptrum; at føre Sceptret: regnare; at faa S. i sine Hænder: regno potiri; at staa under éns S.: sub imperio alicuius esse; bringe under sit S.: dicionis suæ facere.

Se at: I) *trans.*: 1) *egt.*: videre; cernere (oculis); spectare (som paa et Skuespil); enhver s.: nemo non videt; s. i Drømme: per quietem videre; s. én i Afstand: aliquem prospicere; s. én under Øjne: aliquem aspicere; jeg s. ham komme: video eum venientem; s. lige i Øjnene: rectis oculis aspicere; 2) *ovf.*: animo, mente cernere; intelligere; animo videre; jeg seer ham komme: video eum venire; s. forud: prospicere; jeg haaber at se den Dag: spero me visurum esse diem; man seer: apparet, patet; heraf seer man: hinc intelligitur, conjicitur; lad os se (om): experiamur; gjerne se én: adventu alicuius delectari; gjerne se at: cupere, optare (aliquid fieri); jeg saa gjerne: velim; se én paa Fingrene: diligenter aliquem observare; se Fejl hos én: vitia in aliquo videre. II) *intrans.*: 1) *egt.*: videre; s. skarpt: acute videre; hvis jeg s. ret: si recte video; hvis jeg ikke seer fejl: nisi oculi parum prospiciunt; a) se *bort*: despicere, oculos avertere; b) se *efter* én, noget: aliquem, aliquid oculis prosequi (som drager bort), aliquem prospectare; s. efter noget fra et Udkig: aliquid speculari; c) se *fremad*: prospicere; se langt ud: longe, multum prospicere; d) se nedenfra *op* ad el. op paa: suspicere; e) se *ind* i: inspicere in; f) se *paa*: aspicere (især med Beundring og Agtelse; Passiv: conspici); conspicere (med Opmærksomhed); spectare (som paa Skuespil); intueri (s. vist paa); g) se *hen til*: aspicere; prospicere; at se til: specie; se til hinanden: (inter) se intueri; h) se *tilbage*: respicere; i) se *ned paa*: despectare; despicere; j) lade noget se: aliquid ostendere *el.* in conspectum dare; k) se *ud*: *α*) om Udseende: udtrs. oftest ved Hjælp af Omskr. med

forma, species, instar, f. E. se godt ud: pulchra specie esse; at se ud som en Røver: speciem latronis præbere; han saa ud som han lo: ridentis speciem præbuit; se ud som et Punkt: obtinere instar puncti; at se vred ud: iram vultu ostendere; han seer ikke ud dertil: non hoc ostendit os eius; *β*) se ud af Vinduet, Døren: per fenestram, januam prospicere; s. ud over: prospectare; l) se!: ecce! en!; se her er jeg: en adsum; 2) *ovf.*: a) se *bort* fra: nullam rationem habere (rei alicuius); b) se dybere i Sagen: plus videre; c) se *efter*: *α*) for at finde: quærere; *β*) for at undersøge: inspicere; d) se *hen til*: respicere, spectare (aliquid); rationem (rei alicuius) habere; se hen til én som hjælpende: aliquem respicere; naar jeg seer hen hertil: hæc intuens; e) se *for* sig: prospicere; f) se *ind* til én: aliquem visere; se ind i Fremtiden: in futurum videre; futura prospicere; se langt ind i Fremtiden: multo ante res futuras prospicere; g) se *igjennem*: perspicere; se i. Fingre: connivere; se igjennem Fingre med én: alicui indulgere; h) se *ned* paa: despicere, contemnere; i) se *op* til: suspicere: j) se *paa* noget: aliquid spectare (f. E. se paa Sagen og ikke paa Hjemmelsmanden: rem non auctorem spectare); rationem rei alicuius habere; ad aliquid respicere; se paa éns Bedste: commodis alicuius consulere; se mere paa: pluris facere *el.* æstimare; k) se *til*: vide! se til hvad du gjør: vide quid agas; se i Naade til én: aliquem respicere; det maa han selv se til: illud ipse viderit; se skjævt til: obliquis oculis intueri; l) se skarpt: perspicacem esse; som seer skarpt: perspicáx. III) *reflex.*: 1) *egt.*: a) se sig om: respicere; circumspicere; b) lade sig se: apparere (af én: alicui); in conspectum prodire (alicuius); in publicum prodire; ikke lade sig se: in publicum non prodire; conspectum hominum fugere; c) se sig for: prospicere; d) se sig tilbage: respicere; 2) *ovf.*: a) se sig om efter noget: aliquid circumspicere *el.* respicere; b) se sig for: prospicere, cavere; c) se sig tvungen, bragt i en Nødvendighed, nødt til: coactum esse; cogi, oversættes i lgd. Forbindelser kun ved Hovedverbet, f. E. se sig skuffet: destitui, undert. ved sentire, videre, f. E. se sig indesluttet: sentire *el.* videre se circumclusum esse; d) se sig mæt paa: animum explere intuendo. IV) *upers.*; det seer ud til Krig: bellum imminere videtur; res ad arma spectat; det seer ud til Foraar: ver appropinquare videtur; hvorledes seer det ud dermed: quo loco sunt res? qui est rerum status? det seer galt ud: pessimo loco res sunt. — Seen: intuitus (paa); prospectus (Handlingen at se hen paa); suspectus (ivejret); dispectus (nedad). — Seevne: aspectus, visus. — Seværdig: cognitione dignus; conspiciendus. — Seværdighed: res memorabilis *el.* cognitione digna.

Segl: 1) paa et Brev: signum; sætte S. paa el. under: obsignare; brække S.: resignare; med ubrudt S.: integro signo; et S. af Vox: cera; 2) Instrumentet: falx; besat med Segle: falcatus. — Segljord: cretula. — Seglmager: falcarius. — Seglring: anulus signatorius.

Segne at: labi; collabi; s. under en Byrde: oneri imparem collabi.

Sejg: lentus; tenax (kun om bløde Ting). — Sejghed: udtrs. ved Adj. — Sejglivet: vivax. — Sejglivethed: vivacitas.

Sejl: velum; hisse S.: vela facere, subducere; sætte S. til: vela intendere, dare; stryge S.: vela deducere; rebe S.: vela contrahere; gaa under S.: vela dare; navem solvere; solvere. — Sejlads: navigatio, cursus maritimus. — Sejlbaad: navis velifera. — Sejlbar: navibus pervius, navigabilis, navigationis patiens. — Sejlbarhed: udtrs. ved Adj. — Sejldug: carbasus (som Stof); velum (som Overtræk). — Sejle at: navigare, navi vehi; s. forbi: prænavigare, prætervehi; s. over: transmittere, trajicere; s. op ad en Flod: adverso flumine navigare, ned ad: secundo flumine; s. langs med Kysten: oram legere, premere (tæt under Kysten); s. tilbage: renavigare, revehi (nave); s. et Sted hen: aliquo

cursum dirigere; s. bort: solvere; s. ud af en Havn: exire (ex portu); s. ind i en Havn: intrare (portum); s. paa: illidere navem in; offendere; s. paa Grund: navem impingere; s. klods for Vinden: pede æquo navigare; s. for halv Vind: pedem facere. — Sejlér en: navis; en skarp S.: celox. — Sejlfærdig: ad navigandum paratus; gjøre en Flaade s.: classem velis aptare. — Sejlstang: antenna.

Sejr: victoria; S. over én: victoria ex aliquo; benytte sin S.: victoriam exercere; vinde S.: se sejre. — Sejre at: vincere, superare (over én: aliquem); victoriam reportare (de aliquo); superiorem discedere. — Sejrherre: victor, *fem.* victrix. — Sejrrig, sejrsæl: victor, *fem.* victrix. — Sejrskrig: clamor lætus; opløfte et S.: victoriam conclamare. — Sejrssang: epinicia (*Pl., sen.*). — Sejrstegn: tropæum; palma (som Pris for en Sejr). — Sejrstog: triumphus. — Sejrvant: invictus; victor. — Sejrvinder: victor. — Sejrvinding: victoria; de øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst., f.E. sejrsstolt: victoria superbus *el.* elatus; at være s.: victoria superbire.

Sekretær: scriba; notarius (i Kejsertiden.

Sekt: schola; familia; at høre til en S.: scholæ alicui addictum esse.

Selskab: 1) som indgaaet Forening: societas (især i Forretninger); sodalitas (i selskabeligt Øjemed); sodalicium (hemmeligt, i politisk Øjemed); 2) som selskabelig Sammenkomst efter Indbydelse: convivium; at holde S.: convivari (om de deltagende); de symbolis esse (hver giver sit Bidrag); at gjøre S.: convivium ornare, apparare; at være i S. hos én: apud aliquem coenare; indbyde til S.: vocare, ad coenam vocare *el.* invitare; han har S.: convivium apud eum agitur; 3) som Forbindelse i Omgang: usus, consuetudo; at leve i S. med én: cum aliquo vivere; søge éns S.: consuetudinem alicuius expetere; se ad consuetudinem alicuius applicare; færdes i éns S.: cum aliquo versari; hyppigt søge éns S.: multum aliquo uti; 4) om alm. Sammenkomst af flére: coetus, conventus, congressus hominum; søge S.: coetus hominum obire, celebrare; sky S.: congressus hominum fugere; 5) om Følgeskab: udtrs. oftest ved Omskr. med comes, comitari, og lgd., f.E. rejse i S.: una ire; rejse i S. med én: aliquo comite ire; gjøre én S.: se comitem alicui addere *el.* aliquem comitari (paa Rejse); se socium alicui addere (i noget); 6) om de samtlige tilstedeværende i et Selskab: convivæ. — Selskabelig: socialis; s. Omgang: sodalitas; usus familiaris; s. Sammenkomst: congressus; at have s. Omgang med én: (familiariter, multum) aliquo uti; usu, consuetudine cum aliquo junctum esse; leve s.: familiariter inter se vivere; et s. Hus: domus coetu hominum celebrata; en s. Mand: vir societatis amans. — Selskabelighed: 1) Tilbøjeligheden: studium cum aliis vivendi, el. lgd.; 2) Tilstanden: usus familiaris. — Selskabsbroder: sodalis; en god S.: lætus convictor. — Selskabskreds: circulus. — Selskabslivet (det sociale S.): vita communis.

Selsom: singularis, mirus. — Selsomhed: udtrs. ved Adj.; undert. raritas.

Selv (selve): 1) *Pron.*: ipse (ogsaa jeg, du, han s.); jeg s.: egomet; du s.: tute; vi, i s.: nosmet, vosmet, nosmetipsi, vosmetipsi; sig s.: se, semet (sui, sibi, sibimet); leve for sig s.: secum vivere; at være ude af sig selv: a) sui compotem non esse; b) af Glæde og lgd.: efferri (lætitia); at komme til sig s. igjen: resipiscere (til Fornuft); animum recipere; i og for sig s.: per se; af sig s.: ultro, sponte sua, udtrs. ofte ved: ipse; s. samme: idem; 2) forbundet med et Ordenstal: udtrs. enten ved ipse og Ordenstallet el. ved cum og det Grundtal, som i Rækken er nærmest foregaaende, f.E. selv ottende: ipse octavus *el.* cum septem; 3) *Adv.*: etiam, vel. — Selvbedrag: error animi. — Selvbeherskelse: continentia; temperantia. —

Selvbuden: invocatus. — **Selvdød**: morticinus. — **Selvejer**: dominus. — **Selvfornægtelse**: continentia; cupiditatum moderatio; at vise S.: cupiditates coercere; sibi imperare. — **Selvforskyldt**: meritus. — **Selvforsvar**: defensio necessaria *el.* sui; at bruge S.: vim vi repellere. — **Selvfølelse**: vana de se opinio; hæve éns S.: aliquem extollere; tabe sin S.: se abjicere; som er i Besiddelse af megen S. (dadlende): homo jactantior. — **Selvfølge** en; det er en S.: consentaneum, consequens est; consequitur. — **Selvfølgelig**: ut consentaneum est; ut intelligitur. — **Selvhersker**: dominus, rex. — **Selvhævn**: vindicta privata. — **Selvkaldt**: invocatus. — **Selvkoger**: authepsa. — **Selvmord**: mors voluntaria; at begaa S.: mortem sibi consciscere; manus sibi inferre. — **Selvmorder**: qui mortem sibi consciscit, sua manu perit *el.* cadit. — **Selvraadig**: licentior, contumax. — **Selvraadighed**: licentia. — **Selvsamme**: idem. — **Selvskyldner**: præs. — **Selvstændig**: a) ligeoverfor andre: sui juris; nemini subjectus *el.* obnoxius; b) s. i sine Beslutninger, i Karakter: qui suo judicio utitur; at være s.: a) sui juris esse, suum esse; b) suum judicium sequi. — **Selvstændighed**: 1) i politisk Henseende: libertas; 2) i borgerlig Henseende: udtrs. ved Adj. a; 3) i Karakter: udtrs. ved Adj. b; undert.: constantia animi; animus firmus. — **Selvtægt**: vindicta privata; at bruge S.: vi jus suum exsequi. De øvrige talrige Sammensætninger udtrs. ved Hjælp af Omskr. med: se (sui, sibi), f.E. **Selvbehag**: admiratio sui; **selvbehagelig**: qui sibi placet; **selvbevidst**: sui conscius; **Selvbevidsthed**: conscientia sui; **Selvforagt**: contemptus sui; **selvkjærlig**: amans sui; **Selvkjærlighed**: amor sui; **selvklog**: qui sibi præ ceteris prudens videtur; undert.: arrogans; **Selvkundskab**: cognitio sui; at besidde S.: semet nosse; Mangel paa S.: ignoratio sui; **Selvopholdelse**: cura salutis suæ; **Selvprøvelse**: exploratio sui; at anstille S.: se explorare; **Selvros**: jactantia sui; **selvtagen**: quod quis sibi sumpsit; **Selvtillid**: fiducia sui o. s. v.

Sen: lentus, tardus (især som kommer s.); segnis; sero (s. paa Dagen el. Natten; for sent); den seneste Tid: tempus recentissimum. — **Sendrægtig**: lentus, segnis. — **Sendrægtighed**: tarditas, segnitia, cunctatio; med S.: lente, segniter. — **Senhed**: segnitia. — **Senere**: 1) om Beskaffenhed: se sen; 2) om Tiden = siden: postea, posthac, post.

Senat: senatus, smlg. Raad. — **Senatsmedlem**: senator.

Sende at: mittere (*alm.*); legare (i offentligt Ærinde); allegare (i privat Ærinde); de forskjellige Retninger i Bevægelsen udtrs. ved det førstnævnte Verbums Sammensætning med Præp., saaledes Bevægelsen: ned, ud, ind, tilbage, omkring, over, ved: de, e, in (im), re, circum, trans-; s. ind i, paa: immittere in; s. én bort fra sig: aliquem amandare; ablegare aliquem (e conspectu); s. til Hjælp: summittere (auxilio); s. hemmelig: summittere; s. Bud efter én: aliquem arcessere; s. paa Halsen: immittere, impingere (alicui aliquid; aliquem immittere in aliquem). — **Sendebrev**: epistola. — **Sendebud**: nuntius; legatus (i off. Ærinde). — **Sendelse**: missio; legatio (i off. Ærinde).

Sene en: nervus; spænde alle S.: omnibus nervis conniti. — **Senefast, senefuld**: nervosus.

Senep: sinapi, sinapis.

Seng: 1) *egt.*: lectus, lectulus, cubile (alm. Leje); rede S.: lectum sternere; gaa til S.: cubitum ire; ligge i Sengen: cubare; holde Sengen: lecto affixum esse; ægrotare; han kan endnu ikke forlade Sengen: surgere nondum potest; lægge sig til Sengs: in lectum se conferre; lægge én paa en S.: in lecto aliquem componere; 2) en Flodseng: alveus. — **Sengkammer**: cubiculum, dormitorium (*sen.*). — **Sengeliggende**: lecto affixus. — **Sengeklæder**: instrumentum lecti. — **Sengeomhæng**: plagula. — **Sengested**: sponda. — **Sengetid**: tempus quiescendi. —

Sengetæppe: aulæum; pallium; lodex. Sammensætn. som f.E. Sengedyne, Sengepude, Sengebetræk se: Dyne, Pude o. s. v.

Sentens: sententia, dictum; *dem.*: sententiola; rig paa S.: sententiosus.

September: September (*Adj.*, *sc.* mensis); den 1ste, 5te, 13de S.: Kalendæ, Nonæ, Idus Septembres.

Serviet: mantele.

Sex: sex; s. til hver: seni; s. Gange: sexies; Klokken s.: hora sexta; et Tidsrum af s. Aar: sexennium. — Sexaarig: sex annorum; sex annos natus; sexennis (*sen.*). — Sexer en (i Terningspil): senio. — Sexfodet: sex pedum; et s. Vers: versus senarius. — Sexhundrede: sexcenti; s. til hver: sexceni; s. Gange: sexcenties; den s.: sexcentesimus. — Sexmaanedlig: semestris. — Sexspændig Vogn: sejugis. — Sexten: sedecim, sexdecim, decem et sex; s. til hver: seni deni; s. Gange: sedecies; den sextende: decimus sextus. — Sjette: sextus; s. Gang: sextum, nu f. s. Gang: hoc sextum; en s. Del: sexta pars; dextans (af en As, af et Hele); sextarius (af en congius); sextula (af en Unse).

Si en: colum. — Si at: colare; liquare (for at rense). — Sipose: sacculus.

Sid: 1) om Rumfang: laxus; 2) om Jord: demissus, humidus, depressus. — Sidhed: udtrs. ved Adjektivet.

Sidde at: 1) om *levende*: a) *egt.*: sedere; s. hos: assidere (alicui); s. i, paa: insidere (in); s. omkring: circumsedere; lade én s. hos sig: sessum aliquem recipere; s. under én: infra aliquem sedere; s. stille, ørkesløs: desidere; s. til Hest: equo insidere; s. fast: hærere; blive siddende: residere; sedere; blive siddende fast: hærere; s. og undervise, læse, male og lgd.: sedentem docere, legere, pingere; b) *ovf.*; s. op: equum conscendere; s. af: equo descendere; s. i Fængsel: in custodia esse; s. i en Næringsvej: quæstum exercere; lade s.: relinquere; s. over: supersedere (re aliqua, aliquid facere); s. over noget: in re aliqua occupatum teneri; 2) om *livløst*: a) *egt.*: udtrs. ved esse; s. fast: hærere, inhærere, adhærere; b) *ovf.*; s. godt (om en Klædning og lgd.): aptum esse, congruere. — Sidden: sessio.

Side en: 1) en S. saavel af en Person som Gjenstande: latus; støde én i S.: latus alicui fodere; gaa ved S. af én: tegere latus alicui *el.* alicuius; ikke vige fra éns S.: lateri alicuius hærere, junctum esse; non discedere a latere alicuius; give Siden blot: latus dare *el.* præbere; gjøre Angreb i den aabne S.: aperto latere circumvenire; gjøre et Angreb i S.: agmen transversum aggredi; et Angreb fra S.: impetus transversus; som vender til S., sees fra Siden: obliquus; fra Siden: a latere, ex transverso, ex *el.* ab obliquo; ligge paa den lade S.: desidere; lægge sig paa den lade S.: inertiæ se dedere; vende sig paa den anden S.: mutare latus; et Hold i S.: dolor lateris *el.* laterum; en S. Flæsk: succidia; 2) om *Retning*: a) i Henseende til *Sted*; som er paa højre, venstre S.: dexter, sinister; de gik hver til sin S.: diversi abierunt; at gaa til forskjellige S. (ved Stemmegivning): discessionem facere; se til S.: oculos avertere, visus obliquare; lægge til en S.: condere; abscondere; flytte til S.: loco movere; gaa til S.: secedere; føre til S.: seducere; *α*) *paa* alle Sider: ubique, ab omni parte; paa den Side hvor, er (findes, bo, o.s.v.): udtrs. ved a, f. E. Lejren var befæstet paa den S., hvor Hovedporten er: a porta Prætoria; paa denne S.: hic, in hac parte; paa begge S.: utrobique, (in) utraque parte; paa hin S.: ultra; paa den anden S. (hvor der betegnes en Modsætning): contra; *β*) *fra* alle S.: undique; fra denne S.: hinc; fra begge S.: utrinque; fra hin S.: illinc; ab illa parte; *γ*) *til* alle S.: quoquoversum; se sig om til alle S.: circumspicere in omnes partes; til denne S.: huc, in hanc partem; til begge S.: utroque, in utramque partem; til hin S.: ultro; til hvilken S. man vil: quocunque; utrovis *el.* utrolibet (af to); *δ*) *ved* Siden af: juxta; b) i Henseende til en *Person*; fra min, din, hans S.: a me, te, illo; undert.: meus, tuus, illius, f.E. Løfter fra min S.: promissa mea; *paa* S.: *α*) quidem;

jeg paa min S.: equidem; β) Skylden er ikke paa min S.: in culpa non sum; penes me (mea) culpa non est; γ) paa mødrene, fædrene S.: udtrs. ved Hjælp af: pater, mater *el.* paternus, maternus, f.E. som ikke kan naa én i Byrd paa mødrene S.: matre, stirpe materna impar alicui; c) *ovf.*; optage til den bedre, værre S.: in meliorem, deteriorem partem trahere; fra den S. betragtet: si ita (ab hac parte) rem spectas; betragtet fra Fordelens S.: si commodum, utilitatem spectas; 3) om *Lighed*; staa ved Siden af noget: rem adæquare; stille noget ved S. af noget: rem rei æquare; stille én ved S. af en anden: aliquem alicui æquiparare (i Tanker); in æquo ponere aliquem alicui (i Virkelighed); staa ved S. af én i noget: aliquem re aliqua æquare; staa ved S. af én i Tapperhed, og lgd.: virtutem, laudem alicuius æquare; 4) om *Beskaffenhed, Egenskab*: virtus *el.* bonum *el.* commodum (god S.); vitium *el.* incommodum (slet S.); at have gode S.: laude non carere; habere quod laudari possit; der er den gode S. derved: hoc commodi res habet; at have slette S.: suis vitiis, incommodis laborare; som har baade gode og slette S.: ex utroque temperatus; medius; 5) om *Parti*, *Stemning* for én: pars; at være paa éns S.: ab aliquo *el.* partibus alicuius stare; cum aliquo facere; partes alicuius sequi; at bringe én paa sin S.: aliquem ad se *el.* in suam partem traducere, perducere; aliquem sibi adjungere; ikke være paa nogen af Siderne: nullius, neutrius (af to) partis esse; at gaa over paa éns S.: ad aliquem deficere *el.* desciscere; pedibus in sententiam alicuius ire (ved Stemmegivning); 6) S. i en *Bog*: pagina. — Sideben: costa. — Sidegade: angiportus. — Sidemand: qui proxime ab aliquo abest; qui juxta adstat; S. ved Bordet: qui juxta accubat. — Sidepuf; give et S.: latus alicui fodere. — Sideskud (paa en Vinranke): tradux; paa en Stamtavle: ramus; fra en Rod: viviradix; ellers ved Omskr. — Sidestykke: udtrs. ved Hjælp af similis. — Sidevej: deverticulum; trames (smal); iter devium. De øvrige Sammensætninger udtrs. enten ved Hjælp af: latus el. Adj. obliquus, transversus, f.E. Sidesting: dolor lateris *el.* laterum, Sidehug: ictus obliquus.

Siden: 1) *Præp.*: post, a (især: a tempore, temporibus); lige s. den Tid, da: inde adeo quod; lige s. Begyndelsen: jam inde a principio; 2) *Adv.*: a) *alm.* el. *abs.* om en Tid, der følger efter et forud antydet Tidspunkt (= sidenefter): postea, posthac, post; b) om den forbigangne Tid; for—siden: abhinc (f. E. for tyve Aar s.: abhinc viginti annos, annis; bruges aldrig ved Ordenstal); det er længe siden dette skete: diu est ex quo hoc factum est; det er otte Dage s. jeg saa ham: jam dies octavus est, quo eum non vidi; det er mange Aar s.: jam multi anni sunt (elapsi sunt); for længe s.: dudum, pridem; for hvor længe s.: quam pridem? for ikke ret lang Tid s.: haud dudum, pridem; s. naar: quam dudum? c) om Fremtid: alio tempore; alias; 3) *Konj.*: a) om Tidsforhold: ex quo; postquam; b) om Aarsagsforhold: quoniam, quando.

Sidst, sidste: 1) i Sted: ultimus, postremus, extremus; af to: posterior, hic (kun hvor ille gaaer iforvejen), alter; de sidste i en Hær: novissimi; postremum agmen; s. i Bogen: in postremo libro; han kom s.: ultimus venit; 2) i Tid: ultimus, supremus, postremus; proximus (især i Betydningen sidst skeet); sidst paa Sommeren: extrema æstate; det s. Aar: annus proxime elapsus; annus proximus, superior; dine s. Breve: proximæ tuæ literæ; den s. i en Maaned: udtrs. ved pridie Kalendas med Tilføjelsen af den følgende Maaneds Navn, f. E. sidste Marts: pridie Kal. Apriles; vise én den s. Ære: justa alicui solvere; lægge s. Haand paa: extremam, ultimam manum afferre; den s. Haand blev ikke lagt paa Værket: manus extrema operi non accessit; til det s.: ad extremum; til sidst: ad ultimum, extremum, postremum; s. Gang: extremum; supremum (*sen.*), f. E. det er s. Gang jeg beder dig: extremum illud est, ut te orem; for s. Gang: ultimum. — Sidstafvigte: proximus. — Sidstfødt: postumus; minimus natu.

Sig: se (sui, sibi); i s. selv: re ipsa; hver for s.: pro se quisque; det være sig — eller: sive — sive; ved mange Verber udtrs. det ikke: a) ved en Del reflexive Verber, f.E. nærme s.: appropinquare; betjene s. af: uti; bemægtige s.: occupare, potiri; paatage s.: suscipere o.s.v.; b) hvor det bestemmes nærmere ved Tilføjelsen af det, hvorpaa Verbets Handling egt. gaaer ud, f.E. at kradse s. i Hovedet: caput perfricare; saare s. i Armen: brachium vulnerare; c) ofte gjengives det ved Verbets Passiv, f. E. lade s. klippe: tonderi; bedrage s.: falli; bade sig: lavari; forsamle sig: congregari; anbefale, glæde sig: commendari, delectari (ogsaa se commendare, delectare, hvor Subjektet forholder sig mere handlende); i alle disse Tilfælde se Verbet.

Sige at: 1) om Tilkjendegivelse: a) *egt.*; ved Ord: dicere; negare (nægtende Udsagn; sige at ikke); s. ofte: dictitare; hvor andres Ord anføres, bruges: a) ved indirekte Tale: dicere el. Former af ajo; β) ved direkte Tale: Former af inquam (indskudt efter et Par af den talendes Ord); jeg siger ja: ajo; at sige nej: negare (til noget: aliquid); han s. endvidere: addit; han sagde, at han ikke gjorde det: negavit, se hoc facturum esse; lade én sige: α) indføre én som sigende noget: facere aliquem dicentem; β) til Underretning: alicui nuntiare (fra én: alicuius verbis); jeg har intet at sige: non habeo quod dicam; jeg véd ikke, hvad jeg skal s.: non habeo quid dicam; s. én god Dag, Farvel: jubere aliquem salvere, valere; s. én Tak: gratias alicui agere; s. sit Navn: nomen edere; ikke s. et Ord: vocem non edere; ikke s. et Ord mere: verbum non addere; man siger: ajunt, dicitur, f.E. man s., at han boer her: ajunt eum hic habitare; hic habitare dicitur; man s., at du boer her: hic habitare diceris; man s. for et Ordsprog: est in proverbio; som sagt: ut jam dixi; som sagt saa gjort: dicta res secuta est (dictum factum, *ordspr.*); b) *ovf.*; s. i et Brev, skriftlig: scribere; lade s. igjen: renuntiare; s. ved Miner: ostendere, aperire, prodere; Rygtet s.: fama fert, it; min Følelse s.: animus me monet; der er meget, som s. mig: multa me monent; hvad skal dette s.: quid hoc sibi vult? hvad vilde han s. dermed: quid his verbis significavit? det har intet at s.: nihil est; hvad s. du hertil: quid de hac re censes? jeg har ladet mig s.: audivi, cognovi; s. god: fidem interponere; s. god for én: pro aliquo spondere; det er ikke sagt: certum non est; dubium *el.* in dubio est; 2) hvor det udtr. Indflydelse, Indvirkning; det s. meget: magnum est; det s. mere: pluris est; at have meget at s.: multum posse, valere; multum auctoritate posse (især hos én: apud aliquem); ikke have noget at s.: α) om en Person: nullo numero esse; nihil posse; β) om noget: leve esse; nihil referre; γ) over én: nullum in aliquem jus *el.* imperium habere; du har intet over mig at s.: tu ne sis patruus mihi; at lade sig s.: monenti *el.* monitori parere; som lader sig s.: monenti *el.* monitori facilis; som ikke lader sig s.: monenti *el.* monitori asper; 3) bruges i nogle adverbiale Udtryk; end sige: nedum (*Konj.*); non modo (efter et nægtende Led); det vil s.: id est; at sige (ved en indskrænkende Forklaring og lgd.): enim, scilicet; saa at s.: ut ita dicam; tantum non (hvor der kun mangler lidt i Virkeligheden); jeg vil ikke s. (ved nægtende Stigen i Udtryk): non modo; 4) hvor det forbindes med en Præp. el. Part., med hvilken det ogsaa kan sammensættes, se Sammensætn., f.E. s. forud, fra, af: se forudsige, frasige, afsige. — **Sigende**: fama, rumor, el. ved Omskr., f.E. efter hans S.: illo auctore, ut dicit; efter S.: ut dicitur, ut fama fert; efter S. er han kommen: venisse dicitur; ajunt eum venisse.

Signal: signum; give S.: signum dare; blæse S.: canere, f.E. blæse S. til Tilbagetog: receptui canere; blæse S. til Angreb: signa canere; give S. med Trompeten: tuba canere.

Signet: signum, sigillum (især Billedet i S.). — **Signetring**: anulus signatorius.

Sigte at: 1) *trans.*: a) gjennem Sold: cernere; b) s. én for noget: α) for

Retten: accusare aliquem alicuius rei; *β*) udenfor Retten; incusare aliquem alicuius rei; 2) *intrans.*: a) med Vaaben (s. efter noget): destinare (i Jagtsproget); telo petere (aliquid); telum (ad aliquid) dirigere; b) *ovf.*; s. efter: imminere in; affectare; s. til én, noget: aliquem, aliquid petere; s. til det samme: eodem pertinere, spectare; hvortil s. din Tale: quorsum spectat oratio ista? jeg s. til ham: eum intelligo, dico; dette s. til noget ganske andet: hoc longe alio spectat. — Sigte et: 1) som Maal: udtrs. ved Hjælp af spectare, f.E. have noget i S.: aliquid spectare; 2) det at blive synlig; at komme i S.: in conspectum venire; at være i S.: in conspectu esse; at faa i S.: conspicere; at være ude af S.: conspici non posse, e conspectu exisse. — Sigte en: cribrum.

Sikker: 1) som er uden Fare: tutus, *Adv.*: tuto; s. for noget: tutus a re aliqua; 2) som ikke frygter Fare: securus; s. for noget: securus de re aliqua; *Adv.*: secure; 3) som der kan lides paa: certus, exploratus; en s. Skyldner: nomen bonum, rectum; debitor idoneus; en s. Hjemmelsmand: certus *el.* idoneus auctor; at vide noget fra en s. Haand: certum rei auctorem habere; *Adv.*: certo, certe; jeg véd s.: exploratum habeo. — Sikkerhed: 1) udtrs. ved tutum, f.E. at være i S.: in tuto esse; bringe i S.: in tutum recipere; sætte i S.: in tuto collocare; 2) securitas; 3) veritas, fides; 4) S. som ydes for noget: fides; at give én S.: alicui satisdare; alicui cavere (f. E. for Penge: de pecunia); lade sig stille S. af én: ab aliquo cavere; fordre S.: satis exigere; faa S.: satis accipere. — Sikkerhedsstilling: satisdatio. — Sikkerlig: certe; profecto; sine dubio. — Sikre at: 1) *trans.*; s. én: aliquem tutum præstare (a); alicui cavere; s. Freden: pacem confirmare, stabilire; 2) *reflex.*: se tutari (contra, a); se obtegere. — Sikret (som er stillet sikker): tutus; cautus. — Sikringsmiddel: cautio.

Silde: sero; for s.: (nimis) sero; to Dage for s.: biduo serius; s. om Natten: multa nocte. — Sildig: serus; s. paa Dagen: sero die; s. paa Aaret: udtrs. ved Omskr., f.E. det var allerede s. paa Aaret: jam hiems appropinquavit; major anni pars jam processerat; for s.: sero; det bliver s.: serum est; sildigere Tid: ætas posterior; de s. Skribenter: scriptores posterioris ætatis; han levede s.: ætate posterior fuit; den sildigste Tid: tempus recentissimum.

Silke: bombyx; af Silke: bombycinus. — Silkéorm: bombyx. — Silketøj: bombyx; pannus bombycinus; de øvrige Sammensætninger dannes ved Adjektivet.

Silleri: apium.

Simpel: simplex; om Levemaade: tenuis; parcus; simple Sæder: mores simplices, rustici (lidt dadlende); en s. Soldat: miles gregarius; af s. Byrd: humili, tenui, obscuro loco natus; af s. Forældre: humilibus parentibus natus; et s. Sprog: *α*) dadlende: sermo demissus et humilis; inconditum dicendi genus; *β*) uden Dadel: simplex et ingenuum dicendi genus. — Simpelhed: simplicitas, el. ved Adj.

Sin: suus; hvor det gaaer tilbage paa et ubestemt ved tu angivet Subjekt: tuus; give enhver sit: suum cuique tribuere; sin egen: suus (ipsius); sine: sui.

Sind: 1) som Indbegreb af Sjælens Tilstand el. Stemning: animus, ingenium, indoles; et højt S.: magnus, elatus, altus animus; 2) som Begjæreevnens Ytring: mens, sententia, voluntas; saa mange Hoveder, saa mange S.: quot capita tot mentes (sententiæ); at være til Sinds: in animo habere; at faa et andet S.: mentem *el.* animum mutare; det er efter mit S.: mihi placet; efter mit S.: ex voluntate, sententia mea; herhen høre Formerne: a) Sinde; have i S.: in animo habere; cogitare; jeg fik i S.: in mentem mihi venit; consilium cepi; ligge paa S.: cordi esse; curæ cordique esse; lægge paa S.: *α*) selv: animo figere; in animum demittere; *β*) én noget: aliquem monere, admonere (aliquid, de, ut); slaa af S.: *α*) en Tanke: ex animo abjicere; *β*) et Forehavende: rem mittere; *γ*) memoriam rei alicuius deponere; b) Sinds; han er

nu bleven anderledes til S.: jam animum mutavit; han er nu saaledes til S.: jam ita animatus *el.* animo affectus est; han er til S. at: in animo habet (facere). — Sindbillede: signum, imago. — Sindelag: mens; animus; voluntas (velvilligt S.). — Sindet: 1) som har en vis Stemning i Sindet: animatus, affectus (med et Adv.); at være vel s. imod én: benevolum erga aliquem (alicui) esse; alicui cupere, velle; at være fjendtlig s. imod én: alicui infestum esse; infesto in aliquem animo esse; at være anderledes s.: α) alia mente esse; dissentire, β) smlg. Sinds; 2) = som er til Sinds: qui in animo habet (aliquid facere). — Sindrig: ingeniosus; sollers. — Sindrighed: ingenium; sollertia ingenii. — Sindsbeskaffenhed: indoles, ingenium, animus. — Sindsbevægelse: affectus animi; commotio (animi); hæftig S.: perturbatio (animi); lidenskabelig S.: concitatio animi; bringe én i heftig S.: animum alicuius perturbare, concitare; uden S.: immotus; i stærk S.: vehementer commotus; at føle S.: commoveri, animo moveri; at sætte i S.: commovere. — Sindsforandring: mutatio animi, mentis. — Sindsforfatning: habitus *el.* status animi. — Sindsfred: tranquillitas animi. — Sindsgaver: indoles animi. — Sindskræfter: vires animi. — Sindsmunterhed: animus hilaris. — Sindsoprør: concitatio *el.* tumultus animi. — Sindsro: animus æquus; securitas. — Sindsstemning, Sindstilstand: habitus *el.* affectio animi. — Sindsstyrke: robur animi. — Sindssvag: mente captus; mente parum firma. — Sindssvaghed: amentia. — Sindssvækkelse: debilitatio animi. — Sindsuro: animus inquietus, sollicitus, trepidus.

Sindig: gravis, constans; sedatus. — Sindighed: gravitas; moderatio animi.

Sinke at: morari, remorari, retardare (aliquem, aliquid); moram (rei alicui) interponere; det s. mig: res est mihi moræ. — Sinkelse: mora; retardatio.

Sinnober: minium; farve med S.: miniare.

Sir: decus, ornamentum. — Sire at: ornare, decorare. — Sirlig: comptus, concinnus, elegans. — Sirlighed: concinnitas, elegantia.

Sitre at: 1) af Frygt: tremere; begynde at s.: contremiscere; 2) om Bevægelsen: vibrare. — Sitren: tremor.

Siv: juncus; scirpus (uden Led); af S.: junceus, scirpeus; bevoxet med S.: juncosus. — Sivkurv: scirpiculus. — Sivmaatte: teges.

Sjelden: 1) som ikke forekommer hyppigt: rarus; meget s.: perrarus; *Adv.*: raro; 2) som ikke skeer hyppigt: insolitus, infrequens; 3) om det i sit Slags sjeldne: singularis, eximius. — Sjeldenhed: 1) Beskaffenheden at være sjelden: raritas; 2) det, som er sjeldent: res rara.

Sjouer en: bajulus.

Sjæl: 1) som Livsprincip: animus (aandeligt L.; psykologisk); anima (kun fysjologisk); de afdødes Sjæle: manes; 2) Sjælen som tænkende og dømmende Væsen: mens; 3) som den moralske Side af den menneskelige Aand: animus; det gaaer mig til Sjælen: moveor animo; undert. pectus, f.E. elske af hele sin S.: toto pectore amare; 4) *ovf.*; et med fornuftig Sjæl begavet Væsen: homo; undert. caput (hvor der tales om Antal af S.); 5) *ovf.* om det ledende Princip, den væsentligste Del af Tingen: princeps (om Personer), el. ved Omskr. (om Ting), f.E. Kjærlighed er S. i alle Dyder: amore omnes virtutes continentur; Retfærdighed er S. i Lovgivningen: justitia jus continetur. — Sjælløs: inanimus. — Sjæleglad: lætitia perfusus; at være s.: ex animo lætari (*egt.*); lætitia perfundi. — Sjælegod: optimus. — Sjælelig: udtrs. ved animi; de øvrige Sammensætninger dannes ved Omskrivning med animus, f. E. sjælesyg: æger animo; Sjælero: tranquillitas animi (ogsaa: securitas); Sjæleangst: angor animi; Sjælevandring: animorum post mortem ab aliis ad alios transitio; Sjælshøjhed: magnitudo animi; Sjælsstyrke: robur animi o. s. v.

Skaade: se Skodde.

Skaal: 1) Redskabet: patera (især Offerskaal); simpuvium (kun Offerskaal); simpulum (især til at øse med); lanx (ogsaa Skaalen paa en Vægt); echinus (af Metal); crater (især som Blandingsskaal); 2) drikke éns S.: in honorem alicuius bibere; drikke en S. paa éns Sundhed: salutem alicui propinare.

Skaane at: parcere (alicui); s. én for en Straf: poenam alicui remittere; s. én for et Arbejde og lgd.: aliquem labore liberare; alicui opus non injungere. — Skaansel: udtrs. ved Verbet el. Omskr., f. E. vise én S.: alicui parcere; vise S.: clementem se præbere; som viser S.: clemens; som ingen S. viser (= skaanselløs): sævus, durus; uden S.: severe, crudeliter; vise én S. for en andens Skyld: condonare aliquem alicui. — Skaansom: 1) som er tilbøjelig til at skaane: clemens, mitis; at være s. over: parcere; 2) s. Ord: verba mitia, placida. — Skaansomhed: clementia, lenitas.

Skaar: 1) Gjerningen at skære: sectio; 2) det skaarne Snit: incisio, el. udtrs. ved Verbet; undert. vulnus; 3) *ovf.*; at gjøre S.: (alicui *el.* alicui rei) obesse, officere; gjøre én S. i éns Glæde: delectationem alicuius deminuere; gjøre S. i Venskab: animicitiam turbare; gjøre én S. i hans Næring: commodis alicuius officere; uden at gjøre ham S. i hans Næring: salvo commodo eius; lide S.: detrimentum accipere *el.* capere; 4) = et Potteskaar: testa.

Skab: 1) Møblet: armarium; loculamentum (med mange Rum og Gjemmer); 2) Sygdommen: scabies; et skabet Faar: ovis scaber.

Skabe at: 1) *trans.*: creare, fingere; s. en Flaade og lgd.: parare, comparare; s. nye Ord, en Taler og lgd.: formare; 2) *reflex.*: se gerere (med et Adv.); s. sig som gal: speciem amentis præbere; s. og kro sig: superbos vultus sumere; superbe se jactare. — Skabelse: fabricatio; Verdens S.: origo rerum. — Skaber en: creator; *ovf.*: auctor, conditor. — Skabning: 1) hvad der er skabt: res creata, el. ved Verbet, f. E. det er hans S.: hoc ab eo creatum est; den hele S.: omnia quæ exstant, creata sunt; rerum natura, totus mundus; 2) om udvortes Skikkelse: forma (mest fra den æsthetiske Side); figura (mest som Omrids betragtet); species (især modsat indre Væsen og om majestætisk S.); af smuk S.: formosus; 3) om en Person: homo, femina; en ynkelig S.: miser homo o. s. v.

Skaberak: ephippium.

Skade en (Fuglen): pica.

Skade at: nocere, obesse (alicui); damnum, detrimentum, cladem (alicui) inferre (især om Personer), afferre (især om Ting); s. éns Fordel: commodis alicuius officere; det s. ikke: nil impedit; hvad s. det: quid obstat, nocet? hvad s. dig: quo malo conflictaris? det s. ham ikke: merito; habeat sibi; det s. dig ikke: merito. — Skade en: 1) legemlig S.: vitium (ved Vold, Sygdom); vulnus (hvor den ytrer sig som udenfra bevirket Saar); ulcus (hvor den ytrer sig som Saar efter Sygdom); morbus (f. E. S. paa Øjnene); at komme til S.: vulnerari, lædi; han har taget S. paa det ene Øje: altero oculo captus est; at have en S. i sin Fod: ex pede laborare; 2) om Forringelse af en Persons el. Tings Tilstand: noxa (f. E. dette vil ikke være dem til S.: nihil illa res iis noxæ erit); damnum (især paa Ejendom men selvforskyldt); detrimentum (især paa Ejendom men foraarsaget af en anden); jactura (paa Ejendom men frivillig for at undgaa en større); clades (især foraarsaget ved en Ulykke); calamitas (især ved Misvæxt); incommodum (*alm.*); malum (som tilføjes, f.E. true én med en S.: minari alicui malum; til din egen S.: cum malo tuo); lide S.: detrimentum, damnum o. s. v. accipere; damnum, jacturam facere; malo, incommodo affici; gjøre S.: se skade; tage S.: corrumpi (om Ting); at blive klog af S.: malis edoceri *el.* erudiri; det skal ikke være ham til S.: fraudi illi non erit; 3) som et Slags Udraab (det er S.; S.!): incommode accidit ut; dolendum est quod. — Skadefro: malevolus; at være s.: alienis

malis lætari. — Skadefrohed, Skadefryd: malevolentia. — Skadelig: nocens, damnosus; stærkere: calamitosus, perniciosus. — Skadelighed: vis nocendi; udtrs. oftest ved Adj., f.E. indse en Tings S.: intelligere rem perniciosam esse. — Skadeserstatning: udtrs. ved Omskr., f.E. at give S.: damnum (alicui) restituere; at faa S.: amissa recuperare; at fordre S.: res repetere; Fordring paa S.: clarigatio (den højtidelige Fordring, som gik forud for en Krigserklæring). — Skadesløs: 1) salvus, incolumis; 2) damni expers; at holde én s.: damnum alicui restituere, præstare (især om Forpligtelse til at holde én s.). — Skadesløsholdelse: udtrs. ved Adj.

Skaffe at: 1) om Tilvejebringelse af noget: parare, comparare; emere (for Penge); efficere (s. istand); conficere (s. tilveje); subjicere *el.* subornare (i ond Hensigt, f. E. et Vidne); redigere (især Penge); s. tilbage: restituere; s. én noget: alicui aliquid conficere, parare; s. én Sorger, Bekymringer og lgd.: a) om Personer: exhibere, injicere; b) om Ting: afferre, creare; s. én Bryderier: negotia alicui exhibere *el.* facessere; s. Raad: rem explicare, expedire; s. én noget paa Halsen: alicui aliquid (aliquem) impingere, immittere; s. sig noget paa Halsen (f. E. Sygdom, Gjæld og lgd.): contrahere (morbum, æs alienum); 2) om Bortfjernelse af noget; s. noget bort: aliquid amovere, submovere; amoliri (med Besvær); aliquid removere (især e conspectu); s. én af med noget: aliquem re aliqua liberare; s. sig noget fra Halsen: aliquid amoliri; 3) hvad har du her at s.: quid tibi hic negotii est? — Skaffer en: promus.

Skafot: supplicii locus.

Skaft: manubrium; hastile (paa en Landse); arundo (paa en Pil); scapus. — Skafte at: manubrio, scapo munire.

Skagle en: epirhedium.

Skakre at: nundinari. — Skakren: nundinatio.

Skal en: testa (især paa Skaldyr); concha (paa en Musling); putamen (haard Skal paa Frugter); callum (blød Skal paa Frugter); siliqua (som Bælg); crusta (som Skorpe); testudo (paa en Skildpadde); S. paa et Æg: testa; callosa (*Pl.*). — Skaldyr: conchylium; crustata (*Pl.*).

Skaldet: calvus (paa Hovedet); glaber (paa Kroppen); et s. Sted paa Hovedet: calvitium; s. Mark: campus sole adustus, arenosus. — Skaldethed: calvities.

Skalk en: homo improbus; mildere: homo astutus; en gammel S.: veterator. — Skalkagtig: lascivus. — Skalkagtighed: lascivia. — Skalkhed: improbitas. — Skalkeskjul: latebra, f.E. søge et S. for Meneden: quærere latebram perjurio; udtrs. ofte ved Omskr. med tegere, f. E. dette tjener til S. derfor: hoc nomine res tegitur; under S. af: specie, nomine.

Skalte med noget: pro arbitrio re aliqua uti; s. og valte: pro arbitrio agere.

Skam: 1) modsat Ære: dedecus (baade *abstr.* og *konkr.*; mest i offentlige Forhold); probrum (mest i private Forhold); en Skam: udtrs. ved turpe, *el.* flagitium; det er en Skam: turpe est; det er en stor Skam: turpissimum est; du anseer det for en Skam: flagitium putas; han fik Skam til Tak for sin gode Villie: voluntas eius in malam partem accepta est; at gjøre én S.: ignominia aliquem afficere; probrum alicui inferre; dette gjør ham S.: hoc illi probro est; hoc illo indignum est; dette vil være en S. for dig: hoc tibi pudori erit; af falsk S.: prave pudens; det holdes for en S.: turpe existimatur; Penge bortødslede med S. og Skændsel: sumptus effusi cum probro ac dedecore; herhen hører Formen Skamme, at blive til S.: turpiter abire *el.* discedere; at gjøre til S.: longe antecellere, pudore afficere; 2) Tilstanden at skamme sig: pudor, verecundia; der er ingen S. i ham: nil eum pudet; at bide Hovedet af al S.: frontem, faciem perfricare; 3) Skam faa han: male sit ei; S. faa den som: infortunium habebit, qui. — Skamdel: inguen. — Skamfuld: pudibundus; pudore suffusus; blive s.: erubescere; pudore suffundi;

gjøre én s.: pudorem *el.* ruborem alicui incutere; jeg er s. over min Gjerning: pudet me facti mei. — Skamfuldhed: pudor, verecundia; i sin S.: pudibundus. — Skamløs: impudens. — Skamløshed: impudentia. — Skamme at: 1) *trans.*; s. én ud: alicui opprobrare *el.* opprobria ingerere; 2) *reflex.*: udtrs. ved pudere; pudore tangi, moveri; erubescere; jeg s. mig over dette: pudet me huius rei; jeg s. mig ved at gjøre dette: pudet me hoc facere; jeg s. mig for Guder og Mennesker: pudet me deorum hominumque. — Skammelig: turpis, indignus, foedus, ignominiosus; en s. Gjerning, Opførsel: probrum; s. Behandling: indignitas; et s. Menneske: homo impurus, flagitiosus; udtrs. som *Adv.* ogsaa ved: per dedecus. — Skammelighed: turpitudo; foeditas. — Skamplet: macula, nota, labes; sætte en S. paa én: maculam *el.* notam alicui aspergere, inurere. — Skamrød: pudore suffusus; at blive s.: erubescere; gjøre én s.: rubore aliquem perfundere. — Skamrødme: rubor. — Skamskjænde at: 1) ved Udseende: dedecorare; 2) ved Mishandling: vexare; 3) s. éns gode Navn og Rygte: famam alicuius lædere; ignominiam *el.* infamiam alicui inurere. — Skamskrift: libellus famosus. — Skamstøtte: columna.

Skammel: scamnum, scabellum.

Skampion: boletus.

Skandse at: vallare; circumvallare (rundt om). — Skandse en: vallum; munimentum. — Skandsearbejde: munitio. — Skandsearbejder en: munitor. — Skandsekurv: crates. — Skandsepæl: vallus. — Skandseværk: munimentum.

Skare en: caterva, agmen; turba (forvirret); grex (mindre S.); manus (mindre, under en Fører); i sluttet S.: grege facto. — Skarevis: catervatim.

Skarlagenfarve: coccum. — Skarlagenfarvet: coccineus; s. Tøj: coccum.

Skarn: 1) lutum *el.* coenum (paa Gader, Veje); stercus (af Mennesker og Dyr); coenum (med Bibegreb af Ækelhed); purgamentum (som fejes ud); bestænket med S.: luteus; 2) *ovf.* paa et Menneske: nebulo *el.* lutum (som Skjældsord); nequam; improbus; 3) *ovf.*; træde én i Skarnet: aliquem proterere, proculcare. — Skarnbasse: scarabæus. — Skarnpøl: colluvio (især *ovf.*); sentina (*ovf.*). — Skarnsmenneske: se Skarn 2; du S.!: flagitium hominis! — Skarntyde: cicuta.

Skarp: 1) til at skære: acutus, acer; at gjøre s.: acuere; 2) paa Overfladen: scaber; 3) om Strid: acer; det gaaer s. til: acriter res geritur; acriter pugnatur; 4) om hvad der vækker en bidende Fornemmelse: acerbus (især om Smag, Kulde); acutus, acer; 5) om Irettesættelse, Tale og lgd.: severus, amarus; asper, gravis; 6) om Sandseredskaberne: acutus; at have en s. Hørelse: acute audire; at have et s. Syn: acie oculorum valere; acute videre; 7) om Dømmekraft, Forstand: acer, subtilis; 8) om Lyden: argutus; 9) om Lugten: austerus; 10) om Tungen: mordax. — Skarphed: 1—4) udtrs. ved Adj.; 5) severitas; asperitas, gravitas; 6) acrimonia; acies (om Synet), el. ved Adj.; 7) acumen, subtilitas; 8-10) udtrs. ved Adj. — Skarpretter: carnifex. — Skarpseende, skarpsynet: 1) *egt.*: oculorum acie valens; acute videns; 2) *ovf.*: perspicax. — Skarpsindig: acutus, subtilis. — Skarpsindighed: acumen; acies ingenii; subtilitas; med S.: subtiliter, acute. — Skarpsynethed: acies oculorum.

Skat: 1) om Penge, ædle Metaller: thesaurus; Skatte (Rigdomme): opes, divitiæ, gaza; at finde en S.: thesaurum invenire; 2) som Afgift: tributum (direkte S.); vectigal (indirekte S.); stipendium (i Penge); paalægge S.: tributum, stipendium imponere; indkræve S.: vectigalia exigere (om Statsforpagternes Betjente), exercere (om Statsforpagterne selv); yde: solvere; ophæve: tollere. — Skatkammer: ærarium (Statens); gaza (den persiske Konges S.). — Skatmester: dispensator; kejserlig S.: dioecetes. — Skatte at: 1) *egt.*: tributum, stipendium, vectigal solvere; 2) *ovf.*: æstimare; s. højt: magni facere (ali-

quem); multum tribuere (alicui). — Skattebetjent: exactor. — Skatteborger: civis assiduus. — Skattefri: immunis. — Skattefrihed: immunitas. — Skattepligtig, skatskyldig: vectigalis; stipendiarius. — Skattetvang: necessitas tributaria.

Ske at: fieri (om Udførelse, Fuldendelse, Bliven til Virkelighed); accidere *el.* evenire (om Hændelse); jeg siger at dette vil ske: dico, hoc futurum esse.

Ske en: cochlear (*alm.*); trulla (stor Øseske); cyathus (lille ægformig Øseske). — Skegaas: platalea.

Skede en: vagina; drage Sværdet af S.: gladium stringere, recludere; stikke Sværdet i S. igjen: gladium in vaginam recondere.

Skeje af fra: declinare (a via); s. ud: in peius declinare; a virtute deficere; om Talen: aberrare ab eo quod propositum est.

Skele at: 1) *abs.*: strabonem esse; 2) s. til noget: limis oculis aspicere, oculis obliquis intueri aliquid. — Skeløjet: strabo.

Skib: navis, navigium, *Adj.*: navalis; navicula (et lille S.); navis tecta *el.* constrata (Dækskib); navis longa (Krigsskib); navis oneraria (Lastskib); navis aperta (uden Dæk); navis vectoria (Transportskib); udruste et S.: armare; lade et S. løbe i Søen: navem deducere; trække et S. paa Land: navem subducere; Skibet ligger i Havnen: navis stat in portu, paa Dybet: in salo. — Skibe at; s. ind: navi imponere; s. ud: exponere (e navi, in terram). — Skibbrud: naufragium; lide S.: a) om Personer: naufragium facere, navem frangere; b) om et Skib: frangi, ejici. — Skibbrudden: naufragus. — Skibsbro: naves junctæ; slaa en S.: navibus junctis pontem facere. — Skibsejer: dominus navis. — Skibsfart: navigatio; cursus maritimus. — Skibsfolk, Skibsmandskab: socii navales; remigium. — Skibsfører: navis præfectus; nauarchus; navicularius (af et lille Skib). — Skibsrum: alveus; sentina (det nederste Rum med det deri samlede Vand). — Skibssnabel: rostrum; forsynet med S.: rostratus. — Skibstakelage: armamenta (*Pl.*). — Skibstov: rudens. — Skibsvrag: naufragium. — Skibsværft: navalia (*Pl.*). De øvrige Sammensætninger udtrs. ved Omskrivning med Subst., f. E. Skibsbund: fundus navis; Skibsbygger: ædificator navium; Skibsladning: onus navis; Skibslejlighed; finde S. til: navem invenire qua proficisci possis o.s.v.; Skibstømmer: materia ad naves ædificandas apta.

Skiden: lutulentus, immundus; sordidus *og* squalidus (især om Klæder); om en Vej, Gade: lutosus; at være s.: sordere. — Skidenhed: sordes (*Pl.*); squalor, el. ved Adj.

Skifte at: 1) *trans.*: a) om Ombytning, Forandring: permutare, mutare; s. Farve: mutare colorem, han s. Farve: color illi non constat; s. Sind: animum mutare, flectere; s. Breve: literas dare et accipere; b) s. ved Deling: dividere (bona inter se); 2) *intrans.*: mutari; han s. tidt om: sæpe sententiam mutat; 3) skiftes til at gjøre noget: per vices aliquid facere. — Skifte et: vices (regelmæssigt). — Skiftested: mansio. — Skiftevis: per vices; alternis (sc. vicibus); vicissim.

Skik: mos, consuetudo; institutum (i offentl. Anliggender); ritus (religiøs, ogsaa undert. alm.); cærimonia (religiøs); blive S.: in morem, consuetudinem venire; gjøre til S.: in morem perducere; imod S.: præter morem, consuetudinem; efter S.: de more; efter S. og Brug: more solemni, recepto; ut assolet; efter vore S.: ad nostram consuetudinem; det er S.: mos *el.* moris est; den S. er bleven almindelig: mos increbuit; en S., som er gaaet af Brug: mos intermissus, obsoletus; at have for S.: solere; consuesse; holde fast ved en S.: a more non recedere.

Skikkelig: frugi (*Komp.* frugalior); honestus; probus. — Skikkelighed: frugalitas; modestia.

Skikke at: 1) *trans.*: a) se sende; b) instituere, ordinare; s. Ret: jus exercere; 2) *reflex.*: a) s. sig til noget: idoneum, aptum esse (ad, qui); b) s. sig i noget: æquo animo aliquid ferre;

c) s. sig efter én: morem alicui gerere; se ad ingenium alicuius componere; s. sig efter noget: rei alicui inservire, obsequi; d) om Opførsel: se gerere; som véd at s. sig i Verden: qui scit ingeniis (moribus) hominum se accommodare; 3) *upers.*; det s. sig: decet, convenit.

Skikkelse: forma (fra æsthetisk Side); species (ydre S.; majestætisk, skjøn S.; S. seet i et Syn); facies (alm. Legemsskikkelse); visus (som blot Syn); vise sig i sin sande S.: se aperire; paatage sig éns S.: personam alicuius induere; faa en anden S.: mutari.

Skikket: aptus (især paa Grund af Paavirkning); idoneus (af Naturen); accommodatus (= aptus); s. til at: aptus, idoneus qui (*Konj.*), til: ad, rei alicui; at gjøre s.: aptare, accommodare (ad).

Skildpadde: testudo; *Adj.*: testudineus. — Skildpaddeskal: testudo.

Skildre at: depingere, describere; edisserere (i det enkelte). — Skildring: descriptio; give en S.: = skildre; give en god, slet S. af noget, f.E. en Tilstand: statum rerum laudare, vituperare *el.* accusare; jeg kjender efter din S.: ex tuo ore novi.

Skildvagt: vigil, excubitor; qui in excubiis est; at staa S.: in excubiis esse; udstille S.: excubias *el.* vigilias disponere; mønstre S.: vigilias circumire.

Skille at: 1) *trans.*: a) s. hvad der er forenet: se adskille; b) s. en Trætte, stridende Parter og lgd.: dirimere, componere; c) s. fra hinanden: discernere, distinguere; d) s. én af med: α) noget godt: aliquem re aliqua privare, spoliare; alicui aliquid adimere, detrahere; ved Bedrageri: aliquem re aliqua defraudare; ved Vold: alicui aliquid vi auferre; s. én ved sit gode Navn og Rygte: famam alicuius lædere; infamiam alicui inurere; s. én ved alt, hvad han ejer: bonis aliquem evertere; s. én ved Folks Agtelse: existimationem alicuius lædere; β) s. én af med noget ondt: aliquem re aliqua liberare; e) skilles ad: α) om Personer: discedere, digredi; β) om Lande og lgd.: sejungi, separari; γ) om Ting: rumpi, frangi; diffindi (ved at spaltes); 2) *intrans.*; s. imellem noget: distinguere, discernere, f. E. imellem Ret og Uret, sandt og falskt: jus et injuriam, verum a falso; at være skilt fra (i Rum): distare (a, inter se); 3) *reflex.*: a) s. sig fra sin Kone: uxorem repudiare; uxori nuntium *el.* repudium remittere; divortium cum uxore facere; s. sig fra sin Mand: a marito abire, maritum relinquere; b) s. sig ved noget: α) om Udførelsen af et Arbejde, Hverv: re aliqua defungi (f.E. bene, male, misere); β) ved Afhændelse: aliquid vendere; ved Bortgivelse: aliquid condonare; paa anden Maade: aliquid a se alienare; c) s. sig fra andre: α) ved at forlade dem: discedere; β) ved noget: aliqua re ab aliis distingui, discrepare. — Skillemynt: numus. — Skillepunkt: divortium. — Skillerum: 1) *egt.*: = Skillevæg: paries; 2) som adskillende Mellemrum: discrimen, intervallum; uden S.: continuus; med S.: interruptus; rarus (især om Træer og lgd.); der er intet S. imellem: nihil medium interest inter. — Skilletegn: signum; sætte S.: incidere, interpungere, distinguere. — Skillevej: divortium, compitum; locus ubi via dividitur. — Skilsmisse: 1) ved Bortrejse: discessus, abitus; 2) mellem Ægtefolk: divortium. — Skilsmissebrev: libellus divortii.

Skilling: maa udtrs. ved Hjælp af sestertius (c. otte S.) *el.* as (først 2½, siden 4 til en Sesters); i Talemaader udtrs. Ordet dels ved: numus, numulus, dels ved: as, libella, teruncius, f.E. Regnskabet stemmer paa en S.: ratio convenit ad numum; til den sidste S.: ad numum, assem; paa en S.: ad libellam, numum; ikke en S.: ne teruncius quidem; én som holder paa Skillingen: homo ad rem attentus; homo tenax.

Skilt: kan udtrs. ved titulus, tabula; undert.: linteum inscriptum; inscriptio.

Skimle at: mucescere. — Skimlet: mucidus; at være s.: mucere; blive s.: = skimle. — Skimmel: mucor, situs.

Skimt: tenue lumen; det første S. af Dagslyset: primum diluculum. — Skimte at: dispicere.

Skin: 1) om Lyset, som udgaaer fra noget: lux, fulgor (funklende S.); give S.: se skinne; kaste S. tilbage: relucere; et dunkelt S.: lux obscura; 2) modsat Virkeligheden: species; simulatio (det at give sig S. af noget, man ikke er, har); prætextus (især om Skingrund); have S. af noget: speciem alicuius rei præ se ferre; under S. af: per speciem *el.* simulationem (med en Gen., f. E. af Venskab: amicitiæ); for et S.s Skyld: specie; in speciem; gjøre noget for et S.s Skyld: in speciem aliquid facere; give sig S. af noget, man ikke er: simulare, f.E. af Galskab: amentiam *el.* se furere; som skeer for et S.s Skyld: simulatus, fictus; gjøre noget under et vist S.: speciem aliquam rei prætexere; Skinnet bedrager: specie (recti) decipimur. — Sammensætninger udtrs. ved Subst. el. Adj. simulatus, fictus, opinatus, f.E. Skingoder: bona opinata; Skingrund: caussa ficta; prætextus; ogsaa: argumentum inane, vanum; skinhellig: qui pietatis speciem præ se fert; Skinhellighed: pietatis simulatio o.s.v. — Skinne at: lucere (med et mildt Lys); nitere (med Glands, især om hvad der er blankt, fedtet); splendere (om det, der imponerer ved Glands); fulgere (straalende); s. frem: elucere; s. igjennem: pellucere (mest *egt.*), eminere (*ovf.*); begynde at s.: lucescere, illucescere. — Skinnende: lucidus, nitidus, nitens, splendidus; s. hvid: candidus; s. hvid Farve: candor; at være s. hvid: candere; blive s. hvid: candescere.

Skind: pellis (især aftrukket og med Haaret el. Ulden paa); cutis (glat, paa et Dyr); corium (tykt, groft); exuviæ (aftrukket); aluta (fintgarvet); vellus (Faareskind med Uld paa); berede et S.: corium conficere; holde sig i sit S.: quiescere in propria pelle; at slippe med helt S.: incolumem abire; at gaa ud af sit S.: a se exire; i Sind og S.: et re et specie. — Skindklæder: vestes ex coriis, pellibus factæ; pelles manicatæ. — Skindklædt: pellitus. — Skindmager: extrema macie confectus. — Skindpels: segestre; mastruca. — Skindsæk: uter.

Skingre at: strepere; en skingrende Latter: cachinnus; opslaa en s. Latter: cachinnum tollere; cachinnare; s. Lyd: sonus argutus; at have en s. Lyd: argutum sonare. — Skingren: strepitus.

Skinke en: perna.

Skinne en: lamina (*alm.*); ocrea (Benskinne); serperastra (*Pl.*, om smaa Børns Knæ og Ben). — Skinneben: crus; tibia.

Skinsyg: 1) i Kjærlighed: zelotypus, el. ved Omskr., f. E. suspecti amoris stimulis cruciatus, el. lgd.; 2) s. paa én: invidus alicui; at være s. paa én: alicui invidere; han er s. paa mig for min Hæder: laudi meæ invidet; s. Nedsættelse: obtrectatio; én, som er s. Nedsætter: obtrectator. — Skinsyge: 1) zelotypia, el. ved Omskr.; 2) invidia; modsætte sig af S.: obtrectare (alicui); Fjendskab af S.: obtrectatio (om Handlinger); invidia (om Sindelaget).

Skipper en: dominus navis; navicularius (paa et lille Skib).

Skive en: orbis; discus (Kasteskive).

Skjebne: 1) som højere Magt: fatum; necessitas fatalis *el.* fati; 2) *alm.*: fortuna (som den, der griber ind i de menneskelige Anliggender, og som lykkelig S.); sors (især som Lod, Stilling); fatum (som en enkelt Persons el. Tings forudbestemte S.; som ulykkelig S.); fors (som Tilfældet); casus *el.* eventus (om en enkelt Begivenhed); necessitas (uundgaaelig S.), f. E. han har haft en uheldig S.: fortuna adversa usus est; at være tilfreds med sin S.: sorte sua contentum esse; hvers S. er bestemt ved Fødslen: suo quisque fato natus est; S. førte det med sig: fors tulit; denne sørgelige S.: hic casus tristis; at finde sig i den uundgaaelige S.: necessitati parere; at have samme S.: in eadem nave esse (*ordspr.*); han har haft en forunderlig S.: miris casibus jactatus est; herpaa beroede hele hans S.: omnium fortunarum eventus hac in re positus erat. — Skjebnesvanger: fatalis.

Skjel: 1) mellem Marker: limes (med Bibegreb af en vis retslig-religiøs Hellighed); terminus (materiel, som Skjelpæl, Skjelsten); finis; 2) om Evne til at skjelne: ratio; 3) om

Grund: jus; med S.: jure, merito; uden S.: injuria; 4) med saa S.: ita; ea condicione; 5) Skjels Aar og Alder: maturitas; naa S. Aar: pubescere; ad pubertatem pervenire. — Skjellig: justus, legitimus; idoneus (især om Grund). — Skjelne at: distinguere, discernere (aliquid a re aliqua); internoscere (fra hinanden, fra andre, kjende Forskjel paa); dignoscere (aliquem ab aliquo, dominum et servum). — Skjelnemærke, Skjelnetegn: signum, nota. — Skjelning: distinctio.

Skjelde at: increpare; increpitare; conviciari; s. én ud: conviciis aliquem onerare *el.* consectari; convicia alicui ingerere; probra in aliquem jactare; aliquem increpare, increpitare; s. én ud for Tyv: furem aliquem appellare. — Skjelden: convicium. — Skjeldsord: convicium, maledictum, probrum.

Skjelm: 1) stærkt dadlende: homo improbus, perfidus; en gammel S.: veterator; 2) mildere: homo callidus, lascivus. — Skjelmeri: 1) fraus, perfidia; 2) lascivia. — Skjelmsk: lascivus, jocosus. — Skjelmsmester: joculator. — Skjelmsstreg: fraus, perfidia. — Skjelmsstykke: 1) = Skjelmsstreg; 2) jocus (spøgende).

Skjelve at: tremere; begynde at s.: contremiscere; s. for noget: aliquid tremere, horrere; bringe til at s.: concutere; tremefacere (*digt.*); Jorden s.: terra movetur. — Skjelven: tremor. — Skjelvende: tremens, tremebundus; tremulus (*digt.*); løbe s. om: trepidare.

Skjemt: jocus; at drive S. med én: jocos cum aliquo agere, agitare; at sige for S.: jocantem dicere; i S.: per jocum. — Skjemte at: jocari; jocos agere. — Skjemtende: jocabundus, jocans. — Skjemtebroder: joculator. — Skjemtedigt: carmen jocosum. — Skjemtefuld: jocosus; lepidus *el.* facetus (om Talen). — Skjemtefuldhed: facetiæ, lepor. — Skjemtvis: per jocum; jocans.

Skjend, give én S.: aliquem objurgare, aliquem verbis castigare = skjende paa én; skjende (smlg.: skjænde) (*abs.*): conviciari, increpitare; s. over noget: aliquid perstringere, accusare; skjendes: altercari. — Skjenden: objurgatio; insectatio (alicuius, rei). — Skjendegjæst: conviciator. — Skjenderi: altercatio, rixa; yppe S.: jurgium nectere.

Skjenk: se Gave. — Skjenke at: 1) som Gave: donare (alicui aliquid, aliquem aliqua re); largiri (rundelig); dare, tribuere; s. bort: condonare; 2) s. én en Gjæld, Straf og lgd.: remittere alicui debitum, poenam; s. én Tilgivelse: alicui ignoscere, veniam dare; s. én Tilgivelse for éns Skyld: aliquem alicui condonare; s. én Livet: vitam alicui concedere; 3) s. flydende Varer: infundere; s. for én: potum alicui præbere; s. et Glas for én: poculum alicui infundere. — Skjenkebord: abacus. — Skjenkekande: guttus.

Skjeppe en: modius; maale én S. fuld: conviciis aliquem consectari; maale sine Penge med S.: nummos metiri. — Skjeppetal; i S.: largiter, copiose; pleno modio (*ordspr.*).

Skjerm: munimentum; at tjene til S. for noget: aliquid tegere. — Skjermtag (ved Belejring): testudo (af Skjolde); vinea. — Skjerme at: tueri; defendere (især mod noget: a, contra, adversus).

Skjerv: 1) som Mynt: numus, numulus; 2) som Pengebidrag: stips; give en S. til noget: ad aliquid conferre (sin S.: pro virili parte).

Skjold: scutum (stort aflangt, af Træ, bedækket med Huder); clipeus (mindre, aflangt, af Metal); parma (mindre, rundt, af Træ); cetra (lille, rundt, af Læder); pelta (lille, halvmaaneformet); ancile (især det hellige S.); forsynet med S.: scutatus, clipeatus, parmatus, cetratus, peltastæ (Soldater med peltæ); *ovf.*, føre i sit S.: cogitare, agitare, moliri. — Skjoldbugle, Skjoldknap: umbo. — Skjoldmager: scutarius. — Skjoldmærke: insigne.

Skjorte en: subucula.

Skjul: 1) det, hvormed noget skjules: operimentum; 2) om Stedet: latebra; ligge i S.: latere; krybe i S.: se occultare; lægge i S.: abscondere;

3) *ovf.*; lægge S. paa noget: aliquid celare, dissimulare; bruge noget som S. for noget: aliquid rei alicui prætendere. — Skjule at: 1) *trans.*: a) ved at tildække: occultare, tegere; b) ved at gjemme: condere; c) ved at lægge tilside: abscondere, abdere; d) om Hemmeligholdelse: occultare, tegere, celare; s. noget for én: aliquem aliquid celare; 2) *reflex.*: a) s. sig med noget: se *el.* corpus suum aliqua re tegere; b) om at være i Skjul: latere; latitare (især for ikke at møde for Retten); delitescere; c) om at gaa i Skjul: se occultare. — Skjulested: latebra. — Skjult: 1) om hvad der er i Skjul: occultus, absconditus; at være s.: latere (aliquem: for én); holde sig s.: latitare; 2) om hvad der ikke vides: ignotus, obscurus; det er ikke s. for mig: non me fugit, fallit; 3) om Karakteren: tectus, obscurus.

Skjæg: 1) barba; med S.: barbatus; uden S.: imberbis; langt S.: barba promissa; lade sit S. voxe: barbam promittere, alere, pascere; kives om Pavens S.: rixari de lana caprina; 2) S. paa et Ax: arista. — Skjægget: barbatus. — Skjægløs: imberbis.

Skjæl: squama (paa Fisk); ramenta (som Affald); aftage S. paa en Fisk: piscem desquamare. — Skjællet: squameus, squamifer, squamiger, squamosus.

Skjænde at (smlg. at skjende): 1) s. én: violare, adulterare (aliquam); s. éns Rygte: famam alicuius lædere; infamiam alicui inurere; 2) i Krig: vexare. — Skjænden: vexatio.

Skjændig: turpis; foedus; en s. Forbrydelse: atrox facinus; flagitium. — Skjændighed: turpitudo, foeditas. — Skjændsel: flagitium. — Skjændselsdaad: flagitium, dedecus; begaa S.: admittere dedecus, flagitium. — Skjændselsfuld: flagitiosus.

Skjær et: 1) af et Lys: lux; fulgor (straalende); kaste et S.: lucere (mildt); fulgere (straalende); 2) i Havet: scopulus, saxum; cautes (af Sten).

Skjærf: cingulum.

Skjærsild: ignis purgatorius (*sen.*).

Skjæv: 1) *egt.*: obliquus; pravus (dadlende); at gjøre, stille s.: obliquare; at gaa s.: prævaricari; 2) *ovf.*: a) om Forestilling og lgd.: pravus, perversus; b) se s. til: obliquo oculo aspicere; c) det gaaer ham s.: male rem gerit. — Skjævbenet: valgus. — Skjævhed: pravitas, el. ved Adj.; Sammensætningerne dannes ved Hjælp af Adjektivet.

Skjød: 1) af et Klædebon: lacinia; 2) gremium; sidde paa éns S.: sedere in gremio alicuius; liggende i éns S.: infusus gremio alicuius; sidde med Hænderne i S.: compressis manibus sedere; inertem desidere; lægge Hænderne i S.: inertiæ se dedere; tage én paa S.: gremio aliquem fovere. — Skjødebarn: deliciæ; Lykkens S.: filius fortunæ. — Skjødesynd: vitium prævalidum.

Skjøde et (paa et Sejl): pes; dreje S. for Vinden: pedem facere.

Skjødesløs: negligens, dissolutus; behandle s.: negligere; være s. i noget: rem negligenter habere. — Skjødesløshed: negligentia; socordia; incuria; indiligentia; den S., hvormed Værket er udført: negligentia operis; med S.: negligenter.

Skjøge en: scortum (i moralsk Henseende); prostibulum (haanligt Udtryk); meretrix (forretningsmæssig); *Adj.*: meretricius; give sig af med S.: scortari.

Skjøn (*Adj.*): pulcher (alm., især den Skjønhed, der vækker Beundring); formosus (hvad Skabning angaaer og om mandlig S.); venustus (yndefuld s., især om kvindelig S.); amoenus (om et Sted, Egn, Naturen); serenus (om Vejret); elegans (om Stil); give én s. Ord: blandis dictis aliquem permulcere; de s. Konster: artes liberales. — Skjønaand: doctus. — Skjønhed: 1) Egenskaben at være skjøn: pulchritudo; forma; venustas; serenitas; species (majestætisk S.); amoenitas, elegantia, el. ved Adjektiverne; 2) en S.: femina pulcherrima. — Skjønhedsplaster: aluta. — Skjønhedssands: elegantia.

Skjøn et: arbitrium, el. ved Omskr., f.E. efter mit S.: ut ego judico, arbitror; mea opinione, meo judicio; ut mihi videtur, ut mea fert sententia; at besidde S.: sapere. — Skjønne at: 1) *trans.*: intelligere, judicare; 2)

intrans.: a) om et Barn: sapere; b) s. paa noget: grato animo aliquid agnoscere; beneficii loco aliquid habere. — Skjønnende et: se Skjøn. — Skjønsom: 1) som har Evne til at skjønne: prudens; qui sapere potest; 2) som skjønner paa noget: gratus, memor. — Skjønsomhed: animus gratus; Mangel paa S.: animus ingratus, beneficii immemor.

Skjøndt: se endskjøndt.

Skjør: 1) om hvad der let gaaer itu: fragilis; 2) om Jorden: mitis. — Skjørhed: fragilitas. — Skjørhovedet: cerebrosus. — Skjørne at: mitigare.

Skjørt: subligaculum (et kort S.), ogsaa subligar (*sen.*); campestre (ved Legemsøvelser). — Skjørte op: succingere; som har skjørtet op: succinctus.

Skjøtte at: 1) *trans.*: curare; curam (alicuius rei) gerere; 2) *intrans.*; s. om: cupere; ikke s. om: nolle, odisse; non amare; nihil morari; 3) *reflex.*; s. sig selv: res suas curare; han bad ham s. sig selv: jussit eum suas res sibi habere; skjøt dig selv: tuas res tibi habeto! Barnet s. nu sig selv: puer curam nutricis jam non desiderat.

Sko: calceus; solea (uden Overlæder); soccus (lavhælet); med S.: calceatus; uden S.: excalceatus; forsyne med S.: calceare; Skoen trykker: calceus urit; enhver véd bedst, hvor Skoen trykker: sua quisque incommoda optime novit; Skoen slubbrer: calceus male laxus in pede hæret; S. passer: calceus ad pedem aptat *el.* convenit. — Sko at: calceare. — Skobaand, Skorem: aluta; corrigia (*egt.* Skorem, som Senatorerne brugte). — Skoflikker en: sutor veteramentarius. — Skomager: sutor; *Adj.*: sutorius; S. bliv ved din Læst: ne sutor ultra crepidas. — Skomagerdreng: alumnus tabernæ sutoriæ. — Skomagerhaandværk: sutrinum. — Skomagerkniv: sculprum; culter crepidarius. — Skomagerlæst: forma sutoris. — Skomagersyl: fistula sutoria. — Skomagerværksted: sutrina (taberna). — Skopenge: calcearium. — Skosaale: solea. — Skosøm: clavus; beslaa med S.: crepidas clavis (crepidis clavos) suppingere. — Skotøj: calceamentum.

Skodde en: obex, pessulus (mindre); repagula (*Pl.*); tillukke med S.: obserare; skyde S. for Døren: pessulum ostio obdere.

Skodde at: remis inhibere.

Skoggerlatter: cachinnus; opslaa en S. = skoggerle: cachinnare, cachinnum tollere.

Skok: sexaginta; i Skokketal: largiter, copiose.

Skolde at: aquam fervidam infundere (alicui rei), aqua fervida adurere (aliquid); s. sin Haand: aqua fervida manum vulnerare, lædere, adurere. — Skoldhed: fervidus.

Skole en: 1) *egt.*: ludus; disciplina (hvor der tænkes paa Undervisningen); gymnasium (for Legemsøvelser); schola (for højere Dannelse, f. E. om Rhetorernes S.); holde S.: scholam, ludum habere; en S., hvor man lærer at læse: ludus literarum *el.* literarius; en S. for Fægtere: ludus gladiatorius; gaa i S.: ludum frequentare; sætte én i S. hos én: aliquem disciplinæ alicuius *el.* alicui in disciplinam tradere; 2) Filosoffernes S.: secta, disciplina, familia; 3) *ovf.*: a) tage én i S.: aliquem castigare (verbis); sladdre af S.: tacenda prodere; secreta vulgare; b) en S. for Laster, Forbrydelser og lgd.: seminarium vitiorum, scelerum. — Skolebestyrer: præfectus ludi, scholæ. — Skolediscipel: discipulus, alumnus; scholasticus (som besøger Rhetorernes S.). — Skolekammerat: condiscipulus. — Skolekammeratskab: condiscipulatus. — Skolelærer: magister (ludi). — Skolemester: ludi magister. — Skolemæssig: umbratilis. — Skolepenge: merces, æra (*Pl.*). De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. (schola) el. Adj. scholasticus.

Skorpe en: crusta; sætte S.: crusta obduci; om et Saar: cicatricem ducere.

Skorpion: scorpius *el.* scorpio (ogsaa om Stjernebilledet S.).

Skorte at: deficere; det s. paa alt: omnia desunt.

Skose at; s. én: aliquem cavillari (paa en spøgende Maade); aliquem exagitare (haardere); alicui insultare (krænkende og overmodigt). — Skose en: udtrs. ved Verbet, f. E. give én en S.: = skose én.

Skotte at; s. til én: limis oculis *el.* furtim aliquem aspicere; s. til hinanden: furtim se intueri. — Skotten: furtivus obtutus.

Skov: silva; nemus (Lystskov); lucus (hellig S.); saltus (vexlende Bjerg og Skov, brugt til Græsgang); virgultum (Kratskov); *Adj.*: silvester; love Guld og grønne S.: montes et maria promittere; montes auri polliceri. — Skovbevoxet: silvester; silva obsitus. — Skovboer: silvicola. — Skovdue: palumbes. — Skovegn: saltus (med Bjerge, Bakker), regio silvestris. — Skove at (Brænde): lignari; ligna cædere. — Skovning: lignatio. — Skovhugger: qui ligna in silva cædit; lignator (især om Soldater, der sendes til Skovning). — Skovklædt: silva vestitus, obsitus. — Skovkrandset: silvis cinctus, coronatus. — Skovrig: silvester, silvosus (*sjeld.*); saltuosus. — Skovsti: callis. — Skovstrækning: silvæ continuæ. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Adj. silvester el. Subst.

Skovl: vannus, batillum. — Skovle at: 1) *egt.*: udtrs. ved Hjælp af Subst., f.E. s. Jord op: terram vanno exaggerare, congerere; 2) *ovf.*; s. Penge sammen: pecunias cumulare, coacervare.

Skraa: 1) *alm.*: fastigatus (op eller nedad); 2) seet ovenfra: declivis, pronus; proclivis (om en Vej); 3) seet nedenfra: acclivis; supinus; 4) seet fra Siden: obliquus, transversus; paa s.: oblique, in obliquum. — Skraane at: vergere; som s. ned: pronus (imod: in); som s. jevnt ned: tenui fastigio declivis; Vejen skraanede jevnt ned: via proclivis tenui fastigio vergebat; som s. jævnt opad: supinus. — Skraaning: declivitas (ned), acclivitas (op); proclivitas (ned, om en Vej), fastigium; locus declivis; en jevn S.: tenue, lene, molle fastigium; clivus mollis; stille Slagrækken opad en S.: aciem in clivum erigere; en stejl S.: locus præceps, paa en Vej: via præceps.

Skraal: vociferatio; mugitus; clamor; convicium (blandet S. af flere). — Skraale at: clamorem tollere; clamare, vociferari. — Skraaler, Skraalhals: clamator.

Skrab (om værdiløse Ting): scruta (*Pl.*). — Skrabe at: radere; s. Østers: ostreas verrere; s. sammen: corradere; s. af: abradere; s. i Jorden: terram radere, fodere, ruere. — Skrabe en: strigilis (især ved Badning); hvad der skrabes af med en S.: strigmentum.

Skrald: crepitus, strepitus. — Skralde at: crepare, concrepare (stærkt); s. med en Pidsk: flagello insonare. — Skralde en: crepundia (*Pl.*, Legetøj); sistrum (i Isis' Templer); crepitaculum.

Skramleri, Skrammel: scruta (*Pl.*).

Skramme en: cicatrix; en S. for paa Brystet: cicatrix adversa *el.* adverso in pectore. — Skrammet: cicatricosus.

Skranke en: 1) *egt.*: cancelli, claustra (*Pl.*); septum; 2) *ovf.*: modus, finis; at overskride S.: fines *el.* modum egredi, excedere; sætte en S. for: modum (rei alicui) imponere, statuere; holde i S.: continere, coercere; holde sig indenfor S.: modum servare.

Skrante at: valetudine minus firma uti. — Skranten, skrantevorn: valetudinarius (*sen.*), el. ved Verbet. — Skrantenhed: valetudo infirma, minus prospera. — Skranting, Skrantning: qui nunquam recte valet; valetudinarius.

Skrap: acer; strenuus (rosende); om en Sejler: celer; en s. Sejler: celox; om Kulde: acerbus; om Blæst: vehemens; det gaaer s. til: res acriter geritur.

Skratte at: scisse sonare; en skrattende Stemme: vox scissa; vocis genus scissum.

Skribent: scriptor; auctor; udtrs. ofte ved Omskr., f. E. han var den Tids fortrinligste S.: nemo illo in scribendo præstantior fuit. — Skribentvirksomhed: udtrs. ved Omskrivning med scribo, f.E. hvad andet

var Grunden til deres S.: quæ illis scribendi alia caussa fuit?

Skride at: 1) *egt.*: a) om glidende Bevægelse: labi; b) om langsom fremadgaaende Bevægelse: ingredi (alm.); incedere (paa en betænkt Maade); vadere (med store, faste Skridt); s. frem: procedere; 2) *ovf.*: a) om Tiden: effluere, labi; s. frem: procedere; b) om Fremskridt; s. frem: procedere, progredi (især s. videre frem i en Sag); Arbejdet s. langsomt frem: opus tarde procedit; c) s. til noget: accedere ad aliquid; aggredi aliquid (noget vanskeligere); s. til Sagen: ad rem venire; ugjerne s. til noget: ægre ad aliquid descendere; ægre in animum inducere aliquid facere; jeg skred ugjerne til at gjøre dette: invitus hoc feci; d) s. ind: se interponere; intervenire; e) s. over til: transire ad. — Skridt: 1) Bevægelsen ved Gang: gressus (Skridt, som én gjør; *subj.*) gradus (*obj.*); gjøre et S.: gressum facere; jeg har endnu ikke gjort et S. ud af Huset: nondum domo egressus sum; med raske S.: pleno gradu; med sagte, lydløse S.: suspenso gradu; med lange S.: longis passibus; holde S. med én: æquare cursum alicuius; æquis passibus aliquem sequi; S. for S.: gradatim; 2) *ovf.*: a) at gjøre det første S.: initium facere; b) om et betænkeligt Foretagende: udtrs. ved Omskr., f.E. hvad har drevet dig til dette S.: quid te impulit, ut hoc faceres; gjøre et farligt S.: anceps consilium capere; at vove et S.: aliquid audere; ad aliquid accedere; hyppigst kan det gjengives ved consilium, f. E. dette raske S.: hoc forte consilium; dette dristige S.: audacia huius consilii; hæc audacia o. s. v.; jeg maatte gjøre dette S.: hoc mihi faciendum fuit; 3) som Længdemaal: passus (5 Fod).

Skrift: 1) verba scripta; som Haandskrift: manus, literæ, f. E. det nærmer sig din S.: accedit ad similitudinem manus *el.* literæ tuæ; 2) et S.: scriptum; liber; volumen; et lille S.: libellus; den hellige S.: libri divini; literæ sacræ; éns samlede Skrifter: opera alicuius; dine Skrifter: scripta tua. — Skriftlig: scriptus; udtrs. hyppigst ved Hjælp af: a) scriptura, f. E. opsætte noget s.: scriptura aliquid persequi; give s. Ordre: mandata dare scriptura; b) literæ, f.E. s. Mindesmærker: literarum monumenta; s. Bevis: literarum fides; give s. Underretning: per literas nuntiare; c) give s. Besked: rescribere; takke, hilse s.: gratias, salutem scribere; d) s. Affattelse: conscriptio; scriptura; affatte s.: concipere; scribere (om lovkyndige); *Adv.*: literis, per literas. — Skrive at: 1) *egt.*: scribere; scriptitare (s. tit og ofte); s. én noget til: alicui aliquid scribere, perscribere; s. til én: ad aliquem scribere; s. et Brev: literas dare; s. til Svar: rescribere; s. Bogstaver: literas ducere, pingere, exarare (i Vox); s. en god Haand: bene scribere; s. en slet Haand: male literas exarare *el.* lgd.; en Slave (Haandskriver) som s. færdigt: servus literatus; s. en Bog og lgd.: librum componere, conscribere, scribere; s. Vers: versus facere, componere; s. paa éns Regning: a) som skyldt ham: alicui acceptum ferre; b) som skyldt af ham: alicui expensum ferre; hverken kunne læse el. skrive: nescire literas; s. af: transcribere, exscribere; s. under: subscribere; s. paa: inscribere; s. noget til: aliquid ascribere, addere; s. én en Hilsen til: ascribere salutem alicui; s. én ind: aliquem ascribere (f. E. civitati *el.* in civitatem: som Borger), aliquem in tabulas referre; s. efter: imitari; s. om: rescribere, retractare; s. noget ned: literis *el.* scriptis aliquid mandare; s. en Side fuld: complere paginam; 2) *ovf.*: a) om Oprindelse; s. sig fra: oriri, proficisci ex; 3) ved Tidsregning: esse; 4) om Beretning: referre, memoriæ prodere; 5) at s. i Glemmebogen: oblivioni tradere; 6) s. bag Øret: memoriæ mandare; memoria figere. — Skrivelse: literæ; epistola (til fjernere boende). — Skrivekonst: ars scribendi. — Skrivelyst: studium scribendi. — Skrivemaade: scribendi genus. — Skriven, Skrivning: scriptio; scriptura; under S.: inter scribendum; scribens; dum scribo. — Skriver en: 1) offentlig: scriba; at være S.: scribendo quæstum facere; scriptum facere; 2) pri-

vat: scriptor (librarius). — Skriverembede: scriptus. — Skriveri: scriptio. — Skriverfejl: mendum scripturæ; at begaa S.: in scribendo labi. — Skriverpen, Skriverør: calamus. — Skrivetavle: tabula; pugillares (*Pl.*).

Skrifte at: confiteri. — Skrifte: confessio peccatorum.

Skrig: clamor; vagitus (af Børn); quiritatio (af Angst); udstøde et S.: clamorem edere, opløfte: clamorem tollere. — Skrige at: clamare, vociferari; vagire (om Børn); s. én Ørene fulde: clamore aliquem *el.* aures alicuius obtundere; s. sig hæs: vocem suam (clamando) obtundere; s. efter én: clamore aliquem prosequi; s. over noget: de re aliqua conqueri; s. om Hjelp: inclamare, quiritare; clamore opem poscere. — Skrighals: clamator. — Skrigen: clamor (*Sing.* og *Pl.*).

Skrin: scrinium (især til Papirer), arca (især til Penge), capsa (især til Dokumenter), cista. — Skrinlægge at: componere; condere.

Skrive at: se under Skrift.

Skrog: 1) af et Skib: alveus; 2) af et Dyr: ossa (*Pl.*); 3) om et Menneske: homunculus; homullus; fattig S.: levis pauper.

Skrubbet (skruppet): scaber; asper.

Skrubtudse: bufo.

Skrue at: 1) *egt.*: har intet tilsvarende Udtryk, men kan gjengives ved: torquere; en Skrue udtrs. ved: clavus tortus, el. lgd.; 2) *ovf.*; s. Prisen op: pretium ultra modum augere; pretium exaggerare; s. Fordringer op: modum in postulando excedere; nimis iniqua postulare.

Skrukrygget, Skrutrygget: pandus, gibber (meget s.).

Skrumpe at: corrugare; s. ind: contrahi. — Skrumpen: rugosus.

Skrupel: 1) Apothekervægt: scrupulum; 2) *ovf.*: religio (religiøs S.); scrupulus; som vækker S.: religiosus; gjøre sig S. over noget: aliquid religioni habere; han fik S.: religio eum incessit; religione tactus est; indjage én S.: scrupulum alicui injicere; betage én en S.: scrupulum ex animo alicuius evellere.

Skrupsulten: fame effertus.

Skryde at: 1) om et Æsel: rudere; 2) om en Person: gloriari (aliqua re); jactare (aliquid). — Skryden, Skryderi: jactatio, gloriatio. — Skrydende: jactabundus.

Skræder en: udtrs. ved Omskr. el. sartor. — Skræderbutik: officina vestium.

Skræk: terror, formido; indjage S.: terrorem incutere, injicere; for at indjage de øvrige S.: ad terrorem ceterorum; dø af S.: metu exanimari; blive sat i S.: terreri; en S. for én: terrores alicuius. — Skrække at: terrere, perterrere.; territare (s. ofte); terrorem (alicui) injicere, incutere; lade sig s.: terreri; skrækkes: perterreri; percelli (s. heftig); s. for én: alicuius adventu (verbis, el. lgd.) perturbari; et skrækkende Budskab: nuntius plenus terroris. — Skrækkebillede: formido; species terrorem injiciens. — Skrækkelig: terribilis, horribilis; en s. Misgjerning: scelus atrox, immane; skrækkeligt: nefas! i en s. Stilling: in atroci negotio. — Skrækkelighed: atrocitas; diritas. — Skrækkemiddel: udtrs. ved terror, undert. terricula (*Pl.*). — Skrækslagen: terrore offusus, perculsus.

Skrælle at: glubere (Grene og lgd.); s. Frugt: pomis corium detrahere, cutem auferre.

Skræmme at: terrere; s. bort: absterrere; lade sig s.: terreri. — Skræmmebillede: terricula (*Pl.*), smlg.: Skrækkebillede; formido (især Skræmsel).

Skrænt: locus præceps, præruptus; præcipitium (*sen.*); styrte ned af en stejl S.: in præceps ferri.

Skræve at: pedes divaricare; gaa skrævende: varicare (*sen.*); pedibus distentis ire; paa Skrævs: pedibus distentis.

Skrøbelig: 1) *egt.*: fragilis; 2) om fysisk Kraft: debilis, infirmus; 3) i aandelig Henseende: infirmus, imbecillus. — Skrøbelighed: a) fragilitas; infirmitas, debilitas; imbecillitas; b) éns Skrøbeligheder: vitia *el.* incommoda alicuius; han har sine S.: suis vitiis, incommodis laborat.

Skrømt: simulatio; paa S.: per si-

mulationem; simulate. — Skrømte at: simulare. — Skrømteri: = Skrømt. — Skrømtvis: = paa Skrømt.

Skub et: impulsus; give et S.: impellere. — Skubbe at: 1) *trans.*; s. én frem: aliquem protrudere; s. én tilbage: aliquem retrudere; 2) *intrans.*; s. til én: aliquem impellere; 3) *reflex.*; s. sig opad noget, f. E. et Træ: corpus (om Dyr: costas) arbore fricare; s. sig frem i en Trængsel: in turba luctari; søge at s. sig fra noget: tergiversari.

Skud: 1) med Vaaben: teli jactus; ictus (som træffer); gjøre et S.: telum mittere; komme for S.: sub ictum venire; 2) paa et Træ: sarmentum; paa en lille Plante: gemma. — Skudaar: annus intercalaris. — Skuddag: dies intercalaris. — Skudfri: a telorum ictu tutus. — Skudmaaned: mensis intercalaris. — Skudvidde; komme i S.: venire in *el.* sub conjectum teli; at være i S.: sub jactu teli esse; interiorem tormentorum (Kasteskyts) ictibus esse; være udenfor S.: longius abesse quam ut telum conjici possit; extra teli jactum esse.

Skude en: navicula; navigium.

Skudsmaal: testimonium; give én et godt, s let S.: bene, male de aliquo pronuntiare; aliquem laudare, accusare.

Skue at: spectare, aspicere, intueri; s. tilbage paa: a) respicere ad; b) i Tanken: memoriam (rei alicuius) repetere; s. langt ud: a) multum, longe prospicere; b) i Fremtiden: multo ante res futuras prospicere. — Skue et: spectaculum (som sees); stille til S.: spectandum proponere; ostentare (pralende); Stillen til S.: ostentatio; bære til S.: præ se ferre; tjene til S.: spectaculo esse. — Skuen: spectatio. — Skuelysten: spectandi cupidus. — Skueplads: 1) *egt.*: scena, theatrum; *Adj.*: scenicus, theatralis; betræde S.: in scenam prodire; 2) *ovf.*; S. for noget: sedes, campus alicuius rei. — Skuespil: spectaculum (*alm.*), ludi (off. Skuespil; ludi scenici: paa Scenen); fabula (et dramatisk S.); S. hvortil alle have Adgang: spectaculum promiscuum; opføre et S.: fabulam edere; lade et S. opføre (om Forfatteren): fabulam docere; bringe et S. paa Scenen: fabulam in scenam deferre; spille et S.: fabulam agere; S. er begyndt: fabula coepta (occepta) est agi. — Skuespildigter: poeta scenicus. — Skuespiller: histrio (*alm.*); scenicus (artifex) *el.* fabularum actor (i dramatiske Skuespil); comoedus (komisk S.), tragoedus (tragisk S.); ludio (temmelig foragtelig); optræde som S.: in scenam prodire. — Skuespillerkonst: ars scenica. — Skuespillerselskab: grex; Direktør for et S.: princeps gregis.

Skuffe at: 1) s. Jorden: terram radere, radendo purgare; 2) s. én, noget: fallere, decipere; destituere (én som venter Hjælp); jeg blev skuffet i mit Haab: spes me fefellit, destituit; tilbøjelig til at s.: fallax; som ikke s.: non mendax; certus, fidus; deri skuffede jeg mig ikke: ea res me falsum non habuit. — Skuffelse: 1) det at skuffe: destitutio, el. ved Verbet; 2) det at skuffes: spes destituta, decepta, el. ved falsus.

Skulder: humerus; tage paa S.: humeris tollere, suscipere; succollare; se én over S.: aliquem despicere; hvad S. kunne bære: quæ humeri ferre sustinent. — Skulderbladene: scapulæ. — Skulderplade (Gladiatorers): galerus. — Skuldersnor: spira.

Skule at: oculos obliquare; s. til noget: aliquid furtim *el.* obliquis oculis aspicere.

Skulke at: se subducere (alicui rei: fra noget); søge at s. fra noget ved Udflugter: tergiversari; calvari (fra at give Møde for Retten). — Skulken: udtrs. ved Verbet; undert.: tergiversatio.

Skulle at: 1) hvor en Nødvendighed udtrs.: a) om indre N.: Gerund. *el.* Gerundiv., f. E. vi skulle dø: nobis moriendum est; b) om ydre Nødvendighed: necesse esse (ogsaa om Naturnødvendighed og det uundgaaelige), opus esse; cogi (om Tvang), f. E. der skulde skrives: necesse fuit literas dari; jeg skal: cogor; 2) hvor en For-

pligtelse udtrs.: debere; 3) hvor det udtr. en alm. Mening om noget: udtrs. det ved Hjælp af ajunt, dicitur, fertur, f. E. Homer skal have været blind: Homerus cæcus fuisse dicitur; du skal have sagt: dixisse diceris, ajunt te dixisse o.s.v.; 4) hvor det bruges elliptisk: udtrs. ved Omskr., f. E. hvor skal du hen: quo tendis? quo tibi iter est? hvad skal du her: quid tibi hic negotii est? hvad skal du: quid tibi vis? hvad skal du mig: quid me vis? hvad skal jeg med Penge: quo mihi pecunias? hvad skal jeg: quid me vis, jubes? han skal bort: submovendus est; 5) hvor det kun bruges for at udtr. det tilkommende: Futurum (el. F. Inf.) af Hovedverbet; 6) hvor det som Hjælpeverbum bruges i forskjellige Sætninger for at udtr. en Hensigt, en Betingelse, Mulighed, Tvivl, Sandsynlighed, Rimelighed, et Ønske o. s. v. og i Reglen gjengives ved Konj. af Hovedverbet: se Gramm., f.E. du skulde ikke have sagt dette: hoc ne dixisses; forat du skal vide: ut scias; skulde noget kunne bøje dig: te ut ulla res frangat; ja, du skulde blot vide: immo si scias; du skulde have seet: vidisses o. s. v., undert. udtrs. det imidlertid ved Omskr. (især hvor det udtr. en høj Grad af Sandsynlighed), f. E. jeg skulde være tilbøjelig til at tro: facile inducor ut credam; jeg synes, at jeg skulde have seet ham: videor mihi eum vidisse.

Skum: spuma; bedækket med S.: spumeus, spumosus, spumifer. — S k u m m e at: spumare, spumas agere.

Skumle at: calumniari; (aliquem) carpere. — S k u m l e n: calumnia; obtrectatio (af Avind). — S k u m l e r en: calumniator; obtrectator (af Avind). — S k u m l e l y s t: calumniandi studium.

Skummel: 1) *egt.*: obscurus; en s. Nat: atra nox; 2) *ovf.*: teter, foedus. — S k u m m e l h e d: 1) obscuritas, el. ved Adj.; 2) foeditas, el. ved Adj. — S k u m r i n g: crepusculum (Aftens.), diluculum (Morgens.); i Skumringen: quum advesperasceret (mod Aften); quum illucesceret (mod Daggry), primo diluculo.

Skuppe at: se skubbe.

Skur: mapalia (*Pl.*); gurgustium; tugurium; taberna (især med Udsalg).

Skure at: purgare; defricare. — S k u r e n: udtrs. ved Verbet.

Skure en: incisio; at gjøre en S.: incidere.

Skurk: homo nefarius, improbus; i Tiltale: scelus. — S k u r k e s t r e g: facinus turpe, nefarium; improbe factum; fraus mala (hvor det gjælder Penge).

Skurre at: 1) *egt.*: discrepare; skurrende: discors, absurdus; 2) *ovf.*: ingratum sonum edere; skurrende: ingratus; ingrato sono; dissonus; at staa i s. Modsætning til: discrepare cum. — S k u r r e n: discrepantia.

Skurv: scabies; S. i Hovedet: porrigo. — S k u r v e t: scabie, porrigine infectus.

Skvalder: nugæ canoræ; verba canora.

Sky (*Adj.*): pavidus; blive s.: extimescere, consternari; Hesten bliver s.: equus trepidat. — S k y (*Subst.*): verecundia. — S k y h e d: pavor.

Sky en: nubes; at raabe højt i S.: clamorem in coelum tollere; falden ned fra Skyerne: demissus de coelo; hæve én til Skyerne: aliquem in (ad) coelum ferre, efferre (laudibus). — S k y b r u d: nimbus effusus. — S k y d æ k k e t: nubibus obductus. — S k y f r i: serenus. — S k y f u l d: nubilus; noget s.: subnubilus; s. Himmel: nubilum. — S k y h ø j: qui nubes *el.* coelum tangit.

Sky at: vitare, fugere; declinare; ikke s. noget Middel for at naa noget: omni ratione ad aliquid anniti; hverken s. Ild el. Vand: per medios ignes et fluvios currere; s. som en Pest: ut summum malum fugere. — S k y e t af alle: quem omnes fugiunt.

Skyde at: 1) *trans.*: 1) om Bevægelse; s. frem: promovere (aliquid); protrudere (aliquem); s. tilbage: removere, retrudere; s. en Slaa for: obserare; pessulum obdere; 2) s. med Pil: ferire; dejicere (saaat det falder); 3) s. Rødder: radices agere; s. Knopper: gemmare; gemmas trudere; s. Blomster: flores emittere; 4) s. noget fra sig: aliquid recusare; 5) s. Ham, Horn

og lgd.: exuere; 6) s. Penge sammen: pecunias conferre; 7) s. Gjenvej: compendio ire; 8) s. ud (især Dommere): rejicere; 9) s. Skylden paa én: culpam in aliquem conferre, transferre, conjicere; II) *intrans.*: 1) om Bevægelsen: ferri, ruere; currere (om et Skib); s. til én: aliquem impellere; s. sammen: corruere; 2) med Vaaben: jaculari; tela mittere, conjicere; s. forbi: aberrare (a); s. efter noget: aliquid petere; ictum in aliquid dirigere; 3) om Planter; s. op, frem: pullulare, prodire; 4) s. sammen til noget: pecunias ad aliquid conferre; s. sammen til et Gilde: symbolas conferre; 5) s. ud (om en Landtunge og lgd.): prominere; III) *reflex.*: 1) om Bevægelse: labi (især om Slanger), repere; s. sig hurtigt frem: provolare; 2) s. sig ind under én: ad aliquem provocare; alicuius auctoritate se tegere; ad auctoritatem alicuius se applicare; s. sig ind under Loven: lege se defendere. — Skyden: jaculatio. — Skydeskaar: fenestræ ad tormenta mittenda. — Skydevaaben: tela. — Skyts: tormenta.

Skygge at: umbram præbere, afferre; s. over noget: aliquid inumbrare, opacare. — Skygge en: umbra (*egt.* og *ovf.*); i S.: in *el.* sub umbra; ikke engang en S. af noget: ne umbra (vestigium) quidem alicuius rei; ligge i S.: umbra tegi, obscurari (om Gjenstande), in umbra jacere (om Personer). — Skyggebillede: umbra, simulacrum, imago. — Skyggefri: apricus. — Skyggefuld: umbrosus; opacus (med Hensyn til det kølige). — Skyggerids: adumbratio; give et S. af noget: aliquid adumbrare. — Skyggeside, *ovf.*: vitium, incommodum; have sine S.: suis vitiis, incommodis laborare; der er den S. derved: hoc incommodi res habet. — Skyggetag: umbraculum; de øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst. el. Adj. umbratilis, umbraticus.

Skyld: 1) som én har paadraget sig: noxa, noxia, culpa; at have S.: in noxa esse; peccasse, deliquisse; som har S.: culpæ affinis; noxius; ingen S. have: culpa vacare; nihil commisisse; som ingen S. har: culpa vacuus; innocens, innoxius; befri én for hans S.: aliquem lustrare (i religiøs Henseende); aliquem culpa liberare; 2) om Aarsag, Foranledning til noget: a) til noget *urigtigt*: culpa; han er S. deri: is in culpa est, auctor eius rei est; ab illo illud profectum est; illius culpa factum est; det er ikke min S., at ikke: non per me stat quominus (ne); at være S. i at noget skeer: committere ut aliquid fiat; at have, bære S. for noget: culpam rei alicuius sustinere; han har S.: is in culpa est; culpa in illo hæret; illius culpa factum est; som har S.: qui in culpa est; at give én S. for noget, kaste S. for noget over paa én: culpam rei alicuius in aliquem conferre, conjicere, transferre; S. ligger hos ham: culpa in illo est; tage S. paa sig: culpam in se recipere; vælte S. fra sig: culpam a se amoliri; b) til noget *godt*: opera; at være S. i noget: auctorem rei alicuius esse; det er min S.: mea opera factum est; c) til noget *ligegyldigt*: caussa; det er min S.: in caussa sum; i de tre sidste Betydninger bruges hyppigst Omskr. med; fons, origo, oriri, proficisci (om Oprindelse, Udgangspunkt) el. et andet Verbum, f. E. heri ligger S. til alle Onder: ex hoc fonte omnia mala profecta sunt; dette er S. i, at jeg kommer sildigt: hoc me retardavit; dette var S. i, at jeg sagde: hac re motus dixi; 3) for-Skyld: caussa, gratia (*Abl.* med en forestaaende Genitiv el. mea, tua, sua, nostra, vestra); tilgive én for éns S.: aliquem alicui condonare; opoffre noget for éns S.: aliquid alicui condonare; gjør dette for min S.: hoc mihi tribue, da; for Guds S.: per deos te oro; 4) det, man skylder bort: debitum, æs alienum. — Skylde at: 1) at være én noget skyldig: a) i Penge: alicui debere; in ære alicuius esse; b) *ovf.*: alicui aliquid debere; alicui aliquid acceptum ferre; 2) s. én for noget: a) for Retten: aliquem alicuius rei (aliquid fecisse) accusare; b) privat: aliquem alicuius rei accusare, incusare (ligeoverfor vedkommende), insimulare (især med Uret); 3) s. at

gjøre noget: debere aliquid facere; du s. at gjøre dette: decet te hoc facere; hoc facias oportet. — Skyldfri: insons; innocens; at være s.: culpa vacare; et s. Liv.: vita integra, pura. — Skyldfrihed: innocentia. — Skyldig: 1) s. i noget: auctor facinoris alicuius; facinori affinis; at være s.: in noxa esse; finde én s.: aliquem in culpa invenire; erklære én s.: aliquem damnare, condemnare; gjøre sig s. i en Forbrydelse: scelere se obligare; scelus committere; i noget: aliquid in se admittere; s. (*abs.*): noxius; qui in noxa est; 2) om Forpligtelse: a) i Pengesager: qui debet; hvormeget er jeg s.: quantum debeo? at være én noget s.: alicui aliquid debere; at betale hvad man er s.: debitum solvere; b) udtrs. ved debere, Gerundiv. el. ved upers. oportet, decet, convenit, par est, f. E. jeg er s. at gjøre det: oportet me hoc facere; jeg troer mig s. at gjøre dette: credo hoc mihi faciendum esse; meum esse duco hoc facere; 3) om Straf, Ærbødighed og lgd.: justus, debitus, meritus, el. ved Omskr. med: par est, convenit, f. E. med s. Ærbødighed: qua par est reverentia. — Skyldighed: officium; gjøre sin S.: officio satisfacere; officium suum exsequi, facere; ikke gjøre sin S.: officio deesse; det er min S.: debeo; meum est; jeg holder det for min S.: meum esse puto. — Skyldner: debitor; en redelig S.: nomen bonum, certum; en slet S.: nomen lentum, incertum, malum. — Skyldoffer: piaculum; sacrificium piaculare. — Skyldpost: nomen; indfri en S.: nomen expedire.

Skylle at: 1) *trans.*: a) s. noget: aliquid purgare, abluere; b) s. noget op: aliquid ejicere; s. noget bort: aliquid auferre, abripere (om en Flod), diluere (ved at s. det fra hinanden), proluere; 2) *intrans.*; s. op: volvi (til: ad); s. op til: alluere (f.E. urbem); s. over: redundare; s. over en Dæmning: molem superare; s. ned: ruere (om Regn). — Skylregn: maximus imber.

Skynde at: 1) *intrans.*: a) s. paa: accelerare, maturare; s. paa én: alicui instare; b) s. til: incitare, exhortari (aliquem; ad aliquid); 2) *reflex.*: festinare; properare (mildere end festinare), maturare (uden Overilelse); s. sig med noget: properare, festinare aliquid facere; opus aliquod accelerare; aliquid maturare; man maa s. sig: maturato *el.* properato opus est; s. sig til én: se ad aliquem corripere; s. sig et Sted hen: aliquo properare, contendere; s. sig bort: se abripere. — Skynding: festinatio, properatio. — Skyndsom: festinabundus, properans; *Adv.* festinanter, properanter *el.* properato (*sen.*), maturate.

Skytsengel: præsidium; tutela. — Skytsgud: numen tutelare; Skytsguder for Familien: penates. — Skytsherre: patronus. — Skytsværn: propugnaculum.

Skytte (Væverskytte): radius.

Skytte en: jaculator (med Kastespyd); sagittarius (med Pil); en god S.: jaculandi artifex, peritus.

Skæmme at: 1) *trans.*: deformare, deturpare; 2) *reflex.*; s. sig (under Sygdom): contabescere.

Skære at: 1) *trans.*: a) *egt.*: secare; s. istykker: dissecare; s. bort: desecare, resecare; s. ind: incidere; s. af, ud: exsecare; s. for til: præsecare; s. smaat: consecare; s. Haaret: capillos tondere; s. Brænde: lignum serra findere; b) *ovf.*; s. Tænder: frendere (dentibus); skære alle over én Kam: uno ordine omnes habere; det s. mig i Hjertet: vehementissimo dolore id me (pectus, animum meum) perstringit; 2) *intrans.*: a) *egt.*: secare; b) *ovf.* om Vinden, Kulden: urere, os stringere; 3) *reflex.*: se vulnerare (secando, cultro); s. sig i Haanden: manum vulnerare cultro. — Skæren: sectio, sectura. — Skærende: 1) *egt.*: ved Verbet; 2) *ovf.*; om Kulde: acerbus; en s. Tunge: lingua mordax, dicax; en s. Modsætning: summa discrepantia.

Skærpe at: 1) *egt.*: acuere; 2) *ovf.*: intendere. — Skærpning: udtrs. ved Verbet.

Slaa en: obex, repagula (*Pl.*); pessulus (mindre); skyde en S. for: a) (lukke ved en S.): januam obserare;

b) repagula opponere, pessulum obdere.

Slaa at: I) *trans.*: 1) cædere, percutere, pulsare, ferire; dette slog ham: hoc eum *el.* animum eius percussit, perculit, movit; den Mistanke slog mig: percussus sum suspicione; s. Fjenden: hostem vincere, superare, percellere; s. Lejr: castra ponere, facere; s. Bro: pontem facere, jungere; flumen ponte jungere; s. Ild: scintillam silici excudere; s. Rynker: se Rynke; s. Mønt: æs, argentum signare; s. Knude: nodum facere; slaa Kreds: orbem ducere (med Kridt og lgd.); in orbem consistere; 2) hvor det nærmere bestemmes ved en Præp. el. et Biord: a) *slaa af*: α) *egt.*: decidere, destringere; detruncare (fra en Stamme el. et Legeme); β) paa Varer: pretium deminuere; γ) af Sindet: memoriam (alicuius rei) abjicere *el.* deponere, et Forehavende: rem mittere; s. Sorgerne af Sindet: curas ex animo mittere; curas abjicere *el.* deponere; δ) Hesten slog ham af: equus eum excussit, dejecit; b) *s. fast*: pangere, figere (et Søm); c) *s. hen*: præterire, mittere aliquid; s. noget hen i Vejr og Vind: aliquid ventis tradere; d) s. *i*: pangere, impingere (Søm og lgd.); om det, som kan lukkes: claudere cum impetu; s. én i Ansigtet: os alicuius percutere; e) s. *ihjel*: occidere, interficere; necare (uden Blod); f) s. Hovedet *imod* Væggen: caput parieti impingere; g) s. *ind*, et Søm: clavum figere, pangere; en Dør: januam frangere, rumpere; Tænder: dentes excutere; h) s. *itu*: discutere (med Vold), frangere, confringere; i) s. *ned*: dejicere; decutere; s. Øjnene ned: oculos summittere, demittere; j) s. *op*: figere (med Søm, Bekjendtgjørelser); s. Øjnene op: oculos aperire; saasnart han slog Øjnene op (efter en Afmagt): ut primum dispexit; s. en Latter op: in risum effundi, s. en Skoggerlatter op: cachinnum tollere; k) s. *om* (omkuld): evertere, prosternere (én); s. Armene om éns Hals: brachia collo circumdare; l) s. *paa* Flugt: fugare, fundere, in fugam conjicere; s. Vand, Snavs paa én: aquam, limum alicui aspergere; s. én paa Øret: alapam alicui infligere; s. en Sten paa én: lapide aliquem ferire, cædere; s. Armen paa en Sten: brachio lapidi illidi; m) s. *sammen*: compingere, contignare (af Bjælker); s. Hænderne sammen: manus complicare; s. sammen ved en Inddeling: contribuere, f. E. nogle med disse: aliquos his (cum his), i én Kohort: in unam cohortem; n) s. *til* Jorden: percellere, prosternere; aliquem terræ (ad terram) affligere; s. Lid til noget, én: confidere, fidem habere rei, alicui; o) s. *tilbage*: propulsare; p) s. *ud*: ejicere; II) *intrans.*: 1) hvor Betydningen bestemmes ved en Præp. el. et Biord: a) s. *efter*: petere; ictum dirigere in; b) s. *fejl* (efter et Maal): aberrare; *ovf.*: in (ad) irritum cadere; fallere; mit Haab slog fejl: spe destitutus sum; Forsøget s. ham fejl: excidit conatu; c) s. *i* noget: aliquid ferire, cædere, percutere; d) s. *ind* (om en Begivenhed): eventum habere; eventu comprobari, f. E. Drømmen slog ind: somnium eventu (re) comprobatum est; det s. ind i mit Fag: ad meam artem pertinet; s. ind i en Forretning og lgd.: se dedere (alicui rei); (rei alicui) operam dare incipere; s. ind paa en Vej: viam capessere; s. ind paa en Livsbane: viam vivendi ingredi; Vandet s. ind i Skibet: aqua in navem se incitat; Regnen s. ind paa os: imber in nos fertur; e) s. *med* noget: percutere re aliqua; s. med en Sten efter noget: lapide aliquid petere; s. med Hovedet, Armene: caput, brachia jactare; f) s. *ned* (om Lynet): cadere; ferire (i), el. ved Omskr., f. E. Lynet slog ned i Muren: murus de coelo tactus est; g) s. *om*, om Vinden: se vertere, om Forandring af Mening: sententiam mutare; s. om en Sesterts: ludere sestertio posito; h) s. *op*; om Ilden: sublime ferri; i en Bog: librum evolvere; med en Pige: sponsæ nuntium remittere; i) s. *paa* noget: α) *egt.*: aliquid percutere, cædere, ferire, pulsare; β) ved Omtale: mentionem rei alicuius injicere; s. stort paa: sumptuose vivere; s. paa en Streng: chordam tangere, pulsare; j) s. *til*; det s. til: sufficit; ved Overenskomst og lgd.: condicionem accipere, probare; undert. = s. ind; s. til: cæde modo! s. til én: aliquem percutere, per-

cellere; k) s. *ud* efter én: calcibus aliquem petere; s. ud (om en Hest): calcitrare; s. bag ud: recalcitrare; s. ud med Armene: brachia jactare; Ilden slog ud gjennem Taget: ignis per tectum erupit; 2) *abs.*: a) om enkelte Fugles Sang: canere; b) pulsare, ferire; III) *reflex.*: 1) *abs.*: se lædere; lædi, contundi, plagam accipere; s. sig paa noget; illidi alicui rei; 2) s. sig *for* Panden: frontem ferire; frontem sibi percutere; s. sig for Brystet: plangere pectus; plangi; 3) s. sig *til*: a) éns Parti: ad aliquem *el.* partes alicuius transire; b) til Hvile: otio se dedere; til Ro ved noget: in re aliqua acquiescere; c) til noget: rei alicui se dedere (f. E. inertiæ: Ørkesløshed); rei alicui operam dare incipere (f. E. mercaturæ: til Handelen); 4) s. sig *igjennem*: a) Fjenderne: per tela hostium (per hostes) viam sibi facere *el.* evadere, erumpere; b) Livet: sumptibus sufficere (hvad Udgift angaaer), vitam propagare; s. sig kummerlig igjennem som Arbejdsmand: mercede manuum miseram vitam tolerare; 5) s. sig *løs*: lætitiæ se dedere; benignius se tractare; se effundere; effundi; 6) herhen høre Talemaaderne: s. fra sig: se defendere; s. om sig med noget: aliquid jactare; IV) *slaaes*: confligere, ugnare; de kom op at s.: res ad certamen *el.* manus venit. — Slaaen: ictus, percussio; S. for Brystet: planctus, plangor. — Slagen Landevej: via trita. — Slag: 1) *egt.*, som gjøres, gives el. faaes: ictus (alm.); plaga (med et ikke skærende Redskab); vulnus (med et skarpt Redskab); pulsus (med Aarer); pulsatio (paa en Dør); give én et S.: aliquem percutere; baculum alicui incutere (med en Stok); at faa et S.: percuti, cædi; 2) *ovf.*; Skjæbnens S.: fulmina fortunæ; et haardt S.: gravis casus; 3) S. som holdes: proelium, pugna; levere S.: proelium committere; congredi; holde S.: acie, proelio concertare, contendere; proeliari, pugnare; acie decernere; vinde et S.: vincere; victoria potiri; superiorem discedere; tabe et S.: vinci, superari, inferiorem discedere; S. stod: proelium commissum est; pugnatum est; et blodigt S.: atrox proelium; et ordentligt S.: justum proelium; et uafgjørende S.: proelium incertum, dubium; at levere et uafgjørende S.: ancipiti Marte pugnare; 4) Sygdommen; faa et S.: sidere afflari; 5) S. i en Vej: salebra; fuld af S.: salebrosus. — Slagfærdig: ad pugnam paratus; instructus; expeditus. — Slaglinie, Slagorden: acies; opstille S.: aciem instruere; opstille Hæren i S.: exercitum acie instruere; rykke frem i S.: acie instructa procedere; rykke S. frem: aciem promovere; staa i S.: acie instructum esse. — Slagsmaal: pugna; de komme i S.: res ad manus venit.

Slaaen (Frugten): prunum silvestre. — Slaaentorn: spinus.

Sladder: nugæ, fabulæ. — Sladderagtig: garrulus. — Sladderagtighed: garrulitas. — Sladderhank, Sladrer: garrulus. — Sladderkjærling: anus garrula. — Sladdervorn: garrulus. — Sladre at: 1) om den, der lader Munden løbe: garrire, blaterare, fabulari; s. sammen: confabulari; 2) om den, der udbreder noget ved Sladder: aliquid effutire, enuntiare.

Slags: species (alm.; Underafdeling af Slægt); genus (*alm.*); ordo (med politisk Bibegreb); alle S. Mennesker: omne genus hominum; homines omnium ordinum; Forsamlingen bestaaer af forskjellige S. Mennesker: conventus constat ex variis generibus; af dette, saadant S.: huiusmodi, eiusmodi; af samme S.: eiusdemmodi; eiusdem generis.

Slagte at: mactare; cædere (især Offerdyr). — Slagter en: lanius; popa (Offerslagter); *Adj.*: lanionius. — Slagterbænk: laniena (ogsaa om en Slagterbod). — Slagtertorv: macellum. — Slagtning: udtrs. ved Verbet. — Slagtoffer: hostia, victima.

Slange en: 1) som Dyret: serpens; anguis (forsaavidt den omslynger og dræber); *Adj.* anguinus; 2) paa en Sprøjte: sipho; 3) *ovf.*: homo fraudulentus, tortuosus. — Slangeformig: qui serpentis formam habet; anguinus (sjeld.). — Slangebugt,

Slangelinie: gyrus; bevæge sig i S.: gyros trahere. — **Slangehud**: exuviæ (serpentis).

Slank: procerus; gracilis (fin. s.); s. Væxt = **Slankhed**: proceritas, gracilitas; af s. Væxt: procerus.

Slap: 1) *egt.*: laxus, remissus; gjøre s.: remittere, laxare; blive s.: laxari, remitti; 2) *ovf.*: remissus, languidus (især om levende Væsener); marcidus, flaccus; blive s.: languescere, flaccescere, marcescere; at være s.: languere (især om levende Væsener); flaccere; frigere; hvor der er Tale om Disciplin og lgd. bruges gjerne laxus, f. E. at holde s. D. i Hæren: milites laxiore imperio habere. — **Slaphed**: 1) udtrs. ved *Adj.*; 2) languor; dissolutio animi; segnities. — **Slappe at**: 1) remittere, laxare; 2) remittere; at begynde at slappes: languescere; frigescere *og* senescere (kun *ovf.*).

Slave en: 1) *egt.*: servus (alm.); verna (født i Huset); mancipium (kjøbt S., som Ejendom); venalis (som er tilfals); famulus (som hørende til Husstanden); puer (ung S., som Tjener); pedissequus (S. som Følgesvend); *Adj.*: servilis; at være S.: servire (servitutem); gjøre til S.: in servitutem asserere, redigere (især en Nation); sælge som S.: sub corona vendere; give en S. fri: manumittere servum; 2) *ovf.*; at være en S. af: obedire, servire; at være en S. af sit Legeme: corpori deservire; som er S. af sin Bug: ventri deditus. — **Slaveaag**: jugum servile. — **Slavehandler**: venalicius, manceps, el. ved Omskr. (hvor Sammenhængen ikke viser Betydn.). — **Slaveri**: servitus, servitium (sjeld.). — **Slavestand**: servitus. — **Slavinde**: serva. — **Slavevis**, paa S.: servilem in modum; serviliter. — **Slavisk**: servilis, f. E. s. Sind: indoles servilis; ved Hjælp af dette Adj. dannes Sammensætninger, f. E. **Slavekrig**: tumultus servilis; bellum servile.

Sleben: politus, expolitus; slebne Sæder: mores politi; elegantia morum. — **Slebenhed**: udtrs. ved Adjektivet.

Sledsk: blandiloquus; blandus; en s. Hykler: humilis assentator; *Adv.*: blande. — **Sledske at**: humiliter assentari. — **Sledsken**: humilis assentatio. — **Sledskhed**: blanditiæ, el. ved Adjektivet.

Slegfred: pellex (som en Hustrus Medbejlerske); concubina. — **Slegfredbarn**: ex pellice natus.

Slem: malus; meget s.: pessimus; deterrimus; en s. Omstændighed: incommodum; det er s.: incommode accidit (ut); han er i en s. Stilling: res eius male se habent, in iniquo loco, in angusto sunt; s. Lugt, Smag: ingratus odor, sapor; et meget s. Vejr: horrida tempestas, holde s. Hus med én: conviciis aliquem consectari.

Slendrian: vetus et mala consuetudo.

Slentre at: 1) *trans.*; s. Livet igjennem: inertem vitam transigere; 2) *intrans.*; s. om: vagari; errare.

Slet: I) modsat god: malus; miser (navnlig om alt, hvad der tilberedes el. frembringes ved Virksomhed, f. E. s. Maaltid: misera coena; s. Digt: miserum carmen); om Beskaffenhed bruges ogsaa: nequam, improbus, pravus, turpis; pessimus *el.* nequissimus (meget s.); i mange Forbindelser bruges imidlertid forskjellige Udtryk, saaledes f.E. at have s. Lykke: fortuna adversa uti; s. Vejr: horrida, aspera tempestas; s. Luft: aër pestifer; s. Lugt, Smag: ingratus odor, sapor; s. Gjerning: turpiter factum; s. Helbred: adversa valetudo; s. Klæder: vestes tritæ; s. Vej: via aspera, difficilis; s. Tider: tempora iniqua, tristia; s. Budskab: tristis nuntius; s. Trøst: miserum solatium; s. Vare: vilis merx; s. Husholder: qui parum rei familiari consulit; s. Regnemester: numerorum tractandorum imperitus; en s. Person: homo nequam o. s. v.; det gaaer ham s.: male rem gerit; res eius male se habent; det er s. med ham: male ei est; II) 1) modsat ujævn, bakket: planus; paa s. Mark: æquo campo; *ovf.*, s. Ord: blanda verba; s. og ret: a) *Adj.*: simplex, non fucatus; b) *Adv.*: aperte, libere; 2) s. ikke: minime, nequaquam; prorsus non; s. ingen: nemo plane; s. intet: nihil; nihil quidquam; Manden er her s. ikke:

vir nullus adest; 3) ikke s.: non omnino, non plane; ikke s. saa stor: aliquanto minor. — Slethed: 1) om Karakter: improbitas, nequitia, pravitas; 2) om en Handling: turpitudo, el. ved turpis, f. E. denne Handlings S.: turpitudo huius facti *el.* hoc turpiter factum; 3) om Beskaffenhed: udtrs. ved Hjælp af de under »slet» omtalte Adjektiver el. de til dem svarende Substantiver. — Slette en: planities, campus, planum.

Slette at: delere; s. en Gjeldspost: pecunias, debitum alicui remittere (naar den eftergives), nomen delere (naar den betales). — Sletning: udtrs. ved Verbet; undert.: litura.

Slev en: trulla, spatha.

Slibe at: 1) s. skarp: acuere (cote); acutum reddere; 2) s. glat: polire. — Slibesten: cos.

Slibrig: lubricus; en s. Sag: res anceps, difficilis, lubrica; en s. Bog: liber lascivus; at gjøre s.: lubricum reddere; lubricare (*sen.*). — Slibrighed: udtrs. ved *Adj.*

Slid: 1) det at noget slides: udtrs. ved Hjælp af Verbet; 2) *ovf.*: labor, molestia. — Slide at: 1) *trans.*: a) *egt.*: terere; usu atterere; b) s. istykker (ved at rive): divellere; c) s. noget løs: aliquid revellere; d) han har slidt sine Børnesko: e pueris excessit; e) s. Tiden hen: tempus terere; 2) *intrans.*: a) s. i noget: aliquid vellere, trahere; b) om Arbejden: in aliqua re fatigari; 3) *reflex.*; s. sig løs: vincula rumpere; e vinculis se expedire.

Slig: talis, eiusmodi, hic.

Slikke at: lambere (alm.); lingere (for at nyde det); ligurire (af Slikvornhed); s. Solskin: apricari. — Slikken, slikvorn: delicatus; fastidiosus; cupedinarius (*sen.*). — Slikkeri: cupediæ (*Pl.*), sapores (*Pl.*), ciborum *el.* saporum deliciæ. — Slikvornhed: liguritio (sjeld.).

Slim: pituita (i Legemet); saliva *el.* virus (ved Snegle). — Slimet: lubricus (f. E. om en Aal); pituitosus.

Slingre at: vacillare (med Overkroppen); titubare (paa Benene); jactari, agitari (om et Skib og lgd.). — Slingring: udtrs. ved Verbet; Skibet i S.: salum (og den dermed følgende Tilstand).

Slip; give S. paa: deponere, remittere. — Slippe at: 1) *trans.*: mittere, dimittere; s. en Gren: ramum (adductum) remittere; s. én ind: aliquem admittere; lade én s.: a) aliquem dimittere; b) af sine Hænder: aliquem e manibus mittere; c) om at lade én i Ro: missum aliquem facere; s. én løs paa én: aliquem in aliquem immittere; s. en Vind: pedere; s. noget af Hænderne: aliquid e manibus amittere; 2) *intrans.*; s. ud: effugere, evadere; s. igjennem: pervadere; s. løs: dimitti; se expedire (især af Baand); s. med noget: defungi re (f. E. levi poena: med mild Straf); s. med Livet: vivum effugere; han skal ikke s. levende derfra hvis: non abibit si; s. med hele Lemmer: incolumem abire; s. fra noget: salvum evadere ex re aliqua; s. ustraffet fra noget: impune aliquid ferre; impune a re aliqua discedere; det er sluppet fra mig: excidit; Sejren slap af Hænderne: victoria e manibus excidit; s. til noget: aliquid nancisci; s. op: deficere; Ordet s. ham af Munden: vox ore excidit; s. bort: elabi; s. fri for: udtrs. ved liberari (re aliqua, a); lade én s. fri for at gjøre noget: necessitatem rei alicuius faciendæ alicui demere; s. ned i (et Hul og lgd.): prolabi in (foramen).

Slot: arx, palatium, regia. — Slotsgaard: aula; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj. regius, f. E. Slotsvagt: custodes regiæ; Slotshave: horti regii.

Slu: astutus. — Sluhed: astutia.

Slubbert: nequam, impurus; nebulo.

Sludder: nugæ. — Sluddervorn: nugator. — Sludre at: nugari. — Sluddervornhed: garrulitas.

Sludske at: negligentem esse; s. i noget: negligenter aliquid habere. — Sludsket: 1) om et Arbejde: negligenter tractatus, factus; incuriosus; 2) i det ydre: incultus.

Sluge at: 1) *egt.*: vorare, devorare; 2) *ovf.*; om Havet: haurire; s. Ordene i sig: male verba efferre; s. Bogstaver: literas opprimere; s. med

Øjnene: oculis comedere, dog bruges ogsaa devorare i de fleste Talemaader, f. E. s. en Bog, éns Ord, noget af et Ord (i Udtalen): librum, verba alicuius, partem verborum devorare, s. med Øjnene: oculis devorare; — Slughals: homo vorax; lurco. — Slugvorn: edax, vorax. — Slugvornhed: voracitas; edacitas.

Slukke at: exstinguere, restinguere; s. sin Tørst: sitim explere, restinguere; s. Sorgen: curas expellere; Ilden slukkes af sig selv: ignis consumptus sponte sua exstinguitur. — Slukker en: exstinctor. — Slukning: exstinctio, helst ved Verbet.

Slukøret: pudibundus (af Skam); stupidus (af skuffet Forventning).

Slummer: sopor; dysse i S.: soporare. — Slumre at: dormire.

Slump en: a) copia; b) paa S.: temere. — Slumpe til noget: aliquid nancisci (casu), in aliquid incidere. — Slumpetræf: temeritas, casus. — Slumpelykke: fortuna, fors.

Slunken: macer; cavus.

Slup: lembus.

Slurk: haustus; i ét S.: uno haustu.

Sluse en: cataracta.

Slutte at: I) *trans.*: 1) om Tilendebringelse af noget: finem rei alicui imponere; finem rei alicuius facere; s. et Brev: epistolam concludere; jeg s. mit Brev med de Ord: in extrema epistola hæc scribo; s. sin Tale: perorare; 2) hvor det har Begrebet af en Indesluttelse, Lukning: claudere; s. én inde: aliquem includere; s. Troppen: agmen cogere *el.* claudere; s. en Kreds: in orbem consistere; orbem facere, colligere; s. én i Lænker: aliquem vincire *el.* vinculis onerare; vincula alicui injicere; s. én krum: quadrupedem aliquem constringere; 3) om Istandbringelse af noget: jungere, facere, f. E. Fred, Forbund, Venskab: pacem, foedus, amicitiam; Freden er sluttet: pax convenit; s. en Forening: inire societatem; s. et Ægteskab: matrimonium inire; s. et Kjøb: emptionem facere; s. en Overenskomst med én: cum aliquo pacisci *el.* pactionem facere; s. en Forretning med én: rem cum aliquo contrahere; 4) om at drage en Slutning; *abs.*: ratiocinari, rationem concludere; s. af noget: ex aliqua re concludere, colligere, conjicere; s. fra sig selv til andre: alios ex se judicare; II) *intrans.*: finem habere; exire; perorare (om en Taler); s. med noget: re aliqua terminari; Brevet s. saaledes: is est exitus epistolæ; III) *reflex.*: 1) s. sig til én: se alicui adjungere (som Ven), applicare (især som Ledsager); se ad aliquem *el.* familiaritatem alicuius applicare; s. sig til éns Mening: alicui, sententiæ *el.* ad sententiam alicuius accedere; 2) s. sig til noget (ved at gjøre en Slutning): conjicere, conjectare, concludere aliquid; conjectura aliquid assequi; 3) s. sig sammen: a) i Forening: societatem inire; b) i Rum: concurrere; se conglobare; c) i Venskab: familiariter inter se vivere; de have sluttet sig nøje sammen: usu et familiaritate juncti sunt. — Slutteligt: postremo, denique. — Slutter en: carceris præfectus. — Slutteri: custodia, carcer. — Slutning: 1) svarende til Verbet 1: finis, exitus; conclusio (især af en Tale); peroratio (af en Tale); at bringe noget til S.: aliquid ad finem (undertiden exitum) perducere; finem rei alicui imponere; i S. af Aaret, Maaneden: exeunte, extremo anno, mense; S. af Brevet, Talen: extrema epistola, oratio; 2) svarende til Verbet 4: conclusio, ratiocinatio, conjectura; drage en S.: rationem concludere; ratiocinari; concludere; conjecturam (de, ex re aliqua) facere; han drog den skarpsindige S.: acute conclusit, conjecit; 3) udtrs. i andre Betydninger ved Hjælp af Verbet. — Slutningsfølge: conclusio. — Slutningstale: peroratio.

Slynge at: 1) *trans.*: a) om Bevægelsen ud i en Retning: mittere, jaculari (især Kastespyd og ved Maskine); torquere (Landse); vibrare (med Kraft); jacere og conjicere (alm.); b) ved korsvis Sammenlægning: nectere; c) s. noget om noget: aliquid aliqua re circumligare, circumplicare; s. et Baand om Haaret: comas vitta cingere; s. Krandse om noget: aliquid coronis ornare, vestire; s. Armene om Halsen:

brachia collo circumdare; d) s. noget tæt sammen: aliquid connectere, implicare (forviklet f. E. Grene); 2) *reflex.*: a) s. sig i Bugter: *α*) om en Flod: per flexus *el.* cursu sinuoso ferri; som s. sig i Bugter: sinuatus, sinuosus; flexuosus; *β*) om en Slange: gyros trahere; sinuari; *γ*) om en Ranke og lgd.: serpere; b) s. sig om noget: aliquid amplecti, implicare. — Slynge en: 1) som Vaaben: funda; 2) som Løkke: transenna; 3) som Strikke med Løkke paa: laqueus. — Slyngekaster: funditor. — Slyngen: conjectio (teli); jaculatio (med Kastespyd). — Slyngranker, Slyngtraade: claviculæ.

Slyngel: homo improbus, nequam; i Tiltale: scelus. — Slyngelstreg: improbe factum.

Slæb: 1) at have stort S. med sig: multos secum circumducere; 2) om møjsommeligt Arbejde: labor, molestia.

Slæbe at: 1) *trans.*: trahere, f. E. s. én hen ad Jorden: aliquem humi *el.* per humum raptare; s. for Retten: in jus trahere, rapere; s. til Døden: ad supplicium trahere; s. et sygt, træt Legeme: corpus fessum, membra ægra trahere; s. Livet hen: vitam trahere o. s. v.; s. ud: extrahere; s. sammen: multo labore congerere; s. mange Ting, Personer med sig: multa, multos secum ducere, circumducere; 2) *intrans.*: a) s. hen ad Jorden: per humum trahi, humum verrere; om en Kjole: fluere per terram; laxius dependere; b) om Arbejden: fatigari; laborare; han slider og s. den hele Dag igjennem: per totum diem labore fatigatur; 3) *reflex.*: membra, corpus trahere. — Slæben: tractus; *el.* ved Verbet. — Slæbende (om Stil, Foredrag): languidus; at være s.: languere. — Slæbesko: sufflamen. — Slæbetov: remulcum; have paa S.: remulco trahere.

Slæde: traha, trahea (til Kornaftærskning).

Slægt: 1) genus (alle ved Lighed forbundne Individer *el.* Gjenstande; Samling af Arter, og navnlig om en paa fælles Herkomst grundet naturlig Forbindelse af Individer; saaledes Menneskenes Slægt: genus humanum); gens (hvor en politisk Betydning kommer til den naturlige Forbindelse af Individer); familia (Underafdeling af gens; ogsaa Slægten i Forhold til Faderen); stirps (saavel om Forfædre som Efterkommere, f. E. fra min tidligste S.: jam a stirpe; Stamfader til S.: auctor stirpis); proles, progenies, suboles (S. efter én); 2) at være i S. med én: cognatione junctum esse alicui; necessitudine aliquem attingere; hele min S.: omnes cognati; at være i nær Slægt med én: consanguinitate alicui junctum esse; necessitudine cum aliquo conjunctum esse; 3) = Menneskealder: ætas; 4) den nuværende S.: hæc ætas; homines huius ætatis; den daværende S.: qui tum erant homines; homines illius ætatis; den fremtidige S.: posteritas, posteri. — Slægte at; s. én paa: aliquem referre, reddere (i noget: aliqua re); similem alicui esse. — Slægtnavn: nomen. — Slægtning: cognatus, propinquus; affinis (ved Giftermaal); nær S.: consanguineus. — Slægtregister: stemma; series maiorum. — Slægtskab: cognatio; agnatio (især paa fædrene Side); affinitas (ved Giftermaal); nært S.: consanguinitas, necessitudo; der er nært S. imellem dem: necessitudine juncti sunt; necessitudo inter eos intercedit.

Slæng et; han fører et stort S. med sig: multos secum ducit.

Slænge at: 1) *trans.*: jacere; s. bort: abjicere, projicere (cum contemptu); s. til én: alicui objicere; 2) *reflex.*; s. sig paa Jorden, i Græsset: humi, in herba se prosternere.

Sløjfe en: torus; nodus; transenna; binde en S.: nodum, transennam facere.

Sløjfe at: solo æquare; coæquare. — Sløjfning: udtrs. ved Verbet.

Slør: velum; flammeum (Brudeslør); *ovf.*, kaste S. over: obscurare; der hviler et tykt Slør over denne Sag: huic rei tenebræ obductæ sunt. — Sløre at: velare.

Sløse at; s. Tiden hen: tempus inertia terere; s. sine Midler bort: opes effundere.

Sløv: 1) *egt.*: hebes (især modsat

skarp), obtusus (især modsat spids); at være s.: hebere; gjøre s.: hebetare; 2) *ovf.*: tardus (især om Dømmekraft); hebes (saavel om Sandserne som Sjælen); at være s.: torpere; hebere; blive s.: hebescere, obtorpescere; gjøre s.: hebetare, obtundere. — **Sløve** at: hebetare, obtundere. — **Sløvhed**: 1) udtrs. ved Adj.; 2) tarditas (ingenii), torpor, el. ved Adj. — **Sløvgjøre** at: = sløve.

Smaa: se liden; den smaa: puer, infans; i det s.: a) gaa i det s.: singula persequi; b) = i smaa Portioner: minutatim; c) tro i det s.: in re tenui spectatus; d) handle i det s.: nundinari; hugge, støde s.: minutatim concidere, contundere; det gaaer s. for ham: tenuiter rem gerit; det gaaer kun s. med ham: tarde convalescit. — **Smaafolk**: 1) med Hensyn til Stilling: tenuiores; 2) om Børn: parvi. — **Smaahandel**; drive S.: nundinari. — **Smaaknurre** at: murmurare. — **Smaakram**: scruta.— **Smaale** at: subridere. — **Smaalig**: humilis *el.* angustus (om Karakter, Tænkemaade); minutus *el.* humilis (om Flid, Omsorg); pusillus (især om Sind); sordidus (i Pengesager); som Adv. især: exiliter, exigue. — **Smaalighed**: animus pusillus, angustus; sordes. — **Smaamynt**: numulus. — **Smaapenge**: numi. — **Smaaregn**: rores pluvii; det **smaaregner**: ros cadit; leviter pluit. — **Smaaskaaren**: minutatim concisus. — **Smaasnakke** at: summissa voce loqui; fremere (om mange). — **Smaasten**: calculi, scrupuli; med S. i: scruposus. — **Smaastykker**: particulæ. — **Smastødt**: minutatim concisus. — **Smaating**: res parva; minutiæ; nugæ; det er S.: leve est; bekymre sig om S.: minima quæque curare; agte for S.: contemnere; nihili *el.* parvi ducere; de øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Adjektivet parvus.

Smag: 1) som **Sands**: gustatus; 2) S. som noget har: sapor; at have S.: sapere, saporem referre; behagelig S.: sapor gratus, dulcis, jucundus; at have S. af noget: aliquid sapere; saporem rei alicuius referre; 3) *ovf.*: a) i Konst og Videnskab: judicium; god, fin S.: subtile judicium; b) vor Tids S.: horum temporum ingenium; c) at finde S. i noget: studio rei alicuius teneri; re aliqua delectari; ikke finde S. i noget: aliquid spernere, a re aliqua alienum esse *el.* abhorrere; heri finder jeg ingen S.: ab hoc studio alienus sum; d) have S. paa noget: scite in re aliqua judicare, som har S.: peritus; som ingen S. har: obtusus, imperitus; e) have S. for noget: gustatum rei alicuius habere *el.* = finde S. i; f) faa S. paa: amore *el.* studio rei alicuius capi, imbui; g) give én S. paa: gustu alicuius rei aliquem imbuere; h) at træffe éns S. (f. E. ved en Gave): donare quod alicui probatur. — **Smage** at: I) *trans.*: 1) *egt.*: gustare; ikke kunne s. noget: carere sensu gustandi (gustatu); 2) *ovf.*: gustare (f. E. at s. Borgerblod: sanguinem civilem gustare); sentire (hvor Smageevnen er umulig, bruges ogsaa i Betydn. faa at smage); percipere (hvor der tillige kan tænkes paa en Tilegnelse); II) *intrans.*: a) sapere; s. godt, ilde: bene, male sapere; sapore grato, ingrato esse; Maden s. ham: jucunde edit (bibit: om Drikke); lade noget s. sig: hilariter vesci, bibere; intet s. ham: fastidit cibum, potum; Maden har aldrig smagt mig bedre: nunquam jucundius edi; b) s. paa noget: aliquid gustare, degustare; gustu aliquid explorare (for at prøve Smagen); prægustare (om den fra Kejsertiden benyttede Forsmager: prægustator); c) s. af noget: α) *egt.*: aliquid sapere; saporem rei alicuius referre; β) *ovf.*: aliquid redolere. — **Smagen** (det at smage paa noget): gustus. — **Smagfuld**: elegans, concinnus (især om Tale); s. Forbindelse: concinnitas; s. Foredrag: elegantia orationis. — **Smagløs**: 1) *egt.*: sine sapore; insulsus; elutus, fatuus (især digt.); 2) *ovf.*: inelegans; inconcinnus; insulsus (især om et Menneske, Tale); illepidus (om et Skrift). — **Smagløshed**: 1) insulsitas; 2) nulla gratia, venustas; insulsitas. — **Smagsdommer**: criticus. — **Smagslære**: ratio saporum. — **Smagssag**; det er en S.: ad gustum attinet; in gustu positum est.

Smal: 1) modsat bred: artus, angustus; som bærer den s. Bræm: angusticlavius; 2) modsat vid i Omfang: gracilis, tenuis; 3) det er en s. Sag: facile est; 4) s. Kost: tenuis victus. — Smalben: crus. — Smalhed: 1) angustiæ; 2) gracilitas. — Smallivet: gracilis.

Smaragd: smaragdus.

Smaus: epulum, convivium. — Smause at: epulari. — Smausen: epulatio.

Smed: faber ferrarius; hver er sin Lykkes S.: suæ quisque fortunæ est faber. — Smede at: (ferrum) cudere, procudere; s. én i Jern: aliquem catenis vincire; s. om: diffingere; s. Rænker: dolos procudere, consuere; én, som s. Rænker: sycophanta, architecton; man maa s. medens Jernet er varmt: aqua dum calet utendum est. — Smedebælg: follis. — Smededreng: alumnus fabricæ ferrariæ. — Smedie: fabrica *el.* officina ferraria.

Smekker: gracilis. — Smekkerhed: gracilitas.

Smelte at: 1) *trans.*: a) *egt.*: liquefacere; liquidum reddere; liquare, conflare (Metaller); b) *ovf.*; s. éns Hjerte: aliquem misericordia commovere; 2) *intrans.*: a) *egt.*: liquescere, liquefieri; om Is, Sne: solvi, deliquescere; b) *ovf.*; s. sammen: *α*) ved Forening: coalescere; *β*) om Midler, Formue: dilabi; s. hen: tabescere, contabescere; s. bort: evanescere. — Smelteovn: fornax æraria. — Smeltning: udtrs. ved Verbet.

Smerte at: 1) s. én: dolorem alicui afferre, movere; det s. mig: illud doleo; Saaret s. mig: ex vulnere doleo; Foden s. mig: pes mihi dolet; mit Tab s. mig: ægre fero jacturam; hans Skjæbne s. mig: doleo casum eius; det s. mig, at jeg ikke kan nyde disse Goder: doleo quod his bonis frui non licet; hans Ros s. mig: doleo eius laude; 2) *abs.*: dolere. — Smerte en: dolor; S. i Siden: dolor laterum; S. over noget: dolor rei alicuius; Smerten herover: hic dolor; føle S.: dolere; dolorem percipere; dolore affici; føle, lide S. i Fødderne: ex pedibus laborare; S. tiltager, sagtnes: dolor augetur, remittit (remittitur, laxat); med S.: dolenter, udtrs. hyppigst ved Verbet; vente med S.: avide exspectare; til min store S.: cum magno meo dolore *el.* ved Verbet, f. E. quod vehementer doleo. — Smertefri: doloris expers; sine dolore. — Smertefuld: 1) som lider Smerte: dolore vexatus, cruciatus; 2) som volder Smerte: plenus doloris; qui dolorem commovet. — Smertelig: 1) *egt.*: dolorem commovens; 2) *ovf.*: acerbus, gravis; en s. Følelse: dolor; s. Klage: flebilis questus. — Smertelighed: acerbitas, el. ved Adj. — Smertestillende: dolorem leniens.

Smide at: jacere; s. bort: abjicere; s. ud: ejicere; s. paa Døren: foras projicere, smlg. kaste, slænge.

Smidig: 1) om Metaller: mollis; tractabilis; 2) om Mennesker: velox, agilis. — Smidighed: 1) udtrs. ved Adj.; 2) velocitas, agilitas.

Smiger, Smigren: blanditiæ, blandimenta (*Pl.*; af Kjærlighed); adulatio (ved Kryberi); assentatio (ved at snakke efter Munden); ambitio (anvendt for at vinde Gunst, f. E. uden al S.: ambitione relegata). — Smigre at: 1) *trans.*: blandiri (alicui, alm.); adulari (krybende); assentari (ved Snakken efter Munden); 2) *intrans.*: udtrs. ved de samme Verber; 3) *reflex.*: a) s. sig med noget: spe rei alicuius se delectare; udtrs. ogsaa ved sperare (aliquid, aliquid futurum esse, fore ut); b) s. sig ind hos én: se indsmigre. — Smigrer en: adulator, assentator; en dygtig S.: callidus adulator. — Smigrende Ord og lgd.: blandus; det er s. for mig: honorificum mihi est; give én s. Ros: verbis honorificis aliquem laudare; gjøre én et s. Tilbud: honorificam condicionem alicui ferre. — Smigreri: blandimentum, blanditia (helst *Pl.*), smlg. Smiger; sige én S.: blandiri alicui; blande aliquem compellare.

Smil: lenis risus; med et Smil: leniter arridens. — Smile at: subridere; s. til én: alicui arridere.

Sminke at: 1) *trans.*: fucare; expingere; 2) *reflex.*: fucare corpus, ge-

nas; 3) *ovf.*: fucum rei alicui inducere. — Sminke en: fucus (alm.; ogsaa rød S.); fuligo (sort S.); medicamentum (alm.). — Sminket: fucatus (*egt.* og *ovf.*), simulatus (*ovf.*). — Sminkekrukke: narthecium.

Smitte at: inficere (*egt.* og *ovf.*); corrumpere *el.* vitiare (*ovf.*); at blive smittet: infici; pestem trahere, haurire. — Smitte en: contagio, tabes; S. udbredte sig til Folket: contagio populum invasit, traxit. — Smitsom: contagiosus; s. Sygdom: lues, tabes (sjeld.); dette Onde er s.: hoc malum serpit. — Smitsomhed: contagio.

Smuds: illuvies (om Mennesker og Dyr); situs (paa noget, der henligger); sordes (*Pl.*, især om noget tørt); squalor (især paa Klæder); lutum (vaadt). — Smudse at: inquinare, contaminare. — Smudsig: 1) *egt.*: immundus, sordidus, squalidus; squalore obsitus; om en Gade, Vej: luteus; at være s.: sordere, squalere; blive s.: sordescere; 2) *ovf.* om Tale, Glæder og lgd.: obscoenus, foedus; s. gjerrig: sordidus; 3) fra et moralsk Standpunkt: impurus; foedus. — Smudsighed: 1) *egt.*: se Smuds; 2) *ovf.*: obscoenitas; 3) foeditas, el. ved Adjektivet.

Smug; i S.: clam, occulte, in occulto; som skeer i S.: clandestinus, furtivus (f.E. et Kys i S.: osculum furtivum). — Smughandel: invectio, exportatio mercium prohibitarum. — Smughandler en: qui merces vetitas invehit, exportat; ved lignende Omskr. gjengives: smugle, Smugler, Smugleri.

Smuk: pulcher (alm. om det, der fremkalder Beundring); formosus (af Ydre, især om mandlig Skjønhed); venustus (yndefuld s., især om kvindelig Skjønhed); speciosus (majestætisk s.); ironisk: pulcher, f.E. det er en s. Tak du yder: pulchram gratiam refers; sige én s. Ting: blanda oratione aliquem prosequi; et s. Sprog: elegans dicendi genus.

Smule en: mica (især af Brød: m. panis); frustulum; particula; ikke en S.: nihil omnino; nyde en S.: paululum cibi assumere; ikke nyde en S.: cibo abstinere; giv mig en S.: da mihi paululum; at blive en S. vred over noget: subirasci rei alicui. — Smule at: minutatim confringere. — Smulre at (*intrans.*): dilabi (minutatim); consumi (om et Lig).

Smutte at; s. ind: illabi, irrepere; s. bort: se subducere; s. ud: elabi. — Smuthul: latebra; receptaculum (for Røvere), undert. perfugium; locus receptor.

Smykke at: ornare, exornare. — Smykke et: decus, ornatus *el.* ornamentum (alm).; mundus (hvad der hører til Toilettet); hvor Ordet betegner et enkelt S., gjengives det ved de tilsvarende Betegnelser, f.E. gemmæ (Juveler); armilla (Armsmykke); aurum (Guldsmykke); monile (Halssmykke); decus regium (Diademsmykke); et S. paa Hovedet, Hatten: decus capiti superimpositum; *ovf.*: decus, ornamentum.

Smædedigt: carmen famosum. — Smædeskrift: libellus. — Smædelig: contumeliosus.

Smæk: 1) crepitus (om Lyden); slaa et S. med Fingrene: digitis concrepare, med en Pidsk: flagello insonare; 2) se Slag; at slaa to Fluer med et S.: duos parietes de una fidelia dealbare; una mercede duas res assequi; han fik et slemt S.: gravi damno affectus est. — Smække at: se Smæk 1; s. en Dør i: januam cum impetu claudere.

Smæld: crepitus. — Smælde at: 1) med en Pidsk: flagello insonare; 2) *ovf.*: increpitare.

Smør: butyrum.

Smøre noget paa noget: aliquid rei alicui illinere; s. Haser: terga vertere; s. én om Munden med tomme Ord: verba alicui dare; alicui os sublinere (ordspr.).

Snabel: rostrum; proboscis (af en Elefant; undert. manus); med S.: rostratus.

Snak: nugæ (dum S.); ineptiæ (taabelig S.); rumor (imellem Folk); spise én af med S., give én Snak for Pengene: verba alicui dare. — Snakke at: garrire (af blot Snakkelyst); fabulari (til Tidsfordriv); alucinari (hen i Taaget); s. sammen: confabulari; s. over sig: delirare; s. meget om: cre-

pare, loqui (aliquid); s. én fra noget: monendo aliquem a re aliqua revocare, deducere; s. noget fra én: alicui aliquid elicere (verbis blandis); s. én noget for: aliquem in fraudem blandis verbis impellere; at s. én efter Munden: alicui assentari; s. én Ørerne fulde: inebriare aurem alicui. s. hen i Vejret: inconsulte ac temere (inconsiderate) loqui. — Snakkebroder: garrulus. — Snakkesalig, snakkelysten: garrulus. — Snakkelyst: garrulitas. — Snakken sammen: confabulatio; S. mellem Folk: sermo multus. — Snakkesyg: loquacior. — Snaksom: loquax. — Snaksomhed: loquacitas.

Snappe at: arripere; s. efter: captare (aliquid); inhiare (alicui rei: med Munden); s. efter Vejret: anhelare; s. bort: abripere, surripere (hemmelig); præripere (alicui aliquid: s. noget bort for éns Næse); intercipere (aliquid ab aliquo = præripere alicui aliquid); s. op: intercipere.

Snar: celer; velox. — Snarhed: celeritas; velocitas. — Snarfodet: pedibus promptus. — Snarere: 1) *Adj.*: celerior, velocior; 2) *Adv.*: potius, citius, prius; snarest muligt: primo quoque tempore. — Snarlig: celeriter; cito. — Snarraadig: ad consilium capiendum celer. — Snarraadighed: celeritas consilii, undert. animus præsens (*egt.* Aandsnærværelse). — Snart: 1) om Tid: brevi; s. efter: paulo post; s. derefter: non ita multo post; saa s. som: ut primum, quum primum; saa s. som muligt: quam primum; ikke saa s. havde han seet ham, før han sagde: ut primum eum conspexit, dixit; s. eller sent: serius ocius; s. — s.: jam — jam; modo — modo; nunc — nunc; alias — alias; 2) hvor det udtr. det omtrentlige: fere, pæne, prope.

Snare en: 1) *egt.*: laqueus; tendicula; 2) *ovf.*: insidiæ; lægge S. for én: insidias alicui struere; retia alicui tendere; at falde i en S.: irretiri; faa én i sine S.: aliquem irretire.

Snavs: se Smuds; snavset: se smudsig.

Sne at (upers.): ningere. — Sneen: nix; *Adj.* nivalis. — Snebold (Træet): tinus. — Snefog: nives (*Pl.*). — Snehvid: niveus (især digt.); candidus. — Snefuld: nivosus; de øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst. el. Adj. nivalis (som hører til S.), niveus (som er af S.), nivosus (fuld af S.), f. E. Snedag: dies nivalis; Snedrive: agger niveus; snedækt: nive obrutus; nivosus; Snemasse: moles nivis; Snevand: nix aqua mixta o. s. v.

Snedig: astutus; versutus. — Snedighed: astutia.

Snedker: (faber) lignarius; fint Snedkerarbejde: opus intestinum; alm. S.: opus lignarium.

Snegl: cochlea (alm.); limax (uden Hus); et Sted til at gjemme S.: cochlearium. — Sneglegang: tardissimus incessus; i S.: lente, tarde.

Snes: viginti.

Snever: artus, angustus; strictus *el.* exiguus (om Klæder). — Sneverhed: angustiæ, el. ved Adj. — Sneverhjertet: angustus. — Sneverhjertethed: angustiæ animi. — Snevring: angustiæ.

Snige at: 1) *trans.*; s. Varer ind: merces clam importare; 2) *reflex.*: gradu suspenso ire; repere; lento gradu incedere; s. sig ind: irrepere; s. sig om: serpere (især om et Onde); s. sig bort: se subducere, summovere; om Tiden: lente, tarde labi, effluere; s. sig paa én: suspenso gradu alicui supervenire; alicui surrepere (især om Søvn, ogsaa om Personer). — Snigen: gradus suspensus. — Snigende: tardus, lentus. — Snighandel: = Smughandel. — Snigmord: cædes ex insidiis facta; at begaa S.: ex insidiis hominem occidere. — Snigmorder: sicarius (som gjør sig Erhverv deraf), el. ved Verbet. — Snigmyrde at: 1) jugulare; 2) = begaa Snigmord: hominem jugulare. — Snigvej: via furtiva, clandestina.

Sniksnak: nugæ; S.!: nugas!

Snild: callidus (ikke just rosende); prudens, sollers; som véd s. Raad: promptus consilio. — Snildhed: calliditas (oftest dadlende), sollertia, prudentia; med S.: callide, prudenter.

Snip: lacinia.

Snirkel: spira; snirklet Sprog: cincinni orationis.

Snit: 1) Handlingen at snitte: sectio; gjøre et S.: incidere, secare; 2) det frembragte S.: incisio; vulnus (i Legemet); 3) passe sit S.: rebus suis consulere; se sit S.: occasionem captare. — Snitløg: porrum sectile. — Snitte at: secare; s. smaat: minutatim concidere; s. i Træ: scalpere, sculpere. — Snitværk: cælatura.

Sno at: 1) *trans.*: torquere; af Traade: flectere, nectere; s. rundt: in orbem torquere, agere; circumagere; s. noget om noget: aliquid re aliqua circumplicare, cingere, circumplecti; 2) *reflex.*: se torquere; s. sig om noget: aliquid amplecti, implicare; s. sig i Bugter: se sinuare; sinuari; gyros trahere (om en Slange og Hestfolk), om en Flod: cursu sinuoso ferri; s. sig rundt: circumagi, circumverti (om et Hjul); at s. sig fra noget: callide se expedire; søge at s. sig fra noget: (in re aliqua) tergiversari; forstaa at s. sig: scire hominum ingeniis se accommodare. — Snoet: tortilis; plectilis. — Snoning: udtrs. ved Verbet.

Snog: vipera; *Adj.*: vipereus. — Snogeham: exuviæ anguis.

Snor: funiculus; linea (linned S.). — Snorlige: recta linea (*Abl.*).

Snorke, snorksove at: stertere. — Snorken: udtrs. ved Verbet; undert. rhoncus.

Snot: mucus. — Snottet: mucidus.

Snu: vafer, astutus; sagax (til at spore, gjætte). — Snuhed: astutia; calliditas.

Snuble at: pedem offendere; titubare; lapsare (*sen.*). — Snublen: udtrs. ved Verbet el. tibubatio (om en drukken).

Snude en: rostrum.

Snue: gravedo; som har S.: gravedinosus; at have S.: gravedine laborare.

Snurre at: 1) om Lyden: murmurare; 2) om Bevægelsen: a) *trans.*; s. rundt: celeriter circumagere; b) *intrans.*: celeriter circumverti, circumagi. — Snurren (om Lyden): murmur.

Snurrepiberier: nugæ; quisquiliæ.

Snurrig: ridiculus, jocularis (især om et Menneske); jocosus *el.* festivus (om en Historie).

Snuse at: 1) *egt.*: odorem naribus captare; 2) *ovf.*; s. efter noget: aliquid scrutari, conquirere; odorari aliquid (dadlende, f.E. efter et Embede).

Snyde at: 1) *egt.*: emungere; 2) *ovf.*; s. én for noget: aliquem aliqua re emungere (*kom.*); aliquem aliqua re defraudare. — Snyden: 1) emunctio; 2) fraudatio, circumscriptio. — Snyder en: circumscriptor, fraudator. — Snyderi: circumscriptio, fraudatio.

Snylte at: coenas consectari; parasitari (*kom.*). — Snyltegjæst: parasitus. — Snylten: parasitatio.

Snære at: irretire; s. sammen: constringere.

Snærpe at; s. sammen: contrahere, constringere.

Snærre at: ringi.

Snøre at: constringere. — Snøre en: 1) til Fiskning: linea; 2) vinculum; ligamentum. — Snørliv: svarer omtrent til strophium.

So: sus, porca; scrofa (med Unger).

Sod: fuligo. — Sodet: fuliginosus.

Soda: nitrum (naturlig S.).

Sofa: sponda; stibadium (halvmaaneformig). — Sofabetræk: toral. — Sofaryg: pluteus.

Sofist: sophistes. — Sofisteri: sophisma; captio. — Sofistisk: captiosus.

Sokkel: basis, crepido.

Sol: sol; *Adj.*: solaris; S. staaer op, gaaer ned: sol oritur, occidit; at have megen S.: soli patere; spadsere i S.: in sole ambulare; gaa af S.: a sole abire; S. brænder: sol urit, torret, ferit, icit. — Solbar, solbeskinnet: apricus. — Solbrændt: sole adustus. — Sole at: 1) *trans.*: in sole ponere; 2) *reflex.*: apricari. — Soleklar: luce clarior; manifestus; ikke kunne se de soleklareste Ting: in sole caligare (*ordspr.*). — Solformørkelse: defectio solis; det er S.: sol obscuratur, deficit. — Solglimt: soles (*Pl.*). — Solguden: sol; Apollo. — Solhede: æstus solis. — Solhverv: solstitium. — Sol-

hvervsdag: dies solstitialis. — Solklar: serenus. — Sollys: sol; lumen solis. — Solnedgang: occasus solis. — Solopgang: ortus solis. — Solsejl: velarium. — Paa Solsiden: adversus solem. — Solskin: sol; sidde, ligge i S.: apricari; in sole sedere, jacere; Spadseren i S., Sidden i S.: apricatio. — Solskive: solarium. — Solskjærm: umbraculum. — Solstraale: radius solis. — Solvarme: sol; calor solis; aaben for S.: apricus. — Soluhr: solarium (*sc.* horologium).

Sold: 1) Redskabet: cribrum; 2) som betales: stipendium; æra (*Pl.*); betale S.: stipendium persolvere (alicui); som tjener for S.: stipendiarius, mercenarius; tjene for S.: mercede militare; tage i S.: mercede conducere; en Soldat, som faaer dobbelt S.: duplicarius.

Soldat: miles; gammel S.: veteranus; ung S.: tiro; være S.: militare; blive S.: militiæ nomen dare; arma *el.* castra sequi; en god S.: strenuus miles; *Adj.*: militaris (*Adv.*: militariter = paa Soldatermaner). — Soldatered: sacramentum; se Ed. — Soldaterliv: vita militaris. — Soldatermæssig: militaris; *Adv.*: more militum. — Soldaterstand: militia. — Soldatervæsen: res militaris.

Som: I) *Konj.*: 1) om *Tiden*: quum, el. ved particip. Omskr., f.E. som jeg kom, sagde han til mig: quum veni *el.* mihi venienti; (saasnart) s. han var kommen: ut primum, quum primum venit; 2) i *Sammenligning*: a) ligesaa, saa — som: tam, non minus, haud secus — quam; perinde, æque, juxta — ac, atque; b) saadan — som: talis — qualis; saa stor — som: tantus — quantus; saa mange — som: tot — quot; saa længe — som: tamdiu — quamdiu; tantisper — dum; saa ofte som: quotiescunque; den samme — som: idem — atque, qui; gjælde ligesaa meget som noget: esse instar rei alicuius; anse noget for det samme som noget: aliquid instar rei alicuius putare; c) *som — saaledes*: ut, veluti — sic; som sagt saa gjort: dicta res secuta est; dictum factum (*ordspr.*); d) *saaledes som, som*: ut, sicut, quemadmodum, quomodo, f. E. gal som han var: ut erat furiosus; som det virkelig var: sicut erat; som Skik er: ut mos est; i Forhold til som: prout; perinde ut; e) hvor et *Exempel* anføres: ut, sicut, velut, exempli caussa; ved Opregning udtrs. det ikke; f) *som om*: tanquam si, quasi (i hypothetiske Sætninger); velut (om noget, der ikke er bogstaveligt at forstaa), f. E. som om der nu er Spørgsmaal om: quasi id nunc quæratur; glade som om Sejren var vis: læti velut victoria explorata; aldeles som om: non aliter quam si; haud secus ac si; ret som om: quasi; perinde *el.* proinde ac si, quasi; g) *som den, der* (især hvor et Aarsagsforhold angives): ut qui, utpote qui, quippe qui; h) *foran et Subst., hvor det ikke indleder nogen Sætning*, udtrs. det: α) om den formente Egenskab: tanquam (især ved Indledelsen af et billedligt Udtryk), quasi, ut, f. E. han behandlede ham som en Tyv: sic eum tractavit ut furem; β) om den virkelige Karakter el. Egenskab: Apposition, f. E. han rejste som Gesandt: legatus profectus est; Cicero som Konsul: Cicero consul; ligeledes ved Prædikatsverber, men ligger i Appositionen tillige en Grund, maa der bruges en Sætning med quum el. en participial Konstr., f. E. som Konsul kunde Cicero ikke taale: Cicero quum consul esset non tulit, og bliver et Prædikat tillagt et Subjekt i Forhold til en anden Handling af det el. en anden Tilstand el. Egenskab hos det, maa der bruges: ut, f.E. Pythias, der som Vexeller var yndet af alle Stænder: Pythias qui esset, ut argentarius, apud omnes ordines gratiosus; undertiden, hvor det tilføjede særlig fremhæves som ledsagende Omstændighed, bruges en adverbial Omskr., f.E. de gik ikke frem som Erobrere men som Røvere: agebant non victorum sed latronum more; Kapua tiltraadte som selvstændig Stat Forbundet mellem Rom og Latium: Capua jure liberæ civitatis foederi Latino se adjunxit; Penge der inddrives som Mulkt: pecunia, quæ multæ nomine exigitur; γ) i andre Tilfælde hvor det, der tilføjes ved Ordet som, kun

indeholder noget *tænkt*: ut, velut; undertiden bruges Omskr. med loco, in numero, f.E. betragte én som Fjende: in hostium numero aliquem habere, som Fader: patris loco aliquem habere, el. anden Omskr., f.E. som Fader bør du: quum pater sis, te decet; 3) *saavel — som*: quum — tum; 4) *som oftest*: ut plurimum; plerumque, sæpissime; som snarest: quam primum; citissime; 5) *saasandt—som*: ita (*Konj.*) — ut; II) *Pron.*: qui, quæ, quod. — Somme: quidam, aliqui, nonnulli; sunt qui (f.E. somme sige: dicant). — Sommesteds: alicubi, nonnusquam; est ubi. — Sommetid: interdum, nonnunquam; est ubi.

Sommer: æstas, *Adj.*: æstivus; det bliver S.: æstas appropinquat. — Sommerfugl: papilio. — Sommerlejr: æstiva (*Pl.*). — Sommersolhverv: solstitium, *Adj.*: solstitialis. — Sommerlig: æstivus; ved Hjælp af dette Adj. udtrs. Sammensætninger.

Sonde en: specillum.

Sondre at: se adskille.

Sone at: piare, expiare. — Sonende: piacularis. — Sonmiddel, Sonoffer: piaculum; sacrificium lustrale; rense ved et S.: lustrare; Renselse ved S.: lustratio.

Sorg: dolor (i Hjertet); mæror (forsaavidt den viser sig i Udtryk og momentan); tristitia *og* mæstitia (som varig Tilstand); ægritudo (nagende S.); luctus (i Klædedragt og Udvortes); squalor (Dragt som Tegn paa S.); føle S. over: dolorem capere ex; dolore rei alicuius affici, smlg. sørge; Sorgen herover: hic dolor; at bære S.: in luctu esse; anlægge S.: vestem lugubrem sumere; vestem mutare; lægge S.: luctum deponere. — Sorger: curæ; sollicitudines. — Sorgfri: curis vacuus; securus (om Sindet). — Sorgfuld: tristis, mæstus. — Sorgløs: securus; socors (dadlende). — Sorgløshed: securitas, socordia.

Sort en: genus; af samme S.: eiusdem generis.

Sort (*Adj.*): niger (alm. og blank s.); ater (mørk s., sørgelig); pullus (som falder i det graa); fuscus (som falder i det sorte, sortladen); fumosus (sort af Røg); fuliginosus (s. af Sod); furvus (især om Underverdenen); gjøre hvidt til sort: candidum in nigra vertere; gjøre s.: fuscare, infuscare; blive s.: nigrescere; det bliver s. for mine Øjne: tenebræ mihi oboriuntur; det seer s. ud: res in angusto est. — Sortagtig: fuscus, subniger. — Sorteblaa: lividus, at være s.: livere; blive s.: livescere; s. Farve: livor. — Sortegraa: pullus. — Sorthed: nigror (*sen.*), color niger. — Sortklædt: atratus (paa Grund af Sorg). — Sortne at: nigrescere; det s. for mig: tenebræ mihi oboriuntur. — Sortkonstner: magus.

Sot: lues; tabes. — Sotteseng: udtrs. ved Omskrivning, f.E. paa sin S.: gravi morbo lecto affixus; moriens; animam agens.

Sove at: dormire; somnum capere; s. hen: a) *egt.*: obdormiscere; b) i Døden: obire, mori; lægge sig til at s.: cubitum *el.* dormitum ire; somno se dare; s. ud: *α*) *egt.*: somno satiari; *β*) en Rus: crapulam edormire; s. alene: secubare (modsat: cum aliquo cubare); som s. meget: multi somni; s. til langt op paa Dagen: in multum diem dormire; s. Tiden hen: tempus edormire. — Sovedrik: sopor. — Sovekammer: cubiculum; dormitorium(*sen.*). — Sover en: dormitor. — Sovesyg: lethargicus; veternosus (*sen.*). — Sovesyge: veternus; lethargia (*sen.*).

Spaa at: 1) *egt.*: divinare, vaticinari; canere; hariolari (ringeagtende); lade sig s.: velle futura edoceri; 2) *ovf.*: nuntiare, prænuntiare. — Spaadom: 1) hvor det bruges om Handlingen at spaa: vaticinatio; augurium (af Fugles Flugt); haruspicium (af Offerdyr); 2) det, som spaaes: sors, oraculum. — Spaadomsgave: divinatio. — Spaadomskonst: ars divinandi. — Spaafugl: oscen (ved Sang); præpes (ved Flugt). — Spaakjælling: saga; hariola; anus divina. — Spaamand: vates; divinus; hariolus.

Spaan: assula; scobis (Filspaan, Savspaan); Spaaner: ramenta (*Pl.*).

Spade en: ligo, rutrum; pala.

Spadsere at: ambulare, spatiari; s.

et Sted hen: aliquo excurrere, ire; gaa ud at s.: ambulatum ire. — Spadseregang: 1) Handlingen = Spadsering, Spadseretur: ambulatio; excursus (et Sted hen); gjøre en S.: ambulare, excurrere; Spadseren i Solen: apricatio; 2) Stedet = Spadsereplads: ambulatio (især bedækket); spatium (*alm.*); xystus (ubedækket).

Spag: mansuetus, patiens. — Spagfærdig: mitis, mansuetus. — Spagfærdighed: mansuetudo.

Spalte at: 1) *trans.*: findere, diffindere; 2) *reflex.*: findi. — Spalte en: rima; hiatus (gabende S.); eluvio (dannet ved en Vandstrøm). — Spaltning: 1) *egt.*: fissio, el. ved Verbet; 2) *ovf.*: discidium.

Spand: 1) et: a) Heste, Oxer: jugum; b) som Længdemaal: palma; 2) en S.: situla; undert. urna (en S. Vand: urna aquæ).

Spanskgrønt: ærugo, æruca.

Spant et: costa.

Spare at: 1) *trans.*: a) til en følgende Tid: reponere, condere, reservare; b) om Holden til Raade: parcere (alicui rei); s. sammen: compercere; ikke s. Flid: sedulo agere; hverken s. Arbejde el. Flid: nec operæ nec manibus parcere; ikke s. Penge: nullis impensis parcere; intet Middel s.: omnia experiri; nil intentatum relinquere; 2) *intrans.*; s. paa noget: rei alicui parcere; ikke s. paa Løfter: prolixe promittere; 3) *reflex.*: sibi parcere; s. sig noget: compendium facere rei alicuius; jeg kan s. mig for at omtale: supersedere possum commemorare; jeg kan s. mig for dette Arbejde: hoc labore supersedere possum. — Sparepenge: peculium (for én, der ikke kan besidde Ejendom); viaticum (især Soldaters). — Sparsom: parcus; for s.: nimis attentus; tenax; s. med noget: parcus rei; omgaaes s. med noget: rei alicui parcere. — Sparsomhed: parsimonia; med S.: parce; for stor S.: tenacitas, malignitas; med for stor S.: maligne.

Spark et: udtrs. ved Hjælp af calx *el.* impetus pedum, f.E. give én et S.: calce aliquem petere; sprænge en Dør ved et S.: impetu pedum januam rumpere. — Sparke at: calcitrare; calce petere; s. bag ud: recalcitrare.

Sparre: longurius.

Spas: jocus, lusus, smlg. Spøg. — Spase at: jocari, jocos agere; ludos facere. — Spasmager: joculator; ridicularius (*sen.*).

Spe; være til Spot og S.: ludibrio et irrisui esse.

Speciel: singularis; specialis (*sen.*).

Specificere at: singulatim persequi. — Specificering: udtrs. ved Verbet.

Spedalsk: qui lepris laborat. — Spedalskhed: lepræ.

Spejde at: explorare; speculari (fra Udkig). — Spejden: exploratio (som Rekognoscering), speculatio (som Spioneri). — Spejder en: explorator, speculator. — Spejderskib: navis exploratoria *el.* speculatoria. — Spejderske: speculatrix.

Spejl: speculum; se i et S.: in speculum inspicere; *Adj.*: specularis. — Spejle sig: 1) *egt.*: speculo uti; os suum in speculo contemplari; du kan s. dig deri: illa res te (vultum tuum) tibi ostendet; 2) *ovf.*; s. sig i én el. éns Exempel: ex aliquo exemplum sibi sumere. — Spejlblank: nitidus; at være s.: nitere, splendere; gjøre s.: perpolire. — Spejlklar: vitreus.

Spek: arvina, lardum. — Spekhøker: macellarius. — Spekhøkerbod: taberna macellaria.

Spelt: far; alica (ogsaa Gryn eller Grød af S.); *Adj.*: alicarius.

Spid: veru. — Spidde at: palo infigere (aliquem).

Spids en: 1) paa noget: a) *egt.*: acies, acumen (naturlig); cuspis *el.* mucro (konstig); at gaa ud i en S.: desinere in acutum; som er forsynet med S.: acutus; b) *ovf.*; byde Spidsen: se objicere; occurrere (alicui); sætte sig i S. for: ducem se offerre, præbere; staa i S. for: præesse (rei); sætte én i S. for: aliquem præficere, præponere (rei); S. af en Hær: frons; prima acies; 2) af noget: culmen (af en oprejst men ikke nødvendig spids Ting); cacumen (af en oprejst spids Ting); apex (en fremragende, opstigende S.); fastigium, el. ved summus,

f. E. S. af et Bjerg: mons summus (ogsaa cacumen, fastigium, vertex montis). — Spids (*Adj.*): acutus; præacutus (for til); fastigatus (op ad); s. ned ad: qui in acutum descendit, desinit; at gjøre s.: acuere, exacuere = at spidse; at s. Ører: aures arrigere. — Spidsbube: fur; homo improbus; furcifer (i Tiltale). — Spidsfindig: subtilis (rosende); captiosus (dadlende); s. Tale: argutiæ; s. Sprog: spinosum dicendi genus. — Spidsfindighed: subtilitas; captio; argutiæ. — Spidsgavl: fastigium. — Spidsrod: fustuarium. — Spidspullet Hat: apex. — Spidssøjle: obeliscus. De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adjektivet.

Spiger: clavus (trabalis). — Spigre at: clavo figere.

Spil: 1) *egt.*: lusus *el.* ludus (*alm.*); alea (Hasard); et S. af Skjæbnen: lusus fortunæ; 2) *ovf.*; staa paa S.: in discrimine versari; agi; sætte paa S.: periclitari; in discrimen *el.* ancipitis fortunæ casum *el.* aleam dare, committere; in dubium devocare; at have vundet S.: vicisse; tabe S.: vinci; drive S. med én: aliquem deludere; han har fordærvet Spillet: rem corrupit. — Spille at: I) *trans.*: 1) s. Penge og lgd. bort: ludendo *el.* alea perdere; 2) s. Bolt: pila ludere; s. Tærninger: talis ludere; 3) s. en Komedie: fabulam agere; s. et Stykke tilende: fabulam peragere; s. en Person: personam alicuius gerere; s. en Rolle: partes agere; 4) s. en Sang: carmen numeris aptare; 5) *ovf.*: a) s. Mester, Herre: dominari; superiorem esse; b) s. én et Puds: alicui imponere; alicui furtum facere; c) s. én noget i Hænderne: rem ad aliquem deducere; s. én noget af Hænderne: alicui aliquid surripere; d) han s. højt Spil: rem in aleam committit; II) *intrans.*: 1) *egt.*: canere (paa blæsende Instrumenter, f.E. s. paa Fløjte: tibia canere); psallere (paa Strengeinstrumenter); ludere (med Tærning og lgd.); 2) om spillende Bevægelse: micare, vibrare; lascivire (om en Fisk); 3) *ovf.*; s. under Dække med én: clandestina consilia cum aliquo communicare; colludere cum aliquo; s. fornem: nobilem agere; III) *reflex.*; s. sig rig, fattig: ludendo *el.* alea divitem, pauperem fieri (*sen.* se ditare, pauperare); s. sig en Formue til: alea rem sibi facere. — Spilfægteri: simulatio; fictum negotium; at være S.: ostentui esse. — Spillebræt: tabula; alveus (udhulet, med Rand). — Spillefugl, Spiller en: lusor, aleator. — Spillelyst: studium aleæ. — Spillen: lusus (om Leg); cantus (paa Instrument); actio (paa Skuepladsen); collusio (under Dække); el. det udtrs. ved Verbet. — Spillende: 1) om Bevægelsen: micans, vibrans; 2) om Øjne og lgd.: argutus; udtrs. ellers ved Verbet. — Spillerum: spatium, campus. — Spilletab: damnum aleatorium.

Spilde at: 1) *egt.*: effundere; spildes: effundi, profundi; excidere (tørre Sager); defluere (flydende Sager); 2) *ovf.*: perdere, consumere, f. E. s. sin Umage: operam perdere; s. sin Tid paa noget: otium, tempus in re aliqua conterere, consumere; spildes: perire. — Spilde en: udtrs. ved Verbet.

Spile at; s. op, ud: distendere; diducere, f.E. s. Gabet op: rictum diducere.

Spilop: jocus; tumultus (støjende); gjøre S.: jocos movere; tumultuari. — Spilopmager: joculator.

Spinde at: 1) *egt.*: nere; lanam trahere; fila ducere; 2) *ovf.*; at s. noget op: aliquid comminisci, fingere. — — Spinden: lanificium. — Spindelvæv: araneum. — Spinderok: colus.

Spinkel: tener, gracilis. — Spinkelhed: gracilitas.

Spion: speculator, emissarius. — Spionere at: speculari. — Spioneri: speculatio.

Spir: culmen (fastigatum).

Spiral: spira.

Spire at: pullulare; germen trudere, mittere (om Frø); gemmam trudere (om Planter); germinare (*sen.*). — Spire en: germen. — Spiren: germinatio.

Spise at: 1) *trans.*: a) *egt.*: edere, comedere (aliquid); vesci (aliqua re); s. Frokost: prandere; som har spist Frokost:

pransus; b) *ovf.*; s. én af med Løfter, Forhaabninger: incertis promissis aliquem tenere; vana spe aliquem implere; 2) *intrans.*: coenare (til Middag); epulari (ved Gjestebud); s. hos én: apud aliquem coenare; indbyde én til at s. hos sig: aliquem ad coenam vocare; s. af: coenam finire; s. op: omnia *el.* quidquid cibi est comedere, consumere; 3) *reflex.*; s. sig mæt: cibo satiari. — Spise en: cibus; esca (især tilberedet). — Spisebord: mensa. — Spisekammer: cella penaria; carnarium (*sen.*). — Spisekjælder: popina. — Spiselig: esculentus. — Spiserør: gula. — Spiseselskab: concoenatio. — Spiseske: cochlear. — Spisestue: triclinium, coenatio (*sen.*). — Spisevarer: cibaria (*Pl.*); cibus. — Spisevært: caupo.

Splid: discordia; discidium; sætte S. imellem: discordiam movere inter.

Splint: assula. — Splinterny: novus; recens; adhuc inauditus. — Splintre at: discutere.

Splitte at: disjicere; dispergere; splittes ad (om Folk, der gaa fra hinanden): discedere, digredi.

Spodsk: 1) i Mine og Tale: superbus; fastidiosus (ligeoverfor ringere); 2) om Tilbøjelighed til at spotte: dicax. — Spodskhed: 1) fastus, fastidium; 2) dicacitas.

Spole en: insilia (*Pl.*).

Spor: 1) Mærke af Foden: vestigium (bruges ogsaa *ovf.*); vise Spor af noget: aliquid prodere, olere; følge éns S.: vestigiis alicuius ingredi; komme paa S.: vestigia notare, deprehendere; S. af at han har været der: vestigia quibus apparet, eum ibi fuisse; 2) Mærke af et Hjul: orbita. — Spore at: 1) *egt.* (f.E. om en Hund): odorari; s. op: vestigare, investigare; (vestigare *egt.* om Hunde); 2) *ovf.*: sentire; notare, deprehendere; han s. noget: aliquid ei olet, subolet. — Sporhund: canis sagax. — Sporløs: sine vestigiis; ita ut ne vestigium quidem exstet.

Spore en: 1) calcar; give Hesten af S.: equo calcaria subdere; 2) paa Dyr: radius; 3) *ovf.*: incitamentum, stimulus. — Spore at: 1) *egt.*: calcaria subjicere, subdere (equo); 2) *ovf.*: incitare, stimulare (aliquem); stimulum (alicui) addere, subjicere, subdere.

Spot: irrisio (især Handlingen); ludibrium (især Gjenstand for S.); cavillatio (drillende S.); drive S. med én: aliquem ludibrio habere; aliquem illudere; drive S. med noget: aliquid in ludibrium vertere; for at drive S. med én: ad ludibrium alicuius; med S.: irridens (irridenter), per ludibrium; af, til S.: ludibrii caussa; ad ludibrium; være til S.: ludibrio esse; irrideri; blive til S.: in ludibrium abire; lade blive til S.: irrisui objicere; ridendum proponere; blive til S. for Folk: in ora hominum pro ludibrio abire. — Spotte at: irridere, illudere (aliquem, aliquid); cavillari (aliquem); smlg. Talemaaderne under Spot. — Spottefugl: cavillator. — Spotpris: vilissimum pretium; for S.: numo; minimo. — Spotten: irrisio, cavillatio. — Spottenavn: nomen ridiculum. — Spottesang: carmen famosum. — Spotter en: irrisor, derisor, cavillator. — Spotvis: per ludibrium.

Spraglet: varius; discolor (*sen.*). — Spraglethed: varietas.

Sprede at: spargere; dispergere; spredes ad: discedere (om Folk, som gaa fra hverandre); dispergi; disjici (om en Flaade); spredt: effuse (især om flygtende), passim; flygte s.: diffugere.

Spring et: saltus; gjøre et S.: a) *egt*: salire; saltum dare; b) *ovf.*: gradum facere, f.E. fra Prætor til Censor: a prætura ad censuram; komme i fuldt S.: admisso equo advolare; staa paa S. til noget: in eo esse ut, el. ved perifr. Konj., f.E. jeg stod paa S. til at rejse: profecturus eram. — Springe at: 1) *egt.*: salire; s. ned: desilire; saltu se demittere; s. over: transilire; saltu superare; s. til: adsilire, adsultare; s. paa: insilire; s. frem: prosilire; s. foran: præsultare; s. i Vejret: subsilire; exsultare (af Glæde); s. tilbage: resilire; s. ud: exsilire; 2) *ovf.*; s. (itu): frangi, rumpi; s. ud: pullulare *el.* germinare *el.* gemmam trudere (om Planter); germen trudere, mittere (om Frø); fru-

ticare (om Træer); s. frem: a) om Vand: scaturire; profluere; b) om et Forbjerg og lgd.: prominere; som s. frem: projectus; s. over Klingen: occidi, interfici; lade s. over Klingen: occidere, occidione cædere; s. over noget: aliquid præterire, transire, f.E. s. over en Stavelse: syllabam præterire. — Springen: saltus; exsultatio (af Glæde). — Springflod: æstus tumens.

Sprog: 1) som Indbegrebet af de Led, hvoraf Talen bestaaer: sermo, lingua; literæ (som Gjenstand for Undervisning el. Kundskab); at skrive, tale, forstaa det latinske, græske S.: Latine, Græce scribere, loqui, scire; 2) som Maaden at udtrykke sine Tanker paa: genus dicendi; oratio, f. E. et smagfuldt S.: elegans dicendi genus; elegantia orationis; føre et S.: uti oratione, loqui, f.E. føre et lavt S.: humili oratione uti; føre et højt S.: elate loqui; føre et flydende S.: facunde loqui o.s.v., se vedkommende Adj.; føre et andet S.: a) end tidligere: orationem mutare; b) end én: omnia alia loqui; 3) som kort, fyndigt Udsagn: dictum; sententia; 4) ud med Sproget: agedum loquere! ikke ville ud med S.: hæsitare, dissimulare, tergiversari. — Sprogbrug: usus loquendi; consuetudo (loquendi *el.* verborum). — Sprogfejl: vitium sermonis; soloecismus. — Sprogforsker: grammaticus. — Sprogkyndig: grammaticus (i Alm.); linguæ peritus (i et enkelt Sprog). — Sprogkyndighed: linguæ (linguarum) peritia. — Sproglov: norma loquendi. — Sproglære: grammatica. — Sproglærer: grammaticus; grammatista (*sen.* i Begyndelsesgrundene). — Sprogrenhed: purum dicendi genus. — Sprogrigtig: legibus linguæ conveniens. — Sprogstridig: a loquendi usu abhorrens. — Sprogvidenskab: grammatica, *Adj.*: grammaticus (som hører til S.).

Sprude at; s. Ild: flammas eructare. — Sprudle at; s. frem: scaturire; scatere; prosilire. — Sprutte at (om Ild): micare.

Sprække at: rumpi; dirumpi; fatiscere; dehiscere (*sen.*); findi *el.* diffindi (især om Jorden); Sveden s.: sudor prosilit, manat. — Sprække en: rima; faa S.: rimam agere, el. ved Verbet.

Språlle at: calcitrare; palpitare; salire. — Sprællen: palpitatio, el. ved Verbet.

Sprænge at: 1) om Sønderbrydelse: rumpere *el.* revellere (f. E. en Dør); diffindere *el.* discutere (Sten, Klipper); disjicere (Tropper og lgd.); s. en Blære: vesiculam displodere; 2) om den hurtige Bevægelse; s. frem: procursare. — Sprængning: udtrs. ved Verbet.

Sprætte at: 1) s. op: dissuere; 2) s. med Ben, Vinger: pedes, alas agitare.

Sprød: mollis (især om Jorden); fragilis (om haarde Ting); mitis (om Jord); gjøre s.: mitigare. — Sprødhed: udtrs. ved Adjektivet.

Sprøjte at: 1) *trans.*: aspergere, conspergere (noget paa én: alicui aliquid, aliquem aliqua re); 2) *intrans.*; s. frem, ud: prosilire. — Sprøjte en: sipho. — Sprøjtning: udtrs. ved Verbet.

Spunds: spissamentum (*sen.*); udtrs. ved pix. — Spundse at: oblinere (pice, gypso).

Spurv: passer; *dem.*: passerculus. — Spurveunge: pullus passer (*el.* passeris).

Spy at: 1) *trans.*: evomere; 2) *intrans.*: vomere. — Spyen: vomitus, vomitio.

Spyd: hasta (langt); jaculum (til Kast); med S.: hastatus. — Spydstage: hastile. — Spydsod: cuspis.

Spydig: 1) om Personer: dicax; 2) om et Brev og lgd.: aculeatus. — Spydighed: dicacitas, el. ved Adj.

Spyt: sputum; saliva (i Munden); pytisma (Vinspyt). — Spytte at: 1) *trans.*; s. ud: exspuere, exscreare; 2) *intrans.*: spuere; exspuere (f.E. i Havet: in mare); despuere (især tre Gange for at afværge Trolddom); s. paa noget, én: aliquid, aliquem conspuere, consputare; én, som s.: sputator; s. én i Ansigtet: os alicui conspuere; alicui frontem *el.* in faciem alicuius inspuere. — Spytslikker: humilis adulator; canis. — Splytslikkeri: humilis adulatio.

Spæd: tener; et s. Barn: infans. — Spædhed: teneritas. — Spædlemmet: gracilis; tenello corpore.

Spæde at: temperare (aliquid aliqua re); aliquid diluere (især Vin).

Spæge at: castigare, domare. — Spægelse: castigatio.

Spænd: jugum; bigæ (af to); triga (af tre, deraf trigarius: én som styrer et saadant S.); quadrigæ (af fire).

Spænde at: I) *trans.*: 1) om Stramning: tendere, adducere; s. ned: remittere; s. ud: distendere; 2) s. over: obtendere (aliquid rei alicui); 3) ved et Spænde: fibula aliquid astringere; s. op: retendere, resolvere; 4) s. éns Opmærksomhed: aliquem advertere, sin Opmærksomhed: animum attendere; med spændt Opmærksomhed: attente; animo attento (animis attentis); sedulo; at være spændt paa: attentum esse in; attente exspectare; 5) s. Ben, Krog for én: aliquem supplantare; II) *intrans.*: 1) s. for: equos curru jungere; currum *el.* equos jungere; s. fra: disjungere; 2) s. om noget: manu aliquid complecti; s. om (skifte Heste): aliter jungere; equos mutare. — Spænde et: fibula. — Spænding: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) Tilstanden: a) aandelig: intentio animi; b) sjælelig: animus attentus; c) forbunden med Uro: trepidatio; at være i S.: animi pendere. — Spændt Forhold: simultas.

Spær: sparus.

Spærre at: claudere; obstruere (f.E. en Vej: viam, især om Spærring ved Tilbygning); intercludere (især Tilførsel, Handel); s. én inde: aliquem claudere, includere; s. Hjulene: rotas sufflaminare. — Spærring: interclusio, el. udtrs. ved Verbet.

Spætte en: picus, merops.

Spættet: maculosus; maculis distinctus; varius (f.E. om en Los, Øgle).

Spøg: jocus (især i Ord); ludus; lusus (især dadlende); i S.: per jocum, lusum; at sige i S.: jocantem dicere; S. tilside: remoto joco; uden S.: extra jocum; det er ikke S.: serio res agitur; jocandi non est locus; det var mit S.: jocatus sum; per jocum dixi; drive S.: a) med én: jocos cum aliquo agere, agitare; b) med noget: aliquid in jocum vertere; c) drive Spøgen for vidt: modum in jocando excedere; effusius jocari; ikke forstaa S. i noget: gravissime in re aliqua agere; det blev ham en dyr S.: magno ei stetit; slaa noget hen i S.: aliquid in lusum vertere. — Spøge at: 1) jocari, joca agere, joco uti, ludos facere; s. med noget: in re aliqua jocari; in re seria ludere (dadlende), smlg. Talemaaderne under »Spøg»; s. Tiden bort: tempus joco absumere; 2) om Spøgeri; det s.: species nocturnæ apparent. — Spøgefuld: jocosus; joci plenus; multi joci (*Gen.*). — Spøgefugl: joculator. — Spøgelse: species nocturna; lemur (som Gjenganger); larva (skrækindjagende). — Spøgeri: species nocturna.

Spølkum: echinus; bascauda (*sen.*).

Spørge at: quærere (*alm.*; én om noget: aliquid ab, ex, de aliquo); rogare *el.* interrogare (mere formeligt; én om noget: aliquem aliquid; s. én om hans Mening, om en bestemt Ting: interrogare aliquem sententiam, de re certa); s. idelig, indtrængende: percunctari, sciscitari, exquirere (aliquid ex aliquo); s. om én: a) for at erfare noget om én: de aliquo quærere; b) om én er hjemme: aliquem quærere; s. én til Raads: aliquem consulere; s. én op: quærendo aliquem invenire, investigare; det spørges: emanat, percrebrescit. — Spørgen: interrogatio, percunctatio; sciscitatio. — Spørger en: percunctator. — Spørgsmaal: 1) quæstio; interrogatio; stille et S.: quærere; quæstionem ponere; svare én paa S.: interroganti alicui respondere; Spørgsmaalet er ikke: non quæritur; non id agitur; dette er mit S.: hoc quæro; 2) det er et S. om: incertum, dubium est, num, an; der er intet S. om at: non dubium est, quin; jeg anseer det for et stort S.: in dubio pono. — Spørgsmaalstegn: signum interrogationis. — Spørgsmaalsvis: interrogando; per quæstionem.

Staa at: I) *trans.*; s. Fare for noget: udtrs. ved Omskr. med: periculum est, ne (f.E. at falde: cadam); staa Fare for at miste Livet: in discrimine vitæ

versari; s. sin egen Fare: suo periculo aliquid facere; s. Vagt: in excubiis esse; II) *intrans.*: 1) *egt.*: stare, f.E. s. paa et Bén: altero pede stare, paa begge Ben: utroque pede; s. og sove: stantem dormire; 2) brugt *abs.* om Fasthed, Varighed: stare, f.E. saalænge Staten staaer: stante republica; 3) hvor det uden Hensyn til Stilling udtr. hvad der findes el. foregaaer paa et Sted: esse, inveniri; fieri; manere (blive staaende); Hesten s. i Stalden: equus est in stabulo; lade noget s.: suo loco aliquid relinquere; lad ham s.: mitte eum; der s. hos Cicero: est, invenitur, legitur apud Ciceronem; Slaget s.: pugnatur; proelium committitur; Brylluppet s.: nuptiæ celebrantur; Pengene s. hos: pecuniæ occupatæ sunt apud; Pengene s. sikkert: pecuniæ bene creditæ sunt o.s.v.; 4) hvor det bestemmes ved et Biord el. en Præpos.: a) s. *aaben*: patere; b) s. *an*: placere (om hvad der vinder éns Bifald); decere (om det passende); c) s. én *bi*: alicui adesse *el.* auxilium ferre; d) s. én *dyrt*: magno alicui stare, constare; e) s. *efter*; s. én efter Livet: vitæ alicuius insidiari; f) s. *for*; s. for noget: rei alicui præesse; s. for Døren: instare, imminere; s. én frit for: alicui integrum esse, licere; s. for (for at skjule): corpore tegere; nu staaer du for Tur: jam tuæ sunt partes; g) s. *fra* sin Ret: de jure suo cedere; s. fra sit Forsæt: consilium abjicere; conatu desistere; h) s. *frem*: prodire, procedere; i) s. *godt*; om Sæden: bonam spem ostendere; hos én: gratia alicuius florere; hans Sager s. godt: res eius bono loco sunt; bene cum eo agitur; j) s. *hen*: quiescere; integrum manere; lade noget s. hen: aliquid in medio relinquere; k) s. *hos*: adstare (alicui); l) s. *højt* (om Kornpris): annona cara est; m) s. *i*: *α*) om Forhold til en anden; s. i Venskab, Forbund, Fortrolighed med én: amicitia, societate *el.* foedere, familiaritate cum aliquo junctum esse; i hvad Forhold s. de indbyrdes: quænam ratio inter illos intercedit? s. i Yndest hos én: gratia alicuius florere; s. i Mellemregning med én: re et ratione cum aliquo junctum esse; s. i Lære hos én: disciplina alicuius uti; s. én i Lyset: alicui officere; s. sig selv i Lyset: sibi deesse; *β*) s. i Fare: in periculo esse, versari, smlg. I; s. i Anseelse: auctoritate florere; s. i Tvivl: dubitare; s. i Forventning: exspectare, sperare; s. i Blomst, Flor: florere; s. i den Mening: in ea opinione esse; opinari, putare; han stod i den fejle Tro: falso credidit; det s. i min Magt: in mea manu est; s. i Begreb med: in eo esse ut, el. ved perifr. Konjug.; s. i Forbindelse med: pertinere ad *el.* cohærere cum; s. i lys Lue: flagrare; n) s. *imod*: resistere; obsistere; o) s. *inde*: se indestaa; p) s. *ivejen*: obstare, officere (alicui); r) s. *op*: surgere (rejse sig); eminere, exstáre (om Ting); Solen s. op: sol oritur; s. op fra Sygeleje: assurgere, resurgere; s. op af Høflighed for én: alicui assurgere; s) s. *paa*; s. paa sine egne Ben: se alere, sustentare; sui juris esse (om Selvstændighed); s. paa noget: aliquid tueri, defendere; *abs.*: durare; s. paa Vagt: in excubiis esse; t) s. *over* (om Vand): superjectum esse; udtrs. hyppigst ved Omskr. med stagnare, f. E. Vandet staaer over Marken: campus stagnat; u) s. *stille*: subsistere, consistere; Vand, som s. stille: aqua stagnans; stagnum; v) s. *til* én: in aliquo positum esse; det s. vel, ilde til: res bene, male se habet; bene, male est, habet, agitur (illi: med ham); hvorledes s. det til: quo loco est res? ut vales (med Helbredet)? s. rede til: paratum, instructum esse ad; s. til at redde: servari posse; han s. ikke til at redde: nulla spes (via) salutis ostenditur; s. til Ansvar for noget: præstare aliquid *el.* periculum alicuius rei, smlg. Ansvar; det s. til Troende: credibile est; lade s. til: rem in discrimen dare; s. til Rest med noget: adhuc debere; x) s. *tilbage*: restare; for én: alicui cedere; y) s. *ud*: eminere, prominere (om det, som rager frem); perferre (= udstaa); Skibet s. ud af Havnen: navis ex portu exit; z) s. *ude*; om Korn og lgd.: in agris esse; om Penge: occupatum esse; in nominibus esse; æ) s. *under* én: alicui subjectum esse; s. under éns Herredømme: esse dicionis alicuius; alicuius imperio parere; s. under én (i

noget): inferiorem aliquo esse (re); ø) s. *ved* sit Ord, Løfte: fidem servare; promisso stare; blive staaende ved noget: in re aliqua subsistere; in re aliqua acquiescere (hvad Ønske, Attraa angaaer); s. ved Siden af noget: rem adæquare; s. ved Siden af én: aliquem æquare (i noget: re aliqua); III) *reflex.*; s. sig (*abs.*): superiorem esse; s. sig bravt: strenue se defendere; partes suas tueri; s. sig godt: udtrs. ved Omskr., f. E. jeg s. mig godt: res meæ bono loco sunt, bene se habent, som s. sig godt: homo satis locuples; s. sig godt med én: gratia alicuius florere; de s. sig godt sammen: bona ratio inter illos intercedit; det s. sig godt med ham: bene cum eo agitur; han s. sig bedre: meliore loco res eius sunt; jeg s. mig herved: hoc e re mea est; du vil s. dig bedre: meliore condicione eris. — S t a a; gaa i S.: hærere. — S t a a e n: standi assiduitas. — S t a a e n d e: stans; Slaget, Kampen er s.: pugna stat; s. Vand: aqua stagnans; stagnum; s. Hær: exercitus perpetuus; blive s.: subsistere, consistere; lade noget blive s.: suo loco aliquid relinquere; s. Lejr: stativa (*Pl.*); paa s. Fod: statim; e vestigio; at tale paa s. Fod: dicere quamvis subito, ex tempore; hvor det bruges for at betegne det, som er sædvanligt: usitatus, vulgaris.

Staal: chalybs, adamas; af S.: adamanteus, adamantinus (ogsaa s t a a l h a a r d).

Stabel: 1) om en ordnet Dynge: strues; 2) lade et Skib løbe af Stabelen: navem deducere. — S t a b l e at: struere; s. op: exstruere.

Stad: urbs; civitas (som Indbegrebet af Borgerne). — S t a d s g r a v: fossa. — S t a d s m u r: murus; moenia (*Pl.*).

Stade et: 1) sedes; 2) = Bistade: alvearium, apiarium.

Stadfæste at: firmare, confirmare; comprobare (især ved Vidnesbyrd, en Drøm). — S t a d f æ s t e l s e: comprobatio; confirmatio.

Stadig: 1) om det, som ikke let forandrer Sted, Retning: stabilis; 2) om Vedholdenhed: stabilis; perpetuus; assiduus; 3) af Karakter: constans, firmus. — S t a d i g h e d: stabilitas; assiduitas, constantia.

Stads: magnificentia *el.* apparatus (den hele udvortes S.); ornatus *el.* ornamenta (som Pynt, Prydelse); mundus (Fruentimmerstads); gjøre S. af én: apparatu magnifico aliquem accipere, habere; gjøre S. med noget: aliquid ostentare, venditare; til Stads: ostentationis caussa (dadlende), ornamenti caussa. — S t a d s e at: uti apparatu magnifico; s. med Klæder: vestitu magnifico uti. — S t a d s e l i g: magnificus, splendidus. — S t a d s k l æ d e r: vestes magnificæ; vestitus forensis; trechedipnum (til Gjestebud; *sen.*); Romernes S t a d s t o g a: trabea.

Stage en: longurius; contus (især en Baadstage). — S t a g e at; en Baad frem: navem conto subigere.

Stak: cumulus, strues. — S t a k k e at: exstruere.

Stakaandet: anhelus; at være s.: anhelare, ilia ducere; ægre spiritum ducere. — S t a k a a n d e t h e d: respirandi difficultas; anhelitus (ved Gang).

Stakit: cancelli; septa (*Pl.*); sepimentum.

Stakkel: miser (ogsaa s t a k k e l s); jeg S.: me miserum!

Stakket: se kort.

Stalbroder: socius (*alm.*; som har en Interesse el. Virksomhed fælles med en anden); sodalis (især i Fornøjelser, Øvelser); consors (som deler Last og Brast); commilito (i Krig); contubernalis (i Krig el. som vedvarende Omgangsven). — S t a l b r o d e r s k a b: societas, consortio; commilitium (i Krig).

Stald: stabulum (*alm.*); bovile (Kostald); equile (*sen.*, Hestestald); staa i S.: stabulari; in stabulo esse. — S t a l d g u d i n d e n: Epona. — S t a l d k a r l: calo. — S t a l d k n e g t: agaso.

Stamfader: se under stamme.

Stamme at (i Udtale): balbutire; titubare. — S t a m m e n: os balbum. — S t a m m e n d e: balbus (vedvarende Tilstand); blæsus (temporær Tilstand); *Adv.*: titubanter.

Stamme at (om Nedstamning): 1) om Personer; s. fra én: originem *el.* genus ab aliquo ducere, trahere; oriundum

esse (ex, ab); 2) om Ting: oriri, proficisci (ex). — Stamme en: 1) af et Træ: stirps; truncus (i Modsætning til Træets andre Dele); 2) *ovf.*: stirps, fons, origo. — Stammefader (Stamfader): auctor generis, progenitor. — Stammenavn: nomen gentilicium. — Stammeord (Stamord): vocabulum primitivum; verbum nativum. — Stammetræ: stemma.

Stampe at: 1) tundere; s. itu: contundere; et stampet Gulv: pavimentum; 2) s. med Foden: pede tundere, pedem supplodere; s. mod Braaden: stimulos pugnis cædere. — Stampe; staa i S.: non procedere; nullos progressus facere. — Stampemølle: pistrina.

Stand: 1) i den oprindelige Bemærkelse som Abstrakt af staa: a) at holde S.: resistere, subsistere (alicui); pedem non referre; non cedere; b) at sætte noget i S.: aliquid reficere; at bringe i S.: efficere, instituere; komme i S. igjen: refici; c) paa S.: confestim, extemplo; 2) Indbegrebet af en Tings Beskaffenhed til en vis Tid: condicio, status, f. E. god, slet S.: bonus, miser status; i uskadt S.: incolumis (især om Personer); integer (især om Ting); uskadt S.: incolumitas, integritas; i S.: *α*) at være i S.: confectum, refectum esse; *β*) at være i S. til noget: rei alicui parem esse; at være i S. til at gjøre noget: posse aliquid facere; han er ikke i S. til at udføre Værket: operi par non est, operi non sufficit; han er ikke i S. til at betale: solvendo non est; erklære sig ude af S. til at betale: bonam copiam ejurare; *γ*) sætte én i S. til noget: potestatem, copiam alicuius rei alicui facere; sætte én ud af S. til at gjøre noget: potestatem, copiam aliquid faciendi alicui adimere, eripere; aliquem impedire ne faciat; *δ*) sætte noget i den forrige S.: aliquid restituere in integrum; *ε*) komme i S.: confici; Freden er kommen i S.: pax convenit; 3) Forholdet i det borgerlige Samfund; Personerne, som leve i et saadant Forhold: ordo; locus (forsaavidt det beroer paa Fødsel); af høj S.: illustri, nobili loco natus; illustris; af ringe S.: humili loco natus; af S.: honesto loco natus; vir amplus; af borgerlig S. (modsat Adel): ignobilis, plebeius; adelig S.: nobilitas generis; uadelig S.: ignobilitas generis; Folk af alle Stænder: homines omnium ordinum. — Standhaftig: constans, pertinax; stabilis. — Standhaftighed: constantia; stabilitas; animus constans, firmus; med S.: constanter, firme. — Standlejr: stativa (*Pl.*, *sc.* castra). — Standpunkt: 1) *egt.*: locus, sedes; 2) *ovf.*: locus; udtrs. bedst ved Omskr., f.E. paa et saadant S. staaer han i Filosofien at: tantum in philosophia processit ut; Konsten staaer paa et lavt S.: artes jacent; betragte vi Sagen fra dette S.: si rem ita spectamus. — Standsmæssig: dignus loco, ordine; de øvrige Sammensætninger af Stand i Betydning 3 udtrs. ligeledes ved Omskr. med Subst.

Standart: vexillum (equestre).

Standse at: I) *trans.*: a) s. en Bevægelse, Ild, Oprør og lgd.: sedare, comprimere, reprimere; b) s. én, Heste, Flugt: sistere; c) s. en Virksomhed og lgd.: finem facere (rei), desistere (a re); d) s. én i Talen: orationem alicuius interrumpere; e) s. Blodet: premere sanguinem; II) *intrans.*: a) om en Person: stare, subsistere; consistere (især om en Hær; lade Hæren s.: agmen constituere); s. med noget: finem rei alicuius facere; desinere aliquid facere; s. lidt med et Arbejde: ab opere cessare, opus intermittere; s. i Talen: subsistere in dicendo; tacere *el.* quiescere (naar Talen helt afbrydes); s. ved noget: a) med Tanken: rei immorari; b) i Gangen: subsistere ad aliquid; c) ved et Hæderstrin og lgd.: consistere in (f. E. equestri ordine); 2) om Ting: finire (f.E. Krig og lgd.); cessare, desinere (om Arbejde, Virksomhed); s. med Bevægelse: desinere moveri, agitari; faa til at s. (f.E. Blod): inhibere; Handelen s.: mercatura friget, jacet, senescit (overhovedet om Standsning af Livlighed). — Standsning: missio (aldeles), intermissio (for en Tid), el. udtrs. ved Verbet, f. E. S. af et Arbejde: opus intermissum; bevirke en S. af noget: finem rei alicui facere, af Fjendtligheder: facere ut ab armis discedatur; der er indtraadt en S.:

res eodem loco restitit o. s. v.; S. af Retten: justitium; paabyde S. af Retten: justitium indicere.

Stang: 1) pertica (især til at maale med); asser (en tyk S.); hastile (en tynd S.); arundo (Medestang); longurius (en lang S.); contus (Baadstang); vectis (Hævestang); temo (Vognstang); 2) *ovf.*; holde én Stangen: parem alicui esse. — Stangjern: strictura. — Stangkobbel: jugum.

Stange at: cornu petere, ferire; stanges: cornu se petere.

Stank: foetor; odor (foedus, gravis); som udbreder S.: foetidus.

Stat: respublica; civitas; regnum (om et Kongerige); gaa i Statens Tjeneste: accedere ad rempublicam; rempublicam capessere; at være i Statens Tjeneste: in rebus publicis versari; det er til Statens Bedste: e re publica est; overhovedet hvor «Staten» tænkes som politisk Hele, saaat Tanken nærmest dvæler ved Forfatningen og de offentlige Anliggender: respublica, hvor Tanken dvæler ved Borgerne: civitas. — Statholder: 1) *alm.*: præfectus, præses; 2) hos Romerne: proconsul, proprætor *el.* pro consule, pro prætore. — Statholderskab: 1) præfectura; 2) provincia, imperium. — Statistik: disciplina qua rerum publicarum status traditur. — Statistisk: ad rerum publicarum cognitionem pertinens. — Statsanliggende: res publica, negotium publicum; begynde at befatte sig med S.: attingere rem publicam. — Statsarkivet: ærarium; nedlægge i S.: ad ærarium deferre. — Statsejendom: bona publica. — Statsembede: munus publicum. — Statsfange: qui in publica custodia est. — Statsforbrydelse: crimen majestatis; perduellio. — Statsforbryder: reus majestatis; perduellis. — Statsforfatning: status, forma reipublicæ. — Statsforræder: perduellis. — Statsforræderi: perduellio. — Statsforvaltning: administratio rei publicæ. — Statsfængsel: carcer publicus; custodia publica. — Statsgjæld: æs alienum publice contractum. — Statsindkomst: reditus publici. — Statskassen: ærarium; fiscus; anbefale én til Belønning af S.: aliquem ad ærarium in beneficiis deferre; undert.: publicum, f.E. spise paa Statskassens Regning: de publico convivari; skylde til S.: publico teneri; bringe i S.: in publicum redigere. — Statsklog: rerum civilium peritus. — Statklogskab: rerum civilium prudentia. — Statsmand: 1) hvad Indsigt angaaer: rerum civilium gnarus; reipublicæ peritus; vise Statsmænd: qui consilio ac prudentia rempublicam gerere et administrare sciunt; 2) af Virksomhed: qui rempublicam administrat. — Statsomvæltning: commutatio rerum; res novæ; tænke paa S.: rebus novis studere. — Statsraad: summum consilium; hos Romerne: senatus. — Statsror: gubernaculum reipublicæ; sidde ved S.: ad gubernaculum reipublicæ sedere. — Statssag: res publica; negotium publicum; begynde at befatte sig med Statssager: rempublicam attingere, capessere. — Statssamfund: civitas. — Statssendebud: legatus (publicus). — Statsskriver: scriba. — Statsslave: servus publicus. — Statsstyrelse: administratio rerum publicarum. — Statsstyrer: qui rempublicam gerit et administrat. — Statsvidenskab: ratio civilis et disciplina populorum.

Station: mansio; statio (især for Skibe). — Stationsholder: stabularius (*sen.*).

Statue: statua (støbt); signum; simulacrum; S. til Hest: statua equestris.

Statuere et Exempel paa én: exemplum in aliquem edere, prodere.

Stav: 1) baculus; scipio (især som Ærestegn); lituus (en Avgurs.); gaa ved S.: baculo niti; 2) *ovf.*; bryde Staven over én: aliquem condemnare; falde i Staver: in meditatione defigi.

Stave at: syllabatim legere. — Stavelse en: syllaba. — Stavelsevis: syllabatim.

Staver en: 1) asser; sudes (mindre); 2) *ovf.*; løbe sig en S. i Livet: delinquere, offendere.

Stavn: 1) paa et Skib: prora (For-

stavn); puppis (Bagstavn); 2) den Grund, som én boer paa: fundus; *ovf.*: domicilium, domus. — Stavnsbunden: glebæ ascriptus (*sen.*).

Sted: locus (saavel i Rummet som i en Bog); blivende S.: domicilium; locus habitandi; ikke gaa af Stedet: se loco non movere; paa Stedet (i Tid): illico, e vestigio; finde S.: locum habere; fieri; finde S. hos: inveniri apud; finde S. hos én: cadere in aliquem; i Stedet for: pro; paa rette S.: loco, suo loco; paa gunstigt, ugunstigt Sted: suo, alieno loco; i éns S.: a) loco, vice alicuius; pro aliquo; b) hvis jeg var i dit S.: si, qui tu es, ego essem; jeg vilde nødig være i hans S.: nolim ille esse; sæt dig i mit S.: fac, qui ego sum, te esse; c) komme i éns S.: alicui *el.* in locum alicuius succedere; lade én komme i éns S.: aliquem in locum alicuius sufficere (især ved Valg); successorem alicui summittere; aliquem in locum alicuius substituere; d) sætte i éns S.: = lade komme i éns S.; sættes i éns S.: = komme i éns S.; som sættes i éns S.: successor; vicarius (for en Tid); e) lade friske Tropper rykke i de udmattedes S.: fessis integros milites summittere. — Stede at: a) s. én til Avdiens: aliquem admittere; copiam sui alicui facere; b) at være stedt i Nød, Fare: in periculo, angustiis versari. — Steddatter: privigna. — Stedfader: vitricus. — Stedfortræder: vicarius; qui partes alicuius sustinet. Stedmoder: noverca. — Stedmoderlig: 1) *subj.*: more novercarum; novercalis (*sen.*); 2) *obj.*: udtrs. ved Hjælp af invidere; maligne. — Stedsøn: privignus. De øvrige Sammensætninger maa udtrs. ved Omskr. med Subst., f.E. stedkyndig: loci gnarus; at være s.: locorum situm (naturam regionis) nosse.

Stedse: semper; perpetuo. — Stedsesvarende: assiduus, perpetuus, continuus.

Steg: caro tosta; assum. — Stege at: torrere. — Stegekjelder: popina. — Stegespid: veru. — Stegt: tostus, assus.

Stejl: præceps, præruptus; arduus (høj og stejl); gjøre mindre s.: mollire. — Stejlhed: udtrs. ved Adjektivet.

Stejle at: se (pedes priores) erigere.

Stemme at: 1) *trans.*: a) s. én for, imod noget: animum alicuius ita afficere ut faveat rei alicui, ut a re aliqua abhorreat; animum alicuius ad aliquid flectere, ab aliqua re deflectere, abalienare; s. én for, imod én: aliquem alicui conciliare, aliquem ab aliquo abalienare; s. én for Strenghed: ad severitatem aliquem impellere; b) s. Tonen ned: ad modestiam redire; bringe én til at s. Tonen ned: ad modestiam aliquem revocare; at stemme Tonen op: superbius, arrogantius loqui; c) stemt: animatus; animo affectus; at være stemt for, imod noget: rei alicui favere; a re aliqua abhorrere; vel stemt: benevolus, favens (lige over for én, noget); lætus (i Sjælen); alvorlig s.: tristis; hvorledes er han stemt imod mig: quo animo est ille in me? 2) *intrans.*: a) om Instrumenter: concinere; b) s. i: succinere; c) s. overens: consentire, congruere; alles Udsagn s. overens: sermo congruit inter omnes; ikke s. overens: dissentire, discordare, discrepare; d) s. med noget: congruere, convenire cum; om Tiden: congruere ad; ikke s. med: discordare, discrepare a, cum; repugnare rei alicui; e) om Afgiven af Stemme: suffragium ferre; censere (især om et Raadsmedlem); decernere (*ovf.*); lade s.: mittere in suffragium; man s.: itur in suffragium; s. for én: alicui suffragari; suffragio suo aliquem adjuvare; én, som s. for én: suffragator; s. imod én: alicui refragari; f) Regnskabet s.: ratio quadrat, constat, paa en Stilling: ratio ad numum convenit; Regnskabet s. ikke: ratio non comparet. — Stemme en: 1) om Røsten: vox; en svag, stærk, fin, grov S.: exilis, magna, acuta, gravis vox; at lade sin S. høre: vocem edere, mittere; canere (i Sang); at hæve, dæmpe sin S.: vocem intendere (tollere), summittere; 2) i Stemmegivning: suffragium; at faa de fleste S.: plurimorum suffragiis creari, de færreste: pauca suffragia conficere; smlg. om andre Tale-

maader: stemme 2, e; 3) hvor det udtrykker éns Anskuelse: sententia; give sin S.: sententiam dicere; censere; give sin S. til noget: aliquid probare *el.* sententia sua tueri, ikke give: rem improbare; dissentire; have Ret til først at afgive sin S.: principatum sententiæ tenere; 4) med én S.: uno ore; der er kun én S. derom: de hac re omnes uno ore consentiunt. — Stemmeberettigelse: suffragium. — Stemmeflerhed: plurima suffragia (*Pl.*). — Stemmegivning: suffragium, for én: suffragatio; begynde S.: suffragium inire. — Stemmekasse: urna. — Stemmelighed: par suffragiorum numerus. — Stemmeret: suffragium. — Stemmesamler: diribitor. — Stemmetavle: suffragium; tabella; at adskille og ordne S.: diribere (Handlingen: diribitio; Personen: diribitor; Stedet: diribitorium). — Stemning: 1) som S. hos en enkelt bestemt Person: affectio animi; mørk S.: tristitia; munter S.: hilaritas; sætte én i munter S.: gaudio aliquem explere; velvillig S.: benevolentia, voluntas; glad S.: lætus animus; fjendtlig S.: animus infestus; 2) som Udtryk for den almindelige S.: udtrs. ved animi, f. E. ved saa oprørt S.: animis ita irritatis; under en saa bevæget S.: in tanto animorum motu; S. var modløs: animi hominum abjecti erant. — Stemt: se stemme.

Stempel: signum. — Stemple at: 1) *egt.*: signare (Mønt); notare; signo imprimere; 2) *ovf.*: notare; s. noget som: aliquid nomine (rei alicuius) notare.

Sten: 1) lapis (*alm.*); saxum (stor); lapillus (lille); calculus (lille glat); scrupulus (lille spids); ædle S.: gemmæ; som er af S.: lapideus; 2) i Nyren: calculus; 3) i Frugter: os; 4) *ovf.*; lette en S. fra éns Hjerte: angore, ægritudine aliquem levare; det ligger som en S. paa mit Hjerte: me angit, cruciat; 5) det regner S.: lapidat; lapidibus pluit. — Stenbro: via strata. — Stenbrokker: rudera. — Stenbrud: lapicidina. — Stenbuk: capricornus. — Stendige, Stengjerde: maceria. — Stendynge, Stenhob: acervus, congestus lapidum, ordnet: strues lapidum (ogsaa Stendysse). — Stendød: exanimis. — Stene at: lapidibus obruere, cooperire; lapidare. — Steneg: ilex; *Adj.*: iligneus; ilignus. — Stenhaard: saxeus. — Stenhugger: lapicida. — Stenig: lapidosus, scrupulosus. — Stening: udtrs. ved Verbet. — Stenkast: lapidis jactus. — Stenrig: lapidosus.

Stengel: caulis, scapus.

Sti: 1) Gangsti: semita, limes; callis (over Bjerg, gjennem Skov); trames (Tversti); 2) for Dyr: hara (f.E. en Gaasesti: hara anserum). — Stimand: sicarius. — Stimandsdolk: sica.

Stifte at: 1) om Grundlæggen af noget: instituere, constituere; condere (en By); s. en Skole: ludum aperire; 2) om Tilvejebringelse af en Tilstand: facere, efficere; struere (noget ondt); s. Uorden: turbare, turbas movere; s. Fred: pacem componere; s. et Giftermaal: nuptias conciliare; s. Forlig: componere; s. et Forbund: foedus jungere, componere, om flere: societatem inire; s. en Sammensværgelse: conjurare, conspirare, conjurationem facere. — Stiftelse: 1) Handlingen at stifte: a) institutio; b) comparatio; conciliatio, el. ved de ovenfor nævnte Verber; 2) som Anstalt: institutum. — Stifter en: auctor; conditor (især af en Stad); S. af en Fred: auctor, arbiter, interpres pacis; S. af et Giftermaal: conciliator, interpres nuptiarum; S. af Uroligheder: auctor, concitator turbarum; turbator; S. af noget slet: machinator.

Stige at: 1) om Bevægelsen: a) s. op: scandere; escendere; eniti (med Besvær); s. op ad Trin: gradibus niti; om Røgen: erigi, surgere; om en Fugl: sublimem ferri; Taarerne s. mig op i Øjnene: lacrimæ oculis oboriuntur; b) s. ned: descendere, f.E. ad et Bjerg, en Trappe: per montem, per scalas; s. af Hesten: ex equo descendere; c) s. til Hest: equum ascendere; s. til Vogns: currum conscendere; d) s. i Land: egredi (navi); e) s. ombord: navem conscendere; f) Vandet s.: aqua crescit; g) s. over: transcendere; superare, superscandere; om en Flod:

superfluere, superfundi; elabi, effundi in agros; 2) hvor der ikke foregaaer nogen Bevægelse: a) om Pris: augeri; b) om Varer: maioris, pluris venire; pretio augeri; c) om en Person: augeri (honore); at s. til den højeste Værdighed: ad summam, amplissimam dignitatem pervenire; at lade én s. til den højeste Værdighed: aliquem ad summam, amplissimam dignitatem producere; d) om Lykke, Velstand og lgd.: crescere. — Stige en: scalæ; ad en Stige: per scalas. — Stigen, Stigning: 1) op: ascensus; ned: descensus; udtrs. ellers ved Verbet; 2) auctus, incrementum, el. ved Verbet.

Stik: 1) *egt.*: ictus; udtrs. oftest ved Hjælp af Verbet, f. E. give én et S.: a) med et Vaaben: aliquem (pectus, brachium alicuius) percutere, figere, fodere; han gav ham tre S. i Brystet: ter ei pectus percussit: b) med en Naal: acu aliquem pungere; 2) holde Stik: valere (endnu); exitu, re, usu probari, comprobari, f.E. hans Udsagn holdt S.: dictum re comprobatum est; 3) lade i Stikken: destituere, deserere (aliquem); relinquere (aliquid, f.E. et Bytte). — Stikke at: I) *trans.*: 1) om Indbringelse af et spidst Vaaben, Redskab: pungere (med en Naal og *ovf.* paa Sindsbevægelse); figere, configere (med et Vaaben); s. igjennem: transfigere, perforare, f.E. han stak Sværdet igjennem ham: gladio eum transfixit; s. én ihjel: aliquem percutere (gjerne med tilføjet Abl. af Redskabet) el. udtrs. ved occidere, jugulare; s. éns Øjne ud: oculos alicui effodere; s. en Kniv i noget: aliquid cultro figere; cultrum in re aliqua defigere; s. Sværdet i Skeden: gladium in vaginam recondere; s. en Pæl i Jorden: palum in terra defigere; 2) s. noget ind: aliquid inserere, immittere, ingerere; 3) s. Hovederne sammen; capita conferre; 4) s. Ild paa, s. i Brand: incendere; ignem subjicere (f.E. et Hus); 5) s. noget til én: clam alicui aliquid tradere; 6) s. noget under Stolen: aliquid reticere; 7) s. én i Øjnene: alicui arridere, placere; s. én Blaar i Øjnene: verba alicui dare; 8) s. noget frem: aliquid offerre; 9) s. noget til Siden: aliquid fraudare, avertere; 10) s. en Plads af: locum dimetare (især castris: til Lejr); II) *intrans.*: 1) pungere; om Solen: urere; 2) jeg véd ikke, hvor han stikker: nescio ubi lateat; 3) hvor det nærmere bestemmes ved Biord el. Præp.: a) s. *af* imod: discrepare cum, a; abhorrere a; b) s. *efter* én: petere aliquem (gladio og lgd.); c) s. *frem*: eminere (*egt.*); prodi (*ovf.*); d) s. *i*; s. i Gjæld til op over Ørerne: ære obrutum esse; s. i at le: in risum effundi; s. i at græde: in lacrimas effundi; s. i Metal og lgd.: sculpere, scalpere; heri s. Knuden: hoc est quod quæritur; hac re caussa continetur; Dolken s. i Saaret: sica in vulnere hæret; Sygdommen s. i Kroppen: malum jam venis insedit; Skibet s. i Søen: navis solvit, exit; han stak i Søen: in altum vela dedit; det s. i mit Bryst: pectus mihi dolet; e) s. *igjennem*: elucere, eminere ex, f.E. Sandheden s. igjennem hans Ord: veritas e verbis eius elucet (verba veritatem produnt); f) s. *under*; noget s. under: subest aliquid; III) *reflex.*; s. sig bag ved: in re aliqua delitescere; s. sig bag ved én: in auctoritate alicuius delitescere. — Stikken: 1) Handlingen at stikke: punctio; udtrs. ved Verbet; 2) S. i Brystet og lgd.: dolor acutus pectoris; jeg lider af S. i Brystet: pectus mihi dolet. — Stikle at; s. paa én: verbis aliquem perstringere; aliquem carpere, mordere, vellicare; aliquem cavillari; stiklende: dicax (om Personer); aculeatus. — Stikleri: cavillatio. — Stikling: talea; propago. — Stikpenge; give én S.: pecunia *el.* largiendo (largitione) aliquem corrumpere; modtage S.: largitione corrumpi; som modtager S.: venalis. — Stikpille: dictum aculeatum. — Stikvis: punctim.

Stil: 1) genus dicendi, oratio; cothurnus (høj S. i Poesi og Konst); ubunden S.: oratio soluta, prosa; bunden S.: poesis; oratio vincta; snirklet S.: calamistratum dicendi genus; høj S.: sublime dicendi genus; smagfuld S.: concinnum, elegans dicendi genus; pedantisk S.: putidum, ineptum dicendi genus; forvirret S.: implicatum dicendi genus; mandig,

kraftig S.: vehemens, virilis oratio; kort, fyndig S.: strictum dicendi genus; knudret S.: spinosum dicendi genus; tør S.: exile dicendi genus; at sætte i S.: concipere; 2) som Æmne: thema; stilus (der baade bruges, skjøndt sjeldnere, om skriftlige Øvelser, f.E. Stilen er den bedste Læremester i Talekonst: stilus est optimus dicendi magister, og *sen.* i Betydning 1). — Stile at: 1) godt stilet: bene conceptus; 2) dette er stilet paa ham: is petitur; hoc ad eum spectat; 3) s. et Brev og lgd. til: mittere.

Stilk: caulis; racemus (paa Vindruer og andre Frugter).

Stillads: tabulatum, pegma; pulpitum (især paa Gaden for Tilskuere).

Stille at: I) *trans.*: 1) s. paa et Sted: ponere, locare, collocare in loco aliquo; s. noget op til: aliquid applicare ad; s. en Vogter hos én: alicui custodem apponere; s. noget frem: aliquid proponere; s. noget til Skue: aliquid ostendere, ostentare; s. tilside: seponere; s. Vagter: præsidia disponere; s. noget op (i Stabel og lgd.): aliquid exstruere; s. i Orden: disponere; in ordinem digerere; instruere (Soldater); s. én for Retten: aliquem exhibere, sistere (til en Termin); s. imod: opponere; 2) om Bringen til at standse: a) Blod og lgd.: inhibere, sistere; b) en Bevægelse og lgd.: sedare, reprimere; c) s. Sult, Tørst: famem explere, sitim restinguere; d) s. en Lyst: cupidinem satiare; explere animum; 3) s. én tilfreds: α) en opbragt: aliquem placare, mitigare; β) ved Fyldest: alicui satisfacere; s. én noget for Øje: aliquid alicui ob oculos ponere; s. én et Spørgsmaal: quæstionem alicui ponere; 4) s. én ved Siden af én: α) i Virkelighed: in æquo ponere aliquem alicui; β) i Tankerne: aliquem alicui æquiparare; s. én over én: aliquem alicui anteferre, anteponere (ogsaa rem rei); 5) s. en Hær paa Benene: exercitum comparare, cogere; 6) s. Soldater og lgd. efter Forpligtelse: mittere, præbere; 7) s. Kaution: satisdare, for én: pro aliquo spondere; II) *reflex.*: 1) s. sig: consistere (paa et Sted); assistere (hen til); nomen dare (til Krigstjeneste); 2) s. sig *for* Retten: se sistere; vadimonium sistere (ifølge Kavtion); ikke s. sig: non adesse; vadimonium deserere; s. sig noget for Øje: sibi aliquid proponere, subjicere; 3) s. sig *tilfreds*: contentum esse; 4) s. sig *an* som gal: simulare amentiam *el.* se amentem esse; s. sig an som om man ikke var gal: amentiam dissimulare; 5) s. sig *imod*: obsistere, se opponere (alicui); se objicere (f.E. hosti); 6) s. sig *frem*: se offerre; 7) jeg har stillet mig som Maal: mihi propositum est; 8) s. sig *blot* for: se opponere, offerre. — Stilling: 1) Legemets S.: status; oprejst S.: status erectus, Naturen har givet Mennesket oprejst S.: natura hominem erexit; at tage en S.: corpus aliquo modo componere; 2) om Maaden at være stillet paa: ordo; uden at forandre S.: eodem ordine; Hærens S. var den: sic exercitus instructus (til Kamp: acies instructa) erat; forandre S.; exercitum aliter instruere; 3) S. som beklædes: munus; at faa en S.: muneri præfici; have en S.: muneri præesse; opgive en S.: munere abire, se abdicare; en høj S.: ampla dignitas, at beklæde en høj S.: in excelso vitam agere; at naa én høj S.: ad amplam dignitatem pervenire; sætte én i en høj S.: ad amplam dignitatem aliquem promovere, producere; 4) udvortes S.: fortuna; Folk af enhver S. og Stand: homines omnis fortunæ ac loci; 5) S. som man er sat i: locus, status; gradus (om Fægtere, Krigere); forsvare sin S.: locum tueri; fordrive én fra hans S.: loco, gradu aliquem movere; 6) om Forhold, Tilstand og hele Forfatning: condicio, status; det er Sagens S.: in hoc statu est res; hæc rei est condicio; ita res se habet; at være i en farlig S.: esse in periculo, discrimine, ancipiti; hans S. er bleven bedre: res eius meliore loco sunt; hans S. er slet: male rem gerit; sæt dig i min S.: fac, qui ego sum, te esse.

Stille (*Adj.*): 1) som er uden Bevægelse: tranquillus, immotus; quietus; om Vejret: placidus, lenis; sidde s.: quietum sedere, loco suo se non movere, *ovf.*: manum non vertere, nihil agere; ligge s.: requiescere, im-

motum jacere, undervejs: subsistere, commorari; holde s.: equum, currum sustinere; staa s.: α) stare, subsistere; consistere; β) om en Virksomhed: jacere, frigere; 2) som ikke giver Lyd: tacitus, silens; sidde s.: silentio sedere; at være s.: tacere, silentium tenere; alt er s.: omnia silent; at blive s.: conticescere, det blev s.: silentium factum est; tranquillitas rediit (efter Uvejr); tie s.: tacere; tie s. med noget: aliquid reticere; stille!: quiesce! tace! pax! 3) om Følelser, Sindet og lgd.: tranquillus, sedatus, placidus; s. Væsen: modestia; et s. Menneske: homo taciturnus; et s., indesiddende Liv: vita umbratilis. — Stilfærdig: taciturnus. — Stilhed: silentium (uden Lyd); tranquillitas, quies (uden Bevægelse); languor (uvirksom S.); i S.: silentio, per silentium; tacite, occulte. — Stillesiddende: sedentarius (*sjeld.*), el. se ovnf.: sidde stille. — Stillestaaende: immobilis; s. Vand: stagnum, aqua stagnans. — Stilstand: induciæ (i Krig); justitium (i Rettergang); ellers = Standsning. — Stiltiende: tacitus, tacens; han gjorde det s.: silentio fecit; gaa s. forbi: silentio præterire; en Vaabenstilstand efter s. Overenskomst: tacitæ induciæ.

Stillids: acalanthis; acanthis.

Stimle at; s. sammen: concurrere, confluere; s. sammen omkring én: aliquem circumsistere; s. til: accurrere. — Stimmel: turba, multitudo. — Stimlen: concursus; der er en S.: concurrunt homines.

Sting: 1) punctio; 2) i Siden: dolor laterum.

Stinke at: foetere, male olere; putere (raadent); s. af noget: aliquid redolere. — Stinkende: foetidus, putidus; rancidus (især om fordærvet Olie, Kjød og lgd.).

Stirre at; s. paa noget: oculos intendere, defigere in (aliquid, aliquem); kaste et stirrende Blik paa: obtutum oculorum defigere in. — Stirren: udtrs. ved Verbet, undert. obtutus oculorum; unus obtutus.

Stiv: rigidus (*egt.*); durus (om Konstværker og lgd.); af Karakter: obstinatus; se én s. i Øjnene: rectis oculis aliquem aspicere; at være s.: rigere; torpere (s. og følesløs); blive s.: rigescere, torpescere; at staa s.: horrere; som staaer s.: horridus; begynde at staa s.: inhorrescere. — Stive at: fulcire. — Stive en: fulcrum, adminiculum; to mod hinanden heldende S.: capreolus (i Bygningskonsten). — Stivfrossen: rigidus; at være s.: rigere, gelu torpere; blive s.: rigescere, gelu torpescere. — Stivhed: rigor (baade *egt.* og *ovf.*); obstinatio animi (*ovf.*). — Stivmundet (om Heste): tenax. — Stivnakket: obstinatus, pertinax. — Stivne at: rigescere, torpescere, obrigescere. — Stivsind: obstinatio animi, pertinacia, pervicacia. — Stivsindet: pervicax, contumax.

Stjerne en: stella; astrum (som stort lysende Legeme); fuld af S.: stellatus, stellifer (*digt.*); at have en høj S. hos én: gratia alicuius florere. — Stjernebillede: sidus, signum. — Stjernehimmel: coelum stellis distinctum. — Stjerneklar: serenus; sideribus illustris. — Stjernekundskab: astrologia; siderum cognitio. — Stjernekyndig: astrologus; coeli peritus. — Stjerneskud: stellæ trajectio; faces per coelum lapsæ. — Stjernetyder: astrologus. — Stjernetyderkonst: astrologia. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst., f. E. Stjernelys: lumen stellarum.

Stjert: temo; stiva (paa en Plov).

Stjæle at: 1) *trans.*: furto abducere; furari; surripere; 2) *intrans.*: furtum committere; han s. som en Ravn: nil illo furacius est; 3) *reflex.*; s. sig bort: se subducere; subterfugere; s. sig ind: clam irrepere. — Stjaalen: furtivus.

Stodder: mendicus, pauperculus; at blive til en S.: ad mendicitatem redigi; jeg bliver en S.: res mihi redit ad rastrum. — Stodderagtig: mendicus. — Stoddervis paa: more mendicorum.

Stof: 1) som Grundstof: materia; 2) i Modsætning til Arbejdet: materia; 3) som Gjenstand for Bearbejdelse, skriftlig el. mundtlig: res, argumentum, materia; jeg havde intet S. at

skrive om: nihil mihi propositum erat ad scribendum; nihil habebam quod scriberem; 4) S. til Latter: risus; S. til Eftertanke: res consideranda; udtrs. i denne Betydning ogsaa ved: caussa, locus, materia.

Stoicisme: 1) Læren: ratio, disciplina Stoicorum; 2) *ovf.*: constantia. — Stoiker, Stoisk: 1) Stoicus; 2) med s. Ro: gravi constantia.

Stok: baculum (til Støtte); scipio (Tegn paa Værdighed); fustis (til at prygle med); pertica (til at maale med); en lille S.: bacillum, virga; at gaa med S.: baculo niti; som gaaer med S.: baculo fultus, subnixus; at være af S. og Sten: ferreum, saxeum esse. — Stokblind: plane cæcus. — Stokdøv: plane surdus. — Stokkeprygl; give S.: fuste cædere; faa S.: fuste cædi. — Stokværk: tabulatum; contignatio.

Stol: 1) at sidde paa: sella, sedes; 2) *ovf.*; stikke noget under S.: aliquid reticere; 3) som rentebærende Kapital: sors.

Stole at: fidere, confidere (alicui, aliquo); spem (in re aliqua, in aliquo) repositam habere; som s.: confisus; fretus (re aliqua); ikke s. paa: diffidere (alicui); som er, ikke er at s. paa: fidus, infidus.

Stolpe en: postis.

Stolt: 1) modsat ydmyg: superbus; insolens (stærkere); at være s.: superbire (af noget: re aliqua); tumere; blive s.: inflari, efferri; superbiam *el.* superbos spiritus sumere; gjøre s.: superbia implere; inflare; s. Væsen, Opførsel: arrogantia; fastidium (ligeoverfor ringere); 2) om hvad der vækker Opmærksomhed: magnificus, splendidus. — Stolthed: superbia; fastidium; insolentia; spiritus (*Pl.*).

Stoppe at: 1) *trans.*: a) s. noget tæt sammen: aliquid stipare, constipare; s. ind: infarcire; b) s. en Pude: pulvinum farcire (re aliqua); s. fuld af noget: refercire, stipare aliquid aliqua re; c) s. til: obturare; obstruere (især ved Tilbygning); d) s. hvad der er istykker: resarcire, consuere; e) s. hvad der er i Bevægelse: sistere, inhibere; f) s. Munden paa én: verbis aliquem confutare; linguam alicuius retundere; ad silentium aliquem redigere; 2) *intrans.*; s. med noget: finem (rei) facere; s. i Tale: in dicendo subsistere; hærere (naar man gaaer fra det); 3) *reflex.*; s. sig med Mad: (cibo) ultra modum se implere; se ingurgitare, effarcire.

Stor: 1) om Udstrækning i Rum: magnus (større: maior; være større: magnitudine vincere, superare [end én: aliquem]; gjøre s.: augere; gjøre noget s. end det er [*ovf.*]: aliquid ultra modum augere; aliquid exaggerare; blive større: augeri, crescere; størst: maximus; summus [om abstrakte Begreber]); hvor Omfanget fremhæves, kan bruges: grandis *el.* amplus, hvor Højden fremhæves: altus *el.* celsus; meget s.: ingens; overordentlig s.: immanis; ikke meget s.: modicus; for s.: nimius, om en Klædning: justo laxior; saa s.: tantus; halv saa s.: dimidio minor; tre Gange saa s.: ter tanto maior; lige saa s.: pari magnitudine; saa s. som: quantus, som et Bjerg: instar montis; hvor s.: quantus; hvor s. end: quantuscunque; quamvis magnus; saa s. det skal være: quantuslibet, quantusvis; 2) om Personer; en s. Mand: a) *egt.*: vir magni corporis; b) af Betydenhed: vir magnus; de store: proceres, optimates; den store Hob: vulgus, multitudo; s. Herre: homo potens, amplus, illustris; s. i sine egne Øjne: qui sibi placet; arrogans; han er s. paa det: superbit; stor Ven, Fjende, Løgner o.s.v.: udtrs. ved Superlativ af de til Subst. svarende Adj., f.E. amicissimus (alicui); studiosissimus (alicuius rei), inimicissimus (alicui), mendacissimus o.s.v.; den store Verden: celebritas hominum, Folk af den store V.: viri illustres, nobiles; 3) om hvad der bestaaer af mange: frequens, numerosus; f.E. stor Befolkning: frequentia hominum, en By med s. Befolkning: urbs frequens, stort Selskab: frequens convivium, dog ogsaa: magnus (især s. Følge: magnus comitatus; s. Antal: magnus numerus); den største Del: plurimi; 4) om abstrakte Begreber: magnus; dog om Sorg, Smerte og lgd.: vehemens, acer, gravis; om Ulykke, Tab: gravis; 5) agte stort: magni æstimare; 6) gjøre store Øjne: stupe-

scere, mirari; tage s. Skridt: longis passibus ire; slaa stort paa: sumptuose vivere; bruge s. Ord: magnifice loqui; se jactare; s. Ord: jactatio, gloriatio. — Storagtig: arrogans; tumidus; at være s.: tumere; multum sibi tribuere. — Storagtighed: arrogantia; tumor. — Storartet: magnificus, amplus; det storartede i noget: amplitudo rei alicuius. — Storartethed: magnificentia. — Stordaad: egregie factum. — Storhed: magnitudo; i Stilling: dignitas; Bedrifters S.: amplitudo rerum gestarum; udtrs. oftest ved Adj. — Storlig: magnopere, vehementer. — Stormodig: magnanimus; excelsus; animi magni, excelsi; *Adv.*: magno, alto, excelso animo. — Stormodighed: magnitudo animi; magnanimitas; animus magnus, excelsus. — Stormænd: principes, proceres. — Storpralende: gloriosus. — Storpraler: jactator sui; homo gloriosus; salaco. — Storsnudet: insolens, inflatus. — Storsnudethed: insolentia. — Stortalende: grandiloquus, jactator, gloriosus. — Stortalenhed: jactatio, gloriatio. — Størrelse: magnitudo; amplitudo (især om Omfang); statura (et Menneskes S.).

Stork: ciconia.

Storm: 1) om voldsom Vind: procella; tempestas (med et Adj.); af Stormen: vi ventorum; det bliver S.: tempestas surgit; det er en rygende S.: ventus sævit, furit; S. lægger sig: venti concidunt; *ovf.*, det politiske Livs Storme: fluctus civiles; 2) S. paa en By: oppugnatio; løbe S.: vi oppugnare; erobre ved S.: vi *el.* impetu capere; prøve en S.: vim ultimam experiri; slaa en S. tilbage: hostes oppugnantes a muro defendere; impetum propulsare. — Storme at: 1) det s.: ventus sævit; magna coorta est tempestas; 2) vi oppugnare, smlg. Storm 2; 3) s. løs paa én: in aliquem irruere, incursare, invehi (især med Ord); s. frem: procursare, proruere; s. ud: se foras proripere; s. til: advolare. — Stormfuld, stormende: 1) *egt.*: procellosus, ventosus; s. Vejr: coelum turbidum; tempestas turbida; 2) *ovf.* paa Tiden, en Forsamling: turbidus, turbulentus, tumultuosus; s. Folkemøder: turbulentæ contiones; fluctus contionum. — Stormskridt; i S.: pleno gradu; magno cursu. — Stormstige: scalæ; anbringe S.: scalas moenibus admovere. — Stormtag: vinea, pluteus, testudo (af Skjolde). — Stormvejr: tempestas (turbida).

Straa: 1) et enkelt S.: culmus (med Hensyn til Slankheden); calamus; stipula; festuca (Græss.); 2) en Samling: stramentum, stramen, f. E. en Hytte tækket med S.: casa stramento tecta; 3) at være højt paa S.: ampla dignitate ornatum, auctum esse. — Straadød; at dø S.: mortem (morte) occumbere; naturæ succumbere; sua morte mori. — Straajunker: scurra. — Straamaatte: segestre. — Straamand: imago scirpea. — Straatag: tectum stramineum; ved Hjælp af dette Adj. el. Subst. dannes de øvrige Sammensætninger.

Straale: at: fulgere, splendere; s. tilbage: refulgere; s. frem: effulgere. — Straale en: radius. — Straaleglands: fulgor; nimbus (*ovf.*); omgiven af S.: radiatus.

Strabads: labor, molestia. — Strabadsere at: fatigare, exercere (labore).

Straf: poena, multa (Penges.); S. paa Livet: supplicium; poena capitis *el.* mortis; at lide S.: poenas dare, luere, pendere (alicuius rei: for noget); skulle lide S.: poenam debere; udstaa S.: poenas persolvere; tage S.: poenas repetere, exigere (over én: ab aliquo); poenas persequi (alicuius *el.* ab aliquo: for én); han har taget S. over ham: poenas ab eo habet; give én fri for S.: impunitatem alicui concedere; poenam alicui remittere. — Straffe at: poena afficere; punire; (in aliquem) animadvertere; multare (med Bøde); s. paa Livet: morte, capite, supplicio afficere; blive straffet: poena affici; poenas luere, dare, pendere; ikke blive straffet: α) om en Person: impune aliquid ferre; β) om en Handling: impune fieri, abire; han er straffet: poenam habet; én som s.: vindex, castigator; smlg. Talemaaderne under »Straf«. — Strafbar, strafskyldig, strafværdig: 1) om en

Person: dignus poena *el.* qui poenas det, poena afficiatur og lgd.; sons (som *subst.* Begreb, den strafskyldige); noxius; at være s.: poena teneri; 2) om en Handling: malus, animadvertendus. — Straffeanstalt: ergastulum. — Straffemiddel: poena; genus poenæ. — Straffepæl: patibulum. — Straffetale: objurgatio, convicium; holde en S. for én: aliquem objurgare, conviciis consectari. — Straffri: impunis; blive s.: impune aliquid ferre; Tilstanden at være s.: impunitas = Strafløshed. — Strafværdighed: udtrs. ved Adj., se strafbar.

Stram: 1) contentus; astrictus (om et Baand); strictus (som sidder s.); 2) s. om Lugt og lgd.: rancidus. — Stramhed: udtrs. ved Verb. el. Adj. — Stramme at: astringere (Baand); tendere (især en Bue, Streng); cohibere (Tøjlen). — Stramning: udtrs. ved Verbet, el. intentio.

Strand: litus (om Strandbredden); ora (om Strandkysten); mare (om den Kysten nærmeste Del af Havet). — Strande at: 1) om en Sømand: naufragium facere; 2) om et Skib: litori impingi; scopulo allidi (paa et Skjær); ejici in litora. — Strandgræs: alga. — Stranding: naufragium. — Strandkant: litus. — Strandstjerne (Blomsten): amellus.

Strangulere at: fauces laqueo innectere.

Strax: 1) om Tid: statim, confestim; s. efter: mox; ikke s. (fordi man gjør noget): non continuo; det skal s. ske: nulla mora est; s. da han saa ham, sagde han: ut primum illum vidit, (statim) dixit; 2) om Sted; s. ved: prope, juxta.

Streg: 1) om en S. som afsættes: a) *egt.*: linea, lineola; trække en S.: lineam ducere; b) *ovf.*; gaa over S.: modum excedere; fines egredi; slaa en S. over noget: aliquid mittere, omittere; 2) gjøre en S. i Regningen: rem, rationes turbare; denne S. i Regningen: hoc impedimentum subito oblatum; 3) spille én en S.: alicui furtum facere; aliquem ludere (i Spøg); alicui nocere (til éns Skade); han har spillet mig den S. at fordærve: ad ludibrium meum (spøgende), cum damno meo corrupit; gale S.: temeritates. — Strege at: lineas ducere; s. over, ud: delere.

Strejfe at: 1) *trans.*: stringere, destringere; 2) *intrans.*; s. om: vagari (uden Plan), errare (fordi man ikke kjender Vej el. har lagt Plan); som s. om: vagus, som s. om paa Bjergene: montivagus; som s. ene om: solivagus; s. ud: excurrere, evagari; s. ind: incurrere, procurrere in. — Strejftog: excursio; incursio (ind); at gjøre et S. ind i éns Territorium: in fines alicuius incurrere, incursionem facere.

Streng en: nervus (paa en Bue, et Instrument), chorda (paa et Instrument); slaa S. an: chordas impellere (*egt.*); slaa paa alle S.: omnes nervos contendere; gribe i S.: chordas tangere; anslaa en S. i éns Bryst: animum alicuius tangere. — Strengeinstrument: fides (*Pl.*); psalterium.

Streng (*Adj.*): severus (hvor Alvoren fremhæves), durus (hvor Haardheden fremhæves), vehemens *el.* asper (hvor Graden fremhæves), acerbus (om Kulde, Frost); s. i Pligtopfyldelse: diligens (officii); at være altfor s. mod sig selv: nimium in se inquirere; den s. Ret: summum jus. — Strenghed: severitas, asperitas, acerbitas; diligentia, el. ved Adj. — Strengelig: severe, acerbe.

Stribe en: virga, linea. — Stribet: virgis distinctus; virgatus (*sen.*).

Strid (*Adj.*): rigidus (især om Børster); asper; rapidus (om en Flod); at lade s. Taarer flyde: effuse flere; s. Haar: seta.

Strid en: a) med Vaaben: pugna, dimicatio; der stod en haard S.: acriter pugnatum est; b) med Ord: disceptatio (rolig, venskabelig); contentio, altercatio (heftig); rixa, jurgium (vred); c) for Retten: lis; controversia (ogsaa S. mellem Grunde især Retsgrunde); blive Gjenstand for S.: in controversiam vocari, venire; gjøre til Gjenstand for S.: in controversiam adducere; Stridens Gjenstand: quod in controversiam venit; qua de re agitur; som er Gjenstand for S.: controversus; ligge i S. med én: contro-

versiam cum aliquo habere; d) en S. der føres med Kappelyst saavel med Vaaben som med Ord: certamen, concertatio. — Stride at: I) *trans.*; s. Livet og lgd. igjennem: tolerare, usque sustinere; s. noget igjennem: aliquid perferre; s. en Kamp tilende: decertare; II) *intrans.*: 1) svarende til Substantiverne under Strid: a) pugnare, dimicare; s. til Ende: decernere, decertare; b) disceptare; disputare (de); contendere, altercari, rixari; c) litigare; controversiam habere; d) certare; concertare (de); 2) hvor der tilkjendegives en Modstand: resistere, reluctari (alicui); s. imod med Hænder og Fødder: viris equisque contra contendere, anniti; s. imod éns Mening: aliquem *el.* sententiam alicuius impugnare; 3) hvor der betegnes en indbyrdes Modstrid, Uoverensstemmelse med: discrepare, discordare, f. E. Gjerninger mod Ord: facta cum dictis; det s. imod Naturen: naturæ repugnat, contra naturam est; det s. imod min Sædvane, Karakter: abhorret a consuetudine mea, moribus meis; stridende mod sig selv: secum discors; at være indbyrdes stridende: inter se discordare, discrepare, repugnare; 4) hvor der angives en Uenighed; der strides om: ambigitur; s. indbyrdes: dissentire; inter se discordare; 5) hvor der angives en Virksomhed for at opnaa noget: contendere, anniti (ad aliquid, ut); 6) s. med Døden: animam agere; III) *reflex.*; s. sig op: eniti (in); s. sig igjennem: eniti per; s. sig løs: se expedire (e vinculis, manibus alicuius og lgd.). — Stridbar: bellicosus, pugnax. — Stridbarhed: animus bellicosus. — Stridig: 1) om den, der ikke vil give efter: obstinatus, pertinax, contumax; 2) om den, som er tilbøjelig til Strid med andre: rixandi et jurgii studiosus, amator; 3) om det, som er Strid underkastet: controversus (ved Retsspørgsmaal); ambiguus (i Henseende til Meninger), el. ved Omskr., f.E. de quo ambigitur, quæritur; gjøre noget s.: rem in controversiam vocare *el.* deducere; controversiam de re aliqua movere. — Stridighed: 1) = Strid; 2) i Sindet: contumacia, pervicacia. — Stridlysten: pugnax. — Stridshest: equus militaris. — Stridskræfter: copiæ, vires. — Stridskølle: clava. — Stridsmand: miles; bellator (i højere Stil). — Stridsvogn: essedum; currus falcatus (med Segle); som kæmper fra S.: essedarius. — Stridsæble: udtrs. ved Omskr., f.E. caussa pugnæ, belli. — Stridsøxe: bipennis. De øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst. el. Adj., f. E. Stridsplads: locus pugnæ, pugnandi; Stridspunkt: res controversa; stridvant: in bello exercitus o.s.v.

Strigle at: strigili radere; pectere. — Strigle en: strigilis.

Strikke en: restis; laqueus (S. med Løkke paa).

Strimmel: lacinia; scheda (Papir.).

Stritte at: 1) *trans.*: jacere; 2) *intrans.*: horrere; strittende: horridus, rigidus.

Strube en: 1) guttur, jugulum, fauces (*Pl.*); skære S. over paa én: aliquem jugulare; 2) *ovf.*; sætte én Kniven paa S.: aliquem graviter urgere, premere; at have Kniven paa Struben: faucibus premi, teneri.

Struds: passer marinus; struthiocamelus.

Strunk: nitidus.

Strutte at: horrere (s. i Vejret); turgere (s. af Fylde); struttende: horridus, horrens; turgidus; distentus (om et Yver).

Stryge at: 1) *trans.*: a) om let Berøring paa Overfladen: mulcere, permulcere; b) s. noget ud: aliquid delere (f. E. et Navn); c) s. noget paa (som et Lag): illinere; oblinere (aliquid aliqua re); d) s. Sten: lateres fingere; e) s. Sejl: vela demittere; f) s. Haaret tilbage: capillos a vertice revocare; 2) *intrans.*: a) s. langs med: stringere; s. langs med Kysten: litus legere; b) s. omkring: vagari; c) om et Skib og lgd.: volare; d) om Vinden: ferri; radere terram (s. hen over Jorden); perflare (s. igjennem); 3) *reflex.*; s. sig op ad: fricare, f. E. arbore costas: s. sig op ad et Træ. — Strygning: udtrs. ved Verbet, undert. litura (S. af noget skrevet).

Stræbe at: 1) *trans.*; s. én efter Livet: alicui *el.* vitæ alicuius insidiari;

2) *intrans.*: niti, anniti; s. efter: affectare, appetere, sequi (aliquid); s. til: tendere, niti ad; s. for: niti ut, operam dare ut; s. at gjøre noget: studere aliquid facere; s. at bemægtige sig, vinde noget: affectare aliquid; s. hen imod noget: ad aliquid niti; s. imod: reniti, obluctari; s. af al Magt: omnibus nervis (omni ope) contendere; s. at naa én: aliquem æmulari, som s. at naa én: æmulus alicuius; s. at opnaa noget: ad aliquid contendere; s. at undgaa: declinare. — Stræben: studium, nixus, el. ved Verbet; S. efter: appetitio (rei alicuius), contentio (især efter Hædersposter: honorum). — Stræbsom: navus, attentus. — Stræbsomhed: cura attenta; navitas.

Stræde et: 1) i en By: angiportus; 2) i Havet: fretum.

Strække at: 1) *trans.*: extendere (ud); distendere (fra hinanden); s. Vaaben: arma ponere; se tradere, dedere; s. én til Jorden: humi aliquem fundere; 2) *intrans.*; s. til: a) om Tilstrækkelighed: sufficere; suppetere; satis esse; ikke s. til: deficere; imparem esse (til noget: rei alicui, bruges især om Evne, Kræfter); b) i Rum: pertinere; 3) *reflex.*: extendi, patere; s. sig ud (i Rum): prominere; s. sig hen til: attinere ad. — Strækning: tractus, regio; spatium (om en kort, lang S.).

Strø at: spargere; dispergere (spredt); s. under: substernere; s. noget paa noget: aliquid aliqua re, aliquid alicui rei aspergere, conspergere; s. som et Lag: sternere. — Strøelse: stramentum, stramen.

Strøg: 1) om en Egn: tractus; 2) med en Pensel: ductus; med en Pen: tractus.

Strøm: 1) Tilstanden at strømme: cursus; flumen; med Strømmen: flumine secundo; mod S.: adverso flumine; 2) = Flod: amnis; 3) Tidens S.: cursus temporis rapidus; 4) Talens S.: flumen orationis, verborum (S. af Ord); 5) S. af Taarer: multæ, largæ lacrimæ; udgyde en S. af Taarer: largiter, effuse flere. — Strømme at: fluere, manare; s. over: redundare, abundare (af noget: re aliqua); s. over sine Bredder: effundi (super ripas, in agros); s. ned: defluere; s. til: affluere, confluere; s. ud: effluere, effundi; s. igjennem: perfluere; s. ind: influere. — Strømmevis: fluminis instar; largiter (*ovf.*). — Strømning: fluxus; fluctus.

Strømpe; Romerne brugte: tibialia (*Pl.*; Bind op om Skinnebenene). — Strømpebaand: periscelis.

Stub: 1) af et Træ: truncus; 2) af Straa: stipula. — Stubbet: hispidus.

Stud: bos; juvencus (ung).

Student: literarum studiosus. — Studere at: literis operam dare; s. ved Lys: lucubrare; s. noget: disciplinæ alicui operam dare; s. paa noget: aliquid moliri, animo volvere. — Studeren; literarum studium; lucubratio (ved Lys om Natten). — Studeringer: artes, literæ; literarum studia. — Studert: 1) *egt.*: literatus; literis instructus, eruditus; 2) om Konstlethed: quæsitus, putidus, nimium elaboratus. — Studier: studia, f. E. lærde S.: studia doctrinæ.

Studs (*Adj.*): contumax. — Studshed: contumacia.

Studse at: 1) *trans.*: decurtare; putare og detruncare (Træer); mutilare (en Hale); 2) *intrans.*: (stupescere), obstupescere; jeg studsede ved at se: videns obstupui; bringe til at s.: stupefacere, obstupefacere. — Studsen: stupor; admiratio. — Studsning: putatio (af Træer); udtrs. ved Verbet.

Stue: cubiculum, conclave. — Stuearrest: custodia (libera). — Stuekammerat: contubernalis; at være éns S.: uti contubernio alicuius. — Stueliv: vita umbratilis.

Stuk, Stukkatur: tectorium; crusta. — Stukarbejder: tector.

Stum: mutus, elinguis; blive s.: obmutescere (*ovf.*); lingua capi (*egt.*); at være s.: vocis usu carere; han blev s.: vox eum defecit; en s. Beundring: tacita admiratio. — Stumhed: os mutum.

Stump (*Subst.*): frustum, frustulum.

Stump (*Adj.*): hebes (modsat skarp; *egt.* og *ovf.*); obtusus (modsat spids, bruges især *ovf.*); at gjøre s.: hebetare; blive s.: hebescere. —

Stumphalet, stumprumpet: curtus; cauda mutilus. — Stumpnæset: simus.

Stund: hora (Time); tempus; i samme S.: eodem tempore; en lille S.: paulum; parumper (for en lille S.); paulisper (i en lille S.; en lille S. igjennem); i en god S.: feliciter; bono tempore. — Stunde at; s. til: appropinquare, instare; *upers.*, det s. ad Aften: vesperascit, ad Dag: illucescit, ad Nat: nox ingruit, instat, ad Vinter: hiems appropinquat o. s. v. — Stunder: otium, tempus; jeg har S.: vacat mihi; dersom du har S.: si vacas; give sig gode S.: lente agere; det har gode S.: festinato opus non est. — Stundesløs: inepte festinans; ardelio (*sen.*). — Stundesløshed: inepta festinatio. — Stundom: interdum; est ubi.

Stuve at: stipare, constipare; conglobare (s. Mennesker sammen).

Styg: 1) af Udseende: deformis, foedus, turpis; 2) i moralsk Henseende: turpis, foedus; 3) for Sandserne: injucundus, foedus, ingratus; s. Lugt: foetor; at have s. Lugt: foetere; som har s. Lugt: foetidus. — Stygbed: 1) deformitas, foeditas; 2) turpitudo; 3) udtrs. ved Adj.

Stykke at; s. noget ud: aliquid in partes describere, dividere; s. Byttet ud til Soldaterne: prædam inter milites dispertire; Handlingen at s. Bytte ud: sectio (og Salget); én, som kjøber Bytte og stykker det ud: sector. — Stykke et: 1) af noget: pars, portio; frustum (af Kjød, Brød); locus (af en Bog); membrum (af en Tale, ogsaa pars); et stort S.: bona pars; et lille S.: particula; et godt S. Vej: multum viæ; ønsker du et S. af Ryggen: vis aliquid de tergo? S. for S.: membratim, particulatim; *uegt.*, i dette S.: quod ad hoc attinet; hac in re; 2) om en enkelt Gjenstand af sit Slags: udtrs. ikke, f. E. der var ti S.: decem fuerunt; 3) paa Theatret: fabula; bringe et S. paa Scenen: fabulam in scenam deferre; lade et S. opføre: fabulam docere (om Forfatteren); opføre et S.: fabulam edere; 4) om et Maleri: pictura; 5) *i Stykker*: udtrs. ved et Verbum, f. E. rive i S.: disscindere, rumpere; lacerare (noget, som let rives); brække i S.: frangere, i smaa S.: minutatim confringere; det er i S.: res rupta, fracta, lacera est; at gaa i S.: rumpi, frangi; trække i S.: distrahere, divellere; slaa i S.: discutere; frangere. — Stykkevis: membratim, particulatim; per partes; lære s.: minutatim discere; tage s. fra, lægge s. til: minutatim demere, addere.

Stymper: 1) i noget: malus opifex, homo imperitus; 2) om et stakkels Menneske: miser; en fattig S.: levis pauper. — Stymperagtig: imperitus (om en Person); malus, pravus (om et Arbejde).

Styr: 1) holde S. paa: coercere, continere; 2) gaa over S.: ad irritum cadere; 3) sætte over S.: effundere, profundere; én som har sat alt over S.: decoctor. — Styre at: 1) *trans.*: a) regere, gubernare (især et Skib); administrare; moderari (især Heste, Tømme); s. Kursen: cursum tenere; b) = holde Styr paa; c) om Tilfredsstillelse af noget: explere, satiare; 2) *intrans.*: cursum tenere; 3) *reflex.*: animum coercere. — Styrelse: gubernatio, administratio. — Styreren: rector; gubernator, administrator; S. af en Elefant: magister elephanti. — Styrmand: gubernator; navis rector (sjeld.).

Styrke at: 1) *trans.*: firmare, confirmare, corroborare; s. én: vires alicui addere; s. én i hans Forsæt: aliquem confirmare (in proposito); 2) *intrans.*: viribus augere (bruges ogsaa *trans.*). — Styrke: robur *el.* vires (S. til Handling og om Sjelsevner); firmitas (til Modstand); vis (alm.); at have megen S.: viribus valere; S. formindskes: vires senescunt; at have sin S. i noget: aliqua re valere, excellere. — Styrkelse: confirmatio, corroboratio, el. ved Verbet. — Styrkende: ad vires (corporis, animi) reficiendas aptus.

Styrte at: 1) *trans.*: om Bringen til Fald: a) *egt*; s. ned: dejicere, præcipitare; detrudere (især aliquem in præceps); s. overende: evertere; b) *ovf.*; s. Staten i Forvirring: rempublicam turbare; s. én: aliquem (de

gradu) dejicere; aliquem demovere, evertere; s. én fra Tronen: regno aliquem spoliare, exuere; s. én i Armod: in inopiam aliquem detrudere; ad egestatem aliquem redigere; s. én i Fordærvelse: aliquem pessumdare; dette styrtede ham i Fordærvelse: hoc illi exitio *el.* perniciosum fuit; søge at s. én i Fordærvelse: perniciem alicui moliri; 2) *intrans.*: a) s. ned: præcipitem agi, abire; præcipitare; in præceps deferri, devolvi, deturbari; b) s. ud, frem: erumpere, prorumpere; se foras projicere (ud paa Gaden); om Blod: effundi; c) s. ind: irruere; d) s. sammen: corruere; e) s. omkuld: cadere; procidere, procumbere (forover); f) om en Hest: corruere, prolabi; g) s. af Latter: risu corruere; 3) *reflex.*; s. sig ind paa: irrumpere in; s. sig i sit Sværd: gladio incumbere; s. sig i Ilden: se in ignem injicere; s. sig ned: de dejicere, præcipitare; s. sig i Fordærvelsen: præcipitem ruere, ferri, ire; s. sig i Døden, Fare: morti, periculo se objicere, offerre. — Styrtning: ruina, lapsus, casus; udtrs. oftest ved Verbet.

Stædig: contumax. — Stædighed: contumacia.

Stække at: incidere; hans Magt er stækket: opes eius deminutæ, infractæ sunt; s. Vingerne paa én: pennas alicui incidere.

Stængel: caulis, scapus.

Stænk: aspergo. — Stænke at: spargere; s. noget paa noget: aliquid alicui rei (aliquid aliqua re) aspergere, conspergere; aliquid alicui rei inspergere; aliquid aliqua re respergere.

Stær: 1) Fuglen: sternus (*sen.*); 2) Sygdommen: glaucoma (*sen.*).

Stærk: 1) som besidder Styrke (fysisk, aandelig): firmus (især til at udholde, modstaa); validus (især til offensiv Handling); robustus (af Kræfter); valens; meget s.: prævalidus; prævalens, firmissimus; om aandelig Kraft: versatus (in re), peritus, artifex (rei, f.E. s. i at hykle: simulandi artifex); den stærkeste (stærkere): qui viribus valet, vincit; at være s.: valere (især af Helbred); viribus valere, excellere; at blive s.: invalescere; viribus augeri; at gjøre s.: firmare, corroborare; vires addere; at gjøre sig s.: morbum dissimulare; 2) som besidder intensiv Styrke (betydelig i Grad): vehemens, magnus, multus, acer, f.E. s. Vin: vinum acre, forte; s. Gift: venenum acre; s. Regn: magnus imber; larga pluvia; s. Paalæg, Slag og lgd.: gravis; s. Anbefaling: commendatio potens; s. Besætning: validum præsidium; spise s.: multum cibi assumere; drikke s.: largiter potare; lugte s.: gravem odorem spargere; gaa s.: celeriter ire; man taler s. derom: multus de ea re sermo est; tale i s. Udtryk: vehementer dicere; tale i s. Udtryk om noget: aliquid exaggerare (oratiòne); magnifice loqui de aliqua re; rose i s. Udtryk: laudibus extollere; at være s. i noget: (in) aliqua re valere; blive s.: augeri; invalescere; 3) om det, der er betydeligt i Antal: frequens, numerosus; magnus; ved Talangivelse udtrs. det ved Gen., f. E. Flaaden var hundrede Skibe s.: classis ducentarum navium fuit; en s. Hær: exercitus magnus; copiæ validæ; s. besøgt: frequens; hvor s. er Fjenden: quantus est exercitus hostium?

Stævne at; s. én for Retten: in jus aliquem vocare; diem alicui dicere. — Stævning: udtrs. ved Verbet; in jus vocatio (*sen.*). — Stævnemøde: conventus; udtrs. oftest ved Omskr., f. E. aftale et S.: constituere (ogsaa c. diem, tempus conveniendi); møde til S.: hora constituta adesse; ad constitutum adesse.

Støbe at: fundere (Metal, af Metal); en støbt Billedstøtte: statua; en, som støber Billedstøtter: statuarius.

Stød: 1) Handlingen at støde, Virkningen af at støde: pulsus; impulsus (især som sætter noget i Bevægelse); plaga; udtrs. oftest ved Verbum, f. E. give et S.: = støde; faa et S.: = blive stødt; 2) *ovf.*; give éns Sundhed et S.: valetudinem alicuius labefactare, infringere; et haardt S.: gravis casus, calamitas; Sønnens Død var ham et haardt S.: mors filii vehementer eum afflixit. — Støde at: I) *trans.*: 1) om Bevægelse mod et

Legeme: pellere, pulsare, impellere, ferire; percutere (især med et Vaaben *el.* Igd., f. E. s. én med Horn, Fod, Sværd: cornu, pede, gladio aliquem percutere); s. én: a) *egt.*: aliquem pellere, ferire; b) *ovf.*: aliquem offendere; 2) hvor Verbets Handling nærmere bestemmes ved en Præp. el. et Biord: a) s. *fra*; s. én fra Tronen: aliquem regno pellere; regnum alicui eripere; s. én fra et Embede: munere aliquem dejicere; s. én fra sig: *α*) *egt.*: aliquem propulsare, depellere; *β*) *ovf.*: aliquem *el.* animum alicuius a se abalienare; b) s. *frem*: protrudere, propellere; c) s. *i*; s. én i Siden; latus alicui fodere, fodicare; s. én Sværdet i Brystet: gladium alicui in pectus infigere; gladio pectus alicuius transfigere; d) s. *ind*: intrudere; impingere (ind i el. paa); e) s. *imod*; s. noget imod noget: aliquid ad aliquid offendere (uforvarende); aliquid alicui rei impingere (med Forsæt); f) s. *ned*: *α*) fra et højere Sted: dejicere, detrudere, deturbare; *β*) med Sværd: obtruncare; g) s. *omkuld*: prosternere, evertere; h) s. *sammen*: collidere; i) s. *smaat*: pinsere (i Morter); contundere, comminuere; j) s. *tilbage*: retrudere, removere; k) s. *tilside*: summovere; l) s. *ud*: extrudere (*egt.*); af et Samfund: pellere, expellere (e, Abl.), af Senatet, en Tribus: senatu, tribu movere; II) *intrans.*: a) *abs.*; dette s.: hoc offendit, molestum est; b) s. *an*: offendere; c) s. *efter*: petere; c) s. *fra* Land: navem ab litore in altum expellere; d) s. *i* Trompet: tubam inflare; e) s. *imod* noget: offendere aliquid, in re aliqua, f. E. Skibet har stødt imod en Klippe: navis in scopulo, scopulum offendit, ad scopulum allisa est; f) s. *paa* én: aliquem offendere; in aliquem incidere; Skibet s. paa: navis offendit; s. paa (ved Læsning o. s. v.): incurrere in; g) s. *sammen*: *α*) om Begivenheder, Omstændigheder, Grunde: concurrere; competere (kun om Begivenheder); *β*) om Legemer: inter se collidere; h) s. *til*: *α*) *egt.*: impellere, ferire; *β*) om hvad der er tilgrændsende = s. op til: tangere, attingere (aliquid), adjacere (rei alicui); som s. til: confinis; *γ*) om Hændelse: accidere; *δ*) om Forøgelse: accedere; *ε*) om Forening; s. til én: se alicui adjungere; s. til en Hær: se ad exercitum conjungere; III) *reflex.*; s. sig: se lædere, vulnerare; s. sig over: offendere in; s. sig over noget hos én: aliquid in aliquo offendere; stødt over noget: re aliqua offensus. — Støden: se Stød. — Støder en: pistillum.

Støj: strepitus, tumultus; gjøre S.: strepere; tumultuari; strepitum edere. — Støje at: strepere; fremere (især om mange Mennesker).

Stønne at: singultare (om en døende); gemere; anhelare (puste og s.). — Stønnen: singultus, gemitus, anhelitus. — Stønnende: gemebundus, anhelans.

Stør: accipenser.

Størkne at: coire; congelare; concrescere.

Større, størst, Størrelse: se stor.

Støtte at: 1) *trans.*: a) *egt.*: fulcire (med noget: re aliqua); b) *ovf.*: fulcire, juvare; sublevare (i et Onde, en Fare); 2) *reflex.*: niti; s. sig paa, til noget: re aliqua niti; idet han støttede sig paa dette Haab: hac spe fretus. — Støtte en: 1) = Billedstøtte; 2) hvorpaa noget hviler: fulcrum (alm.); pila (Pillestøtte); columna (tillige til Pryd); adminiculum (Stiver); 3) *ovf.*: columen, præsidium, adminiculum. — Støttestav: baculum.

Støv: pulvis; *ovf.*; hæve én fra Støvet: ex obscuro loco aliquem evehere, provehere; Kryben i Støvet: humilis adulatio; Jorden dækker Støvet: terra tegit ossa. — Støve at: 1) *trans.*; s. af: pulverem excutere; s. til: pulvere cooperire, støvet til: pulvere sordidus, coopertus; s. op (om Hunde): odorari; excitare (naar Vildtet har rejst sig); 2) *intrans.*: a) *egt.*: pulverem excitare, movere; det s.: pulvis circumfertur, oritur; b) om Hunde: investigare. — Støvet: pulverulentus. — Støvekost: scopæ; arundo (Ugle). — Støvregn: rores pluvii; tenuis pluvia; det støvregner: leviter pluit; ros cadit. — Støvsky: pulvis; magna vis pulveris.

Støvle: caliga (Læderhalvstøvle); med S. paa: caligatus.

Suge at: sugere, ducere; s. ud: exsugere (*egt.*); exhaurire *el.* expilare (*ovf.*). — Sugen: suctus.

Sujet: argumentum.

Suk: gemitus; suspirium (dybt S.); drage et S.: ingemiscere; suspirare; drage et dybt S.: ex intimo pectore gemitum ducere; ab imis pectoribus suspirare. — Sukke at: gemere (som vilkaarlig Klagelyd); suspirare (som uvilkaarligt Udbrud); s. ved noget: alicui rei ingemiscere; s. efter noget: aliquid suspirare; s. over noget: aliquid gemere, f. E. man s. over denne Tingenes Stilling: hic status gemitur; s. for én: in aliqua suspirare (digt.); aliquam deperire; s. af Længsel efter én: desiderio alicuius gemere. — Sukken: gemitus, suspiratio.

Sul: opsonium; kjøbe S.: opsonari.

Sult, sulte, sulten: se Hunger.

Sum: summa (som kommer ud ved Regning, og Summen af noget); caput *el.* sors (som Kapital, modsat Renter); en S. Penge: pecunia; en stor S. Penge: magna vis pecuniæ; hvad er Summen: quid efficitur?; han har anvendt store S. paa dette Værk: ingentes sumptus in hoc opere collocavit, insumpsit; summere en Sum op: summam subducere, conficere.

Summe at: murmurare, susurrare. — Summen: murmur, susurrus.

Sump: palus; æstuarium (i Forbindelse med Havet). — Sumpig: paluster. — Sumpjord: terra palustris.

Sund et: fretum.

Sund (*Adj.*): 1) om hvad der er i sund Tilstand: sanus (om Sundhed som Velbefindende); validus (om Sundhed som Kraft til at handle); integer (med Sundheden usvækket); en s. Sjæl i et s. Legeme: mens sana in corpore sano; s. Fornuft: mens, ratio sana; ved s. Fornuft: sanus; der er ikke s. Fornuft deri: sensu caret; at være ved s. Fornuft: mente constare; sapere; at være s.: valere; blive s.: convalescere; s. Menneskeforstand: sensus communis; s. Tanke: commoda sententia; 2) om hvad der fremmer Sundheden: saluber; corpori utilis; s. Klima: coelum salubre, ogsaa salubritas coeli, aëris. — Sundhed: 1) som Sundhedstilstand: valetudo; hans S. tillader det ikke: valetudo non fert; hvorledes staaer det med S.: ut vales? spørge om éns S.: percontari ut valeat; god S.: prosperitas valetudinis; slet S.: infirma, incommoda valetudo; 2) den Tilstand at man er sund: sanitas; valetudo prospera, firma; at være ved S.: valere, recte valere; drikke paa éns S.: salutem alicui propinare; 3) den Egenskab at være gavnlig for Sundheden: salubritas. — Sundhedsbrønd: aquæ (salubres). — Sundhedstilstand: valetudo.

Suppe en: jus; sorbitio.

Sur: 1) modsat sød: acidus; acerbus (om hvad der er umodent); blive s.: acescere; 2) *ovf*: a) om det, der volder Besvær: acerbus, molestus; et s. Liv: misera vita; gjøre én Livet s.: aliquem vexare, fatigare; gjøre sig Livet s.: se fatigare, cruciare (ægritudine); s. erhvervet: magno labore comparatus; b) om en Person, Miner: morosus, tristis; se s.: frontem contrahere; se surt til noget: vultu aspero aliquid excipere. — Surhed: 1) udtrs. ved Adj.; 2) molestia, acerbitas; 3) austeritas; morositas. — Surdejg: fermentum. — Surmule at: udtrs. ved Omskr. med acerbus, vultus acerbus, f. E. vultu acerbo esse; acerbitatem animi præ se ferre. — Surmulen: udtrs. hyppigst ved acerbitas. — Surøjet: lippus.

Surre at: 1) med Baand: constringere, astringere; 2) om Bier og lgd.: susurrare, murmurare. — Surren: 1) udtrs. ved Verbet; 2) murmur, susurrus.

Suse at: strepere; stridere (især om Vingeslag, Storm, en Pil). — Susen: strepitus; stridor; susurrus (især om en sagte S.).

Svag: 1) som ikke har den fornødne fysiske Styrke: infirmus (alm.); debilis (især om en enkelt Legemsdel); invalidus (især til Modstandskraft); imbecillus (især af Helbred); svagere: viribus inferior, minor; at gjøre s.: debilitare, infirmare; at være s. paa noget: minus valere re aliqua, f. E. paa Syn, Hørelse: visu, auribus;

ofte udtrs. det (men hyppigst hvor det bruges ovf.) ved tenuis, exilis, exiguus, levis, f. E. en s. Hær: exiguæ, (invalidæ) copiæ; s. Stemme: vox exilis, tenuis; at have s. Stemme: voce exili, tenui loqui; s. Haab: exigua, tenuis spes; s. Bevis: leve argumentum; at bevise s.: infirmius probare; 2) som ikke har den fornødne aandelige Styrke: imbecillus; debilis (kun om Sjælen); at gjøre s.: infringere, obtundere; s. paa Forstanden: mente captus; s. i Videnskab: parum peritus, eruditus; s. Hoved: tardum ingenium; s. Side: vitium, imbecillitas; det er hans s. Side: hac parte laborat; søge at angribe én fra hans svage Side: imbecillitati alicuius insidiari; vise sin s. Side: se nudare; vitium prodere; 3) s. af Karakter: mollis; parum firmus, constans; ligeoverfor sine Lidenskaber: impotens. — Svagelig: infirmior; minus validus; at være s.: minus valere; adversa, infirma valetudine uti. — Svagelighed: imbecillitas, infirmitas corporis *el.* valetudinis; valetudo (adversa, minus prospera). — Svaghed: 1) = Svagelighed; 2) en Svaghed hos én: error, vitium, imbecillitas, smlg. svag Side. — Svaghovedet: tardo, obtuso ingenio. — Svagsindet: mente captus. — Svagsindethed: ingenii stupor; obtusior animi acies. — Svagsynet: acie obtusa; oculis obtusis.

Sval: tepidus (efter Hede), frigidus; frigidiusculus (*sen.*). — Svalhed: tepor, frigus. — Svale at: refrigerare; svales: refrigescere. — Svaling: refrigeratio.

Svale en: hirundo; *Adj.*: hirundineus; én S. gjør ingen Sommer: una hirundo non facit ver.

Svamp: spongia; fungus (især spiselig).

Svane en: cygnus (cycnus); olor (*sen.*); *Adj.*: cygneus.

Svang; gaa i S.: invaluisse, receptum esse, pervulgatum esse; som gaaer i S.: usitatus, pervulgatus.

Svanger: se frugtsommelig.

Svar: responsum; responsio (Handlingen at svare); oraculum (Orakelsvar, ogsaa responsum); defensio *el.* excusatio (paa en Indvending, Bebrejdelse); a) faa et S.: responsum ferre, auferre; han fik det Svar: ei responsum est; han fik det S. tilbage: ei renuntiatum est; han fik det skriftlige S.: ei per literas responsum est; b) at give et S.: respondere; rescribere (skriftlig); renuntiare (ved Bud); give S. paa et Brev: ad literas (literis) rescribere (skriftlig), respondere (mundtlig); give et studs, venligt S.: superbe, placide respondere; give S. (om en Retskyndig): jus respondere; c) blive en Svaret skyldig: nihil respondere; tacere; han blev ham ikke Svaret s.: se vinci passus non est. — Svare at: 1) *trans.*: a) om at give Svar: respondere; rescribere (skriftlig); s. én noget paa noget: ad aliquid alicui aliquid respondere; b) s. Afgift og lgd.: pendere, conferre; 2) *intrans.*: a) s. paa noget: ad aliquid respondere; s. paa et Brev: literis, ad literas rescribere; s. paa en Beskyldning: crimen dissolvere, diluere; se purgare; s. ved Navneopraabning: ad nomina respondere; b) s. til: α) om Overensstemmelse med: consentire, congruere cum, f. E. Ordene s. til Handlingen: verba cum facto consentiunt; ikke s. til: discrepare, discordare cum; β) s. til Forventning og lgd.: respondere; det svarede til hans Ønske, Haab: respondit optatis, ad spem; γ) s. til sit Navn: mensuram nominis implere; c) s. for: præstare (aliquid); s. for én: pro aliquo spondere; s. for at noget vil ske: præstare, in se recipere, aliquid futurum esse.

Sved: sudor; dryppe af S.: manare sudore. — Sveddryppende: sudore manans. — Svede at: sudare; bringe til at s.: sudorem elicere; s. Blod: sanguine sudare; s. over noget: in re aliqua desudare. — Svedebad: assa sudatio. — Svededug: sudarium. — Svedekammer: sudatorium, assa (*Pl.*); laconicum (i Bad). — Sveden: sudatio. — Svedig: sudans.

Svend: 1) som ung Karl: adolescens, juvenis; 2) i Tjeneste: socius; *Pl.* operæ; han har gjort Svendestykke: tirocinium deposuit.

Svie (svide) at: 1) *trans.* (ved Ild): adurere, amburere; om Solen: torrere, urere; 2) *intrans.* (om Smerte): dolere, f. E. min Haand s.: manus mihi dolet; *ovf.*, det s. til min Pung: marsupio calamitosum est (*kom.*). — Sveden: ambustus, adustus. — Svie en: dolor.

Svig: dolus (hvor det umoralske fremhæves), fraus (alm.); perfidia (troløs S.): fallaciæ (rænkefuld S.). — Svige at: fallere, fraudare; s. én: aliquem fallere, én i Nøden: aliquem deserere, destituere; s. én for noget: aliquem re aliqua defraudare; s. sit Ord: fidem fallere, violare; s. sit Løfte: fidem, promissum violare; som ikke s.: fidus, non mendax. — Svigagtig: dolosus, fallax. — Svigagtighed: animus fraudulentus; fraudulentia. — Svigfuld: dolosus, fraudulentus; en s. Gjerning: perfide factum.

Svigerdatter: nurus. — Svigerfader: socer. — Svigerforældre: socer et socrus. — Svigerinde: affinitate cum aliquo conjuncta. — Svigermoder: socrus. — Svigersøn: gener.

Svigte at: fallere; deesse (alicui); s. én: aliquem destituere, deserere; s. sin Pligt: officio deesse; hvor det undertiden bruges *abs.* i Betydning slippe op: deficere.

Svimle at: vertigine corripi; det s. for mig: caligo oculis offunditur; *ovf.*, jeg s. ved at tænke derpaa: animus mihi turbatur id cogitanti. — Svimmel (*Adj.*): vertigine correptus; gjøre én s.: vertiginem alicui movere; caliginem oculis alicuius offundere. — Svimmel, Svimmelhed: vertigo; foraarsage S.: vertiginem movere; caliginem oculis offundere (om et højt Sted).

Svin: sus; porcus (ungt S.); aper (vildt); *Adj.* porcinus, suillus; et lille S.: porcellus. — Svine at; s. til: inquinare, commaculare. — Svinebørste: seta. — Svinehjord: grex suilla. — Svinehyrde: subulcus. — Svinekjød: porcina. — Svinemave (som Romernes Yndlingsret): vulva suilla. — Svinesti: suile, hara. — Svineri: spurcitia (es). — Svinsk: spurcus, sordidus. — Svinskhed: immunditia, spurcitia.

Svinde at: 1) om Tiden: labi, effluere; 2) om Aftagen: a) s. hen: tabescere, contabescere (især ved Sygdom); senescere (om Kræfter og lgd.); b) s. ind: contrahi, comminui; c) s. bort: absumi. — Svinden: udtrs. ved Verbet; undert. tabes (sygelig S.), comminutio. — Svindsot: phtisis, tabes.

Sving: 1) Bevægelsen: motus; nisus (i Vejret); gjøre S. med Kroppen: corpus jactare, agitare; 2) *ovf.*; give Talen et højere S.: orationem intendere; cothurno niti; en Tale med S.: oratio vibrans; Talens S.: elatio orationis (højere S.); impetus orationis (mere Liv); at have det rette S. paa noget: aliquid callere. — Svinge at: 1) *trans.*: vibrare (hurtigt og stærkt); librare (horisontalt, for at give Kraft); s. rundt: circumagere; s. Vingerne: alas quatere, jactare; s. Armene: brachia jactare; 2) *intrans.*: a) om et Legeme, som hænger: agitari, librari; b) s. med noget: aliquid jactare; c) s. til Siden: de via declinare, deflectere, til højre, venstre: in dextram, sinistram partem converti, circumagi; 3) *reflex.*: a) s. sig i Vejret: subsilire (med et Spring), evehi, se tollere (*ovf.*); om en Fugl: sublimem ferri; b) s. sig op: *α*) = s. sig i Vejret; *β*) paa en Hest: in equum subsilire; op paa Tronen: regno potiri; c) s. sig rundt: circumagi, circumverti. — Svingle at: titubare, male se sustinere. — Svingrem: amentum; forsynet med S.: amentatus. — Svingvægt: libramen, libramentum. — Svingning: se Sving.

Svir: comissatio, compotatio. — Svire at: comissari (forbunden med Sværmen paa Gaderne); heluari. — Svirebroder: nepos, heluo, comissator. — Sviregilde: compotatio.

Svirpe at: urere, dolere.

Svoger: affinis; affinitate junctus (cum aliquo: éns S.). — Svogerskab: affinitas (alicuius: med én); komme i S.: affinitatem contrahere.

Svovl: sulfur; fuld af S.: sulfurosus; med S. i: sulfuratus; af S.:

sulfureus, ogsaa svovlagtig, svovlholdig). — Svovlbade: sulfura. — Svovllag: sulfuratio (*sen.*).

Svulme at: tumere; turgere (stærkere); begynde at s.: tumescere, turgescere; bringe til at s.: extuberare. — Svulmen: tumor. — Svulmende: tumidus, turgidus. — Svulst: tumor (baade *egt.* og *ovf.*). — Svulstig: tumidus (især om et Menneske, en Tale), turgidus. — Svulstighed: 1) om en Person: oratio tumida; 2) om Talen: tumor, el. ved Adjektivet.

Svække at: infirmare (baade *egt.* og især Betydningen af noget); debilitare (især legemlig Kraft), conficere (s. aldeles), atterére (det, der medtages af noget), infringere (især en Magt), obtundere (Aanden, Sandserne), labefactare (især en Anseelse), accidere (især en Styrke), consumere (om Sygdomme og lgd.). — Svækkelse: 1) Handlingen at svække: infirmatio, debilitatio, labefactatio el. ved Verbet; 2) = Svaghed. — Svækket: udtrs. ved Verberne.

Svælg: 1) i Halsen: guttur, fauces (*Pl.*), gula (om Mennesker, og især hvor der tænkes paa en Smag af noget); 2) som Afgrund: vorago; barathrum; gurges (især *ovf.*). — Svælge at: 1) *egt.*: devorare, haurire; 2) *ovf.*; s. i noget: aliqua re diffluere.

Svær: 1) med Hensyn til Tyngde: gravis, ponderosus; 2) med Hensyn til Arbejde: laborosus, difficilis, molestus; 3) en s. Mængde: magna multitudo, vis.

Sværd: gladius, ensis; gribe til S.: arma capere; drage S.: gladium stringere, recludere (af Skeden); stikke S. i Skeden igjen: gladium in vaginam recondere; falde for S.: gladio perire; Ild og S.: ferrum et ignis. — Sværdfæste: capulus. — Sværdsod: mucro. — Sværdslag: gladii ictus, gladius; uden S.: sine vi, sanguine.

Sværge at: jurare; jusjurandum dare, interponere; sacramento dicere (om en Soldat = s. til Fanen); s. paa noget: jurejurando aliquid affirmare; s. ved én: per aliquem jurare; lade én s.: aliquem adigere jurejurando *el.* jusjurandum, aliquem sacramento *el.* sacramentum adigere (Soldater); s. falsk: pejerare, jusjurandum fallere; som har svoret: juratus; som ikke har svoret: injuratus; at s. efter en oplæst Formel: jurare in verba alicuius (ogsaa s. Troskab).

Sværm: caterva; turba (urolig og larmende); examen (Bier). — Sværme at: 1) om Bevægelsen: a) om Bier: udtrs. ved Hjælp af Subst.; b) om Mennesker: bacchari (overgivent), comissari (paa Gaderne under Svir); grassari (paa Gaderne med kaade, ondskabsfulde Optøjer); om Tropper: volitare, discursare; 2) om Indbildningskraftens Sværmerier: somnia sibi fingere; s. for noget: admiratione rei alicuius flagrare. — Sværmen: bacchatio, comissatio, grassatio; volitatio (om Tropper). — Sværmer en: 1) comissator, grassator; 2) fanaticus; qui fanatico errore ducitur. — Sværmeri: fanaticus error; somnium. — Sværmerisk: fanaticus; skrive Digte i s. Begejstring: carmina bacchari.

Sværte at: 1) *egt.*: infuscare; nigrum colorem inducere (rei); sværtet: atratus; 2) *ovf.*; s. én: alicui detrahere, maledicere. — Sværte en: atramentum.

Svæve at: 1) *egt.*: pendere; om en Fugl: pennis, alis pendere; om en Fjær og lgd.: agitari, volitare; 2) *ovf.*: a) s. i Tankerne: animo obversari; s. i Fare, Frygt: in discrimine, metu versari, esse; s. i Tvivl, Uvished: dubitare; animi pendere; b) s. imellem Haab og Frygt: inter spem metumque fluctuare; s. imellem Liv og Død: in incerto vitæ mortisque casu versari; c) s. for Øjne, Tanke: oculis, animo obversari; s. for Retten: sub judice esse, in judicio versari; d) Sagen s.: res pendet; e) s. over én, éns Hoved: alicui impendere, imminere (især om et Sværd); f) s. ud (i Talen): longius evehi. — Svæven: udtrs. ved Verbet. — Svævende: suspensus.

Svøb: fascia. — Svøbe at; s. noget om noget: aliquid aliqua re involvere; s. sammen: convolvere; s. sig ind: se involvere (aliqua re).

Svøbe en: flagrum, flagellum.

Svømme at: 1) *egt.*: nare, natare; brugt om Træ og lgd.: fluere, flui-

tare; s. bort, undkomme ved at s.: enare; s. over: α) en Flod: fluvium tranatare; β) om en Flod: superfundi, effundi; agros inundare; 2) *ovf.*: a) svømmende i Taarer: lacrimis perfusus, udtrs. hyppigst ved: multis cum lacrimis; s. i Blod og lgd.: sanguine natare, redundare; b) om Overflod; s. i noget: re aliqua diffluere. — Svømmekonst: ars natandi. — Svømning: natatio. — Svømmer en: natator; de øvrige Sammensætninger udtrs. ved Omskr. med Verbet.

Sy at: suere; s. sammen: consuere; s. ind: insuere; s. til: assuere; s. for Folk: acu victum quærere. — — Synaal: acus. — Syning: sutura.

Syd: meridies. — Sydlig: meridianus, australis. — Sydostvind: atabulus. — Sydside: meridies. — Sydvestvind: Africus; libonotus *el.* austroafricus (til Syd). — Sydvind: auster, notus.

Syde at: fervere; s. op: effervescere. — Syden: fervor. — Sydende: fervens, fervidus.

Syg: æger, ægrotus; at være s.: ægrotare; morbo laborare, dødelig s.: mortifero morbo laborare; at ligge s.: decumbere, jacere; blive s.: in morbum incidere; morbo implicari, corripi; gjøre syg: morbum contrahere (alicui); gjøre sig s.: morbum simulare; s. af noget: æger aliqua re; s. efter noget: æger desiderio rei alicuius. — Sygdom: morbus; hvad er hans S.: quo morbo laborat? at komme sig af en S.: convalescere. — Sygdomsanfald: accessio morbi; tentatio. — Syge en: 1) = Sygdom; 2) smitsom S.: lues, pestilentia. — Sygehus: valetudinarium. — Sygeleje; komme op fra S.: resurgere, assurgere; ligge paa S.: decumbere, jacere; være bunden til S.: lecto affixum esse (morbo); sidde ved éns S.: ægrotanti alicui assidere; udtrs. ofte blot ved lectus. — Sygelig: infirmior; valetudinarius (*sen.*); at være s.: minus valere; infirma, minus prospera valetudine uti. — Sygelighed: valetudo infirma. — Sygne at; s. hen: tabescere, contabescere.

Syl: fistula (især fistula sutoria: Skomagersyl), subula (*sen.*).

Sylte at: condire. — Syltning: conditio, conditura (*sen.*).

Symbol: signum; imago.

Symfoni: symfonia, concentus.

Symmetri: convenientia symmetria (*sen.*). — Symmetrisk: concinnus, symmetros.

Sympati: 1) som Medfølelse: misericordia, humanitas; 2) sympathia (Cicero skriver συμπάθεια, f.E. convenientia et conjunctio naturæ quam vocant συμπαθειαν), undert. consensus.

Syn: 1) Evnen at se: visus, aspectus; at have et skarpt S.: acute videre; acie oculorum valere; at have et daarligt S.: oculis obtusis esse; miste Synet: oculis capi, visu orbari, aspectum amittere; fordærve S.: aciem oculorum obtundere, retundere, hebetare; 2) Gjerningen at tage i Øjesyn: inspectio; 3) noget, som sees: prospectus, visum, species; visio (sjeld.); han har seet et S.: species ei oblata est; 4) det at blive seet: aspectus; 5) Maaden hvorpaa noget viser sig: species, facies; for et Syns Skyld: in, per speciem; specie; dicis caussa; 6) Syner: monstra, miracula; portenta (med Forudbetydning); 7) Fornemmelsen af at se (Syne); komme til S.: apparere; in conspectum venire; komme af S.: e conspectu abire; tabe af S.: e conspectu amittere; beholde i S.: oculis prosequi; 8) nyde Synet af noget: conspectu rei frui. — Syne at: inspicere, visere. — Synes at: 1) om hvad der forekommer én: videri; a) det synes at han er lærd: doctus esse videtur; det synes at du er lærd: doctus esse videris; b) det synes som om han er lærd: doctus esse videtur, o. s. v.; c) det synes mig, at du er lærd: videris mihi doctus esse; det synes mig som jeg er lærd: doctus mihi videor; d) det synes mig som om jeg seer: videor mihi videre; 2) s. om (om det, som falder i éns Smag): udtrs. ved placere, ikke s. om: displicere; han synes godt om sig selv: sibi placet; jeg s. ikke om hans Karakter: mores eius mihi displicent; 3) om hvad det er kjendeligt: appa-

rere, conspici, f. E. der synes ingen Forandring: nulla mutatio apparet, conspici potest. — Synlig: conspicuus; aspectabilis (sjeld.); udtrs. som oftest ved Omskr. med: qui oculis cerni potest, in conspectum *el.* sub oculos cadit; at være s.: apparere, conspici, blive s.: in conspectum venire; conspici; se aperire; sub aspectum cadere, venire; gjøre noget s.: aliquid conspicuum reddere, in lucem proferre, aperire; det er s. for alle: nemo non videt; synlige Gjenstande: quæ oculis cerni possunt, sub oculos cadunt. — Synskreds: circulus finitor; orbis finiens (især i Pl.); vor S.: orbes, qui aspectum nostrum definiunt. — Synspunkt: 1) *egt*: locus unde res aspicitur; 2) *ovf.*: modus quo res consideratur; betragte fra det rette S.: recto modo, more aliquid considerare, fra et forkert S.: non eo quo decet modo aliquid considerare; udtrs. hyppigst blot ved recte, prave, f. E. bedømme fra et rigtigt, urigtigt S.: recte, prave judicare de.

Synd: delictum, nefas; peccatum (mildere); at begaa S.: = synde: delinquere, peccare; culpam committere; aliquid in se admittere; s. imod én: in aliquem peccare. — Syndefuld: vitiosus (om Ting); qui multa in se admisit. — Synder en: qui peccavit; homo improbus, impius; en stor S.: homo pessimus, sceleratissimus. — Syndflod: diluvium (*sen.*). — Syndfri: a culpa vacuus; at være s.: culpa vacare. — Syndig: pravus, improbus. — Syndighed: improbitas, pravitas. — Syndoffer: piaculum. — Syndsforladelse: venia peccati (peccatorum).

Synderlig; ikke s.: a) forbunden med et Adj.: haud ita, non admodum, f. E. ikke s. stor: haud ita magnus; b) staaende alene: non multum (multa); parum (Adv.).

Synge at: canere, cantare, cantum edere; s. falsk: absurde canere; s. om én: aliquem canere, dicere; *ovf.*, s. i en anden Tone: aliter loqui; orationem mutare; det s. for mine Øren: aures mihi tinniunt. — Syngen: cantus.

Synke at: 1) *trans.*: devorare, haurire; 2) *intrans.*: a) *egt.*: sidere, desidere, considere, i Vand: mergi, ima petere (til Bunds); s. sammen: collabi, corruere; s. i Afmagt: deficere, animo linqui, han sank i A.: animus eum reliquit; synke under en Byrde: oneri imparem collabi; lade synke: demittere; s. til Jorden: labi; decumbere (om en saaret Gladiator); b) *ovf.*; lade Modet s.: animum despondere, abjicere; animo deficere; oprette det sunkne Mod: animum jacentem excitare; s. i Armod: in inopiam detrudi; ad egestatem redigi; han er sunken ned i Ladhed: ad inertiam pessumdatus est; han er sunken dybt: vitiis coopertus, obrutus est; in turpissima vitia demersus est; han er sunken i dyb Gjæld: ære alieno obrutus est, demersus est; fenoribus coopertus est.

Synode: conventus.

Syre en: rumex.

Syrlig: acidus; blive s.: acescere.

Sysle at; s. med noget: in re aliqua occupatum esse; aliquid curare, agere. — Syssel en: studium; negotium. — Sysselsætte at: 1) *trans.*: occupare, distinere; 2) *reflex.*: occupatum esse in re aliqua; operam in re aliqua ponere, ad rem aliquam conferre; s. sig ivrigt med et Arbejde: operi intentum esse. — Sysselsættelse: occupatio, cura; studium (især med Konst og Videnskab).

System: ars; ratio; secta (filosofisk S.); bringe noget i S.: arte aliquid comprehendere; ad artem aliquid redigere. — Systematisk: ratione et modo; certa ratione; bringe i s. Orden: = bringe i System; følge en s. Fremgangsmaade: certa ratione progredi.

Sytten: decem et septem, septendecim; s. Gange: decies septies; s. til hver: septeni deni. — Syttende: septimus decimus.

Syv: septem; s. til hver: septeni; s. Gange: septies; s. Gange saa stor: septem partibus maior; som indeholder s.: septenarius. — Syvdobbelt, syvfoldig: septemplex. — Syvende: septimus; s. Gang: septimum. — Syvhundrede: septingenti; s. til hver: septingeni; den s.:

septingentesimus. — Syvstjernen: septentriones; vergiliæ.

Sæd: 1) som saaes: semen; 2) paa Marken: seges; sata (*Pl.*). — Sædekorn: semen, granum. — Sædemand: sator.

Sæde et: sedes; tage S.: considere, locum capere; S. og Stemme: locus cum suffragio; at have det øverste S.: principatum tenere.

Sæder (Sæd): mores; med gode, slette S.: bene, male moratus. — Sædelig: 1) som angaaer Sæderne: ad mores pertinens; moralis; 2) med Hensyn til Karakter og Opførsel: honestus, probus, castus, verecundus; s. Følelse: pudor, verecundia. — Sædelighed: 1) ratio *el.* condicio morum; 2) honestas, decus, castitas. — Sædelære: morum doctrina; ethica. — Sædvane: mos, consuetudo, usus communis; efter vedtagen S.: more recepto; imod S.: præter morem, consuetudinem; efter S.: de more; efter Forfædres S.: more maiorum; at blive S.: in morem *el.* consuetudinem venire, abire; det er S.: mos est; det er Folks S. at: mos est hominum ut; det er S. hos Grækerne: mos *el.* moris est Græcorum; det er blevet en alm. S.: mos increbruit; holde fast ved en S.: a more non recedere; som det er S.: ut assolet; more solemni; ut consuetudo fert; antage éns Sædvaner: abire in mores alicuius. — Sædvanlig: 1) *Adj.*: usitatus, solitus, solemnis; som s.: = som det er Sædvane; 2) *Adv.*: plerumque, vulgo, fere.

Sæk: saccus; *dem*: sacculus; uter (Lædersæk); *Adj.*: saccarius. — Sækkepiber: utricularius (*sen.*).

Sælge at: vendere; divendere (enkeltvis); s. ved Auktion: auctione constituta vendere; sectionem vendere (Bytte); s. med Fordel: bene vendere; s. med Tab: male vendere; s. dyrt, billigt: magno, parvo vendere; s. Livet dyrt: vitam quam maxime ultum perire; s. for højere, lavere Pris: pluris, minoris vendere; ønske at s.: venditare; sælges: venire, vendi; som kan sælges = sælgelig: vendibilis. — Sælgen: venditio. — Sælger en: venditor.

Sælhund: phoca; vitulus marinus.

Sænk; bore i S.: demergere, deprimere. — Sænke at: 1) *trans.*: demittere, deprimere; demergere (i Vand); s. Stemmen: vocem summittere; 2) *reflex.*: desidere. — Sænkning: 1) Handlingen: udtrs. ved Verbet; 2) om et Sted: dejectus.

Sær: 1) om hvad der er adskilt for sig selv: singularis, mirus; 2) om en Person: morosus. — Særdeles: 1) *Adj.*: = særegen, særskilt; 2) *Adv.*: a) som forstærkende et Adj.: udtrs. ved Superl. af Adj. *el.* admodum; b) hvor det fremhæver et Forhold, en Indskrænkning (= især): imprimis, præcipue. — Særegen: peculiaris, proprius; præcipuus (som man har forud for andre). — Særegenhed: proprietas; res peculiaris, el. udtrs. ved singularis, proprius, f. E. der findes nogle S. hos dig: sunt quædam in te singularia; det er en S. hos Oldinge: proprium est senectutis; faa Bugt med éns S.: pervincere morem alicuius. — Særhed: mirum ingenium; morositas (i Forhold til andre). — Særkjende et: signum, nota; at være et S. for: proprium esse (alicuius), f. E. denne Fejl er et S. for Alderdommen: hoc vitium proprium est senectutis. — Særlig: singularis, præcipuus; udtrs. ofte ved: suus (sin s.). — Særsindet: morósus. — Særskilt: 1) *Adj.*: seclusus, segregatus; 2) *Adv*: seorsum, præcipue; secreto (for sig selv). — Særsyn: monstrum (*alm.*); portentum (overordentligt S.); prodigium (med Forudbetydning af noget).

Særk: indusium.

Sætning: sententia; comprehensio (verborum: en periodisk S., i grammatikalsk Sprogbrug); enuntiatio, enuntiatum (udtrykt i Ord); S. falder smukt periodisk: comprehensio numerose cadit.

Sætte at: 1) *trans.*: ponere, locare, collocare (in loco aliquo: paa et Sted); s. Bo: sedem figere; a) s. *af*: se afsætte; b) s. *blandt*: referre inter; in numero ponere; c) s. *for*: apponere, f. E. s. Mad for én: cibum alicui apponere; s. Heste for en Vogn: equos, currum jungere; s. én Sværdet for

Brystet: alicui gladium intentare; s. Grændse for: modum statuere (ved Ordre, Befaling); finem facere (ved at bringe til Ophør); d) s. *fra*; s. én fra et Embede: munus alicui abrogare; e) s. *frem*: proponere; s. Mad frem: coenam apponere; f) s. *i*; s. i Land: exponere; s. i Fængsel: in vincula conjicere; s. i Pant: pignori dare, opponere; s. i det rette Lys: illustrare; s. i Stand: reficere, restituere; s. én i Stand til at gjøre noget: potestatem alicuius rei faciendæ alicui præbere; s. Penge i noget: pecuniam in aliqua re (hos én: apud aliquem), collocare *el.* ponere; s. én i Arbejde: opus alicui præbere; s. én i Frygt og lgd.: aliquem timore implere, metum alicui injicere; s. i lidenskabelig Bevægelse: concitare, concire; s. én i Bevægelse: aliquem excire; s. én i Rette: aliquem castigare, objurgare; s. i én, s. én noget i Hovedet: alicui aliquid persuadere; s. én i Skat: tributum alicui imponere; aliquem in censum referre (om Censorerne); s. én i en Stilling: aliquem in statu aliquo collocare; s. én i Lære hos én: aliquem alicuius disciplinæ tradere; g) s. *igjennem*: perferre (især en Lov); perficere; pervincere (sin Mening, med Møje, ut); h) s. *imod*: opponere (aliquid alicui rei); i) s. *ind*: se indsætte; j) s. *istedet*: supponere (aliquid pro aliqua re, aliquem in locum alicuius); sufficere in locum alicuius (især istedet for en afdød); k) s. *ned*: deponere; s. Prisen ned: de pretio aliquid detrahere; l) s. *om*: permutare, vendere (Varer); aliter disponere (en Orden); m) s. *op*: tollere, erigere (*egt.*); struere (Haaret); s. Prisen op: pretium augere; n) s. *ovenpaa*: superimponere; o) s. *over*; s. en Hær og lgd. over en Flod: exercitum fluvium trajicere, transportare, traducere; s. én over noget: aliquem rei alicui præficere; s. én over andre: aliquem aliis imponere (som Overhoved), aliquem aliis anteponere (i Fortrin); p) s. *paa*: imponere; s. et Skib paa Land: navem litori impingere; s. Maden paa Bordet: mensam epulis instruere; s. Penge paa noget: pecuniam in aliqua re consumere; impendere pecunias in aliquid; s. Penge paa Rente: pecunias fenori dare; fenerari; s. én paa Hesten: in equum aliquem imponere; s. én paa Vognen: in currum aliquem tollere; s. én paa Tronen: regem aliquem facere; s. paa Spil: in discrimen, aleam dare; in discrimen adducere, committere; s. paa Prøve: tentare, experiri; s. Ild paa: incendium excitare; s. Ild paa noget: ignem alicui rei subjicere; r) s. *sammen*: componere; s. Folk sammen: discordiam inter aliquos excitare; s) s. *til*: absumere *el.* effundere (Penge, Formue og lgd.); addere *el.* adjicere (om Forøgelse); s. én til noget: opus alicui injungere, imponere; s. Livet til for én: mortem pro aliquo oppetere, subire; s. Lid til én: alicui fidere, confidere; s. mere Lid til Hæren end Føreren: plus in exercitu quam in duce reponere; s. Haab til én: spem in aliquo repositam habere; t) s. *tilbage*: reponere (*egt.*); s. én tilbage: in deteriorem fortunæ condicionem aliquem deducere; u) s. *tilside*: seponere (*egt.*); s. én tilside for en anden: aliquem alicui postponere, posthabere; smlg. tilsidesætte; v) s. *ud*: exponere (*egt.*); s. Penge ud: pecunias collocare; pecunias fenori dare, in fenore ponere, fenerari (paa Renter); s. én ud paa noget: aliquem summittere, qui (*Konj.*); s. ud paa noget: aliquid vituperare, reprehendere, improbare; s. én ud af Døren: foras aliquem projicere; s. noget ud fra hinanden: aliquid explicare; x) s. *under*: supponere; y) *sæt at*: fac, f. E. s. at det er saaledes: fac ita esse; II) *intrans.*: a) s. *efter* én: aliquem persequi, insectari; b) s. *ind* paa én: in aliquem irruere, invehi; impetum in aliquem facere; c) s. *over*: saltu superare (med Spring); s. over en Flod: flumen trajicere, transgredi; s. over til Afrika: in Africam trajicere, transmittere; d) s. *til* (om et Skib): frangi; s. til med et Skib: naufragium facere; III) *reflex.*: a) s. sig: considere, residere (*egt.*); s. sig et Maal: aliquid sibi proponere; om Vrede, Frygt og lgd. bruges: conquiescere, residere; b) s. sig *i* éns Sted: fingere se loco alicuius esse; sæt dig

i mit Sted: fac, qui ego sum, te esse; s. sig i Gunst hos én: gratiam alicuius sibi conciliare; s. sig i Besiddelse af: potiri (re, rerum); occupare (aliquid); s. sig noget i Hovedet: *α*) en Bestemmelse: aliquid obstinare; animum ad aliquid offirmare; *β*) en Tro: sibi persuadere; c) s. sig noget *for*: aliquid sibi proponere; statuere; d) s. sig *imod* noget: rei alicui resistere; aliquid impugnare; s. sig imod en Lov: legem improbare; legi resistere; s. sig imod én: alicui se opponere; e) s. sig *op* imod én: imperium alicuius detrectare; dicto alicui audientem non esse; f) s. sig *paa* Tronen: regno potiri; s. sig paa den høje Hest: superbos vultus sumere; g) s. sig *til* Modværge: resistere, repugnare, reniti, se opponere; s. sig til Bords: accumbere; s. sig til Hest: equum conscendere; in equum ascendere; s. sig til Vogns: in currum ascendere; h) s. sig *ud* over noget: aliquid negligere, spernere; rei alicuius rationem non habere.

Sø: 1) i Land: lacus; 2) = Hav: mare; fare til Søs: navigare; navigando operam dare; stikke i Søen: solvere, portu exire; holde Søen: mare pati; Søen gaaer højt: magni fluctus excitantur; til Søs: mari; i rum Sø: in alto; 3) = Bølge: fluctus; 4) *ovf.*; at sejle sin egen Sø: suum judicium sequi. — Sødjævel: rana marina. — Søfarende: navigator, navigans. — Søfart: navigatio; cursus maritimus. — Søfisk: piscis marinus. — Søfolk: nautæ; socii navales. — Søfæstning: castellum maritimum. — Søgang: udtrs. ved fluctus, f. E. der er stærk S.: maximi fluctus excitantur. — Søgræs: alga. — Søgrøn: cæruleus. — Søkrebs: scilla, squilla. — Søkrig: bellum maritimum. — Søkyst: ora maritima. — Sømagt: copiæ, vires maritimæ; at have S.: classe valere. — Sømand: nauta; *Pl.*: nautæ, nautici. — Sørejse: iter maritimum. — Sørøver: prædo maritimus; pirata. — Sørøveranfører: archipirata. — Sørøveri: prædatio maritima; drive S.: piraticam facere. — Sørøverisk: more piratarum; piraticus. — Sørøverkrig: bellum maritimum, piraticum. — Sørøverskib: navis piratica. — Søslag: pugna navalis; proelium navale; holde S.: classe dimicare. — Søsoldat: classiarius. — Søstad: urbs maritima. — Søsyg; at være s.: nauseare. — Søsyge: nausea; faa S.: nausea tentari; have S.: nauseare. — Søstærk: maris patiens. — Søtjeneste: 1) Søfolks: opera navalis *el.* nautica; 2) Soldaters: militia navalis. — Søtog: expeditio maritima. — Søtræfning: pugna navalis; naumachia (til Forlystelse); *Adj.*: naumachiarius. — Søuhyre: bellua marina. — Søvand: aqua marina. — Søvind: ventus a mari flans. — Søvæsen: res maritima. De øvrige Sammensætninger dannes ligeledes ved Omskr. med *Adj.* maritimus (som hører til Havet), marinus (som er, lever i Havet), el. ved Abl. mari, f. E. Søhelt: qui magnas res mari gessit, qui rebus mari gestis excellit; vir laude rerum mari gestarum præclarus; Søhavn: portus (maritimus); Søstat: civitas maritima *el.* rebus maritimis valens; søvant: mari assuetus.

Søbe at: sorbere. — Søbemad: sorbitio.

Sød: dulcis (nærmest af Smag); suavis (nærmest af Lugt); gratus (især *ovf.*); s. Ord: blande dicta; blive s.: dulcescere. — Sødagtig, sødlig: subdulcis. — Sødhed, Sødme: dulcedo. — Sødtalende: blandus. — Sødtalenhed: blanditiæ.

Søge at: 1) om Bestræbelsen for at finde noget: quærere (aliquid: noget, efter noget); s. igjennem: perscrutari, perquirere; s. op: exquirere, quærendo invenire; s. sammen: conquirere; s. ud: exquirere, eligere; s. atter: requirere; søgt (*ovf.*): arcessitus, quæsitus; 2) s. et Sted: petere locum; s. hyppig: frequentare; 3) om angribende Tilnærmelse: petere; 4) om Bestræbelsen for at opnaa en Hensigt, at faa noget: petere, sequi, appetere aliquid; s. Hjælp hos én: auxilium ab aliquo petere; ad opem

aliculus confugere; s. en Lejlighed: occasionem quærere, captare; s. Døden: mortem petere; s. at gjøre noget: conari, studere aliquid facere, f. E. s. at skade, gavne én: studere alicui nocere, prodesse *el.* detrimento, utilitati alicuius; s. et Embede: magistratum petere; 5) om Varer; søges: facile vendi; plurimos emptores reperire; 6) s. én for Retten: litem *el.* actionem alicui intendere. — Søgen, Søgning: 1) Handlingen at søge: conquisitio (*egt.*); ambitio (Embedssøgen ved at gaa omkring); ambitus (ulovlig Søgen); petitio (alm. Embedssøgen); 2) det at et Sted søges: frequentia, celebritas; at have god S. (om en Handel): a multis emptoribus frequentari; 3) Varers S.: venditio, el. ved Verbet, se søge 5. — Søgsmaal: actio; petitio (kun privat).

Søgnedag: dies profestus.

Søjle en: columna (til Pryd); pila; cippus (spids S. især paa Begravelsespladser). — Søjlefod: basis. — Søjlegang: porticus. — Søjleskat: columnarium.

Søl: coenum; som er kommen op af Sølen: homo e coeno emersus. — Søle at: inquinare; s. sig i noget: se contaminare aliqua re (*ovf.*). — Sølet: luteus.

Sølv: argentum; af S.: argenteus; forarbejdet S.: argentum factum; møntet S.: argentum signatum. — Sølvbeslagen: argentatus. — Sølvbjergværk: metallum argentarium. — Sølvgrube: argentaria (fodina). — Sølvbarre: argentum infectum. — Sølvtøj: argentum, vasa argentea. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Adj. argenteus (af S.), argentatus (med S. paa), f. E. Sølvalder: ætas argentea; Sølvpenge: numi argentei; argentum.

Søm: 1) et S.: clavus; 2) en S.: sutura; limbus; 3) *ovf.*; træffe S. paa Hovedet: rem acu tangere; slaa Hovedet paa Sømmet: velut cumulum ad aliquid accedere, f. E. det er din Anbefaling, som slaaer Hovedet paa Sømmet: accedit magnus cumulus commendationis tuæ.

Sømme at; s. sig: decere (aliquem); convenire; det s. sig ham ikke: eum dedecet; eo indignum est; som s. sig = sømmelig: decens, decorus; udtrs. ofte ved rel. Omskr. med: decet, par est, f. E. med s. Højagtelse: qua decet (par est) observantia; det er s.: decet, par est, convenit. — Sømmelighed: decus, decentia.

Søn: filius, natus; *dem.*: filiolus; S. af Jupiter: Jove natus; S. af Jupiter og Maja: Jovis ex Maia filius. — Sønlig: udtrs. oftest ved Gen. af Subst., undertiden: filio dignus; s. Kjærlighed: pietas; *Adv.*: filii more; ut liberi solent; pie (= med s. Kjærlighed). — Sønnedatter: neptis; Sønnedatters Søn, Datter: pronepos, proneptis. — Sønnekone: nurus. — Sønnesøn: nepos; Sønnesøns Søn, Datter: pronepos, proneptis; Sønnesøns Sønnesøn: abnepos.

Søndag: dies solis.

Sønden: se Syd; søndre: se sydlig.

Sønder: se itu. — Sønderbryde at: rumpere *el.* dirumpere (noget bøjeligt); frangere (noget stift). — Sønderbrydelse: udtrs. ved Verbet. — Sønderhugge at: discutere, concidere. — Sønderhugning: udtrs. ved Verbet. — Sønderknuse at: 1) *egt.*: comminuere, contundere; 2) *ovf.*: affligere, frangere. — Sønderlemme at: membratim secare, dividere. — Sønderlemmelse: udtrs. ved Verbet; dissectio. — Sønderrive at: dilacerare, dilaniare. — Sønderslaa at: discutere. — Sønderslide at: discindere, dilaniare, excarnificare. — Sondertræde at: proterere, conculcare.

Sørge at: 1) om Sorg: dolere, mærere (aliquid; aliqua re; de); in dolore, mærore esse (*abs.*); s. for en afdød: aliquem lugere; in luctu esse; 2) som Omsorg: s. for noget: curam rei alicuius gerere; aliquid curare; rei alicui consulere; s. med Kjærlighed, Ømhed for én: aliquem fovere; s. for Anskaffelsen af noget: aliquid providere, prospicere; s. for én: alicui consulere, prospicere; derfor er der sørget: huic rei provisum, cautum, consultum est; jeg skal s. for dette: hoc mihi curæ erit; lad mig s. der-

for: hoc mihi permitte; s. for den Dag imorgen: in crastinum consulere; s. for Fremtiden: in futurum consulere; s. for sit eget: rerum suarum esse; sørg blot for at: modo fac ut. — Sørgeaar: annus lugubris. — Sørgedigt: carmen lugubre. — Sørgedragt: vestis lugubris; at bære S.: in luctu esse; at anlægge S.: vestem mutare; vestem lugubrem sumere; i S.: atratus. — Sørgehus: domus *el.* familia funesta. — Sørgehøjtid: solemnia funebria (*Pl.*). — Sørgelig: tristis, luctuosus, gravis, miserandus; det seer s. ud: nil læti ostenditur, affertur og lgd. — Sørgemusik: concentus lugubris, funebris. — Sørgekvinde: præfica. — Sørgesang: cantus lugubris. — Sørgeskare: pompa funebris. — Sørgespil: tragoedia; *Adj.*: tragicus; én, som spiller i et S.: tragoedus; actor tragicus. — Sørgetale: laudatio; oratio funebris. — Sørgmodig: tristis; mæstus (vemodig s.); afflictus; have en s. Mine: vultu tristitiam præ se ferre. — Sørgmodighed: tristitia *el.* mæstitia (som varig Tilstand); mæror (momentan og som viser sig i det ydre); ægritudo (dyb S.).

Søskende: fratres (om Brødre); sorores (om Søstre); fratres et sorores. — Søskendebarn: patruelis (af to Brødre); consobrinus (af to Søstre).

Søster: soror. — Søsterbørn: consobrini (æ). — Søsterdatter: neptis (ex sorore); sororis filia. — Søsterlig: sororius, el. ved Gen. af Subst. — Søstersøn: nepos (ex sorore); filius sororis.

Søvn: somnus; sopor (især *digt.*); i Søvne: in somno, somnis; per quietem; dormiens; falde i S.: indormire, obdormiscere, sopore opprimi; somno vinci (imod sin Villie); falde i S. over noget: rei alicui indormire; dysse i S.: sopire, consopire; vække én af Søvne: aliquem excitare (e somno, dormientem), expergefacere; jage én op af Søvne: (ex) somno aliquem excire. — Søvnbringende: soporus *el.* soporifer (*digt.*). — Søvndrukken: semisomnus. — Søvndysse at: sopire; søvndyssende = søvnbringende. — Søvnig: 1) somno gravis (momentan); somniculosus (som stadig Tilstand); oscitans; at være s.: somno gravari; 2) *ovf.*: segnis, lentus. — Søvnighed: 1) udtrs. ved *Adj.*; 2) segnities, languor. — Søvnløs: exsomnis, insomnis (*digt.*); somni expers; at være s.: dormire non posse; gjøre s.: somnum avertere, arcere. — Søvnløshed: udtrs. ved Adj. el. insomnia.

T.

Taa en: digitus (pedis); fra Top til Taa: ab imis unguibus usque ad summum verticem; a summo vertice ad imos talos; gaa paa Tæerne, suspenso gradu ire (pes eius digitis suspenditur). — Taaspids: summus digitus; gaa paa Taaspidserne: summis digitis ambulare.

Taabe: stultus; homo stolidus. — Taabelig: stolidus, stultus. — Taabelighed: stultitia; det er T.: stultorum est.

Taage: nebula; snakke i Taaget: alucinari, garrire; sidde i T.: somniare. — Taagefuld, taaget: nebulosus.

Taale at: 1) om Evnen til at modstaa udvortes Indtryk, udholde noget ubehageligt: ferre, tolerare, pati, sustinere; som kan t. meget: patiens; som ikke kan t.: impatiens (rei alicuius), Tilstanden: patientia, impatientia; 2) om Evnen til at finde sig i noget: pati, ferre; sinere (især at noget skeer); 3) om Evnen at strække til: tolerare, f. E. ikke kunne taale Udgifterne: sumptus non tolerare (sumptibus parem non esse). —

Taalelig: tolerabilis, tolerandus; qui ferri, tolerari potest. — **Taalig**: patiens. — **Taalmodig**: patiens; finde sig t. i noget: aliquid æquo animo ferre. — **Taalmodighed**: patientia; med T.: patienter; æquo animo; finde sig med T. i: æquo animo ferre; at have T.: α) *abs.*: incommoda æquo animo ferre, pati; β) med én: aliquem ferre; med en Skyldner: debitori non instare; debitorem non urgere; at tabe T.: non diutius pati; fatigari; patientiam rumpere.

Taare en: lacrima; med T.: lacrimans, cum lacrimis, lacrimis obortis; udgyde T.: lacrimare, flere; lacrimas effundere; bryde ud i T.: in lacrimas ire, effundi; T. bryde frem: lacrimæ oboriuntur; der staa T. i hans Øjne: oculi eius lacrimis turgent, suffunduntur; uden at fælde en T.: oculis siccis; svømmende i T.: lacrimis perfusus; faa Taarerne til at flyde: lacrimas elicere; aflokke, afnøde én Taarer: lacrimas alicui excire. — **Taarefuld**: lacrimosus. — **Taarestrøm**: magna lacrimarum vis; udgyde T.: effuse flere.

Taarn: turris; forsynet med T.: turritus. — **Taarne op**: exaggerare; Bølgerne t. sig op: fluctus sub auras eriguntur. — **Taarnhøj**: celsus, præcelsus.

Tab: amissio (det ufrivilligt at tabe noget); damnum (selvforskyldt T.); jactura (frivilligt T. for at undgaa et større); detrimentum (foraarsaget af ydre Aarsag); clades *el.* calamitas (*alm.*); cædes (af Mandskab, f. E. der blev kæmpet med stort T. paa begge Sider: magna utrinque cæde pugnatum est, ogsaa: damnum, f. E. med T. af to Kohorter: damno duarum cohortium); foraarsage T.: afferre damnum, detrimentum; lide T.: damnum, detrimentum, jacturam facere; cladem, detrimentum accipere; T. af borgerlige Rettigheder: deminutio capitis; lide T. paa noget: a) hvor det hele mistes: rem aliquam perdere; re aliqua privari; paa Formue: bonis everti; b) delvis: aliquid ex re aliqua deperdere; kjøbe, sælge med T.: male emere, vendere; erstatte én hans T.: damnum alicui restituere; indestaa for muligt T.: damnum alicui præstare; udtrs. ofte ved Verbet. — **Tabe** at: 1) *trans.*: 1) om at miste Besiddelsen af noget: amittere; perdere (naar Tingen tillige forsvinder); jacturam rei facere (frivillig); gaa tabt: perire; tabe i Spil: perdere; jeg t. intet derved: nihil damni ad me inde redundat, pervenit; t. sin Formue: bonis everti; *ovf.*, t. éns Gunst: gratia alicuius excidere; t. Modet: animo deficere, animum abjicere, animo cadere; t. af Minde: oblivisci; jeg kar tabt af Minde: e memoria mihi excidit; t. af Syne: e conspectu amittere, dimittere; t. Taalmodigheden: fatigari, patientiam rumpere; t. Haabet: spe excidere, dejici; spem amittere; 2) om den besejrede: vinci; t. en Proces: caussa cadere; caussam, litem perdere; t. et Slag: proelio, acie vinci; inferiorem discedere; t. et Væddemaal: sponsione vinci; give sig tabt: manus dare; victum se fateri; II) *reflex.*; han t. sig i Beundring, Forbavselse: admiratio, stupor eum defigit; t. sig i Tanker: in cogitatione defixum esse; curis immergi (mørke Tanker); t. sig af Sindet: animo effluere; in oblivionem venire; t. sig: minui; om hvad der gaaer af Brug, ikke mere finder Sted: exolescere; om Sæder: labare, corrumpi; om Sandser: senescere, obtundi; om legemlige Kræfter: senescere; om aandelige Kræfter: comminui, senescere; om Vand, Uvejr, Skræk og lgd.: considere; om Smerter: remittere, remitti; om Personer: dilabi; om en Lugt: fugere; om Vin, Haab: evanescere. — **Taben**: se Tab.

Tabel: index.

Taffel: mensa; coena; gaa til T.: coenatum ire; ved T.: inter coenam; efter T.: post coenam. — **Taffeldækker**: structor.

Tag: tectum; bringe under T.: sub tectum congerere; bringe én under T.: tecto aliquem recipere; bringe et Hus under T.: domum tegere, tecto munire; komme under T.: tectum subire; tage T. af: detegere. — **Tagdryp**: stillicidium. — **Tagkammer**: coenaculum. — **Tagplade**: tegula. — **Tagryg**: fastigium. — **Tagsten**: imbrex. — **Tagstraa**: panicula tectoria.

Tage at: I) *trans.*: 1) capere (nærmest saaledes, at man sætter sig i Besiddelse af noget); sumere; i Krig: capere, expugnare; recipere (t. igjen); t. ved Valg: capere, eligere; t. Føde til sig: cibum sumere; t. Munden fuld: omnia magna loqui; t. en Kone: uxorem ducere; t. en Mand: alicui nubere; t. Verden som den er: se rebus subjungere; 2) i Forbindelse med en stor Del Subst., med hvilke det danner ét Begreb, udtrs. det ved det til Subst. svarende Verbum, f. E. tage Flugten: fugere; t. Begyndelse: incipere o. s. v., se vedkommende Subst.; 3) udtrykker undertiden en vis Opfattelse, f. E. i det hele taget: si rem universam spectas; hvorledes jeg end tager Sagen: quacunque ratione rem accipio; hvorledes t. du det: quem sensum his verbis tribuis? t. noget i en vis Forstand: ita aliquid accipere *el.* interpretari, ut hoc vel illud significare dicas; jeg t. Ordet i den Forstand: hunc sensum vocabulo subjicio, ut dicam o. s. v.; t. godt, ilde op: in bonam, malam partem vertere; t. én noget ilde op: ob aliquid alicui succensere; 4) nærmere bestemt ved Præp. el. Biord: a) t. *af*: smlg. aftage; t. noget af én: aliquid ab aliquo accipere, sumere; t. én af Dage, Livet af én: aliquem interficere, interimere, vita spoliare; t. et Løfte af én: promisso aliquem obstringere; b) t. *an*: se antage; c) t. *bort*: se borttage; d) t. fat: comprehendere (aliquem); e) t. *for*; t. én for en anden: se antage; t. noget for Spøg, Alvor: aliquid per ludibrium, serio dictum putare; t. meget for noget: magno aliquid vendere; t. meget for paa éngang: multa simul (*el.* uno tempore) agere; f) t. *forud*: præcipere; g) t. *fra*: se fratage; h) t. *frem*: se fremtage; i) t. Varer *hos* én: ab aliquo emere; j) t. *i* Favn: amplecti, complecti; t. én i Ed: jurejurando aliquem obstringere; sacramento adigere (Soldater); Handlingen at t. i i Ed: adactio jurisjurandi; t. i Forsvar, Beskyttelse: tueri, defendere; t. i Besiddelse: occupare (aliquid); potiri (re aliqua); t. i Forvaring: asservare, custodire; t. i Haanden: manu capere; k) t. *igjen*: recipere, resumere; l) t. *imod*: accipere (især noget godt); recipere (ifølge Anmodning, Ønske; én, der søger Hjælp); excipere (især en Gjæst); ikke t. imod: recusare, rejicere; m) t. *ind*; et Lægemiddel: medicamentum haurire, sumere; Penge: pecunias recipere; Sejlene: vela deducere; n) t. *med*: se medtage; t. med én: aliquem sequi; o) t. *op*: se optage; t. én op i Vognen: curru aliquem tollere; tage godt op: se ovenfor 3; p) t. *paa*: induere; t. Mærke paa: notare; t. én paa Skulderen: in humeros aliquem tollere; t. paa Kredit: pecunia non præsenti emere; in fidem emere; r) t. *til*: se tiltage; t. én til Naade: in gratiam aliquem recipere; t. én til Side: aliquem seducere; t. godt til sig: largiter se invitare; t. til Takke med noget: aliquid satis habere; re aliqua contentum esse; s) t. *tilbage*: recipere; t. et Ord tilbage: fidem mutare; t) t. ud: eximere; deligere (ved Valg); u) t. én *under* Armene: aliquem sublevare, sustentare; II) *intrans.*: a) t. *af*: se aftage; t. af Bordet: mensam tollere; b) t. *bort*: abire, proficisci; c) t. *fat*; om Ild: comprehendere; t. fat paa: *α*) *egt.*: sumere, capere, prehendere; *β*) paa et Arbejde: ad aliquid accedere; aliquid aggredi (noget vanskeligt); t. fat paa igjen: resumere; retractare (et Arbejde); d) t. *hen*: aliquo se conferre; aliquo proficisci, ire; e) t. *ind* hos én: apud aliquem devertere; f) t. *paa* Landet: rus ire; t. paa Kræfterne: fatigare; Sygdommen har taget slemt paa ham: morbus male eum habuit; g) t. til, om Forøgelse: crescere, augeri; t. til at græde: in lacrimas ire, effundi; III) *reflex.*: a) t. sig noget nær: moleste aliquid ferre; t. sig noget let: leviter aliquid ferre; b) t. sig den Frihed, Tilladelse: audere; tantum sibi sumere ut; t. sig megen Frihed: multum licentiæ sibi sumere; multum sibi concedere; t. sig Tid: spatium sumere, dadlende: lente agere; suo commodo agere; c) t. sig en Kone: uxorem ducere; t. sig en Mand: alicui nubere; d) t. sig noget for: aliquid agere; ikke t. sig det mindste for: manum non vertere; nihil agere; t. sig for at gjøre noget:

ad aliquid faciendum accedere; consilium capere aliquid facere (om Beslutningen); e) t. sig noget paa: se paatage sig; f) t. sig i Agt: cavere, circumspicere (ne); g) t. sig ud: speciem præbere (f.E. pulchram: smukt); h) t. sig af én: alicui opitulari; aliquem sublevare; commodis *el.* utilitati alicuius consulere, prospicere; i) t. sig Verden let: quicquid evenit, nil affici (nil moveri, securum esse); j) t. sig op: emergere et in bonam frugem se recipere; k) t. sig sammen: se (animum) colligere; animum confirmare.

Tak: 1) paa et Redskab: dens; 2) paa Horn: ramus. — Takket: 1) dentatus; 2) ramosus; 3) t. paa Kanten (om en Mynt): serratus.

Tak (Følelsen af Erkjendtlighed): a) i Hjertet: gratia; vide én T.: gratiam alicui habere; fortjene T.: gratiam mereri; være én T. skyldig: gratiam alicui debere; vinde éns T.: gratiam apud aliquem inire; b) i Ord: gratiæ; sige én T.: gratias alicui agere; c) i Gjerning: gratia; yde én T.: gratiam alicui referre (persolvere, reddere); fordre T.: gratiam exigere; skylde T.: gratiam debere; det er en smuk T., du yder mig: pulchram mihi gratiam refers; han fik Skam til T.: voluntas eius in malam partem accepta est. — Takke at: gratiam habere (i Hjertet); gratias agere (med Ord); gratiam referre (i Gjerning), smlg. ovenfor; have én at t. for noget: referre alicui aliquid acceptum; alicui aliquid debere. — Tage til Takke: contentum esse (re); boni consulere, satis habere (aliquid). — Takkefest: supplicatio, gratulatio; holde T.: gratulationem facere (i alle Templer: ad omnia templa). — Taknemmelig: gratus; beneficii memor; vise sig t.: gratum se præstare. — Taknemmelighed: animus gratus, beneficii memor; med T.: animo grato; forpligte én til T.: beneficio aliquem obstringere; udtale sin T.: gratias agere; vise sin T.: gratiam referre; nære T.: gratiam habere (alicui). — Takoffer: sacrificium (cum gratiarum actione conjunctum). — Taksigelse: gratiarum actio; aflægge sin T.: gratias agere. — Takskyldig: beneficio (alicuius) obstrictus.

Takkelads: armamenta (*Pl.*; navis a.). — Takle at: ornare; instruere.

Takt: numerus (Sing og Pl.); modi; holde T.: numerum servare; falde ud af Takten: a numero (modulatione) aberrare; slaa T.: ictu modos regere, s. T. med Fødderne til en Sang: pulsu pedum vocis sonitum modulari; efter T.: in numerum; udenfor T.: extra numerum. — Taktløs: inconcinnus, inconditus. — Taktmæssig: modulatus, numerosus; t. Bevægelse: modulatio; afmaale t.: modulari. — Taktslag: ictus.

Taktik: disciplina militiæ; ars milites instruendi.

Tal: numerus; uden T.: innumerabilis; i Tallet: numero; vi ere til for at fylde T.: nos numerus sumus. — Talløs: innumerabilis; sine numero; at være t.: numero carere. — Talrig: frequens, creber; numerosus (*sen.*). — Talrighed: frequentia, el. ved Adjektivet.

Tale at: I) *trans.*: aliquid loqui, dicere; t. et Sprog: lingua aliqua uti; t. Latin, Græsk: Latine, Græce loqui; t. haarde Ord: aspere loqui, aspera verba proferre (in aliquem); t. store Ord: magnifice loqui; omnia magna loqui; t. et Magtsprog: pro imperio decernere; t. Hjertets Sprog: ex pectore, animo loqui; jeg vil t. to Ord med dig: tribus verbis te volo; II) *intrans.*: loqui (*alm.*); dicere, orationem habere, (i Foredrag); orare (caussam, om en Sagfører); contionari (for en Folkeforsamling); t. højt: alta *el.* magna voce loqui; t. sagte: summissa voce loqui; t. hurtigt: cito loqui o. s. v.; Barnet begynder at t.: infans fari incipit; du har godt ved at t.: tibi ita loqui facile est; imellem os talt: quod inter nos dictum sit; a) t. én *efter* Munden: ad voluntatem alicuius loqui; alicui assentari; auribus alicuius servire; t. efter én: voce aliquem referre, reddere; b) t. *for* én: pro aliquo loqui, dicere (i Tale); dette t. for mig: hoc pro (a) me est; dette t. for Loven: hoc legem commendat; t. godt for sig: bene loqui; oratione composita uti; verba componere; t.

for Folket: ad populum dicere; t. for et Lovforslag: legem suadere; c) t. *hen* i Vejret: nugari, hariolari, garrire, alucinari; inconsulte ac temere loqui; d) t. *imod* én: in aliquem dicere, imod noget: contra aliquid; dette t. imod mig: hoc contra me est; t. imod et Lovforslag: legem dissuadere; e) t. *med* én: cum aliquo loqui; for at t. med Cicero: ut verbis Ciceronis utar; han vil ikke t. med nogen: neminem admittit (ad se); se conveniri non vult; f) t. *om*: loqui de; t. idelig om noget: aliquid loqui, crepare; der tales om: fama, rumor est; t. godt om én: aliquem laudare; t. ilde om én: male alicui dicere, paa hans Bag: absentem aliquem carpere, rodere; ikke at t. om: ut taceam; hele Byen vil t. om dig: fabula fies; sermo eris per urbem; komme til at t. om: incidere in mentionem (alicuius rei); komme til én for at t. med ham: aliquem convenire; g) t. *over* sig: delirare; h) t. *sammen*: colloqui, sermocinari; i) t. *til* én: aliquem alloqui; t. én til: aliquem objurgare, increpare; j) t. *ud*: finem facere loquendi; perorare (en Tale); k) tales *ved*: sermones conferre; III) *reflex.*; t. sig hæs: vocem suam obtundere; t. sig træt: loquendo fatigari. — Tale en: oratio (forberedt T.); sermo (daglig T.); rumor (imellem Folk); contio (for Folket, privat); suasio (privat for at tilraade noget); contentio (hæftig T.); laudatio (Ligtale); føre T.: oratione uti; holde en T.: orationem habere, concionem habere; concionari, om Statssager: de republica verba facere; ubunden T: prosa (oratio); bunden T.: poesis; falde én i T.: aliquem (loquentem) interpellare; alicui obstrepere (støjende og afbrydende); faa én i T.: ad aliquem *el.* colloquium alicuius admitti; jeg fik ham i T.: potestas colloquendi mihi data est; Talen falder paa: mentio fit (rei alicuius); der er T. om, Talen gaaer: fama est; ajunt, dicunt; det er der ikke T. om: de hac re non agitur, quæritur; hvad er T. om: quæ res agitur? Talen drejer sig om: oratio, sermo est de; naar Talen er om: udtrs. hyppigt ved Præp.: in. — Talebrug: usus loquendi; consuetudo sermonis. — Talefrihed: libertas dicendi. — Talefylde: copia dicendi. — Talegave: facultas dicendi; facundia; som besidder T.: facundus. — Talekonst: rhetorica; *Adj.*: rhetoricus; Lærer i T.: rhetor; efter T.: rhetorice. — Talemaade: locutio; dictio. — Talen om: mentio, commemoratio (rei). — Talende Bevis: argumentum manifestum. — Taler en: orator; danne sig til T.: se ad dicendum instruere. — Talerstol: rostra (*Pl.*; i Rom); suggestus (*alm.*). — Taleøvelse: exercitatio dicendi (især den erhvervede T.); declamatio; dictio (især T. for Disciple: dictiones discipulorum); holde T.: declamare. — Talsmand: deprecator (for én); suasor (for noget, f. E. pacis: for Fred); at være éns T.: pro aliquo deprecari, intercedere; caussam alicuius agere.

Talent: 1) som Pengesum: talentum; 2) som alm. aandelig Dygtighed: ingenium, indoles; 3) i en enkelt Retning: facultas; besidde Talent: ingenio valere. — Talentfuld: ingeniosus; ingenio magno præditus. — Talentløs: sine ingenio; obtusus; pinguis.

Talg: sebum (sevum). — Talglys: candela; sebaceus (*sen.*); lave T.: candelas sebare.

Tallerken: catillus.

Tam: mansuetus, placidus; et t. Dyr: cicur; blive t.: mansuescere, mansuefieri; mitescere; gjøre t.: domare, mansuefacere, mitificare. — Tamhed: mansuetudo.

Tamp en: restis; scutica (Lædertamp); give T. = tampe: resti, scutica cædere; faa T.: resti, scutica cædi.

Tand: dens; forsynet med Tænder: dentatus; faa Tænder: dentire (*sen.* som ogsaa Tilstanden at faa T.: dentio, dentitio); han mister T.: dentes ei cadunt; skære T.: frendere (dentibus); det faaer mine Tænder til at løbe i Vand: salivam mihi movet; vise Tænder: ringi; have ondt i T.: dentibus laborare; føle én paa T.: aliquem tentare; animum alicuius explorare. — Tandkjød: gingiva. —

Tandløs: edentulus (*førkl.*); sine dentibus; qui dentibus caret. — Tandpine: dolor dentium; jeg har T.: dentes mihi dolent.

Tang: 1) Redskabet: forceps; 2) Planten: alga.

Tanke en: 1) som Forestilling i Sjælen: a) cogitatio (i Pl. ogsaa: cogitata); éns Tanker: quæ quis cogitat; fatte en T.: cogitationem concipere; falde paa en T.: incidere in cogitationem; den T. faldt ham ind: ea cogitatio ei incidit, animum eius subiit; jeg er kommen paa den T.: in eam cogitationem veni ut credam; hvorledes er du kommen paa den T.: quomodo tibi in mentem venit? slaa af T.: ex animo cogitationem rei alicuius ejicere, jeg kan ikke s. det af T.: animo infixum hæret; sidde fordybet i T.: in cogitatione defixum esse; falde i Tanker: in cogitatione defigi; forslaa Tankerne: curas expellere, abjicere; i Tanken: animo, mente, cogitatione; det er gaaet mig af Tanker: excidit mihi ex animo, memoria; b) henvende alle sine T. paa: nihil cogitare nisi; rette sine T. paa noget: cogitationem intendere ad aliquid; aliquid mente agitare; have Tankerne samlede: ad rem intentum esse, ikke have T. s.: aliud agere; mente non consistere; ikke have T. ved noget: animum non advertere; aliud agere; 2) som bestemt Opfattelse: sententia; animus; sige sine T.: mentem suam, sensum suum aperire; det er min T.: ita censeo, judico, existimo; have samme T.: idem sentire; jeg har ganske andre Tanker: longe alia mihi mens est; komme paa andre T.: sententiam, animum mutare; bringe én paa andre T.: a sententia aliquem avertere; bringe én paa den T.: in eam sententiam aliquem inducere; alicui suadere *el.* auctorem esse (ved at raade); aliquem monere, admonere ut (ved paamindende Opfordring); dette bragte mig paa den Tanke: hac re motus credidi (om den fremkommende Formodning), statui (ved en Beslutning), hinc mihi nata est sententia, natum est consilium; staa i den T.: credere, putare; i den T.: ratus; at have høje T. om sig selv: sibi placere; det var min T.: fuit consilium meum; cogitavi; hvad var din T. med at gjøre dette: quid secutus hoc fecisti? — Tankefuld: cogitatione defixus. — Tankegang: 1) *egt.*: sententiarum ordo; 2) T. i en Afhandling og lgd.: sententia, sententiæ, f. E. T. i Brevet: sententia literarum; jeg mærkede mig T. i denne Afhandling: sententias huius disputationis memoriæ mandabam; 3) dette var háns T.: sic ratiocinatus est. — Tankeløs: excors; inconsideratus. — Tankeløshed: stupor; animus inconsideratus. — Tankerig: sententiis, rebus abundans. — Tankerigdom: sententiarum copia. — Tankesløv: obtusus. — Tankesprog: sententia, dictum.

Tant: nugæ.

Tante: matertera (paa mødrene Side); soror patris, amita (paa fædrene Side).

Tap en: epistomium. — Tappe at; t. om: diffundere.

Tapper: fortis; strenuus (især om en Soldat); gjøre en t. Modstand: fortiter resistere; arbejde t.: strenue rem facere; holde sig t.: rem strenue gerere. — Tapperhed: fortitudo, virtus; med T.: fortiter.

Tarme: intestina (*Pl.*); omenta (*Pl.*, *sen.*); ilia (*Pl.*, som Ret).

Tarv: usus; commodum; fremme éns T.: commodis alicuius consulere; efter enhvers T.: ex usu singulorum. — Tarvelig: frugi (*Komp.* frugalior, især i Levemaade); modestus; en t. Dragt: cultus exilis. — Tarvelighed: frugalitas.

Taske en: crumena. — Taskenspiller: ventilator; præstigiator. — Taskenspillerkonster: præstigiæ.

Taus: tacitus; taciturnus (som vedvarende Egenskab); at være t.: tacere (*egt.*); silere (*ovf.*); at blive t.: obmutescere. — Taushed: silentium; taciturnitas (det ikke at tale meget).

Tavle en: tabula; tessera (lille, til Indlægning). — Tavlet: tessellatus (indlagt med smaa Sten); et t. Loft: lacunar; forsynet med t. Loft: laqueatus.

Tax (Træet): taxus.

Taxere at: æstimare (højt: magni, magno; lavt: parvi, parvo; højere:

pluris); pretium ponere (rei); censere (t. og ansætte i Mandtalslisten). — Taxering: æstimatio; census (T. af en Borgers Formue og den dermed forenede Ansættelse i Mandtalslisterne); at foretage T.: æstimare; censere; censum agere, habere, facere. — Taxt: pretium constitutum (paa Varer); merces constituta (for Arbejde).

Te sig: se gerere; te sig som Borger: se pro cive gerere.

Tegl, Teglsten: later; *dem.*: laterculus; af T.: latericius; brænde T.: lateres coquere.

Tegn: a) signum; nota (paasat T.); insigne (især T. paa Værdighed); indicium (T. paa noget); at være T. paa: signum esse, el. ved Verbet, se tegne 2 b; dette er et T. paa, at der er: hoc indicio est, esse, el. udtrs. ved Gen. (f.E. det er T. paa Letsindighed: levitatis *el.* levis animi est), undertiden ved: prodere, ostendere, significare (f.E. det er T. paa ond Samvittighed: malam conscientiam prodit); at sætte et T. paa noget: nota aliquid signare, imprimere; til T. paa: ut id indicio sit (monumento sit, især amoris: paa Kjærlighed); give én T. med Haanden: manu alicui signum dare, med Hovedet: alicui nutare, med Øjnene: alicui nictare, med Vink: nutu alicui aliquid significare; gjøre T. til hinanden: inter se significare; b) T. som skal forevises: tessera, tessella; c) T. paa noget tilkommende, Varseltegn: omen, monstrum, ostentum; d) = Himmeltegn: sidus, signum. — Tegne at: 1) *trans.*; t. noget: aliquid describere (især Figurer), adumbrare; t. af: se aftegne; t. op: se optegne; 2) *intrans.*: a) tegne under: subscribere (nomen); b) t. til noget: aliquid promittere; rei alicuius (aliquid futurum esse) spem facere; minari (noget ondt); det t. til Krig: bellum imminere videtur, til Regn: pluvia colligitur, til Bedring: spes salutis ostenditur, til Foraar: ver appropinquare videtur; han t. godt: bonam sui spem ostendit; 3) *reflex.*; t. sig (sit Navn): nomen subscribere; t. sig til noget: nomen rei alicui profiteri, edere. — Tegning: descriptio, adumbratio. — Tegntyder, Tegnudlægger: augur (som Embedsmand); ostentorum interpres. — Tegntydning: augurium (af en Augur); ostentorum interpretatio.

Telt: tentorium (af Lærred); tabernaculum (*egt.* af Brædder, tækket med Løv); prætorium (Feltherretelt); Telte i Vinterkvarter: hibernacula; opslaa T.: tentorium tendere; ligge i T.: tendere. — Teltkammerat: contubernalis. — Teltkammeratskab: contubernium.

Temmelig: satis; udtrs. ofte ved Komp. af det Adj., det bestemmer, f.E. t. snaksom: loquacior; saa t.: sic satis, non male; mediocriter; t. stor: subgrandis.

Tempel: templum; ædes; fanum *el.* delubrum (i højere Stil); ved Vestas T.: ad Vestæ. — Tempelforstander: antistes. — Tempelopsynsmand: æditnus.

Temperament: ingenium, indoles.

Temperatur: coelum; passende T.: moderatio aëris. — Tempereret: temperatus; t. Klima: coeli temperatio; temperies; et Sted med t. Klima: locus temperatus.

Temporær: qui ad tempus est.

Ten: fusus.

Termin: dies, tempus; vadimonium (for Retten); til T.: ad diem; bestemme en T.: diem dare, dicere; vadimonium constituere; møde til T.: diem, vadimonium obire, ikke møde: diem, vadimonium deserere.

Terpentintræ: terebinthus.

Terrain: locus, loca (*Pl.*); paa gunstigt, ugunstigt T.: suo, alieno loco; ikke kjende T.: naturam loci ignorare.

Testamente: testamentum; opsætte et T.: testamentum facere, conscribere; ophæve et T.: testamentum rumpere, irritum facere; den Arv, han havde faaet ved T.: hereditas, quæ venerat testamento. — Testamentere én noget: alicui aliquid legare, testamento relinquere. — Testamentforfalsker: testamentarius; signator falsus. — Testator: testator (i Retssproget); auctor testamenti.

Text: oratio, verba; textus (*sen.*); læse én Texten: verbis aliquem castigare.

Theater: theatrum; optræde paa T.: in scenam prodire; Forsamlingen i T.: consessus theatralis. — Theatervæsen: res ludicra, scenica. — Theatralsk: scenicus, theatralis.

Theolog: theologus. — Theologi: theologia. — Theologisk: theologicus.

Theoretisk: udtrs. ved Omskr. med ratio, f.E. at have t. Kundskaber: ratione aliquid cognitum habere; t. Undersøgelse: disputatio quæ a ratione proficiscitur. — Theori: ratio; præcepta artis; hverken af T. el. Praxis: neque usu neque ratione.

Thi: nam, namque, etenim; enim (efter et Ord i Sætningen).

Thunfisk: thunnus.

Ti: decem; ti til hver: deni; ti Gange: decies; en Kommission af ti: decemviri, et Medlem af en saadan Kommission: decemvir, en Decemvirs Embede: decemviratus, som hører til en Decemvir: decemviralis; ti Mænd til at skrive Love: decemviri legibus scribendis; et Maal af ti Fod: decempeda; en Afdeling af ti: decuria; inddele i Hold paa ti: decuriare; en Forstander for en saadan Afdeling: decurio, dennes Værdighed: decurionatus. — Tidobbelt, tifoldig: decemplex. — Tiende den: decimus; t. Gang: decimum; den t. Del: decuma; som hører til den t. (f.E. Kohort, Legion): decumanus. — Tiende en: decumæ; en Mark, hvoraf der ydes T.: ager decumanus; Korn, der ydes i T.: frumentum decumanum. — Tiendeforpagter: decumanus.

Tid: 1) *alm.*: tempus; paa den T.: eo tempore; tunc; paa den T. da: quo tempore, quum; til enhver T.: omni tempore; fra T. til T.: subinde; opsætte fra T. til T.: ab alio tempore ad aliud tempus aliquid differre; for en T.: ad, in tempus; for Tiden: hoc tempore, in præsentia, nunc quidem; henholde for lang T.: in longum ducere; for kort T. siden: nuper, modo; kort T. før, efter: brevi ante, post; for lang T. siden: dudum; jam dudum; for ikke lang T. siden: haud dudum; det er lang T. siden: diu est ex quo; en T. lang: aliquamdiu, (per) aliquod tempus; i mange Tider: multis tempestatibus; i forrige Tider: superioribus temporibus; i Tiden: postea, futuro tempore; i Tidens Løb: procedente tempore; temporis progressu, decursu; med Tiden: procedente tempore; aliquando, posthac; paa samme T.: eodem tempore; per idem tempus; om kort T.: brevi, post breve; i, inden kort Tid: brevi tempore, brevi, in brevi; i lang T.: diu; om kort el. lang T.: serius ocius; til en T.: ad tempus; til evig T.: in æternum, in omnem æternitatem; vor T.: nostra memoria; nostra tempora; 2) hvor Bibegrebet af en Termin kommer til: dies; aftale en T.: diem componere; bestemme en T.: diem constituere; 3) den rette T. til noget: tempus; som skeer i rette T.: tempestivus, f.E. det er den rette T. til at sejle: mare ad navigandum tempestivum est; det var den rette T. for ham til at dø: hoc ei tempestivum fuit ad moriendum; før Tiden: ante tempus (den bestemte, rette T.), ante diem (den af Skjæbnen bestemte T.); til rette T.: (in) tempore, ad tempus; i Tide: tempore, in tempore; til sin T.: suo tempore; i urette T.: alieno tempore; det er nu T. at gaa bort: jam tempus est abeundi *el.* abire (dog betyder den første Form mere: det er Tid at gaa bort, den anden: det er paa Tid at gaa bort); nu er det ej T. at gjøre sligt: alienum est ab hoc tempore talia facere; at tage Tiden i Agt: tempus observare, captare; passe Tiden til at gjøre noget: occasionem, tempus rei alicuius faciendæ captare; lade Tiden gaa ubenyttet bort: tempus dimittere; occasionem prætermittere; 4) den Tid, der fordres til el. anvendes paa noget: tempus; spatium; det kræver, dertil hører lang T.: hæc res longi temporis est; at have T.: vacare; otium habere; jeg har T. nok: satis temporis mihi est; at have T. til at tale: ad dicendum tempus, spatium habere; det er endnu T.: adhuc licet, adhuc est integrum; naar jeg faaer T.: quum erit spatium; der er ingen T. at spilde: non datur cunctandi spatium; maturato opus est; anvende al sin T. paa noget: omne tempus suum ad aliquid conferre; 5) Tid med

Hensyn til Beskaffenheden, Omstændighederne, som betegne den: tempus, tempora (*Pl.*); tempestas; efter T. og Omstændigheder: pro re et tempore; i Nødens T.: in periculis, angustiis; skikke sig i Tiden: tempori cedere; i disse Tider: ut nunc tempora sunt; his temporibus; i disse oplyste Tider: in hac literarum luce; i rørte Tider: in turbido; slette Tider: iniqua tempora; dyre T.: caritas annonæ; bedre T.: levior annona; gode T.: læta tempora; Tiderne forværres: tempora deteriora fiunt; mores labuntur; 6) den Tid, én lever paa: ætas, tempora, f.E. paa Sullas T.: ætate, temporibus Sullæ; 7) hvad Tid er det paa Dagen: quota hora est? 8) det være sagt i en god Tid: quod felix faustumque sit. — Tidlang en: aliquamdiu; tempus aliquod. — Tidlig: 1) som skeer i god, rette Tid: máturus, tempestivus; for t.: præmaturus, immaturus; præcox (om Frugt); for t. Fødsel: abortio; for t. født: abortivus; t. eller sildig: serius ocius; 2) om Dagtiden: mane; prima luce; meget t.: ante lucem; som skeer t.: matutinus; 3) t. Ungdom: prima juventus; fra den t. Ungdom: a prima ætate; 4) t. paa Foraaret, Sommeren og lgd.: primo vere, prima æstate o.s.v.; t. paa Natten: excubia nocte; 5) tidligere; *abs.*: superioribus temporibus; antea (saaledes at der regnes fra et andet antydet Tidspunkt), antehac (regnet fra den nærværende Tid); om det, som har været før: superior, prior, pristinus, antiquus; den tidligste Tid: tempus antiquissimum; vetustas; hans tidligere Liv: superior vita eius; tidligere Skribenter: auctores antiqui (forsaavidt de have levet i gamle Dage), superiores (i Modsætning til de nyeste); han gjenvandt sin tidligere Værdighed: pristinam dignitatem suam recuperavit. — Tidevande: æstus. — Tidsaand: seculum; mores temporum; saaledes er T.: ita se mores habent. — Tidsalder: ætas. — Tidsbestemmelse: 1) *egt.*: descriptio temporis (temporum); 2) udtrs. ved tempus. — Tidsfordriv: oblectatio, oblectamentum; til T.: animi caussa, temporis fallendi caussa. — Tidsforhold: ratio temporis, udtrs. hyppigst blot ved tempora. — Tidsfrist: spatium, mora. — Tidsfølge: ordo temporum. — Tidsomstændigheder: tempora, ratio temporum. — Tidspunkt: tempus; det afgjørende T.: discrimen. — Tidsregning: descriptio temporis. — Tidsrum: temporis spatium; T. af to-fire Dage: biduum, triduum, quatriduum; T. af to-fem Aar: biennium, triennium, quadriennium, quinquennium. — Tidsspilde: dispendium temporis; uden T.: sine mora. — Tidssvarende: commodus, aptus, non alienus. — Tidt: sæpe, sæpenumero, smlg. ofte; t. og ofte: centies.

Tidende: 1) se Efterretning; 2) som Dagblad: acta diurna.

Tidsel: carduus.

Tie at: tacere (at være tavs); silere (at være stille); t. med noget: aliquid tacere (*alm.*), reticère (med Forsæt); aliquid silentio premere; t. stille: tacere; reticere (paa et Spørgsmaal el. hvor der ventes, at man skulde tale); conticescere (efter at have talt); som man bør tie med: tacendus; t. til noget: aliquid silentio transmittere, tacitum audire, videre o.s.v., el. udtrs. ved Omskr. med: tacitus (i Betydn.: uomtalt, upaaatalt), f.E. at gjøre noget saaledes, at én tier dertil: aliquid ab aliquo tacitum ferrè; ikke engang hertil kunde Manden tie: ne id quidem a viro tacitum tulit.

Tiger, Tigerinde: tigris; at have et Tigerhjerte: omnem humanitatem exuisse.

Tigge at: mendicare, stipem colligere. — Tiggefærdig: mendicus; ad mendicitatem redactus. — Tiggen, Tiggeri: mendicatio. — Tigger en: mendicus, mendicans. — Tiggerdragt: mendicula.

Til (af de talrige Forbindelser, hvori Ordet forekommer, fremhæves kun de vigtigste; de øvrige maa søges under de Ord, med hvilke det paa hvert Sted nærmest forbindes): I) *Præp.*: 1) hvor det angiver en *Bevægelse, Retning*: ad (henimod et Sted), in (ind i, paa et Sted), Akk. (Byers og mindre Øers Navne, f.E. til Rom: Romam, til den berømte By Rom: Romam ad claram

urbem, men, til Byen Rom: ad urbem Romam); angiver det en Bevægelse for at bivaane noget: udtrs. ved obire med Akk., f. E. rejse til Markeder: nundinas obire, i andre Tilfælde, hvor en Retning udtrs., f.E. læne til noget, Turen kommer til mig, bringe til Ende: se Subst. el. Verbet; 2) hvor det angiver en *Nærværelse* paa et Sted, ved en Handling: interesse, adesse (rei), f. E. være til Bryllup: nuptiis adesse, interesse; 3) hvor det angiver *Sindets*, *Tankens*, *Villiens Retning* paa noget, udtrs.: a) hvor det følger et Subst.: Gen., f.E. Kjærlighed til Fædrelandet: amor patriæ; b) hvòr det hører til et Adjektiv, f.E. tilbøjelig til Vrede, forfalden til Drik: se Adjektivet; c) hvor det hører til et Verbum, f. E. ruste sig til Krig, hengive sig til Ro, fæste Lid til én: se Verbet; 4) hvor det angiver en *Bestemmelse*, *Brug*, *Anvendelse*: a) ad, f. E. holde Hunde til Jagt: canes ad venandum alere; brugelig til: utilis ad; b) ved Omskr. med en Sætning, f. E. give én Penge til Brød: ut (quibus) panis ematur (panem emat); c) i Appositionsforhold: Akk., Nom., f.E. vælge én til Konge: regem aliquem creare, facere; han blev valgt til Konge: rex creatus est; d) for stor i Forhold til: maior quam pro, men, for stor til at: maior quam ut *el.* qui; 5) hvor det angiver en *Virkning* eller en *Ledsagelse*: cum, f.E. til min store Ulykke kom han til Rom: cum magna mea calamitate Romam venit; spise Sul til Brød: opsonium cum pane edere; 6) hvor det angiver et *Tidspunkt*: ad el. Abl., f. E. fra Morgen til Aften: a summo mane ad vesperam; til rette Tid: tempore, til hvilken Tid: quo tempore? 7) hvor det angiver, *hvortil noget tjener, er*: Dativ; 8) hvor det angiver et *Hensyns*, *Interesseforhold*: Dativ; 9) hvor det angiver et *Ejendoms*, *Udgangs*, *Tilhørsforhold*: Genitiv (overhovedet overalt, hvor det paa Dansk kan omskrs. med en Gen., f.E. Ejeren til en Bog, Ophavsmand til Oprør, Fader til Drengen; 10) hvor det ellers forekommer i Forbindelser og Talemaader som f.E. falde til Fode, komme til Live, tage til Takke: se Subst., el. f.E. stige til Hest, skiftes til noget, lugte til noget: se Verbet; II) *Adv.*: se overalt Verbet, til hvilket det hører.

Tilbage: a) efter Verber, der ligefrem betegne en Bevægelse: retro, retrorsum; b) udtrs. ved Verbets Sammensætning med re, f. E. trække sig tilbage: pedem referre; recedere; falde t.: recidere; tage t.: recipere; begive sig t.: se recipere; læne t.: reclinare; ligge t.: recubare; lægge sig t.: recumbere; løbe t.: recurrere; komme t.: redire, reverti; bringe t.: referre; flygte t.: refugere; kaste t.: rejicere o.s.v.; der er intet t. uden: nihil restat, relinquitur nisi; saa langt jeg kan skue t.: quoad longissime mens mea respicere potest; han ønsker sig Fortiden t.: cupit tempus transactum remeare; det gaaer t. med ham: res eius deteriore loco esse coeperunt; at gaa t. (om et Kjøb): redhiberi; at blive t.: (a tergo) relinqui (for én); remanere (paa et Sted); ikke lade én noget t.: nihil alicui reliqui facere (af noget); ikke lade én noget t. uden: nihil alicui relinquere nisi; som er t.: reliquus; residuus; jeg har dette t.: hoc mihi est reliquum; han er ene t. af Familien: is unus reliquus est ex familia. — Tilbagebetale at: resolvere, referre. — Tilbageblik: respectus (*egt.*); kaste T. paa: respicere (ad, in). — Tilbageblivende: residuus, reliquus. — Tilbagebøjet: reclinatus, resupinus. — Tilbagedrive at: repellere, repulsare. — Tilbagedrivelse: propulsatio. — Tilbageerobre at: recipere. — Tilbageerobring: udtrs. ved Verbet. — Tilbagefald; at faa et T.: in morbum recidere. — Tilbagefordre at: repetere, reposcere. — Tilbagegaaende: retrogradiens; t. Bevægelse: retrogressus; gjøre en t. Bevægelse: 1) retrogradi; 2) i Krigssproget: se recipere. — Tilbagegang: 1) *egt.*: reditus; 2) *ovf.*: deminutio; at være i T.: labi, deteriorem fieri. — Tilbagegive at: reddere, restituere. — Tilbagegivelse: restitutio. — Tilbageholde at: retinere, cohibere; refrenare (ved Tømmen); t. én fra noget: aliquem a re aliqua revocare, avocare. — Tilbageholden: tectus, cautus, circumspectus. — Tilbage-

holdenhed: cautio, circumspectio. — Tilbageholdelse: retentio. — Tilbagekalde at: revocare. — Tilbagekaldelse: revocatio; restitutio (fra Landsforvisning). — Tilbagekomst: reditus; ved sin T.: rediens, reversus. — Tilbagelægge at: conficere, absolvere (Tid, Vej); efficere, emetiri (Vej); t. Livet: vitam *el.* vitæ spatium decurrere; t. et Aar: explere annum. — Tilbageløb: recursus. — Tilbagemarsch: receptus; blæse til T.: receptui canere. — Tilbagerejse: reditus; reditio. — Tilbagesende at: remittere. — Tilbagestaaende: residuus. — Tilbagestøde: retrudere, repellere. — Tilbagetage: recipere, resumere; t. sit Ord: fidem mutare. — Tilbagetog: receptus, regressus; tilstede én T.: receptum alicui dare. — Tilbagevej: reditus; afskære én T.: reditu aliquem intercludere. — Tilbagevise at: rejicere, refellere (en Beskyldning). — Tilbagevisning: rejectio, eller ved Verbet.

Tilbede at: adorare, venerari. — Tilbedelse: adoratio. — Tilbedelsesværdig: adorandus, venerandus, venerabilis. — Tilbeder en: a) af Guddommen: cultor; b) amator.

Tilbehør: udtrs. ved Omskr., f. E. quæ ad rem pertinent; Krigens T.: quæ belli usus poscunt; belli utilitas; med alt T.: cum omnibus eo pertinentibus.

Tilberede at: apparare, parare. — Tilberedelse: apparatus, apparatio.

Tilbetle sig noget: aliquid sibi emendicare (*egt.*); precibus aliquid expugnare; tilbetlet: precarius.

Tilbinde at: alligare. — Tilbinding: alligatio.

Tilblanding: admixtio.

Tilblivelse: ortus.

Tilbringe at: 1) t. én noget: alicui aliquid afferre, apportare; 2) t. Tiden: tempus transigere, consumere (med noget: in re aliqua); jeg har tilbragt hele min Tid med: omnis ætas mea occupata fuit in.

Tilbud: condicio; gjøre et T.: condicionem ferre; gaa ind paa et T.: condicionem accipere; et godt T.: læta condicio. — Tilbyde at: 1) *trans.*: offerre; profiteri (især operam suam: sin Hjælp); t. Fjenden et Slag: copiam sui (pugnandi) hostibus facere; 2) *reflex.*; t. sig: operam suam offerre, profiteri; der tilbød sig en god Lejlighed: occasio apta sese obtulit; han tilbød sig at gjøre det: professus est se illud facturum esse.

Tilbygge at: adjungere; spærre ved at t.: obstruere, f. E. betage én ved Tilbygning Lys og Udsigt: obstruere luminibus alicuius; bygge en Tilbygning til et Hus: accessionem ædibus adjungere.

Tilbytte sig noget for noget: aliquid aliqua re mutare; aliquid cum aliqua re commutare.

Tilbøjelig til: inclinatus, proclivis, propensus ad; t. til Vrede: iracundus, ad iram mobilis; t. til Strid: litigiosus; t. til Vellyst: libidinosus o.s.v.; t. til Drik: ebriosus; vino deditus; at være t. til: inclinare ad; jeg er t. til: animus inclinat ad; ikke være t. til: abhorrere a, alienum esse a; gjøre én t. til: animum alicuius inclinare ad. — Tilbøjelighed: proclivitas, inclinatio; udtrs. ofte ved: studium, amor; T. til Vrede: iracundia; T. til Drik: ebriositas; T. til Strid: animus litigiosus; Tilbøjeligheden herfor: hoc studium; hæc animi inclinatio; at have T. for noget: in rem aliquam (studio) ferri; studio rei teneri; at have en stærk T. for: animi impetu ad aliquid ferri; som har T.: = tilbøjelig; at faa T. for: studio rei alicuius capi, tangi, moveri; begynde at faa T. for én: aliquem adamare; at have T. for én: aliquem amare; uden nogen indre T.: nullo animi impulsu, nulla impulsione motus.

Tilbørlig: justus, meritus, debitus, rectus; udtrs. hyppigst ved rel. Omskr. med: decet, par est, f.E. med t. Omhu: qua par est cura; som Adv.: rite, ut decet, ut par est; rose t.: digne laudare; straffe t.: merita, debita poena afficere. — Tilbørlighed: udtrs. ved Omskr., f. E. bevise en Handlings T.: probare aliquid recte (ita ut oportet) factum esse.

Tildanne at: fingere, formare.

Tildele at: tribuere; assignare (ved

Anvisning); præbere (alicui aliquid); aliquid ad aliquem deferre (noget som skal besørges).

Tildels: partim, ex parte.

Tildrage sig: 1) *pers.*; t. sig Opmærksomhed: animos hominum (éns Opmærksomhed: animum alicuius) convertere; aliquem advertere; 2) *upers.*: accidere, fieri, evenire. — Tildragelse: casus; eventum; res, f.E. T. i Krig: casus belli; fortælle den hele T.: rem omnem ordine narrare (ut gesta est); denne T. bevirkede: hoc eventum effecit; fortælle forunderlige T.: mira narrare; fortælle vidunderlige T.: monstra narrare.

Tildække at: tegere, obtegere; operire (især med Laag); obruere (med Jord).

Tildømme én noget: alicui aliquid adjudicare.

Tilegne at: 1) *trans.*: tribuere, assignare alicui aliquid; t. én en Bog: librum alicui inscribere; 2) *reflex.*; t. sig noget: a) om den, der gjør Krav paa noget: sibi aliquid vindicare, asserere; t. sig falskelig: aliquid mentiri; b) t. sig det, som ikke tilhører én: sibi sumere, arrogare; aliquid in rem suam vertere *el.* aliquid invadere (med Uret og om rørlig Ejendom); t. sig Æren for noget: gloriam alicuius rei suam facere. — Tilegnelse: vindicatio, el. ved Verbet. — Tilegnelsesret: jus rei vindicandæ.

Tilendebringe at: perficere, absolvere, ad finem perducere. — Tilendebringelse: perfectio, absolutio, el. ved Verbet, f.E. efter T. af dette Værk: hoc opere absoluto.

Tilfalde at: a) evenire (især om forventet Resultat af en foregaaende Begivenhed), obtingere *el.* contingere (ved Hændelse), obvenire; advenire ad (om noget godt); Arven t. ham: hereditas ei venit; der er tilfalden ham en Arv af en Million: decies centena hereditate accepit; 6) det t. ham at gjøre dette: eius est hoc facere; det t. mig: meum est.

Tilfals: venalis; at være t.: venale esse, venum ire; prostare; byde t.: venditare; proscribere (ved Bekjendtgjørelse); Byden t.: venditio, proscriptio; holde t.: vendere.

Tilfegte sig en Sejr over én: aliquem proelio (acie) vincere; victoriam ab aliquo reportare.

Tilflugt: perfugium; at tage T. til én: confugere ad, undert. perfugere ad aliquem; at kunne tage sin T. til: habere receptum ad; tage T. til Bønner, Opmuntringer og lgd.: decurrere ad preces, hortationes; at have en T.: habere quo confugias. — Tilflugtsted: perfugium, receptaculum.

Tilflyde at; der t. ham mange Penge heraf: hinc multæ pecuniæ ad eum redundant, veniunt; lade én t. noget: alicui aliquid tribuere; alicui rei alicuius copiam facere.

Tilfods: pedibus; springe af Hesten og kæmpe t.: ad pedes desilire; lade Rytterne kæmpe t.: equites ad pedes deducere; som er t.: pedes; slet t.: male pedatus; rask t.: pedibus promptus.

Tilforladelig: certus, fide dignus; et t. Vidne: testis locuples, gravis; en t. Historieskriver: gravis auctor, scriptor. — Tilforladelighed: certa fides.

Tilforn: a) med Hensyn paa en antydet Tid, Handling: prius, ante, antea; b) antehac (regnet fra den nærværende Tid); kort t.: brevi ante; c) i Almindelighed: olim, quondam.

Tilfreds: 1) *Adj.*: æquus, lætus; 2) *Adv.*; t. med noget: contentus re aliqua; at give sig t.: quiescere, conquiescere; stille én t.: aliquem placare, mitigare; hvorledes er du t.: ut placet? at være t. med en Undskyldning, et Vilkaar: excusationem, condicionem probare; jeg er t. med ham: me eius non poenitet; at være t. med at vide: satis habere scire; jeg er vel t. dermed: id satis est, mihi sufficit, placet; at se t. ud: læto vultu esse; t. med sin Skæbne: sorte sua lætus; at være t. med sig selv: se probare. — Tilfredshed: animus æquus; T. med: approbatio; ytre sin T. med noget: aliquid approbare, comprobare; med T.: lætus. — Tilfredsstille at: satisfacere (alicui). — Tilfredsstillelse: satisfactio (Handlingen at tilfredsstille); mitigatio (Handlingen at stille tilfreds); gaudium (T. som nydes, føles), el. ved Verbet.

Tilfrossen: glacie obductus.

Tilfulde: plane, prorsus, omnino.

Tilfælde: 1) alt det, som kan forefalde: eventus; 2) om en uventet Begivenhed: casus, eventus; res fortuita, forte oblata *el.* objecta; i alle T.: utique; utcunque res cadit; quidquid evenit; i intet T.: neutiquam; dette T.: hoc; for alle T.: in omnes rerum casus; det traf sig, det være nu T. eller Plan: accidit sive casu sive consilio; ved et T.: casu, fortuito; ved et lykkeligt T.: feliciter; det er ikke et blot T.: id evenit non temere nec casu; det er et T.: casu evenit, accidit, factum est; det var et lykkeligt T.: feliciter cecidit; det var et underligt T.: mire cecidit; det var et underligt T. (som du fortæller): mira narras; jeg har haft et underligt T.: mirum quoddam mihi accidit; jeg er i samme T.: in simili caussa sum; hæc ipsa mea est caussa; jeg sætter det T.: fingamus, sumanus, ponamus (f.E. at dette skeer: hoc futurum esse); 3) i dette T.: si res ita cecidit (cadet); quod si evenit; hvis jeg var i det T.: si eo loco essem; 4) om et Sygdomstilfælde: morbus; incommodum (valetudinis); et farligt T.: morbus acutus; 5) Tilfældet (tænkt handlende): fors, fortuna; Tilfældet førte det med sig: fors tulit; ved et Spil af T.: lusu fortunæ; 6) et tænkt Tilfælde (rhetor.): fictio. — Tilfældig: fortuitus, casu oblatus; smlg. tilfældigvis. — Tilfældighed: udtrs. ved casus eller Omskr., f.E. det var lutter Tilfældigheder: casu omnia evenerunt; T. er udelukket her: fortunæ casui locus non datur; bevise T. af noget: probare aliquid fortuitum esse, casu oblatum esse. — Tilfældigvis: forte, fortuito (med mere Eftertryk end forte), casu.

Tilfælles: se fælles.

Tilføget: nive obrutus.

Tilføje at: 1) om Forøgelse: addere, adjicere, adjungere (aliquid ad, aliquid alicui rei); ascribere (til noget skrevet, f.E. t. Datoen: diem ascribere); 2) t. én Skade: damnum alicui inferre (om Personer), afferre (om Ting); t. én Uret: injuria aliquem afficere; injuriam alicui inferre. — Tilføjelse: 1) Handlingen at tilføje: a) *egt.*: adjunctio, adjectio; b) ved Verbet; T. af Skade: damnum illatum; T. af Uret: injuria illatà; 2) det som tilføjes: accessio.

Tilføre at: advehere, subvehere. — Tilførsel: 1) Handlingen at tilføre: subvectio; der er megen T.: multa advehuntur, subvehuntur; 2) det, som tilføres: commeatus; afskære fra T.: commeatu intercludere; sørge for T. af Korn til Hæren: frumentum exercitui providere; at forhindres fra at faa T.: commeatu prohiberi.

Tilgang: 1) *egt.*: aditus; 2) *ovf.*: accessio; incrementum; at have T.: crescere, augeri.

Tilgavns: ut fieri oportet; undert.: omnino *el.* prorsus (især om fuldstændig Tilendebringelse).

Tilgift: accessio; appendix; cumulus (om hvad der overstiger det sædvanlige); komme til som T.: in cumulum accedere.

Tilgive at: ignoscere (alicui, delicto alicuius); condonare (alicui crimen, scelus); t. én noget: gratiam alicui facere rei alicuius; veniam alicui rei alicuius dare; t. én for éns Skyld: aliquem alicui condonare (concedere); t. én for hans Ungdoms Skyld: adolescentiæ alicuius ignoscere; han tilgav Børnene af Medlidenhed med Forældrene: peccata liberorum misericordiæ parentum concessit. — Tilgivelig: cui venia dari potest; cui ignosci potest; qui excusationem habet. — Tilgivelse: venia, el. ved Hjælp af Verbet.

Tilgode: 1) at have noget t. hos én: udtrs. ved Hjælp af debere, f. E. jeg har noget t. hos dig: aliquid mihi debes; der kommer mig endnu en Talent t.: talentum restat; talentum præterea mihi debes; 2) det kom ham t.: commodo, lucro ei fuit; 3) holde én noget t.: alicui aliquid ignoscere, condonare; 4) gjøre sig t.: se invitare (cibo vinoque).

Tilgrunde; gaa t.: perire; pessum ire; bringe til at gaa t.: pessumdare.

Tilgrændsende: finitimus, confinis; adjunctus.

Tilgængelig: 1) om et Sted: patens;

at være t.: patere; adiri posse; at gjøre t.: patefacere, aperire; at blive t.: patefieri; 2) om en Person: facilis, commodus (accessu, adeuntibus). — Tilgængelighed: 1) facilitas adeundi; 2) facilitas; animus facilis.

Tilhaande; gaa én t.: alicui operam navare; alicui ministrare (især med Opvartning); én, som gaaer én t.: administer.

Tilhandle sig noget: aliquid mercari.

Tilhjemle sig: sibi vindicare.

Tilhobe; alle t.: ad unum omnes; universi.

Tilhold: 1) det at foreskrive noget: imperium, édictum; 2) om et Sted: refugium, receptaculum; receptor locus. — Tilholde én til noget: aliquem cogere (aliquid facere); necessitatem alicui injungere ut aliquid faciat. — Tilholdssted: se Tilhold 2.

Tilhugge at: dolare. — Tilhugning: udtrs. ved Verbet.

Tilhviske én noget: alicui aliquid insusurrare *el.* in aurem alicui aliquid insusurrare.

Tilhylle at: velare, obvelare; obvolvere.

Tilhæng: 1) *egt.*: appendix; 2) om Personer: factio; stort T.: multi sectatores, fautores. — Tilhænger en: sectator, fautor; assecla (foragtelig); éns politiske T.: studiosus partium alicuius; qui caussæ alicuius favet; have Tilhængere: sui studiosos habere.

Tilhøre at: udtrs. oftest ved esse med Genitiv el. possessift Pron.; det t. mig: meum est; Huset, som t. min Fader: domus patris mei. — Tilhørende: qui adjunctus est, pertinet ad; jeg har kjøbt Huset med t. Have: domum cum horto emi. — Tilhører en: auditor; qui aliquem audit; Indbegreb af T.: auditorium (*sen.*).

Tililende: accurrens.

Tilintetgjøre at: delere, exstinguere; dissolvere (en Beskyldning og lgd.); t. en By: urbem excidere, delere, evertere; t. éns Forsøg: conatus alicuius ad nihilum redigere; t. en Lov og lgd.: legem tollere, rescindere, abolere; t. en Hær: exercitum ad internecionem cædere, delere. — Tilintetgjørelse: deletio, exstinctio, excidium, eversio, el. ved Verbet. — Tilintetgjører en: exstinctor.

Tilkalde at: accire; advocare (i et bestemt Øjemed); arcessere; t. en Læge: medicum adhibere.

Tilkaste at: implere (med Jord: terra, congestu terræ).

Tilkjende én noget: alicui aliquid adjudicare, addicere (ved Retskjendelse). — Tilkjendegive: significare, indicare, demonstrare; t. truende: denuntiare (alicui aliquid). — Tilkjendegivelse: significatio; denuntiatio; declaratio. — Tilkjendelse: adjudicatio.

Tilkjøbe sig noget: aliquid mercari. — Tilkjøbs: se tilfals.

Tilkjøre at: 1) *egt.*: advehere; 2) t. Heste: equos ad vectionem condocefacere.

Tilklappe én Bifald: alicui plaudere, applaudere; t. noget Bifald: aliquid plausu approbare.

Tilknyttelse: adjunctio, f.E. T. mellem Mennesker: hominis ad hominem adjunctio.

Tilkomme at: 1) som Pligt: esse (alicuius, meum); alicui faciendum esse, el. ved Omskr. (med oportere, convenire), f. E. det t. ham at gjøre dette: hoc illum facere oportet, convenit; hoc ab illo fieri æquum est, oportet; 2) som Ret: (alicui) deberi; det t. mig: hoc jure meo peto; hoc mihi debitum postulo. — Tilkommende: futurus, venturus; tænke paa det t.: in futurum consulere; det t. Liv: vita post mortem (futura).

Tilkort, komme t.: a) komme t. med: udtrs. ved Hjælp af deficere, f.E. han kommer t. med Tiden: tempus eum deficiet; b) komme t. i noget: aliqua re excidere; c) *abs.*: conatu excidere, frustra esse.

Tilkæmpe sig noget: pugnando sibi aliquid comparare; t. sig Sejr: proelio, acie vincere (over én: aliquem); victoriam ab aliquo reportare.

Tillade at: 1) *trans.*: permittere, concedere (alicui aliquid, facere, ut faciat); sinere (aliquem aliquid facere); det er blevet mig t.: permissum est mihi; situs sum; det er t.: licet; jeg

t. det: per me licet; tillad mig at sige, det være mig tilladt at sige: pace tua *el* cum tua bona venia (gratia) dixerim; saavidt Omstændighederne t. det: quantum res sinit; 2) *reflex.*; t. sig at gjøre noget: audere aliquid facere; jeg skulde ikke t. mig: non ausim; t. sig alt imod én: omni contumeliarum (injuriarum) genere aliquem vexare; jeg t. mig ikke: abstineo (re aliqua, ne, quominus); t. sig noget: sibi aliquid condonare; aliquid in se admittere. — Tilladelig: permissus, concessus. — Tilladelse: permissio; med T. af én: permissu alicuius; med din T.: pace tua; uden T.: nulla auctoritate; uden min T.: me non permittente; me invito; give én T. til at gjøre noget: copiam, potestatem aliquid faciendi alicui facere, el. udtrs. ved Verbet; jeg har T.: mihi licet, permissum est; T. til at rejse: commeatus; tage sig en T.: licentiam sibi sumere.

Tillave (Mad): coquere (cibum); t. en Drik: poculum miscere. — Tillavning: udtrs. ved Verbet, undertiden apparatio.

Tillempe at: accommodare (efter: ad). — Tillempning: accommodatio (ad).

Tillid: fiducia, fides; sætte T. til én: fidem alicui habere; alicui fidere; i T. til én: fiducia alicuius; alicui confisus; ikke have T. til: diffidere (alicui); vinde éns T.: fidem alicuius sibi conciliare, acquirere; miste éns T.: fide alicuius excidere; fidem alicuius amittere; unddrage én sin T.: fidem alicui abrogare. — Tillidsfuld: plenus fiduciæ; fidens. — Tillidsfuldhed: fiducia. — Tillidstegn: signum *el.* argumentum fidei.

Tillige: 1) om Tiden: simul; 2) om en Handling, der skeer samtidig med en anden: pariter, uno *el.* eodem tempore, men ved en ny Handling af samme Subjekt udtrs. det ved idem, f.E. jeg vil gaa paa Jagt og tillige besøge: venatum ibo, idem visam. — Tilligemed: cum; una cum.

Tillime at: agglutinare.

Tilliste sig noget: ad aliquid arrepere; fraude *el.* dolo aliquid auferre.

Tillodde at: ferruminare.

Tillokke at: allicere, illicere. — Tillokkelse: 1) Handlingen at lokke til: invitatio; allectatio (*sen.*), el. ved Hjælp af Verberne allicere, allectare, illicere; 2) det, hvorved man lokker: illecebræ, invitamentum; dette er T.: hæc homines alliciunt. — Tillokkende: suavis; en t. Egn: regio amoena; et t. Vilkaar: grata, jucunda condicio; der er noget t. herved: hoc animum (animos) devincit, capit.

Tillukke at: claudere, occludere; obserare (med en Slaa). — Tillukning: udtrs. ved Verbet.

Tillyve sig noget: aliquid mentiri (f.E. guddommelig Byrd: originem divinam).

Tillæg: accessio; additamentum; appendix (til en Hovedsag), el. ved Hjælp af Verbet, f.E. quod subjicitur, additur; om et Papir, Dokument: literæ subjectæ; med det T.: hoc addito; T. af Dyr: educatio. — Tillægge at: 1) *egt.*: addere, adjicere; 2) t. én noget: alicui aliquid tribuere; ascribere, assignare (som Skyld eller Fortjeneste); t. én Skylden: culpam in aliquem conjicere, conferre; 3) t. Dyr: educare; 4) Floden er tillagt: flumen glacie obductum est.

Tillært: doctus.

Tilløb: 1) om flydende Ting: udtrs. ved Omskr., f. E. Søen har meget T. fra Bjergene: magna vis aquæ ex montibus in lacum defluit, decurrit og lgd.; 2) om Personer: concursus; der er stort T.: multi concurrunt (ad), confluunt (ad). — Tilløbende: accurrens; at komme t.: accurrere.

Tilmaale at: admetiri.

Tilmed: simul; ved en ny Handling af samme Subjekt: idem, f.E. han er uerfaren, tilmed endnu ikke voxen: imperitus est, idem nondum adultus est (adolevit); t. da (naar): præsertim quum.

Tilmelde én noget: alicui aliquid nuntiare; det er blevet mig t.: nuntius mihi allatus est.

Tilmode; hvorledes er du t.: quid tibi animi est? at være vel t.: bono, læto animo esse; jeg er t. som om jeg havde begaaet: videor mihi commisisse.

Tilmure at: opere latericio claudere, obstruere.

Tilnagle at: clavis adactis claudere.

Tilnavn: cognomen; give T.: cognomen dare; cognominare (*sen.*), f. E. give én T. Cicero: Ciceroni alicui cognomen dare.

Tilnikke at: annuere; t. én Bifald el. Samtykke: alicui annuere.

Tilnærmelse: appropinquatio (i Tiden); appulsus.

Tilovers: a) være t.: restare, superesse; blive t.: relinqui; have t.: reliquum habere; lade t.: relinquere, reliquum facere; b) *ovf.*; have noget t. for én: aliquem amplecti; alicui favere; at være t.: negligi, jacere.

Tilpakke at: stipare.

Tilpas: 1) om Tiden: opportune, tempestive; 2) at være t. for én: voluntati alicuius respondere, consentire; komme én t.: optanti alicui offerri; gjøre én t.: alicui satisfacere; dette er Folk t.: hoc homines tenet.

Tilraab: acclamatio. — Tilraabe én: alicui acclamare; t. én Bifald: acclamatione alicui assensum significare; t. noget Bifald: acclamatione aliquid probare.

Tilraade noget: aliquid suadere; rei alicuius auctorem esse.

Tilrane sig noget: aliquid rapere (fra én: alicui); aliquid vi auferre, ad se trahere.

Tilrede at: 1) om Indretning til Brug: parare, apparare; 2) om slet Behandling; t. én: aliquem male mulcare; t. noget: aliquid corrumpere. — Tilrede (*Adv.*): præsto; at være t.: præsto esse; ad manum esse; in promptu esse; at have t.: in promptu habere.

Tilregne én noget: alicui aliquid tribuere, assignare, ascribere; t. én Skylden: culpam in aliquem conjicere, conferre; du maa selv t. dig det: tute tibi hoc concitasti; tilregn mig det ikke: noli me accusare. — Tilregnelig (om en Person): a quo ratio repeti potest. — Tilregnelse: udtrs. ved Verbet.

Tilrejsende: 1) som rent *Partc.*: iter faciens (aliquo, huc, eo); 2) at komme t.: advenire; 3) en t.: advena.

Tilrette: se Rette. — Tilrettevise at: castigare, objurgare. — Tilrettevisning: objurgatio, castigatio, reprehensio; give én en T.: aliquem objurgare, castigare; faa en T.: objurgari, castigari; give én en T. for noget: alicui aliquid exprobrare, objicere.

Tilride at: subigere, condocefacere.

Tilrive sig: ad se rapere; vi potiri (re aliqua); s. sig Magten: rerum potiri.

Tilrøge at: fumigare; fumo corrumpere (hvad der ikke kan taale Røg); tilrøget: fumosus.

Tilsaa at: conserere, seminare.

Tilsagn: fides; promissum; at give én et T.: alicui promittere, fidem dare; efter bestemt T.: fide data; give sit T.: fidem interponere.

Tilsammen: una, simul; alle t.: universi, cuncti, ad unum omnes.

Tilsende at: mittere, transmittere, én noget: alicui aliquid.

Tilside: seorsum; udtrs. hyppigst ved Verbets Sammensætning med se, f. E. gaa t.: secedere; føre t.: seducere; skaffe t.: semovere; lægge t.: seponere; kalde t.: sevocare; bøje t.: deflectere. — Tilsidesætte at: negligere, spernere; at være tilsidesat: negligi, contemni, jacere. — Tilsidesættelse: neglectio, contemptus, el. udtrs. ved Verbet.

Tilsidst: 1) i Række, Følge: postremo, postremum, ad ultimum; udtrs. oftest ved Adj., f. E. jeg saa ham t.: eum extremum vidi; han kom t.: ultimus venit (og saaledes overalt, hvor det er = sidst); 2) i Modsætning til noget omtalt: tandem, denique.

Tilsige at: 1) om Tilsagn: polliceri; promittere (uopfordret), annuere; 2) om Ordre: edicere, denuntiare; 3) for Retten; t. én: diem alicui dicere. — Tilsigelse: 1) denuntiatio; 2) udtrs. ved Verbet; undert.: diei dictio.

Tilsigte at: spectare; han t. at: id agit, ut; tilsigtet: optatus; ikke opnaa hvad man har tilsigtet: conatu excidere, frustra esse, a proposito aberrare.

Tilsinds: se Sind.

Tilskikke at: 1) = tilsende; 2) om Skjæbnen: dare, tribuere. — Til-

skikkelse: udtrs. ved Omskr., f. E. det er en T. fra Gud: divinitus factum est; bære alle T.: ferre quæ a voluntate dei proficiscuntur; en sørgelig T.: triste fatum.

Tilskrive én: alicui scribere; literas ad aliquem dare; t. én noget: *α*) *egt.*: alicui aliquid scribere; *β*) *ovf.*: alicui aliquid tribuere, assignare, ascribere; t. én Skylden: culpam in aliquem conferre, conjicere; det kan du t. dig selv: tute tibi hoc concitasti.

Tilskud: accessio; symbola (til et Gilde); at gjøre T.: conferre; adjicere (foruden tidligere); symbolam dare.

Tilskuer en: spectator; at være T.: spectare. — Tilskuerplads: cavea; spectaculum (*Sing.* og *Pl.*).

Tilskynde at: impellere, incitare (aliquem ad aliquid). — Tilskyndelse: adhortatio, incitatio, impulsio (indre T.); paa éns T.: aliquo auctore, impulsore, impulsu alicuius; ab aliquo motus, incitatus; paa din T.: te instigante; uden nogens T.: sponte, ultro; nullo auctore; efter manges T.: multis hortantibus. — Tilskynder en: hortator, incitator, auctor, impulsor.

Tilskærpe at: acuere.

Tilslaa ved en Auktion: addicere (alicui aliquid).

Tilslænge én noget: alicui aliquid objicere, projicere.

Tilsløre at: velare, obvelare.

Tilsmigre sig noget: aliquid eblandiri.

Tilsmile én: alicui arridere.

Tilsmudse at: inquinare, maculare.

Tilsmøre at: oblinere.

Tilsne at: nivibus obruere.

Tilsnige sig noget: fraude *el.* dolo aliquid auferre; ad aliquid arrepere.

Tilsnøre at: astringere, constringere.

Tilspidse at: acuere, acuminare. — Tilspidsning: udtrs. ved Verbet.

Tilspigre at: clavis adactis claudere.

Tilspundse at: oblinere (pice, gypso); spissamento claudere (*sen.*).

Tilspytte at: conspuere.

Tilspærre at: obstruere, claudere.

Tilspørge at: rogare, interrogare. — Tilspørgsel: interrogatio.

Tilstaa at: 1) om Vedgaaen: fateri, confiteri; ikke t.: infitiari; 2) om Indrømmelse: concedere, annuere (alicui aliquid); t. én Eftergivelse af noget: alicui aliquid remittere. — Tilstaaelse: 1) confessio; 2) concessio.

Tilstand: status, condicio; affectio (sjælelig T.: animi; legemlig T.: corporis); være i blomstrende T.: florere.

Tilstede at: concedere, permittere (alicui aliquid); sinere (aliquem aliquid facere). — Tilstedelse: permissio.

Tilstede (*Adv.*): præsto (altid i Forbindelse med esse); præsens; være t.; adesse, ved noget: *α*) deltagende: rei alicui interesse; *β*) udeltagende: rei alicui adesse; ikke være t.: abesse; uden at nogen er t.: sine arbitris. — Tilstedeværelse: præsentia; hyppig T.: frequentia; i T. af: coram (aliquo). — Tilstedeværende: præsens; fjerne de t.: arbitros removere; hvem vare de t.: qui homines affuerunt? efter de tilstedeværendes Tilskyndelse: auctoribus qui aderant.

Tilstemning: assensus; finde T.: probari.

Tilstille én noget: alicui aliquid tradere (umiddelbart), mittere. — Tilstilling: udtrs. ved Verbet.

Tilstimle at: confluere, concurrere.

Tilstoppe at: obstruere; obturare; t. alle Adgange: omnes aditus claudere; t. et Hul og lgd.: explere, opplere.

Tilstræbe noget: aliquid appetere; ad aliquid anniti.

Tilstrækkelig: satis (med en Gen., f.E. t. Korn: satis frumenti; mer end t.: satis superque); sufficiens; modicus (især om Varme og lgd.); det tilstrækkelige: quod, quantum satis est, sufficit; at være t.: sufficere, suppetere; yde t.: suppeditare. — Tilstrækkelighed: udtrs. ved Hjælp af Adjektivet.

Tilstrømme at: affluere; rigelig tilstrømmende: affluens. — Tilstrømning: 1) af Vand: udtrs. ved Verbet, smlg. Tilløb; 2) af Mennesker: concursus; der er stærk T.: multi concurrunt (der: eo, her: huc).

Tilstunde at: appropinquare, ingruere; tilstundende: instans, imminens; proximus (om en Aarstid).

Tilstænke at: luto aspergere.

Tilstøde at: accidere; der er tilstødt

ham en Ulykke: in calamitatem incidit; hvis der t. mig noget: si quid mihi accidit.

Tilstøve at: pulvere cooperire; tilstøvet: pulvere coopertus, sordidus.

Tilsvine at: inquinare, commaculare.

Tilsværge én Troskab: in verba alicuius jurare; t. hinanden: se invicem jurejurando obstringere; t. én noget: jurejurando, juratum alicui aliquid promittere.

Tilsy at: assuere.

Tilsyn: se Opsigt. — Tilsyne: se Syn (Syne). — Tilsyneladende: udtrs. ved Omskr. med videri, f. E. han er t. fattig: pauper esse videtur, men i Betydning af noget der er paataget: fictus.

Tilsætte at: 1) *egt*: addere, adjicere; t. med noget: medicare; 2) t. sin Formue: rem familiarem profundere, dissipare (ved Ødsleri), perdere (ved et Tab); 3) t. Livet: perire, vitam amittere. — Tilsætning: I) Handlingen at tilsætte: 1) adjectio; 2) profusio, amissio, el. ved Verbet; II) det som tilsættes: additamentum.

Tilsøle at: inquinare.

Tiltage at: 1) *intrans.*: crescere, augeri; gliscere, serpere (om et Rygte el. et Onde, som stadigt er i Tilvæxt); 2) *reflex.*; t. sig noget: aliquid sibi sumere, arrogare; aliquid usurpare *el.* invadere (imod Lov og Ret); aliquid sibi vindicare *el.* asserere (som en Ret). — Tiltagende (*Subst.*): incrementum; at være i T.: in incremento esse; crescere, augeri. — Tiltagende (*Adj.*): crescens; t. Maane: luna renascens.

Tiltakle at: armare, instruere. — Tiltakling: udtrs. ved Verbet.

Tiltale at: 1) *egt.*: alloqui, compellare (aliquem); 2) for Retten: actionem (alicui) intendere (privat); accusare (offentlig); 3) *ovf.*: aliquem capere, delectare. — Tiltale en: 1) compellatio, allocutio; opmuntrende T.: cohortatio; bebrejdende T.: objurgatio; trøstende T.: alloquium, solatium; haard T.: convicium; 2) at være under T. for noget: alicuius rei reum esse; sætte én under T.: aliquem reum facere, citare; frikjende én for T.: ex reis aliquem eximere.

Tiltigge sig noget: sibi aliquid emendicare; precibus aliquid expugnare; tiltigget: precarius.

Tiltro at; t. én noget: aliquid de aliquo credere; aliquid ab aliquo exspectare (*alm.*), sperare (noget godt), metuere (noget ondt). — Tiltro en: fides; at have T. til én: alicui fidere, confidere; ikkke have T. til: diffidere; skjænke T.: fidem adjungere (rei alicui, ad rem); Sagen vinder T.: fides rei accrescit.

Tiltrodse sig noget: contumacia aliquid extorquere.

Tiltrygle sig noget: precibus, fatigando aliquid expugnare.

Tiltræde at: 1) t. en Virksomhed og lgd.: inire; t. en Rejse: iter ingredi; se in viam dare; 2) t. en Arv: hereditatem adire; 3) t. éns Mening: accedere alicui, sententiæ *el.* ad sententiam alicuius; in sententiam alicuius discedere *el.* pedibus ire (især ved Afstemning); alicui assentiri. — Tiltrædelse: initium, exordium (af et Embede); profectio *el.* abitus (af en Rejse), udtrs. bedst ved Verbet, f. E. ved min T. af Embedet: honorem iniens (naar jeg er Verbets Subjekt), me honorem ineunte; ved min T. af Rejsen: iter ingrediens; efter hans T. af Arven: quum hereditatem adiisset o. s. v. — Tiltrædelsesgilde: aditialis (coena).

Tiltrække sig Opmærksomhed: animos hominum convertere; t. sig éns Opmærksomhed: aliquem advertere; t. sig Beundring: admirationem movere. — Tiltrækkende: suavis, gratus; qui animos devincit. — Tiltrækning: illecebra, el. udtrs. ved Verbet, f.E. øve T.: animos hominum allicere, tenere, paa én: aliquem *el.* animum alicuius capere, tenere; ingen T. øve: frigere, negligi. — Tiltrækningskraft: udtrs. ved Omskr. med vis og Verbet.

Tiltuske sig noget for noget: aliquid aliqua re mutare; aliquid cum re aliqua commutare.

Tiltvinge sig: expugnare; extorquere (noget af én: alicui aliquid).

Tiltælle at: annumerare.

Tiltænke én noget: alicui aliquid destinare.

Tilvant: assuetus, consuetus.
Tilveje én noget: alicui aliquid appendere.
Tilvejebringe at: efficere, conficere, comparare; redigere (Penge); subornare (i ond Hensigt); t. Overenskomst, Fred og lgd.: auctorem esse (rei), consociare, jungere. — Tilvejebringelse: comparatio, eller ved Verbet.
Tilvende sig noget: aliquid in rem suam vertere.
Tilvexle sig noget for noget: aliquid re aliqua mutare.
Tilvifte at: afflare; t. Køling: ventilare.
Tilvinke at: annuere; t. Bifald: nuta assensum significare.
Tilvirke at: conficere, fabricari.
Tilvisse: certe, profecto, sine dubio.
Tilvoxende: adolescens.
Tilvriste sig: extorquere (noget fra én: alicui aliquid).
Tilvænnelse: assuetudo.
Tilværelse: udtrs. ved Omskr., f. E. at nægte T. af noget: negare rem esse; nægte Gudernes T.: deos tollere; at nægte T. af noget i og for sig godt: negare quicquam esse bonum; en sørgelig T.: tristis vita.

Tilvæxt: incrementum, auctus; accessio (baade abstr. og konkr.); accretio; at være i T.: in incremento esse (især *egt.*), crescere, augeri; hans Hæder har faaet en stor T.: magnus cumulus ad gloriam eius accessit; ingen T. er mulig: nihil addi potest; komme som T. til: accedere ad.

Time en: hora; sidste T.: novissima, extrema hora; paa Timen: e vestigio; i Løbet af en T.: in hora; for hver T.: in horas; han har aldrig en glad T.: nullo tempore lætus est. — Timelig: terrester, humanus; t. Gods: bona huius vitæ; t. og evig: nunc et olim. — Timeviser: horarum index.

Times at: accidere; gid du t. en Ulykke: abi in malam partem (crucem).

Timian: thymum.
Tin: stannum; plumbum album; *Adj.*: stanneus, ved Hjælp af dette Adjektiv dannes Sammensætninger.
Tinde: fastigium, culmen; pinna (paa en Mur).
Tinding: tempus (oftest i *Pl.*).
Tindre at: lucere, coruscare. — Tindren: fulgor. — Tindrende: coruscus.

Ting: 1) enhver tilværende el. mulig Gjenstand: a) res; b) udtrs. hyppigt, hvor det er forbundet med et Pron. el. Adj., ved Neutrum af dette, f.E. denne T.: hoc; saadanne T.: talia; mange T.: multa; alle T.: omnia; ingen T.: nihil; c) hvor det er = Sag: negotium, f.E. en underlig T.: mirum negotium; d) hvor det bruges istedenfor et bestemtere Begreb (f.E. Forretning, Redskab og lgd.), anvendes det egentlige Udtryk for dette; 2) som Ret: judicium, jus; 3) som Folkemøde: contio; comitia (*Pl.*, Valgmøde); 4) som Forsamling af udvalgte Mænd: kan gjengives ved consilium publicum. — Tingdag: dies fastus (hos Romerne); dies judicii. — Tinghelligt: justitium. — Tingstud: rabula, leguleius.

Tipoldefader: abavus; Tipoldefaders Fader: atavus.

Tirre at: lacessere, irritare.
Tirsdag: dies Martis.
Titel: 1) paa en Bog: inscriptio; titulus; give en Bog den T. Lælius: librum Lælium inscribere; med den T.: ita inscriptus; 2) efter Stilling, Rang: nomen, titulus, appellatio; at have den blotte T.: nomen sine re gerere; give én en T.: nominis honore aliquem ornare. — Titulere at: appellare, honoris nomen addere; hvorledes t. man ham: quo honoris nomine appellatur?

Tjene: 1) *trans.*: a) om Erhverv: merere; t. en Formue: rem facere; b) om afhængigt Forhold til én: alicui servire (som Slave, Tjener), alicui apparere (som Statstjener), alicui operam dare *el.* ministerium præbere (især ved Haandsrækning); t. Gud: deum colere; c) om Fremmen af andens Fordel; t. én med noget: aliquem re aliqua juvare; t. Fædrelandet: rempublicam juvare, ornare; t. sin Næste: aliorum commoda juvare; t. én: alicui prodesse; du havde været bedre tjent med ikke at gjøre dette: melius hoc non fecisses; hermed er jeg ikke tjent: hoc commodo meo obstat; jeg er vel tjent dermed: hoc commodum meum juvat, e re mea est, mihi pro-

dest; 2) *intrans.*: a) t. paa noget: emolumentum ex re aliqua habere; t. paa sine Varer: bene vendere; b) om afhængigt Forhold: servire (hos én: alicui, apud aliquem); in servitu esse; t. som Soldat: militare; stipendia merere, facere; t. til Hest: equo merere; t. til Fods: pedibus merere; inter pedites militare; t. under én: sub aliquo, aliquo duce, in exercitu alicuius militare; én, der ikke har tjent: homo nullius stipendii; som har tjent mange Aar: qui multa stipendia habet; som har tjent sin Tid ud: emeritis stipendiis; c) om Ydelse af Gavn, Nytte: prodesse; t. istedenfor noget: usum rei alicuius præbere; locum rei alicuius explere; t. til noget: *α*) om Brugbarhed til noget: utilem esse ad; conducere, valere ad; *β*) t. én til Ære og Igd.: honori alicui esse; 3) *reflex.*; t. sig op gjennem alle Hæderstrin: per omnes honoris gradus evehi. — **Tjener** en: puer (især til Opvartning ved Bordet); minister (især frivillig); servus (tvungen); famulus (som Medlem af Husstanden); pedissequus (som Følgesvend). — **Tjeneste**: 1) Tilstanden at være i tjenende Forhold, Pladsen som beklædes: servitus, servitium (om en Slaves T.); ministerium, munus, officium (om privat T.); famulatus; militia (i Krig; gjøre T.: se tjene); miste sin T.: munere privari; loco moveri; besørge sin T.: officio satisfacere; munere fungi; ikke besørge sin T.: officio deesse; tage T. hos én: operam suam alicui locare; staa i Statens T.: rempublicam gerere; reipublicæ servire; gaa i Statens T.: rempublicam capessere; være i Musernes T.: operas Musis reddere; 2) T. som ydes og modtages: opera (især ved Umage og legemlig Virksomhed); officium (især af Høflighed el. Velvillie); beneficium (især af en højerestaaende); den sidste T.: suprema munera; vise én den sidste T.: justa alicui solvere; vise én en T.: operam alicui navare *el.* tribuere; officium, beneficium in aliquem conferre; officium alicui præstare; gratum alicui facere; han har vist mig en stor T.: optima eius opera usus sum; gratissimum mihi fecit; han yder en god T.: magni est hac in re opera eius; du gjør mig en T.: obligas me; gjør mig den T. at sige ham: dic ei, quæso; a te peto, ut dicas ei; jeg er til din T.: quamcunque volueris operam tibi præstabo. — **Tjenesteaar** (**tid**): stipendia (*Pl.*; om Soldater); som har tjent sine T.: homo emeritis stipendiis; udtrs. ellers ved Omskr. — **Tjenestefolk**: operæ; servitium; famuli; familia. — **Tjenestekarl**: servus; famulus; minister. — **Tjenestepige**: ancilla; serva. — **Tjenestesag**: negotium publicum. — **Tjenestetyende**: 1) = Tjenestekarl, -Pige; 2) *koll.*: familia. — **Tjenlig**: utilis; t. til: utilis, aptus ad. — **Tjenstagtig, tjenstvillig**: officiosus; officii plenus; commodus; ad omne obsequium paratus; altfor t.: nimii obsequii. — **Tjenstagtighed, Tjenstvillighed**: officium; obsequium. — **Tjenstiver**: officium. — **Tjent med**; som man kan være t. med: idoneus, utilis; dette er jeg ikke t. med: hoc utilitatibus meis repugnat; hoc commodo meo obstat, smlg. tjene 1, c.

Tjørn: sentis; vepres. — **Tjørnekrat**: senticetum.

To at: lavare; abluere.

To: duo; bini (to til hver; i Multiplikation; ved Plur. tant.; om to sammenhørende Gjenstande); to Gange: bis, f. E. to Gange to: bis bini; to Gange saa meget: bis tantum, større: bis tanto maior; hvilken af to: uter; ingen af to: neuter; et Tidsrum af to Dage, to Aar: biduum, biennium; to Aar gammel: bimus; to Maaneder gammel, som varer to Maaneder: bimestris; i to Dele, paa to Steder: bifariam; at dele i to Dele: bipartire, i to Dele: bipartito; med to Spidser, Takker: bifurcus; to Fod' tyk, bred, lang: bipedalis; med to Aarer: biremis; med to Hoveder: biceps. — **Tobenet**: bipes. — **Todobbelt**: duplex. — **Tohundrede**: ducenti; t. til hver: duceni; t. Gange: ducenties; den t.: ducentesimus. — **Topundig**: bilibris. — **Tospand**: bigæ; med Præg af T. (om Mønter): bigatus. — **Tospændig**: bijugis. — **Totusinde**: duo millia; t. til hver: bina millia; den t.: bis millesimus.

Toft: 1) om en Mark: ager villæ subjacens; 2) i en Baad: transtrum.

Tog: 1) som Krigstog: expeditio; 2) selve den fremdragende Mængde: agmen; 3) som Procession: pompa.

Told: portorium; vectigal e portorio *el.* ex portu; betale T.: portorium dare. — Toldbetjent: portitor; at være T.: in portu operam dare. — Toldforpagter: publicanus; portorii conductor. — Toldfri: immunis a portorio; Tanker ere t.: cogitationes liberæ sunt.

Tolk: interpres. — Tolke at: interpretari. — Tolkning: interpretatio.

Tolv: duodecim; t. til hver: duodeni; t. Gange: duodecies. — Tolvaarig: duodecim annorum. — Tolvhundrede: mille et ducenti. — Tolvte: duodecimus. — Tolvtedel: uncia; $^5/_{12}$: quincunx; $^7/_{12}$: septunx; $^{11}/_{12}$: deunx.

Tom: 1) *egt.*: vacuus; inanis (dadlende; hvor der ventedes noget); t. for noget: re aliqua vacuus; gjøre t.: vacuefacere; 2) *ovf.*: inanis, vanus, cassus, f.E. t. Ord: vana verba; cassa verborum copia. — Tomhed: inanitas (*egt.* og *ovf.*); vanitas (*ovf.*); vastitas *el.* solitudo (som Følge af Ødelæggelse). — Tomhændet: inanis. — Tomt en: area.

Tombak: orichalcum.

Tomme: pollex; digitus ($^1/_{16}$ Fod).

Tommelfinger: pollex.

Tone at: sonare. — Tone en: 1) *egt.*: sonus; vox; angive T.: sonum præire; inflare; lægge T. paa et Ord: vocabulum gravius efferre; pronuntiare (*sen.*); høj T.: sonus acutus; dyb T.: sonus gravis; have en modsat T.: contrarium sonare; give T.: sonum edere; sonare; 2) *ovf.*; Tidens T.: seculum; tempora; mores; T. i et Brev: sermo literarum; i en bedende T.: precantis more; i en haard T.: aspere; i en blid T.: benigne; i en høj T.: magnifice, superbe; i en ydmyg T.: demisse; i en bønfaldende T.: voce supplici; supplicis more; suppliciter; i en befalende T.: imperiose, superbe; tale i en anden T.: orationem mutare; forfalde til en belærende T.: ad præcipiendi rationem delabi; angive Tonen: exemplum præire; én som angiver T.: dux, auctor; stemme T. ned: ad modestiam redire; bringe én til at stemme T. ned: ad modestiam aliquem revocare; stemme T. op: superbius loqui, se gerere.. — Toneart: sonus; genus vocis. — Tonefald: accentus, rhythmus. — Tonekonst: musica. — Tonekonstner: musicus. — Tonerig: canorus.

Top: 1) T. af noget: culmen; cacumen (især spids); fastigium; paa Toppen af Bjerget: in summo monte; fra Top til Taa: ab imis unguibus usque ad summum verticem; a summo vertice ad imos talos; 2) paa en Fugl: crista; med T.: cristatus; en Lærke med T.: avis galerita; 3) Redskabet: turbo. — Topmaal: cumulus; i T.: cumulate. — Topmaalt: cumulatus; en t. Skurk: homo improbissimus. — Topsejl: supparum.

Torden: tonitruum; *Adj.*: tonitrualis. — Tordenregn: nimbus cum fragore coeli effusus. — Tordenslag: fulminis ictus; *ovf.*, det var ham et T.: gravissime commotus est, el. udtrs. ved Omskr. med attonitus, f. E. res eum velut attonitum defixit; velut attonitus stetit. — Tordenskrald: strepitus tonitrus; der lød et T.: fragor intonuit. — Tordenstemme: vox horrenda; tale med T.: intonare. — Tordenvejr: tonitrua jactusque fulminum. — Tordne at: tonare.

Torn: 1) paa en Væxt: spina; fuld af T.: spinosus; 2) i et Spænde: aculeus; 3) som Væxt: dumus (smlg. Tjørn); bevoxet med Torne: dumosus. — Tornebusk: sentis, vepres; dumus. — Tornekrat: dumetum; spinetum.

Torsdag: dies Jovis.

Tort: contumelia, injuria.

Tortur: tormentum (og *Pl.*); anvende T. mod én: aliquem torquere; tormentis ex aliquo quærere (om Forhør ved T.).

Torv: forum; *Adj.*: forensis; bringe Varer til Torvs: venales afferre merces; én, som rejser fra T. til T.: circumforaneus. — Torvedag: nundinæ. — Torveplads: forum.

Tosse en: homo stolidus, stultus, ineptus; baro. — Tosset: ineptus,

stultus, stolidus; t. Snak: nugæ; at være t.: ineptire (i Tale); delirare; ikke saa t.: non absurdus, insulsus.

Tot (Uld og lgd.): floccus; tottet Haar: villus.

Tov et: funis, *dem.*: funiculus; restis (tyndere); rudens (Skibstov); remulcum (Slæbetov); retinaculum (især Ankertov el. Tov, som holder et Skib til Landet).

Traad: filum (af en Væv el. noget spundet); linum; licium (af en Væv; *sen.*); hænge i en T.: filo tenui pendere; *ovf.*: tenor.

Tragedie: tragoedia. — Tragedieskriver: poeta tragicus. — Tragisk: tragicus; tristis (*ovf.*); en t. Skuespiller: tragoedus.

Tragt en: infundibulum.

Tragte efter noget: aliquid appetere (ivrigt), affectare, petere, sequi; rei alicui studere; t. efter at gjøre noget: affectare, studere, cupere aliquid facere; t. én efter Livet: vitæ alicuius insidiari; vitam alicuius expetere. — Tragten: studium; affectatio (ivrig T.; *sen.*); hele hans T. gik ud paa at hævne Fornærmelsen: ad injurias ulciscendas toto animo incubuit; det var hele hans T.: hoc studio arsit; in hoc solum incubuit.

Traktat: foedus; slutte T.: foedus facere, ferire, icere, jungere; forbunden ved T.: foederatus. — Traktatmæssig: ex foedere.

Trampe at: pedem supplodere; pede terram ferire; t. noget ned: aliquid proterere. — Trampen: pedis supplosio.

Trane: grus.

Trang (*Subst.*): 1) Tilstanden: egestas; inopia; befinde sig i T.: egestate, inopia premi; hjælpe én i T.: inopiam alicuius levare; aliquem sublevare; 2) T. til noget: indigentia, desiderium rei alicuius; have T. til noget: re aliqua egere, indigere; T. for Penge: difficultas (domestica); at være i T. for Penge: difficultate premi. — Trang (*Adj.*): angustus; contractus; t. Kaar: res angusta. — Trangbrystet; at være t.: ilia ducere, trahere.

Transport: vectura; commeatus (som sendes; Samlingen). — Transportere at: vehere, devehere. — Transportskib: navis vectoria. — Transportvogn: carrus.

Trappe: scalæ; gradus (*Pl.*); gaa ned ad en T.: per scalas descendere; gaa op ad en T.: gradibus niti; kaste én ned ad T.: aliquem per gradus dejicere. — Trappetrin: gradus.

Trav; i T.: tolutim (*sen.*).

Travl: sedulus, festinans; t. Tid: tempus occupatissimum; at have t.: festinare; valde occupatum esse. — Travlhed: sedulitas, occupatio, festinatio; i sin T.: festinans; med T.: festinanter.

Tre: tres; t. til hver: terni; t. Gange: ter; et Tidsrum af t. Dage, Aar: triduum, triennium; paa t. Steder, i t. Dele: trifariam; af t. Slags: triplex; som holder t. Fod: tripedalis. — Treaarig: tres annos natus; trium annorum. — Tredelt: tripartitus. — Tredie: tertius; for det t.: tertio, tertium; t. Gang: tertium; nu t. Gang: hoc tertium; en t..Del: triens; to t. Del: bes. — Tredive: triginta; t. til hver: triceni; t. Gange: tricies; t. Aar gammel: tricenarius. — Tredivte: trigesimus, tricesimus. — Tredobbelt: triplex, trini. — Tredsindstyve: sexaginta; t. til hver: sexageni; t. Gange: sexagies; t. Aar gammel: sexagenarius. — Tredsindstyvende: sexagesimus. — Trefod: tripus. — Trefodet: tripes. — Trefold: triplex. — Trefork: tridens, fuscina. — Treformig: triformis. — Trehovedet: triceps. — Trehundrede: trecenti; t. til hver: treceni; t. Gange: trecenties; den t.: trecentesimus. — Trekant: triangulum, trigonum. — Trekantet: triangulus. — Trekløvet: trifidus, trisulcus. — Tremaanedlig: trimestris. — Trende: = tre. — Tremænd: triumviri; tres viri. — Trepundig: trilibris. — Treradaaret Skib: trieris. — Tretandet: tridens. — Tretraadet: trilix. — Tretten: tredecim; t. Gange: ter decies; t. til hver: terdeni. — Trettende: tertius decimus.

Treven: lentus; segnis. — Trevenhed: lentitudo; segnities.

Trevl (paa Planter): fibra.

Triangel: triangulum.

Tridse en: trochlea. — Tridse op: trochlea tollere.

Trille at: 1) *trans.*: volvere; t. ned: devolvere; t. ud: evolvere; 2) *intrans.*: volvi; t. ned: devolvi. — Trille en: trochus.

Trillinger: trigemini.

Trin: 1) som gjøres: gradus (*objek.*); gressus (*subj.*); at gjøre et T.: gressum facere; niti; 2) paa en Trappe: gradus. — Trinvis: gradatim. — Trine frem: procedere, progredi; t. ind: intrare.

Trind: teres; trindt omkring: circa, circum. — Trindhed: udtrs. ved Adjektivet.

Trippe at: trepidare.

Triumf: triumphus; ovatio (ringere Art af T.); holde T.: triumphare; triumphum agere (over én: de, ex aliquo), ovare; som har holdt T.: triumphalis. — Triumfere: 1) *egt.*: se holde Triumf; 2) *ovf.*: exsultare. — Sammensætninger dannes ved *Adj.* triumphalis, f.E. Triumfvogn: currus triumphalis.

Trives at: a) om Personer: viribus augeri; corpus facere (t. godt); b) om Planter: crescere, provenire; c) som ikke kan trives: strigosus (især om Kvæg).

Tro at: 1) *trans.*: a) om Antagelse for Sandhed ifølge Vidnesbyrd el. Udsagn: credere (aliquid); t. noget om én: aliquid de aliquo credere; faa én til at t. noget: alicui aliquid probare; b) t. én: alicui *el.* verbis alicuius credere (om Tro paa éns Villie, Sindelag); fidem alicui habere, alicui fidere, confidere (om Tro paa Kraft, Hjælp); t. én i noget: alicui aliquid *el.* de re aliqua credere; alicui aliquid accredere; 2) *intrans.*: a) om Antagelse, indre Overbevisning: credere (især støttet til en Auktoritet), opinari (især af subjektiv Følelse); arbitrari (især efter Skjøn, Opfattelse); putare (*alm.*); bringe én til at t.: alicui persuadere; fidem alicui facere; man skulde t.: putares, crederes; t. ikke: cave credas; ne credideris; b) t. paa noget: credere aliquid esse, f.E. t. paa Sjælenes Udødelighed: credere animos esse immortales; c) t. paa én: se tro én; 3) *reflex.*; t. sig sikker: tutum sibi videri. — Tro (*Subst.*): 1) som Beskaffenhed hos én: fides; paa T. og Love: fide bona; min T.: profecto; 2) Overbevisning om éns Ærlighed, Sanddruhed: fides; at have god T. til én: se tro 1, b; 3) det at tro noget: opinio, persuasio, el. ved Verbet, f.E. jeg nærer den Tro: certo mihi persuasi; befæste éns Tro: afferre quo quis firmius aliquid credat; faa Troen i Hænderne: re edoceri; i den T.: credens, putans; 4) som Indbegreb af Troeslærdomme: doctrina, religio. — Tro (*Adj.*): 1) hvad der er overensstemmende med Sandheden: verus, f.E. en tro Historieskriver: auctor verus, fide dignus; 2) om den, som ej svigter sin Pligt mod andre: fidelis (om Sindelaget; som moralsk Egenskab; imod én: alicui, in aliquem); fidus (som naturlig Egenskab; imod én: alicui); forblive t.: in fide manere; blive Sandheden t.: a vero non discedere; 3) som ej sviger Ord, Løfte og lgd.: fidus; at være sin Ed, sit Løfte, sit Forsæt tro: servare jusjurandum, fidem, propositum. — Troende (*Subst.*); staa til T.: fide dignum esse. — Troende (*Adj.*): pius. — Troesbekjendelse: professio fidei (*sen.*). — Troesfrihed: liberum de rebus divinis judicandi arbitrium (*sen.*). — Troesfælle: iisdem sacris addictus (*sen.*). — Troessag: res ad doctrinam de rebus sacris pertinens. — Trofast: fidelis, fidus; smlg. tro. — Trofasthed: fides; constantia (T. i noget); fidelitas. — Trohjertig: simplex, ingenuus. — Trohjertighed: simplicitas; animus simplex. — Trolig: a) *egt.*: credibilis; verisimilis; facilis ad credendum (let t.); gjøre noget t.: fidem rei alicui addere; det er mere t.: id pronius ad fidem est; vero propius est; b) som arbejder t.: strenuus, impiger. — Trolove: spondere, despondere; t. sin Datter med én: filiam alicui despondere; t. sig med én: aliquam sibi despondere; trolovet: sponsus, sponsa. — Trolovelse: sponsalia (*Pl.*); holde T.: sponsalia facere, celebrare. — Troløs: infidus, infidelis; perfidus (mest om enkelte Handlinger); perfidiosus

(som varende Egenskab); blive t.: fidem mutare, prodere; blive t. mod én: aliquem prodere, destituere, deserere. — Troløshed: perfidia; vise T.: perfide *el.* fraude agere; fidem prodere; vise T. imod én: perfide in aliquo agere; aliquem prodere; med T.: perfide; perfidia usus. — Troskab: fides; constantia (i noget); vise T.: fidem præstare; med T.: cum fide; fideliter. — Troskabsbrud: fides violata; begaa T.: fidem prodere, fallere, violare. — Troskabsed; sværge én T.: solemni jurejurando alicui fidem promittere; in verba alicuius jurare; om Soldater: sacramentum (o) dicere; lade én sværge T.: jurejurando, sacramento (jusjurandum, sacramentum) aliquem adigere. — Troskabsløfte: fides. — Troskabspant: pignus fidei. — Troskyldig: simplex, apertus; credulus (dadlende). — Troskyldighed: simplicitas; animus simplex, apertus; credulitas. — Troværdig: fide dignus; t. Vidne og lgd.: locuples, idoneus, gravis testis. — Troværdighed: fides, auctoritas.

Trods en: contumacia; ferocia; ædel T.: libera contumacia; byde én T.: aliquem lacessere, provocare; byde Lovene, Farer t.: leges, pericula contemnere; til T. for én: cum contemptu alicuius; contra voluntatem alicuius; mig til T.: ut mihi ægre sit. — Trods (*Præp.*): udtrs. ved Omskr., f.E. t. Befaling: imperio neglecto; t. Loven: lege contempta; t. tapper Modstand: quamquam fortissime restitit; fortissime repugnans; t. Formaninger: etsi monebatur; t. dig: te invito; t. al Flid: quamvis operam navaret; t. Mængden: in tanta multitudine; t. den store Besværlighed: licet molestissimum sit. — Trodse at: 1) *trans.*; t. én: alicui ferocius resistere; aliquem lacessere; t. Loven, en Fare: legem, periculum contemnere, spernere; 2) *intrans.*: a) *abs.*: contumacem, ferocem esse; t. med noget: aliquid alicui ostendere; t. paa noget: nimium alicui rei confidere; fiducia rei alicuius efferri; som t. paa noget: re aliqua subnixus, elatus, ferox. — Trodsig: contumax, ferox. — Trodsighed: ferocia.

Trolddom: ars magica. — Troldkvinde: maga, venefica. — Troldmand: magus, veneficus.

Tromme: tympanum; røre T.: tympana movere.

Trompet: tuba; blæse paa T.: tuba canere. — Trompeter: tubicen.

Trone at: regia sede sedere; regnare. — Trone en: solium, sedes regia; tragte efter T.: imperium affectare; regno imminere; komme paa, bestige T.: regno potiri, imperium accipere; sidde paa T.: regnare, cum imperio esse; støde én fra T.: imperio aliquem exuere, privare, pellere; sætte sig i Besiddelse af T.: imperium *el.* regnum occupare, invadere; gjøre Fordring paa T.: imperium sibi asserere; frasige sig T.: imperium deponere; efterlade T. til sin Søn: imperium per manus tradere (stedse fra Fader til Søn), imperium filio relinquere. — Tronfølge: successio regni. — Tronfølger: successor regni.

Trop: 1) agmen, caterva; grex (især Skuespillertrop); 2) Tropper: copiæ. — Tropvis: catervatim.

Tros: impedimenta (*Pl.*). — Trosknegt: calo.

True at: 1) t. én med noget: minari el. minitari alicui aliquid (f. E. mortem, bellum: med Døden, Krig) el. aliqua re (med et Redskab); alicui aliquid intentare; 2) t. én til at gjøre noget: minis aliquem cogere aliquid facere; minis aliquem ad aliquid faciendum adducere, promovere; 3) t. sig noget til: minis aliquid expugnare, alicui aliquid extorquere; 4) om hvad der er nær forestaaende: imminere, impendere, f. E. det t. med Regn: pluvia imminet. — Truen: comminatio. — Truende: minax, minitabundus; plenus minarum. — Trusel: minæ; verba minacia, voces minaces (Truselsord).

Trug: alveus; soracum; linter.

Tryg: 1) som er uden Fare: tutus; 2) som føler sig uden Fare: securus (de re aliqua: med Hensyn til noget); 3) sove trygt: sine cura dormire. — Tryghed: securitas.

Trygle at: precibus (aliquem) fati-

gare, obtundere; t. om noget: multis (continuis) precibus aliquid poscere, petere; t. om Livet: vitam supplicibus precibus deprecari. — Tryglen: assiduitas precum.

Tryk et: 1) Handlingen at trykke: pressus; 2) *ovf.*; Tidernes T.: iniquitas temporum; Alderens T.: ætas ingravescens; leve under et haardt T.: acerbo imperio premi (som undergiven); dura condicione vivere; graviter vexari. — Tryk en: 1) om Bøgers Trykning; give i Trykken: aliquid typis exscribendum curare; prelo aliquid subjicere; at være under Trykken: sub prelo esse; 2) om Maaden hvorpaa noget er trykt: typi; literarum formæ. — Trykfejl: mendum; erratum (typographicum). — Trykke at: 1) *egt.*: premere; t. sammen: comprimere; t. ned: deprimere; t. paa el. til: imprimere; t. ud: exprimere; t. tilbage: reprimere; t. noget af i Vox: aliquid in cera imprimere; t. én til sit Bryst: artius aliquem complecti; t. éns Haand: manum alicuius amplecti; prensare manum alicuius (for at bede om noget); t. éns Øjne til: oculos alicui premere; 2) om Foraarsagelse af Smerte: urere; 3) om Plagen, Besværen: premere, vexare, cruciare; t. til Jorden: prægravare, opprimere; trykkende: gravis, molestus, leve i t. Armod: gravi inopia premi; 4) om Trykning af Bøger: typis exscribere; literarum formis describere. — Trykning: se Tryk; tillade T. af en Bog: libri edendi potestatem dare. — Trykkeri: officina typographica.

Trylle frem, bort: se fremtrylle, borttrylle. — Tryllebæger: poculum magicum. — Trylledrik: venenum. — Tryllekonst: ars magica. — Tryllekreds: orbis magicus. — Tryllemiddel: venenum; frembragt ved T.: medicatus (f. E. somnus). — Trylleri: ars magica. — Tryllesang: carmen. — Tryllestav: virga venenata, magica, divina.

Tryne en: rostrum.

Træ: 1) som voxer: arbor; *Adj.*: arborarius; arboreus; 2) som er fældet: lignum; *Adj.*: ligneus (af Træ). — Træagtig: ligneus. — Træbul: truncus. — Træfrugt: fructus arborum; poma (*Pl.*). — Træfældning: lignatio; Soldater, der bruges til T.: lignatores; at foretage T.: lignari. — Træhandler: lignarius. — Træhest: equuleus (som Pineredskab), ellers: equus ligneus. — Trækul: carbo; brænde T.: carbonem coquere. — Trænymfe: hamadryas. — Træorm: teredo. — Træpikker: picus. — Træplantning: arbustum. — Træsko: sculponeæ (førkl.). — Træstamme: stirps (paa Roden); truncus (modsat Grenene); de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst. el. Adj.

Træde at: 1) *trans.*: pede ferire; t. ned, under Fødder: proterere, proculcare, conculcare; t. én i Støvet: aliquem proterere; t. itu: pede frangere, contundere; t. en Dands: saltare; 2) *intrans.*: a) *egt.*; t. frem: progredi, procedere; incedere (med Anstand); t. frem paa Scenen: in scenam prodire; t. frem for Folks Øjne: in publicum prodire; t. stærkt f.: conspicuum esse, eminere; t. ind: intrare, ingredi; t. til: accedere; t. tilbage: recedere; t. ud: exire; t. over: transire; Floden er traadt over sine Bredder: flumen in agros effusum est; flumen agros inundat; t. paa noget: rei alicui *el.* in re aliqua insistere; t. i noget: pedem rei alicui infigere (figere in re); t. fast: firmo gradu incedere; t. let: suspenso gradu incedere; b) *ovf.*; t. over til éns Mening: alicui, sententiæ *el.* ad sententiam alicuius accedere; pedibus in sententiam alicuius ire; t. over til én: ad aliquem transire, deficere; t. én for nær: aliquem lædere, offendere; t. én under Øjne: alicui occurrere; t. i éns Fodspor: vestigia alicuius sequi; vestigiis alicuius insistere; t. i Stedet for én: in locum alicuius succedere; lade én t. istedenfor én: aliquem in locum alicuius summittere; t. i Forbindelse med én: societatem cum aliquo inire; rem cum aliquo contrahere (især i Pengeanliggender); t. i éns Tjeneste: operam alicui locare; træde i Statens T.: ad rempublicam accedere; rempublicam capessere; t. i Tjeneste hos én som

Soldat: nomen apud aliquem profiteri.

Trædsk: vafer, versutus. — Trædskhed: versutia; animus vafer, astutus.

Træf et: casus. — Træffe at: 1) *trans.*: a) *egt.*: ferire, percutere; t. Maalet: destinatum tangere; træffes af Lynstraalen: de coelo tangi; truffen af Lynet: fulmine ictus; træffe med Lynstraalen: fulmine jaculari; ikke t.: aberrare (a); b) t. én: *α*) om en Person: in aliquem incidere; aliquem offendere; jeg traf ham ved en Hændelse: mihi oblatus est; fors eum mihi obtulit; t. én (som man vil tale med): aliquem convenire; *β*) om Loddet: alicui evenire; Loddet traf ham: sors ei excidit; is sorte destinatus est; *γ*) om Sorg, Ulykke og lgd.: ad aliquem pervenire; aliquem affligere (t. haardt); den Ulykke har truffet ham: incidit in eam calamitatem; *δ*) hvor vil du træffe én, som: ubi invenies, qui; c) om ved Gjætning og lgd. at udfinde noget: conjicere, divinare, assequi; har jeg truffet det: ecquid divinavi? du har t. det paa en Prik: rem acu tetigisti; han har ikke truffet det: res eum fefellit; locum non percussit; d) t. Tiden: in ipso tempore adesse; t. det rette Middel: rectam rationem inire; t. Middelvejen: medio incedere; medium tenere; e) t. Foranstaltninger: instituere, componere; t. Forlig med én: cum aliquo pacisci; vi have t. Forlig: convenit inter nos; t. Aftale (med): componere (cum aliquo, inter se); t. Forberedelser: parare, f. E. t. Forberedelser til Forsvar: defensionem parare; f) føle sig truffen: videre rem ad se pertinere; sentire se peti; sibi dictum intelligere; 2) *intrans.*; t. ind: incidere, incurrere; t. sammen: *α*) om Begivenheder, Ting: competere, concurrere; *β*) om Personer: convenire; t. paa noget: in aliquid incidere; aliquid invenire; Drømmen traf ind: somnium re comprobatum est; det traf ind: evenit; 3) *upers.*; det traf sig: accidit, evenit; det t. sig ilde: incommode accidit; som det t. sig: ut res tulerit. — Træffende: aptus, aptissimus; et t. Billede: imago expressa. — Træfning: pugna, proelium, smlg. Kamp.

Træg: segnis, ignavus. — Træghed: segnitia, ignavia.

Træk: 1) Handlingen at trække: ductus; tractus; et T. med Pennen: tractus calami; 2) i ét T.: uno tenore; om Tiden: udtrs. ved continuus, f. E. fem Dage i T.: quinque dies continui; han var Konsul fem Aar i T.: quinque annos continuos consulatum gessit; 3) T. i Ansigtet: lineamenta oris; 4) et ædelt T.: ingenue factum; et slet T.: turpiter factum. — Trække at: 1) *trans.*: trahere; t. ud: extrahere; eximere (en Tand); t. frem: protrahere; t. tilbage: retrahere; t. op: subducere; t. ned: detrahere; t. sammen: contrahere; t. fra: abstrahere, deducere, detrahere; t. bort: abstrahere; subtrahere (især hemmeligt el. lidt efter lidt); t. til sig: adducere; t. i Langdrag: trahere, ducere; t. Tiden ud: tempus ducere; t. Tiden ud for én: aliquem ducere, extrahere; t. Sværdet: gladium stringere; t. Renter: fenora capere; t. Klæderne af én: alicui vestes exuere; t. Klæder paa: vestes induere; t. Sko paa: calceos sibi inducere; t. noget over med noget: aliquid aliqua re obducere; t. én i Øret: aurem alicui vellere; t. en Stavelse ud: syllabam producere; t. en Samtale ud til langt ud paa Natten: sermonem in multam noctem producere; t. Tænder ud: dentes evellere; t. Lod: sortiri; t. paa Benene: pedes trahere; 2) *intrans.*; t. om: circumvagari; errare; t. blank: gladium stringere; t. bort (om Fugle): in alia loca migrare, abire; t. paa Vagt: in stationem excubitum ire; t. over: cessare; 3) *reflex.*; t. sig sammen: contrahi; t. sig tilbage: se recipere; t. sig tilbage: pedem referre, fra: recedere a; t. sig tilbage i Enrum: a conspectu omnium recedere; t. sig tilbage fra det offentlige Liv: secedere; t. sig tilbage fra noget: se abducere a; t. sig ud af en Sag: se expedire. — Trækning: se Træk, el. ved Verbet. — Trækpapir: charta bibula.

Træl: servus, smlg. Slave. — Trældom: servitus. — Trældomsaand: animus servilis. — Trælle at: ser-

vire (hos én: alicui). — Trælkvinde: serva; de øvrige Sammensætninger dannes ved Adj. servilis, f. E. paa Trællevis: servilem in modum; serviliter; Trællestand: condicio servilis.

Trænge at (om Bevægelsen): 1) *trans.*: urgere (*egl.* og *ovf.*); vexare og premere (*ovf.*); t. frem: protrudere, propellere; t. ud: extrudere, expellere; t. tilside: amovere, summovere; t. tilbage: removere, retrudere; t. hinanden, trænges: inter se urgere; se premere; 2) *intrans.*; t. paa: instare (alicui); urgere (aliquem); t. frem: prorumpere; t. igjennem: perrumpere; viam facere; t. ind: irrumpere, invadere; influere (om Vand); 3) *reflex.*; t. sig ind: irrumpere, invadere; den Skik har trængt sig ind: mos invaluit; t. sig ind paa én: se alicui obtrudere; t. sig frem til noget: ad aliquid niti. — Trængende: urgens, necessarius; t. Nødvendighed: necessitas urgens; t. Forretning: negotium, quod differri non potest, necessarium; t. Grund: caussa gravis, necessaria; t. Fare: periculum præsentissimum. — Trængsel: 1) turba (conferta); globus confertus; at arbejde sig frem i en T.: in turba luctari.

Trænge at (om Trang): 1) *abs.*: egere; in egestate esse; 2) t. til noget: re aliqua egere; indigere re aliqua, rei alicuius; jeg t. til meget: multis rebus mihi opus est; at t. til én: ope alicuius egere; opem alicuius desiderare; aliquo indigere. — Trængende: egens, indigens; værdige t.: idonei indigentes; at komme de t. til Hjælp: indigentibus subvenire. — Trængsel: angustiæ; miseria; at lide T.: angustiis premi; i Hjertet: ærumna.

Træt: fessus (egt. af en Liden), fatigatus (egt. af en Handling), lassus (objektivt), af noget: aliqua re; at blive t.: fatigari; defetisci; at være t.: languere, gjøre t.: fatigare; jeg har skreget mig t.: clamando defessus sum; tale sig t.: loquendo fatigari. — Træthed: fatigatio, lassitudo. — Trætte at: fatigare, defatigare (t. meget); lassare (*sen.*); t. én med noget: aliquem aliqua re fatigare; t. én med Bønner: precibus aliquem fatigare, obtundere.

Trætte (trættes) at: rixari, altercari, contendere (t. heftigt); litigare (for Retten); komme op at trættes: in rixam *el.* altercationem incidere. — Trætte en: jurgium; rixa; altercatio (med Ord); lis (for Retten); at have T.: = trættes; unødig T.: calumnia. — Trættekjær: litium et rixæ cupidus. — Trættekjærhed: rixandi studium.

Trøffel: tuber.

Trøst: solatium (T. som ydes, føles). consolatio (Handlingen at trøste); T. i Ensomheden: solatium solitudinis; T. i Ulykker: solatium malorum; give én T.: solatium alicui afferre; yde én T.: aliquem consolari; dette er min T.: hoc me consolor; dette er min T. i min Alderdom: hoc senectutem consolor; finde T. i noget: se aliqua re consolari. — Trøste at: solari, consolari; solatium præbere, afferre; t. sig med noget: se re aliqua consolari; t. sig i sin Ensomhed med noget: solitudinem re aliqua consolari; t. sig over Tabet af noget ved noget: desiderium rei alicuius re aliqua consolari; lade sig t.: solatium admittere; dette t. mig: hoc mihi est solatio; som kan trøstes: consolabilis. — Trøstebrev: literæ consolatoriæ. — Trøstefuld, trøstelig: plenus solatii. — Trøstegrund, Trøstemiddel: solatium. — Trøster en: consolator. — Trøsteskrift, Trøstetale: consolatio. — Trøsteløs: solatii inops; desperans; miser. — Trøsteløshed: solatii impatientia. — Trøstig: fidens; plenus fiduciæ.

Tud en: nasus.

Tude at: ululare; eiulare (om Graad). — Tuden: ululatus; eiulatus. — Tudskraale at: eiulare.

Tudse en: bufo.

Tue en: tumor terræ.

Tugt: 1) for at holde andre til Pligtens Bud: disciplina; holde i T.: disciplina severa habere, castigare; 2) som viser sig i udvortes Adfærd: pudor, modestia. — Tugte at: castigare. — Tugtelse: castigatio. — Tugter en: castigator. — Tugtig:

verecundus, castus, pudicus.. — **T**u**g**t**i**g**h**e**d**: verecundia, pudor.

Tumle at: 1) *trans.*: agitare (livløst); exercere (levende); jactare (t. hid og did); 2) *intrans.*: a) om vaklende Bevægelse: titubare; vacillare; b) om larmende Bevægelse: strepere; c) t. om: procumbere (titubantem); t. ned: devolvi; 3) *reflex.*: se jactare; agitare; exsultare. — Tumlen: 1) agitatio, jactatio; 2) a) titubatio, vacillatio; b) strepitus. — Tumleplads: campus; arena. — Tummel: tumultus, strepitus.

Tumult: tumultus. — Tumultuant: turbator. — Tumultuarisk: turbulentus; *Adv.*: per tumultum; tumultuose.

Tung: 1) af Vægt: gravis, ponderosus, magni ponderis; meget t.: prægravis; ligesaa t.: eiusdem ponderis; hvor t.: quanti ponderis; et t. Legeme: pondus; 2) som kræver Anstrængelse: difficilis, molestus, gravis; 3) om hvad der virker trykkende: gravis, f. E. t. Luft: coelum grave; Mad, som ligger tungt i Maven: cibus gravis; gjøre én Livet t.: vitam alicui molestam reddere; gjøre sig selv Livet t.: vitam sibi acerbam reddere; incommoda vitæ augere; det falder mig t. at savne: desiderium huius rei ægre fero; Hjertet bliver mig t.: angor (animi); t. Aandedræt: spiritus angustior; 4) om hvad der fremkalder Sorg, Smerte: acerbus, gravis; 5) t. Nemme: pingue, obtusum ingenium; tarditas ingenii; t. Gang: incessus tardior, 6) t. Fald: gravis casus;. gjøre et t. Fald: gravi lapsu ruere; 7) t. Stil: impeditum, spinosum dicendi genus. — Tunghed: gravitas, pondus; T. i Legemet: gravedo. — Tunghør: surdaster. — Tungnem: tardus; bardus; pingui, obtuso ingenio. — Tungnemhed: tarditas ingenii. — Tungsindig: tristis; tristitiæ deditus. — Tungsindighed: animus tristis; tristitia animi.

Tunge en: 1) som Legemsdel: lingua; at have en flydende T.: volubili oratione uti; at have en hvas T.: dicacem esse; aspere loqui; styre sin T.: linguam moderari; tæmme sin T.: linguam tenere; have paa Tungen: velle proloqui; have Hjertet paa Tungen: non aliter loqui ac sentias; at lade Tungen løbe: inconsiderate loqui; at faa Tungen paa Gang: solvere linguam; 2) Tungen paa en Vægt: examen; 3) som Landtunge: lingua, lingula. — Tungefærdighed: volubilitas linguæ. — Tungemaal: lingua; sermo.

Tur en: iter (længere T.); ambulatio (Spadseretur); orbis *el.* vices (Omgangstur); gjøre en T.: excurrere; nu er Turen til dig: jam tuæ partes sunt; hver efter sin T.: suam quisque vicem; paa, efter Tur: in vices, per vices.

Turban: mitra; tiara; med T.: mitratus.

Turde at: se tør.

Turteldue: turtur.

Tusind: mille; t. Ryttere: mille equites; to T. Ryttere: duo millia equitum; T. til hver: singula millia; som indeholder el. udgjør T. (Fod, Mand, Pund og lgd.): milliarius; t. Gange: millies; den t.: millesimus. — Tusindaarig: mille annorum. — Tusindfold: millies. — Tusindskjøn: amarantus. — I Tusindtal: innumerabilis.

Tuske at: mutare merces. — Tuskhandel: permutatio mercium.

Tusmørke: crepusculum; primæ tenebræ.

Tvang: vis; necessitas; paalægge én en T.: necessitatem alicui injungere; aliquem cogere; paalægge sig T.: sibi imperare; se in ordinem cogere; gjøre noget af T.: coactum (necessitate) aliquid facere; uden T.: sponte, ultro; nulla necessitate coactus; ved T. af mig: coactu meo; anvende T. imod én: vi aliquem cogere. — Tvangfri: solutus. — Tvangsarbejde: opus debitum. — Tvangshus: ergastulum.—Tvangsmiddel: ratio violentior; necessitas; vis.

Tvedragt: discordia; discidium; dissensio. — Tveegget: anceps; en t. Øxe: bipennis. — Tveformet: biformis. — Tvegrenet: bidens. — Tvekamp: pugna; certamen singulare. — Tvekløftet: bisulcus —

Tveløben: bilix. — Tvespidset: bifurcus. — Tvetunget: bilinguis. — Tvetydig: anceps, ambiguus; lubricus (med Bibegreb af Uanstændighed); t. Mine og lgd.: vultus suspectus. — Tvetydighed: ambiguitas; ambages (Pl.; om Orakelsvar); Tvetydigheder: verba lubrica.

Tvillingbroder: frater geminus. — Tvillinger: gemini, gemelli. — Tvillingsøster: soror gemina. — Tvillingæget: ovum geminum.

Tvinge at: cogere (aliquem aliquid facere: t. én til at gjøre noget, ogsaa: necessitatem alicuius rei faciendæ alicui imponere, injungere); t. sig selv: sibi imperare; se coercere; t. sine Lyster: animum vincere; cupiditates coercere, cohibere; t. sin Vrede: iram coercere, compescere; som ikke lader sig t. af noget: impatiens rei alicuius; tvinge én under sit Herredømme: aliquem subigere; tvingende Omstændighed: res necessaria. — Tvungen (modsat naturlig): nimis artificiosus (om Stil og lgd.); fictus, simulatus.

Tvist: discordia; dissensio; rixa (forsaavidt den føres med Ord); yppe T.: jurgium nectere; afgjøre en T. med én: cum aliquo decidere. — Tviste at: rixari, contendere (cum aliquo; inter se; de re aliqua); der tvistes om: ambigitur; en Ting, som der tvistes om: res controversa. — Tvistighed: controversia, dissensio.

Tvivl: dubitatio; dubium; fremkalde T.: dubitationem afferre, habere; fremkalde T. hos én: dubitationem alicui movere; der er ingen T. om: non dubium est quin; res dubia non est; drage noget i T.: rem in dubium vocare; uden al T.: haud dubie; sine ulla dubitatione; i Henseende til dette Punkt er der ingen T.: hic locus nihil habet dubitationis (quin: at jo); jeg har aldrig næret nogen T. om: nunquam mihi dubium fuit; lade én i T.: suspensum aliquem relinquere; have T. om: dubitare de; dubium habere; at være i T.: dubitare, dubium esse; jeg er i T. om, hvad der er det bedste: dubito utrum sit melius; her kan der ikke være nogen T.: hæc res in dubium venire non potest; sætte udenfor al T.: locum dubitationi non relinquere; manifestum reddere. — Tvivle at: dubitare, dubium esse, in dubium vocare; t. om noget: de re aliqua (aliquid) dubitare; rem aliquam in dubium vocare; rem aliquam dubiam habere; jeg tvivler om din Troskab: fides tua mihi dubia, suspecta est; t. om at: non credere (aliquid esse, futurum esse); ikke t. om at: non dubitare quin; der kan ikke tvivles om at: non dubium est (esse potest) quin. — Tvivler en: dubitans, dubius. — Tvivlesyge: dubitandi libido. — Tvivlraadig: dubius, incertus; at være t.: dubium esse, dubitare, hærere; gjøre én t.: dubitationem alicui movere, injicere; jeg er t., hvad jeg skal gjøre: dubius sum quid (utrum) faciam. — Tvivlraadighed: dubitatio. — Tvivlsom: dubius, ambiguus; anceps; lade t.: in ambiguo relinquere; jeg anseer det for t.: in dubio pono; dubium habeo; jeg anseer ikke Sagen for t.: res mihi nullam dubitationem habere videtur; res mihi dubia non videtur; Udfaldet er t.: eventus in dubio est.

Tvær: morosus. — Tværhed: morositas.

Tvær-: udtrs. i Sammensætninger ved Hjælp af: transversus, transversarius, (obliquus) f. E. Tværbjælke tignum transversarium; Tværgrav: fossa transversa, dog Tværsnit: dimetiens; diametros. — Tværs; paa t.: in obliquum, ex obliquo; e, de transverso; in, per transversum; lagt paa t.: transversarius (f. E. se ovenfor tignum transversarium); oftest udtrs. det ved Adj. transversus, f. E. gaa t. over Torvet: foro transverso ire. — Tværtimod: contra, e contrario; rursus; jo, nej t.: immo; t. hvad: contra atque, f. E. Senatet tillod t. hvad det havde bestemt dog Konsulen: senatus contra atque censuerat tamen consuli permisit.

Ty at: confugere (ad); decurrere (ad).

Tyde at: 1) *trans.*: interpretari, explicare; t. noget saaledes: in eam partem aliquid trahere; ita aliquid interpretari; det kan tydes derhen:

eo referri potest; 2) *intrans.*; t. paa: significare, prodere; udtrs. undertiden ved Genitiv, f. E. det t. paa Vanvid: amentiæ est. — Tydelig: perspicuus, planus, manifestus; t. Stemme: vox clara; t. Bevis: argumentum evidens; lægge t. for Dagen: planum facere; t. Spor: expressum vestigium; t. Tale: oratio enodata; det er t.: patet; perspicuum, manifestum est; apparet; at blive t.: planum fieri; emergere; in lucem proferri; gjøre t.: illustrare, enodare; planum facere; tale t.: distincte dicere; skrive t.: perspicue scribere; bevise t.: evidenter, luculenter probare; jeg har en t. Forestilling om Sagen: rem plane perspicio; Sagen er ikke t.: res implicita, obscura est. — Tydelighed: perspicuitas; evidentia (om Talen); claritas (især om en Lyd); for større Tydeligheds Skyld: quo res magis pateat. — Tydeliggjøre: se gjøre tydelig. — Tydning: interpretatio; explicatio; conjectio (af en Drøm: somnii).

Tyende: familia.

Tygge at: mandere; t. Drøv: ruminare.

Tyk: 1) hvor et Maal angives: crassus, f. E. tre Fod t.: tres pedes crassus; én Fod tykkere: uno pede crassior; 2) om Vide, Omfang: crassus, amplus; t. Hud: callum; 3) som bestaaer af mange tætte Dele: densus, spissus, f. E. en tyk Sværm: densum agmen; t. Skov: densa silva; 4) at have et t. Mæle: crasse loqui; et t. Mørke: spissa caligo. — Tykhed, Tykkelse: crassitudo; densitas (se tyk 3). — Tykhovedet: tardus; bardus; tardi, obtusi ingenii. — Tykhudet, tykskallet: callosus, at være t.: callere. — Tykmelk: lac concretum. — Tykne: denseri. — Tykning: densitas, *el.* ved Adj. densus, f. E. Skovens T.: densa silva.

Tykke et: 1) om subjektivt Skjøn: opinio, sententia; efter mit T.: ut mihi videtur; ut mea fert sententia; ex mea opinione; Ting, som ikke afgjøres efter T.: res ab opinionis arbitrio sejunctæ; 2) om fri Raadighed: arbitrium; efter eget T.: suo arbitratu; som beroer paa T.: arbitrarius. — Tykkes at: videri; t. om én: udtrs. ved Omskr. med placere, f. E. jeg t. godt om ham: mihi admodum placet; jeg t. ikke om: mihi displicet.

Tylt: duodecim.

Tynd: 1) som har ringe Tykkelse: tenuis; 2) som har Mellemrum: rarus, f. E. Skoven er t.: rara silva est; t. Haar: rari capilli; tyndtstaaende Træer: raræ arbores; 3) om Mangel paa Styrke, Fylde: exiguus, exilis. — Tyndhed: tenuitas; raritas; exilitas; exiguitas. — Tynde at: attenuare.

Tynge at: gravare; aggravare; t. ned: degravare; t. mere og mere: ingravescere. — Tyngde: pondus; gravitas.

Tyr: taurus, *Adj.*: taurinus. — Tyrekalv: vitulus.

Tyran: a) efter Romernes Begreb: tyrannus, dominus; b) efter vort Begreb: rex superbus ac crudelis. — Tyranmord: tyrannicidium. — Tyranmorder: tyrannicida. — Tyranni: a) tyrannis; dominatio; b) imperium superbum ac crudele; det er et sandt T.: hoc vero regnum est. — Tyrannisere at: sævire; crudele imperium exercere (over én: in aliquem). — Tyrannisk: tyrannicus; crudelis.

Tys!: tace! quiesce! — Tyst: silens; at være t.: silere. — Tystne at: silescere.

Tyv: fur, *dem.* furunculus; peculator (af offentlige Midler). — Tyvagtig: furax. — Tyvagtighed: furacitas; milvinæ ungulæ (ordspr.). — Tyvebande: furum manus. — Tyvehaand: udtrs. ved fures (*Pl.*) *el.* furtum, f. E. ved T.: furto. — Tyveknegt, Tyvekvinde: fur. — Tyvekoster: furtum; res furtivæ; præda furtiva. — Tyveri: furtum; peculatus (fra Statskassen); begaa T.: furari; furtum, peculatum facere. — Tyvte én: furti aliquem arguere.

Tyve: viginti; t. til hver: viceni; t. Gange: vicies. — Tyveaarig: viginti annorum; viginti annos natus. — Tyvende: vicesimus, vigesimus; en t. Del: vicesima (især en Afgift

for en Slave, der fik Friheden; Pengene, som indkom herved: aurum vicesimarium); Soldater af den t. Legion: vicesimani; nu for t. Gang: hoc vicesimum.

Tække at: tegere, contegere; tecto munire. — Tækkehalm: panicula tectoria; stramentum.

Tækkelig: gratus, placitus; placens; t. Væsen = Tækkelighed: mores faceti, blandi. — Tækkes én: alicui placere, probari, acceptum esse.

Tælle at: 1) *egt.*: numerare; numerum inire; dinumerare; t. sammen: computare; som kan tælles: numerabilis; t. op: enumerare; t. én Penge til: pecuniam alicui numerare; 2) om Henregnen til; t. iblandt: referre inter, in numerum; in numero ponere, habere; tælles med til Flokken: in grege annumerari. — Tælling: numeratio; computatio (T. sammen); dinumeratio.

Tæmme at: 1) *egt.*: domare; mansuefacere; perdomare (t. ganske); 2) *ovf.*: compescere, coercere, cohibere; t. sig selv: sibi imperare, se in ordinem cogere; animum coercere; som kan t. sig: sui compos; som ikke kan t. sig: impotens; t. sin Tunge: linguam tenere. — Tæmmelig: qui mansuescere potest. — Tæmmen: udtrs. ved Verbet. — Tæmmet: mansuetus.

Tænde at: accendere, incendere; t. Krigsluen: bellum accendere; t. forneden: succendere. — Tændbar: qui facile ignem concipit.

Tænke at: 1) om Sjælsvirksomheden; *alm.*: a) cogitare; b) t. paa noget: aliquid cogitare; cogitatione, mente, animo aliquid comprehendere, complecti; t. paa én: de aliquo cogitare; c) tænke over noget: aliquid meditari, commentari; cum animo aliquid reputare; aliquid considerare (for at danne sig en Mening); aliquid deliberare (for at komme til en Beslutning); d) t. hos sig selv: aliquid animo volvere; secum *el.* animo cogitare; e) t. sig noget: animo aliquid fingere; f) t. noget op; aliquid excogitare, invenire; comminisci aliquid (især for at skuffe); g) t. sig om: (rem) secum *el.* cum animo suo reputare; h) dette lader sig ikke t.: hoc non potest cogitari; 2) hvor det udtr. en Opfattelse, et Omdømme: judicare; existimare, f. E. t. ondt om én: male de aliquo existimare (opinari); 3) hvor det udtr. en Anskuelse, Mening: credere, f. E. jeg véd ikke, hvad jeg skal t.: nescio quid credam; man skulde t.: credas; tænker jeg (ironisk = kan jeg tænke): udtrs. ved et indskudt credo, opinor; 4) hvor det udtr. en Formodning: opinari, credere; sperare (om noget godt); 5) hvor det udtr. en Forestilling om noget forbigangent *el.* existerende: meminisse; recordari; t. tilbage paa: in memoriam (aliquid) revocare; memoriam (rei alicuius) repetere; tænk paa mig: fac mei memor sis; tænk paa: memento, reminiscere; 5) hvor det udtr. Tankernes Henvendelse paa det fremtidige: cogitare, in animo habere (aliquid facere); mente aliquid agitare; jeg t. paa, hvad jeg skal gjøre: cogito quid faciam; t. paa Fremtiden: in futurum consulere; 6) hvor det forbundet med et Biord udtr. et Menneskes hele Tænkemaade: sentire, f. E. t. ædelt, slet: honeste, turpiter sentire; honesto, turpi animo esse. — Tænkeevne: cogitatio; facultas cogitandi. — Tænkefrihed: sentiendi libertas. — Tænkelig: qui cogitari potest, in cogitationem cadit. — Tænkelære: logice; logica (*Pl.*). — Tænkemaade: animus; mens; ingenium (medfødt); mores (tilvant); T. og Handlemaade: mores (*Pl.*), instituta et facta (*Pl.*); jeg véd, hvorledes hans T. er i Retning af Staten: scio, quid de republica sentiat; hvorledes er hans T. ligeoverfor mig: quo in me animo est? — Tænkende: intelligens; t. Væsen: animal ratione præditum. — Tænker en: intelligendi auctor. — Tænkning: cogitatio. — Tænksom: consideratus. — Tænksomhed: consideratio.

Tæppe et: stragulum *el.* vestis stragula (som Betræk); aulæum (som Forhæng; under Loftet; som Sengetæppe); pallium (Sengetæppe); lodix (vævet Sengetæppe); Tæppet gaaer op: aulæum mittitur; T. gaaer ned: aulæum tollitur.

Tære at: consumere, absumere; tæres hen: tabescere; tabere; tærende: tabidus. — Tærepenge: viaticum. — Tæring: 1) *egt.*: victus; 2) Sygdommen: tabes.

Tærning: talus (fire betegnede, to runde ubetegnede Sider); tessera (sex betegnede Sider); *Adj.*: talarius; spille med T.: talis ludere; kaste T.: mittere talos. — Tærningbæger: fritillus. — Tærningkast: jactus; det heldigste T.: Venus; det uheldigste T.: canis. — Tærningspil: lusus talorum, tesserarum; alea.

Tærske at: terere, exterere. — Tærsken, Tærskning: tritura. — Tærskelo: area. — Tærskemaskine: tribulum.

Tærskel: limen.

Tæt: 1) *Adj.*: densus (som bestaaer af tæt ved hinanden værende Dele); spissus (uden Mellemrum, modsat rarus); t. sammenpakkede (om Folk): conferti, constipati; pakke t. sammen: stipare, constipare; t. omgiven af Folk: frequentia stipatus; gjøre t., stille t. sammen: densare; 2) *Adv.*: a) spisse, dense; b) tæt ved: juxta, prope; ligge t. ved: adjacere (loco). — Tæthed: densitas; spissitudo (*sen.*); udtrs. bedst ved Adj. — Tætsluttende: strictus. — Tætstaaende: densus.

Tø at: solvi; det tøer: frigus solvitur; Sneen t.: nix solvitur, liquescit. — Tø, Tøvejr: frigus solutum; det er T.: frigus solvitur.

Tøddel: nota; punctum; *ovf.*: nihil omnino; ne minima quidem pars.

Tøffel: solea; crepida; at staa under T.: uxori obnoxium esse; som staaer under T.: uxorius (homo). — Tøffelmager: crepidarius.

Tøj; 1) Stoffet, hvoraf Klæder gjøres: pannus; 2) som bruges til Arbejde: instrumentum; 3) éns T.: a) = Bohave: supellex, utensilia, vasa; samle sit T. sammen: vasa colligere; b) = Klæder: vestes; 4) snakke tosset T.: alucinari, hariolari. — Tøjhus: armamentarium. — Tøjeri: scruta.

Tøjle at: 1) *egt.*: frenare; 2) *ovf.*: cohibere, coercere. — Tøjle en: habena (mest i *Pl.*); give T.: habenas effundere, excutere; dare frenum; stramme T.: habenas adducere; frenum inhibere *el.* ducere; uden T.: effrenus. — Tøjleløs: effrenatus; solutus; indomitus; profusus; *Adv.*: sine lege; dissolute. — Tøjleløshed: licentia; effrenatio.

Tølper: rusticus; din T.: caudex! stipes! — Tølperagtig: rusticus. — Tølperagtighed: rusticitas; mores rustici.

Tømme en: habenæ; lægge T. paa: frenum injicere; give T.: habenas effundere, immittere; *ovf.*, holde i T.: continere, cohibere, coercere.

Tømme at: vacuefacere; exhaurire (især ved at øse el. drikke); t. et Glas tilbunds: poculum siccare; vinum exhaurire. — Tømning: udtrs. ved Verbet.

Tømmer: tignum; materia; forsynet med T.: materiatus; *Adj.*: materiarius. — Tømmerflaade: ratis. — Tømmerhandler: materiarius, lignarius. — Tømmermand: faber tignarius. — Tømmerøxe: ascia. — Tømre at: fabricari; t. sammen: contignare; contabulare (af Planker).

Tønde en: seria (til Vin el. Olie); orca.

Tønder: fomes.

Tør (*Verbet*): 1) om Dristighed til: audeo; han turde ikke komme hjem: domo exsulavit; 2) om Tilladelse til: udtrs. ved licet, f. E. t. jeg spørge: licetne quærere; 3) til (i Impf.) at udtr. Muligheden el. Rimeligheden af noget: udtrs. i Reglen ved Konj. af Hovedverbet, f. E. dette turde jeg vel paastaa: illud contenderim, confirmaverim; det andet Vilkaar turde vel være at foretrække: alteram condicionem prætulerim.

Tør (*Adj.*): 1) *egt.*: aridus (indvendig og helt igjennem); siccus (udvendig); det tørre: aridum; 2) *ovf.*: a) om en Bog, Stil, Tale: frigidus, exsanguis, exilis; at være t.: frigere, languere; at sige tørt: sine ambagibus dicere; skrive t.: exiliter scribere; b) om en Person: frigidus; austerus; c) den t. Sandhed: simpliciter verum; d) paa det t.: in sicco, tuto, vado; han har sit paa det t.: res eius in tuto sunt; e) det t. Brød: res ad victum maxime necessariæ; han spiser

kun det t. Brød: nil nisi panem edit. — Tørhed: 1) ariditas; siccitas; 2) exilitas, austeritas. — Tørke: siccitas coeli et terræ; sitis. — Tørklæde: sudarium (Lommetørklæde); fascia (til at binde om). — Tørre at: 1) om at drive Fugtigheden bort: a) siccare; udbrede for at t.: pandere; b) om Solens Varme: torrere; exurere (især t. noget ud); 2) t. noget af: tergere, abstergere aliquid; 3) t. noget ud (noget skrevet): aliquid delere. — Tørret: passus (f. E. Druer); Vin af tørrede Druer: passum. — — Tørring: udtrs. ved Verbet. — Tørvejr: siccitas; coelum serenum. — Tørøjet: siccis oculis.

Tørne paa: offendere (in); impingi se impingere (in); t. sammen: collid

Tørst: sitis; slukke sin T.: sitim stinguere, explere; T. efter Guld: sitis. — Tørste at: sitire; t. noget: aliquid sitire. — Tør sitiens; siticulosus (*sen.*); bli sitim colligere.

Tøve at: 1) t. paa et Sted: commorari; jeg vil t. her til: manebo, donec (dum); 2) om den, der ikke kan beslutte sig: cunctari; 3) tøve efter én: aliquem præstolari, exspectare; 4) t. med at gjøre noget: cessare aliquid facere. — Tøven: commoratio; cunctatio (*subj.*); mora (*obj.*). — Tøvende: cunctabundus; cunctans.

U.

Uaabnet: non apertus; clausus; om et Brev: integro signo; obsignatus.

Uadelig: ignobilis; ignobili loco natus (af u. Fødsel).

Uadskillelig: inseparabilis (som ikke kan skilles); indiscretus; qui discerni nequit (som ikke kan skjelnes). — Uadskilt: non separatus; indistinctus (*sen.*).

Uadspurgt: non interrogatus; inconsultus.

Uadvaret: non monitus.

Uafbrudt: non interruptus; continuus (om Tid); uno tenore; fortsætte u.: continuare; i u. Rækkefølge: deinceps (saavel i Rum som Tid); u. Fortsættelse, Sammenhæng: tenor; u. Følge, Vedbliven: continuatio.

Uafgjort: integer; dubius *el.* in dubio (om et Udfald); blive u.: in medio (integro, suspenso) relinqui; lade noget u.: aliquid in medio (suspenso) relinquere; at være i uafgjort Tilstand (saa at man har frit Valg): in integro esse; en u. Kamp: proelium anceps; kæmpe med u. Udfald: ancipiti Marte pugnare; Spørgsmaalet er endnu u.: adhuc sub judice lis est. — Uafgjørlig: qui dijudicari non potest.

Uafholden: incontinens. — Uafholdenhed: incontinentia.

Uafhængig: liber; sui juris; nemini subjectus *el.* obnoxius; sine imperio cuiusquam; gjøre u.: in libertatem vindicare, asserere; erklære for u.: liberum pronuntiare; u. deraf: nulla eius rei ratione habita; leve et u. Liv: suo arbitrio vivere, agere; liberam vitam degere. — Uafhængighed: libertas; han tilstod dem U.: eos liberos esse jussit.

Uafladelig: assiduus, perpetuus. — Uafladelighed: assiduitas, *el.* ved Adjektivet.

Uafsonlig: inexpiabilis. — Uafsonet: non expiatus.

Uafsættelig (om Varer): non vendibilis. — Uafsættelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uafvendelig: ineluctabilis, inevitabilis.

Uafvidende: inscius; mig u.: me inscio, ignaro.

Uagtet: 1) *Konj.*: = endskjøndt; 2) *Præp.*: = trods.

Uagtsom: negligens; incuriosus; indiligens; at være u.: non attendere; aliud agere. — Uagtsomhed: in-

curia; negligen… …nsus; sine auxilio; attendere. …uum; en u.

Ualmindelig: singu… …garis; et u. Menneske: … …ecu- insignis; u. smuk: exim… …dine. — Ualmindelighed: … ved Adjektivet.

Uanfægtet: inoffensus; intactus.

Uangrebet: 1) om en Hær: hos… non (nullo) aggrediente; intactus; 2) integer.

Uanmeldt: nuntio non præmisso; indenuntiatus (*sen.*).

Uanmodet: non rogatus; komme u.: invocatum venire; gjøre noget for én u.: ultro alicui aliquid tribuere.

Uanselig: parvus *el.* exiguus (af Størrelse); levis *el.* tenuis (af Indflydelse); tenuis, humilis *el.* obscurus (af Stand). — Uanselighed: exiguitas, levitas, tenuitas, humilitas *el.* ved Adjektivet.

Uanseet: 1) om Personer: humilis, ignobilis; 2) se trods.

Uanstændig: inhonestus; indecorus; illiberalis; u. Ord: verba sordida, obscoena; u. for én: aliquo indignus. — Uanstændighed: indignitas, turpitudo; Uanstændigheder: flagitia, dedecora.

Uansvarlig: a quo ratio repeti non potest. — Uansvarlighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uantagelig: qui accipi, admitti non potest. — Uantagelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uantastelig: sacrosanctus, sanctus. — Uantastelighed: sanctitas.

Uanvendelig: inutilis; qui nullum usum præstare potest. — Uanvendelighed: inutilitas.

Uartig: male moratus (om et Barn); inhumanus, illiberalis; være u. imod én: inhumane, illiberaliter aliquem accipere, habere. — Uartighed: illiberalitas, inhumanitas; sige én Uartigheder: asperis dictis aliquem lacessere.

Ubanet: invius, asper.

Ubarberet: intonsus.

Ubarmhjertig: immisericors, immitis, durus. — Ubarmhjertighed: immanitas; animus immisericors, immitis, durus; i sin U.: immisericors.

Ubetraadt: non tritus.

Ubetvingelig: qui domari nequit; invictus; inexpugnabilis. — Ubetvungen: indomitus.

Ubetydelig: levis, exiguus, tenuis, mediocris; saa u.: tantulus. — Ubetydelighed: 1) Beskaffenheden: le… exiguitas; tenuitas; 2) en ube… Ting: res levis, exigua; Ube…der: nugæ; sælges for en U.: …

… inconsideratus, incon…rius; *Adv.*: temere, … Ubetænksomhed: …ntia.

…: imperitus rei … non versatus. … insolens rei … rei alicuius, … cuius; at … som er … a). — … etudo. … cius; … kke … t.

Ubefæstet: 1) egt.: immunitus; apertus; 2) ovf.: infirmus.

Ubeføiet: 1) om en Person: cui jus, auctoritas non est; 2) om Begreber: vanus, injustus; en u. Klage: calumnia; fremkomme med u. Klage: calumniari; 3) *Adv.*: sine jure; nulla auctoritate.

Ubegavet: 1) af Aand: tardo ingenio; a natura destitutus; 2) uden Gave: sine præmio; inhonoratus.

Ubegravet: inhumatus, insepultus.

Ubegribelig: qui intelligi, mente capi *el.* comprehendi non potest; dette er mig u.: hoc non intelligo; det er u. for Fornuften: ratio non capit, intelligit. — Ubegribelighed: udtrs. ved *Adj.*

Ubegrændset: infinitus; immensus; nullis finibus circumscriptus; interminatus.

Ubegrædt: indefletus, indeploratus (digt.).

Ubehagelig: injucundus; ingratus; insuavis; molestus; et u. Tilfælde: incommodum. — Ubehagelighed: incommoditas, incommodum, injucunditas; molestia, el. ved *Adj.*; der er den U. derved: hoc incommodi res habet; at have mange U. af noget: multum molestiæ ex re aliqua capere; at volde én U.: a) om Ting: molestias alicui afferre; b) om Personer: molestiam alicui exhibere.

Ubehandlet: intractatus.

Ubehjælpsom: vastus, tardus; consilii inops. — Ubehjælpsomhed: rusticitas; tarditas.

Ubehændig: inscitus, lævus. — Ubehændighed: inscitia.

Ubehøvlet: agrestis, ferus. — Ubehøvlethed: mores agrestes, feri.

Ubekjendt: 1) i akt. Betydning: ignarus, nescius (med noget: rei alicuius); at være u. med: ignorare, nescire; 2) i pass. Betydning: ignotus, incognitus; ignobilis (= uberømt); at være u.: ignorari, latere; at være u. for én: aliquem latere, fallere, fugere; u. blandt Folk: ignotus in vulgus. — Ubekjendtskab: ignoratio *el.* inscientia (rei: med noget); ignobilitas (passiv).

Ubekvem: incommodus, ineptus, molestus; *Adv.*: parum commode, minus opportune. — Ubekvemmelighed: incommoditas; incommodum; der er den U. derved: hoc incommodi res habet.

Ubekymret: securus (for: de); at være u. for: non laborare de. — Ubekymring: securitas.

Ubelavet: imparatus.

Ubelejlig: incommodus; inopportunus; komme u.: alieno tempore adesse; intempestive venire; u. Tid: tempus parum opportunum; tempus alienum, iniquum. — Ubelejlighed: incommoditas *el.* ved Adj.

Ubeleven: inurbanus, rusticus. — Ubelevenhed: rusticitas; mores rustici.

Ubelæst: a literis alienus; illiteratus.

Ubelønnet: sine præmio; inhonoratus; at være u.: mercede carere.

Ubemandet: vacuus.

Ubemidlet: inops; pauper.

Ubemærket: 1) *Adj.*; lade u.: non attendere; præterire, negligere; at blive u.: fallere; det blev u. af ham: eum effugit, fugit; en u. Tilskuer: spectator occultus; 2) *Adv.*: clam, occulte; dø u.: tacite perire; komme u.: obrepere; laneos *el.* lanatos pedes habere (*ordsp.*; især om Hævnen).

Ubenyttet: qui nulli usui inservit; vacuus; lade gaa u. (især en Tid, Lejlighed): amittere, prætermittere (tempus, occasionem); deesse (occasioni); ligge u.: cessare.

Ubenævnt: sine nomine; nescio quis.

Uberaad; med u. Hu: inconsiderate, temere.

Uberammet: non compositus, constitutus.

Uberedt: imparatus. — Uberedvillig: incommodus, inofficiosus, inhumanus. — Uberedvillighed: inhumanitas.

Uberegnelig: inæstimabilis; udtrs. ofte ved summus, immensus, f. E. til uberegnelig Skade for ham: cum immenso illius damno. — Uberegnelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uberettiget: 1) om en Person: cui jus, auctoritas non est; 2) om Ting: injustus. — Uberettigelse: 1) nullum jus, nulla auctoritas; 2) injuria, el. ved Adjektivet.

Uberygtet: honestus; famæ bonæ; at være u.: probro carere.

Uberømmelig: inglorius. — Uberømt: ignobilis, obscurus.

Uberørt: integer, intactus; u. af Lidenskab, Last el. lgd.: integer; at lade noget u. (i Tale, Skrift): aliquid prætermittere, relinquere; at blive u. ved noget: non (nihil) commoveri re aliqua.

Ubesat: non occupatus; vacuus; at være u.: vacare.

Ubeseet: non inspectus, exploratus.

Ubesejret: invictus.

Ubesindig: temerarius, inconsideratus; *Adv.*: inconsiderate, temere. — Ubesindighed: 1) Egenskaben: temeritas; inconsiderantia; 2) som ubesindig Handling: temere factum; det er en stor U.: extremæ amentiæ est.

Ubeskaaren: integer; non imminutus.

Ubeskadiget: incolumis, salvus, integer; u. Tilstand: incolumitas, integritas; i u. Tilstand: = ubeskadiget.

Ubeskeden: immodestus; inverecundus. — Ubeskedenhed: immodestia, inverecundia.

Ubeskreven: 1) om det, som der ikke er skrevet paa: in quo nihil scriptum est; vacuus; sine literis; 2) om det, som der ikke gives Beskrivelse af: non descriptus.

Ubeskrivelig: inenarrabilis; qui dici, describi non potest; udtrs. ofte ved summus, gravissimus, immensus, f. E. i sin u. Glæde: summa lætitia perfusus, til sin u. Sorg: cum summo dolore; det er u.: dici non potest; det er mig en u. Nydelse: hac re delector ultra quam dici potest.

Ubeskyttet: indefensus; sine auxilio; en u. By: oppidum vacuum; en u. Side: latus apertum, nudum.

Ubeskjæftiget: vacuus; non occupatus.

Ubesmittet: purus; integer; intemeratus; incontaminatus.

Ubestandig: inconstans; mobilis; mutabilis; u. Karakter: ingenium multiplex, mobile; u. Lykke: fortuna volubilis; at være u.: in horas mutari; mobili animo esse; sibi non constare (i sin Opførsel); at blive u.: mutari; fidem mutare (om et Menneske). — Ubestandighed: inconstantia, mobilitas; animus inconstans, mobilis; Lykkens U.: volubilitas fortunæ.

Ubestemmelig: 1) om en Størrelse og lgd.: inæstimabilis; 2) om et Udfald og lgd.: dubius; in dubio, ambiguo. — Ubestemt: incertus; indefinitus (*sen.*); lade u.: in incerto relinquere; en u. Karakter: animus incertus, varius, inconstans; at være u.: (consiliis) trepidare; et u. Svar, Ord: medium responsum, vocabulum. — Ubestemthed: udtrs. ved Adj.; Karakterens U.: inconstantia animi.

Ubestikkelig: integer; incorruptus (sjeld.); qui se corrumpi non patitur. — Ubestikkelighed: integritas, innocentia. — Ubestukken: incorruptus.

Ubestigelig: invius.

Ubestridelig: cui contradici, repugnari non potest; *Adv.*: sine controversia.

Ubesvaret; lade u.: non respondere (literis; ad).

Ubesværet: immunis; lade én u.: negotium alicui non facessere.

Ubetalelig: qui auro rependi non potest; auro non venalis; udtrs. *ovf.* ofte ved: egregius, præclarus, eximius o. s. v.

Ubetimelig: intempestivus; til u. Tid: intempestive; en u. Tid: tempus alienum, iniquum. — Ubetimelighed: udtrs. ved Adj.

Ubetinget: nulli condicioni astrictus; u. Bifald og lgd.: assensus simplex et absolutus; *Adv.*: sine controversia (om hvad der ikke kan bestrides); simpliciter; nulla condicione adjecta.

Ubetraadt: non tritus.

Ubetvingelig: qui domari nequit; invictus; inexpugnabilis. — Ubetvungen: indomitus.

Ubetydelig: levis, exiguus, tenuis, mediocris; saa u.: tantulus. — Ubetydelighed: 1) Beskaffenheden: levitas, exiguitas; tenuitas; 2) en ubetydelig Ting: res levis, exigua; Ubetydeligheder: nugæ; sælges for en U.: vendi numo.

Ubetænksom: inconsideratus, inconsultus; temerarius; *Adv.*: temere, inconsulte. — Ubetænksomhed: temeritas; imprudentia.

Ubevandret i noget: imperitus rei alicuius; in re aliqua non versatus.

Ubevant med noget: insolens rei alicuius, in re; insuetus rei alicuius, ad rem; insolitus rei alicuius; at blive u.: desuefieri (a re); som er bleven u.: desuetus (re aliqua). — Ubevanthed: insolentia; desuetudo.

Ubevidst: non conscius; nescius; mig u.: me inscio; det er mig ikke u.: non me fugit; non ignoro.

Ubevislig: vanus; qui probari nequit. — Ubevist: non probatus; vanus.

Ubevogtet: sine custodia; non observatus.

Ubevæbnet: inermis; inermus (sjeld.).

Ubevægelig: immobilis; immotus; om et Menneske: constans, obfirmatus; u. ved Bønner: inexorabilis; at være u. ved noget: re non moveri. — Ubevægelighed: stabilitas; immobilitas; constantia. — Ubevæget: immotus; blive u. ved noget: re aliqua non moveri.

Ubillig: iniquus; indignus (især om Straf og lgd.); u. imod én: iniquus alicui, in aliquem; der ligger noget u. deri: res iniquitatem habet. — Ubillighed: 1) Beskaffenheden at være ubillig: iniquitas, indignitas; 2) en Ubillighed: injuria; inique factum; det er den største U.: iniquissimum est.

Ublandet: merus; non mixtus; u. Vin: merum.

Ublid: immitis, sævus. — Ublidhed: sævitia, el. ved Adj.

Ublodig: incruentus (som ikke har kostet Blod); incruentatus (som ikke er besmittet med Blod); sine vulnere, sanguine.

Ublu: inpudens; iniquus (især om Fordring, Pris og lgd.). — Ubluhed: impudentia, el. ved Adj.
Ubodelig: irreparabilis.
Ubodfærdig: a poenitentia peccatorum alienus.
Ubroderlig: non fraternus.
Ubrugbar: inutilis. — Ubrugbarhed: inutilitas. — Ubrugelig: 1) som ikke er i Brug: inusitatus, ab usu remotus; 2) som ikke kan bruges: inutilis. — Ubrugelighed: 1) insolentia; 2) inutilitas.
Ubrækket: integer; integro signo (om et Brev).
Ubrændbar: qui igne absumi nequit.
Ubrødelig: inviolabilis; sanctus (om en Lov, Ed, Pagt); love u.: sancte polliceri. — Ubrødelighed: sanctitas, el. ved Hjælp af Adj.
Ubuden: invocatus.
Ubunden: solutus, liber; u. Stil: oratio prosa, soluta. — Ubundenhed: licentia (mere lovløs); libertas.
Ubændig: indomitus; effrenatus; ferox *el.* impotens (om Personer). — Ubændighed: feritas; impotentia (hvor Lidenskaben hersker).
Ubøjelig: rigidus; *ovf.*: asper, immitis, obstinatus; u. ved Bønner: inexorabilis, at være u.: precibus non moveri. — Ubøjelighed: udtrs. ved Adj.; undert.: obstinatio, duritia.
Ubønhørlig: inexorabilis; qui precibus (lacrimis) non movetur. — Ubønhørt (om Ønske): irritus, vanus; lade én u.: alicui roganti *el.* precibus alicuius deesse.
Ud: 1) hvor det, forbundet med et Verbum, udtr. en Bevægelse, gjengives det ved Verbets Sammensætning med Præp. ex (e), f. E. gaa ud: exire; flyve ud: evolare; bryde ud: erumpere o. s. v. se Verbet; ud af: ex; ud over: super; 2) hvor det ellers hører til et Verbum: se dette Verbum, f. E. sætte sig ud over, trække noget ud: se sætte, trække; 3) ud! exi! prodi! (exite, prodite); ud med Sproget: loquere! dic! prome sententiam! 4) han vil ud: exire cupit; 5) hverken vide ind el. ud: hærere, laborare.
Udaad: facinus; scelus.
Udaande at: 1) *trans.*: exhalare, exspirare; 2) *intrans.*: animam efflare; exspirare.
Udad: extrorsum; foras. — Udadtil: extrinsecus.
Udadlelig: probus; sine crimine; culpa vacuus; at være u.: culpa vacare; vitio carere; nihil habere, quod reprehendi possit; leve u.: sine probro agere.
Udannet: incultus, rudis; et u. Menneske: homo indoctus; moribus incultis (hvor Manglen viser sig i Adfærd). — Udannethed: mores inculti, rudes.
Udarbejde at: conficere, componere; conscribere (skriftlig); elucubrare (ved Lys); u. en Tale: orationem commentari. — Udarbejdelse: 1) Handlingen at udarbejde: confectio, conscriptio, lucubratio; 2) det udarbejdede: opus; scriptum; commentatio. — Udarbejdet: elaboratus.
Udarte at: degenerare; udartet: degener. — Udartning: degeneratio.
Udbanke at: excutere (Støv); u. en Klædning: pulvere excutiendo vestem purgare.
Udbasune at: divulgare. — Udbasuning: udtrs. ved Verbet.
Udbede sig noget: aliquid petere, poscere; u. sig som Naade: beneficii loco aliquid petere.
Udbedre at: reficere, reparare. — Udbedring: refectio.
Udbetale at: solvere; numerare, expendere; erogare (især offentlige Penge). — Udbetaling: solutio, numeratio; erogatio.
Udblæse at: efflare; u. et Lys og lgd.: flando exstinguere.
Udbløde at: macerare. — Udblødt: madidus.
Udbore at: exterebrare; effodere (et Øje: oculum).
Udbrede at: I) *trans.*: 1) *egt.*: extendere, distendere; pandere; Træet u. sine Grene: arbor ramos spargit; u. en Slaglinie: aciem distendere, explicare, dilatare; u. Sejl: vela pandere; Solen u. Varme: sol calorem spargit; u. for at tørre: pandere; med udbredte Arme: passis manibus; 2) *ovf.*: proferre, propagare, dilatare; u. Rygte, Nyhed og lgd.: spargere, divulgare,

disseminare; u. sit Navn, Ry: famam, nomen extendere; II) *reflex.*: se effundere; diffundi; om et Rygte: manare, increbrescere; om en Ildebrand: effundi, extendi; om et Onde: serpere; om en Slette: extendi, porrigi, pandi; u. sig over noget: α) om Vand: effundi super, in; β) i Tale, Skrift: copiose *el.* multis verbis de aliqua re disputare (dicere, scribere), om en Taler og Tale ogsaa: se fundere; excurrere. — Udbredelse: propagatio *el.* amplificatio (af Herredømme, Magt og lgd.); divulgatio (af et Rygte), udtrs. ellers ved Verbet. — Udbredt (som *Adj.*); u. Bekjendtskab: notitia multorum; at have et u. Bekjendtskab: multis notum esse; u. Lærdom: multa *el.* multarum rerum scientia; u. Handel: ampla mercatura, at have en u. Handel: mercatura florere; u. Rygte: fama illustris; u. Magt: imperium late patens.

Udbrud: 1) Handlingen at bryde ud: eruptio; initium, efter Krigens U.: facto initio belli; komme til U.: erumpere (paa en Tid: in tempus aliquod); 2) *ovf.*: udtrs. ved Hjælp af Verbet el. Omskr., f. E. i et U. af Glæde: lætitia elatus, i et U. af Vrede: ira effervescente. — Udbryde at: erumpere; om Ild, Krig og lgd. ogsaa: nasci, oriri; om en Lidenskab ogsaa: exardescere, effervescere; u. i Latter, Graad: in risum, lacrimas effundi, erumpere; u. i Klager, Bønner: querelas, preces fundere; u. i Raab: exclamare; jeg véd, udbrød han: scio, subito ille dixit *el.* exorsus est.

Udbrække at: evellere; extundere (Metaller).

Udbrænde at: 1) *trans.*: igni purgare; 2) *intrans.*: consumptum sponte exstingui.

Udbuet: convexus, arcuatus.

Udbyde at: venditare (Varer); proscribere (ved Bekjendtgjørelse); u. et Hus tilsalgs: ædes venales inscribere.

Udbygning: podium; projecta ædificii pars.

Udbytte et: fructus; reditus; give U.: fructum edere; som giver U.: fructuosus, quæstuosus; at have U. af: fructum capere *el.* ferre ex.

Udbøde at: resarcire.

Uddampe at: evaporare.

Uddanne at: excolere, artibus fingere; u. en Konst: artem perficere. — Uddannelse: cultura, *el.* ved Verbet.

Uddele at: distribuere, dispertire (Dat., in *el.* inter). — Uddeling: distributio, divisio.

Uddrag: summa; gjøre U.: excerpere. — Uddrage at: 1) *egt.*: extrahere, educere; 2) *ovf.*; u. en Slutning: conjicere, concludere; rationem concludere; ratiocinari. — Uddragning: udtrs. ved Verbet; U. af en Slutning: conclusio, ratiocinatio.

Uddrikke at: ebibere, exhaurire.

Uddrive at: expellere, ejicere; exterminare (af et Land); exturbare (med Vold). — Uddrivning: udtrs. ved Verbet.

Uddryppe at: exstillare.

Uddunste at: exhalare. — Uddunstning: exhalatio (Handlingen); vapor.

Uddybe at: altiorem reddere.

Uddyrke at: excolere; artibus fingere. — Uddyrkelse: cultura, el. ved Verbet.

Udde at: exstingui *el.* interire (om en Familie), funeribus exhauriri (om en By).

Ude: 1) i Stedforhold: foris; sub divo (i fri Luft); spise ude: foris coenare; overnatte ude: extra domum pernoctare; at være ude (modsat hjemme): domi non esse; ude fra: extrinsecus; u. i, paa: in; 2) *ovf.*; Tiden er ude: tempus elapsum est; Haabet er ude: spes evanuit, abiit; mellem os er det ude: amicitia nostra soluta est; det er ude med mig: actum de me est; perii; at være ude af noget: ad finem rei alicuius pervenisse; at være ude af en Bog: librum perlegisse; at være ude af sig selv af Glæde: lætitia efferri; han er ude af sig selv: exiit ex potestate; a se exiit; sui compos non est. — Udeblive at: desiderari; frustra exspectari; u. med en Betaling: cessare debitum solvere; Betalingen u.: pecunia non solvitur. — Udeblivelse: absentia (naar man slet ikke møder); cessatio, *el.* udtrs. ved Verbet. — Ude-

lade at: omittere, prætermittere. — Udeladelse: omissio; prætermissio; med U. af dette: hoc omisso. — Udelukke at: excludere; excipere (i en Regel og lgd.); u. én ved et Valg: rationem alicuius non habere; u. én fra: aliquem excludere a. — Udelukkelse: exclusio; exceptio; med U. af ham: illo excepto. — Udelukkende: solus, proprius, unus, nil nisi el. Omskr., f. E. han har u. Ret: ei soli jus est; beskjæftige sig u. med én Ting: in una sola re occupatum esse; at være én u. hengiven: alicui addictum esse. — Udestaaende: 1) u. Penge; han har u. P.: pecunia ei est in nominibus; 2) at have noget u. med én: discordiam cum aliquo agere; controversiam cum aliquo habere. — Udeværelse: absentia.

Udelagtig: expers, exsors (i noget: rei alicuius). — Udelagtighed: udtrs. ved Adj.

Udelelig: individuus; qui dividi non potest. — Udelelighed: udtrs. ved Adj. — Udelt: non divisus; nyde u. Bifald: ab omnibus probari, laudari.

Uden: I) *Præp.*: 1) til at betegne en *Fraværelse, Mangel*: sine; i mange Tilfælde udtrs. det ved Omskr. med en particip. Konstruction, et Verbum *el.* et Adv. (Adj.), f. E. u. Forhaling: haud cunctanter; u. Tvivl: haud dubie; u. Betaling: gratis, gratuito, som skeer u. Betaling: gratuitus; u. Forskjel: promiscue, nullo discrimine; u. Overlæg: temere; jeg har gjort det uden mit Vidende: imprudens illud feci; han har gjort dette uden mit Vidende: me imprudente hoc fecit; u. Anmodning: non rogatus; u. mit Bifald: me improbante; u. Folkets Befaling: injussu populi; u. Ret: injuria; at være u. Penge: pecunia carere; at være uden Haab: spe destitutum esse; at være u. Skyld: culpa vacare; u. Selskab: solus; u. Beskadigelse: incolumis; u. Bekymring: securus; u. Spøg: extra jocum o.s.v.; 2) efter en Nægtelse til at betegne en *Undtagelse*: præter, nisi, f. E. ingen u. han: nemo præter eum; nemo nisi is; det er tilladt alle u. ham: omnibus præter illi licet; han har intet uden sine Klæder: nil nisi *el.* præter vestes habet; II) *Adv.*: 1) *uden at*: a) hvor der angives en Fraværelse af noget, en ikke indtraadt Tilstand, Mangel: udtrs. ved Particp. med en Nægtelse (*el.* undert. et Adj. med nægtende Betydn., sjeldn. ved præter, sine) og om det, som ikke skeer samtidig, bruges da Præs. Partc., om det, som ikke iforvejen skeer el. er skeet, Perf. Partc. alene el. i duo Abl., f. E. han gjør alt uden at knurre: omnia non murmurans facit; han gjorde det uden at vide deraf: imprudens fecit; han gjorde det u. at jeg vidste deraf: me inscio fecit; u. at lade sig forskrække: non perterritus; uden at være beskadiget: incolumis; uden at nogen kjendte ham: omnibus ignotus; uden at nogen anmodede ham: non rogatus; han kom u. at nogen anede det: improvisus advenit (præter opinionem omnium); u. at fornærme nogen: sine injuria cuiusquam; b) hvor der efter en Nægtelse angives en Handlings udelukkende Udførelse: nisi, f. E. han gjør intet uden at græde: nil facit nisi flet; c) hvor det indleder en Betingelse, som først maa opfyldes, før noget andet kan ske: nisi, f. E. dette kan ikke afgjøres, uden at vi først kjende Grunden: hæc dijudicari non possunt, nisi antea caussam cognoverimus; d) hvor der angives en saadan Forbindelse, at noget ikke kan tænkes, uden noget andet skeer: ut non, quin, f. E. han kan ikke være tilstede uden at støde an: adesse non potest ut non offendat; jeg kan ikke træde ind, u. at de se mig: intrare non possum, quin me videant; der er intet, u. at det kan blive slettere: nihil est, quin depravari possit; 2) *uden saa er at*: nisi forte; 3) i Betydning udenpaa: extra, extrincecus. — Udenad; kunne u.: memoria tenere; lære u.: ediscere. — Udenadslæren: udtrs. ved Verbet. — Udenfor: 1) *Præp.*: extra; gaa u. Sagen: a proposito egredi, digredi; digredi; om en Raadsherre: egredi relationem; 2) *Adv.*: extra, extrinsecus. — Udenfra: extrinsecus. — Udenlands: peregre; in aliis terris; rejse u.: peregrinari, alias terras adire; peregre abire; at

være u.: peregre esse; peregrinari; — Udenlandsrejse: peregrinatio; én, som er paa U.: peregrinator. — Udenlandsk: extera, exterum (Nom. Sing. Mask. forekommer ikke; næsten altid i Pl. om Personer og et indre Forhold); externus (angaaer det lokale Forhold). — Udenom: 1) i Stedforhold: circum; 2) at gaa u. Sagen: a re digredi; ipsam rem non attingere. — Udenpaa: in exteriore parte; extra. — Udentil: extra, extrinsecus. — Uden videre: sine dubitatione, temere; importune (dadlende, ogsaa Adj. importunus, f. E. han bad mig u. v. gaa: jussit me importunus abire). — Udenværk: propugnaculum. — Udfald: 1) fjendtligt U.: eruptio; excursio; gjøre et U.: *α*) *egt.*: eruptionem facere; erumpere; excurrere; *β*) *ovf.*: aliquem perstringere, petere; 2) i Fægtersproget: captatio; 3) som Resultat: exitus, eventus; faa U.: exitum, eventum habere; jeg véd ikke, hvad U. dette vil faa: nescio, quorsus hæc eruptura *el.* evasura sint; jeg gruer for Udfaldet: horreo quo hæc eruptura sint; dette vil faa et godt og lykkeligt U. for ham: hæc bene ac feliciter ei evenient; jeg frygtede det U., Sagen har faaet: timebam ne evenirent ea quæ acciderunt. — Udfaldsport: fornix.

Udfart: 1) Handlingen: exitus; 2) excursio; gjøre en U.: excurrere.

Udfeje at: everrere.

Udfinde at: excogitare, invenire; comminisci (især for at skuffe).

Udfiske at: expiscari.

Udflugt: 1) som gjøres: excursio, egressus, exitus; gjøre en U.: excurrere; 2) som søges: tergiversatio; vana excusatio; at søge U.: tergiversari; bruge U. for ikke at møde i Retten: calvari.

Udflyde at: effluere; emanare; om Blod ogsaa: exire.

Udfolde at: explicare, evolvere; u. Sejlene: vela pandere. — Udfoldning: explicatio, helst ved Verbet.

Udfordre at: 1) u. én: aliquem provocare, lacessere; 2) om Krav: poscere, requirere; det u. megen Møje: res multi laboris est. — Udfordring: provocatio.

Udforske at: explorare; indagare; anquirere (nøjagtig); at u. én: sciscitari ex (ab) aliquo. — Udforskning: exploratio, indagatio, investigatio.

Udfri at: liberare, eripere. — Udfrielse: liberatio.

Udfritte at; u. noget af én: aliquid ex (ab) aliquo sciscitari, percontari, expiscari; u. én: aliquem percontari. — Udfritten: percontatio.

Udfylde at: explere; implere; u. éns Plads: vicem *el.* locum alicuius implere. — Udfyldning: supplementum (hvor noget mangler), el. udtrs. ved Verbet.

Udfærdige at: scribere, perscribere.

Udføre at: 1) u. Varer og lgd.: exportare, evehere; 2) u. et Foretagende: efficere, conficere; u. et Værk: opus perficere; u. en Befaling: imperium exsequi; han har begyndt meget, som han ikke har udført: multa inchoavit (quæ non absolvit, ad exitum perduxit); u. Bedrifter: res gerere. — Udførelse: confectio, perfectio; udtrs. bedst ved Verbet, f. E. U. af Arbejdet overdrog han: curam operis perficiendi mandavit. — Udførlig: 1) = som kan udføres; 2) copiosus; multus; fusus; bevise u.: multis probare. — Udførlighed: copia *el.* ved Adj.; med U.: copiose. — Udførsel: 1) af Varer: exportatio; 2) retslig: exactio.

Udgaa at: exire, f. E. u. fra éns Skole: e ludo alicuius exire; alt er udgaaet fra ham: ab illo omnia sunt exorta; lade en Befaling u.: edicere. — Udgaaet (om en Plante, et Træ): marcidus, mortuus. — Udgang: 1) Handlingen at gaa ud: egressus, exitus; 2) Stedet, hvorigjennem man gaaer ud: exitus; 2) U. af el. paa noget: finis, exitus; Aarets U.: extremus annus; ved Sommerens U.: exeunte æstate; smlg. Udfald; 4) at have U.: exire e.; exoriri a. — Udgangspunkt: principium; udtrs. bedst ved Omskr., f. E. lad os vende tilbage til vort U.: redeamus ad id, unde orsi sumus (unde orsa est oratio); fra dette som U.: *α*) ab, ex hoc fonte; *β*) i Talen: ab hoc principio.

Udgive at: 1) Penge: pecunias expendere, erogare, paa noget: pecunias

in aliquid impendere; sumptus in aliquid facere; 2) u. en Bog: librum edere; 3) u. noget for: mentiri aliquid esse; u. sig for: simulare se esse; u. sig for lærd: docti nomen sibi sumere; u. sig for en anden: personam alienam (alicuius) sumere, mentiri. — Udgift: erogatio (Handlingen at udgive Penge); impensa, sumptus; ikke kunne bære Udgifterne: sumptibus parem non esse, at kunne bære dem: sumptus tolerare; føre én til U.: expensum alicui ferre; U. og Indtægt gaaer lige op: ratio acceptorum et expensorum par est; som kræver U.: sumptuosus; give én Penge til U.: sumptum alicui dare. — Udgivelse (af en Bog): editio (*sen.*).

Udgjøre at: efficere; det u. en Talent: talentum efficitur; udtrs. ved Talangivelse oftest ved: esse, explere, f. E. Hæren u. titusinde Mand: exercitus decem millium est, decem millia hominum explet.

Udgnide at: exterere.

Udgranske at: explorare, investigare. — Udgranskning: exploratio, investigatio.

Udgrave at: 1) u. Jorden dybere: terram altius effodere; 2) med Gravstik: scalpere, sculpere; cælare (med ophøjet Arbejde). — Udgravere: = udgrave 2. — Udgravering: 1) Handlingen at udgravere: scalptura, sculptura; 2) udgraveret Arbejde: opus cælatum. — Udgravning: effossio, *el.* ved Verbet.

Udgruble at: investigando (cogitando) invenire.

Udgrunde at: indagare, investigare; jeg har udgrundet: investigando inveni. — Udgrundelse: indagatio; investigatio.

Udgyde at: effundere, fundere; *ovf.* u. sit Hjerte for én: pectus *el.* animum alicui aperire; u. sin Harme over én: stomachum (iram) in aliquem erumpere (effundere). — Udgydelse: effusio, fusio.

Udhamre at: extundere.

Udholde at: ferre, tolerare; perferre *el.* perpeti (til Enden); u. et Angreb: impetum sustinere. — Udholdelig: tolerabilis, ferendus, tolerandus. — Udholden en: toleratio, perpessio. — Udholdende: 1) som holder længe ud: durans; at være u.: durare; 2) som ikke let trættes: patiens, durus, f. E. u. i Smerte: doloris patiens; u. Virksomhed: assiduitas; blive u. ved med noget: in re aliqua perseverare. — Udholdenhed: perseverantia (i noget); assiduitas, f. E. at sætte noget igjennem ved U.: assiduitate aliquid perficere.

Udhugge at: excidere; u. med Mejsel: scalpere; sculpere.

Udhule at: cavare, excavare. — Udhulning: excavatio.

Udhungre at: fame conficere; u. en By: urbem fame ad deditionem cogere; udhungret: fame confectus, exhaustus. — Udhungring: udtrs. ved fames el. Verbet.

Udhvile at: requiescere, conquiescere; om Jorden: cessare.

Udhvælvet: convexus.

Udhysse at: sibilare *el.* explodere (aliquem); exsibilare (*sen.*). — Udhysning: sibilus; explosio.

Udhænge at: suspendere (publice).

Udhæve at: laudare, celebrare (ved rosende Omtale); premere (f. E. et Bevis og lgd.); u. en Stavelse (i Udtalen): syllabam dilatare, premere.

Udjage at: ejicere, expellere; exterminare (af Landet). — Udjagelse: expulsio, ejectio, *el.* ved Verbet.

Udjævne at: 1) se jævne; 2) u. en Strid: litem secare. — Udjævning: compensatio.

Udkaare at: legere, eligere; smlg. udvælge; u. sig én: aliquem adoptare (f. E. socium: til Kompagnon).

Udkalde at: evocare. — Udkaldelse: evocatio.

Udkant: regio devia; angulus (forageligt).

Udkast: descriptio, adumbratio; gjøre et U.: describere, adumbrare (f. E. til et Hus: domum); concipere (f. E. til et Brev: literas). — Udkaste at: 1) *egt.*: ejicere; 2) om at gjøre et Udkast: se dette Ord.

Udkig: 1) Stedet: specula; 2) være paa U.: speculari.

Udklække at: excludere, educere; *ovf.*, u. en Plan og lgd.: excogitare, moliri.

Udkoge at: excoquere.

Udkomme at (ved en Regning): effici. — Udkomme et: sumptus ad victum necessarii; at have sit U.: habere unde vitam toleres; have et tarveligt U.: tenuiter rem gerere; at have sit U. men ikke mere: in ære suo pauperem esse.

Udkradse at: eradere.

Udkramme at: ostentare, jactare. — Udkramning: ostentatio, jactatio.

Udkræve at: poscere, requirere; Sagen u. megen Møje: res operosa *el.* multi laboris est; alt, hvad der udkræves: omnia quæ opus sunt; alt hvad Livet u.: omnia quæ sunt ad victum necessaria; alt hvad Krigen u.: quæ utilitas belli poscit; Hensyn til Stillingen u. dette: ita rei rationes ferunt.

Udkæmpe at: decertare.

Udlaan: commodatio. — Udlaane at: a) u. Penge: pecuniam (alicui) mutuam dare; b) u. noget, der leveres tilbage som det er: aliquid (alicui) commodare.

Udlade at: 1) *trans.*: exonerare; 2) *reflex.*; u. sig med noget: aliquid jactare; profiteri (offentligt); u. sig over noget: mentem aperire, sententiam proferre de re aliqua;. du maa ikke u. dig for nogen derom: hoc tibi soli dictum puta. — Udladelse en: dictum; oratio; verba (*Pl.*).

Udlandet: terræ exteræ; at rejse i U.: peregrinari; Rejse i U.: peregrinatio.

Udle at: deridere, irridere, ridere (aliquem); at blive udleet: ludibrio *el.* irrisui esse; in ludibrium abire; rideri; som fortjener at udlees: ridendus, ridiculus.

Udlede at: 1) om at lede noget ud: eligere, deligere; 2) om at drage en Slutning: concludere, conjicere; 3) u. noget fra noget: aliquid ab (ex) aliqua re ortum (profectum) esse putare; u. sin Herkomst fra én: originem ab aliquo ducere; 4) u. Vand: aquam derivare.

Udleje at: locare, elocare; Værelser, som udlejes: meritoria.

Udlevere at: tradere, reddere; dedere (især til en Fjende); fordre én udleveret: exposcere aliquem (aliquem dedi); fordre én u. til Dødsstraf: aliquem ad mortem deposcere. — Udlevering: traditio, deditio, *el.* ved Verbet.

Udlevet: decrepitus.

Udlokke at: elicere.

Udløse at: exonerare. — Udløsning: exoneratio.

Udlove at: promittere; pronuntiare (offentlig).

Udluge at: evellere.

Udlufte at: vento exponere; ventilare (Korn). — Udluftning: udtrs. ved Verbet.

Udlæg: pecunia pro aliquo expensa; gjøre U. for en anden: pro aliquo interim numerare; éns U.: quod ab aliquo interim persolutum est. — Udlægge at: 1) *egt.*: exponere; 2) at u. Penge for én: pro aliquo interim numerare; 3) at u. noget (paa en vis Maade): interpretari; trahere; u. noget godt, ilde: in bonam, malam partem aliquid interpretari, accipere; u. noget som en Fejl: aliquid vitio vertere, dare; u. noget som et Brud paa de religiøse Skikke: in religionem aliquid vertere, trahere; u. noget som en Ære for én: alicui aliquid honori (laudi) habere *el.* in virtutem trahere; nogle u. det som en Frygtsomhed, andre som en Forsigtighed af ham: alii hoc timide alii caute ab eo factum putant (interpretantur); man kan u. det paa begge Maader: res in utramque partem trahi potest. — Udlægning: 1) *egt.*: udtrs. ved Verbet; 3) interpretatio, explicatio, explanatio.

Udlænding: alienigena (som ikke er Landsmand), peregrinus (som ikke er Borger), advena (som kommer tilrejsende fra et andet Land), exterus (som boer i Udlandet).

Udlært: 1) at have u.: tirocinium absolvisse; man kan aldrig faa u.: semper est quod discas; 2) *Adj.*, en u. Skjælm: veterator; en u. Tyv: fur versutus.

Udlæse at: perlegere.

Udløb: exitus; at have U. i: exire, effundi in; inden U. af (om en Tid): intra. — Udløbe at: 1) om en Tid: effluere, elabi; 2) om en Flaade: exire, solvere.

Udløse at: liberare, eripere; redimere (for Penge). — Udløsning: liberatio; redemptio.

Udmaale at: metiri, dimetiri, commetiri. — Udmaaling: dimensio.

Udmagre at: macerare; macie conficere; udmagret: macie confectus; emaceratus (*sen.*).

Udmale at: depingere, describere; u. med lyse Farver: laudare; magnifice loqui de; u. med mørke Farver: reprehendere, vexare; u. sig (noget): cogitatione *el.* animo fingere. — Udmaling: descriptio, *el.* ved Verbet.

Udmarve at: se udmagre.

Udmatte at: fatigare, lassare; udmattet: defessus, fessus. — Udmattelse: fatigatio, lassitudo.

Udmunde at: exire; Floden u. i Havet: flumen in mare exit *el.* se effundit.

Udmynte at: signare, ferire.

Udmærke at: 1) *trans.*: notare, signare; u. én: insigni laude (singulari honore) aliquem ornare; 2) *reflex.*: excellere, eminere, conspici; insignem esse. — Udmærkelse: 1) Handlingen: designatio, notatio, el. ved Verbet; 2) laus, honor; optages i Fortegnelsen over Mænd, der fortjene en U.: in beneficiis ad ærarium deferri. — Udmærket: insignis, egregius, eximius, excellens; at være u. fremfor alle: inter omnes (super ceteros) excellere; hvor u. han end er: licet inter omnes excellat; u. god: optimus.

Udnævne at (smlg. udvælge): creare, facere; declarare, nominare; u. en Diktator: dictatorem dicere; u. til Embedsbroder: cooptare; den for det kommende Aar udnævnte Konsul: consul designatus; u. igjen: reficere; u. i en afdøds Sted: sufficere; u. én til en Forretning: rei alicui aliquem præficere. — Udnævnelse: nominatio, designatio; udtrs. bedst ved Verbet.

Udpakke at: promere.

Udpante én: pignora ab aliquo capere. — Udpantning: udtrs. ved Verbet.

Udpege at: digito monstrare.

Udperse at: exprimere. — Udpersning: expressio.

Udpibe at: sibilare, exsibilare, explodere (aliquem); sibilis (aliquem) conscindere; som aldrig er udpeben: a sibilo intactus; Stykket er udpebet: fabula cecidit. — Udpibning: sibilus, explosio.

Udpille at: eximere, eligere.

Udpine at: 1) u. noget af én: alicui aliquid extorquere; 2) u. én: aliquem excruciare.

Udplyndre at: expilare, exspoliare. — Udplyndrer en: expilator. — Udplyndring: expilatio.

Udpløje at: exarare.

Udpresse at: exprimere, extorquere. — Udpresning: expressio; repetundæ (ulovlig U. af Penge).

Udpræge at: 1) Mynter: signare, ferire; 2) *ovf.*: exprimere, prodere; u. sig: se prodere; ostendi; udpræget: expressus. — Udprægning: udtrs. ved Verbet.

Udpuste at: efflare; u. et Lys og lgd.: flando (flatu) exstinguere.

Udpynt: ligula, lingula.

Udpynte at: exornare; distinguere (ved paa forskjellige Steder at anbringe iøjnefaldende Mærker, Gjenstande). — Udpyntning: 1) Handlingen at udpynte: exornatio; 2) ornatus, ornamentum.

Udraab: exclamatio; pronuntiatio (off. U.); give et U.: exclamare; være i U.: prædicari, celebrari; som er kommen i U. paa Grund af noget: re aliqua infamis. — Udraabe at: exclamare; pronuntiare (off.); u. én til Konsul: consulem aliquem declarare, renuntiare; lade off. u.: pronuntiare (promulgare) per præconem. — Udraaber en: præco; *Adj.*: præconius; at være U.: præconium facere; en Udraabers Bestilling: præconium.

Udrase at: desævire; defervescere og deflagrare (om Lidenskaber).

Udrede at: 1) om Udredelse: præstare, solvere; 2) om Udrustning: instruere; 3) om Udfrielse af: eripere, liberare; u. sig af en Vanskelighed: difficultatem expedire; se expedire; rem expedire. — Udredelse: 1) Handlingen: udtrs. bedst ved Verbet; 2) om den hele Tilberedning, som er gjort: apparatus.

Udregne at: computare; rationes

subducere. — Udregning: computatio.

Udrejse at: proficisci, exire. — Udrejse en: profectio, abitus; paa Udrejsen: abiens.

Udrense at: expurgare, purgare. — Udrensning: 1) Handlingen: purgatio; 2) det, som borttages ved Rensning: purgamentum.

Udrette at: efficere, perficere; u. et Ærinde: mandatum exponere (med Ord); mandatum exsequi *el.* peragere (i Gjerning); intet at u.: nihil agere. — Udrettelse: udtrs. ved Verbet.

Udrikkelig: corruptus.

Udrinde at: 1) effluere, emanare; 2) *ovf.*: a) om Udspring fra: proficisci, oriri; b) om en Tid: effluere, elabi.

Udrive at: evellere; *ovf.*: eripere, liberare; u. én af Dødens Arme: ex media morte aliquem eripere.

Udrøde at: eruere.

Udruge at: 1) excludere *el.* educere (Kyllinger), excludere *el.* excudere (Æg); udrugede Æg: ova incubita; 2) *ovf.*: moliri; excoquere (*kom.*). — Udrugning: udtrs. ved Verbet.

Udruste at: armare, ornare, instruere; *ovf.*, at være udrustet med: præditum esse (re aliqua). — Udrustning: 1) Handlingen at udruste: apparatio; udtrs. bedst ved Verbet; 2) det, hvormed én (noget) er udrustet: ornatus, apparatus; arma (en Soldats U.), i U.: armatus.

Udrydde at: exscindere, exstirpare (aldeles); abolere (en Skik og lgd.); evellere (Ukrudt). — Udryddelse: exstinctio, exitium; exstirpatio, el. ved Verbet. — Udryddelseskrig: bellum internecivum. — Udrydder en: exstinctor.

Udrykke at: 1) *trans.*: evellere; 2) *intrans.*: exire; discedere *el.* decedere (om Soldater); educere (om Feltherren). — Udrykken: 1) evulsio; 2) discessus.

Udryste at: excutere, effundere. — Udrystning: udtrs. ved Verbet.

Udrække at: porrigere, extendere.

Udrøge at: fumo elicere, pellere.

Udrømme at: 1) *trans.*: vacuefacere; udrømt: vacuus; 2) *intrans.*: fugere.

Udsaa at: serere, seminare. — Udsaaning: sementis, consitio. — Udsæd: sementis.

Udsagn: dictum; effatum; verba (*Pl.*); auctoritas (officielt U.); testimonium (af Vidner); efter hans U.: illo auctore.

Udsalg: 1) Handlingen: venditio; her er U. af: hic venditur (venduntur); 2) Stedet = Udsalgsted: udtrs. ved Omskr., undert.: forum.

Udsat for noget: obnoxius, expositus, opportunus rei alicui.

Udse at; u. én til noget: destinare (aliquem rei *el.* ad rem; consulem); u. sig noget: sibi aliquid desumere; aliquid deligere, legere; u. sig en Slave til Kjøb: servum destinare. — Udseende: 1) *Subst.*: species (modsat indre Væsen; smukt U.); facies; habitus (saavel om Personer som Ting); U. af noget: species rei alicuius; af U.: specie; Sagen fik et ganske andet U.: condicio rei mutata est; et vidtløftigt U.: longa spes; 2) *Adj.*; smukt u.: pulcher; formosus (af Skabning); slet u.: deformis, turpis.

Udsejling: exitus; under U. af Havnen: e portu exiens.

Udsende at: mittere, emittere; dimittere (flere til forskjellige Steder). — Udsendelse: emissio, dimissio. — Udsending: emissarius.

Udsige at: eloqui; pronuntiare (officielt, lydeligt); profiteri (frit, offentligt); pro testimonio dicere (for Retten). — Udsigende: se Udsagn; efter U.: udtrs. ved ajunt, dicitur og lgd., f. Ex. han er efter U. død: ajunt eum mortuum esse; mortuus esse dicitur.

Udsigt: 1) *egt.*: prospectus; despectus (ovenfra); at have U. til: prospicere (ogsaa om et Sted, f. E. Landstedet har U. til Havet: villa mare prospicit *el.* prospectat); herfra har man U. til Havet: hinc mare prospicitur; spærre Udsigten for én ved Bygning: luminibus alicuius obstruere; 2) *ovf.*: a) spes; at have gode U.: bene sperare posse; omnia bona in spe habere; at have slette U.: nihil boni sperare posse; give én U. til noget: spem alicui alicuius rei facere; der aabner sig en god U.: læta spes ostenditur; der er ingen U. for ham til at faa: sperare non potest; Udsig-

terne ere forringede: spes deterior facta est; spes evanuit; give U. til: ostendere, ostentare; stille i U.: polliceri; b) en kort U. over: epitoma.

Udskeje at: 1) fra Dydens Vej: a virtute discedere: 2) u. i Talen: digredi; egredi. — Udskejelse: 1) error; 2) digressio.

Udskibe at: exponere, deponere (in terram, e navi). — Udskibning: udtrs. ved Verbet; undert. egressus, f. E. U. var bedst der: optimus ibi fuit egressus.

Udskjelde én: aliquem objurgare, conviciis onerare *el.* consectari; aliquem increpitare. — Udskjeldning: convicia (*Pl.*), el. udtrs. ved Verbet.

Udskrabe at: eradere.

Udskrige at: fama vulgare, celebrare.

Udskrive at: 1) *egt.*: exscribere, transscribere; 2) u. Soldater: milites scribere, conscribere; delectum habere; 3) u. Skat: tributum indicere, imperare; 4) u. en Rigsdag: comitia indicere. — Udskrivning: 2) delectus, conquisitio; udtrs. ellers ved Hjælp af Verbet.

Udskud et: 1) om en Person: homo nequissimus, perditus; pestis, scelus; *koll.*: fæx, sentina; 2) om Ting: pessimum quidque; deterrima quæque. — Udskyde at: 1) *trans.*: a) om Vaaben: mittere, emittere, jacere, jaculari; b) hvad der forkastes: rejicere, amovere; c) om Væxter: trudere, emittere; 2) *intrans.*: prominere. — Udskyden: udtrs. ved Verbet; undert.: rejectio (især om U. af Dommere), emissio (af Kasteskyts).

Udskylle at: eluere. — Udskylning: purgatio, *el.* ved Verbet.

Udskære at: exsecare; i Træ, Metal: exsculpere, incidere; cælare (ophøjet Arbejde). — Udskæring: exsectio; scalptura, sculptura; cælatura.

Udslag: momentum; discrimen; at gjøre Udslaget: momentum *el.* discrimen facere (rei alicui; ad aliquid); rem inclinare. — Udslagne Haar: crines passi, fusi.

Udslette at: delere, exstinguere; u. et Bogstav: literam movere. — Udslettelig: qui deleri, exstingui potest. — Udslettelse: udtrs. ved Verbet, undert. litura (især af noget skrevet).

Udslukke at: exstinguere. — Udslukkelse: udtrs. ved Verbet.

Udslynge at; emittere, contorquere (Vaaben); evomere (om en Vulkan). — Udslyngning: emissio.

Udslæt: scabies; porrigo (især i Hovedet).

Udsmede at: extundere, excudere.

Udsmykke at: ornare, exornare; u. Talen: orationem figurare (med Billeder og Figurer), distinguere; ornatum orationi afferre. — Udsmykning: exornatio; ornatus (især om U. af Talen); vestitus (orationis: Talens).

Udsnitte at: se udskære.

Udsondre at: secernere, segregare. — Udsondring: secretio, *el.* ved Verbet.

Udsone at: 1) *trans.*: expiare (scelus: en Forbrydelse); som ikke kan udsones: inexpiabilis; u. Fjender: inimicos reconciliare *el.* in gratiam reducere; ud én med én: aliquem alicui reconciliare; de ere blevne udsonede: in gratiam redierunt inter se; 2) *reflex.*; u. sig med én: in gratiam cum aliquo redire; alicui reconciliari. — Udsoning: expiatio; reconciliatio; reditus in gratiam.

Udsove at: 1) *trans.*; u. en Rus: crapulam edormire; vinum *el.* crapulam exhalare; 2) *intrans.*: edormire.

Udspejde at: explorare (Handlingen at u.); investigare (opdage ved at u.). — Udspejdning: exploratio; investigatio.

Udspile at: distendere, extendere; divaricare (ved Fødderne). — Udspiling: udtrs. ved Verbet.

Udspinde at (*ovf.*): deducere (i Tale, Skrift); u. ondt mod én: malum alicui excoquere, moliri, machinari.

Udsprede at: spargere, disseminare; u. et Rygte og lgd.: vulgare; in vulgus prodere *el.* spargere; divulgare.

Udspring: ortus; origo (*ovf.*); fons (en Flods U. og ovf.); at have U. fra: oriri ex. — Udspringe at: oriri, nasci; om Væxter: germinare, pullulare; om Træer: fruticare.

Udsprude at: evomere.

Udsprøjte at: fundere, emittere; eja-

culari (*sen.*). — Udsprøjtning: udtrs. ved Verbet.

Udspy at: eructare, evomere. — Udspyning: vomitio; emissio.

Udspytte at: exspuere. — Udspytning: udtrs. ved Verbet.

Udspænde at: extendere, distendere. — Udspænding: udtrs. ved Verbet.

Udspørge at: percontari (aliquem de), sciscitari (aliquid ex *el.* ab aliquo); interrogare (især paa Embedsvegne; aliquem aliquid *el.* de re aliqua).

Udstaa at: 1) om Lidelse: pati, ferre, perferre; 2) om Udholden: tolerare, sustinere; 3) ikke kunne u. én: aliquem non posse sustinere, perferre. — Udstaaen: perpessio. — Udstaaende; have noget u. med én: controversiam cum aliquo habere; discordiam cum aliquo agere.

Udstamme at: balbutire.

Udstede at: scribere *el.* perscribere (et Dokument); u. en Befaling: edicere, imperare; u. en Vexel: perscribere alicui pecuniam; u. en Vexel til Betaling i Rom: Romam permutare. — Udstedelse: udtrs. ved Hjælp af Verbet.

Udstikke at: cælare *el.* scalpere (med et spidst Redskab i et haardt Stof); u. et Øje: oculum effodere. — Udstikning: udtrs. ved Verbet.

Udstille at: exponere, proponere; u. Vagter: præsidia disponere, collocare; at være udstillet tilsalgs: prostare.

Udstoppe at: farcire, refercire. — Udstopning: 1) Handlingen at udstoppe: udtrs. ved Verbet; 2) det, hvormed noget er udstoppet: tomentum; fartura.

Udstraale at: 1) *trans.*: spargere, fundere (lucem); 2) *intrans.*: effulgere.

Udstramme at: distendere.

Udstrege at: litura delere; tollere.

Udstrække at: 1) *trans.*: extendere, pandere; u. Hænderne: manus tendere; u. en Slagorden: aciem explicare, extendere; u. Livet: vitam proferre; u. sin Magt: imperium *el.* fines imperii extendere; u. Talen: orationem dilatare; udstrakt paa Jorden: humi stratus, fusus; at have u. Bekjendtskab: multis notum esse; vidt u. (om et Sted): patulus; fusus, extensus; undert. blot: latus; det u. Hav: mare effusum; 2) *reflex.*: patere, pertinere (i Længde); en Slette u. sig: campus porrigitur, panditur (for Synet). — Udstrækning: 1) Handlingen at udstrække: porrectio, *el.* udtrs. ved Verbet; 2) Tilstanden at udstrække sig: ambitus, latitudo; at have en vid U.: late patere; 3) tage noget i den videste U.: latissime aliquid interpretari.

Udstrø at: spargere, disseminare.

Udstrømme at: effundi; se effundere; effluere. — Udstrømning: effusio, *el.* ved Verbet.

Udstykke at: dividere, distribuere; u. og sælge: divendere; sectionem vendere (Bytte); én, som kjøber og u. et Bytte: sector. — Udstykning: divisio, distributio; sectio (Salg og U. af Bytte); concisio (af Sætningerne i deres enkelte Led).

Udstyr: dos; medbragt el. givet i U.: dotalis; give U.: dotare. — Udstyre at: 1) u. en Datter: filiam dotare, filiæ dotem dare; rigelig udstyret: dotata; ikke udstyret: indotata; 2) alm.: ornare, instruere.

Udstøde at: 1) expellere, extrudere; exterminare (af en Forsamling, et Land); u. én af Senatet, en Tribus: senatu, tribu aliquem movere; udstødes af det menneskelige Samfund: e coetu hominum exterminari; 2) u. et Raab: clamorem edere; exclamare; u. Forbandelser imod en: diras alicui imprecari; aliquem exsecrari; u. et dybt Suk: ab imis pectoribus suspirare. — Udstødelse: expulsio, ejectio, *el.* ved Verbet.

Udstønne at: anhelare; han har udstønnet sit sidste Suk: spiritum reddidit.

Udsuge at: 1) *egt.*: exsugere; 2) *ovf.*: expilare, spoliare, exhaurire. — Udsugelse (*ovf.*): repetundæ (U., hvorfor der kunde fordres Erstatning), udtrs. ellers ved Verbet.

Udsvede at: exsudare.

Udsvævelse: libidines (*Pl.*); vita dissoluta. — Udsvævende: libidinosus, intemperans, luxuriosus; at være u. i Glæde *el.* i Nydelse: luxuriare.

Udsy at: acu pingere.

Udsæd: se udsaa.

Udsælge: vendere; divendere (i De-

tail); han har udsolgt: merces vendidit, extrusit.

Udsætte at: I) *trans.*: 1) *egt.*: exponere; u. en Belønning: præmium proponere, pronuntiare (off.); u. Vagter: præsidia disponere, collocare; u. Penge: pecunias collocare (in); han har Kapitaler udsatte: est ei pecunia in nominibus; u. Penge til éns Disposition: pecuniam alicui exponere; u. en vis Sum aarlig for én: pecuniam alicui in annum assignare; 2) *ovf.*: a) u. én for noget: aliquem rei alicui objicere, exponere; b) u. noget (i Tale) for én: alicui aliquid exponere, explicare; c) u. Tid til anden: prolatare; differre (naar man ikke begynder); procrastinare (fra én Dag til en anden); ampliare *el.* amplius pronuntiare (for Retten); u. Betaling: creditoribus moram facere; d) u. paa noget: aliquid reprehendere, accusare, som der ikke er noget at u. paa: qui reprehensione caret; som der er noget at u. paa: qui reprehensionem capit, admittit; II) *reflex.*; u. sig for noget: se opponere, objicere rei alicui; u. sig for Fare, Had: periculum, invidiam subire; u. sig for Folkesnak: in sermones se committere. — Udsættelse: 1) *egt.*: expositio, *el.* ved Verbet; 2) i Tid: dilatio, prolatio, prorogatio; 3) foraarsage U.: moram facere, afferre, interponere; bede om U.: moram poscere; som ikke taaler U.: moræ impatiens (om en Person); qui differri nequit, non differendus (om Ting); 4) gjøre U. paa noget: se udsætte I, 2 d.

Udsøge at: legere, eligere; udsøgt: exquisitus, lectus; udsøgte Soldater: robora militum; u. ungt Mandskab: flos juventutis. — Udsøgning: electio, delectus, el. udtrs. ved Verbet.

Udtage at: eximere; excipere (*sjeld.*); expromere (af et Gjemme); ofte = udvælge: eligere.

Udtale at: 1) efferre (især verba, sententias: Ord, Sætninger); eloqui; pronuntiare (lydelig); som ikke kan udtales: qui verbis exprimi nequit; mer end der kan udtales: ultra quam dici potest; udtale en Stavelse lang: syllabam producere, kort: corripere; u. Bogstaver lange: literas dilatare; 2) om at tale tilende: perorare (især om en Taler el. Sagfører); finem loquendi facere. — Udtale en: pronuntiatio, enuntiatio; appellatio (i Gramm.); med Hensyn til Stemmen: vox; vocis sonus; at have en haard U.: aspere loqui; aspera voce uti; at have en svag U.: tenui voce uti; have en slet U.: male pronuntiare; barbare loqui; have en klodset U.: pingue sonare; have den modsatte U.: contrarium sonare; en bred U.: latitudo verborum. — Udtalelse: dictum, vox.

Udtjent: emeritus; emeritis stipendiis; at have u.: stipendia confecisse, emeruisse; emeritis stipendiis esse.

Udtog: summa; epitoma; at gjøre U.: excerpere.

Udtolke at: interpretari; u. til det værste: in pessimam sententiam rapere, trahere. — Udtolkning: interpretatio; explicatio.

Udtordne at: 1) *trans.*: intonare; 2) *intrans.*; om Ophør af Torden: detonare.

Udtryk: 1) Midlet, hvorved Følelser og Forestillinger ytres: signum, significatio; udtrs. hyppigst ved Omskr., f. E. der er meget U. i hans Aasyn: magna ex eius vultu vis atque vigor elucet; han har et U. i Ansigtet, som: inest in vultu eius quiddam, quod; den Skjønhed, som er U. af Sjælsstorhed: pulchritudo, quæ emanat, elucet ex magnitudine animi; en Tale uden U.: oratio frigida, jejuna; 2) om U. i Talen: a) et U.: verbum, vocabulum; at bruge det rette U. for noget: rem suo nomine notare; for at bruge det mildeste U.: ut levissime dicam; et betegnende U.: nomen rem notans; et uegentligt U.: verbum translatum; fornærmeligt U.: dictum contumeliosum; tale i stærke U.: vehementer dicere, tale i stærke U. om: oratione exaggerare; magnifice loqui de; rose i stærke U.: laudibus extollere; b) *koll.*: genus dicendi; oratio, f.E. denne Taler har et klodset U.: hic orator pingui dicendi genere utitur. — Udtrykke at: 1) *trans.*: a) *egt.*: exprimere; u. noget i noget: aliquid in re aliqua imprimere (f. E. et Billede i Vox: sigillum in cera); b) *ovf.*: exprimere (især i Tale); reddere (især

ved Efterligning); som u. sine Tanker godt: disertus; et u. Billede: expressa imago; dette u. Begrebet: rei plane congruit, respondet; jeg kan ikke u., hvor glad jeg er: exprimere (dicere) non possum, quanto sim gaudio affectus; mer end Ord kunne u.: ultra quam dici (verbis exprimi) potest; hans Ansigt u. hans Bevægelse: motus animi vultu proditur; 2) *reflex.*: eloqui (i Tale), scribere (i Skrift); u. sig klart: perspicuo dicendi genere (perspicua oratione) uti; han kan ikke u. sig: nescit cogitationes eloqui; u. sig slet: malo dicendi genere uti; cogitationes male exponere; han u. sig saaledes: ita loquitur; his verbis utitur. — Udtrykkelig: disertus, apertus; *Adv.*: nominatim (saaledes at én og enhver nævnes); expresse, diserte; u. i den Hensigt: eo ipso consilio; det siger han u.: id quidem dicit omnino; nævne noget u.: aliquid lingua nuncupare. — Udtryksfuld: argutus (især om Øjnene); significans. — Udtryksfuldhed: argutiæ; significantia; udtrs. ved Adj. — Udtryksløs: frigidus, jejunus; at være u.: frigere.

Udtræde at: abire, exire. — Udtrædelse: udtrs. ved Verbet.

Udtrække at: 1) *egt.*: extrahere; evellere (noget som sidder fast); 2) u. Tiden og lgd.: ducere, trahere; u. Tiden for én: aliquem ducere, differre; u. en Betaling: creditoribus moram facere. — Udtrækning: 1) udtrs. ved Verbet; 2) udtrs. ved Verbet; U. af Tiden: mora; dilatio.

Udtrætte at: defatigare; udtrættet: defessus.

Udtyde at: se udlægge.

Udtynde at: attenuare, extenuare.

Udtælle at: numerare, expendere (kun om Penge).

Udtænke at: excogitare; comminisci *el.* fingere (for at skuffe); confingere (især en List, Grund). — Udtænkning: excogitatio, el. ved Verbet.

Udtære at: conficere, absumere; udtæret: macie confectus; at udtæres: tabescere.

Udtærske at: excutere (grana e spicis); terere (frumentum; især ved at træde). — Udtærskning: tritura.

Udtømme at: 1) *egt.*: exhaurire, vacuefacere; 2) *ovf.*; u. en Materie: rem penitus pertractare; u. Kræfterne: vires exhaurire, effundere; denne Anstrængelse har udtømt mig: hic labor me confecit. — Udtømmelse: udtrs. ved Verbet. — Udtømmende: udtrs. oftest ved Omskr., f. E. give en u. Forklaring af noget: ita aliquid explicare ut omnia illustrentur, undert. ved aptus, el. ved Hjælp af Adv. penitus.

Udtørre at: siccare, exsiccare; torrere *el.* exurere (ved Varme, især om Solen); udtørret: torridus.

Uduelig: 1) iners, ignavus; 2) u. til noget: inutilis, non idoneus (rei alicui, ad rem aliquam). — Uduelighed: 1) inertia, ignavia; 2) udtrs. ved Adjektivet.

Udvalg: 1) Handlingen: electio, delectus; gjøre U.: eligere, deligere; 2) om valgte Personer: consilium; et U. af to, tre, ti o.s.v.: duumviri, triumviri, decemviri.

Udvande at: macerare, madefacere.

Udvandre at: emigrare, demigrare; solum vertere (om en landflygtig); secedere (om en Del af Folket, som Følge af politisk Tvist); commigrare (med alt sit). — Udvandrer en: colonus; qui e patria migrat. — Udvandring: migratio; secessio; demigratio.

Udvej: 1) *egt.*: exitus; 2) *ovf.*: exitus; via consilii; der er ingen U.: nulla (consilii) via ostenditur; som ikke véd at finde nogen U.: consilii inops; vise en U.: viam consilii explicare; som véd at finde U.: consilio promptus; finde en U.: rationem inire; som ingen U. seer til Frelse: cui nulla salutis via ostenditur; det er en U.: hæc spes ostenditur.

Udveje at: expendere.

Udvejre at: vento exponere; ventilare (Korn). — Udvejring: udtrs. ved Verbet.

Udvendig: exterior; det udvendige: pars exterior; *Adv.*: extra, extrinsecus.

Udvexle at: 1) u. noget imod noget: aliquid aliqua re mutare, permutare: 2) u. Fanger: captivos commutare;

u. Gidsler: obsides dare et accipere; u. Troskabsforsikringer, Løfter: fidem dare et accipere. — Udvexling: permutatio; udtrs. bedst ved Verbet, f.E. efter U. af Gidsler: obsidibus datis et acceptis.

Udvide at: 1) extendere, dilatare, laxare; u. en Slaglinie: aciem explicare; u. en By: urbem augere, amplificare; u. Rigets Grændser: fines imperii extendere, proferre; imperium prolatare, propagare; 2) *ovf.*: augere, amplificare; u. sine Kundskaber: aliquid addiscere; u. Hjertet: pectus diffundere; et mere udvidet Begreb: notio laxior. — Udvidelse: amplificatio; propagatio (især af Herredømme); udtrs. oftest ved Verbet.

Udvikle at: I) *trans.*: 1) *egt.*: explicare, extricare, evolvere; 2) *ovf.*: a) u. i Tale: explicare, exponere; exsequi *el.* edisserere (fuldstændigt); u. et Æmne og lgd.: disserere, disputare; u. et Begreb: notionem evolvere; b) u. Evner, Anlæg: excolere, fingere; II) *reflex.*: 1) *egt.*: se evolvere; 2) *ovf.*; om Evner: excoli; 3) ingen véd, hvorledes Begivenhederne ville u. sig: quem exitum res habitura sit; quo res erupturæ sint; 4) der udviklede sig en hæftig Kamp: atrox pugna orta est. — Udvikling: explicatio (*egt.*) disputatio (af et Æmne); exitus (af en Begivenhed); udtrs. ellers ved Verbet; han har endnu ikke naaet sin U.: animi facultates nondum excultæ sunt; naar hans Begreber ere komne til U.: notionibus animi evolutis; som har naaet den behørige U.: maturus; følge noget i dets U.: aliquid persequi.

Udvirke at: efficere, conficere; impetrare (ved Bønner); han har udvirket hos Kongen: a rege impetravit.

Udvise at: 1) fra et Sted: aliquem loco aliquo depellere; aliquem jubere loco excedere; u. én af Landet: aliquem exterminare; 2) u. Velvillie og lgd. imod én: benevolentiam alicui præstare *el.* in aliquem conferre; 3) u. i Adfærd og lgd.: præ se ferre; ostendere; 4) dette u.: hoc probat, ostendit. — Udvisning: udtrs. ved Verbet.

Udviske at: abstergere; delere (Skrift). — Udviskning: udtrs. ved Verbet.

Udvortes: 1) *Subst.*: frons; species; 2) *Adj.*: extrarius; exterior (som er udenfor); externus; hvor det ikke angiver en Modsætning til noget indvortes, oversættes det ikke, f. E. u. Nytte: utilitas; u. Ære: honor; 3) *Adv.*: specie, fronte; extra (modsat indvendig); u. fra: extrinsecus.

Udvoxe at: ad justam magnitudinem pervenire; udvoxen: maturus, adultus.

Udvriste at: extorquere; u. af éns Hænder: alicui e manibus extorquere.

Udvælde at: scatere, scaturire.

Udvælge at: legere, eligere, deligere; cooptare (u. til Embedsbroder); designare (u. forud, for det følgende Aar); reficere (u. paany); sufficere (u. i en afdøds Sted); sortiri (u. ved Lod); u. til Konsul: consulem creare, nominare, facere; u. til Konge: regem facere; u. til Diktator: dictatorem dicere; u. til Flamen: flaminem capere, prodere; u. til Interrex: interregem prodere; u. til Tribun, Prætor o.s.v.: tribunum, prætorem creare; u. Dommere: judices legere; u. til Senator: in patres *el.* senatum legere. — Udvalgt (*Adj.*, om hvad der er fortrinligt): lectus, exquisitus; udvalgte Soldater: robur exercitus. — Udvælgelse (Gjerningen at udvælge): creatio, nominatio, cooptatio, designatio, el. ved Verbet. — Udvælgen: selectio, electio.

Udvæxt (som findes paa noget): tuber.

Udyd: vitium; perversitas morum.

Udygtig: 1) iners, inutilis; 2) u. til noget: inutilis, ineptus ad aliquid; rei alicui impar, inhabilis. — Udygtighed: 1) inertia; 2) udtrs. bedst ved Adjektivet.

Udyr et: monstrum.

Udyrket: incultus, neglectus.

Udæske at: lacessere, provocare (ad pugnam). — Udæskning: provocatio, el. ved Verbet.

Udødelig: immortalis (*egt.* og *ovf.*), æternus (*ovf.*); gjøre u.: æternæ memoriæ tradere; immortalitati commendare; gjøre sig u.: æternam gloriam sibi parare; u. Natur, Berømmelse: immortalitas. — Udødelighed: 1) immortalitas; 2) *ovf.*: æterna laus, gloria.

Udømt: indemnatus.

Udørk: desertum; solitudo vasta.

Udøse at: 1) *egt.*: exhaurire; effundere; 2) *ovf.*; u. sit Hjerte for én: intimos pectoris sensus alicui aperire; u. Forbandelser: diras imprecari (over én: alicui); exsecrari (aliquem); exsecrationes fundere; u. sin Vrede over én: stomachum in aliquem erumpere; iram in aliquem effundere *el.* profundere; u. Penge: pecunias effundere, profundere. — Udøsning: effusio (*egt.* og af Penge); udtrs. ved Verbet.

Udøve at: exercere (især Haandværk, Konst); u. Grusomheder imod én: crudelitatem in aliquo exercere; u. en slet Handling: turpiter agere; u. Velgjerninger: beneficia præstare; u. en Forbrydelse: scelus patrare, committere; u. ondt: maleficia committere (overhovedet bruges committere om at udøve noget utilladeligt); u. Retfærdighed: justitiam colere. — Udøvelse: effectio, el. udtrs. ved Verbet; bringe i U.: exercere, exsequi.

Ueftergivelig: qui remitti (condonari) non potest.

Uefterlignelig: non imitabilis; qui imitationem non admittit.

Uefterrettelig: infidus, incertus, vanus. — Uefterretteligbed: infidelitas, vanitas.

Ueftertænksom: inconsideratus; temerarius. — Ueftertænksomhed: inconsiderantia, temeritas.

Uegennyttig: integer, innocens, abstinens. — Uegennyttighed: integritas, innocentia, abstinentia; med U.: abstinenter.

Uegentlig: improprius; bruge et Ord i u. Betydning: verbum transferre.

Uelskværdig: inamabilis.

Uendelig: infinitus; immensus; i det u.: in immensum; sine fine; *Adv.*: immense, sine fine; immane quantum (hvor det forøger et Adjektivs Begreb, f. E. der er en u. stor Forskjel: immane quantum discrepat); det er en u. Tid siden: perdiu est ex quo. — Uendelighed: infinitas.

Uenig, uens: discors; at være u.: dissentire *el.* dissidere (i Mening, Sindelag); discordare (være i Uenighed); de ere blevne u.: discordiæ inter eos natæ sunt; jeg er u. med ham deri: hoc mihi cum illo non convenit; deri ere de u.: hoc inter eos non convenit; at gjøre u.: dissociare. — Uenighed: discordia, dissensio.

Uensartet: dispar, non eiusdem generis.

Uerfaren: inexpertus, rudis; u. i noget: rei alicuius imperitus; den u. Alder: rudes anni. — Uerfarenhed: imperitia; inscitia rerum.

Uerkjendtlig: ingratus; beneficii immemor; vise sig u.: gratiam non referre. — Uerkjendtlighed: animus ingratus.

Uerstattelig: irreparabilis; qui compensari nequit.

Ufattelig: incomprehensibilis; qui mente capi *el.* comprehendi non potest; det er u.: mens non capit, comprehendit.

Ufejlbar: ab omni errore liber; qui errare non potest; errori non obnoxius; et u. Udfald: exitus (eventus) certus, non dubius. — Ufeilbarhed: animus errori non obnoxius; auctoritas idonea el. lgd. — Ufejlbarlig: haud dubie; certo; det er u.: haud dubium est.

Uforanderlig: immutabilis; mutationis expers; qui mutari nequit; at være u.: mutari non posse; u. i Mening, Forsæt: tenax sententiæ, propositi; et u. Sind: animus constans, firmus (i det gode), pertinax, obstinatus (i det urigtige); en u. Lov: lex sancta, firma. — Uforanderlighed: immutabilitas; constantia, firmitas; pertinacia, obstinatio. — Uforandret: immutatus.

Uforarbejdet: infectus; rudis.

Uforbederlig: 1) som ikke kan eller vil forbedres: qui corrigi non potest; insanabilis; et u. Menneske: homo perditus; ingenium insanabile; 2) som ikke kan være bedre: quo nihil melius cogitari potest; omnibus numeris absolutus; at være u.: omnes numeros habere; perfectum esse. — Uforbederlighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uforbeholden: simplex, apertus, ingenuus. — Uforbeholdenhed: animus simplex, apertus, ingenuus; simplicitas, ingenuitas animi.

Uforblommet: perspicuus; non obscurus.

Uforbrændelig: qui igne absumi non potest.

Ufordelagtig: iniquus, incommodus; omtale én u.: aliquem (facta alicuius) carpere; u. Sted: locus alienus; u. Tid: tempus alienum, iniquum. — Ufordelagtighed: iniquitas, vitium, el. ved Adjektivet.

Ufordragelig: non ferendus; intolerabilis, intolerandus; en u. Person: homo molestus, insociabilis. — Ufordragelighed: udtrs. ved Adj.; om en Person: mores non ferendi *el.* agrestes, intolerandi.

Ufordulgt: non obscurus.

Ufordærvet: incorruptus, integer.

Ufordøjelig: difficilis ad concoquendum. — Ufordøjelighed: udtrs. ved Adj. — Ufordøjet: crudus.

Uforenlig: dissociabilis; at være u. med noget: discrepare cum re aliqua; rei alicui repugnare, f. E. Forstillelse er u. med Venskabet: simulatio repugnat amicitiæ; disse Omstændigheder ere indbyrdes u.: hæ res intèr se repugnant.

Uforfalsket: sincerus, integer, merus; meracus (især om Vin).

Uforfærdet: impavidus, intrepidus. — Uforfærdethed: animus impavidus, intrepidus.

Uforglemmelig: non obliviscendus; æterna memoria dignus; denne Dag skal være mig u.: hic dies in memoria mea semper hærebit; han er mig u.: memoria illius viri sempiterna mihi erit; et u. Ry: æterna memoria; immortalis laus. — Uforglemmelighed: æterna memoria. — Uforglemt: memoriæ infixus.

Uforgribelig; det er min u. Mening: equidem ego sic existimo.

Uforgængelig: sempiternus, immortalis. — Uforgængelighed: immortalitas.

Uforhaabet: insperatus; det kom mig u.: insperanti mihi accidit.

Uforhalet: sine mora; statim; e vestigio.

Uforholdsmæssig: nimius; *Adv.*: nimis; u. stor, lille: justo (æquo) maior, minor.

Uforhørt: indicta caussa (*Abl.*).; inauditus.

Uforkastelig: non rejiciendus, spernendus; idoneus (om et Dokument); locuples (om et Vidne, en Hjemmelsmand).

Uforklarlig: obscurus, inenodabilis. — Uforklarlighed: obscuritas. — Uforklaret: inenarratus.

Uforkrænkelig: sempiternus, immortalis. — Uforkrænkelighed: immortalitas.

Uforligelig: 1) om den, som ej vil forliges med andre: litigiosus, molestus; 2) = uforenlig. — Uforligelighed: discordia.

Uforlignelig: egregius; incomparabilis (*sen.*); u. skjøn: eximia pulchritudine.

Uforment: permissus, non prohibitus; det er dig u.: tibi licet.

Uformelig: informis; vastus (u. og tillige uhyre, f.E. en u. Masse: vasta moles).

Uformindsket: integer, non deminutus.

Uformodentlig (*Adv.*): præter opinionem; ex improviso, inopinato, necopinato. — Uformodet: inopinatus, insperatus, improvisus, necopinatus; at overraske én u.: inopinantem aliquem opprimere; komme u.: præter spem venire; alicui insperanti objici.

Uformuende: tenuis, inops. — Uformuenhed: tenuitas, inopia.

Uformærkt: occulte, furtim; nemine sentiente; trænge u. ind: irrepere; komme u. paa: obrepere (alicui); udbrede el. bevæge sig u.: serpere; gaa u. over til: delabi ad.

Ufornuft: temeritas; stultitia; amentia (i stærkere Grad). — Ufornuftig: 1) som mangler Fornuft: rationis expers; brutus (om Dyr); irrationalis (*sen.*); at være u.: ratione carere; rationis expertem esse; 2) som ikke bruger sin Fornuft: temerarius, amens; at være u.: desipere; 3) om en Handling og lgd.: stultus, temerarius; en u. Handling: stulte factum; det er højst u.: nulla huius rei ratio est. — Ufornuftighed: stultitia, eller ved Adjektivet.

Ufornøden: supervacaneus, non necessarius; det er u. for mig at om-

tale: supersedere possum commemorare; det vil ikke være u.: haud ab re erit; non alienum (a re) erit.

Ufornøjelig: insatiabilis, inexplebilis. — Ufornøjelighed: animus insatiabilis, inexplebilis.

Uforrettet; med u. Sag: re infecta; irritus; irrito conatu.

Uforsagt: intrepidus, impavidus. — Uforsagthed: animus intrepidus, impavidus; med U.: impavide, constanter.

Uforseglet: non obsignatus; apertus; lade et Brev være u.: literas non obsignare.

Uforsigtig: incautus, improvidus, imprudens; denne u. Handling: hæc temeritas. — Uforsigtighed: imprudentia; af U.: per imprudentiam; temere; i sin U.: imprudens; med U.: incaute.

Uforskammet: impudens; importunus (u. og hensynsløs); at blive u.: pudorem exuere, deponere; at være u. imod én: contumeliam alicui imponere (facere, dicere); contumeliose aliquem habere (accipere). — Uforskammethed: 1) Beskaffenheden at være uforskammet: impudentia, importunitas; med U.: impudenter; 2) en U.: contumelia.

Uforskyldt: immeritus; *Adv.*: immerito.

Uforsonlig: implacabilis; at være en u. Fjende af én: capitali odio ab aliquo dissidere; nære et u. Had til én: implacabili odio aliquem odisse; vise sig u. mod én: præbere se implacabilem alicui. — Uforsonlighed: animus implacabilis; med U.: implacabiliter.

Uforstaaelig: obscurus; qui intelligi non potest; at være u.: intelligi non posse; ad intelligendum apertum non esse; det er u. at: mens non capit, comprehendit; at gjøre u.: occæcare (orationem); tenebras (rei alicui) obducere, offundere. — Uforstaaelighed: obscuritas; tenebræ.

Uforstand: stultitia; amentia (stærkere). — Uforstandig: stultus; insipiens; imprudens (*sen.*); at være u.: desipere. — Uforstandighed: stultitia; insipientia; med U.: stulte; det er den største U.: extremæ stultitiæ est.

Uforstilt: sincerus; non fictus; non simulatus; verus; en u. Karakter: animus apertus et simplex.

Uforstyrret: non turbatus; leve i u. Ro: otiosum in pace vivere; lade én være u.: aliquem non interpellare; *Adv.*: per otium, otiose; u. Tilstand (af noget): integritas.

Uforsvarlig: qui defendi non potest; en u. Behandling: indignitas; en u. Handling: indigne factum.

Uforsynlig: improvidus. — Uforsynlighed: animus improvidus.

Uforsætlig: imprudens (f. E. jeg har gjort det u.: imprudens feci); et u. Drab: cædes non consulto patrata.

Uforsøgt: 1) om et Menneske: inexpertus; u. i noget: rudis rei alicuius; 2) om Ting: inexpertus, intentatus; intet lade u.: nil intentatum relinquere.

Uforsørget: cui nondum est prospectum: u. Børn: liberi auxilii inopes.

Ufortalt, ufortænkt; enhver u.: sic ut neminem lædam; ham u.: illo intacto, salvo.

Ufortjent: immeritus, indignus; falsus; *Adv.*: immerito.

Ufortrøden: impiger, strenuus; assiduus (i et Arbejde). — Ufortrødenhed: strenuitas, assiduitas.

Ufortøvet: statim; e vestigio; sine mora; extemplo.

Uforudseelig: qui provideri non potest. — Uforudseet: improvisus.

Uforvansket: integer, sincerus; incorruptus.

Uforvarendes: ex improviso, inopinato; at komme u. over én: aliquem inopinantem (nihil sentientem) opprimere; jeg har gjort det u.: imprudens feci.

Uforvindelig: irreparabilis.

Ufravigelig: a quo discedi non potest; det er min u. Beslutning: mihi constat; certum deliberatumque mihi est.

Ufred: discordia; bellum. — Ufredelig: litium et rixæ studiosus; et u. Folk: populus bellicosus; en u. Tilstand: tempus turbidum. — Ufredsstifter: turbator; homo turbulentus. — Ufredstid: bellum.

Ufremkommelig: invius.

Ufri: non liber; at være u.: servire; u. Tilstand: servitus. — Ufrihed: servitus; servitium.

Ufrivillig: invitus; coactus.

Ufrom: impius.

Ufrugtbar: infecundus (aliqua re), sterilis (paa noget: rei alicuius). — Ufrugtbarhed: infecunditas, sterilitas.

Ufuldbyrdet: imperfectus; non effectus.

Ufuldendt: non absolutus; imperfectus; inchoatus; lade noget u.: aliquid non absolvere.

Ufuldkommen: 1) som ikke er fuldkommen: vitiosus; qui omnes numeros non habet; cui aliquid deest; 2) som ikke er færdig: se ufuldendt. — Ufuldkommenhed: 1) vitium; mendum; 2) udtrs. ved Adjektivet.

Ufuldstændig: cui aliquid deest; mancus; non integer; *Adv.*: non plane; ex parte tantum. — Ufuldstændighed: udtrs. ved Adjektivet.

Ufødt: nondum natus.

Ufølelig: qui sentiri non potest.

Ufølsom: durus, ferreus, inhumanus; u. for: durus ad. — Ufølsomhed: animus durus, immitis; inhumanitas.

Uføre et: palus.

Ugangbar: invius.

Uge: hebdomas. — Ugemarked: nundinæ. — Ugevis: singulis hebdomadibus; in singulas hebdomades.

Ugift: matrimonii excors; cælebs (om en Mand); vidua *el.* innupta (om en Kvinde); u. Stand: vita cælebs; cælibatus (*sen.*); viduitas.

Ugjerne: invitus (*Adj.*); jeg seer det u.: nolim hoc fieri.

Ugjerning: facinus; maleficium; nefas. — Ugjerningsmand: homo maleficus, nefarius.

Ugjort: infectus.

Ugjæstfri: inhospitalis, illiberalis. — Ugjæstfrihed: illiberalitas, inhospitalitas.

Ugjørlig: qui fieri nequit; erklære for u.: negare rem fieri posse; det er ikke u.: fieri potest; for ham synes intet u.: nihil non effecturus videtur. — Ugjørlighed: udtrs. ved Omskr., f.E. bevise U. af noget: probare rem fieri non posse.

Ugle en: ulula; bubo (stor U.); noctua (Natugle).

Uglattet: impolitus.

Ugrundet: vanus, inanis, falsus. — Ugrundethed: vanitas, el. ved Adj.

Ugudelig: impius, nefarius, nefandus; en u. Handling: impie factum; nefas. — Ugudelighed: 1) Beskaffenheden: impietas; 2) = en ugudelig Handling.

Ugunst: offensio, offensa, ira; paadrage sig éns U.: offensionem apud aliquem suscipere; apud aliquem offendere; være i U. hos én: apud aliquem in offensa esse. — Ugunstig: 1) om en Person: iniquus (alicui og in aliquem: u. stemt mod én), animo alienato (ab aliquo); stemme én u. mod én: aliquem *el.* animum alicuius ab aliquo abalienare; hans u. Stemning imod mig: animus eius a me alienus; 2) om Ting: iniquus, adversus; alienus (især om Tid og Sted); stille i u. Lys: reprehendere, deformare. — Ugunstighed: iniquitas, el. ved Adjektivet.

Ugyldig: irritus, vanus; erklære, gjøre u.: rescindere. — Ugyldighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uhandelig: inhabilis.

Uharmonisk: dissonus, discrepans.

Uhegnet: sepe non munitus; non conseptus.

Uhelbredelig: insanabilis.

Uheld: incommodum; casus adversus; intet U.: nihil adversi; der er tilstødt ham det U.: incidit in eam calamitatem; Krigens U.: calamitates belli; til alt U.: infeliciter; jeg har haft det U. at brække: infelici casu confregi; infeliciter accidit ut frangerem. — Uheldbringende: calamitosus. — Uheldig: 1) om en Person: infortunatus; at være u.: adversa fortuna uti; offendere; 2) om Ting: adversus, incommodus; det traf sig u.: incommode accidit; det gaaer ham u.: male rem gerit. — Uheldigvis: udtrs. ved Omskr. med incommode (male, iniquo fato o. s. v.) accidit ut. — Uheldsvanger: fatalis, funestus. — Uheldvarslende: mali ominis.

Uhensigtsmæssig: a re alienus; det er ikke u.: non alienum est; u. til Brug: ineptus; non aptus (ad aliquid). — Uhensigtsmæssighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uhevnet: inultus (saavel om den, der ikke har hævnet sig, som det, der ikke er hevnet); lade noget u.: inultum aliquid pati.

Uhildet: liber (a studiis, studio partium); dømme u.: sine studio judicare.

Uhilset: insalutatus.

Uhindret: non impeditus; expeditus.

Uhjemlet: injustus, vanus.

Uhjælpsom: 1) som ikke gjerne yder Hjælp: illiberalis, immunis; 2) = ubehjælpsom.

Uholdbar: 1) qui durare nequit; 2) en u. Paastand: vana sententia. — Uholdbarhed: 1) udtrs. ved Adjektivet; 2) vanitas.

Uhr: horologium; solarium (Soluhr); clepsydra (Vanduhr); sende hen for at se, hvad Uhret viser: ad horas mittere.

Uhumsk: spurcus; impurus. — Uhumskhed: spurcitia (éns U.); coenum.

Uhyggelig: horridus, teter; jeg er u. tilmode: animo male est. — Uhyggelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uhyre: 1) *Subst.*: monstrum, portentum; et U. af et Menneske: monstrum hominis; 2) *Adj.*: immanis, ingens; forøge u.: ad immensum augere; u. meget: immenso plus; kjøbe u. dyrt: immenso mercari; u. stærkt: ad immensum; en u. Dybde: immensum altitudinis; der er en u. Forskjel: immane quantum discrepat; u. stor: immensus; u. vild: immanis.

Uhæderlig: inhonestus, turpis. — Uhædret: inhonoratus, sine honore.

Uhøflig: inhumanus, inurbanus. — Uhøflighed: inhumanitas; vise U.: inhumanum se præbere.

Uhørt: 1) uden at være afhørt: indicta caussa (*Abl.*); 2) som ikke før er hørt: inauditus.

Uhøvisk: obscoenus, foedus. — Uhøviskhed: obscoenitas, foeditas.

Uigjenbringelig: irrevocabilis, irreparabilis.

Uigjendrivelig: qui infirmari non potest; u. Forsvar: defensio invicta; u. Bevis: argumentum firmissimum.

Uigjenkaldelig: irrevocabilis.

Uigjennemsigtig: non pellucidus. — Uigjennemsigtighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uigjennemskuelig: obscurus; tectus (kun om en Person). — Uigjennemskuelighed: obscuritas, el. ved Adj.

Uigjennemtrængelig: impenetrabilis. — Uigjennemtrængelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uimodsigelig: evidens, manifestus; *Adv.*: manifesto; sine controversia; det er u.: fides manifesta est.

Uimodstaaelig: cui nulla vi resisti potest; invictus. — Uimodstaaelighed: udtrs. ved Adjektivet el. vis invicta.

Uindfriet, uindløst: non liberatus, solutus; obligatus; lade være u.: non solvere.

Uindhegnet: non septus.

Uindskrænket: infinitus; nullis finibus circumscriptus; u. Herre: cuius arbitrio omnia geruntur; u. Magt: omnium rerum potestas, jus; lade noget være u.: nihil deminuere de re aliqua.

Uindtagelig: inexpugnabilis. — Uindtagelighed: udtrs. ved Omskr.

Uindviet: profanus; qui initiatus non est.

Uinteressant: languidus, frigidus, jejunus; at være u.: frigere, languere.

Ujordet: inhumatus, insepultus.

Ujævn: iniquus, asper; salebrosus *el.* confragosus (om en Vej); et u. Sted: aspretum; at gjøre u.: exasperare. — Ujævnhed: iniquitas, asperitas; salebra (i en Vej).

Ukaldet: invocatus.

Ukjendelig: qui agnosci non potest; at være u.: agnosci non posse; at blive u.: aliam speciem induere; han er bleven u.: ita mutatus est ut agnosci jam non possit; at gjøre u.: plane mutare; ita mutare ut agnosci non possit. — Ukjendelighed: udtrs. ved Adjektivet. — Ukjendt: ignotus.

Ukjær: ingratus, molestus. — Ukjærkommen: ingratus. — Ukjærlig:

durus, immitis, inhumanus; impius (ligeoverfor Forældre, Børn). — Ukjærlighed: animus durus, immitis; inhumanitas; impietas.

Uklar: 1) *egt.*: crassus (om Vin, Luften); turbulentus (om Vand); obscurus; u. Begreb: notio complicata. — Uklarhed: obscuritas, eller ved Adjektivet.

Uklippet: intonsus.

Uklog: stultus, non prudens. — Uklogskab: imprudentia.

Uklogtig: incallidus.

Ukogt: crudus.

Ukonstlet: simplex, ingenuus, rudis.

Ukrigersk: imbellis. — Ukrigerskhed: imbellia.

Ukrud: herba inutilis (*Pl.* som *koll.*); opluge U.: herbas inutiles evellere.

Ukrænkelig: sanctus, sacrosanctus; gjøre u.: sacrare. — Ukrænkelighed: sanctitas. — Ukrænket: inviolatus.

Ukvemsord: convicium, maledictum; bruge U. mod én: conviciis aliquem consectari; maledicta in aliquem conjicere.

Ukydsk: impudicus, incestus. — Ukydskhed: impudicitia, libido.

Ukyndig: imperitus, rudis (i noget: rei alicuius). — Ukyndighed: imperitia.

Ukæmmet: impexus.

Ulastelig: integer; sine crimine; culpa vacuus; at være u.: culpa vacare; leve u.: sine probro agere. — Ulastelighed: integritas, innocentia.

Uld: lana. — Uldarbejde: lanificium. — Uldarbejder: lanarius. — Uldbærende: lanatus, laniger. — Ulden: laneus. — Uldskind: vellus. — Uldskyer: lanæ vellera (*digt.*). — Uldspinderske: lanifica.

Ulegemlig: corpore carens; incorporalis (*sen.*).

Ulejlige at: negotium facessere (alicui); molestiam creare (alicui); (alicui) incommodare; hvis det ikke u. dig: nisi molestum est; u. sig et Sted hen: id molestiæ sumere ut uliquo te conferas; ikke u. én videre: non amplius aliquem morari. — Ulejlighed: 1) U. med noget: labor, negotium; gjøre én U.: = ulejlige én; have U.: laborare (med noget: aliquid, in re aliqua, ut, ne quid fiat); forsaavidt det ikke volder dig U.: quod sine ulla tua molestia fieri possit; hans Venner gjorde sig U.: amici operas locabant; 2) komme i U.: turbis implicari; bringe i U.: incommodis implicare.

Ulempe: incommodum, molestia.

Ulidelig: non ferendus; impatibilis; et u. Menneske: homo molestus.

Ulig: dissimilis (alicuius, alicui); dispar (alicui); diversus (ab aliquo); discolor (i Henseende til det ydre); u. Mening: sententia diversa, at være af u. Mening: dissentire; det seer ham u.: alienum ab illo est; de ere hinanden ikke u. i Alder: parum distat inter ætatem illorum; ætate fere æquales sunt; det er ikke uligt med, hvis nogen: non dissimile est ac si quis; det er ikke uligt med at løbe: non dissimile est atque currere. — Ulige: dispar (i Væsen og Beskaffenhed); impar (i Udstrækning, Størrelse, Antal o.s.v.); spille lige el. u.: par impar ludere; u. Ægteskab, Kamp: matrimonium, pugna impar; *Adv.*: inæquabiliter, hvor det forbindes med en Komp.: multo, longe. — Ulighed: dissimilitudo; diversitas; disparilitas (*sen.*), el. udtrs. ved Adjektivet.

Ulivssaar: vulnus mortiferum.

Ulme at: 1) *egt.*: gliscere; occulte ardere; 2) *ovf.*: gliscere, serpere.

Ulovlig: injustus; legibus repugnans; *Adv.*: injuste, contra leges. — Ulovlighed: udtrs. ved Adj., undertiden: injuria; bestride en Handlings U.: negare rem legibus repugnare.

Ulv: lupus; betro Ulven Lammene: ovem lupo committere. — Ulvebønne: lupinus. — Ulvinde: lupa; de øvrige Sammensætninger dannes ved Adj. lupinus, f. E. Ulveskind: pellis lupina.

Ulydig: dicto non audiens; male obediens. — Ulydighed: udtrs. ved Adj., f. E. at vise U. mod én: alicui dicto audientem non esse.

Ulykke: a) malum, calamitas; b) miseria (hvori én er stedt); fortuna adversa *el.* iniqua (som stadig følger én); ønske U. over én: mala alicui imprecari; til min U.: malo meo; til største U. for det offentlige: pessimo

publico; for en U.: malum! til al U.: infeliciter; det er hans U.: hoc ei fraudi est; komme til U.: lædi, debilitari; komme i U.: in miseriam incidere; bringe i U.: perdere; bringe sig selv i U.: sua culpa perire; han skal faa en U., hvis han ikke: malum ei erit *el.* malum habebit nisi; gid han faa en U.: male sit ei; han har U. med sig: adversa fortuna utitur; hvis der skulde tilstøde ham en U.: si quid acciderit ei; hvis en U. indtræffer: si quid adversi accidit. — Ulykkebringende: calamitosus, pestifer. — Ulykkelig: infelix, miser; u. Dage: dies atri; at være u.: malis premi; rebus adversis conflictari; gjøre u.: perdere. — Ulykkeligvis: infeliciter. — Ulykkesbudskab: malus nuntius. — Ulykkesfugl: avis mali ominis. — Ulykkesprofet: malorum augur; prænuntius calamitatum. — Ulykkestilfælde: casus adversus. — Ulyksalig: miser. — Ulyksalighed: infelicitas.

Ulyst: fastidium; tædium (paa Grund af Træthed, nogets Langvarighed); at have U. til noget: aliquid fastidire; a re aliqua abhorrere; jeg har U. til at gaa: tædet me ire; med U.: invitus (*Adj.*), haud libenter.

Ulægelig: insanabilis. — Ulægelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Ulærd: indoctus, rudis; a literis alienus.

Ulærvillig: indocilis. — Ulærvillighed: ingenium indocile.

Ulæselig: qui legi non potest; skrive u.: male literas exarare. — Ulæst: illectus.

Ulæsket Kalk: calx viva.

Umaadeholden: immoderatus, intemperans, immodestus. — Umaadeholdenhed: intemperantia.

Umaadelig: immoderatus, immodicus, enormis; u. Glæde: effusa lætitia; u. Sorg: dolor acerbissimus; at hovere u.: effuse exsultare; u. stor: immensus; u. Størrelse: immensitas; u. vild, raa: immanis. — Umaadelighed: intemperantia (i noget); immensitas *el.* vastitas (i Omfang).

Umaalelig: immensus. — Umaalelighed: immensitas.

Umage (*Subst.*): opera; det er U. værdt: operæ pretium est; tanti est; gjøre noget, som lønner U.: operæ pretium facere; faa Løn for sin U.: operæ pretium habere; anvende U. paa noget: operam in re aliqua ponere; operam rei alicui tribuere *el.* in rem aliquam conferre; gjøre sig U. for noget: operam rei alicui dare; pro re aliqua anniti; gjøre sig U. for at: operam dare ut; laborare ut (med fremherskende Begreb af Besværligheden); gjøre sig U. med noget: curam studium, operam, diligentiam in re aliqua ponere; som kræver U.: operosus; multi laboris; molestus; jeg har haft megen U. med at opnaa: multo labore assecutus sum (multum laboravi ut assequerer); ikke gjøre sig den ringeste U.: manum non vertere; ne digitum quidem porrigere.

Umage (*Adj.*): impar.

Umagelig: incommodus, ineptus.

Umandig: muliebris; imbellis (kun om Personer); mollis; u. Opførsel: ignavia; gjøre u.: effeminare, mollire. — Umandighed: mollitia, ignavia, el. ved Adjektivet.

Umeddelsom: 1) som ikke deler med andre: immunis; 2) som ikke meddeler sig: taciturnus.

Umedlidende: immisericors.

Umenneske: homo inhumanus, immanis; monstrum hominis. — Umenneskelig: inhumanus; immanis; u. grusom: immani crudelitate; u. Straf: supplicium parum memor rerum humanarum. — Umenneskelighed: 1) Beskaffenheden at være umenneskelig: inhumanitas, immanitas; 2) en U.: immane factum.

Ument: simulatus, fictus.

Umiddelbar: 1) udenfor Steds- og Tidsforhold: udtrs. ved Omskrivning med ipse, proximus (proxime), f.E. u. Aarsag: caussa proxima; han fik u. Hjælp af ham: ab ipso adjutus est; Kongens u. Befaling: imperium ipsius regis; at henvende sig u. til Kongen: ipsum regem adire; han opnaaede ved u. at henvende sig til Kongen: per se a rege impetravit; 2) i Steds- og Tidsforhold; u. derpaa: continuo, subinde; følge u. efter: subsequi (i Sted); excipere; være éns u. Efterfølger:

proxime aliquem sequi, excipere; som følger u. paa hinanden: continuus; u. paa Forbundet fulgte Krigen: foedus bellum excepit, insecutum est; lade følge u. paa, forbinde u.: continuare; lade én blive Konsul i to u. paa hinanden følgende Aar: alicui consulatum continuare; u. efter: ex, f. E. u. efter sit Konsulat: ex consulatu suo; u. efter disse Ord: sub hæc dicta; u. efter Festen: sub dies festos; som kommer u. fra: recens a; ligge u. ved: adjacere; attingere; subjectum esse (ved en Højde).

Umild: inclemens, immitis. — Umildhed: inclementia.

Umindelig: qui hominum memoriam excedit; fra u. Tider: ab antiquissimis inde temporibus; det er en u. Tid siden: perdiu est ex quo.

Umiskjendelig: manifestus, evidens.

Umistelig: necessarius; quo carere non possumus.

Umistænkelig: non suspiciosus. — Umistænkt: non suspectus.

Umisundt: cui non invidetur; qui invidiam non habet *el.* in invidia non est.

Umoden: immaturus; crudus (om Frugt). — Umodenhed: immaturitas.

Umulig: qui fieri (effici) nequit; *Adv.*: nullo modo, pacto; nulla ratione, condicione; det er u.: fieri non potest; det er u. for ham: ab illo effici non potest; intet synes u. for ham: quidlibet (nihil non) effecturus videtur; det er u. at tro: incredibile est; credere non possum; jeg kan u. tro: adduci nequeo ut credam; det er u. at overtale ham: fieri non potest ut illi persuadeatur; jeg kan u. overtale mig til: impetrare a me non possum ut; det kan u. være andet end at: fieri non potest ut non; jeg erklærer det for u.: nego rem fieri posse; naar det umulige bliver muligt: quum mula peperit, forsøge paa det u.: conari agnum eripere lupo (*ordspr.*); gjøre det umulige: hircos mulcere (*ordspr.*), men, gjøre noget umuligt (bevirke at noget bliver u.): aliquid impedire, tollere; facere ut res fieri *el.* effici nequeat. — Umulighed: udtrs. ved Adj., f. E. indse U. af noget: intelligere rem fieri non posse; en U.: res quæ fieri nequit.

Umyndig: nondum sui juris; adhuc alienæ tutelæ; hvor der kun tænkes paa Alder og Svaghed: parvus. — Umyndighed: ætas infirma.

Umyntet: infectus, f.E. u. Sølv: argentum infectum.

Umælende: mutus.

Umærkelig: qui vix sentiri *el.* percipi potest; *Adv.*: occulte; udbrede sig u.: serpere; snige sig u. frem: irrepere.

Umættelig: insatiabilis, inexplebilis. — Umættelighed: udtrs. ved Adj. el. cupiditas insatiabilis. — Umættet: non satiatus, expletus.

Unaade: offensa, offensio; at være i U. hos én: in offensa apud aliquem esse; falde i U. hos én: in offensionem alicuius irruere, incurrere; gratia alicuius excidere; bringe én i U. hos én: aliquem *el.* animum alicuius ab aliquo abalienare; gratia alicuius aliquem dejicere; Gudernes U.: ira, inclementia deorum; overgive sig paa Naade og U.: se alicui in arbitratum dedere; som har overgivet sig paa Naade og U.: dediticius. — Unaadig: iniquus, iratus; optage u.: inique excipere, ferre; være én u.: alicui succensere; vise sig u. mod én: iniquum se alicui præbere; et u. Ord, Svar: asperum verbum, responsum.

Unaturlig: 1) *egt.*: naturæ repugnans; præter naturam; 2) om det, som ikke har sin egentlige Karakter: contortus; nimis artificiosus; 3) om det, der strider mod den naturlige Følelse: immanis, barbarus; en u. Fader: pater immanis ac ferus, qui omnem humanitatem exuit, inhumanus. — Unaturlighed: udtrs. ved Adjektivet.

Unavngiven: cuius nomen siletur, non refertur; lade én u.: nomen alicuius subtrahere.

Unavnkundig: ignobilis, obscurus. — Unavnkundighed: ignobilitas.

Unddrage at: 1) *trans.*: a) om at bevirke, at én kommer ud af noget: aliquem ex re aliqua eripere; aliquem rei alicui subtrahere; u. én éns Hænder: manibus alicuius aliquem sub-

ducere; b) om at betage én Brugen af noget: detrahere, auferre alicui aliquid; u. én sin Hjælp: alicui deesse; u. én sin Bevaagenhed: animum ab aliquo avertere; u. én sine Tjenester: usibus alicuius deesse; opera sua aliquem privare; u. én hans fortjente Løn, Ros: mercede, gloria sua aliquem fraudare; u. én andres Blik: ab oculis aliorum aliquem abstrahere; unddrag ikke de trængende din Hjælp: noli indigentibus non subvenire; 2) *reflex.*: a) u. sig en Straf: se poenæ eripere; poenam declinare, subterfugere; u. sig et Hverv: muneri deesse; u. sig en Pligt: officio deesse; u. sig Ansvar for noget: auctoritatem rei alicuius defugere; u. sig en Fare: periculum subterfugere; u. sig Krigstjeneste: militiam detrectare, subterfugere; u. sig et Arbejde: laborem detrectare, recusare; u. sig Verden: e conspectu hominum abire; b) u. sig fra noget: ab re aliqua recedere *el.* se removere; rei alicui se subducere, subtrahere; u. sig fra Hadet: invidiam declinare; u. sig fra Lasterne: vitia declinare. — Unddragelse: 1) svarende til den trans. Betydning: liberatio; detractio, ademptio, el. ved Verbet; 2) svarende til den reflex. Brug: fuga, declinatio, detrectatio.

Unde at: haud invidere (alicui aliqua re; laudi alicuius); ikke u.: invidere; enhver u. ham det: hoc ei merito evenisse omnes judicant; jeg vil gjerne u. ham: per me licet habeat, fruatur.

Under et: miraculum; res mira *el.* admiranda; ostentum *el.* monstrum (som overnaturlig Begivenhed); portentum *el.* prodigium (overnaturlig Begivenhed, især med Forudbetydning); det er et U.: mirum, mirandum est; det er intet U.: non mirum, nihil miri est; hvad U.: quid mirum (om: si); fortælle Undere: monstra narrare, dicere; gjøre Undere: ostenta facere. — Underfuld: monstruosus, portentosus; prodigiosus; mirus. — Underlig: mirus, mirabilis, mirificus; det skulde være u. om (om ikke): mirum si (nisi); en u. Ting: = et Under. — Underlighed: mirum ingenium; som har mange Underligheder: mirabiliter moratus; der er den U. derved: res ea de caussa admirationem movet; res hoc miri habet. — Underskjøn: mira pulchritudine, specie. — Underværk: miraculum; facinus admirandum, quod naturæ vires excedit; gjøre U. af Tapperhed: mirabili fortitudine pugnare; gjøre Underværker: ostenta facere.

Under: I) *Præp.*: 1) i Stedforhold: sub (Abl. hvor en Forbliven betegnes; Akk. ved Udtryk af Bevægelse); at være u. aaben Himmel: sub divo esse; lade gaa u. Aaget: sub jugum mittere; 2) hvor der udtrs., at noget er el. bringes i en Tilstand, og især hvor en Underordnen ligger til Grund: sub; staa u. éns Kommando: sub imperio alicuius esse; staa u. Opsigt: in *el.* sub custodia esse; custodiri; at være u. Tvang: sub imperio esse; ab aliquo regi; staa u. én: alicui parere (u. éns Magt); aliquo inferiorem esse (i noget, som ogsaa udtrs. ved: re aliqua ab aliquo superari); staa u. Vaaben: in armis esse; bringe u. sin Magt: sub potestatem suam redigere; bringe u. Lovens Omraade: sub vincula legis conjicere; 3) ved Talangivelse: infra; u. Tusind: infra mille; at være u. tyve Aar: minorem esse viginti annis; sælge noget u. tre Denarier: minore pretio quam tribus denariis aliquid vendere; 4) ved Tidsangivelse: sub, inter, el. ved en partic. Konstruktion, f. E. under denne Konge: sub hoc rege; u. Tullius' og Katulus' Konsulat: Tullio et Katulo consulibus (coss.); under Maaltidet, Drikkelaget, Kampen o.s.v.: inter mensam, bibendum, pugnam; 5) hvor der angives Omstændigheder el. Forhold, hvorunder noget finder Sted: sub, *Abl.*, f.E. u. det Vilkaar: (sub) ea lege, condicione; u. Livsstraf: sub poena mortis; poena capitis proposita; u. Maske, Skin, Paaskud af noget: (sub) specie rei alicuius, el. under Paaskud, Navn af noget: nomine rei alicuius; u. offentlig Lejde: fide publica data; 6) u. i Rang, Anseelse, Værdi og lgd.: infra; jeg anseer ham for at staa u. de laveste Mennesker: eum infra infimos homines esse puto; se ned paa én som staaende langt u. én: aliquem

despectare ut multum infra; 7) hvor det ellers danner Talemaader med et Subst., se dette, f.E. spille under Dække, holde u. Laas; II) *Adv.*: se Verbet, til hvilket det knyttes, f.E. gaa u., bukke u. o.s.v.

Underarm: brachium; ulna (især *digt.*).

Underbinde at: substringere.

Underbyde at: reliceri.

Underbygge at: substruere. — Underbygning: substructio.

Underdanig: subjectus, obnoxius; gjøre u.: sub imperium suum redigere; bede u.: suppliciter petere. — Underdanighed: obedientia; holde i U.: in officio continere; blive i U.: in officio permanere; bede i U.: suppliciter petere.

Underdel: pars inferior.

Underforstaaes: audiri, subaudiri.

Underfundig: astutus, fraudulentus. — Underfundighed: astutia; dolus malus; med U.: fraudulenter; uden U.: sine fraude.

Undergaa: subire, f.E. u. en Forandring: subire mutationem; som har undergaaet en Forandring: mutatus (modsat immutatus). — Undergang: pernicies (nærmest om levende Væsener); exitium; interitus (især om Personer, Staten, Love).

Undergiven: subjectus; at være én u.: alicui parere; at være noget u.: rei alicui esse subjectum, obnoxium.

Undergjerning: miraculum; gjøre U.: ostenta facere.

Undergrave at: 1) *egt.*: subruere, suffodere; 2) *ovf.*: convellere, subvertere, evertere. — Undergravning: udtrs. ved Verbet, suffossio (*sen.*).

Underhaanden: occulte, clam.

Underhandle at; u. med én: cum aliquo agere (aliquid, ut, ne, de); u. om: agere, agitare (aliquid, de re aliqua). — Underhandler en: interpres, internuntius, pactor; U. om Fred: pacis conciliator; indblande sig som U.: se interponere; tilbyde sig som U.: operam suam præbere. — Underhandling: actio; staa i U.: condiciones agitare; agere; bilægge ved U.: componere; tilvejebringe ved U.: conciliare.

Underhold: victus; give én U.: aliquem alere, sustentare; skaffe én U.: necessitatibus alicuius consulere. — Underholde at: 1) om Underhold: alere, sustentare, sustinere; 2) om Underholdning: a) oblectare, tenere, detinere; b) u. sig med én: sermones cum aliquo conferre; cum aliquo colloqui. — Underholdende: a) om et Menneske: jucundus et facetus; b) om en Bog, Samtale og lgd.: jucundus, gratus. — Underholdning: 1) = Underhold; 2) Handlingen at give Underhold: udtrs. ved Verbet; 3) morende U.: a) Handlingen: oblectatio; b) oblectamentum; til sin U.: animi caussa; 4) U. ved Samtale: sermo, colloquium.

Underjordisk: subterraneus.

Underkaste at: 1) *trans.*: subjicere; summittere; u. én et Forhør: ex, de aliquo quærere; quæstionem habere de aliquo; at være noget underkastet: rei alicui oppositum *el.* obnoxium esse, subjectum esse; 2) *reflex.*; u. sig: in deditionem venire; u. sig et Land: terram subigere *el.* sub imperium suum subjungere; u. sig én: a) = u. sig éns Herredømme: subjicere se alicui *el.* imperio alicuius; in potestatem alicuius venire *el.* se permittere; b) = bringe én u. sit Herredømme: in potestatem suam aliquem redigere; aliquem imperio suo subjicere; u. sig en Fare, Prøve og lgd.: subire; u. sig en Straf, et Onde og lgd.: oppetere, subire; som ikke gjerne u. sig noget: impatiens rei alicuius. — Underkastelse: udtrs. oftest ved Verbet, undert.: deditio (U. under et Herredømme), obedientia (for éns Villie), patientia (af et uundgaaeligt Onde).

Underkjende at: improbare (især judicium: en Dom).

Underkjøbe at: corrumpere; u. én til: pecunia, pretio aliquem illicere ad; underkjøbt: pecunia corruptus.

Underklædning: vestis interior; tunica (den romerske U.).

Underkonge: vicarius regis.

Underkue at: 1) *egt.*: subigere; perdomare; 2) *ovf.*: deprimere. — Underkuelse: oppressio, el. udtrs. ved Verbet. — Underkuer en: domitor.

Underlag: fundamentum; give et U. af: substruere (især i Bygningskonsten: re aliqua), substernere (alicui aliquid; aliquid aliqua re).

Underlig: se Under.

Underliggende: subjacens.

Underliv: inguen, alvus, venter, se Mave.

Underlæbe: labrum inferius.

Underlægge at: 1) *trans.*: substernere, subjicere; u. én noget: alicui aliquid attribuere; 2) *reflex.*; u. sig: in potestatem suam redigere; subjicere imperio suo; han underlagde sig Gallien: Galliam subegit.

Underløben: suffusus; Øjne u. med Blod: oculi suffusi cruore; sanguis suffusus oculis (Blodet, som løber under Øjnene).

Undermand: inferior, f. E. grusom mod sine U.: crudelis in inferiores; stille sig lige med sine U.: æquare se inferioribus.

Underminere at: suffodere. — Underminering: suffossio.

Underordne at: 1) *trans.*: a) u. Dele under et Hele, det specielle under det alm. o.s.v.: subjicere, f. E. u. en Del under et Hele: partem generi subjicere; b) om at sætte noget efter noget: posthabere, postponere; 2) *reflex.*: se subjungere, summittere; u. sig én (i Rang, Fortrin): alicui concedere (re, in re). — Underordnet: subjectus (alicui); inferior (aliquo).

Underrette at; u. én (om noget): aliquem certiorem facere (de re aliqua, rei alicuius, aliquid factum esse); docere aliquem (aliquid); jeg er bleven u. om: certior sum factus; nuntius ad me allatus est; vel, slet underrettet: bene, male edoctus. — Underretning: nuntius; give U.: = underrette, faa U.: = blive underrettet; indhente U.: rem explorare, cognoscere; sige til U. (én noget): aliquem monitum velle; til U. tjener: hoc te fugere nolui; sic habeto.

Undersaat: civis; éns U.: alicui subjectus; Konger og Undersaatter: reges et parentes. — Undersaatlig: udtrs. ved civilis *el.* qui civem decet.

Underskrive at: subscribere; subnotare; u. et Brev: nomen literis subscribere; u. sig: nomen subscribere; u. Datoen: diem ascribere (in literis). — Underskrift: subscriptio; min U.: nomen meum; uden U.: sine nomine; med Navns U.: nomine addito; bekræfte med U.: nomine subscripto firmare. — Underskriver en: subscriptor. — Underskrivning: subscriptio, el. ved Verbet.

Underskyde at: subjicere, supponere, subdere (f.E. testamentum); et underskudt Barn: infans suppositus. — Underskydelse: subjectio. — Underskyder en: subjector.

Underslæb: peculatus (med offentlige Penge); at begaa U.: peculatum facere; én, som begaaer U.: peculator.

Underst: infimo loco; infra. — Underste: imus, infimus.

Understaa sig: audere, sustinere (aliquid facere); jeg skulde ikke u. mig: non ausim.

Understøtte at: 1) *egt.*: fulcire, sustinere, suffulcire; 2) *ovf.*: (aliquem) juvare, sublevare; (alicui) opem *el.* auxilium ferre; (alicui) suffragari (især ved Gunst, Indflydelse). — Understøttelse: 1) Handlingen at understøtte én: udtrs. ved Verbet; 2) U. som ydes el. modtages: auxilium; adjumentum (U. til noget); at finde U.: juvari. — Understøtter en: adjutor; suffragator. — Understøtning: 1) Handlingen at støtte: udtrs. ved Verbet; 2) det, hvormed noget understøttes: adminiculum.

Undersætning (i en Slutning): assumptio.

Undersætsig: compactus (*sen.*).

Undersøge at: explorare *el.* scrutari (for at faa Kundskab om Tilværelsen af noget); inquirere (ved at trænge ind i Sagen); anquirere (ved at se sig om); quærere *el.* exquirere (ved en indre Betragtning); disserere, quærere og disputare (u. videnskabeligt); cognoscere (om en Dommer el. Sagfører: caussam, de re); quærere (for Retten ved Hjælp af Tortur); at dømme uden at Sagen er undersøgt: judicare re incognita. — Undersøgelse: inquisitio, exploratio (for at komme til Kundskab); investigatio (især U. af Naturen, Sandheden); disputatio *el.* quæstio (videnskabelig U.); notio (offi-

ciel U.); cognitio *el.* disquisitio (for Retten); quæstio (U. retslig, især ved Tortur); udtrs. hyppigt ved Verbet, f.E. anstille en videnskabelig U.: quærere, disputare; anstille retslig U.: caussam cognoscere; inquirere de; quæstionem exercere; andrage paa retslig U.: ferre quæstionem (in aliquem); at være Formand for en retslig U.: quæstioni præesse o.s.v. — Undersøger en: explorator; investigator; disputator (én, som undersøger og afhandler en lærd Materie); quæsitor (retslig); inquisitor.

Undertegne at: se underskrive.

Undertiden: nonnunquam, interdum; est ubi; u.-u.: alias-alias.

Undertrykke at: 1) om at standse noget i dets Udbrud: reprimere, comprimere; tenere, retinere; 2) om at holde noget skjult: tegere, premere; 3) om at betage lovlig Frihed og Rettighed: opprimere, premere. — Undertrykkelse: 1) sedatio; 2) dissimulatio; 3) oppressio; udtrs. bedst i alle Betydninger ved Verbet. — Undertrykker en: oppressor (af noget); tyrannus (*abs.*).

Undertvinge at: subigere, vincere; in potestatem suam redigere. — Undertvingelse: udtrs. ved Verbet. — Undertvinger en: domitor, victor, el. udtrs. ved Verbet.

Undervejs: iter faciens; in itinere, via; efter at de havde været to Dage u.: post bidui iter.

Underverdenen: inferi; i U.: apud inferos; Underverdenens Guder: dii inferi.

Undervise at: docere (én i noget: aliquem aliquid); erudire (én i noget: aliquem aliqua re, f. E. artibus, men angives én bestemt Videnskab: in, f. E. in jure); instituere (f. E. én i at spille paa Lyre: aliquem lyra, én i at tale Latin: aliquem Latine loqui); for at undervises: disciplinæ caussa. — Undervisning: 1) Handlingen at undervise: eruditio, institutio; disciplina; alt hvad der kan blive Gjenstand for U.: res quarum disciplina est; tage U. hos én: se in disciplinam alicuius tradere; nyde U. hos én: ab aliquo erudiri; danne ved U.: informare; 2) det, som læres: doctrina; præcepta (*Pl.*).

Undfange at: concipere. — Undfangelse: conceptio, conceptus.

Undfly at: effugere; fuga declinare; subterfugere.

Undgaa at: 1) *egt.*: evitare, evadere; 2) søge at u.: vitare, declinare, refugere (aliquid); 3) u. éns Opmærksomhed: aliquem fugere, præterire, fallere; 4) ikke at kunne u.: non posse non (non posse facere quin).

Undgjelde at: luere (aliquid), poenas solvere (rei alicuius); lade én u. for noget: poenas rei alicuius ab aliquo expetere; u. for sin Mened med Livet: capite perjurium luere. — Undgjeldelse: udtrs. ved Verbet.

Undkomme at: evadere, effugere.

Undlade at: prætermittere (aliquid); abstinere (re aliqua); jeg kan ikke u. at takke dig: facere non possum quin tibi gratias agam; u. at gjøre sin Pligt: officio deesse; u. at opfylde et Løfte: promissum violare; u. at opfylde sit Ord: fidem violare; u. at efterkomme en Befaling: imperium negligere, non exsequi; u. at svare: non respondere o. s. v.; overhovedet udtrs. ofte Talemaader som u. at hjælpe, sørge for, benytte og lgd. blot ved: deesse. — Undladelse: prætermissio; udtrs. bedst ved Verbet.

Undløbe at: effugere, evadere; fuga se subtrahere (f.E. Faren: periculo).

Undre at: 1) *trans.*: se forundre; 2) *reflex.*: mirari, admirari (over noget: aliquid); admiratione moveri (rei alicuius); det skulde undre mig om: mirabor si; undrende sig: mirabundus; som man maa u. sig over: mirabilis, mirandus; ingen kan u. sig over: nemini mirum esse potest. — Undren: admiratio. — Undrende: mirabundus.

Undse sig: vereri, erubescere (ved at gjøre noget: aliquid facere); verecundari (aliquid facere; *sjeld.*); jeg u. mig for Guder og Mennesker ved at gjøre dette: pudet me deorum hominumque hoc facere, ved at have gjort dette: huius facti. — Undselig: verecundus, modestus. — Undseelse: verecundia, pudor. — Undselighed: timiditas, verecundia (for noget: rei alicuius); med U.: vere-

cunde, modeste; af U.: verecundia motus, tactus.

Undsige at; u. én: bellum, mortem alicui minari. — Undsigeise: udtrs. ved Verbet.

Undskylde at: 1) *trans.*: excusare; purgare, defendere; u. én hos én: aliquem alicui excusare, purgare; han undskyldte ham med, at han var falden: eum excusavit quod eum cecidisse diceret; jeg skal u. for ham at du skriver saa sjeldent: excusabo ei tarditatem literarum tuarum; som er at u.: excusabilis; som ikke er at u.: inexcusabilis; at være at u.: excusationem habere, excusari posse; holde én undskyldt: excusatum aliquem habere; 2) *reflex.*: se excusare, excusari (for én: alicui); u. sig med noget: aliquid excusare (f. E. med Sygdom: morbum); ønske sig undskyldt hos én: velle se alicui excusatum; u. sig for at gjøre noget: recusare, detrectare aliquid facere. — Undskyldelig: excusabilis. — Undskyldning: excusatio; satisfactio (for én); bruge noget til U.: aliquid excusare; aliqua excusatione uti; U. for noget: excusatio rei alicuius; Bøn om U. for noget: deprecatio rei alicuius; hans U. for ikke at være tilstede: excusatio absentiæ *el.* quominus adesset; U. for at noget er skeet: excusatio facti alicuius *el.* cur aliquid factum sit; U. med el. paa Grund af noget: excusatio rei alicuius (f. E. med Alderen: ætatis).

Undslaa sig: defugere (især for at opfylde en Forpligtelse imod én); recusare (især for at gjøre noget: aliquid, aliquid facere); u. sig for Krigstjeneste: militiam detrectare; u. sig for at udføre en Befaling: imperata detrectare; u. sig for at modtage en tilbudt Hædersbevisning og lgd.: honorem detrectare; jeg u. mig ikke for at gjøre dette: non recuso ne (quin, quominus) hoc faciam; u. sig for en Strid: certamen abnuere.

Undslippe at: 1) *egt.*: effugere, evadere; 2) *ovf.*: excidere, f. E. Ordet undslap hans Læbe: vox excidit ex ore illius.

Undsætte at; u. én: alicui subsidio venire, succurrere; u. en By: urbem obsidione liberare, exsolvere. — Undsætning: subsidium, auxilium; ile én til U.: alicui succurrere; komme én til U.: alicui subvenire.

Undtage at: excipere. — Undtagelse: exceptio; uden U.: sine ulla exceptione; alt uden U.: nihil non; med U. af hine: illis exceptis; præter illos; alle uden U.: ad unum omnes; sine discrimine; Loven fastsætter som U. at: lex excipit ut liceat; der finder ingen U. Sted: nihil, nemo excipitur; nullum est discrimen; gjøre U. med én i noget: proprie de aliquo aliquid statuere; at være en U.: aliquid proprii habere. — Undtagen: præter (saavel *Præp.* som *Adv.*); præterquam; nisi (kun efter en Nægtelse), el. en partic. Sætning med excipere, f.E. alle u. ham: omnes præter eum; det var tilladt alle u. ham: omnibus præter ei licuit; u. at: præterquam ut, quod; os u.: nobis exceptis; præter nos.

Undvige at: 1) *trans.*: evitare; effugere; søge at u.: vitare, declinare; undvegen: fugitivus, profugus; 2) *intrans.*: fuga se subducere; fugere; abire. — Undvigelse: fuga, abitus.

Undvære at: carere (*Abl.*); at kunne u.: facile carere; non desiderare; som ikke kan undværes: necessarius. — Undværlig: non necessarius; quo carere facile possumus; supervacaneus. — Undværlighed: udtrs. bedst ved Adj.; undert.: usus supervacaneus; at benægte U. af noget: affirmare, rem necessariam esse; negare, rem desiderari posse.

Ung: 1) om Mennesker: puer (til 17 Aars Alderen); adolescens (til 25 Aars Alderen); juvenis (til 40 Aars Alderen); til disse Substantiver kan føjes i Apposition: homo, filius og lgd.; en u. Mand: juvenis, adolescens; en u. Pige: puella; u. Ægtemand (*ovf.*): novus maritus; u. Kone: nova nupta; det unge Mandskab: juventus; u. Soldat: novus miles; unge Børn: parvi liberi; u. Alder: tenera ætas; gjøre én u. igjen: aliquem tamquam Peliam recoquere; u. i en Tjeneste: novicius; yngre: minor (natu); yngst: minimus (natu); 2) om Dyr: udtrs. hyppigst ved Deminutiver eller pullus, catulus; en u. Tyr el. Stud: juvencus; 3) om livløst: novus, recens. — Ungdom: 1) om Menneskets unge Alder:

pueritia, adolescentia, juventus, se ung; ætas prima, juvenilis; fra Ungdommen af: a pueris, ab ineunte ætate; den blomstrende Ungdom: flos ætatis; 2) *ovf.*, om Personer af begge Kjøn: juventus; (juvenes, adolescentes, pueri). — Ungdommelig: juvenilis, tener; juvenalis (*sen.*, rosende). — Ungdommelighed: animus juvenilis. — Ungdomsalder: ætas juvenilis; juventus, adolescentia; de øvrige Sammensætninger med Ungdoms- udtrs. ved: juvenilis *el. Gen.* adolescentiæ. — Unge en: pullus; catulus (om Hunde, Ræve, Katte, Harer, Løver). — Ungkarl: adolescens, juvenis; cælebs (ikke gift). — Ungkarlestand: vita cælebs. — Ungmø: virgo; vidua. — Ungnød: juvencus.

Unode en: mala consuetudo.

Unse en: uncia; *Adj.*: unciarius. — Unsevis: unciatim.

Unytte en: inutilitas; usus nullus; til U.: inutiliter; som er til U.: irritus, inutilis. — Unyttig: inutilis (især u. til noget), irritus (uden Virkning); u. Ord: vana verba; et u. Menneske: homo nullius frugis; blive u.: ad irritum cadere, redigi; gjøre noget u.: litus arare (*ordspr.*). — Unyttet: se ubenyttet.

Unægtelig: manifestus; det er u.: negari non potest; *Adv.*: haud dubie; certe; si quæris (si verum quærimus).

Unævnelig: qui dici non potest; qui verbis exprimi non potest; en u. Glæde: effusa lætitia; at føle en u. Glæde ved noget: re aliqua incredibiliter delectari. — Unævnt: cuius nomen siletur, non refertur.

Unødig: haud necessarius; supervacaneus; u. Trætte: calumnia. — Unødvendig: non necessarius; det er u. for mig at omtale: supersedere possum commemorare; u. Tale: vana, superflua oratio; det vil ikke være u.: haud a re erit. — Unødvendighed: udtrs. ved Adj., f. E. bevise U. af noget: probare rem necessariam non esse.

Unøjagtig: indiligens, negligens. — Unøjagtighed: indiligentia, negligentia; med U.: indiligenter, negligenter.

Unøjsom: avarus, avidus, intemperans. — Unøjsomhed: animus avarus, avidus; intemperantia.

Uombedt: non rogatus; ultro.

Uomgængelig: molestus, insociabilis; intractabilis.

Uomskiftelig: immutabilis; at være u.: mutari non posse.

Uomstødelig: firmissimus, f. E. et u. Bevis: firmissimum argumentum; bevise u.: evincere; en u. Sandhed: immutabilis veritas; at fremsætte et u. Bevis for noget: firmissimo argumento aliquid probare.

Uomtalt: non dictus.

Uomtvistelig: certus; non ambiguus, dubius.

Uopdagelig: qui inveniri non potest. — Uopdaget: irrepertus.

Uopdragen: 1) som endnu ikke er opdragen: nondum educatus; u. Børn: impuberes liberi; 2) som er slet opdragen: malis moribus; improbus; 3) *ovf.*; uopdragne Sæder: mores rustici, deraf Uopdragenhed: rusticitas.

Uopfordret: sponte (mea, tua, sua); ultro; non rogatus.

Uopfunden: irrepertus; nondum inventus.

Uopfyldelig: qui expleri nequit. — Uopfyldt: vanus, irritus; lade u. (som et Haab, Ønske): destituere (spem); lade et Løfte, Ord u.: violare promissum, fidem; blive u.: ad irritum cadere.

Uopholdelig: e vestigio; recenti re *el.* negotio; sine mora.

Uophørlig: continuus, perpetuus, assiduus, f. E. u. Regn: imber assiduus, *Adv.*: continenter, assidue.

Uoplagt til noget: abhorrens a re aliqua, f. E. jeg er u. til at skrive: abhorreo a scribendo.

Uopløselig: indissolubilis (*egt.*); inextricabilis (*egt.* og *ovf.*); inexplicabilis *el.* inenodabilis (*ovf.*); *Adv.*: arte. — Uopløselighed: udtrs. ved Adj.

Uopmærksom: non attentus; at være u.: aliud agere; animum non intendere (paa noget: in *el.* ad rem). — Uopmærksomhed: animus non attentus.

Uopnaaelig: quem quis assequi non potest; et u. Ønske: vanum optatum.

Uoprettelig: irreparabilis; qui reparari non potest.

Uopsættelig: non differendus; qui differri nequit; necessarius. — Uopsættelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uorden: 1) Mangel paa Orden: confusio, perturbatio; bringe i U.: confundere, turbare; miscere (især: omnia m.); komme i U.: confundi, turbari, misceri; som er fuld af U. og Forvirring: turbulentus; 2) Uordener: turbæ, tumultus, motus; begaa U.: turbare; turbas movere; tumultuari. — Uordentlig: 1) som ikke er i Orden: confusus; tumultuosus (især om en Forsamling); tumultuarius (om en u. i Hast samlet Hær); nulli ordini *el.* legi astrictus; en u. Hob: turba; 2) som ikke iagttager Orden: ordinem non servans; negligens; dissolutus *el.* dissolutis moribus (i sædelig Henseende; som fører et u. Liv); 3) *Adv.*: nullo *el.* sine ordine; perturbate. — Uordentlighed: negligentia, incuria; mores dissoluti (i Levemaade). — Uordnet: inordinatus *el.* non instructus (især om en Hær); in ordinem non digestus; inconditus; incompositus; incomptus (om Haar).

Uordholden: mendax, infidus. — Uordholdenhed: fides vana; perfidia.

Uoverensstemmelse: dissensio (U. i Mening); discrepantia (indbyrdes, imellem noget); repugnantia, dissensiones (med noget: cum re aliqua); udtrs. oftest ved Adj. — Uoverensstemmende: non conveniens, congruens, consentiens; discors; alienus (re, a re); at være u.: discordare, discrepare, dissentire (med: a, cum; indbyrdes: inter se); repugnare (rei alicui, inter se).

Uoverkommelig: quo quis defungi non potest; dette Arbejde er u. for mig: huic labori impar sum; hic labor vires meas superat.

Uoverlagt: inconsideratus, inconsultus, temerarius; *Adv.*: inconsulte, temere.

Uoverskridelig: 1) som ikke bør overskrides: ultra quem progredi non licet; 2) som ikke kan overskrides: = uoverstigelig.

Uoverskuelig: oculorum aciem superans; en u. Mængde: innumerabilis multitudo.

Uoverstigelig: insuperabilis, inexsuperabilis; sætte sig selv u. Skranker: invicta quædam sibi facere.

Uoversættelig: qui nulla alia lingua exprimi potest.

Uovertalelig: inexorabilis; immobilis. — Uovertalt: immotus.

Uovertræffelig: eximius; excellens (inter omnes). — Uovertræffelighed: udtrs. ved Adj. el. excellentia.

Uovervindelig: invictus, inexsuperabilis; inexplicabilis (om en Vanskelighed); indomitus (om en Lyst, Lidenskab og lgd.); at være u.: vinci *el.* superari non posse. — Uovervindelighed: udtrs. ved Adj. — Uovervunden: invictus.

Upaaagtet; lade noget u.: aliquid negligere; at være u.: negligi, contemni.

Upaaanket: de quo nemo queritur.

Upaadømt: injudicatus; Sagen er endnu u.: adhuc sub judice lis est.

Upaaklagelig: non reprehendendus; at være u.: reprehensione carere. — Upaaklagelighed: udtrs. ved Adj.

Upaaklædt: nudus.

Upaalidelig: infidus; incertæ fidei; futilis (især om en Hjemmelsmand); levis (om Karakter, Sind). — Upaalidelighed: fides vana, incerta; infidelitas; levitas.

Upaapasselig: indiligens (i noget: rei alicuius); non attentus; at være u. i noget: aliquid negligere. — Upaapasselighed: indiligentia, incuria.

Upaaskjønnet: ingratus, f.E. det bliver u.: id erit tibi ingratum; at lade noget u.: rei alicuius (især beneficii) memorem non esse; aliquid (især laudem, honorem alicuius) non agnoscere; undertiden: inhonoratus, sine mercede.

Upaatalt: quem nemo accusat; de quo nemo queritur; lade noget u.: tacitum aliquid relinquere; gjøre noget u. af én: aliquid ab aliquo tacitum ferre.

Upaatvivlelig: haud dubius, ambiguus; *Adv.*: haud dubie, sine dubio.

Uparret: impar.

Upartisk: æquus (især om en Dom-

mer); a partium studio alienus; neutrius partis studiosus; at være u.: ira et studio vacare; *Adv.*: sine studio partium; sine amore et cupiditate. — Upartiskhed: æquitas; animus ab ira et studio *el.* ab omni partium studio alienus; med U.: = upartisk (*Adv.*).

Upasselig: æger; at være u.: minus recte valere. — Upasselighed: valetudo infirma *el.* incommoda; infirmitas valetudinis.

Upassende: 1) u. til noget: non aptus, idoneus (ad; qui med *Konj.*); 2) som ikke passer sig: indecorus, turpis; det er u. for ham at gjøre dette: dedecet eum hoc facere; et u. Liv: vita inhonesta; u. Ord: verba obscoena; u. Behandling: indignitas; u. Opførsel: inhumanitas (hvor Dannelsen mangler); importunitas (hvor Raaheden træder frem); dedecus (hvor det vanærende udhæves).

Upatriotisk: impius; u. Sindelag: impietas.

Uplettet: 1) *egt.*: sine macula (is); 2) *ovf.*: integer, incontaminatus, purus; at være u.: vitio carere, vacare.

Uplejet: inaratus; at ligge u.: cessare.

Upoleret: impolitus; u. Sæder: rustici mores.

Upolitisk: non prudens.

Upopulær: populo ingratus.

Uraad: 1) *egt.*: consilium malum; 2) der er U. paa Færde: periculum instat; at mærke U.: sentire periculum imminens; jeg aner U.: divino quid rei geratur. — Uraadelig; det er u.: non ex re est; alienum a re est.

Uraget: intonsus.

Urandsagelig: inexplicabilis, inenodabilis; occultus.

Urede en: confusio; at bringe i U.: turbare, implicare; som er i U.: turbatus, impeditus; impexus (kun om Haaret = uredt); bringe ud af U.: extricare, explicare, expedire. — Uredelig: fraudulentus; perfidus (mest om enkelte Handlinger); perfidiosus (som vedvarende Egenskab). — Uredelighed: 1) Beskaffenheden at være uredelig: perfidia; animus fraudulentus, perfidus; 2) en U.: fraus; perfide factum.

Uregelmæssig: inconditus, incompositus; om Bygning, Stil: inconcinnus, inelegans; et u. Liv: vita dissoluta. — Uregelmæssighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uregerlig: impotens (om et Menneske); intractabilis, effrenatus. — Uregerlighed: impotentia, el. ved Adj.

Uren: 1) *egt.*: immundus, sordidus, squalidus; gjøre u.: inquinare; 2) *ovf.*: impurus, turpis. — Urenhed: 1) illuvies, squalor; 2) impuritas. — Urenlig: immundus, sordidus. — Urenlighed: 1) Egenskaben at være urenlig: immunditia; 2) sordes (især i *Pl.*); coenum (med Begreb af Ækelhed); purgamentum (som fejes ud).

Uret en: 1) den Tilstand ikke at stemme med Sandhed el. Rigtighed: udtrs. ved Omskr., f. E. at have U.: a vero aberrare; falso *el.* prave judicare; gjøre én U.: inique de aliquo statuere; med U. siger man: non recte, falso, sine caussa dicitur (dicunt); heri giver jeg ham U.: hoc eum non recte dicere (judicare, statuere) arbitror; med U.: sine caussa; injuria; falso; 2) det, som er imod Ret og Skjel: injuria; nefas (som krænker de guddommelige Love); at gjøre én U. (U. mod én): injuria aliquem afficere; injuriam alicui facere, inferre; aliquem lædere; heri gjør du mig U.: hoc inique in me facis; hoc faciens injuria me afficis; han har gjort mig megen U.: multæ injuriæ ab eo in me ortæ *el.* profectæ sunt (= jeg har lidt megen U. af ham); at lide U.: injuriam accipere; injuria affici; den U., som én begaaer, som udøves mod én: injuria alicuius; den U. som bestaaer i noget: injuria alicuius rei, f. E. den U. som bestaaer i at Gesandter krænkes: injuria legatorum violatorum; med U.: injuria; som udøver U., som er en Følge af U.: injustus. — Uret (*Adj.*): falsus (som ikke stemmer med Sandhed, Virkelighed); alienus (som ikke er hvad det skal være el. omvendt); non qui debebat; den urette Vej: alia via; at komme paa u. Vej: aberrare; den urette Person: non quem volebam; jeg kom til den urette: alium ac putabam offendi; den urette Bog: non

qui petebatur liber; paa u. Sted, Tid: alieno loco, tempore. — Uretfærdig: injustus; iniquus; u. Tænke- el. Handlemaade: injustitia; paa en u. Maade: per injuriam; contra jus et æquum; u. mod én: injuriosus in aliquem; det uretfærdige i noget: injuria rei alicuius. — Uretfærdighed: 1) Beskaffenheden at være uretfærdig: injustitia; iniquitas; 2) en uretfærdig Handling: injuria; injuste factum; begaa en U.: injuste facere; begaa en U. imod én: injuriam alicui facere, inferre. — Uretmæssig: non justus, legitimus; u. Ejendom: injuriæ. — Uretmæssighed: udtrs. ved Adj.; undert. iniquitas.

Urigtig: som ikke stemmer med Ret: non justus; pravus; det er u. handlet af dig: illud non recte *el.* prave fecisti; 2) som ikke stemmer med Sandhed, Virkelighed: falsus; non verus, rectus; at staa i en u. Mening: errore duci; *Adv.*: perperam, male, minus recte. — Urigtighed: 1) Beskaffenheden at være urigtig: pravitas, prava ratio, el. ved Adj.; 2) en U.: error, vitium.

Urimelig: absurdus, insulsus; lidt u.: subabsurdus. — Urimelighed: 1) Beskaffenheden: udtrs. ved Adj.; 2) en U.: ineptiæ; res absurda.

Urin: urina.

Urne en: urna; conditorium (Gravurne, *sen.*); hydria.

Uro: turba, tumultus; agitatio (urolig Bevægelse); bringe i U.: turbare; volde én U.: aliquem agitare, sollicitare; naar der er U. paafærde: rebus agitatis; ængstelig U.: trepidatio; fuld af U.: trepidus, sollicitus. — Urolig: inquietus, turbidus, turbulentus; anxius, sollicitus, trepidus (i Sindet); u. Tid: tempus turbidum, turbulentum; i urolige Tider: in turbido; et u. Hoved: civis turbulentus; homo rerum novarum studiosus; u. Hav: mare turbidum; u. Nat: nox insomnis; u. Søvn: somnus crebro interpellatus; u. Liv: vita turbulenta, trepida; vita occupatissima (paa Grund af Forretninger); at være u. (i Sindet): trepidare; animo commoveri, om en syg: se jactare; jactari; som er i u. Bevægelse: trepidus; u. for hvad der vil ske: sollicitus quid futurum sit; u. i Anledning af: sollicitus, anxius de. — Urolighed: 1) om Sindsbevægelsen: sollicitudo, angor; at være i U.: trepidare; volde U.: sollicitare; 2) politisk: turbæ, res novæ; volde U.: turbas excitare; turbare; der opstaaer U.: turbatur; søge at vække U.: novis rebus studere; begynde U.: aliquid movere; én, som vækker U. (= Urostifter): turbator; civis turbulentus; dæmpe U.: motum sedare, comprimere; 3) om urolig Bevægelse: agitatio; æstus *el.* jactatio (af en syg).

Urokkelig: immobilis, obstinatus (kun *ovf.*); obnixus; det er min u. Beslutning: obstinatum est mihi. — Urokkelighed: obstinatio (*ovf.*), el. ved Adj. — Urokket: immotus.

Urosværdig: non laudandus; laude non dignus. — Urost: non laudatus; inornatus.

Uroxe: urus.

Urt: herba; olus (især i Pl., som Spise).

Uryddelig: impeditus; smlg. uordentlig; gjøre u.: turbare.

Urykkelig: se urokkelig.

Urørt: intactus; *ovf.*: integer, incolumis; u. Tilstand: integritas, incolumitas.

Usaaret: intactus, incolumis. — Usaarlig: qui vulnerari nequit, vulnus non accipit; invulnerabilis (*sen.*).

Usadlet: non instratus; nudus.

Usagt: indictus; dette skal jeg lade være u.: hoc confirmare non ausim.

Usalig: miser, infelix; u. Tilstand: infelicitas.

Usaltet: insulsus.

Usamdrægtig: discors; at være u.: discordare, dissidere. — Usamdrægtighed: discordia.

Usammenhængende: male (non) cohærens; fractus (om Tale); at være u.: non cohærere; tale u.: infracta loqui.

Usand: non verus; falsus. — Usandfærdig: 1) om Personer: vanus, mendax; 2) om Ting: vanus, falsus. — Usandfærdighed: vanitas. — Usandhed: 1) Beskaffenheden at være usand: udtrs. ved Adj.; undert.: vanitas; 2) en U.: mendacium; at sige

U.: mentiri; vana dicere; som siger U.: mendax.

Usandselig: qui sub sensus non cadit; sensibus (*el.* sub sensus) non subjectus.

Usandsynlig: vero *el.* veri dissimilis; non verisimilis; difficilis ad credendum. — Usandsynlighed: 1) Beskaffenheden at være u.: udtrs. ved Adj.; 2) en U.: res improbabilis *el.* difficilis ad credendum.

Useet: non visus; invisus *el.* invisitatus (af én: alicui).

Usejlbar: innavigabilis; navibus invius; om en Flod ogsaa: non intrabilis. — Usejlbarhed: udtrs. ved Adjektivet.

Uselskabelig: qui societatem et coetum hominum fugit; inhumanus. — Uselskabelighed: inhumanitas; fuga societatis hominum.

Usigelig: qui dici (*el.* verbis exprimi) non potest; føle en u. Glæde: incredibiliter delectari; *Adv.*: ultra quam dici potest; hvor det forstærker Begrebet af et Adjektiv, udtrs. det ved Superlativ.

Usikker: 1) som ikke er i Sikkerhed: parum tutus; intutus; 2) som ikke er at stole paa: a) om Personer: infidus; u. Skyldner: nomen incertum; b) om Ting: intutus; infestus (om en Egn, en Vej, éns Liv). — Usikret: indefensus, intutus. — Usikkerhed: udtrs. ved Adjektivet.

Uskaansom: sævus, intemperans, inclemens. — Uskaansomhed: animus durus, sævus; med U.: aspere, intemperanter.

Uskadelig: innocens, innocuus *og* innoxius (*sen.*). — Uskadelighed: innocentia, el. ved Omskr. — Uskadt: intactus, integer, incolumis; lade én slippe u.: intactum aliquem dimittere; slippe u.: incolumem abire; u. af: incolumis a; u. Tilstand: incolumitas.

Uskatterlig: inæstimabilis (*egt.*); udtrs. *ovf.* ved Superlativ af et Adj., f. E. præstantissimus; summus; optimus *el.* maximus omnium. — Uskatterlighed: summa præstantia.

Uskeet: infectus; at blive betragtet som u.: pro infecto esse.

Uskik: mala (prava) consuetudo; mos malus. — Uskikkelig: pravus, inhonestus, turpis. — Uskikkelighed: turpitudo (morum); nequitia. — Uskikket (til noget): non aptus, idoneus (ad, qui med Konj.); parum accommodatus; inhabilis (rei alicui). — Uskikkethed: udtrs. ved Adj.

Uskjøn: deformis (som har faaet et u. Udseende), invenustus; turpis (*alm.*); foedus (som vækker en ubehagelig Følelse ved sin Mangel paa Skjønhed). — Uskjønhed: deformitas, el. ved Adjektivet.

Uskjønsom: ingratus. — Uskjønsomhed: animus ingratus.

Uskoet: non calceatus.

Uskreven: non scriptus; inscriptus (*sen.*).

Uskrømtet: verus, sincerus; non fucatus, simulatus.

Uskyld: innocentia. — Uskyldig: 1) *abs.*: innocens; innocuus (*sen.*); integer; en u. Pige: casta virgo; *Adv.*: integre, caste; 2) u. (i noget): insons (rei alicuius); culpæ immunis; at være u.: culpa vacare *el.* carere; at erklære u.: culpa liberare; absolvere; Hadet vil gaa ud over den u.: invidia in innocentem redundabit; u. at bære Skylden for noget: immerito culpam rei alicuius sustinere; at anklages, straffes u.: nullo delicto suo *el.* immerito accusari, puniri. — Uskyldighed: 1) Beskaffenheden at være uskyldig: innocentia; integritas (med Hensyn til Karakter); castitas (moralsk U.); simplicitas (enfoldig U.); 2) i al U.: simpliciter, ingenue.

Usleben: impolitus, durus, rusticus. — Uslebenhed: rusticitas; mores impoliti, rustici.

Uslidt: intritus.

Uslukkelig: qui exstingui non potest; u. Had: odium implacabile; u. Tørst: sitis insatiabilis.

Usmeltelig: qui liquefieri non potest.

Usminket: 1) *egt.*: non fucatus; 2) *ovf.*: verus, sincerus; non simulatus, fucatus.

Usmykket: inornatus (*egt.* og om Talen).

Usnild: incallidus; ikke usnildt: scite; non incallide.

Usonet: non expiatus. — Usonlig: inexpiabilis.

Uspiselig: non esculentus.

Usporlig: qui investigari non potest; obscurus; *Adv.*: sine vestigio.

Uspurgt: non interrogatus; inconsultus.

Ussel: miser, exilis; se u. ud: miseram speciem præbere; en u. Vinding: sordidum lucrum; et u. Menneske: sordidus homo. — Usselhed: miseria; nequitia (i Tænke- og Handlemaade). — Usling: homo turpis, nequam, sordidus.

Ustadig: instabilis; inconstans *el.* mobilis (især om Sindet); varius (om Sind, Vejr); at være u.: errare, vagari; sibi non constare (i Sindet); et u. Folk: populus vagus; den u. Hob: vulgus mobile; u. Bevægelse: motus instabilis. — Ustadighed: inconstantia, mobilitas, varietas, el. ved Adj., f.E. Vejrets U.: coelum varium, incertum.

Ustandselig: qui sisti *el.* retineri non potest; med u. Fart: rapido impetu.

Ustraffelig: 1) som ikke er strafværdig: integer, sanctus; culpa vacuus; at være u.: probro, culpa, crimine vacare *el.* carere; u. Vandel: sanctitas; mores integri; 2) som ikke kan straffes: sacrosanctus. — Ustraffelighed: integritas; sanctitas. — Ustraffet: impunitus, inultus; gjøre noget u.: impune aliquid ferre; lade noget u.: impune aliquid habere; lade én u.: impunitatem alicui dare, concedere; at gaa u. af for én: impune alicui esse; Tilstanden at være u.: impunitas.

Ustridig: haud dubius; qui dubitationem non habet; *Adv.*: haud dubie, sine controversia.

Ustuderet: illiteratus; literis non imbutus.

Ustyrlig: indomitus; impotens (paa Grund af Lidenskab); intractabilis (*sen.*); en u. Begjærlighed: effrenata cupiditas. — Ustyrlighed: impotentia, el. ved Adjektivet.

Usund: 1) som ikke er sund: non sanus; 2) som ikke er tjenlig for Sundheden: pestilens, gravis (især om Klima, Aarstid); valetudini *el.* corpori infestus. — Usundhed: 1) valetudo infirma; insanitas; 2) pestilentia; gravitas (især: coeli).

Usvigelig: sanctus (især om Ed, Pagt og lgd.), inviolabilis.

Usvækket: integer; intritus; u. Tilstand: integritas.

Usynlig: qui oculis cerni non potest; ab aspectu remotus; gjøre sig u.: se abscondere. — Usynlighed: udtrs. ved Adjektivet.

Usædelig: inhonestus; impurus; et u. Menneske: homo impudicus, dissolutus; u. Ord: verba obscoena. — Usædelighed: turpitudo; libido; mores dissoluti, el. ved Adjektivet.

Usædvanlig: inusitatus, insolitus; insuetus (u. for den enkelte Person); *Adv.*: præter morem; inusitate. — Usædvanlighed; mos inusitatus, el. ved Adjektivet.

Usælgelig: qui emptores non invenit; qui vendi nequit.

Usømmelig: indecorus, inhonestus; *Adv.*: parum decore. — Usømmelighed: turpitudo, el. ved Adj.; u. Behandling: indignitas.

Utaalelig: intolerabilis; intolerandus; non ferendus; at være u.: ferri non posse; u. Smerte, Pinsel: impatibilis dolor, cruciatus; *Adv.*: intolerabiliter; intolerandum in modum. — Utaalelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Utaalmodig: impatiens, gjerne med Tilføjelse af en Gen. af det Begreb, der fremkalder Utaalmodigheden, f.E. impatiens moræ (over at vente), doloris (om en syg), moeroris (om en sørgende) o. s. v.; at blive u. (*abs.*): moram diutius non ferre; ad impatientiam dilabi. — Utaalmodighed: impatientia (moræ, doloris, moeroris); med U.: impatienter.

Utak: gratia nulla; lønne med U.: ingratum se præbere (alicui); pro re aliqua gratiam meritam non referre; han fik U. for sin gode Villie: voluntas eius in malam partem accepta est. — Utaknemmelig: ingratus; beneficii immemor; vise sig u.: gratiam non referre. — Utaknemmelighed: animus ingratus; vise U.: = vise sig utaknemmelig; lønne med U.: se Utak; du vil faa U. til Tak: id tibi ingratum erit.

Utallig: innumerabilis; at være u.: numero carere; u. Gange: sexcenties,

millies. — Utallighed: innumerabilis multitudo; innumerabilitas. — Utalt: non numeratus.

Uterlig: obscoenus. — Uterlighed: 1) obscoenitas; 2) en U.: obscoenum factum.

Utide; i U.: tempore alieno; non in tempore; inter cæsa et porrecta (*ordspr.*); at komme i U.: intempestive venire. — Utidig: intempestivus, immaturus. — Utidighed: immaturitas.

Utilbrændt: inadustus.

Utilbøjelig til: alienus a; at være u. til: abhorrere a. — Utilbøjelighed til: animus alienus a; voluntas aliena a; declinatio (rei); at have U. til: abhorrere a; U. til Handling: inertia.

Utilbørlig: iniquus, indecorus; hvor det føjes som Adv. til et Adj.: nimis, immoderate; u. Behandling: indignitas. — Utilbørlighed: iniquitas, el. ved Adjektivet.

Utilforladelig: infidus, incertus.

Utilfreds: offensus (med én: alicui; med noget: re aliqua); at være u. med noget: aliquid ægre *el.* moleste *el.* inique ferre; in aliquo offendere; jeg er u. med Sagens Stilling: tædet, piget me condicionis rei; jeg er ikke u. med min Fremgang: non me poenitet quantum profecerim; gjøre én u.: alicui offensioni esse; u. i politisk Henseende: rerum novarum studiosus. — Utilfredshed: tædium, fastidium; udtrs. oftest ved Adj. el. Verb., f.E. vække U.: offendere; ytre sin U. med noget: aliquid improbare, accusare; ytre U. ved Larm og lgd.: fremere. — Utilfredsstillet: cui satisfactum non est; lade én u.: alicui non satisfacere; u. Had: odium inultum; u. Begjærlighed, Lyst, Hunger og lgd.: inexpletus. — Utilfredsstillelig: insatiabilis; inexplebilis.

Utilgivelig: cui ignosci non potest; undert.: inexpiabilis, inexcusabilis; u. efterladende og lgd.: negligentior quam cui ignoscatur; at være u.: venia carere. — Utilgivelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Utilgængelig: ad quem adiri non potest; inaccessus; invius (især om Skov, Egn, Morads); et u. Menneske: homo insociabilis; gjøre et Sted u.: locum impedire. — Utilgængelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Utilhuggen Sten: cæmentum.

Utilladelig: vetitus; inconcessus; udtrs. ofte ved Omskr. med: licere. — Utilladelighed: udtrs. ved Adj., f. E. han beviste dettes U.: probavit non licere hoc facere.

Utilpas; at være u.: minus recte valere.

Utilreden: intractatus.

Utilstrækkelig: non sufficiens; parum (*Adv.*); at være u.: non sufficere; satis non esse. — Utilstrækkelighed: udtrs. ved Adjektivet.

Utilvant: insuetus (rei alicuius, alicui, ad, facere).

Uting: monstrum; res atrox.

Utjenlig: inutilis; parum commodus (ad).

Utjenstagtig, utjenstvillig: inofficiosus, inhumanus. — Utjenstagtighed, Utjenstvillighed: inhumanitas; animus inofficiosus, inhumanus.

Utro: infidelis; blive u.: fidem mutare, fallere; blive sine Grundsætninger (sig selv) u.: a se desciscere; blive én u.: aliquem fallere; ab aliquo deficere, desciscere; blive Sandheden u.: a vero discedere; en u. Tjenestepige: ancilla furax. — Utroskab: 1) Beskaffenheden at være utro: infidelitas; furacitas (om Tjenestefolk); 2) en U.: perfide factum; vise U. mod én: perfide cum aliquo agere. — Utroværdig: fide indignus; incredibilis (om Ting).

Utrolig: incredibilis; at være u.: fidem superare; det forekommer mig mig næsten u.: vix inducor ut credam; *Adv.*: incredibiliter; incredibilem in modum; det lyder u.: incredibile est dictu, auditu. — Utrolighed: udtrs. ved Adjektivet.

Utrættelig: a labore invictus; qui fatigari non potest; u. Flid: assiduitas; en u. Fjende: hostis assiduus. — Utrættelighed: udtrs. ved Adj. el. assiduitas. — Utrættet: indefessus (*sen.*); non fatigatus, fessus.

Utrøstelig: 1) om en Person: solatii impatiens; at være u.: solatium non admittere; som bærer paa en u. Sorg: perditus moerore; at sørge u. over noget: aliquid graviter lugere; 2) om

Sorg, Smerte: non consolabilis; omnem consolationem vincens; en u. Tilstand: perdita rerum condicio. — Utrøstelighed: udtrs. ved Adj.

Utugt: stuprum; bedrive U.: stuprum facere. — Utugtig: impudicus, libidinosus, incestus. — Utugtighed: impudicitia.

Utvivlsom: haud dubius; confessus; qui nihil dubitationis habet; det er u. at: non dubium est quin; dette gjør Sagen u.: hoc omnem dubitationem tollit; *Adv.*: sine dubio, haud dubie.

Utvungen: 1) som ej er under Tvang: liber, solutus; 2) som ikke nødes ved Tvang: liber, volens; incoactus (*sen.*); udtrs. oftest ved: sponte, ultro, libere; 3) modsat konstlet: simplex, liberalis; incomptus (om Tale). — Utvungenhed: simplicitas, el. ved Adjektivet.

Utydelig: obscurus, ambiguus; haud perspicuus (især om Talen); et u. Billede: imago adumbrata. — Utydelighed: obscuritas.

Utækkelig: insuavis, injucundus.

Utæmmelig: indomitus; intractabilis; impotens (om Lidenskab). — Utæmmet: indomitus (*egt.*), effrenatus.

Utænkelig: qui cogitari non potest; qui omnem cogitationem superat; det er u.: animus non comprehendit.

Utæt: rarus (som ikke staaer tæt); om et Kar: qui rimas agit. — Utæthed: raritas, el. ved Adjektivet.

Uudeblivelig: inevitabilis, necessarius; *Adv.*: necessario.

Uudforskelig: inexplicabilis.

Uudførlig: qui perfici nequit; erklære for u.: negare rem perfici posse. — Uudførlighed: udtrs. ved Adj., undert. nulla spes effectus. — Uudført: infectus; inchoatus *el.* imperfectus (om det paabegyndte men ikke fuldendte).

Uudgrundelig: inexplicabilis, inenodabilis.

Uudholdelig: intolerabilis, intolerandus, non ferendus; impatibilis (om Smerte, Pinsel).

Uudsigelig: se usigelig.

Uudslettelig: 1) *egt.*: qui deleri (exstingui) nequit; 2) *ovf.*: perpetuus, sempiternus.

Uudslukkelig: se uslukkelig.

Uudstaaelig: intolerabilis, intolerandus; non ferendus.

Uudtømmelig: qui exhauriri nequit; inexhaustus (ogsaa uudtømt; *sen.*).

Uundersøgt: inexploratus; incognitus (om en Sag).

Uundgaaelig: inevitabilis, necessarius; u. Nødvendighed = Uundgaaelighed: necessitas; det er u.: necesse est; finde sig i det u.: necessitati parere.

Uundskyldelig: inexcusabilis.

Uundværlig: necessarius; quo carere non possumus; quæ usus rei poscit. — Uundværlighed: udtrs. ved Adj.

Uvane en: mala consuetudo. — Uvant: insolens (til noget: rei alicuius); insuetus (baade: som ikke er vant til og som man ikke er vant til; u. til noget: insuetus rei alicuius *el.* alicui, ad); desuetus (som man er bleven uvant til). — Uvanthed: desuetudo, insolentia (med noget: rei alicuius).

Uvarsom: incautus, improvidus. — Uvarsomhed: imprudentia; af U.: per imprudentiam.

Uvederhæftig: cui fides haberi non potest; en u. Skyldner: nomen incertum.

Uvedkommende: qui rem nihil attingit, ad rem non attinet; alienus (især modsat Slægtskab og Venskab); det er mig u.: non est meum; nihil ad me attinet; en u.: alienus; ad quem res non pertinet; at give sig af med u. Ting: aliud agere; aliena curare.

Uvejr: tempestas atrox, sæva; det truer med U.: tempestas colligitur.

Uvejsom: invius.

Uvelkommen: ingratus.

Uven: inimicus; at være U. med én: inimicitias (simultatem) cum aliquo habere, exercere; gjøre én til éns Uven: aliquem ab aliquo alienare, abalienare. — Uvenlig: tristis, incommodus (kun om Personer), immitis; u. Mine, Ord: asper vultus, aspera verba; at finde en u. Behandling: aspere accipi. — Uvenlighed: asperitas, tristitia, acerbitas, el. ved Adj. — Uvenskab: inimicitiæ; simultas

(især paa Grund af Medbejlen); at komme i U. med én: inimicitias cum aliquo suscipere; ab aliquo abalienari; at leve i U. med én: = være Uven med én. — Uvenskabelig: inimicus, hostilis; u. Forhold: = Uvenskab; u. Sindelag: animus alienus (ab aliquo).

Uventet: inopinatus, necopinatus, insperatus, inexspectatus; *Adv.*: inopinato, necopinato, præter exspectationem; u. overraske én: aliquem inopinantem opprimere; alicui supervenire; det kom mig u.: necopinanti mihi accidit.

Uvidende: 1) uden Kundskab om en Ting: nescius (altid med Tilføjelse af det, som ikke vides, f. E. om Fremtiden: nescius futuri, om hvad der har tildraget sig: nescius quid acciderit); inscius (dadlende); imprudens (rei alicuius, f. E. u. om en Lov: legis); at være u. om noget: aliquid nescire, ignorare; mig u.: me inscio, insciente; 2) uden Kundskab i noget: ignarus, imperitus, rudis (rei alicuius); at være u. i noget: aliquid nescire, ignorare; 3) uden Kundskab overhovedet: indoctus, rudis, inscius (omnium rerum). — Uvidenhed: 1, 2) inscientia (Mangel paa Viden); ignoratio (i et enkelt Tilfælde); ignorantia (ved egen Skyld); at være i U. om: = være uvidende om; holde én i U. om noget: aliquem aliquid celare; 3) udtrs. ved Adjektivet.

Uvidenskabelig: a literarum studio alienus; indoctus.

Uvigtig: levis; parvi *el.* levis momenti. — Uvigtighed: levitas.

Uvilkaarlig: 1) *Adj.*: fortuitus, non voluntarius; qui sine consilio ac mente fit; en u. Bevægelse: motus temere factus; denne Bevægelse af Dyret er u.: hic motus animalis a nulla voluntate proficiscitur; 2) *Adv.*: temere, sine consilio; udtrs. ofte ved nescio quo pacto, modo; jeg brast u. i Latter: non mea sponte in risum effusus sum; han gjorde det u.: non sentiens fecit.

Uvillie: 1) modsat Velvillie: offensio; animus offensus; odium; at nære U. imod én: alicui offensum, infensum esse; at vække U.: offendere (apud aliquem); som vækker U.: invidiosus, odiosus; paadrage sig éns U.: in offensionem alicuius irruere; 2) som harmfuld Stemning: indignatio; fremkalde U.: indignationem movere; 3) at gjøre noget med U.: invitum aliquid facere. — Uvillig: 1) modsat villig: invitus; nolens; at være u. til at gjøre noget: nolle aliquid facere; jeg var meget u. til at lade ham gaa: invitissimus eum dimisi; 2) om Stemningen: indignabundus; at være u. over: indignari (aliquid; aliquid fieri; quod). — Uvillighed: animus aversus (alienus) a re aliqua.

Uvirksom: 1) om den, som ikke viser Virksomhed: iners (u. af Karakter), ignavus; deses; reses (i Modsætning til tidligere el. anden Virksomhed); segnis (u. under et Foretagende); at være u.: cessare; sedere (især om en Anfører under Belejring); desidere; quiescere (ved noget); som gjør én u.: desidiosus; *Adv.*: segniter, lente; 2) om det, der ikke øver Virkning: inutilis, irritus; inefficax (*sen.*); *Adv.*: sine vi; frustra. — Uvirksomhed: 1) inertia, ignavia, desidia, segnitia; otium (uden Dadel); quies (tvungen U.); 2) inutilitas, vanitas.

Uvis: insipiens. — Uviselig: incallide.

Uvis: 1) om det, som man ikke har Vished om: incertus, dubius; anceps; Sagen er u.: res in incerto est; det er u.: non constat; lade u.: in incerto *el.* medio *el.* suspenso relinquere; anse for u.: dubium habere; gjøre u.: in dubium vocare; 2) om den, som ikke har Vished om noget: incertus, dubius (de re aliqua), ambiguus (rei alicuius); at være u.: dubitare; gjøre én u.: dubitationem alicui movere, injicere. — Uvished: 1) udtrs. ved Adj., f.E. lade i U.: = lade uvist; 2) dubitatio, el. ved Adj.; at være i U.: dubitare.

Uvittig: infacetus, illepidus, insulsus. — Uvittighed: udtrs. ved Adjektivet.

Uvorn: male moratus; impudens. — Uvornhed: impudentia; mores agrestes.

Uvurderlig: inæstimabilis.

Uvæbnet: inermis.

Uvægerlig: necessarius, inevitabilis; *Adv.*: sine mora; haud cunctanter.

Uværdig: indignus (til noget: re aliqua, qui med Konj., f. E. til Ros: laude, qui laudetur); dette er et Menneske u.: hoc homine indignum est; u. Behandling: indignitas. — Uværdighed: indignitas.

Uvæsen: turbæ; skamløs U.: petulantia; drive sit U.: audaciam exercere.

Uvæsentlig: levis; parvi momenti; exiguus; det u. ved en Sag: accidentia (*Pl.*).

Uædel: illiberalis, sordidus, humilis; u. Adfærd: illiberalitas.

Uægte: 1) om Ting: adulterinus, falsus; fucosus; 2) om Børn: non legitimo conjugio ortus, natus.

Uændset: neglectus; lade noget u.: nullam rei alicuius rationem habere; aliquid negligere; at være u.: negligi, contemni.

Uærbødig: inverecundus; irreverens. — Uærbødighed: irreverentia.

Uærlig: perfidus (mest om enkelte Handlinger); perfidiosus (om en vedvarende Egenskab); fraudulentus. — Uærlighed: 1) Beskaffenheden at være uærlig: perfidia; 2) en U.: perfide factum.

Uøvet: inexercitatus. — Uøvethed: udtrs. ved Omskr. eller nulla exercitatio.

V.

Vaaben: telum; *Pl.*: arma (især Forsvarsvaaben), tela (især Angrebsvaaben); under V.: in armis; uden V.: inermis; gribe til V.: arma capere; opfordre til at gribe til V.: arma ciere, vocare, incitare; til V.: ad arma! nedlægge V.: ab armis discedere; arma deponere; bære V.: arma gerere; cum telo esse; at lade Vaabnene afgjøre: rem in certamen committere. — Vaabenart: armatura. — Vaabenbroder: commilito. — Vaabendands: tripudium. — Vaabendrager: armiger. — Vaabendygtig, vaabenfør: armis gerendis idoneus; at være v.: posse arma ferre; det hele v. Mandskab: omnes quibus ætas militaris est. — Vaabengny: strepitus armorum. — Vaabenhvile: induciæ. — Vaabenklædt: armatus. — Vaabenlykke: fortuna belli. — Vaabenløs: inermis. — Vaabenmærker: insignia. — Vaabenstilstand: induciæ. — Vaabenøvet: in armis exercitatus, exercitus.

Vaad: madidus (om Overfladen); humidus (om det indre); at være v.: madere; at gjøre v.: madefacere.

Vaade en: calamitas forte oblata.

Vaage at: 1) *egt.*: vigilare; v. hos én: alicui advigilare; v. en hel Nat: totam noctem pervigilare; Udholdenhed i at v.: vigilantia; 2) *ovf.*; v. over: vigilare pro; prospicere (alicui); curam gerere (rei alicuius). — Vaagen (*Subst.*): 1) *egt.*: vigilia; 2) *ovf.*: cura, custodia; vigilia. — Vaagen (*Adj.*): 1) *egt.*: vigil, vigilans; at være v.: vigilare; 2) vaagne Nætter: noctes insomnes; at have et v. Øje med: diligenter observare. — Vaagne at: expergisci, expergefieri; v. pludselig: somno excuti.

Vaande sig: lamentari; eiulare (lydeligt). — Vaande en: 1) som betrængt Tilstand: angustiæ; at være i V.: laborare; 2) som smertefuld Tilstand: dolor; at lide V.: dolere. — Vaandefuld: dolore cruciatus, vexatus.

Vaaning: domus, domicilium.

Vaar: ver. — Vaarlig: vernus.

Vaas: nugæ. — Vaase at: nugari, alucinari. — Vaaser en: nugator.

Vable en: pustula; papula.

Vade at; v. over en Flod: flumen vado transire; lade v. over: vado transmittere. — Vadsted: vadum.

Vadsæk: pera, mantica.

Vagt: 1) Tilstanden at vaage for andre; at holde, have, være paa, staa

paa V.: in custodia *el.* statione esse, om Natten: excubare; excubias agere; in vigilia stare; vigilias agere; V. om Dagen og om Natten: vigiliæ nocturnæ atque diurnæ; drage paa V.: succedere in stationem; 2) de, som holde Vagt: excubiæ; statio; vigiliæ *el.* vigiles (om Natten); stille V.: stationes disponere; vigilias ponere, disponere; inspicere V.: circumire vigilias; én som ligger paa V.: excubitor; afløse V.: milites statione deducere; 3) Stedet, hvor Vagten holdes: custodia militaris; 4) den Tid, hvori der holdes Vagt: vigilia (hver V. 1/4 af Natten). — Vagthavende: qui in statione est. — Vagthold: excubiæ. — Vagthus: vigiliarium (*sen.*). — Vagtild: ignis. — Vagtpost: excubiæ, vigiliæ. — Vagtsom: vigilans. — Vagtsomhed: vigilantia.

Vagtel: coturnix.

Vaje at: vento moveri; lade v. (en Fane): tollere, erigere (vexillum).

Vakker: 1) i det ydre og indre: jucundus, gratus; 2) til sin Gjerning: strenuus, navus. — Vakkerhed: 1) jucunditas; mores jucundi, humani; 2) strenuitas, navitas.

Vakle at: 1) *egt.*: vacillare; bringe til at v.: labefactare; om en Slagrække: inclinari; 2) *ovf.*: dubitare, hærere; animo fluctuare; vaklende: suspensus (f.E. imellem Haab og Frygt: inter spem et metum); dubius (animi, consilii); ambiguus (imellem to Ting); gjøre én v.: aliquem *el.* animum alicuius dividere, suspendere; convellere (især fidem alicuius). — Vaklen: 1) vacillatio; 2) dubitatio, hæsitatio.

Val, Valplads: locus proelii; campus; rømme V.: loco cedere.

Valbirk: acer; af V.: acernus.

Valdhorn: bucina (buccina); blæse paa V.: bucinare; én, som blæser paa V.: bucinator.

Valg: 1) Handlingen at vælge: electio, delectus; creatio (til et Embede); cooptatio (naar Medlemmer optage); at gjøre, træffe et V.: eligere, deligere, optare; delectum habere; creare (til et Embede, smlg. Udtrykkene for at vælge); træffe et godt V.: bene *el.* sapienter eligere; komme paa V.: inter candidatos haberi, esse, han kommer paa V.: ratio eius habetur; stille sig til V.: petere; nomen profiteri; tilstede én Adgang til at komme paa V.: nomen alicuius accipere; Valget faldt paa ham: ille creatus est; 2) Ret til at vælge: optio; eligendi potestas; give én frit V.: optionem alicui facere (eligendi, ut eligat); Valget staaer til dig: tua est optio. — Valgbar: cuius ratio (in suffragiis ferendis) haberi potest. — Valgbarhed: udtrs. ved Adj. — Valgberettiget: qui jus suffragii ferendi habet. — Valgdag: comitiorum dies; comitia (*Pl.*); det er V.: comitia aguntur; at holde V.: comitia habere. — Valgforsamling, Valgmøde: comitia (*Pl.*); contio (foreløbig V.); V. for at vælge Konsuler: comitia consularia *el.* consulibus creandis; tilsige V.: comitia indicere, edicere. — Valgmaade: ratio suffragiorum ferendorum. — Valgrettighed: jus suffragii; suffragium. — Valgseddel: tabella. — Valgsprog: sententia. — Valgsted: locus comitiorum. — Valgstemme: suffragium. — Valgtid: tempus comitiorum.

Valke at: conficere; v. éns Skind: virgis aliquem concidere. — Valker en: fullo; *Adj.*: fullonicus, fullonius. — Valkeri, Valkerkonst: fullonica.

Vallak: canterius.

Valle: serum.

Valmue: papaver; *Adj.*: papavereus.

Valnød: juglans.

Valplads: se Val.

Valse en: scutula, scytala; phalanga; paa Valser: scutulis subjectis.

Valte at; skalte og v.: pro arbitrio agere *el.* rem gubernare.

Vamle at: fastidium creare. — Vammel: fastidii plenus; nauseosus. — Vammelhed: fastidium, nausea; føle V.: fastidire (ved el. for noget: aliquid).

Van-, Vanarte at: degenerare; vanartet: degeneratus, degener. — Vanartig: pravus, perversus. — Vanartighed: pravitas, perversitas morum. — Vanfør: mancus, debilis. — Vanførhed: corpus mancum, debile; undert.: debilitas. — Vanheld: casus adversus; incommodum.

— Vanhellig: profanus (modsat hellig); impius, nefarius. — Vanhellige at: violare, polluere. — Vanhelligelse: violatio, pollutio, eller ved Verbet. — Vankundig: se uvidende. — Vankundighed: se Uvidenhed. — Vanrygte et: infamia; bringe i V.: infamia aspergere (aliquem, aliquid); ad infamiam aliquid trahere. — Vansir: dedecus. — Vansire at: dedecorare. — Vansirelse: deformatio. — Vanskabe at: deformare. — Vanskabning: monstrum, portentum. — Vanskabt: deformis, turpis, distortus. — Vanskabthed: deformitas. — Vanslægte at: degenerare; vanslægtet: degeneratus; degener (= Vanslægtning). — Vansmægte at: confici (af noget: re aliqua). — Vantreven: deformis (*egt.*); exilis, exiguus, humilis; et v. Menneske: homo exigui et exilis corporis. — Vantrives at: tabescere, contabescere. — Vantro (*Adj.*): 1) om den, som ikke er tilbøjelig til at tro noget: lentus ad credendum; incredulus (*sen.*); 2) om den, som ikke er rettroende: superstitiosus. — Vantro (*Subst.*): 1) udtrs. ved Adj.; 2) superstitio. — Vanvare: imprudentia; af V.: imprudens; per imprudentiam; jeg kom af V. til at slaa det itu: imprudens illud confregi. — Vanvid: vecordia, insania. — Vanvittig: vecors, vesanus; om Foretagender og lgd.: insanus. — Vanvittighed: insania. — Vanære en: dedecus; ignominia (især paa Grund af Straf, men uafhængig af Menneskenes Omdømme); infamia (i moralsk Henseende, afhængig af Omdømmet); blive til V.: dedecori esse (alicui). — Vanære at: dedecorare, ignominia afficere, infamia aspergere (aliquem); straffe med Vanære: ignominia notare (især om Censoren). — Vanærende: turpis, infamis; bebrejde én en v. Handling: turpitudinem alicui objicere; paa en v. Maade: per dedecus; turpiter; en v. Straf: ignominia.

Vand: aqua; flydende V.: aqua profluens; stillestaaende V.: stagnum; koldt, varmt V.: frigida, calida; laft V.: vadum; mare vadosum; til Lands og til Vands: terra marique; over Vandet: trans flumen, trans mare, (sejle over et V.: flumen, mare trajicere); som lever i V.: aquaticus, aquatilis; Øjnene løbe i V.: oculi suffunduntur; faa éns Tænder til at løbe i V.: salivam alicui movere; lade Vandet: mingere; lægge noget i V.: aliquid macerare; blive til V.: ad nihilum recidere; bære V. i et Sold: imbrem in cribro gerere; at hente V.: aquari; Handlingen at hente V.: aquatio; en Soldat, som henter V.: aquator. — Vandbi: fucus. — Vandbækken: alveus. — Vandbærer: aquarius. — Vanddraabe: gutta aquæ. — Vanddyr: bestia aquatilis. — Vande at: rigare, irrigare; aquam præbere (animali). — Vanden: rigatio, irrigatio. — Vandet, vandig: 1) aquosus; irriguus (om en Have); 2) *ovf.*: jejunus, insulsus, languens; være v.: languere, frigere. — Vandfad: aqualis; trulla. — Vandfald: dejectus aquæ. — Vandflade: summa aqua. — Vandflod: eluvio; diluvies, diluvium (*sen.*). — Vandfugl: avis aquatica. — Vandgrøft: fossa; euripus (især den om Rendebanen). — Vandhus: latrina. — Vandhvirvel: vertex. — Vandhøne: fulica. — Vanding: irrigatio, ved Verbet. — Vandkande: situla. — Vandkrukke: urceus, urna. — Vandledning: aquæ ductus (ogsaa i ét Ord). — Vandløs: aqua carens. — Vandmand: aquarius. — Vandmangel: inopia aquæ. — Vandmasse: vis aquæ. — Vandmester: aquarius. — Vandnymfe: nympha; naias. — Vandorgel: hydraulus, organum; *Adj.*: hydraulicus; én, som spiller paa V.: hydraula, hydraules. — Vandpyt: lama, lacuna. — Vandrende: canalis. — Vandrig: aquosus, aquis exuberans. — Vandrør: tubus, fistula. — Vandskorpe: summa aqua. — Vandskræk: pavor aquæ; aquæ formidatæ; lymphaticum; som har V.: lymphaticus, lymphatus. — Vandslange: hydra, natrix. — Vandspand: hama. — Vanduhr: clepsydra. De øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. aquatilis (som er, lever i Vandet).

Vandel: vita; vitæ ratio; ustraffelig V.: integra vita; sanctitas; god, slet V.: boni, mali mores.

Vandre at: ire; commeare (især frem og tilbage, hid og did); migrare (om vedvarende Forandring af Opholdsted); commigrare (med alt sit); demigrare *el.* emigrare (v. bort, ud). — Vandren, Vandring: migratio, demigratio, commigratio. — Vandrende, Vandrer, Vandringsmand: viator.

Vane en: consuetudo, mos; blive V.: in consuetudinem, morem venire; komme i V. med: consuescere, assuescere (med at gjøre noget: aliquid facere); komme af V. med: desuefieri a; som er kommen i V. med: assuetus (re, rei, ad, facere); consuetus (rei alicui, facere); insuefactus (rei alicui); som man er kommen i V. med: assuetus; som er kommen af V. med: desuetus (re, facere); som man er kommen af V. med: desuetus; at have V.: solere; som det er V.: ut assolet (fieri); efter min V.: ut mea est consuetudo; ex consuetudine. — Vanlig: usitatus, solitus, assuetus.

Vang: pratum.

Vanke om: vagari (uden Plan); errare (fordi man ikke kjender Vejen el. ikke har valgt en bestemt Retning); vankende om: vagus, errabundus. — Vanken om: error.

Vankelmodig: inconstans, mobilis; at være v.: animo mobili esse; sibi non constare. — Vankelmodighed: inconstantia; animus mobilis; i sin V.: dubius animi.

Vanskelig: 1) som koster Møje: difficilis; arduus (meget v. at faa Bugt med); v. Tider: tempora iniqua; disse v. Tider: hæc temporum iniquitas; det er v.: difficile est (factu o. s. v.); Stillingen er v.: res in arto est; *Adv.*: difficulter, ægre; 2) om en Person: difficilis, morosus. — Vanskelighed: 1) difficultas (ved noget: rei alicuius); at gjøre V.: gravari, tergiversari; stedse gjøre Vanskeligheder: moram nectere; søge V., hvor der ingen er: nodum in scirpo quærere; bringe ud af V.: expedire, explicare; det vil have sine V.: difficile erit; uden V.: facile; med V.: difficulter, ægre; 2) morositas; difficultas (*sjeld.*).

Vant: 1) = vanlig; 2) vant til: se Vane (som er kommen i V. med); jeg er v. til: soleo, assuevi; som man ikke er v. til: insuetus; som ikke er v. til: insolens, insuetus (rei alicuius).

Var; at blive v.: animadvertere, observare; jeg blev ham ikke v.: me fefellit; man blev ham ikke v.: fefellit, latuit. — Varlig, varsom: cautus, circumspectus. — Varlighed, Varsomhed: cautio, circumspectio; gaa frem med V.: caute, circumspecte agere.

Vare at (om Anvendelse af eller Opfordring til Agtpaagivenhed): 1) *trans.*: a) = advare; b) tueri, defendere; 2) *intrans.*; vare paa noget: aliquid attendere, observare, curare; 3) *reflex.*: cavere (for én, noget: aliquem, aliquid; ne). — Vare en: 1) om Stedet (ogsaa Varde): specula; 2) tage Vare paa: curare, observare; tueri (især for at skjærme); 3) tage sig i Vare: cavere (se vare 3); som tager sig i V.: cautus. — Varetage at: se Vare 2; v. éns Tarv: commodis alicuius consulere. — Varetægt: 1) det at tage Vare paa: cura; at være under éns V.: in tutela (præsidio) alicuius esse; 2) om Bevogtning i Fængsel: custodia; sættes under V.: in custodiam tradi. — Varetægtsfængsel: custodia. — Varsel: 1) Gjerningen at vare: monitus; 2) som varende Tegn: omen, prodigium; auspicium (af Fugle); augurium (især Jagttagelse og Udtydning af Varsler, eller det af en Augur tagne V.); at tage V.: augurium capere; augurari; efter at der er taget V.: augurato; Handlingen at tage V.: auguratio; Iagttagelse af V.: spectio (om Avguren); at iagttage V. (om Avguren): de coelo servare; indvi efter at have taget V.: augurare; inaugurare; helliget ved V.: auspicatus; anmelde et ugunstigt V.: obnuntiare, Anmeldelse af et saadant: obnuntiatio; offre med gunstigt V.: litare; Offring med gunstigt V.: litatio; give et ugunstigt V. (naar det siges om en Fugl): occinere. — Varselsfugl: oscen (ved Sang); præpes (ved Flugt). — Varsle at: ominari; portendere; Ord, som v. ilde: verba male ominata; v. én noget: alicui aliquid præsagire, ominari; v. tilkommende Ting: futura significare, portendere.

Vare at (om Fortsættelse af Tilværelse): durare, manere; stare (især om at blive i Behold); det varer længe: longum est; v. til ud paa Natten: in noctem extendi, extrahi. — Varig: a) om materielle Ting: durans, qui durat; durabilis (*sen.*); b) om en Tilstand: diuturnus; c) om Begreber: firmus, stabilis, f.E. v. Venskab: amicitia firma. — Varighed: a) udtrs. ved Adj.; (*sen.*) duramentum; b) diuturnitas; c) firmitas, stabilitas; at have V.: udtrs. ved Verbet eller Adjektivet.

Vare en (som sælges): merx; skille sig af med sine V.: merces extrudere. — Varelager: apotheca, horreum.

Varm: 1) *egt.*: calidus; meget v.: fervidus; v. Vejr: calor; en v. Drik: calidum; at være v.: calere; blive v.: calescere, concalescere; blive v. igjen: recalescere; gjøre v.: calefacere; holde én v.: aliquem fovere; holde sig v.: corpus a frigore defendere, munire; frigus cavere; et Værelse med v. Bad: caldarium; 2) *ovf.*: fervens, acer; holde én v.: aliquem vexare, calefacere; alicui instare. — Varme at: calefacere; fovere (smlg. varm); varme éns Rygstykker: virgis aliquem calefactare. — Varme en: 1) *egt.*: calor; ardor (stærk V.); tepor (mild V.); 2) *ovf.*: ardor, fervor; tale med V.: in dicendo calere.

Varp: remulcum. — Varpe at: remulco trahere.

Varsel: se under vare.

Varte op: ministrare (én: alicui).

Vask (Gjerningen at vaske): lavandi opera. — Vaske at: lavare, abluere; v. sig: lavare, lavari. — Vaskefad: trulla. — Vaskning: = Vask.

Vattersot: aqua intercus; hydrops. — Vattersotig: hydropicus.

Ve (*Interj.*): væ! hei! ve mig: hei mihi! ve dig: væ tibi! ve dig om: flebis *el.* plorabis si. — Ve (*Subst.*): dolor. — Veklage: ploratus, lamentatio. — Vemod, Vemodighed: maeror (momentan), maestitia (som varig Tilstand). — Vemodig: maestus; at være v.: mærere; om en Klage: flebilis.

Ved et: lignum. — Vedhugst: lignatio.

Ved: I) *Præp.* (hvor denne Præp. danner Talemaader i Forbindelse med et Verbum el. et Subst., ere disse overalt anførte under vedkommende Verber el. Substantiver, hvorfor her kun anføres de Hovedmaader, paa hvilke den gjengives: 1) i *Stedforhold*: apud (især ved en Tilstand af Ro) ad (især ved Betegnelse af en Bevægelse); juxta (tæt ved); prope (nær ved; proprior, propius og p. a.: nærmere ved; proximus, proxime og p. a.: nærmest ved); angives et Sted, ved hvilket et Slag er leveret, bruges istedenfor Præp. helst et af Stednavnet dannet Adjektiv, f. E. Slaget ved Kannæ: pugna Cannensis, pugna ad Cannas facta); 2) i *Tidsforhold*: a) ved ubestemt Tidsangivelse: circa, circiter; b) ved bestemt Tidsangivelse: *Abl.*; ved Dag: interdiu; ved Nat: tempore nocturno; c) betegnes Tiden ved en indtræffende el. indtruffen Begivenhed, bruges en particip. Sætning el. et particip. Udtryk, f.E. ved at høre dette: hoc audito (hoc audiens); ved min Ankomst sagde jeg til ham: adveniens ei dixi; ved hans Ankomst sagde jeg til ham: ei advenienti dixi (dog ogsaa Abl. eller in, f. E. ved Mandens Ankomst: adventu viri; ved Overgangen over Floden: in trajectu fluminis); d) angives der en varig Tilstand, under hvilken noget skeer: inter, f. E. ved Bordet, Drikkelaget: inter mensam, compotationem; 3) hvor der angives en *Udholden*, *Vedbliven* ved noget, en *Omstændighed* el. et *Forhold*, som ledsager noget, en *Person* som *Stof*, en *nær Forbindelse*: in, f. E. at vedblive ved: manere, perstare, perseverare in; ved Brevskrivning: in literis dandis; ved denne Sag maa erindres: in hac re tenendum est; ved Strengeinstrumenter: in fidibus; ved saa udmærkede Mænd: in tam præclaris viris; at gjøre noget ved én: facere aliquid in aliquo (hvad vil du gjøre ved dette Menneske: quid hoc homine facies); der er Fare ved: periculum est in; 4) udtrykkes en personlig *Nærværelse* ved el. *Deltagelse* i en Handling: hyppigst adesse, interesse, f. E. at være tilstede ved et Slag: proelio interesse; at være ved sit Arbejde: in opere occupatum esse; at være ved

Bordet: coenare; staa ved Rytteriet: inter equites militare; at være ansat ved Krigsvæsenet: munus militare habere; 5) ved Verber, der betegne *binde, holde*: a; 6) i *Ed, Forsikring*: per, f.E. ved de udødelige Guder: per deos immortales; 7) angives *Redskab, Middel, Aarsag, Anledning*: Abl., dog benyttes Personer som Redskab: per el. der indskydes en Abl. af et Subst. som opera, auxilio o.s.v., f. E. han bevirkede ved sine Venner: opera amicorum effecit; ved Sendebud: per legatos; (ved Vidner: testibus); 8) angives en *Egenskab*: Abl., f.E. at være ved godt Helbred: firma valetudine esse, sjeld. Gen., f. E. at være ved sin Forstand: sanæ mentis esse; at være ved sig selv: apud se *el.* mentis compotem esse; 9) at tænke hos sig selv: secum cogitare; at være ved Haanden: præsto esse; der er intet ved ham: homo nihili est; at kalde en Ting ved sit rette Navn: rem suo nomine nominare; han har let ved at gjøre dette: facile est illi hoc facere; ved en god Borger forstaaer jeg den Mand: bonum civem eum sentio, interpretor; II) *Adv.*: se overalt det Verbum, hvortil det nærmest hører.

Vedbende: hedera; af V.: hederaceus.

Vedblive at: perseverare (aliquid facere, in re aliqua); perstare, persistere (in re aliqua); v. i en Beslutning: mentem *el.* consilium non mutare; in sententia perseverare, perstare (ogsaa i en Mening); v. i sin Levemaade: obtinere rationem suam; v. i sin Paastand, sit Udsigende: secum consentire; v. at nægte: constanter negare; det v. at regne: pluit assidue; man vedbliver: perseveratur. — Vedbliven: perpetuitas; continuatio (uafbrudt V.), eller udtrs. ved Verbet. — Vedblivende: perpetuus; constans; *Adv.*: constanter, assidue.

Veder-; Vederfares at: accidere, evenire. — Vederhæftig: certus; locuples; en v. Skyldner: nomen rectum, bonum. — Vederhæftighed: udtrs. ved Adj. — Vederkvæge at: recreare, reficere; v. sig: recreari, refici; se *el.* animum suum recreare, reficere. — Vederkvægelse: recreatio, refectio; laxamentum (fra Arbejde); tage sig en V.: = vederkvæge sig. — Vederlag, vederlægge: se Gjengjeld, gjengjelde. — Vederpart: se Modpart. — Vederstyggelig: foedus, teter, detestabilis. — Vederstyggelighed: foeditas, el. ved Adjektivet.

Vedgaa at: fateri, confiteri. — Vedgaaelse: confessio; agnitio (af Sandheden i noget).

Vedholdende: continuus, continens; perseverans, assiduus (især om en Person, Flid); v. Virksomhed: assiduitas. — Vedholdenhed: perseverantia, assiduitas, obstinatio, el. ved Adj.

Vedhængen: 1) *egt.*: adhæsio, adhæsitatio; 2) *ovf.*: studium, amor (= Vedhængenhed).

Vedkjende sig: agnoscere, cognoscere. — Vedkjendelse: agnitio.

Vedkomme at: attinere, pertinere ad; attingere; det v. dig: tua res agitur; det v. mig ikke: nihil ad me attinet. — Vedkommende: is, ad quem res pertinet *el.* cuius res agitur; udtrs. hyppigt ved Omskr. med decere, debere, ut par est.

Vedligeholde at: conservare; integrum tueri *el.* servare. — Vedligeholdelse: conservatio.

Vedlægge at: adjungere, addere.

Vedrøre at: attingere; attinere, pertinere ad.

Vedstaa at: agnoscere, tueri.

Vedtage at: constituere, sancire; en vedtagen Skik: mos receptus; efter de vedtagne Bestemmelser: ex instituto. — Vedtægt: institutum (i offentlige Anliggender); mos receptus; usus (i Rettergang: fori); en gammel V.: mos a maioribus traditus.

Vedvare at: durare, manere; lade v.: perpetuare. — Vedvarende: perpetuus, continuus, assiduus. — Vedvaren: perpetuitas, perseverantia.

Vegne; paa éns V.: nomine *el.* verbis alicuius (meo, meis).

Vej: 1) *egt.*: via (en afstukken V.); iter (Vejen man gaaer); en banet V.: via trita; kort V.: compendium; via compendiaria; paa Vejen: in itinere, via; iter faciens; standse paa V.: subsistere; forfejle V.: aberrare; begive

sig paa V.: iter ingredi; in viam se dare; vise V.: iter monstrare; følge paa V.: prosequi (et Stykke: aliquantum itineris); gaa af V.: via excedere, gaa af V. for én: alicui decedere; gaa sin V.: abire, discedere; gaa din V.: move te istinc; Vejen gaaer til: via ducit (f. E. til Rom: Romam); dette er Vejen til Rom: hæc via Romam ducit; der er ingen anden V. til Rom: nulla alia via Romam ducit; nulla alia via (*Abl.*) Romam itur; bane sig V.: viam sibi facere, munire, bane sig V. til: aditum sibi patefacere ad; tage V. et Sted hen: iter aliquo petere; ad denne V.: hac (via); ad én eller anden V.: aliqua; ad samme V.: eadem; 2) *ovf.*: via; ratio (især om Fremgangsmaade); at være paa gale Veje: a virtute defecisse; det har gode Veje: maturato opus non est; komme til Veje: inveniri; in lucem proferri; bringe til Veje: = tilvejebringe; ingen V. komme med noget: nihil efficere; jeg kommer ingen V. dermed: res *el.* labor mihi non succedit; at være én i Vejen: alicui obstare, officere, impedimento esse; jeg er paa Vejen til at: in eo sum ut; parum abest quin; det vil ikke være af Vejen: non alienum *el.* a re erit; éns Veje: consilia, instituta alicuius. — Vejfarende: viator. — Vejfyld: agger. — Vejlede at: ducere (aliquem); viam monstrare (alicui). — Vejleder en: dux; itineris auctor. — Vejledning: ductus (kun i Abl. Sing., f.E. under min V.: ductu meo); auctoritas, consilium (vejledende Raad); under hans V.: illo duce; ductu illius. — Vejløs: invius. — Vejpæl: milliarium. — Vejvise at: viam monstrare. — Vejviser en: dux; de øvrige Sammensætninger udtrs. ved Omskr. med Subst. el. Adj. viarius.

Veje at: 1) *trans.*: a) *egt.*: pendere; trutina (ad certum pondus) examinare; v. til: appendere; v. op: rependere, pensare; b) *ovf.*: ponderare, expendere; v. op: compensare; v. Grundene: caussas examinare; c) v. et fældet Dyr: exenterare (i Jagtsproget); 2) *intrans.*: a) udtrs. ved Omskr. med pondus, f.E. hvormeget v. det: quanti ponderis est; quantum ponderis habet? det v. ti Pund: habet pondus decem librarum; b) v. op imod: æquare (aliquid); parem esse (alicui); v. mere: præponderare. — Vejning: udtrs. ved Verbet.

Vejr: 1) *egt.*: tempestas; coelum; smukt V.: serenitas; coelum serenum; tørt og klart V.: sudum; ondt V.: tempestas; adversa tempestas; mørkt V.: coelum triste; 2) at trække Vejret: spiritum ducere; suspirare (dybt); 3) i Vejret: α) hvor Bevægelsen opad udtrs.: sursum, in aërem; in, ad, sub auras; kaste i V.: in altum subjicere; løfte i V.: tollere; stige i V.: sub auras assurgere; sublimem ferri; som er højt i V.: sublimis; bygge i V.: educere, attollere; β) tale hen i V.: nugari; inconsiderate loqui; slaa hen i V.: contemnere; nihil curare; komme under V. med: comperire (aliquid); certiorem fieri (de re; rei alicuius). — Vejre at: vento exponere; ventilare (især Korn); v. bort: auferre, amovere. — Vejrlig: = Vejr.

Vel et: salus; commodum; sørge for éns V.: commodis *el.* utilitati alicuius prospicere; sørge for det fælles V.: in commune consulere; dette er til dit V.: hoc e re tua est.

Vel: I) *Adv.*: 1) hvor det adjektiviske Begreb er bibeholdt: bene, recte, probe; at befinde sig v.: satis valere; jeg befinder mig v.: bene est mihi; ikke befinde sig v.: minus recte valere; gid det maa gaa ham vel: valeat! at være v. tilmode: bono animo esse; at optage v.: in bonam partem accipere; at ville én v.: alicui bene velle; alicui favere, cupere; lev v.: vale! at betænke v.: diligenter considerare; man kan ikke v. finde: non facile est inventu (invenire); 2) hvor det ved et Adjektiv betegner, at noget er mer end ønskeligt: udtrs. ved Komp. af Adj., f.E. Talen var v. lang: oratio longior fuit; 3) hvor det adjektiviske Begreb gaaer over til en bekræftende Partikel: a) hvor det udtr. en Formodning: sane, haud dubie, f.E. han kommer vel: haud dubie veniet; han gjør det v.: sane facturus videtur; b) i Spørgsmaal, hvor der udtrs. en Uvished: tandem, f.E. hvad Aarsag kan der vel være til: quid tandem caussæ est cur;

hvad tænker du v.: quid tandem tibi videtur? hvo v.: quisnam; mon v. nogensinde: ecquandone? mon v. nogen: ecquis? dog v. ikke (hvor der ventes et benægtende Svar): num; c) ved Talangivelse: saltem; amplius, f.E. vel tyve Gange: vicies saltem; v. tyve: viginti amplius; d) hvor der angives, at der ikke behøves mere: satis (især: ret vel), f. E. jeg véd ret v.: satis scio; II) *Konj.*: quidem (der foran et følgende »men« støttes af et demonstr. Pron.), f. E. Manden er vel rig, men: vir est ille quidem dives, sed, ogsaa: quamquam dives est vir, tamen; III) *Interj.*: a) i Udraab: bene, o, f. E. vel den Mand, som: o virum felicem qui; vel mig: bene mihi; b) i Indrømmelse: esto! — **Velan**: age! age dum (agite! agite dum). — **Velanstændig**: honestus, decorus. — **Velanstændighed**: honestas, decor. — **Velartet**: probus, ingenuus. — **Velbaaren**: nobilis. — **Velbefindende**: bona valetudo. — **Velbehag**: 1) den med Tilfredshed forbundne Følelse: voluptas; finde V. i: delectari (re aliqua; aliquo); probare (aliquid); at være til V.: gratum esse (alicui); delectare (aliquem); placere (alicui); dette medfører V.: hæc delectationem habent; 2) efter V.: ut lubet; ut visum est; overlade noget til éns V.: arbitrio alicuius aliquid permittere. — **Velbehagelig**: gratus; acceptus. — **Velbeholden**: incolumis, salvus, integer; v. Tilstand: incolumitas. — **Velbekjendt**: satis notus; bene notus. — **Velberaadt**; med v. Hu: consulto; dedita opera. — **Velbetænkt**: bene provisus, consultus. — **Velbevandret**: probe versatus (in re aliqua). — **Velbygget**: bene ædificatus. — **Veldannet**: formosus. — **Veldædig**: beneficus, liberalis. — **Velfortjent**: meritus, justus; gjøre sig v. af én: bene de aliquo mereri. — **Velfærd**: salus; se Vel. — **Velgaaende**: salus; drikke paa éns V.: salutem alicui propinare; paa dit V. (naar der drikkes paa at det maa gaa én godt): bene te (tibi)! — **Velgjerning**: beneficium; bevise én en V.: beneficium alicui tribuere, præstare; beneficio aliquem afficere; bevise én mange V.: multa beneficia in aliquem conferre; han har bevist mig mange V.: multa eius in me beneficia exstant; multa ab eo beneficia in me sunt profecta; overvælde én med V.: beneficiis aliquem cumulare. — **Velgjørende**: beneficus; liberalis. — **Velgjørenhed**: beneficentia; liberalitas. — **Velgjører en**: beneficii auctor; han er min V.: plurima beneficia illi debeo; han er min største V.: nullius plura aut maiora in me beneficia exstant. — **Velhavende**: locuples, opulentus. — **Velhavenhed**: opulentia. — **Velklang**: sonus gratus; numerus (i Sprogbygning). — **Velklingende**: canorus; suaviter sonans; numerosus. — **Velkommen**: gratus, acceptus; byde én v.: jubere aliquem salvere; vær v.: salve! salveto! at være v.: exoptatum venire; gratum accidere. — **Vellevnet**: voluptates; vita lautior; tilbøjelig til V.: luxuriosus; forbruge i V.: abligurire. — **Vellugt**: odor suavis, gratus; give V.: odorem spargere; fragrare. — **Vellugtende**: suaviter olens; suavi odore; fragrans. — **Vellyd, vellydende**: se Velklang, velklingende. — **Vellyst**: libido; voluptas (mildere). — **Vellystig**: 1) libidinosus; luxuriosus; 2) som medfører V.: voluptarius. — **Vellystning**: ganeo; homo libidinibus deditus, libidinosus. — **Velmagt**: res florentes; at være i sin V.: opibus florere; som endnu er i sin V.: adhuc incolumis. — **Velmenende**: benevolus. — **Velment**: sincerus; a benevolentia animi profectus; give et v. Raad: amice, benigne suadere. — **Velopdragen**: bene institutus; bene moratus. — **Velordnet**: bene constitutus (om en Stat og lgd.); compositus; comptus (om Haar). — **Velsigne at**: 1) om Tildelen af Lykke: fortunare, prosperare; felicem exitum *el.* successum præbere; v. én: læta omnia alicui tribuere; 2) om at lyse Velsignelse over: omnia læta, fausta alicui precari; 3) om Lovprisen: laudibus prædicare. — **Velsignelse**: 1) favor, auxilium dei; at give V.: = velsigne; 2) vota læta; lyse V. over: = velsigne; 3) *ovf.*; om Overflødighed: summa copia, abundantia. — **Velsignet**: felix, beatus. — **Velsindet**:

1) *alm.*: probus, liberalis, ingenuus; en v. Borger: bonus civis, især i *Pl.* boni: de velsindede Borgere; 2) v. imod én: alicui æquus, benevolus, være v. i. én: alicui favere, cupere. — Velskabt: formosus. — Velsmagende: jucundi, grati saporis. — Velstand: opes; fortunæ; at sidde i V.: opibus valere; som sidder i V.: locuples, opulentus (= velstaaende). — Veltalende: eloquens (som besidder alle en Talers Egenskaber); facundus (som taler godt for sig); disertus (som udtr. Tankerne skarpt og let); at være v.: bene dicere; dicendo valere. — Veltalenhed: eloquentia, facundia; facultas *el.* vis dicendi. — Veltilfreds: lætus. — Veltænkende: probus, bonus. — Velvillie: benevolentia; voluntas; vise V. imod én: aliquem benevolentia complecti; vise én stor V.: benevolentia aliquem augere. — Velvillig: benevolus (imod én: alicui); amicus; give et v. Svar: benigne respondere; et v. Brev: literæ benevolentiæ plenæ. — Velvoxen: magnus et formosus. — Velvære: salus. — Velynder: fautor, studiosus (éns: alicuius); at være éns V.: alicui favere, cupere.

Ven: 1) om Forholdet mellem to Personer: amicus; familiaris (fortrolig V.); intimus (nøje V.); amicissimus (bedste V.), V. af én: alicui *el.* alicuius; de ere gamle Venner: vetus inter eos intercedit amicitia (usus, familiaritas); de ere meget gode Venner: familiari amicitia conjuncti sunt; gjøre én til sin V.: aliquem sibi adjungere; amicitiam alicuius sibi comparare; gjøre én til V. af én: aliquem alicui conciliare; de ere blevne Venner: amicitiam contraxerunt, junxerunt; de ere blevne Venner igjen: in gratiam inter se redierunt; gratia inter eos reconciliata est; kjære Venner: optimi viri! min Ven Kato: Cato meus; 2) Ven af noget: rei alicuius studiosus, amans; jeg er ingen V. af: odi; jeg er V. af Selskaber: convivia me delectant. — Veninde: amica. — Venlig: 1) om Personer: comis, humanus; 2) om Ting: amicus, familiaris; en v. Egn: regio amoena; venlige Ord: verba benigna, blanda; v. Sindelag: animus amicus; et v. Brev: literæ familiares; et v. Svar: responsum benignum. — Venlighed: comitas, benignitas; med V.: comiter, humane. — Venne-: udtrs. ved Omskr. med Subst. el. Adj., f.E. vennenløs: amicorum inops; Vennesind: animus amicus; Vennekreds: orbis (circulus) amicorum o. s. v. — Venskab: amicitia; familiaritas (fortroligt V.); slutte V. med én: amicitiam cum aliquo contrahere, jungere, facere; ofte udtrs. Ordet ved Verbum, f.E. holde V. med én: multum cum aliquo esse; familiariter aliquo uti; gjøre noget af V. for én: amico (amicitiæ) aliquid tribuere; have V. for én: aliquem amare, diligere; vis mig det V.: hoc mihi tribue; bevise én V.: aliquem colere, officiis prosequi; han har vist mig megen V.: multa ab eo beneficia in me profecta sunt. — Venskabelig: amicus, familiaris; amoris plenus; v. Forhold: familiaritas; usus amicitiæ; gratia; staa i v. Forhold til én, holde v. Omgang med én: amice cum aliquo vivere; familiariter aliquo uti; det v. Forhold imellem dem er gjenoprettet: in gratiam inter se redierunt; gratia eorum reconciliata est; leve i v. Omgang: conjuncte vivere; v. Indbydelse: benigna invitatio; et v. Brev: literæ officii et amoris plenæ; give én en v. Advarsel: amice aliquem monere; v. Samtale: sermo familiaris. — Venskabelighed: 1) = Venskab; 2) i V.: ut inter amicos; amice. — Venskabsbaand: nodus amicitiæ. — Venskabsbrud: discidium amicorum. — Venskabsstykke: officium.

Vende at: 1) *trans.*: vertere, convertere; invertere (helt om); v. til: advertere in, convertere ad; v. fra: avertere a; v. imod: obvertere (rei, in); som vender Ryggen til (vendt bort): aversus; som v. Forsiden til (vendt imod): adversus; som v. i forskjellig Retning, i modsat Retning: diversus; v. og dreje: versare; v. op og ned paa alt: omnia miscere; ima summis miscere; v. Ryggen: terga vertere (til Flugt); signa convertere (om Soldater); abire, discedere; v. Hjerterne fra én:

animos ab aliquo abalienare, avertere; II, *intrans.*; v. om, hjem: reverti (især før man har naaet Maalet); redire; v. tilbage: reverti (f.E. undervejs: ex itinere, til Lejren: in castra, til Æmnet: ad propositum; v. ud til: prospicere (f.E. Havet: mare); v. mod Øst: in orientem vergere *el.* situm esse; solem *el.* solis ortum prospicere; v. med en Vogn: currum circumagere; III) *reflex.*: se vertere; v. sig til: *α*) *egt.*: se convertere ad (aliquem); *β*) v. sig til én (i Venskab): ad amicitiam alicuius se applicare, om Hjælp: ad aliquem confugere; *γ*) Krigen v. sig til: bellum convertitur in; *δ*) v. sig et Sted hen: se aliquo conferre; *ε*) lad os først v. os dertil: illuc prævertamur; *ζ*) v. sig til det gode: in bonum verti; v. sig fra én: *α*) *egt.*: se avertere; *β*) *ovf.*: partes alicuius deserere; ab aliquo deficere, desciscere; Lykken har vendt sig: fortuna mutavit, mutata est. — **Vendekaabe**: homo inconstans et mutabilis. — **Vendekreds**: circulus tropicus (*sen*). — **Vendepunkt**: cardo, discrimen rei; flexus. — **Vending**: 1) Handlingen at v.: conversio; declinatio (med Legemet, for at undgaa noget); 2) V. i Talen: conformatio (sententiarum); 3) V. som noget tager: exitus, eventus; tage en slem V.: adversum cadere; in peiorem partem mutari; tage en god V.: in bonum verti; tage en pludselig V.: subito commutari; tage en uventet V.: præter opinionem cadere; ingen véd, hvad V. Sagen tager: nemo scit, quo res eruptura sit.

Venstre: sinister; lævus (mere poetisk Udtryk); v. Haand (Side): sinistra; til v.: ad sinistram; a sinistra; sinistrorsum (ved en Bevægelse).

Vente at: I) *trans.*: 1) om Forventning: exspectare; sperare (noget godt); udtrs. ofte ved putare, credere, f. E. man v. en Krig: bellum imminere creditur; det gik ikke, som han havde ventet det: res præter exspectationem accidit; større end man havde ventet: maior spe, exspectatione, opinione; 2) om hvad der sikkert forestaaer: manere, f.E. Døden v. alle: mors omnes manet; mors sua quemque manet; II) *intrans.*: 1) exspectare, opperiri; jeg v., indtil han kommer: exspecto dum venit; jeg v. paa, at han skal komme: exspecto dum veniat; v. paa noget: aliquid exspectare; v. paa én: aliquem opperiri, præstolari; man ventede paa, at han skulde befale: exspectaverunt homines ut juberet; man v. paa, at jeg skal komme: exspector ut veniam; 2) at lade én vente: aliquem morari, differre; v. med at gjøre noget: morari aliquid facere; v. med noget til: aliquid differre in; III) *reflex.*: exspectare, sperare; man v. sig meget af ham: magnam sui exspectationem facit. — **Vente**; at have i V.: = vente; at være i V.: = ventes. — **Ventelig**: 1) *Adj.*: credibilis, verisimilis; 2) *Adv.*: haud dubie; probabiliter. — **Venten**: mora; kjed af den lange V.: moræ impatiens.

Verden: 1) *egt.*: mundus (den ordnede V.); natura rerum (den existerende V.); universitas rerum (den hele samlede V.); fra Verdens Begyndelse: ab initio rerum; Verdens Skaber: creator (architectus) mundi; 2) om vor Klode: orbis terrarum, f. E. over hele V.: toto terrarum orbe; 3) Indbegrebet af det, som er til paa en vis Tid; bringe til V.: parere; komme til V.: nasci; denne V.: hæc vita; den anden V.: vita post mortem futura; sende til den anden V.: vita privare (aliquem); e medio (aliquem) tollere; en Mand af den gamle V.: homo antiquus *el.* antiqui moris; 4) om et ubestemt Antal af de paa en Tid levende Mennesker: a) *alm.*: homines, vulgus; hele V.: nemo non; omnes; komme ud i V., leve meget i V.: celebritati hominum immisceri; ad usum hominum accedere; at fly V.: secedere; usum *el.* coetus hominum fugere; forstaa at skikke sig i V.: scire ingeniis (moribus) hominum se accommodare; erklære for hele V.: publice profiteri; den store V.: celebritas hominum; b) om en vis Klasse Mennesker; den lærde V.: homines docti; den fine V.: vita elegantior; den store V.: proceres, principes; 5) om det menneskelige Livs, Skjæbnens Gang; det er Verdens Løb: sic res humanæ se habent; hæc rerum

humanarum est condicio; saaledes gaaer det i V.: sic est vita hominum; at kjende V.: res humanas nosse; V. er gaaet ham imod: adversa usus est fortuna; han har prøvet V.: multa pertulit, perpessus est; 6) Omfanget af en vis Virksomhed, f. E. Konstens V.: quæ ad artem pertinent; quæ arte continentur; 7) som blot forstærkende Udtryk; hvor i al V.: ubi terrarum (gentium); hvad i al V. bestiller du: quid tandem agis? den bedste Mand i V.: vir omnium optimus; intet i V.: nihil omnium; ikke for alt i V.: neutiquam. — Verdensaand: universa mens divina. — Verdensberømt: toto terrarum orbe fama præclarus. — Verdensborger: mundanus. — Verdensdel: pars orbis terrarum. — Verdenshav: oceanus. — Verdensherredømme: imperium orbis terrarum. — Verdensklog: rerum humanarum peritus. — Verdslig: 1) modsat hellig: profanus; 2) som hører til Menneskenaturen: humanus; 3) som hører til det jordiske Liv (i theologisk Betydning): levis, inanis; v. sindet: studio rerum inanium elatus; v. Sindelag: studium *el.* amor rerum inanium; v. Lyster: corporis voluptates.

Vers: 1) versus (som Verslinie); carmen (som Digt); skrive V.: versus scribere, facere; carmina pangere. — Versart: modus. — Versfod: pes.

Vert: 1) som beværter for Betaling: caupo; deversorii magister; 2) convivator (som giver et Gjestebud); hospes (V. for en Gjesteven). — Vertinde: 1) deversorii magistra; 2) materfamilias, hospita. — Vertshus: caupona; deversorium (for Rejsende).

Vesperkost: merenda.

Vest, Vesten: occidens; sol occidens; occasus solis. — Vestenvind: favonius, zephyrus. — Vestlig: 1) som ligger mod Vest: ad occasum solis vergens; qui solis occasum spectat; 2) som kommer fra Vest: ab occasu solis oriens.

Vever: 1) pernix, agilis. — Beverhed: pernicitas, agilitas.

Vexel: 1) om Afvexling: vices (*Pl.*); vicissitudo; 2) som Anvisning: perscriptio; syngrapha; betale med en V.: pecuniam alicui perscribere; omsætte ved V.: permutare; Omsætning ved V.: permutatio; sende i V. til Rom: Romam permutare; jeg har faaet af dig i Vexler: tecum permutavi. — Vexeler: argentarius; mensarius (*off.*). — Vexelerbod: taberna argentaria. — Vexelerforretning: argentaria; drive V.: argentariam facere. — Vexelforretning: collybus. — Vexelsang: versus alterni. — Vexelvis: vicissim; per vices; alternis; in vices. — Vexle at: 1) *trans.*: a) *egt.*: mutare, commutare; permutare; b) v. Ord: verba commutare; altercari (i Kiv); 2) *intrans.*: mutari; lade v.: variare; alt v.: nihil semper suo statu manet. — Vexlende: alternus; mutuus (som er v. paa begge Sider); v. Sejr: victoria varia; *Adv.*: = vexelvis. — Vexlen, Vexling: commutatio, permutatio.

Vi: nos; udtrs. kun i Modsætning, og hvor der hviler Eftertryk derpaa.

Vid et: ingenium, sollertia; hvor det nærmest er = Vittighed: lepos, facetiæ.

Vid (*Adj.*): 1) om det, som kan indeslutte meget: laxus; vastus (overmaade v.); gjøre v.: laxare; dilatare; Skoen er for v.: pes in calceo natat; 2) om det, som strækker sig ud over et betydeligt Rum: latus, amplus, spatiosus (*sen.*), patens; at have en v. Udstrækning: late patere; 3) paa v. Gab: patulus; en v. Aabning: magnus hiatus. — Vidde: amplitudo, laxitas; intervallum *el.* distantia (om Afstand, f. E. Træerne maa plantes i tilbørlig V.: commodo intervallo). — Videre (*Adv.*): 1) i Sted og Tid: protinus, porro, ultra; strække sig v. (om en Egn og lgd.): longius extendi, procedere; longius pertinere (om en Vej); gaa v.: longius progredi, procedere; 2) *ovf.*; strække sig v.: latius patere; gaa, bringe det v. i noget: longius in re aliqua procedere, progredi; nu vil jeg gaa v.: nunc cetera persequar (i en Afhandling og lgd.); bringe v.: provehere, promovere; bringe det v. end en anden: aliquem post se relinquere; jeg vil tænke v. derover: rem diligentius expendam, considerabo; ikke gaa v. end til: non excedere ultra;

vi tales v. ved: aliud erit colloquendi tempus; alias; tale v. om noget: plura de re aliqua loqui; tal v.: loquere porro! 3) hvad saa v.: quid amplius? intet v.: nihil amplius *el.* ultra; uden v.: temere; og saa v.: similia; et alia eiusdem generis; ceteri (æ, a); 4) v. end: ultra quam. — Vidt: 1) om Stedet: laxe; v. udstrakt: patens, extensus; v. fra hinanden: longo intervallo; at være v. fra hinanden: longe distare; v. og bredt: longe lateque (derimod *ovf.* om Tale bruges: verbose); 2) om en vis Grad i Fremskridt: multum; bringe det, komme v. i noget: multum in re aliqua proficere, progredi; bringe det saa v.: eo progredi; eo rem deducere; hvor v. har du bragt det: quid profecisti; quo progressus es? det er kommet saa v.: eo res pervenit; eo perventum est; res in eum locum deducta est; det er kommet saa v. med ham: eo processit, deductus est; han er kommen saa v. i Afsind: eo dementiæ pervenit; gaa for v.: longius progredi; modum excedere; han er v. fremme (paa en Vej): multum viæ confecit; 3) saa v. (som): quod, quantum, quoad, quatenus; kun for saa v.-som: ita-ut, f. E. saa v. jeg véd: quod sciam; quantum scio; saa v. det staaer til mig: quantum in me est; for saa v. som jeg kan forstaa Sagen: quatenus rem intelligo; saa v. det er muligt: quoad (eius) fieri potest. — Vidtbekjendt: late notus. — Vidtberømt: clarissimus. — Vidtløftig: 1) om et Sted: laxus, amplus, spatiosus (*sen.*); extensus; 2) om hvad der har Mellemrum: rarus; Træerne staa v.: arbores raræ sunt, latius sparsæ sunt; 3) om en Tale, et Skrift: copiosus (rosende); verbosus *el.* longus (dadlende); en v. Taler: orator longus, multus; at tale v.: multis (verbis) dicere; verbose, copiose dicere; tale vidtløftigere: pluribus dicere; det vilde være for v.: longum est; jeg ønsker ikke at være v.: longus esse nolo; for ikke at behandle Sagen v.: ne longius faciam; blive v.: longius prolabi; 4) en v. Sag: negotium impeditum, lentum; at have v. Forretninger: pluribus negotiis distineri. — Vidtløftighed: 1) om et Sted: laxitas; amplitudo; 2) i Tale, Skrift: copia *el.* ubertas (rosende); ambages (dadlende). — Vidtstrakt: extensus, amplus, latus. — Vidtudseende: longus.

Vide at: 1) om tydelig Kundskab: scire; ikke v.: nescire, ignorare; jeg véd ikke ret, om ikke maaske: haud scio an; jeg véd ikke, hvad jeg skal sige: nescio quid dicam; non habeo quid dicam; jeg véd fra ham: ex illo scio; du maa v.: scito; véd du vel: scisne, nostin'? ja naar du blot vidste: immo si scias; at vide forud: jam ante scire; at ville v. alt: simulare se omnia scire; saavidt jeg véd: quod sciam; quantum scio; jeg har gjort det uden at v. deraf: inscius, imprudens feci; han har gjort det, uden at jeg vidste deraf: me inscio *el.* imprudente fecit; ikke at v. Raad, Udvej: consilii inopem esse; at vide Udvej: rationem rei explicandæ tenere; a) at lade én v. noget: rei alicuius *el.* de re aliqua aliquem certiorem facere; alicui aliquid nuntiare (især ved et Bud); lad mig v. din Mening: fac sciam quid sentias; b) faa at v.: comperire; cognoscere; du vil af ham faa at vide: scies ex illo; c) vide med sig selv: sibi conscium esse (rei alicuius; se aliquid fecisse); d) at vide af: α) at v. af noget: aliquid scire; ikke v. af noget: aliquid ignorare; β) ikke v. af sig selv: apud se non esse; mentis compotem non esse; γ) ikke ville v. af noget: a re aliqua abhorrere (om uvillig Stemning); negare aliquid sibi notum esse (om Benægten af Kundskab om); prohibere *el.* interdicere (om Forbud); δ) ikke v. af (om Mangel paa Kundskab til): non nosse; ignorare (f. E. ikke v. af Huse); 2) i mere indskrænket Betydning om Evne til, Færdighed i: intelligere, scire, callere (aliquid facere); at vide at hjælpe sig: rebus suis consulere; 3) hverken vide ud eller ind: hærere, trepidare; 4) vide én Tak: gratiam alicui habere. — Videbegjærlig: curiosus. — Videbegjærlighed: curiositas. — Videlyst: cognitionis et scientiæ amor. — Videlysten: discendi cupidus; cognitionis et scientiæ studio-

sus. — **Viden** en: cognitio. — **Vidende** et: scientia; jeg gjorde det med V.: prudens, sciens feci (*Adv.*: consulto; data *el.* dedita opera); han gjorde det med mit V.: me prudente, sciente fecit; jeg gjorde det imod mit V.: imprudens, inscius feci; han gjorde det imod mit V.: me inscio, insciente fecit; jeg gjorde det imod mit bedre V.: meliora edoctus feci. — **Videnskab**: 1) Indbegreb af det, man véd: cognitio, scientia; 2) Indbegreb af almindelige Sandheder, klare Lærdomme (en Videnskab): disciplina; ars (især som videnskabeligt System), f.E. Krigsvidenskab: disciplina militaris; 3) Videnskaben i Almindelighed (forbunden med Litteraturen og dens Studium): literæ; literarum studia; optima studia; dyrke V.: literis operam dare. — **Videnskabelig**: ad literas *el.* literarum studia pertinens; v. Dannelse: literæ, doctrina; han besad megen v. Dannelse: erant in eo plurimæ literæ; at være uden v. Dannelse: literas nescire; faa v. Dannelse: literis imbui; v. dannet: literarum cognitione excultus; literatus, doctus; v. System, Form: ars; bringe i v. Form: arte comprehendere; v. Beskjæftigelse: literarum studia; v. Sands: literarum *el.* optimarum artium studium. — **Videnskabelighed**: literæ; literarum studium. — **Videnskabsdyrker**: qui literis operam dat. — **Videnskabsmand**: homo literatus *el.* in literarum studiis versatus.

Vidie en: vimen; af V.: vimineus. — **Vidiekurv**: fiscina; *dem.*: fiscella *el.* fiscellus (*sjeld.*).

Vidne at: 1) for Retten: testimonium edere, dicere; pro testimonio dicere; v. imod én: in *el.* contra aliquem testimonium dicere; aliquem lædere; du kan vidne, at jeg: testis es, me; v. for noget: testimonio suo aliquid firmare; 2) vidne om noget: aliquid testari, testificari; prodere, significare; udtrs. hyppig ved Genitiv, f. E. det v. om en smaalig Karakter: animi exigui est. — **Vidne** et: 1) testis; auctor (især som Hjemmelsmand); V. om noget: testis rei alicuius (de re, aliquid factum esse); uden V.: nullo teste; kalde én til V.; aliquem testari, testem facere; aliquem testem citare (paa noget: rei alicuius, in rem, aliquid factum esse); Kalden til V.: testatio; at være V. paa: testimonio suo firmare; testem esse (aliquem aliquid fecisse; afh. Spørgesætning); fremføre Vidner: testes proferre; testes subornare (i ond Hensigt, falske Vidner); troværdigt V.: testis idoneus *el.* fide dignus; bringes i Knibe ved Vidner: testibus cædi; Bekræftelse ved V.: testificatio; 2) i mere uegentlig Betydning om Vidne til en Handling: testis, arbiter, el. ved Omskr., f. E. uden Vidner: arbitris remotis; sine arbitris; secreto; at være V. til noget: rei alicui interesse; præsentem rei adesse; ipsum aliquid audire, videre; jeg var V. til at han sagde: ipse eum dicentem audivi; ipse adfui quum diceret. — **Vidneforhør**: testium interrogatio; at holde V.: testes interrogare, audire. — **Vidnesbyrd**: testimonium (især for Retten); auctoritas; godt V.: commendatio; give én et godt V.: aliquem commendare, prædicare; give én et slet V.: male de aliquo prædicare; det V. maa jeg give ham: hoc de eo prædicandum est; det V. har han: hoc de eo omnes prædicant; aflægge V.: testimonium dicere, edere; aflægge V. om noget: rem aliquam testimonio firmare; efter hans V.: illo teste, auctore; dette er et V. om: hoc testatur; hoc est testificatio; hoc testimonio est; du kan aflægge V. om, at jeg: testis es, me; svække Betydningen af et V.: testimonium infirmare; opfordre én til at aflægge V.: testimonium alicui denuntiare.

Vidunder: miraculum; prodigium. — **Vidunderlig**: mirandus; portentosus; prodigiosus (*sen.*).; mirus, f. E. v. dejlig: mira pulchritudine.

Vie sig til noget: dedere se (*el.* animum) rei alicui (ogsaa ad, f. E. ad literas *el.* literarum studio: til Videnskaberne).

Vifte at: 1) *trans.*: afflare; 2) *intrans.*: agitari; v. til: afflare. — **Vifte** en: flabellum. — **Viftebærerske** (Slavinden): flabellifera. — **Viften**, **Viftning**: flamen; ventus tenuis.

Vig en: sinus.

Vige at: 1) *trans.*; v. sin Plads: loco cedere; v. Pladsen for én: alicui concedere (især for Overmagten), alicui decedere (især af Agtelse el. Foragt); ikke v. et Haarsbred fra: digitum transversum non discedere a; 2) *intrans.*: cedere, concedere (for én: alicui, i noget: re aliqua); v. tilbage: recedere; v. fra: deficere a, discedere a; v. tilside: secedere; bringe én til at v.: aliquem pellere; som ikke v. fra Pletten: loco affixus.

Vigtig: 1) gravis, magnus; magni momenti; en v. Mand: vir magnæ auctoritatis; i Komp. og Superl. bruges hyppig: antiquior, antiquissimus (med habere *el.* esse og en Dativ), f. E. jeg anseer det for allervigtigst: longe antiquissimum reor; nihil mihi antiquius est; nihil antiquius habeo; Æren var ham vigtigere end Livet: gloria ei antiquior fuit quam vita; 2) dadlende: fastidiosus, superbus, arrogans; gjøre sig v. ved noget: aliqua re se jactare. — Vigtighed: 1) gravitas, magnitudo; af V.: gravis; magni momenti; magnæ auctoritatis (om en Person); det er mig af stor V.: magni *el.* multum mea refert; uden V.: levis, tenuis; tillægge noget stor V.: multum rei alicui tribuere; 2) fastidium, arrogantia; med V.: arroganter, jactanter.

Vikar: se Stedfortræder.

Vikke en: ervum.

Vikle at: volvere; v. sammen i hinanden: complicare; v. op, ud: evolvere; v. fast ind i: implicare; v. om: circumplicare (aliquid aliqua re).

Vild: 1) som ikke er paa rette Vej: a) *egt.*: bruges kun som *Adv.* i Talemaaderne at fare v.: errare, aberrare, at føre v.: in errorem inducere; b) v. af Karakter: lascivus (f. E. puer lascivus: en v. Dreng), indomitus, ferox; c) et v. Blik: trux vultus; se vildt omkring: oculos truces circumferre; et v. Løb: effusus cursus; v. Flugt: præceps fuga; vilde Raab: truces clamores; d) at være v. (ikke ved sig selv): delirare; 2) som ikke er forædlet ved Kultur: a) om Dyreriget: ferus, immanis; et v. Dyr: fera; dømme til Kamp med v. Dyr: ad bestias condemnare; b) om Planteriget: agrestis, silvester, ferus; voxe v.: temere nasci; lade voxe v.: immittere; en v. Mark: ager incultus, horridus; en v. Egn: vasta, horrida regio; c) om Mennesket: ferus, incultus, barbarus; en v. Karakter: sævum ingenium; vilde Sæder: asperi, feri mores; at opføre sig vildt: ferociter agitare; sævire; at gjøre v.: exasperare, efferare. — Vildelse: deliratio; alienatio mentis; i V.: delirans; tale i V.: alucinari. — Vilderede: turbæ; komme i V.: implicari, turbari; bringe én i V.: aliquem confundere; bringe ud af V.: explicare (aliquid); expedire (aliquem). — Vildfarelse: error, erratum; af en V.: per errorem; errore inductus; jeg har gjort det af V.: imprudens feci; bringe i V.: in errorem inducere (aliquem), in fraudem deducere; bringe ud af V.: errorem eripere (alicui); V. i Henseende til noget: error rei alicuius. — Vildfarende: errans, errabundus (*egt.*); errore deceptus, errans (*ovf.*); du er v. hvis: erras si; en v. Sjæl: animus avius; en v. Mening: opinio erroris plena. — Vildhed: 1) *egt.*: feritas; 2) i Karakter: ferocitas, ferocia. — Vildlede at: in errorem inducere; vildledende: erroris plenus. — Vildnis: silva invia; tesqua (*Pl.*). — Vildskab: lascivia, petulantia. — Vildsom: impeditus, invius. — Vildspor; at være paa V.: errare; bringe paa V.: inducere; komme i V.: in errorem induci. — Vildsvin: aper, *Adj.*: aprugnus. — Vildt: feræ; venatio; Kjød af V.: fera.

Vilkaar: 1) = Kaar; 2) condicio; lex; paa det V.: ea condicione; paa de V. blev Freden sluttet: in eas leges (condiciones) pax facta est; man bliver enig om Vilkaarene: condiciones conveniunt; stille et V.: condicionem ferre; indgaa et V.: condicionem accipere; haarde V.: iniquæ condiciones. — Vilkaarlig: 1) som udgaaer fra en Evne til at handle efter Forestillinger: voluntarius, liber; qui a voluntate proficiscitur; 2) som ikke har anden Grund end éns Villie: arbitrarius; at gjøre en v. Forandring i noget: ad arbitrium (arbitrio) aliquid mutare; efter éns vilkaarlige Bestemmelse: arbitratu alicuius. — Vilkaar-

lighed: libido, licentia; efter V.: ad libidinem suam; dette beroer paa hans V.: hoc in arbitrio eius (libidine eius) positum est; som beroer paa V.: arbitrarius.

Ville at: I) som selvstændigt Verbum: 1) om at have Villie til noget, et Forsæt: velle; ikke v.: nolle; hellere v.: malle; 2) om at have el. ytre en Begjæring: velle; hvad vil han: quid sibi vult? hvad vil han mig: quid me vult? dersom han vilde have noget: si quid ille se vellet; 3) om en Tilbøjelighed til, et Ønske: cupere, velle, optare; jeg vilde gjerne: velim (opnaaeligt), vellem (uopnaaeligt); jeg vil langt hellere: multo malo; jeg vil nødig: nolim; mihi displicet; at ville én vel: alicui (ogsaa alicuius caussa) velle, cupere; han vil nødig dertil: invitus id facit; 4) om at agte sig et Sted hen; at ville ind, ud, over, op, ned: velle (cupere, parare) ingredi *el.* intrare, exire, transire, escendere, descendere; hvor vil du hen: quo tendis? hvor vil han hen: quo iter intendit? at ville et Sted hen: parare aliquo ire, proficisci; han vil til Italien: in Italiam profecturus est; 5) om at have noget til Hensigt, være ifærd med noget: udtrs. ved perifrastisk Konj. (el. Omskr. med: in eo esse ut *el.* ved: ire med Supinum), f. E. jeg vilde just have gaaet (til at gaa): abiturus eram; at ville ifærd med én: aliquem petere; alicui imminere; 6) om Krav; der vil mere til: plura opus sunt; 7) hvor der udtrs. en Ligegyldighed ved noget, Udelukkelse af en Mulighed: udtrs. ved Omskr., f.E. det gaa som det vil: utcunque ceciderit; det gaa mig som det vil: qvæcunque erit fortuna mea; jeg maa advare saa meget jeg vil: quamvis *el.* licet moneam; saa dyrt man vil: quovis pretio; han være saa god han vil: licet optimus sit; hvo der vil: quivis, quilibet; saa mange der vil: qvamvis multi; enten han vil el. ikke: velit nolit; 8) om en Paastand: velle, contendere; II) som Hjælpeverbum: 1) til at betegne Fremtiden: udtrs. ved Futurum af Hovedverbet, f. E. jeg vil komme: veniam; han sagde, at han vilde komme: dixit se venturum esse; hvis jeg kan, vil jeg gjøre det: si potero faciam; 2) i afhængige Sætninger (især Imperf. i Gjenstands- og Betingelsessætninger): udtrs. ved Hovedverbet (i Konj. el. Infin.), f. E. hvis jeg havde kunnet, vilde jeg have gjort det: si potuissem fecissem; hvis jeg kunde, vilde jeg gjøre det: si possem facerem; han sagde, at han vilde have gjort det, hvis han havde kunnet: dixit, si potuisset, se facturum fuisse; dette beviste, hvad han vilde have gjort, hvis: hoc probavit, quid facturus fuisset, si; han bad ham om han vilde komme: petivit ab eo ut veniret o. s. v., se det nærmere herom i Gramm. — **Villen**: voluntas. — **Villie**: 1) i den vidtløftigste filosofiske Betydning: voluntas; dette er min V.: hoc volo; gjøre éns V.: alicui *el.* voluntati alicuius parere; 2) det, som én vil: voluntas, optatum; desiderium; have sin egen V.: suum arbitrium sequi; suo arbitrio agere; efter V.: de *el.* ex voluntate; jeg har faaet min V.: assecutus sum quod volui; voto potitus sum; med min, hans V.: voluntate mea, eius; med min, hans gode V.: lubens (hvor jeg selv er Handlingens Subjekt); eo lubente; dette vil være meget imod hans og min V.: invitissimo illo et me hoc fiet; imod éns V.: contra voluntatem alicuius; aliquo invito; jeg har gjort det imod min V.: invitus feci; han saa mig imod min V.: me invitum vidit; imod sin V.: invitus, nolens; med sin V.: volens; at være én til V.: alicui morem gerere; alicui obsequi; 3) med Villie: α) hvor det betegner en Handling udgaaet fra Forsæt: prudens, sciens; consulto; data opera; β) hvor det betegner en Handling skeet i Overensstemmelse med en andens Ønske og Tilladelse; med min V.: me assentiente, probante; imod min V.: me improbante. — **Villiefast**: constans, pertinax. — **Villieløs**: mollis, fluxus. — **Villig**: promptus, paratus; facilis (om den, der let bevæges); at være v. til at gjøre noget: paratum (promptum) esse ad aliquid faciendum; v. at gjøre noget: lubentem, lætum, libenter aliquid facere; dette taaler jeg v.: hoc facile patior. — **Villighed**: 1) Egenskaben at være villig: animus paratus, promp-

tus; 2) en V.: officium; vis mig den V.: tribue mihi hoc; som gjerne viser en V.: officiosus; han har vist mig mangen V.: multa officia ab eo in me sunt profecta.

Vims: pernix. — Vimse at: cursitare; v. om: circumvolitare.

Vin: vinum; merum (ublandet V.); fordærvet V.: vappa; ved et Glas V.: ad vinum; inter vina *el.* pocula; hed V.: vinum acre, fervidum; ung V.: vinum novum, hornum (af Aarets Høst); gammel V.: vinum vetustum. — Vinavl: cultura vitium. — Vinbjerg, Vingaard: vinea, vinetum. — Vinblad, Vinløv: pampinus; *Adj.* pampineus. — Vinbær: acinus. — Vinbærkjerne: vinaceus. — Vinbærme: fæx vini. — Vindrue: uva. — Vindunk: amphora, cadus. — Vinfad: dolium, cupa. — Vinfest: vinalia (Pl.). — Vinflaske: vinaria (Pl.); lagena. — Vingaard: vinetum. — Vingaardsmand: vinitor. — Vingud: Liber, Bacchus, Lyæus. — Vinglas: poculum. — Vinhandler: vinarius. — Vinhus: taberna vinaria. — Vinhøst: vindemia. — Vinhøster: vindemiator, vindemitor. — Vinkjelder: 1) cella vinaria; 2) = Vinhus. — Vinperse: prelum; torcular og torculum (*sen.*). — Vinranke: 1) pampinus; 2) = Vinstok: vitis; Skud af en Vinstok: palmes. — Vinsten: fæx, fæcula. — De øvrige Sammensætninger dannes ved Subst. el. Adj. vinarius.

Vind en: 1) *egt.*: ventus; stærk V.: procella; ventus vehemens; sagte V.: aura; ventus tenuis; stadige Vinde (i Hundedagene): etesiæ; god V.: ventus secundus; ugunstig V.: ventus adversus; med Vinden: secundo vento; mod V.: adverso vento; sejle for fuld V.: pede æquo navigare; sejle for halv V.: pedem facere; have Vinden med, imod: vento secundo, adverso uti; der rejser sig en V.: ventus surgit, movetur; Vinden blæser: aura spirat, flat; Vinden har lagt sig: ventus consedit; 2) *ovf.*: a) blive til V.: ad irritum cadere; gjøre V.: se jactare; inaniter gloriari; b) slaa hen i Vejr og V.: contemnere; ventis tradere. — Vindbold: folliculus. — Vinde at; det vinder: aura movetur. — Vindig: ventosus; vanus (om et Menneske). — Vindmager: nugator; ostentator, homo vaniloquus, ventosus. — Vindpust: aura. — Vindstille: 1) *Subst.*: malacia; tranquillitas; 2) *Adj.*: tranquillus, silens. — Vindstød: impetus venti.

Vind (uden Artikkel), kun i Talemaaden lægge V. paa: operam dare (rei alicui, ut), incumbere in; inservire (f. E. famæ, honoribus). — Vindskibelig: industrius, strenuus. — Vindskibelighed: industria, navitas; med V.: naviter.

Vinde at (om Bevægelsen): torquere; v. noget om noget: aliquid aliqua re circumligare, redimire; vinde i en Tot, et Nøgle: glomerare; v. op: *α*) evolvere, solvere; *β*) ved en Maskine: machina tollere. — Vinde en: machina; tolleno; trochlea.

Vinde at (om Opnaaelse, Erhvervelse af noget): 1) *trans.*: a) assequi, acquirere *el.* sibi comparare (ved Umage); sibi conciliare (ved Fortjeneste, Kjærlighed og lgd.), nancisci (ved Tilfælde), f. E. vinde éns Hjerte, Yndest: animum, favorem alicuius sibi conciliare; v. en Ven: sibi aliquem adjungere; v. én til Forbundsfælle: socium aliquem sibi adjungere; v. Folk (for sig): animos hominum sibi conciliare; dette vinder Folk: hoc homines tenet (*alm.*), hoc ad conciliationem valet (for én); søge at v. én: aliquem tentare; v. Bifald: probari, laudari; han vandt herved Tid til: hac re spatium (alicuius rei) nactus est; i denne Mand vandt Hæren en fortrinlig Fører: hunc virum exercitus egregium ducem accepit, nactus est; v. Styrke: invalescere; v. et Navn: nomen acquirere, lucrari; b) om Forøgelse af Midler: lucrari, lucri facere (aliquid); v. Penge fra én: pecunias ab aliquo lucrari, (numos vincere); v. Fordel ved: lucrum capere ex: c) om at gaa af med Prisen, være den stærkeste; v. Sejr: vincere (aliquem: over én); victoriam reportare (ab aliquo: over én); v. en Trone: regno potiri; v. et Land: terram occupare, capere; v. Prisen: præmium ferre; v. en Proces: litem obtinere; caussa (caussam)

vincere; v. et Væddemaal: sponsione (sponsionem) vincere; v. et Slag: proelio vincere; at have vundet Spil: vicisse; 2) *intrans.*: a) om Tilbagelæggelse af en Vej: niti; v. op paa: eniti in (f. E. verticem montis: Bjergets Tinde); jeg troer næppe, at vi ville v. saa langt idag: vix credo nos hodie tantum itineris confecturos esse; b) om at gaa af med Sejren: vincere, victoriam reportare; c) om at have Indtægt, Fortjeneste: lucrari; lucrum facere; fructum capere (ved noget: ex re aliqua); d) om at undergaa en Forandring til det bedre: meliorem evadere, multum proficere; han har vundet meget i Dannelse ved sit Ophold i Athen: Athenæ multum humanitatis illi addiderunt. — Vinden: lucrum; en saa stor Ligegyldighed ved V. og Taben: tanta lucrandi perdendique incuria. — Vindesyg: lucri *el.* quæstus cupidus. — Vindesyge: lucri *el.* quæstus studium (cupiditas); lucrandi amor. — Vinding: lucrum, quæstus; anse for en V.: in lucro ponere; søge V.: lucro imminere; som bringer V.: quæstuosus; lucrosus (*sen.*); ussel, skammelig V.: sordidus *el.* illiberalis quæstus.

Vindue: fenestra; luminaria (*Pl.*); lukket V.: fenestra juncta; aabent V.: fenestra patula; se ud af V.: per fenestram prospicere; bygge op for éns V.: luminibus alicuius obstruere.

Vinge: ala; pennæ; stække V. paa én: pennas alicui incidere; slaa med V.: alas quatere. — Vingefjær: penna. — Vinget: alis instructus; alatus.

Vink: nutus; paa et V.: ad nutum; give et V.: a) *egt.*: innuere (alicui); b) *ovf.*: certiorem (aliquem) facere (rei alicuius, de re aliqua); aliquem edocere (aliquid, aliquid fieri); give tilkjende ved V.: nutu significare; give én V. at lade være: alicui renuere; betegne én ved V.: aliquem annuere; jeg har faaet V. om: certior factus sum. — Vinke at: innuere (alicui); se Vink; v. én nærmere: nutu alicui significare ut accedat. — Vinken: nutus.

Vinkel: angulus.

Vinter: hiems; om Vinteren: hieme; i Begyndelsen af V.: ineunte hieme; vi faa V.: hiems appropinquat. — Vinterkvarter: hiberna (*Pl.*); ligge i V.: hibernare, in hibernis esse; gaa i V.: in hiberna concedere; hiematum ire (aliquo); lade gaa i V.: in hiberna deducere; hiematum dimittere; lægge i V.: in hibernis collocare. — Vinterlejr: = Vinterkvarter. — Vintersolhvervsdag: bruma; *Adj.*: brumalis. — Vinterlig: hibernus, hiemalis; ved Hjælp af disse Adj. dannes Sammensætninger f. E. Vintertid: tempus hibernum; Vinterregnskyl: imbres hiemales; Vand, som hidrører fra Vinterregn: aquæ hiemales.

Viol: viola. — Violbed: violarium. — Violet: violaceus.

Vippe en: 1) Redskabet: tolleno; 2) i Planteriget: spica.

Virak: tus; *Adj.*: tureus.

Virke at: 1) *trans.*: a) om Frembringelse af en Tilstand: efficere; jeg har dog virket saameget at: tantum profeci ut; udtrs. hyppigst ved Omskr., f. E. v. Gavn, Skade: prodesse, nocere; v. Forbedring: emendare, corrigere (i noget: aliquid); v. Forandring: mutare o. s. v.; b) om Frembringelse ved Arbejde: conficere; texere (ved Vævning; v. ind i: intexere, intertexere); c) v. Metaller: metalla excidere; 2) *intrans.*: valere, proficere; v. paa én: aliquem movere; v. gavnligt paa noget: prodesse rei alicui; v. skadeligt paa noget: nocere rei alicui; han har virket mest til: plurimum contulit ad; som v. kraftigt: efficax; som ikke v.: irritus; dette v. kun til: hoc valet tantum ad. — Virkekraft: vires (*Pl.*); industria. — Virkekreds: provincia. — Virkelig: verus; en v. Ven: vere amicus; betragte Tingenes v. Beskaffenhed: animum et rationem ad veritatem revocare; *Adv.*: re vera; vere; virkelig?: itane! i harmfulde, spørgende Udraab: etiam. — Virkelighed: res (*konkr.*), veritas (*abstrakt*); i V.: re vera; vere; blive til V.: effici, perfici; bringe til V.: efficere, perficere; bevise en Tings V.: probare rem vere esse; benægte en Tings V.: rem tollere; negare rem esse; betvivle en Tings V.: rem in dubium vocare. —

Virkning: effectus; det har gjort sin V.: effectum habet; som har V.: efficax, non irritus; som ikke har V.: irritus; uden V. (*Adv.*): frustra; med V.: efficienter; at have V.: valere; ingen V. have: nil valere; det har den V. at: valet ad, vim habet ad. — **Virkningsløs**: irritus; at blive v.: ad irritum cadere. — **Virksom**: 1) om en Person: industrius, strenuus, navus; 2) om Ting: efficax, potens; at vise sig v.: vim habere; valere. — **Virksomhed**: 1) industria, strenuitas, navitas; med V.: strenue, naviter; 2) efficientia, efficacitas; vis; 3) en urolig V.: trepidatio; at være i urolig V.: trepidare; som er i urolig V.: trepidus.

Vís en: ratio, modus, mos; Fædres V.: mos a maioribus traditus; efter Fædres V.: more maiorum; blive ved sin V.: a more non recedere; paa den V.: eo modo, pacto; paa anden V.: aliter.

Vís (*Adj.*): 1) som véd noget; findes nu kun i Talemaaden gjøre én v. paa noget: aliquem rei alicuius *el.* de re aliqua certiorem facere; 2) sapiens; at være v.: sapere. — **Visdom**: sapientia; at besidde en ikke ringe V.: nil parvum sapere; besidde større V.: plus sapere. — **Viselig**: sapienter, prudenter. — **Vismand**: sapiens.

Vis: 1) om en Ting: a) som ikke er udsat for Forandring: stabilis, certus; b) som man har Vished om: certus, exploratus; at være v.: constare; dubium non esse; det er vist: constat; man holder det for v.: pro certo creditur; sige noget som vist: pro certo aliquid dicere, affirmare; at tro, haabe for vist: confidere; dette gjør det vist: hoc probat, comprobat; c) som der er truffet en Bestemmelse om: certus, status, constitutus; paa en v. Dag: die certo; bestemme en v. Dag: diem constituere; aftale en v. Dag: diem componere; 2) om en Person: a) som er vis paa noget: certus; at være vis paa noget, vide noget vist: aliquid exploratum *el.* compertum habere; certo aliquid scire; b) som man kan forlade sig paa: certus; 3) en vis (som ikke nærmere beskrives): quidam (saavel om Personer som Ting); 4) *vist* (som Partikel): a) i Indrømmelse: sane, profecto; v. ikke: minime vero; b) hvor det udtr. en Formodning (vist, vistnok): sine dubio; sine ulla dubitatione (ganske vist), el. ved et indskudt: opinor, credo; saa dog vist nok: certe, at certe; c) i bekræftende Svar: certe (ja vist); d) ironisk: nempe; atqui (ja vistnok; saaledes at det foregaaende bekræftes). — **Vished**: 1) Tilstanden at være vis: veritas explorata; fides, el. ved Omskr. med Adj.; Dødens V.: necessitas mortis; 2) V., som haves el. gives om noget: fides certa; V. om Sønnens Død: mors filii explorata; med V.: certe; certo (især ved scire, comperire); sige med V.: pro certo dicere, affirmare; jeg véd med V.: certum mihi est; certo scio; compertum *el.* exploratum habeo; blive til V.: comprobari; give én V. om: fidem alicui rei alicuius facere; alicui persuadere; jeg faaer V. om: mihi persuadetur; certus nuntius mihi affertur (ved Budskab). — **Visselig**: certe, profecto; sine dubio, smlg. vist. — **Vistnok**: se vis 4.

Vise en: carmen, cantilena (især Folkevise).

Vise at: I) *trans.*: 1) *egt.*: ostendere (ved at fremstille); monstrare, demonstrare (ved at pege); 2) *ovf.*: a) om en vis Handlemaade: præbere, præstare, exhibere, f. E. vise én Troskab: fidem alicui præbere; v. én Ære, Velvillie: honorem, benevolentiam alicui præstare; honore aliquem afficere; benevolentia aliquem prosequi; v. én en Tjeneste: operam alicui tribuere, navare (ved Virksomhed); officium alicui præstare (af Velvillie); vis mig den Tjeneste: hoc mihi tribue; han har vist mig mange Tjenester: multa ab eo beneficia (officia) in me profecta sunt; v. sin Styrke: vires expromere; vise dannet, ædel Adfærd: humanitatem, liberalitatem exhibere; v. stor Standhaftighed: magna constantiæ documenta præbere, edere; b) om Tilkjendegivelse af noget: ostendere, prodere; demonstrare (i Tale og Skrift); v. ved Kjendsgjerninger: re præstare; hvad viser dette: quid hinc

efficitur? Udfaldet vil vise: eventus docebit; ofte udtrs. det ved: esse med Genitiv, f. E. det viser Klogskab: prudentis (prudentiæ) est; c) v. én tilrette: α) egt.: viam alicui monstrare; meliora aliquem edocere; β) ovf.: aliquem castigare, objurgare; v. haardt tilrette: aspere castigare; d) v. én et Sted hen: jubere aliquem aliquo ire; v. én bort (Døren, ud): jubere aliquem abire; II) reflex.: a) om en Person: apparere; in conspectum prodire; et Syn, en Gud viste sig for mig: species mihi oblata est, deus mihi oblatus est; b) om Ting: intelligi, cerni, apparere; det vil vise sig: res docebit; c) v. sig paa en v. Maade f. E. tapper: se præbere, præstare fortem.

Visir: buccula.

Viske at; v. af: abstergere, detergere; v. ud: delere.

Visne at: flaccescere; marcescere. — Vissen: flaccidus, marcidus. — Vissenhed: marcor.

Vitterlig: 1) om det, som er velbekjendt: notus, manifestus; det er v. for alle: constat inter omnes; at gjøre v.: vulgare; at blive v.: in vulgus emanare; 2) om det, man er sig bevidst: udtrs. ved Omskr., f. E. det er mig ikke v. at jeg: mihi conscius non sum, me; at begaa en v. Synd: prudentem delinquere, peccare. — Vitterlighedsvidne: obsignator.

Vittig: 1) som har meget Vid (Forstand): acutus, ingeniosus; 2) om Evnen til at sige en Vittighed: facetus, urbanus; bidende v.: dicax; 3) om Talen: lepidus, festivus; v. Skjemt: facetiæ, sal, urbanitas, lepor. — Vittighed: 1) Egenskaben at være vittig: lepor, urbanitas, facetiæ; som besidder V.: facetus, urbanus; uden V.: insulsus, iners; bidende V.: dicacitas; 2) et vittigt Indfald: lepide *el.* festive dictum; mange V.: multa salsa.

Viv: se Hustru.

Vod: everriculum.

Vogn: currus; vehiculum (Kjøretøj); plaustrum (Lastvogn); rheda, petorritum (firhjulet Rejsevogn); cisium (en let tohjulet V.); pilentum (firhjulet Damevogn, Stadsvogn); carpentum (tohjulet Dame- og Præstevogn); essedum (Stridsvogn); carrus (firhjulet Transportvogn); tensa (til Guders Billedstøtter ved hellige Optog); V. med to Heste: bigæ, med fire: quadrigæ, med sex: sejugis, med ti: decemjugis; kjøre paa V.: curru vehi. — Vognaxel: axis. — Vognkurv: scirpea. — Vognkæmper: essedarius. — Vognskrin: ploxemum. — Vognspor: orbita. — Vognstang: temo. — Vognstyrer: auriga; de øvrige Sammensætninger dannes ved Omskr. med Subst.

Vogte at: 1) *trans.*: custodire, tueri; pascere (Kvæg); 2) *reflex.*; v. sig: cavere (for noget, én: aliquid, aliquem; ab aliquo); vogt dig at ikke: cave ne; som vogter sig: cautus, circumspectus. — Vogter en: custos; pastor. — Vogtning: custodia.

Vokal: litera vocalis. — Vokalmusik: cantus vocum.

Vold (af Jord og lgd.): vallum (som Forskandsning); agger (Jordvold); omgive med V.: vallare, circumvallare. — Voldkrands: corona vallaris.

Vold: 1) om Magt til at virke efter sin Villie: imperium, potestas, dicio; have i sin V.: in potestate habere, tenere; give sig i éns V.: dedere se alicui in arbitratum; være i éns V.: esse in manu alicuius; faa i sin V.: potiri (re); compotem fieri (rei); falde i éns V.: incidere in manus alicuius (især om Venskab med en slet Person); 2) ulovlig Anvendelse af Magt: vis; bruge V.: vim adhibere; vi uti; bruge V. mod én: vim alicui inferre, facere, afferre; med V.: vi; violenter; per vim; anklage én for V.: de vi aliquem accusare; gjøre V. paa noget: aliquid violare, lædere; 3) om Anvendelse af Kraft for at overvinde en Hindring: vis, impetus; trænge ind med V.: vi viam facere; at gjøre V. paa sig selv: se frangere. — Volde at: efficere; afferre (især om Tab, Skade); udtrs. hyppigt ved esse med Dat., f. E. v. én Skam, Ulejlighed: dedecori, incommodo alicui esse; v. én Bryderi: negotia *el.* molestias alicui creare (om Ting), exhibere (om Personer); han har voldt det: ille auctor est. — Voldgift: arbitrium. — Vold-

giftsmand: arbiter; vælge én til V.: arbitrum aliquem capere; tvinge én til at møde for en V.: arbitrum aliquem adigere. — Voldsherre: tyrannus. — Voldsmand: qui vi agit; auctor injuriæ. — Voldsom: a) som skeer med Vold: violentus; paa v. Maade: violenter, per vim; bruge v. Midler: vi agere; vim adhibere; v. Død: nex; b) lægge v. Haand paa én: vim et manus alicui inferre; en v. Regering: crudele imperium; c) om Uvejr og lgd.: vehemens, vehementissimus. — Voldsomhed: 1) Egenskaben at være voldsom: violentia, impetus, *el.* ved *Adj.*; 2) en V.: vis, injuria; med V.: violenter, vi, per vim; udøve megen V.: multa violenter facere; udøve V. imod én: vim alicui inferre. — Voldtage at: vi comprimere. — Voldtægt: stuprum vi illatum.

Vom: abdomen.

Vor: noster (oversættes kun, naar der hviler Eftertryk derpaa og i Modsætning); vore Folk, Landsmænd: nostri; én af vort Folk, Land: nostras; vore Dage: hæc *el.* nostra tempora; i vore Dage: hodie; nunc; his temporibus; han skal høre til vort Parti: noster erit; for vor egen Skyld: nostra ipsorum caussa.

Vorde at: se blive.

Vorte en: 1) verruca, marisca; 2) = Brystvorte: papilla.

Vove en: se Bølge.

Vove at: 1) *trans.*: a) udsætte noget for den Fare at mistes; at v. Liv, Ære, Formue: vitam, famam, rem in discrimen committere; vitæ, famæ discrimen *el.* periculum adire; b) gjøre noget med Tillid til et heldigt Udfald: audere (aliquid facere), undert.: sustinere (aliquid facere); v. en Bøn: petere audere; v. et Slag: audere proelium committere; rem in discrimen proelii committere; v. et Angreb: audere impetum facere; v. et Skridt: audere gradum facere; jeg skulde ikke v.: non ausim; 2) *reflex.*; v. sig i Fare: periculo se objicere; v. sig ud paa Isen: glaciei se committere; v. sig ud i Natten: in noctem se conjicere; v. sig ind et Sted: in locum se committere. — Vove en: sætte i V.: in discrimen committere; staa i V.: in discrimine versari, esse. — Vovehals: homo summæ audaciæ, ad audaciam projectus. — Vovelig: anceps, periculosus. — Vovespil: 1) = Lykkespil: alea; 2) = Vovestykke: res periculosa, plena aleæ *el.* periculi.

Vox: cera; af V.: cereus; forsynet med V.: ceratus; Afgift af V.: cerarium. — Voxblomst: cerintha. — Voxe at: cerare, cera oblinere. — Voxfakkel: funale. — Voxkage: favus. — Voxgul: cerinus. — Voxlys: cereus. — Voxmaske: imago. — Voxsalve: ceroma; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Adj. cereus, ceratus, f. E. Voxbillede: cerea imago; Voxtavle: tabula cerata, dog gjengives Voxtavle og Voxsegl oftest blot ved: cera.

Voxe at: 1) *egt.*: crescere; v. frem, op: nasci, gigni, enasci; voxe til: adolescere (om Mennesker); v. sammen: concrescere; v. i el. paa: increscere; Haarene v. ud til Panden: crines in frontem crescunt; lade Haar, Skæg v.: comam, barbam promittere, alere; lade Neglene v.: ungues alere; 2) *ovf.*: a) om at tiltage i Omfang, Størrelse, Grad: crescere, augeri, f. E. Atheniensernes Magt voxede: opes Atheniensium creverunt; v. i Magt, Anseelse, Rigdom: augeri opibus, auctoritate, divitiis, *el.* udtrs. blot ved: crescere; v. ved at styrte én: ex *el.* de aliquo crescere; b) om at tiltage i en Egenskab: proficere; progressus facere; c) v. én over Hovedet: supra aliquem se tollere. — Voxen: 1) adultus, puber; 2) at være én v.: alicui parem esse; ikke v.: impar; ikke at være et Arbejde v.: labori succumbere; operi imparem esse.

Vraa: angulus, latebra.

Vrag: 1) om et Skib: naufragium; reliquiæ navis fractæ; blive til V.: frangi, solvi; 2) kaste Vrag paa = vrage: fastidire, rejicere. — Vragen, Vragning: fastidium.

Vrang: perversus, pravus. — Vrangvillig: pertinax, obstinatus. — Vrangvillighed: pertinacia; animus obstinatus.

Vranten: morosus. — Vrantenhed: morositas.

Vred: iratus; blive v.: irasci; ira commoveri; være v.: iratum esse, succensere (paa én: alicui, over noget: ex re, ob rem, over at: quod, *Acc. c. Inf.*); gjøre v.: irritare, ad iram promovere (aliquem); iram movere (alicui); vred paa én: alicui *el.* vicem alicuius iratus, infensus; noget vred: subiratus; at blive lidt v.: subirasci (alicui; over noget: rei alicui); meget v.: periratus. — Vredagtig, vredladen: iracundus; in iram pronus. — Vredagtighed: iracundia. — Vrede: ira; heftig V.: iracundia, indignatio; i V.: ira incensus; iratus; i heftig V.: iracundia elatus; komme i V.: ira incendi; commoveri; komme i heftig V.: exasperari; blusse op i V.: excandescere; hans V. blussede op: ira exarsit, excanduit; sætte i V.: se gjøre v., exasperare (i heftig V.); lade sin V. bryde løs mod én: iram *el.* stomachum in aliquem erumpere. — Vredes: = blive vred.

Vrid (i Maven): tormina (*Pl.*); som lider af V.: torminosus. — Vridbor: terebra. — Vride at: torquere, contorquere; v. tilbage: retorquere; v. til Siden: flectere; v. Saften ud: succum exprimere.

Vrimle at: scatere (af noget: re aliqua); v. af Folk: hominibus refertum esse; Planter vrimle frem af Jorden: herbæ e terra abundant. — Vrimmel: turba; magna vis.

Vrinske at: hinnire; v. ad: adhinnire (alicui). — Vrinsken: hinnitus.

Vrippen: morosus. — Vrippenhed: morositas.

Vriste at: torquere; v. ud: extorquere, f. E. v. én Dolken af Hænderne: sicam e manibus alicui (alicuius) extorquere; v. fra hinanden: distrahere, distorquere.

Vrænge at: detorquere. — Vrængebillede: imago in peius detorta.

Vrøvl: nugæ. — Vrøvle at: nugari, alucinari. — Vrøvlehoved, Vrøvler: nugator. — Vrøvlevorn: nugax, garrulus. — Vrøvlevornhed: garrulitas.

Vugge en: cunæ, cunabula (*Pl.*) — Vuggeklæder: incunabula (*Pl.*).

Vurdere at: 1) om Bestemmelse af Værdi: æstimare; pretium statuere, constituere (rei); v. højt: magni *el.* magno æstimare; v. højere: pluris æstimare; 2) *ovf.*; v. højt: magni facere (aliquid); v. noget efter noget: aliquid ex aliqua re (*el.* aliqua re) æstimare. — Vurdering: æstimatio. — Vurderingsmand: æstimator.

Væbne at: armare, armis instruere; v. sig: arma induere.

Vædde at: pignore certare *el.* contendere; sponsionem facere; v. med én om hvad det skal være: quovis pignore cum aliquo contendere; hvad vædde vi: quo pignore certamus? væd med mig: da pignus. — Væddekamp: certamen, certatio; kæmpe i V.: certare; V. i noget: certamen rei alicuius; afholde V.: certamen committere. — Væddekjørsel: certamen equorum. — Væddeløb: curriculum; cursus certamen (tilfods); at holde V.: cursu certare; V. til Hest: certamen equestre. — Væddeløber: cursor. — Væddemaal: sponsio; gjøre et V.: pignore posito certare; sponsionem facere; vinde et V.: sponsione vincere; tabe et V.: pignore multari; vinci. — Væddestrid: certamen, certatio; kæmpe i V.: certare; bringe sammen i V.: committere, comparare; componere (især Gladiatorer); Sammenstilling til V.: comparatio, compositio; Afholdelse af V.: commissio certaminis.

Væde at: madefacere; rigare (især om Regn); humectare. — Væde en: humor. — Vædske en: liquor; humor; sanies (usund V.).

Væder en: aries, *Adj.*: arietinus.

Væg: paries; indenfor de fire V.: intra parietes; intus. — Væggelus: cimex.

Væge en: fila cerea (*Pl.*); ellychnium (Lampevæge; *sen.*).

Vægelsind: mobilitas, inconstantia; animus mobilis, varius. — Vægelsindet: varius, mobilis, mutabilis.

Vægre sig: recusare (aliquid facere); v. sig ved noget: aliquid recusare, abnuere, detrectare; jeg v. mig

ikke ved at: non recuso quin, quominus. — Vægring: recusatio; detrectatio (V. for noget); uden V.: haud gravate; non recusans.

Vægt: 1) Maal paa et Legemes Tyngde: pondus; i V.: pondo; som har sin V.: justi ponderis; 2) *ovf.*: a) en tyngende V.: onus; b) om den Betydning, Vægt, noget har: pondus, gravitas, auctoritas, momentum; som har V., af V.: gravis; magni momenti; uden V.: levis; nullius momenti; sine pondere; at give noget V.: pondus rei alicui addere; auctoritatem rei (især verbis, dictis) conciliare; at have V.: valere; at have større V.: plus auctoritatis habere; tillægge noget stor V.: multum rei alicui tribuere; ingen V. lægge paa: nihil morari (aliquid, aliquid facere); 3) Redskabet: pondus, statera, libra, trutina; 4) Himmeltegnet Vægten: libra, jugum. — Vægtig: 1) *egt.*: ponderosus; at være v.: pondus habere; 2) *ovf.*: gravis; magni momenti; at være vægtigere: plus auctoritatis habere; plus valere. — Vægtighed: pondus. — Vægtskaal: lanx.

Vægter: vigil; excubitor.

Vække at: 1) expergefacere; somno excitare (pludselig); vækkes: expergefieri, expergisci; 2) *ovf.*: movere (især en Sindsbevægelse); excitare; v. Opmærksomhed: animos hominum advertere; v. Opmærksomhed hos én: animum alicuius advertere. — Vækkelse: udtrs. ved Verbet.

Væld: fons, scatebra. — Vælde at: scatere, scaturire.

Vælde en: potestas, imperium. — Vældig: 1) som har Vælde: potens; 2) som er betydelig i Grad el. Størrelse: ingens, maximus; *Adv.*: vehementer.

Vælge at: 1) *alm.*: legere; eligere, deligere; v. hellere: malle; 2) om at v. til Embedsmand og lgd.: se udvælge. — Vælger en: qui jus suffragii ferendi habet.

Vælig: ferox, acer. — Vælighed: ferocitas.

Vælling: sorbitio; puls (tyk V.).

Vælte at: 1) *trans.*: a) om at bevæge et Legeme ved at dreje det om: volvere, volutare; v. henad Jorden: per terram volutare; b) om at bringe noget til Fald: evertere, subvertere; c) *ovf.*; v. fra sig: a se amoliri, amovere; v. over paa én: in aliquem transferre, conjicere; at v. en tung Byrde fra én: grave onus alicui eximere; 2) *intrans.*; om en Vogn: everti, dejici; v. med en Vogn: vehiculo excuti. — 3) *reflex.*: volvi, volutari; v. sig paa Jorden: humi volvi. — Vælten: volutatio. — Væltning: eversio (af noget), el. udtrs. ved Verbet.

Væmmelig: foedus, teter. — Væmmelighed: foeditas. — Væmmelse: fastidium; føle V. for: fastidire. — Væmmes at: 1) *egt.*; om sandselig Modbydelighed: nauseare, fastidire; v. ved noget: aliquid fastidire; 2) om indvortes Modbydelighed: udtrs. ved Omskr., f. E. jeg v. ved at læse, høre: piget me, tædet me legere, audire; satietas me capit legendi, audiendi; jeg v. ved hans Smiger: assentatio eius fastidium mihi movet.

Væn (om en Pige): pulchra.

Vænge et: pratum.

Vænne at: 1) *trans.*: a) v. én til noget: assuefacere aliquem re aliqua (aliquid facere; ad); som er vant til: assuetus (re, rei alicui, ad, aliquid facere); blive vant til: assuefieri; vænnes til noget: insuescere, assuescere rei alicui (re aliqua, ad, facere aliquid); b) v. én fra noget: facere, ut aliquis consuetudinem rei alicuius deponat; som er vænnet af med: desuetus (re, facere); som man er vænnet af med: desuetus; at vænnes af med noget: desuefieri a re aliqua; c) at vænne fra (et Barn): lacte depellere; 2) *reflex.*; v. sig til: assuescere (re aliqua, ad, facere); insuescere (aliquid facere); v. sig fra: consuetudinem rei alicuius deponere; smlg. Vane, vant.

Værd et: 1) = Værdi; 2) om den Pris, der sættes paa noget efter dets indvortes Fuldkommenhed: pretium; have V. hos én: alicui probari; det har intet V. i mine Øjne: nihili id facio; nihil id moror; det har kun ringe V. i mine Øjne: parum id facio; intet V. have: nullius pretii esse; tillægge noget stor V.: multum rei

alicui tribuere; magni aliquid æstimare; bestemme en Tings V.: æstimare quantum rei alicui tribuendum sit; at lade staa ved sit V.: in medio relinquere. — **Værd** (*Adj.*): 1) som har en vis Værdi: udtrs. ved Omskr., f. E. at være meget v.: magni pretii esse; som er meget v.: pretiosus; som er lidet v.: vilis, exilis; hvormeget er det v.: quanti pretii est? at være en Talent v.: talenti pretium habere; hvormeget troer du dette er v.: quanti hoc æstimas? 2) som er værdig til noget: dignus, f. E. Sagen er ikke Omtale v.: res digna non est quæ commemoretur (commemoratione digna non est); Folk, der ere v. at afhandle noget med: homines digni quibuscum disseratur; dette er Ros v.: hoc laudem meretur; dignum laude est; det er Umagen v.: operæ pretium est. — **Værdi**: pretium; bestemme en Tings V.: pretium rei alicui constituere, statuere; rem æstimare; at være i V.: pretium habere; at være af høj V.: magni pretii esse; af ringe V.: vilis; som er af stor V.: pretiosus (= **værdifuld**). — **Værdiløs**: vilis; at være v.: nullius pretii esse. — **Værdiløshed**: vilitas.

Værdig: 1) som svarer til det Værd, en Person el. Ting besidder: dignus, ikke v.: indignus, f. E. denne Belønning var Kongen v.: hoc præmium rege dignum fuit, det er ikke et Menneske v.: homine indignum est; ikke værdigt nok: non satis digne; 2) v. til noget f. E. Ros el. til at roses: dignus laude *el.* qui laudetur; gjøre sig v. til noget: aliquid promereri; 3) om et Menneske; en v. Mand: vir honestissimus, gravis (især om den udvortes personlige Anseelse). — **Værdige** at; v. én noget: aliquem re aliqua dignum habere, judicare; v. én et Svar: dignum aliquem habere cui respondeatur; ingen v. at gjøre det: nemo illud facere dignatur. — **Værdighed**: 1) Egenskaben at være værdig til noget: udtrs. ved Adj., f. E. alle erkjendte hans V.: omnes dignum eum esse agnoverunt; undert. dignitas, f. E. V. til at blive Konsul: dignitas consularis; 2) den paa Følelsen af indre Værd grundede Selvagtelse, moralsk Agtelse overhovedet: dignitas; 3) den Beskaffenhed, at man har opnaaet en høj Anseelse: amplitudo, auctoritas, dignitas; naa den højeste V.: ad amplissimam dignitatem pervenire; Glands og V.: splendor et amplitudo; 4) om et Embede, en Stilling i Verden: honor, munus; kongelig V.: regnum, Konsulværdighed: consulatus, præstelig V.: pontificatus o.s.v., derimod Ridderværdighed: dignitas equestris; 5) om høj Grad af udvortes Anstand: gravitas; med V.: graviter; 6) Talens V.: gravitas, amplitudo orationis.

Være at: I) som selvstændigt Verbum: 1) som enkelt abstrakt Begreb: esse; a) *det er*: α) naar man vil tillægge en Person el. Ting Begrebet at være: udtrs. ved esse *el.* Omskr., f. E. det er Kongen, som har befalet: rex jussit (*sjeld.* rex est, qui jussit); det er mig, som har gjort det: ego feci (sum qui feci); det er eder, som have gjort det: vos (estis qui) fecistis; β) naar man yderligere vil forklare et Ord el. en Udtalelse: id est, f. E. Blødagtighed, det er Sky for Arbejde og Smerte: mollitia animi, id est laborum et dolorum fuga; γ) ved Tidsbestemmelse; f. E. det er ti Aar siden jeg: decem sunt anni ex quo; δ) det er, som jeg saa: videor mihi videre; ε) det er, som du siger: sunt ista; b) *der er*: udtrs. (personligt) ved esse, f. E. der er dem, som sige: sunt qui dicant; der er mange Bjørne i Landet: multi ursi in terra sunt (inveniuntur); 2) Begrebet at være el. være til (som substantivisk): a) i Forbindelse med en Maade at være paa el. et adjektivisk Prædikatsbegreb: udtrs. ved esse med et *Adj. el.* (oftest) et enkelt Verbum, der udtrykker Forholdet, f. E. at være rask: valere; at være syg: ægrotare; at være bange: timere; at være i Vejen: obstare o. s. v. se overalt Adj.; b) i Forbindelse med et ved et Subst. udtrykt Prædikatsbegreb: esse, f. E. han har været Konge: rex fuit; c) det kan være: fieri potest; d) at lade noget være: aliquid omittere; e) lad være, at han er heldig: quamvis (licet) felix sit; f) det være — det være: sive — sive; 3) hvor det udtr. en Beskaffenhed: esse, f. E. hvorledes er det med

hans Omstændigheder: quo loco sunt res eius? hvorledes er det med ham: ut valet? saaledes er det i Verden: is est rerum ordo; sic res humanæ se habent; du er ikke den Mand, som praler: non is es, qui gloricris; 4) forbundet med et Verbum i Infinitiv: udtrs. ved Omskr., f. E. det er mig ikke at gjøre om: nihil moror (aliquid), nihil laboro (f. E. quis fecerit: hvem der har gjort det); her er behageligt at leve: jucunde hic vivitur; han er let at overtale til: facile ei persuaderi potest ut; 5) i Forbindelse med Præp. el. Præp. brugte som Adv.: a) at være *af* et Stof: udtrs. ved Adj. med esse, f. E. at v. af Træ, Marmor: ligneum, marmoreum esse; at være af god Familie: honesto loco ortum esse; at v. af med noget: liberum (liberatum) esse a: b) at v. *efter* én: aliquem persequi (*egt.*); aliquem vexare, exagitare (*ovf.*); at v. efter noget: aliquid appetere, captare, *smlg.* efter; c) at v. *for* noget: aliquid probare; at v. for én: alicui favere; partium alicuius studiosum esse; ab aliquo stare; d) det er *forbi*: actum est (med mig: de me); e) at være *fra*: se fra; f) at v. *i*: inesse in; at v. i med én: rem cum aliquo habere; at v. i med at gjøre noget: in re aliqua versari; in eo esse ut (ifærd med); g) at v. *med*: socium, participem esse (i noget: rei alicuius); interesse (om Tilstedeværelse: rei alicui); h) at være *om* sig: strenuum, navum, attentum esse; at v. længe om et Arbejde: multum temporis in opere aliquo consumere; er der noget om: verumne est? i) at v. *paa*: se paa; at være paa éns Side: cum *el.* ab aliquo facere; ab aliquo (a partibus alicuius) stare; at være paa sin Post: cavere, circumspicere; j) at være *til*: esse; saalænge jeg er til: dum ero; at v. til Gavn, Skade o. s. v. for én: alicui prodesse, nocere; commodo, damno alicui esse, *smlg.* til; k) at v. *under*: subesse (rei); der er noget under: aliquid subest; l) at v. *ved*: versari in; at v. ved at rejse: iter parare; jeg er ved at: in eo sum ut; at v. ved sin Forstand: mentis compotem esse; ikke ville være ved noget: aliquid infitiari, negare, *smlg.* ved; 6) i Forbindelse med et Adv.: se dette Adv.; II) som Hjælpeverbum: udtrs. ved Hovedverbet. — Væren: udtrs. ved Omskr.

Værelse: cubiculum, conclave; meritoria (*Pl.*, Værelser, som udlejes); penetralia (*Pl.*, de indre V.).

Værft: navalia (*Pl.*).

Værge at: = forsvare. — Værge et: 1) det, hvormed man kan værge sig: telum; jeg har intet V.: nihil habeo, quo me defendam; 2) Gjerning, hvorved man søger at værge sig: udtrs. ved Omskr., f. E. sætte sig til V.: se defendere; vim vi repellere. — Værge en: 1) én, som værger for én: tutor; 2) om den med Beskyttelse forenede Forvaring, Magt: possessio, manus; at være i éns V.: ab aliquo custodiri; 3) = Formynderskab: tutela. — Værgeløs: inermis. — Værgemaal: tutela; at være under éns V.: in tutela alicuius esse.

Værk et: opus (alm.; om et Skrift ogsaa liber, om et Fæstningsværk ogsaa munimentum); at sætte noget i V.: aliquid facere, efficere, moliri (med Anstrengelse), miscere (en Forvirring); dette er hans V.: hoc ab illo profectum est; huius rei ille auctor est; at lægge Haand paa Værket: opus aggredi, ordiri; at være i V.: agi, tractari; gaa til Værks: tractare, med noget: aliquid, med én: in aliquem consulere (med et *Adv.*, der angiver Maaden); frembringe udødelige Værker: opera immortalia edere. — Værksted: officina. — Værktøj: instrumentum.

Værk en: dolor articulorum. — Værke at: dolere; det v. i min Finger: digitus mihi dolet.

Værn: præsidium, munimentum; propugnaculum. — Værne at: defendere, tueri (for, om noget: aliquid); v. for én: pro aliquo propugnare; v. én mod: aliquem defendere a. — Værnepligt: militia; Frihed for V.: vacatio militiæ; at have udtjent sin V.: esse stipendiis emeritis; som har udtjent sin V.: emeritus; der er almindelig V. i Landet: omnes cives munus militiæ sustinent. — Værnepligtig: 1) om den, som har Alderen: cui ætas militaris est; v. Alder:

ætas militaris; 2) om den, som har Forpligtelsen: qui munus militiæ sustinere debet.

Værre (smlg. ond, slet): peior; peius (*Adv.*), deterior (mindre god); det gaaer ham v.: peiore loco res eius sunt; gjøre v.: exulcerare; aggravare; gjøre et Onde endnu v.: oleum addere camino (*ordspr.*); Ondet bliver v.: malum crescit, augetur; Sygdommen bliver v.: morbus invalescit; Tiderne blive v. og v.: tempora deteriora semper fiunt; Tilstanden bliver v.: res aggravantur. — Værst: pessimus; peior (af to); *Adv.*: pessime, peius.

Væsel: mustela; *Adj.*: mustelinus.

Væsen: 1) i den mest abstrakte Betydning: natura, vis (ofte: vis et natura); 2) om en selvstændig for sig værende Gjenstand: animal, animans; et levende V.: animal; et udødeligt V.: natura immortalis; 3) om et Menneskes hele udvortes Adfærd: mores (*Pl.*); et beskedent V.: modestia; et frækt V.: petulantia; et hovmodigt V.: fastidium, contumacia; et dannet, belevent V.: urbanitas; tungsindigt V.: tristitia, mæstitia; saaledes er hans V.: hi sunt viri mores; 4) at gjøre meget V. af noget: rem jactare, af én: aliquem jactare *el.* effuse laudare; 5) det er ikke mit V.: non meum est. — Væsentlig: 1) som er grundet i, berører en Tings Væsen: verus; qui a re segregari non potest; v. Beskaffenhed: vis ipsa; vera natura; v. Forskjel: discrimen in ipsa rei natura positum; at være v. forskjellig: natura differre; re discrepare; gjøre en v. Forandring: rem ipsam mutare; en v. Forandring: rei ipsius mutatio; det er v. fornødent: natura rei poscit; 2) om det, der udgjør Hovedsagen: gravissimus, præcipuus; en v. Omstændighed: res gravissima; den væsentligste Omstændighed: caput rei; dette er en v. Omstændighed: in hoc caussa versatur; hoc vel maxime rem continet; det væsentlige: summa rei, caput rei; kun at omtale det væsentligste af noget: summatim rem attingere.

Væv: 1) Redskabet: tela; 2) det, som væves, er vævet: tela, textum (*sen.*). — Væve at: texere; pertexere (til Ende); v. ind i: intexere, intertexere; v. under: subtexere; v. op igjen: retexere. — Væver en: textor. — Væverbom: jugum. — Vævergarn: tela. — Væveri: textrinum. — Væverstol: = Væv 1. — Væverskytte: radius. — Væverspole: insilia (*Pl.*). — Vævet: textilis; v. Tøj: textile. — Vævning: textura, textus.

Væxt: 1) det at voxe: incrementum; at være i V.: in incremento esse; crescere; 2) den Størrelse, noget har naaet ved at voxe: statura; slank V.: proceritas; af høj V.: magna statura; 3) ethvert voxende Plantelegeme: herba; arbor; alle Jordens Væxter: omnia quæ terra gignit.

Y.

Yde at: 1) om Frembringelse af noget: edere, proferre, Jorden y. Afgrøde: terra fruges edit; 2) yde én noget: a) frivillig: alicui aliquid tribuere; b) tvungen: pendere, conferre (især Skat: tributum, vectigal). — Ydelse: udtrs. ved Verbet. — Yder en: dator.

Yder —, udtrs. i Sammensætninger ved: exterior, extremus, f. E. Yderdel: pars exterior, Yderkant: margo extremus, kun, ydermere: præterea, porro. — Yderlig: 1) som er yderst, paa Yderkanten: extremus; at gaa yderlig (paa en Brink): in extremo margine ire; 2) om en meget høj Grad: maximus, summus, extremus, f. E. en yderlig Armod: summa egestas; i den yderligste Nød: in extremis suis rebus; det er kommet til det yderligste: perventum est ad ex-

trema; *Adv.*: summe; supra modum. — Yderlighed (*ovf.*): extremum, summum, *el.* ved Adj.; at gaa fra den ene Y. til den anden: labi in contraria vitia; lade det komme til Y.: ad extrema descendere. — Yderst: extremus (*egt.* og *ovf.*); ultimus (*ovf.*); *Adv.*: a) *egt.*: udtrs. ved Adj.; b) *ovf.*: maxime, summe; den y. Nødvendighed: ultima necessitas; den y. Fare: summum periculum; ipsum periculi discrimen; lide det y.: ultima, extrema pati; prøve det y.: ultima experiri; det er paa det y.: ultimum discrimen adest; at ligge paa sit y.: animam agere (om et Menneske); in extremo situm esse (*ovf.* paa Ting); det yderste af Landet: extrema terra; det yderste af Verden: extremum mundi. — Ydre: 1) *Adj.*: exterior, externus; det y. (af noget): pars exterior; det y. af Huset: exterior domus; 2) *Subst.*; et Y.: species externa; facies; habitus.

Ydmyg: demissus, summissus; qui nihil sibi sumit, tribuit; om Bøn, Ord: supplex; *Adv.*: demisse, suppliciter; ydmygt bedende: supplex; bede én y.: alicui supplicare; supplicem alicui esse. — Ydmyge at: 1) *trans.*; y. én: aliquem *el.* animum alicuius frangere, deprimere; 2) *reflex.*; y. sig: se *el.* animum demittere, summittere; y. sig til at gjøre noget: ad aliquid descendere. — Ydmygelse: 1) Gjerningen at ydmyge: udtrs ved Verbet; 2) det, som ydmyger: udtrs ved Omskr., f. E. til min store Y.: cum magno meo pudore; denne Omstændighed var en Y. for ham: hæc res superbiam eius minuit; taale Y. (ydmygende Behandling) af én: contumelias alicuius pati. — Ydmyghed: animus summissus; med Y.: summisse; suppliciter (om Bøn).

Ymte om: clam loqui de; der ymtes derom: is rumor serpit.

Ynde at: favere (alicui, alicui rei); (alicui) velle, cupere; amare (aliquid, aliquid facere); studiosum esse (rei alicuius; alicuius). — Ynder en: fautor, studiosus; være en Y. af: = ynde; jeg er ingen Y. af: odi; mihi displicet. — Yndest: 1) Y. som én nærer: favor, studium (for noget: rei alicuius); at nære Y. for: studio (alicuius rei) teneri, *el.* = ynde; gjøre noget af Y. for én: amori alicuius aliquid tribuere; fatte Y. for: adamare; 2) Y., som én er i: gratia; at være i Y. hos én: alicui *el.* apud aliquem gratiosum esse; at være i høj Y. hos én: gratia alicuius florere; komme i Y. hos én: gratiam ab aliquo (apud plebem) inire; bringe én i Y. hos én: aliquem in gratia apud aliquem ponere; stræbe efter éns Y.: gratiam alicuius sequi. — Yndet: gratus, acceptus (af én: alicui), gratiosus (apud populum). — Yndling: gratus et acceptus (hos én: alicui); min Y.: deliciæ meæ; at være éns Y.: esse alicui in deliciis; gratia alicuius florere. — Yndlingsbeskæftigelse: studium.

Ynde en: venustas; decor; gratia (*sen.*). — Yndefuld, ynderig: venustus. — Yndig: venustus (især om kvindelig Skjønhed); gratus (*digt.*); amoenus (om en Egn, Udsigt); suavis *el.* dulcis (om Lugt, Smag). — Yndighed: venustas, suavitas.

Yngel: fetus, progenies. — Yngle at: fetum gignere, procreare; y. stærkt: multiplices fetus procreare. — Ynglen: fetus.

Yngling: adolescens; adolescentulus. — Ynglingsalder: adolescentia.

Yngre: junior; minor natu; y. (i Tidsalder): ætate inferior; y. end tyve Aar: minor viginti annos natus; minor viginti annis. — Yngst: minimus natu; minor natu (af to), smlg. ung.

Ynk: 1) det, som opvækker Medynk: miseria; 2) Sindsbevægelsen: misericordia. — Ynke at: miserari, commiserari. — Ynkes at: misereri (over én: alicuius); jeg y. over dig: miseret me tui; han er ikke at y. over: non est quod eius vicem doleamus; indignus est, cuius nos misereat. — Ynkelig: miser, miserabilis; et y. Syn: miserandum spectaculum; *Adv.* ogsaa: miserandum in modum; at se y. ud: miserabilem speciem præbere. — Ynkelighed: miseria, *el.* ved *Adj.* — Ynksom: misericors. — Ynksomhed: misericordia. — Ynkvær-

dig: miserandus, miserabilis. — Ynkværdighed: udtrs. ved Adj.

Yppe at: movere, concitare; y. Kiv: jurgium nectere.

Ypperlig: eximius, egregius, excellens, præstans. — Ypperlighed: præstantia, excellentia.

Yppersti potissimus; præstantissimus.

Yppig: 1) hengiven til sandselige Nydelser: lascivus; petulans; 2) hengiven til overdaadigt Levnet: luxuriosus; at være y.: luxuriare; 3) som trives frodigt: luxurians (ogsaa *ovf.* om Talen); y. Væxt: luxuriæ; at være y.: luxuriare; y. voxende: luxuriosus. — Yppighed: luxuria og luxuries (om Tilbøjeligheden), luxus (om Levemaaden); lascivia (mere dadlende).

Ytre at: 1) *trans.*: a) om Tilkjendegivelse ved Ord, Miner og lgd.: significare, prodere; y. aabenbart: præ se ferre; b) om en henkastet Udtalelse: jactare, f. E. han ytrede blandt andet: jactavit inter alia; 2) *reflex.*: a) om en Person: sententiam proferre (de re: om noget); han ytrede sig saaledes: in hanc sententiam locutus est; b) om en Ting: apparere, ostendi. — Ytring: 1) Handlingen at ytre: significatio, professio, *el.* ved Verbet; 2) det, som ytres: dictum, vox; lade en Y. falde: vocem jactare; der falde ofte Ytringer af Folk som: voces sæpe jactantur eorum qui.

Yver: uber.

Æ.

Æble: malum, pomum; at bide i det sure Æ.: ad rem ingratam descendere. — Æbletræ: malus.

Æde at: edere, comedere. — Æde: esca; pabulum. — Ædegilde: concoenatio. — Ædelyst: edacitas. — Ædelysten: edax. — Æder en: homo edax, multi cibi.

Ædel: 1) af Byrd: nobilis, generosus; nobili loco *el.* generosa stirpe ortus; 2) *ovf.*: a) om hvad der er udmærket i sin Art: generosus (f. E. Vin, Hest); om Stene, Metaller: pretiosus; b) om hvad der er fortrinligt i aandelig el. moralsk Henseende: ingenuus, generosus; æ. Tænkemaade: liberalitas, ingenuitas; mens generosa; af æ. Tænkemaade: ingenuus, liberalis, generosus; en æ. Mand: vir ingenuus, generosus; at tænke æ.: animo ingenuo esse; æ. Handlemaade: liberalitas; æ. Videnskaber: artes liberales. — Ædelmodig: liberalis; generosus. — Ædelmodighed: liberalitas, ingenuitas. — Ædelsind: ingenuitas; animus ingenuus. — Ædelsindet: ingenuus. — Ædelsten: gemma; lapis pretiosus; besat med Æ.: gemmatus.

Ædil: ædilis; som har været Æ.: homo ædilicius; en Ædils Embede: ædilitas.

Ædru: sobrius. — Ædruelig: sobrius; vini abstinens. — Ædruelighed: sobrietas.

Æg: ovum; lægge Æ.: ova parere, gignere; ligge paa Æ.: ovis incubare; ikke udruge sine egne Æ.: fetibus alienis incubare; Ægget lærer Hønen: sus Minervam. — Æggeblomme: vitellus. — Æggehvide: albumen ovi. — Æggeskal: putamen ovi.

Ægte (*Adj.*): 1) retmæssig, født i lovligt Ægteskab: legitimus; justo matrimonio natus; 2) som er, hvad det bør være: verus; germanus; sincerus. — Ægtebaaren, ægtefødt: = ægte 1. — Ægthed: udtrs. bedst ved Adj., undert. sinceritas, veritas.

Ægte at: 1) alm.: matrimonium inire (cum); 2) om Manden: uxorem *el.* in matrimonium (aliquam) ducere; 3) om Pigen: nubere (alicui). — Ægte;

tage til Æ.: = ægte; have til Æ.: matrimonio junctum (am) esse cum aliqua (o); in matrimonio aliquam habere; nuptam esse alicui *el.* cum aliquo; give til Æ.: (aliquam) in matrimonium dare, collocare; (aliquam) nuptum dare; begjære til Æ.: (aliquam) in matrimonium petere; (aliquam *el.* nuptias alicuius) ambire, expetere. — Ægtefolk: conjuges. — Ægtefælle: conjux (baade om Mand og Kone); maritus. — Ægtehustru: conjux, uxor. — Ægtemage: maritus; conjux. — Ægtepar: = Ægtefolk. — Ægteseng: lectus genialis, jugalis, conjugialis. — Ægteskab: matrimonium (*alm.*); connubium (som borgerlig Indretning; ogsaa Ret til at indgaa Æ.); conjugium (som blot legemlig Forbindelse); contubernium (mellem Trælle el. frie og Trælle); indgaa Æ.: matrimonio jungi; matrimonium inire; matrimonio operam dare; søge Æ.: condicionem quærere; opløse Æ.: matrimonium diducere; ophæve Æ.: matrimonium dimittere. — Ægteskabelig: conjugialis, *el.* ved matrimonii, conjugis; æ. Forbindelse: matrimonium. — Ægteskabsanliggende: res uxoria. — Ægteskabsbrud: adulterium; begaa Æ.: adulterare. — Ægteskabsbryder: adulter. — Ægteskabsbryderske: adultera. — Ægteskabsgud: hymen, hymenæus. — Ægteskabskontrakt: tabulæ dotis *el.* nuptiales. — Ægteskabsskilsmisse: divortium. — Ægteskabsstifter: nuptiarum conciliator. — Ægtestand: se Ægteskab. — Ægtevi at: confarreare.

Ækel: foedus; teter. — Ækelhed: 1) foeditas; 2) Æ. som føles: fastidium; føle Æ. for: fastidire (aliquid).

Ækvator: circulus æquinoctialis.

Ælde en: vetustas; senectus (om Personer); at dø af Æ.: senectute exstingui. — Ældes at: senescere, consenescere. — Ældgammel: pervetustus. — Ældre: maior natu (annis); senior; de ældre: seniores; jo æ. han bliver: quo plus ei ætatis accedit; — Ældst: maximus natu; maior (natu; af to), smlgn. gammel.

Ælling: anaticula; pullus anatinus.

Ælm: ulmus; af Æ.: ulmeus.

Ælte at: depsere; subigere.

Æmne et: argumentum, res; materia; thema (for Afhandling; *sen.*); et Æ. at skrive om: argumentum scribendi *el.* ad scribendum; et Æ. for Samtale: materia sermonum, *el.* blot sermo; at vende tilbage til Æmnet: ad propositum reverti; opgive én et Æ.: alicui ponere (f. E. at tale om: de quo dicat); jeg havde intet Æ. at skrive om: nihil mihi propositum erat ad scribendum; at gaa udenfor Æmnet: digredi; relationem egredi (om en Raadsherre); han gik ud fra Æmnet og fortalte: excessit ad enarrandum.

Ændre at: mutare; corrigere (til det bedre). — Ændring: mutatio; correctio; foretage en Æ.: = ændre.

Ændse at: attendere ad; rationem habere (rei alicuius); ikke æ.: contemnere, negligere; jeg æ. ikke: nihil moror, curo.

Æng: angustus. — Ængbrystet: anhelus; at være æ.: ilia ducere.

Ængste at: 1) *trans.*: angere, sollicitare; sollicitum (aliquem) habere; ængstes til Døde: exanimari; 2) *reflex.*: angi animo (over noget: re aliqua); æ. sig meget: angoribus confici. — Ængstelig: anxius, sollicitus (for: de, for hvad der vil ske: quid futurum sit, for at noget skal ske: ne quid fiat); religiosus (af Betænkelighed, Omhyggelighed); trepidus (urolig og æ.); at være æ.: angi; trepidare (urolig og æ.); æ. Hastværk, Uro: trepidatio. — Ængstelighed: anxietas, sollicitudo; med Æ.: anxie, sollicite. — Ængstelse: angor.

Ære at: 1) om at lægge Agtelse for Dagen ved udvortes Tegn: honorare, honore prosequi, afficere (aliquem), honorem habere (alicui); 2) om Agtelse, som næres: colere, venerari; 3) hvor begge Betydninger forenes: colere et observare. — Ære en: 1) Følelsen af det gode hos én forenet med Fordring paa andres Erkjendelse: pudor; en Mand af Æ.: vir summo pudore; 2) den Højagtelse, som beroer

paa den almindelige Mening: existimatio, fama; krænke éns Æ.: existimationem alicuius lædere, violare; at miste al Æ.: omnem honestatem amittere; Tab af Æ.: damnum famæ; capitis deminutio (forbundet med Indskrænkning i borgerlige Rettigheder); 3) det Fortrin, som erkjendes af andre ved udvortes Ytringer: honor; vise én Æ.: honorem alicui habere, tribuere; honore aliquem prosequi, afficere; vise én den sidste Æ.: justa alicui *el.* funeri alicuius facere, solvere; vis mig den Æ.: hoc mihi tribue; til Æ. for én: honoris alicuius caussa (*sen.*: in honorem alicuius); holde én i Æ.: aliquem colere, observare; dit Ord i Æ.: pace tua dixerim; jeg har haft den Æ.: mihi contigit; 4) den Æ., som vindes ved noget: gloria, fama, laus (ved berømmelige Gjerninger); honor; indlægge sig Æ.: laudem mereri; skaffe Æ.: gloriam, famam (alicui) parere, comparare; Æ. for noget: gloria rei alicuius; lade én have Æ. for noget: gloriam rei alicuius alicui concedere (alicuius facere); jeg vil ikke tilegne mig Æren herfor: gloriam huius rei meam non faciam; han har Æ. deraf: ei honori *el.* honorificum est; regne til Æ.: honori ducere; komme med Æ. fra noget: re aliqua honeste defungi; dette gjør ham ingen Æ.: hoc probro illi est; 5) den Værdighed, hvormed Ære følger: honos, dignitas; komme til Æ.: ad honores pervenire; honoribus augeri, ornari; hjælpe én til Æ. og Værdighed: honoribus et dignitate aliquem augere; 6) en Person el. Ting, som gjør en anden Ære: decus, ornamentum; han er en Æ. for sit Fædreland: patriæ decus est; 7) give sin Æ. i Pant: fidem interponere. — **Ærbar**: verecundus, pudicus. — **Ærbarhed**: verecundia, pudor. — **Ærbødig**: reverens (mod én: alicuius); observantiæ plenus. — **Ærbødighed**: reverentia, observantia; med Æ.: observanter; cum summa observantia; religiøs Æ.: religio, veneratio; vise én Æ.: reverentiam alicui præstare; aliquem revereri. — **Ærebegjærlig**: gloriæ cupidus. — **Ærefrygt**: veneratio; reverentia; religio (for Guderne); Templet var Gjenstand for saa stor Æ.: templum tanta religione fuit; have Æ. for én: aliquem revereri. — **Ærefrygtsfuld**: venerabundus; æ. Opmærksomhed: observantia; vise æ. Opmærksomhed imod én: aliquem observare; *Adv.*: cum summa veneratione. — **Ærefuld**: honorificus, honestus. — **Ærekjær**: honoris amans; famæ serviens; at være æ.: famæ inservire. — **Ærekjærhed**: honoris studium; pudor. — **Ærekrænkende**: contumeliosus; probrosus; et æ. Skrift: libellus famosus, literæ contumeliosæ (in aliquem); fremføre æ. Ytringer om én: probra in aliquem jactare; contumeliose de aliquo dicere, loqui. — **Æreløs**: infamis, intestabilis; gjøre én æ.: infamiæ notam alicui inurere; infamia aliquem notare. — **Æreløshed**: infamia. — **Æreminde**: monumentum honoris. — **Ærerørig**: = ærekrænkende. — **Æresbevisning**: honor; beneficium (naar den udgaaer fra Folket eller Raadet); som tjener til Æ.: honorarius. — **Æreserklæring**: satisfactio. — **Æresfornærmelse**: contumelia. — **Æresfølelse**: pudor; give éns Æ. et Knæk: pudorem alicuius atterere. — **Æresgave**: honor; der gives som Æ.: honorarius. — **Æresnavn**: nomen honorificum *el.* honoris caussa datum. — **Æresord**: fides; give sit Æ.: fidem interponere, obstringere. — **Ærespost**: honor; honoris gradus; de højeste Æ.: amplissimi honores; gjennem alle Æ.: per omnes honoris gradus; gjennemløbe Æresposternes Bane: honores decurrere; ulovlig Bestræbelse efter Æ.: ambitus. — **Æressag**: res in qua existimatio (fama) alicuius agitur. — **Ærestegn**: signum honoris. — **Ærestitel**: appellatio honorifica; give én en Æ.: insigni honoris nomine aliquem appellare. — **Ærestøtte**: statua, monumentum. — **Ærestab**: ignominia. — **Ærestrin**: honoris gradus. — **Æresyge**: ambitio mala. — **Ærgjerrig**: laudis *el.* gloriæ cupidus, avidus; ambitiosus (dadlende). — **Ærgjerrighed**: laudis *el.* gloriæ cupiditas, aviditas; ambitio (dadlende). — **Ærlig**: 1) overensstemmende med den borgerlige Ære: honestus; at være

kommen af æ. Forældre: ingenuis parentibus natum esse; æ. Navn: fama, existimatio; 2) overensstemmende med den moralske Ære: honestus, probus, integer; fidelis (om Venskab og lgd.); handle æ.: honeste *el.* sine fraude, cum fide, fide bona agere; agere ut bonum virum decet; mene det æ.: probo animo agere; mene det æ. med én: ex animo alicui favere; mene det æ. med enhver: omnibus consultum cupere; holde æ. hvad man lover: fidem religiose servare; se æ. ud: vultu liberali esse; det gaaer æ. til: sine fraude agitur; 3) om Stræbsomhed; arbejde æ.: strenue opus facere; holde æ. ud: ad extremum perstare. — Ærlighed: honestas, integritas; fides (i Ord og Løfte). — Ærværdig: venerandus, venerabilis. — Ærværdighed: gravitas, dignitas, *el.* ved Adj.

Ærende: mandatum; give én noget i Æ.: alicui aliquid mandare (alicui mandare ut); alicui aliquid in mandatis dare; besørge et Æ.: mandatum procurare; mandato fungi; Sendelse i offentligt Æ.: legatio; sende i offentligt Æ.: legare; det er hans Æ.: in mandatis habet.

Ærgre at: 1) *trans.*: irritare, offendere (aliquem); ægritudinem, stomachum movere (alicui); det æ. mig: ægre fero; me pungit *el.* male habet; 2) *reflex.*: stomachari (over noget: aliquid); morderi (over noget: re aliqua); ægre ferre (over noget: aliquid). — Ærgerlig: 1) om Personer: stomachosus; indignabundus; at være æ.: stomachari (se ærgre sig); at blive æ.: irritari; commoveri ægritudine; herover blev han æ.: hoc stomachum ei movit; 2) om Ting: molestus. — Ærgrelse: stomachus *el.* ægritudo (Tilstanden at ærgre sig); res molesta (en Æ.); at volde én Æ.: ægritudinem, stomachum alicui movere; at have Æ.: stomachandi materiam habere; lade sin Æ. fare: stomachum perdere.

Ærme et: manica; med Ærmer: manicatus; binde én noget paa Ærmet: alicui imponere; centonem alicui sarcire (*ordspr.*); et langt Æ.: manulea; med lange Ærmer: manuleatus.

Ært: cicer.

Æsel: asinus, *dem.*: asellus; *Adj.*: asininus. — Æseldriver: asinarius. — Æselinde: asina.

Æske en: capsa, arcula.

Æske at: 1) om at fordre eftertrykkeligt: exigere, contendere; 2) æ. til Strid: lacessere, provocare.

Æsp: populus tremula.

Æt: 1) om Afkomst, Byrd: origo; at være af fornem Æt: nobili loco ortum esse; 2) om en Slægt: genus; stirps (baade om Forfædre og Efterkommere). — Ætling: proles. — Ætstor: insigni loco ortus.

Ætheren: æther. — Ætherisk: ætherius *el.* æthereus (baade *egt.* og *ovf.*).

Ø.

Ø: insula. — Øboer: insulanus.

Øde: vastus (om det tomme og øde); desertus (især om det ubeboede); incultus (især om det udyrkede); at ligge ø.: horrere incultu; at lægge ø.: vastare; øde og udyrkede Steder: tesqua. — Øde et: vastitas. — Øde at: 1) om at udgive til Unytte: profundere, effundere, trahere; 2) øde Tid og lgd.: perdere. — Ødeland: nepos, heluo, decoctor. — Ødelægge at: vastare, devastare (et Land, en Egn); excidere, delere, evertere (en By, et Herredømme); diruere, evertere (en Bygning); corrumpere (især Klæ-

der og lgd.); exstinguere, exscindere (et Folk); perdere (om et Menneske); pessumdare (et Menneske); aldeles ø. éns Formue: bonis aliquem evertere; ø. Helbredet: valetudinem vexare, perdere; ø. Penge: = øde; ø. éns Velfærd: salutem alicuius exstinguere. — **Ødelæggelse**: 1) Handlingen at ødelægge: vastatio, eversio, exstinctio; udtrs. oftest ved Verbet; 2) det at ødelægges: exitium; pernicies (nærmest om levende Væsener); ruina (f. E. Formuens: fortunarum); 3) det, som ødelægger: pestis; pernicies, ruina. — **Ødelæggende**: perniciosus, exitiosus. — **Ødelægger** en: vastator (af et Land); eversor (af en By, et Herredømme). — **Øder** en: = Ødeland. — **Ødsel**: 1) om Personer: prodigus; profusus (med sit eget: sui); 2) om Levemaade, Anretning, Pragt o.s.v.: effusus, profusus. — **Ødselhed**: luxus. — **Ødsle** at: 1) *trans.*; ø. sin Formue bort: rem familiarem dissipare; én, som har ødslet sin Formue bort: decoctor; ø. Penge paa: pecunias profundere in; 2) *intrans.*; ø. med noget: aliquid effundere, profundere; ø. med Gaver: largiri. — **Ødslen**: profusio; largitio.

Øg: caballus.

Øgenavn: nomen ridiculum.

Øgle en: lacerta, vipera: *Adj.*: vipereus.

Øje: 1) *egt.*: oculus; *dem.*: ocellus; forsynet med Ø.: oculatus; stærke Ø.: oculi acres; acris oculorum acies; at have stærke Ø.: acie oculorum valere; svage Ø.: oculi obtusi; obtusa oculorum acies; at være blind paa det ene Øje: altero oculo captum esse; Øjnene lukke sig: oculi connivent; følge én med Ø.: oculis aliquem prosequi; slaa Øjnene ned: oculos *el.* vultum demittere; oculos in terram dejicere; vende Øjnene bort: oculos dejicere; vende Øjnene tilbage: respicere (paa: ad, in; efter én: aliquem); ikke vende Øjnene fra: oculos non dejicere de; saa langt jeg kan række med Ø.: quo longissime aciem oculorum fero; Øjnene løbe i Vand: oculi suffunduntur; ikke lukke et Ø.: somnum non videre; saa snart han slog Øjnene op: ut primum dispexit; rive éns Øjne ud: oculos alicui eruere; sove med aabne Øjne: vigilantem dormire; a) for mine Ø.: me aspectante; in conspectu meo; sub oculis meis; komme for éns Ø.: in conspectum alicuius venire; komme fra éns Ø.: e conspectu alicuius venire, abire; under éns Ø.: in conspectu *el.* sub oculis alicuius; faa Ø. paa: conspicere, conspicari; b) se én lige i Ø.; rectis oculis aliquem aspicere; kaste Øjet paa: oculos adjicere ad, in; fryde sine Ø. ved Synet af noget: oculos re aliqua pascere; c) falde i Ø.: in *el.* sub oculos cadere; conspici; som falder i Ø.: conspicuus, insignis (re aliqua: paa Grund af noget); 2) *ovf.* paa Sjælen: a) gjøre store Ø.: mirari, obstupescere; aabne éns Ø.: aliquem edocere (for noget: aliquid, aliquid fieri); b) have noget *for* Øje: aliquid sequi, spectare; hvad har du haft for Ø. med at gjøre dette: quid secutus hoc fecisti? svæve for éns Ø.: ante oculos alicuius versari; ante oculos alicui obversari; stille én noget for Ø.: alicui aliquid ob (ante) oculos ponere; stille sig et Mønster for Ø.: aliquid ad imitandum sibi proponere; lade én stille sig et Forbillede for Ø.: jubere aliquem respicere exemplar (rei alicuius); lukke Øjnene: connivere (for noget: in re aliqua); c) *i* éns Øjne, i Øjnene: coram, palam; i mine Øjne: me judice, mea sententia; at være én en Torn i Øjet: odiosum, invisum alicui esse; sætte én Blaar i Øjnene: verba alicui dare; alicui imponere; sige én i hans aabne Ø.: aperte alicui dicere; lyve én op i Øjnene: aperte alicui mentiri; d) have Øje *med*: curam gerere (rei alicuius); have et vaagent Ø. med én: acriter aliquem observare; have Øjnene med sig: circumspicere; circumspectum esse; som har Øjnene med sig: circumspectus, cautus; e) faa Øjnene *op* for noget; incipere aliquid intelligere, perspicere; luk dog Øjnene op: resipisce tandem aliquando; f) kaste sine Øjne *paa* noget: oculos rei alicui adjicere; have sine Øjne henvendte paa: animum convertisse ad aliquid; rei alicui insidiari (Besiddelsen af noget); g) kaste skjæve Øjne *til*: oculis obli-

quis aspicere, intueri; h) se én *under* Ø.: aliquem aspicere: gaa én under Ø.: alicui assentari, adulari; under fire Ø.: arbitris remotis; secreto; 3) Øje paa Træer og Buske: gemma; sætte Øjne: gemmas trudere; gemmare; 4) Ø. paa Tærninger: punctum, oculus. — Øjeblik: 1) punctum temporis; momentum; for et Ø.: in breve tempus; vent et Ø.: mane paulisper; hvert Ø.: identidem, subinde; paa Øjeblikket: extemplo, illico; det rette Ø.: ipsum discrimen; et gunstigt Ø.: tempus opportunum; endnu i dette Ø.: etiam nunc; endnu i det Ø.: etiam tunc; 2) Øjeblikket (i Modsætning til Fremtiden): præsens tempus; for Ø.: in præsens, in præsentia. — Øjeblikkelig: 1) som varer kort: breve; 2) som skeer strax: præsens; 3) *Adv.*: extemplo; illico. — Øjeblink: nictus. — Øjekast: aspectus; sende, give én et Ø.: aliquem aspicere (f. E. et venligt: blande, et barskt: vultu truce); sende hinanden stjaalne Ø.: furtim inter se intueri. — Øjemaal; efter Ø.: quantum oculis judicari potest; dømme efter Ø.: oculorum judicium sequi. — Øjemed: consilium; det var mit Ø.: propositum mihi erat; gjøre noget til sit Ø.: aliquid sequi, spectare; det var hans fornemste Ø.: id potissimum secutus est; i hvad Ø.: quo consilio? hvad Ø. har du haft hermed: quid secutus hoc fecisti? i det Ø.: ad eum finem; i hvilket Ø. spørger du herom: quorsum hoc quæris? — Øjenbetændelse: lippitudo; at have Ø.: lippire; som har Ø.: lippus. — Øjenet: retina (*sen.*). — Øjenbryn: supercilium. — Øjenlaag: palpebræ. — Øjenhaar: palpebræ (*sen.*). — Øjenskalk: assentator. — Øjenslyst: voluptas oculorum. — Øjensynlig: 1) evidens, manifestus, apertus; det er ø.: patet; in aperto est; apparet; 2) ø. Fare: præsentissimum periculum. — Øjensynlighed: udtrs. ved *Adj.* — Øjentjener: simulator officii; at være Ø.: officium simulare; adulari. — Øjenvidne: testis oculatus; at have været Ø. til noget: rem vidisse; jeg har selv været Ø.: ipse adfui; res sub oculis meis gesta est; efter at han havde fjernet alle Ø.: arbitris remotis. — Øjesten: 1) *egt.*: pupilla; pupula; 2) *ovf.*: deliciæ, amor; at være éns Ø.: esse in oculis alicui *el.* alicuius; hun er min Ø.: eam in oculis gesto, fero; min Ø.: ocule mi! — Øjesyn: 1) Gjerningen at se: aspectus; tage i Ø.: oculis perlustrare; inspicere, contemplari; (i Retssproget: in re præsenti esse; gaa hen for at tage i Ø.: in rem præsentem venire); Øjesynet viser: res ipsa docet; 2) komme i Ø.: in conspectum venire; at være ude af Ø.: e conspectu esse; 3) hans Ø. lover intet godt: vultus eius nil boni habet (malum minatur). — Øjet: oculatus. — Øjne at: conspicere, conspicari; oculis assequi; saa langt jeg kan ø.: quo longissime aciem oculorum fero.

Økonom: se Husholder. — Økonomi: se Husholderiskhed.

Øl: cerevisia (et gallisk Ord).

Øm: 1) som forvolder Smerte: dolens; ad tactum mollis; *ovf.*, røre ved et ømt Sted: ulcus tangere; 2) hvis Følelse let røres: mollis; amoris plenus; at være for øm over sine Børn: nimia indulgentia liberos educare; 3) sørge ømt for: fovere; slutte én ømt i sine Arme: aliquem molli amplexu fovere. — Ømhed: 1) *egt.*: udtrs. ved *Adj.*; 2) *ovf.*: amor; caritas (især en Moders); indulgentia. — Ømhjertet: ad misericordiam promptus. — Ømme sig: 1) *egt.*: queri; 2) ø. sig ved at gjøre noget: invitum aliquid facere; ægre ad aliquid faciendum adduci, descendere; 3) ømmes ved noget: rei alicuius misereri. — Ømskindet: mollis ad dolorem.

Ønske at: I) *trans.*: 1) at have en bestemt Attraa efter et tilkommende Gode: cupere (uden Bibegreb af Villie); velle (især med Bibegreb af Villie); exoptare (ønske inderligt); jeg vilde ønske: velim (opnaaeligt); vellem (uopnaaeligt); ikke ø.: nolle; jeg vilde ikke ø.: nolim, nollem; ø. én alt godt: alicui *el.* alicuius caussa cupere, velle; jeg ø., at du svarer mig: volo ut mihi respondeas; jeg ø., at du tilgiver ham: volo te ei ignoscere; 2) hvor Attraaen forbindes med en Ytring af Ønsket: optare, f. E. ønske

én noget: alicui aliquid optare, precari; *ø.* én til Lykke: alicui gratulari (med noget: aliquid); jeg *ø.* dig til Lykke med din Tapperhed: macte virtute tua esto; jeg vilde *ø.* dig til Lykke med din Tapperhed hvis: juberem (te) macte virtute tua esse, si; II) *reflex.*; *ø.* sig noget: aliquid cupere, appetere, in votis habere. — **Ønske** et: desiderium, votum (*Ø.* som næres); optatio (Handlingen at ønske); optatum (det, som ønskes); at faa sit *Ø.* opfyldt: voto potiri; voti compotem fieri; optato potiri; at faa et *Ø.* opfyldt og derved forpligtes til at holde et Løfte: voti damnari *el.* reum fieri; nære et fromt *Ø.*: optare; at lade én faa sit *Ø.* opfyldt, tilstaa et *Ø.*: desiderio alicuius satisfacere; facere, dare, tribuere quod aliquis optavit; voto alicuius annuere; gjøre et *Ø.*: optare, precari; mit eneste *Ø.* er: nihil amplius opto; det er mit *Ø.*: cupio; at have de bedste Ønsker for én: optima omnia alicui optare, precari; at være efter *Ø.*: placere; efter *Ø.*: ex optato, sententia; vi have alle samme *Ø.*: omnes idem cupimus; gjøre til sine Ønskers Maal: concupiscere. — **Ønskelig**: 1) = **ønskværdig**: optabilis, optandus, expetendus; 2) som gaaer efter Ønske: prosper, faustus.

Øre et: 1) hos Mennesker og Dyr: auris; forsynet med *Ø.*: auritus; laane *Ø.* til: aures præbere, adhibere (alicui); skrive bag Øret: memoria figere; memoriæ mandare; at sige i Øret: in aure dicere; slaa én paa Øret: alapam alicui infligere; at spidse Ører: aures arrigere; rykke én i Øret: aurem alicui vellere; tage én ved *Ø.*: auriculam alicui arripere, prehendere; prædike for døve *Ø.*: surdo fabulam narrare; surdis auribus canere; sove paa sit grønne *Ø.*: in utramvis aurem dormire; han lader det gaa ind af det ene *Ø.* og ud af det andet: statim ut auditum est ei excidit; det er kommet mig for *Ø.*: ad aures meas pervenit; ad me perlatum est; det ringer for mine *Ø.*: aures mihi tinniunt; jeg er lutter *Ø.*: istic sum; han tabte baade Næse og *Ø.*: attonitus stetit; at sidde i Gjæld til op over Ørerne: ære obrutum esse; 2) *Ø.* paa et Kar: ansa; forsynet med *Ø.*: ansatus. — **Ørefigen**: alapa; give én et *Ø.*: alapam alicui infligere, incutere. — **Ørelap**: auricula. — **Ørenringe**: inaures; de øvrige Sammensætninger dannes ved Hjælp af Subst.

Ørk: desertum; vasta solitudo.

Ørkesløs: 1) som intet foretager sig: deses, desidiosus; iners; at sidde *ø.*: desidere; at være *ø.*: cessare; 2) som ikke er til Nytte; en *ø.* Klage: iners querela; et *ø.* Spørgsmaal, Tale: quæstio, oratio supervacanea. — **Ørkesløshed**: desidia, inertia.

Ørn: aquila; *Adj.*: aquilinus.

Øse at: I) *trans.*: 1) *egt.*: haurire; *ø.* paa, i: infundere; *ø.* af: haurire ex; *ø.* Vand op af en Brønd: aquam de puteo haurire; tømme ved at øse: exhaurire; 2) *ovf.*; *ø.* Penge ud: pecunias effundere, profundere; om en Forfatter: haurire (ex: af); II) *intrans.*; Regnen øste ned: maximus imber demissus est de coelo; en øsende Regn: vehemens imber. — **Øsekar**: simpulum. — **Øsemaskine**: haustrum. — **Øseske**: trulla (stor); cyathus (lille, ægformig). — **Øsning**: haustus.

Øst: oriens; mod *Ø.*: ab oriente. — **Østenvind**: eurus; ventus ex oriente flans. — **Øster**: oriens. — **Østerland**: terræ orientales. — **Østerlandsk**: orientalis. — **Østlig**: ad orientem vergens, spectans; orientalis (*sen.*).

Østers: ostrea; conchylium; rig paa *Ø.*: ostreosus, ostrifer. — **Østersskal**: concha.

Øve at: 1) *trans.*: exercere (saavel om at øve ved Bevægelse som om Uddannelse og Udøvelse, f. E. *ø.* Tropperne: copias exercere; *ø.* Aanden: animum exercere; *ø.* en Konst, et Haandværk: artem exercere); *ø.* ved el. i noget: exercere aliqua re *el.* in aliqua re; *ø.* Taalmodighed: patientem se præbere; *ø.* Gavmildhed: largiri; *ø.* Indflydelse: vim habere *el.* exercere (ad, in); *ø.* ondt: mala facinora patrare, facere; 2) *reflex.*: se exercere; exerceri (i noget: re, in re);

ø. sig i Talekonst: declamare. — **Øvelse**: 1) Handlingen at øve: exercitatio (i, noget: rei alicuius); Soldaters Øvelser: decursiones militum; Ø. i at skrive (fremsætte sine Tanker skriftligt): scribendi exercitatio (undert. scribendi usus; stilus); til Ø.: exercitationis caussa; lære ved Ø.: usu discere; Ø. i Foredrag: declamatio; 2) Ø. som haves: usus; facultas (f. E. Ø. i at skrive: facultas scribendi); at besidde stor Ø.: exercitatissimum esse (in re aliqua: i noget); usu (rei alicuius) exercitatum esse. — **Øvelsesplads**: palæstra; area. — **Øvet**: exercitatus, versatus.

Øverst: 1) *egt.*: summus; det Ø. af Bjerget: summus mons; ø. af to: superior; 2) *ovf.* paa Personer: summus, princeps. — **Øvre**: superior.

Øvrig: reliquus (det, som er tilbage); det ø. af Livet: reliquum vitæ; de øvrige Penge: pecunia residua; det øvrige af Krigen: residuum bellum; de øvrige: reliqui (tænkt som en Rest); ceteri (tænkt som en Modsætning); i øvrigt: ceterum, ceteroquin, quodrestat *el.* reliquum est.

Øvrighed: magistratus. — **Øvrighedsperson**: magistratus. — **Øvrighedsembede**: magistratus.

Øxe en: securis; bipennis (tveægget); ascia (Tømmerøxe); Sammensætninger dannes ved Omskr. med Substantivet.

Tillæg.

A.

Egennavne og deraf dannede Adjektiver *).

A.

Abas: Abas, antis, *m.*

Abdera: Abdera, æ, *f.* (a, orum, *n.*); *Adj.*: Abderiticus. — Abderiter: Abderita.

Adige: Athesis, is, *m.*

Adonis: Adonis, is *el.* idis, *m.*

Adriatiske Hav: mare superum; Hadria, *m.*

Afrika: Africa; *Adj.*: Africanus. — Afrikaner: Afer, fri.

Agamemnon: Agamemnon; *Adj.*: Agamemnonius; Efterkommer af A.: Agamemnonides, æ.

Aganippe: Aganippe, es, *f.*

Agathokles: Agathocles, is, *m.*

Agenor: Agenor; *Adj.*: Agenoreus; Efterkommer (Søn) af A.: Agenorides, æ.

Agis: Agis, dis.

Agrigentum: Agrigentum; *Adj.*: Agrigentinus.

Ajakos: Æacus.

Ajax: Aiax, acis.

Ajetes: Æetes, æ, *m.*; *Adj.*: Æetæus; Datter af A.: Æetias, adis, Æetis, idis.

Ajgeus: Ægeus; Efterkommer af A.: Ægides, æ, *m.*

Ajgina: Ægina; *Adj.*: Ægineticus. — Ajgineter: Ægineta, æ, *m.*; Æginensis (*sen.*).

Ajgypten: Ægyptus, i, *f.*; *Adj.*: Ægyptius.

Ajgajisk: Ægæus, Ægeus; det ajgajiske Hav: mare Ægæum *el.* Ægeum.

Ajnejas: Æneas, æ.

Ajolien: Æolia; Æolis, dis; *Adj.*: Æolicus, Æolius. — Æoler: Æolius.

Ajolos: Æolus; *Adj.*: Æolius; Efterkommer af A.: Æolides, æ, *m.*

Ajskylos: Æschylus; *Adj.*: Æschyleus.

Ajsopos: Æsopus; *Adj.*: Æsopicus (ius, eus).

Ajsne: Axona, æ, *f.*

Ajthioper: Æthiops (ogsaa som *Adj.*).

Ajtolien: Ætolia; *Adj.*: Ætolicus, Ætolius. — Ætoler: Ætolus.

Akajmenes: Achæmenes, is.

Akajer: Achæus. — Akajisk: Achæus, Achaicus.

Akarnanien: Acarnania; *Adj.*: Acarnanicus. — Akarnaner: Acarnanis (*Pl.* es, um).

Akeron: Acheron, ontis, *m.*; *Adj.*: Acherusius.

Akilles: Achilles, is; *Adj.*: Achilleus.

Akrisius: Acrisius; Datter af A.: Acrisione, es; Efterkommer af A.: Acrisioniades, æ, *m*; *Adj.*: Acrisioneus.

Aktium: Actium; *Adj.*: Actiacus.

Akvinum: Aquinum; fra A.: Aquinas, atis.

Alabanda: Alabanda, æ, *f.* *el.* ndum *n.*; *Adj.*: Alabandeus, Alabandensis; Indbyggerne i A.: Alabandeni.

Alba: Alba; *Adj.*: Albanus.

Alekto: Alecto, us, *f.*

*) I denne Fortegnelse ere de Navne optagne, som antages at kunne forekomme i Stiløvelsers historiske Stykker, dog ere de forbigaaede, som i Dansk have beholdt deres latinske Endelser, undtagen forsaavidt der af dem dannes Adjektiver paa uregelmæssig Maade. Hvor ingen klassisk Form findes for et Navn, som ikke burde savnes, er det senere dannede anført.

Alexander: Alexander, dri. — Alexandrien: Alexandria; *Adj.*: Alexandrinus.
Alkestis: Alcestis, is, Alceste, es.
Almajon: Alcmæo, onis.
Allia: Allia, *f.*; *Adj.*: Alliensis.
Allobroger: Allobrox, gis; *Adj.*: Allobrogicus.
Aloiderne: Aloidæ, *m.*
Alperne: Alpes, ium, *f.*; *Adj.*: Alpinus. — Alpebeboerne: Alpini.
Amasone: Amazon, *f.*; *Adj.*: Amazonicus, Amazonius.
Amfiktyonerne: Amphictyones, num, *m.*
Amfipolis: Amphipolis, is, *m.*; *Adj.*: Amphipolitanus.
Amfissa: Amphissa; *Adj.*: Amphissius.
Amiens: Samarobriva.
Amsterdam: Amstelodamum.
Amur: Oxus, i, *m.*
Anakreon: Anacreon, ontis; *Adj.*: Anacreonticus.
Angora: Ancyra; *Adj.*: Ancyranus.
Andros: Andrus, i, *f.*; *Adj.*: Andrius.
Anio: Anio, enis, *m.*; *Adj.*: Aniensis.
Ankises: Anchises, æ; Søn af A.: Anchisiades, æ.
Antiokien: Antiochia; *Adj.*: Antiochensis.
Antiokus: Antiochus; *Adj.*: Antiochinus.
Antium: Antium; *Adj.*: Antianus, Antias, atis; Antiatinus (ensis); Indbyggerne: Antiates, um.
Apenninerne: Apenninus (mons).
Apollo: Apollo, inis; *Adj.*: Apollineus.
Apollonia: Apollonia; *Adj.*: Apolloniensis (i *Pl.* ogsaa Indbyggerne); en Indbygger: Apolloniates, æ.
Appius: Appius; *Adj.*: Appius.
Apulien: Apulia; *Adj.*: Apulicus, Apulus.
Araber: Arabs, abis. — Arabien: Arabia. — Arabisk: Arabicus, Arabius, Arabus; det arabiske Hav: mare Erythræum.
Arbela: Arbela, orum, *n.*
Arejon: Arion, onis.
Arejopagos: Areopagus. — Arejopagiter: Areopagita, *m.*
Arginusiske Øer: Arginusæ.
Argo: Argo, us, *f.* — Argonavterne: Argonautæ, *m.*
Argos: Argos, *n.* (kun *Nom.* og *Akk.*, ellers Argi, orum, *m.*); *Adj.*: Argivus (argivisk); Argei, Argivi = Grækerne.
Aristejdes: Aristides, is.
Aristippos: Aristippus; *Adj.*: Aristippeus.
Aristofanes: Aristophanes, is; *Adj.*: Aristophaneus (ius).
Aristoteles: Aristoteles, is; *Adj.*: Aristoteleus (ius).
Arkadien: Arcadia; *Adj.*: Arcadicus. — Arkadier: Arcas, adis.
Arkipelagus: mare Ægæum *el.* Ægeum.
Arkont: Archon, ontis.
Arles: Arelas, atis; Arelate, es, *f.*; *Adj.*: Arelatensis.
Armenien: Armenia; *Adj.*: Armenius.
Arno: Arnus, i, *m.*
Arpinum: Arpinum; fra A.: Arpinas, atis.
Artaxata: Artaxata, orum, *n.*
Asien: Asia; *Adj.*: Asiaticus; Asianus (om Talere, Forpagtere, Indbyggere).
Asklepios: Æsculapius.
Asofske Hav: Palus Mæotis (idis).
Assyrien: Assyria; *Adj.*: Assyrius.
Athamas: Athamas, antis.
Athen: Athenæ; *Adj.*: Atheniensis.
Athene: Minerva.
Athos: Athos, ois, Atho (*Akk.*: Atho, Athon, Athonem; *Dat. Abl.*: Atho) *m.*
Atlas: Atlas, antis, *m.*; *Adj.*: Atlanticus.
Attalus: Attalus; *Adj.*: Attalicus.
Atellanerne: fabulæ Atellanæ.
Attike: Attica; *Adj.*: Atticus; *Adv.*: Attice.
Augias: Augias, æ.
Augsburg: Augusta Vindelicorum.
August: Augustus; *Adj.*: Augustalis.
Autun: Bibracte, is, *n.*
Avernersøen: lacus Avernus; Aornos, i; *Adj.*: Avernus, Avernalis.

B.

Babylon: Babylon, onis, *f.*; *Adj.*: Babylonius (ogsaa en Babylonier = Babylo, onis).
Bajern: Bavaria.
Bajæ: Bajæ; *Adj.*; Bajanus.
Bakkus: Bacchus, Liber, Lyæus; *Adj.*: Baccheius, Baccheus. — Bakkus-

fest: bacchanalia, ium. — Bakkantinde: Mænas, adis.

Baktra: Bactra, orum, *n.*; *Adj.*: Bactrianus. — Baktrerne: Bactri, Bactrini.

Baleariske Øer: Baleares, ium; *Adj.*: Balearicus; Indbyggerne: Baleares.

Balkan: Hæmus, i, *m.*

Bari: Barium, i, *n.*

Barkas: Barcas, æ, *m.*; *Adj.*: Barcinus.

Batavien: Batavia. — Bataverne: Batavi, orum.

Bejruth: Berytus, i, *f.*

Belgien: Belgica; *Adj.*: Belgicus. — Belgier: Belga.

Bergamo: Bergamum, i, *n.*

Bithynien: Bithynia; *Adj.*: Bithynicus. — Bithynerne: Bithyni. — Bithynierinde: Bithynis, idis.

Bodensø: Lacus Brigantinus.

Bog: Hypanis, is, *m.*

Bøjotien: Boeotia, Aonia; *Adj.*: Boeoticus, Aonius. — Bøjoter: Boeotius, Boeotus.

Bologna: Bononia; *Adj.*: Bononiensis.

Bonn: Bonna.

Bourdeaux: Burdigala.

Bourges: Avaricum.

Brescia: Brixia; *Adj.*: Brixianus.

Brindisi: Brundisium; *Adj.*: Brundisinus.

Britannien: Britannia; *Adj.*: Britannicus. — Britanner, Britte: Britannus, Brito.

Busiris: Busiris, is *el.* idis.

Bysants: Byzantium.

C.

Ceres: Ceres, eris, *f.*; *Adj.*: Cerealis. — Ceresfest: Cerealia, ium, *n.*

Cerigo: Cythera, orum; *Adj.*: Cythoræus og Cytheriacus.

Chalons sur Marne: Catalauni; *Adj.*: Catalaunicus.

Chalons sur Saône: Cabillonum.

Cicero: Cicero, onis; *Adj.*: Ciceronianus.

Cilicien: Cilicia; *Adj.*: Cilicius, Ciliciensis. — Cilicier: Cilix.

Cimbrer: Cimber, bri.

Cinna: Cinna; *Adj.*: Cinnanus.

Cære: Cære, *n.* (*indekl.*); *Adj.*: Cæres, itis *el.* etis. — Cæriterne: Cærites, um.

Cæsar: Cæsar; *Adj.*: Cæsarianus, Cæsarinus.

D.

Dacien: Dacia. — Dacerne: Daci.

Dajdalos: Dædalus; *Adj.*: Dædaleus.

Dalmatien: Dalmatia; *Adj.*: Dalmaticus. — Dalmaterne: Dalmatæ, *m.*

Damaskus: Damascus; *Adj.*: Damascenus.

Danaiderne: Danaides, um, *f.*

Danmark: Dania; dansk: Danus.

Dafnis: Dafnis, idis.

Dardanos: Dardanus; *Adj.*: Dardanus; Dardanius; Søn, Efterkommer af D.: Dardanides, æ; Datter af D.: Dardanis, idis.

Delos: Delos, i, *f.*; *Adj.*: Delius; Deliacus (som kommer fra D.).

Delfi: Delphi, orum, *m.*; *Adj.*: Delphicus.

Despoto Tagh: Rhodope, es, *f.*; *Adj.*: Rhodopeïus.

Diana: Diana; *Adj.*: Dianius; Tempel for D.: Dianium.

Dido: Dido, us, *f.*

Diomedes: Diomedes, is, *m.*; *Adj.*: Diomedeus.

Dione: Dione, es; *Adj.*: Dionæus.

Dionys: Dionysius.

Dionysos: Dionysus; *Adj.*: Dionysius.

Dioskurerne: Castor et Pollux.

Dnieper: Borysthenes, is, *m.*; Beboerne deromkring: Borysthenitæ.

Dniester: Tyras, æ, *m.*

Dodona: Dodona; *Adj.*: Dodoneus.

Don: Tanais, is, *m.*

Donau: Danubius; Ister, tri, *m.* (den nederste Del).

Dorerne: Dores, um; *Adj.*: Doricus, Dorius. — Dorien: Doris, idis, *f.*

Doubs: Dubius, *m.*

Douro: Durius, *m.*

Drav: Dravus, *m.*

Drepana: Drepana, orum, *n.*

Druiderne: Druides, um; Druidæ, arum, *m.*

Durazzo, Dyrrhakium: Dyrrhachium; Indbyggerne: Dyrrhachini (tidligere hed Byen: Epidamnus).

Døde Hav: Mare mortuum; Lacus Asphaltites.

E.

Ebro: Iberus, i, *m.*
Edessa: Edessa; *Adj.*: Edessæus.
Efesos: Ephesus, i, *f.*; *Adj.*: Ephesius (ogsaa en Efeser).
Elba: Ilva, æ, *f.*
Elben: Albis, *m.*
Elea: Elea; *Adj.*: Eleaticus. — Eleater: Eleates, æ.
Eleusis: Eleusis *el.* in, inis, *f.*; *Adj.*: Eleusinus (ius).
Elis: Elis, idis, *f.*; *Adj.*: Eleus. — Elierne: Elii.
Empedokles: Empedokles; *Adj.*: Empedocleus.
Ems: Amisus, i, *m.*; Amisia, æ, *f.*
England: Albion, onis, *f.*; Britannia. — Englænder: Britannus.
Epejros: Epirus, i, *f.*; *Adj.*: Epiroticus og Epirensis. — Epiroter: Epirotes, æ.
Epidauros: Epidaurus, i, *f.*; *Adj.*: Epidaurius.
Erato: Erato, us.
Eretria: Eretria; *Adj.*: Eretriensis; Eretrius.
Erymanthos: Erymanthus, *m.*; *Adj.*: Erymanthius.
Eryx: Eryx, ycis, *m.*; *Adj.*: Erycinus.
Etrurien: Etruria, Tuscia; *Adj.*: Etruscus, Tuscus.
Etsch: Athesis, *m.*
Evandros: Evander, dri; *Adj.*: Evandrius.
Evboea: Euboea; *Adj.*: Euboicus.
Evfrat: Euphrates, is, *m.*
Evripides: Euripides; *Adj.*: Euripideus.
Evropa: Europa; *Adj.*: Europæus.
Evrotas: Eurotas, æ, *m.*

F.

Fabius: Fabius; *Adj.*: Fabius, Fabianus (*sjeld.*).
Faeton: Phaeton, ontis; *Adj.*: Phaetonteus.
Fajaker: Phæax; *Adj.*: Phæacius.
Fajdon: Phædo, onis.
Fajdros: Phædrus.
Falaris: Phalaris, idis.
Farsalos: Pharsalus, i, *f.*; *Adj.*: Pharsalicus.
Fasis: Phasis, idis, *m.*; *Adj.*: Phasiacus, Phasianus.
Feraj: Pheræ; *Adj.*: Pheræus.
Fidias: Phidias, æ; *Adj.*: Phidiacus.
Filippoj: Philippi, *m.*; *Adj.*: Philippensis (eus, icus).
Filip: Philippus; *Adj.*: Philippicus.
Filoktetes: Philoctetes (a), æ; *Adj.*: Philocteteus.
Firth of Forth: Bodotria.
Flegethon: Phlegethon, ontis, *m.*
Florens: Florentia; *Adj.*: Florentinus.
Fojbe: Phoebe, es.
Fojbos: Phoebus; *Adj.*: Phoebeus, Phoebeius.
Fojnikien: Phoenicia; *Adj.*: Phoenicius. — Fojnikier: Phoenix, icis.
Fokaja: Phocæa; *Adj.*: Phocæensis, Phocæus (begge Ord ogsaa om en Indbygger).
Fokis: Phocis, idis, *f.*; *Adj.*: Phocaicus. — Fokenserne: Phocenses; Phocii.
Fórkys: Phorcus.
Frankrig: Francogallia; *Adj.*: Francogallicus. — Franskmand: Francogallus.
Friserne: Frisii; *Adj.*: Frisius.
Frygien: Phrygia; *Adj.*: Phrygius. — Fryger: Phryx, gis.
Fthia: Phthia; *Adj.*: Phthius. — Fthioter: Phthiota.

G.

Gabii: Gabii, orum, *m.*; *Adj.*: Gabinus.
Gades: Gades, ium, *f.*; *Adj.*: Gaditanus. — Gaditanerne: Gaditani.
Galatien: Galatia; *Adj.*: Galaticus. — Galaterne: Galatæ.
Gallien: Gallia; *Adj.*: Gallicus; Gallicanus (som findes i G.). — Galler: Gallus.
Ganges: Ganges, is, *m.*; *Adj.*: Gangeticus.
Garamanterne: Garamantes, um.
Garigliano: Liris, is, *m.*
Garonne: Garumna, *f.*
Gela: Gela; *Adj.*: Gelous; Indbyggerne: Gelenses, ium.
Genf: Geneva. — Genfersø: Lacus Lemannus.
Genua: Genua.
Germanien: Germania; *Adj.*: Germanicus. — Germaner: Germanus.

Geterne: Getæ; *Adj.*: Geticus.
Gibraltar: Calpe, es, *f.*; Strædet ved G.: Fretum Gaditanum; ostium Oceani.
Gigant: gigas, ntis.
Girgenti: Agrigentum; *Adj.*: Agrigentinus.
Gorgias: Gorgias, æ.
Gorgo: Gorgo, onis, *f.*; *Adj.*: Gorgoneus.
Gotherne: Gothi; *Adj.*: Gothicus.
Grækenland: Græcia; *Adj.*: Græcus (ogsaa en Græker); *Adv.*: Græce (scire o.s.v.).
Guadalkvivir: Bætis, is, *m.*
Guadiana: Anas, æ, *m.*
Gyges: Gyges, is; Gyges, æ.

H.

Haag: Haga Comitis.
Halikarnas: Halicarnassus; *Adj.*: Halicarnasseus; Indbygger: Halicarnassensis.
Halys: Halys, yos, *m.*
Harpy: Harpyia.
Hebe: Hebe, es.
Hebræerne: Hebræi; *Adj.*: Hebraicus.
Hektor: Hector; *Adj.*: Hectoreus.
Helikon: Helicon, onis, *m.*; *Adj.*: Heliconius.
Hellas: Hellas, adis, *f.* — Hellener: Græcus.
Hellespont: Hellespontus, i, *m.*; *Adj.*: Hellespontius.
Heloterne: Helotes, um; Helotæ, arum.
Helvetien: Helvetia (*sen.*); *Adj.*: Helveticus; Indbyggerne: Helvetii.
Herakleja: Heraclea; Indbyggerne: Heracleenses *el.* Heracleotæ.
Herakles, Herkules: Hercules, is *el.* i; *Adj.*: Herculeus.
Hermes: Hermes, æ.
Hesperiderne: Hesperides, dum.
Hieron: Hiero, onis.
Hippias: Hippias, æ.
Holland: Batavia; *Adj.*: Batavus.
Homerus: Homerus; *Adj.*: Homericus.
Horatius: Horatius; *Adj.*: Horatius.
Hyaderne: Hyades, um, *f.*
Hymettus: Hymettus, i, *m.*; *Adj.*: Hymettius.

I.

Iason: Iason, onis.
Ibererne: Iberes, um; Iberi, orum; *Adj.*: Iberus, Ibericus.
Ida: Ida, *f.*; *Adj.*: Idæus.
Jerusalem: Hierosolyma, orum, *n.*; *Adj.*: Hierosolymitanus.
Ilium: Ilium; *Adj.*: Ilius; Iliacus. — Iliaden: Ilias, adis, *f.*
Illyrien: Illyricum; *Adj.*: Illyrius, Illyricus.
Indien: India; *Adj.*: Indus. — Indier: Indus.
Inn: Oenus, i, *m.*
Ino: Ino, us; Leucothea (efter Optagelsen mellem Havgudinderne).
Ionerne: Iones, um. — Ionien: Ionia. — Ionisk: Ionius; det ioniske Hav: mare Ionium.
Jordan: Jordanes, is, *m.*
Iris: Iris, idis, *f.*
Irland: Hibernia. — Irlænder: Hibernus.
Ischia: Ænaria, æ, *f.*
Isere: Isara, æ, *f.*
Isis: Isis, is *el.* idis.
Italien: Italia; *Adj.*: Italicus. — Italiener: Italicus.
Ithaka: Ithaca; *Adj.*: Ithacensis, Ithacus.
Juno: Juno, onis; *Adj.*: Junonius.
Jupiter: Jupiter, Jovis.
Ivisa: Ebusus, i, *f.*

K.

Kabesbugten: Syrtis minor.
Kadix: Gades, ium, *f.*; *Adj.*: Gaditanus.
Kadmos: Cadmus; *Adj.*: Cadmeus; Cadmeïus; en Datter af K.: Cadmeis.
Kaffastrædet: Bosporus Cimmerius.
Kagliari: Carales, ium, *f.*; *Adj.*: Caralitanus.
Kalabrien: Calabria (det nuværende C. hed Bruttii *el.* ager Bruttius); *Adj.*: Calaber (bra, brum); en Kalabrer: Calaber.
Kaldæerne: Chaldæi; *Adj.*: Chaldæus, Chaldaicus.
Kalkas: Calchas, antis.

Kalkis: Chalcis, idis, *f.*; *Adj.*: Chalcidicus; Indbyggerne: Chalcidenses, ium.
Kalkedon: Chalcedon, onis, *f.*; *Adj.*: Chalcedonius.
Kalliope: Calliope, es, *f.*
Kallisto: Callisto, us, *f.*
Kalydon: Calydon, onis, *f.*; *Adj.*: Calydonius.
Kalypso: Calypso, us, *f.*
Kambyses: Cambyses, is.
Kamerinum: Camerinum; *Adv.*: Camertinus; en Indbygger i C.: Camers.
Kampanien: Campania; *Adj.*: Campanus (ogsaa en Kampaner).
Kantabrien: Cantabria; *Adj.*: Cantabricus. — Kantabrer: Cantaber, bri.
Kapitolium: Capitolium; *Adj.*: Capitolinus.
Kappadokien: Cappadocia; *Adj.*: Cappadocius; en Kappadoker: Cappadox, ocis.
Kapri: Capreæ.
Kapua: Capua; *Adj.*: Campanus.
Karien: Caria; *Adj.*: Caricus. — Karer: Car.
Karon: Charon, ontis.
Karthagena: Carthago Nova.
Karthago: Carthago, inis, *f.*; *Adj.*: Carthaginiensis, Punicus. — Karthaginienser: Carthaginiensis; Poenus.
Karybdis: Charybdis, is, *f.*
Kaspiske Hav: mare Caspium.
Kassandros: Cassander, dri.
Kastaliske Kilde: Castalia, æ, *f.*; *Adj.*: Castalius.
Katania: Catina, æ, *f.*; *Adj.*: Catinensis.
Katilina: Catilina; *Adj.*: Catilinarius.
Kato: Cato, onis; *Adj.*: Catonianus.
Kavkasos: Caucasus; *Adj.*: Caucasius.
Kea: Cea, æ, *f.*; *Adj.*: Ceus.
Kefalonia: Cephallenia; Indbyggerne: Cephallenes, um.
Kekrops: Cecrops, opis; *Adj.*: Cecropius.
Kelterne: Celtæ; *Adj.*: Celticus.
Keltibererne: Celtiberi.
Kent: Canticum.
Keos: Cea; *Adj.*: Ceus (ogsaa en Keer).
Kerberos: Cerberus; *Adj.*: Cerbereus.
Khios: Chius, i *el.* Chios, i, *f.*; *Adj.*: Chius.
Kilikien: Cilicia; *Adj.*: Cilix *el.* Cilicius; Cilissa (*fem.*); Ciliciensis (som kommer fra K.).
Kimmerierne: Cimmerii; *Adj.*: Cimmericus.
Kios: Chios, ii, *f.*; *Adj.*: Chius.
Kirke: Circe, es; *Adj.*: Circæus.
Kithajron: Cithæron, onis, *m.*
Kjøbenhavn: Hafnia; *Adj.*: Hafniensis.
Kleje: Cleo, us.
Klotho: Clotho, *f.* (Nom. og Akk.).
Klusium: Clusium, i, *n.*; *Adj.*: Clusinus.
Klytajmnestra: Clytæmnestra.
Knidos: Cnidus *el.* Gnidus, i, *f.*; *Adj.*: Cnidius.
Koblens: Confluentes, ium, *m.*
Kolkis: Colchis, idis, *f.*; *Adj.*: Colchus, Colchicus. — Kolker: Colchus. — Kolkerinde: Colchis.
Kolofon: Colophon, onis, *m.*; *Adj.*: Colophonius.
Komo: Comum; *Adj.*: Comensis.
Konstantinopel: Byzantium; Strædet ved K.: Bosporus Thracius; *Adj.*: Byzantinus.
Kordova: Corduba; *Adj.*: Cordubensis.
Korinth: Corinthus; Borgen i K.: Acrocorinthus; *Adj.*: Corinthius. — Korinthier: Corinthius.
Korfu, Korkyra: Corcyra; *Adj.*: Corcyræus.
Korioli: Corioli, orum, *m.*; *Adj.*: Coriolanus.
Koronea: Coronea, æ, *f.*; *Adj.*: Coronæus og Coronensis; Indbyggerne: Coronæi.
Korsika: Corsica; *Adj.*: Corsus, Corsicus (ogsaa som Subst.: Cyrnus, i, *f.* *el.* Korsis, idis, *f.*). — Korsikanerne: Corsi.
Kortona: Corythus, i, *f.*; ogsaa Cortona; *Adj.*: Cortonensis.
Korybanter: Corybantes, ium.
Kremera: Cremera, æ, *f.*; *Adj.*: Cremerensis.
Kremona: Cremona, æ, *f.*; *Adj.*: Cremonensis.
Kreta: Creta; *Adj.*: Cretensis, Creticus. — Kretenser: Cres, etis (*fem.*: Cressa).
Krim: Chersonesus Taurica.
Krotone: Croto, onis, *m.* og *f.*; *Adj.*:

Crotoniensis. — Krotoniater: Crotoniates, æ.
Kumæ: Cumæ (Cyme, es, *f.*); *Adj.*: Cumanus (ogsaa en Kumaner), Cumæus.
Kures: Cures, ium, *f.*
Kureterne: Curetes, um.
Kvirinus: Quirinus; *Adj.*: Quirinalis (som Romulus' Tilnavn).
Kviriterne: Quirites, um *og* ium.
Kybele: Cybele, es; *Adj.*: Cybeleus; Megalensis; Festen for K.: Megalesia, orum.
Kykladerne: Cyclades, um, *f.*
Kyklop: Cyklops, opis; *Adj.*: Cyclopius.
Kyllene: Cyllene, es, *f.*; *Adj.*: Cyllenius.
Kypern: Cyprus, i, *f.*; *Adj.*: Cyprius.
Kyrene: Cyrene, es, *f.*; Cyrenæ, arum; *Adj.*: Cyrenaicus; Cyrenæi (om Filosofferne).
Kysikos: Cyzicum, *n.*; Cyzicus, *f.*; *Adj.*: Cyzicenus.
Kythera: Cythera, orum, *n.*; *Adj.*: Cythereus (reius, riacus).
Køln: Colonia Agrippina.

L.

Lakedajmon: Lacedæmon, onis, *f.*; *Adj.*: Lacedæmonius, Laconicus. — Lakedajmonien: Laconica. — Lakedajmonier: Laco, onis; i *Pl.*: Lacedæmonii. — Lakedajmonierinde: Lacæna.
Laertes: Laertes, æ.
Lago di Bassano: Lacus Vadimonis.
Lago di Celano: Lacus Fucinus.
Lago di Como: Lacus Larius.
Lago di Garda: Lacus Benacus.
Lago di Iseo: Lacus Sabinus.
Lago Maggiore: Lacus Verbanus.
Lago di Perugia: Lacus Trasimenus.
Laokoon: Laocoon, ontis.
Lampsakus: Lampsacus, i, *f.*, *el.* Lampsacum, i, *n.*; Indbyggerne: Lampsaceni.
Laomedon: Laomedon, dontis; *Adj.*: Laomedonteus; en Efterkommer af L.: Laomedontiades, æ.
Lapitherne: Lapithæ (*Sing.*: Lapithes, æ).
Larissa: Larissa; *Adj.*: Larissæus; Indbyggerne i L.: Larissæi *el.* Larissenses, ium.
Latium: Latium; *Adj.*: Latiaris, Latinus. — Latiner en: Latinus.
Latona: Latona, æ *el.* Lato, us; *Adj.*: Latois, Latoius.
Laurentum: Laurentum, i, *n.*; *Adj.*: Laurentinus; Indbygger: Laurens, tis.
Leda: Leda, æ; *Adj.*: Ledæus.
Lejden: Lugdunum Batavorum.
Lejpsig: Lipsia.
Lemnos: Lemnus, *f.*; *Adj.*: Lemnius (ogsaa en Indbygger paa L.).
Lepanto: Naupactus, *f.*; Bugten ved L.: sinus Corinthiacus.
Leptis: Leptis, is, *f.*; *Adj.*: Leptinus; Indbyggerne: Leptitani.
Lerida: Ilerda, æ, *f.*
Lerna: Lerna; *Adj.*: Lernæus.
Lesbos: Lesbus, *f.*; *Adj.*: Lesbiacus, Lesbius, Lesbous. — Lesbierinde: Lesbias, adis; Lesbis, idis.
Leto: Latona, Lato, us; *Adj.*: Latonius, Latoius, Latous.
Lethe: Lethe, es, *f.*; *Adj.*: Lethæus.
Leukas: Leucadia, æ, *el.* Leucas, adis, *f.*; Indbyggerne: Leucadii.
Levktra: Leuctra, orum, *n.*; *Adj.*: Leuctricus.
Libanon: Libanus, i, *m.*
Libyen: Libya; *Adj.*: Libycus. — Libyerne: Libyes, um.
Ligurien: Liguria; *Adj.*: Ligusticus. — Ligurer: Ligus, uris; *Adj.*: Ligustinus.
Lilleasien: Asia minor.
Lilybæum: Lilybæum, i, *n.*; *Adj.*: Lilybætanus.
Lipara: Lipara, æ, *el.* Lipare, es, *f.*; *Adj.*: Liparensis.
Lissabon: Olisippo, onis, *m.* (*sen.*).
Loire: Liger, eris, *m.*
Lokrien: Locris, idis, *f.* — Lokrerne Locri, Locrenses, ium.
London: Londinium.
Lukanien: Lucania; *Adj.*: Lucanus *og* Lucanicus. — Lukanerne: Lucani.
Lusitanien: Lusitania; Indbyggerne: Lusitani.
Lydien: Lydia; *Adj.*: Lydius.
Lykien: Lycia; *Adj.*: Lycius.
Lykurg: Lycurgus; *Adj.*: Lycurgeus.
Lyon: Lugdunum.

Lysias: Lysias, æ; *Adj.*: Lysiacus.
Læstrygonerne: Læstrygones, um.

M.

Maas: Mosa, *f.*
Magnesia: Magnesia; *Adj.*: Magnesius; Indbyggerne: Magnetes, um. — Magnesierinde: Magnessa.
Majandros: Mæander, dri, *m.*; *Adj.*: Mæandrius.
Majland: Mediolanum; *Adj.*: Mediolanensis.
Majn: Moenus, i, *m.*
Majns: Mogontiacum.
Majonien: Mæonia; *Adj.*: Mæonius; Indbyggerne: Mæones, um.
Makedonien: Macedonia; *Adj.*: Macedonicus. — Macedoner: Macedo, onis.
Malaga: Malaca.
Malorca: Balearis maior.
Malta: Melita; *Adj.*: Melitensis.
Mamertinerne: Mamertini; *Adj.*: Mamertinus.
Marathon: Marathon, onis, *m.*; *Adj.*: Marathonius.
Mariza: Hebrus, i, *m.*
Marmorahavet: Propontis, idis, *f.*
Mars: Mars, tis; *Adj.*: Martius, Mavortius.
Marsch: Marus, i, *m.*
Marsejlle: Massilia; *Adj.*: Massilianus, Massiliensis.
Mauretanien: Mauretania; *Adj.*: Maurus (ogsaa en Mavrer).
Medeja: Medea; *Adj.*: Medeis, idis.
Medien: Media; *Adj.*: Medicus. — Meder: Medus.
Megara: Megara, æ; Megara, orum; *Adj.*: Megareus, Megaricus.
Melos: Melos, i, *f.*; *Adj.*: Melius.
Memfis: Memphis, idis, *f.*; *Adj.*: Memphiticus; Indbyggerne: Memphites.
Messene: Messene, es, *f.*; *Adj.*: Messenius.
Messina: Messana; *Adj.*: Messanius; Strædet ved M.: fretum Siculum *el.* Siciliense.
Metropolis: Metropolis, is, *f.*; Indbyggerne: Metropolitæ.
Midas: Midas, æ.
Middelhavet: mare internum (hyppigst: mare nostrum).
Milet: Miletus, *f.*; *Adj.*: Milesius.
Mincio: Mincius, i, *m.*
Minho: Minius, i, *m.*
Minorka: Balearis minor.
Minos: Minos, ois; *Adj.*: Minous; Minoius.
Minturnæ: Minturnæ, arum, *f.*; *Adj.*: Minturnensis.
Misenum: Misenum, i, *n.*; *Adj.*: Misenensis.
Modena: Mutina; *Adj.*: Mutinensis.
Morava: Marus, i, *m.*
Morea: Peloponnesus, *f.*; *Adj.*: Peloponnesius; Peloponnesiacus.
Mosel: Mosella, æ, *f.*
Mykenæ: Mycenæ, arum; *Adj.*: Mycenæus; Indbyggerne: Mycenenses, ium.
Myrmidonerne: Myrmidones, um.
Mysien: Mysia; *Adj.*: Mysius. — Myserne: Mysi.
Mytilene: Mytilene, es, *f.*; Mytilenæ, arum; *Adj.*: Mytilenæus.
Mæcen: Mæcenas, atis.

N.

Nantes: Condivincum, i, *n.*; Indbyggerne: Nannetes, ium.
Napoli di Romania: Nauplia.
Narbonne: Narbo, onis; *Adj.*: Narbonensis.
Naxos: Naxus, i, *f.*; *Adj.*: Naxius.
Neapel: Neapolis, *f.*; *Adj.*: Neapolitanus.
Negropont: Euboea; *Adj.*: Euboicus.
Nemeiske Lege: Nemea, orum, *n.*
Neptun: Neptunus; *Adj.*: Neptunius.
Neumarkt: Noreia, æ, *f.*
Nikaja: Nicæa. — Nikajenserne: Nicæenses, ium.
Nilen: Nilus, i, *m.*
Nizza: Nicæa.
Norge: Norvegia; norsk: Norvegicus.
Numantia: Numantia, æ, *f.*; *Adj.*: Numantinus.
Nysa: Nysa, æ, *f.*; *Adj.*: Nysæus; Nyseus (som Bakkus' Tilnavn).

O.

Oder: Viadrus, i, *m.*
Ofanto: Aufidus, i, *m.*

Ojdipus: Oedipus, i *el.* odis.
Ojta: Oeta, *f.*; *Adj.*: Oetæus.
Okeanos: Oceanus, i, *m.*
Olymp: Olympus, i, *m.*; *Adj.*: Olympius.
Olynth: Olynthus, i, *f.*; *Adj.*: Olynthius.
Opus: Opus, untis, *f.*; *Adj.*: Opuntius.
Orestes: Orestes, is *el.* æ; *Adj.*: Oresteus.
Orleans: Genabum; *Adj.*: Genabensis.
Orfevs: Orpheus, ei *el.* eos; *Adj.*: Orphicus.
Ortygien: Ortygia; *Adj.*: Ortygius.
Osiris: Osiris, is *el.* idis, *m.*
Ostia: Ostia, æ, *f.*; *Adj.*: Ostiensis.
Oxford: Oxonia.

P.

Padua: Patavium; *Adj.*: Patavinus.
Paflagonien: Paphlagonia; en Paflagonier: Paphlago, onis.
Pafos: Paphus, *f.*; *Adj.*: Paphius.
Palermo: Panormus, *f.*, Panormum; *Adj.*: Panormitanus.
Pallas: 1) Gudinde: Pallas, adis *el.* ados; *Adj.*: Palladius; 2) Heros: Pallas, antis; *Adj.*: Pallanteus.
Pamfylien: Pamphylia; *Adj.*: Pamphylius.
Pan: Pan, os, *m.*
Panormus: Panormus, i, *f.*, *el.* Panormum, i, *n.*; *Adj.*: Panormitanus.
Paris (Staden): Lutetia Parisiorum.
Paris (Manden): Paris, idis.
Parma: Parma; *Adj.*: Parmensis.
Parnas: Parnasus; *Adj.*: Parnasius.
Paros: Paros, i, *f.*; *Adj.*: Parius.
Parthenon: Parthenon, onis, *m.*
Partherne: Parthi; *Adj.*: Parthicus.
Patras: Patræ, arum.
Pavia: Ticinum.
Pegasus: Pegasus; *Adj.*: Pegaseus.
Pelasgerne: Pelasgi; *Adj.*: Pelasgicus.
Peleus: Peleus, ei *el.* eos; *Adj.*: Peleïus. — Pelejde: Pelides, æ, *m.*
Pelion: Pelion, i, *n.*; *Adj.*: Pelius; Peliacus.
Pelopidas: Pelopidas, æ.
Peloponnes: Peloponnesus, i, *f.*; *Adj.*: Peloponnesius; Peloponnesiacus.
Pelops: Pelops, opis; *Adj.*: Pelopeus, Pelopeïus; Efterkommere af Pelops: Pelopidæ.
Pelusium: Pelusium; *Adj.*: Pelusiacus; Pelusius.
Pergamum: Pergamum; *Adj.*: Pergamenus (svarende til Staden), Pergameus (svarende til Borgen).
Persien: Persia; *Adj.*: Persicus. — Perser: Persa.
Pessinus: Pessinus, untis, *f.*; *Adj.*: Pessinuntius.
Pha, Phe, Phr: se Fa, Fe, Fr.
Piacenza: Placentia; *Adj.*: Placentinus.
Pisa: Pisæ; *Adj.*: Pisanus.
Pisenum: Picenum, i, *n.*; *Adj.*: Picens, tis, *el.* Picenus; Indbyggerne: Picentes, tum.
Pisidien: Pisidia, æ, *f.*; Indbyggerne: Pisidæ.
Plataja: Platææ; Indbyggerne: Platæenses.
Platon: Plato, onis; *Adj.*: Platonicus (især Platonici: Tilhængerne af Platon).
Plinius: Plinius; *Adj.*: Plinianus.
Po: Padus, i, *m.*
Poitiers: Lemonium, i, *n.*
Polarlande: terræ hyperboreales.
Polen: Polonia.
Pometia: Pometia, æ, *f.* og Pometii, orum, *m.*; *Adj.*: Pometianus.
Pompeji: Pompeii, *m.*; *Adj.*: Pompeianus.
Pompejus: Pompejus; *Adj.*: Pompejus; Pompeianus (til Ps. Parti).
Pomptinske Sumpe: paludes Pomptinæ.
Portsmouth: Portus magnus (*sen.*).
Praxiteles: Praxiteles, is; *Adj.*: Praxitelius.
Preussen: Prussia (*sen.*); *Adj.*: Prussicus.
Privernum: Privernum, i, *n.*; *Adj.*: Privernas, atis.
Prokris: Procris, idis.
Provence: Provincia.
Prusias: Prusias, æ.
Pruth: Hierasus, i, *m.*
Præneste: Præneste, is, *n.*; *Adj.*: Prænestinus.
Psyke: Psyche, es, *f.*
Ptolemajos: Ptolemæus; *Adj.*: Ptolemæius.
Puteoli: Puteoli, orum, *m.*; *Adj.*: Puteolanus.

Pydna: Pydna, æ, *f.*; Indbyggerne: Pydnæi.
Pygmæerne: Pygmæi; *Adj.*: Pygmæus.
Pylades: Pylades, is *el.* æ; *Adj.*: Pyladeus.
Pylos: Pylus, i, *f.*; *Adj.*: Pylius.
Pyrenæerne: Pyrenæi montes; Pyrenæus saltus.
Pythagoras: Pythagoras, æ; *Adj.*: Pythagoreus (ricus).
Pythiske Præstinde: Pythia, æ.
Pythiske Lege: Pythia, orum.
Python: Python, onis; *Adj.*: Pythius, Pythicus.

R.

Raab: Arabo, onis, *m.*
Ramnes: Ramnes, Ramnenses, ium.
Ravenna: Ravenna; *Adj.*: Ravennas, atis.
Reate: Reate, is, *n.*; *Adj.*: Reatinus.
Regensburg: Regina castra.
Reggio: Regium; *Adj.*: Reginus (ogsaa en Indbygger i R.).
Rhejms: Durocortorum.
Rhinen: Rhenus, i, *m.*
Rhodope: Rhodope, es, *f.*; *Adj.*: Rhodopeïus.
Rhodos: Rhodus, i, *f.*; *Adj.*: Rhodius (ogsaa en Rhodier).
Rhone: Rhodanus, i, *m.*
Rimini: Ariminum.
Rom: Roma; *Adj.*: Romanus (ogsaa en Romer).
Romulus: Romulus; *Adj.*: Romuleus.
Roscius: Roscius; *Adj.*: Roscius; Roscianus (som kommer fra R.).
Rouen: Rotomagus, i, *f.*
Rudiæ: Rudiæ; *Adj.*: Rudinus.
Rusland: Russia; *Adj.*: Russicus. — Russer: Russus.
Ræterne: Ræti; Landet: Rætia; *Adj.*: Ræticus.
Røde Hav: Sinus Arabicus.

S.

Saba: Saba; *Adj.*: Sabæus.
Sabinerne: Sabini; *Adj.*: Sabinus.
Sagunt: Saguntum, *n.*; Saguntus, *f.*; *Adj.*: Saguntinus.
Saïs: Saïs, is, *f.*; Indbyggerne: Saïtæ.
Saksen: Saxonia. — Sakserne: Saxones, um.
Salamis: Salamis, inis, *f.*; *Adj.*: Salaminius.
Salérno: Salernum.
Salierne: Salii; *Adj.*: Saliaris.
Sallust: Sallustius; *Adj.*: Sallustianus.
Saloniki: Thessalonica, Thessalonice, es, *f.*; Indbyggerne: Thessalonicenses, ium.
Salzburg: Juvavia.
Samarkand: Maracanda, orum, *n.*
Sambre: Sabis, is, *m.*
Samnium: Samnium. — Samniter: Samnis, itis.
Samos: Samus, i, *f.*; *Adj.*: Samius.
Samothrakien: Samothracia; *Adj.*: Samothracius; Indbyggerne: Samothraces.
Santa Maura: Leucadia, Leucas, adis, *f.*; *Adj.*: Leucadius.
Saone: Arar, aris, *m.*
Sapfo: Sappho, us; *Adj.*: Sapphicus.
Sardes: Sardes, ium; *f.*; *Adj.*: Sardianus (ogsaa én fra S.), Sardius.
Sardinien: Sardinia; *Adj.*: Sardiniensis. — Sardinier: Sardus; Sardinierinde: Sarda.
Sarmatien: Sarmatia; *Adj.*: Sarmaticus. — Sarmaterne: Sarmatæ.
Saturn: Saturnus; *Adj.*: Saturnius. — Saturnfesten: Saturnalia, orum.
Satyrerne: Satyri.
Schelde: Scaldis, is, *m.*
Schwejtz: Helvetia; *Adj.*: Helveticus.
Sejne: Sequana, *f.*
Sejrenerne: Sirenes, num.
Semele: Semele, es; *Adj.*: Semeleïus.
Sens: Agendicum.
Sentinum: Sentinum, i, *n.*; *Adj.*: Sentinas, atis.
Serapis: Serapis, is, idis.
Sevennerne: Cebenna, æ, *m.*
Sevilla: Hispalis, *m.*; *Adj.*: Hispalensis.
Sibylla: Sibylla; *Adj.*: Sibyllinus.
Sicilien: Sicilia; *Adj.*: Siculus; Siciliensis (som kommer fra, er ved S.); Sicilierinde: Sicelis.
Sidon: Sidon, onis, *f.*; *Adj.*: Sidonicus; Indbyggerne: Sidonii.
Sikyon: Sicyon, onis, *f.*; *Adj.*: Sicyonius.
Sinope: Sinope, es, *f.*; *Adj.*: Sino-

peus. — Sinopenserne: Sinopenses, ium.

Sir Darja: Jaxartes, is, *m*.

Skamandros: Scamander, dri, *m*.

Skotland: Scotia. — Skotterne: Scoti.

Skylla: Scylla; *Adj.*: Scyllæus.

Skytherne: Scythæ. — Skythien: Scythia; *Adj.*: Scythicus.

Smyrna: Smyrna; *Adj.*: Smyrnæus (ogsaa en Smyrnenser).

Sofokles: Sophocles; *Adj.*: Sophocleus.

Soissons: Noviodunum.

Sorte Hav: Pontus Euxinus.

Sparta: Sparta; *Adj.*: Spartanus (ogsaa en Spartaner = Spartiates, æ).

Spoleto: Spoletium; *Adj.*: Spoletinus.

Stagira: Stagira, æ, *f.*; *Adj.*: Stagirites (især om Aristoteles), æ.

Stoisk: Stoicus; *Adv.*: Stoice. — Stoiker: Stoicus.

Stokholm: Holmia; *Adj.*: Holmiensis.

Strasburg: Argentoratum.

Styx: Styx, gis, *f.*; *Adj.*: Stygius.

Suffet (Øvrighedsperson i Karthago): Sufes, etis.

Sulla: Sulla; *Adj.*: Sullanus.

Sulmo: Sulmo, onis, *m.*; *Adj.*: Sulmonensis.

Susa: Susa, orum; Indbyggerne: Susani.

Sverrig: Suecia; *Adj.*: Suecicus. — Svensker: Suecus.

Svéverne: Suebi; *Adj.*: Suebus, Landet: Suebia; *Adj.*: Suebicus.

Sybaris: Sybaris, is *el.* idis, *f.* — Sybarit: Sybarita. — Sybaritisk: Sybaritanus, Sybariticus.

Syene: Syene, es, *f.*; *Adj.*: Syenites, æ.

Syracus: Syracusæ; *Adj.*: Syracusanus.

Syrer en: Syrus. — Syrien: Syria; *Adj.*: Syriacus, Syrius.

Syrte: Syrtis, is, *f.* (maior, minor).

T.

Tajo: Tagus, *m*.

Tanger: Tingis, is, *f.*

Tarent: Tarentum; *Adj.*: Tarentinus.

Tarpejisk: Tarpeius.

Tarkvinii: Tarqvinii, *m.*; *Adj.*: Tarqvinius, Tarquiniensis. — Tarkuinius: Tarquinius; *Adj.*: Tarquinius.

Tarragona: Tarraco, onis, *f.*; *Adj.*: Tarraconensis.

Tartaros: Tartarus; *Adj.*: Tartareus.

Tavrierne: Tauri; *Adj.*: Tauricus.

Tegea: Tegea; *Adj.*: Tegeæus, Tegeeus. — Tegeaterne: Tegeatæ.

Telamon: Telamon, onis; *Adj.*: Telamonius.

Tempe: Tempe, *n.* (*indekl.*).

Tenedos: Tenedos, Tenedus, *f.*; *Adj.*: Tenedius.

Terents: Terentius; *Adj.*: Terentianus.

Tessin: Ticinus, *m*.

Tevkros: Teucer, cri.

Tevtonerne: Teutones, um.

Thales: Thales, etis.

Theaki: Ithaca; *Adj.*: Ithacensis.

Theben: Thebæ; *Adj.*: Thebanus (ogsaa en Thebaner).

Thejss: Tibiscus, *m*.

Themistokles: Themistocles; *Adj.*: Themistocleus.

Themsen: Tamesis, is, *m*.

Thermodon: Thermodon, ontis, *m.*; *Adj.*: Thermodonteus, Thermodontiacus.

Thersites: Thersites, æ.

Theseus: Theseus, ei, eos; *Adj.*: Theseus.

Thespiæ: Thespiæ; Indbyggerne: Thespienses, ium.

Thessaler en: Thessalus. — Thessalien: Thessalia; *Adj.*: Thessalicus, Thessalus.

Thessalonice: se Saloniki.

Thraker en: Thrax, acis; Thrakerinde: Thressa. — Thrakien: Thracia; *Adj.*: Thracius.

Thukydides: Thucydides; *Adj.*: Thucydidius.

Thule: Thule, es, *f.*

Thurioi: Thurii, *m.*; *Adj.*: Thurinus.

Thyestes: Thyestes, æ; *Adj.*: Thyesteus.

Tiber: Tiberis, *m.*; *Adj.*: Tiberinus.

Tibur: Tibur, uris, *n.*; *Adj.*: Tiburs, rtis; Tiburtinus; Indbyggerne: Tiburtes, um.

Tigris: Tigris, idis, *m*.

Tirynth: Tiryns, ntis, *f.*; *Adj.*: Tirynthius.

Tisifone: Tisiphone, es; *Adj.*: Tisiphoneus.

Titan: Titan, anis; *Adj.*: Titanius.

Tithonos: Tithonus; *Adj.*: Tithonius.
Toledo: Toletum.
Tomis: Tomis, is, *f.*; *Adj.*: Tomitanus; Indbyggerne: Tomitæ.
Toskanske Hav: mare inferum.
Toulon: Telo Martius.
Toulouse: Tolosa; *Adj.*: Tolosanus.
Trakin: Trachin, inis; Trachyn, ynis; *f.*; *Adj.*: Trachinius.
Tralles: Tralles, ium, *f.*
Trapani: Drepanum, i, *n.*; *Adj.*: Drepanitanus.
Trebia: Trebia; *Adj.*: Trebianus.
Trebesonde: Trapezus, untis, *f.*
Trier: Treviri, *m.*
Triest: Tergeste, is, *n.*; *Adj.*: Tergestinus.
Triton: Triton, onis; *Adj.*: Tritonius (om Athene: Tritonis, idis).
Troja: Troia; *Adj.*: Troianus (ogsaa en Trojaner); Troicus (*sjeldn.*); Trojanerinde: Troas, adis.
Tros: Tros, ois.
Troizen: Troezen, enis, *f.*; *Adj.*: Troezenius.
Tullius: Tullius; *Adj.*: Tullianus.
Tunis: Tunes, etis, *f.*
Turin: Augusta Taurinorum.
Tyrk: Turca, æ; Turcus. — Tyrkiet: Turcia; *Adj.*: Turcicus.
Tyros: Tyrus, *f.*; *Adj.*: Tyrius.
Tyrrhenerne: Tyrrheni; *Adj.*: Tyrrhenus.

U.

Ubierne: Ubii.
Ulysses: Ulixes, is.
Ungarn: Hungaria.
Utika: Utica; *Adj.*: Uticensis.
Utrekt: Trajectus, us, *m.*

V.

Vandalerne: Vandali.
Vejksel: Vistula, *f.*
Velia: Elea; *Adj.*: Veliensis (ogsaa én fra V.).
Venedig: Venetiæ; *Adj.*: Venetus.
Venusia: Venusia; *Adj.*: Venusinus.
Veser: Visurgis, *m.*
Vestalsk Jomfru: Vestalis, is, *f.*
Vesuv: Vesuvius, *m.*
Vhight: Vectis, is, *f.*
Vien: Vindobona; *Adj.*: Vindobonĕnsis.
Vienne: Vienna.
Virgil: Virgilius; *Adj.*: Virgilianus.
Volga: Rha (*indekl.*).
Volsker en: Volscus; *Adj.*: Volscus.
Vosgerne: Vosegus, *m.*

X.

Xanthippe: Xanthippe, es.
Xenofon: Xenophon, ontis; *Adj.*: Xenophonteus.
Xerxes: Xerxes, is.

Y.

York: Eboracum.

Z.

Zama: Zama; *Adj.*: Zamensis.
Zante: Zacynthus; *Adj.*: Zacynthius.
Zenon: Zeno, onis.
Zeuxis: Zeuxis, is *el.* idis.
Zoroaster: Zoroastres, is.

Æ.

(smlg. Aj.)

Ægadiske Øer: Ægates, ium, *f.*
Ælius: Ælius; *Adj.*: Ælianus.
Æneiden: Æneis, idis, *f.* — Æneas: Æneas, æ; *Adj.*: Æneius; Efterkommer af Æ.: Æneades, æ.
Æmilius: Æmilius; *Adj.*: Æmilius.
Ækverne: Æqui, Æquicoli.
Æthioper en: Æthiops, opis. — Æthiopien: Æthiopia; *Adj.*: Æthiopicus.
Ætna: Ætna; *Adj.*: Ætnæus.

Ø.

(smlg. Oj.)

Østerrig: Austria; *Adj.*: Austriacus.

B.

Om nyere Personnavnes Latinisering.

Da Formaalet er at gjengive nyere Personnavne efter Analogi med de overleverede latinske eller den Maade, hvorpaa Romerne latiniserede fremmede Navne, kunne følgende Regler opstilles som de i Almindelighed gjældende.

1) Uforandrede blive Navne paa *a*, *ar*, *er*, *ir*, *or*, *yr;* Navne paa *e* (blive gjerne uforandrede i Nominativ og Akkusativ og bøjes iøvrigt efter anden Deklination); Navne paa *on* (blive enten uforandrede og have i Genitiv ontis, eller on bliver til o, Genitiv onis); Fruentimmernavne paa *r* (de øvrige dannes paa a).

2) Endelsen us faa Navne paa *i*, *o*, *æ*, *ø*, *b*, *c* (undtagen ic), *d* (dog helst edius, idius), *f*, *h*, *m*, *un*, *p*, *r* med foregaaende Diftong, *es* (betonet), *os*, *t*, *v* og fordoblet *b*, *c*, *l* (helst ellius, illius), *m*, *n*, *p*, *r*, *s*, *t*.

3) Endelsen ius have Navne paa: *au*, *eu*, *iu*, *ou* (u gaaer i disse Tilfælde over til v), *ay*, *ey*, *oy*, *uy* (y gaaer altid over til i), *ic*, *ed*, *id*, *g* (dog ogsaa us), *l* (undtagen i Navne paa al, aul, ul og ll), *es* (ubetonet).

4) Navne paa *an*, *en*, *in* og alle ikke ovenfor anførte Konsonantforbindelser have baade ius og us.

